QVÆSTIONES REGVLARES, ET CANONICÆ,

IN QVIBVS VTRIVSQVE IVRIS, ET Priuilegiorum regularium,& Apoſtolicarum Conſtitutionum, nouæ, & veteres difficultates diſperſæ,& confuſæ,miro ordine ſcholaſtico per quæſtiones,& articulos elucidantur, Prælatis Eccleſiaſticis,& Regularibus,nec non Iudicibus cuiuſcumque tribunalis, & vtriuſque Iuris peritis, & quibuſcumque Eccleſiaſticis regularibus maximè neceſſariæ.

AVTORE P. F. EMANVELE RODERICO Luſitano, ſacræ Theologiæ Lectore, Prouinciæ ſancti Iacobi regularis Obſeruantiæ D. P. N. Franciſci Diffinitore.

TOMVS TERTIVS.

NVNC DE NOVO PER PRÆFATVM Autorem recognitus, correctus, & additus.

HIS ACCESSERVNT INDICES TRES. QVORVM PRIMVS decreta Concilij Tridentini declarata proponit. Secundus articulos, & dubia Quæſtionum oſtendit. Tertius rerum notabilium ſententias inſinuat.

Editio vltima prioribus longè terſior, & diſtinctior.

LVGDVNI,

Sumptibus Horatij Cardon.

M. DCXIII.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

Digitized by Google

13 26 F 29

Digitized by Google

CENSVRA.

HVNC tertium Canonicarum & Regulariùm Quæſtionum Tomum Doctiſſimi P. F. Emanuelis Roderici ex commiſſione clauſtri Salmanticenſis Academiæ, cui Regius Senatus examinãdum tradiderat, iam priùs in lucem editum non inuitus euolui, diligenter perpendi, accuratéque ponderaui. Abſit in eo quidquam ſinceritati fidei extraneum, morũ probitati diſſentaneum, aut rectæ rationi diſparatum poſſe reperiri. Verùm acutiſſimum prodit ingenium. Pontificum priuilegia partim confuſa atque diſperſa, partim ætate, & temporum iniuria fermè dilapſa ſuis diſtincta locis curioſè proponit: articulatim quæque redigit, & quæ in eis ſuboriuntur difficultates apertè ſubtilitérque definit, ſacræ paginę & vtriuſque Iuris non minimam eructans cognitionem. Vnde cùm in eo non duntaxat vtilia, verùm etiam ad regularem diſciplinam, & quorumcumque tribunalium regimen exactè ſubeundum præſtet neceſſaria, adeò vt nihil deſiderari poſſit, typis cenſeo excudendum. Dat. Salmanticæ, anno Domini MDCII.

Doctor IOANNES YVAÑES
à Frechilla.

CENSVRA.

TERTIVM hoc Canonicarum, & Regularium Quæſtionum volumen ab eruditiſſimo P.F. Emanuele Roderico editum, à multis deſideratum huius almæ Salmãticenſis Academiæ, cui examinandum ſupremus commiſit Senatus lubẽs vidi, lubens legi, libentiùs accuratè introſpectum ſumma cum voluptate, ac vtilitate iterum iterúmque relegi. In quo reconditi indultorum Theſauri ponuntur in propatulo. Romanorum Pontificum ſpeciales Regularibus conceſſæ gratiæ accuratè reſtituuntur, necnon cuiuſcumque Eccleſiaſticæ dignitatis munus & officium ponderatur. Quapropter cùm nihil in eo à ſacræ Romanæ Eccleſiæ decretis, aut vitæ probitate alienum reperio, & variarum materiarum veluti florilegio vernet, ſententiis ſcateat innumeris, omnibúſque canonicarum inſtitutionum præceptis ſuperabundet, ſi prælo mandetur, Reipub. in vniuerſum Chriſtianæ plurimum emolumenti euenturum promitto. Dat. Salmanticæ, in Conuent. D. Auguſtini. 9. Auguſt. anno MDCII.

FR. FRANCISCVS *à Corneio*

CENSVRA.

TOMVM tertium Quæſtionum Regularium R. P. F. Emanuelis Roderici, ſacræ Theologiæ, & vtroque Iure meritiſſimi, atque eruditiſſimi, de mandato Reuerendiſſimi P. N. F. Matthęi de Burgos nunc Epiſcopi Pampil. digniſſimi, tunc verò noſtri Seraphici Ordinis Commiſſarij Generalis, euolui ſedulò, accuratéque perlegi. In eo autem non ſolùm nihil Catholicę veritati aduerſum, aut diſſentaneũ comperio: quin immò vberem eruditionem, pręclaram doctrinam, atque perſpicuam methodum intueor. Et vt planè quod ſentio proferam, pręter paucas, quas alij vel ſummis labiis attigerunt, quęſtiones, quas ipſe exornat, & auget, pleraſque ab aliis hucuſque minimè agitatas è latebris exoitat, in artem redigit, luculẽter amplificat, ac diffinit, meritò, & inuentoris, & autoris laude dignus. Quamobrem opus illud tãto ingenio, & induſtria elaboratum, numeris abſolutum, ſi prodeat in publicum, cunctis qui vſi fuerint, gratiſſimum atque vtiliſſimum fore. Datum in inſigni hoc Salmanticenſi S. F. Conuentu Calendis Maij. MDCII.

Fr. ANDREAS DE AVILLA.

Digitized by Google

Licentia Generalis.

FRATER Franciſcus de Soſa totius Ordinis Seraphici Patris noſtri Franciſci Generalis Miniſter, ac ſeruus, doctiſſimo Patri Fr. Emanueli Rodriguez, ſacræ Theologiæ Lectori, & noſtræ ſancti Iacobi prouinciæ Definitori, ſalutem in Domino ſempiternam. Commodum & vtilitatē ex libris iampridem typis mandatis conſecutam videntes, & conſecuturam ex mandandis, præuidentes, Quæſtionum Regularium, Tomum tertium, quem tam doctè, quàm accuratè cernimus elaboratum, à doctiſſimis præſertim, cenſoria (vt aiunt) trutina penſitatum, & examinatum, Regalíque præſentatum, & approbatum Conſilio, typis excudi libenter concedimus, immò & mandamus, Chriſtianæ Reipublicæ nō mediocre emolumentum arbitrantes, vt quamcitiſſimè volumen hoc in lucem proferatur, ne deinceps lumen hoc tam diu abſconditum quàm deſideratum (præſertim omni literatorum Concilio acclamante) lateat. Vale. Dat. in noſtro Conuentu Salmanticenſi, Kalendis Aprilis, anno 1602.

Fr. FRANCISCVS à SOSA,
Miniſter Generalis.

SVMMA PRIVILEGII A CHRIſtianiſſimo Galliarum Rege obtenti.

HENRICI IIII. Galliæ & Nauarræ Regis recenti diplomate pro cauſis in originali contentis cautum eſt, ne quis in ſuo regno, aliíſve locis ditioni ſuæ ſuppoſitis, intra proximos annos decem à die conceſſionis præſentium inchoandos, excudat, vendat, excudendum, vendendúmve quouis modo ac ratione conetur, librum, qui inſcribitur, *Quæſtiones Regulares, & Canonicæ in tres Tomos diuiſæ, in quibus vtriuſque Iuris, & priuilegiorum Regularium & Apoſtolicarum Conſtitutionum nouæ, & veteres difficultates diſperſæ, & confuſæ, miro ordine ſcholaſtico per quæſtiones & articulos elucidantur, &c.* vno HORATIO CARDON Bibliopola Lugdunenſi excepto, cuíve ipſe conceſſerit. Sub pœnis originali diplomate contra delinquentes expreſsis. Datum Lutetiæ, die Februarij vigeſima tertia, anno milleſimo ſexcenteſimo nono.

Sic ſignatum,

De mandato Regis,

BRVLART.

Digitized by Google

REVERENDISSIMO, AC SAPIENTISSIMO PATRI FRATRI FRANCISCO A SOSA TOTIVS

Ordinis Minorum regularis Obſeruantiæ Miniſtro Generali. Fr. Emanuel Rodericus eiuſdem ordinis alumnus, ſalutem dicit.

MOS eſt etenim iam vſque ab heroicis ductus temporibus (Reuerendiſsime Pater, & familia, nobilitate, & virtutibus lucidiſsime) vt qui opus aliquod in manus hominum dare, & in medium quaſi totius orbis theatrum ablegare architectantur, in quo diligentiſsimè laborarint condendo, Mecænatem, ſeu adprimum ſibi adquirant, qui ſit geſtis glorioſus, meritis inclytus, apud principes validus, literis nitidus, ſapientia fulgidus, cuius tutamine, & ductu aduerſus maleuolorum, & obtrectantium morſus ſuæ exiſtimationis, & autoritatis valeant opinatum protegere, ac præcipites furibundus deliros inimicorum impetus, & audaciam contundere. Nam cùm nihil ſit tam ſanctum, nihil tam ſincerum, aut omnibus vndique partibus abſolutum, quod non mordacium hominum dentibus impetatur, & in quod non ſoleant maledici ſacrilego, & infecto ore debacchari, niſi ſe firmiſsimis excellentium virorum præſidiis ſolidaſſent, omnis eorum dignitas turpiſsimis verbis, contumeliis, probris paſsim deformaretur: hac ratione Philoſophorum princeps, Ariſtoteles ſcilicet, plus operum ſuorum potentiſsimo Alexandro direxit, Seneca autem Neroni, Titus verò Liuius Octauiano, Plutarchúſque Traiano, & cæteri omnes veteres autores in Principum, ac Regum manus, ſuum opus fuerunt moliti tranſmittere. Si iſti ſapientiſsimi viri, Hiſtoriographíque præſtantiſsimi à maioribus exoptarunt protegi, vt à minoribus fuiſſent ſuſcepti: Quantò magis ego ſum flagitando deuinctus fauorem, téque (ſapientiſsime pater) condendo fautorem, ac denique hunc libellum regularium canonicarúmque quæſtionum offerendo? vt præſens tractatus ſub alarum tuarum opacitate ſit omnibus acceptabilis, ad quod comparandum nullus ſeſe mihi dignior offerri potuit, cui hos ingenij noſtri litterarios fœtus dedicandos putarem, quàm tu ipſe, qui tantis nobilitatis inſignibus, tot eruditionis ornamentis, tot excellentiſsimarum virtutum luminibus, tot poſtremò iuſtitiæ, ac prudentiæ virtutibus illuſtratus, & non ſolùm hoc fui coactus, verùm etiam nimia noſtra erga te charitate, quæ vllis verbis ſignificari minimè poteſt, quantáque erga nos dederis, quàm rara, quámque inuſitata humanitatis, & clementiæ documenta, quanto nos affectu, ſtudio, beneuolentia, charitate complexus fueris: quantis poſtremò beneficiis, quanta præmiorum, & mercedum amplitudine noſtram diligentiam remuneraris, quibus niſi aliqua grati

Digitized by Google

animi ſignificatione reſponderemus, aut ruſtici, aut parum officioſi iudicaremur. Quòd ſi hoc ad præſens opus præſtandum intellectum noſtrum non impuliſſet, illa tamen ſatis magna videretur eſſe cauſa, quòd in te ſolo tot, tantáque cæleſtia patriæ, nationis, originis, ſtemmatis, ſobolis, propaginis ornamenta niteſcant, quòd omnibus naturæ, & fortunæ dotibus abundes, quòd litterarum nitore, & velocitate cæteris omnibus, qui vnà tecum in codẽ litterato puluere, & ſapientiæ curriculo deſudarunt, propudium, & tenebras, ac crepuſculum effuderis, quòd tam ſis morum dulcedine, vitæ religione, præclariſſimarum virtutum elegantia, & pulchritudine decoratus, vt dura etiam, atque elaborata ingenia ad tui ipſius dilectionem mirabiliter elicias, & attrahas, & eos, qui nec te vnquam conuixerunt, aut fuerunt allocuti, ac denique viderunt, ad te diligendum, colendum, ſuſcipiendum inuitos etiam, & calcitrantes pertraxeris. Quid referam de prudentia, ſine qua nec vlla quidem virtus intelligi poteſt, quam tibi ipſi (digniſſime pater) in negotiis omnibus decernendis copulaſti? quæ tua omnium calculis conſentientibus dicitur eſſe propria, qua ſapientiſſimè Religionem iſtam magnificã moderaris, & veluti validiſſimus auctor hoc fortiſſimum ſubſidium Chriſti ducem ſectans, Chriſtianorum potentiſſimum, ducémque fidei firmiſſimum, & præcipuè tu inter Seraphici huius Ordinis fratres quaſi pretioſiſſima gemma, præſtantiſſimum lincurium, præclariſſimaque cautes eluceſcis, prouinciamque iſtam te filium habentem coruſcare facis, & nos denique, quòd fratres, & ſocij tui ſimus in Chriſti militiæ exordio in ſtudiis litterarum feliciſſimi putamur. Quid dicam de ciuitate, quæ tibi in Hiſpania contigit Toletana, tam rerum diuerſitate florentiſſima, tam varia, ac multiplici laudationis materia celebris antiquitate, aeris ſalubritate, ſoli feracitate, agrorum fertilitate, ſiue religionis ſtudio ciuium nobiliſſimorum frequentia, Hiſpaniæq; Eccleſia apprimè decorata? Quid terram illam fertilem? neque aliunde tanta illi fœlicitas prouenire potuit, quòd clariſſimis Tagi muros alluentis irrigationibus fœcundior efficiatur. Quid nobiliſſimorum hominum familias? inter quas ſemper tua fulgentiſſima in omnibus extitit. Quid virtutem, & religionem tuam? quapropter ſupremum, ac magnum gradum aſcendiſti (aio magnum) ſiquidem præter ſummum Pontificem nullus te reperiri poteſt ductor maior, à quo in Eccleſia Dei ductus maior dicatur: ſiquidem præter Pontificem maximum, & te nullus eſt, qui maiori ſubſidio, vel phalangis, vel turmæ aduerſùs Chriſti aduerſarios ſigna conferat, aut congrediatur, & hoc meritis profectò tuis. Quæ vt laudibus afficerem, & in altum tollerem maximo opere gauderem, vt copiam haberem. Sed ea duplici prætermitto ratione. Prima ne alterum condam codicem. Secunda, quia licèt à te cognoſcentibus tuique notionem habentibus non Rhetoriſtes, ſed dialecticus, non palpo, ſed curtus ac puſillanimis iudicabor: tamen deſidiorum linguas exhorreſcens, ſileſco, quia iuxta Apoſtolum, ſapientibus, & inſipientibus debitores ſumus.

Accipies inquam, fronte ſerena, ac vultu ſuaui hoc munuſculum minimum, non ab exigua noſtra erga te pietate, ac beneuolentia profectum, quod tua gratia, ac patrocinio non indignum iudicabis.

Vale totius huius Ordinis lumen, & ornamentum, ac te Deus Opt. Max.
iuuandis bonis omnibus, & litterarum ſtudiis prouehendis
diu ſeruet incolumem.

AD

Digitized by Google

AD LECTOREM.

ILLE inquam doctiſſimus,ac perfectiſsimus vir Philoſophiæ,& Logicę princeps pater,& inuentor,Ariſtoteles ſcilicet(non inuētor inquio, quia lux Philoſophiæ, & Logicæ à primo parenre , vſque nunc non eſt rotaliter extincta: ipſe enim primus parens,vr perfectę gubernationis officium poſſet exercere , in quo fuit poſitus à Deo,ab eo etiam fuit omni ſcienria prædītus,in cuius probarionem omnibus ſtatim rebus nomina impoſuit, & ipſe parens ſuos filios docuit, & ita ad alios vſque nunc eſt deriuata) ſed reformator , perfectam volens diffinitionem hominis deſignare,quoniam eius Platonis magiſtri alumniratis eius in oculis videbatur inualida:videlicet,Homo eſt animal bipes,ſine pennis: plurimum laboris,& operæ poſuit,omnéſque ætatis,ingenij, & induſtriæ neruos contēdit, & conſtituir in diffinitione:Homo eſt animal bipes,pulchrum,magni cerebri : quæ fuit bona, & hominis recta diffinitio, quoniam ipſæ particulæ per ſe ſumptæ in quocumque repeuntur animali:Bipes eſt gallina , aquila eſt pulchra,& magni cerebri equus; ſed iunctæ in nullo iſtorum reperiuntur , nec reperiuntur niſi in homine. Sed quoniam diffinitio debet eſſe breuis,& quo eſt breuior eſt aptior, & quia Ariſtorelici ingenij ſubtilitas erat maxima, & ad prima non requieuir, quoad vſque ad exitum perfectiſsimè exiuit , ſed anrea diligentiùs,& mulro accuratiùs laborauir,vr quod ſemel inceperat,ſemel & cōſummaret:quapropter perfectiſsimā,& immaculatā,quæ adhuc vſque manet,eā adinuenit,ſcilicet,Homo eſt animal rationale:profectò,etſi genrilis,& cæcus ariolari fuir viſus illud , quod Chriſtus per Lucā 14.c.ait: *Quis enim ex vobis volēs turrim ædificare,nónne ſedēs priùs , cōputat ſumptus, qui neceſſarij ſunt,ſi habeat ad perficiendū; ne poſteaquā poſuerit fundamentū,& non potuerit perficere, omnes qui viderint,incipiāt illudere ei,dicētes: Quia hic homo cæpit ædificare,& non potuit conſummare?* Quod omnes perpēdentes, quod cœperunt,ad extremū perduxerunt.Quos ego etſi in ipſorū contētione minimus, profectò ſectans triplicem tomum,quem fui adorſus volui perficere,& ad exrremum perducere. Quocirca nihil ſeſe mihi vtilius,atq; cōmodius offerri poruit, quàm iſte regularium,canonicarúmque quæſtionum tractarus,(quo quidem perfectio, & romorū diffinitio eſt clarior,vt latiùs tomi clareſcant) quem fui perpolire aggreſſus, quoniam intellexi in omnium maximam vrilitatem hominum redundare poſſe;qui mihi ſanè vrilis, ac neceſſarius videtur ad quælibet canonica,regulariáque diſcernenda, & latiùs inrelligenda. In quo condendo nō oſcitanter,ſed diligentiſſimè laboraui propter materiæ difficultatem, adminiculum parum noſtri,& ingenij fragilitatem, ſaluris inualiditarem , ac tempus denique minimum,in cuius rātùm acceptilatione flagirare cogitaui, vr eum veluri propriū habeas, à deliris maleuolis defendas,ad quod ſi alrera non eſſet cauſa , illa tamen ſatis videretur magna, quòd in eo ſit plurimum laboris poſitum , quod non magis re decere poſſe non video, quàm vt hominem tuum proximum ames,eum, & eius opera tuearis. Accipe inquam hoc donum, quamuis in tua præſentia tenue,& indignùm ſentias , vt aperto propensè volunras excipiatur:tum quòd ſir vtile,rum quòd ab eo ſit miſſum , qui ſeſe iam pridem in tuam addixit vtilitatem , in quo profectó veterum Athenienſium conſuetudinem in ſacrificiis, iam acceptam adimpleo,id erat vires,& ingenium in proximi eruditionem propagare, ignorantes erudire,& latiorē viam facere,nolentes carpere,& deteſtari, quod naturæ maximè congruum erat:quod enim animo luſtrantes, & ſequentes ſecundùm ſuam ſcripſerunt laborātes,& auxerunt ſcientiam , & hac ratione quotidie ad maiorem eſt perfectionem perducta. Sed vr ad propoſitum redeam,quo finem imponam,teſtor me nihil ardentiùs cupiſſe, quàm tibi,omnibúſque inſeruire.Quod ſi vt ſperamus præſtiteris, & expectationem, quam de tua probitate cōcitaſti,ſuſtinebis,& ad plura alia ſcripta,quæ in noſtris ſcriniis deliteſcunt , maiores nobis animos,& multo alacriores efficies.

INDVLGENCIA CONCEDIDA
EN FAVOR DE LAS ANIMAS DE LOS FRAYLES, DE SVS PADRES, Y de los hermanos que los recogen en ſus caſas.

CLEMENS PAPA VIII.

Ad perpetuam rei memoriam.

DE omnium ſalute paterna charitate ſoliciti, ſpiritualia de Theſauro Eccleſiæ, libenter erogamus, per quæ animæ fidelium defunctorum (præſertim religioſorum) Domini noſtri Ieſu Chriſti, & glorioſiſſimæ eius Genitricis Mariæ, ac Sanctorum omnium ſuffragia meritorum conſequi, & illis adiutæ, ex Purgatorij pœnis ad æternitatis gloriam fœliciter valeant peruenire. Supplicationibus igitur pro parte dilectorum filiorum miniſtri Prouincialis, & fratrum prouinciæ ſancti Gabrielis Hiſpaniarum, Ordinis ſancti Franciſci, diſcalciatorum nuncupatorum, nobis ſuper hoc humiliter porrectis inclinati, ac de omnipotentis Dei miſericordia, ac beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum eius autoritate confiſi, concedimus, vt decedente aliquo dicti Ordinis religioſo, vel alicuius religioſi parentibus, vel altero ipſorum, aut perſona, quam ipſi religioſi fratrem appellant, & in quolibet loco dictæ Prouinciæ ad eorum receptaculum, & ſubuentionem paratam habent, ab aliquo, ſeu aliquibus eius conuentus, in quo religioſi parentes, vel alter ipſorum deceſſerit, vel perſona præfata in fratrem deſcripta fuerit, Miſſam defunctorum pro anima ipſius defuncti, quæ Deo in charitate coniuncta, ab hac luce migrauerit, celebrante, ſeu celebrãtibus anima ipſa de Theſauro Eccleſiæ indulgentiam conſequatur, ita vt Domini noſtri Ieſu Chriſti, ac Beatiſſimæ Virginis Mariæ, & Sanctorum omnium meritis ſibi ſuffragantibus à Purgatorij pœnis liberetur, in contrarium facientibus non obſtantibus quibuſcunq;. Datum Romæ apud ſanctum Marcum ſub annulo Piſcatoris, die xx. Iunij. M. D. XCVI. Pontificatus noſtri anno quinto.

Mr. Veſtrius Barbianus.

Noteſe, que qualquiera ſacerdote religioſo de las ordenes mendicantes del Conuento donde muriere algũ frayle de las dichas ordenes, que dixere Miſſa de diffunctos, por el anima del dicho frayle, gana indulgencia para la dicha anima, y *per modum ſuffragij* la ſaca de Purgatorio, y la miſma Indulgencia ſe gana diziendo Miſſa de diffunctos los dichos religioſos por la anima de qualquiera de los Padres de los dichos frayles, y lo miſmo es, diziendo vna Miſſa de diffunctos por entrambos à dos, y la miſma Indulgentia ſe gana, diziendo los dichos frayles la dicha Miſſa de diffunctos, por los hermanos y hermanas que los recogen en ſus caſas, y tienen carta de hermandad del Prelado del Conuento, en cuyo diſtricto eſtà, y donde moran los religioſos que han de dezir la Miſſa. Y eſto attento vn priuilegio de Leon X. por virtud del qual lo concedido à vna caſa particular ò, vna Prouincia particular de las dichas ordenes Mendicantes, ſe communica à todos los Mendicantes, como lo prueuo en el tercero Tomo de las Queſtiones Regulares, citando el breue de Leon X. Y aduiertaſe, que tambien gozan las otras Religiones no mendicantes deſte indulto, ſi tienen de la Sede Apoſtolica concedida communication de los priuilegios concedidos y por conceder à las ordenes mendicantes.

3. Tom. quæſt. 10. art. 1. p. 19

QVÆST

Digitized by Google

QVÆSTIONVM CANONICARVM, ET REGVLARIVM, FRATRIS EMANVELIS RODERICI,

TOMVS TERTIVS.

QVÆSTIO PRIMA.

De Matrimonio, in octo articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur octo.

1 *VTrùm religioſi poſſint ducere vxorẽ, & qua pœna puniantur matrimonium contrahentes.*

2 *Vtrùm matrimonium contractum cum aliquo religioſo ſit nullum.*

3 *Vtrùm per ingreſſum religionis ſoluantur ſponſalia de futuro, & de præſenti.*

4 *Quo iure matrimonium ratum per ingreſſum religionis diſſoluatur.*

5 *Vtrùm Papa poſſit diſpenſare in voto ſolemni religionis, & caſtitatis, ita quòd monachus profeſſus de licentia ſummi Pontificis poſſit exire a monaſterio vt vxorem ducat.*

6 *Vtrùm religioſi Societatis Ieſu poſſint contrahere matrimonium.*

7 *Vtrùm per profeſſionem in religionibus militaribus emiſſam ſoluatur matrimonium ratum.*

8 *Vtrùm oblati religionum poſſint contrahere matrimonium.*

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrùm religioſi poſsint ducere vxorem, & qua pœna puniantur matrimonium contrahentes.

REſpondeo dicendo, quòd Græcis ſolis licuit vti coniugio contracto ante ſacrum ſuſceptum Ordinem: non autem poſt ſacrum Ordinem contrahere, vt ex ſacris *a* Canonib. euidenter colligitur, & tradit Ioannes Maior; in ſacri enim Ordinis ſuſceptione adeſt votum ſolemne implicitum caſtitatis, cui repugnat vxorum vſus: quod elegãter probat noſter Michael à Medina in libro, quem edidit de ſacrorum hominum continentia, & Petrus à Soto *b* multa circa hunc articulum adducentes. Neque hoc mirum eſt, cùm apud barbaros, legibus, & moribus idipſum ſit receptum in regione quadam palmaria in nouo Orbe inuenta & detecta, ſacerdotes viuunt cælibes, & incorrupti, vt teſtatur Petrus *c* Martyr, & idem refert apud Eſæos. Nec nubebant Veſtales apud Ethnicos, niſi cùm Religioni erant inutiles, ſicut commemorat Prudentius *d*. Neque his mores, vel corruptelæ aliquarum nationum, vt Moſcouitarum, & Græcorum refragatur, vt docet eleganter Sigiſmundus Varro *e*.

a *c. cùm olim de cleric. coniug. c. Sⁿra.18. diſt. Maior in 4.d.24.qu. 2. & d. 27. q.1.*
b *Sot. de inſt. ſacer. de matrim. lect. 6.*
c *Pet. Mar. in lib de nouo orbe inſul. & li. 8. de præpar. Euāg. c. 4.*
d *Prud. li. 1. contra Sima.*
e *Varro li cõmen. de reb. Moſcou.*

De monachis verò illud prætereundum non eſt, quod in Concilio *f* Turonenſi ſecundo ſub Pelagio I. Põtifice maximo, eo tempore celebrato, quo licebat Clericis iuxta vſum Orientalis Eccleſię vxores habere, ita decretum eſt: *Si qui in monaſterio conuerſi ſunt, nullatenus exinde habeant licentiam euagãdi, neque (quod abſit) nullus eorum coniugem ducere, aut extranearum mulierum familiaritatem habere. Nam ſi vxorem duxerit, excommunicetur, & de vxore male ſociata, cõſortio etiam iudicis auxilio ſeparetur, & in fœlix monachus coniunctione fœdatus ab Eccleſia ſegregetur, donec reuertatur ad ſepta monaſterij, & in dicta ab Abbate, quandiu præceptum fuerit, agat pœnitentiam.* Hæc dictum Concilium. Et certè de monacho illo, qui poſt ſolemnem religionis profeſſionem contrahit matrimonium hac diſtinctione iuris periti communiter vti ſolent, ſi publicè facinus hoc perpetrauit, eo caſu magis ſuſpectus de hęreſi eſt, & ipſo facto malè ſentiens de votis Monaſticis reputatur; videtur enim aſſerere id ſibi licere, quod palàm committere non erubeſcit. Aliud eſſe aiũt cùm occultè monachus duxit vxorem, quia tunc magis præſumitur dolo peccaſſe quàm intellectus errore. Quamobrem priori caſu procedere poſſunt contra eum Inquiſitores, poſteriori verò non, argumento cuiuſdam legis *g*, & eorũ, quæ tradunt Iacobus Butrius, Baldus, Abbas, Felinus, Ioannes de Anania, Franciſcus de Squila, Matthæus de Afflictis, & alij, quos refert Simãcas ab hac opinione meritò diſcedens, tenens indiſtinctè, quòd ſiue occultè, ſiue publicè contrahat monachus matrimonium, poſſunt domini Inquiſitores contra eum procedere, cuius fundamentum eſt: nam & ſi impudicitiùs ille faciat, qui palàm has nuptias celebrat, nõ tamen ſuſpicione magna carebit, qui eaſdem occultè contraxerit, quinimò plerumque fit, vt vehementer ſuſpicione laboret, qui clanculum talia commiſit: nam qui malè agit, odit lucem, ne redarguantur opera eius, & (vt ait Ariſtoteles) *h* magis iniuſti ſunt hi, qui magis occultè procedunt, & ſicut Socrates *i* inquit, ea, quæ occultè geruntur, improbitatis ſuſpicione pleniſſima ſunt. Quod multis exemplis *k* confirmare poſſem, quæ alij ante nos retulerunt, præ-

f *Conc. Tur. cap. 16.*
g *l. 2. § pen. ff. de vi bon. rap. Butr. & Bal. in l. nemo. C. de ſum. Trini. Abbas in c. de homine. de cele. miſſ. Conſ. 68. li. 2. Fel. in c. cùm quidã. de iureiur. & in ca. ad abolendum. de hære. vbi Anan. Squi. de fide Cath. c. 15. Affl. in cõſue. 31 col. ſ. 1. q. 7. Sim. de cat. inſt. tit. 4. de mat. n. 8. & 9.*
h *Ariſto. 7. Ethi.*
i *Socrat. li. 5. hiſt. Eccle.*
k *Ioan. 3. Ariſt. 7. Ethi. c. 6. Socr. hiſto. tripar. li. 5 c. 14. l. vni. de ritu nupt. l. nõ exiſtimo. ff. de adminiſt. c. cũ ea Inſtitut. de hæret.*

Digitized by Google

cipuè doctiſſimus Tiraquellus *a*. Cùm igitur crimen in vtroque caſu idem prorſus ſit, nec differentia ponatur, niſi in qualitate ambigua, non video cur tã diuerſa cognitionis cauſa conſtituenda ſit, & ſic concludit Simaneas *b* quòd cognoſcere quoque poterunt Inquiſitores de crimine monachi occultè matrimonium contrahentis, præſertim in his temporibus, in quibus impiiſſimus Lutherus palàm docere non erubuit, licere monachis omnibus, etiam cum virginibus Deo dicatis liberè matrimonium contrahere. Quæ hæreſis iam olim condemnata eſt. Vnde Inquiſitores ieiunia, & orationes iniungere ſolent cum detruſione perpetua in aliquod monaſterium religioſis matrimonium occultè contrahentibus, argumento eorum, quæ ex variis Conciliis *c* & ſacris Canonibus colligunt Doctores, & tradit Nicephorus *d*, & Simancas ait, idem dicendum in matrimoniis factis à ſacerdotibus diaconis, & ſubdiaconis, de quo in ſecundo Tomo ſatis dictum eſt.

a Tiraq. in praſat. de retracte. conuẽ. ca. 13. & li. de pœnis c. 57.
b Siman. vbi ſup. nu 10.
c Con. 2. Tur. Can. 11. c im pudicat. ca ſiquis ſacro. c. a. monacho & c. & quia 27. q. 1.
d Niceph. li. 2. c. 15. cum ſeq. & li. 6. ca. 30. Simã. vbi ſu.

ARTICVLVS II.

Vtrùm matrimonium contractum cum aliquo religioſo ſit nullum.

RESpondeo dicendo, quòd priſcis illis primitiuæ Eccleſię temporibus non tanta inerat Monaſticis votis autoritas, ac hæc quam noſtri Theologi & Iuriſperiti appellant, ſolemnitas, imò etiã nec expreſsè, vt veriſimilius eſt, ac publice vota religionis emittebantur, ſed ea profeſſio ex generali omnium ſenſu, & conſenſu, ita erat religioſo ſtatui annexa, vt etiamſi voce facta non eſſet promiſſio: tamen intelligeretur cum ſtatu ſuſcepta eius profeſſionis obligatio modo, quo nunc caſtitatis votum in ſacris Ordinibus accipiendis includitur, idque ex quodam loco Baſilij *e* intelligi poteſt, vbi ait, eos, qui ſe ad monachorum Ordinem addicerent, cælibatum emittere cenſuiſſe. Itaque hoc etiam tandiu ſeruatum eſt, quandiu priſca illa pietas, & verecundia ſatis fuit ad homines in officio continendos, poſtea tamen commodiùs viſum eſt, quod etiam Baſilius ibidẽ decernit, expreſſam caſtitatis promiſſionem adiicere. Et primùm quidẽ adhuc eo modo, vt ſiquis rupto voto matrimonium iniret, peccaret quidem, ſed tamen matrimonium ratum, validúmque eſſet, declarant hoc veterum patrum ſententiæ, Cyprianus *f* in epiſtola ad Pomponiũ, & Hieronymus *g* ad Demetriadem, vbi ita de monialibus loquuntur, vt ſi ſe continere non poſſent, quòd profeſſæ erant, eas potiùs ad nubendum hortentur, quòd iam nec peccatum quidem feciſſent accedente legitima Epiſcopi diſpẽſatione, id quidem ab Epiphanio *h* quoque cenſuli videmus. Auguſtinus *i* etiam inſuper quoſdam apertè confutat, qoí horum coniugiũ eſſe negabant. Quòd ſi Innocentius *k* I. Pontifex, qui horum ætate vixit, & Concilia etiam quædam huiuſmodi coniugia dirimi iubent, id pœnæ cuiuſdam loco conſtituunt, quod ſine dubio poterãt, vt torus ſepararetur: nõ quia ipſum cõnubij vinculum non valuiſſet, id enim nuſquam dicit. Atque hanc ipſam pœnam conſtat illo quidem tẽpore non ab Eccleſia generaliter receptã eſſe. Ita Leo I. *l* qui poſt Innocentium fuit annis paulo plus, quàm viginti, etiamſi peccatum id eſſe doceat, non tamen de nuptiis reſcindendis mentionem vllam fecit, & Gelaſius *m*, qui anno quadringẽteſimo nonageſimo ſecundo, eandem ſedem tenuit: has quidem Moniales ad propoſitũ vnde exciderunt, adhortatur, non tamen compellit, neque matrimonium infirmat, quia Gregorius ipſe, quo nullus antè Põtifex ſeuerior in hoc genere fuerat, cùm crebris *n* decretis, & epiſtolis eos, qui coniugium contraxiſſent, ſeiungi, & in monaſteriũ retrudi iubebat, nihil tamen dicit, quòd coniugium non valuiſſe intelligatur, imò verò, quòd valuiſſe exiſtimauerit, ex eo etiam intelligitur, quod in Homilia *o* quadam narrat de Guardiana amita, quæ ſe poſtquam vnà cum duabus ſororib. dedicaſſet, mortuis illis, oblita pudoris, ac reuerentiæ, oblita conſectationis maritum acceperat, & cum eo deinceps vixerat. Quare primus omnium, quod literis extet, Innocentius II. cum Romano Synodo Generali anno nimirum humanæ ſalutis milleſimo centeſimo trigeſimo nono hoc conſtituit, vt religioſis omnino matrimonium interdiceret, idque ita vt ſi contraherent, nullam vim haberet, & Bonifacius *p* VIII. declarauit illud ſolum votum debere dici ſolemne quantum ad poſt contractum matrimonium dirimendum, quod ſolemnizatum fuerit per ſuſceptionem ſacri Ordinis, aut per profeſſionem expreſſam, vel tacitam factam alicui de religionibus per Sedem Apoſtolicam approbatis, ſuper cuius decretalẽ gloſſa *q* ait, quòd profeſſio tacita poteſt contingere in eo, qui maior annis ſpõte & ſciens aſſumpſit habitum, qui ſolet dari profeſſis, & perſeuerauit in delatione habitus ipſius per triduum, vt dicitur in alia Decretali *r*, quod ego intelligo, quando tales habitus aſſumpti eſſent ab habente poteſtatem recipiendi, & incorporandi religioni, vt aſſerunt Archidiaconus *ſ*, Lapus, & Francus; nam licèt alia vota, quib. quis ſolùm Deo obligatur, & quæ pendẽt à ſola voluntate vouentis, non exigant perſonam recipientem; tamen in profeſſione, vbi contrahitur reciproca obligatio, ſecundùm quam conuerſus obligatur monaſterio, & monaſterium conuerſo ad eum alẽdum, opus eſt, quòd recipiatur profeſſio ab Abbate, vel ab alio ſuperiore loco Abbatis, vt Innocentius *t*, Panormitanus annotauerunt. Vnde ſi habitus religionis recipiatur, aut propria autoritate, aut ab alio non habente poteſtatem, valet interim matrimonium antequã talis profeſſio ratificetur à poteſtatem habente, & ita tenet Ioannes Brunelus *u*, quòd matrimonium tale ſi medio tempore contractum, cùm tenuerit, non infirmabitur per rationem illam ſuperuenientem. Vnde ſiquis profitetur religionem approbatã in manibus Prælati, qui non erat illius religionis, matrimonium per eum contractum non infirmabitur, prout tenet Imola *x*.

e Baſs. Epiſ. 2. ad Amsl. Cant. 14.
f Cyp. in epiſt. ad Põp. epi. 11.
g Hiero. epiſt. 8.
h Epiph. hæreſi 61. contra Apol.
i Aug. de bono viduitatis.
k Conc. Aurel. 27. q. 1. c. viduas. c. de filia.
l Epiſt. 5. ca. 14.
m 27 q. 1. c. de viduis.
n Referuntur 27. q. 2.
o Hom. 38. in Euangel.
p ca. vnico de voto li. 6.
q Gl. v. tacitã.
r ca. conſtitutionẽ de regular. li. 6. Andr. in d. c. cum ſpeculat. eodẽ ti. §. 1. v. placet.
ſ c. 1. n. fin. de reg. li. 6. ca. eos eodem titulo. Archidia. Lapus, Domi. & Francus in d. c. 1.
t Inno. & Pa. in c. porrectũ de regula.
u Brunel. de ſponſ. & mat. conc. 30. nu. 6. num. 1.
x Imol. in d. c. vnico.

ARTICVLVS III.

Vtrùm per ingreſſum religionis ſoluantur ſponſalia de futuro, & de præſenti.

REſpõdeo dicendo, quòd per ingreſſum religionis non ſoluuntur ſpõſalia de futuro, niſi ſecuta profeſſione: eſſet enim in poteſtate ſic cõtrahentium, ea pro arbitrio diſſoluere ingrediendo, & ſumendo habitum nouitiorum, & poſtea relinquẽdo illum habitum eludi ipſam ſponſam, vt contra aliquos aduertit Ioannes Brunelus *y*. Quòd inſuper probatur: nam matrimonium ratum nõ ſoluitur per ingreſſum religionis, ſed per ingreſſum cum effectu ſecuta profeſſione, vt notat Gloſſa *z* quam ibi ſequũtur communiter Doctores. Neque obſtat. quòd per expectationem profeſſionis illi, qui remanet in ſæculo,

y Brunel. de ſponſ. & mat. concl 8. in pr.
z Gl. in d. c. ex publico. de conuerſ. coniug. vbi DD.

Digitized by Google

ſæculo, eſt periculum de lapſu carnis: nam reſpondetur, quòd in coniugio multi caſus occurrunt, in quibus coniuges ſine culpa, ſed non ſine cauſa continere coguntur, prout ait Innocentius *a* III. Papa, & ſic videmus, quod plus eſt, quòd maritum cruce ſignatum tenetur mulier expectare quantiſcunque annis, vt patet ex iure *b*; ergo multo fortiùs tenetur expectare per annum ingredientem religionem, & ita hanc opinionem tenet etiam Couarruuias *c*, qui addit, quòd tutius erit priùs contrahere adimplendo fidem, qua promiſit ſe ducturum eam, verbi gratia in vxorem. præcipuè ſi fidem iuramento firmauit, & ante conſummationem matrimonij contracti religionem ingreditur, ſic intelligens quandam Decretalem *d*.

a *c. quoniam frequenter. §. ſin autem. in fin. vt lit. non conteſt.*
b *c. in præſentia. de ſponſa. c. ex multa. de voto.*
c *Cou. de teſt. 1. p. c. 5. n. 11.*
d *c. cõmiſſum. de ſponſ.*

ARTICVLVS IIII.

Quo iure matrimonium ratum, per ingreſſum religionis diſſoluitur.

RESpondeo dicendo, certum eſſe in iure *e*, matrimonium ratum per profeſſionem religionis in aliqua religione approbata diſſolui, & licèt aliqui dubitauerint, an quoad vinculum diſſoluatur, vt cõſtat ex traditis à Michaele de Medina *f*: nunc verò iam huiuſmodi dubitatio ſublata eſt à Cõcilio Tridentino *g* his verbis, *ſiquis dixerit matrimonium ratum non conſummatum per ſolemnem profeſsionem religionis alterius coniugis non dirimi anathema ſit.* Nunc verò quo iure, quàve ratione dirimatur explorare oportet, in qua parte variæ ſunt Scholaſticorum autorum (quemadmodum & in reliquis omnibus, quæ fides, religioque non præſcribit) ſententiæ: & inter eas duas tantùm referam, quæ communiter circunferuntur. Prima eſt, quæ ipſo iure naturali matrimonia rata, non conſummata aduẽtu religionis euaneſcere docet. Eſt autem huius opinionis ratio, non imperfectio formalis, aut eſſentialis, matrimonialis contractus nondum conſummati vt Gratianus docebat, ſed imperfectio obiectiua, quoniam ſcilicet religio ſit multò excellentior & ſublimior, à minus autem perfecto ſtatu, rationéque viuendi ad magis perfectum, præſertim vbi nulla intercedit cõiugis alterius iniuria, licet aſcendere: ſtatus autem religionis, vt Diuus Paulus *h* docet, perfectior eſt ſtatu coniugali: id autem quod perfectius eſt, non debet impediri per minus perfectum; ergo vtrumque coniugum, ſi citra alterius iniuriam fieri poteſt, integrum eſt ad religionem ſe cõferre. Quod verò ante copulam relicto coniuge non fiat tam atrox iniuria, quæ bono religionis non compenſetur, hac ratione perſuadeo: nam aut illa iniuria irrogaretur fini matrimonij, qui eſt prolis procreatio, aut deſertæ ſponſæ. non proli, quia nulla adhuc eſt, cùm nondum præceſſerit coniugalis congreſſus, neque verò ſponſæ, quia cùm maneat integra, nihil decoris, aut honoris amiſit, quominus poſſit alteri nubere. Ita tenent aliqui *i* cum Durando, & docet Soto.

e *c. ex publico. de conuer. coniug.*
f *Med. li. 3. de ſac. hom. contin. c. 17.*
g *Trid. ſeſſ. 24. Can. 9.*
h *1. Cor. 7.*
i *Aliqui apud Duran. in 4. d. 27. Soto in 4. ſent. d. 27. q. 1. ar. 3.*

At contra hanc ſententiam optimè inſurgit Durandus *k*, quòd ſcilicet prædicta ratio nõ minus matrimonia rata non conſummata, quàm ipſa conſummata per coitum diſſoluenda ſuadeat. Quemadmodum enim matrimonium ratum tantummodo religionis ſtatu minus bonum eſt: ita matrimonium conſummatum, & actionibus iam coniugalibus implicatum, perfectione Chriſtianæ vitæ ab eodẽ exceditur: ratio verò illa, quæ ab alterius partis iniuria deſumitur, ex eo confunditur, quòd ſolet frequentiſſimè accidere, oſcula, & tactus impudicos præceſſiſſe inter ſponſos per verba de præſenti, per quæ profectò nõnihil, imò multum honoris nupturis deſcendit: præcipuè cùm ex his fama coitus, licèt falſa reſultet per quam ad aliud matrimonium ineundum inepta fiat ſponſa.

k *Duran. vbi ſupra q. 2.*

Secunda opinio eſt Scoti *l* putantis, ex ſola diuina inſtitutione per profeſſionem religionis matrimonium opere carnali non conſummatũ diſſolui. Quã opinionem probat, primò ex natura Chriſtiani matrimonij, quæ eſt indiſſolubilitas ex inſtituto diuino, iuxta illud, *Quod Deus coniunxit, homo non ſeparet.* nam in hoc caſu cùm non diſſoluatur per mortem naturalem alicuius ex contrahentibus, néceſſum eſt. vt per eum, qui talem inſtituit indiſſolubilitatem ſoluatur. Secunda ratio eſt à Sanctorum exemplis: nam, vt ferunt Ioannes Euangeliſta à nuptiis à Chriſto ad Apoſtolatum vocatus eſt, & de Alexio Theone, quodã Machario Romano, & aliis nonnullis Eccleſiaſticæ hiſtoriæ memorant relictis ſponſis ad monachatum ſe contuliſſe. Et hanc ſententiam ante Scotum tenuit Diuus Bonauentura *m*; ſed Michael de Medina ab ea recedit. Primò, quia recurrere ad diuinum ius in hoc caſu eſt ſine ſolido fundamento. Nam Diuus Paulus *n* cùm multa de coniugali tum infidelium, tum verò fidelium coniugum diuortio partim propria, partim Domini autoritate tradiderit, nihil de diuortio religionis memorauit, ſed poſtquam generali ſententia ex diuino mandato decreuiſſet vxorem à viro non recedere, quòd ſi diſceſſerit, manere innuptam, aut viro ſuo reconciliari, ſolùm Chriſtianæ religionis gratia, non item inſtituti peculiaris à conſorte recedendi facultatem indulget dicens, *Quòd ſi infidelis* (inquit) *diſcedit, diſcedat; non enim ſeruituti ſubiectus eſt frater, aut ſoror in eiuſmodi: in pace autem vocauit nos Deus.* atque id quidem quando alter coniugum infidelis non conſentit habitare cum fideli. quãquam id ſecundum non ex diuina, ſed ex propria duntaxat autoritate deriuatum ingenuè fateatur. *Cæteris* (inquit) id eſt, fidelibus, *ego dico, non Dominus, ſi quis frater habet vxorem infidelem, & hæc conſentit habitare cum illo, non dimittat eam*, &c. Argumentum verò, quòd ab exemplis Sanctorum ducebatur, quantum ad eos attinet, qui poſt Chriſtum ad monachatum, aut vitam eremiticam deſertis ſponſis diuerterunt, nihil perſuadet; hoc enim Eccleſiaſticorum Canonum autoritate ſunt feciſſe putandi. Quantum verò ad Ioannem Euangeliſtam pertinet, ait Michael de Medina *o*. quòd nunquam ea hiſtoria ſibi perſuaderi potuit, quanquam illius aſſertor non ſemel Hieronymus videatur. Primò quidem quòd inter Eccleſiaſticos autores, qui vitas Apoſtolorum memoriæ prodiderunt, Euſebium dico, Abdiam Nicephorum, Dorothæum Tyrum, &c. nihil de hoc coniugio legerat.

l *Scot. in 4. d. 32.*
m *Bonau. in 4. d. 27. ar. 2. q. 1.*
n *1. Cor. 7.*
o *Medi. de ſacro. homi. contin. li. 5. nu. 90.*

Secundò, quoniam nuptiæ illæ celebratæ ſunt in Cana Galilææ vt idem Ioannes inquit; Ioannes verò non ex Cana, vt aliqui affirmant, erat: illud autem eſt prorſus intolerabile, quod quidam ſcribunt. Magdalenam Lazari ſororem in illis nuptiis ſponſam fuiſſe, cùm hæc Hieroſolymitana, ille Galilæus, hæc nobiliſſima, ac ditiſſima, ille contrà ex mediocri plebe, ac demum piſcator. Et certum argumentum, quod à Sanctorum geſtis deſumitur, non conuincit. Nam cùm hi non ad religionẽ ab Eccleſia Romana approbatam, cuius duntaxat profeſſionem matrimonium ratum dirimere canones docent, ſed vel ad vitam eremiticam, & ſingularem, vel ad aliam ſimilem diuerterint, quo pacto huic Eccle-

ſiaſticæ doctrinæ, quæ docet ingreſſu religionis cõiugia rata duntaxat diſſolui, ſuffragari potetũt? Enim uero nunc Alexij vita quantumcunque ſanctiſſima, matrimonium ratum non dirimeret: etſi horum Sãctorum conuerſiones aliquid ſuadent, ſuadent profectò cõniugia per quamcunque rationem religionis diſſolui, quod nunc Theologi non concedunt, qui ad ſolas religiones ab Eccleſia Romana approbatas reduxerunt.

Quare concludit Michael de Medina, quòd matrimonium ratum, & non conſummatum, licèt ſit verum, & perfectum matrimonium, iure tantùm Eccleſiaſtico per ingreſſum religionis diſſoluitur, cùm ſecundùm ipſius, & doctiſſimorum ſententiam Pontifex in matrimonio rato nõ conſummato poſſit diſpenſare, nimirum ſi poſſit generalem condere legem, qua omnibus ſpõſis per verba etiam de præſenti diuertendi ad religionem facultatem tribuit, atque ea lex illa eſt. qua ante duos menſes poſt celebratas per verba de præſenti nuptias, contractumque matrimonium ſponſi, aut coniugis conuenire vetantur, daturque illis diuertendi ad religionem tempus.

ARTICVLVS V.

Vtrùm Papa poſſit diſpenſare in voto ſolemni religionis, & caſtitatis, ità quòd monacho profeſſio de licentia ſummi Pontificis liceat exire à monaſterio, vt vxorem ducat.

RESpondeo dicendo, quòd de articuli huius quæſtione agunt Couarruuias *a*, Nauarrus, Mandoſius, Menochius, Corduba, Andreas, Gambatus, Stephanus de Caieta, & Soto. Et pro quæſtionis principalis reſolutione, ſi credimus veriori Doctorum opinioni dicendum videtur diſpenſatam fuiſſe cum Ramiro Rege Aragonum, vt relicta religione, & Epiſcopatu regnum ſuſciperet, & vxorem, vt poſt Raphael Volaterranum *b*, & aliàs ſuprà citatos refert diligentiſſimus hiſtoricus Hieronymus Blanques in inſcriptione Regum Aragoniæ, & in Aragonẽſium commentariis rerum. Et idem pariter obſeruauit Celeſtinus III. Pontifex maximus, qui diſpenſauit cum Conſtantia filia Rogerij Regis, vt religione deſerta nuberet Henrico VI. Federici Imperatoris filio, vt memoriç proditum eſt à Platina *c* & à Guillermo Benedicto, & à Rodulpho Cuperes, & à Ioanne Baptiſta à ſancto Seueriano. Scribit etiam Arnaldus *d* Albertinus, Alexandrum VI. ſummum Pontificem diſpenſaſſe cum Cæſare Diacono Cardinali, vt vxorem duceret cum filia Ducis Valentiniani Galli.

a Cou. in c. 2. de teſta. nu. 11. Nau. in c. non dicatis. nu. 49. Mandoſ. de ſign. grat. v. voti commutatio verſ. an Papa poſſit. Menoc. li. 2. præſu. 16. ex n. 258. Cordu. li. 1. qq. qu. 24 Gamba. de off. & poteſt. leg. li. 2. ex nu. 259. & li. 8. in rubrica de off. & poteſt. leg. in Reg. ex n. 84. Steph. de Caiet. in c. ad limina 30. qu. 1. §. 4. nu. 313. So. li. 7. de iuſt. q. 4. ar. 2. verſ. de capitali, & q. 5. ar. 3. verſi. aut ergo. & in 4. d. 38. qu. 2. art. 2. verſi. de his ergo.

b Vola. li. 2. de Geogra. c. vlt. Blanq. in inſcript. Reg. Arago. fo. 23. & in Arag. rerũ comm. p. 145.

c Plati. in vita Celeſt III. Benedict. in c. Raynu. in verb. qui cum alia matrimonium contrahens n. 28. Rodul. in c. oportebat. 29. d. §. attentus n. 25. p. 261. Seuer. de penſioni. q. 6. 9. nu. 6.

d Arnald. de agnoſcẽdis aſſert. Cath. qu. 27. nu. 24.

Sed videamus, quibus rationibus hæc opinio fulciatur, pro cuius reſolutione certa ab incertis ſegregare operæ pretium eſſe duxi. Et primò certum eſt, quòd ſi loquamur de voto ſolemni continentiæ ſacerdotalis, cõſtat ſecundùm communiter Doctores, quòd ex ſola Eccleſiaſtica inſtitutione conſona iuri diuino, & naturali, annexum eſt ordini ſacerdotali, ac proinde per Papã poteſt diſpẽſari, quod idem dicendum eſt de voto continentiæ ex inſtitutione tantùm Eccleſiæ aliis religionibus annexo, quales ſunt Ordines militares. poſſunt per Papam diſpẽſari. Hæc certa ſunt. Quod autẽ in dubio verſatur, eſt vtrùm loquendo de religione perfecta, & Euangelica, cuius eſſentia ex inſtitutione diuina conſtat ex tribus votis eſſentialibus, quorum altero ablato, aufertur & ipſius ſubſtantia religionis. Vtrùm, ſcilicet in hoc voto poſſit Papa diſpenſare, ita vt ſic religioſus factus religione deſerta poſſit ducere vxorem, duæ opiniones circumferuntur.

Prima opinio eſt D. Thomæ, quam ſequitur Soto *e*, quòd Papa non poſſit in hoc caſu diſpenſare.

e Soto vbi ſu.

Secunda opinio communis eſt, quam tenent Scotus *f*, & Richardus, quòd Papa poteſt in voto ſolemni cõtinentiç monachali, vel religionis diſpenſare, quam opinionem tenent communiter Doctores, & multi etiam Thomiſtæ, vt Caietanus *g*, Ambroſius, Catherinus, & Turrecremata, qui refert Diuũ Thomam, & multos alios; id tenuiſſe, quòd ſcilicet ex magna cauſa communi, putà, pro regni conuerſione, vel pace, quç non aliter ſperaretur tam commodè fieri, licita eſſet Papæ diſpenſatio, vt religioſus exiẽs à religione vxorem duceret. Cuius grauiſſimæ opinionis fundamentum potiſſimum eſt, quia qua ratione poteſt Papa diſpẽſare in voto ſimplici, poteſt etiam in ſolemni. Nã in ſimplici tripliciter diſpenſat ſecundùm modum triplicem loquendi Doctorum. Primò, quia ex cauſa diſpenſat in iure diuino, vel naturali tollendo, vel relaxando eius obligationem de implendo vota, vel promiſſa Deo, & hominibus, aut ſecundò, quia vt tenet D. Thomas, remittit, vel tollit materiam, id eſt votum, vel promiſſionem, & eius obligationem humanã iam Deo quæſitam, & hoc ſecundum eſt materia prioris obligationis diuinæ, & naturalis de adimplendo vota, atque promiſſa; aut tertiò, quia declarat tã hoc, quàm illud ius, aut votum ex cauſa legitima nõ tenere, neque obligare, ſed quocunque modo iſtorum poteſt ſimiliter Papa facere, aut diſpenſare in voto ſolẽni, in quo eſt etiam ipſum votũ, quod eſt materia prioris iuris diuini, & naturalis, quia tãdem habet poteſtatem diſpenſatiuam, relaxatiuam, & declaratiuam ad hoc, & ad illud ex cauſa legitima. Sed huic argumento reſpondent aduerſarij negando minorem, dicendo non eſſe ſimile, quia in voto ſolemni vltra promiſſionem, quæ ſola eſt in voto ſimplici eſt datio, vel exhibitio actualis Deo, vel Eccleſiæ in nomine Dei, ratione cuius eſt iam ius Deo. & Eccleſiæ acquiſitum ſuper hominem ad tales actus, quod quidem ius ſicut neque alienum tollere, neque contra ius diuinum agere, Papa derogare non poteſt, vt ait Soto *h*.

f Scot. & Richard. in 4. d. 38.

g Caietan. 1. quolib. Tur. 1. c. de illo clerici 32. d. 38. D. Th. in 4. d. 32.

h Soto li. 8. de iuſt. q. 2. ar. 1. & q. 4. art. 1. & q. 3. ar. 3.

At cõtrà replicatus, quia qua ratione Papa poteſt ex cauſa reuocare, tollere, & inualidare voti ſimplicis obligationem humanam iam Deo acquiſitam, vel ipſam promiſſionẽ, quæ eſt materia iuris diuini, & naturalis de implẽdo vota ſua, eadem ratione poteſt iam datam Deo rem, vel obligationẽ hominis, & ſtatus religionis & aſſumptionem, quç fit in voto ſolemni, reuocare, vel tollere, & ex conſequenti materiam iuris diuini de implendo votum ſolemne. Præterea poteſt eſſe votum ſolemne, ſine datione, vel ſine ſtatus aſſũptione, vt ſi Eccleſia ſtatuat, quòd votum continentiæ, vel religionis emiſſum coram tribus, vel quatuor teſtibus ſit ſolemne dirimẽs matrimoniũ, iam in illo voto ſolemni poteſt Papa diſpenſare, ſicut diſpenſat in ſacerdotali; ergo ſolemnitas non ſtat in datione, & ſtatus mutatione, & dato, quòd ſolemnitas voti ſtet in datione, & ſtatus mutatione actuali, hoc tamen nõ impedit, quin Papa poſſit diſpenſare, quia ſicut Papa poteſt diſpenſare in paupertate, & obedientia relinquendo monachum ſub habitu ſuo, vel clericali, vt sũt fratres ſancti Spiritus, & ſub obedientia Epiſcopi, vel alterius Prælati, vel ipſius Papæ immediatè, & in concedendo licentiam vt faciat de rebus ad libitum diſponendo in

Digitized by Google

do in vita, & in morte, vt facit cum monachis Epiſcopis, vel cum aliis de monachatu ad clericatum tranſeuntibus. Ita ergo ſimiliter in voto ſolemni cótinentiæ poteſt diſpenſare, & ſoluere hominem ab obligatione, qua ſe religioni obligauit per ſimplex & ſolemne votum, & de religioſo facere non religioſum, quamuis nó poſſit facere, quòd maneat vera, & perfecta religio, & perfectus religioſus Euangelicus ſine tribus votis, nec ſtatum Euangelicæ religionis diſſoluere poſſit, vt bene in iure *a* habetur, nec illud faciendo diſpenſat in iure diuino de adimplendo votum, ſed in materia eius, vt dictum eſt.

a ca. cùm monaſterium. de ſtatu mon.

Neque obſtat, quòd ex datione, & ſtatus aſſumptione conſurgat etiam obligatio diuina, cótra quã Papa non poteſt, in quo ſtat tota difficultas. Nam ad probãdum, id eſſe falſum nota, quòd vltra communem obligationem iuris diuini, & naturalis de implendo votum tam ſimplex, quàm ſolemne, in voto ſolemni religionis ſunt quatuor. Primũ eſt, promiſſio actuum religionis. Secũdum datio perſonæ Deo, vel Eccleſiæ, nomine Dei ad dictos actus implendos. Tertium, aſſumptio ſtatus religionis, per quam fit illa traditio, & acceptio in profeſſione. Quartum eſt, ipſa religio perfecta, & ſtatus Euangelicus conſtans ex tribus votis eſſentialibus religioni ipſi. Et hoc quartum eſt de iure diuino, ita quòd ex inſtitutione diuina de eſſentia religionis perfectę Euangelicæ ſunt illa tria vota, & de hoc hic non agimus, vtrum eſſe poſſit perfecta religio, perfectuſque religioſus Euangelicus ſine tribus illis votis eſſentialibus cum duobus tantummodo, vel non. De tribus autem prioribus, quæ conſtituunt votum ſolemne huius religionis, conſtat, quòd ſunt actiones humanæ, & illæ tres obligationes ex tribus illis actionibus conſurgentes Deo acquiſitæ conſtat etiam, quòd ſunt ſolùm humanæ, ſcilicet obligatio ex promiſſione ex datione, & ex profeſſione, vel ſtatus illius aſſumptione, ſuntque materia generalis obligationis, vel iuris diuini, & naturalis de adimplendo votum omne tam ſimplex, quàm ſolẽne, & ita patet, quòd ipſum votum ſolemne, vt tale, nihil iuris diuini habet admixtum, ſicut neque votum ſimplex religionis, aut continentiæ, alioquin eadem ratione votum ſimplex religionis haberet ius diuinum admixtum, & eſſet indiſpenſabile, quia eſt de eadem religione, vel continentia, quæ ſecundùm contrariam opinionẽ, eſt de iure diuino, ſicut & adimpletio voti cuiuſcunque de iure diuino eſt & naturali. Vnde cùm Papa poſſit ex cauſa omnem obligationem humanam diſſoluere, & in ea diſpenſare; conſequitur quòd poteſt omnes tres illas priores obligationes diſpenſando diſſoluere, & maximè illam tertiam, ne ſit iam homo religioſus, nec obligatus alicui religioni, aut voto, ſed quòd ſit vxoratus, quamuis non poſſit facere, quòd manens religioſus perfectus ſit vxoratus aut proprium habens, quia id Euangelicæ religioni repugnat ſtante lege poſita, ita doctè Corduba *b*.

b Cord. vbi ſup. pa. 215. col. 2.

Ad argumenta.

EX his, quæ dicta ſunt, aliqua argumenta, quæ contra ſupraposſitam ſententiam adducuntur, ſoluta manent: nunc autem pro maiori claritate duo tantùm proponam.

Primum argumentum eſt, quia qui non poteſt in minus, non poteſt in maius ei ſubordinatum, vel eiuſdem generis, aut rationis: ſed Papa non poteſt diſpenſare in matrimonio tantùm rato, & non conſummato quod eſt minus vinculum, minúſque perfectus ſtatus, quàm vinculum, & ſtatus religionis, cùm per ingreſſum religionis vinculum matrimonij rati diſſoluatur; ergo à fortiori non poterit diſpenſare in vinculo voti ſolemnis religionis. Reſpondetur, quòd Papa poteſt ex cauſa diſpẽſare in matrimonio rato, & non conſummato, vt contra Theologos defendit Caietanus *c*, quem ſequitur Nauarrus dicens, *quod hæc opinio adeò ſeruatur, quòd etiam ter, aut quater ad petitiones conſilio ſuo antequam in vrbem veniſſet, oblatas fœlicis recordationis Paulus III. & Pius IIII. per ſuas diſpenſationes diſſoluerunt quædam matrimonia omnino clandeſtina, nondum conſummata, in remedium animarum alioquin probabiliter periturarũ. Quod (ait) atteſtor, ne quis ſecutus Soto d contra Caietanum vllum ſcrupulum ingerat iis, qui eiuſmodi ſanctiſſima gratia fruuntur, vel poſthac fruentur: nam & poſt eum Michael à Medina, Franciſcanus, vir eruditiſſimus, & aliis purus Theologus libro quinto de ſacrorum hominum continentia Caietanum, & communem eſt ſequutus.* Hæc Nauarrus.

c Caiet. in opuſ. 1 tomo tract. 28. Nauar. in man. c. 22. nu. 21.

d Soto li. 7. de iuſtitia.

Secundum argumentum deſumitur ex quadam decretali *e* definiẽte, quòd paupertas adeò eſt annexa Ordini Monachali, quòd in ea, ſicut in continentia, nec ſummus Pontifex poſſit diſpenſare. Reſpondetur, quòd in hoc caſu ſolùm prætendit Papa, quòd cum Monacho Papa non poſſit diſpenſare, vt maneat Monachus perfectus in perfecta & Euãgelica religione, quam profeſſus eſt, & quòd ſimul habeat proprium, aut vxorẽ, quia hæc omnia tria vota ſunt de ſubſtantia religionis Euangelicæ, adeò quòd altero ablato iam ipſa religio diſſoluitur, & ipſe iam religioſus illius deſinit eſſe, cum quo ſtat quòd ex cauſa rationabili ille de religioſo per diſpenſationem poteſt fieri non religioſus, aut in toto, aut in parte ab obligatione illius religionis diſſolui, & illa in voto ſolemni ex ſupradictis diſpenſare poteſt.

e ca. cùm monaſterium de ſtat. monach.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm Religioſi ſocietatis Ieſu poſſint contrahere matrimonium.

RElpondeo dicendo, quòd omnes, qui in ſocietatem admiſſi biẽnio probationis a quolibet eorum peracto tria vota eſſentialia, tametſi ſimplicia, emiſerint, emittentve in futurum, inhabiles eſſe, antequam à ſocietate dimittantur, ad matrimonium contrahendum contractúſque huiuſmodi nullos, & irritos decreuit Gregorius XIII. prout iam in primo Tomo *f* eſt relatum, in quo aliqua diximus de huius conſtitutionis intelligentia: nunc autem operæ pretium eſſe duxi aliqua vltrà adiicere, vt huius rei definitio magis illuceſcat.

f 1. tomo q. 2.

Et prima facie videtur, quòd Papa hoc determinare minime potuit, cùm hi fratres ſint adhuc ſæculares, ſiquidem poſſunt habere proprium, quod repugnat ſtatui religioſo, iuxta ſuperiùs dicta, & propterea videtur, quòd non poſſunt ſimpliciter inhabilitari ad matrimonium: nam vt colligitur ex Syluestro, *g* poſt Panormitanum, quamuis ſummus Pontifex poſſit inhabilitare ſæculares, ne contrahant in tali gradu conſanguinitatis, non tamen poteſt inhabilitare ſimpliciter ad hoc vt nullibi poſſint contrahere, quia hoc eſt contra Euangelium, concedens cuilibet ſæculari Laico poſſe nubere. Hæc ratio, vt audiui, multorum torſit ingenia: at meum ingeniolum proculdubio nunquam torſit. Procedit enim ea in ſæcularibus abſolutè, qui nullum votum caſtitatis & continentiæ emiſerunt, in aliqua

g Syl. v. obedientia. §. 5. Pan. in c. cum olim. de cler. coniu.

Digitized by Google

aliqua congregatione à Papa approbata: non autem in illis, qui dum ſunt ſub obedientia Regulari promiſſa publicè, in aliqua religione approbata, cuiuſmodi eſt ſocietas Ieſu; hi enim licèt poſtquã dimiſſi ſunt à ſocietate, ſunt verè ſæculares, antequã tamen dimittantur, religioſi ſunt; reuocabiliter tamen, & cùm ſint religioſi, inhabilitantur ad matrimonium contrahendum, & matrimonium ab his cõtractum ipſo iure irritatur, cùm ſtatus religionis, pœnitẽtiæ, cuiuſmodi eſt religio ſocietatis, repugnet cum ſtatu hominis coniugati; de intrinſeca enim veræ religionis monachalis, & pœnitentiæ eſt mors ciuilis, & ſic ipſius profeſſores, mortui Mundo iudicantur, & in eodem ſtatu permanentes, cùm ſint verè religioſi, proprium habere non poſſunt. Vnde iure optimo Sũmus Pontifex potuit definire, & de facto definiuit, ne ipſi in ſtatu religionis perſeuerantes contrahere poſſint, & eorum matrimonium iure optimo irritauit; non enim conueniunt, & in vna ſede morãtur, quem eſſe religioſum, & monachum, & priuilegiis religionis gaudere, & eſſe vxoratũ, & rei vxoriæ indulgere: & ita Gregorius XIII. in eadem conſtitutione; hos, qui peractis duobus annis probationis tria vota ſimplicia paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ emiſerint, vocat, & definit eſſe verè religioſos. Quod certè ex opinione Scoti *a* maximè confirmatur, cùm teneat per votum ſimplex religionis, fieri traditionem reſpectu Dei, ſicut fit per votum ſolemne reſpectu Dei, & hominum, & à fortiori hoc erit aſſerendum in voto ſimplici publicè emiſſo in hac ſacra religione approbata, in qua permittitur obedientia perpetua publicè, irreuocabiliter ex parte promittentis, licèt ſit reuocabilis ex parte admittẽtis ipſam obedientiam, & ſic poteſt dici, quòd in his religioſis ſocietatis, cùm tria vota ſimplicia emittant, cõtingit inueniri quodammodo traditionem reſpectu Dei, & hominum, ſicut inuenitur in voto ſolemni reſpectu Dei, quia ipſi ſe, & ſua illi per votum tradiderunt reſpectu hominum, quia ipſi publicè obedientiã promiſerunt: ita quòd ſummi Pontifices definiunt eos in Apoſtaſiæ crimen, & excommunicationem ipſo facto incurrere, ſi à ſocietate decederent, aditúmque illis ad profeſſionem in ordinib. etiam mendicantibus denegarunt, irritámque, & nullam eſſe. ita definiuit Gregorius XIII. Kalendis Februarij, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſecundo, Motu proprio, & ex certa ſcientia, qui inter alia definiuit ipſos eſſe verè, & propriè religioſos. & octauo Kalendas Iunij, anno Domini milleſimo quingẽteſimo octuageſimo quarto. idipſum iterum definiuit, vt ex diplomatibus eadem die relatis, ac publicatis conſtat, & ſuprà latè in primo *b* Tomo dictum eſt.

a Scot. in 4. d. 31. q. vnic.

b Tom. q. 1.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm per profeſſionem in religionibus militaribus emiſſam ſoluatur matrimonium ratum.

REſpondeo dicendo, quòd loquendo de Clericis profeſſis in religionibus Militaribus non eſt dubitandum, ipſos eſſe verè, & propriè profeſſos, & ideo omnia iura, quæ loquuntur de Regularibus, licèt non comprehendant milites, ſiue Equites Commendatarios, comprehendunt tamen ipſos Clericos profeſſos Crucem portantes. atque ideo quando Alexander VI. in Bulla Confirmationis, quæ habetur in regula ſancti Iacobi, decreuit, vt imponentes manus violentas in Fratres, & Sorores, ordinis ſancti Iacobi, incidunt in pœnam Canonis, *Si quis ſuadente.* Aliqui viri docti intelligunt hoc procedere de ipſis Clericis, & monialibus, quia vtrique ſunt verè religioſi, & non de Commendatariis, qui falluntur, vt conſtat ex Bulla Alexandri III. Confirmatoria huius ſacræ religionis, cuius tenorem refert Licentiatus Didacus *c* de la Mota, religionis ſancti Iacobi alumnus, in libro, quẽ de hac religione nouiſſimè edidit. Vnde ad quæſtionem propoſitã redeundo dico, quòd profeſſio Clericorum huius ordinis dirimit ſine dubio matrimonium ratum, & non conſummatum, cùm per profeſſionem in religione approbata, dirimatur. At vtrùm per profeſſionem Militum in religione ſancti Ioannis Baptiſtæ dirimatur matrimonium ratum inter Doctores maximè ventilatur, adeò quòd licèt doctiſſimus Soto, olim dixerit eſſe verè religioſos, tamen idem auctor alibi *d* aſſeruit, non eſſe inter veros religioſos connumerandos, & propterea per ingreſſum, & profeſſionem huius ordinis non diſſolui matrimonium ratum, non conſummatum. quam opinionem ego minimè tenere auderem; licèt enim Papa cum ipſis poſſit diſpenſare, vt habeant vxores, ſicut de facto diſpenſauit cum profeſſoribus in aliis militiis; hactenus tamen cum his non diſpenſauit, & ſic hi promittunt ſolemniter obedientiam, paupertatem, & abſolutè caſtitatem, & non caſtitatem coniugalem, quam aliorum ordinum militarium Equites profitentur. Ita tenet Nauarrus *e*, & per conſequens eorum profeſſio dirimit matrimonium ratum, non cõſummatum, vt tenet Corduba *f*. De cæteris autem militibus Ordinum D. Iacobi Alcantaræ, & Calatrauæ, nullo modo poteſt dubitari eorum profeſſionem non dirimere matrimonium ratum, cùm non promittant caſtitatem abſolutè ſed caſtitatem coniugalem, quod nihil aliud eſt, quàm quòd non debet cognoſcere alias fœminas præter ſuas proprias, & legitimas vxores. Et quòd eorum profeſſio non dirimat matrimoniũ ratum, tenent Aragon *g*, Ouando, Petrus de Ledeſma, & Henriquez.

c Did. de la Mota lib. 1 2. pa. 74. nu 47.

d So. in 4. d. 27. q. 1. ar. 4.

e Nau. de red. Eccl. in fi.

f Cord. de caſib. conſcient. qu. 164.

g Ara. 2. 2. q. 88. ar. [illegible] pa. 1037. colu. 1. Oan. in 4. d. 38. propo. 30. in vlti. verb. Led. in addit. ad 3. p. q. 61. ar. 2. ad 4. pa. 3 13. Henr. de ſa. ram. li. 11. c. 8. §. 6.

ARTICVLVS VIII.

Vtrùm oblati Religionum poſſint contrahere matrimonium.

REſpõdeo dicendo, quòd oblati ſunt hi, qui abſque religionis profeſſione ſe ipſos perpetuò monaſterio obtulerunt, ſicut tradunt Cardinalis *h*, & Abbas, & ſentit Lapus; eſt enim neceſſaria perpetua oblatio, vt conſtat ex iure *i* & tradunt communiter Doctores: qui verò mutato habitu non manent in ſæculo, ſunt propriè perſonæ Eccleſiaſticæ; qui autem in ſæculo manent, non propriè, ſed largè perſonæ Eccleſiaſticæ nuncupãtur, vt tradit quædam Gloſſa *k*, vbi Cardinalis, Abbas, & Doctores. Capella Toloſana, vbi Aufferius, & Panormitanus, & Socinus tractant; an obligatus ſit exemptus à iuriſdictione Iudicis ſæcularis, & quòd oblatus, qui habitum non mutauerit, poſſit matrimonium contrahere, eadem Capella *l* Toloſana aſſerit, cui ſententiæ libenter aſſentitur doctiſſimus Couarruuias *m* opinans idipſum in quocumque oblato, qui votum caſtitatis non emiſerit, tacitè vel expreſſe, etiamſi habitum ſæcularem mutauerit, non enim eſt aliquid, quod in hac ſpecie, matrimonij vinculum impediat.

h Car. in Cle. 1. de decim. co. pen. Abb. in c. nõ eſt. de regular. Lapus alle. 1 2 0.

i c. per exemptionẽ. de priu. li. 6. c. cum & plãtare. §. vlt. e tuarum, & vbi Abbas de priuil.

k Gl. v. mutato habitu.

Car. Abb. & Docto. in c. vt priuileg. de priuileg. lib 6. c. pen. de priu. Toloſ. 8. vbi. Aufeer. Pan. & Soc. in c 2. de for. comp.

l Capell. Toloſ. q. num 1 1.

m Cou. in [illegible] alius mater. 2. p. §. 1. nu. 8

Digitized by Google

QVÆSTIO II.

De matrimonio, quo ad eius miniſtrum, & diſpenſationem in gradibus prohibitis, in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *VTrùm Religioſi excommunicentur, miniſtrantes Sacramentum matrimonij, ſine licentia parochi.*

2 *Vtrùm Prælati Regulares poſſint diſpenſare, in aliquibus impedimentis matrimonij dirimentibus.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm Religioſi excommunicentur miniſtrantes ſacramentum matrimonij, ſine licentia parochi.

REſpondeo dicendo, quòd in quadam Clementina *a* definitur, quòd Religioſi, qui matrimonium ſolemnizare præſumpſerunt non habita ſuper his parochi licentia ſpeciali, excommunicationis ſententiam incurrunt ipſo facto per ſedem duntaxat Apoſtolicam abſoluendi. Quod intelligitur quãdo ſolemnizant matrimonia, benedictione nuptiali. Aduertendum tamen, quod Gloſſà *b* ait, quòd ſufficit ad excuſationem Religioſi, ſi alienus parochianus dicat ſe habere licentiam à proprio ſacerdote. Quod punctum ſatis diſputat Gloſſa, & intendit diſtinguere inter forum Contentioſum, & forum Pœnitentiale, vt in foro Cõtentioſo non credatur dicenti ſe habere talem licentiam; in foro autem Pœnitentiali credatur, quia non eſt præſumendus quis immemor ſuæ ſalutis. Et licèt Ioannes de Liguano, prout refert Ioannes à Capiſtrano *c*, dicat, quòd Stephanus concordat cum dicta Gloſſa; Ioannes tamen de Imola *d* dicit ſe habere Epiſtolam Stephani, tenentis contra dictã Gloſſam, prout refert idem Capiſtranus, & reſpondet ad contraria, quòd loquuntur de ſacramento Pœnitentiæ. & confeſſionis, quòd datur in occulto: Sacramentum autẽ matrimonij datur in publico, & ideo probationes requiruntur: pro iuſtificatione autem huius differentiæ, adducitur ſimile ex eo, quod habetur in quadam decretali *e*, vbi Clericus peregrinus admittitur in occulto, ſed nõ in publico ſine litteris dimiſſoriis celebrare. Et ideo Capiſtranus, ait quòd in ſimili Religioſus non debet eſſe nimis credulus, argumento quarumdam legum *f*, & ait, quòd ſemper conſuluit Religioſis, ne facilè credant dicentibus ſe habere licentiam, niſi eis conſtet per legitima documẽta, ne ſe illaqueent excommunicatione prædicta: nã ſi in criminalibus cauſis requiruntur probationes luce meridiana clariores, iuxta quãdam legem *g* multò magis debet requiri maior cautela ad euitandum hoc periculum maius: qui Capiſtranus ait contra Gloſſam *h*, quod licèt non ſufficiat licentia generalis data parochiano, vt à quocunque poſſit recipere ſacramenta, ſed eſt neceſſaria ſpecialis, vt religioſus adminiſtret hoc ſacramentum matrimonij: ſufficit tamen in licentia generali, vt fiat mentio huius ſacramenti conferendi. licèt in ea nõ fiat mentio de religioſis.

* * *

a Cle. Religioſi. de priuil.

b Gloſſ. in d. Clem.

c Capiſt. in tract. de exco. qui habetur tom. 14. tract.

d Imol ibid.

e c. tua. de clerr. pereg.

f l. 2. ff. de ſal. tuto. aut. l. 1. ff. de eo per quẽ factum erit. l. tutor. in princ. ff. de minorib.

g l. fin. C. de probat.

h Gl. in d. Cl. v. ſpeciali.

ARTICVLVS II.

Vtrùm poſſint Regulares Prælati diſpenſare in impedimentis matrimonij.

REſpondeo dicendo, quòd Epiſcopi, & per conſequens à fortiori, Prælati Religionum prohibentur diſpenſare in gradibus prohibitis, tam conſanguinitatis, quã affinitatis, vt notat Syluester *i*: verum eſt tamen, quod refert Roffenſis *k* in libello de cauſa matrimonij Regis Angliæ, quod Leo X. fratribus Auguſtini Ordinis conceſſit per totum orbẽ Chriſtianum, quemadmodum in eius Bulla palàm continetur, quòd cum his, qui in primo gradu affinitatis ſcienter, aut ignoranter contraxerunt, modò notorium id non fuerit, neque in iudicium productum, diſpenſare valeant, & de nouo contrahant, & in eodem item matrimonio contracto remaneant: prole etiam legitima. Hæc Roffenſis. Cuius teſtimonio certè credendum eſt propter eius maximam ſanctitatem, ſiquidem pro fide Catholica gladiis impiorum occubuit: ſed tale priuilegium non video eſſe in vſu, imò doctiſſimus Pater Vega legens ſacram Theologiam in hoc Conuentu S.P.N. Franciſci Salmanticenſi, aſſeruit ſe credere hoc priuilegium non fuiſſe vniuerſaliter conceſſum, ſed pro aliquo caſu particulari tantùm indultum, quo caſu ceſſante iam ipſummet ceſſauerat; non enim credendum eſt ſummum Pontificem Religioſis quoad ſæculares conceſſiſſe, id quod Epiſcopis nunquam legitur fuiſſe generaliter elargitum.

i Syl. v. caſus caſ. 41. litera. de reſt. ſpolia. c. nõ debet. de conſang. & affin.

k Roffen. in libel. in prin. in fin. primi folij.

QVÆSTIO III.

De Mendicitate, in tres articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tria.

1 *VTrùm Religioſi potentes labore manuum ſuarum victum quærere, poſſint mendicando id ipſum quærere.*

2 *Vtrùm mendicitas fratrum Minorum, & Prædicatorum ſit meritoria.*

3 *Vtrùm fratres Minores, ex vi ſuæ regulæ teneantur ad mendicitatem ſeu ad viuendũ de eleemoſynis.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm Religioſi potentes labore manuum ſuarum victum quærere, poſſint mendicando idipſum quærere.

REſpondeo dicendo, quòd D.Tho. *l* latiſſime diſputans concludit, non teneri laborare vltra ſtatum Regulæ, manibus: tum quia nullo præcepto naturali, neque diuino præcipitur laborare manibus, qui aliàs honeſtè ſine alterius iniuria poteſt ſuſtẽtare ſe, & ſuos, quos de præcepto alere tenetur: tum quia dicta D.Pauli, quæ contra hoc citari ſolent, & in effectu habent, *Non manducet, qui non laborat*, non probant, quem abſolutè teneri laborare manibus: ſed ob cauſam, vt tollat otiũ vitioſum, & ſuſtentet ſe, & ſuos decenter ſecundùm ſtatum ſuum ſine alterius iniuria, & ita ceſſant illius dicta: tum quia intentio S. Auguſtini, qui etiam contra hoc allegatur in libro de opere Monachorum, eſt improbare errorem dicentium non licere

l Tho. opuſ. 19. c. 5. & 22. q. 187. art. 3.

Digitized by Google

Monachis manibus laborare:non autem eos obligare ad ſic laborandum,ſi alias ſine otio vano,& alterius iniuria viuere poſſunt: tum, quòd Diuus Thomas *a* laudat paupertatem aſſumentes,& ex humilitate mendicare volentes, licet manibus non laborent,nec bonis renuncient:nam ſi bonis renunciant, id a fortiori eſt aſſerendum,etiamſi non fiant Regulares, ſed remaneant homines ſæculares ipſi renunciantes, quod exemplo Eliſæi *b* à Diuo Ambroſio *c* relato confirmatur.

a Tho.vbi ſup.
b 3. Reg. 19.
c c.Domin.80 diſt.

Ex quibus infert Nauarrus *d* non peccare illum, qui ad ſe in humilitatis,& patientiæ virtute, exercẽdum habitum pauperis ſuſcipit, & mendicando aliquem pium locum longinquum viſitat, etiamſi nullum paupertatis votũ emittat, nec ſua bona pauperibus diſpertiat, quod ait certè, in hunc vſq; diẽ non ſatis animaduertiſſe,imò cõſenſiſſe multis reprehendentibus peregrinos alienis impenſis,id eſt,eleemoſynis mendicando peregrinantes, quos per leges *e* Cæſareas, & decreta *f* Sanctorum concludit Calderinus *g* eſſe puniẽdos, præſertim ſi ſacris ſint initiati.Quod tamen non procedit in his.qui propter prędictam cauſam mendicant, quia per talem mendicitatem eorum,nihil honoris perit Clero.

d Nau.in c.nõ dicatis nu.37.
e l.vnica.C.de mend. val.lib. 11.
f c. diaco. 3. 93.diſt.
g c.al. conſ.1. de vit. & honeſt.Cler.

ARTICVLVS II.

Vtrùm mendicitas fratrum Minorum, & Prædicatorum ſit meritoria.

REſpondeo dicendo, quòd Alexãder Papa declarauit, quòd mendicitas fratrum Minorum, & Prædicatorum eſt meritoria, & quòd prædicti fratres, tam ab his, quibus prædicant, quàm ab aliis, poſſunt petere, & recipere eleemoſynas. Ac quòd illi poſſunt huiuſmodi eleemoſynas eiſdem fratribus ſalubriter elargiri.Ita habetur in libro, Monumenta *h* Ordinum. Sed oportet hoc breuitate probare, vt huius diffinitionis veritas clarior fiat. Nam ſupererogatoriè meritorium eſt de eleemoſynis, & de mendicitate, reſpectu eorum, qui relictis omnibus efficiuntur mendici, propter Chriſtum, cùm apud Matthæum *i* legatur, conſuluiſſe Chriſtum cuidam, *Si vis perfectus eſſe vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus.* Supradicti autẽ fratres iam omnibus diſtributis nihil habent, & intendunt ſpirituale Eccleſiæ;ſupererogatoriè enim ſe humiliãt, viuẽdo de humiliter mendicatis, & eleemoſynaliter petitis, & habitis, cùm poſſent ſine tanta abiectione, humilique verecundia, etiam ſine labore manuum ſibi debitum ſtipẽdium aliter petere, & recipere,& viuere ſicut alij Clerici Præbendati, ſi Eccleſiaſtici fierent: ergo ex prædicta humilitate,& contemptus amore, propter Chriſtum egere, & mendicare meritorium, & Euangelicum conſilium eſt. Item ſecundò id patet, quia ex Euangelio tales mendicantes laudantur: nam vbi Latina verſio habet apud Matthæũ *k*,*Pauperes ſpiritu*, litera Græca habet, *Beati mendici*, vt ait Chryſoſtomus Doctor Græcus.Item tertiò idem patet exemplo Chriſti:nam Chriſtus fuit mẽdicus aliquando non viuens de labore manuum ſuarum corporali, vt patet in Pſalm.*l* *Ego mendicus ſum, & pauper*, vt ait Diuus Chryſoſtomus ſuper eum, & tradit Diuus Thomas *m*,quòd nõ in perſona Dauid, qui non fuit mendicus, ſed in perſona Chriſti, hoc dicitur. Conſonat Auguſtinus,ſuper illud Pſalmi de Iuda Iſcariote loquens, *Perſequutus eſt hominem inopem, & mendicum*, id eſt, Chriſtum.Et Hieronymus ad Nepotianum dicit,quòd Chriſtus,vt pauper cibo veſcebatur alieno,quia ſcilicet de eleemoſynaliter oblato, licèt non ſemper oſtiatim mẽdicato, ad humilitatis exemplum vixit,vt erat perſona particularis,& ſæpe id innuitur in Euangelio *n*,vbi mendicauit pullum,& aſinam,& videtur mendicaſſe victũ à mulieribus miniſtrantibus in via, & hoſpitium à Zachæo,vt exemplum cæteris daret.

h In 2.impreſſio.fo.20.conc. 35.
i Matth. 19.
k Matth. 5.
l Pſal. 39.
m Tho.2.2.q. 187.art.4.& 5.
n Luc.22.c.& 19.

Verum eſt,quòd vt mendicitas horum fratrum ſit licita, & meritoria, oportet aliqua concurrere. Primum eſt, quòd ipſi fratres paucis ſint contenti, & velint aliquo carere,& pati penuriam, & nolint habere certum victum ſuum, & veſtitum ordinarium, & indifferenter, & quòd quando carent, non murmurent; ſi enim aliquid horum deficiat, mendicitas non erit meritoria, & dum eum ſtatum aliqui ſumpſerunt,& reſilire non poſſunt poſt profeſſionem,illicitum eſt, & continuum peccatum permanere in tali voluntate culpabili, & cum tali propoſito mendicare ad ſuperfluitatem, ſed tenentur deponere talem culpabilem voluntatem, & paucis,vt pauperes, debent eſſe contenti;ſtultum eſt,& irrationabile ſua dimittere, quibus licitè vti poterant, & aliena cum auiditate quærere, & cum ſcrupulo peccati manducare panem. Vnde Gregorius, in Paſtoralibus dicit, quid eorum morte infœlicius, quibus de largitate naſcitur auaritia & peccatorum ſeges,quaſi ex virtutum ſemio procreantur.Item quid riſu dignius,quàm quærere cum auiditate maxima, labores infœlicitate, & contemptu, & mala conſcientia,ea,quæ liberaliter dimiſſa ſunt? Quid eſſet ridiculoſius, quàm ſarcinam temporalium propriorum reiicere, & alienorum tam auide quærere?Certè hi ſunt, qui relinquunt ſua vt ſtultè,& laborioſè,contemptibiliter,& culpabiliter ad infernum capiant aliena, cùm ſic, vt ait Gregorius *o*, proprie, indiſcretè diſtribuentes nõ ſolùm ad impatientiæ murmur prorumpant,ſed cogente inopia vſque ad auaritiam deuoluantur: cum hypocriſi autem, & mendacio oſtiatim mendicant, ſignum veræ mendicitatis præ ſe ferentes: ad ſuperfluitatem ſemper anhelantes,& dum paupertatem, quam non habent, oſtendunt,quod ipſis datur,pauperibus indigentibus vſurpatur. Secunda conditio, quæ requiritur ad licitè viuendum de mendicitate, vel eleemoſynis eſt,quòd tales mendicantes recompenſent aliquo modo in ſpiritualibus.Quod probatur: nam omnes Doctores ſuper illud Apoſtoli *p*, *Qui non laborat, non manducet*, tenent illicitam eſſe mendicitatem, exiſtentibus corpore ſanis potentibus laborare, niſi in ſpiritualibus recompenſent; vtpote in ſermonibus,in officio diuino,orationibus, & in vita religioſa; approbatur enim mendicitas, non vt mendicantes otio vacantes, ſed vt melioribus exercitiis debitè occupẽtur,vt optime ait Diuus Thom. *q*

o Gre.in paſt. 3.adm. 22.
p 2.ad Theſ.3.
q Tho. 2.2.q. 187. art. 3. & 4.& 5.

ARTICVLVS III.

Vtrùm fratres Minores,ex vi Regulæ teneantur ad mendicitatem, ſeu ad viuendum de eleemoſynis,humiliter eas petendo,& acceptando, ſine vllo iure ciuili ad eas petendo.

REſpondeo dicendo, quòd fratres Minores, ex quo nullum ius ciuile,ſiue actionem,nec redditus, nec prouiſiones longas,ex vi ſuæ Regulæ habe-

re

Digitized by Google

re poſſunt, ex vi ſuæ Regulæ tenentur ad mendicitatem, ſeu ad viuendum de eleemoſynis, humiliter eas petendo. Et probatur inſuper: nam tenentur ipſi fratres prouidere ſibi ad vſum moderatum neceſſitatum ſuarum modo aliàs licito, & non reſtat vllus alius modus licitus illis, niſi per viam eleemoſynæ petere, aut accipere oblata, ſeu neceſſaria ad victum, & veſtitum, & executionem officiorum ſtatus Minorum; ergo tenentur viuere de eleemoſynis, ſeu de mendicitate: nam mendicare eſt ſolo titulo neceſſitatis, ſine actione aliqua ciuili petere neceſſaria, ad quod tenentur dicti fratres ex vi ſuæ Regulæ, & ſic tenent communiter omnes Scriptores ſuper dictam regulam, & hoc conſtat ex declaratione Nicolai *a* III. & Clementis V. Nam quantumcunque dictis fratribus iure naturali, vel diuino, vel alio quocunque modo, aliquid debeatur pro Miſſis, Sermonibus, exequiis, aut pro aliis exercitiis ſpiritualibus, aut corporalibus, aut pro quacunque alia cauſa, ipſi tamen fratres non poſſunt id recipere, aut petere, niſi purè eleemoſynaliter, ſine vllo titulo iuris ciuilis ex parte ipſorum, prout reſoluit doctiſſimus Corduba *b* ſuper dictam Regulam. Vnde eorū fratrum mendicitas dicitur incerta, quia ſcilicet non habet certitudinem ciuilem, & nullum ius, neque actionem, in re, quæ ipſis eleemoſynaliter datur, quamuis habeant certitudinem probabilem, moralem, & ſic poſſunt habere certas eleemoſynas, quas ſolēt aliqui domini, aut communitates ipſis facere, cùm poſſint habere certas eleemoſynas moraliter, non autem certas ciuiliter, prout idem Corduba *c* ait.

a *ca. exiit, qui ſeminat. de verb. ſig. lib. 6. Cle. exiui de paradiſo, eodē tit.*

b *Cord. ſu. reg. c. 1. q. 3 c. 6. & q. 1. & 5. & q. 10.*

c *Cord. in d. q. 10. in 4. tomo.*

Ex his infertur, quòd poſſunt dicti fratres recipere domus ab aliquibus dominis temporalibus, præbētibus omnia neceſſaria ad victum, & veſtitum ſine eo, quod oſtiatim hæc petantur, præcipuè in locis, vbi etiamſi oſtiatim mendicentur, minimè ſuppeditabuntur, cùm hæc omnia à dictis dominis nō actione aliqua ciuili petantur, ſed per viam eleemoſynæ, ab ipſis quotidie cum maxima ipſorū fratrum verecundia mendicētur; ſucceſſores enim horum dominorum, & illi ad quos pertinet hæc dare, ſæpe contingit, vt ſint indeuoti, & omnia murmurando tribuant, ſępe etiam contingit, vt zelēt magis reformationem fratrum, quàm ipſorū moderatam refectionem, fingentes, ſuo zelo auaritiæ miſto, ipſos fratres debere eſſe, ſicut Angelos Dei, qui iis neceſſariis ad vitam minimè indigent, propter quod ego nunquā conſulerem, vt in noſtra religione Minorum ſumantur monaſteria in locis, vbi quotidianis mendicationibus à vicinis ipſorum locorum non poteſt ſperari poſſe tranſigere vitam, cùm ea, quæ à dictis dominis, & eorum ſucceſſoribus dantur, non valeant peti ciuiliter, ſed tantùm eleemoſynaliter mēdicando. Aliquando autem contingit, vt ipſi domini fundent vincula, aut capellas cum magnis redditibus, aut eos redditus relinquant alicui Confratriæ, aut Collegio pio, cum obligatione, vt ipſis fratribus omnia neceſſaria ſuppeditētur, quia acceptantes dicta legata cum prædicto grauamine obligantur in conſcientia ipſis fratribus prouidere, ipſi tamen fratres minimè id in iudicio petere poſſunt, cùm ſint incapaces cuiuſcunque actionis ciuilis, poſſunt tamen implorare officium Iudicis, qui Iudex imploratus ex officio, non ad petitionem iuridicam ipſorum fratrum poteſt compellere, & ſupradicta adminiſtrare iuxta ea, quę in ſuperioribus dicta ſunt. Et fratres, ex dictis, poſſunt recipere ſupradicta tantùm per viā eleemoſynæ, & licēt ſit certa, ipſa tamen certitudo eſt moralis, non tamen ciuilis, & ipſi non ſunt incapaces eleemoſynæ, moraliter certæ. Vide alia circa hanc materiam in quæſtione *d* de eleemoſyna, in ſecundo Tomo.

d *2. Tomo.*

QVÆSTIO IIII.

Quantum ad Miſſam, in tres articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tria.

1 *Vtrùm clerici ſæculares poſſint contra voluntatē religioſorum, Miſſas, & exequias in ipſorum monaſteriis celebrare, & è contra.*

2 *Vtrùm religioſi poſſint dicere vnam Miſſam pro alia commendata.*

3 *Vtrùm ſacerdos relinquens Miſſam inceptam ſit excommunicatus.*

Multa circa celebrationem Miſſarum dicta ſunt in primo Tomo *e*: nunc autem pauca remanent dicenda per articulos infrà poſitos diuiſa.

e *1. tom. q. 43.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm Clerici ſæculares poſſint contra voluntatem religioſorum Miſſas, & exequias in ipſorum monaſteriis celebrare, & econtrà.

RESpondeo dicendo, *quòd Clemens V. prohibuit, ne quis in Eccleſiis fratrum Minorū, ſolemnia, vel pro animabus eorum, qui ad loca eorum tumulandi deferuntur, ibidem exequias celebrare, ſine eorum fratrum aſſenſu, & voluntate præſumat.* Ita habetur in libro *f*, Monumenta Ordinum.

At Leo X. in Concilio Lateranenſi hoc renocauit, ſtatuens, quòd tā Prælati Eccleſiaſtici, quàm Preſbyteri ſæculares, qui vinculo excommunicationis ligati non fuerint, Miſſas in Eccleſiis quorumlibet fratrum, deuotionis cauſa celebrare volentes, celebrare poſſint, ipſique fratres tales celebrare volentes libenter recipere debeant. Ita habetur in Supplemento *g*.

f *In 1. impr. fo. 58. & in 2. fo. 141. conceſ. 336. & in tract. lib. ord.*

Et aduertendum, quod *Boniſ. IX. conceſſit patribus Prædicatoribus, prohibendo, ne ſcilicet Prælati Eccleſiarū, aut alij, quicunq; eos impediant, quominus Miſſas, & alia diuina officia in Eccleſiis ſuis quotidie celebrare, ac oblationes in ipſis Miſſis, & alias ad eorum altaria prouenientes liberè, & integraliter recipere, & eorū vſus iuxta ordinis dicti morem conuertere poſſint ſub excōmunicatione ipſo facto in contraria facientes.* Ita habetur in eodem Ordinis Supplemento *h*.

g *Supp. fo. 25. conc. 70.*

ARTICVLVS II.

h *Supp. f. 118.*

Vtrùm Religioſi poſſint dicere vnam Miſſam, pro alia commendata.

RESpondeo dicēdo, *quòd Leo X. conceſſit, vt quādo fratribus Minoribus cōmendantur Miſſæ, quæ vulgò appellantur de reuelatione de ſancto Amatore, & de conſolatione, cum certis candelis, vel alia ſimiles, vel quòd nō diſcent inuētur, ſatisfaciāt fratres prædicti dicendo illas Miſſas, ad quas magis diſpoſiti fuerint, maximè de officio, de quo illo die recitāt, & ad prædictas tali modo recōmēdatas nullatenus teneātur, præcipuè cùm videatur hoc quandā ſuperſtitionem ſonare.* Ita habetur in Supplemento

Digitized by Google

a Supp. fo.63. conce.289 b Coll. in com. ſu. Miſſ. 3. quo admodũ §.13.

mento *a*. Occaſione huius cõceſſionis ait Collector *b* priuilegiorum Mendicantium, quòd aliqui, illam minùs intelligentes arbitrati ſunt prædictã facultatem extendi ad quaſcunque Miſſas, eis recommendatas, vt de Epiphania, de Natiuitate, vel plagis, ſeu de paſſione, &c. Quod tamẽ eſt omnino falſum propter multa. Primò, quia expreſsè litera conceſſionis loquitur de Miſſis, quæ habent aliquam ſuperſtitionem annexam, prout ibi exemplificatur, neque obſtat illud quod additur (*vel aliæ cõſimiles.*) Quia refertur ad ſuperſtitioſas immediatè exemplificatas, nec adhuc ait idem Collector, pro omnibus in cõceſſione exemplificatis, videtur tuta diſpenſatio præfata, ſeu declaratio, quia inter illas, ſunt multæ nullam ſuperſtitionem habentes, vt Miſſæ Domini noſtri, & Dominæ noſtræ, ſeu aliæ, quæ in Miſſali continẽtur, vt de tali Dominica, de tali Apoſtolo, ſeu Apoſtolis, vel aliis Sanctis. Secundò etiam, quia à promiſſione, & obligatione licita, cuiuſmodi eſt de aliis Miſſis nõ ſuperſtitioſis. non poteſt quis. poſtquam obligatus eſt, liberari, ſeu diſpenſari abſque conſenſu eius, cui ſe obligauit, aut ſine alia legitima cauſa, & ideo indubitanter tenendum videtur, quòd quandocunque aliqua Miſſa recommendatur ſine admixtione alicuius ſuperſtitionis debet dici, prout fuit recommẽdata, & acceptata, ſcilicet tam reſpectu officij, quàm etiam loci, & temporis, & cãdelarũ. Hæc Collector. quæ certè iuridica ſunt: nam hæc cõceſſio debet explicari iuxta decreta in Cõcilio Tridentino *c* decernente, ne ſacerdotes ritum, vel alias cæremonias, & preces in Miſſarum celebratione adhibeant, præter eas, quę ab Eccleſia approbatę, ac frequenti, aut laudabili vſu acceptæ ſunt, ac quarundam Miſſarum, ac candelarum certum numerum, qui magis à ſuperſtitioſo cultu, quàm à vera religione inuentus eſt, omnino ab Eccleſia remoueant.

c Tri. ſeſ. 22. de obſeruan. & obſer. in celeb. Miſſ.

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm ſacerdos relinquens Miſſam inceptam ſit excommunicatus.

d Nau. miſc. 86. de orat.

RESpondeo dicendo, quòd Nauarrus *d* ait, hanc quæſtionem fuiſſe agitatam in ſacro Romæ prætorio, cui ipſe reſpondet primò, quòd tales non incurrunt excommunicationem maiorem: nullus enim, qui colligit caſus, in quibus incurritur excõmunicatio, vllam de hoc fecit mentionem, & non eſt dicendum, aliquam pœnam ipſo iure incurri, niſi cùm id exprimitur iure: iuxta quãdam Gloſſam *e* cõmuniter receptam, & nullum videtur in toto corpore iuris communis tale ius inueniri. Præterea Cõcilium Toletanum *f* quatenus habet, quòd huiuſmodi deſertor officij, excommunicationis ſententiam ſuſtinebit, clarum eſt, quòd loquitur per verba futuri temporis, quæ non important pœnam ipſo iure impoſitam, nihil facit contra hanc opinionem.

e Gl. in c. ſi. de iure p.

f cap. nihil. 7. quæſt. 1.

Neque etiam contra hoc obſtat Decretum Macharij Papæ *g* quatenus ſtatuit, vt huiuſmodi Clericus à ſacro corpore, & ſanguine Domini ſit ſuſpenſus; in hoc enim decreto nullam de excommunicatione mentionem facit, ſed ſolùm de ſuſpenſione, & non ab omnibus actibus ſpiritualibus, ſed ſolùm à corpore, & ſanguine Domini, quod non ſufficit ad inducendam excommunicationem maiorem, imò neque ad excommunicationem minorem, quæ non ſolùm priuat à communione ſacramẽti Euchariſtiæ, ſed etiam ab omni participatione paſſiua omnium ſacramentorum, iuxta quandam Decretalem *h* cum eis notatis.

g cap. nullus epiſcop. de cõſecrat. d. 1.

h c. ſi celebrat. de Cleri. excom. miniſt.

Nec obſtat, quòd excommunicatio minor videtur incurri octo, vel nouem caſibus, quos refert Innocentius *i*, quorum vnus eſt, quando ſit peccatum mortale, per quod quis à Sacra communione corporis Domini excluditur, iuxta doctrinam D. Pauli *k*, nã reſpondetur, quòd in illis, quæ numerat Innocẽtius, excepto vno, vel altero, non incurritur vera excommunicatio minor: prout tradit Nauarrus *l*, vnde Prælati Regulares inuenientes aliquem religioſum in hoc defectu comprehenſum, & conuictum non debent illum corrigere, vt excommunicatum: ſed ipſum à celebratione Miſſæ per aliquod tẽpus iuxta menſuram delicti debent iudicare.

i Inno. in c. 1. de ſen. excom.

k 1. Cor. 11. c. quod eſt. de cõſec. diſt.

l Nau. in manual. c. 27 n. 25.

QVÆSTIO V.

De Monaſteriis ædificandis, & deſtructis, in ſex articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſex.

1 VTrùm fratres Minores poſſint habere monaſteria ſumptuosè ædificata.

2 *Vtrùm in monaſteriis ſanctæ Claræ poſſint deputari fratres Minores pro tẽporalium adminiſtratione.*

3 *Vtrùm monaſterium, autoritate Epiſcopi dicatum, poſſit pro aliqua cauſa deſtrui: ita quod non ſit vltrà ibi, nec alibi.*

4 *Quibus bona monaſterij deſtructi debeant adiudicari.*

5 *An bona quæſita monaſterio primo, à quo tranſlatus fuit religioſus, quærantur ſecundo monaſterio, ad quod fuit tranſlatus.*

6 *An Moniales monaſterij deſtructi, trãſlata ad aliud eiuſdem religionis, recuperent bona, quæ primo monaſterio obtulerunt.*

De ædificatione monaſteriorum multa diximus in ſuperioribus *m*; nunc autem quod ad materiam monaſteriorum, aliqua breuiter dicemus.

m Sup. 2. to. quæſt. 49.

ARTICVLVS I.

Vtrùm fratres Minores poſsint habere monaſteria ſumptuosè ædificata.

RESpondeo dicendo, quòd non, niſi adſit rationabilis, & debita Papæ diſpenſatio, prout Clemens *n* V. in quadam Decretali determinat. Dixi niſi adſit rationabilis, & debita diſpẽſatio. Vnde fratres Minores ad tollendũ omne ſcrupulum, eam à Leone X. obtinuerunt, qui ait:

n Cle. exiuit. de parad. §. hinc eſt etiã. de verb. ſig.

Nos igitur attendentes, quòd domorũ, & aliarum rerũ, tam pro diuino cultu, quàm pro communi vſu veſtro vobis conceſſarũ, ſolùm ad vſum, & nõ ad fructum, neq; poſſeſſionẽ cedunt, neq; ea ſine ſpeciali Sedis Apoſtolicæ mandato alienare poſſitis, atq; ad eandem Sedem illa omnia, quæ de nouo noſtri prædeceſſores fecerũt, in proprietatẽ dictæ ſedis recipimus, pertineãt, & quod ex domorũ amplitudine, aut paramẽtorũ multiplicitate, nihil magis veſtris cõmoditatibus corporalibus adijciatis: veſtris in hac parte ſupplicationibus inclinati autoritate Apoſtolica, tenore præſentiũ declaramus, & decernimus, Vos illorũ tantũ eſſe cuſtodes, non poſſeſſores, & propterea illis abſq; veſtræ profeſſionis macula aut violatione, cũ deceat iuxta ſolẽnitatũ celebritatẽ, & ſolẽnioribus officiis, decẽtioribus paramentis diuinã honorare Maieſtatẽ, & ipſis cultũ munificare, & aliis, quibus tã Ordo, quàm fratres vtuntur communiter, vel diuiſim vti, & potiri, liberè & licitè poſſe, prout etiã felicis recordationis Iulius Papa II. prædeceſſor noſter fratribus eiuſdẽ Ordinis, & familiæ regni Angliæ ad inſtantiam Chariſſimæ in Chriſto ſuæ

Digitized by Google

filiæ noſtræ modernæ Reginæ Angliæ illuſtris conceſſiſſe dicitur, & ſic perpetuis futuris temporibus in ordine, & familiæ veſtris ab omnibus illius fratribus teneri, & obſeruari debere volumus, & mandamus, non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ac ipſius Ordinis ſtatutis, etiam iuramento, ſiue profeſſione firmatis, & aliis in contrarium facientibus quibuſcunque. Ita habetur in Ordinis Supplemento *a*.

a Supp. fo. 15. conceſſ. 54.

Circa quam conceſſionem eſt notandum, quòd Leo X. loquitur de domibus, ædificiis, & Eccleſiis Minorum ſumptuoſis, quæ in Ordine conſtruuntur per alios, aut etiam per ipſos fratres, & in eis, in foro conſcientiæ poſſunt inhabitare, cùm Clemens *b* V. decreuerit, & præceperit ſub excommunicatione, ne talia loca relinquant ſine licentia Sedis Apoſtolicæ: ergo licitè poſſunt in eis inhabitare, vt etiam S. Bernardinus *c* in ſua epiſtola declarauit. Vtrùm autem fratres poſſint procurare prædictas domus ſumptuoſas, in quæſtione *d* de ornamentis Eccleſiaſticis dicetur.

b Cle. cap. de pœnis.

c Ber. in epi. art. 4.

d infr. q. 5.

ARTICVLVS II.

Vtrùm in monaſteriis ſanctæ Claræ poſſint deputari fratres minores pro temporalium adminiſtratione.

RESpondeo dicendo, *quòd Innocetius IIII. ſtatuit, quòd in monaſteriis Monialium, in quibus prædicti fratres Minores deputati fuerint pro ſeruitio Monialiũ, in ſpiritualibus duntaxat deſeruiãt, & Iuriſdictioni, & Correctioni miniſtrorum ſuorum, ſicut & alij pareãt, & obediant.* Ita habetur in Monumẽtis *e* Ordinum.

e In 2. imp. fo. 2001. conc. 495.

Circa quam cõceſſionem ſunt notanda illa verba (*in ſpiritualibus duntaxat*) per quæ ſatis clarè innuit ſummus Pontifex, quòd non vult fratres pro temporalibus deputari; dictio enim (duntaxat) exponitur per affirmatiuam, cui adiungitur, & negatiuam aliorum: nam vt omnes Logici docent, hæc propoſitio, Petrus tantùm currit, exponitur per has duas propoſitiones, Petrus currit, & nullus alius à Petro currit, vt omnes etiam Doctores *f* vtriuſque iuris communiter affirmant. Vnde prædicta verba (*in ſpiritualibus duntaxat deſeruiant*) ſic ſunt explicanda, in ſpiritualibus deſeruiant, & in nullis aliis ab ſpiritualibus deſeruiant. Vnde non poſſunt Prælati ſuperiores, ipſos fratres Minores, pro temporalibus Monialium ſanctæ Claræ cõſtituere: & aduertant, quo rigore ſummus Pontifex Innocentius IIII. hoc illis præcipiat addens prædictæ cõſtitutioni verba ſequentia, *Nulli ergo hominum liceat hanc paginam noſtræ conceſſionis infringere, vel ei auſu temerario contraire: ſi quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, & beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius, ſe nouerit incurſurum.* Quæ verba peccatum mortale denotant, in tranſgreſſione prædictę conceſſionis, prout dicunt communiter Doctores.

f Doct. in c. cùm Eccleſ. Sutr. de cauſ. poſſ. & propri. & in l. Gallus §. & quid, ſi tantum ff. de liber. & poſt.

Et licèt hæc dictio taxatiua, in materia non lata non excludat caſum habentem eandem rationem, prout tradunt Gloſſa *g*, vbi communiter Doctores, maximè Franciſcus de Ripa, eo præſertim caſu, quo veroſimiliter princeps interrogatus, idẽ reſpondiſſet, argumento eorum, quæ tradit quædam Gloſſa *h* & latiſſimè Tiraquellus, & Albertus de Pergamo, & tradit etiam Ortalora. In materia tamen, de qua agimus, quę nõ eſt lata, ſed ſtricta, iuxta præcepta Apoſtolica, & regulã Patris noſtri Franciſci, & declarationes Pontificum, prohibentia ipſis fratribus non ſolùm ingreſſum, ſed etiam acceſſum ad monaſteria Monialium: dictio (duntaxat) ad caſum ſimilem minimè debet extẽdi; & caſus, de quo agimus, diſſimilis multò eſt, & à ſummo Pontifice minimè intentus, & à ſacris Canonibus, ipſis fratribus prohibitus. Si enim pro temporalibus Monialium poſſint deputari, neceſſe erit ipſis, aliquem in iudicio cõuenire, & ratiocinium ciuile, vt œconomi ipſarũ Monialium, & ſuarum poſſeſſionũ à debitoribus petere, quòd ſæpeſæpius, ſine contractatione pecuniæ minimè fieri poteſt, quæ à fratribus Minoribus maximè ſunt aliena, vltra quòd neceſſariò debet locare poſſeſſiones ipſarum Monialium, vendere triticum, & alia, quæ ex dictis poſſeſſionibus colliguntur: quæ omnia nemo ignorat eſſe contra ipſorum fratrum ſtatum, & abſtractam à temporalibus profeſſionem, vt in ſacris Canonibus *i*, & Bullis Apoſtolicis expreſsè continetur. Et Bulla Syndicorum ipſorum fratrũ hoc ſatis indicat. Cernentes enim ſummi Põtifices fratres Minores incapaces eſſe ad alienandũ, vendendum, & diſtrahendum, & cõmutandum ea, quæ ipſis in teſtamento relinquuntur, ſtatuerunt, vt nomine Sedis Apoſtolicæ (cuius ſunt omnia, quæ ipſis fratribus liberaliter dantur) Syndicus quidã, & Procurator conſtituerentur, qui nomine eiuſdem Sedis Apoſtolicæ prædicta munera ad vſum, & vtilitatem fratrum exerceret, adeò quòd Prælati fratrum Minorum nõ poſſunt petere rationem ciuilem villicationis ſuæ, ab ipſo Syndico.

g Cl. & Doct. ibi. Rip. in l. bis ſolis C. de reuo. donat.

h Gl. & Doct. in l. tale pactu. §. 1. ff. de pact. Tiraqu. in l. ſi vnquam, in pr. C. de reuo. do. na. Alber. de Perg. 2. p. n. 6. Orta. de nobi. 4. p. c. 3. n. 13.

i cap. exit. de verb. ſign. li. 6. & Cle. exim.

Dices, quòd ipſi fratres Minores, quando vt œconomi monaſteriorum conſtituuntur, nullum habẽt dominium, neq; proprietatem, ratione cuius poſſimus affirmare, ipſos cõtra eorum arctiſſimam paupertatem aliquid moliri, & ideo nimirum ſi poſſint œconomi conſtitui.

Ad hoc reſpondeo, concedendo ipſos non fieri dominos, aut proprietarios, at aſſumunt ſibi officiũ ſuo ſtatui repugnans; ſi enim non repugnaret, ſummus Pontifex eos Syndicos, nomine ipſius Sedis Apoſtolicæ cõſtitueret; cùm Syndici, ratione Syndicatus nullum ius habeant proprietatis, ſed nomine Sedis Apoſtolicæ, vt negotiorum geſtores ſe habeant, & ideo debent maximè cauere Prælati Minorum, ne fratres ſuos pro temporalibus Monialium conſtituant, neque excuſantur dicentes ſe habere curam ipſarum Monialium, etiam pro temporalium adminiſtratione. Nam reſpondeo, quòd hoc debent facere per perſonas, ad id capaces, non autem per ſuos fratres, cùm ſint incapaces talis adminiſtrationis.

ARTICVLVS III.

Vtrùm monaſterium autoritate Epiſcopi dicatum poſſit pro aliqua cauſa deſtrui, ita quòd non ſit vltrà, neque ibi, neque alibi.

REſpondeo dicẽdo, quòd, vt tradit Petrus de Peruſio *k*, ſolent Epiſcopi, quandoque deſtruere ſtatum monaſterij Monialium, vt ibi non ſit amplius Eccleſia, neq; mõnaſterium, & tráſferunt Abbatiſſam, & Moniales ad aliud monaſteriũ, ita quòd ibi ampliùs non eligatur Abbatiſſa, neq; Moniales recipiantur. Item, quòd ibi nunquam celebrentur diuina officia. Item, quòd ibi nunquam ampliùs ſepeliatur. Item, quòd ille locus deſinat eſſe ſacer, & religioſus: & illum locum ad vſum prophanum vendũt, vt prophanum, cùm priùs ante deſtructionem, eſſet Eccleſia, & monaſteriũ, in quo eligebatur Abbatiſſa, & recipiebãtur Moniales, & celebrabãtur diuina pe-

k Peruſ. de mutat. ſtat. Eccl. in pr. n. 5.

Digitized by Google

per ſacerdotem deputatum,& per ſuperiorem viſitabátur. Quæritur igitur, vtrùm poſſit talis locus deſtrui,& ad prophanos vſus cõuerti, & videtur, quòd non, argumento aliquorum Canonum *a* dicentium, ſemel Deo dicata ad humanos vſus conuerti non poſſe.

a c. ſemel Deo dicatum.de reg.iur. lib. 6. cum ibi notatis.

In contrarium tamen faciunt aliqui Canones *b*, diffinientes aliquibus ex cauſis loca ſanctorum eſſe mutanda, quibus propoſitis, idem Petrus de Peruſio diſtinguẽdo ad quæſtionem in articulo poſitam, reſpondet, quòd aut Epiſcopus hoc vult facere ex voluntate, aut ex neceſſitate. Primo caſu nõ poteſt deſtrüere, licèt, vt melioretur, poſſit ad alium locum trãsferre, ſed debet Eccleſia antiqua, ſi hoc fieri poſſit, per Sacerdotem deſeruiri,& ſic, ait, procedũt iura pro parte negatiua allegata. Si verò ex neceſſitate mutentur, aut poſſunt manere in eodem loco,& tũc idipſum eſt dicendum, aut non poſſunt manere, & tunc deſtrui debent, hoc tamẽ ſemper fieri debet cũ autoritate Diœceſani, vt ex ſacris Canonibus *c* patet,& vt nulla remaneat ratio dubitandi, in cõtrariũ allegata non obſtant: loquuntur enim caſu, quo Eccleſiæ,& res ſacrę durante ſuo ſtatu,& cõſecratione ad vſum prophanum reducuntur, non autem quando deſtruuntur, & totaliter reducuntur ad non eſſe Eccleſiam, vel rem ſacrã. Vnde illa regula vulgaris, Quòd ſemel Deo dicata ad prophanos vſus cõuerti non poſſunt, intelligitur, durante ipſo rerum ſtatu, non autem deſtructo,& penitus illo ſublato.

b c. vni. 10. q. 4. ca. placuit, & c. tribus. de conſe. d. 1.

c cap. placuit.

ARTICVLVS IIII.

Quibus bona monaſterij deſtructi debeant adiudicari.

Reſpondeo dicendo, quòd loquendo de monaſteriis, quæ habent bona in communi, illa bona acquiruntur monaſterio, ad quod monaſterium illi monachi ſunt trãſlati,& propter hoc dicit Ioannes Andreas *d*, quòd ſi religioſus tranſit ad ſecundũ monaſterium, recuperet, quod primo dedit monaſterio, ſed de bonis monaſterij nihil habebit,& ſubdit ibidem, quòd ſi monaſteriũ in totum deſtruatur, quòd quilibet habet partem ſuam, de quo, articulo ſequẽti dicetur. Dixi, quæ habent bona in communi: nam de monaſteriis ordinis B. P. N. Franciſci regularis Obſeruãtię, quorum monaſteriorum bona ſunt Sedis Apoſtolicæ, Clemens IIII. conceſſit quòd liceat fratribus ordinis Minorum cùm de prioribus locis ad alia loca ſe transferunt, omnem ædificatorum locorum materiam poſſe ſecum aſportare, prout in ſecundo Tomo *e* latè diximus.

d Andr. in c. recolen. de ſtatu monac.

e 2. Tomo q.

ARTICVLVS V.

Aliquis ingreditur monaſterium,& offert ſe,& ſua, & demum profitetur in illo monaſterio, & poſt profeſſionem acquirit bona ex ſucceſſione parentum,& demum iſte profeſſus legitimè tranſit ad ſecundum monaſterium ex priuilegio Capituli, Licet, *de Regularibus. Quæritur ergo, an bona quæſita primo monaſterio ex perſona profitentis, remaneant apud monaſterium primum, an verò acquirantur ſecundo monaſterio.*

Reſpondeo dicẽdo, quòd circa hoc, varias refert opiniones Petrus de Peruſio *f*,& tandem tenet quòd ea, quę acquiſiuit profeſſus, dum erat in primo monaſterio, remanent apud primum monaſterium, & non apud ſecundum, argumento aliquorum iurium *g*. Quod autem poſtmodum quærit, ſcilicet, poſtquam tranſiuit ad ſecundum monaſterium, acquirantur ſecundo monaſterio, argumento aliquorum iurium *h*; ſi tamen ipſe profeſſus tranſeat ad ſecundum monaſterium ad pœnitentiam agendam propter exceſſus, quos commiſit in primo monaſterio, apud ipſum primum monaſterium remanebunt dicta bona, quoad proprietatem, ſed quoad vſumfructum remanebunt apud ſecundum, vel pertinebunt monaſterio, & illo monacho mortuo redibit vſusfructus ad primum monaſterium, vt dicitur in iure *i*. Et nota quòd quando profeſſus vnius monaſterij intrat in ſecundum monaſterium ad pœnitentiam agendam, quicquid acquirit, poſtquam ibi eſt intruſus, acquirit ſecundo monaſterio, vt in quadam Authentica *k* notatur, & tenet quædam Gloſſa cõmuniter recepta.

f Peruſio in tract. de monac. ſtatu. Eccl. c. 1. n. 2. & 3.

g 2. qu. 7. c. ſi. quis Auth. de ſan ct. Epiſc. §. fin.

h c. cùm olim de priu. 23. q. 5 ca. ſtatu.

i cap. de lapſis 16. q. 6. nota. in c. ſi quis 16. quæſt. 1.

k Authen. de ſanct. Epiſ. §. ſi Monac. Glo. in d. c. ſi quis.

ARTICVLVS VI.

An monialis, cuiuſdam monaſterij deſtructi, tranſlata ad aliud eiuſdem religionis monaſterium, recuperet bona, quæ primo monaſterio obtulerat.

Reſpondeo dicendo, quòd ſic, ſecundùm Hoſtiẽſem *l*, & Ioannem Andream. Et ratio eſt, quia illa bona non poſſunt remanere in dominio primi monaſterij, cùm ſit deſtructum, argumento cuiuſdã legis *m*,& ne illæ Moniales oneroſæ ſint ſecundo monaſterio: quod adeò verum eſt, vt etiam hæreditatem recuperent, quę primo monaſterio, ratione Monialium profeſſarum obuenerãt,& ſi ſit magna Monialiũ quantitas,& Epiſcopus vnam partem transferat ad aliud,& aliã partẽ ad aliud: vtriſq; monaſteris dicta bona acquirũtur, iuxta quantitatem Monialiũ, quæ ipſis obuenit, ne tales Moniales ſint illis oneroſæ, argumento alterius legis *n*. Vnde infertur, quòd ſi religio cõfirmata per Papã extinguatur, bona ipſius ad aliã religionem, ad quam eius religioſi transferũtur, debẽt trãſportari, cùm res, quæ ſuccedit in locũ alterius, ſapiat naturam eius, in cuius locum ſubrogatur, vt dicitur in iure *o*. Præterea probatur: nam ſubrogati tenentur ad onera, vt ait ius *p*; ergo ipſis debentur commoda iuxta regulam iuris, dicentem, quòd, qui ſentit commodum, debet ſentire & damnum.

l Hoſtien. & And. in c. recolentes. de ſtat. Monac.

m l. vtiliſſi. ff. quando dies leg. ced.

n l. maiorem. de pact.

o cap. Eccl. vt lite penden.

p c. 1. de cenſ.

QVÆSTIO VI.

De Monialibus, in octo articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur octo.

1 *Vtrùm licentia data mulieri, vt cũ tribus honeſtis fœminis poſſit ingredi monaſteriũ Monialium, poſſit tunc ex his tribus, cum alia ſpeciali, & diſtincta licentia iterum ingredi.*

2 *Vtrùm licentia data alicui accedendi, ad quoddam monaſterium Monialium, intelligatur data ſocio ab eo ad hunc acceſſum electo.*

3 *Vtrùm tempore peſtis poſſit dare Prælatus licentiam Monialibus, vt poſſint eſſe extra monaſteria.*

4 *Vtrùm moniales S. Claræ, ſecundæ regulæ, gaudeant priuilegiis factis, Monialibus primæ regulæ.*

5 *Vtrùm*

Digitized by Google

5 *Vtrùm Moniales S. Claræ teneantur certis diebus communicare.*
6 *Vtrùm Moniales teneantur dicere officium diuinum in choro.*
7 *Vtrùm Moniales teneantur facere celebrare Miſſam conuentualem.*
8 *Vtrùm tales Miſſæ conuentuales, ſint neceſſariò applicandæ pro viuis, & defunctis.*

Multa circa Monialium clauſuram, & priuilegia, diximus in primo Tomo. Nūc autē in hac quæſtione de Monialibus aliqua, quæ remanent diſcutienda, explicabimus. Pro quo aliquos conſtituam articulos.

ARTICVLVS I.

Non obſtante Concilio Tridentino dedit Papa licentiam ſpecialem cuidam fœminæ nobili, vt ſemel poſſet ingredi monaſterium quoddam Monialium, ante cuius vſum quædam nobiliſſima obtinuit licentiam, vt cum tribus honeſtis mulieribus, ipſam clauſuram ingredi poſſet: & elegit inter alias prædictam nobilē. Quæritur, vtrùm poſt ingreſſum cū ea poſsit ingredi iterum, cum licentia ſibi ſpecialiter conceſſa.

REſpondeo dicendo, quòd, aut in prædictis conceſſionibus exprimitur cauſa ingreſſus, aut in altera tantùm, & maximè in ſpeciali cōceſſione facta prædictæ fœminæ nobili; ſi in vtraque, aut cauſa eſt eadem, aut omnino diuerſa; ſi eadem, vtputa, quia in vtraque continetur, quòd ingredi poſſit ad viſitandum reliquias talis ſancti, vel quid ſimile: dico primò, quòd tunc ſufficit primus ingreſſus cū alia fœmina nobiliſſima. Et probatur, quia talis ingreſſus eſt odioſus cōtra clauſuram Monialium tantopere commendatam, & ſic reſtringendus, vt ſatisfactum intelligatur indulgentiæ primæ nobili cōceſſæ, argumento aliquarum Decretalium *a*, & ſacrorum Canonum, qui cōcedentes acceſſum ad dictas Moniales dicunt, quòd ſit rarus, & breuis omnino loquutio; hîc enim intentio impletur concedentis, impetrantis; & iura *b*, quæ probant ſemel eſſe conſequutum effectum, huic opinioni fauent. Pro quo facit: nam licētiā, cum qua ingreſſa eſt cum nobiliſſima, plus prodeſſe non debet, quàm ſi ſibi conceſſa fuiſſet alia ſpecialis. Nam plus conſueuit valere, quod ſpecialiter conceditur, quàm quod generaliter, vt decernunt iura *c* Canonica, & Ciuilia. At ſpecialis non cōtinet duplicem ingreſſum; ergo neque generalis debet illum virtualiter continere, quia in huiuſmodi odioſis, plures literæ ab eodem impetratæ de ſe mentionem non facientes, aut ſunt eiuſdem tenoris, & datæ, & tunc vnicum habēt effectum; ſi verò diuerſi ſunt tenoris, & datæ, valent primæ, & ſi vtriſque vti vellet, vtriſque carebit, prout dicitur in iure *d*. Quod cōfirmatur: nam ſi religioſis, & Epiſcopis ſit ſpecialiter indultum, quòd interdicti tempore poſſint diuina celebrare, ſummiſſa voce, & ianuis clauſis, quod generaliter omnibus cōceditur, in feſtiuitatibus quatuor de quibus in Capitulo, *Alma mater*, nunquid plus modò poterunt illi priuilegiati? Certè non quia in hoc omnes ſunt pares.

a c. non poteſt de præb. li. 6. c. ord. in fine. de off. ord. lib. 6. 18. q. 2.
b l. alimen. §. baſil. l. Stichum. ff. de ali. legat.
c l. aduerſus. de hæret. c. recepim. de pri. l. item apud Lab. § hoc edict. ff. de iniuriis.
d c. ex tenore. de reſc. c. duobus. de reſcri. li. 6.

Secundò dico, quòd ſi cauſæ conceſſionum ſint diuerſæ, ſed tales, quòd in eodem ingreſſu poſſunt commodè expediri, vt quia in vna dicitur pro cōſecratione Abbatiſſæ, in alia pro viſitatione Sācti, vel vt viſitet ſororem, aut conſanguineam, quę viſitatio debet eſſe breuis in locutione, ita quòd ambæ poſſunt commodè expediri in eodem ingreſſu, tūc ſufficit vnicus ingreſſus, & non poteſt iterum ingredi virtute alterius licentiæ.

Tertiò dico, quòd ſi cauſę eſſent omnino diuerſæ, & quæ in eodem ingreſſu veriſimiliter expediri non poſſint, vel ratione temporis, vel ratione facti, tunc poſſet bis ingredi, cùm effectus ipſarum cauſarū non poſſint eodem ingreſſu commodè concurrere propter concomitantiam prædictæ nobiliſſimæ fœminæ, & pro hoc faciunt plura iura *e*, quæ dicunt effectum vnius actionis non euacuari per alium, facit etiam quædam lex *f*, vbi legatū generale, & ſpeciale factum non ob eandem cauſam, vnum alterum non tollit.

e l. vnica. quādo ciuilis actio praiud. crimi.
f l. alio. §. cum quoque. ff. de alim. legat.

Quartò dico, quòd poteſt bis ingredi, ſi in ſpeciali licentia limitatur certa dies, diuerſa à die in generali licentia conceſſa, quia quod facit ratio diuerſitatis, hîc operatur variatio temporis, argumento cuiuſdam Decretalis *g*.

g c. 1. de conſtitutio. li. 6.

Quintò dico, quòd ſi, in ſpeciali tantùm licentia exprimatur cauſa, tunc ſi in eodem ingreſſu poteſt expediri id, ad quod fuit data licentia, vnico tantùm ingreſſu gaudebit licentiata; ſi verò commodè non poteſt expediri, ab alio ingreſſu minimè priuabitur.

Dico ſextò, quòd ſi in nulla, vel ſaltem in nō ſpeciali, expreſſa eſt cauſa, vel tempus, ſed ſimpliciter data eſt licentia ingrediendi, cùm hæc ſit materia odioſa, & reſtringibilis, præſumitur in tertio concedentis, vt ad primam tantùm vicem referatur, argumento aliquorum iurium *h*, & hoc propter publicā vtilitatem, & honeſtatem Monialium, quam præſumitur concedens, quantum poteſt velle ſeruare, vt nobis ſacri Canones *i* prædicant. Ex his, & aliis prædicta eſſe vera affirmat Albericus à Roſate *k*, niſi de intentione concedentis aliud appareret, quia tunc ei ſtandum erit, & allegat in ſuam opinionem, quendam doctum fratrem Robertum Canonicum S. Mariæ in porta Rauenſis, qui hanc quæſtionem in ſimili caſu diſputauit.

h c. non poteſt. de præb. li. 6. c. 1. de filiis presbyt. l. fideicommiſſ. §. ſi quis decem. ff. de legat. 3.
i c. diffinimus 19. q. 2. ca. lumineſo c. obitū. de ſta. Reg.
k Roſa. de ſtatu. 2. p. q. 191.

ARTICVLVS II.

Quidam Abbas Epiſcopo ſubiectus, ab eodem impetrauit licentiam ſimpliciter accedendi ad monaſteria Monialium, quod per quoddam Epiſcopi ſtatutum erat prohibitum, ſub pœna excommunicationis ipſo facto, & quidam Monachus ex præcepto Abbatis ipſum aſſociauit pro autoritate monaſterij eiuſdem Abbatis procuranda, ſine alia Epiſcopi licentia obtēta, certificatus de dicta conſtitutione, & licentia data Abbati. Quæritur, an dictus Monachus, per conſtitutionem ſit excommunicatus.

REſpondeo dicendo, hanc quæſtionem diſputaſſe quēdam Pynum de Athuncinis de Bononia Doctorem Decretorum, prout refert Albericus à Roſate *l*, & multa doctè adducit; ſed ego breuitate, & reſolutione ſolita reſpondeo, quòd non, cùm gratia Domini ad familiares extēdatur, vt ſacri Canones *m* nos docent; licentia ergo data Abbati extenditur ad monachum, maximè in actu de quo quæritur, vt eum aſſociaret; indecens enim fuiſſet Abbatem ad monaſteriū accedere, ſine Monacho, vt eſſet teſtis ſuæ honeſtatis. Pro quo faciunt aliqua iura *n*, & videmus in iure *o* definitum, quòd ſi maritus paciſcatur ſibi de alimentis, etiam

l Roſa. de ſtatu 2. p. q. 192.
m cap. licet. de præb. li. 6. c. auctorit. eod. c. iudicatum 89. diſt.
n c. monac. de ſtat. mona. ca. diff. 18. quæ. vit. li. 1. de epiſ. & cler.
o l. 2. ff. de vſu & habit.

vxori debentur,licèt de ea non ſit expreſſum : idem ergo videtur dicendum de licentia conceſſa Abbati, quòd ad monachum ſocium protegetur. Item procuratio,quæ debetur Prælatis viſitantibus,extenditur ad ſcutiferos,& ſeruientes, eos ſociantes : ad ea autem,quæ in contrarium adducuntur,vna,& generalis reſponſio eſt, quòd conſtitutio non eſt violata; nam rectè intuenti,mandata Epiſcopi,& Abbatis nō fuerunt diuerſa circa monachum,imò vnum,& idē, imò cohærentia gratiæ , & licentia Abbatis tranſit ad Monachum, vt probatum eſt:videtur enim Monachus ſociaſſe Abbatem de licentia Epiſcopi in iſto caſu,cùm ipſe Epiſcopus honeſtatem ipſius ingreſſus velle intelligatur.

Et circa dictam conſtitutionem aduertendum eſt, quòd non incurrunt pœnam ipſius,qui tantùm progrediuntur ad dicta monaſteria,cùm in ea prohibeatur acceſſus , qui dicit actum perfectum termino à quo ad terminum ad quem.Quod probatur ex quadam doctrina Baldi *a* dicentis,quòd ſi ſtatutum pœnale diceret,quòd nemo diſtrahat frumentum extra diſtrictum,non puniri pœna dicti ſtatuti,qui progreditur ad diſtrahendum, cùm delictum in via non dicatur conſummatum, argumento cuiuſdam legis *b*.

a Bal.in l.cum de.de donat.

b l.arboribus. §.de illo.de vſufruct.

ARTICVLVS III.

In quodam Regno inualuit, quædam grauis infirmitas febrium peſtilentium,& malignarum, contagioſa ſine corruptione aëris à tota ſubſtantia,vt dicunt medici , & huius infirmitatis multi,præſertim ex pauperibus à vita deceſſerunt. Inedia ſterilitatis oppreſſi , & aliqui ex diuitibus obierūt:verum eſt tamen,quòd multi medicamentis adhibitis,ſanati ſunt. Quæ infirmitas etiam ad monaſteria religioſorum,& monialium apportauit,& eundem effectum in fratribus,& monialibus fuit operata. Quæritur modò,vtrùm ſecundùm ius c. Concil.Trident. & conſtitutionū Pontificalium Pÿ V. & Greg. XIII.Prælatus conuentus monialium cum Epiſcopo eiuſdem diœceſis , poſſint dare licentiam omnibus Monialibus ſanis prædicti monaſterÿ,vt ipſius clauſura egrediantur , an ſolùm ſit dāda licentia infirmis,vt curentur extra monaſteria in domibus parentum , fratrum , aut conſanguineorum,aut in aliqua domo decenti ad hunc effectum præparata.

c Con.Tri.ſeſ. 25.de reg.c 5.

RESpondeo dicendo , iuxta ea , quæ latè dixi in primo Tomo *d* Queſtionū Regularium,quòd poſſunt dare Prælati licentiam monialibus infirmitate epidemiæ laborantibus,quo loco declaraui duplicem eſſe epidemiam;quandam,quæ totam communitatem inficit.& per eam graſſatur,& communiter omnes interficit. Alia eſt,quæ licèt per totam graſſetur communitatem,paucos tamē interimit.Et non ſolùm priori epidemiæ infirmas , ſed etiā poſteriori detentas,licitum eſt exire,& egredi à clauſura; priùs habita licentia à ſuperiori,& conſenſu ordinarij,prout diſponit Conc.Trid.verum eſt tamē, quòd non poteſt dari prædicta licentia moniali laboranti infirmitate febris malignæ,quæ communiter vocatur Hiſpanicè,*Pintas*,aut *Tauardillo*. Hæc enim infirmitas,epidemia minimè nuncupatur,nec maiorē partem communitatis inficit, ſed vnam, & alteram monialem.At in prædicto caſu nō erit licitum concedere licentiam monialibus ſanis ad egrediendum. Cōſtitutiones enim Apoſtolicæ tantùm monialibus epidemia laborantibus , aut lepra detentis ad egrediendū facultatem concedunt , & nullū verbum de ſanis faciūt. Vnde quando tēpore peſtis conceditur monialibus ſanis extra clauſtra egredi:hoc debet intelligi quando eſt epidemia vera,quæ non ſolùm inficit communitatem,ſed inficiēdo maiorem partem earum,quas tangit,interimit. Quod tunc cōceditur ex mente ipſarum conſtitutionum:nam ipſæ concedunt,vt poſſint moniales exire quando adeſt incendium in Conuentu,& quando timetur prælium , & aduentus hoſtium, aut aliud probabile periculū totam communitatem concernens,vt eſt fluminis alicuius magnus impetus,qui inundabit cōuentum.Et eodem modo concedunt egreſſum à clauſura,dictis monialibus, quando eſt peſtilentia ex epidemia vera,& corruptio aëris,cùm tota communitas ſit tunc in probabiliſſimo periculo conſtituta.

d 1. tomo qu. 49.ar.3.& 4.

Ex quibus infertur quòd, quando adeſt in cōuentibus Monialiū aliqua infirmitas cōtagioſa his tantùm,qui accedunt ad ipſas infirmitate laborantes,& non eſt aliqua corruptio in aëre:non poteſt monialibus licentia ad egrediendum præberi; tunc enim non ineſt communitati probabile periculū, ſed illis tantùm, quæ ad infirmas curandas , aut familiariter tractandum , accedunt ; quæ in accedendo poſſunt eſſe cautæ, ita charitatem exercendo, vt remedij ad ſe præſeruandum,non obliuiſcantur.

Aduertant tamen Prælati,quod ſolent medici iurare,moniales laborare infirmitate cōtagioſa,vt ipſis licentia ad egrediendum concedatur. Intelligentes intra ſe,vt nimis monialibus indulgeant de infirmitate contagioſa,de membro ad membrū,non autem de perſona ad perſonam,& ita debent dicti Prælati eſſe cauti,in interrogando dictos medicos, ſumētes ab eis iuramentum.vtrùm infirmitas monialium ſit contagioſa de perſona ad perſonā , ne ſua cautioſa verborum ſimulatione, ipſis monialibus licentia in caſu non permiſſo concedatur.

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm moniales ſanctæ Claræ,ſecundæ regulæ gaudeant priuilegÿs factis monialibus primæ regulæ.

RESpōdeo dicendo,quòd moniales S.Claræ ſunt in duplici differentia:quædam enim ſunt primæ regulæ, quæ in aliquibus partibus Collectaneæ vocantur, & antiquitus,dominæ pauperes S Damiani dicebantur , & hæ ſunt Moniales à S. Clara primò inſtitutæ , quarum aliqua monaſteria in his Hiſpaniarum partibus nimis religioſa exiſtunt. Aliæ ſunt Moniales, ſecundæ regulæ. non quidem à S. Clara ordinatæ, ſed ab Vrbano Papa IIII. quæ à plurimis Vrbaniſtæ appellantur , quas voluit idem Vrbanus, Moniales S.Claræ appellari. Ad primas Moniales diriguntur priuilegia,quę ante Vrbanum IIII.reperiūtur conceſſa , nec non alia, quæ per Eugenium IIII. poſtea fuerunt indulta. Inter quæ,*primò conceſſit Eugen. IIII. dictis Monialibus primæ regulæ , vt non teneantur incedere nudis pedibus diſcalciatæ,ſed poſſint deferre illa,quæ nomine calceamentorum non cenſentur, vtpute ſoccos ligneos, ſeu calepodia, & ſandalia , atque etiam cum opportunum fuerit, calceamenta*, vt in Monumentis Ordinum e continetur. *Et idem Eugenius conceſſit, quòd Generales,& Prouinciales fratrum Minorum Obſeruantiæ, habeant cum diſcretorum conſilio, facultatem diſpenſandi cum præfatis Monialibus tam in cibis,quàm in ſilētio,& quibuſcunque aliis perpetuis, quæ in earum Regula continentur,vt in eodē libro* f *habetur. Qui idē Summus Pontifex declarauit,ac voluit, quòd in nullius,præceptorū primæ regulæ,S.Claræ tranſgreſſione*

e in 1. imp.fo. 46.& in 2.fo. 42.con.ſ.47.

f in 1. imp.fo. 47.& in 2.fo. 42.ſéc.ſ. 4 .

Digitized by Google

greſſione, præter quam eorum quatuor, quæ concernunt principalia vota (ſcilicet obedientiæ, paupertatis, caſtitatis, & clauſuræ, ac ſuper electione Abbatiſſæ, & eius depoſitione) peccatũ mortale præfatæ Moniales incurrant, vt in eodẽ libro habetur a. *Et Sixtus IIII. conceſſit, quòd dictæ Moniales Collectaneæ, ſcilicet primæ regulæ, ſanctæ Claræ poſſint abſolui à Miniſtris, ſeu Viſitatoribus, & earum Confeſſoribus, ab omnib. criminibus pœnis, & cenſuris etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, quoties opus fuerit, & quòd ipſæ, & earum Nouitiæ poſſint promereri omnes indulgẽtias almæ vrbis, viſitando ſuas Eccleſias.* Ita habetur in Ordinum Monumentis *b*. Quæritur ergo in hoc articulo, vtrùm Moniales ſecundæ regulæ per communicationem habeant prædicta priuilegia, & alia conceſſa ante Vrbanum IIII. & reſpondetur, *Quòd Sixtus IIII. Pontifex Maximus conceſſit, vt ſorores ſanctæ Claræ, ſub cura fratrum Minorum Obſeruantiæ viuentes, gaudeant omnibus priuilegiis, gratiis, exemptionibus in genere, ſororibus Collectaneis factis.* Ita habetur in dicto libro *c*, & in Supplemento, & idem conceſſerunt alij Romani Pontifices, vſque ad S. D. N. Clementem VIII. incluſiuè. Ita vt etiã poſſint gaudere priuilegiis concedendis.

a in monu. vbi ſup.

b in 2. imp. fo. 261. cõc. 678.

c in 2. imp. fo. 262. cõc. 677. ſupp. f. 96. cõc. 338.

ARTICVLVS V.

Vtrùm Moniales ſanctæ Claræ teneantur certis diebus communicare.

RESpondeo dicẽdo, quòd quanta fuerit S. Claræ deuotio erga ſacroſanctum Euchariſtiæ ſacramentum, eius legenda docet, & eius pictura prædicat: cùm cuſtodia huius ſanctiſſimi Sacramẽti in manibus habens, prudens, & ſapiens Virgo depingatur. *Ideo Clemẽs VII. huius ſanctiſſimæ Virginis filiab. conceſſit, vt exiſtentes ſub obedientia Miniſtri Generalis, Ordinis Minorũ, poſſint in Eccleſia interiori, in loco decenti, habere Euchariſtiæ Sacramentum, ſicut habent in exteriori.* Ita refertur in cõpendio *d* Mendicãtiũ. Vnde habent præceptum regulæ, vt certis dieb. cõmunicent; ſed quia aliquando propter concurrẽtiam ſolemnitatum, oportet, vt hi dies anteponãtur, & poſtponantur. *Ideo Leo X. eis conceſſit, ac ſororibus Cõceptionis beatæ Mariæ, & tertij Ordinis ſancti Franciſci, vt præcepto regulæ percipiendo ſanctiſſimum Sacramentum ſatisfaciant, per aliquos dies anteponendo, vel poſtponendo, dum tamen illud in fraudem non faciant.* Ita habetur in Supplemento *e*.

d com. mẽ. ti. mon §. 29.

e Sup. fo. 61. conc. 161.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm Moniales, & ſorores teneantur officium diuinum dicere in choro.

RESpondeo dicendo, magnam eſſe controuerſiam, an Moniales, ratione ſui ſtatus teneantur dicere officium diuinum priuatim, ſicut religioſi: de quo iam in primo Tomo *f* diſputauimus, & quòd Moniales S. Claræ teneantur ad id, præſupponit Clem. VII. dicens, *quia ſunt nonnullæ ex ſororibus prædictis, ſub cura fratrum Minorum degentes, quæ propter imperitiam neſciunt recitare officium perfectè; conceſſit, quòd tales iudicatæ à Prælatis, vel Confeſſoribus earum, ſeu etiam earum Abbatiſſis, recitando officium ſororum Laicarum cenſeantur ſatisfeciſſe obligationi de dicendo officium, quod dicere tenebantur, & idẽ de fratribus imperitis conceſſit.* Ita habetur in compendio *g* Mendicantium, vtcumque tamen ſit de officio diuino priuatim dicendo; de officio autem diuino in choro recitando dico, quòd iure communi *h* tenentur in communi, in choro dicere officium diuinum, ſicut alij Regulares, ſeu Religioſi, vt notant Angelus *i*, & Syluester. Ex regula autem, Moniales S. Claræ non obligantur ſpecialiter, & idem dicendum eſt de aliis, quibus id regula obligatoria non imponit: ex ſtatuto autem, & cõſuetudine videat vnaquæque religio quid circa hoc habet reſpectiuè.

f in 1. to. q. 4?.

g Comp. mẽd. tit. Mon. §. 30.

h Clem. 1. de re. iu.

i Ang. ti. hora Can. §. 25. & 26. Syl. eodem tit. §. 10.

Aduertendum tamen, quòd Leo X. quoad obligationem perſoluendi officium diuinum in choro decreuit, etiã ſanas Moniales præfatas non teneri ſemper officium huiuſmodi in choro perſoluere, ac exonerando conſcientiam ipſarum Monialium, diſcretioni Abbatiſſarum pro tempore exiſtentium commiſit, vt quando, & quomodo, ſiue cum quibus ſit hæc remiſſio, ſiue exemptio toleranda ſolerter inuigilent, & diligenter aduertant, & prudenter concedant, ne ſub colore pietatis ex nimia indulgentia permittant in aliqua ſororum, ſeu Monialium, habitum generari diuinæ offenſionis. Ita habetur in Supplemento *k*.

k Supp. fo. 41. conc. 130.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm Moniales teneantur facere celebrari Miſſam conuentualem.

RESpondeo dicendo, quòd iure communi tenẽtur Moniales facere celebrare Miſſam cõuentualẽ in ſuis Eccleſiis; præcipitur enim in quadam decretali *l*, quòd in Eccleſiis Collegiatis quotidie conuentualiter Miſſa celebretur de feſto, aut de feria ſecũdùm quod tempori conuenit, & in alia Decretali *m* mandatur in virtute obedientiæ Prælatis, & Clericis, quòd celebrẽt officium diurnum, & nocturnum, quæ Decretalis videtur, quòd expreſsè loquatur, tam de celebratione Miſſarum, quàm de aliis horis, quia priùs loquitur ibi de matutinis, & pòſt de Miſſis & poſt hæc omnia dicitur ibidẽ, *Hæc igitur, & ſimilia*, &c. vſque ad verbum *celebrent*, virtute cuius Decretalis hanc opinionem tenent Angelus *n*, & Syluester. Nunc autem monaſteria religioſorũ, & religioſarum ſunt Collegia, vt colligitur ex quadam Rubrica *o*, ſeu ſunt Conuentus ex quo habent Prælatum ſeu Prælatam, vt etiam ſpecialiter, quoad Moniales habetur in hymno ad laudes feſti ſanctæ Claræ, vbi habetur, *duces ad ſponſum Dominũ puellarum Collegia, &c.* Ergo tenentur cõuentualiter Miſſam celebrare. Neque obſtat, ſi aliquis dicat iura loqui tantùm de Eccleſiaſticis, & Clericis; non autem de monaſteriis Monachorum, aut Monacharum: nã prædicta Decretalis clarè loquitur de Regularibus, vt conſtat ex eius tenore, & colligitur ex quadam Decretali *p*, vbi Panormitanus. & communiter Doctores notant, quòd quando aliqua conſtitutio Papalis fit reſpectu religionis, quæ poteſt conuenire Monachis, & Canonicis Regularibus, & non ſignantur, niſi aliqui eorum, ligat vtroſque vtriuſque ſexus, etiamſi diuerſa nomina habeant, quia vbi eſt eadem ratio, & idem ius debet adeſſe. Prædicta tamen de dicenda quotidie Miſſa Conuentuali in dictis monaſteriis, intelligenda ſunt ciuiliter, ſicut in aliis præceptis, iuris Canonici, ſcilicet dum commodè fieri poterit, & dum non aderit impedimentum, ſeu dum alia cauſa rationabiliter non obſtiterit, vbi credibile eſt legiſlatorem, ſi adeſſet, conceſſurum, vt non diceretur tunc, & tali tempore prædicta Miſſa Conuentualis, puta ſi non eſſet, niſi vna Miſſa tantùm pro die feſto, in quo occurreret defunctus, pro quo eſſet tunc de *Requiem* celebranda. Ita colligitur ex his, quæ communiter notant Doctores *q*.

l c. cum creatura. de cele. Miſſa. ſanct. Rub.

m cap. dol. de cele. Miſ.

n Angel. tit. Miſſa. §. 33. Syl. v. Miſſa. 1. q. 1.

o Rub. in d. 1. c. cum crea.

p ca. ex parte. de poſtul.

q Doct. in d. c. cum crea.

ARTICVLVS VIII.

Vtrùm talis Miſſa Cõuentualis Monialium ſit neceſſariò applicanda pro viuis, & defunctis, vt nos facimus fratres Minores.

a Cord in addit. ad com. ti. Monial.

RESpondeo dicendo, ſecundùm Cordubã *a*, quòd non tenentur ad id. ratio eſt, quia nullo iure videtur ad id obligari, non iure diuino, vt patet, neque iure humano, cùm non detur illud; conſtitutio enim fratrum Minorum, quòd Miſſa Conuentualis celebretur pro viuis, & defunctis fundatur in eo, vt ſatis fiat benefactoribus ipſorum fratrum, viuentium de eleemoſynis, cùm iubeant celebrari pro viuis, qui recommendantur: hæc autem ratio ceſſat in Monialibus habentibus ſuos redditus, & bona ſua, quæ ſecum afferunt ad monaſteria de quibus viuunt; non autem viuunt de eleemoſynis, vt nos fratres Minores; ergo non tenentur, vt nos, cùm ceſſet ratio legis; argumento eorum, quæ in iure *b* notantur. Verũ eſt tamẽ, quòd ratione alicuius redditus, aut alterius oneris tenebuntur applicare Miſſam Conuentualem pro viuis, & defunctis, quo ceſſante poterunt eam applicare pro quo voluerint. Ita Corduba dicens, quòd quidã pater ſatis eruditus ita tenet, quod ego ex dictis limito, vt non procedat in Monialibus ſanctæ Claræ primæ regulæ, cùm hæ de eleemoſynis viuant, neque in aliis noſtræ religionis Monialibus, quarum redditus ita ſunt exigui, vt non poſſint non recurrere ad mendicitatem; in his enim cùm ceſſet ratio militans in fratribus, videtur dicendum, quòd Miſſa Conuentualis pro viuis, & defunctis debet applicari, quod arbitrio Prælatorum ipſatũ Monialium arbitrandum relinquo.

b l. cùm ratio. ff. de bõ. damnatorum.

QVÆSTIO VII.

De mulieribus, in duos articulos.

Circa quam quæruntur duo.

1 V*Trùm mulieres, commorantes in domib. ſuis ad religionis habitum ſint admittendæ.*

2 *Vtrùm prædictæ mulieres gaudeant priuilegiis fratrum.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm mulieres commorantes in domibus ſuis ad religionis habitum ſint admittendæ.

REſpõdeo dicẽdo, ꝙ *Eugenius IIII. & Martinus V. cõfirmauerunt literas Bonifacij VIII. inſerẽdo illas de verbo ad verbũ, in quib. cõceditur quòd generali, & cuilibet Officiali & Priorib. Ordinis Eremitarũ D. Auguſtini in quibuſcũque prouinciis licitũ ſit quaſcũque mulieres idoneas, aliquod obſtaculum non habentes, quæ habitum regularem dicti Ordinis (ad inſtar Mantelatarũ ſeu Pinzocherarum, Ordinum fratrum Minorum, & Prædicatorum) habere, ac geſtare voluerint, tam virgines, quàm matronas, ac viduas in Mantelatas recipere, & admittere, ac earum ſingulis, habitum Regularem, & regulam eiuſdem Ordinis Eremitarũ exhibere, ad inſtar huiuſmodi Mantelatarum, ſeu Pinzocherarum, Ordinum fratrum Minorum, & Prædicatorum prædictorum, prout ſecundum Deum, ſaluti animarum earundem, ſalubrius viſum fuerit expedire.* Ita habetur in libro Monumenta *c* Ordinis.

c In 2 imp. fo. 177. cõc. 412. & fo. 46. cõc. 396. & conc. 97. Collect. ti. mulieres. 1.

Circa quam conceſſionem notat Collector priuilegiorum, quòd in Monumentis ordinis non habetur quidquam conceſſum fratribus Minoribus, aut Prædicatoribus in huiuſmodi materia, & ideo vix poterit prodeſſe aliquid hæc conceſſio, cùm referatur ad priuilegia, quæ non apparent; ſed ego puto, quòd hæc conceſſio fuit impetrata ad inſtar id, quòd erat conceſſum Minoribus, reſpectu Tertiariarum in ſuis domibus habitantium, pro quo facit: nam iſtę Pinzochetæ, de quibus in dictis indultis, prout aduertit Corduba *d*, ſunt velut Tertiariæ noſtri ordinis Minorum, viuentes in ſuis domibus particulariter, modò fecerint votum continentiæ, modò non, quæ quidem non ſunt propriè, nec verè religioſæ ſecundùm ius, & in Italia dicuntur Bizochæ, in Hiſpania Beatæ, vt ait Collector *e* priuilegiorum Mendicantium, & aliquando dicuntur Mantelatæ, quia mantelũ coloris cinerei, ſicut eſt noſter habitus Minorũ, portant, vt in prędicta cõceſſione innuitur, & quando tales mulieres ſunt ſub ordine Eremitarum D. Auguſtini, dicuntur aliquando Corrigiatę, quia corrigiam illius ordinis portant quibus Corrigiatis multa priuilegia conceduntur, & dato, quòd talia priuilegia non reperiantur, hoc tamen conceſſum inuenio in Monumentis Ordinum *f* a Sixto IIII. fratribus Carmelitis abſolutè: vnde dicta prædictorum Pontificum conceſſio, per cõmunicationem ſaltem poteſt Mendicantibus prodeſſe. Aduertendum tamen quòd in noſtro ſacro ordine Minorum de Obſeruantia, vſus iſtarum conceſſionum eſt limitatus, ita vt ſine licentia Patris Generalis, aut Commiſſarij Generalis prædictæ, mulieres ad habitum Regularem minimè admitti poſſent, vt patet ex conſtitutione generali Toletana *g*, noſtræ ſacræ religionis.

d Cor. in addit. ad comp. tit. mulieres.

e Collect. tit. ingredi monaſteria Monialium in 2. notab. & tit oblati fratrũ §. 2.

f In 1. imp. fo. 96. & in 2. fo. 160. cõc. 426.

g Conſt. Tolet. ca. 5. de modo exterius conuerſandi f. 38. ti de tertiariis.

ARTICVLVS II.

Vtrùm prædictæ mulieres gaudeant priuilegiis fratrum.

REſpondeo dicendo, quòd dictis mulieribus indulta fratrum ſunt conceſſa. vt conſtat ex priuilegiis allegatis in articulo primo, quorum tenorem in præſentiarum nolo referre. cùm videam Leonem X. In Concilio Lateranenſi ſtatuiſſe, *quòd præfatæ Mantelatæ, & Pinzocheræ, quorumlibet ordinũ in propriis domibus habitantes eligere valeant ſepulturã, vbi voluerint, & quòd die Paſchatis tantùm, Euchariſtiam, necnon Extremam vnctionem, cæteraque Eccleſiaſtica ſacramenta, Pœnitentiæ ſacramento duntaxat excepto, à proprio Sacerdote recipere, & ad onera, quæ laicis incumbunt, perferenda teneantur: ac decreuit, quòd in foro ſæculari coram Iudicibus ſæcularibus conueniri poſſint.* Ita habetur in Supplemẽto *h*. ac decreuit idem Leo X poſtea referendo præfatum ſtatutum. per eum in Concilio factum, quia occaſione illius, aliquæ dubitationes exortæ fuerũt ad tollendum omne dubium. *Motu proprio, & ex certa ſcientia, & de Apoſtolica poteſtatis plenitudine, decreuit (inquam) & declarauit, quòd præfatum ſtatutum minimè intelligi debeat de facientibus votum caſtitatis, ita vt mulieres virginalẽ vitam, ac cœlibem ſolemniter vouentes, etiam in conſanguineorum, vel affinium ſuorum, vel in propriis domibus, aut ſeorſum habitantes, omnibus priuilegiis, immunitatibus, fauoribus, gratiis, & indultis ſpiritualibus, & temporalibus Ordini, & fratribus Eremitis diui Auguſtini conceſſis, & concedendis, & quibus illi in genere quomodolibet potiuntur, & gaudent tam in vita,*

h Suppl. f. 26. conceſ. 80.

quàm

Digitized by Google

quàm in mortis articulo, etiam circa peccatorum remiſſionem, & iniunctarum pœnitentiarũ relaxationem vti, potiri, & gaudere, ac participes eſſe poſſint, ac debeant. Et quod liceat eiſdem Pinzocheris, & Mantelatis perſonis, in earum etiam domibus, quoties opus fuerit, Eucharistiæ & Extremæ vnctionis ſacramentũ adminiſtrare, ac illorum cadauera tumulanda deferre; etiam parochialium Eccleſiaſticarum perſonarum quarundam, rectorum licentia deſuper minimè requiſita, & contradictione qualibet non obſtante, ita habetur in Supplemẽto a iuncta conceſſione Sixti IIII. de qua in Monumentis Ordinis b. ſed hoc reuocatum à Pio V. prout infrà in quæſtione de Tertiariis dicetur.

a Supp. f. 28. conc. 71.
b In 2. imp. fo. 249. col. 2.

QVÆSTIO VIII.

De Notariis regularium, in tres articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tria.

1 *VTrùm prouinciales poſſint in ſuis prouinciis notarios perpetuos conſtituere.*

2 *Vtrùm prælati religionũ poſſint in Inquiſitione particulari, & generali ſimul eſſe Inquiſitores, & notarij, quoad proceſſus fulminandos.*

3 *Vtrùm notarius factus monachus, ſi partes velint reſumi facere inſtrumenta ex protocolis ſuis, an cogatur illa edere.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm prouinciales poſſint in ſuis prouinciis notarios perpetuos conſtituere.

RESpondeo dicendo: quòd creare tabelliones, vel notarios ſoli Imperatori, vel Regi conuenit, prout in iure c eſt definitũ; quod tamen verum eſt, quoties tabelliones in perpetuum creantur, ſecùs verò quando ad tempus duntaxat conſtituuntur, vt tabellionum vicem ſuppleant; hi enim ab inferioribus Iudicib. creari poſſunt, vt colligitur ex iure d, & tradunt Baldus, Felinus, & Decius cum communi. Vnde id, quòd in religionib. practicatur, iuridicum eſt: videmus enim in eis quòd generales, prouinciales, & alij Prælati regulares, quibus conuenit aliquos proceſſus fulminare, creãt ad talia negotia peragenda notarios ex ſua religione, quos ſecretarios vocant: notarios tamen perpetuos, præcipuè pro cauſis, quæ extra religionem deciduntur, & pertractantur, cõſtituere minimè poſſunt, niſi ad id autoritate Apoſtolica adiuuentur; vnde religioni ordinis Prædicatorũm, Pius V. conceſſit, & indulſit ſuper hoc, quoddam Breue Ordini fratrum Prædicatorum, vt ſcilicet ſuperiores ipſius Ordinis in vnaquaque prouincia poſſint conſtituere, etiam plures ſui Ordinis fratres ab eis approbatos, in Notarios publicos pro intimãdis mandatis, & reſcriptis Apoſtolicis, publicam, vel priuatam dicti Ordinis vtilitatem concernentibus: tenor autem verborum huius priuilegij, & Motus proprij, eſt ſequens:

c Auth. de tabellion. cap. nos autem § ſi verò col lat. 4. l. actuarios C. de ea. ¨tus. l. 12. a. gl. 19. p. 3.
d c. quoniam contra. de probat. c. vo off. §. verùm de heret. li. 6. Bal. n. 38. Fel. n. 41. Dec. n. 9. in d. c. quoniã contrà.

Nos igitur cupientes, quantùm cum Deo poſſumus in præmiſſis Ordini, & fratrib. præfatis, & etiam Monialibus ipſis de opportuno remedio prouidere, & dictis incommodis, & detrimentis, expenſis, & damnis eorũ obuiare, neque mandata, priuilegia, gratias, conceſſiones, indulta, & reſcripta Apoſtolica, in genere, vel in ſpecie dicto Ordini, vel ipſius ordinis magiſtro Generali, Prouincialibus, aliiſque ſuperioribus, Prioribus, & fratribus, & eorum ſingulis, dictiſque Monialibus, ſiue earundem Abbatiſſis, Prioriſſis, & earundem etiam ſingulis eiuſdem Ordini, ſiue dictum Ordinem, & illius regulã profitentibus, quomodolibet in genere, vel in ſpecie cõceſſa, aliaque mandata, & reſcripta Apoſtolica, publicam, vel priuatam ipſius Ordinis vtilitatem, quomodolibet cõcernentia, & emanata, ob id debito careant effectu, & vacua remaneant, prouidere volentes, &c. Motu proprio, nõ ad alicuius nobis ſuper hoc oblatæ petitionis inſtantiam, ſed ex certa noſtra, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine modernis, & pro tempore exiſtentibus dicti Ordinis Magiſtro Generali, Vicariis, & Prouincialibus, tã citrà, quàm vltrà, ac aliàs vbilibet conſtitutis. Quod in vnaquaque eorum prouincia, vnum, duos, tres, quatuor, vel quinque, aut plures eis bene viſos dicti Ordini Religioſos, ſeu fratres, probos tamen, ac fide, & doctrina idoneos, & ab ipſis approbatos, in Notarios creare, conſtituere, & deputare. Qui ſic creati, cõſtituti, ac deputati ſine aliquo reſpectu, & omni ceſſante recuſatione, liberè quoties requiſiti fuerint, omnia, & ſingula mãdata, priuilegia, cõceſſiones, gratias, & indulta Apoſtolica, aliaque tã vniuerſalia, quàm particularia dicto Ordini, ac quibuſuis illius, quæ de Obſeruantia ſunt, tãtùm locis, domibus, Cõuẽtibus, monaſteriis, & Eccleſiis, tã virorũ, quàm mulierũ, ſeu eiuſdẽ Ordinis Magiſtro Generali, Prouincialibus, Vicariis, Prioribus, & aliis Superioribus, fratribus, ac Abbatiſſis, Prioriſſis, Monialibus, & aliis perſonis ſub regula dictorum fratrũ degẽtibus, & quæ ſunt Obſeruãtiæ tãtùm in genere, vel in ſpecie, & ad vniuerſam, ſiue priuatam vtilitatem conceſſa, & emanata reſcripta Apoſtolica, iiſdem Regibus, Ducibus, Principibus, Marchionibus, Comitibus, Baronibus, & Dominis, aliiſque perſonis Eccleſiaſticis, ſecularibus quibuſcunque, vbi, & quoties opus fuerit, ac ad id requiſiti fuerint notificare, inſinuare, & intimare.

Ac eoſdẽ iuxta mandatorũ, conceſſionũ, indultorum, priuilegiorũ, & reſcriptorũ huiuſmodi formã continentiũ, & tenorẽ monere, & requirere, aliaque omnia, & ſingula circa ea requiſita, & opportuna facere, gerere, exercere, & exequi, ac de eiſdẽ omnibus, & ſingulis, publicos, & publica, actus, & inſtrumenta corã teſtibus ad hoc requiſitis cõficere, & ſtipulari, ac in notã redigere, & exinde ſemel, vel pluries, prout ad id requiſiti fuerint, vnum vel plures, ac plura, publicos, & publica, actus, & inſtrumẽta, quib. eadẽ prorſus fides adhibeatur in iudicio, & extrà, ac vbique, ac ſi per alios quoſcũque publicos, & authẽticos rogatos Notarios ſtipulata, cõfecta, & publicata, & authẽtica fuiſſẽt, cõficere, & debitis ſignis, & characterib. ſubſcribere, publicare, & authẽticare, liberè, & licitè poſſint, & valeant. Apoſtolica autoritate, tenore præſentiũ licentiã, & facultatẽ impartimur, concedimus, & indulgemus, iiſdẽque actis, notis, inſtrumẽtis, & ſcripturis, prædictos religioſos, vt præfertur, Notarios deputatos ſtipulatis, cõfectis, & vt præfertur, authẽticatis plenã, & indubitatã fidẽ, vbiq; tã in iudicio, quàm extrà adhibere deberi, ac eoſdẽ ſic intimatos, monitos, & requiſitos eis aſſiſtere, & dictari debere volum⁹, ſtatuim⁹, & ordinamus.

Mãdantes propterea in virtute ſanctæ obedientiæ, & indignationis noſtræ, ac ſuſpẽſionis a diuinis, quoad Archiepiſcopos, & Epiſcopos; quoad alios verò inferiores, ſub maioris excommunicationis latæ ſententiæ pœnis, locorum Ordinariis, & aliis quibuſuis perſonis, cuiuſcunque ſtatus, gradus, Ordinis, & conditionis exiſtentibus, & quacunque etiã dictæ ſedis autoritate, facultate, ſeu poteſtate, etiam Legati de latere, ac Cardinalib. Cardinalatus honore fulgentibus, ne ipſos Notarios, vt præfertur deputatos, & electos, ſiue eorum aliquem, in executione ſupradictorum omnium, quouis modo impediant, ſeu impedire, aut perturbare audeant, vel præſumant. Hæc Pius V.

Cuius proprij Motus data fuit Romæ apud S. Petrum die vigeſima prima Martij, anno milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo primo, Pontificatus ſui anno ſexto.

In quo Motu proprio ponuntur ſufficientiſſimè

a Para. in d. li. p. 124. cũ ſeq.

non obſtantiæ, vt videre eſt apud Paraſelum *a* in libro ſuo priuilegiorum.

Circa quam cõceſſionem notandum eſt, eam dari etiam pro reſcriptis particularibus aliquorum fratrum.

Notandum eſt etiam, ea poſſe vt in aliis Ordinibus Mendicantibus, in quibus eſt priuilegiorum conceſſorum, & concedẽdorum mutua communicatio.

ARTICVLVS II.

Vtrùm Prælati religionum poßint in inquiſitione particulari, & generali ſimul eſſe Inquiſitores, & Notary, quoad proceſſus fulminandos.

b 2. Tom q 13. ar. 2.

RESpondeo dicendo, quòd non, iuxta ea, quæ latè diximus in ſecundo Tomo *b*.

ARTICVLVS III.

Vtrùm Notarius factus Monachus, ſi partes velint reſumi facerè inſtrumenta ex Protocolis ſuis, an cogatur illa edere.

c l. prætor. ff. de edẽdo. vbi Angelus.

d l. 1. ff. de in diem. l. ſi quis poſtea, de iudiciis. & in l. 1. de pœnis. c. ſi diligẽti, de foro comp.

e l. 1. § ſi tamen de tabul. exhibendis, vbi Bart.

f c. 1. ne clerici vel Monachi, Bart. in l 1. de iuſt. & iure ff. Puteus in tract. de regiſt. inſtrumen. qu. 24.

RESpondeo dicendo, quòd ſi Notarius factus ſit Monachus, partes volentes reſumi facere inſtrumenta in ſuis Protocolis, poſſunt cogere eum in Iudicio, vt illa edat, iuxta notata in iure *c*, & poteſt cõpelli coram Iudice ſæculari, cuius erat Notarius, ſecundùm Angelum, quia Iudex ſæcularis eſt capax illius iuriſdictionis, argumento eorum, quæ in iure *d* notantur. Alij dicũt, quòd conuenitur monaſterium ad hanc editionem coram proprio Iudice ipſius monaſterij, iuxta quandam legem *e*, vbi Bartolus dicit, quòd Notarius factus Monachus non poteſt cogi conficere inſtrumenta de nouo dicẽs, quòd aliàs eſſet nullum, & ideo debet abſtinere, argumento aliquorum iurium *f*, vbi Bartolus: quem ſequitur Paris de Puteo dicens, quòd iſte eſt vnus caſus, in quo inſtrumenta Notarij viui poſſunt reaſſumi per alterum, mandato Iudicis.

QVÆSTIO IX.

De Nouitiis, quoad poteſtatem eos recipiendi, in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 Q*Vi poſſint recipere Nouitios ad religionem.*
2 *Quis poſſit recipere Nouitias ad religionem.*

ARTICVLVS I.

Qui poßint recipere Nouitios ad religionem.

g Nicol. c. exijt de Parad. de verbo. ſig. li. 6.

h In 1. imp. fo. 10. & in 2. fo 1. tract. ar. 7.

RESpondeo dicẽdo, quòd Nicolaus *g* IIII. in declaratione Regulæ ſtatuit Minorum conceſſit, & ſtatuit, licere nõ ſolùm Generali, ſed etiam Prouincialib. Miniſtris perſonas fugientes à ſæculo in fratres recipere. Quæ tamen Prouincialium Miniſtrorum licentia, per Miniſtrum Generalem poſſit arctari ſicut expedire videbitur, & declarauit, prout habetur in Monumentis *h* Ordinum, quòd Vicarij Miniſtrorum Prouincialium, ex officio Vicariatus, licentiam hanc ſibi nouerint interdictam, niſi per Miniſtros eoſdem hoc ipſis Vicariis ſpecialiter committatur, quibus Miniſtris hoc poſſe committere Vicariis, & aliis licentiam conceſſit: addit tamen idem Nicolaus dicens *i*, *Caueant tamen ipſi Prouinciales, quòd hoc non indiſcretè, neque paſſim, ſed conſideratè committant, ſed illis tantùm, qui fidelibus conſiliis fulciant, vt omnia diſcretè procedant, & quòd non indifferenter omnes admittantur ad Ordinem, ſed illi tantùm, qui ſuffragantibus eis literatura, & idoneitate, vel aliis circunſtantiis poſſint eſſe vtiles Ordine, ſibique per vitæ meritum, & aliis proficere per exemplum.* Hæc Nicolaus quoad Minores. In aliis autem Religionibus ſecundùm ius commune poſſunt recipi Nouitij à Generalibus in ſuis Ordinibus, & à Prouincialibus in ſuis prouinciis, cùm ipſi habeant autoritatem ad incorporandum eos in Religionibus, & prouinciis ſibi commiſſis, niſi habeant ipſæ religiones, & prouinciæ, ſtatuta legitimè facta, quibus aliud ordinetur. Neq; hæc facultas prædictis patribus videtur ſublata per conſtitutionem Sixti V. de qua in ſequenti quæſtione latè dicemus; ea enim conſtitutio non adimit prędictis Patribus hanc facultatem; ſed tantùm eam reſtringit, vt non poſſint recipere Nouitios, niſi ſeruata forma in ipſa conſtitutione præſcripta, ne ad Religionem admittantur inhabiles, facinoroſi, & diſcoli, & hi, qui ſine peccato religionem ingredi minimè poſſunt.

i Infra. §. 13.

ARTICVLVS II.

Quis poſsit recipere Nouitias ad Religionem.

k In 1. imp. fo. 48. & in 2. f. 43. col. 44.

RESpondeo dicendo, quòd Nicolaus *V. ſtatuit ne Moniales ſanctæ Claræ, niſi de Prouincialis, ſeu viſitatoris ſui licentia, recipere valeant aliquam ad religionem, vel profeſſionem:* ita habetur in libro Monumenta *k* Ordinum. Quantùm verò ad alias Religiones Monialiũ, certum eſt, receptionem Monialium Nouitiarum ad ſuos Superiores pertinere, cùm habeant ſuper ipſas iuriſdictionem, & ipſis cõſentientibus debeant Nouitiæ, eorum ſubiici iuriſdictioni.

QVAESTIO X.

De Nouitiis, quoad informationem faciendam ſecundùm conſtitutiones Sixti V. & Gregorij XIIII. & Clementis VIII. in tredecim articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tredecim.

1 V*Trùm informationes pro Nouitiis recipiẽdis ſint facienda, examinanda, & approbanda antequam ad habitum probationis admittantur.*
2 *A quib. examinanda ſunt Nouitiorũ informationes.*
3 *A quibus debent fieri dictæ informationes.*
4 *Vtrùm illegitimi poſſint admitti ad religionem.*
5 *Vtrùm ſacrilegi, inceſtuoſi, & filij naturales, quorum merita non ſupplent defectum natalium, profitentes in aliqua religione ſint verè profeßi.*
6 *Qui dicantur ſacrilegi, cum quibus in hac parte ſit diſpenſandum.*
7 *Vtrùm homicidæ, & qui commiſerunt aliquod delictum, ſint ad religionem admittendi.*
8 *An qui ante delictum fecit votum clericatus, vel religionis, poſſit admitti ad religionem.*

9 *Vtrùm*

9 *Vtrum debitis onuſtus vltra vires ſuarum facultatũ poſſit recipi, & profiteri in religione.*
10 *Vtrum poſſint recipi ad religionem hi, qui iurauerũt, quod ibunt ad partes infidelium, & hæreticorũ ad prædicandum.*
11 *Vtrum obligati ad ratiocinia danda, poſſint ingredi religionem.*
12 *Vtrum ſit profeſſio nulla, facta cũ informatione falſâ.*
13 *Vtrùm de omnibus Nouitijs ſit facienda informatio.*

ARTICVLVS I.

Vtrum informationes pro recipiendis Nouitiis ſint faciendæ, examinandæ, & approbandæ. antequam ad habitum probationis admittantur.

Reſpondeo dicendo, quòd vt conſtat ex Conſtitutione Sixti V. edita Romæ anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſeptimo, ſexto Kalendas Decembris, Põtificatus ſui annô tertio, videtur, quòd informatio pro Nouitiis recipiendis debet fieri, examinari, & approbari, antequam ſumant habitum probationis. At Gregorius XIII. in Bulla, quæ incipit, *Circumſpecta Romani Pontificis prouidentia,* Data Romæ, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo nonageſimo, Idus Martij, Pontificatus ſui anno primo, ait, *Ceterùm cùm acceperimus nonnullorum religionum, & Ordinũ, præſertim Monachaliũ monaſteria ita inſtituta eſſe, vt in eis perpetua quidem filiatio conſtituatur, ideoque receptio Nouitiorum in vno quoque monaſterio ad Superiorem, Prælatũ, & Capitulum einſdem monaſterij tantùm pertineat, quæ etiam monaſteria, vtplurimum inter ſe longè diſtãt, nec Generalia, Prouincialia, & intermedia Capitula, niſi perraro celebrari ſolent: ideo ſtatuimus, vt Superiores ipſorum monaſteriorum, de conſenſu ſui Capituli, præhabita ſimul cum his, de quibus in vnaquaque religione, aut monaſterio, iuxta eius Conſtitutiones recipiendis interrogari ſolet, aliqua informatione ſuper iis, quæ in Conſtitutionibus Sixti V. bonæ memoriæ prædeceſſoris noſtri continẽtur, ad receptionem huiuſmodi, procedere valeant, dum tamen antequam ad profeſſionem admittantur, plenaria, & cõmoda, prout in dictis Conſtitutionibus habetur, inquiſitio fiat, vt poſtea ab iis, à quibus examinari ſolent, diligenter examinetur, & approbetur, & demum in dicto Capitulo, corã Superiori referatur: volentes, quòd ſuperiores prædicti, cum eorũ Capitulo, aut, vbi mos non fuerit celebrãdi Capitula, cum tribus, aut quatuor ad id in generali congregatione per vota ſecreta deputatis, ſeruatis eorum regularibus inſtitutis, ac ſupradictis omnibus, eandem in recipiendis Nouitiis habeant authoritatẽ, quæ per prædictas Cõſtitutiones, Prouincialibus Capitulis eſt attributa.*

Circa quam conſtitutionem eſt aduertendum quòd ipſa conceditur pro religionibus, in quibus ſunt perpetuæ filiationes, vt ſunt monaſterja Ordinum Monachalium, & ſic videtur aſſerendum, quòd non extendatur ad alia monaſteria, aliarum religionum, in quibus nõ eſt perpetua filiatio, & in quibus non militat ratio poſita in dicta Conſtitutione, & per conſequens ſequitur, quòd in eis debet fieri informatio, antequam Nouitius ad habitum probationis recipiatur.

a Bart. in l. 2. § ſi vero n. 1. C. vbi in rem actio. Hip. ſingulari 435. Mateſ. nota 2. Iaſon in l. ad probationis nu. 12. de iure iur.

Secundò eſt notandum, quòd illa informatio, quę debet fieri virtute dictæ conceſſionis, ante ſuſceptionem habitus, eſt ſummaria, ad differẽtiam plenariæ, quæ debet fieri ante profeſſionem, & in hac ſummaria informatione vnus teſtis facit plenam probationem, ſi de facto plenè diſponat, ſecundùm a Bartolũ, Hippolytum, Mateſylanum, & Iaſonem; ſed videamus, vtrùm ſit aliquod priuilegium, per quod in aliis religionibus Mendicantibus, & non Mendicantihus, poſſit Nouitius recipi ad habitum probationis, ſine aliqua informatione præuia? Pro quo eſt notanda quædam conceſſio ſanctiſſimi domini noſtri Clementis VIII. facta Religioſiſſimo Conuentui ſancti Stephani Salmanticenſi, Ordinis Prædicatorum, cuius tenor ſequitur.

Clemens Papa VIII. ad perpetuam rei memoriam. In his, quæ ad Religionum propagationem ſpectant, Authoritatis noſtræ partes, libenter interponimus, prout in Domino ſalubriter conſpicimus expedire. Aliàs ſiquidem fel. re. Sixtus Papa V. prædeceſſor noſter, iuſtis tunc ſuadentibus rationibus ductus, ſua perpetuò valitura Conſtitutione, quæ incipit, Cùm de omnibus Eccleſiaſticis Ordinibus. *ſub Dat. ſexto Kalend. Decembris, Pontificatus ſui anno tertio emanata, inter alia ſtatuit, & ordinauit, vt iuuenes decimum ſextum ætatis ſuæ annum excedentes, aliquam religionem ingredi volentes, non priùs ad habitum recipi, & ad profeſſionem admitti poſſent, quàm de eorum anteacta vita, ac morum honeſtate, ac de legitimis natalibus, aliiſq; eorum qualitatibus, tunc expreſſis, iuridicè, ita vt inſtrumenta deſuper formanda coram teſtibus, & Notario ad Capitula Generalia, vel Prouincialia, in quibus per Diffinitores Capituli approbarentur, deferri deberent, conſtitiſſet, prout in eadem Conſtitutione latiùs continetur. Quæ cum difficilè adimpleri poſſe, experientia poſtmodum compertum extitiſſet; eandem Conſtitutionem Sixti prædeceſſoris fœlicis recordationis Gregorius Papa XIIII. & prædeceſſor noſter moderatus fuit, vt huiuſmodi receptiones, & approbationes per Priores quatuor domorum fierent, ita vt, qui ad religionem admitti vellent, ad quatuor eiuſdem religionis, quam elegiſſent, domos accederent, & ab earundem Prioribus approbationem deferrent, vt in aliqua ipſarũ domorum recipi poſſent. Idemque Sixtus V. Ordini fratrum Minorum conceſſit, vt huiuſmodi recipiendorum approbationes, pro quatuor fratribus ex antiquioribus eiuſdem domus, in qua habitũ peterent, à Diffinitoribus nominatis fieri poſſent, ipſique quatuor antiquiores nominati, ad inquiſitionem faciendam procedere, ac ad hunc effectum teſtes vocare, & ab eis iuramentum recipere, coram tabellione, & alia requiſita facere valerent, prout in diuerſis eorundem prædeceſſorum literis pleniùs continetur; cum autem ſicut pro parte dilectorum filiorum, Prioris, & Conuentus domus ſancti Stephani Salmantini, Ordinis fratrum Prædicatorũ nobis expoſitum fuit, eiſdẽ Priori, & Conuentui per dictũ Sixtum prædeceſſorem ad petitionem, & ſupplicationem bonæ memoriæ Antonij, tituli ſanctorum Ioannis, & Pauli Presbyteri Cardinalis Carrafæ nuncupati, viuæ vocis oraculo indultum fuerit, vt inſtrumenta per tabellionem corã teſtibus facta, ſuper qualitatibus iuuenum, in dictum Conuentum ad habitũ recipi petentium per Priorem, ſeu Præſidentem, ac Superiorem, Magiſtrum Nouitiorum, & Magiſtrum ſtudentium, eiuſdẽ domus iuridicè approbari, vel reprobari deberent, cumque huiuſmodi receptionis forma facilior, & cõmodior exiſtat, quàm aliæ ſupradicta, nihilominus hãc etiam multa incommoda pati compertum eſt, multoſq; à religionis ingreſſu diuerſis rationibus propterea arceri, atque à propoſito abduci, & ea de cauſa religioſorum numerum in dies minui. Quòd ſi eiſdem Priori, & Conuẽtui licitum eſſet, iuuenes huiuſmodi religionis habitum ſibi ſuſcipere volentes, præuio tantùm ipſorum iuramento ſe non eſſe criminoſos, rationibus obligatos, a quibus nõ poſſent faciliter expediri, nec furto, latrocinio, aut homicidio notatos, nec aliis impedimentis in dicta Bulla Sixti V. contentis, detineri, ad habitum admittere, poſtea intra tempus probationis de eiſdem qualitatibus, inquiſitionẽ, & indagationem, iuxta indultum Sixti V. prædictum,*

viuæ vocis oraculo cõceſſum facere, ex hoc profectò domus prædicta, quæ valde inſignis extitit, priſtino ſplendori, cũ religioſorũ propagatione, & diuini cultus augmento reſtitueretur. ideo nobis dictorum Prioris, & Conuentus nomine fuit humiliter ſupplicatum, vt in præmiſſis opportunè prouidere de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur, qui religioſorum propagationem, & diuini cultus augmentum, quantum cum Domino poſſumus, libenter procuramus, ſingularum litterarum prædictarũ tenores præſentibus pro expreſſis habentes, ac Priorem, ac Conuẽtum prædictum ſingulares perſonas, à quibuſuis excõmunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti, aliiſque Eccleſiaſticis ſententiis, cẽſuris, & pœnis, à iure, vel ab homine, quauis occaſione, vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodata exiſtunt, ad effectum præſentium duntaxat conſequendũ, harum ſerie abſoluentes, & abſolutos fore cenſentes, huiuſmodi ſupplicationibus inclinati, de venerabilis fratris noſtri Michaelis Epiſcopi Albaneri, Cardinalis, Alexandrini nuncupati, Ordinis Prædicatorum Protectoris, conſilio, eiſdem Priori, & Conuentui, nunc & pro tẽpore exiſtentibus, vt quoſcunque iuuenes, etiam decimũ ſextum ætatis ſuæ annum excedentes, ad habitum in eodẽ Conuentu admitti petẽtes, recepto ab eis iuramento, quòd criminoſi, rationibus, vt præfertur, obligati, furto, latrocinio, aut homicidio notati, aut aliis impedimentis in dicta Bulla Sixti V. contentis, detenti non ſint, recipere, ac poſtea per aliquem eiuſdem Conuentus religioſum ad hoc deputatum ad inueſtigationem anteactæ illorum vitæ ac morum, & reliquorũ præmiſſorũ, abſque ſtrepitu iudiciario, ſed per ſcrutinium ſecretum procedi facere, qui ad hoc deputatus proceſſum, & informationem cœptam, dictis Priori, ſeu Præſidenti, ac Superiori, & Magiſtro Nouitiorum, & ſtudentium, à quibus approbari, & reprobari poſſit, referre fideliter debeat, liberè, & licitè poſſint, & valeant auctoritate Apoſtolica, tenore præſentium concedimus, & indulgemus; decernentes præſentes literas, de nullitatis vitio, aut intentionis noſtræ, vel alio quouis defectu notari, vel impugnari, aut quomodolibet infringi, ſuſpendi, limitari, vel retractari, aut in ius, vel controuerſiam reuocari nullatenus poſſe, ſed ſemper validas, & efficaces exiſtere, & fore, ac ita perpetuò in eodem Conuẽtu obſeruari debere, ſicque per quoſcunque iudices Ordinarios, aut delegatos, etiam cauſarum Palatij Apoſtolici Auditores, ſublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, iudicari, & diffiniri debere, ac irritum, & inane, quicquid ſecus ſuper his à quoquam quauis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari, non obſtantibus præmiſſis, ac Apoſtolicis conſtitutionibus, & ordinationibus, ac eiuſdem Conuentus, & iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia, roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus, priuilegiis, indultis, & literis Apoſtolicis in contrarium præmiſſorum quomodolibet conceſſis, confirmatis & approbatis. Quibus omnibus, & ſingulis eorũ tenores præſentibus, pro expreſſis habentes, hac vice duntaxat ſpecialiter, & expreſſè derogamus, cæteriſque contrariis quibuſcunque. Datis Romæ apud ſanctum Marcum ſub annulo Piſcatoris die decima Septembris, milleſimo quingenteſimo nonageſimo ſeptimo, Pontificatus noſtri, anno ſexto.

Magiſter Veſtrius Barbianus.

Circa quam conceſſionem eſt notandum, *quòd Iulius II. anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo ſexto, quinto Kalẽdas Auguſti Põtificatus ſui, anno quarto, in Marimagno dato pro fratribus Minimis, inter alia illis cõcedit, vt omnia, & ſingula priuilegia, indulta, gratiæ, facultates, ac indulgentiæ vni, aut pluribus domibus Ordinis Minorum in genere per Sixtum IIII. prædeceſſorem conceſſa, & in poſterum concedenda omnibus, & ſingulis aliis domibus, & fratribus Ordinis Minorũ, huiuſmodi eſſent, & intelligeretur eſſe conceſſa.* Ita refert Paraſſelus a adducens Bullam Maris magni.

a Paraſ. ... cap. ...

Videamus, quid concedat Leo X. pro Ordinibus Mendicantibus; *ipſe enim die decimo Decembris, anno Domini milleſimo quingenteſimo decimo nono, Pontificatus ſui anno quarto, in hunc modum ait* b: *Dudum per nos accepto, quòd Romani Pontifices prædeceſſores noſtri, aliqui ad Minorum, alij verò ad Eremitarũ ſancti Auguſtini, alij ad beatæ Mariæ de Monte Carmelo: reliqui ad Prædicatorum Ordinũ fratres, & domos iuxta ipſorũ vota, deuotionis affectum gerentes, illorum ſingulis, nonnullas gratias, conceſſiones, indulgentias, peccatorum remiſſiones prærogatiuas, fauores, immunitates, exẽptiones, facultates, priuilegia, indulta, ac dona, tam ſpiritualia, quàm temporalia per diuerſas ipſorum litteras reſpectiue conceſſerunt. Nos ad ſingulos Ordines prædictos, ſingulaſque ipſorum Ordinum domos, vbi religioſe viuitur indifferenter, abſque acceptione perſonarum, deuotionis affectum æqua lance gerentes, omnes, & ſingulas gratias, conceſſiones, indulgentias, peccatorum remiſſiones, prærogatiuas, fauores, immunitates, exẽptiones, facultates, priuilegia, indulta, tam ſpiritualia, quàm temporalia, qualiacunque illa eſſent, quæ Prædicatorum, Minorum, Eremitarum ſancti Auguſtini, Carmelitarum, Seruorũ beatæ Mariæ, ac Minimorum Fratrum in domibus, & illorum Eccleſiis, Oratoriis, & Eccleſias ipſas, & Oratoria pro tempore viſitantibus, cuiuſcunque ſtatus, aut ſexus exiſteret, ſeu pro eorum manutentione, & ornatu contribuentibus, necnon domibus, & Præſidentibus, non ſolum Generalibus, & Prouincialibus, fratribuſque, & ſororibus, necnon Monialibus, & conuerſis oblatis, atque vtriuſque ſexus perſonis, de Pœnitentia ſeu tertij habitus nuncupatis, à dictis prædeceſſoribus, aut à nobis, ipſiſque ſucceſſoribus, aut aliàs autoritatem habentibus coniunctim, vel diuiſim, in genere, vel in ſpecie conceſſa fuerint; aut in poſterum concedentur illa, & omnia ſingula, ac ſi nominanter exprimerentur, pro ſufficienter expreſſis tunc habentes, ſingulis Ordinibus prædictis, illorumque ſingulis Eccleſiis, Oratoriis, & Eccleſias, ac Oratoria viſitantibus, cuiuſcunque ſtatus, aut ſexus exiſterent, ſeu pro eorum manutentione, & ornatu contribuentibus, necnon domibus, & Conuentibus, fratribus etiam, & ſororibus, vel Monialibus, conuerſis quoque, & oblatis, ac vtriuſque ſexus perſonis de Pœnitentia nuncupatis, & aliis ſingulorum ordinum prædictorum Motu proprio, & ex mera noſtra ſcientia, & liberalitate de Apoſtolica auctoritatis plenitudine communicamus, illaque omnia, & ſingula inter prædictorum Ordinum perſonas, pariformiter communia eſſe, fuiſſe, & eſſe volumus, prout in ſingulis literis prædictis plenius continetur.* Ex quibus duabus conceſſionibus colligitur conceſſa, & concedenda vni domui Ordinis Mendicantium; cenſeri conceſſa omnibus domibus eorum Ordinum, & per conſequens quòd prædictum Indultum ſanctiſſimi Domini Noſtri Clemẽtis VIII. conceſſum Conuentui ſancti Stephani Ordinis Prædicatorum, eſt conceſſum omnibus domibus Ordinum Mendicantium, & aliorum Ordinum, qui fruuntur conceſſis, & concedendis, Ordinibus Mendicantibus. Vnde ſequitur, quòd ſicut Priori, & Conuentui ſancti Stephani nunc, & pro tempore exiſtentibus conceſſum eſt, vt quoſcunque iuuenes, etiam decimum ſextum ætatis ſuæ annum excedentes, ad habitum in eodem Conuentu admitti petentes recepto ab eis iuramento, quòd criminoſi, rationibus, vt præfertur, obligati, furto, latrocinio, aut homicidio notati, aut aliis impedimentis, in dicta Bulla Sixti V. contentis, detenti non ſint, recipere, ac poſtea per aliquem eiuſdem Conuentus religioſum ad hoc deputatum, ad inueſtigationem anteactæ illorum vitæ, ac morum, & reliquorum præmiſſorũ,

b Refert Paraſ. cap. viii, n. ...

abſque

abſque ſtrepitu iudiciario, ſed per ſcrutinium ſecretum procedi facere, quia ad hoc deputatus proceſſum, & informationem captā, dictis Priori, ſeu Præſidenti, ac Superiori & Magiſtro Nouitiorum, & ſtudentiū, à quibus approbari, & reprobari poſſit, referri fideliter debeat, liberè, & licitè poſſint, & valeant. Ita etiam in monaſteriis aliarum religionum poſſint procedere Prælati eorum monaſteriorum, ad receptionem Nouitiorum, cùm in aliis monaſteriis militet ratio, quæ militat in monaſterio ſancti Stephani; omnia enim incommoda, quæ militant in dilatione recipiendi Nouitios, relata in dicto priuilegio reſpectu monaſterij ſancti Stephani; militant etiam in aliis monaſteriis, imò in aliis multò maiora incommoda reperiuntur, ſi antequam fiat informatio, Nouitij ad habitum probationis recipi non poſſent: principalis enim ratio, propter quam ſupradictum priuilegium fuit impetratum, eſt, quia ſi fieret informatio, antequam admitterentur, multi ab ingreſſu religionis retraherentur, cùm ad eorum parentes, amicos, & cognatos, eorum ingreſſus notitia interim poſſet peruenire, qui non quærentes, quæ ſurſum ſunt, ſed quæ ſuper terram, feruorem iuuenum impediunt, quæ ratio magis militat extra Salmanticam, & alias Vniuerſitates, quàm in Salmantica Academia; in Salmantica enim poteſt fieri dicta informatio, aſſumendo teſtes ab Scholaſticis conterraneis, & per eam recipi Nouitij, antequam ad aures parentum, affinium, & cōſanguineorum, huius facti fama euolet, cùm ſint multi à partibus remotis: at in aliis prouinciis, in quibus parentes, affines, & cognati inhabitant, magis poteſt impediri deſiderium iuuenum habitum recipere volētium, ſi in eis antequā ad habitū reciperentur, neceſſariò deberet præcedere informatio. Debemus ergo concludere, quòd dictum priuilegium conceſſum Conuentui ſancti Stephani per viam communicationis, eſt conceſſum omnibus monaſteriis religionum Mendicantium, & aliarum religionum, quæ fruuntur priuilegiis conceſſis, & concedendis, Ordinibus Mendicantibus, & per conſequens, quòd eo poſſint vti monaſteria Ordinum Monachalium, in quibus eſt perpetua filiatio, & via huius priuilegij ad recipiendos Nouitios eſt facilior, quàm alia à Gregorio XIIII. cōceſſa Ordinibus Monachalibus: nam ex informatione ſemiplena, quam Gregorius XIIII. præcipit fieri, anquam Nouitios ad habitum probationis admittant, poſsūt multi à religionis ingreſſu amoueri, & à propoſito abduci, & ea de cauſa, Religioſorum numerū in dies minui, cùm ratione ipſius informationis ſemiplenæ, id quod debet eſſe occultū, ne talia incōmoda ſequantur, poſſit aliquando publicari, quod per iuramentum, in occulto ſumptum, ab adoleſcēte recipiendo, minimè poteſt contingere.

ARTICVLVS II.

A quibus examinandæ ſunt Nouitiorum informationes.

RESpondeo dicendo, quòd iuxta primam Conſtitutionem talis informatio debeat præſentari in generali, & prouinciali Capitulo, cùm in dicta conſtitutione dicatur, quòd in generali, & prouinciali Capitulo plena, & indubitata fides facta, tam Superioris Generalis, ſeu Prouincialis, quàm Diffinitorum conſenſu approbata ſit, antequam ad habitum Regularem ſint admiſſi. At in ſecunda ipſiuſmet Pontificis conſtitutione, data Romæ in Monte Quirinali, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo octuageſimo octauo, duodecimo Kalendas Nouembris, Pontificatus ſui anno quinto, hoc idem Pontifex moderauit, decernens, *quòd in qualibet prouincia, ſaltē duo, vel ſi fieri potuerit, tria, aut plura monaſteria, ſeu domus Regulares deputentur, quarum, ſeu quorum ſuperiores, infra annum ſaltem ad Inquiſitionem ſuper Nouitiis faciendam, & ad ipſos religioſos, iuxta formam præfatæ conſtitutionis recipiendos, & ad alia, quæ in ipſa Conſtitutione continentur peragēda inſimul congregentur. Quòd ſi paucitas, aut nimia diſtantia monaſteriorum, ne id quidem patiatur, ſaltem tribus ex antiquioribus Patribus vnius monaſterij, aut domus, eius prouinciæ, huiuſmodi facultas, & autoritas per Capitulum Generale Monachorum, vel Prouinciale Mendicantium, & reliquorū Regularium, eius Ordinis demandetur. Verùm in his monaſteriis, domibus, & locis Regularibus quæ aut nōdum in congregationes redacta, aut aliàs nulli prouinciæ ſubiecta ſunt, ſtatuimus, vt trina Capitula Conuentualia tribus diſtinctis cum interuallo ſaltem ſeptem dierum, vicibus celebrata, eandē in recipiendis Nouitiis per trinas huiuſmodi diſtinctas vices, approbatis, habeant autoritatem, quæ per noſtram Conſtitutionem Capitulis Prouincialibus eſt attributa.*

Poſtea autem ſanctiſſimus Dominus noſter Clemens VIII. Romæ apud diuum Petrum die decima quarta Aprilis, anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo ſecundo, Pontificatus ſui anno primo in Bulla, quæ incipit, Altiſſimæ paupertati data pro noſtra religione Minorum Obſeruantiæ in his Hiſpaniarum partibus, ordinauit, dicēs in hunc modum, *Cùm autem, ſicut accepimus, prædicta Capitula, non niſi ſexenni, vel trienni ſpacio celebrari ſoleant, animaduertentes, tanti temporis moram, poſſe pias profiteri volentium mentes tepefieri, & à tanto propoſito adimplēdo, forſan etiam abſtrahi, nos ad ea remouenda, quæ religioſum eorum propoſitum impedire quoquomodo poſſunt intenti, harum ſerie, in Hiſpaniis tantùm concedimus Miniſtro, & Commiſſario Generalibus, atque etiam Miniſtris Prouincialibus Ordinis fratrum Minorum de Obſeruantia nuncupatorum, quòd extra Capitulum, quocunque tempore poſſint, & valeant recipere iuuenes ad habitum de conſenſu quatuor Diffinitorum, vel de conſenſu quatuor fratrum, ex antiquioribus illius domus, in qua iuuenes ſunt recipiendi.*

Circa quam conſtitutionem eſt notandum illud aduerbium (*tantùm*) quod eſt limitatiuum, & excluſiuum, ſicut aduerbium, *duntaxat*, prout notatur in Iure *a*, & tradunt Bartolus, & Cardinalis, & ſic ea non poſſunt vti familiæ extra Hiſpaniam conſtitutę, prout fuit declaratum in Capitulo Generali Valliſoletano noſtrę ſacræ religionis, milleſimo quingenteſimo nonageſimo tertio.

Neque ſupradictis obſtat Innocentium VIII. cōceſſiſſe, quòd omnia indulta, gratiæ, & priuilegia conceſſa, & concedenda fratribus familiæ Ciſmontanæ, cenſeantur etiam cōceſſa Vltramontanis, & è conuerſo prout habetur in libro, Monumenta Ordinum, & in Supplemento *b*. Nam reſpondetur, quòd communicatio priuilegiorum vtriuſque familiæ, intelligitur de priuilegiis conceſſis abſolutè ipſis familiis; non tamen de priuilegiis conceſſis, & concedendis, cum hac dictione reſtrictiua, *tantùm*; Papa enim talem apponendo reſtrictionem, clarè videtur ſignificare ſe velle familiam, cui ſpecialiter ſunt cōceſſa, tantùm poſſe his frui; nō autem aliam, cui minimè facta eſt dicta conceſſio, & hoc videtur ſenſiſſe dictum Capitulum Generale, diffiniens alias prouincias exiſtentes extra Hiſpaniam prædicto priuilegio vti minimè poſſe.

a *l. ſolutum. §. ſi in ſortem ff. de pign. act. c. ſtatutum. §. in nullo. de reſcrip. li. 6. Bar. in l. 1. poſt prin. verſi. pro decla. ff. ſiquis ius dicen. non obtēp. Clem. 1. verſ. nos igitur, & ibi Card. de ſum. Trin. & fide Catho.*

b *In 1. impr. fol. 64. & in 2. fol. 68. conceſſ 133. ſupple. fo. 69. conceſſ. 145.*

Secundò eſt notandum, quòd alij Ordines Mendicantes in his Hiſpaniarum partibus poſſunt frui dicta forma recipiendi Nouitios, cùm omnes ad inuicem

uicem habeant communicationem priuilegiorum conceſſorum, & concedendorum, prout in ſuperioribus *a* latè eſt probatum.

a Sup. hac q. art. 1.

Tertiò eſt notandum, quòd dicti quatuor Patres, quibus eſt commiſſa receptio Nouitiorum, non poſſunt ipſi ſoli eos recipere, imò receptio eſt commiſſa Miniſtro, & Commiſſario Generalibus, ac etiam Miniſtris Prouincialibus noſtri Ordinis Minorum, in Capitulo vel extra Capitulum, ſicut eis ſecundùm eorum regulam erat iniunctum, neque hoc illis auſert prædicta Conſtitutio; tantùm enim addit ſanctiſſimus Dominus noſter Clemens VIII. quòd ipſi, & qui ab eis ad hoc habent poteſtatem, debent hoc facere de conſenſu quatuor Diffinitorum, vel de conſenſu quatuor fratrum ex antiquioribus illius domus, in qua iuuenes recipiendi ſunt: Miniſter autem, & Commiſſarius Generalis poſſunt hanc facultatem Guardianis, & præſidentibus dictarum domorum committere cùm ipſis ea competat ex iure cōmuni Regulæ, & ex priuilegio perpetuo, & per conſequens ſit delegabilis. Vnde aduertant Prælati obſeruantes hunc modum recipiendi Nouitios debere congregari in vnum, cum dictis fratribus ad informationes examinandas, qui fratres debent eſſe ex antiquioribus non ætate, & religione, ſed dignitate, & præeminentia regulari.

Circa eandem conceſſionem, in quantum dicit, *Concedimus quoque, quòd ipſi coram Notario, vel fratres per eos ad hoc deputati, poſſint, ac debeant ad inquiſitionem huiuſmodi faciendam vocare teſtes, & ab eis recipere iuramentum.*

Notandum eſt, quòd Prælatus cum quatuor dictis fratribus poſſunt committere facultatem alicui fratri, vt poſſit vocare teſtes, & ab eis recipere iuramētum, ad huiuſmodi inquiſitionem faciendam, cùm hoc ſit nudum miniſterium delegabile: examinare autem informationes factas, non poſſunt dicti Prælati, & fratres aliis committere, argumento eorum, quæ in quadam Clementina *b* notantur.

b Clem. vnic. de off. dele. ī̄ ſi cta gloſ. ſuper inquiſit.

Circa eandem conceſſionē ibi, *poſſint, ac debeant*, notandum eſt, quòd per verbum, *poſſint*, denotatur, quòd non vult Papa ſtringere dictos fratres, vt hac tantùm conceſſione vtantur in recipiendis Nouitiis; dat enim ipſis libertatem, vt poſſint vti forma recipiendi Nouitios, quæ ponitur in ſecunda conſtitutione Sixti V. Verbum autem *debeant*, inducit neceſſitatem, & obligationem, vt conſtat ex traditis in iure *c* & reſolutis à Tiraquello. Vnde volētes fratres vti iſta conceſſione, tenentur neceſſariò vocare teſtes, & ab eis recipere iuramentum, & non ſeruando hanc formam, incurrunt in pœnam huius conſtitutionis dicentis, *quod ſi à prædictis Superioribus dicti ordinis, ac fratribus per Superiores, vt præfertur deputatis, in præmiſſis contra factum fuerit, voce actiua, & paſſiua, necnon officiis, gradibus, honoribus, & dignitatibus quibuſcunque per eos obtentis, eo ipſo in perpetuum priuati, & tam ad illa, quàm ad alia quæcunque in poſterum obtinenda perpetuò inhabiles, & incapaces, ac excommunicationis ſententia innodati ipſo facto exiſtant.* Ex quibus cenſuris, & pœnis clarè patet, verbum, *debeant*, neceſſitatem importare, cùm non impleto eo, quod per verbum *debeant*, præcipitur faciendum, in tam graues pœnas incurratur.

c L. 1. §. 1. ff quod quiſque iuris, gloſ. in l. 3. §. 1. v. oſtēdere. ff. ad exhiben. gl. in c. propoſuit. v. non debet, & ibi Pan. ex. de appel. Tiraq. in tract. Le. nag. §. 1. glo. 1 5. num. 2.

Circa eandem conceſſionem eſt notandum, quòd ſupradicti patres, debent vocare teſtes coram Notario, qui Notarius, ſufficit, quòd ſit frater eiuſdem ordinis ab ipſis, pro hoc miniſterio deputatus; hoc enim verbum (*Notarius*) abſolutè prolatum, debet iuxta materiam, de qua agitur, interpretari, iuxta ea, quæ in iure *d* notātur, & Notarij in religione deputantur à Prælatis, pro cauſis Regulariū, fratres eiuſdem Ordinis. Ita reſponſum eſt mihi à doctiſſimo meo Magiſtro Doctore Solis Iuriſconſultorū primario in hac Salmanticenſi Academia. Et confirmatur ex priuilegio Pij V. cuius tenorē ſupra *e* retulimus.

d l. plenum §. equiti ff. de vſu, & habita.

e Sup. q. de notar.

Secundùm autem conceſſionem ſanctiſſimi domini noſtri Clementis VIII. factam Conuentui ſancti Stephani Salmanticenſis, debet religioſus ad hoc deputari, ab habente poteſtatem recipiendi Nouitios, qui deputatus proceſſum, & informationem captam Priori, ſeu Præſidenti, ac Superiori, & Magiſtro Nouitiorum, ſtudentium à quibus approbari, & reprobari poſſit, referre fideliter debeat: vt autem in aliis religionibus hoc indulto vtatur, non eſt neceſſarium, vt iſta informatio coram dictis Patribus, à dicto deputato præſentetur, ſufficit, quòd iuxta cōſtitutionem Sixti V. à duobus ſuperioribus inſimul congregatis, vel iuxta conceſſionem ſanctiſſimi domini noſtri Clementis VIII. factam Minoribus, ſufficit, quòd præſentetur coram habente autoritatem recipiendi Nouitios, & quatuor Diffinitoribus, vel quatuor ex ſenioribus fratribus domus, in qua Nouitius eſt recipiendus; non enim Minoribus monaſteriis eſt Magiſter ſtudentium, & ſic neceſſarium eſt, ne receptio recipiendorū dilatione refrigeſcat, vt in dictis aliis monaſteriis partim vtatur cōceſſione facta Conuentui ſancti Stephani, quoad ſumendū iuramentū à iuuenibus recipiendis, & quoad deputādum fratrem, ad vocandum teſtes, & inquiſitionem faciendam; & partim vtetur conceſſione Sixti V. quoad præſentandum dictam informationem corā duobus ſuperioribus, inſimul congregatis, & conceſſione ſanctiſſimi domini noſtri Clementis VIII. facta minoribus quoad præſentādum dictam informationem coram Prælato, & quatuor Definitoribus, vel fratribus ex ſenioribus. Imò dico, quòd ſi ad petitionem iuuenum recipiēdorum, autoritate Iudicis fiant informationes iuridicæ, ſufficit ex mente Pontificum, quòd apud dictos patres præſententur, & ab ipſis approbentur, vel reprobentur, prout in noſtra Summa confeſſorum ſatis dixi *f*.

f Summa cōfeſſ. 180. tit. Nouitius.

ARTICVLVS III.

De quibus debeant fieri dictæ informationes.

RESpondeo dicendo, quòd Sixtus V. in ſua prima conſtitutione, *ſtatuit perpetuò, & ordinauit, iuuenes, aut viros adultos, maiores ſexdecim annis, non aliter in aliquam religionem recipi poſſe, neque debere, niſi prius de eorum parentibus, patria, déque eorum anteacta vita, & moribus diligenter inquiratur: & ex accurata informatione, & fide digna relatione compertum, & exploratum ſit, eos neque aliquorum criminum, qualia ſunt homicidia, furta, latrocinia, & alia ſimilia, aut grauiora reos, vel ſuſpectos exiſtere, vt propterea damnati ſint, aut damnarentur, formident: neque ingenti ære alieno ſupra vires facultatum ſuarum grauatos, vel reddendis ratiociniis ita obnoxios, vt ex huiuſmodi cauſa, lis, vel moleſtia eis ſit illata iam, vel timendū ſit, ne inferatur: niſi denique conſtet ipſos, non humana aliqua ratione, ſed tantum deuotione, & pietatis feruore, vitam religioſam ſponte, & ex animo elegiſſe.* Hæc Sixtus V. in dicta conſtitutione. Ex qua conſtitutione colligitur, quæ in recipiendis Nouitiis debeant neceſſariò inueſtigari.

Primum eſt, quòd debet inquiri de eorum parentibus, vtrùm ſcilicet ſint legitimi, an illegitimi, ſacrilegi, & inceſtuoſi.

Secundum, vtrùm aliquod homicidium, furtum, latrocinium, & alia ſimilia commiſerint.

Tertium, vtrùm ſint grauati, ingenti ære alieno, ſupra vires facultatum ſuarum.

Quar

Quartum, vtrùm reddendis ratiociniis ſint obnoxij ita, vt ex huiuſmodi cauſa lis, vel moleſtia, eis iam ſit illata, vel timendum ſit, ne inferatur. Quæ omnia, in articulis ſequentibus ſigillatim diſcutientur.

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm illegitimi poſsint admitti ad religionem.

RESpondeo dicendo, quòd expulſis inceſtuoſis ſacrilegis illegitimi, tantùm naturales poſſunt ad religionem admitti, prout in ſua prima conſtitutione Sixtus V. ordinauerat, ait enim; *quoad iuuenes verò, nõ ex inceſtu præfato, nec ſacrilegio, ſed ex quouis alio minùs legitimo thoro natos, ſpurios, vel naturales etiam, vt præfertur, vel alios legitimatos, qui ob meliorem vitæ frugem, religionem ingredi cupiunt, ſtatuimus, & ordinamus; eos ad religionem admitti non poſſe, aut debere, niſi prius illorum vita, & moribus diligenter cognitis, & circunſtantiis vniuerſis, quæ circa idoneitatem perſonæ attendendæ erunt conſideratis, ac de religionis zelo pietatis integritate, ac doctrina fide dignis teſtimoniis adeò commendati fuerint, adeò bonam indolem, & ſpecimẽ virtutis præſeferãt, ac tot eis meritis ſuffragentur, vt defectum natalium ſuppleant, eorumque receptio vniuerſæ religioni commodo, & vtilitati profutura videatur, &c. Siquis autem eorum aliàs quam vt præfertur, recipiatur, profeſſio ſimiliter nulla ſit, atque ipſi habitu priuari, & à religione eiici debeant, eorumque receptores excommunicatione, vt ſuprà, ipſo facto innodati exiſtant.* At Gregorius XIIII. voluit eiſdem conſtitutionibus non obſtantibus eos, qui quouis modo illegitimè procreati fuerint, ad habitum, & profeſſionem regularem admitti poſſe, quemadmodum admitti poterant, ſi ſupradicta conſtitutio edita nõ fuiſſet. De quo in articulo ſequẽti latiùs dicetur.

ARTICVLVS V.

Vtrùm ſacrilegi, & inceſtuoſi, & filij naturales illegitimi, quorum merita non ſupplent defectum natalium, profitentes in aliqua religione ſint verè profeſsi.

RESpondeo dicendo, quòd Sixtus V. in ſua prima conſtitutione ordinauit, *quoad filios naturales non ex inceſtu, nec ſacrilegio, ſed ex quouis alio minùs legitimo thoro natos, ſpurios, vel naturales, vel alios legitimatos, qui ob meliorem vitæ frugem religionem ingredi cupiunt, eos ad religionem admitti non poſſe, aut debere, niſi priùs de illorum vita, & moribus diligenter cognitis, & circunſtantiis vniuerſis, quæ circa idoneitatem perſonæ attendendæ erunt, conſideratis, ac de religionis zelo, pietate, integritate, ac doctrina, fide dignis teſtimoniis adeò commendati fuerint, & adeò bonam indolem, & ſpecimẽ virtutis præſeferant, ac tot merita eis ſuffragentur, vt defectum natalium ſuppleant, eorumque receptio vniuerſæ religioni commodo, & vtilitati profutura videatur, &c. Siquis autem eorum aliàs, quam vt præfertur, recipiatur, profeſſio ſimiliter nulla ſit, atque ipſi habitu priuari, & à religione eiici debeant, eorumque receptores, excommunicatione vt ſuprà, ipſo facto innodati exiſtant.* Hæc Sixtus V. in ſua prima conſtitutione: quam conſtitutionem moderatur Gregorius XIIII. concedendo, *vt ad habitum Regularem recipi poſſint inceſtuoſi, & ſacrilegi, & naturales. Ita tamen, vt cùm de recipiendis quomodocunque illegitimis ad habitum, & profeſſionem Ordinum quorumcunque agatur, ij, ad quos huiuſmodi receptio ſpectat, præter alia, ex quibus ex dictarum Conſtitutionum præcepto, circa quoſcunque etiam legitimos diſquirere debent, diligenter vitam eorum, & mores inquirant, & ita demum recipiant, ſi tamen bonam indolem, & virtutis ſpecimen præſeferant, ac tot merita eis ſuffragentur, vt natalium ſuppleant defectum, eorumque receptio commodo, & vtilitati profutura videatur, & ſuper hoc ipſo ij, ad quos pertinet huiuſmodi receptio, matura deliberatione habita, ita cenſuerint, & iudicauerint.* Ex quibus verbis videtur colligi, quòd non reuocauit Gregorius XIIII. Sixti V. conſtitutiones, quantùm ad illegitimos, niſi ſub certa conditione, & forma, ſcilicet, quòd ipſi illegitimi tot meritis abundẽt, vt defectus nataliũ ſuppleatur, & quòd merita ipſorum abundent magis, quàm merita legitimorum: dicta enim verba, *ita tamen*, inducunt conditionem, & formam præciſam, iuxta quandam legem *a*, vbi eius Gloſſa, & Bartolus, Iaſon, & Felinus, quæ verba ſunt reſtrictiua, vt ait Pariſius *b*, adeò, quòd ſunt annullatiua actus, cui apponũtur, vt tradunt Tiraquellus *c*, & Lucas de Penna, & per conſequens videtur, quòd ſi aliquis ſacrilegus, & inceſtuoſus ad habitum Regularem recipiatur, nullis meritis ſupplentibus defectum ſuæ illegitimitatis, eius receptio erit nulla, ſicut erat nulla profeſſio filiorum naturalium nullis ſuffragantibus meritis, iuxta conſtitutionem Sixti V. ſuperiùs appoſitam.

a l. fi. vbi glo. & Bar. ca. de vind. verũ ciui. lib. 11. Bar. in l. de iis. ver. præterea, & ibi Iaſon colum. pen. n. 20. ff. de tranſact. Feli. in c. dilecta n. 5. ver. ſeptimum ſignũ. de reſcr.
b Pariſ. li. 8. n. 6. & 7. co. 2.
c Tiraq. de retra. lig. §. 8. ver. autremẽt. & retract. cõuen. §. 4. Luc. de Pen. in l. vnicuique. c. 5. C. de prox. ſacris ſcrin. lib. 12.

At in re tam graui nolo præcipitanter me gerere: intelligo enim Gregoriũ XIIII. circa receptionem illegitimorum ad religionem, tria ſtatuiſſe; moderando conſtitutionem Sixti V. Primum, quòd omnes illegitimi ex quocunque coitu prohibito nati, poſſint admitti ad religiones, & in eis profiteri, in quo corrigit conſtitutionem Sixti V. qui ſacrilegos, & inceſtuoſos inhabiles ad habitum religioſorum omnino reddebat. Secundum, quòd vt hoc fiat, debent eorum merita, ipſorum natalium ſupplere defectum, in quo corrigit etiam aliquo modo ſupradictã conſtitutionem, quæ cum dicta limitatione tantùm naturales admittebat, & ſpurios, qua deficiente, & quibus meritis non ſtantibus, eorum profeſſionem irritabat. At Gregorius XIIII. decernit, quòd nõ ſolùm naturales, ſed etiam quicunque alij illegitimi recipiantur, ſi eorum merita, & virtutes examinata, ſuppleant defectum natalium. At non irritat profeſſionem eorum, ſi dictæ virtutes, & merita non extent, neque excommunicat deputatos ad Nouitios recipiendos, ſi ſuper hoc non habita matura deliberatione illegitimos ad religionem recipiant, quod ex ſequentibus probabitur. Tertium ſtatuit, quòd filius illegitimus in religione, in qua pater, ſiue ante, ſiue poſt natiuitatem dicti filij profeſſus fuerit, ipſo patre viuente non admittatur: nam id expreſſè prohibet, quod intelligitur, etiamſi in hoc filio illegitimo merita, & virtutes inueniantur, quæ eius natiuitatis ſuppleãt defectum. Poſtquã enim Gregorius XIIII. conceſſit, vt illegitimi recipiantur, cũ dictis meritis, ſtatim addit, dummodo filius illegitimus in religione, in qua pater, &c. & quod Gregorius XIIII. tantũ voluerit obligare, fieri meritorũ, & virtutum inquiſitionem, & iudicium: & quòd noluerit irritare profeſſionem, patet: nam ordinans nouè, quòd nullo modo filius illegitimus in religione, in qua eius pater, admittatur, tantùm dicit id ſe expreſſè prohibere, & non dicit profeſſionem expreſſè irritare: ſi igitur valet profeſſio huius filij, quem Gregorius XIV. etiamſi eius merita, & virtutes ſuffragentur, non vult admitti ad religionem; quomodo dicemus voluiſſe, eundemmet Gregorium XIV. irritam eſſe profeſſionem aliorum illegitimorum quos eorum

ſuffra

Digitized by Google

ſuffragantibus meritis, & virtutibus, vult quòd ad religionem admitti poſſint, & in quibus non eſt tanta ratio, vt ad religionem admittantur.

ARTICVLVS VI.

Qui dicantur ſacrilegi, cum quibus in hac parte ſit diſpenſandum, vt ad religionem admitti poſsint.

RESpondeo dicendo, quòd in diſpenſando cum illegitimis, debet haberi ratio ipſius illegitimitatis; faciliùs enim cum filiis naturalibus debet diſpenſari, quàm cum ſacrilegis, & inceſtuoſis: ſacrilegi autem ſunt, vt ſuprà *a* late probauimus, filij religioſorum, & religioſarum, & Clericorum ordine ſacro inſignitorum, qui caſtitatem abſolutè, explicitè, aut implicitè promiſerunt, voto ſolemni ad eam ſeruandam ſe obligando. Et licèt, prout in primo Tomo *b* defendi, filij Militum ſancti Iacobi ſint ſacrilegi, nõ tamen debẽt cenſeri ſacrilegi, quantum ad noſtrum propoſitum. Nam Sixtus V. in ſua prima conſtitutione loquens de ſacrilegis ait, *vel quorum alter parens caſtitatem Deo vouerit, etiam Apoſtolica, Imperiali, vel Regia, aut quauis alia autoritate legitimati, aut natalibus reſtituti.* Notanda ſunt enim illa verba, *Quorum alter parens caſtitatem Deo vouerit.* Loquitur enim ſecundùm ea, de filiis parentũ, qui caſtitatẽ abſolutè Deo vouerint, non autem parentum, qui caſtitatem tantùm coniugalem Deo promiſerunt: caſtitas enim coniugalis, non eſt caſtitas abſolutè, ſed caſtitas ſecundùm quid; cùm ſolùm per tale votum oblati teneantur abſtrahi ab actibus venereis cum alienis, non autem cum ſuis propriis vxoribus abſtinere. Verum eſt tamen, quòd filij Commẽdatorum Diui Ioannis Baptiſtæ ſacrilegi ſunt dicendi, cùm hi caſtitatem abſolute promittant.

a Sup. 2. Tomo q. 29. ar. 2.
b 1. Tomo q. 34. art. 1.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm homicidæ, & qui commiſerunt aliquod delictum ſint ad religionem admittendi.

RESpondeo dicendo, quòd Sixtus V. in ſua prima conſtitutione hoc prohibuit, & profeſſionem illorum irritauit, qui in ſecunda conſtitutione hoc declarauit dicens, *Contra criminoſos verò, quorũ profeſſio, eadẽ conſtitutione noſtra, irrita declaratur, ac propterea Iudicibus, ac curiis ſæcularibus procedẽdi facultas conceditur, tunc demum locum id habere volumus, & nõ aliter, cùm actis publicis cõſtiterit, ipſos Iudices, & Curiã ſæcularem, ante ſuſceptionem habitus de ipſo crimine, aduerſus eos accuſationẽ ſuſcepiſſe, vel inquiſitionem inſtituiſſe.* Quæ declaratio eſt conformis his quæ traduntur apud vtriuſque Iuris Doctores; ſi Laicus enim poſt commiſſum à ſe delictum fiat Clericus, aut religionem intret, hoc facere præſumitur in fraudem declinandi iuriſdictionem Regalem, & in cauſa criminali puniri poteſt a Iudice ſæculari, prout tradit Couarruuias *c*, Antonius Gabriel, Auendanus, Antonius Gomez, & Boſſius. Quod intelligit *d* Syluester cum multis, quòd ſi antequam fieret cõtra illum proceſſus, aut lata ſit ſententia, fiat clericus, remanet exemptus à iuriſdictione Iudicis ſæcularis; ſecus ſi poſt præuentam cauſam à Iudice laico; tunc enim ab eo debet neceſſariò puniri: & ſimiliter Sixtus V. in ſua conſtitutione ſecunda declarauit quòd ſcilicet iuuenis, qui in ſæculo commiſit delictum, ſi antequam de eo cognoſcat Iudex ſæcularis, ingrediatur religionem, non poteſt iudex ſæcularis de eo cognoſcere. Si verò cognouit ante de delicto, ſiue per viam accuſationis ſiue per viam inquiſitionis, de eo ipſo neceſſariò debeat cognoſcere, cùm apud ipſum cœptum fuerit iudicium. Aduertendum tamen quòd ſi poſtquam fuerit ad Clericatus ordines promotus, eius delictum puniatur, priùs degradandus eſt etiam à minoribus, ſi crimen ſit mortale, aut mutilatione dignum, vt affirmant Couarruuias *e*, Nauarrus, Didacus Peres, Sylueſter, Tabien & Turrecremata.

c Cou. pra. qq. q. 32. n. 4. & q. 33. n. 2. to 1. & Xuarez v. Cler. in c. penul. nu. 46. de foro cõp. Aue. cap. 22. nu. 7. Anton. Gom. To. 3. var. c. 10. nu. 5. Boſſ. de foro comp. n. 1. 4.
d Syl. v. iudex 1. §. 2. ver. 6.
e Co. d. c. 32. Nau. in c. non dicatis nu. 92. Peres in l. 1. tit. 3. lib. 1. or. p. 95. Sylu. vbi ſup. Tabi. v. iudi. num 14. Turrec. in cap. nemo 12. q. 1.

Aduertendum etiam, quòd cùm in regno Aragoniæ, Clericus ſolùm conueniatur ob crimen circa temporalitates, prout tradit Molina *f*, ſi quis in eo regno, poſt commiſſum ab eo crimen, & per viam inquiſitionis, aut accuſationis cognitum à Iudice ſeculari, ingrediatur religionem: ſiquidem eius non valet profeſſio, poteſt circa temporalitates puniri, quas ſi per profeſſionem religioni reliquit, aut aliquibus perſonis, ab ipſis debent auferri, iuxta decretum Concilij Tridentini, irritantis earum renunciationem non ſecuta profeſſione valida, & in rebus temporalibus ipſius debet puniri, ſi fuerit ad Clericatus ordinem promotus.

f Molin. v. Cle. f. 82. co 4.

Aduertendum etiam, quòd ille, qui commiſit aliquod delictum, à quo iam per ſententiam diffinitiuam eſt liberatus totaliter, poteſt intrare religionẽ, & valet eius profeſſio, cùm hic ſolum irritetur profeſſio illius, cuius delictum eſt apud Iudicem, vel per viam inquiſitionis, vel per viam accuſationis; ſicut etiam irritatur ſolùm profeſſio illius, qui eſt debitis ſupra vires facultatum ſuarum grauatus, non autem illius, qui debita ſoluit, aut eſt paratus ſoluere, & habet, vnde ſoluat. Addendum eſt vltimò, quòd non ſufficit probare, volentem intrare religionem, eſſe bonæ indolis bonæ famæ, quietum, manſuetum, humilem, & pudicum: ſed eſt neceſſarium, quòd in ſpeciali probetur, nullum commiſiſſe delictum, quod in iudicium ſit deductum, prout patet ex contextu conſtitutionis Sixti V. & probatur deinde; poteſt enim contingere, vt habeat omnia ſupradicta, & probetur virtutibus pollere, & caſu aliquo fortuito, aliquod delictum commiſiſſe, ratione cuius per viam inquiſitionis, aut accuſationis, aliquis proceſſus coram Iudice competenti, ſit contra ipſum fulminatus.

ARTICVLVS VIII.

An qui ante delictum fecit votum clericatus, vel religionis, poſsit modò ingredi religionem.

RESpondeo dicendo, quòd vbicunque quis fecerit votum clericatus, aut introeundi religionem ante patratũ delictum, nullo modo poteſt a Iudice laico puniri, cùm votum hoc delicti commiſſi tẽpus præceſſerit, vt cõcludunt Iaſon *g*, Cepola, Marſilius, Ioannes de Arnino, Marcus Antonius Baldus, & eſt opinio Baldi, aſſeruntque ſupradicti doctores, hoc eſſe valde notabile pro euadẽdo aliquem à pœna mortis. *h* Caſſaneus tamen teſtatur, ſe non credere, quòd opinio iſta communis in actu practico admittẽda ſit, & eandem ſententiam reprobat quoque Claudius Seyſel.

Verùm opinio Baldi, & Iaſonis, & ſequacium eſt magis communis atteſtante Petro à Plaza *i*, & eam ſequuntur omnes Criminaliſtæ variis in locis, & Ioannes de Anania, & in practica obſeruari dicit Gerardus: quamuis Iulius Clarus dicat Gerardum hoc non dicere, qui certè decipitur; de practica enim

g Iaſon in l. cum quadam puella. n. 12. ff. de iuriſ. omn. iud. Cepo. cau. 9. Marſi. ſing. 134. Ar. ſing. 20. Bart. in pract. crs. cau. 2. n. 3. circ. fin. Bald. in l. 1. C. an ſeruus ex ſuo facto.
h Caſ. in conſuet. Burg. Ru. 1. §. 5. Cl. in l. 1. C. an ſeruus ex facto ſuo.
i Plaza in tract. de delict. li. 1. c. 3. n. 3. & 5. Ana. in c. ad fal. co. ſi. ext. de cri. fal. Gerard. ſin. 11. Bas. in tract. de tem. vti. & con. 1. 11 n. 13. Iu. vbi ſu.

Gerardus

Gerardus expreſsè teſtatur, vt meminit etiam Marcus Antonius Bard.& meminit etiã Iaſon. Et ait Baptiſta *a* in tract. cõmunium opinionũ, hunc caſum euenire in facto tunc temporis,& diſcuti coram Iudice ſæculari, & adhuc indeciſum pẽdere; ſec. quod parum, poſt præfati opuſculi impreſſionem relati cauſa reuerendi Martini Pandulphi clerici Aquiliani, diſcuſſaque in contradictorio, cum Iudice Aquiliano, coram illuſtriſſimo gubernatore prouinciali, ſuiſque auditoribus, mediante eius patrocinio ob memoratam doctrinam Baldi,& communem reportauit ſententiam antedictus Martinus,in ſui fauorẽ, & conſequentet obtinuit remiſſoriam eius, ad Iudicem Eccleſiaſticum, qui commiſerat homicidiũ, & ob id, formata aduersùs eum inquiſitione, & poſito in carceribus, ac illis fractis, per eum fugã arripuerat,& aſſumpto habitu clericali,poſt hæc, atque accedente cum eo,vigore prædicti homicidij, inquiſitionis,& fugæ,iterum in eoſdem carceres reductus, & detruſus extitit: tamen allegato voto ante homicidium emiſſo de aſſumendo habitum clericalem, atque probato mediante iuramento dicti Martini, fuit remiſſus ad Iudicem Eccleſiaſticum ordinariũ.

a Bap. tom. 1. commu. opin. lo..1.11.15.de ſacer:d.fo.106. par. 2 col.2.

Sed ait, quòd Illuſtriſſimus D.Pinarius Hiſpanus tunc auditor Regiæ Aputrinæ audientiæ, & poſtea Conſiliarius ſacri Regij Conſilij Neapolitani, fundamentaliter penetrando hanc materiam aſſerebat, ex ſentẽtia Baldi,quòd ſiquis ſimpliciter fecerit votum ante commiſſum delictum, & ante capturam, non fuit adimpletũ;quia non potuit adimplere,quia ſtatim poſt commiſſum delictum fuerit captus,tunc procederet opinio Baldi, & aliorum; ſi autem poſt commiſſum delictum potuerit votum adimplere, & non adimpleuit, non procedat præfata opinio, cùm hoc videatur fieri in fraudem: argumento eorum, quæ Bartolus *b* docet. Denique hæc opinio procedit, quando ex variis rationibus fraus præſumi non poteſt, & veritas cognoſcitur.

b Bart. in d.l. cũ quæ. pueli.

At hæc communis Bald.in practica recepta limitatur, vt non procedat, vbicunque reus efficeretur poſt crimen perpetratum, per eum de fratribus tertij ordinis; tunc enim non obſtante huiuſmodi habitu aſſumpto religionis tertij ordinis, & voto ante crimen commiſſum emiſſo, minimè euitaret forum Iudicis ſęcularis,cęterùm ab eo tanquam cõpetente puniri poteſt,vt affirmant Federicus *c* de Senis Cardinalis, & alij Canoniſtæ communiter,& poſt Iaſonem,& Marſiliũ reſoluit Petrus à Plaza. Et affirmat Baptiſta *d* in facti contingentia, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo primo,iudicatum vidiſſe in Regia Aputrina audientia; quæ ſententia ad Senatum Regium per viam appellationis deducta, iterum fuit confirmata, quæ opinio loquitur non de religioſis tertij ordinis viuentibus in congregatione.tria vota eſſentialia emittentibus.

c Senis conſ. 97.n.4.Plaz. vbi ſu.l.1.c.25 ſub n.6.Canõ. in c.perpẽdim. de ſen. excom.
d Bap.vbi ſu.

Ad probandum autem præfatum votum,iuramẽto ipſius, qui fecit illud, ſtatur ſecundùm præfatos autores. In omnibus enim caſibus, iuramento aſſerentis ſtandum eſt in his, quæ ab animo ſuo pendent, & in eius propria conſcientia conſiſtunt,vt affirmant Alciatus *e*,& Horatius Mandoſius alios plures allegantes.

e Alci.de præſump. r.g. 1. præſump. 10. nu.1. Man.in addit. ad Roma.ſing. 398. lit.F.

ARTICVLVS IX.

Vtrùm debitis onuſtus vltra vires ſuarum facultatum,poſsit recipi,& profiteri in religione.

RESpondeo dicendo, quòd Sixtus V. in ſua conſtitutione prohibuit, ne recipiantur ad religionem, ingenti ære alieno ſupra vires facultatum ſuarum grauati, & ſi recipiantur, eorum receptio, & profeſſio irrita declaratur. Ex qua determinatione ceſſat hodie illa magna difficultas, de qua agunt Iaſon *f*,& Nauarrus,an debitor,bene, vel male ingrediens religionem, poſt ingreſſum, & profeſſionem teneatur ad ſoluenda debita priùs contracta. Nam cùm profeſſio eius nihil valeat,clarum eſt,quòd poteſt ad ſolutionem debiti compelli. Notandum eſt primò,quòd conſtitutio Sixti V.habet locum, etiam in eo, qui eſt condemnatus ad ſoluendam aliquam pœnam pecuniariam, & eam non ſoluit; hæc enim pœna eſt debitum, prout aliqua allegando in ſimili tradit Henriquez *g*.

f Iaſ.1.par.in trac. an liceat grauato debitis,intrare religionem. Na. in c. ſtatuimus num. 42.

g Henr.li.7.de indulg.ca.13. n.6.c.12 fin.

Notandum eſt ſecundò,quòd debita incerta,quia eorum dominus, cui facienda eſt reſtitutio, eſt incertus,non impediunt debitorẽ ab ingreſſu religionis. Conſtitutio enim Sixti V.debet interpretari de bonis,quorum dominus facta diligenti inquiſitione poteſt ſciri, iuxta antiqua iura canonica,ad quorum tenorem eſt edita dicta conſtitutio. Imò hæc debita poſſunt conuerti in vſum monaſterij, in quod debitor ingreditur, ipſi eorum æſtimationem applicãdo. *Clemens enim IIII. conceſſit, vt cùm aliqui aſſumentium habitum fratrum Minorum,fuerint obligati ad reſtitutionem aliquorum bonorum diuerſis perſonis,quæ ſciri,& inueniri non poſſunt, miniſtri, & cuſtodes, & eorum vicarij, eorumque ſinguli in locis ſibi commiſſis poſſint bona huiuſmodi in pios vſus conuertere,prout ſecundùm Deum viderint expedire.* Ita habetur in Monumentis *h* Ordinum,& tradit Nauarrus.

h In 1. imp.f. 58. & in 2. fol.141.conc. 334. Nau. ca. 37. n. 92.

Notandum eſt etiam, quòd ſiquis promiſit puellæ ducere eam in vxorem, vt conſentiret in copulã carnalem,quod illicò fecit,& manet ob id infamata, tenetur priùs huic obligationi ſatisfacere,quàm religionem ingrediatur; priùs enim quàm tranſeat ad religionem, debet ſoluere ſua debita,prout reſoluit Nauarrus *i*, & ideo profeſſio iſtius erit nulla, ſi probetur tale debitum contraxiſſe ſupra vires ſuarum facultatum. Nam ſi ipſa puella eſt perſona infimæ qualitatis,cui modicum quid ratione dictæ promiſſionis debetur ad eam dotandam, & ipſe iuuenis habet bona ad dictam dotem conſtituendam,exiſtimo profeſſionem valere;non enim omnem debitorem inhabilitat Sixtus V. ad ingrediendum religionem,ſed eum tantùm, qui ingenti ære alieno ſupra vires facultatum ſuarum eſt grauatus.

i Na. in c.cui portio.12 q.1. n.8. & lib.4. conſ.11.de ſpõſ. cõſi.21.p.377. col.1.

Notandum eſt quartò,quòd poteſt etiam ingredi debitor de conſenſu creditorũ, & etiam eis inuitis cedendo bonis ſuis, & ea illis relinquendo, ſecundùm D.Thomam *k*,quod etiam aſſeruit Innoc.quem Anton.& communis probat. Quæ opinio cum limitatione eſt intelligenda; non enim omnis ceſſio bonorum excuſat cedentem à ſoluendo. non enim excuſat illa,quæ fraudulenter fit,vt probat quædam lex *l* iũcto primo intellectu eius Gloſſæ, & latè poſt alios à ſe citatos tradit Iaſon,imò ſola illa ceſſio quã quis facit ob inopiam contingentem per infortunium, & ob veram impotentiam non ſoluendi debita iuſta, vt egregiè de more ſentit Soto *m*.At qui pollet arte,viribus,induſtria,vel aliquo munere,quo poteſt honeſtè lucrari ea,quæ debet,& non quęren-

k Tho. 2. 2.q. fin.ar. 6. ad 3. Inno.in Ru.de oblig.ad ratio. Anto.& com. in c.1. cuiuſd. tit.
l l. vlt. §. vlt. ff. quæ in fra. credit. Iaſon in §. item ſi quis in fra. n. 12.Inſt. de actio.& in § fi. n.9 eod.tit.
m Sot. li.4.de iuſt.q.7 a.vlt.

do aliis laboret,& ferat moleſtias cedit bonis , non cedit verè bonis propter veram inopiam , & impotentiam ſoluendi, niſi creditores vrgerent eum ad ſtatim ſoluendum per iniectionem in carcerem; ergo ceſſio , quam debitor facit ſponte, creditoribus non vrgentibus, ingrediendo monaſterium,non excuſat eum à peccato non ſoluendi debita ſua, & per conſequens non obſtante dicta ceſſione ſi ingrediatur monaſterium,eius receptio,& profeſſio erit nulla. Vnde Diuus Thomas non loquitur de omni debitore ingrediente;ſed tantùm de illo,qui cedit bonis,& facit, quod poteſt ad ſoluenda debita, & non poteſt,nec poterit in futurum ſoluere. Qualem nos quoque concedimus iuſtè poſſe intrare religionem, & in ea profiteri , imò quemcunque alium , de quo eſt probabile non poſſe manendo in ſæculo,lucrifacere ſoluenda : huiuſmodi enim debitor, quoad forum animæ poteſt intrare religionem , etiam nulla ceſſione bonorum præmiſſa:modò bona fide iudicaret ſe non poſſe ſoluere in futurum , & relinqueret ea,quæ habet, creditoribus.

ARTICVLVS X.

Romæ,& in aliquibus Hiſpaniarum partibus ſunt quædam Collegia Iſlandorum,in quibus eſt ſtatutum , & conſtitutio Papalis , vt quicunque illa ingredi voluerit, teneatur iurare ſe,poſt tot annos pro defenſione fidei Catholicæ in Iſlandiam profecturum,illamque ibi publicè,& priuatim prædicaturum. Quæritur,an qui huiuſmodi iuramentum emiſerit , antequam illud adimpleat , poſſit religionem intrare.

RESpondeo dicendo, quòd pars affirmatiua contra Nauarrum *a* videtur tenenda,per quandam Decretalem *b* dicentem , *reus fracti voti aliquatenus non habetur , qui temporale obſequium in perpetuam noſcitur religionis obſeruantiam commutare* , cuius ſumma eſt,omne votum eſt mutabile in votum religionis, etiam autoritate propria, vt ait Panormitanus *c* communiter receptus. At Diuus Thomas ait, votum eſſe maius vinculum,quàm iuramentum;ergo à fortiori omne iuramentum eſt mutabile in votum religionis, etiam autoritate propria:huic argumento reſpondet Nauarrus, concedendo omne votum regulariter eſſe tranſmutabile in votū religionis; negat tamen idem eſſe de iuramento, quo quis obligatur proximo;ait enim, quòd quamuis votum aliquo reſpectu ſit maius,& excelſius,quàm iuramētum,hoc tamen reſpectu eſt firmius,& inſolubilius: debita enim certa,ſunt ſoluenda ante ingreſſum religionis , prout in ſuperiori articulo diximus , à qua obligatione non videtur abſoluere ingreſſus religionis ; ſicut etiam non abſoluit à iuramento ducendi vxorem,vt traditur in iure *d*,& debitum eius,qui iurauit prædicto modo,eſt debitum certum,& debitū iure naturæ,diuino,& humano cōtractum; ergo debet illud priùs ſoluere, antequam accipiat ſtatū,per quem amittat potētiam ſoluendi, quod deinde probatur:nam licèt votum inducat veneratiorem obligationem,quàm iuramentum,eo reſpectu,quòd obiectum principale illius, eſt Deus ipſe; alia tamē ratione iuramentum,quod fit homini,eſt fortius,& firmius,tum quia ſicut votum obligat per illud diuinū *e* præceptum, *Redde Altiſſimo vota tua* ; ſic iuramentum obligat per aliud diuinū *f*, *Redde iuramenta tua Deo*,& per illud præceptū *g*, *Non aſſumes nomen Dei in vanum*.Sed propter hoc,quòd obligat iuramentū, non ſolùm Deo,ſed etiam proximo,adeò quòd licèt Por[illegible]es p[illegible]ſſim abſoluant iuſta de cauſa à voto , à iuram[illegible] tamen,quo iurans obligatur proximo,regulariter non abſoluunt,niſi de conſenſu eius:& hāc propoſitionem,ſcilicet, quòd iuramētum promiſſorium inducat fortiorem , & firmiorem obligationē, quàm votum,latiſſimè probat noſter Medina *h*.Sed certè miror valde doctiſſimum,& pium Nauarrum, hanc opinionem propter hoc argumentum , & alia ſimilia tenere, qui deberet aduertere bifariam quēpiam poſſe aliquam rem iurare. Vno modo quando illud pollicetur , quod eſt ei vtile,cui ideo iuramentum illud intereſt. Alio modo quando quis alteri id iureiurando promittit,quod ad diuinum attinet honorem, vt quando quis iurat religionē intrare, eleemoſynam erogare; eſt enim diuiſio hæc iuramentorum diſcretè obſeruanda,vt intelligamus non omnē promiſſionem , quæ verbo fit homini , illi duntaxat fieri , regula enim hæc vniuerſalis fallax eſt; quando enim quis amico pecuniam daturum ſe iurat , tunc iuramentum fit homini : quando verò id, quod promittitur, materia religionis eſt,aut pietatis, materia ipſa ſua natura oſtēdit ſpeciē habere voti,quod Deo fit , & ſic videndum eſt , quo animo fiant ipſæ promiſſiones iuratæ ; ſi enim fiunt homini , in gratiam ipſius hominis, humano more iuramentum purum eſt;ſi verò promiſſio iurata fit intuitu pietatis, & religionis , naturam iam induit voti. Hæc doctrina eſt doctiſſimi Soti *i* Ex qua infertur,quòd iuramentū factum à dictis Iſlandenſibus,non eſt iuramentum factum homini;ſed eſt quoddam iuramentum factum Deo;materia enim ipſa iurata,eſt materia religionis, & pietatis, cùm iuretur pro defenſione fidei Catholicæ in Iſlandiam proficiſci,& ſic ſua natura oſtendit ſpeciē veri voti,cùm fiat Deo & ſimilia iuramenta, quæ vocantur iuramenta votiua,poteſt ex iuſta cauſa Epiſcopus relaxare,& diſpenſare,prout tradit idē Soto , vnde videtur, quòd allucinatus fuerit Nauarrus ; nulla enim eius argumenta habent locum in iuramento , quod fit Deo , cuiuſmodi eſt iuramentum, de quo in præſentiarum, quod verè, & realiter induit rationem voti , & iuxta naturam voti debemus de illo iudicare. Vnde ſicut omne votum eſt mutabile in votum religionis ; ita etiam iuramentum, de quo in præſentiarum , erit commutabile in votum religionis.

Sed contra hoc arguitur. ratio , quare in votum religionis omnia alia vota ſunt tranſmutabilia , eſt, quia votum religionis executū, excedit aliud quodcunque votum, quia per illud transferuntur omnia, & ipſe homo in obſequium Dei, vt ſacri canones *k* fatentur , aut in martyrium eſt eo maius , vt tradit Diuus Thomas *l*, & iuramentum præfatum videtur ſatis obligare ad martyrium , cùm hi iurent pro defenſione fidei Catholicæ in Iſlandiam profecturos. Reſpondetur, quòd martyrium actu ſuſceptum , eſt maius bonum , quàm votum religionis ſolemne: at non eſt maius bonum iuramentum, quo quis iurat pro defenſione fidei tranſactis certis annis in Angliam, & Iſlandiam profecturum;licèt enim hoc iuramentum ordinetur ad martyrium,ordinatur tamē non proximè, & immediatè,tū quia non iuratur pro defenſione fidei ire in Angliam,& Iſlādiam , martyrium ſubire , tum quia non iuratur ſtatim in iſtas prouincias ire , ſed poſt tot annos elapſos, & poteſt contingere iurantes antea mori , vel à Collegiis egredi,nolendo alteri ſubdi,neq; alimentis Collegiorum ali,& ita video in hac Salmanticenſi Academia

cum

a Na. li. 3. cōſil. tit. de reg. con. 1.

b c. ſcriptu. de vot.

c Pan. in d. ca. ſcriptura.

d c. cōmiſſum. de ſponſ.

e Pſal. 49.

f Matth. 5.

g Exod. 20.

h Med. li. 5. de ieiu. ſpon. cōtr. ca. 21.

i Soto li. 8. de iuſt. q. 1. art. 9.

k c. fi. de ſtatu Mona.

l Tho. 2. 2. q. 24. art. 3.

Digitized by Google

cum conſilio ſapientiſſimorum aliquos Iſlandenſes ſpiritu feruentes ad religiones conuolare, & in eis recipi, & profiteri ſine aliquo ſcrupulo, & ſi aliquis eſſet ſcrupulus, minimè reciperetur.

ARTICVLVS XI.

Vtrùm obligatus ad ratiocinia danda, poſſit ingredi religionem.

RESpondeo dicendo, quòd Sixtus V. in dicta conſtitutione ait, quòd reddendis ratiociniis ita obnoxius, vt ex huiuſmodi cauſa, lis, vel moleſtia eis iam ſit illata, vel timendum ſit, ne inferatur, non poſſit ingredi, neque profiteri in religione.

Pro cuius rei explicatione eſt notandum, quòd ratiocinium eſt redditio rationi ex adminiſtratione Reipublicæ. vel priuatæ perſonæ; ſunt enim quædã ratiocinia publica, quibus obligantur officiales Curiæ ex adminiſtratione rerum ad Rempublicã pertinentium, de quibus in quadam lege *a*, & quædam priuata, quibus homines obligãtur ex adminiſtratione rerum priuatarum, vt tutores, curatores, actores, procuratores executores; de quibus omnibus agitur in quadam Decretali *b*, & de iis omnibus loquitur prædicta cõſtitutio, cùm omnes iſti remaneant obligati ad dandum ratiocinium, ſi ita ſunt obnoxij, vt ex huiuſmodi cauſa, lis, vel moleſtia eis iam illata ſit, vel timendum ſit, ne inferatur, qui ſimiliter prohibentur in iure *c*, & tradit Syluester, ſacris ordinari, ne ſit neceſſarium creditoribus ad Eccleſiaſtica tribunalia pro petendis ratiociniis confugere, quod in maximum eorum cederet præiudicium.

a *l. off. C. de epiſc. & cler.*

b *cap. vni. de oblig. ad rat.*

c *c. præterea. diſt. 51. Syl. ti. ratiocin.*

ARTICVLVS XII.

Vtrùm facta informatione de omnibus ſupradictis, inueniendo poſteà, quòd aliqua eorum falſa fuerunt probata, ſit profeſſio nulla.

RESpondeo dicendo, quòd Sixtus V. in dicta conſtitutione, quoſcunque crimnoſos, aut de aliquo delicto accuſatos, vel denunciatos, aut ære alieno, vel ratiociniis reddendis obligatos, ſecundùm quod explicauimus in ſuperioribus, ad religionem perpetuò inhabiles declarauit, *& ſi quos eorum contra dictam conſtitutionem temere admiſerint, tam ſuſceptionem habitus, quàm profeſſionem, & inde ſecuta ex nunc prout ex tunc pari modo irritauit, & annullauit, viribuſque, & effectu carere decreuit.* Ex quibus verbis colligitur, quòd ſi falsò probatũ fuerit, eos in nullis ſupradictorum eſſe comprehenſos, profeſſionem eorum inualidam eſſe, ſiquidem Summus Pontifex eos non abſolutè inhabilitauit ad profitendum: ſed tantùm quãdo temere admittuntur, vt patet ex præfata conſtitutione ibi, *temere admittent.* Ex quibus verbis videtur colligi ſuſceptionem habitus, & profeſſionem illorum, qui temere tantùm admittuntur, eſſe nullã: non autem quando bonà fide, & ſimplicitate animi admittuntur à Prælatis, fraudulentis informationibus deceptis. Prout infrà hoc Tomo, quæſtione quinquageſima quarta, in qua de profeſſis, poſt præfatam conſtitutionem latiſſimè agemus.

ARTICVLVS XIII.

Vtrùm de omnibus Nouitiis recipiendis, debeat fieri informatio prædictorum.

RESpondeo dicendo, quòd non debet fieri informatio de minoribus ſexdecim annis, in aliqua religione receptis, vt patet ex verbis dictæ conſtitutionis Sixti V. ibi, *Iuuenes, aut viros, adultos, maiores ſexdecim annorum.*

Præterea non debet fieri exacta inquiſitio, quando recipiuntur ij, qui ſunt de remotiſſimis prouinciis; ait enim Sixtus V. in ſecunda conſtitutione in hunc modum: *In his autem, qui in locis à ſua patria longiſſimè remotis, degentes, vel quorum patria ab hæreticis, vel infidelibus miſerè oppreſſa detinetur, voluerint ſe diuinis obſequiis, ſub regulari habitu dicare. vt in hoc quoque Sedis Apoſtolicæ benignitas eluceſcat, quæ cunctos mortales, præſertim verò exteros ex longinquis religionibus ad eam aſſiduè confluentes, materno ſinu libenter amplectitur. ſancimus exteros huiuſmodi, & aduenas, quamuis non liquidò conſtet de iis omnibus, quæ in conſtitutione noſtra requiruntur, tametſi diligentia adhibita nihil appareat, quod eos impediat, habiles eſſe putandos.* Hæc Sixtus V.

Circa verba dictæ conſtitutionis, ibi, *Qui in locis à ſua patria longiſſimè remotis degentes*, &c. Qui dicantur longiſſimè remoti à ſua patria, relinquitur arbitrio Prælatorum decidendum, cùm non determinetur in iſta conſtitutione, iuxta ea, quæ in iure notantur *d*: quantùm autem ad noſtrum propoſitum, illam puto dici patriam longiſſimè remotam, ad quam ſaltem intra annum probationis Nouitij, difficiliter poteſt recurri, & informatio apportari, vt ad profeſſionem Nouitius admittatur, & hoc attenta modò conſtitutione, quæ permittit cum iuramento adoleſcentes recipi ad religionem, dummodo ante annum probationis plena de ſupradictis fiat informatio, & hoc probatur; verba enim illimitata, & generalia iuxta materiam, de qua agitur, debent explicari, vt in iure notatur *e*.

d *l. 1. ff. de iure deliberãdi.*

e *c. intelligentia. de ver. ſig.*

Circa eandem Conſtitutionem, ibi, *Si diligentia adhibita*, vt autem adhibeatur diligentia, neceſſarium eſt, vt teſtes inquirendi de omnibus impedimẽtis, ſigillatim quærantur, & non ſufficit ipſos dicere, neſcire eſſe cõprehẽſos in dicta conſtitutione; ſed neceſſarium eſt dicere, non eſſe comprehenſos in hoc impedimento, neque in hoc, & hoc, ſic de aliis.

Præterea non debet fieri informatio de his religioſis, qui ex ſua natiua religione ad alias ſe transferunt, vt in eis profiteantur, quod patet ex dicta conſtitutione, ibi, *ſed ad euitandum legum, & iudiciorũ ſeueritatẽ, quia tutò in ſeculo viuere non poſſunt.* Ex quibus verbis clarè colligitur, quod vult Summus Pontifex, vt tantùm fiat informatio de his, qui à ſæculo ad religionem confugiunt: non autem de his, qui ab vna religione ad aliam deuotionis cauſa aduolant: deniq; non debet fieri informatio de Nouitiis monialium, cùm Sixtus V. & Gregorius XIIII. & Clemens VIII. tantùm de Nouitiis monaſteriorum virorum loquantur, vt patet ex tenore bullarum. Hæc enim lex cùm ſit pœnalis, & exorbitans non debet intelligi, niſi in caſibus in ea expreſſis.

* * *

QVÆSTIO XI.

De Nouitiis, quoad qualitatem generis inquirendam, in quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *VTrùm valeant ſtatuta expellentia Chriſtianos nouos, à receptione habitus regularis.*
2 *Vtrùm valeat ſtatutum, quòd horum profeſſio ſit nulla, ſi non eſt à Sede Apoſtolica confirmatum.*
3 *Vtrùm ſupradicti poſſint aliquo modo fieri profeſſi.*
4 *Vtrùm in ordine Minorum de Obſeruantia poſſint profiteri, qui deſcendunt ex Iudæis, & Sarracenis.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm valeant ſtatuta expellentia Chriſtianos nouos à receptione habitus Regularis.

RESpondeo dicendo, quòd propriè loquendo Chriſtiani noui non ſunt illi, qui deſcēdunt à Iudæis, aut Mauris ad fidem conuerſis, ſed ſunt Neophyti, de quibus inquit Innocentius Papa I. *a* miſerum eſt enim fieri magiſtrū, qui necdum didicit eſſe diſcipulus, & hac autoritate, & aliis fundant Couarruuias *b*, & Simancas, & alij, quos refert Pelaez, hos dici propriè Chriſtianos nouos: & probatur; nam hoc vocabulum deriuatur à *neo*, quod eſt nouum, & *phytos*, quod eſt fides, quaſi nouus in fide, ſecundùm Albertinum *c* plura dicentem; qui ad officia publica poteſt ſtatui, quòd non promoueantur illi autem, qui deſcendunt ab antiquis Iudæis, qui fidem receperunt, ad officia publica admittūtur, ſecundùm Auendānum *d*, Otaloram, Alphonſum de Heredia, & Olanum: vtrùm autem ſit ſtatutum ſanctum excludens deſcendentes à dicto genere à Collegiis, & confraternitatibus, & à religionibus, controuertitur *e*; Otalora, & Simācas, affirmāt eſſe iuſtū; Didacus autem Perez de validitate ſimilium ſtatutorum dubitat. Nauarrus *f* autem, ait dictum ſtatutū eſſe nullum, niſi autoritate Apoſtolica fiat; nullum enim capitulum generale alicuius religionis autoritate ordinaria poteſt ſtatuere ne recipiantur ad ſuū ordinem, qui deſcēdunt ex infidelibus, ſi fuerint ipſi fideles, ita quòd eorum profeſſio non valeat. Nam nullus inferior à Papa poteſt contra ius Canonicum ſtatuere, prout in iure ordinatur, & præfatum ſtatutum videtur eſſe contra ius commune Canonicum: cùm iure communi Canonico, omnes Chriſtiani regulariter ſint apti ad iurandam, & profitendam religionem à Sede Apoſtolica approbatam, ſi ei non obeſt aliquod impedimentum Canonicum; & deſcenſus ab infidelibus non eſt impedimentum ad intrandam, & profitendam religionem: nullo enim iure cauetur id, imò iure ipſo diuino, vnde hauritur ius Canonicum, expreſsè id videtur concedi, cùm ſecūdùm ipſum nulla ſit diſtinctio Iudæi, & Græci. Et confirmatur. nam Alexander III. *h* declarauit non debuiſſe quem à Canonicatu repelli, eo quòd fuiſſet Iudeus, cùm ſit iam Chriſtianus, imò, vt ibi ait Gloſſa, & Doctores, commendari potiùs debuit, & laudari. Verum eſt tamen, quòd propter aliquas rationes autoritate Papæ licitè poteſt fieri tale ſtatutum, prout defendit doctiſſimus Corduba *i*. Dixi in concluſione, ita quòd eorum profeſſio ſi nulla: nam ſtatutum factum, per quod expellantur à religione, deſcendentes à Iudæis, & Sarracenis, iuſtis id cauſis ſuadentibus, & non odio generis, iuſtum à ſapientiſſimis iudicatur, etiamſi non fiat autoritate Apoſtolica, dummodo eorum profeſſio valeat, ſi de facto fiat, prout nos in primo *k* Tomo allegando Caietanum latiùs diximus.

a *Inno. Epiſt. 12. ad Aurel.*
b *Cou. in Cle. ſi furioſ. 1. p. §. 2. n. 7. Pelaez de Maio. Hiſp. 1. p. q. 1. num. 13.*
c *Alber. de iure patron. li. 2. 2. p. q. 7. princ. ar. 14. per totum.*
d *Auenda. in dict. v. Iudio. Otal. de nobilit. 2. par. 3. p. princ. c. 7. n. 77. Heredia in li. dechado de Iuezes. in q ſi el Iudio puede ſerIuez. Olan. in antinom li. à n. 73. & 74.*
e *Otal. vbi ſu. n. 16. Sima. de inſti. cath. tit. 47. nu. 54. Perez in l. 9. ti. 1. li. 1. ordi. co. 54. in medio, & in l. 1. ti. 1. li. 4. co. 1316*
f *Nau. li. 3. cōſil. tit. de reg. conſ. 26. n. 4. & 5.*
g *c. quod ſuper his, de maiori. & obedient.*
h *Ale. c. eam te. de reſcrip. vbi Gl. & Do.*
i *Cord. li. 2. q.*
k *t. 10. q. 24.*

ARTICVLVS II.

Vtrùm prædictum ſtatutum expellens à religione deſcendentes ab infidelibus, & eorum annullans profeſſionem, ſufficit, quòd fiat in Capitulo Generali habente licentiam à Sede Apoſtolica ſpecialiter, vt in eo ſtatuta edantur.

RESpondeo dicendo, quòd non: licentia enim Papalis, ad efficienda ſtatuta, & confirmatio ipſorum ab ipſo Papa intelligitur, quatenus ipſa ſtatuta ſunt licita, & honeſta, & non ſunt contra ius commone, neque cōtra ſacros Canones; huiuſmodi autē ſtatutum, eſt contra ſacros Canones, vt probatū eſt in articulo ſuperiori, & confirmatur; nam ſicut in cōceſſione generali non veniunt ea, quæ ſi ſpecialiter peterentur, non concederentur: ita in confirmatione generali non cenſentur cōceſſa ea, quæ ſi ſpecialiter peterentur non confirmarētur. Ex his infertur primò quòd qui hactenus recepti ſunt contra prædictum ſtatutum, non ſunt reiiciendi poſt eorum profeſſionem, ob id ſolum, quòd contra prædictum ſtatutum fuerunt recepti, & profeſſi, quia ex nihilo nihil fit, vt ait Philoſophus, & vt Perufinus adiicit, in nihilum nihil poteſt reuerti, & vt Iuriſconſulti aiunt *l*, quod nullum eſt, rumpi non poteſt, neque deſpōſalia nulla, poſſunt diſſolui; priuatio enim præſupponit habitum, vt dicitur in iure *m*, & conſequenter, quod nullum eſt, nullum effectum poteſt producere, cui conſequens eſt, quòd cùm dictum ſtatutum ſit nullum, nullum poteſt gignere fructum, & conſequēter nec reſcindere, neque annihilare poteſt profeſſionem, alioquin legitimam. Verum tamen eſt, quòd quamuis nulli poſſint eiici propterea ſolùm, quòd ſint profeſſi contra prædictum ſtatutum: poſſunt tamen eiici aliqui eorum, propterea quòd non interuenit conſenſus legitimus ex parte recipientium, quia ſcilicet profeſſio facta fuit, ſine conſenſu legitimo, cùm ſit facta per conſenſum conditionalem, ſi non deſcendiſſent ex infidelibus, & diſpoſitio conditionalis non exiſtente conditione nihil operatur, iuxta ea, quæ in iure notantur *n*, adeò hoc eſt verum, quòd neque in foro conſcientiæ dicti fratres ſic profeſſi, poſſunt haberi pro profeſſis, cùm cōſenſus non fuerit legitimus ex parte recipientium, eo quòd fuerit præſtitus ſub conditione falſa, & ita licet eis, quoad forum conſcientiæ tantùm, exire ab ordine, ſine diſpenſatione, cùm quoad illud forum non ſint ligati, ex notatis in quodam Canone *o*. Et pro ſecuritate ſuarum conſcientiarum tenentur ſupplicare Prælato ordinis ſui, qui ſit Iudex cōpetens eorum, humiliter, vt declaret profeſſionem eorum non valere. Et ita non debent manere in monaſterio, agendo actus profeſſorum, grauando monaſterium alimentis. Aduertant tamen quòd debet requirere, vt id fiat vocatis priùs ad hoc Iudicibus, & coram notario monaſterij, & toto Conuentu, vel aliquibus teſtibus, & detur eis inſtrumentū in quo contineatur, quòd ipſi ob tales vel tales cauſas non ſunt verè profeſſi, & ſentētia declaratoria idipſū declaretur, quibus peractis, debent exutis veſtibus regularibus in nomine Do

l *in Rub. de inu. rup. irritoque fa. teſt. ff.*
m *in l. decem. ff. de verb. oblig.*
n *c. ſi pro te, de reſcri. li. 6. & c. prat. 2. de appel. extra.*
o *ca. bu[illegible]næ aures. 22. q. 5.*

ne Domini dimitti;iſtorum enim profeſſione neque vt tacita valeat, quia in contractibus par virtus eſt expreſſi, & taciti, vt in iure probatur *a*.& qua ratione conſenſus expreſſus annullat profeſſionem expreſſam, debet etiam annullare tacitam; imò à fortiori magis, argumento cuiuſdam legis *b*, quia qui tacitè conſentit, potiùs fictè, quàm verè conſentire cenſetur,vt rectè, poſt alios docet Decius *c*.

a l. cùm quid. ff. ſi cert. pet. Gloſſ in l. expreſ. ff. de reg. iur.
b l. 1. §. fi. iuncta l. ab ea. ff. de pact.
c Deci. in d. l. cùm quid.

Nec prædictis obſtat,quòd prædicti malè profeſſi, interuenerunt actibus profeſſorum: nam durante impedimento,ſeu ignorantia; tales actus non faciũt profeſſum per ſingulare dictum Caietani *d*, quod approbat Nauarrus.

d Caie. 2. 2. q. 189. ar. 5. Na. c. 12. n. 31. & in c. ſtatut. n. 71. & 72.

Nec obſtat,quòd acceperunt à Prelatis literas dimiſſorias ad ordines recipiendos: nam ignorantes Prælati inualiditatem talis profeſſionis, eas conceſſerunt, prout idem Nauarrus *e* affirmat.

e Nau. li. 3. cõſil. 7. n. 13. tit. de reg. & ind. c. ſtatu. n. 15.

Nec ſupradicta profeſſio talium,eſt valida per geſtationem habitus per annũ, & ampliùs factã. Cùm idem defectus, conceſſus,interueniat poſt profeſſionem factam,qui interueniebat, antè, tempore ſcilicet,quo ipſa facta fuit. Denique concludendo dico, quòd inter profitentem religionem, & inter profeſſionem admittentem, cõtrahitur obligatio reciproca, qua profitens obligatur religioni ad præſtanda, quæ promittit ſecundùm regulam,& religio ad pręſtandum ei, quæ debet, & ita requiritur vtriuſque partis conſenſus,& profeſſio nulliter facta non cenſetur ratificari per conſenſum profitentis,neque per admiſſionem ad actus, ſolis profeſſis conuenientes, niſi approbent illam,ſcientes non valere ad hoc, vt de non valida faciant validam, prout cum Cardinali reſoluit idem Nauarrus *f*.

f Nau. vbi ſu.

ARTICVLVS III.

Vtrùm ſupradicti poſsint aliquo modo fieri profeſsi.

RESpondeo dicendo, quòd poſſunt tam tacitè, quàm expreſsè profiteri,ſi de nouo recipiantur, & integrum annum continuum probationis peragant: cùm non ſolùm, eorum profeſſio fuerit nulla; ſed etiam receptio ad habitũ: vel poſſunt permanere in monaſterio poſt annum de conſenſu recipientium,& receptorum,aliquantulum antequam profiteantur,quo caſu erunt tacitè profeſſi,non quidem, vt cenſeantur profeſſi à tempore,quo primam fecerunt profeſſionẽ, ſed à tempore, quo fecerunt nouã profeſſionẽ.Et poſſet ſua Sanctitas,ſi ſuæ benignitati placeret de conſenſu recipientium, & receptorũ, annum nouitiatus habere pro legitimè completo contra Concilium *g* Tridentinum, & etiam eorum profeſſionem de vtriuſque partis conſenſu habere pro rata ad hoc vt ipſi poſthac gaudeãt honoribus, & præeminentiis, quibus gaudere debent à tẽpore, quo fuerunt primò profeſſi, & hoc ad tollendũ ſcãdalum, & inquietudinem, quæ oriretur ex magna mutatione,eſt remedium valde commodum,& amplectendũ,& à D.Papa ſupplicandũ,ita Nauarrus *h*.

g Conc. ſeſ. 25. de reg. c. 15.
h Nau. li. 3. cõſi. tit. de regu. cõſi. 6. nu. 19. & 20.

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm in ordine Minorum de Obſeruantia poſsint profiteri,qui deſcendunt ex Iudæis, aut Sarracenis.

RESpondeo dicendo, quòd in ordine Minorum de Obſeruantia,non poſſunt recipi,qui deſcendunt ex genere Iudæorum,Sarracenorum,aut hæreticorum, quorum corpora, aut ſtatuæ, ſiue ex parte patris,ſiue ex parte matris vſque ad quartam generationem incluſiuè concremata ſunt, adeò quòd eorum profeſſio eſt inualida,& nulla:quod ſimiliter iudicandum eſt de his,qui fidem ſuſceperunt nouiter, prout cõſtat ex Bulla Pauli IIII. relata in primo Tomo *i*, ex cuius loci reſolutione cõſtat eos,qui ex Iudæis,Sarracenis,aut hæreticis deſcendũt intra quartam generationẽ, quorum corpora, ſiue ſtatuæ non fuerunt igni tradita,poſſe recipi, & profiteri in dicta religione, cùm eorum profeſſio ex dicta Bulla non annulletur,nec eorum receptio prohibeatur, vt ego latiùs in noſtra Summa *k* confeſſorum explicaui, & in primo Tomo ſatis dixi.Quod cõfirmatur ex Bulla Gregorij XIII.pro Minimis data,cui⁹ tenor ſequitur.

i 1. tom. q. 1. ar. 4. & 5.
k 2. tom. c. 14.

Gregorius Papa XIII. ad perpetuam rei memoriam, muneris noſtri eſſe putamus ſedulò,ac diligenter omnia curare,quæ religionum conſeruationi,earùmque profeſſorum quieti, ac tranquillitati conferant, illámque in primis curam ſuſcipere, vt iis, quæ materiam ſcandali præbere poſſunt, quamprimum via præcludatur. Cùm itaque, ſicut nuper accepimus, ſtatutis in Capitulo Generali ordinis Minorum S.Franciſci de Paula editis, caueatur,vt nullus de genere Iudæorum, aut Mahumetorum, in eum ordinem recipiatur,ac vt Nouitius tam ad habitum, quàm ad profeſſionem admittendus interrogetur à Prælato, an ex huiuſmodi genere deſcendat,qui ſi negatiuè reſponderit recipiatur: præmiſſa etiam prius proteſtatione, quòd quotieſcunque poſtea inuentum fuerit, eum ex tali genere originem ducere, profeſſio ab eo facta erit nulla ex parte religionis, quod non mediocrè dicti ordinis tranquillitati, & multis, qui ex huiuſmodi genere originem ducunt, perturbationem attulit. Nos qui deſideranter in votis gerimus, vt præfatus Ordo noſtris proſperetur temporibus, & materia ſcandali penitus ſucciſa, radicitùſque euulſa longiùs propellatur, poſtquam præfatorum, qui ex genere Iudæorum, & Mahumetorum originem trahunt, & ſcientes, vel ignorantes, ſe ex huiuſmodi genere oriundos eſſe, profeſſionem in dicto ordine emiſerunt,ſtatui,& quieti,nuper cùm de eorum profeſſionis validitate, & ſtatu conſulti eſſemus, viuæ vocis oraculo ſufficienter ſatis, ſuperque prouidemus, attendentes leges & ſtatuta, non ideo debere fieri, vt per ea, ſcandala gignantur, & publica præſertim animarum tranquillitas perturbetur, aut commoueatur: ſed potiùs ad ea tollenda, & ipſam communem quietem augendam,ac propterea ſtatuta prædicta,quod ad ea tantùm, in quibus præſentibus noſtris literis aduerſantur, Apoſtolica autoritate, tenore præſentium, abrogantes,& abolentes,& ex nunc in poſterum nullius roboris, vel momenti fore decernentes, Motu proprio, & ex certa noſtra ſcientia volumus, ſtatuimus, & ordinamus, vt de cætero in Nouitiis recipiendis, ad ordinem præfatum S. Franciſci de Paula,fiat inquiſitio de moribus,& vita eorum,& de progenitorum ſuorum defectu,volentes, quòd iis qui ex Iudæorum,vel Mahumetanorum genere deſcẽdunt, cùm poſt ſuſceptum ab eis Baptiſma Græci, & Iudæi diſtinctio eſſe non debeat;nullatenus defectus generis huiuſmodi quo minus in ordinem prædictum recipiatur, & ad conſequendas in dicto ordine dignitates,gradus,& officia religionis nocere poſſit, vel debeat. Quantùm verò attinet ad filios,& deſcendentes hæreticorum,præcipimus, vt deſcendentes talium conuerſorum, & Eccleſiæ vnitati reſtitutorum, pariter minimè circa præmiſſa quicquam obſtet: quo verò ad illos, qui ex Iudæis, ex eo, quòd poſt Baptiſmum ab eis ſuſceptum iterum à fide catholica receſſerunt, per ſententiam in foro Eccleſiaſtico latam damnatis Mahumetanis, item & hæreticis ſimiliter damnatis viuis,vel defunctis, vel quorum oſſa, vel ſtatuæ combuſtæ ſunt, originem ducunt per lineam paternam,vel maternam vſque ad quartam generationem incluſiuè, in ordinem ipſum recipi, & admitti non poſſe, & idem in his profeſſoribus

eiuſdem ordinis, qui ad ſacros etiam presbyteratus ordines admittuntur, ſeruari decernimus, non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ac priuatis, & quibuſuis aliis dicti ordinis in Generalibus, vel Prouincialibus capitulis editis, tam generaliter de vniuerſo ordine, quàm ſpecialiter de ſingulis eiuſdem ordinis domibus, vel conuentibus, ſeu monaſteriis diſponentibus iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis, & conſuetudinibus, cæteriſque contrariis quibuſcunque. Volumus autem, vt præſentium tranſumptis, etiam impreſſis manu alicuius Notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtituta, munitis, eadem fides vbique adhibeatur, quæ ipſis originalibus adhiberetur, ſi forent exhibita, vel oſtenſa. Datum Romæ apud S. Marcum ſub annulo Piſcatoris, die primo Auguſti. 1583. Pont. noſtri anno 12.

a 1.p.pa.210. Hoc priuilegium deſumpſi ex libro *a* quodã impreſſo Florentiæ, autore Baptiſta Confetrio protonotario Apoſtolico, ſacrę Theologię, & Iuris Canonici Doctore, qui liber intitulatur, *Collectio priuilegiorum ſacrorum ordinum fratrum Mendicantium, & non Mendicãtiũ.* In quo libro in ſecũda parte, quędã eiuſdem autoris ſcholia proponuntur, quæ tanti, & tam docti viri à religioſis ſummopere ſunt deſideranda, & ſumma diligentia videnda, & aduertant, quòd omnia priuilegia ab ipſo in eo libro collocata, ſub ſigillo authentico ſunt propoſita.

Ex qua conſtitutione élicitur, quòd ij qui ex Iudæorum, & Mahumetanorum genere deſcendunt, cùm poſt ſuſceptum ab eis Baptiſmum, Græci, & Iudæi diſtinctio eſſe non debeat, nullatenus defectus generis huiuſmodi, quo minùs in ordinem prædictum recipiantur, & ad conſequendas in dicto ordine dignitates, gradus, & officia religionis nocere poſſit, vel debeat.

Notandum eſt etiam, quòd quantùm attinet ad filios, & deſcendentes hæreticorum, declaratur, vt filiis, & deſcendentibus talium conuerſorum, & Eccleſiæ vnitati reſtitutorũ, pariter minimè circa præmiſſa quidquam obſtet. Notandum eſt etiam, quòd geniti ex Iudæis, ſi poſt Baptiſmum ab eis ſuſceptũ, iterum à fide catholica receſſerint, & de eo per ſententiam latam in foro Eccleſiaſtico damnati fuerint, ac etiam illi, qui ex Mahumetanis ſimiliter damnatis viuis, vel defunctis, vel quorum oſſa, vel ſtatuæ combuſtæ fuerint, originem ducunt, per lineam paternam, vel maternam vſque ad quartam generationem incluſiuè, in ordinem præfatum recipi, & admitti prohibentur. Et eſt aduertendum, quòd in hoc notabili loquitur Gregorius XIII. de deſcendentibus à prædictis damnatis ad ignem, propter ipſorum in perfidia contumaciã: nam ſi huiuſmodi vnitati Eccleſiæ reſtituerentur, per eorum conuerſionẽ, vt patet ex ſuprà proximo notabili, deſcendentes ab eis minimè tali pœna plecterentur. Aduertendum denique, quòd deſcendentes ab ipſis dãnatis, prohibentur recipi & admitti in præfata Minimorum religione, & eorum profeſſio irritatur. Quod patet ex his, quæ ſtatim adduntur in dicta conſtitutione ibi. *Et idẽ in his profeſſoribus ordinis, qui ad ſacros etiã presbyteratus ordines admiſſi ſunt, ſeruari debet.* In quibus verbis vult dicere ſummus Pontifex, quòd profeſſi in ordine dicto, ſi ex his damnatis commincantur originem trahere intra quartam generationem, expellantur, vt non profeſſi, à dicta religione, etiamſi in ea presbyteratus ordines fuerint conſecuti.

* * *

QVÆSTIO XII.

De ætate recipiendorum ad religionem, in tres articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tria.

1 *Vtrùm pueri ſint ad religionem recipiendi.*
2 *Vtrùm Prælati poſſint admittere ad religionem puellas, minores duodecim annorum.*
3 *Vtrùm ſenes ſint admittendi ad religionem.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm pueri ſint ad religionem recipiendi.

RESpondeo dicendo, quòd apud nos fratres Minores, fuit dubitatum: nam cùm in noſtra regula præcipiatur, quòd finito anno probationis, ſtatim admittantur ad profeſſionem, aliqui eiuſdem Regulæ expoſitores aiebant, quòd ille, qui non attingit decimum quintum annum, minimè in noſtra religione poteſt admitti ad habitum Regularem, cùm finito anno probationis non poſſit ſtatim facere profeſſionem, propterea, quòd non habet decimum ſextum annum ætatis completum, requiſitum à iure ad profitendum, & quòd non ſolùm hæc eſt opinio Doctorum, ſed determinatio Sedis Apoſtolicæ; nam conſtitutio Martini V. prohibet aliquem recipi, niſi decimum quartum annum compleuerit, quod tempus ſufficiebat iure antiquo ad profitendum: imò ordinationes generales noſtræ ſacræ Religionis, autoritate Apoſtolica Eugenij IIII. editæ, anno Domini milleſimo quadringenteſimo quinquageſimo primo, dicunt nullum in familia recipiendum; niſi decimum ſextum annum attigerit, vt conſtat ex traditis à Serena Conſcientia *b*. b Seren. Conſ. q. 17.

Sed iam hoc non eſt in praxi; nullus enim eſt canon receptus, neque eſt aliquod præceptum Regulæ, quod determinet ætatem recipiendorum, ad religionem. Neque obſtat argumentum in contrarium adductum. Reſpondetur enim, quòd ſecundùm ius, cauſis id iuſtis ſuadentibus poteſt differri Nouitiorũ profeſſio, prout infrà *c* dicemus, & verba Regulæ fratrum Minorũ; dato, quòd iuuant ſtatim finito anno probationis debere ad profeſſionem admitti, debent intelligi, niſi iuſta, & rationabilis cauſa dilationem poſtulet: imò aliqui doctiſſimi viri ad bonũ religionum regimen ſpectare credunt, dare pueris habitum probationis, antequam in vitiis enutriantur, & in eis emittãt radices: ſi deuotione, & ſpiritu probati ipſum petant, & huius opinionis eſt D. Thomas *d*, qui cùm eſſet puer quinque annorũ, vt in lectionibus eius feſti narratur, eius parẽtes monachis diui Benedicti tradiderunt. & refert D. Gregorius Romanos Nobiles, & ſuos filios infantia educandos tradere religioni S. Benedicti, pro quo faciunt tradita à Iuriſconſulto Vlpiano *e* dicente, quòd ſerui nouiores ſunt maioris æſtimationis, quàm veterani. Cùm nouiores faciliùs iuxta voluntatem dominorum ſuorum reformentur, quàm veterani ſuper quẽ locum notat Salicetus meliùs eſſe matrimonium, cum virgine celebrare, quàm cum vidua: cùm maritus adoleſcentulam faciliùs poſſit facere conformem ſuæ voluntati, quàm viduam, in Mundo enutritam, & iuxta voluntatem prioris mariti educatam: *nam ſemel imbuta recens ſeruabit odorem teſta diu.* Ex quibus videtur dicendum, quòd faciliùs debet dari

c Infrà hoc to. q. 19.

d Tho. 2. 2. q. vlt. art. 5.

e Vlp. l. prætipiũt. ff. de ædi. li. e. ed.

Digitized by Google

bet dari habitus probationis iuueni laico in Mundo enutrito, quàm religioſo documentis regularibus in alia religione educato, de quo infrà *a* latius dicemus. Alij autem contrariæ ſunt opinionis, inter quos eſt Nauarrus *b* doctiſſimus. Cuius verba hîc referam; ait enim eſſe quidem bonum adoleſcentibus, & parum doctis, qui poſtea maiores, & doctiores effecti prodeſſe poſſunt, vt aſſumantur in canonicos, vel monachos, iuxta illud Threnorum *c*, *bonum eſt viro, cùm portauerit iugum ab adoleſcentia ſua* per quod, & alia id concludit diuus Thomas *d*. Sed melius eſt Eccleſiæ, vt aſſumantur viri maioribus probati, & prudentia, literiſque ornati, tum quia ex illorum frequenti caſu ſolent aliqui ſcandalizari, & horum bono exẽplo ædificati: tum quia eorum induſtria, & doctrina ſtatim incipit Eccleſia iuuari, cùm tamen illorum prudentia & ignorantia ſit ab Eccleſia iuuanda. Hęc Nauarrus, & his temporibus cùm puerorum magis creuerit malitia, & loquacitas, quàm in tempore diui Thomæ, hæc opinio approbatis, & expertis in religione viris magis recepta eſt.

a Infr. hoc 3. tom.
b Nau. c. nullam n. 38.
c Thren. 3. ca.
d Tho. vbi ſu.

Et aduertendum, quòd is, qui ingreditur religionem ante decimum quartum annum completum, poteſt extrahi à parentibus, vel tutoribus vt in iure *e* determinatum, & tradit Serena Conſcientia. In Cõcilio enim Triburienſi ordinatum fuit, ſi puella ante duodecimum annum ætatis, ſponte ſua ſacrum ſibi velamen aſſumpſerit, poſſunt ſtatim parentes eius, vel tutores id factum irritum facere, ſi voluerint: at ſi diem, & annum diſſimulando conſenſerint, vlteriùs, neque ipſi, neque ipſa mutari poterunt; ſi verò in fortiori ætate adoleſcentula, vel adoleſcens ſeruire Deo elegerint. non eſt poteſtas parentibus prohibendi, & Gloſſa in verbo fortiori explicat, id eſt, poſt annos pubertatis, quaſi dicat, quòd impuberes poſſunt à parentibus, vel tutoribus reuocare, & impubes maſculus dicitur, qui non compleuerit decimum quartum annum; fœmina autem, quæ non cõpleuerit duodecimũ, vt patet ex iure *f*, & hanc opinionem tenet Bartholomęus *g* de Piſa ſuper Regulam fratrum Minorum dicens, quòd non ſufficit, vt ſit pubes, quòd attingat decimum quartum annum, ſed oportet, quòd compleuerit, quòd probat ex aliquibus Decretalibus *h*. Vnde in Concilio Tridentino *i* eſt diffinitum, quòd puella, quæ habitum Regularem ſuſcipere voluerit, maior duodecim annis ſit, & non antè eum ſuſcipiat, & hoc ideo quia parentes eius, vel curatores poſſunt eam à monaſterio extrahere, de quo ſtatim dicemus.

e c. 2. de reg. ca. ſiquis ante. ſunc. Glo. ver. mon. d. t. de reg. c. puella. 20. q. 2.
f l. ſi. C. quãdo tutor, vel curator §. 1. Inſtit. quibus mod. finiat. tutel.
g Piſa ſu. reg. cap. 2.
h ca. ad noſt. iunct. Glo. & in c. ſignificatu de regula.
i Trid. ſeſ. 25. de reg. c. 17.

ARTICVLVS II.

An poſſint Prælati, puellas duodecim annis minores admittere ad religionem.

RESpondeo dicendo, quòd multis quidem viris doctis olim placuit non poſſe ad habitum religionis aſſumi, puellam, quæ eſſet minor duodecim annis, motis Decreto Concilij Tridentini *k*, in quo videtur interdici, ne huiuſmodi puellæ ad habitum religionis recipiantur, imò huius ſententiæ fuerunt omnes Patres Conciliarij, & viri docti, qui ad Concilium Toletanum conuenerunt, celebratũ ſub domino Gaſpare à Chiroga præſule Toletano, & S. Romanæ Eccleſiæ Cardinali, anno Domini milleſimo quingẽteſimo octuageſimo ſecundo, die octauo Septembris, prout legi in doctiſſimo quodam Enchiridione manu ſcripto, quod nobis reliquit doctiſſimus Pater Frater Franciſcus de Bobadilla prouinciæ Caſtellæ, noſtræ ſacræ religionis olim Miniſter Prouincialis, qui vtinam à ſæculo non diſcederet, antequam illud typis mandaret.

k Tri. ſeſ. 25. de reg. c. 17.

At oppoſitam ſententiam defendit noſter Medina *l* eiuſdem prouinciæ Pater doctiſſimus aſſerens in prædicto Decreto Concilij non prohiberi, ne puellæ duodecim annis minores poſſint ad habitum religionis aſſumi, & hæc ſententia eſt verè tenenda, quippe quæ eſt iam in praxi in omnibus religionibus: nam vt ait idem Medina, re vera in eo Decreto nihil aliud diſponitur, niſi quòd puella minor duodecim annis non recipiat habitum religionis, antequam Epiſcopus, eius voluntatem explorauerit, quæ nimirum diſpoſitio non eſt in vſu recepta. Nam puellæ, quæ ſuſcipiunt religionis habitum, ſiue ſint minores, ſiue maiores duodecim annis, ſemel tantùm ante profeſſionem examinantur ab Epiſcopis, & nunquam ante ſuſceptum habitum; ſed hæc explicatio mihi non placet: duo enim præcepta diſtincta ponit Concilium Tridentinum. Primum, quòd puella non recipiat habitum regularem, niſi ſit maior duodecim annorum. Secundum, quòd iſta maior duodecim annorum, antequam eum ſuſcipiat, examinetur ab Epiſcopo. Vnde dicendum eſt. Concilium Tridentinum nihil aliud diſponere, quàm id, quod iura antiqua relata in articulo ſuperiori diſponebãt, ſcilicet, quòd puellæ minores duodecim annis nõ recipiantur ad religionem, quia parentes, vel curatores earum poſſunt ſupradictam receptionem reuocare. Ex quibus infertur, quòd cõſentientibus parentibus, aut curatoribus non ſit cõtra Concilium, ſi ante dictam ætatem recipiantur, ad hunc modum debet intelligi ordinatio Toletana facta pro Monialibus ſubditis ordini Minorum, in quantum prohibet dictas puellas minores duodecim annorum recipi poſſe, & aduerte, quòd Concilium prohibet puellas iſtas minores recipi ad habitum Regularem; non autem ad habitum materialem quem portant puellæ deuotionis cauſa in domibus parentum exiſtẽtes. & ſic non vt nouitiæ, ſed educationis cauſa ingreſſæ, poſſunt habitu veſtiri.

l Med. de ſa. cro. hom. continẽ. li. 4. cõtro. 9. cap. 4.

ARTICVLVS III.

Vtrùm ſenes ſint ad religionem admittendi.

RESpondeo dicendo, quòd ſenex præſumitur ægrotus, quia ſenectus ipſa morbus eſt, vt colligitur ex iure *m*, vbi tradit Abbas inferens, quòd ſtatutum diſponens aliquid in caſu infirmitatis, habet locum in caſu ſenectutis, & facit quidam textus *n* in quo infirma ætas dicitur ſeniorum, vel puerorum, imò non ſolùm ſenex cenſetur ægrotare, ſed ſemper etiam eſſe in morte, vt traditur in iure *o*, & notãt recentiores, & aduertunt Gomezius, & Cataldinus, & licèt ſenectus propriè loquendo non ſit morbus, at probata ſenectute, reſultat præſũptio iuris, quòd ſit ægritudo, quod intelligo in his, qui prouectioris ſunt ætatis, putà, qui ſeptuageſimum annum attigerint, prout in ſimili tradit Abbas *p*, & explicat Alciatus.

m c. magna. in fin. vbi Abb. col. 2. de voto.
n l. conſtatib. ff. de leg. 1.
o l. ſi quis ff. de fideicõmiſ. liber. recen. in l. ſi. C. qui teſtam. facere poſſ. Gom. in reg. cancel. de infir. reſi. q. 7. Cata. de trãſ. concil. Baſil. col. 1.
p Abb. in ca. quoniam frequẽter. § 1. vt lite non cõteſt. Alcia. de præſump. reg. 2. q. 33. nu. 3.

Ex quibus infertur, quòd ſicut ægrotus non debet recipi à religione, cũ aſperitates eius minimè poſſit experiri, & ſubleuare: ita etiã ſenex minimè ad religionem eſt recipiendus, cũ propter eius imbecillitatem, & continuam infirmitatem non poſſit ea, in quibus Nouitij ſunt probãdi, opere complere. Quod confirmatur: nam admiſſi ad religionem debent

Digitized by Google

Deo ſeruire in ea, corpore, & ſpiritu, id eſt, actib⁹ exterioribus monaſticis, & interioribus intellectus, & voluntatis, vt verè ſint membra corporis viſibilis, cuiuſmodi eſt religio: at ſenex licèt intellectu, & voluntate poſſit Deo ſeruire; in actibus tamen exterioribus monaſticis, difficiliter poteſt ſe exercere, imò neceſſe eſt, vt ab aliis fratribus tanquam veteranus miles in religione ſeruiatur; & ſicut abſurdum eſt, quem fieri magiſtrum, antequam ſit diſcipulus; ita etiam videtur abſurdũ, quòd priùs quis in religione veterani militis habeat priuilegia, quàm ſit, vt ita dicam, in religione profeſſus. Quod confirmatur ex multis priuilegiis ſenectutis, congeſtis à Tiraquello a, & à Iacobo Portio, & Caſſaneo. Et non poteſt negari quòd recipientes ad religionem ſenes, recipiũt quoſdam homines priuilegiatos, qui ſine priuilegiis vitam tranſigere minimè valeant: nam cum eis diſpenſatur, antequam in religione profiteantur: adeò hoc eſt verum, vt etiamſi ſecundùm ſuſpicionem iuris, hi tantùm dicantur ſenes, qui ſeptuageſimũ annum compleuerint, & hi tales priuilegientur, quoad ieiunia: at reſpectu admiſſionis ad religionem, eos etiam cenſeo eſſe ſenes, & infirmos, qui quinquageſimum annum attigerint. Quod in hunc modum probo: nã ſi bene veſtiti, & meliùs calceati in mollibus ſtratis, & lectis dormientes, deliciis affluentes, & quotidie ſplendidè epulantes, à iure, vt ſenes diſpenſantur, ſi ſeptuageſimum annum attigerint, in religione, vbi pauper eſt veſtitus, & pauperiora calceamenta, & camiſiis non vtuntur fratres, & in duris lectis dormiunt, & ad matutinum, & ad alias horas Canonicas noctu, diúque aſſurgunt, malè epulantur, & nutrimentis paruæ ſubſtantiæ aluntur, ſenex certè erit iudicandus, etiam ille, qui quinquageſimum annum attigerit, vt eum exemptum à rigore Monaſtico iudicemus. Verum eſt tamen, quòd diſpenſatiuè poſſunt aliqui ſenes ad religionem admitti, ad ædificationem cleri, & populi, & vt adoleſcentes prouectæ ætatis confundantur, fortitudinem ſuam ad Deum non cuſtodientes, videntes ſenes ſuam imbecillitatem Deo conſecrantes.

a *Tira. de pri. mogenit. in præfati. à n. 79. & à n. 212. Per. conc. 17. Caſ. in catal. glo. mundi 11. pa. conſi. 17.*

Aduertendum tamen eſt maximè ad id, quod ſcriptum nobis reliquit Diuus Bonauentura b; ait enim cùm multitudo ſit ſæpe occaſio confuſionis, eo quòd regi non poſſit, cur multiplicatis numerum in recipiendo inutiles, & oneratis vos ipſos, & alios? Reſpondeo, inutiles omnino ſciẽter non recipimus; ſed præter ſpem noſtram aliquoties ſic contingit; quatuor enim de cauſis ſolemus recipere ſuperuenientes: vna eſt cõpaſſio perditionis eorum, qui vix extra ordinem in ſæculo ſaluarentur, ſicut qui de igne, vel aqua periclitantẽ rapit, vel de alio diſcrimine. Secunda propter profectum ordinis, quia ex ſciẽtia, & induſtria, morum honeſtate, & reuerẽtia quorundam præſumitur. Tertia propter aliorũ ædificationem, vt multi de talium cõuerſatione, qui aliquo modo ſunt famoſi in ſæculo, emendentur, & eorum incitentur exemplo. Quarta propter precum inſtantiam, quam ipſi faciunt pro ſe, & alij pro eis, nimia importunitate obtinent aliquos recipi, quibus denegari non poteſt; ſicut autem agricola ſæpe ſeminat, & plantat, in ſpe, quòd omnia cõualeſcant, quòd plerumque in aliquibus non inueniat: ita contingit in Religioſis ad ordinem receptis, Lucæ 2. ca. *aliud cecidit ſecus viam*, &c. ſeminat plures ſulcos, vt ſi aliqua pereant, alia pro illis conualeſcant; ſi tamen omnes conualeſcerent, ſeges copioſior proueniret. Hæc D. Bonauentura. Ex quibus excuſantur Prælati, aliquos ſenes prouectæ ætatis, & aliquos pueros ad religionem recipientes.

b *Bo. ſu. re. fra. Minorũ. q. 15.*

QVÆSTIO XIII.

De receptione Nouitiorum, qui vxoribus, aut parentibus ſunt obligati, in quinque articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quinque.

1 *Vtrùm vxoratus poſſit intrare religionem ſine licentia vxoris.*

2 *Vtrùm vxor dando licentiam marito intrandi religionem, videatur vouere continentiam.*

3 *Vtrùm maritus per vxorem reuocatus, teneatur poſt mortem vxoris redire ad religionem.*

4 *Vtrùm compellenda ſit facere profeſſionem intra duos menſes ſponſa, quæ ante conſummationem matrimonij ingreſſa eſt religionem.*

5 *Vtrùm relinquentes parentes in egeſtate conſtitutos, ſint ad religionem admittendi.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm vxoratus poſſit intrare religionem ſine licentia vxoris.

RESpondeo dicendo, quòd, ſi maritus ſine licentia vxoris religionem ingrediatur, poteſt eũ vxor reuocare, niſi vir obiiciat, & probet adulterium. Item poteſt reuocare, ſi vi, vel metu conſentiat; & ſi ſpõte conſentit, & ſi anus vxor, non poteſt eum reuocare, etiam ſi ipſa non promittat caſtitatẽ; ſi verò vxor, quæ conſentit, ſit iuuenis, neque caſtitatem promittat, poteſt Epiſcopus illum compellere ad habitandũ cum ea: ſi tamen caſtitatem promiſit, poteſt ipſe religionem intrare, quod ex variis locis ſacrorum Canonũ c deprehenditur; huic tamen, qui ſine licentia vxoris, ſe, & ſua tradidit monaſterio, ſi reuocetur, ſunt bona, quæ dedit, reſtituenda; ita quædam gloſſa, quam probant Archidiaconus d, & Gregorius Lopez.

c *c. Agathoſa. & c. coniugati cõ. iug. 17. q. 2. c. quidã. & c. placet. de conuer. coniug. c. conſuluit. eod. ti.*

d *Glo. in c. fin. 17. q. 2. vbi Arc. Gregor. Lop. in l. 12. ti. 7. par. 1. v. ſer ne a viuir con ella.*

ARTICVLVS II.

Vtrùm vxor dando licentiam marito intrandi religionem videatur vouere continentiam.

REſpondeo dicendo, quòd mulier, ſimpliciter dando licentiam marito intrandi religionem, non videtur ipſa tacitè continentiam vouere. Ita probatur in iure Canonico, & Regio; Abbas e tamẽ hoc intelligit in muliere inſcia, & non certificata: nam ſi fuiſſet de hoc conſcia & certificata dando licentiam, videtur vouere continentiam, vt ait quædam Gloſſa f, cùm aliàs non teneretur irreuocabiliter ingreſſus mariti, & ſic ait Gregorius Lopez g, quòd iſte eſt ſpecialis caſus, in quo mulier excuſatur ignorantia iuris, & ſi vxor vouiſſet, ait Hoſtienſis h, quòd non poſſet repetere virum exeuntem intra annum probationis; quod tamen ait Gregorius Lopez i nõ videri poſſe procedere, quia licentia, & promiſſio continentiæ, videtur facta ob cauſam religionis mariti, qua nunc ſequuta, ceſſat votum continentiæ vxoris, tanquam cauſa non ſecuta, & quia videtur votum habere talem conditionem, ſi vir irreuocabiliter ingrediatur, & profeſſionem faciat tacitè, vel expreſsè: de tali enim ingreſſu irreuocabili, certa de

e *c. 1. de conuer. coniug. l. 11. ti. 7 par. 1.*

Abb. in d. c.

f *Gloſ. in c. Agathoſa. 17. q. 2.*

g *Greg. in d. c.*

h *Hoſtien. in ſum. de conuer. coniu. § qualiter ſpo.*

i *Gre. vbi ſ. v. ſaiere ſe de la orden.*

ra de hoc verba facientia, debent intelligi, & in lege regni *a* hoc ſatis innuitur, quæ tantùm facit mentionem de licentia, & non de voto continentiæ.

a d.l.11.

ARTICVLVS III.

Vtrùm maritus per vxorem reuocatus teneatur poſt mortem vxoris redire ad religionem.

RESpondeo dicendo, quòd maritus ſine licentia vxoris religionem ingrediẽs,&ab ea reuocatus, poſt mortem naturalem ipſius, debet redire ad religionem,neque debet iterum matrimonium contrahere;tenebit tamen matrimonium, ſi cõtrahat,licèt contrahendo peccet,& tunc non compellitur ad regreſſum: at ſi non contraxit matrimonium, peccat non redeundo. Item viro ſine vxoris conſenſu religionem ingrediente, poteſt ipſa ingredi etiam viro contradicente: ſi tamen ante ingreſſum vxoris, ipſe exiuit de monaſterio,& cohabitauit cum vxore,non poteſt ipſa religionem viro inuito ingredi,vt in iure *b* eſt diffinitum. Quod autem valeat matrimonium, tenet Gloſſa *c*, quam ſequuntur Hoſtienſis, & Abbas,& in lege partitarum approbatur.

Quid ſi vxor dedit licentiam ingrediendi viro,& vouit continentiam expreſsè,vel tacitè, quia tamen ipſa erat iuuenis, & non intrauit religionem, vir de monaſterio fuit deductus,iuxta terminum iuris *d*,an tunc ſi vxore mortua,vir cum alia contrahat, teneat matrimonium?dic,quòd non,prout in iure determinatur, & tradit Hoſtienſis *e* ponens rationem diuerſitatis inter vnum caſum,& alterum;in primo enim non tenuit profeſſio quia defuit conſenſus vxoris:in hoc autem ſic,ſed propter ſuſpicionem vxoris iuuenis de continentia ſuſpectæ de monaſterio educitur, & hanc rationem etiam approbat Gregorius Lopez *f*.

b c.placet. de conuer.coniu. c.quidam. e.-dem tit.l.11.t.7 p. 1.
c Gloſ. in d.c. quidam. Hoſt. in ſum. eod. m tit.§.ſi.col.pen. ver. ſed quid ſi reuocatus. Abb. in d. c. quidam. d. l. 11.par.
d c.1.de cõuer. coniug. ca.quis vxore 33.q.5.
e c.ex parte el 1. de conuer. coniug. Hoſt. vbi ſu. ver. ſed quid ſi quis.
f Lop. in d. l. 12.

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm compellenda ſit facere profeſſionem intra duos menſes,ſponſa,quæ ante conſummationem matrimonij,ingreſſa eſt religionem.

RESpondeo dicendo, quòd ſi ſponſa duodecim annorũ ætatis poſt matrimonium ratum intret ſponſo inuito religionem,ait Menochius *g*,quòd ſit compellenda,etiam nunc poſt Concilium Tridentinum,vt intra duos menſes profiteatur,& ita ſuo patrocinio defenderunt poſt Concilium Tridentinum, quidam Salmanticenſis Academiæ Primarij Doctores Magiſtri mei,Doctor Vera,Maya,& Solis;& probabile ſentit, non audẽs ab hoc recedere Nauarrus *h*,Marcus Antonius Cuquus,& alij.Et confirmatur: nam Concilium Tridentinum *i*, in caſu particulari admittit profeſſionem poſt ſex menſes,limitans generalem legem eiuſdem Concilij, diffinientis *k*, neminem admitti ad profeſſionẽ, niſi anno probationis completo,& ſic dicunt in propoſito,ipſum Concilium Tridentinum eſſe limitandum per legem *l* ſpecialem antiquiorem, vbi ſecundùm quoſdã Doctores videtur ſtatui,vt ante impletum annum probationis,profeſſio fiat ob particularem rationem,ne fiat præiudicium tertio,ſeu ſpõſo, ſi cogatur diu expectare, vt poſt annum probationis, aut quadriẽnij, ita vt ſponſa impleat ætatem ſexdecim annorum,& profiteatur.& confirmatur: nam ratio, & Decretum Concilij Tridentini militat in Nouitiis, qui ſponte profitentur,& non in his,qui iure compellũtur profiteri, quare correctio iurium niſi exprimatur, cùm ſit res odioſa,non eſt admittenda, cum iniuria tertij, & præiudicio ſponſi.Ita dicunt prædicti patres.Contrarium nihilominus eſt dicendum: nam ex plano ſenſu Decreti negatiui Concilij Tridentini *m*, & ex generali prohibitione,conſtat non valere profeſſionem ſupradictæ puellæ ante impletum annum Nouitiatus, ætatemquè annorum ſexdecim, & ita in quadam lite fuit pronunciatum à Iudice Eccleſiaſtico,& in Cancellaria Regia comprobatum,conſultis ſuper hoc plurimis Theologis,& Iuriſperitis, prout refert Henriquez *n*, hanc tenens opinionem, quam etiam tenet Palacius.

g Men. de ar. li.4.cẽt.2.caſu 333.
h Nau. li. 4. conſi.titul. de ſpon.conſi.40. Cuq. in Mat. inſti.li.2.c.1.p. 52.
i Tri. ſeſ. 25. de reg.c.21.
k d.ſeſ. 25. c. 15.
l c.ex publico. de conuer con. iug.
m Tri. d. c.15.
n Hẽr. 2.to.li. 12.de impedi. matr.c.5.n.8. lit.F.Palac.in 4.d. 27.q.2. p.582. ad ſi.

Neque per hoc fit iniuria ſponſo, qui tanto tempore cælebs cogitur expectare,quia ipſa vtitur fauore iuris indulto: non ſolùm in bonum Nouitiorum, ſed ipſius etiã Religionis, vt maturè integro Nouitiatus anno, & continuo probetur conſtãtia puellæ. Neque obſtat Decretalis *o*,pro cõtraria parte allegata:nam eius ſenſus eſt,non compelli fœminam intra duos primos menſes ſponſalium ad conſummandũ matrimonium,quia poteſt tũc deliberare,an ſibi expediat tranſire potiùs ad religionem, & quia, quod quis non optat dilatatum,neque diligit,id facilè cõtemnit; ſi tamen de vno monaſterio, aut religione intra tẽpus Nouitiatus tranſeat in aliud,atque aliud, compelli debet ob ſuſpicionem fraudis, vt intra annum,aut profiteatur in vno,aut redeat ad ſponſum, & matrimoniũ conſummet; prout tenet Paludanus *p*.vnde concludendo dico, quòd vbi lex prohibitiua Concilij Tridentini non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus,vt generaliter probat Duennas *q*;& ſic quamuis dicta Decretalis indulgeret fieri profeſſionem intra duos menſes Nouitiatus,derogatur tamen per Decretum negatiuum Concilij Tridentini; lex enim Concilij, cùm ſit generalis prohibitiua,cẽſetur includere clauſulam derogatoriam, vt probat Duennas *r*,& de facto includit:nam in eadem ſeſſione *ſ* derogantur omnia priuilegia,& Decreta Canonica obſtantia diffinitis in dicta ſeſſione.

o d. ca.ex publico.
p Palu. in 4. d.27.q.1.a.2.
q Duen. reg. 133.
r Duen. reg. 144.ampli.4.
ſ d.ſeſſ. 25.c. 22.

ARTICVLVS V.

Vtrùm relinquentes parentes in egeſtate conſtitutos,ſint ad religionem admittendi.

RESpondeo dicendo,quòd vt fundamentaliter in reſolutione huius difficultatis procedamus, oportet videre, qua obligatione filij ſuos parẽtes alere teneantur. Et Bartolus *t* tenet, ad id obligatione iuris naturalis minimè aſtringi;parentes tamen filios iure naturali ſuppeditare alimenta compelli:ex quo infert maiore obligatione, quantum ad hoc, teneri parentes erga filios, quàm filij erga ſuos parentes. Hæc doctrina ita diſplicuit doctiſſimo Caſtro *u*, vt eſſe grauem errorem auſus ſit affirmare:at Bartolum defendit Sarmiento *x*: nam licèt filius iure naturali teneatur parentes ſuos alere, hoc tamen procedit loquendo de iure naturali ſecũdario, quod alio nomine, ius Gentium appellatur, quod natura humana docet omnes homines, mediante diſcurſu naturali; non tamẽ loquendo de iure naturali primario quod natura omnia animalia docuit, vt creare filios, & ipſos educare,& alimẽta præſtare;hoc enim omnibus animalibus, etiã irrationalibus eſt commune: illud

t Bart. in l. ſi quis à lib. ru §.parens. ff de libe. agno.
u Caſt. de iuſ. hær.puni.li. 1. cap. 16.
x Sar. de red. Eccl.3.p.c.4. n.7.

autem

Digitized by Google

autem naturæ hominum peculiare, ſicut naturæ hominum eſt peculiare, cultus diuinus, & obedientia Superioris, vt ex quibuſdam legibus *a* colligitur.

a l. 1. in ſi. cū l. ſequen. & l. omnes populi. ff. de iuſt. & iu. l. 2. 11. 1. p. 2.

Ex quibus poteſt negari, imò omnes Theologi id expreſſè fatentur, vt ex D. Thoma *b* colligitur ſatis, quòd minori obligatione tenentur filij alere parentes, quàm è contra parẽtes filios; obligatio enim parentum cõmunis eſt omnibus animalibus: obligatio autem filiorum cõmunis eſt tantùm hominibus, qui ductu ducũtur rationis, & ſic ait D. Thomas *c*, quòd obligatio patris eſt per ſe; obligatio autem filiorum, eſt per accidens, quod ſatis innuit Apoſtolus *d* dicens, *Neque debent filij parentibus theſaurizare, ſed parentes filiis.* & in ordine ſucceſſionum, hoc maximè manifeſtatur; ſi enim filij moriuntur, parentibus ſuperſtitibus, & relinquunt filios, filij parentibus in ſucceſſione prçferuntur, cùm pater ſit principium filiorum, quos vt principium conſeruare tenetur. Hoc fundamento præiacto ad reſoluendum id quod proponitur in titulo quæſtionis, notandum eſt D. Thomam *e* hanc proponere quæſtionem, & duas circa eam opiniones referre. Prima eſt, quòd bene poteſt filius religionem introire, relinquendo parẽtes maxima egeſtate oppreſſos; Deus enim Opt. Max. qui pluit ſuper iuſtos, & peccatores, eos ſuſtentabit: at contrariam opinionem tenet D. Thomas *f*, quem poſt alios ſequuntur Angelus, & Syluester, ſcilicet quòd ille, qui in ſæculo habet parentes, qui ſine eo non poſſunt ſuſtentari, peccat contra quartum præceptum Decalogi, religionem intrando: quę doctrina confirmatur ex dictis à Chriſto Domino apud Matthæum *g*; vnde reſoluendo dico primò, quòd ſi parentes non habent neceſſitatem maximam, poteſt filius ipſe ingredi religionem, etiam ipſis parentibus contradicentibus, vt optimè probat D. Thomas.

b Tho. 2. 2. q. 26. art. 9

c Tho. 2. 2. q. 189. art. 6.

d 1. ad Cor. 12.

e Tho. 2. 2. q. 101. a. 4. ad 1.

f Tho. vbi ſ. & q. 189. ar. 6. Ang. v. relig. n. 11. Syl. v. relig. 2. q. 7.

g Mat. 15. c.

Secundò dico, quòd ſi parentes habent maximã filij neceſſitatem, non poteſt filius intrare religionẽ, relinquendo ipſos in ea neceſſitate, ſine aliquo remedio, quod ex quodã Canone *h* probatur dicente, *Si qui filij parentes, maximè fideles, deſtruerint occaſione Dei cultus, hoc iuſtum eſſe iudicantes, & non potiùs debitum honorem parentibus reddiderint, vt hoc ipſum in eis venerentur, quòd fideles ſunt, anathema ſint.*

h c. ſi qui filij d. 30.

Tertiò dico, quòd ſi filius exiſtente magna parentum neceſſitate votum religionis, emiſerit, tale votum, tali neceſſitate exiſtente minimè obligabit, cùm tale votum ſit factum in præiudicium ipſorum parentum, & ſic contra bonos mores, imò ſi poſt factum votum neceſſitas, & paupertas magna ſuorum parentum ſuperuenerit, ceſſat obligatio adimplendi tale votum, cùm obligatio filij ad patrem ſit prima, & ipſi ſuo voto minimè poſſit prçiudicare, & quia tale votum ſit cum tali conditione implicita & virtuali, ſcilicet niſi res venerit ad caſum, à quo incipere non poſſit: vt autem neceſſitas parentum liberet filium à voto religionis, non eſt neceſſarium, vt ſit extrema, neque ſufficit, vt ſit qualis qualis, ſed debẹt eſſe vrgens, velut ſi ingreſſo filio religionem, eius parentes ad eum ſtatum neceſſariò peruenire deberent, in quo ipſis, aut ſeruire, aut mendicarẹ ſit neceſſarium.

Quartò dico, quòd ſi de facto filius ingrediatur religionem, & in ea profiteatur relictis parentibus in maxima, & extrema neceſſitate, licèt peccet mortaliter profitendo; profeſſio tamen eſt valida, cùm nullum ſit ius, ipſam profeſſionem impediens. Ita tenet Nauarrus *i*.

i Na. li. 3. cõſ. tt. de Re. cõſ. 26.

Neque obſtat conſtitutio Sixti V. irritans profeſſionem illorum, qui obnoxij debitis ſuper vires facultatum ſuarum profeſſi ſunt. Nam dicta conſtitutio non loquitur de grauatis hoc debito naturali erga parentes, ſed de grauatis debito ciuili propter retentionem æris alieni ſupra vires facultatum ſuarum, vt clarè patet ex litera dictæ Conſtitutionis, & euidentiùs ex procemio ibi, *Cæterùm quoniam ſe vitia ingerunt, & ſe eſſe virtutes mentiuntur, ac multi decoctores, poſt lapidatam rem familiarem, contractam ingentem vim æris alieni, aut interuerſam alienam pecuniam, eorũ fidei creditam, &c.* Ecce vides quomodo Sũmus Pontifex loquitur de iis, qui grauati ſunt debitis Ciuilibus; filij igitur licèt parentibus obligati ſint ſubuenire, cùm ipſi ſeſe de facto per votum ſolemne religionis aſtrinxerint, hæc ſecũda obligatio primæ debet præferri, cùm in hac ſecunda, cum obligatione, ſimul traditio interuenerit, argumento eorum, quæ in iure *k* notantur, ex quo ſummat Baldus dicens, quòd ille eſt potior in dominio, cuius res priùs traditur, licèt alius in titulo præuenerit. verùm autem filius propter neceſſitatem parentum poſſit à monaſterio egredi, latè in ſuperioribus *l* dictum eſt.

k l. quotiẽs. C. de rei vindi. ibi, Bal.

l Su. 2. 14. q.

QVÆSTIO XIIII.

De libertate Nouitiorum, ad ingrediendũ religionem, & de eorum educatione, in ſex articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſex.

1 *Vtrùm Nouitij admittẽdi, ſint de ſpiritu probãdi.*
2 *Vtrùm ſit laudabile inducere iuuenes ad vouendum religionis ingreſſum.*
3 *Vtrùm cogens adoleſcentes ad ingrediendum religionem, incidat in aliquam cenſuram.*
4 *Ad quid teneantur extrahentes aliquem à religione.*
5 *In quibus monaſteriis, & domibus ſunt Nouitij educandi.*
6 *Quo habitu Nouitij ſunt induendi.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm Nouitij admittendi, ſint de ſpiritu probandi.

Reſpondeo dicendo, Caietanũ *m* affirmare Nouitios eſſe examinãdos antequam ad habitũ regularem admittantur, & in Concilio Colonieñſi *n* ſub Hermanno V. Archiepiſcopo dicitur, quòd qui ingreditur monaſteriũ alio affectu, quàm ſimplici amore ductus, non Dei filius, & monachus, ſed planè mercenarius eſt; & Laurẽtius *o* Iuſtinianus nos ſapienter erudit, qua methodo noui, & veteris Teſtamẽti admonitionib⁹ doceantur, qui ſæculo renũciare volunt, vt prudẽter præmeditentur ſtatus loci, perſonarũmq; conditiones, cũ quibus Deo cõmilitaturi ſunt, ne à dæmoniis circunueniãtur, qui variis, innumeriſq; artibus Chriſti ſeruos tentant, & oppugnant; qui enim hac præ meditatione prætérita religionẽ ſunt ingreſſi, grauiter, ignominioſeq; ceciderũt; quotidianis enim erudimur exemplis, vt quoties ardui quidpiam agreſſuri ſumus, diligenti priùs examinatione perſerutemur, quid ſit opportunum ad id perficiendum, ſiquidem apud Exodum *p*, diuinum oraculum legimus, Dominum per Moyſen Hebræis præcepiſſe, vt non ſolùm ipſi cum vxoribus, & liberis ab Ægypto diſcederẽt, ſed etiam ſecum deferrent oues, boues, & quidq; id diuino cultui, aut proprio vſui neceſſariũ eſſet. Do- minus

m Caiet. 2. 2. q. 186. a. 10. ad 5.

n Con. Colon. tit. de vita & hon. Mo. ca. 4.

o Lau. li. de diſci. & per. Mo. conu. c. 3.

p Exo. 12.

minus quoque in Euangelio *a* iuſſit, vt ſiquis turrim ædificare decreuerit, priùs apud ſe ædificiorum ſumptus recogitet, ne fortè deficiẽtibus pecuniis imperfectum relinquatur opus, fiatque ipſe cũctis prætereuntibus ridiculus: eodem etiam conſilio ducuntur mercatores, qui maria transfretantes ad nundinas proficiſcuntur; ſic nimirum matura conſideratione cuncta præuideant, qui religionem arripiunt, animi ſui conſtantiam, fiduciam, corporis valetudinem, ſtatus congruentiam, perſonarum qualitatem, internam vocationem, & operis ſcopum exactè diſcutiẽtes, ne his neglectis cum rubore ab incepto propoſito aliquãdo reſiliant, receptuique canant: non enim in hoc inflicta bellum arripitur cum hominibus tantùm, qui interdum prece placantur, vel pretio adiguntur, aut certè fuga declinantur, ſed aduerſus principatus, & poteſtates, Rectoreſq; tenebrarum, qui quidem ſunt malitia pleni, nocendi auiditate accenſi, pugnandi aſſiduitate, & tentandi caliditate pollentes: inſidiantur denique operibus noſtris, vt eorum mercedem diripiant, quãuis verò tam in ipſo vocationis initio, quàm in progreſſu, & fine, virtus pręneceſſaria ſit, ob id tamen ſeruus Dei religionẽ affectans perterrẽdus non eſt; Deus enim ſuis athletis præſtò eſt, ſuamque opem confert: mulieres enim illæ ſanctæ dixerunt Quis reuoluet nobis lapidẽ ab oſtio monumenti. qua conſideratione non ſunt perterritæ ad monumentum ire, ad quod accedentes, inuenerunt ab Angelis Dei lapidem reuolutum, vt Lucas *b* refert: vide circa hoc, quid dicat Baſilius *c* magnus.

a *Luc. ca. 14.*
b *Luc. c.*
c *Baſi. inter. reg. 10.*

ARTICVLVS II.

Vtrùm ſit laudabile inducere iuuenes ad vouendum religionis ingreſſum.

RESpondeo dicendo, ex domino Caietano *d*, aſſerente, quòd quamuis ſit laudabile inducere quemquam ad religionem reformatam, non laudo tamen inducerẽ ad vouendam religionis ingreſſũ: quia quod inductione alterius fit votum non omnino ſponte fit, & ſic non adeò liberè fieri videtur; teſtatur autem magiſtra rerum experientia, quòd minùs lætè tota vita agitur, cùm recolit ſe quis non ſponte, nõn ex proprio affectu, ſed aliena inductione maritum talem acceptaſſe: quantò magis vitam in carne, præter carnem agere in paupertate; oportet etiã vt ante ingreſſum ad hoc eueniat, vt nõ coactè aut illectus, ſed ſpontaneus, non reſpectu inducentis, ſed ob Chriſti imitationem, & fugam, ſæculi intendat religionem ingredi; agitur enim de diſpoſitione vitæ totius ſuæ, quam niſi ſponte quis arripiat, periculum eſt, aut quòd retrocedat, aut in malam vitam religioſus etiam declinet, quod ex dictis in ſequenti articulo patebit.

d *Caie. 2. 2. q. 186. ar. 2.*

ARTICVLVS III.

Vtrùm cogens adoleſcentes ad ingrediendam religionem incidat in aliquam cenſuram.

RESpondeo dicendo, quòd licèt, qui cogit fœminam ingredi religionem, etiamſi ſit pater, aut Magiſtratus, incidat in excommunicationem, vt determinat Concilium Tridentinum *e*, & tradit Nauarrus, non tamen cogit virum, quia lex ad frequentiora reſpicit, iuxta quandam legem *f*, & vir non tã facilè cogitur: quod intelligitur quando ſine cauſa impedit fœminam à voto, aut religionis ingreſſu, vt Concilium *g* Tridentinum, ius antiquum innouans determinat; ſecùs ſi ex cauſa pater indigens impediat, aut quia defectu dotis, & ſalutis, aut qualitatis, videtur minùs idonea, vt tenent Dinus Thomas *h*, Maiolus, & Nauarrus; peccant tamen cogentes adoleſcentes intrare religionem, cùm maxima deliberatione ſit hic ſtatus aſſũmendus, adeò quòd pro foro exteriori, quidam requirunt triduum deliberationis, vt votum validum cenſeatur, nec ligare ſi incontinenti, id eſt intra triduum, ipſe corrigat ſuum votum, vt conſtat ex latè traditis à Panormitano *i*, Duennas, & Tiraquello, & ad profeſſionem implicitam cum geſtatione habitus profeſſorum, quidam vltra annum requirunt triduum, vt maior ſit deliberatio: at reuera pro foro conſcientiæ, id triduum non requiritur, vt tradit Nauarrus *k*. Vnde quia aliqui ſæpe ſæpiùs perſuaſionibus inducti, ad religionem trahuntur, magis coactè, quàm voluntariè ſacrificantes, quando aliquis adoleſcens nobilis, & diues ingreditur religionem, & eſt ſuſpicio de morali quadam violentia per importunas preces, aut de fraude ſub ſpecie pietatis, datur prouiſio in Senatu Regio, vt Nouitius in domo alicuius tutus, aut in ipſo templo conſtituatur per triduum, & exploretur eius voluntas, an liberè, & ſcienter velit in monaſterio perſeuerare. Vnde Eugenius IIII. *prohibuit, ne aliqui, cuiuſcunque ſtatus, gradus, vel conditionis exiſtant, perſonas, quæ de iure communi religionem ingredi non prohibentur, ex ſæculo fugientes, & ad conuerſationem congregationis S. Benedicti venire cupientes verberibus, aut violentiis quibuſcunque impedire, vel prohibere, aut à monaſteriis, & locis dictæ congregationis, iniuriam aliquam, ingredi volentibus, aut recipientibus irrogando, ſeu eos moleſtando, huiuſmodi perſonas euellere, aut extrahere audeant, vel præſumant; contrarium verò facientes ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrant, dum tamen cùm hoc præſens ſtatutum fuerit eis ad notitiam deductũ, non deſtiterint à prædictis, à qua non poſſint, præterquam in mortis articulo niſi per Sedem Apoſtolicam beneficium abſolutionis obtinere.* Ita refertur in compendio *l* Mendicantium. Quoad fœminas verò ex Decreto Concilij Tridentini *m*, hi qui cogunt mulieres ad ingrediendum monaſterium, vel ad ſuſcipiendum habitum, vel ad profeſſionem emittendam, quique S. Virginem, & aliam mulierum voluntatem veli accipiendi, vel voti emittendi quoquomodo ſine iuſta cauſa impedierint, anathematizati ſint. Verum eſt tamen, quòd licèt cogant, & conſulant, effectu non ſequuto non remanent excommunicati, vt defendit Nauarrus *n*.

e *Seſ. 25. de reg. c. 18. Na. c. 14. n. 17.*
f *l. nam ad ea. ff. de legibus.*
g *Con. vbi ſu. c. puella 20. q. 2. c. ſi. 32. q. 1.*
h *Tho. 2. 2. q. 101. ar. 4. & q. 189. a. 6. ad 3.*
i *Pan. in c. literarũ. de vot. idem in ca. ad noſtram n. 4. de reg. Duen. reg. 89. ampli.* 2 *Tira. de pœ. cau. 1. n. 14.*
k *Na. in conſtat. tuimus n. 72. & 74. ad fin.*
l *Ti. Nouitius §. 28. tradit Paraſcleus in ſuo lib. prius. fol. 47. pag. 2.*
m *Seſ. 25. de reg. 18.*
n *Nau. li. 5. conſ. ti. de ſen. excom. conſ. 55.*

ARTICVLVS IIII.

Ad quid teneantur extrahentes aliquem à religione.

RESpondeo dicendo, quòd ſecũdùm aliquos, qui reuocat profeſſum à religione, tenetur illum reducere, & ſi non poteſt, tenetur alium, æquè idoneum procurare, & ſi non poteſt, tenetur ipſemet intrare, ſi eſt perſona idonea, & habilis, & ſi non, putà, quia vxoratus, aut ſenex, aut infirmus, tenetur pro poſſe alio modo ſatisfacere religioni, & illi, quem reuocabit, putà, orando pro eo, vt intret: at Soto *o* de hac quæſtione agens, dicit primò, quòd ſiquis

o *Soto li. 4. de iuſti. q. 6. ar. 3.*

Digitized by Google

ſiquis aliũ vi, vel metu, vel fraude retraxerit, ſeu extraxerit à vita monaſtica, vtpote dicendo non eſſe bonam illi, quia contra iuſtitiam fecit, inuoluntatiũ hominem peruertendo, tenetur detecta fraude veritatẽ docere, & vim amouere, vt liberè poſſit redire, teneturque forſan propter iniuriam illatã procutare, vt iterum in Conuentu recipiatur; ſi tamen nõ redit, nullum ſupereſt reſtituendi ligamen, neque Cõuentui tenetur ſatisfacere, etiãſi iniquiſſimo animo profeſſos perſuaſerit exire, neque argumentũ, quod à ſerui ſimilitudine deducitur, prorſus in contrarium cogit; etenim quidquid de ſeruo ſit, de quo idem iudiciũ erit in conſcientia, quod ſecundùm leges ciuiles fuerit, non tamen eadem apparet ratio de monacho; mancipium enim dominus in ſuam propriam vtilitatem, vel vt equum ſuum poſſidet: de monacho autem non ſic eſt ſentiendũ; nam qui ſe diuino obſequio mancipatunt, & ſunt aſtricti religionis voto, non tamen poſſidentur, vt ſerui, ob Prælatorum tẽporale commodum, ſed ob ſuum ipſorum ſpirituale: quare ſeruitus monachorum libertate plena eſt, qua licèt monachus abutatur, habitum relinquens, tantũ obligatur legi obediẽtiæ redire, vt dignus efficiatur Regno cœlorum, & ideo ſi ſua ſponte exierit, nulla inde naſcitur ciuilis obligatio ad reſtitutionem, adeò quòd etiamſi aliquis Conuentum aliquem, aut religionem, perſona aliqua expoliauit, quæ religioni erat frugi, non audet Soto affirmare, ad aliquam teneri reſtitutionem, de conſilio tamen peregregiè faciet, ſicut fecit Raymundus celeberrimus Generalis ordinis Prædicatorum, qui per ſuum ingreſſum damnum cõpenſauit, quod religioni dedit, auertendo alium ab eius inſtituto. Neque enim, ait Soto, qui iuuenem vel impedierit, vel abduxerit, vel vi à monaſterio expulerit, etiam illum, qui fuerat profeſſus, tenetur de iuſtitia alium ipſius loco ſubrogare, neque ipſe intrare; conſilium enim religionis, nemo niſi cũ omni libertate ſequi tenetur; eſt enim religio, qua homo ſe abdicat propriè in libertatẽ: nullo ergo, aut metu, aut commiſſione delicti poteſt quis in religionem obtrudi, etiamſi quis monachos plurimos retraheret, peruerteret; ſi enim contrarium daremus, ſequeretur, quòd qui profeſſum monaſterio demit, profiteri cogatur, quod eſſet contra ſacros Canones. patet, cùm ipſi annum probationis concedant, quo quis experiatur, vtrùm tale inſtitutum ſit accommodum, & liberè permaneat, aut recedat. Ex quo patet, ad quid teneatur, qui aliquem à religione intranda auocauit, & ad quid etiam teneatur extrahens Nouitium ante profeſſionem à religione. Et per hoc reſpondetur propoſito in titulo articuli, cum quibus concordat doctiſſimus Nauarrus *a*.

a *Nau. c. 14. n. 32. in ma.*

ARTICVLVS V.

In quibus monaſteriis, & domibus ſint Nouitij educandi.

b *Ca. 2. 2. q. 189. art. 5.*

RESpondeo dicendo, ſecundùm Caietanum *b*, quòd in illis locis expedit pueros nutriendos in religione dari, in quibus optandũ eſt, vt ſimiles fiant illis, quorum conſortio committuntur; idcirco ſtatuendum eſſet, vt nullus puer, nullaque puella poſſit religioni tradi, niſi vbi verè viuitur regulariter: ſic enim aut extinguerentur regulariter viuentes relaxatè, aut reformarentur, vexatione dante intellectũ. Duo enim incommoda ex nutritione, & educatione Nouitiorũ, in monaſteriis relaxatis oriuntur. Primũ quidem, quòd qui in prauis moribus conſenuerunt, iuniores ſua vitiorũ ſcabie corrumpent. Alterũ eſt, quòd iuuenes, poſtquam prauas, corruptaſque conſuetudines ſemel imbiberint, aduerſus regularẽ, reformatamque Obſeruantiã acerrimos ſe præſtabũt propugnatores; peruerſi enim difficile corriguntur. Vnde ait Caiet. *c* Nemini licet abſq; peccati mortalis nota, aliquem inducere ad religionem in monaſteriis vel conuentibus vitæ communis: inducitur enim ad vitam reprehenſibilẽ, eo quòd vita illa cõuentualium à regulari exorbitet. Quod quidem eo fit manifeſtius, quòd continuus bonorum Prelatorũ conatus ad illorum reformationem contendit. Vnde vituperabile eſt, nõ ſolùm inducere, ſed etiam ingredi, & recipere ad vitam irregularem perſonas vtriuſque ſexus, quamuis Eccleſia toleret hoc permiſſiuè: nam Eccleſia non approbat huiuſmodi regularẽ vitã, ſed ad euitanda maiora mala permittit eam, atq; tolerat, ſicut & alia turpia mala. Quam rem ipſemet D. Thomas *d* perſpicuè explicuit, dicẽs laudabile eſſe, & admodum meritorium ad aliam religionẽ aliquos inducere, in qua viuitur ita exemplariter vt habeat inductus occaſionem proficiendi: nam ſi tepidè maiores viuunt, & inter minores multa eſt relaxatio, non paruum imminet inducto periculũ ſcandali, cũ ingreſſus inuenit intus tantam remiſſionẽ, & imperfectionem, & retrocedit, fiuntq; nouiſſima illius hominis peiora prioribus, vt apud Lucam *e* Dominus. Quod quidem verum putat Nauarrus *f*, quando ipſa religio eſſet relaxata, quoad eſſentialia vota, non autem quoad alias accidentarias obſeruationes, quæ ſunt iã ſublatæ, vel mitigatæ Apoſtolicis priuilegiis veris, vel tẽpore immemoriali præſcriptis, vel ex licentia tacita, vel expreſſa proprij Prælati, ad hoc facultatẽ habentis, vel ex conſuetudine, quæ licèt non ſit immemorialis, eſt tamen adeò rationabilis, & tot annorum, adeóq; vetus, & antiqua, quæ ad ita emolliendas prædictas obſeruationes ſufficeret. His ſic prælibatis dico, quòd in his religionibus debẽt Nouitij admitti, in magis eiuſdem Ordinis reformatis monaſteriis, & in quibus magis exẽplariter viuitur, vt ipſi Nouitij ſemel imbuti reformatione, & vita regulari, odorẽ ſeruent tota die: nã ait Hugo *g*, multi ex modernis Nouitiis, ſiquid imperfectionis inueniunt, id aſſumunt, idque ad alios cum propriorũ defectuũ adiectione mittunt; ſic ordo in declinantium declinatione, remiſſione declinat, niſi bonis ſãctorũ fratrum, & maximè præſidentium exemplis, doctrinis, & correctionibus ſuſtẽtetur. Hæc Hugo. Et Bernardus *h* in Epiſtola quadã, ait, hos Nouitios religionem ingredientes ſtultos fieri, vt ſint ſapientes, quia nouitium prudentem incipientem ſapiẽtem in cella diu poſſe conſiſtere, in congregatione durare impoſſibile eſt. Debet ſecundùm eum, ſua obedientia eſſe indiſcretus id eſt quòd non diſcernat, quid, vel quare præcipiatur; ſed in hoc tãtùm niti, vt fideliter, & humiliter fiat, quod à maiori præcipitur; qui autẽ ſic ſe habere debẽt, ablactati, à lacte auulſi, ab vberibus mundi eſſe debẽt, & nutriti inter ſanctos, & exẽplares religioſos; vt ipſos doceat Dominus ſcientiã, & intelligere faciat auditum. Hæc Bernardus.

c *Caiet. vbi ſu. a. 9. ad 2. arg.*

d *Tho. in d. ar. 9.*

e *Luc. 11.*

f *Na. in man. c. 11. n. 50.*

g *Hug. ſuper reg. ſ. c. 6. Mono. . . 6. . . ſinem.*

h *Bernard. in ep. ad fratres de Mõte. ca. 7.*

ARTICVLVS VI.

Quo habitu Nouitij ſint induendi.

RESpondeo dicendo, quòd pro noſtra religione ordinis Minorum, anno Domini milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo, Pontificatus Pauli II. anno ſeptimo, fuit celebratum Capitulum Generale in Conuentu Palençuelæ in prouincia Caſtellæ, in quo ſic fuit ordinatum,

Vlterius

Digitized by Google

Vlterius cùm ſecũdùm declarationem D. Clementis V. omnia ſpectantia ad formam habitus tam nouitiorum, quàm profeſſorum æquipolleant præcepto, ſtatuit, & vult reuerendus Pater vicarius Generalis, cum Capitulo vniuerſo, vt de cætero in omnibus prouinciis, habitus nouitiorum patenter ſit diſtinctus ab habitu profeſſorum: ita vt diſſutura Caputij non ſufficiat, ſed vel oporteat Caparonem iuxta regulam, vel aliam peciam panni ante pectus, niſi quoad aliquas perſonas notabiles, recipientibus aliud ſecundùm Deum aliquando videatur.

Ita refertur in Monumentis *a* Ordinum: in aliis autem religionibus iuxta earum conſtitutiones, & laudabiles conſuetudines ſunt nouitij induendi.

a Tract. fol. 240. pag. 2.

Circa illa verba noſtræ conſtitutionis ibi, *ita quòd diſſutura Caputij non ſufficiat*, eſt aduertendum, quòd hæc verba à patribus illis antiquis fuerunt poſita, quia diſſutura Caputij, non eſt habitus nouitiorum, contra aliquos ignorantes, aſſerentes eſſe habitum nouitiorum: inde inferentes, quòd fratres Minores profeſſi, portantes habitum eum diſſutura Caputij peccant mortaliter, cùm portent habitum non profeſſorum, ſed nouitiorum, qui euidenter falluntur, cũ totum Capitulum generale in exordio Obſeruantiæ, quo tempore maximè Obſeruantiæ, eiuſdẽ rigor vigebat, iudicauerit hunc eſſe habitum profeſſorum.

Secundò ſunt notanda illa verba, ibi, *niſi quoad aliquas perſonas notabiles*, quòd perſonæ notabiles, presbyteri communiter reputãtur: extendere autem hoc ad notabiles, niſi ſint filij aliquorum illuſtrium, titulum habentium, exiſtimo non conuenire, cùm vnuſquiſque nobilis reputetur, & ſi vni daretur, omnes nobilitatem allegarent. Vtrùm autem annus probationis poſſit computari, ſine eo, quòd nouitius habitu regulari probationis incedat, in ſequẽti quæſtione diſputabitur.

QVÆSTIO XV.

De Nouitiis, quoad annum probationis, in duodecim articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duodecim.

1 *VTrùm requiratur in omnibus religionibus integer annus probationis.*
2 *Quare ius ſtatuit vt eſſet integer annus probationis.*
3 *Vtrùm valeat profeſſio nouitij non habentis decimũ ſextum annum completum, cuius malitia ſupplet ætatem.*
4 *Vtrùm dies termini anni probationis, debent computari in termino, ita vt in ipſo die termini, poſſit fieri profeſſio.*
5 *Vtrùm in anno biſſexto, duo dies debeant computari in vno, ad effectum implendi annum probationis.*
6 *Vtrùm nouitij in aliquo caſu poſſint facere profeſſionem, non finito anno probationis.*
7 *Vtrùm poſſit nouitius renunciare anno probationis.*
8 *An annus probationis debeat eſſe continuus.*
9 *Vtrùm ſit de ſubſtantia anni probationis, quòd nouitius deferat habitum regularem.*
10 *Vtrùm ſufficiat, quòd habitus regularis deferatur à nouitio partim in monaſterio, partim extra monaſterium.*
11 *Vtrùm regularis tranſiens in aliam religionem, teneatur habere annum probationis continuum.*
12 *Vtrùm Prælati incidant in aliquam cenſuram, recipientes nouitium ad profeſſionem, ante annum probationis elapſum.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm requiratur in omnibus religionibus annus integer probationis.

RESpondeo dicendo quòd ſecundùm *b* iura antiqua, maſculus completo, non autem incepto anno quartodecimo; mulier completo anno duodecimo, ad profeſſionem admittebantur *c*. Et ſecundùm iura antiqua *d* regulariter profeſſio non poterat dari, niſi completo anno integro probationis: attamen, quia tempus dabatur in fauorem nouitij, vt experiretur regulæ auſteritatem, & mores monaſterij, vt dicitur in iure *e*, ideo cõueniente Prælato cum ſuo Cõuentu, quoad nos mendicantes, & interueniente volũtate nouitij poterat ſecundùm idem ius *f* antiquum ante annum profiteri, & tenebat profeſſio, licèt malè procederẽt Prælati, hoc ſine cauſa rationabili facientes: imò decreuit Bonifacius VIII. pro non mendicantibus, quòd profeſſio expreſſa, vel tacita licitè poterat fieri intra annum, ſed expreſsè emiſſa, etiã ſæculari habitu non mutato, illi religioni præcisè ſe obligat profitens, quam profeſſus eſt; tacitè verò facta intra annum probationis per ſuſceptionem habitus, qui profitẽtibus datur, non illi ſpecialiter, cuius habitus eſt ſuſceptus, ſed generaliter religioni alicui recipientem obligabat, prout aliqui tenebant. At cùm profeſſio, ſicut votum ſolenne, ſubiiciatur ordinationi Eccleſiæ, ratione ſolẽnitatis, prout ait D. Thomas *g*, ideo in Concilio *h* Tridentino nouiſſimè eſt ordinatum, vt in vnaquaque religione tam virorum, quàm mulierum, profeſſio non fiat ante decimum ſextum annum expletum, nec qui minori tempore, quàm per annum poſt ſuſceptum habitum in probatione ſteterit, ad probationem admittatur: profeſſio autem antea facta, ſit nulla, nullámque inducat obligationem ad alicuius regulæ, aut religionis, vel ordinis obſeruationem, aut ad alios quoſcunque effectus. Hæc Concilium.

b c. 1. de reg. lib. 6. gl. 20. q. 1. in c. 1. Clem. eos. de reg.
c c. non ſolùm &c. conſtitutionẽ. de reg. li. 6.
d ca. ad apoſtolicã. de reg.
e d. c. ad apoſtolicam.
f d. c. conſtitutionem.
g D. Tho. 2. 2. q. vlt.
h Seſſ. 25. de reg. c. 15.

ARTICVLVS II.

Quare ius ſtatuit, vt integer annus probationis, & non ſex menſes, aut quatuordecim aſſignarentur.

REſpondeo dicendo, quòd ſimilibus quæſtionibus interrogari ſolitis poſſumus reſpondere, cũ doctrina cuiuſdã *i* gloſſæ, & omnium doctorũ, quos refert, & ſequitur Tiraquellus, quòd non omnium poſſumus dare rationẽ, & ſic in propoſito non obligamur dare rationem: quare hoc tempus fuerit aſſignatum, & non aliud maius, aut minus; ſicut nõ poteſt dari ratio, quare magis præſcriptioni fuit determinatum ſpatiũ decem annorum, quàm duodecim. At licèt ad id non aſtringamur, in noſtro tamẽ caſu ratio eſt in promptu. Terminus enim anni eſt cõuenientior, & opportunior negotiis humanis, quã alius; hic enim terminus comprehendit omnes mẽſes, & omnem tẽporis diuerſitatẽ, in quo poteſt nouitius, frigus, & calorẽ, æſtatẽ, & hyemẽ. & omnes tẽporis mutationes experiri: cũ in hoc tẽporis ſpatio omnes eueniant. qua ratione ius ſæpe ſæpiùs pro differentibus negotiis peragendis, annum conſtituit integrũ, iuxta ea, quæ latè cõgerit Tiraquellus *k*. Et ſanctiſſimi patres, prout refert Innocẽtius *l*, vnius anni ſpatium pro probatione nouitiorũ ſtatuerunt, tũ in fauorem nouitiorum, vt ſcilicet, probent, & experiantur vtrùm poſſint difficultates, & aſperitates religionis portare, tum in fauorẽ religionis, vt per conuer-

i Gl. & DD. in l. non omniũ ff. de legib. li. 1. §. initium ff. depoſiti. Tiraq. de præſcr. 1. gl. 4. in prin.
k Tiraq. de retract. lina. §. 8. gl. 3. n. 6. & 7.
l ca. ad apoſtol. de reg.

Digitized by Google

ſationem annuam nouitiorum, eorum mores, & inclinationes, fratres cognoſcant, & videant an ad religionem ſint idonei.

a Conc.Tri.ſeſ. 25.de re.c.15.

Et aduertendũ, quòd *a* Concilium Tridentinum ordinat, vt non detur profeſſio, niſi prædicto anno probationis completo. Nec obſtat, quòd nouitius habitum ſuſceperit ante decimũſextum annũ completum, ante quem vetat Conciliũ profeſſionẽ fieri: nam reſpõdetur, quòd Concilium non vetat habitũ ſuſcipi ante illos completos annos, nec diſponit annum probationis impleri nõ poſſe ante dictum ſpatium, & ita hodie annus probationis incipere poteſt, imò & perfici ante decimum ſextũ annũ completum, & virtute illius probationis fieri profeſſio, expleto ſextodecimo anno. Ita Nauar. *b*

b Na.li.3.cõſ. ti.de reg.conſi. 30.

Aduertendum etiam, quòd licentia, vt aliquis ſimul ſumat habitum, & profeſſionem emittat, vt in Abbatem eligi poſſit, non conceditur: ante enim quàm quis ſit diſcipulus non poteſt eſſe Magiſter, vt dicit quædam decretalis *c*, & pro hoc eſt deciſio Putei, & tradit Quintilianus Mandoſius.

c Leſſi.in fi. de elect.deciſ.Putei 262. Mando. de ſign.fo. 102.co.1.

ARTICVLVS III.

Vtrùm valeat profeſsio nouitij non habentis decimum ſextum annum completum, cuius malitia ſupplet ætatem.

RESpondeo dicendo, quòd profeſſio expreſſa, vel tacita ante hanc ætatem eſt nulla, & inualida, vt ex Conc. *d* Triden. colligitur, cuius decretum nõ ſolùm in expreſſa, ſed etiam in tacita profeſſione locum habet. Quod non diſtinguit, an ante illam ætatem quis ſit doli capax, vel nõ, licèt aliàs doli capax obligetur, vt dicitur in iure *e*, vt ita etiã obligetur Deo, iuxta notata per quandam gloſſam *f*: nam contrarium in noſtro caſu eſt dicendum, vt per Hoſtienſem *g*, & Geminianum dicentes, quòd malitia non ſupplet ætatem, vbi à iure certus numerus, & determinatus annorum requiritur, licèt aliàs regulare ſit, malitiam ſupplere ætatem, vt colligitur ex iure *h*, & tradit Mandoſius.

d Con.Tri.ſeſ. 25.de re.c.15.
e c. pueris. de delict.puero.
f Gl.fi. in fin. in ca.poſtul.ti. de reg.
g Hoſt.in d. c. poſtulaſti, Gemin.in cõſ 4. in cauſa mim.
h l.2.& 3. C. ſi minor ſe mai. dixerit. ca. de illis 2. & c.fin.de de ſpon. impu. Mando.in reg. Can.q.c.n.13. & 14.10.1.

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm dies termini anni probationis debeat computari in termino ita, vt in ipſo die termini poſsit fieri profeſsio.

RESpondeo dicendo, quòd Quintilianus Mãdoſius *i* diſputat aliã ſimilem quæſtionem; quærit enim an dies, qua fit reſignatio beneficij, vel præſtatur conſenſus infirmi, iuxta tenorẽ regulæ Cãcellariæ, debeat cõputari in termino viginti dierũ, vt videlicet currat de momento in momentum; an verò eo non computato, incipiat terminus viginti dierũ à ſequenti die numerari. Quam quæſtionem ait in Rota fuiſſe propoſitã, & non deciſam, & refert duas contrarias opiniones. Attamen cõcludit, quòd quando reſultant odium, & pœna, computando diem termini in termino, tunc non fiat talis computatio: at verò quãdo non cõputando diẽ ipſam in termino, odium, ſeu pœna non reſultaret, tunc dies ille computabitur, & fiet computatio de momento in momentũ. Hanc diſtinctionẽ ponit Archidiaconus, quẽ refert Geminianus *k*, & poſt alios multos eſſe ſequendam cõcludũt Tiraquellus, & Mandoſius, affirmantes eſſe veriſſimam, & æquitatem ſummam cõtinere, quã domini de Rota ſequi ſemper cõſueuerunt. Et quando occurrit caſus: dies termini an, & quando cõputetur in termino, videre poteſtis apud Ægidium Boſſiũ *l*, Caſſaneum, & Florerium.

i Man. in reg. 16.C.l.q. 18.
k Gemin.in c. ſtatutum. de præben. li. 6. co.3.verſ.ſi verò nõ poteſt ap parere. Tira. de vtroque retra §.1.gloſ.1. n.60.Man.vbi ſu.iuxta fin.
l Boſ. in pra. crim.tit. quomodo proced. per acc.in del. nu.26.ver.& quãdo ſimilr iter datur dilatio mẽſis. Caſ. in conſuet. Burg.Ru.1.§. 8 n.20. Flo. in pra.1.p.2.p.v. accuſant.n.5.

Sed videamus vtrùm in caſu propoſito, debeat fieri cõputatio de momento in momentũ, an cõtrà. Pro quo videndum eſt, an ex tali cõputatione fauor, aut odium oriatur, & quòd oriatur odium, videtur: nam ſequitur ipſum nouitium obligari religioni per profeſſionem: obligatio autem odium præſefert. Et ſic dicitur in quadam lege *m*, quòd obligans ſe die Kalen. de ſoluendis, &c. illa dies obligationis in quã Kalendæ incidũt, non cõputatur. Pro contraria verò parte facit, quòd in noſtro caſu agitur de fauore, quod probatur: nam licèt obligatio abſolutè ſignificet odiũ: at obligari religioni non videtur, niſi fauor, propter maximas immunitates, & priuilegia, quibus ipſe nouitius, eo ipſo quòd profeſſus eſt, fit particeps, & poſſet accidere, quòd ſi nõ fieret cõputatio de momento in momẽtũ, ipſe nouitius in die illo termini poſſet mori ante profeſſionem, & priuaretur ſuffragiis debitis, profeſſis, & monaſteriũ perderet hæreditatem, quæ ſibi ſi profeſſus moreretur, obueniret. Et pro hoc facit dictũ Panormitani *n*, dicentis, quòd in fauorabilibus, ſi cõtingat biſſextus, duo dies computãtur pro vno, & omnes cõcedũt, quòd anno probationis cadẽte in biſſexto, duo dies reputantur pro vno, prout articulo ſequenti dicetur. Et cõfirmatur: nam in multis caſibus, ius *o* ciuile etiam facit cõputationem de momento in momentum in fauorabilibus, licèt aliquib. odioſa ſint; puberes enim poſſunt facere teſtamentum, & ſatis eſt, quòd compleuerint annos quatuordecim, licèt nõ exceſſerint, adeò quòd dies vltimus quatuordecim annorum inceptus, habetur pro completo, licèt ex tali factione teſtamẽti aliquibus damnum inferatur: ſimiliter in propoſito licèt ex profeſſione in vltimo die termini anni probationis, aliquibus iniuria irrogetur per hæreditatẽ monaſterio delatam, debet in fauorem profitentis, & monaſterij, dies termini computari in termino, ita vt fiat computatio de momento in momentum. Quod maximè comprobatur ex deciſione Iuriſconſulti Vlpiani *p*, qui ait in vſucapionibus non à momento ad momentum, ſed totum ad poſtremum diem computamus, ideoque qui hora ſexta diei Kalendarum Ianuariarum poſſidere cœpit, hora ſexta diei pridie Kalendas Ianuarias implet vſucapionẽ. Ex quo loco, ſequens conficio argumentum, ſi in vſucapionibus, quæ ſunt odioſæ, non fit computatio de momento ad momentum, vt tempus præſcriptionis finiri dicatur, ſed ſufficit, quòd dies ſit cœptus, vt habeatur pro completo, vt ex dictis legibus ſummat Paulus de Caſtro, quomodo ad profeſſionem faciendam, vt annus probationis finiri dicatur, non debemus eſſe contenti, quòd fiat computatio de momento in momentum, ſed debemus deſiderare alium diẽ expectari, vt profeſſio legitimè poſſit dari. Et hanc opinionẽ, his non adductis tenet Henriquez *q* allegans Palatium.

m l. cum qui k il. planè. ff. de verb.obli.
n Pa in c.quæ ren.de ver.ſig.
o l. qua ætat. ff. qui teſta. facere poſ.
p l. in vſucapion. cũ l.ſeq. ff.de vſufr.
q Henr. 2. to. li.13 de exco. c.40.n.2. Pala.in 4. d. 38. q.1.p.823.

Nec contra hoc obſtat quidam Canon *r*: nã reſpõdetur, quòd loquitur in caſu diſſimili, in quo patet ipſius puellæ minoris duodecim annorũ poteſt reclamare, ad quod ipſi patri datur annus, & dies. Et certè ſi Cõcilium vellet, vt vnus dies vltrà expectaretur, id vtique exprimeret, ſicut in dicto Canone eſt expreſſum loquente de patre volente filium impuberem à monaſterio reuocare.

r ca. puel. 20. q.2.

ARTICVLVS V.

Vtrùm in anno biſſexto duo dies debeant computari pro vno ad effectum implendi annum probationis.

RESpondeo dicendo, quòd in anno biſſexto ſecundũ ius *ſ*, duo dies debẽt pro vno reputari, & ſic quo

ſ l.cùm biſex. ff.de ve.b ſig.

Digitized by Google

quoad annum probationis debent etiam computari pro vno. Et ratio eſt, nam cùm hæc materia ſit politica, & ciuilis, clarũ eſt, quòd de ea politicè, & ciuiliter loqui debemus. Ex quo ſequitur, quòd annus probationis, non debet eſſe annus ſolaris, & naturalis, qui neceſſariò trecentos ſexaginta quinque dies, & ſex horas continet, ſed debet eſſe annus a republica, vt talis declaratus. Pro cuius rei explicatione eſt notandum, quòd varia fuit apud pleraſque gentes olim annorum ratio, vt nobis ſcriptum reliquerunt, Plinius *a*, Macrobius, Alexander ab Alexandro, & alij, quos refert diligentiſſimus Tiraquellus. Annus verò Romanorũ, quo modò vtimur, dubio procul conſtat duodecim menſibus, quo vſa eſt Reſpublica Romanorum ab Imperio Iulij Cæſaris, qui imitatus Ægyptios ad certum dierum numerum ſolis redegit annum, intercalario antiquo menſe ſublato, vt vnus dies quarto quoque anno intercalaretur, qui & hodie quoque intercalatur propter vniuſcuiuſque anni quadrantem, qui ad perfectum ſolis curſum poſt CCCLXV. dies deerat, auctoribus Macrobio, Plinio, & Plutarcho. Priùs enim Romulus ex decem menſibus conſtituerat annum ſolarem. Numa verò ex duodecim, ſed ratione quadam adeò confuſa, vt neceſſe fuerit eam à Iulio Cæſare immutari, itaque anno ſolari vſa eſt ſemper Romana Eccleſia. Apud Hebræos verò hic annus ſolaris erat in vſu, diuerſa tamen menſium obſeruatione: ſiquidem duodecim lunationes apud eos, ſimul additis vndecim diebus, faciunt annum ſolarem, de quo latè per Couarruuias *b*, & Petrum Martinez.

a Pli. li. 2. *ca.* 48. *Macro. li.* 1. *c.* 8. *Alex. li.* 2. *dies genial. c.* 24. *Tira li.* 1. *retract.* §. 1. *glo.* 10.

b Co. li. 4. *va. c.* 12. *Mart. li.* 9. *hypo.* 36.

Secundò eſt notandum, quòd quantùm ad negotia, & cõmercia humana, ille annus debet iudicari, qui à Republica à certo die vnius menſis vſque ad eundem diem ſequẽtis anni, ſiue annus ſit biſſextus, ſiue non, licèt annus ſolaris ſemper ſit vnus, & hic annus ciuilis, & politicus ſufficit ad hoc, vt ſit perfectus annus probationis.

Ex qua reſolutione, colligitur reſolutio ad quandam dubitationem, quæ exorta fuit ab anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſecundo, cui, Gregorij XIII auctoritate dempti ſunt decem dies; à quinto enim die Octobris vſque ad decimum ſextum diem eiuſdem menſis, ſunt ſublati, propter quod fuit dubitatum, vtrùm in ordinibus ſacris initiãdis ille annus deberet vt integer reputari, vt ſacris initiandis reputarentur habere ętatem à ſacris canonibus requiſitam: an verò illi decem dies deberent ſuperaddi. Ad quod reſpondetur nullam eſſe neceſſitatem expectandi complementum illorum decẽ dierum; licèt enim ille annus milleſimus quingenteſimus octuageſimus ſecundus non fuerit perfectus ſolaris, fuit tamen perfectus ciuiliter, & politicè, & in omnibus commerciis, vt talis receptus, & de his annis loquuntur decreta Canonica, certos annos ad negotia aliqua requirentia.

Eadem autem diſtinctio, quæ verſatur inter annũ ſolarem, & politicum, verſatur etiam inter diem naturalem, & ciuilem; quidã enim eſt dies ciuilis, quidam verò naturalis. Dies naturalis eſt ille, qui incipit à primo manè vſque ad noctem; hoc enim nomen fuit illi à Domino impoſitum, vt ex Geneſ. *c* patet, & de hoc die loquitur D. Gregorius dicens, vt cùm dies abſceſſerit, noctemque ſol reduxerit; dies politicus, eſt dies viginti quatuor horarum, quem aliqui ignorantes, diem naturalem appellant; hunc autem diem politicum inſtituit Reſpublica, & Eccleſia ad ſuum regimen. Vnde in diſtinctis prouinciis incipit hic dies à diſtinctis horis; quidam enim ipſum à media nocte, vſque ad aliam mediam noctem enumerant; alij à meridie, alij à primo mane, alij ab occaſu ſolis, qua vltima computatione vtuntur Atheniẽſes, prout refert Accurſius *d*. nos cõſuetudinẽ antiquam Romanorum ſectantes, hũc diem à media nocte initiamus, vſque ad aliam mediam noctem complendũ, & ſic *e* Iuriſconſulti contractum noctu factum non improbant, cùm die politico fiat, nec in religionibus profeſſio noctu facta, irrita iudicatur.

c Geneſ. 1.

d Accurſ. in l. more Romano ff. de feriis.

e l. non mino. rẽ. de tranſa.

Ex quibus infertur, quòd ſi Prælati præcipiant religioſis, vt intra duos dies naturales aliquid faciant, ſub pœna excommunicationis ipſo facto, non incidunt in prædictam pœnam hoc non facientes intra quadraginta horas ab hora intimationis, cùm in aliis quatuor horis poſſit ab eis fieri; Prælati enim, & vulgus vocabula confundunt, dies politicos, naturales appellando; verum eſt tamen, quòd ſecundùm ſubiectam materiam, appellatione diei, aliquando non veniet dies politicus; ſed tantùm naturalis, qui incipit à primo mane vſque ad noctem, velut ſi Prælati præcipiant ſubditis, vt intra vnum diem naturalem opus faciant, quod de die, & non de nocte fieri neceſſe eſt, vt erit opus extra monaſterium peragendum, extra quod noctu non poſſunt regulares exiſtere; hoc enim præceptum ad diem tantùm naturalem, & non politicum eſt reſtringendum.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm nouitij in aliquo caſu poſſint facere profeſſionem non finito anno probationis.

RESpondeo dicendo, quòd circa hoc habemus quoddam breue Pij V. cuius tenorem refert Paraſellus, & in præſentiarum refero.

Pius V. ad perpetuam rei memoriam. Summi Sacerdotij cura meritis licèt imparibus, nobis ex alto cõmiſſa, requirit, vt votis illis, per quæ animarũ Chriſti fideliũ, præſertim Sanctimonialiũ virtutũ, Domino ſub ſuaui religionis iugo, virgineaq; perpetuæ caſtitatis laureola famulãtiũ, ſaluti ſpiritualiq; conſolationi conſulitur, libẽter annuamus, illaq; fauoribus proſequamur opportunis. Sanè exhibita nobis nuper pro parte dilectarũ in Chriſto filiarũ Monialiũ ordinis S. Dominici fratrũ Prædicatorũ præparatarũ petitio cõtinebat, Quòd quoniã aliquãdo accidit vt illæ durãte tẽpore probationis illarũ, ad emittendam profeſſionẽ regularẽ, & ante illius emiſſionẽ ab hac vita migrãt, & in dicto tẽpore probationis obſtantibus cõſtitutionibus, ſiue ſtatutis, & ordinationibus dicti ordinis non valẽtes dictã profeſſionẽ emittere, carẽt cœleſti merito, quo ex dono, & benignitate Sedis Apoſtolicæ, cæteræ dicti ordinis Moniales profeſſæ in dicta profeſſione, & regula decedentes gaudent.

Quare nobis humiliter ſupplicari fecerũt, vt ſibi in præmiſſis opportunè prouidere de benign. Ap. dignaremur.

Nos igitur (qui ſalutẽ animarũ dictarũ Monialiũ nouitiarũ, etiã ante profeſſionis emiſſionẽ, & durante tẽpore probationis earundẽ decedentiũ, ſincero deſideramus affectu) ipſaſque Moniales, nouitias, & earũ ſingulas, à quibuſuis excõmunicationis, ſuſpẽſionis, interdicti, aliiſq; Eccleſiaſticis ſentẽtiis, cẽſuris, & pœnis à iure, vel ab homine quauis occaſione, vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodatæ exiſtũt, ad effectũ præſentiũ dũtaxat cõſequẽdũ, harũ ſerie abſoluẽtes, & abſolutas fore cenſentes, huiuſmodi ſupplicationibus inclinati, eiuſdẽ Monialibus nouitiis, nunc, & pro tempore exiſtentibus, & earũ ſingulis, vt quãdo, & quoties aliqua ex iis nõdũ profeſſa, de alicuius medici cõſilio ab hoc ſæculo tranſitura cõſpicitur, ipſa pro cõſolatione animæ ſuæ profeſſionẽ prædictã ante tẽpus requiſitũ (quatenus tamẽ in ætate legitima cõſtituta ſit) ad illã emittẽdã in manibus Abbatiſſæ, ſeu Prioriſſæ, vel alterius ſuperioris Nouitiarum ipſius monaſterij ſeu domus, ita tamen, quòd ipſæ Moniales nouitiæ, ſic decedẽtes

indulgentiã, & alias gratias, quas Moniales verè profeſſæ decedẽtes conſequũtur, cõſequi poſſint, emittere in articulo mortis liberè, & licitè valeat, Apoſtolica autoritate, tenore præſentiũ perpetuò concedimus, & indulgemus. Necnon eiſdem Monialibus Nouitiis, ita tunc profeſsis decedentibus plenariam peccatorum ſuorum indulgentiam, & remiſsionem in forma Iubilei miſericorditer in Domino eiſdem autoritate, & tenore elargimur.

Ac conceſsionem, indultum, & elargitionem huius, ac præſentes literas ſub quibuſuis ſimilium, vel diſsimilium indulgentiarum, & gratiarũ ſuſpenſionibus, reuocationibus, & limitationibus, etiam in fauorem quorumcunque factis, & faciendis, nullatenus comprehenſas, ſed ſemper ab illis exceptas, & quoties illæ emanabũt, toties in priſtinũ, & validiſsimũ ſtatum reſtitutas, repoſitas, & de nouo conceſſas exiſtere, ipſiſque Monialibus, & profeſsionẽ emittentib. ſuffragari poſſe: & ſic per quoſcũque Iudices, & cõmiſſarios quauis autoritate fungentes, etiã S. R. E. Cardinales, & ſacri Palatij Apoſtolici cauſarum auditores, ſublata eis, & eorum cuilibet, quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & autoritate iudicari, & diffiniri debere, ac quicquid ſecus ſuper his, à quoquam, quauis autoritate ſcienter, vel ignoranter attentari contigerit, irritum, & inane decernimus.

Non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ac monaſterij, ſeu domus, & ordinis huiuſmodi, etiam iuramento, cõfirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis, ſtatutis, & conſuetudinibus, Priuilegiis quoque, indultis, & literis Apoſtolicis, illis, eorumque Superioribus, & perſonis, ſub quibuſcunque tenoribus, & formis, ac cum quibuſuis clauſulis, & decretis in contrariũ quomodolibet conceſsis, approbatis, & innouatis. Quibus omnibus, & ſingulis illorum tenore, ac ſi de verbo ad verbum, nihil penitus omiſſo, & forma in illis tradita obſeruata, inſerti forent, præſentibus pro ſufficienter expreſsis habentes, illis alias in ſuo robore permanſuris, hac vice duntaxat ſpecialiter & expreſsè derogamus, cæteriſque contrariis quibuſcunque. Datum Romæ apud ſanctum Petrum ſub annulo Piſcatoris, die 23. Auguſti. 1570. Pontificatus noſtri anno quinto.

Hoc priuilegium deſumpſi ex libro *a* Reuerendiſſimi Pataſſeli, in quo aliqua priuilegia notabilia cõgeſſit.

a Fol. 245. in noua impr.

Ex qua conceſſione colligitur, quòd nouitiæ habẽtes legitimam ętatem ad profitendum, ſi contingat in articulo mortis conſtitui, poſſunt profiteri, etiam non finito adhuc anno probationis.

Pro explicatione autem huius conceſſionis eſt primò notandum, quòd ipſa videtur reuocata per Gregorium XIII. in ſua conſtitutione, quæ incipit, *In tanta negotiorũ mole*, cuius tenorẽ refert Nauar. *b* in qua reuocauit quidquid conceſſit Pius V. ſuper ſtatu, & regimine ſanctimonialiũ contra ius, & decreta Cõc. Trid. ſed poteſt dici, quòd nõ eſt reuocata, quoad forũ conſciẽtiæ: prout *c* enim in 1. Tomo probauimus, à Pio V. fuerunt reualidata in foro conſcientiæ omnia priuilegia, quæ erãt contra decreta Conc. Trid. per prædeceſſores ſuos conceſſa, prout in primo Tomo probauimus, & ſic videtur, quòd per ſemetipſum conceſſa, & concedenda contra ſupradicta decreta voluerit ſemper in foro conſcientiæ ad minus obſeruari. Et Gregorius XIII. vt dictũ eſt in primo Tomo *d* ſuprà allegato, in ſua conſtitutione tantùm reuocauit ea, quæ Pius conceſſerat contra ſupradicta decreta, nolens ea aliquam vim in foro exteriori habere. Poteſt etiam dici, quòd Gregorius XIII. tantùm reuocauit ea, quæ conceſſerat Pius V. ſuper ſtatu, & regimine monialium; non autem ſuper profeſſione in articulo mortis emittenda, cùm hoc neque ad ſtatum, nec ad regimen pertineat monialium, ſiquidem ſupponitur ipſam monialem, ſtatim ab ſtatu huius ſæculi, & ab eius regimine deceſſuram.

b Na. in ſumma manual.
c 1. to. q. 8. ar. 9.
d t. 1. to. q. 8. ar. 9.

Secundò notandum eſt, quòd virtute huius breuis, & conceſſionis ipſi nouitiæ, ſic profeſſæ non poteſt ſuccedere monaſterium, in præiudicium venientium ab inteſtato, cùm tantùm concedat hoc ſummus Põtifex propter cõnſolationem ſpiritualem ipſarũ Monialium, & nouitiarum, vt patet ex verbis huius conceſſionis ibi, *carẽt merito cœleſti, quo dicti ordinis profeſſæ, &c.* & ibi, *pro cõſolatione animæ ſuæ.* & ibi, *ſic decedẽtes indulgẽtiam, & alias gratias, quas Moniales verè profeſſæ.* & ibi, *plenã ſuorũ peccatorũ indulgentia in forma iubilei.* Et nunquã ſummus Põtifex ſuis priuilegiis intendit derogare iuri quæſito alterius, prout nos in primo Tomo *e* diximus, niſi hoc expreſſerit, & in hac bulla nullum apponitur verbum, ex quo colligatur velle ſummum Pontificem iuri venientium ab inteſtato præiudicare. Præterea ſi hoc priuilegium tantũ in foro conſcientiæ locum habet, quidquid virtute ipſius fit, tantùm in foro conſcientiæ valebit, & ſic cùm profeſſio virtute eius tantùm in foro conſcientiæ valeat, virtute ipſius nihil in iudicio exteriori peti poteſt. Verum eſt tamen, quòd ſi nouitia ex ea infirmitate non deceſſerit, ſi poſtea anno probationis cõpleto profeſſionem emittat, primã ratificãdo ſuccedet monaſteriũ, ſecundũ ea quæ ſuprà *f* late diximus.

e 10. q. 6. ar. 8
f ſup. 1. to. q. 77. art. vit.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm poſsit nouitius renunciare anno probationis, & ſine eo completo profiteri.

RESpondeo dicendo, quòd licet forte diſputando poſſit pars affirmatiua teneri; at pars negatiua in iudicando, & conſulẽdo eſt amplectenda. Primò, quia in Concilio *g* Tridentino parificantur profeſſio ante decimum ſextum annum facta, & facta ante diem anni probationis; at nemo audebit dicere profeſſionem ante decimum ſextum annum factam de cõſenſu nouitij, & monaſterij valere; ergo neque debemus dicere profeſſionẽ factam ante finem anni probationis de conſenſu nouitij valere, cùm de parificatis idem, ſecundùm ius *h*, debet iudicari. Secundò probatur: nam mẽs, & ratio, ſunt anima legis, vt dicitur in quadam regula *i* iuris nec debemus putare, ait Hieronymus *k*, Euãgelium eſſe in verbis ſcripturam, ſed in ſenſu, quibus concordat Imperator in quadam lege *l*: at mens, & ratio, qua moti ſunt ſacri Concilij patres, ad conſtituẽdum dictum decretum, videtur fuiſſe ne illo anno nouitij renũciare poſſent. Tertiò, quia verba legis ita interpretãda ſunt, vt ipſa non fruſtrentur, & otioſa reddantur, iuxta tradita in iure *m*: at interpretari prædictum decretum, vt limitetur per aliud decretum *n*, expreſsè habens, annum probationis inductum eſſe in fauorem tã monaſterij, quàm nouitij, & quòd de conſenſu vtriuſque partis illi fauori renunciari poſſit, eſt illud fruſtrare, & nihil, aut certè parum induceret noui: nam etiam ante illum profeſſio facta ſine vtriuſque partis conſenſu, ſcilicet monaſterij, & nouitij erat nulla. Quartò, nam prædictum decretum Concilij Tridentini exæquat in hoc religiones mendicantes, & non mendicantes, vt palàm colligitur ex eius contextu: at profeſſio facta apud Mendicãtes de conſenſu vtriuſque partis ante finem anni probationis eſt nulla, aut certè non facit verum religioſum, ſed tantùm in genere obligat religioni. per quod nõ fit profitens verè religioſus, ſed obnoxius, vt fiat religioſus, iuxta quãdam decretalem *o*, vbi communis omnium doctorum.

g Con. Trid. ſ. ſ. 25. de reg. c. 15.
h l. fi. ff. mandat. c. licet de decim.
i ca. fi. de reg. iur.
k Hieron. in epiſt. ad Gala. 1. 2. c. Marcha. 1. q. 1.
l l. non dubiũ. C. de legibus
m c. in his. de priu. c. ſi cum ſ. u. d. ſen. exc. in 6.
n c. ad apoſtolicam. de reg.
o d. c. ad apoſtolicam.

Denique probatur prædicta cõcluſio: nemo enim iuri publico poteſt renunciare, vt dicitur in iure *p*, & experientia, quæ eſt rerum magiſtra, docuit ſan-

p ca. ad dileg. tr. de for. comp.

ctos Patres præfati Concilij, quòd licèt renunciatio, prædicti anni tempore, quo factum fuit dictum decretum capituli *ad apoſtolicam*, ſolùm videbatur præiudicare iuri priuato. tempore tamen dicti Concilij, & noſtro clare cœpit præiudicare tã iuri publico, quam priuato, & ita in vtilitatem publicã vetuit Conciliũ huiuſmodi profeſſiones ante annum fieri: nam iã paſſim in aliquibus religionibus intra vnam, vel alteram hebdomadam cœperunt fieri profeſſiones, vt ad dignitates, & beneficia promouerentur, & fierent priùs magiſtri, quàm diſcipuli, cùm in magiſtrum aſſumi non debeat, qui nõ nouit eſſe diſcipulus cum magno damno, & dedecore publico ipſarum religionum, quæ ſunt magna pars Reipublicæ Chriſtianæ, in qua ius publicum conſiſtit, argumento cuiuſdam legis *a*. & conſequenter nemo auctoritate propria poteſt tali iuri renunciare, & per hæc, & alia hanc partem defendit Nauarrus *b*.

a *l.* 1. *§. huius ſtu. ff. de iuſti. & iur.*
b *Na. li.* 1. *cõſi. ti. de reg.* 16. *fol.* 31.

ARTICVLVS VIII.

An annus probationis debeat eſſe continuus.

RESpondeo dicẽdo, quòd Panormitanus *c* tenuit diſputatiuè ſufficere, quòd ſit interpolatus, quod ante ipſum videtur tenuiſſe quædam gloſſa *d*. ſed oppoſitum eſt verius, & cõmuniter tenetur, ſcilicet, quòd oportet annum eſſe cõtinuum, eo modo, quo ſolẽt auſteritates in religione cõtinuari. Et hoc Panormitanus putat verius, cũ hic annus ſit ſtatutus ad experiendum auſteritates, quæ maximè in continuatione conſiſtunt; ſicut patet in eo, qui difficultatur ieiunare quadraginta dies, facilè ieiunaret eos, ſi inter diẽ, & diem aliũ, diẽ refectionis interponeret. Tum quia decretalis dicendo *e* infinitè, auſteritates omnes vniuerſaliter comprehendit; in caſu autem noſtro, poſſibiliter quis non experiretur omnes, putà quadrageſimales, ſi egrederetur tẽpore Quadrageſimæ, & idem in aduentu, & hyeme, vel æſtate. Tũ, quia cùm iura loquuntur de annuali ſpatio, vel de alio tempore, de continuo ſunt intelligenda, vt notat quædam gloſſa *f*, quia regulariter omne tempus debet eſſe continuum. Et hanc opinionem tenet Bartolus *g*. per textum ibi, vbi ſeruus dicitur veteranus, qui anno continuo ſeruiuit; nouitius autem, qui non ſeruiuit anno continuo, & ita tenet poſt Lapũ, & Alexandrum Rebuffus *h*, & confirmatur; nã qui ſeruit duobus diebus non dicitur ſeruire vno die, vt dicitur in quadã lege *i*, & plura conſeruata non ſunt propriè vnum, vt dicitur in alia lege *k*, vbi Bartolus, & communiter ſcribentes. Et ita hanc opinionem fuiſſe deciſam in ſacro pœnitentiario, teſtatur Nauárrus *l*. Hæc ſunt de iure communi, videamus nunc vtrùm ſecundùm priuilegia religionibus conceſſa, aliud ſit dicendum.

c *Panor. in ca. ad apoſtolicã de regular.*
d *Glo. in reg. cũ quid. de reg. iur. in* 6.
e *d. c. ad apoſ.*
f *Gl. ſuper ru. ff. de va. tempor. præſc.*
g *Bar. in l. interdum. ff. de public.*
h *Rebuf. conſ.* 68. *p.* 120. *col.* 2.
i *l.* 3. *ff. de ope. libert.*
k *l. vbi. ff. de verbo. oblig.*
l *Naua. li.* 1. *conſi. ti. de reg. conſ.* 37.

Pro quo eſt aduertendũ, quod Iulius II. ſtatuit, quòd cùm aliqui fratres in ordine Minorum annũ probationis inceperint, ſed poſtea ad eundẽ ordinẽ redierint, tempus prioris receptionis habitus, cũ tempore poſterioris ſibi cõputari, vel non computari poſſit, iuxta determinationẽ ſuorum ſuperiorũ: ita habetur in Ordinum Monumentis *m*. Quod priuilegium non exiſtimo eſſe reuocatum per Concilium Tridentinum *n*; in eo enim tantùm definitur, quòd annus debeat eſſe integer; non autẽ ibi definitur, quòd debeat eſſe continuus ſed hoc relinquit ſub opinione, ſicut antea erat: vnde illi, qui in noſtra religione Minorum de Obſeruãtia fecerunt profeſſionẽ poſt annũ integrũ probationis, diſcretũ tamen, & nõ continuum, ante conſtitutiones generales Toletanas apud viros graues noſtræ ſacræ religionis iudicati ſunt profeſſi, ſicut præſente me in facti cõtingentia iudicatũ fuit, in illuſtri conuentu S.B.P.N. Frãciſci Salmanticẽſi, cũ conſilio P. F. Franciſci de Alderete, & P. F. Ferdinandi de Campo, & P. F. Andreæ de Auila prouinciæ S. Iacobi olim prouincialis, & cũ conſilio P. F. Ioannis de Rada Magiſtri mei, & P. Fratris Frãciſci de Herrera dictæ prouinciæ patris, cuius ſcripta, & libri ſatis clamãt, hos eſſe in ſacra Theologia patres peritiſſimos, & cũ conſilio doctiſſimi doctoris Gabrielis Henriquez Iuriſconſultorum primarij, quem ego ſuper hoc caſu conſului, & in dicta conſultatione allegatum fuit Concilium Tridentinum ita non ſolùm conſuluiſſe: ſed etiam in praxi admiſiſſe Patres fratrem Ioannẽ Ramirez olim dictæ prouinciæ prouincialem, qui ex parte Regis Philippi II. fuit ad Concilium Tridentinum miſſus. & Fratrem Gaſparẽ de Vzeda, qui in ſacra Theologia ſpeculatiua, & morali viri ſatis conſummati fuerũt. Dixi ante conſtitutiones generales Toletanas: nam poſt eas dubium eſt, vtrùm profeſſio poſt annum diſcretum probationis impletum valeat. Dicitur enim in eis quòd ad maiorẽ Concilij obſeruationẽ nouitij permaneant per annũ continuum in probatione & ſic videtur Capitulũ generale auferre à Prælatis vſum prædicti priuilegij. Sed quidam in noſtra religione Pater ſatis bene meritus, & doctus dicebat, quòd in eo Capitulo nõ fuit ablatus vſus prędicti priuilegij, tum quia in dicta conſtitutione non fit vlla mentio de prædicta ademptione vſus, tum etiam, quia quãuis apertè diceretur in ea, vt Prælati non vterentur prædictá gratia, adhuc etiam iuſta exiſtente cauſa potuiſſent diſpenſare. quia in dictis cõſtitutionibus dicitur, quòd cùm cauſa vrgẽs euenerit, prouinciales poſſint diſpenſare, cum diſcretis Conuentus, in quo morari contigerit, cũ his nouitiis in ſuprà memoratis conditionibus à religione conſtitutis. Nec obſtat quòd conditio de continuitate anni non eſt de ſuprà memoratis cõditionibus; ſed potiùs de ſequẽtibus, vt patet ex contextu. & ſerie dictarum cõſtitutionum, quia reſpõdetur, quòd quamuis prædicta conſtitutio ſecundùm ordinem literæ non eſt de ſuprà memoratis, ſecundùm ordinem intentionis eſt de illis, quia in quantum tollit vſum prædicti priuilegij eſt conſtitutio facta à noſtra religione, & cùm mens Capituli Generalis ſit, vt prouinciales poſſint diſpenſare in conditionibus factis à noſtra religione circa ipſos nouitios, inde ſequitur, quòd licèt expreſsè in dictis ordinationibus tolleretur vſus prædicti priuilegij, quòd potuiſſent prouinciales diſpenſare iuſta occurrente cauſa, tum etiam, quia intentio dictæ conſtitutionis de anni continuitate, nõ fuit tollere vsũ prædicti priuilegij iuſta cauſa occurrẽte, ſed fuit, ſtatuere, quod iura decernunt, ſecundũ mẽtem doctorum, vt dictum eſt, & ideo cõſtitutiones prædictæ Toletanæ, expreſsè volunt vt Prælati vtantur ſuis priuilegiis obtentis cõtra leges Apoſtolicas ordinarias, vt expreſsè cõſtat ex ipſis conſtitutionib. *o*, ex quibus omnibus patet, quòd profeſſio facta ex diſpenſatione prouincialium, contra conſtitutionem de anni continuitate in noſtra ſacra religione Minorum de Obſeruantia erit valida & in tali caſu factum tenebit. Conſul. rem tamen vt hæ diſpenſationes rarò, aut nunquam fierent, niſi talis occurrat neceſſitas, quæ nulla poſſit tergiuerſatione negari. Hæc prædictus vir. Quę omnia mihi probatiſſima ſunt, ſed a tali vſu cenſeo abſtinendum omnino, nec niſi vrgenti neceſſitate ego eum admitterem, cùm poſtea profeſſus per talem diſpenſationem poſſit reclamare in iudicio comparendo, vt eius profeſſio irrita iudicetur: ſicut ego audiui apud Mantuum quendã religioſum, coram Vicario

m *In* 2. *impr. f.* 127. *conceſ.* 283.
n *Conc. Trid. ſeſ.* 25. *de reg. c.* 15.
c. 1. *de appro. nouitio.*
o *cap.* 8. *ti. de diſp. harum conſti.*

Generali reclamaſſe, eo quòd intra annũ probationis, extra monaſterium in quadam infirmaria eius, pro fratrib. eiuſdem monaſterij curandis deputata, per aliquot dies infirmus vt medicaretur ſteterit. Cũ quo ego ſimul ægritudine oppreſſus curatus fui; dicebat enim eius annum non fuiſſe continuum, prout ſacri Canones determinant. Et à fortiori, diſpenſatus poterit reclamare allegando nullam ad diſpenſandum cauſam interueniſſe. Nec patres religionis tales debent admittere profeſſiones, cùm mutato ſpiritu profeſſorum, lites veriſimiliter poſſint timeri.

Aduertendum tamen, quòd in aliis religionibus, in quibus non eſt facta ſimilis conſtitutio, poſſunt Prælati admittere ad profeſſionem eos, qui annum diſcretum probationis peregerunt, cùm priuilegium Iulij II. non ſit (vt probatum eſt) à Concilio ſublatũ. Quod verum eſt ſi dictæ religiones priuilegiis mendicantium fruuntur, prout quaſi omnes fruuntur.

ARTICVLVS IX.

Vtrùm ſit de ſubſtantia anni probationis, quòd deferatur habitus regularis.

a l. 3. tit. 7. p. 1. iuxta finẽ.

RESpondeo dicendo, quòd in quadam lege *a* partitarum hæc quæſtio determinatur in hunc modũ: *Otro ſi el que entra en orden en algun monaſterio deue veſtir el habito de aquel orden. ca de otra manera no podria bien prouar la aſpereza de la orden, porque vna gran parte de la graueza de la regla es en las veſtiduras.* Circa quam legem aduertit ibi Gregorius Lopez eſſe conformem cuidam decretali *b*, vbi Abbas dicit, quòd eſt de ſubſtantia, vt quis probet regulam in habitu regulari nouitiorum. Et quantùm ad noſtrã religionem fratrum minorum de ſubſtantia eſt, vt nouitius probet regulam in habitu regulari, cùm in ea præcipiatur, vt certo habitu nouitij induantur.

b c. ſuper eo, cum gl. ibi, de reg.

ARTICVLVS X.

Vtrùm in anno probationis ad profitendum ſufficiat, quòd deferatur habitus religionis partim in monaſterio, partim extrà.

RESpondeo dicendo, partem affirmatiuam videri veriorem, tum quià ſupponitur, quòd prædictus nouitius detulerit habitum ſuſceptum per totum annum, partim intra monaſteriũ, partim extrà, manẽs ſemper ſub obedientia ſui ſuperioris, & cum eius licentia, iuſta de cauſa data, & faciẽs eius præcepta, & mandata, & videtur ſufficiens ad implendum ſuum annum nouitiatus. Tum quia nullo iure cauetur, quòd nouitius debeat manere ſemper, & continuo toto anno intra monaſteriũ, & quod patrũ ſanctionib. non eſt ſtatutũ, ſuperſtitioſa inuentione non eſt præſumendum, argumento cuiuſdam *c* Canonis *d*. Tum quia Abbas antiquus, quem refert Abbas iunior, ſiue Panormitanus dixit, quòd religioſus manens extra monaſterium ſub obedientia ſuperioris, & cum eius licẽtia, videtur reſidere intra illud, prout latè tradit Nauarrus *e*, allegando Syluestrum, idem cum communi tenentem. Tum etiam, quia etiamſi prædictus Abbas, nec aliquis alius, id dixiſſet, ita tamen dicendum erat, alioquin ſequeretur, quòd omnes nouitij, qui intra annũ exeunt monaſteria de licentia ſuorum ſuperiorum, in quib. ceperunt habitũ, vt peregrinarentur in ſtationes, vel alia loca pia, vel viſerent ſuos parentes, aut cognatos ægrotantes, vel vt medicarentur, vel vt teſtificarentur, vel recrearentur, vel alia iuſta de cauſa non complerent annos ſuorum nouitiatuum. Tum, quia alias ſequeretur, quòd errant Reges, & Principes omnes, qui ſunt generales religionum militarium, qui frequenter poſt datum habitum ſuarum religionum ſuis militibus nouitiis, ſtatim, aut certè poſt duos menſes, vel tres mittunt ad defendenda aliquot oppida munita, vel ad ipſamet bella, vt in eis compleant nouitiatuum annos.

c c. cõſuluiſti. 1. q. 4.

d Abb. in c. cum illorum. de ſent. excõ. Panor. in c. ex reſcripto co. 2. de iureiurand.

e Nau. in c. ſtatuimus 19. q. 3. n. 74. Syl. v. religio. 3. q. 1 9. verſ. 3.

Tum, quia hoc videtur ſatis probari in quadam decretali *f*, cum eis annotatis, quòd ſcilicet annus nouitiatus extra monaſterium de licentia ſuperioris iuſta de cauſa agi, & compleri poteſt, tum etiam, quia cõſuetudo, optima legum interpres habet, quod Prælati religionum, etiam nõ militarium, cùm datur habitus ſuorum ordinum aliquib. viris inſigniter eruditis, vel in exercendis artibus mechanicis, aut aliis valde expertis, mittunt eos intra annum nouitiatus ad diſputationes, & ad alia negotia peragenda, & ad inſtruendos alios ignorantiores, qui operãtur in villis monaſteriorum, ad aliquot dies, hebdomadas, vel menſes, neq; propterea cogunt eos ad inchoandum nouos annos nouitiatuum, tum quia frequenter longè aſperiorem, & duriorem vitam ducunt extra monaſterium, quàm ducerent intra illud, & probãt magis duritiem obedientiæ in eundo, & redeũdo, & laborando, & malè edendo, quàm hi qui intra monaſterium ſub vmbra obediunt bene edendo. Et cõfirmatur; non enim eſt neceſſariũ, vt nouitius probet, & experiatur omnes auſteritates monaſterij in indiuiduo, ſiue in ſpecie, ſed ſufficit, quòd experiatur auſteritatẽ in genere per totum vnum annum, degẽdo ſub obedientia Prælati; ſi enim nouitius ſtatim poſt ſuſceptum habitum inciperet ægrotare, & maneret æger quatuor, aut ſex, vel decẽ menſes intra monaſterium ſub obedientia, poſſet in fine anni profiteri, ſecundùm mentem doctorum, quorum nemo dicit, nec vt puto auderet dicere contrarium; ergo non eſt abſq; vlla lege dicendum, quòd teneatur experiri omnes auſteritates in ſpecie, imò minime gentiũ poſſunt eas experiri nouitij noſtræ ſacræ religionis Minorum. Cuius præceptum eſt non poſſe fratres profeſſos in ea equitare, quod rigoroſum præceptum nõ poſſunt nouitij in anno nouitiatus experiri, & multis allegatis, hanc partem defendit doctiſſimus Nauarrus *g*.

f c. inſinuante, qui clerie. vel vouent. matr. contr. poſ.

g Nau. c. q. ſolpl. tit. de reg. conſi. 42.

Aduertendũ tamen, quòd ſemper dixi, ſi talis nouitius egrediatur, & ſit extra monaſteriũ, cum licentia ſui Prælati, & cum habitu: nam ſi ſine licentia, & ſine habitu egrediatur, & poſtea reuertatur, talis annus dicitur interpolatus, & eſt inſufficiẽs ſecundùm ius commune ad profeſſionem, licèt ſecundùm conceſſionem Iulij II. ſuprà in octauo articulo relatam ſufficiens videatur. Nec ſuprà dictis obſtat ordinatio Toletana generalis pro ordine Minorum de Obſeruantia facta, vbi dicitur, quòd licèt nouitius exeat cũ habitu, minimè tempus nouitiatus ante exitũ cõpletũ ipſi computetur. Nam reſpondetur, quòd dicta ordinatio intelligenda eſt, quòd exiit cum habitu, ſine licentia Prælati, iuxta ſuperiùs notata: non autem quando exiit cum habitu, & licentia Prælati. Vel dic quòd ſi de licẽtia Prælati cũ habitu egrediatur, annus erit continuus, & nõ diſcretus, & facta profeſſio valebit; non enim ordinatio generalis poteſt ſtatuere, vt peracto anno continuo, probationis profeſſio facta, ſit nulla; hoc enim eſſet aliquod contra ius commune determinare, ad quod poteſtas conſtitutionis generalis non ſe extendit, iuxta tradita à Nauarro *h*. Ex quo infertur, quòd ordinatio prædicta ſolùm impedit fieri profeſſionem, quando ſine habitu, & ſine licentia, & cauſa egreditur nouitius

h Nau. vbi ſu. conſ. 3. nu. 4

Digitized by Google

tius extra monaſterium:non tamen irritat profeſſionem ſi fiat; irritare enim hanc profeſſionem ſolus Papa poteſt,& capitulum Generale minimè, neque obſtat,quòd ſit cõfirmatum à Papa;Papa enim confirmat ſtatuta quatenus non ſunt contra ius,& ſacros Canones, prout notat Nauarrus *a* in ſimili caſu.

a Na.vbi ſ.

Aduertendum eſt etiam, quòd Prouinciales poſſunt dare huiuſmodi licentiam ad exeundum, & etiam Prælati monaſteriorum in quibus ſunt nouitij,cum conſilio Diſcretorum ipſorum monaſteriorum, quando ad Prouinciales non facilè recurri poteſt,& neceſſitas vrget,cùm Guardani,& Prælati conuentuales pro ſimilibus neceſſitatibus habeant ad dandas ſimiles licẽtias,facultatem. Quod ſecundùm conſtitutiones generales, aut prouinciales vniuſcuiuſque religionis eſt practicandum.

Aduertendum denique,quòd ſupradicta minimè conſulerem practicanda in nouitiis monialium; licèt enim propter aliquam infirmitatem cum licẽtia ſuperiorum, & cum habitu egrediantur ad domos parentum,vt in ipſis medicẽtur, non debet ipſis cõputari tempus, quod ante prædictum egreſſum in monaſterio fuerunt. Et ratio horum eſt:nam ipſæ moniales, aut ratione voti,aut ratione præcepti ad ſeruandam perpetuã clauſuram aſtringũtur,prout in primo Tomo *b* latè diximus,& nõ propter quãcunque infirmitatem conceditur ipſis ad egrediendum licẽtia,prout in eodem loco probauimus. Quem rigorẽ non experiuntur non potentes ſe continere,ita vt ſaltem intra annũ probationis nõ egrediãtur. Verũ eſt tamẽ,quòd ſi peracto anno probationis,aliqua cum licentia ſuperioris egrediatur, dum dos conſtituitur, & procuratur, vt grauis eius infirmitas curetur, ſi poſtea reuertatur, poteſt ſtatim ad profeſſionem admitti,cùm per integrum annum continuum in probatione ſteterit.

b 1. to q. 4.

Nec obſtat Concilium Tridentinum *c* definiens finito anno probationis ſtatim nouitios ad profeſſionem fore admittendos, aut expellendos: nam reſpondetur, quòd Concilium loquitur de nouitiis in monaſteriis virorum educatis, non autem de nouitiis monialium,vt ex eius litera ſatis patet ibi,*Nouitios, quos habiles inuenerint*. & probatur ex verbis eiuſdem decreti,ibi *Nouitij, vel Nouitiæ*, in quibus facit Concilium differentiam inter nouitios, & nouitias;nullam de fœminis nouitiis in prioribus verbis mentionem faciendo.

c Se. 25. de reg. c. 16.

ARTICVLVS XI.

Vtrùm regularis ad aliam tranſiens religionem in ea teneatur habere annum probationis continuum.

RESpondeo dicendo, quòd prima facie videtur non teneri profiteri,cùm in omni religione tria vota eſſentialia voueantur,ſcilicet caſtitatis, paupertatis,& obedientiæ, & ita qui profitetur vnam religionem approbatam, videtur profiteri omnia eſſentialia cuiuſcunque religionis,& cùm nihil fruſtrà ſit faciendum, iuxta quandam *d* decretalem,non videtur reiterandus annus probationis, neque profeſſio. At contrarium eſt dicendum, quia frequenter monaſterium ſecundum, eſt arctioris obſeruantiæ, ad quam profeſſio prioris monaſterij non extenditur, & niſi profiteretur nouè in ſecũdo,nullo iure ad illã obſeruantiã obligaretur, & ita omnes religioſi eius, non obligarentur omni diſciplina, quod abhorrent iura *e*,per quæ ita tenet Nauarrus *f*. Et licèt Leo X.

d c. ſi Papa. de priui. lib. 6.

e c. recol. de ſta. mon. c. in noua. 16. q. 7.

f Na. li. 3. cõſi. 11. de regul. conſ. 5.

g conceſſerit, vt tranſlatus de vna religione ad alteram poſſit facere profeſſionem ante annum probationis expletum de conſilio diſcretorum monaſterij, in quo facit profeſſionem; hoc tamen priuilegium non video in religionibus practicari, & ita per non vſum,ad minus eſt ſublatum.

g Habetur in ſuppl. fo. 49. conceſ. 295.

ARTICVLVS XII.

Vtrùm Prælati incidant in aliquam cenſuram, recipientes Nouitium ad profeſſionem ante annum probationis elapſum.

RESpondeo dicendo, quòd *Innocentius IIII. hoc prohibuit,vt habetur in Monumẽtis Ordinum. Et Alexand. IIII. fratribus Minoribus,& Prædicatoribus in virtute obedientiæ, & ſub excommunicationis pœna diſtricta inhibuit, ne ante annum probationis elapſum, quemquam ad profeſſionem ſui ordinis, ſeu renunciationem ſæculo faciendam recipere, neque conſtitutum intra huiuſmodi annum aliquatenus impedire, quo minùs infra ipſum ad aliam religionem, quam maluerit, tranſeat, vel niſi maior quatuordecim annis exiſtens profeſſus ſit tacitè,vel expreſſè,aut euidenter conſtet illum vitam voluiſſe mutare,quòd tamẽ non præſumitur,niſi clara probatione,& competentibus indiciis oſtendatur,omnino ad ſæculum redeat,ſicut de volũtate proceſſerit,præſumant. Et quòd ſi fortè contra huiuſmodi prohibitionem, quemquam recipere præſumpſerint, decreuit,eum, qui taliter receptus fuerit,nullatenus dicto ordini alligatum, ipſoſque fratres ad receptionem quorumlibet ad profeſſionem eiuſdem ordinis fore iſto iure ſuſpenſos, & inſuper pœnæ ſubiiciendos, quæ fratribus ipſius ordinis pro culpis infligi grauioribus conſueuerunt.* Ita habetur in iure *h*, & refert Nauarrus.

in 2. impr. fol. 102. con. 228.

h ca. non ſolũ. de reg. li. 6. Na. c. 27. n. 137. §. 12.

Circa quam conſtitutionem ibi, niſi maior quatuordecim annis,aduerte, quòd hæc verba ſecũdùm Concilium Tridentinum *i* ſunt mutanda, loco quorum dici debet, niſi maior ſextodecimo anno exiſtens.

i Seſ. 25. de reg. c. 15.

Circa eandem conſtitutionem ibi, *aut euidenter conſtet illum vitam voluiſſe mutare*, nota quòd licèt nouitius intra annum probationis liberè, & ſine licentia petita ab aliquo poſſit à religione retrocedere,prout notat Panormitanus *k* per textum ibi, nec tenetur ſoluere expenſas factas ſibi à monaſterio, nec incurrat aliquam inhabilitationem ad ordines, vel beneficia Eccleſiaſtica,vel ſæcularia, prout allegando aliqua iura tradit Syluester *l*, hoc tamen per multa iura limitatur,niſi appareat euidẽter eum voluiſſe abſolutè vitam mutare. Vnde volunt aliqui *m*, quòd is qui religionẽ intrauit animo perſeuerãdi,teneatur religioni in genere, etiã alio voto non facto: quorum quidam dicunt,quòd eſt verè religioſus,ita quòd ſi contrahat matrimonium,nullum eſt,quia illud votum dicunt eſſe ſolemnizatum per habitus ſuſceptionem,quam opinionem improbat Sylueſter *n*,quia votum non ſolemnizatur, quoad dirimẽdum matrimonium, niſi per ſuſceptionem ordinis ſacri, vel profeſſionem tacitam,aut expreſſam,vt patet in iure *o*. At hic nõ ſuſcipit ordinem ſacrum,neque eſt expreſsè,vel tacitè profeſſus. Cùm profeſſio tacita, vel expreſſa non poſſit alicui dari ſine conſenſu monaſterij, quia eſt quaſi quidam contractus, ex quo reciproca oritur obligatio,quæ ex parte vnius tãtùm nõ poteſt proficiſci,vt in quadã lege *p* ſatis innuitur, imò nec ſupradictus remanet obligatus religioni in genere,cùm non obligetur proprio voto: propoſitũ enim non eſt votum, niſi ſequatur promiſſio,quod vbique innuit diuina Scriptura *q*, in qua dicitur;

k Pan. in ca. ſtat. de reg.

l Syl. in relig. 5. n. 8.

m Inno. c. conſulti. de regul. Syl. vbi ſu.

n Syl. vbi ſu.

o ca. vnic. de voto. 6.

p l. in omni. ff. de act. & oblig.

q Deu. 23. & Eccleſ. 5.

Digitized by Google

Facies, ſicut promiſiſti Domino, ſiquid vouiſti Domino, non tardabis reddere; diſplicet enim ei infidelis, & ſtulta promiſſio. Et idipſum innuunt *a* leges Ciuiles, ſecundùm quas votũ ex pollicitatione cauſatur. Nec talis obligatur præcepto ſuperioris, vt concludunt omnes Canoniſtæ, neque præcepto Eccleſiæ, quia hoc nullibi reperitur.

a l. 2. ff. de pollic.

Sed reſtat reſpondere verbis ſuprapoſitis ibi, *aut euidenter conſtet illum vitam voluiſſe mutare.* Reſpondetur enim, quòd hîc loquitur decretalis de propoſito mutandi vitam, vt erat oblatio profeſſionis, quia in religionis ingreſſu multi petebant profiteri, licèt profeſſio ſubitò non admitteretur, ſicut olim poterãt in omnibus religionibus non mendicantibus, & hi erant obligati religioni in genere, at non erant verè profeſſi. At modò poſt Concilium Tridentinum *b*, etiamſi petãt ſtatim profiteri, cùm ante annum probationis expletum non poſſint profeſſionem emittere, etiam non remanent obligati religioni in genere, prout ego in noſtra ſumma confeſſorum, cum Doctoribus communiter teneo.

b Conc. Trid. vbi ſup.

Circa ſuſpenſionem in dicta conſtitutione propoſitam notandum, quòd prouinciales in ea poſſunt diſpenſare, cùm non ſit Papæ, neque Sedi Apoſtolicæ reſeruata eius diſpenſatio, iuxta ea, quæ late in primo Tomo *c* probaui.

c 1. tom. q. 12.

QVÆSTIO XVI.

De Nouitiis, quoad eorum bonorum diſpoſitionem, in ſex articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſex.

1 *VTrùm ingrediens religionem poſſit teſtari.*
2 *An teſtamentum factũ ante ingreſſum per profeſſionem annulletur.*
3 *Vtrùm teſtamentum factum ante profeſſionem, poſſit poſt ipſam mutari.*
4 *Vtrùm vſusfructus bonorum filij profitentis in religione, pertineat ad monaſterium, an ad patrem.*
5 *Vtrùm legatum in ſingulos annos relictum alicui ingreſſo monaſterium fratrum Minorum de Obſeruantiâ, poſſit ante profeſſionem alicui legari.*
6 *Vtrùm qui vult ingredi religionem fratrum Minorũ, teneatur ſua bona pauperibus diſtribuere.*

Multa iam in ſecundo Tomo *d*, circa Nouitiorum renunciationes, dicta ſunt; nunc aliqua, pro complemento materiæ, hîc ſunt proponenda, & diſcutienda.

d 2. tom. q. 47.

ARTICVLVS I.

Vtrùm ingrediens religionem poſſit teſtari.

RESpondeo dicendo, quòd ante ingreſſum religionis, cuilibet eſt libera facultas teſtãdi, vt ex multis iuribus *e* tenet Abbas cõmuniter receptus. Et tradit Gutierez, nec Concilium Tridentinum *f* hoc reuocat; non enim annullat renunciationes ante ingreſſum religionis factas, & dato quòd eas annullet, non annullat teſtamẽtum, neque donationes cauſa mortis factas, ante ingreſſum religionis, nec poſt ingreſſum etiamſi fiãt ante duos menſes proximos profeſſioni, prout nos iam in ſecundo Tomo *g* explicauimus. Nec verba Concilij, ibi, nulla quoq; renunciatio, nec obligatio, poſſunt adaptari ad teſtamentum; habetur enim in quadam lege *h*, quòd verba, contraxerunt, geſſerunt, nõ pertinent ad teſtamentum, nec ad teſtandi ius, & clarũ eſt, quòd iſta nomina renunciatio, & obligatio includuntur ſub illis verbis, contraxerũt, geſſerunt; ipſa enim ſonant contractum. Nec valet dicere, quòd de contractibus ad teſtamentum valet argumentum, vt ex aliquibus iuribus *i* colligitur, & tradit Euerardus in ſuis locis: nam reſpondetur dictum argumentum procedere, quando eſt in omnibus eadem ratio, vt videri poteſt in multis caſibus, quos refert Alciatus *k*; at in noſtro caſu nõ eſt eadẽ ratio, cùm teſtamentum poſſit reuocari ante profeſſionem, quia ante mortem naturalem, aut ciuilem non confirmatur. At renunciatio, aut obligatio inter viuos irreuocabilis eſt, ex qua irreuocabilitate poteſt inuitus, & coactus renuncians, videns ſe bonis irreuocabiliter deſtitutum, profiteri, vt in ſecundo Tomo *l* abũde probauimus. Nec appellatione cõtractus, propriè venit teſtamentum, vt tradit Decius *m*. Et certè ſi Concilium vellet, ſuum decretum in teſtamento locum habere, id vtique patres Concilij minimè ſubticerent, ſcientes inter teſtamentum, & renunciationẽ, aut obligationem magnam in iure verſari differentiam.

e Auth ſi qua mulier. C. de ſacroſanct. Eccleſ. & in §. alud. in Auth. de monac. col. 1. & in c. quia ingred. 19. q. 3. Abb. in ca. in praeſ. n. 49. de pro.
f Seſſ. 25. de reg. c. 16.
g 1. tom. qu. 96.
h l. 20. ff. de verb. ſign.
i l. fin. C. de reb. Eccl. non alien. l. ſi quis prior §. certum C. de ecum. nup. Gl. in c. 1. § item ſacramẽta. C. de pace iur. firmata. Euerard. loco 17.
k Alci. in d. l. 20.
l 2. tom. q. 96.
m Dec. conſil. 600. n. 10.

Nec ſupradictis obſtat quædam lex *n* Partitarũ, ibi enim non diſponitur, quòd religionem ingrediẽs non poſſit teſtari, ſed quòd profeſſus in monaſterio id efficere minimè poſſit, prout ibi aduertit Gregorius Lopez.

n l. 17. tit. 1. p. 6. in princip.

ARTICVLVS II.

Dato quòd teſtamentum poteſt fieri ante ingreſſum religionis, quæritur, an per profeſſionem annulletur.

RESpondeo dicendo, quòd circa hanc quæſtionem videntur doctores variare, inter quos ſunt Antonius de Butrio *o*, & Abbas, qui omnino Antonio non adhæret. Et in hac controuerſia verior, & communior opinio eſt Bartoli *p*, dicentis teſtamentum factum ab eo, qui religionis profeſſionẽ, & ingreſſum minimè cogitabat, profeſſione ſecuta rũpi ſolùm, quoad legitimam portionem monaſterio cõpetentem. Hanc opinionem ſequitur Couarruuias *q*, & dicit communem Didacus Perez, quos ſequitur Durante. Quod eſt intelligendum, quãdo monaſterio non fuit relicta legitima portio; ſi verò relinquatur, manebit teſtamẽtum firmum, eo quòd ceſſat iuſta cauſa querelandi, & in hoc omnes concludunt, vt conſtat ex traditis à Nauarro *r* & Caldas.

o Butri. in c. in praeſen. n. 30 de probat. & ibi Abb. n. 62.
p Bart. in Auth. ſi qua mulier nu. 52. de ſacroſanctis Eccl.
q Couar. in c. 2. de teſta. nu. 5. Perez in l. 1. tit. 2. li. 5. ord. pag. 67. Durante de ar. teſtãdi ti. 3. c. 9.
r Nau. in c. non dicatis n. 81. & 83. Caldas de nomina. emph. qu. 6. n. 10. & 16.

Sed ſi de monaſterio cogitauit, & nihil monaſterio reliquit, non rumpitur ipſum teſtamentum. Ita tenet Bartolus *ſ*, quod dicit communiter approbatum Ripa, & vt verius amplectitur Iulius Clarus, qui addit, quòd caſu, quo non cogitauit de monaſterio ante ipſius religionis ingreſſum, rumpitur teſtamentum per profeſſionem, dummodo teſtator in ipſo religionis ingreſſu, non ſolùm ſe ipſum, ſed etiã omnia ſua expreſsè monaſterio dedicauit, non verò tacitè dedicauit: nam per hanc tacitam dedicationem non videtur priorem expreſſam voluntatem mutaſſe. Et addit Molina *t*, quòd Bartoli opinio iudicaretur amplectenda, ex ipſiuſmet religioſi confeſſione, iuramento firmata, intenderit ne, an non reuocare antiquum teſtamentum, illique eſſe ſtandum, ſaltem in foro conſcientiæ.

ſ Bar. vbi ſup. n. 8. Ripa in l. ſi vnquam q. 55. nu. 84. C. de reuo. dona. Clarus li. 3. recept. ſent. § teſta. q. 28. n. 6.
t Molin. 202. tract. 2. diſp. 139. col. 723.

Et aduertendum, quòd ſi ingreſſus monaſterium, habeat liberos legitimos, legitima debita monaſterio erit quintum; nam reliquum eſt filiorum, vt in le-

gibus

Digitized by Google

gibus *a* regni probatur, vltra quam partem filij, per parentes grauari non poſſunt, neq; etiam in tertio, & quamuis per aliam legem *b* liceat meliorationẽ inter filios facere, & monaſterium habeatur loco filij, ſecundùm quod videtur dicendum, quòd ipſi poteſt fieri melioratio; contrarium tamen eſt aſſerendum: nam dictæ leges locum habent in filiis veris; non autem in filiis fictis, vt ſatis abundè notauit Tiraquellus *c*.

a *l. 12 ti. 6. li. 5. non. cop. l. 8. tit. 8. eod. lib.* b *l. 2. tit. 6. lib. recop.*

c *Tiraq. in l. ſi vnquam C. de reuo. donat. fo. 333. n. 43. & 44.*

ARTICVLVS III.

Vtrùm teſtamentum factum ante profeſsionem poſsit poſt ipſam mutari.

RESpondeo dicendo, quòd teſtamentum factum à Nouitio ante profeſſionem, poſtea mutari, aut reuocari non poteſt; ſiquidem profeſſus teſtari non poteſt, etiamſi profeſſus fuerit religionem, quæ communia bona habere poſſit, ita probatur in iure *d*, & notant Abbas, & alij relati à Couarruuias, qui multos allegat contra Bartolum, adeò, quòd licèt reuocatio teſtamenti fiat in fauorem monaſterij, ea minimè valebit, neq; iure ſubſiſtet, vt ipſemet Couarruuias reſoluit.

d *l. 2. de teſt. Auth. de monach. §. illud Abb. in c. a in praſ. n. 61. de prob. Coua. in d. c. 2. nu. 9.*

ARTICVLVS IV.

Quidam habens aliquorũ bonorum proprietatem quorum pater habet vſumfructum, quæritur vtrùm per profeſsionem remaneat apud patrem vſusfructus, an tranſeat ad monaſterium, & caſu quo poſsit facere teſtamentum, vt poteſt: ſi ingrediatur religionem fratrum Minorum de Obſeruantia, vtrùm poſsit diſponere non ſolùm de proprietate prædictorum bonorum, ſed etiam de vſufructu, an verò ſolùm poſsit diſponere de proprietate, & nihil de vſufructu agere cõpetente parte, pro tota vita ſua.

RESpondeo dicendo, quòd ſi ingrediens religionem non faciat teſtamẽtum, certum eſt, quòd monaſterio ſolùm competit, quod erat dicti filij, & ſic ipſum monaſteriũ ſolùm debet habere proprietatem: vſusfructus autem apud patrem remanebit, quia per profeſſionem non extinguitur vſusfructus vſufructuarij, ſecundùm Nauarrum *e*, & latiùs Antonium Gomez, & Couuarruuias, poſt quandã Gloſſam communiter receptam. Si tamen ingrediens religionem teſtamẽtum facit, videtur, quòd poſſit diſponere, non ſolùm de proprietate, ſed etiam de vſufructu ſaltẽ de illo, quod remanet ablata legitima, quæ ipſi patri debetur, quæ eſt tertium. Lex enim Tauri concedit licentiam filio, vt poſſit facere teſtamentum, ac ſi non eſſet in poteſtate patris, ex quo cõſequi videtur, quòd poſſit diſponere de dicto vſufructu, qui ipſi pertineret, ſi in poteſtate patris non eſſet per hanc, & alias rationes: hanc partẽ defendit Antonius Gomez *f*. Cui opinioni ego non poſſum adhærere: licèt enim prædicta Lex *g* Tauri cõcedat facultatem filio, vt poſſit teſtari; non tamen concedit ipſi facultatem vt poſſit teſtari de rebus alienis: vſus autem fructus res eſt aliena, cùm ſit patris pro vita ipſius, vt reſoluit Molina *h*, & ſic per prædictam licentiam, non poteſt filius in aliquo præiudicare paterno iuri quæſito vſusfructus retinendi: poterit tamen filius relinquendo patri proprietatem vltra legitimam ipſi debitam, patri imponere grauamen, cũ ei aliquod bonũ proprium relinquat, de quo liberè poterat diſponere, ratione cuius ei grauamẽ aliquod imponere poteſt. Et hic eſt caſus notabilis ſecũdùm quem poteſt filius non habens aliquid de præſenti, quoad vſumfructum mãdare, vt fiat aliqua eleemoſyna de præſenti, aut facere aliquod legatum per viã fideicommiſſi.

e *Na. in c. non dicatis, nu. 38. Anto. Gom. in l. 6. tau. c. 11. Cou. in c. 2. n. 8. de teſt. Gl. in l. 1. C. de bon. mater.*

f *Ant. Go. vbi ſu. n. 13. & 14.* g *l. Taur.*

h *Mol. de primog. l. 4. n. 22. cum ſeqq.*

ARTICVLVS V.

Vtrùm legatum in ſingulos annos relictum, alicui ingreſſo in monaſterium fratrum Minorum de Obſeruantia poſsit ante profeſſionem alteri legari.

RESpondeo dicendo, quòd reſolutio huius quæſtionis videtur pendere ex reſolutione alterius, vtrùm ſcilicet legatum in ſingulos annos expiret morte ciuili ipſius legatarij religionem profitentis, & videtur quòd non: nam vſusfructus non extinguitur profeſſione vſufructuarij, etiamſi faciat eam in religione bonorũ capaci: neceſſaria eſt enim mors naturalis, vt ait quædam Gloſſa *i* notabilis ſecuta à Doctoribus cõmuniter, quos refert, & ſequitur Couarruuias, Antonius Gomez, Pinelus, & Speculũ teſtamentorum. Ex quo videtur, quòd ſicut vſusfructus non finitur profeſſione, etiam in religione bonorum in communi incapace, & poteſt alicui ante profeſſionem legari pro tota vita ipſius profitentis, ita etiã legatum in ſingulos annos nõ finiatur profeſſione, & per conſequens poſſit alicui ante profeſſionem legari. At cõtrarium exiſtimo tenendũ eſſe, in legato in ſingulos annos pro alimẽtis relicto, ipſi ingreſſo religionem; hic enim ſi profiteatur in religione fratrum Minorum de Obſeruãtia, non poteſt ante profeſſionem de tali legato diſponere, niſi pro illo tantùm anno in quo facit profeſſionẽ; differentia maxima enim eſt inter vſumfructum, & legatum in ſingulos annos; vſusfructus enim cedit dies ſtatim quod alicui competit, & ideo ad eius hæredes trãſmittitur: eſt enim quoddam ius purè, & abſolutè ipſi vſufructuario competens, & iam quæſitum: at annua legata pro alimentis, non eſt vnum purũ legatum, ſed eſt vnũ purum primi anni, & de hoc ante profeſſionẽ poteſt nouitius diſponere, & reliquorum annorum ſunt plura legata cõditionalia. Quorum ante profeſſionẽ non cedit dies, nec in ipſis abſolutè, & purè habebat ingreſſus ius quæſitũ, vt de eis poſſit diſponere, vide, quid dicat Paulus *k* Iuriſcõſultus: *Si in ſingulos annos alicui legatũ ſit. Sabinus (cuius ſententia vera eſt) plura legata eſſe ait, & primi anni purũ, ſequentiũ cõditionale; videri enim hãc ineſſe conditionẽ, ſi viuat, & ideo mortuo eo ad hæredẽ legatũ non trãſire.* Hæc Paulus. Et clariùs hãc veritatẽ nobis proponit Caius *l* Iuriſcõſultus, dicens *in ſingulos annos relictũ legatum ſimile eſt vſuifructui, cùm morte finiatur, ſanè capitis diminutione non finitur, cũ vſusfructus finiatur.* Super quã legẽ Gloſſa in verbo *non finitur*, dicit, non finitur ſcilicet, in ſingulos annos relictum, quia legatũ ſequentis anni, eſt aliud legatum, & ſic iſtud habebit legatarius; plura enim ſunt legata, & ſic in capite cuiuſlibet anni inſpicitur, an ſit capax, vel nõ; ſed ſecus eſt in vſufructu, cũ legatum eſt ſimplex, & nõ in ſingulos annos. Deniq; nemo poteſt legare, niſi illud quod eſt ſuũ, aut habet ad illud ius: at legatarius in ſingulos annos nõ habet ius purè, & abſolutè, niſi ad legatum ſequentis anni; ergo legatum tantùm ſequentis anni, poterit legari alteri antequam ad profeſſionem admittatur. Legata autẽ

i *Glo. magna ad fi. in Auth. ingre. C. de ſacroſanct. Eccl. Cou. in c. 2. n. 8. de teſt. Gõ. in l. 48. tau. n. 8. Pin. in l. 1. p. 1. C. de bon. matern. Speculum teſt. Glo. 12. n. 1.*

k *l. in ſingulos, ff. de an. legat.*

l *l. in ſing. ff. de ann. legat.*

aliorum

aliorum annorum, poſt primũ annum, in quo profeſſionem emittit, minimè poterit alteri legare cùm dies illorum legatorum non ceſſerit, & quando cedit, ipſe legatarius iam factus eſt in communi, & in particulari talium legatorum incapax, neque in communi, neque in particulari talia legata ſunt ſua, vt ea aliis poſſit dare, donare, aut relinquere.

Aduertendum tamẽ, quòd amplius eſt in hoc legato, quàm in vſufructu: nam in ingreſſu cuiuſlibet anni, ſi deceſſerit legatarius, eius anni legatũ hæredi ſuo poteſt relinquere: at vſufructuarius, etiamſi maturis fructibus, nondum tamen perceptis deceſſerit, hæredi ſuo eos non poteſt relinquere, ita Iuriſconſultus Caius a.

a *d. l. in ſingu. ann.*

Aduertendum etiam, quòd ſemper locutus ſum de nouitio volenti profiteri in ordine fratrum Minorum regularis Obſeruantiæ; nam ſi velit profiteri in aliis religionibus capacibus bonorum in cõmuni, poteſt ipſe ipſos annuos redditus legare: nã licèt dies illorum non ceſſerit, cedet tamen in poſterũ poſt profeſſionẽ: licèt enim ipſe ſit incapax talis legati, monaſterium tamẽ in quo profeſſionem emiſit, eſt capax huiuſmodi legati, & reſpectu monaſterij poteſt cedere dies. Legatum enim alimẽti annui relictũ cuidam Catharinæ pro ipſa & vna famula, ait Marianus b, quòd debetur monaſterio durante vita ſua, quoad partem ſuam, licèt non quoad famulam, quia per ingreſſum perdit facultatem habendi eam, cum qua opinione tranſit c Nauarrus; quæ opinio in eo quod pertinet ad famulã, moderanda eſt, vt procedat, ſi dicta Catharina ingrediatur monaſteriũ in quo non conceditur Monialibus habere famulas, ſecùs in monaſteriis, in quibus ipſis facultas ad eas habẽdas indulgetur: nam ſi dictę Catharinæ hoc priuilegiũ concedatur, ego non video, quare famula eius dicto legato annuo priuetur, & ſi quinque monialibus vna famula datur, reſpectu Catharinæ, dabitur famulæ, ex legato annuo proportionabiliter, ſicut reſpectu aliarum quatuor ei ſalarium ſuppeditatur. Nec puto improbabile, quòd ex dicto legato annuo debetur monaſterio aliquid pro ſeruitricibus, quæ omnibus monialibus dicti monaſterij inſeruiunt, ſine quibus ipſis monialibus non commodè prouidetur.

b *Marian. in 2. par. cõſi. 10. in 6. q. ver. verum.*
c *Na. in 2. cõmen. de reg. 1. 38.*

Ex ſupradictis infertur, quòd ſi ipſi annui reddirus, non legentur pro alimentis in ſingulos annos, ſed ideo in plures penſiones diuiſit eos teſtator exonerãdi hæredis gratia, cùm in hoc caſu vnum ſit legatum, & eius dies iam cedat, bene poterit dictus nouitius ante profeſſionem de eo diſponere, tanquam de re ſibi debita, & relicta purè, quod expreſsè colligitur ex verbis Iuriſconſulti Martiani d. Ait enim, *Si verò non pro alimentis legauit, ſed in plures penſiones diuiſit exonerandi hæredis gratia, hoc caſu, ait omnium annorum vnum eſſe legatum, & intra decennium decedentem legatarium, etiam futurorum annorum legatum ad hæredem ſuum tranſmittere, quæ ſententia vera eſt.* Hæc Martianus.

d *Si cum pra. ſ. ff. quando dies leg. cedat.*

ARTICVLVS VI.

Vtrùm qui vult ingredi religionem fratrum Minorum, teneatur ſua bona pauperibus diſtribuere.

RESpondeo dicendo, quòd aliqui regulam fratrum Minorum explicantes tenent, quòd obligantur nouitij volentes in ſacra hac religione profiteri, ex vi regulæ diſtribuere ſua bona pro operibus piis, & non amore ſanguinis, aut vano tãtùm moti, vt patet ex traditis à Corduba e. At ego in ea ſũ opinione, vt exiſtimem nouitios, non arctiori vinculo teneri bona ſua diſtribuere, & dare pauperibus quàm alij Chriſtiani. Quòd primò probo ex cõmuni practica, & nullum video Apoſtolicum præceptum quo ipſi ad hoc ſpecialiter obligentur, imò ait Iãſenius f in concordia Euangeliſtarum, quòd non legitur de Apoſtolis reliquiſſe bona ſua pauperibus, ſed tãtùm ea reliquiſſe, & Dominũ fuiſſe ſecutos. Quod patet conſiderando ſubſtantiam religionis ſolùm conſiſtere in non habendo aliquid proprium, & Deo ſoli vacare, quod poteſt fieri, ſiue bona relinquãtur pauperibus, ſiue non; licèt relinquere pauperibus ſit maximè meritorium. Et hoc confirmatur ex verbis g Euãgelij ibi, *Vade, vẽde omnia, quæ habes, & da pauperibus, & ſequere me* Hæc enim verba cõſilium tantũ, non præceptum important, vt omnes communiter intelligunt. Et iuxta hoc ſunt intelligenda, quæ dicuntur in regula fratrũ Minorum; cùm enim verba ipſius ſint verba Euangelica ſuperiùs allegata, iuxta eorum tenorem debent ipſa interpretari.

e *Cord. ſu. reg. fra. Min. c. 2. q. 8.*
f *Ianſen.*
g *Mat. c. 12.*

Nec prædictis obſtant verba quædam D. Auguſtini dicentis, quòd poſſunt religioſi petere eleemoſynam, cùm omnia propter Deum pauperibus reliquerint. Nam reſpõdetur, quòd etiamſi ſit ſufficiens cauſa ad petendum eleemoſynam, omnia propria in pauperes erogaſſe, nõ tamẽ ſequitur, ex hoc omnes religionem profitentes ad omnia pauperibus dandum eſſe aſtrictos, neque quòd non poteſt petere eleemoſynam ille, qui omnia ſua conſanguineis donauit; alio enim titulo, ſcilicet, quia miniſtrat Deo, & altari, poteſt ad menſam Domini eleemoſynaliter petendo, recurrere, prout in quæſtione de mendicitate h latè diximus.

h *Supr. hoc to. q. 2.*

QVÆSTIO XVII.

De Nouitiis quoad eorum profeſſionem, in viginti articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur viginti.

1 *QVotuplex ſit profeſſio.*
2 *Vtrùm ſit tacitè profeſſus ſacerdos cui ob honorem ſacerdotij datur habitus profeſſorum, ſi per annũ, & tres dies vidẽtibus Prælatis illũ deferat.*
3 *Vtrùm ad tacitã profeſſionem requiratur cõſenſus profitentis, & monaſterij, an ſolũ ſufficiat cõſenſus profitentis, quãdo expreſſa à principio fuit nulla.*
4 *Vtrùm ſit tacitè profeſſa Monialis, quæ ab Epiſcopo recepit velum virginitatis, & virginitatẽ expreſsè promiſit.*
5 *Vtrùm profeſſio data ante annum probationis completum ſit nulla.*
6 *Vtrùm religionis profeſſio emiſſa, cum tali cõditione, vt ſibi liceat bona retinere, ſit nulla.*
7 *Vtrùm ad profeſſionem poſſit quis recipi ſine conſenſu Conuentus.*
8 *Vtrùm monachus profeſſus in vna religione teneatur in alia ad quam transfertur, profiteri.*
9 *Vtrùm profeſſio facta à laborante morbo Gallico, vel alia infirmitate contagioſa, ſit nulla.*
10 *Vtrùm finito anno probationis poſſit profeſſio dilatari.*
11 *Vtrùm profeſſio regularis facta in manu Epiſcopi valeat.*
12 *Vtrùm profeſſio, quæ non fuit facta in manu ſuperioris, ſufficit, vt à ſuperiori ratificetur.*
13 *Vtrùm profeſſio poſſit fieri per procuratorem.*
14 *Vtrùm profeſſio facta ab excommunicato valeat.*

15 *Vtrùm*

Digitized by Google

15 *Vtrùm profeſſio mente facta ratificetur, ſi per longũ tempus faciat profeſſus actus profeſſorum.*

16 *Vtrùm poſt quinquennium poſsit nulliter profeſſus reclamare.*

17 *Vtrùm profeſſi nulliter poſsint poſt quinquennium, ſine habitu reclamare.*

18 *Vtrùm illa ſit profeſſa, quæ primò confeſſa eſt feciſſe profeſſionem, & poſtea id negauit.*

19 *Vtrùm cogens nouitium ad profitendum ſit excommunicatus.*

20 *Vtrùm in ordine Minorum valeat profeſſio facta ante decimumoctauum annum completum.*

ARTICVLVS I.

Quotuplex ſit profeſſio.

RESpõdeo dicendo, quòd duplex eſt profeſſio, quædam expreſſa, alia verò tacita: expreſſa eſt, quæ poſt annum probationis fit in aliqua regione à Sede Apoſtolica approbata. ſecundùm aliquam determinatam regulam in manu Prælati promittendo tria vota eſſentialia, & viuere ſecundùm regulam. Tacita eſt, quæ non verbo tenus, ſed actibus fit, ad quam, vt reſoluit Nauarrus *a*, tria requiruntur.

a Nau. li. 3. cõſi. 11. de reg. cõſil. 41.

Primum eſt, quòd nouitius deferat indiſtinctum habitum ab habitu profeſſorum, vt in iure *b* determinatur.

b c. 1. §. qui verò. de reg. li. 6.

Secundum, quòd deferat eum in monaſterio, & in congregatione, vt tradit Gloſſa *c* cõmuniter recepta per Doctores, & Panormitanum, Hoſtiẽſem, & Frãcum. Sed aduerte, quòd ille, qui defert habitũ extra monaſterium de licentia, obedientia, & mãdato ſuperioris, cenſetur deferre illum intra monaſterium, prout ſuprà *d* iam latè probauimus, niſi ſuperior cõcederet licẽtiam deferẽdi habitum ſui ordinis, cauſa deuotionis, vel honoris. ea mente tantùm, quòd geſtatio illius non prodeſſet ei ad profeſſionem tacitam, vel expreſſam; tũc enim non cenſetur profiteri, neque annum nouitiatus implere, quia actus agentium non operatur vltra eorum intentionem, vt dicitur in iure *e*, & ita tenet Nauarrus.

c Glo. in Cle. eos v. aliqua de reg. Doct. & Panor. ibi Hoſt. in c. at ſi Cler. de reg. Francus in c. 1. §. fi. de reg. lib. 6.
d Sup. qu. 17.
e c. vl. de præbend. l. nõ omnes. ff. de reb. cred. Nau. vbi ſup.

Tertium, quòd deferat illum in monaſterio, per annum continuum. adeò, quòd licèt deferat per quatuor menſes continuos, ſi poſtea exiret, & iterum reuertatur, & deferret per octo, vel plures menſes, & exiret iterum ante annum continuum completum, non cenſetur profeſſus, vt ex iure *f* colligitur.

f c. 1. de reg. li. 6.

Quartum eſt, quòd nouitius geſtans præfatum habitum, ſciat per talem actum fieri profeſſionem, prout ex multis determinat Nauarrus *g*. nã ſi geſtat illum putans eſſe profeſſum, non eſt iudicandus profeſſus, per geſtationem habitus, & alios actus, niſi ſciens, & prudens nõ eſſe profeſſum, voluiſſet facere per tales actus, & alios ſimiles tacitam profeſſionem, prout determinat Caietanus *h*.

g Nau. vbi ſu. conſi. 35. n. 4.
h Caie. 2. 2. q. 189. ar. 1. 2.

Quintum, quòd deferat habitum ſupradictum ſcientibus, & conſentientibus his, quorum eſt incorporare religioni, quia ſicut expreſſa profeſſio non inducitur, quocunque voto, vel cauſa, niſi fiat in manibus Prælati potẽtis recipere, & incorporare religioni, ſecũdũ Geminianũ *i*, vel in manibus alterius habentis mãdatum, vel recipientis, nomine eius ſecuta ratihabitione, ita & tacita profeſſio fieri non poteſt, ſine eius ſcientia, & aſſenſu, prout poſt Hoſtienſem, & Panormitanum tenet Sylueſter. *k*

i Gemin. in c. cõſt. de reg. li. 6. & in c. vnico. de voto. li. 6
k Syl. v. relig. 3. n. 10.

Nec hæc tacita profeſſio per Conciliũ *l* eſt ſublata, prout affirmat Nauarrus *m*. Nec obſtat, quòd prædictum Concilium Tridẽtinum præcipiat, quòd finito anno probationis, ſtatim admittatur ad profeſſionẽ aut expellatur. Ex quibus verbis videtur colligi Concilium tollere tacitam profeſſionẽ; & ideo ne ipſa allegetur præcipere, vt ſtatim expellatur. Nã reſpondetur, quòd Concilium tãtùm præcepit, quòd hi expellantur, & non addit, quòd ſi permãſerint nõ ſint tacitè profeſſi, & caſus omiſſus remanet in diſpoſitione iuris communis, vt dicitur in iure *n*.

l Conc. Trid. ſeſſ. 25 de reg. c. 15. & 16.
m Nauar. li. 2. Conſil. 11. de reg. conſi. 35. num. 5.
n c. ſuſceptũ: de reſcri. li. 6.

ARTICVLVS II.

Vtrùm ſit tacitè profeſſus ſacerdos, cui ob honorem ſacerdotij datur habitus profeſſorum, ſi per annum, & tres dies videntibus Prælatis illum deferat.

RESpondeo dicendo, quòd in noſtra ſacra religione Minorum datur ſacerdotibus, eam ingredientibus habitus, ſimilis, & indiſtinctus ab habitu profeſſorum. Et quæritur modò vtrùm dictus ſacerdos manens in religione per annum, & tres dies, ſit tacitè profeſſus. Et videtur quòd ſic, neque obſtat ſi dicatur, quòd huic ſacerdoti nouitio datur habitus cum capillo inſuto, ab ipſo habitu, datur etiã habitus, non benedictus: at profeſſo datur habitus benedictus, cum capillo ipſi habitui ſuto: nam licèt quælibet iſtarum differentiarum attento iure *o* antiquo ſufficeret, ad non inducendã tacitam profeſſionem: at ſecũdùm aliud *p* ius nouum, ſi differentia habitus non eſt patens, non impedit tacitam profeſſionem, & videtur non eſſe dictam differentiam patẽtem, & per conſequens, quòd hi ſint tacitè profeſſi, ſi in religione per annum, & tres dies, cum habitu regulari veſtiti permaneant, iuxta ea quæ Doctores *q* cõmuniter reſoluunt. Quod procedit, ſi concurrunt conditiones ad tacitam profeſſionem requiſitæ, de quibus in articulo ſuperiori diximus.

o c. 1 §. diſtinctos, de reg. li. 6.
p Clem. eos, de reg.
q Doct. in ca. ſtatuimus. & ca. ſuper eo, de reg.

Nec his obſtat Concilium Tridentinum *r* decernens, quòd finito anno probationis ſtatim expellantur, per quod videtur, quòd contra ſacros Canones retinent poſt annum prædictum habitum, & quòd ex illegitima detentione habitus regularis non inducatur profeſſio tacita, ſicut non inducitur ex materiali receptione, & detentione ipſius. Nam reſpondetur, quòd Concilium, id quidem præcipit, ſed non prohibet, vt inducatur tacita profeſſio ex ipſa habitus retentione; &, præterea, non omnis detentio habitus prohibita à iure, operatur, vt non inducatur tacita profeſſio, ſed illa tantùm, quæ eſt nulla, & irrita ab ipſo iure. Prohibitũ enim erat iure antiquo communi, recipi ad religionem illum, cuius delictum per viam inquiſitionis, aut denunciationis, aut accuſationis, erat deductum in iudicium, & ſimiliter illos, qui erant debitis grauati, ſupra vires facultatum ſuarum, prout in ſuperioribus *ſ* ſatis dictum eſt: at ſi profitebantur, eorum profeſſio valebat, quia receptio, & detentio habitus, licèt eſſet prohibita, profeſſio tamen non irrita iudicabatur, & ideo Sixtus V. in ſua conſtitutione, non ſolùm iſtorum irritat profeſſionem, ſed etiam habitus ſuſceptionem.

r Seſ. 25. de reg. c. 16.
ſ Sup. q. 10.

***

ARTI

ARTICVLVS III.

Vtrùm ad tacitam profeſsionem requiratur conſenſus profitentis, & monaſtery, an ſolùm ſufficiat conſenſus profitentis, quando expreſſa profeſsio à principio fuit nulla.

REſpondeo dicendo, neceſſariò videri tenendũ quòd requiritur conſenſus vtriuſque partis; ſi enim noua eſt profeſſio, nouum vtriuſque partis requirit conſenſum. Pro contraria tamẽ facit, quòd nemo vnquam ſic dixit. Hoc dubium tãgit Nauar. *a* & reſpondet dicens, ſatis videri ſufficere, vt ipſemet eam ratificet, & monaſterium permaneat in eo conſenſu, quo eius profeſſioni nulli conſenſit, argumento cuiuſdam decretalis *b*, in qua matrimoniũ metu contractum, fit validum, ſi ceſſante metu cõſenſit: ratũ habeat, illum ſaltem, at hæc decretalis, nihil ad propoſitum: nam ibi, vtraq; pars verè, & ſine dubitatione conceſſit cohabitando; nos verò quærimus quid iuris, quando vna pars tantùm tacitè conſentit; alia verò non, quia fortè ignorabat defectũ. & nullitatem, quam ſi ſciret forte, non conſentiret de nouo; in hoc igitur graui dubio, tres caſus ſunt diſtinguendi, vt diſtinctione fiat patens reſolutio.

a *Naua. li. 3. conſil. de reg. conſ. 45.*

b *c. tua. de ſpõſ.*

Aut enim nullitas profeſſionis oritur ex inutili conſenſu vtriuſque partis, vel quia neutra pars conſenſit, vt quando ante finitum annum probationis, quis profeſſus eſt, vel ſiquis nunquam profeſſus eſt, & in hoc caſu, ad tacitam profeſſionem requiritur vtriuſque partis conſenſus ſaltem tacitus, tam conuentus, quàm religioſi tacitè profitentis, & ratio eſt plana, & neceſſaria, quia ſcilicet, ſine cõſenſu vtriuſque partis nulla poteſt dari profeſſio.

Aut nullitas profeſſionis procedit ex inutili conſenſu profitentis, & tunc ſufficit, quòd ille de nouo conſentiat tacitè, vel expreſsè, neque requiritur nouus conſenſus Conuentus: nam primus cõſenſus cẽſetur continuari, cùm fuerit legitimè factus, & ideo accedente cõſenſu legitimo profitentis, fit legitima, & valida profeſſio. Exemplo hoc illuſtratur, ſiquis in minori ætate admiſſus fuit ad profeſſionẽ, adueniẽte legitima ætate ſufficit, quòd ipſe ſolùm ratã habeat profeſſionem tacitè, vel expreſsè, ſine alia noua Conuentus ratihabitatione. Et nõ eſt noua hæc doctrina, ſiquidem videmus, ad eſſentiam matrimonii, quòd vtriuſque contrahentium accedat legitimus conſenſus: at non eſt neceſſarium, quòd hi duo conſenſus ſimul concurrant, vt patet in matrimonio facto per procuratorem, in quo cõſenſus vnius partis multis diebus antè ſit præſtitus, quàm conſenſus alterius partis, & ille prior conſenſus ſemper perſeuerat, niſi per contrariam voluntatem mutetur, vt conſtat ex traditis à Couarruuias *c*, & Nauarro.

c *Cou. in 4. p. c. 4. §. 7. Nau. in man. c. 8. n. 8.*

Aut nullitas profeſſionis oritur ex inutili cõſenſu Cõuentus, & in hoc caſu accedente legitimo cõſenſu Conuentus, ſine noua ratihabitione profitentis fit legitima profeſſio. Exẽplum eſt in eo, qui profitetur illegitimè, qua ſcilicet, non conſenſit maior pars, vt talis profeſſio daretur, ſufficit, quòd poſtea conuentus ratam habeat huiuſmodi profeſſionem, etiamſi nouus ipſius profitentis conſenſus non intercedebat.

Et notãdum, quòd profeſſio nulla de nouo ratificata, incipit eſſe valida, à tẽpore ratificationis, & nõ antè, argumento cuiuſdam decretalis *d*. Verum eſt, quòd ſi bona fide, quis ſe putauit eſſe profeſsũ, & ſuperueniente mala fide ratificauit ſuam profeſſionẽ, meritò debet gaudere loco, quem ab initio cõſenſu Conuentus quis accepit, argumẽto multorum, quæ de effectibus bonæ fidei, & de euitatione ſcãdali, & de modicitate rei adduci poſſunt, ita Nauarrus *e*.

d *ca. veniens ſum. l. Gl. 2. de eo qui duxit in matr. quam pollu.*

e *Naua. li. 3. conſ. 11. de reg. conſ. 40.*

ARTICVLVS IV.

Quædam Monialis in quadam religione ante legitimam ætatem fecit profeſsionẽ, & ætate legitima completa recepit ab Epiſcopo velum, in manibus eius virginitatem expreſsè promittens, quæritur, vtrùm ſit tacitè profeſſa.

REſpondeo dicendo, quòd vt quæſtio prout decet explicetur, & veritas eius reſolutionis pateſiat, oportet aliqua dicta proponere.

Primum dictũ eſt, quòd profeſſio expreſſa huius monialis, fuit nulla, ſiquidem ante legitimã ætatem ad profitendum fuit emiſſa, cùm, vt ſupponitur, non habuerit tunc decimum ſextum annum completum à Concilio Tridentino *f* requiſitum.

f *Conc. Trid. ſeſſ. 25. de reg. cap. 15.*

Secundum dictum, quòd actus, quos poſtea fecit, licèt eſſent actus profeſſorum, non inducebant profeſſionem tacitam, ſi ipſa poſt profeſſionẽ inualidã neſciens illius nullitatem, in monaſterio perſeuerauit, hos actus peragendo: nam ignorando talem nullitatem, etiamſi plurimos faceret actus profeſſarum, non cenſetur ratificare profeſſionem, iuxta ea quæ in articulo primo huius quæſtionis ſatis diximus.

Tertiũ dictum, per verba dicta ab Epiſcopo, velũ dante, ſcilicet, *vultis in ſancta virginitate perſeuerare*, iunctis aliis ipſarum Monialium, ſcilicet *volumus*. Et per alia eiuſdem Epiſcopi, velum dantis, ſcilicet, *promittis, te virginitatẽ ſeruare*, iunctis aliis dictæ Monialis, *promitto*, non eſt profeſſa ſolemniter ipſa monialis; ad hoc enim vt fiat profeſſio ſolẽnis, debet fieri non ſolùm voti virginitatis, ſed etiam voti obedientiæ, & paupertatis, aut obedientiæ, ſecũdùm aliquam regul. m a Sede Apoſtolica approb. t m, vt tradunt communiter Doctores *g*, & in noſtro caſu, ſolùm factum fuit votum virginitatis, præterea votũ virginitatis non eſt de eſſentia religionis, ſed votum caſtitatis. Votum enim virginitatis præſupponit in emittẽte integritatem virginitatis, & multi religioſi, & religioſæ profitentur, iſta integritate carentes, vt quando viduæ, aut viduæ religionem ingrediũtur, & hi ſunt eſsẽtialiter, & verè religioſi, vnde viduis profeſſis, non datur velum virginitatis, conſecrationis virginũ, nec Epiſcopus in eo poteſt diſpenſare, prout in iure *h* definitur; datur tamẽ eis velũ viduarum, quod vocatur velũ continẽtiæ & obſeruationis, de quo in ſacris Canonibus *i* habetur, vnde ordinauit Leo *k* Papa, vt fœminis, quæ non ſunt virgines, minimè velum virginũ præbeatur; nec ipſæ ipſum recipere poſſunt. Et hæc eſt ſententia diui Hieronymi, vt in alio Canone *l* refertur. Propter quod ordinatum fuit in pontificali, vt volentes recipere velum virginitatis interrogentur, ſi velint perſeuerare in virginitatis pudore, & ordinatum eſt, vt velum huiuſmodi recipientes ipſam virginitatem expreſsè promittant. Ex quibus colligitur, quòd per dicta verba ſolùm fuit promiſſa virginitas concernens velo ſuſcipiendo, & quod per talem promiſſionem noluit dicta monialis expreſſam emittere profeſſionem, cùm iam ab ea fuerit facta. Secundò colligitur, quòd ſi hoc votum eſt validum, ſolum erit ſimplex votum virginitatis. Dixi, ſi eſt validum; de validitate enim eius in ſequenti dicto diſputabitur.

g *in cap. vnic. de vot. lib. 6.*

h *ca. deuotis 20. q. 1.*

i *c. vidua 27. qu. 1.*

k *32. q. 5. c. illa autem famula.*

l *15. q. 1. ca. ſi quis non ita.*

Quattum

Quartum dictum, attento quòd dicta promiſſio virginitatis fuit facta in ordine ad velum recipiendū, & velum recipiebatur in ordine ad profeſſionē iam factā, exiſtente profeſſione nulla, etiam veli receptio erit nulla, & per conſequens votum virginitatis in ordine ad ipſam veli receptionem. Quod probatur: nam votum virginitatis in ordine ad velum virgineum, non poterat emitti; non enim omnes virgines illud recipiunt, & recipere poſſunt, ſed ſolùm illæ, quæ ſunt verè religioſæ profeſſæ; ſupradicta autem monialis, non fuit verè profeſſa. Quod confirmatur: nam in votis, quando non conſtat de actuali mente vouentis, quæ dat regulam & vim voto, intentio virtualis eſt attendenda, argumento cuiuſdam legis *a*; ſed intentio vouentis fuit promittere virginitatem, in ordine ad velum, quod putabat iure poſſe ſuſcipere, quæ non reciperet, neque emitteret votum virginitatis, ſi ſciret ſe non poſſe tale velum iure recipere, neque eius profeſſionem eſſe inualidam, & confirmatur: nam actus agentium, non operantur vltra eorum intentionem, prout dicitur in iure *b*.

a l. in conditionibus. ff. de condit. & demonſt.

b l. non omnis ff. ſi cert. petat. c. ad audientiam, de decimis.

Nec obſtat, quòd ipſa actualiter, & abſolutè promiſit virginitatem: nam reſpondetur, quòd, vt ait Iſidorus *c*, Euangelium non tantum eſt in verbis, quantum in ſenſu, neque tantum in foliis, quantum in radice rationis, & vt ait Hilarius *d* intelligentia dictorum, ex cauſis eſt aſſumenda dicendi, quia non res ſermoni, ſed ſermo rei debet eſſe ſubiectus, & ſimiliter in propoſito, cùm votum virginitatis in ordine ad velum ſuſcipiendum fuerit emiſſum, recipiendo velum contra ius, quia verè non erat profeſſa, videtur quòd promiſſio talis virginitatis, nihil operatur, cùm intentio recipientis velum fuerit promittere, cum conditione virtuali, videlicet, ſi verè erat profeſſa. Confirmatur hoc; non enim valet obligatio cuius cauſa principalis non eſt vera, ſi ei qui promiſit, non erat animus, ſe obligandi, abſque ea, vt tradit Nauarrus *e*, poſt Syluestrum, & certum eſt, vt ſupponitur, quòd dicta monialis, non emitteret dictum votum virginitatis, ſi ſciret eius profeſſionem fuiſſe inualidam.

c Iſid. in Ep. ad Valer.

d Hilar. lib. 4. de Trin.

e Na. in man. c. 18. n. 9. Syl. v. pact. q. 4.

Quintum dictum eſt, quòd attento, quòd profeſſio eſt nulla, & non fuit aliquo actu ratificata, & reualidata per quam ſecundùm ius profeſſio tacita inducitur, iſta monialis poteſt reclamare, ſi nondū fuit elapſum quinquennium, quod ad reclamandū, Concilium Tridentinum *f* concedit.

f Conc. Trid. ſeſ. 25. de reg. ca. 19.

Sextum dictum eſt, quòd declarata profeſſionis nullitate, hæc monialis, cum ſententia declaratoria prædictæ nullitatis poteſt licitè nubere, quia ſicut ex nihilo, nihil fit: ita nihil, nihil facit, vt dicitur in iure *g*. At cùm ſecundùm Apoſtolum multa liceant, quæ fieri non expedit, cùm profeſſio fuerit publicè facta, & votum virginitatis, cum prædicta ſolemnitate fuerit publicè emiſſum, & aliqui poſſunt affirmare prædictum votum eſſe validum: conſulo, vt petatur à domino Papa prædicti voti diſpenſatio, qui pro ſua benignitate, cauſis id ſuadentibus diſpenſabit, & ſecundùm prædicta puto intelligendā tradita à Nauarro *h*.

g l. eius qui in prouin. ff. de reb. cred. l. ſi ſeruum §. 1. ff. de act. emp.

h Na. li. 3. conſ. tit. de reg. conſ. 25. nu. 4.

ARTICVLVS V.

Vtrùm profeſſio data ante annum completum probationis ſit nulla, ipſo iure.

Reſpondeo dicendo, quòd licèt hæc quæſtio ſit ſatis diſputabilis, ſi apices iuris conſiderentur: at attento Conc. Trid. *i* clarum eſt, quòd profeſſio ipſo iure nulla ſit, nec eſt neceſſarium, vt ſententia declaratoria, eius nullitas declaretur; verba enim Concilij, ibi, ſit nulla, ſatis indicant nullitatem ipſo iure, vbicunque apponatur, vt aduertit Gloſſa *k* quædam, & tradit latè Tiraquellus. Probatur deinde; tempus enim ad aliquem actum, pars formæ eſt, eiuſdem actus, & deficiente forma, actus nullus, ipſo iure iudicatur, cùm ipſa det eſſe, vt docent Philoſophi, & tenet quædam Gloſſa *l* communiter recepta, & quòd tempus ſignatum ad actum, ſit pars formæ ipſiuſmet actus, tenet alia Gloſſa *m*, vbi Bartolus, & doctores, & tradit Tiraquellus.

i Seſſ. 25. c. 15.

k Gl. in c. innot. v. nullam eſſe. de elect. Tira. v. reuer. nu. 243.

l Gl. in c. cum dilec. v. irrità. ex de reſcr.

m Glo. in l. 1. C. de pre. imper. offer. vbi Bal. Tir. c. retract. lignag. § 4. Gl. 4. n. 3.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm religionis profeſſio emiſſa cum tali conditione, vt ſibi liceat bona retinere, ſit nulla.

Reſpondeo dicendo, quòd Panormitanus *n* ait, quòd licèt in regula monachorum, vel religioſorū ponatur certa forma, circa profeſſionis actum, valet tamen profeſſio, per quæcunque verba facta, non ſeruata forma regulæ; cùm enim obligatio dirigatur in Deum, defectus formæ non debet vitiare actum, ſicut dicimus in abſolutione ab excommunicatione, nec requiritur aliqua ſcriptura, ſine ſcriptura enim poteſt fieri profeſſio. At licèt non requiratur certa forma, profeſſio tamen videtur, quòd non poteſt emitti ſub conditione contraria ipſi religioni, & ita videtur, quòd non poſſit fieri ſub conditione, vt ipſi profeſſo liceat bona retinere. Quod dubium, ſecutus Imolam, & alios, reſoluit Gregorius Lopez *o* dicens, quòd licèt talis conditio ſit accepta à Prælatis, profeſſio manet, & conditio cōtraria, tanquam impoſſibilis impoſſibilitate iuris reiicitur. At Couar. *p* hanc diſputans quæſtionem diſtinctione vtitur; ait enim, quòd aut profitens hac conditione profeſſionem emiſit, vt ſibi liceret bona liberè acquirere, & vt propria ſibi retinere, etiam inuito Prælato, tunc profeſſio eſt irrita, quia eſt contra religionis ſubſtantiam, cùm prædicta conditione appoſita, minimè paupertatem profiteatur; aut profitetur ſub conditione, vt ſibi liceat poſsidere quandam domum vti propriam, cum bonis iam acquiſitis, & tunc valet profeſsio, reiecta conditione, argumento cuiuſdam decretalis *q*, & ita conciliat Couarruuias contrarietatem, quæ ſuper hoc puncto à Doctoribus adducitur. Et hanc opinionem ſequitur eſſentialiter Salzedo *r*, dicens, ſi religioſus in profeſsione regulæ paciſcatur, quòd liceat ſibi habere bona aliqua pro ſuis neceſsitatibus, profeſsio valet, quia in tali pacto intelligitur habere illa bona tanquam obedientiarius, ſecundùm Abbatem *ſ*, & Iaſonem. Quod videtur tenēdum, quamuis Antonius Robertus *t* hanc concluſionem impugnet, cuius ſententia tunc procedet quando profitens, ſic ea bona retinet, & ſibi reſeruat, vt intendat ad nutum Abbatis, non poſſe amoueri; ſi verò profitens in profeſsione paciſcatur expreſsè, quòd ſibi liceat retinere proprietatem aliquorum bonorum, & ea de nouo acquirere, tale pactum vitiat ingreſſum, vt tenet quędam Gloſſa *u*, quam dicit præter alios communiter receptam Alciatus, & dicit ab ea non recedendum Viues, & pro ea etiam concludit Ioannes Gracian.

n Pā. in c. porrectū. de reg.

o Greg. in l. 1. tit. 7. part. 1. Gl. 2. Imo. c. cum M. Ferrarien. de cōſt.

p Coua. in 4. par. 2. c. 3. §. 1. nu. 18.

q ca. fin. qui Cle. vel vouēt.

r Salze. in addit. ad reg. 521. Bernard. Diaz. Lrug.

ſ Abb. in c. inſinuante. qui Cler. vel vou. Iaſon in Aut. ingreſ. de ſacr. ſan. Eccl. n. 33.

t Robert. in l. non ſolùm. §. morte. ff. de nou. oper. nūc.

u Gl. in c. 2. de ſtat. monach. & in c. cū ad monaſt. eo. tit. Alciat. in l. 1. §. ſed ſi mihi n. 19. ff. de ver. obliga. Viues com. opin. 1. to. fo. 165. n. 12. Grac. reg. 320. nu. 2.

ART.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm ad profeſsionem poſsit quis recipi ſine conſenſu Conuentus.

RESpondeo dicendo, quòd communis obſeruantia omnium religionum habet, vt Prælati immediati Conuentũ particularium, in quibus nouitij ſuum nouitiatus annum peragunt, cum maioris partis ipſorum ſuorum ſubditorum conſenſu recipiant monachos nouitios ad profeſſionem. Quod iuri cõforme eſſe videtur, iuxta Gloſſam *a* quandam communiter receptam, ſuper quam dicit monachus, quòd iure communi, creatio monachorum pertinet ad Abbatem, & Conuentum, quam ſequuntur Philippus Probus, & Lapus dicens, quòd per hoc creatio monialium pertinet ad Abbatiſſam, & Conuentum, vbi nouitiæ creantur, adeò quòd Epiſcopus, etiamſi ſit ſuperior earum, non poteſt creare, nec præcipere Abbatiſſæ, & Conuentui, vt recipiant aliquam monialem, in tantum quòd poſſunt appellare ab hoc mandato, & idipſum tenet Calderinus *b*, allegando ad id prædictum Ioannem Monachum, & idem tenet Turrecremata. Et probatur: nam Panormitanus *c* tenet, quòd hanc creationem debet facere ſuperior, cum conſilio Conuentus, & quando datur alicui poteſtas limitando eã à principio, exercere eam debet cum limitatione, vt tenet ipſemet Panormitanus *d*, quem ſequitur Felinus. Præterea Bartolus *e* communiter receptus tenet, quòd non ſolùm eſt requirendum conſilium, ſed etiam ſequẽdum illud, quando eſt requirẽdum ab alio tanquam à collega, & participe officij, vt in caſu poſito lex dat poteſtatem creandi Prælato cum conſenſu. (Quod eſt amplius.) Conuentus tanquam cum collega, & participe officij, qualis eſt in expediendis omnibus præcipuis, ſecundùm omnes. Ex his videtur neceſſariò tenendum, quòd creatio monachorum iure communi, ſpectat ad Prælatum, & Conuentum, & quòd non poteſt alter, ſine alterius conſenſu monachum creare ſaltem ad obligãdum monaſterium ad illum retinendum, & alendum, ita Nauarrus *f* in quodam conſilio, qui in alio cõſ. *g* tenet, quòd generales ordinum non poſſunt recipere ad profeſſionẽ nouitiũ, ſine conſenſu maioris partis Conuentus, in quo ipſe nouitius eſt educatus, quibus addo, quòd dicta profeſſio non erit nulla ipſo iure, ſed declarabitur nulla, ſi conſtiterit, iuſtè maiorem partem Conuentus, tali profeſſioni minimè conſenſiſſe. Cùm profeſſio in quacunque religione includat quandam reciprocam obligationem, qua profeſſus, & Conuentus ſimul obligantur, & in hoc caſu Conuentus minimè fuit obligatus, quod ex quadam decretali *h* iuncta ſua Gloſſa manifeſtatur.

a *Gloſ. in c. fi. de reg. li. 6. vbi Monac. Prob. & Lapus alleg. 32.*
b *Cald. conſ. 56. tit. de reg. Monac con. 3. de ſen. excom. Turrecrem. in c. fi. 6. q. 7.*
c *Pan. in c. cũ Eccl. vulter. de elec.*
d *Pan. & Fel. in ca. ex parte de conſt. n. 5.*
e *Bar. in l. 11. §. plures. nu. 7. de exer. act.*
f *Nau. li. 1. cõſil. ti. de conſt. conſ. 9.*
g *Idem li. 3. conſil. tit. de reg. con. 62.*
h *c. vlt. iuncta Glo. de reg.*

ARTICVLVS VIII.

Vtrùm monachus vnam religionem approbatam legitimè profeſſus tranſiens legitimè ad aliam, teneatur in ea de nouo profiteri.

RESpondeo dicendo, quòd ſic, quia frequenter monaſterium ſecundum, eſt arctioris obſeruantiæ, ad quam profeſſio prioris monaſterij non extenditur, & niſi profiteretur nouè in ſecunda, nullo iure ad illius obſeruantiã obligaretur, & per conſequens omnes religioſi eius, non obligarentur ad eandem diſciplinam, contra ea, quæ in iure *i* determinantur, & probatur noua, & efficaci ratione: nam ipſe religioſus, iam erat ſub iuriſdictione Prælatorum prædicti monaſterij, quæ iuriſdictio, & ius quæſitum non poteſt à dictis Prælatis, priuata autoritate auferri. Sed autoritate alterius ſuperioris, ſcilicet Papæ, & ſummus Põtifex concedit religioſis, vt poſſint tranſire ad aliam religionem, & ſe ſubmittere iuriſdictioni, & poteſtati Prælatorum eiuſdem, dum habitum ſuſcipiant, & in ea ſecundùm ſacros Canones profiteantur, & eiuſdem religionis per nouam profeſſionem monachi fiant.

i *ca. recol. de ſtat. monac. c. in noua 16. q. 7.*

Nec obſtat Concilium Federici, quatenus videtur affirmare, quòd monachus vnius religionis, electus in Prælatum alterius non tenetur ad profitendũ ſecundam, pro quo facit, quòd in tranſlatione ad Abbatiam alterius monaſterij, & ordinis, nulla fit mentio de repetitione profeſſionis in ſecundo monaſterio, vt patet in iure *k*. Et in quadam decretali *l*, in qua agitur de confirmandis omnibus electis, non fit vlla mentio de huiuſmodi profeſsionis repetitione in promoto ad ſecundam Eccleſiam. Nam reſpondet Nauar. *m* quòd magna eſt ratio diuerſitatis, inter eum, qui transfertur ad hoc, vt ſit Abbas, & eũ, qui transfertur ad hoc, vt ſit monachus & non perſiſtens in hac ſolutione, negat Conſilium Federici, dicẽs quòd ſiue transferatur, vt ſit monachus, ſiue vt ſit Abbas, tenetur reiterare profeſſionem, & non obſtat, quòd in dictis decretalibus nulla fiat mentio de profeſſionis reiteratione: nam reſpondetur, quòd id vtrique ſupponitur, cùm ſit diſſonum diuerſæ religionis viros in vnum congregari, iuxta ea, quæ latè dicta ſunt in ſecundo Tomo *n*.

k *c. ſicut tam. de ſim. ca. cum venerab. de conf.*
l *ca. nihil. de elect.*
m *Naua. li. 1. conſ. 80. de reg. conſ. 5.*
n 2 ... q. 52. ar ... 8. & 9.

ARTICVLVS IX.

Vtrùm profeſsio facta à laborãte morbo Gallico, vel alia infirmitate contagioſa, ſit nulla.

RESpondeo dicendo, profeſsionem prædictam non valere, ſi religio habet ſtatutũ Papale, vel ſuum à Papa cõfirmatum, quod annihilet profeſſionem factam prædicto modo; ſi verò non habet tale ſtatutum, ſolo iure communi attento, non videtur nulla, quia ægritudo, etiam mortifera non videtur annullare profeſſionem: nam collatio facta regulariter criminoſo, valet, prout dicitur in iure *o*.

Neque obſtat, quòd profeſsio facta, ſine conſenſu Conuentus non valet, vt dicitur in iure *p*, & ſi Conuentus ſciuiſſet profitentẽ illo morbo laborare, non conſenſiſſet profeſsioni: nam reſpondetur, quòd non conſenſiſſet profeſsioni, at poſtquam conſenſit, valet ipſa profeſsio, ſiquidem omnia requiſita, ad validitatem profeſsionis interuenerunt. Quod exemplo declaratur, & probatur; Petrus enim v. g. ſi ſciuiſſet Mariam eſſe pauperem, nõ ſumeret eam ſibi in vxorem, cùm putans eſſe diuitem, ſeductus cõſenſum præſtiterit, & nihilominus valet matrimonium, ſi conſenſus aliàs legitimè fuit præſtitus, vt definitur in quadam lege *q* partitarum, vbi Gregorius Lopez, & tenent Nauarrus, & Couarruuias.

Verum eſt tamen prout tenet Nauarrus *r* in quodam conſilio, quod probabiliter dici poteſt, quòd ſuperior poſsit iudicialiter procedere cõtra profeſſum ad caſtigandum eum ob peccatum mortale, quod cõmiſit negando defectũ, quem ſub pœna talis peccati tenebatur in ingreſſu confiteri, & in pœnã peccati expellere eũ à religione, & priuare habitu, ſicut poſſet pro alio peccato mortali, talẽ culpã merenti. Sed hæc opinio mihi videtur non tenenda; nõ enim pro huiuſmodi peccato conceditur iure, & conſtitutionibus

o *cap. poſtu. de reſcrip.*
p *c. vlt. iuncta Glo. de reg.*
q *l. 10. tit. 2. part. 4. vbi Greg. Na. in c. 22. n. 32. Ledeſ. in 2. 4. q. 6. 53. ar. 1. Coua. de ſponſal. 2 par.*
r *Nau li. 3. cõſil. tit. de reg. conſ. 21. pa. 245.*

Digitized by Google

tionibus Apoſtolicis expellere aliquem à religione, & habitu ſpoliare, prout in primo Tomo *a* diximus, & in ſecundo *b* etiam probauimus.

a 1. 10. q. 20.
b 2. 10. q. 10.

Aduertendum tamen, quòd Leo X. *Conceſſit Generalibus, & Prouincialibus ordinis fratrum Minorũ, vt fratres eiuſdem ordinis, etiam profeſſos, qui grauiſſimis, & ſcandaloſis delictis notati, & diffamati fuerint, quæ fraudulenter, & doloſe in eorum receptione, & profeſſionis emiſſione (munitione ſuper his per prædictos Prælatos præmiſſa) tacuerunt, non obſtãte, quòd iam recepti ſunt, & profeſſionem emiſerint, ne morbida, & infecta pecus ouile Domini corrumpat, & vt aliis cedat in exemplum, à domibus, & Conuentibus dicti ordinis expellere, & remouere liberè, & licitè poſſint, & valeant, prout conſcientiis prædictorum Minorum, (quas ſuper hoc onerat) viſum fuerit iuſtum, & honeſtum*, ita habetur in Ordinis Supplemento *c*.

c fo. 19. conc. 6.

Circa quam conceſſionem ſunt notanda illa verba, *notati, & diffamati fuerint*. Nã etiamſi talia delicta non fuerint deducta in iudicium, per viam accuſationis, denunciationis, aut inquiſitionis, poſſunt Prælati probata prædicta infamia, & vehementi ſuſpicione, eos à religione expellere; nam ſi per viam denunciationis, aut accuſationis delicta eorũ erant deducta in iudicium, clarum eſt, quòd poſſunt ipſi Prælati eos à religione expellere, ſecundùm conſtitutionem Sixti V. de qua in ſuperioribus *d* latè diximus. Imò & ſecundùm ius commune, prout in dicto loco tetigimus.

d Sup. hoc 10. q. 10.

ARTICVLVS X.

An liceat ſuperiori alicuius monaſterij, & ſuo Conuentui, & capitulo concedere dilationem ad profitendum, Nouitio poſt annum probationis probato, & pro idoneo recepto.

RESpondeo dicendo, quòd ſic, ſi ad id iuſta aliqua cauſa interueniat, tum quia à iure antiquo non videtur recedendum, niſi quatenus per nouum expreſsè reuocatur, vt in quadam lege *e* definitur, & ante Concilium Tridentinum, hoc licebat, & erat in vſu, & conſuetudine; ergo & nunc licet, quia per illud non videtur ſtatutũ contrarium. Tum quia Concilium Tridentinum *f* non diſponit quòd ſuperiores ſtatim finito anno nouitiatus cogant Nouitios habitos pro idoneis ad profitendum, ſed ſolùm quòd admittant eos, aut reiiciant, & cogere ad profitendum non eſt admittere ad profeſſionem, vel reiicere, & à diuerſis non fit illatio, prout dicitur in iure *g*. Præterea annus nouitiatus, & admiſſio, & reiectio ſunt in fauorem recipientium, & recepti, & ideo ſtatuta nõ ſunt contra conſenſum vtriumque retorquẽda, iuxta quandã iuris regulam *h*. Et pater Paraſſel. *i* ait quòd relatione per ſanctiſſimam congregationem Concilij Pio V. facta, ſanctitas ſua dixit, *Decretum dicti Cõcilij procedere tantùm in illis nouitiis, quos ſuperiores lapſo tempore nouitiatus habiles inuenerint, non in his, quos inhabiles inuenerint, vt ſunt illi, qui nõ bene adhuc didicerunt. & ideo, quod attinet ad iſtos, Sanctitas ſua conceſſit, quòd ſuperiores poſſunt prolongare illorum profeſſionem dummodo habeant ſpem probabilem, quòd efficiantur habiles intra ſex menſes.* Ita ait Paraſſelus. quod ipſi conſulenti Neapoli octauo die Nouembris anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo nono, reſponderunt illuſtriſſimi Cardinales, interpretes Concilij. Quæ reſponſio procedit in iuuenibus Nouitiis, ſecùs in fœminis nouitiis, prout ſupra *k* probauimus; in his enim diutiùs propter alias cauſas poteſt expectari.

e l. prec. C. de appell.
f Conc. ſeſ. 25. de reg. c. 16.
g l. Papin. ff. de min.
h Reg. quod ob grat. d. de reg. iur. li. 5.
i Para. in l. 6. prim. fo. 130. pag. 2.
k Sup. quæſt. proxi. ar. 10.

ARTICVLVS XI.

Vtrùm profeſſio regularis facta in manibus alicuius Epiſcopi valeat.

RESpondeo dicendo, quòd non: nam profeſſio valida non poteſt fieri, ſine autoritate ſuperioris potentis incorporare profitentem religioni, & Epiſcopus nullatenus poteſt incorporare quẽquam religioni à ſua exemptæ iuriſdictione, vt palàm eſt, quia extra territorium ſuum ius diceret, contra ea, quæ in iure *l* determinantur. Vnde non eſt audiẽdus Innocentius *m* tenens, quòd poteſt quis fieri monachus faciendo profeſſionem alicuius regulæ approbatæ in manibus Epiſcopi, argumẽto cuiuſdam Canonis *n* ab ipſo malè intellecti, qui loquitur in caſu ſatis diſſimili; non enim loquitur de profeſſione, ſed de ſeparatione viri, & vxoris à Iudice faciẽda, & dato quòd de profeſſione loquatur, eſt intelligẽdus de Epiſcopo, cui monaſterium, in quo talis nouitius profitetur, eſt ſubiectũ, vt iure *o* communi antiquo omnia Epiſcopo ſubiiciebantur.

l l. f. ff. de iuriſ. omn. iudi. c. 1. de conſt. li. 6.
m Inno. in ca. porrectum. de reg.
n c. ſi qua virgo. qu. 1.
o c. Abbates & ca. Abbati. 18. q. 2.

ARTICVLVS XII.

Vtrùm profeſſio facta, non in manu ſuperioris, ſufficit quòd poſtea à ſuperiori ratificetur.

RESpondeo dicendo, quòd ſic, ex his, quæ de tacita profeſſione ſupra hac quæſtione *p* diximus, ſed pro maiori explicatione, reſpondeo quòd ſiquis frater recepit aliquem ad profeſſionem, non habens ad id mandatum à ſuperiori, ſufficit ad validitatem ipſius, ratihabitio ipſius ſuperioris, prout tenet Cardinalis *q*, quod ipſum tenet Aſtenſis referens, pro eadem opinione Innocentium dicentẽ, quòd de mandato Abbatis ſæcularis Clericus, vel laicus ſufficit, vt recipiat profeſſionem, & idem eſt etiamſi ſine eius mandato, ſi tamen nomine eius facit, & poſtea ratum habeat; verum eſt tamen quòd, antequam ratificet, non erit votum ſolemne, neque matrimoniũ contractum dirimet. Et per prædicta ſoluitur quæſtio de quodam religioſo, qui induxit certos iuuenes ad religionem, non habens licentiam recipiendi fratres ad ordinem, nunquid prædicti ſint reiiciendi à ſuperiore, vel ab alio, qui eius habet autoritatem; an verò ſufficiat ratihabitio ſuperioris: & dicendum videtur à ſimili, quòd ſufficiat ratihabitio; at receptio habitus, ad hoc vt incipiat annus probationis, debet currere à tempore ratihabitionis, non verò à tempore receptionis habitus, cùm vt annus probationis ſit legitimus, & Canonicus, debeat incipere à legitima habitus receptione: legitima autem habitus ſuſceptio contingit, quando Nouitius à ſuperiori, eo induitur.

p Sup. hac q. art. 3.
q Card. in ca. inſinuant. qui Cler. vel monach. Aſt. li. 1. ti. 20. Innoc. in cap. porrectũ. ex. de reg.

ARTICVLVS XIII.

Vtrùm profeſſio poſſit fieri per procuratorem.

RESpondeo dicendo, quòd profeſſio poteſt fieri per procuratorẽ: nam quilibet actus poteſt per procuratorem peragi, niſi ſit à iure expreſsè prohibitus, vt in quadam lege *r* definitur; ſed hoc nulli bi ſpecialiter prohibetur. Quod confirmatur ex quadam Gloſſa *ſ* multos caſus excipiente, qui per

r l. 1. §. vlt. ff. de curat.
ſ Gloſ. in c. ad accendum. de procur. li. 6.

procuratorem fieri non poſſunt, inter quos, actus profeſſionis minimè reperitur: confirmatur deinde; nam actus matrimonij de ſui natura eſt indiſſolubilis, & etiam hodie poſt Concilium Tridẽtinum per procuratorem fieri poteſt, vt in noſtra ſumma confeſſorum ſatis diximus. Notandum tamẽ, quòd ſicut ad matrimonium non ſufficit, quòd quis habeat vniuerſale mandatum, vt ſcilicet poſſit nomine alterius contrahere, ſed eſt neceſſarium ſpeciale mandatum, ad contrahendum, prout in iure *a* definitur; ita ad profeſſionem emittendam pro alio neceſſarium eſt, vt ſpecialiter ad hoc procurator deputetur. Et ſicut ad hoc, vt matrimonium per procuratorem factum, ſit validum, neceſſariò debet id fieri per procuratorem, ad hoc ſpecialiter deputatum, qui ad id non poteſt alium ſubſtituere, vt in eodem iure *b* continetur. Ita ad profitendum non poteſt procurator alium ſubſtituere procuratorem. Et ſicut ſi reuocetur procurator, non valet matrimonium, per eum contractum, etiamſi talis reuocationis fuerit ignarus, ita non valebit profeſſio facta, per procuratorem reuocatum, etiamſi talis reuocationis notitiam non habeat.

a c. fin. de procurat. li. 6.
b d. c. fin.

ARTICVLVS XIV.

Vtrùm profeſsio facta ab excommunicato valeat.

RESpondeo dicendo, quòd profeſsio facta ab excommunicato valet; ita Abbas *c*, Innocentius, & Felinus tenent, & quamplurimos id ſentientes citat Rebuffus *d*. Nec peccabunt eũ recipientes, ſi excommunicationis inſcij eũ receperunt; ſecùs ſi ſciẽtes, vt poſt alios tenet Marianus Socinus *e*, quamuis nonnulli contrarium ſentiant, quorum ſentẽtia mihi non probatur. Excipitur tamen, vbi per reſcriptũ Papæ ad profeſſionem receptus eſt: tunc enim profeſſio facta virtute prædicti reſcripti eſt inualida, vt dixit Calderinus *f*, quem ſequũtur Geminianus, Felinus & Marianus Socinus. Ex quo enim ſecundum ius, reſcriptum nullum eſt, receptio, atque profeſſio virtute eiuſdem reſcripti erit nulla, argumẽto regulæ, acceſſorium ſequitur naturam principalis. Verũ eſt tamen, quòd ſi in reſcripto, vt ſolet communiter fieri, abſoluatur impetrans, ab omni cenſura ad effectum recipiendi profeſſionem, profeſſio, ſine dubio erit valida, cùm fuerit validum reſcriptum.

c Abb. in c. cũ illorũ. de ſent. excõ. n. 4. ver. 5 nota. vbi n noc. v. prælatis Fel. nu. 5. ver. Nota.
d Rebu. in ca. poſtu. not. 30. nu. 16. de Cle. excom. min.
e Soc. in c. ſocris n. 118. de ſent. excomm.
f Cald. & Gemin. in c. 1. n. 16. de reſcrip. li. 6. Fel. in d. c. cùm illorum n. 5. Soc. in d. c. ſocrus n. 174.

ARTICVLVS XV.

An profeſsione metu facta, geſtando habitum lõgo tempore, & fructus prioratus ſuæ religionis percipiendo, tranſigendo vitam cum fratribus, & ſe fratrem, vt profeſſum nominando: ratam habuerit ipſe profeſſus profeſsionem.

RESpondeo dicendo, quòd hæc quæſtio difficultatem habet: nam diſſenſus in conſenſum trãſire poteſt, & quod diſplicuit poſtea poteſt placere, iuxta quandam Decretalem *g*. At in noſtro caſu contrarium eſt dicendum: nam profeſſio, vt dicitur in iure *h*, rata duobus modis habetur, primo expreſsè, ſecundo tacitè: expreſsè non habet ratum ille, qui ſemper proteſtatus fuit ſe nolle eſſe monachum, & nec tacitè quidem illam ratificauit, ſiquidem contrarium expreſse fuit proteſtatus: in certis enim non eſt opus coniecturis, iuxta quandam legem *i*, & à certis pro incertis recedendum non eſt, vt in quodam Canone *k* habetur, vnde poſtquam expreſſa fuit proteſtatio, ſe nolle fieri monachum, non eſt recurrendum ad coniecturas, an habuerit profeſſionem ratam tacite ſi ipſe profitens declarauit pluries, ſe nolle profiteri, & velle exire à religione.

g c. 1. de reſcr. lib 6.
h c. 1. de reg. li 6.
i l. continuus. § cum ita. de verb. oblig.
k c. indi. 30. q. vlt.

Nec obſtat, quòd per duos, & vltrà annos geſtauit habitum, & fructus beneficij regularis percepérit, & cum fratribus vitam tranſegerit, ac ſe fratrem nominauerit: nam reſpondetur, quòd hæc ſigna fortè profeſſionis eſſent, ſi non affuiſſet aliqua, vel vna tantùm proteſtatio; ſed ſupponitur in caſu, quòd multæ interuenerunt proteſtationes, quæ tollunt hanc tacitam profeſſionem; & dum quis proteſtatus eſt, tempore profeſſionis, ſe nolle in religione remanere, poterit etiam poſt annum exire, & ſi voluerit remanere, adhuc annum habebit, teſte Vincentio, quẽ referũt *l* Doctores Calderinus, & Barbatia. Præterea ad tacitam profeſſionem inducendam per geſtationem habitus requiritur, quòd voluntariè accipiatur, vt in Iure *m* definitur, quod in noſtro caſu nõ contingit *n*. Vnde Decretalis, quæ præcipit, vt intra triduum egrediatur, ſi noluerit profiteri, intelligitur de eo, qui voluntariè eſt ingreſſus. Nec obſtat, quòd citiùs debuit egredi, & non expectare duos annos: nam ſicut confeſtim intelligit Vlpianus *o* Iuriſconſultus, vbi primum poteſt fieri, ſecundùm qualitatẽ negotij peragendi; ita hic tres dies debent explicari ſi ingreſſus poſſit egredi: at in noſtro caſu non potuit egredi propter vim, qua ſemper minabatur. Per hæc, & alia hanc partem d. fendit Rebuffus *p*.

l Doct. in c. ex parte. de regu. Cald. conſ. 1. quod metus cauſa. Barbat. conſ. 22. vo 1.
m cap. 1. quod met. cauſa
n c. ad noſtr. X. de reg.
o l. 2. §. conſ. ff. ad Trebel.
p Rebuf. conſil. 60. p. 125. co. 1.

Verum tamen eſt, quòd ſi metus fuit leuis non irritat profeſſionem; modica enim coactio, nõ excludit actum, vt dicitur in quadam decretali *q*. Erit autem iuſtus metus irritans profeſſionem, ſi pater profeſſi iurauit filium ſuum debere eſſe monachum, ſiue velit, ſiue nolit, alioquin ipſum in carcerem mitti faceret, & pater eſſet homo aſperus, filius verò tenellus, qui nõdum compleuerit decimum ſeptimum annũ, & tunc leuior metus ſufficiet, argumento eorũ, quæ in iure *r* notantur, & tradit Barbatia. Et erit etiam iuſtus metus, quando pater, & mater à pueritia ſuaſerunt filio, vt monachus fieret, & mandauerunt famulis, & ancillis, vt eum verberarent, ſi monachum ſe eſſe nolle diceret.

q c. ſi. qui Clerici, vel vou.
r l. vnius verſ. vel tenera ætatis. ff. de quæſ. Barbat. conſ. 60 n. 7. vol. 1.

ARTICVLVS XVI.

Vtrùm poſt quinquennium poſsit nulliter profeſſus reclamare.

RESpõdeo dicendo, quòd Conc. Trid. *ſ* quinquẽnium dat nulliter profeſſo ad reclamandũ, quo elapſo nullatenus ad allegandam quamcunque cauſam admittatur. Quod decretũ primò eſt intelligendum, vt hic nulliter profeſſus non poſſit admitti ad allegãdum quamcũq; cauſam profeſſionem annullanrẽ, non tamen eſt excludendus, ſi allegauerit cauſas, quare intra quinquenniũ non potuit reclamare. Nec obſtant verba ipſius Concilij, ibi, *Quamcunque cauſam*, quib. videtur ſignificari, quòd repellitur generaliter ab omnib. cauſis, quæ litẽ mouere poſſunt; nam reſpondetur, quòd illa verba generalia reſtringuntur per narrationem, & præfationẽ capituli ibi, *Quicunque regularis prætendat ſe per vim, & metũ ingreſſum eſſe religionem, &c.* Et ſic non obſtante, quòd elapſum ſit quinquennium, non eſt repellendus ſupradictus, vt non alleget cauſas, quib. illo tempore nõ potuit reclamare: nã licèt dicat, quòd intra quinquennium debet reclamare, hoc intelligitur ſi commodè fieri poteſt, iuxta ſuperius notata.

ſ Conc. Trid. ſeſſ. 25. de regu. ca 19.

Secundò

Digitized by Google

Secundò eſt notandum, quòd in hoc decreto, elapſo dicto quinquennio profeſſio nulla à principio, ſi voluntate non ratificatur, non fiet rata, & valida: nā non poteſt Papa efficere, vt cōſenſus coactus durante coactione ſit liber, & ſpōtaneus, qualis requiritur ad profeſſionem, iuxta tradita in iure *a*; ſed quod voluit dicere Cōcilium, eſt vt hic in foro exteriori pro profeſſo habeatur, & in eodem foro ſi noluerit permanere in monaſterio, & extra clauſtra egrediatur, pro apoſtata habeatur. Quod patet ex verbis Concilij ibi, *nullatenus ad allegādum quamcūque cauſam admittatur*. Vnde in foro conſcientiæ etiam elapſo dicto quinquennio ego non condemnarem vt apoſtatam, eum qui nollet redire ad religionem, ſi non cogeretur ad redeundum, pro quo facit id quod notat Nauarrus *b* dicens, quòd metus, vel impotentia reclamandi pluſquam quinquennio durauerit, poterit poſt illud, ipſo iure, vel per viam reſtitutionis audiri, nec ſi ſuſcipiat ordines ſacros durāte metu, vel iuſto impedimento reclamandi, ſufficit ad præſumēdum tacitè profeſſum, tum, quia nullo iure id cauetur, tū, quia ſuſceptio ordinis eſt res ſeparata à profeſſione, & à ſeparatis non fit illatio, vt dicitur in iure *c*, tum quia ſolus actus profeſſi proprius, qualis eſt præſtatio ſuffragij in capitulo, & geſtatio habitus profeſſorum, non ſufficit ad illud, qui tamen eſt propior profeſſioni, quàm ordinum ſuſceptio; ergo neque hęc ſufficit, argumento eorum, quæ in iure *d* notantur.

a c 1. de reg.

b Nau. in ca. ſtatuimus nu. 71. & 72.

c l. Papin. ff. de munar.

d c. cū in cūctis. de elect. Auth. multo magis. de ſacroſanct. Eccleſ.

ARTICVLVS XVII.

Vtrùm profeſſi nulliter, poſt quinquennium poſſint ſine habitu reclamare.

Reſpondeo dicendo, cum doctiſſimo Nauarro *e*, quòd ex Concilio Tridentino aliqua colliguntur, ob quorum ignorantiam multi alias docti malè conſuluerunt multis regularibus, vt clam fugerent à monaſteriis, & carceribus, etiā habitu dimiſſo, ne in via caperentur, ad reclamandum de nullitate profeſſionum ſuarum, nulla alia facta diligentia in vrbem venirēt. Concilium enim ſtatuit primò ne quis ante reclamationem habitum dimittat. Secundò ne ſine licentia ob id à monaſterio, etiam cum habitu exeat. Tertiò, quòd cauſas nullitatis coram ſuperiore & ordinario antè deducat. Quartò, quòd ſi antea dimiſerit habitum, nullatenus ad allegandum vllam cauſam admittatur. Quintò, quòd ad monaſterium redire cogatur. Sextò, quòd tanquam apoſtata puniatur. Septimò, quòd interim nullo priuilegio iuuetur.

e Na. in c. ſtatuimus. n. 7.

f Na. vbi ſu.

Super quibus ait Nauarrus *f*, primò quidē ea non ligare, in foro conſcientiæ ſaltem ad mortale, præter quartum, & ſeptimum; putat enim ceſſante ſcādalo, & præiudicio alterius coram Deo, ei qui ſcit, vel iuſte credit ſuam profeſſionem coram ſua diuina maieſtate non valere, poſſe ante reclamationem relinquere habitum, & fugere de carcere, & non deducere cauſas nullitatis coram ordinario & ſuperiore, & non redire ad monaſterium, & non teneri ad pœnam apoſtatæ: ſecundò, quòd etiam quoad forum conſcientiæ limitanda ſunt, non procedere in eo, qui iuſtam cauſam ea omittendi haberet, vt qui non poſſet habere licentiam eundi ad reclamandum, nec ire niſi dimiſſo habitu vel non permittitur cauſas vllas proponere coram Prælato, vel ordinario. Quartum enim ait Nauarrus, ex bono, & æquo ita intelligo, vt ſignificet neminem non portantem habitum religionis, cùm audiendus eſt, audiri debere; ſed eum qui temere dimiſit, eo reſumpto audiri poſſe; iniquū enim, & inhumanum videtur negare perpetuò audientiā ei qui iuſtā habet cauſam reclamandi, eo ſolo, quòd ad id faciēdum dimiſiſſet etiam temere habitum, cùm id eſſet cogere liberum hominem per totā vitam ſeruire religioni, cui nullatenus obligatur: nec fortè eſt capax illi[us] propter defectum cuiuſpiam in eo requiſiti, contra leges vetantes liberi hominis venditionem, & obligationem perpetuam ad manendum alicubi, vel ab ſubeundem onus nimis onerans libertatem, & rationem naturalem, qua illæ vtuntur, ita Nauarrus, aliquibus iuribus, & autoritatibus ſupradicta confirmans.

Ex quibus infertur, quòd licet Minori videtur iſtud quinquennium non currere, pro quo facit cōcluſio, quam in hac materia poſuit Baldus *g*, dicens, quòd Minori non currit hodie præſcriptio decē, vel viginti annorum, vel minoris temporis; at ex dictis currit præſcriptio quinquēnij, cum ſpe reſtitutionis, eo quòd læſus videatur in ipſo lapſu temporis, vim, aut metum patiens, & hanc opinionem tenet Menochius *h*. Quod confirmatur: nā læſus in cauſis ſpiritualibus reſtituitur, vt tenent quædam gloſſæ *i*, communiter receptæ, quas ſequitur Petrus de Anchatrano, & Francus, & probat quædam decretalis, vbi id notat Nauarrus, & tenet Couarruuias *k*.

g Bal. de præſ. n. 8. tracta. 1. pag. 6. p. princ. caſu 12. n. 19. fo. 65.

h Meno. de tema. 1. p. § 10. n. 45. verſ. 3. pondero.

i Glo. in l. ait prætor. ff. de minor. in gl. 2. gl. in c. ex parte. de reſt. ſpoliat. Anchar. in c. ſi annum. n. 3. in fi. de iudic. lib. 6. vbi Francus n. 6.

k c. accepta. de reſt. ſpoli. vbi Nau. Cou. lib. 1. var. ca. 5. n. 5. cū ſeq.

Aduertendum tamen, quòd profeſſi nulliter, quia non fuit in eorum informatione ſeruata forma præſcripta à Sixto V. poſſunt etiam poſt quinquennium reclamare, cùm eorum profeſſio annulletur, propter bonum commune religionis, & ſic Sixtus V. in ſua ſecunda conſtitutione moderatoria, & declaratoria primæ, ait, *Sed cùm eadem ratio vigeat in tacita profeſſione emittenda quæ militat in expreſſa, ſtatuimus, quod in quibuſuis ordinibus, & religionibus, nec etiam tacita profeſſio quorumcunque religioſorum induci poſſit, nec inducta intelligatur, niſi in receptione, forma conſtitutionis ſeruata fuerit*, & hæc Sixtus V. quibus verbis clarè definit, quòd allegatio quinquēnij non admittatur, ſiquidem talis allegatio ſaltem in foro exteriori inducit tacitam profeſſionem, & ita in Senatu regali fuiſſe iudicatum accepi à doctiſſimo præceptore meo Aſſenſio Lopez.

ARTICVLVS XVIII.

Puella in monaſtario educata animo, vt poſſet quandocunque vellet ab eo exire, & poſtea monialis perſuaſu Abbatiſſæ facta, quæ confeſſa fuit coram ordinario ſe eſſe profeſſam, poſtea tamen à monaſterio educta per commiſſarium ad id legitimè deputatum, reſpondet ſe nunquam propoſuiſſe fieri monialem. Quæritur an prima confeſſio præualeat poſteriori confeſſioni.

Reſpondeo dicēdo, quòd præſuppoſito eo, quod videtur veriſimile, quòd prædicta puella cùm exiit reclamauit coram iudice, & cum iuramento, vel ſaltem poſtea coram commiſſario id fecerit, videtur ſtandum eſſe poſteriori confeſſioni, & non priori, attento, quòd prior ſine iuramento fuit facta, & ſecunda cum eo, & iuramentum eſt tortura quædam ſpiritualis, prout in hoc ipſo propoſito ait Panormitanus *l*, & confeſſioni poſteriori factæ per torturam eſt ſtandum, vt dicitur in iure *m*, attento item,

l Pan. in c. per tuas. n. 11. de proba.

m l. ſi poſtulauerit § ſed et ſi negauerit. ff. de adulteri.

item, quòd prior confeſſio facta fuit timore reuerétiali Abbatiſſæ præſentis, cupiētis illam habere monialē,& ſuccedere in bonis eius,quæ excuſat in his, quæ ſunt libertati valde grauia, adeò quòd gloſſa *a* quædā dixit, quòd timor reuerentialis efficit ne valeat profeſſio, quoad forum interius. quam opinionem etiam ſequitur Nauarrus. Attento etiam, quòd confeſſio mulierum in his,quæ pertinent ad matrimonium ſpirituale,vel carnale,debet fieri in loco libero, & plenæ libertatis,ad hoc,vt ſibi præiudicet, iuxta quandam gloſſam *b*, & confeſſio ſecunda fuit facta in loco libero; confeſſio autem prior non fuit facta in loco libero.& licèt ipſa ob prędictum timorem nō fuerit proteſtata, pater tamen eius fuit proteſtatus,quod multum ad hoc facit, argumento eorum,quæ in iure *c* notantur.

a Gl. in c. præſens 20 qu. 1. Nau. in man. c. 22. n. 51.
b c. cum locū de ſponſ.
c ca. 1. de his quæ vi met. ſeſſ. 25 de reg. c. 17.

Nec his obſtat, quod traditur in quadam lege *d*, tranſcripta in quadam decretali, ibi nimis indignum eſt, vt quiſquis, quod ſua voce dilucidè proteſtatus eſt,in eundem caſum proprio valeat teſtimonio infirmare. Quod confirmatur ex quadam Bartoli *e* doctrina, quam multi cum Panormitano ſequuntur, qui tenet primum dictum etiam extraiudiciale teſtis, præferendum eſſe dicto poſteriori, etiam iurato; nam huic argumento reſpondet Nauarrus *f*, quòd licèt regulariter confeſſio prima præualeat poſteriori, cæteris paribus: fallit tamen quando poſterior eſt per tormenta extorta, & cùm prima eſt facta ſaltem metu reuerentiali, vel in loco non libero, & cùm ſunt aliquæ coniecturæ, quæ minuunt poſteriorem contra priorem.

d l. generaliter C. de non nu. pec. c. per tuas. de probat.
e Bar. in l. eos ff. ad leg. Cornel. de falſ. Panor. conſi. 53. 1 par.
f Nau. li. 2 cōſil. ti. de confeſſis conſi. 1.

ARTICVLVS XIX.

Vtrùm cogens nouitium ad profitendum, ſit excommunicatus,

RESpondeo dicendo, quòd Concilium *g* Tridentinum anathemati ſubiicit omnes,& ſingulas perſonas cuiuſcunque qualitatis, vel conditionis fuerint, tā clericos, quàm laicos, ſæculares, vel regulares, atque etiam qualibet dignitate fulgentes, ſi quomodocunque coegerint aliquam virginem, vel viduam, aut aliam quamcunque mulierem, præterquam in caſib. à iure expreſſis, ad ingrediendū monaſteriū, vel ad ſuſcipiendum habitum cuiuſcunque religionis, vel ad emittendam profeſſionem; quique conſilium, auxilium, aut fauorem dederint; quique ſcientes eam non ſponte ingredi monaſterium, aut habitum ſuſcipere, aut profeſſionem emittere quoquomodo eidem actui, vel præſentiam, vel conſenſum, vel autoritatem interpoſuerint. Circa cuius decreti verba, ibi, *ad ingrediendum monaſterium, vel ad habitum ſuſcipiendum cuiuſcunque religionis*, eſt notandum, quòd repetitio dictionis in eadē diſpoſitione facta, ſignificat id eſſe cum myſterio factum, iuxta gloſſam *h* memorabilem, & ſic videtur, quòd etiam ſint excommunicati cogentes aliquam puellam minorem ingredi monaſterium, non cauſa accipiendi habitum, nec faciendi profeſſionem, ſed vt maneret ibi honeſtè vſque ad ætatē nubendi. Quod confirmat Nauarrus *i*, ex eo, quòd Concilium non abs re potuit conſiderare, quòd qui cogit intrare aliquam in aliquod monaſterium, vt ibi educetur, indirectè videtur cogere, vt cùm tempus fuerit, accipiat habitum, & faciat profeſſionē precibus, aut blanditiis Monialium, aut minis eiuſdē, qui coegit intrare, aut verecundia, & timore maledicorum, & ideo voluerit hanc viam indirectam cogendi præcludere, & legiſlatorum eſt, non ſolùm vias directas, ſed etiam indirectas prohibere; nam vt dicitur in iure *k*, cùm quid vna via prohibetur, non debet altera concedi, & ita tenet Nauarrus, quòd per hęc videtur hęc pars literæ, & menti illius capituli, & vſui intromittendi puellas ad educandum eas in monaſterio, germanior, & tutior, atque adeò tenenda.

g Con. Tri. ſe. 25. de reg. ca. 18.
h Gl. in cle. 1. de iure patrō. v. diœceſanos.
i Na. li. 5. cōſi. ti. de ſent. excom. conſ. 56. nu. 3.
k c. cum quid. de reg. iur. li. 6.

Sed ego in ſumma *l* Confeſſorum de hac opinione Nauarri dubitaui, & modò etiam dubito. Durum enim videtur dictu, quòd pater, qui malè ſentit de libertate naturali puellæ filiæ ſuæ, non poſſit, mortua eius vxore, matre dictæ puellę, cogere ipſam, vt educationis gratia monaſterium ingrediatur, vt ibi taliter educetur, quòd naturalis eius inclinatio, gratia præueniēte, & ſubſequente reformetur, & à timore nocturno, & ab incurſu, & dęmonio meridiano, & à laqueis in ſæculo venantium liberetur, non prætendens, vt ipſa ad ſuſcipiendum habitum regularem, & ad emittendam profeſſionem cogatur, præſertim ſi ipſe longè proficiſcatur, & illic aliquib. annis debet immorari, quibus ipſa puella deſtituta à patre, & matre libertate maiori gaudebit, & eius honeſtas naufragium veriſimiliter patietur.

l 1. tomo ca.

Ad argumenta autem Nauarri reſpondeo, cū doctrina eiuſdem *m*, qui explicans extrauagantem Pij V. prohibentē fœminis ingredi in monaſteria, ac domos virorū, in hanc prorumpit ſententiam dicens, *Aduerte primò, quòd coniunctiones iſtæ copulatiuæ* (ac) *&* (&) *poſitæ inter verba, monaſteria, & domus, non ſumuntur in ſignificatu proprio, ſecundum quem ponuntur inter verba diuerſa ſignificantia diuerſa, iuxta gloſſam memorabilem in Rubrica de iuris, & facti ignorantia, & gloſſam in capitulo querelā, de ſimonia, ſed accipiūtur impropriè pro* (ſeu) *vel* (ſiue) *quæ ponūtur inter diuerſa verba, idem ſignificantia, iuxta Panormitanū in repetitione capituli inter cætera, de reſcriptis.* Hæc Nauarrus, ex quibus concludo, quòd repetitio dictionis, *vel*, poſitæ inter verba ingrediendum, & habitum ſuſcipiendum & profeſſionem emittendam, non ponuntur inter verba diuerſa ſignificantia; licèt enim ſint diuerſa verba, idem tamen ſignificant; in propoſito enim idem ſignificant verbum, *ingrediendum*, & verbum, *habitum ſuſcipiendum*, & verba, *profeſſionem emittendum*. Debet enim intelligi verbum, *ingrediendum*, de ingreſſu ad ſuſcipiendum habitum regularem, & ad profeſſionem emittendum, & ſic dictionis, vel, repetitio inter dicta verba, nihil aliud deſignat, quàm poni inter multa verba diuerſa, idem tamen ſignificantia, ſicut contingit in repetitione dictionis *ſeu*, vel *ſiue*.

m Na. comē. 4. de re. n. 63.

ARTICVLVS XX.

In ordine Minimorū ordinatum eſt, prout patet ex eorum regula confirmata per Sedem Apoſtolicam, quòd qui decimum octauum annum non attigerit, ad religionem minimè admittatur, quæritur vtrùm in dicto ordine profeſſi poſt Concilium Tridentinum cum decimo ſexto tātùm ætatis anno completo ſint verè profeſſi.

RESpondeo dicendo, quòd Nauarrus *n* circa hoc aliqua dubia proponit, quorum principale eſt dubium tituli quæſtionis, & ait quæſtionem eſſe ſatis difficilem; ſed quia dependet ex intellectu præfatæ legis in regula Minimorum contentæ, ait non videri ſatis tutè poſſe reſolui, niſi lecta illa, & rectè intellecta; quia inutile eſt niſi tota lege perſpecta, aliqua eius parte propoſita iudicare, vel reſpōdere; fieri enim poteſt, vt fieri prohibeat, profeſſionę tamē factam

n Na. li. 3. conſi. conſil. 41.

Digitized by Google

ctam non irritet, & quod prohibeat, & irritet, quod etiam perſpecta tota lege, non erit omnino facilè iudicare, ob multa, quę in vtramq; partem afferri poſſunt. Hæc Nauarrus. Sed certè non adeò difficilem putaret Nauarrus hanc quæſtionem, ſi legem præfatæ regulæ legeret, & videret; lecta enim, & conſiderata conſtat, noluiſſe B. Franciſcum de Paula in ſua regula irritare profeſſionem fratrum ante decimum octauum annum emiſſam, ſed tantùm profeſſionem fieri prohibuiſſe.

Hoc aſſertum primò probatur ex verbis eiuſdem *a* regulæ, quæ ſic ſe habet: *Ad hunc ordinem Minimorum, quadrageſimalis vitæ Zelo, & maioris pœnitentiæ intuitu migrare cupientes, per eiuſdē ordinis generalem correctorem, vel per vigiles, aut prouinciales, aut per aliquos idoneos fratres ab eis ſubſtitutos accipiantur in fratres ſi requiſitis conditionibus apti exiſtant, & ad minus decimum octauum annum attingāt.* Hæc præfata regula, in qua ſolùm video prohiberi, quòd fratres non recipiantur ad profeſſionem niſi decimum octauum annum attingant, & non irritatur talium profeſſio, dummodo ætatem à iure requiſitam habeant, quæ ſecundùm ius *b* antiquum erat ætas quatuordecim annorum: ſecundùm verò ius nouum Concilij Tridentini requiritur decimus ſextus annus completus. Quod autem nō irritetur, probatur, quia legum correctio in dubio non eſt præſumenda, & non eſt credendum præfatam regulam ius voluiſſe reuocare in re tam graui, ſiquidem per verba expreſſa, irritantia actum, non eam caſſauit.

a c. 2. eiuſ. re.

b ca. non ſolū. c. ad apoſto. de reg. Conc. Tr. ſeſ. 25. de reg. cap. 15.

Probatur ſecundò ex quodam capite correctorij *c* eiuſdem regulæ, vbi dicitur, *Siquis offendens cōtra formam deſcriptam in ſecundo capite regulæ huius ordinis, aliquem ſcienter ad hunc ordinē acceperit, abſq; ſibi data ſuper cōmiſſione, vel ante tempus præfixum in eodem capite ſecūdo, tribus cōtinuis diebus comedat panem, & aquam duntaxat.* In quibus verbis nō dicit correctorium, profeſſionem eſſe nullam, ſi ante tempus præfatum decimi octaui anni fuerit emiſſa, imò ex eius contextu colligitur euidenter eſſe validam; ſi enim per præfatam regulam profeſſio irritaretur, recipiēs ad eam ante præfatum tēpus alia maiori pœna puniretur, ſicut ſemper contra tranſgreſſores legum irritantiū actū in re graui, grauiores pœnę proponūtur.

c Ca. correcto. fo. 44. pa. 2.

Secundò probatur, ex eo quòd dicitur infrà eodem capite ibi, *quicunque verò recepti fuerint contra ſupradictam formā approbādi reſeruentur correctori generali, & ibi poſtmodum approbentur, & eorū receptio acceptetur, & cōfirmetur.* Ex quibus verbis colligitur, quòd generalis, & alij patres poſſunt approbare profeſſionem fratrum, qui ante decimum octauum inceptum fuerint profeſſi. Quod minimè præfati patres efficere potuiſſent, ſi prædictorum receptio, & profeſſio eſſet irrita, & nulla, & ad eam ratificandam eſſet tēpus duodecim annorum expectandum.

Probatur deinde ex pręfatis verbis ibi, acceptetur, & confirmetur; non enim ait correctorium, quod ratificetur: ratificare enim eſt inualidum, & irritum, ratum facere; acceptare autem, & confirmare, eſt illius, quod de ſe valet confirmationem à ſuperiore accipere.

Nec contra hoc obſtat conſtitutio generalis (ſi qua facta fuit in præfato ordine) quæ declarauit huiuſmodi profeſſiones factas ante decimum octauum annum eſſe nullas. Reſpondeo enim omnia capitula generalia eſſe inferiora Papa, & nō poſſe aliquid ſtatuere contra ius definiens antiquius, quatuordecim annos tantùm ſufficere ad hoc vt viri ad religionem, & profeſſionem admittantur, nec contra ius nouum Concilij Tridentini decimum ſextum annum completum deſiderans. Nec obſtat præfatum ſtatutum eſſe auctoritate Papæ factum, dando Papa facultatē Prælatis, vt faciant ſtatuta. Papa enim confirmat pręfata, & ſimilia ſtatuta, quatenus ſunt licita, & honeſta, & non ſunt contra ſacros Canones, & ſic ad nulla capitula generalia, etiam auctoritate Papæ facta, pertinet poteſtas irritandi profeſſionem alicuius, aliàs habilis ſecundùm ius ad profitendum, prout doctiſſimè concludit Nauarrus *d*. Quod à fortiori procedit ſi prædictum capitulum generale fuit factū poſt Concilium Tridentinum, definiens ſufficere in quacunque religione annum decimum ſextum cōpletum ad profitendum; nam plenitudo poteſtatis, quam habet Papa ſupra ius, difficiliùs extenditur ad conſtitutiones Concilij, quàm ad alias, prout dicitur in iure *e*, ibi, *durum nimis extiterit contra tam ſolemne Concilium, &c.* Vnde dixit Baldus *f*, quòd etiamſi Papa diceret, *non obſtante quacunque lege*, non tollit legem Concilij, ſed ad ipſius correctionem ſpecialis requiritur derogatio, quam doctrinam commendat Felinus *g*.

d Na. li. 3. cōſ. tit. de reg. conſ. 5. nu. 8.

e c. poſt tranſlationem. de renunt.

f Bal. in l. humanū 3. not. C. de legib.

g Felin. in ca. canon. ſtatuta. n. 28. de conſt.

Nec obſtat, quòd in præfato capitulo generali interfuerint viri doctiſſimi, & grauiſſimi, & non eſt credendum huiuſmodi viros ſine ſolido fundamento tale ſtatutum edidiſſe. Reſpōdetur enim potuiſſe dictos viros errare, vel maiorem partem eorum, circa intellectum regulæ ipſorum, etiam abſque peccato, quia error circa iuris humani intellectum non eſt ſemper culpabilis, iuxta quandam Gloſſam *h*, ab omnibus communiter receptam.

h Gl. in c. 1. v. de cætero. de poſtu. prælа.

Nec obſtat Concilium *i* Tridentinum, quod innuit nolle præfatam regulam in dicto capite ſecundo derogare, prout à parte affirmatiua adducitur, vt paret ex eius verbis ibi, *ſi qui verò regulares, tam viri, quàm mulieres ſunt, qui ſub arctiori regula, &c.* in præfatis enim verbis concedo noluiſſe Concilium derogare præfato ſtatuto regulæ Minimorum, in dicto capite ſecundo, & ſic vult Concilium, vt in præfato ordine non recipiantur ad profeſſionem, niſi decimum octauum annum attingentes, ſicut in præfato ſtatuto cauetur, ſed non vult, quòd in decimo ſexto anno ætatis completo profeſſionem emittentes, non ſint profeſſi, ſiquidem, prout explicatum eſt in ſuperioribus, præfatum ſtatutum, licèt prohibeat non dari profeſſionem huiuſmodi, non tamen eam irritat, nec inualidat.

i Conc. Trid. ſeſ. 25. de reg. cap. 17.

Ex quibus infertur, quòd licèt Concilium *k* Tridentinum determinet, vt habentes decimum ſextū ætatis annum completum finito anno probationis ſtatim admittantur ad profeſſionem, aut reiiciantur ab ordine, hoc tamen fallit in præfato ordine Minimorum in quo habentes decimum ſextum annum completum, finito anno probationis non poſſunt ſtatim ad profeſſionem admitti; ſed debet eorum profeſſio dilatari, vſquequò decimum octauum annum attingant, prout in dicto capitulo ſecundo præcipitur; contrauenientes autem pœna appoſita in correctorio afficientur, & hoc noluit præfatum Cōcilium Tridentinum in relatis verbis immutare.

k Seſſ. 25. de reg. c. 16.

QVÆSTIO XVIII.

De Nouitiis, quoad indulgentias, & abſolutiones plenarias tempore nouitiatus, & tempore profeſſionis lucrandas.

De hac quæſtione nihil in præſentiarum dicam, cùm ſuprà in ſecundo Tomo in quæſtionibus *l* de indulgentiis multa dixerim, & in primo Tomo in quæſtione *m* de Abbatibus

l in 2. to. q.

m 1. to q. 2.

Digitized by Google

quantum ad poteſtatem abſoluendi aliqua adduxerim.

QVÆSTIO XIX.

De obedientia, in octo articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur octo.

1 *QVid, & quotuplex ſit obedientia.*
2 *Vtrùm ſubditus teneatur in omnibus actibus interioribus, ſuperioribus obedire.*
3 *Vtrùm in omnibus pertinentibus ad actus interiores, teneatur ſubditus Prælato ſuo obedire.*
4 *Vtrùm Prælato teneatur ſubditus obedire in re licita, cum dubio an id Prælatus præcipere poſſit.*
5 *Vtrùm peccet mortaliter, is qui ad præceptum ſuperioris facit, id quod dubitat eſſe mortale; certus, tamen, quòd id non agendo non peccabit.*
6 *Vtrùm quis teneatur obedire ſuperiori, quando dubitat ſe peccare obediendo, & ſe etiam peccare non obediendo.*
7 *Vtrùm Prælati regulares poſſint in Hiſpaniis præcipere ſubditis, vt ad Indos pro conuerſione infidelium proficiſcantur.*
8 *Vtrùm religioſi præcepto obedientiæ teneantur acceptare Epiſcopatum.*

ARTICVLVS I.

Quid, & quotuplex ſit obedientia.

REſpondeo dicendo, quòd non inconuenit in vno materiali obiecto concurrere duas ſpeciales rationes, ad quas duæ ſpeciales virtutes ordinantur, ſicut miles defendendo caſtrum Regis implet opus fortitudinis, non refugiens mortis periculum propter bonum, & opus iuſtitiæ, debitum ſeruitium domino ſuo reddẽs. Obedientia igitur eſt duplex. Primò enim ſumitur largo modo, pro executione cuiuſcunque, quod poteſt cadere ſub præcepto ex quacunque intentione, & ſic eſt quædam virtus generalis, alio modo ſumitur propriè ſecundùm quod reſpicit intentionem formalem, rationémque præcepti, & ſic eſt virtus ſpeciale, id eſt habens formale obiectum ſpeciale, id eſt præceptum expreſſum, vel tacitum, cuiuſmodi eſt voluntas ſuperioris nota, & ſecundùm diuum Thomam *a*, communiter receptum poteſt ſic definiri, Obedientia eſt virtus moralis promptam reddens voluntatem ad implendum voluntatem præcipientis.

a D.Tho.2.2. q.104.art.2.

ARTICVLVS II.

Vtrùm ſubditus ſuis ſuperioribus teneatur in omnibus actibus interioribus obedire.

REſpondeo dicendo, quòd ſecundùm diuum Thomam *b*, in pertinẽtibus ad interiorem motum voluntatis, non tenetur homo homini obedire, niſi per accidens, quatenus, ſcilicet, interior motus colligitur ex exteriori; ſicut enim Eccleſia non poteſt iudicare de interioribus motibus voluntatis, ita non poteſt præcipere hos interiores motus. Ait enim diuus Thomas *c* de his poteſt homo legem facere, de quibus poteſt iudicare; iudicium autem hominis non poteſt eſſe de interioribus motibus, qui latent per ſe in conceptu animæ, ſed ſolùm de exterioribus actibus, qui apparent: & tamen ad perfectionem virtutis requiritur, quòd in vtriſque actibus homo rectus exiſtat: & ideo lex humana non potuit cohibere, & ordinare ſufficienter interiores actus, ſed neceſſarium fuit, quòd ad hoc ſuperueniret lex diuina. Hæc D.Thomas, vnde ſecundùm diuum Thomam, bene poſſunt Prælati regulares legem ponere actibus interioribus ſubditorum, quatenus ipſi actus interiores ſubſunt actibus exterioribus: vnde in quadam Clementina *d* prohibetur monachis acceſſus ad curiam principis animo offendendi. In qua non prohibetur animus offendendi, cùm ſit actus interior, ſed prohibetur animus offendendi, vt colligatur tali acceſſui, ita quòd talem acceſſum prohibet ſub tali pœna, nõ cuilibet, ſed habenti animum nocendi: vnde rectè Prælati regulares poſſunt ſubditis ſub obedientia præcipere, vt quas celebrant Miſſas pro eorum offerant intentione. In tali enim præcepto non imponitur ſubditis interior tantùm animi motus, ſcilicet, applicatio medij valoris Miſſæ; ſed præcipitur ipſe interior animi motus, vt colligatur actui exteriori Miſſæ, & ſubditi in hoc Prælatis non obedientes, mortaliter peccabunt, cùm in re graui obedientia frangatur.

b D.Tho.2.2. q.104.

c D.Tho.2.2. q.91.art.4.

d Cl.1.de ſta. monac.

ARTICVLVS III.

Vtrùm in omnibus pertinentibus ad actus exteriores, teneatur ſubditus Prælato ſuo obedire.

REſpondeo dicendo, quòd vt huic quæſtioni plenè ſatisfiat, notandum eſt duplicem eſſe ſuperioritatem, prima eſt ſpiritualis, ſecunda temporalis, quæ tẽporalis diuiditur in politicam, quæ verſatur circa regimen Reipublicæ; alia verò eſt temporalis œconomica, quæ ad regimen propriȩ domus, vel familiæ pertinet. Et obedientia limitatur ſecundùm gradum ſuperioritatis, ita quòd ſuperiori obediendū eſt à ſubditis, in his in quibus habent ſuperioritatẽ. Igitur ſuperioribus ſpiritualibus, puta Papæ, Epiſcopo, & aliis Prȩlatis Eccleſiaſticis, & regularibus obediendum eſt in ſpiritualibus neceſſariis, vel pertinẽtibus ad ſalutem, quæ ſpopondimus in Baptiſmo, ſecundùm diuum Thomam *e*, ſuperioribus verò politicis, id eſt Principibus, in tẽporalibus ſpectantibus ad Rempublicam; ſuperiori verò œconomico, id eſt patri in pertinentibus ad diſpoſitionem rei familiaris. Hæc omnia colliguntur ex his, quæ traduntur à Doctoribus *f* communiter. Vnde cùm Prælati regulares habeant omnes ſupradictos ſuperioritatis gradus, tenẽtur ſubditi, & ſubditȩ in omnibus his obedire, quibus ſi nõ obediant ex contẽptu, & ſcienter, & ſine cauſa rationabili, in re alicuius importantiæ, arbitrio boni viri eſt mortale peccatum, quia contra iuſtitiam, cuius obedientia eſt pars; quod tamen ſecundùm diuum Thomam *g* fallit ſi præciperetur aliquid contra præceptum Dei, ſiue in diſpendium ſalutis, aut contra præceptum ſuperioris, id præcipientis, vel in his, quæ ad eorum ſuperioritatem non pertinent, in quibus obedire non eſt neceſſarium, niſi ratione ſcandali. Nec etiam tenetur ſubditus obedire Prælato præcipienti aliquid quod ad regularem obſeruantiam non pertinet, vt ait diuus Thomas *h*. declaratur hoc exẽplo: Corrigit ſubditus fraternaliter Prælatum, quia contra eum aliqua, digna correctione audiuit, præcipit Prælatus ſubdito, vt eū à quo hæc audiuit, manifeſtet, nõ tenetur ſubditus ipſi Prȩlato obedire; hoc enim reuelari Prelato, non

e D.Tho.in 2. d.44.

f Do. in c. cū quas. de maior. & obedien. & in c. ſecundum 9.q.1. & in c. ſi Domi.2.q.3

g D. Th. vbi ſupra.

h D.Th.2. 2. q.104.ar.5.

Digitized by Google

non pertinet ad obſeruantiam regularem, imò cõtrà legem diuinam hoc reuelando faciet, ſi ipſi, tanquã ſecretum naturale fuit communicatum, aut ſi ex tali reuelatione aliquod præiudicium ipſi poteſt euenire. Et ſi ipſe Prælatus, inſtando iterum, atque iterum, id præceperit, & alius eius ſubditus, vocibus communitatem conturbans, dixerit contra Prælatum, ſe non poſſe tale præceptũ imponere, poterit Prælatus, ipſi per obedientiam ſilentium imponere, quia ad obſeruantiam regularem maximè ſpectat, ne communitas vocibus contra Prælatum, conturbetur, dixi *vocibus communitatem conturbans*, nam ſi ſecretò humilitate debita Prælatum correxerit, vt vexationem conſubditi ſui redimat, non peccabit mortaliter, licet iterum, atque iterum, vt ſileat præcipiatur.

Pro explicatione autem prædictorum notá, quòd inobedientia, contraria obedientiæ, duobus modis ſumitur, primò formaliter, quando verbi gratia, ſubditus non vult obedire ſuo Prælato ſolùm, quia vult illi ſubiectionẽ præſtare. Et hoc eſt peccatum mortale, tam in rebus leuibus, quàm in arduis, prout tenent Caietanus *a*, & Nauarrus cum communi. Hæc enim inobedientia includit quendam manifeſtum Prælati præcipientis contemptum, quod ſemper peccatũ eſt mortale, iuxta illud, *qui vos ſpernit, me ſpernit*. Alia eſt inobedientia materialis, quæ contingit quando ſubditus obedientiæ præceptum non exequitur ira, moleſtia, ignauia, triſtitia, aut alia ſimili cauſa conturbatus: non verò ex eo, quòd nolit ſubiici Prælato, aut eius iuſto præcepto, & tunc erit hæc inobedientia peccatum mortale, quando quod præcipitur fuerit aliquid, arduum, & graue; ſi enim fuerit leue, tantùm erit peccatum veniale, vt idem met Caietanus *b* affirmat. Vtrùm autem Prælati poſſint præcipere ſubditis, vt in tempore peſtis adminiſtrẽt infirmis epidemia laborantibus neceſſaria, eis ſeruiendo, quæſtio grauis eſt, de qua in quæſtione de peſte infrà latè dicemus.

a Caiet. v. in obedien. Nau. c. 23. n. 31.

b Cai. vbi ſu.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm Eccleſiæ, ſiue Prælato teneatur ſubditus obedire, quando certum eſt eſſe licitum, id quod præcipitur; dubium verò, an Prælatus ille vel Eccleſia, id ipſi præcipere poſsit.

RESpondeo dicendo primò, quòd vtique tenemur tunc obedire, niſi inde nobis, vel alteri periculum, aut notabile præiudicium ſpirituale, aut tẽporale in perſona, rebus, vel honore immineat. Exẽpli gratia, Prælatus mihi præcipit ſtudere, aut comedere carnes die, quo ex deuotione volebam ieiunare; cùm non ſit aliàs dies ieiunij obligatorius, quod cõſtat eſſe licitum; tamen ego dubito vtrùm Prælatus habeat ius ad id præcipiendum, & vtrùm ego illi teneat obedire. In hoc qualicunq; dubio, illud ſit practicum, aut ſpeculatiuum rationabile, aut irrationabile dico, quòd tenemur obedire, niſi inde periculum aut præiudicium immineat.

Prima pars propoſitionis probatur: nam propter dubium ſubditi, ſuperior non perdit ius ſuum, quod aliàs habet ſuper ea re. Nunc autem ſi ſubditus non dubitaret, teneretur obedire; ergo etiamſi dubitet, præſertim, quia cùm obedientia ſit perfectiſſima virtus, non tenetur Prælatus reddere rationẽ omnium ſuorum præceptorum, maximè vbi conſtat, id quod præcipitur eſſe licitum ſubdito, & non conſtat prælatum iniuſte præcipere, tum quia non expedit ſubditis omnia ſcire, tum quia Reſpublica, & ordo Hierarchicus ſaluſque communis deperiret, ſi ſtandum eſſet ſenſui ſubditorum, ſi omnibus etiam de omnibus à Prælatis ratio reddenda eſſet. Probatur deinde, quia æger tenetur obedire medico corporali, tam in his, quæ ſecundùm iudicium medici ſunt neceſſaria ad ſalutem conſequendam, quàm etiam in his, quæ apud Doctores ſub dubio cadunt an ſint neceſſaria, dummodo conſtet ea infirmo nocere non poſſe: ergo ſimiliter obediendum eſt ſpirituali medico, id eſt ſuperiori, non ſolùm in his, quæ ſcimus neceſſaria eſſe ad regimen ciuile, vel ſpirituale; ſed etiam in dubiis ſupradictis. Conſequentia patet ex hoc, quòd non minus tenetur quiſque obſeruare debitum regimen ciuile, vel ſpirituale, ad ſalutem ſpiritualem, quã æger ad ſanitatem corporalem: antecedens autem inde liquet, quò iure naturali tenetur quiſque efficaciter procurare, vt commodè poſſit ſuam vitam conſeruare, quod nõ poteſt effici ſine executione eorum quæ ſcit aut dubitat eſſe neceſſaria, quantùm commodè poteſt. Nec prædictis obſtat: nam ſi dubium eſt, an hoc cadat ſub poteſtate ſuperioris, ad id præcipiendum; ergo etiam dubium eſt, an id cadat ſub obediẽtia inferioris, aut ſub obligatione ſubditi ad obediẽdum, quia hæc ſunt correlatiua, quæ eodem modo ſe habent, & altero poſito, ponitur & alterum. Nam reſpondetur, quòd correlatiua ſolùm ſe habent eodem modo, quoad eſſe, & non eſſe; nõ tamen quoad modum & conditionem eſſendi. Stat enim Prælatum culpabiliter præcipere, & ſubditum laudabiliter obedire; ita in propoſito ſtat dubium de poteſtate Prælati præcipiẽtis, cum certitudine obligationis obediẽdi in ſubdito, vnde nunquam dictum eſt quòd quando eſt dubium, quòd tale quid cadit ſub obedientia, tunc certum eſt, quòd eſt obediendũ, ſed quòd quãdo eſt dubium an Prælatus id poſſit præcipere, tunc certum eſt, quòd eſt obediendum, aut quòd cadit ſub obediẽtia, & in hoc nulla eſt cõtradictio; valde enim differt hoc ab alio; ita reſpondet Corduba *c*.

c Cord. lib. 5. qq. de conſciẽt. quæſt. 6.

Dixi in cõcluſione niſi inde nobis, vel alteri periculũ ſpirituale, vel temporale in perſona, rebus, honore immineat: tunc enim in tali dubio non eſt obediendũ, quouſq; de illo ſubditus ſufficienter edoctus ſit, vel de abſentia talis periculi, vel præiudicij: & ratio huius eſt, quia nullus ſe poteſt alicui ſuperiori obligare, neq; ei obedire tenetur in præiudicium tertij, neq; cum periculo ſpirituali cuiuſcunque, etiam ſui ipſius. Nec regulariter ius diuinũ, vel humanum, neque ipſe homo per votum obedientiæ intendit obligare, vel obligari ad valde difficilia, vltra cõmunem aliorum ſui ſtatus obligationẽ, niſi ſpecialiter aliquo iure, vel voto aliqui ad ea obligentur. Quod dico propter aliquos religioſos, præcipuè fratres Minores, qui ex vi voti regulæ ſuæ, etiam in multis difficillimis Prælatis ſuis obedire tenentur: neque in hoc præiudicium allegare poſſunt contra Prælatum vtẽtem iure ſuo; regulariter autem in valde difficilibus nullus obedire tenetur, etiamſi in ſe aliàs licita ſint, putà ieiunare quotidie in pane & aqua, ſine vlla alia cauſa rationabili, ad id videlicet, niſi in vim pœnitẽtiæ pro aliqua graui culpa. Et ſupradicta ſunt vera, quamuis ſuperior ſit in poſſeſſione ſubditorũ abſolutè, prout ait Soto *d*. Inſuper probatur, quia dubitãtes aliquem eſſe excommunicatum, de quo cõſtabat fuiſſe nominatim excommunicatum, tenemur illum euitare donec per literas, vel aliàs conſtet eſſe abſolutũ, prout in iure *e* habetur, quod etiam antequam conſtet illum aliquando fuiſſe excommunicatum in dubio vitandum ſit, conſtat ex hoc, quia ſi publica fama eſt aliquem verberaſſe clericum, tunc neque Epiſcopus, neque alius debet illi communicare, do-

d Sot. de tegend. ſecr. membr. 3. q. 2. col. 1.

e ca. ſicut nobis. de ſen. exc.

nec

Digitized by Google

nec ad arbitrium Epiſcopi ſe purgauerit, vel ad cautelam fuerit abſolutus, vt habetur in iure *a*, & determinat Panormitanus; conſtat autem tunc famã non facere plenam probationem, neque certitudinem. ergo in tali dubio tenemur obediendo legi illum excommunicatum euitare. Quod tamen intelligitur, dummodo prædicta vitatio fieri poſſit ſine eius, aut alterius præiudicio in caſu præfati dubij, prout ex ſententia Innocentij aduertit Corduba *b*.

a c. cùm de ſideret. vbi Panor. de ſenten. excom.

b Cor. vbi ſu.

Ex his ſequitur, quòd quando Prælatus mihi præcipit reuelare ſecretum crimen proximi, iam ſufficienter emendati, nec ex hoc crimine imminet iam periculum alicui, ego autem dubito probabiliter, quòd ille Prælatus id præcipere poſſit, putà quia dubitat, aut credit quòd nõ habet alios teſtes ad illum iudicialiter puniendũ, & huiuſmodi, vt id iure præcipere poſſit, tum quia inde periculum honoris illius imminet, non teneor obedire reuelando, etiam ſi ſub excommunicatione latæ ſententiæ id præcipiat, niſi ipſe Prælatus me ſufficienter certificet, vel niſi conſtet, vel conſtare mihi debeat de prædicto dubio, vt ſciam quomodo id præcipere poteſt, quia ſcilicet, habet alios teſtes, aut quia me legitimè, & non malignè, neque contra ius in teſtem adductum cogit teſtimonium ferre veritati, aut quia niſi reueletur, imminet damnum, vel periculum maius alicui, ita Corduba *c*.

c Cor. vbi ſu.

ARTICVLVS V.

Vtrùm peccet mortaliter is, qui ad præceptum ſuperioris agit, quod ſcit, vel valde dubitat eſſe mortale, ſi certus eſt, quòd id non agendo, aut non obediendo, non peccabit.

RESpondeo dicendo, quòd vt huius articuli dubitatio clariùs pateat, exemplum eſt apponendum, putà ſi in religione fratrum Minorum regularis Obſeruãtiæ Prælatus ſubdito præcipiat accipere pecuniã in caſu, quo rationabiliter ſubditus dubitat ſe peccare mortaliter ſic accipiendo, quia verbi gratia, in eo Prælatus ille diſpenſare nõ poteſt, & videtur, quòd peccet. Quod primò probatur, quia ad nullius hominis præceptum licet alicui ſe exponere periculo, aut dubio peccati mortalis ſine cauſa rationabili vrgente; ſed in caſu præſenti ſubditus exponit ſe tali periculo, ſi obediat ſine cauſa vrgente, cùm certus ſit, ſe non peccare obediendo. Quod confirmatur ex illo Pauli *d*, *omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt*. Dixi, quia in eo Prælatus diſpenſare non poteſt; nã ſi Prælatus diſpenſare poteſt, tenetur vtique ſubditus obedire, credens Prælatum in eo caſu ſuam diſpenſatiuam interponere autoritatem. Dixi, quòd ſine cauſa vrgente non licet tali periculo ſe exponere: nam ſi aliunde vrget cauſa rationabilis, putà æquale, aut maius periculum mortale, ſi non obediat, iam non eſſet peccatũ mortale, illi æquali, aut minori periculo ſe exponere, quod probatur ex his quæ latè, & doctiſſimè more ſolito tradit Corduba *e* dicens, quòd quãdo quis æquè, aut valde dubitat de vtraque parte, quòd ſcilicet, eſt ſibi illicitũ agere, & omittere tale quid, ita quòd quocunque ſe vertat, eſt ei probabile dubiũ de peccato; modò ſit dubium abſolutum, modò reſpectiuum, tunc, quod certius, & grauius eſt, vel apparet malum imminens cæteris paribus euitandum eſt, & oppoſitũ eligendum, alioquin ſine cauſa rationabili homo exponeret ſe periculo maioris mali, ſiue detrimenti ſpiritualis, quod eſt contra rectam rationem, & charitatem. Et hæc eſt expreſſa doctrina Ariſtotelis *f*, & in ſacris Canonibus approbata, quod in ſequenti articulo clariùs explanabitur.

d ad Ro. 14.

e Cor. li. 3. qq. q. 3. art. 2. propoſit.

f Ariſto. problem. 12. & 15. p. 29. & 2. ethic. 9. cap. duo mala. 13. neceſ d. 13.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm quis teneatur obedire ſuperiori, quando dubitat de vtraque parte contradictionis, videlicet quando dubitat ſe peccare obediendo, & ſe etiam peccare non obediendo.

REſpondeo dicendo, quòd ſubditus regulariter tenetur obedire, formãdo conſcientiam, quòd ſic obediendo non peccat, idque eſt verum cæteris paribus, videlicet ſtante vtrinque æqua probabilitate ſimul, & æqua, vel quaſi æquali grauitate periculi, vel peccati, in cuius alterum neceſſariò incidendum eſt, hæc propoſitio eſt receptior quàm contraria, & eam tenet expreſsè diuus Bonauẽtura *g*, D. Thomas, Gofredo, Raymundus, & alij plures, vt etiam refert Syluester, & Angelus, quòd ſcilicet, quoties ſubditus facta ſufficienti inquiſitione, certificari non poteſt, tenetur obedire, & formata bona conſcientia obediendo excuſatur per ignorantiam inuincibilem. Et probatur inſuper: nam qui ſe exponit maiori periculo peccati mortalis peccat mortaliter; ſed qui in prædicto dubio, in quo de mortali non cõſtat, iudicio, & præcepto ſuperioris, exponit ſe maiori periculo, quam ſi non obediret regulariter loquendo cæteris paribus: conſequentia patet cum maiore; cùm ex duobus malis minus ſit eligendum; minor autem in qua eſt difficultas, & opinionum varietas, probatur: nam in dubijs ſubditi tenentur ſtare ſententiis, & præceptis ſuperiorum, dummodo non conſtet valde probabiliter eos errare, ex ignorantia, temeritate, aut paſſione, vel malitia: quod inde patet, quia propter dubium ſubditi, Prælatus non perdit ius ſuæ ſuperioritatis ad præcipiendum, ſicut ante illud dubium habebat, alioquin poteſtas ſuperiorum penderet ab ignorantia, vel capitoſo ſenſu, aut ex alia diſpoſitione etiam culpabili ſubditorum: ſed ſi ſubditus non dubitaret, ſed ſentiret cum ipſo Prælato, certè teneretur ei obedire; ergo, & dubitans tenetur in eadem ſimiliter obedire. Probatur deinde ex quodam oraculo *h* diuino, vbi dicitur, *ſi difficile, & ambiguum apud te iudicium eſſe perſpexeris, &c. venies ad ſacerdotes Leuitici generis; & ad Iudicem, qui fuerit in illo tempore, quæreſque ab eis, qui iudicabunt tibi iudicij veritatem, & facies quæcunque dixerint, qui præſunt loco, quem elegerit Dominus, & docuerint iuxta legem eius, ſequeriſque ſententiam eorum, non declinabis ad dexteram, neque ad ſiniſtram.* Et ſic dicitur in quadam decretali *i*, quòd definitionibus Eccleſiæ in dubiis ſtandum eſt, & ita hanc partem tenet Gerſon *k*. Et quoad nos fratres Minores habetur decretũ autoritate Apoſtolica, cuiuſdam capituli generalis, vt patet in epiſtola *l* S. Bernardi hoc modo, *Item declaratur, quòd in omnibus dubiis, quæ non poſſunt indubitanter declarari, ſubditi tenentur ſtare iudicio ſuperiorũ, & obedire* m. Habemus etiam circa hoc quoddam Leonis X. indultum, *quo conceſſit, & cõmiſit de plenitudine ſuæ poteſtatis, quòd in dubiis, & ſcrupulis cõſciẽtias ſubditorũ tangentibus, miniſter generalis, vel prouincialis, & cuſtodes cũ conſilio aliquorũ patrũ, ſi res magnæ importantiæ fuerint, poſſint autoritate ſua ſaluti aſtis determinare in huiuſmodi, ac eorũ determinationi ſubditi, cũ ſecura conſcientia debeant, & poſſint ſtare.*

g D. Bona. in 2. d. 39. ar. 1. q. 3. D. Tho. & Palu. in 4. d. 19. q. 4. Syl. v. conſequen. & v. obed. q. 2.

h Deut. 17.

i ca. maiores. de baptiſ. & eius effec.

k Ger. lect. 4. de vita ſpiri. Corol. 8.

l Art. 7.

m Sup. fol. 19.

Dixi

Digitized by Google

Dixi,idque regulariter eſt verum,cæteris paribus, quia ſi id,quod præcipitur,conſtat probabiliter eſſe grauius malum, aut valde ſcandaloſum, ſiue nociuum proximo, aut reipublicæ, quod probabiliter imminet ex tali obedientia; inobedientia quoque probabiliter, imò etiamſi probabilius videatur eſſe malum, ſed non tam graue:tunc cauendum eſt illud grauius malū,& non eſt obediēdum; eligenda enim eſt inobedientia,quæ aliquando probabiliùs videtur eſſe venialis, vt euitetur, quod minus probabiliter apparet eſſe mortale peccatum,ſi obediatur. Ita reſoluit Corduba *a*.

a Cord.lib.3. qq.q.8.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm Prælati regulares poſſint in Hiſpania præcipere ſubditis,vt ad Indos pro conuerſione infidelium proficiſcantur.

RESpondeo dicendo videri,quòd religioſi particulares non tenentur tranſnatare mare ad remotos Indos conuertendos,quamuis ſubſit ſpes eorum conuerſionis;nam cura conuerſionis orbis magis principaliter ſpectat ad Papam, cæteroſque Prçlatos ſuccedentes Apoſtolis,ideſt Epiſcopos,quibus præcipuè incumbit munus prædicandi Euangelium adeò hoc eſt verū, vt teneat Soto *b*, quòd quia ſubditum religioſum,extorrem à ſuo regno naturali,vbi ſuſcepit habitum tam longum mare tranſnatare, & inter gentes barbaras commorari, res moleſtiſſima eſt nimis,& difficilis,& non magno periculo,etiam ſpirituali vacans: ideo ad huiuſmodi iter capeſſendum,non poſſunt ſubditi obligari, quod probatur: nam ſi Prælatus mihi præciperet longum iter, aut rem difficilem,dubiumque eſſet mihi ius præcipiendi, cū tenerer ſtatim parere. Quod confirmatur ex doctrina D. *c* Thomæ,elicita ex quodam Canone *d*, ex quo colligitur,quòd ingenuus,qui ignorāter cōtraxit cū ſerua, in dubio,an ſit ſerua,etiam ad præceptum Eccleſiæ, non tenetur ei reddere debitum. Quia ſi affectu maritali datur, quia aliter debitum non poteſt dari licitè,prçiudiciū ſibi parat, eo quòd inuitus cōſummat matrimonium cū ſerua.ecce quomodo nemo conſtringitur parere in re dubia, cum graui ſuo detrimento,quamuis opus,quod præcipitur,ſit tutum.Et ita hanc noſtram ſententiam,ait frater Ludouicus *e* Lopez, confirmat vſus vſque huc in religione Prædicatorum,vbi nullus hactenus(quē ipſe ſciat)miſſus eſt ad Indos præcepto aſtrictus,niſi priùs conſentiat,& in noſtra religione Minorum id vtique video ſeruari,& ſic in conſtitutione generali Toletana *f* dicitur in hunc modum:

b Sot.de tegē. ſec. memb. 3. q.2.conc.1.

c D.Tho.in 4 d.36.

d 29. q. 2. ſi quis ingenuus

e Lud.c. 6.de obligat. erga proxim. pag. 149.

f Ord. Tolet. fol.81.pa.2.

Et cùm ſecundum regulam non ſint cogendi fratres, vt vadant ad commorandum inter infideles,præcipitur, vt nullus frater cogatur ad Indos ire, &c. Confirmat quoque hanc ſententiam nouus modus vouendi, deuotæ Societatis Ieſu fratrum, qui has ſiue ſimiles longinquas peregrinationes,valdéque difficiles ſibi iniungendas à Prælatis ſubituros profitentur, nec refutaturos eas, quaſi inſinuantes per hoc, quòd ſi eas non ſpecialiter vouiſſent, quaſi nimis difficiles, eas recuſare potuiſſent.

ARTICVLVS VIII.

Vtrùm religioſi præcepto obedientiæ,teneantur acceptare Epiſcopatum, & curam animarum ſuſcipere.

RESpondeo dicendo,quòd licèt pro vtraque parte multa adduci poſſint;Prælati tamen nō poſſunt per obedientiam indicere ſuis ſubditis regularibus,vt acceptent Epiſcopatum: eſt enim commune axioma D. Bernardi,quòd votum meum non adaugeat Prçlatus,& in promotione ad Epiſcopatum, valde augetur votum religioſorum,cùm ad altioris obligationem perfectionis promoueantur, & extra ordinem religioſus inuitus trahatur, quod ex dictis in ſecūdo *g* Tomo ſuprà clariùs patebit,vbi probauimus quomodo liceat religioſis deſiderare Epiſcopatum.Verum eſt tamen,quòd præfati religioſi poſſunt compelli tranſnatare ad Indos,& acceptare Epiſcopatum,ſi à ſummo Pōtifice præcipiātur. Cùm ſummo Pontifici incumbat cura vniuerſalis boni communis.

g 2.To.c.51.

QVÆSTIO XX.

De oblationibus,in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *VTrùm Epiſcopi poſſint ſibi, aut ſuis clericis applicare, quæ religioſis,in ſuis Eccleſiis offeruntur.*

2 *Vtrùm conducentius ſit,& ad diuinum cultum accōmodatius,bona,ad conficienda,celebrandaq́, diuina ſacrificia, & oblationes elargiri,vel potiùs in egenorum ſubſidia,illa diuidere.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm Epiſcopi poſſint ſibi,aut ſuis clericis applicare,quæ religioſis in ſuis Eccleſiis offeruntur.

RESpondeo dicendo quòd Epiſcopi, & alij Eccleſiarum Prælati non poſſunt clericis ſuis applicare,nec ſibi oblationes,quę fiūt religioſis in ſuis Eccleſiis regularibus, ita tenet Panormitanus *h*. *Et Bonifacius IX.conceſſit fratribus ordinis Prædicatorum,prohibendo,ne ſcilicet Prælati Eccleſiarum, aut alij quicunque, eos impediant quominus Miſſas, & alia diuina officia in Eccleſiis ſuis quotidie celebrare, ac oblationes in Miſſis ipſis,& alias ad eorum altaria prouenientes liberè, & integraliter recipere, & eorum vſum iuxta morem dicti ordinis conuertere poſſint ſub excommunicatione, ipſo facto in contrarium facientes.* Ita habetur in Ordinis Supplemento *i*.

h Panor.in c. 1.de ſtat. monach.

i Supp.fo.118, conceſſ.137.

ARTICVLVS II.

Vtrùm conducentius ſit,& ad diuinum cultum accommodatius bona ad conficienda,celebrandáque diuina ſacrificia,& oblationes elargiri,vel potiùs in egenorum ſubſidia illa diuidere.

RESpondeo dicendo,quòd vt hæc difficultas magis pateat,eſt aduertēdum, quòd vniuſcuiſque virtutis opus è duobus præcipuè inter alia æſtimari poteſt,quantùm ad ſuam perfectionem,ſcilicet, ex obiecto à quo ſuam ſpeciem ſortitur,& ex neceſſitate,cui charitas ſemper ſuccurrere ſatagit,ſi ad primā duntaxat rationem reſpiciamus, certum eſt ſactas oblationes,atque ſacrificia reliquis eleemoſynis lōgè præſtare.Eſt enim religio, quæ Dei reuerentiam pro

Digitized by Google

pro obiecto habet non modò miſericordia, verùm & vniuerſis aliis moralibus, vtpote quæ non niſi erga proximos verſatur, excellentior virtus, vt docet
a D.Tho.2.2. q.81 art.6. D. Thom *a*. Et ſecundùm iſtam rationem Chriſtus apud Matthæum *b*, officium, & cauſam Magdalenę,
b Math. 26. quę ipſum diſpendio pretioſiſſimi vnguēti vnxerat, aduerſùs indignātes diſcipulos, qui opus miſericordiæ plu ies faciebāt, defendit, dicēs, *Quid moleſti eſtis huic mulieri: opus enim bonum operata eſt in me. Nam ſemper pauperes habebitis vobiſcum, me autem non ſemper habebitis; mittens enim hac vnguentum hoc in corpus meum ad ſepeliendū me fecit.* Quaſi diceret, Quare mulieri huic iniuſtè exhibetis negotiū, quare aduerſùs illam ſine cauſa veſtrùm quidā indignantur, & obmurmurant. Opus enim in reuerentiam ipſius Dei exhibitum religione ſua anteferēdum eſt miſericordiæ, de qua vos loquimini. Non cōdemnat Dominus miſericordiam in pauperes, quin potiùs illā maximè commēdat dicens, *pauperes ſemper habebitis vobiſcum*, ſed quod facit, eſt oſtendere, quòd actus ille religionis, quo non ſolùm diuinitatis maieſtatem, atq; immortalitatem pretioſo illo, incorruptibilique vnguento confeſſa eſt, ſed etiam incorruptionē humanitatis præſignauit, longè pręſtantius eſſe quacunque eleemoſyna. Si autem conſideremus operis perfectionem ex neceſſitate, ſic et' im eſt certiſſimū, quòd neceſſitatis pondus, vnde vi... s, & præcipuè miſericordia, incrementa ſuſcipit, al..uando poteſt efficere, vt ad diuinum cultum ſit multò conferentius, atque optatius opem ferre miſeris, quàm oblationes, & ſacrificia facere Et ratio eſt: nam ſacrificia, & oblationes non in Dei vtilitatem, qui bonorum noſtrorum non eget, ſed in eius duntaxat honorem, & gloriam, & ad noſtram deuotionem exercitandā celebrantur, & offeruntur: tanta eſt autem Deo hominum cura, vt eorum vtilitatem ſæpe ſæpius pluris ad ſui charitatem, ac ſubinde gloriā æſtimēt, quàm reliqua ſacrificia His & aliis tenet hanc partem
c Arag. 2.2. 86.art.3. Arago. *c* qui addit ideo hanc latè probaſſe partem, quia ſunt multi, qui falsò exiſtimant maius ſe obſequium Deo præſtare, maximè cùm ab hac luce recedunt ſi omnia bona ſua in ampliſſimum Miſſarū numerū, & capellanias expendant, quàm ſi illa pauperibus diſtribuerint. Cùm tamen verum ſit, quòd quamuis in Eccleſię ortu illa eſſent valde neceſſaria, & vbi modò deſunt ſint etiam conſulenda, tamen vbi diuinus cultus ſatis eſt celebris, multò erit conſultius egenorum calamitates leuare: ideo Chriſtus Dominus in Euangelio, crebriùs nos huius miſericordiæ admonitos eſſe voluit, quàm vt eleemoſynas in ſacrificia conuerteremus. Imò apud Matthæum
d Math. 9. *d*, obiurgans Phariſæos, quia hoc ita non intellexerint, dixit illis. *Euntes diſcite, quid eſt, miſericordiam volo, & non ſacrificium.* Vnde religioſi penſatis circunſtantiis loci, & temporis, & neceſſitatum videāt quid circa hoc debeant conſulti reſpondere, qui ad-
e Tho. 2.2.q. 86.art.2. uertere debent, prout ait D.Thomas *e*, quòd monachi ſiue alij religioſi poſſunt oblationes recipere tripliciter, vno modo ſicut pauperes per diſpenſationem ſacerdotum, vel ordinationem Eccleſiæ, alio modo ſi ſint miniſtri altaris, tunc enim poſſint accipere oblationes ſponte oblatas. Tertio modo ſi parochiæ ſint eorum, & tunc ex debito poſſunt accipere oblationes, tanquam Eccleſiæ rectores.

Vide circa hanc materiam oblationum in primo
f 1. Tom.q.39. Tomo *f*.

QVÆSTIO XXI.

De Oblatis, in quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *Vtrùm Oblati ſint verè Religioſi.*
2 *Vtrùm Oblati poſſint tranſire ad arctiorem religionem petita licentia, & non obtenta.*
3 *Vtrùm Oblati religionum poſſint abſolui ab eorum Prælatis, an ab Epiſcopis.*
4 *Vtrùm Conuerſi, & Oblati Eccleſiarum ſæculariū, & regularium gaudeant priuilegio Canonis, ſi quis ſuadente.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm Oblati ſint verè Religioſi.

Reſpondeo dicendo, quòd monachus cōuerſus, vel oblatus etiam plenè, & perpetuò valde differunt, vt colligitur ex multis decretalibus *g*, & tradit Dominicus Francus; monachus enim, & monacha dicuntur, qui, vel quę profitetur regulam poſt ſuſceptum habitum regularem, vt ſeruiat in choro; conuerſus verò, qui ſuſcipit habitū religionis, & profitetur regulam, vt ſeruiat extra chorū: oblatus verò, qui ſe, & ſua perpetuò donat, ſed non profitetur, neque ſuſcipit habitum ordinis, quod ſatis exprimit Panormitanus *h*, & paulò clariùs Felinus iūctis, quæ dicit Calderinus ab eodē relatus quatenus relatis multis modis ſe offerendi monaſterio cōcludit, quòd ex nulla obligatione efficitur quis monachus profeſſus, niſi pręſtet obedientiam monachalē. Quod etiam dixerat Innocentius *i*, ac oblati, & oblatæ nō ſuſcipiunt habitum monachalem, neque promittunt obedientiam monachalem ſecundùm regulam à Sede Apoſtolica approbatam, vt regula religionis, & ſic non ſunt religioſi, vel religioſæ. Dixi niſi præſtent obedientiam monachalem; non enim per omnem obedientiam quis efficitur regularis, quia etiam Canonici ſeculares præſtant obedientiam, iuxta quandam decretalē *k*, & omnes etiam principes dant Epiſcopis obediētiam, vt in alia dicitur decretali *l*, & etiam regna omnia ſęcularia ſuis regibus præſtant obedientiā, vt D. Petrus *m*, & D. Paulus *n* aſſerūt & Imperator Papæ, vt dicitur in quadam Clementina *o*. Nec propter hoc efficiuntur regulares, & monachi, & ita bene dicit Innocentius ibi receptus ab omnibus, quòd nō ſit quis religioſus per omnem obedientiam, ſed per monachalem tantùm, hoc eſt per illam quę ſit alicui potenti recipere profeſſionem regularem ſeruandi regulam aliquam alicuius religionis approbatæ à Sede Apoſtolica, quæ nō ſunt niſi quatuor aut quinque, vt inter alios teſtatur D. Antoninus *p*.

g Cl.1. de decim. iuncta gl. c. vt lex. continentiæ & glo. 17.q.1. Francus in ca. cum ex eo. §.1. de elect. lib.6.
h Pan. in c. nō eſt de reg. & in cap. tuæ de teſti. Dec. in c. Eccl. not. 6. de conſt. Fel. in c. in præſentia n.4. de prob.
i Innoc. in ca. conſuluit qu. cler. vel vou.
k ca. ii qui. de maior. & obedient.
l cap. omnes, eod. tit.
m 1. Can. 2.
n Ad Ro. 13.
o Cl. 1. de iureiuran.
p Anto. 3. p. t. 1. §. 3. lit. 1 6.

Ex his infertur, quòd ſiquis dixerit, Ego me dono, & offero in oblatum monaſterio S. benedicti vouēdo obedientiam, paupertatem, & caſtitatē Deo, eiuſque Abbati, non tamen profiteor regulam ordinis, nec me obligo ad ceremonias, & obſeruantias eius: non eſt religioſus, præſertim ſi dictam profeſſionem fecit non mutato habitu, neque accepto habitu regulari, excepto ſcapulari paruo in ſignū oblationis. Ita Nauarrus in quodam conſilio *q* qui ait, quòd nō meminit illum textum, neq; gloſſam, neq; aliquem ordinarium autorem, qui de oblato monacho tria eſſentialia vota emittente loquatur. Sylueſter *r* autem ſignificat Panormitanū talem appellare plenè obla

q Na. li. 3. cōſil. 1. de reg. conſ. 49.
r Syl. v. oblat.

Digitized by Google

oblatum. Denique probat Nauarrus talem non eſſe profeſſum religioſum, quia actus agentium non operantur vltra intentionem eorum, vt dicitur in iure *a*. Et ex verbis in prædicta oblatione factis videtur colligi eum, qui dixit illa verba non habuiſſe animum ſe faciendi monachum, neq; profitendi regulam, neq; obſeruantias eius.

a *l. non omnis. ff. de reb. credit. cap. fin. de prabend.*

Nec obſtat, quòd emiſit tria vota eſſentialia in manu Prælati potentis eum aggregare religioni approbatæ à Sede Apoſtolica. Nam reſpondetur ex ſupradictis, quòd hoc non ſufficit, cùm ſit neceſſarium, quòd illa promittentur ſecundùm obedientiam regularẽ, & habitum regularẽ recipiendo. Præterea conſtat ex relatione in principio appoſita hũc non habuiſſe animum faciendi ſe monachum. Quãtum autem ad oblatos ordinis S. Benedicti vide, quæ habes infrà in quæſtione prima de voto.

ARTICVLVS II.

Vtrùm oblati in aliqua religione poſsint tranſire ad arctiorem religionem petita licentia, & non obtenta, iuxta capit. Licet, de regularibus.

RESpondeo dicendo, quòd ſecundùm aliquos iſti non poſſunt tranſire ad actiorem religionem, & ita tenuit Gloſſa *b*, quam dicit ſingularem Abbas *c*; oblati enim & conuerſi aſtringuntur monaſterio. Quod Abbas dicit ſingulariter notandum, & tradit Ioannes Lupus *d*.

Sed aduertit Gregorius *e* Lopez, quòd Gloſſa illa loquitur de conuerſis, & oblatis Eccleſiæ ſæculari, non regulari monaſterio, & ita refert Archidiaconus *f* alios voluiſſe, quòd iſti poſſunt tranſire ad religionem arctiorem, & ita magis inclinat in hanc partem, quam ego exiſtimo ſequendam: nam licèt conuerſi, & oblati, operibus ſeruilibus deputentur, non tamen ipſi ſunt ſerui, & ſimiliter, non ita donãt ſe, & ſunt oblati, vt monaſterij efficiantur ſerui, ita vt non poſſint ad perfectiorem frugem anhelare.

b *Gl. in ca. lex continẽtia. 27 q. 1.*
c *Abb. in c. nõ eſt. de regu. in 3. not.*
d *Lup. de lib. Eccleſ. 3. p. q. fi. n. 8. & 9.*
e *Greg. in l. 9. tit. 7. par. 1. v. religioſ.*
f *Archid. in d. ca. non eſt.*

ARTICVLVS III.

Vtrùm oblati monaſteriorum poſsint abſolui ab eorum Prælatis, an ab Epiſcopis.

RESpondeo dicendo, quòd conuerſi, & oblati quarumcunq; religionum poſſunt à Prælatis illarum religionum abſolui, argumento aliquarum decretalium *g*: nam & tales conuerſi, & oblati ſunt priuilegiati ſicut Eccleſiaſticæ perſonæ. *Et Sixtus IIII. conceſſit quòd oblati, & oblatæ ordinum fratrũ Carmelitarũ gaudeant priuilegiis, & gratiis dicti ordinis, ſicut gaudere poſſunt mulieres Mantellatæ, & Pinzocheræ ſub dicto ordine viuentes (quæ ſunt velut tertiarij ordinis Minorum) quibus cõceſſum eſt poſſe gaudere omnibus priuilegiis fratrũ.* Ita habetur in libro Monumenta *h* ordinum. *Et idẽ Sixtus IIII. conceſſit oblatis fratrum ordinis Eremitarum S. Auguſtini omnia, & ſingula priuilegia, & indulta conceſſa fratribus, & ſororibus de pœnitentia, ac Mantellatis, & Pinzocheris ſub dicto regimine degentibus, & decreuit in eis locum habere, perinde ac ſi pro eiſdem oblatis perſonis, & circa illas emanaſſent.* Ita habetur in eodem libro *i*, & quantùm ad caſum articuli quæſtionis, eſt quædam expreſſa conceſſio Eugenij IIII. prout habetur in Monumentis *k* ordinum expreſsè hoc concedens.

g *c. cum illorũ & c. monachi. de ſen. excom.*
h *In 1. imp. fo. 97. & in 2 fo. 180. conc. 427.*
i *In 2. imp. fo. 249. con. eſ. 643.*
k *In 2. impr. fo. 61. & in 2. fo. 64. conceſ. 81.*

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm conuerſi, & oblati Eccleſiarum ſæcularium, & regularium gaudeant priuilegio canonis, ſi quis ſuadente.

RESpondeo dicendo, quòd hanc quæſtionem mouet quædam Gloſſa *l*, & ait non videri illis tale priuilegium conceſſum, concludit tamen, quòd ex eo quo tradidere ſe, & ſua diuino obſequio, ſiue in Eccleſia ſæculari, ſiue regulati iam cenſentur Eccleſiaſticæ perſonæ, & ex toto tranſlati ſunt in formam Eccleſiæ, vnde habent immunitatem Eccleſiaſticam, & decretum *m* dicit, quòd tantùm ſunt duo genera Chriſtianorum: vnum, quod dedicatum eſt diuino obſequio, vt clerici, & conuerſi, aliud ſunt laici. Quidam tamen volunt dicere contrarium. Sed nos benigniorem partem ſequentes ſequimur partem affirmatiuam, vt eorum gaudeant priuilegio, quorum vitam, & religionem aſſumunt: nam licèt canon *n* *ſi quis ſuadente*, ſolùm diſponat de clerico, & monacho; at alij canones *o* ipſum extendunt ad conuerſos religionum. Gloſſa autem prædicta per identitatem rationis dicit idem de conuerſis, & oblatis Eccleſiarum ſæcularium, & idem tenent Ioannes *p*, & Vincentius. At quia hæc opinio aliquas patitur difficultates, ad diſtinctionem Hoſtienſis *q* recurrere oportet, vt clariùs ipſa eluceſcat; ait enim, quòd quando conuerſus remanet in domo ſua, non gaudet prædicta immunitate, & ſic dicit intelligenda eſſe aliqua iura *r* de hac materia loquentia; ſi autem ſit conuerſus tradens ſe, & ſua, & tonſuratus incedens, Canonicas horas audiens, & honeſtè viuens, & ſimilia, tunc gaudebit immunitate. Imò Capiſtranus *ſ* aliter procedit dicens diſtinguendum eſſe inter conuerſos, & confratres; conuerſi enim propriè appellari ſolent, hi, qui ſe ſuaque diuinis dedicant obſequiis, perpetuis temporibus obligando, & tales ait gaudere prædicta immunitate. Et de prædictis etiam facit diſtinctionem; aliqui enim ex his recipiunt habitum illorum, cum quibus conuerſantur, & ad quorum vitam, & regulam conuertuntur, & profeſſionem faciunt, obedientiam, paupertatem, & caſtitatem, ſiue continentiam promittentes, & de his nulla eſt dubitatio, quòd gaudeant dicto priuilegio, ſiquidem gaudent priuilegio regulari. Aliqui tamen prædictam profeſſionem non emittunt, ſed ſolùm ſe voluntariè obligant ad prædicta; viuunt tamen honeſtè habitum deferentes alicui de religionibus approbatis quomodolibet iam conceſſum; & dato, quòd vxores habeant, ſeruant ordinem coniugalem viuentes ſub cura, & obedientia Prælatorum illarum religionum, in quibus ſe, & ſua diuinis obſequiis dicarunt, & de talibus etiam non eſt dubium, quòd gaudeant priuilegio prædicto clericali ſicut acolyti, & clerici coniugati non bigami. Alij dicuntur oblati qui ſunt confratres, qui faciunt aliquas honeſtas congregationes in aliqua Eccleſia, & ibi ſaltem ſemel in menſe diſciplinam aſſumunt, & hi non ſunt perſonæ Eccleſiæ, cùm neque mutent habitum, neque ſtatum, ſed in habitu ſæculari perſeuerent, de quibus ait quemdam canonem *t* eſſe intelligendum. Circa oblatos vide plura in quæſtione *u* de familiaribus fratrum, & in tabula, verbo Oblati, & verbo Donati.

* * *

l *Gl. in ca. non eſt dubium. de ſent. excom.*
m *c. duo ſunt 12. q. 1.*
n *17. q. 4.*
o *cap. parœ. c. ex tenore. de ſent. excom.*
p *Ioa. & Vincent. in d. c. dilecta. de maio. & obed.*
q *Hoſt. in c. nõ eſt dubium. de ſent. excom.*
r *c. vt lex continentia 27 q. 1. c. 4. §. de cõfratibus & c. quidã de priu.*
ſ *Capiſtr. de excom. §. 13. eſt de conuerſis.*
t *23. q. 4. c. diſplicet.*
u *2. tom. q. 65.*

Digitized by Google

QVÆSTIO XXII.

De oraculis viuæ vocis, in tres articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tria.

1 *VTrùm oraculum viuæ vocis ſine ſcriptura valeat.*
2 *Vtrùm poſſint regulares vti viuæ vocis oraculis, prout in libris ordinum continentur.*
3 *Vtrùm Prælati regulares poſſint moderari vſum viuæ vocis oraculorum.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm oraculum viuæ vocis ſine ſcriptura valeat.

REſpondeo dicẽdo, quòd gratia ſolo viuæ vocis oraculo abſque ſcriptura quoad ſe perfecta eſt, & ex ea ſtatim acquiritur ius impetranti, prout allegãdo aliqua iura *a* copiſè definierunt Archidiaconus, & Ioannes Andreas, & ita tenet Baldus *b*, dicens, quòd cùm Papa viuæ vocis oraculo aliquem pronunciet Epiſcopum alicuius loci, ille ſtatim erit Epiſcopus, etiam antequam literæ ſint formatæ; quia ſcriptura non requiritur ad eſſentiam, ſed approbationem gratiæ. Vnde infert, quòd ſi interim Papa moreretur, gratia non expirat, ſed quòd debet expediri per ſucceſſorem faciendo mentionem, de gratia prædeceſſoris, & idem ſequitur Antonius *c* Peregrinus, & tradit Gigas, & Carolus Tapia.

a *ca. ſi pro te. de reſcr. lib. 6. c. ſi. de conceſ. præb. li. 6. c. conſtitutionis 25. q. 2. Archid. & Ioan. And. in proœm. ſexti.*
b *Bald. in l. ſi quis per. n. 5. C. de epiſc. & cleri & in l. humanum, in fin. C. de leg. idẽ in l. falsũ C. de fur.*
c *Peregri. de iur. fiſci, lib. 5. ti. 2. n. 12. & 13. Gigas de penſio. q. 34. Carol. in c. 1. de cõſtit. prin. n. 13. & 14.*

ARTICVLVS II.

Vtrùm poſſint regulares vti viuæ vocis oraculis, prout in libris ordinum continentur.

REſpondeo dicendo, *quòd Leo X. conceſſit, quòd fratres Minores regulares Obſeruãtiæ, ſecura conſciẽtia poſſint vti omnibus conceſſis à Sede Apoſtolica, & Romanis Põtificibus, ſiue per bullas, aut breuia, aut viuæ vocis oracula, prout in libris ordinũ reperiuntur, ac ſi omnia ſpecificè fuiſſent tunc expreſſa. Et pro maiori conſcientiarũ ſecuritate omnia de nouo conceſſit.* Ita habetur in Supplemento *d* ordinis. Qui ſummus Pontifex etiam conceſſit, vt in eodem libro *e* refertur, *quòd non ſint minoris efficaciæ, & valoris viuæ vocis oracula, quàm ſi per bullam, aut breue ad perpetuam rei memoriam eſſent conceſſa. Et hoc in foro conſcientiæ tantùm.*

d *Suppl. fol. 58. cõceſ. 161.*
e *Suppl. fo. 58. conceſ. 161.*

ARTICVLVS III.

Vtrùm Prælati regulares poſſint moderari vſum viuæ vocis oraculorum.

REſpondeo dicendo, *quòd Leo X. informatus, quòd ſunt nonnulla viuæ vocis oracula conceſſa ordini fratrum Minorum, quorum aliqua aliquibus tẽporibus fuerunt vtilia, ſed fortè præſentibus non ſunt, nec futuris erũt: ac præterea aliqua ſunt in aliquibus locis neceſſaria, & aliqua non; conceſſit, vt non ſolùm generalis in ſuo generali capitulo: ſed etiam quilibet prouincialis in ſuo prouinciali capitulo de conſenſu eiuſdem capituli, vel maioris partis declarare poſſit, & valeat, vtrùm ab vſu alicuius conceſſionis, viuæ vocis oraculo factæ abſtineri debeat, poſt quam quidem declarationem tam fratres, quàm moniales (ac ſi conceſſio huiuſmodi per ſuam ſanctitatem ſuſpenſa, vel reuocata fuiſſet) conceſſione eadem in poſterum non vtantur.* Ita habetur in Supplemento *f*, vide circa hoc quæ dicta ſunt in primo Tomo *g*.

f *Suppl. fo. 94. conceſ. 296.*
g *1. tom. q. 9. ar. 2.*

QVÆSTIO XXIII.

De ordinibus ſacris, quantùm ad perſonas ordinandas, in quatuordecim articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuordecim.

1 *QVid, & quotuplex ſit ordo ſacer.*
2 *Vtrùm Prælati regulares poſſint ordines minores conferre.*
3 *Vtrùm religioſi Societatis poſſint ordinari ſine titulo beneficij, aut patrimonij.*
4 *Vtrùm regulares vno die poſſint recipere omnes ſacros ordines.*
5 *Vtrùm Epiſcopi poſſint extra tempora ordinibus ſacris ordinare.*
6 *Vtrùm religioſi poſſint ordinari ante legitimam ætatem.*
7 *Vtrùm anni requiſiti ad ſacros ordines recipiendos ſufficiat, quòd ſint incepti.*
8 *Vtrùm regulares ſint ſuſpenſi ipſo facto ſi recipiant ordines ſacros extra tempora, ſiue ante legitimam ætatem, ſiue ſine literis dimiſſorijs.*
9 *Vtrùm teneantur regulares ordinandi præſentare literas commendatitias ſuperiorum ſuorum.*
10 *Vtrùm Prælatus regularis habens poteſtatẽ ad diſpenſandum cum ſubdito, concedendo licentiam ad omnes ordines minores, & ad ſubdiaconatum, videatur ad omnes ſacros ordines diſpenſare.*
11 *Vtrùm ille, qui ante legitimam ætatem aut extra tempora, aut ſine literis dimiſſorijs verè bona fide fuit ordinibus ſacris inſignitus, remaneat ſuſpenſus.*
12 *Vtrũ regularis ante legitimam ætatẽ ordinatus exercẽdo aliquos actus deputatos ſacerdotio, fiat irregularis.*
13 *Vtrùm ſubdiaconus eiectus à religione poſſit cum licentia Epiſcopi ad alios ordines ſacros promoueri.*
14 *Vtrùm ordinatus ante legitimam ætatem poſſit perueniendo ad eam ſine aliqua diſpenſatione, ſtatim ipſum ordinem ſolemniter exercere.*

ARTICVLVS I.

Quid, & quotuplex ſit ordo ſacer.

REſpondeo dicendo, quòd ordo eſt ſacramentum, quo poteſtas ſpiritualis ſignificatur, & traditur in ordine ad ſacroſanctum Chriſti corpus conſecrandum; ita definit *h* Magiſter ſententiarum. Pro cuius definitionis explicatione eſt notandum, quòd ordo ſumitur propriè, & ſic eſt ſacramentum imprimens characterem, & largè, & ſic non eſt ſacramentum, ſed deputatio quædam ad diuinum cultum, vt prima tonſura, vel ad aliquod officium, vt Epiſcopatus. Et ordines ſecundùm D. Th. & alios Theologos ſunt ſeptem propriè, quatuor ſcilicet, Minores qui non dicũtur ſacri ratione materiæ, quia non habent actum circa materiam ſacrã, putà calicem, vel Euchariſtiam, licèt ſint ſacri ſecũdùm ſe, cùm ſint ſacramenta. Quorum primus incipiendo ab infimis eſt Exorciſtatus, ſecundus Lectoratus, ſub quo continentur Pſalmiſtatus, & Cantoratus, tertius Oſtiariatus, & quartus Acolytatus, & tres maiores, ſeu ſacri ratione materiæ, ſcilicet Subdiaconatus, Diaconatus, & Presbyteratus, quorum ſufficientia numerus, & ordo ſumitur ſecundùm ſeptem reſpectus ad Euchariſtiam, vt tradunt D. Thomas *i* & Soto, poſt alios. Sed quantùm ad noſtrum propoſitum attinet, tantùm de tribus ordinibus ſacris in præſentiarum nobis erit ſermo præcipuè, de Minoribus tamen aliqua dicam.

h *Magiſt. in 4. d. 24.*
i *D. Thom. in 4. d. 24. vbi Soto q. 1.*

ARTI

ARTICVLVS II.

Vtrùm Prælati regulares poſsint ordines minores conferre.

RESpondeo dicendo, quòd ſecũdùm Archidiaconum *a*, & Petrum de Palude, Epiſcopi, vel Abbates, & omnes Presbyteri cardinales poſſunt conferre ordines minores omnes. Et idem poſſunt Abbates exempti, & mitrati, etiam quoad laicos, in quos habent Eccleſiaſticam iuriſdictonem, prout poſt alios tradit Syluester *b*. Et Abbas Ciſtercij, ac quatuor primi coabbates eius intra ſua monaſteria, perſonis eiuſdem religionis omnes ordines conferre valent, vt patet ex conceſſione Innocentij Papæ VIII. expedita anno Dominicæ Incarnationis milleſimo quadringẽteſimo octuageſimo nono, ad petitionem Ioannis Abbatis Ciſtercij. Circa hoc autem eſt decretum *c* Concilij Tridentini, in hunc modum, *Abbatibus, aut alijs, quibuſcunque quantumuis exemptis, non liceat in poſterum intra fines alicuius diœceſis conſiſtentibus, etiamſi nullius diœceſis, vel exempti eſſe dicantur, cuiquam, qui regularis ſubditus ſibi non ſit, tonſuram, vel minores ordines conferre. Non obſtantibus, quibuſcunque priuilegijs, præſcriptionibus, aut conſuetudinibus, etiam immemorialibus.* Et hoc conforme eſt iuri *d* antiquo, quo poterat Abbas, tres ordines minores, ſcilicet Tonſuram, Oſtiariatum, & Lectoratum, in ſuo monaſterio tantùm conferre, dummodo ſit ſacerdos, & manus impoſita ſit ei, ſecundùm ordinem perficiendorum, hoc ipſum poterat Abbas, ſeu electus in Abbatem, ſi Epiſcopus differat eum benedicere, ex decretis in ſacris canonibus *e*; non tamen eſt licitum Abbatibus, alijs, quàm monaſteriorum ſuorum conuerſis, & qui ad illa conuolauerit, ſcilicet, vt ibi conuertantur, & fiant monachi, in quos Eccleſiaſticam, & quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem obtinẽt, primam clericalem conferre tonſuram, niſi eis competat ex priuilegio Apoſtolico, vt in quadam decretali *f* definitur, vbi Gloſſa *g* ait, quòd poſſunt, etiam tales Abbates conferre, etiam ſuperiores ordines vſque ad Lectoratum incluſiuè. Et iuxta hæc, eſt intelligendum decretum Concilij Trid.

a *Arch. in ca. nullus Epiſ. de temp. ord. li. 6.*
b *Sylu. v. ordo 3. §. 2.*
c *Seſſ. 21. de reſident. prælat. ca. 10.*
d *c. cũ cõting. de ata. & qualit. quoniã 69. diſt.*
e *c. 1. de ſuppl. negl. prælat.*
f *ca. Abba. de priuil. lib. 6.*
g *Gloſ. v. tonſuram.*

Circa hoc aduertendum eſt primò, quòd ſi inuitatus fuerit Abbas ab alio Abbate ordinare monachos alterius monaſterij, poterit eos ordinibus minoribus inſignire, prout tenet Baptiſta *h* de Salis, alios allegans, quod intelligit Hoſtienſis, ſi monaſterium aliud, ad quod inuitatur, ſit exemptum, & quòd ſi Abbas ordinet monachos alterius monaſterij, non inuitatus, characterem imprimat, argumento cuiuſdam canonis *i*, licèt executionem non conferat ſecundùm Archidiaconum *k*.

h *Bap. de Salu. v. Abbas in princ.*
i *9. q. 2. c. Lugdunenſis.*
k *Arch. in c. quoniam 69. diſt.*

Sed contra hoc adeſt nobis decretum Concilij Tridentini ſuperiùs allegatum, ibi, *Cuicunque, qui regularis ſubditus ſibi non ſit.* Quibus verbis innuitur, quòd non poteſt dictus Abbas ordinare regulares, non ſuos ſubditos, etiamſi ab Abbate eorum ad id inuitetur, nec valet dicere, quòd Concilium debet limitari, vt intelligatur, niſi ab alio Abbate inuitetur ſuos ſubditos ordinare: nam etiam poſſemus dicere, quòd poſſet ordinare ſæcularis, ſi ab eorum Epiſcopo inuitetur, quod nec ius, neque conſuetudo, vt credo, admittit.

Notandum eſt ſecundò, quòd modò non poteſt Abbas ordinare nouitios, & eos, qui ad eius monaſterium conuolauerint, vt ibi conuertantur, & fiant monachi: licèt enim hoc in quadam decretali *l* concedatur ipſi, aduertit tamen Gloſſa *m* ibi, quòd datur conſiliũ, quòd hoc non fiat intra annũ probationis, quia certum eſt, quòd poſtea exire poſſet, & trãſferri, quæ præcauenda eſt, argumento alterius decretalis *n*, & attento dicto decreto Conc. Tridentini, ibi, *Qui regularis ſubditus ſibi non ſit*, iam videtur id reuocatũ, cũ nouitij non ſint proprij ſubditi regalis Abbatum, & ipſis ſolùm concedatur licentia ad initiandos ſuos ſubditos regulares, & ita ex quadam conſtitutione Pij V. hoc tradit Nauar. *o*

l *d. c. Abbate.*
m *Gl. v. conuolauerint.*
n *ca. 1. de ſer. non ord.*
o *Nau. c. 27. n. 158.*

ARTICVLVS III.

Vtrùm religioſi Societatis poſsint ordinari, ſine titulo beneficij, aut patrimonij.

RESpondeo dicendo, quòd *p* Concilium Trident. antiquorum canonum decreta innouans ordinauit, vt nullus ordinetur, niſi ad titulum beneficij, aut patrimonij. Et Sixtus V. Pontifex maximus, in quadã eius conſtitutione, de qua inferiùs erit nobis ſermo, ordinauit, vt nullus ordinetur, niſi cum ſufficienti patrimonio aut beneficio, quam conſtitutionem quantùm ad hoc ego in fine libri explicationis *q* Cruciatæ intellexi, non loqui de regularibus, ſed tantũ de clericis regularibus. Ius enim *r* Canonicũ, quod in hoc non reuocauit Sixtus V. ordinans, vt nullus, ſine titulo beneficij, aut patrimonij, ordinetur, non extenditur ad regulares, vt aduertit Nauarrus *ſ*, & D. Antoninus *t* tradens, quòd nullus ordinetur, ſine titulo beneficij, aut patrimonij, ait, *regularibus autem eſt pro titulo ſporta, mendicantibus præcipuè.* Sed cùm religioſi Societatis, poſt biennium emittentes tria vota ſimplicia, ſint religioſi reuocabiliter, & poſſint ab ipſa Societate dimitti, quidam dubitauerunt, vtrùm ſubditi iure communi comprehenderentur. Ita quòd neceſſariò debeant ordinari ad titulum beneficij, aut patrimonij, ſicut alij clerici ſæculares. Siquidem poteſt eò res venire, vt dimittantur à Societate, & remaneant, ſicut remanent in ſæculo, vt alij clerici ſæculares. Quod autem non comprehendantur, primò probatur: nam in mandato generali venit illud, quod dominus conſuetus erat facere, vt dicitur in quadã lege *u*, & multa congerens tradit Decius, & ſi reſpiciantur omnia reſcripta, & omnes literæ Apoſtolicæ Societati conceſſæ, apparebit, quòd Sedes Apoſtolica, in eadem Societate exiſtentes religioſos, & regulares nuncupauit, eoſq; pro religioſis, & regularibus, habuit, & habet.

p *Conc. ſeſſ. 21. c. 2. de reform.*
q *fo. 139. p. 2.*
r *c. pen. de ſim.*
ſ *Nau. ca. 27. n. 258.*
t *D. Ant. 3. p. ti. 4. de temp. & loco ordin. tradit Rebuf. titu. regul. beneficia. n. 6. in praxi benef.*
u *l. vt vnic. ff. de pigno. act. Decius conſil. 441. præſens nu. 9.*

Secundò probatur, à coniunctione duorum ſtatutorum valet argumentum, vt in *x* iure probatur, ſed in alio decreto *y* Concilij, exiſtentes in collegio Societatis clerici regulares nuncupantur; quod decretũ cùm ſit collocatum, & ſituatum, ſub ſeſſione vigeſima quinta de regularibus, ab eo titulo, & rubrica licitum eſt arguere, prout tradunt Doctores, quos referunt Romanus *z* & Alexand. Cùm ergo in alio decreto Concilij regulares nuncupentur, & ſub titulo de regularibus collocentur, non eſt dicendum Concilium ordinans, vt nullus ſæcularis ſine titulo beneficij, aut patrimonij ordinetur, extendi ad clericos Societatis, qui ab eodem Cõcilio regulares reputantur. Quod confirmatur ex his, quæ latè diximus in primo Tomo *a*, probantes hos patres eſſe verè religioſos.

x *l. gall. §. ille caſus. verſi. in liauus tamen, & ibi Bartol. & alij ff. de li. & poſthum. c. cũ dilectus. de ſucceſ. ab inteſt.*
y *Conc. Trid. ſeſſ. 25. de regul. c. 56.*
z *Rom. cõ. 32. viſa mancip. n. 6. Alexand. conſ. 2. co. 2. volum. 4. & cõſ. 89. co. 2. ad fi. verſ. pro hac etiam adducitur volu. 6.*

Vltimò probatur ex ratione procemiali dicti Cõcilij, quæ indicat cauſam finalẽ, & ratio eſt, ne promouẽdi ad ſacros ordines mendicare cogantur. Hæc enim ratio ceſſat in religioſis Societatis, tria vota emittentibus in dicta religione, quia ampliùs ab ea diſcedere non poterunt: ergo, nec iuxta rationẽ Cõcilij Trid. mendicabunt, ſed in religione permanebunt victum, & veſtitum conſuetum habentes, ac iuxta decreta, & conſtitutiones dictæ religionis.

a *1. tomo q. 1. ar. 6.*

Neque obſtat, ſi fortè replicetur, quòd emiſſis

tribus votis præmiſſis poſſet generalis Præpoſitus, in Societate exiſtentem propter aliquas iuſtas cauſas expellere, iuxta conſtitutionem Societatis ſatis diuerſam à conſtitutionibus aliarum religionum. a l. inter ſtipulā. §. ſacrā. ff. de verb. oblig. Reſpondetur enim iuxta iuris *a* regulas malos euētus, non eſſe in conſideratione, cum eueniant per accidēs. Et vt omnis ratio dubitandi tollatur, *à Gregorio XIII. conceſſū eſt, quòd qui tria vota paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ in Societate emiſerūt, de licētia Præpoſiti generalis poſſunt promoueri ad ſacros ordines, etiam ante ſolemnem profeſſionem emiſſam, ſi modò ſint ætate, moribus, & doctrina idonei, non obſtante conſtitutione Pij V. quæ decretum Concilij Tridentini ſeſſione vigeſima prima capite ſecundo ad religioſos non profeſſos extendit,* b Cōpen. ſocie. ordo. §. 1. ita refertur in Compendio *b* Societatis.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm regulares vna die poſſint recipere omnes ſacros ordines.

RESpondeo dicendo, quòd *Eugenius IIII. conceſſit, vt ſinguli monachi præsētes, & futuri S. Benedicti ad id idonei, quos prior ſui monaſterij ad hoc elegerit, ſiue nominauerit ſemel dūtaxat, anno quolibet omnes etiā ſacros ordines, vna & eadē die, etiā extra tēpora à iure ſtatuta, à quibuſuis catholicis, Antiſtibus gratiā, & cōmunionem Sedis Apoſtolicæ, habentibus (cuiuſuis ſuper hoc licētia minimè requiſita) ſuſcipere, dictique Antiſtites eiſdem monachis ordines huiuſmodi, tunc conferre poſſint.* Ita habetur in Compendio *c* Mendicantium. c comp. mēd. tit. ordines ſacri. §. 8.

Circa quam conceſſionem aliqua ſunt notanda, quod ibi vna & eadem die vult concedere ſummus Pontifex, vt ordines ſacri poſſint recipi à prædictis monachis. d ca. dilect. ad ſuncl. Gloſ. de temp. ordinā & c. licet. Quod eſt conceſſum contra ius *d*, definiens, quòd qui eodem die, duos ordines ſacros ſuſcipit, non ſolùm peccat, ſed eſt etiam poſteriore ſuſpenſus, in quo ſolus Papa diſpenſat. & ſic diſpenſauit, cum prædictis regularibus, & diſpenſatum eſt cum diuo Epiphanio, qui vno die creatus eſt, diaconus, presbyter, & ſimul Epiſcopus, vt refert Metaphraſt. in vita eius. Quod priuilegium regularibus eſt ſublatum per Conc. Trid. definiens, quòd duo ſacri ordines non eodem die, etiam regularibus conferantur priuilegiis, & indultis, quibuſuis conceſſis, non obſtantibus quibuſcunque, de quo videndus eſt e Maiol. de irreg. l. 4. cap. 9. Nau. ca. 25. n. 7. & ca. 27. n. 141. Ioannes Maiolus *e*, & Nauarrus. Non tamen peccat, neque eſt ſuſpenſus, qui quatuor minores ordines eodem die ſuſcipit, ſecundùm quandam Gloſſ. *f* cōmuniter receptam. Quod ait Nau. etiam poſt Cōc. f Gloſ. in c. de eo. de tempo. ordin. & ca. 2. de eo qui furt. ordi. Trid. procedere poteſt, in eo, cum quo Epiſcopus diſpenſaret, vt non ſeruatis temporum interſtitiis poſſet accipere, quin, ait, videtur quòd poſſet accipere illos, & ſubdiaconatū eodē die, vbi eſt talis conſue- g Anto. 3. p. ti. 14. c. 10. §. 16. tudo, quæ valet ſecundùm D. Antoninū *g*. Conciliū enim huiuſmodi conſuetudinem non tollit, ſic dixi in explicatione Cruciatæ, quòd conſtitutio Sixti V. hoc minimè prohibuerat, cùm ſolùm intēderit ſummus Pontifex ſeruari Concilium Trid. & Conciliū, vt patet ex dictis, minimè hoc prohibuerit.

Circa eandem conceſſionem, ibi, *extra tempora*, nota quòd hoc eſt magnum priuilegium, de quo articulo ſequenti diſputabitur.

ARTICVLVS V.

Vtrùm Epiſcopi poſſint regulares ordinare ordinibus, extra tempora.

h Extraua. ex ſacrorum. RESpondeo dicendo, quòd ſecundùm extrauagantes *h* Pij II ſuſpenduntur hi, qui ſine legitima facultate, & ætate, vel extra tempus legitimum ordinē ſacrū accipere præſumpſerint, & facit irregularem ordine vtentem. At in priuilegio, ſuperiori articulo relato, monachis S. Benedicti, & illis, qui eorum fruuntur priuilegiis, conceditur, vt extra tēpora poſſint ordinari. Et Alexand. r V I. conceſſit, *quòd Prior generalis ordinis S. Hieron. & ſinguli Priores eiuſdem ordinis præſentes, & futuri poſſint eligere, quemcunq; Epiſcopum Catholicum, communionem Sedis Apoſtolicæ habentē, qui perſonas ſingulorū monaſteriorum, huiuſmodi ad id idoneas, ad omnes, etiam ſacros, & presbyteratus ordines etiam extra tempora à iure ſtatuta, tribus diebus Dominicis, ſiue feſtiuis duplicibus ſucceſſiuè promouere poſſit, diœceſanorum licentia ſuper hoc requiſita.* Ita refertur in Compendio *i* Mendicantium. i Comp. mēd. ti. ordin. ſacri. §. ſi.

Ex quibus infertur, quòd religioſi Mendicantes, & alij qui hoc fruuntur priuilegio, poſſunt extra tēpora, ordinibus ſacris initiari. Nec contra hoc obſtat *k* Concilium Tridentinum, in quo dicitur *ordinationes ſacrorum ordinum, ſtatutis à iure temporibus celebrent.* k Seſ. 23. de reform. c. 8. Nam dictum Concilium, quantum ad hoc non reuocat priuilegia regularium. Quod ex eodēmet loco Concilij manifeſtatur. Cùm enim in eo etiam definiatur, vt vnuſquiſque à proprio Epiſcopo ordinetur, priuilegia in contrarium reuocantur. Quę non reuocat Concilium, reſpectu primæ ordinationis, ibi, *ſtatutis à iure temporibus celebrent.* Quod deinde probatur: nam in omnibus capitulis in quibus aliquid executioni præcipitur mandari à præfato Concilio, apponitur clauſula, non obſtantibus quibuſcunque, vel alia ſimilis: at in dicto loco, in quo dicitur Epiſcopis, quòd *ordinationes ſacrorum ordinum ſtatutis à iure temporibus celebrent*, non ponitur dicta clauſula.

Nec contra hoc obſtat aliud decretum *l* eiuſdem l Seſ. 25. de regul. ca. 22. Concilij, in quo dicitur, *hæc omnia, & ſingula in ſuperioribus decretis contenta obſeruari Synodus præcipit, &c. non obſtantibus, &c.* In quo loco videtur Concilium reuocare omnia priuilegia conceſſa regularibus contraria decretis eiuſdem Concilij. Nam reſpondeo, quòd in dicto decreto ſolùm reuocantur priuilegia, quæ ſunt contraria decretis ſeſſionis vigeſimæ quintæ, de regularibus, non autem decreta definita in aliis ſeſſionibus; ſi enim vellent patres Concilij, in vno particulari capitulo reuocare omnia priuilegia regularium, quæ ſunt contra diffinita in Concilio præfato, in vltimo capitulo ſeſſionis vigeſimæ quintæ de reformatione, efficerent, cùm ea ſit vltima ſeſſio *m*, & in ea aliqua concernentia regula- m Seſ. 25. de reform. c. 6. & ca. 13. res definiantur priuilegiis in contrarium reuocatis.

Nec ſupradictis obſtat, quòd Gregorius XIII. & Sixtus V. religionum priuilegia confirmauerint, dummodo non ſint contraria decretis Concilij Tridentini. Ex quo videtur colligi velle ſupradictos ſanctiſſimos patres reuocare priuilegia regularium, quæ ſunt contra Concilium, ſiquidem ea noluerunt confirmare. Reſpondetur enim quòd in reuocatione priuilegiorum, non valet argumentum à contrario ſenſu, cùm reuocatio ſit ſtricti iuris, & ſic non ſequitur, confirmant priuilegia, quæ non ſunt contra Concilium Tridentinum; ergo reuocant priuilegia ipſi contraria: ſolum enim ſequitur, quòd ea relinquunt in vi, quam habent, & per conſequens hoc priuilegium, de quo nobis eſt ſermo, relinquitur, vt valeat, niſi per aliam conſtitutionem, aut non vſum ſit reuocatum. Quod ex ſuperioribus conſtat, non eſſe per Concilium Tridentinum abrogatum.

Nec ſupradictis obſtat conſtitutio Sixti V. contra malè promotos, in qua ſub grauibus pœnis præcipitur, vt nemo extra tēpora ordinetur. Prædicta enim conſtitutio, non eſt cōtra nos. Pro cuius rei explicatione

Digitized by Google

tione eſt notãdũ, quòd verba prooemij alicuius conſtitutionis denotãt cauſã finalem, & iuxta ea debent regulari, & explicari definita in tali conſtitutione, prout notatur in quadam lege *a*, ſuper quam Bartolus ait eam meliùs probare, quàm quancunque aliã, & tradit ibi etiam Imola; ex verbis enim prooemij colligitur mens diſponentis, ſecundùm Panormitanum *b*, ſicut ex præfationibus probatur intentio contrahentium, iuxta quaſdam leges *c*. Vnde neceſſe eſt, vt indagemus mentem Sixti V. in dicta cõſtitutione, quę ex prooemio eius ſatis elicitur. Quę colligitur ex verbis eius, ibi, *Ne nimia ſimplicitate, & imperitia malitiavè, aut fraude, &c.* & ibi, *Siue aliàs minus ritè, vel etiã temere, ſe ingerãt.* Ex quibus verbis colligitur, quòd ſolùm pretendit ſummus Pontifex, punire cum poenis ibi appoſitis illos, qui temere extra tempora ordinantur, & ordinant contra decreta Sedis Apoſtolicæ, ſine aliqua eiuſdem ſedis facultate. Quod in religioſis non contingit, cùm eorum priuilegiũ, quo poſſunt extra tempora ordinari, non ſit reuocatum, prout ſuprà eſt probatum, & ſic non peccant, ſi virtute eius ordinentur. Quod ex dicta conſtitutione inſuper probatur, cũ prohibeat, extra tempora ordinari, ſine diſpenſatione, & indulto Apoſtolico, vnde non obſtant verba generalia poſita in fine dictæ conſtitutionis, ibi, *non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ac in Conciliis etiã generalib⁹ editis, cæteriſq; cõtrariis quibuſcũque.* Hęc enim verba debent intelligi de priuilegiis in Conciliis reuocatis: at hoc priuilegium nõ video in Cõcilio expreſsè infirmari, vt ſæpe dictum eſt.

a *l. fin. ff. de hæred. inſti. vbi Bart. n. 8. Im n. 4.*

b *Pan. in c. ad aures n. 2 de immunit. eccl.*

c *l. Titia. § idẽ reſpondit. ff de ver. oblig. & l. vlt. quæ. §. fin ff. de pact.*

Et vt omnis ambiguitas tollatur, *Pro religioſis Societatis præcipitur, & interdicitur à Gregorio XIII. Epiſcopis, & aliis Antiſtitibus ne à religioſis Societ. promouẽdis, qui licẽtiam à Præpoſito generali Societatis, pro tẽpore exiſtente, vel ab eo delegatis habuerint, quædam requirãt, vel exigant in literis Apoſtolicis proximè citandis contẽta, ſed ipſos etiam abſque vlla functione in ipſis ordinibus, aut obſeruatione interſtitiorum, ad illos ſuſcipiendos, aut inquiſitione de cãtu, officiis, & ceremoniis Eccleſiaſticis, idoneitate, proprij ordinarij licẽtia, & aliis, in alios requiſitis ad minores, ac etiam extra tempora à iure ſtatuta, tribus Dominicis, vel aliis feſtis diebus, etiam continuis, ad ſacros etiam presbyteratus ordines promoueant, ac ſi illi omnibus requiſitis eſſent præditi.* Ita habetur in Compendio *d* priuilegiorũ Societatis, in quo refertur Gregorium XIII. prohibuiſſe huius gratiæ communicationem, etiam his, qui ſua priuilegia cum Societate participant, aut participare potuerunt. Quæ prohibitio non impedit, quo minùs alij poſteriores Pontifices poſſint hanc conceſſionem, per viam communicationis aliis religionibus facere, prout in primo Tomo *e* latè probaui, in quo loco dixi quibuſdam religionibus, pręcipuè mẽdicãtib⁹, hoc & alia ſimilia indulta eſſe.

d *Comp. ſoc. ti. ordin. §. 3.*

e *1. tom. q. 15. ar. 17.*

Præterea, quoad nos fratres Minores, & eos, qui noſtrorum fruuntur priuilegiis conceſſis, & concedendis, iam de hoc nulla poteſt eſſe dubitatio, cũ S.D.N. Papa Clemens VIII. priuilegia fratrum Minorum cõfirmauerit, & ex certa ſcientia, motu proprio, & de plenitudine poteſtatis. Quæ confirmatio, non ſolùm confirmat, ſed etiam innouat conceſſiones, & indulta à Sede Apoſtolica reuocata, prout in ſecundo Tomo *f* probauimus, & per conſequens licèt præfatum priuilegium conceſſum Benedictinis ſit à Sixto V. in ſua conſtitutione reuocatum, à S.D.N. Clemente VIII. per ſuam confirmationem eſt reualidatum, & innouatum.

f *2. tom. q. 33. ar. 4.*

Notandũ denique eſt, quòd in præfato Benedictinorum priuilegio conceditur Epiſcopis, vt poſſint extra tempora ordinare monachos diebus Dominicis, ſiue feſtiuis duplicibus, vnde non potuerũt ordinare vel in feriis, neq; in ſanctis ſemiduplicibus, & ſimplicibus, vt clarè patet ex tenore priuilegij; ad minores tamen ordines poſſunt domini Epiſcopi promouere habiles in diebus Dominicis, & in diebus feſtiuis, & S.D.N. Papa Clemens VIII. feſtiuos dies, quoad hoc, etiam in quibus ſemiduplex recitatur, eſſe cenſendos declarauit, quam declarationem accepi ab Illuſtriſſimo domino Petro Iunco de Poſada cathedralis Salmanticenſis Epiſcopo digniſſimo, qui mihi oſtendit epiſtolam Illuſtriſſimi domini Ioannis de ſancto Clemente Archiepiſcopi Compoſtellani, ad ſe miſſam, in qua ipſum dominum Epiſcopum de præfata declaratione fecit certiorem.

ARTICVLVS VI.

Vtrũ religioſi poſsint ordinari ante legitimã ætatẽ.

Reſpondeo dicendo, quòd vt conſtat ex extrauaganti, in ſuperiori articulo relata, ille qui ante legitimam ætatem ordinatur, remanet ſuſpenſus. Pro quo eſt notandum, quòd Clemens V. *g* ordinauit iuribus antiquis inhærendo, vt alio non obſtante impedimento canonico poſſit quis liberè, in decimo octauo ad ſubdiaconatus, in vigeſimo ad diaconatus, & in vigeſimo quinto ætatis ſuæ anno, ad presbyteratus ordines promoueri.

g *Clem. generalem. de æta. & qualit.*

Et Innocentius VIII. diſpenſauit cum toto ordine fratrum Minorum, quòd poſtquam fratres huiuſmodi attigerint vigeſimum tertium ætatis annum, dum tamen ſufficientes ſint, poſſint promoueri ad ſacerdotium, & Miſſas celebrare, non obſtante iure, cæteriſque in contrarium facientibus. Ita habetur in Monumentis *h* Ordinum, & in Supplemento.

Et idem Innocẽtius cõceſſit poſtea, *quòd generales, & prouinciales poſsint diſpenſare cum fratribus ſuis in vigeſimo ſecundo anno completo,* quoad ſacerdotium, ita habetur in præfatis libris *i*.

At Concilium Tridentinum *k* ordinauit, *vt nullus in poſterum ad ſubdiaconatus ordinem ante vigeſimum ſecundum, ad diaconatus ante vigeſimum tertium, ad presbyteratus autem 25. ætatis ſuæ annum promoueatur.* Hæc Concilium.

h *In 1. imp. fo. 65. & in 2. fo. 69. cõceſ. 147. & in ſupple. fol. 99. conceſ. 370.*

i *In 1. imp. fol. 65. & 69. in 2. imp. conceſ. 118. & in ſup. f. 99. cõc. 356.*

k *Con. Tri. ſeſ. 23. de reſiden præl. c. 12.*

Et licèt poſt prędictum decretum ſummus Pontifex conceſſerit alicui religioni, vt ante vigeſimum quintum annum, poſſint eius religioſi ad presbyteratus ordinem aſcendere, hoc tamen per conſtitutionem Sixti V. contra malè promotos eſt reuocatũ, cùm in ea præcipiatur obſeruari Concilium Tri. vt conſtat ex eius verbis, ibi, *Aut ante ætatem per ſacri generalis Concilij Tri. decreta primæ tonſuræ, aut cuiq; ordini præſcriptam,* & ibi, *Non obſtãtibus cõſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ac in Conciliis, etiã generalibus editis, cæteriſq; cõtrariis quibuſcũq;.* Quã Sixti V. conſtitutionem moderatus S.D.N. Clemens VIII. Romæ apud D. Petrũ, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo nonageſimo quinto, pridie kal. Martij, P.S. anno V. eam ad terminos ſacrorum canonum, ac conſtitutiones re. me. Pij Papæ II. & decretorum ſacri Trid. Conc. reſtrinxit, & reduxit.

Nec in foro conſcientiæ poſſunt regulares minores ante legitimam ætatem Concilij Tridentini ordinari, vigore cuiuſdam declarationis Pij V. qua declarauit, quòd poſſumus vti in foro conſcientiæ omnibus gratiis per anteceſſores Pij V. Minoribus cõceſſis, etiam quoad illas ex eis, quę ſunt reſtrictæ, ſeu derogatæ, per Concilium Tridentinum, prout eiſdẽ minoribus conceſſit Pius V. viuę vocis oraculo, die XIII. Martij, anno milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſexto. Ita refertur in Compendio *l* So-

l *Compe. Soc. ti. Conc. Trid. § 3.*

cietatis,ex quo viuæ vocis oraculo videtur, quòd regulares Minores,& hi,qui eorum fruuntur priuilegiis,& viuæ vocis oraculis,poſſint ordinari in foro conſcientiæ, ſine peccato, & ſine timore alicuius ſuſpenſionis ordine ſacro presbyteratus, in vigeſimo ſecũdo anno completo. At qui talẽ opinionem,vt probabilem imaginantur, non ſunt in conſtitutionibus Apoſtolicis verſati. Si enim aduerterent,quòd poſt Piũ V. & Sixtus V. & S. D. N. Clemens VIII. in prædictis conſtitutionibus ordinauerunt,quòd quantum ad hoc Con.Tridentini decretũ obſeruaretur, *non obſtantibus quibuſcunq;*,clarè intelligerent, per hæc verba, *non obſtantibus quibuſcumque*, voluiſſe prædictos ſummos Pontifices prędictũ viuæ vocis oraculum,quoad hoc,locũ minimè habere,& ſic in foro conſcientiæ ,ante legitimam ætatem regulares virtute priuilegij Innocentij VIII. minime poſſe ordinari.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm anni,qui requiruntur à Concilio Tridentino ad ſacros ordines recipiendos,ſufficiat quòd ſint incepti.

RESpondeo dicẽdo diſputari à Doctoribus,quomodo cognoſceretur, ſi annus debeat eſſe completus,aut inchoatus, quando dubitatur de mente ſtatuentis,vel diſponentis, & dicẽdũ eſt ſecundùm quandam Gloſſam *a*, communiter receptam, quòd ſi annus ſignificatur in ablatiuo,cum præpoſitione, vt ibi dicitur in anno decimo octauo, quoad ſubdiaconatum,vigeſimo quoad diaconatum,25.quoad ſacerdotium,ſufficit inchoatio; ſi verò in genitiuo,vt triginta annorum,requiritur complementum; ſed Bartolus *b* melius quàm cæteri rem iſtam diſtinguit dicens, quando ætas profertur in genitiuo, requiritur,quòd ſit completa: in ablatiuo autem cũ præpoſitione in,ſufficit quòd ſit inchoata: ſine prępoſitione requiritur,quòd ſit completa,vt in quadã decretali *c* inſinuatur:in accuſatiuo autem,cum verbo ſignificante rem perfectam, vt præpoſitio, per, vel cum futuro coniunctiui requiritur completa,vt in quadam lege *d* notatur,ſine tali autem verbo, ſi de fauore agatur,ſufficit inchoaſſe,ſi de odio,requiritur complementum, vt in alia lege *e* etiam notatur:in accuſatiuo autem cũ prępoſitione ad, ſufficit inchoaſſe,vt colligitur ex alia lege *f*, in noſtro caſu ſufficit, ad ſubdiaconatum vigeſimum ſecundum annum inceptum. Et ad diaconatum, vigeſimum tertium annum inceptum,& ad presbyteratum, vigeſimum quintum annum inceptum. Tum quia ſic in hac materia interpretatum fuit ius antiquum dictæ Clementinæ *g*, tum quia hîc agimus de fauore, tũ quia id ſatis ſignificant verba Concilij,ibi,*ante vigeſimum ſecundum*,& ibi,*ante vigeſimum tertium*,&ibi, *ante vigeſimum quintum*.Quod tantũ præcipit,vt ante prædictum tempus indiſtinctè,nemo ad ſacros ordines promoueatur.

a Gloſ. in clē. generalem. de ætat & quali.
b Barto.in l.ſi eius.ff.de leg.1.
c Clemẽ. 1. de ſequeſt. poſſeſ.
d l. non putabam l.ſi annos ff.de cōdit. & demon.
e l. ad rēpub. ff.de mune. & honorib.
f l. qui filium. ff.ad Trebe.
g d.Clem. generale.

ARTICVLVS VIII.

Vtrùm regulares remaneant ſuſpenſi ipſo facto, ſi recipiant ordines ſacros extra tempora, ſiue ante ætatem legitimam,ſiue ſine literis dimiſſoriis.

RESpondeo dicendo, quòd Pius II. in extrauaganti,ex ſacrorũ, ordinauit, quòd omnes clerici recipientes ordines ſacros extra tempora, vel ante legitimam ætatem, vel ſine literis dimiſſoriis, ſint ſuſpenſi ipſo facto. At cũ Pius II. de clericis loquatur,videtur eius deciſionem ad regulares minimè extendendam; à diuerſis enim non fit illatio. Clerici autem,& monachi diuerſa ſunt,iuxta quandã tituli Rubricam *h*: vnde conſtitutio loquens de clericis regularibus, clericos ſæculares minime cõprehendit,vt dicitur in quadam Clementina, iũcta ſua Gloſſa *i*.His tamẽ non obſtantibus videtur,quòd tã monachos,quàm Clericos comprehendat. Videmus enim in ſimilibus caſibus ipſos comprehendi, vt ex aliquibus titulis *k* patet. Concludendũ igitur eſt,quòd cùm terminus iſte,clericus,ſit nomen vniuocũ,id eſt nomine, & definitione conueniens,videtur comprehendere clericos,tam ſęculares,quàm regulares,quibus omnibus nomen,& definitio clericorum,cõpetit, cùm omnes ſint vocati in ſortem domini. Et certè licèt, quamuis ad aliqua,maxima ſit differentia inter clericos,& monachos, quando agitur de materia, quæ tantùm concernit clericos, vel tantùm concernit regulares, & materia,de qua agitur,æquè reſpicit clericum ſæcularem, ſicut reſpicit clericum regularem. Præterea Pius II. faciendo mentionem de clericis, prohibendo ipſos ad ſacros ordines promoueri,nõ intendit,nec vult per hoc, quòd eius conſtitutio ad clericos, & non ad religioſos pertineat, ſed facit mentionem de clericis, quia nullus qui non ſit clericus,poteſt ad ſacros ordines promoueri.Et in ſua conſtitutione,ſub pœna ſuſpenſionis ipſo facto prohibet, ante legitimam ætatem, ad ſacros ordines promoueri. Et per hoc ceſſat quæſtio,circa hoc ventilata,per Quintilianum Mandoſium *l*. Et vt omnis ratio dubitandi procul pellatur,Sixtus V. in ſua conſtitutione,contra malè promotos de Pij II. conſtitutione mentionem faciens, eam ad regulares extendi ſatis declarat,vt conſtat ex eius verbis ibi, *Quemcunque ſæcularẽ,vel cuiuſuis ordinis,aut militia regularẽ*.& ibi,*ac etiã ſi ipſi clerici regulares fuerint actiua,& paſſiua voce,&c.*

h Rubric. ne cler. vel monach.
i Clem. cum Gloſſ. v. relig. de reb. eccl.nō alienand.
k c. 2. de vit. & honeſt. cle. & in toto hoc ti. de cohabit. cler. & mul.
l Mand.reg. 24. cancel.de malè promotis q. 2.

Nec ſupradictis obſtat id, quod quidam vir doctiſſimus exiſtimauit,ſcilicet, quòd Sixtus V.in ſua conſtitutione non prohibet regularibus ordinari, iuxta tenorem ſuorum antiquorũ priuilegiorũ, ſed tantùm clericos ſæculares prohibet ſacris initiari ante legitimam ætatem à Concilio Tridentino pręfixam.Et hoc dicit patere ex dicta cõſtitutione, ibi, *aut quoad ſæculares,ſine titulo ſufficientis beneficij,vel patrimonij,aut ante ætatem,per ſacri generalis Concilij Tridentini decreta*. Nam reſpondetur, etiam prohibere regulares ante legitimam prædictam ætatem promoueri. Quod,vt explicemus tenorem dictæ conſtitutions, in medium adducere decreui; ait enim, *Præſenti conſtitutione,perpetuò ſtatuimus,& ordinamus, vt ſi in poſterum Antiſtes aliquis Epiſcopali,Archiepiſcopali,Primatiali,vel etiã Patriarchali dignitate præfulgẽs, aut Abbas, ad primam tonſuram,minoreſq; ordines ſuis ſubditis conferendos à ſede Apoſtolica autoritatem habens quemcunq; ſæcularem,vel cuiuſuis ordinis,aut militia regularẽ ex aliquo crimine,vitio,aut defectu,ſeu aliàs inhabilẽ, vel irregularem exiſtentem,vel extra tempora à iure ſtatuta,vel abſque veris dimiſſoriis ſue ordinarij literis, aut per ſaltum, aut furtiuè,aut quoad ſæculares,ſine titulo ſufficientis beneficij, vel patrimonij,aut ante ætatem, per ſacri generalis Tridentini Concilij decreta, prima tonſura, aut cuique ordini præſcriptam,aut non ſeruatis temporum interſtitiis,ita vt aliquis vno die ſeu continuatis diebus ad plures ordines ſacros,vel poſt vnũ ordinẽ ſuſceptũ ſine cauſa rationabili,ante tempus ab eodem Cōc.Tri.præfixũ elabatur,ad aliũ ordinẽ promoueatur,ſine diſpẽſatione,aut in dubio Apoſtolico,clericali charactere lęgitimè inſignierit, à collatione quorũcunq; ordinũ eo ipſo ſit ſuſpẽſus,&c.* Ille autẽ doct.vir dicebat,quòd omnia, quæ ſequũtur in dicta cõſtitutione,ab illis verbis,ibi,*aut quoad ſæculares,ſine titulo ſufficiẽtis beneficij,&c.* ad clericos ſæcula-

res

Digitized by Google

res eſſe referenda, non autẽ ad regulares. Vnde cùm ſtatim ſequatur, *aut ante ætatem, per ſacri generalis Cõcilij, &c.* ad ſæculares tantùm eſſe referenda aiebat. Ego autem in alia ſum ſententia, vt exiſtimem ad regulares eſſe etiam protrahenda. Et illa verba, aut quoad ſæculares, tantùm limitari ad illos, qui ſine titulo beneficij, aut ſufficientis patrimonij non poſſunt ordinari, cuiuſmodi ſunt ſæculares, prout in ſuperioribus *a* dictum eſt, non autem quoad illos limitari, quæ ſtatim in dicta conſtitutione ſequuntur, primò, quia ſtatim ſequitur, *aut ætatem, per ſacri generalis Conc. Trid. decreta, &c.* decretum enim Concilij Tridentini, prohibens ordinari ante ætatem ab eo præfixam, loquitur non ſolùm de ſæcularibus, ſed etiam de regularibus, vt eſt communis omnium conceptio. probatur etiam: nam ſi hoc eſſet verum tantùm ad ſæculares, etiam referrentur alia verba, quæ ſtatim ſequuntur, *aut ſeruatis temporum interſtitiis*, quod non eſt dicendum, cùm ea verba ſecundum mentem omnium, Concilium Trid. *b* ad regulares etiam extendat, ita vt ipſi non ſeruatis temporum interſtitiis minimè poſſint ordinari, item, & alia verba *c*, *ita vt aliquis vno die, vel continuatis diebus ad plures ordines ſacros, &c.* ad ſæculares tantùm referrentur. quod non eſt aſſerendum, cùm ea, vt patet ex eodem Concilio Tridentino, ad regulares etiam referantur, vt patet ex eodem Concilio, ibi, duo ſacri ordines, non eodem die, etiam regularibus conferantur. Præſertim quia dicta conſtitutio Sixti V. fuit facta, & edita, vt ſacri Canones, & decreta Cõcilij Trid. circa ordinationes inuiolabiliter obſeruarentur, vt patet ex eius verbis, ibi, *alias qualitates in ſacris ordinationibus requiſitas, per ſacros canones, vel Apoſtolicas conſtitutiones, aut generalium conciliorum decreta ſalubriter inſtituta fuerunt inuiolata, obſeruentur.* Dicendum igitur eſt, quòd ſolùm illa verba, ibi, *aut quoad ſæculares, ſine titulo ſufficientis beneficij, aut patrimonij*, ad ſæculares tantùm referuntur, non autem ſequentia, cùm ſecundùm ſacros canones, & Conciliũ Tridentinum titulus patrimonij, aut beneficij, pro ſæcularibus tantùm initiandis requiratur, vt dictum eſt ſuprà *d* ſequentia autem verba regulares, & ſæculares amplecti, cùm ſecundùm eoſdem ſacros canones, & ſecreta Concilij Tridentini, quæ vult Sixtus V. inuiolabiliter obſeruari, nullus, ſiue ſæcularis, ſiue regularis, poſſit non ſeruatis temporum interſtitiis ordinari, nec vno die ſacros duos ordines recipere. Et quòd iſta explicatio ſit amplectẽda, patet ex eiuſdemmet conſtitutionis contextu, ibi, *aut Abbas ad primam tonſuram, minoreſque ordines ſuis ſubditis conferendos à Sede Apoſtolica autoritatem habens.* Quæ verba ſolùm ad ſubditos Abbatum ſunt referenda præciſe, ita vt ad ſæculares minimè extendantur: vt patet ex dictis in ſuperioribus *e*. Vnde verba, quæ ſtatim conſequuntur, ibi, *quemcunque ſæcularem, aut cuiuſuis ordinis, aut militiæ regularem*, neceſſariò ſunt referenda ad Epiſcopos, Archiepiſcopos, Primates, vel Patriarchas ordinatores, vnde in ſimili dicendum eſt, quòd ſicut iſta verba, *aut Abbas ad primam tonſuram, &c.* præciſe ad ſubditos dicti Abbatis referuntur, non autem ad ſæculares, de quibus ſtatim ſequitur. Ita etiã eſt dicendum, quòd illa verba, *aut quoad ſæculares, ſine titulo ſufficientis beneficij, aut patrimonij*, præciſè ad ſæculares tantùm referantur, non autem ſequentia verba ad ipſos tantùm ſeculares reſtringantur, ſed etiam ad regulares pertinere.

a Sup. hac q. ar. 2.
b Con. Tri. ſeſ. 23. c. 13.
c d. c. 13.
d Sup. hac q. ar. 3.
e Sup. hac q. ar. 2.

ARTICVLVS IX.

Vtrùm teneantur regulares ordinandi, præſentare literas commendatitias Epiſcoporum, an ſufficiant literæ commendatitiæ ſuorum Prælatorũ.

Circa hunc articulum, vide, quæ habes in primo Tomo *f*.

f 1. tomo q. 18. ar. 4. & 6.

ARTICVLVS X.

Vtrùm Prælatus regularis habens poteſtatẽ ad diſpenſandum cum ſubdito ad omnes ordines, cõcedendo licentiam ad quatuor ordines minores, & ad ſubdiaconatum diſpenſando, videatur ad omnes ſacros ordines diſpenſare.

Reſpondeo dicendo, quòd ſic, quia probabiliter poteſt credi, quòd dictus Prælatus fecit dictum ſubditum habilem ad omnes ſimul, ſi Papa ei commiſit poteſtatem id faciendi, quoniam non eſt veroſimile quòd Prælatus particulatim eum habilitabat, nunc ad hunc ordinem, nunc ad alium; non enim erat boni, & prudentis Prælati, id facere, cum periculo, quòd ipſo mortuo oportet iterum refugere ad Papam, & communis ſtylus commiſſariorum ad habilitandum quem ad omnes ordines, eſt, vt vnico actu id faciant, & non eſt præſumendum, quid ſtultum, & malum de bono Prælato, vt dicitur in iure *g*, & quæ communiter accedunt ſunt regulariter credenda, vt etiam in iure *h* probatur, & inſolita non ſunt credenda, ita reſoluit Nauarrus *i*.

g c. 1. de ſeruit. in ord. faciend.
h l. ſi poſſid. C. de prob. Gloſſ. in l. nec na. eodem ti.
i Na. li. 1. cõſi. tit. de ætat. & qualit. conſ. 1.

ARTICVLVS XI.

Vtrùm ille, qui ante legitimã ætatem, aut extra tẽpora, aut ſine literis veris dimiſſoriis, bona fide fuit ordinibus ſacris inſignitus, remaneat ſuſpenſus.

Reſpondeo dicendo, quòd non, ita Nauar. *k* Pontificia enim conſtitutio Pij II. contra præſumẽtes apponit dictam ſuſpenſionem; verbum autem præſumere dolũ deſignat, & per conſequens bonam fidem, & probabilem ignorantiã excludit, ex ſententia Cardinalis *l*, quem ſequitur Nauar. *m* Qui ex hac doctrina, hanc tenet opinionem. Ex qua reſolutione huius doctiſſimi viri, ſcilicet Nau. infero aliqua conſilia in eius libro conſiliorũ reponi, quæ exiſtimo, nõ eſſe eius, ſed alterius nõ tã grauis, & docti autoris, cũ multum, & patenter diſtent à doctrina eius ab omnibus ſcita, & ab ipſomet ſæpius repetita. Quærit enim ipſe in quodam conſilio *n*, de quodam monacho, qui cùm nondum haberet viginti quatuor annos completos, & deeſſent ei quadraginta dies, iuſſus à Prælato dicente, parum, pro nihilo habendũ, aſſumpſit presbyterium, an per ſuſceptionem illius fuerit ſuſpenſus, & celebrando contra ſuſpenſionem ſit factus irregularis. Et reſpondet, quòd ſic, quia licèt dies cœptus habeatur pro completo regulariter, vt dicitur in iure *o*, annus tamen cœptus non habetur regulariter pro completo, vt ibidem annotatur: ordo autem presbyteratus requirit viginti quatuor annos completos, quia oportet, vt attingat 25. annum, vt probatum eſt in ſuperioribus *p*, vbi diximus requiri, vt ordinandus ad presbyterium ſit conſtitutus in vigeſimo quinto anno, in quo non eſſet, etiamſi eſſet conſtitutus in vltimo die 24. anni. Hæc Nauar. quæ cum doctrina eiuſdem in principio articuli reſoluta minimè cohærent. Dixerat enim, quòd qui bona fide, & probabili ignorantia ductus ordinatus eſt ante legitimam ætatem, non incurrit

k Na. in c. accepta oppoſi. 8. n. 32.
l Cardin. in clem. 1. q. 38. de priuil. Na. c. 27. n. 135.
m Na. li. cõſi. in addi. ad ti. de temp. ordi. conſil. 30. fol. 642.
n Na. li. 1. cõſ. tit. de ætat. & qual. conſ. 6.
o l. qua ætat. ff. de teſt. Glo. in clem. gener. de æta. & qualit.
p Sup. hac q. ar. 6.

Digitized by Google

ſuſpenſionem, & hic monachus ordinatus ante legitimam ætatem iuſſus à ſuo Prælato dicente parũ, pro nihilo habendũ, aſſumpſit presbyterium bona fide, & probabili ignorantia ductus, vt patet, cũ de Prælati ſcientia ſit præſumendũ; ergo non remanſit ſuſpenſus, neque celebrando incurrit irregularitatẽ.

QVÆSTIO XII.

Quidam regularis ante legitimam ætatem ſacros ordines ſuſcepit, & ſtatione, & ſeſſione inter ſacerdotes vſus eſt, electionibuſque, & aliis actibus ſolùm in ſacris, & ſacerdotio conſtitutis deputatis interfuit, dubitatur, an ſit ſuſpenſus, & factus irregularis.

RESpondeo dicendo, primò certum eſſe incurriſſe in pœnam ſuſpenſionis ipſo iure, cùm fuerit ordinatus ante legitimam ætatem, iuxta extrauagantẽ Pij II. quæ incipit, *cùm ex ſacrorum*, & ſic nõ poſſe abſq; magna diuinæ majeſtatis offenſa irregularitate incurrenda Miſſam, vel Euangelium, & Epiſtolam ſolemniter cantare, quia hi actus ſunt ſpecialiter deputati ordinibus, quos ſuſcepit.

Secundò dico, quòd propter alios actus in caſu propoſitos, ſcilicet ſtationem, ſeſſionem inter ſacerdotes, & electionem actiuam ad ſolos ſacerdotes pertinentem, & electionem paſſiuam ad eoſdem ſolos pertinentem, non incurrere irregularitatem videtur, quoniã ordinatus, qui eſt excõmunicatus, vel ſuſpenſus, ſolùm incurrit illam exercẽdo actus ſpecialiter deputatos ordinis actui, vt aiunt Innocentius *a*, & Panor. recepti, vt cũ ſacerdos miſſat, diaconus cantat Euangelium, vel ſubdiaconus Epiſtolã in apparatu ſolẽni, non autem qui ſolùm cantaret reſponſoria, vel Pſalmos, vel cantaret præfata ſine apparatu ſolẽni, vel faceret alia diuina officia, quæ etiam à laicis canuntur, & fiunt aut fieri poſſunt.

a *Inno. & Panor. in c. ſi de exceſ. prælat.*

Nec obſtat, quòd licèt præfati actus iure communi, non ſint deputati certi ordinis, ſunt tamẽ iure particulari conſtitutionũ religionum aliquarum, & doctores, dicentes incurrere irregularitatem ordinatos exercentes ordines ſuos, generaliter loquũtur de exercentibus actus deputatos ſuis ordinibus, & præſupponitur in caſu actus eſſe deputatos ordini ſacerdotali: nam reſpondetur, quòd licèt ſint actus deputati ordini ſacerdotali per ſtatuta ordinis, non tamen ſunt diuina officia, & ſecundùm mentem doctorũ duo requiruntur, ad hoc, vt ordinatus excommunicatus, vel ſuſpenſus incurrat irregularitatem; alterum eſt, vt ſit officium diuinum, vt reſoluit Nauarrus *b*, & alterum, vt ſit deputatum alicui ordini certo, & prædicti tres actus non ſunt officia diuinã.

b *Na in man. c. 27. n. 244.*

Dico tertiò, quòd prædictus ſuſpenſus debet arceri à præfatis tribus actibus: nam licèt exercendo illos, non incurrat irregularitatem, peccat tamẽ, ſicut ſuſpenſus eligendo, vel permittendo vt eligatur, non incurrit quidem irregularitatem, vt ait Panormitanus *c*, ſed peccat ſecundùm omnes, quia facit actum ſibi prohibitum, argumento eorum, quæ in iure *d* notantur. Tum quia ordinatus ſuſpenſus, & excommunicatus licèt gaudeat priuilegio Canonis, & fori, vt ſacri Canones *e* determinant, non tamen gaudet priuilegiis aliis honoris, & vtilitatis conuenientibus ei ratione ordinis, putà, vt ſit capax collationis beneficiorum ſæcularium, vel regularium, & dignitatis, & honorum, vt dicitur in iure *f*. Vnde Gloſſ. *g* quædã memorabilis ait, præbendam ſacerdotalẽ, id eſt quæ ſacerdotiũ actu requirit in eo, cui eſt conferenda, non eſſe dandã ei, qui factus eſt ſacerdos ante legitimam ætatem, tũ quia interdicendus eſt ei ordinis vſus ſecundùm ſacros Canones *h*, cũ quia non debet ex delicto ſuo aſſequi, quod ſine illo non fuiſſet aſſecutus, vt dicunt iura *i* vulgaria. Ita reſoluit Nauar. *k* cuius gloſſæ doctrinam ego intelligerẽ, niſi taliter ſuſpenſus intra annũ diſpenſationem eius obtinere valeret, cùm ſecundùm ius *l* his poſſit conferri præbenda requirens ordinem ſacerdotalem, qui inter annum præfato ordine poſſit inſigniri.

c *Panor. vbi ſ.*
d *c. cùm inter R. de elect.*
e *c. ſi quis ſuadente 17. q. 4. c. aduerſus. & ca. inter alia. de imm. eccl.*
f *ca. 2. & c. ſi celebr. de cler. excom miniſt.*
g *c. ex verb. ætate. de prælẽ. l. 6.*
h *c. vel non eſt comp. de tẽp. ordin.*
i *c. Sedes Ap. de reſc. l. itaqi ful. ff. de furt.*
k *Na. li. 1. cõſ. tit. de ætat. & qualit. conſ. 7.*
l *Clem. vt hĩ qui. de ætat. & qualit.*

ARTICVLVS XIII.

Vtrùm ſubdiaconus eiectus à religione poſſit cum licentia Epiſcopi ad alios ordines ſacros promoueri.

RESpondeo dicendo, quòd ſi fuit eiectus ab ordine ob aliquod delictum inducens irregularitatẽ, à qua nõ poſſet Epiſcopus abſoluere, oporteret quòd pro diſpenſatione recurrat ad Papam, ſi antequã eiiceretur non fuiſſet cũ illo ſuper ea per ordinis priuilegia diſpenſatũ, quia regulariter omnis irregularitatis diſpenſatio eſt Papæ reſeruata, vt in iure dicitur *m*, licèt ferè omnes ordines, & religiones habeant priuilegia, per quæ ſuperiores eorũ poſſunt diſpenſare cũ ſubditis ſuis, ſuper omnibus irregularitatibus, excepta illa, quæ prouenit ex homicidio voluntario, & mutilationes & bigamia, ita Nauar. *n* vnde aduertant Prælati regulares, quòd eiiciendos hos miſeros à religione, cum ipſis diſpenſent, in omni irregularitate, iuxta tenorem, ſuorum priuilegiorũ, vt in tam rigoroſa eorum eiectionis ſententia benignitas, & humanitas Prælatorum appareat, & reſplendeat, & iſtorum miſeranda ſors eorũ miſericordia ſubleuetur, de qua diſpẽſatione debent facere mẽtionẽ in literis eiectionis datis ipſis eiectis, vt ita poſſint ad ſuperiores ordines aſcendere, & nõ teneantur recurrere ad Papam, nec ad Epiſcopos, qui eos recipiant, vt cum ipſis diſpenſent in irregularitatibus, in quibus de iure poſſunt diſpenſare, qui ſi habent patrimonium ſufficiens ad honeſte viuendum, & ſunt idonei ætate, & literatura, & moribus, ad ſacerdotium, poſſunt ipſos presbyterio ordinare, facta eis priùs fide de aliis ordinibus rite in religione ſuſceptis, de quo in prædictis literis fieri certificatio debet, ſub ſigillo authentico religionum, à quibus ſunt iuſtiſſime eiecti.

m *c. 1. de re iudic. lib. 6. cum annot.*
n *Na. li. 1. cõſ. tit. de ætat. & quali. ord. conſil. 9.*

ARTICVLVS XIIII.

Vtrùm ordinatus ante legitimam ætatem poſſit perueniendo ad eam, ſine aliqua diſpenſatione, ſtatim ipſum ordinem ſolemniter exercere.

RESpondeo dicendo, quòd cùm per conſtitutionem Pij II. in ſuperioribus allegatã, cuius meminerunt Couár. *o* & Soto, & Nauar. ordinatus ante legitimã ætatem remaneat ipſo iure ſuſpenſus, ſi temere ordines recipit, neceſſarium eſt, vt priùs, quã ordines exerceat, ab ſuſpenſione ſupradicta abſoluatur. Nec etiam ſi attingat ætatem, per ſacros Canones, & Con. Trid requiſitam ad eos recipiendos poteſt in illis ſolemniter adminiſtrare; per ſuſpenſionem enim ſupradictam, nõ ſolùm impeditur adminiſtrare in ſuſceptis, ſed etiã in ſuſcipiendis ordinibus; ſuſpendit enim totaliter, & abſolutè ab executione omnis ordinis ſacri, prout dicunt Doctores de hac materia loquentes.

o *Cou. in Cle ſi furioſus 1. par. §. 1. n. 4. Sot. in 4. d. 25. q. 1 a. 1. Nau. in man. c. 25. n. 6. conſt. Pij 2. habetur in cõſt. Pontif. conſtit. 26. pag. 79.*

Dixi, ſi temere ordines ſuſcepit: nam ſi bona fide, &

probabili ignorantia ductus eos ſuſcepit. non incurrit dictam ſuſpenſionem. prout ſuprà *a* eſt reſolutũ, & celebrando, eadẽ ignorantia perſeuerante, non incurrit irregularitatẽ. Imò etiamſi poſtea antequã legitimã ingrediatur ætatẽ, ad prædictos ordines ſuſcipiẽdos, celebrauerit, toties quoties ſacra fecerit ſciẽs ſe ætatem legitimã non habere, peccat mortaliter, non tamen incurrit irregularitatẽ. ſiquidem à principio non fuit ſuſpenſus ipſo facto, nec ſuſpenſio ipſo facto adueniente mala fide potuit aduenire, ſed Iudex poteſt ipſum ſuſpendere, vt cum Syluestro reſoluit Marcus Antonius Cuqus *b*. Vnde quando Nauarrus *c* in quodam conſilio ait, quòd iſte poteſt peccato celebrare, debet explicari durante bona fide ipſius Et quando Medina *d* in ſumma ait, quòd abſolutus ab hac ſuſpenſione non poteſt celebrare, antequam vigeſimum quintum annum attingat, debet intelligi, quòd non poteſt ſine peccato celebrare; at celebrando, non incurrit irregularitatem, cùm iam, vt ſupponitur, ſit à ſuſpenſione liberatus.

a Sup. hac q. ar. 11.
b Cuqus lib. 4. maior. inſt. ti. 12. n. 18.
c Nau. in addi. ad li. 1. cõſi. ti. de tempo. ord. conc. 50.
d Med. in ſ. 41

QVÆSTIO XXIIII.

De ordinibus quoad Epiſcopos, & habentes poteſtatem eos conferendi, in ſeptem articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſeptem.

1 *VTrùm religioſi neceſſariò debeant ordinari ab Epiſcopo, in cuius diœceſi commorantur.*
2 *Vtrùm Epiſcopi poſſint ordinare regulares in ſuis monaſteriis ſine licentia Epiſcoporum in quorum diœceſi monaſteria ſita ſunt.*
3 *Vtrum Epiſcopi poſſint ordinare religioſos non ſeruatis temporum interſtitiis.*
4 *Quæ cauſæ ad diſpenſandũ in interſtitiis requirantur.*
5 *Vtrùm Epiſcopus diſpenſare poſſit, vt duo ſacri ordines eodem die religioſis conferantur.*
6 *Vtrùm Epiſcopus poſſit ſine vrgenti cauſa diſpenſare in interſtitio vnius anni, qui requiritur, vt quis poſſit aſcendere à diaconatu ad preſbyteratum.*
7 *Quæ neceſſitas, & vtilitas requiratur, ad diſpenſandum in ſupradictis.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm religioſi neceſſariò debeant ordinari ab Epiſcopo, in cuius diœceſi commorantur.

RESpondeo dicẽdo, quòd *Clemens IIII. conceſſit licentiam, & facultatem liberam ad hoc vt fratres Minores promoueri poſſint ad ordines ſacros per quoſcũq; Catholicos Epiſcopos cõmunionẽ, & gratia Sedis Apoſtolicæ habentes. Et hoc abſq; aliquo examine per huiuſmodi Epiſcopos faciẽdo, & abſq; omni promiſſione, aut obligatione ipſorum ordinandorũ fratrũ.* Ita habetur in Monumentis *e* Ordinũ, & in Supplemẽto.

Circa quam conceſſionẽ, aliqua ſunt aduertẽda; primũ eſt, quòd religioſi poſſint à quocũq; Catholico Epiſcopo ordinari. Nec hoc eſt reuocatum per Conc. Trid. *f* definiens, quòd ordinari non poſſint, niſi à proprio Epiſcopo; hoc enim decretum non intelligitur de regularibus, qui a quocunq; Catholico Epiſcopo poſſunt ordinari, prout declarauit Pius V. & teſtatur Paraſſel. *g* Non poſſunt tamẽ ipſi Epiſcopi eos ordinare ſine literis, & licentia ſuorum Prælatorũ Qui Epiſcopi ordinantes non tenentur adhibere diligentiam ſuper teſtificationẽ eorum, quæ in prædictis literis de his, quæ de regularibus ordinandis affirmant eorum Prælati; declarauit enim Sixtus V. prout refert Capuccin. *h* in additionibus ad Cõpendium Mendicantium, ſuam mentem eſſe ordinarios, cum ſuis ſubditis dimiſſorias petentibus, teneri adhibere debitam diligentiam ſuper omnibus requiſitis, circa ordinandos, iuxta Conc. Tri. & ſacros canones, & ſi eam ipſos habere conſtiterit, in eiſdem dimiſſoriis in conſcientia ſua de eiſdẽ facere certificationem, & tunc cum tales dimiſſorias habentibus, non opus eſſe Epiſcopũ ordinantem nouam facere diligẽtiã ſuper dictis requiſitis, niſi in examine ſuper idoneitate, & literatura. Quod ipsũ in primo Tomo *i* habere etiã locũ in regularibus ordinandis diximus.

e In 1. imp. fo. 50 & in 2. fo. 140. conceſ. 312 & in Su. fo. 96. cõc. 321.
f Cõc. Tri. ſeſ. 23. reſ. prais. ca. 8.
g Para. f. 910.
h Capuc. in addi. ad tit. ord. ſacr. p. 283 lit. O.
i 1. tom. q. 18. ar. 6.
k d. ſeſ. 23. c. 8

Nec his obſtat aliud eiuſdem Concilij *k* decretũ definiens. quòd vnuſquiſque à proprio Epiſcopo ordinetur. Quòd ſi quis ab alio promoueri petat, nullatenus id ei, etiam cuiuſuis generalis, aut ſpecialis reſcripti, vel priuilegij prætextu, etiam ſtatutis tẽporibus permittatur, niſi eius probitas. ac mores ordinarij ſui teſtimonio commendentur: nam ex eo colligi videtur, quòd cùm Prælati regularium ſint in concedendis dimiſſoriis, ſuis ſubditis, veri ordinarij ſufficit, quòd eorum mores, & probitas in dictis literis commendentur, & ſic non eſt neceſſaria Epiſcoporũ examinatio: nam reſpondetur, quòd dictum decretum loquitur de examine morũ, & probitatis ordinandorum, quæ ſufficit, vt in dictis literis commendentur: at non loquitur de examine idoneitatis, & literaturæ, quod ab ipſis Epiſcopis in alio decreto *l* Concilij præcipitur diligentiſſimè fieri.

l Con. Tri. ſeſ. 231. vbi ſ. c. 15.

ARTICVLVS II.

Vtrùm Epiſcopi poſſint ordinare regulares in ſuis monaſteriis ſine licentia Epiſcoporum, in quorum diœceſibus monaſteria ſita ſunt.

REſpondeo dicendo, quòd *Sixtus IIII. conceſſit, quod quilibet Epiſcopus Catholicus poſſit celebrare ordines ſacros tẽporibus ad hoc ab Eccleſia deputatis in locis fratrum Minorum de Obſeruãtia pro fratribus prædictis dũtaxat*, ita habetur in libro Monumenta *m* Ordinum. *Et Leo X. ampliando hanc Sixti IIII. conceſſionẽ indulſit, quòd quilibet Catholicus Epiſcopus, poſſit in locis, & perſonis fratrum exercere omnes actus Epiſcopales.* At hæc priuilegia ſunt abrogata, per Conc. *n* Tri. dicẽs, quòd nulli Epiſcopo liceat cuiuſuis priuilegij prætextu Pontificalia in alterius diœceſi exercere, niſi de ordinarij expreſſa licentia, & in perſonas eidem ordinario ſubiectas tãtùm. Circa quæ vltima verba inſurgit dubitatio vtrùm in Conuentu, v.g. Salmanticẽſi poſſit quilibet Catholicus Epiſcopus ordinare, non ſolùm fratres eiuſdem monaſterij, ſed etiam alterius monaſterij diuerſæ diœceſis, ſi ad ordinandum licentia, ab domino Epiſcopo Salmantino concedatur. Et reſpondetur, quòd ſic, ſi de eorum idoneitate, probabilitate, & facultate ad ordines recipiendos cõſtet ipſi Epiſcopo ordinatori: verba enim ſupradicta Concilij. ibi *& in perſonas eidem ordinario ſubiectas*, tantùm debent ſic interpretari, vt intelligatur ipſum Catholicum Epiſcopum non poſſe ordinare eos, qui dicto Salmantino Epiſcopo non ſunt ſubiecti, niſi à ſuis ordinariis literas dimiſſorias ad ordines recipiendos ante Epiſcopum ordinatorem præſentent: prædicti autem fratres alterius monaſterij ſupponitur, quòd literas commendatitias, ſiue dimiſſorias, ab eorum Prælatis adducunt, & vt omnis ambiguitas tollatur, Prælati debent concedere dimiſſorias, vt à quocunque Catholico Epiſcopo, intra certas diœceſes poſſint ordinari.

m In 1. imp. f. 63. & in 2. f. 67. cõceſ. 106.
n Cõc. Tri. ſeſ. 7. de ref. ca. 5.

ARTI

Digitized by Google

ARTICVLVS III.

Vtrùm Epiſcopi poſſint ordinare religioſos non ſeruatis temporum interſtitiis.

Reſpondeo dicendo, quòd in Concilio Tridentino *a* dicitur, quòd ordinandi ordinibus minoribus per temporum interſtitia ordinentur; hi verò nonniſi poſt annum à ſuſceptione poſtremi gradus minorum ordinum ad ſacros ordines promoueantur, niſi neceſſitas, aut Eccleſiæ vtilitas iudicio Epiſcopi aliud expoſcat. Et in alio decreto *b* dicitur, Promoti ad ſubdiaconatus ordinem, ſi per annum ſaltem in eo non ſint verſati, altiorem gradum, niſi aliud Epiſcopo videatur, aſcendere non permittantur. Et in alio decreto *c* dicitur, Qui piè, & fideliter in miniſteriis anteactis ſe geſſerint, & ad presbyteratus ordinem aſſumuntur, bonum habeant teſtimonium, & hi ſint, qui non modò in diaconatu ad minùs annum integrum, niſi ob Eccleſiæ vtilitatem, ac neceſſitatem aliud Epiſcopo videatur. Quæ decreta etiam cum regularibus ordinandis loquuntur, quod ex conſtitutione Sixti V. contra malè promotos ſatis patet, prout ſupià probatum eſt: dubium autem eſt cùm ſcilicet in interſtitiis diſpenſare conueniat? ad quod reſpondi in explicatione *d* Cruciatę. Et eſt ſciendum, quòd licèt ſuper hoc aliqui, cum quibus illud contuli, variæ fuerint opinionis, ego tamen arbitror ad Epiſcopū ordinantem pertinere, non verò ad Prælatos ordinum cū ſuis ſubditis huiuſmodi diſpenſationem, cùm verba Concilij *e* ſint expreſſa, ibi, *niſi aliud Epiſcopo expedire magis videatur*, & paulo pòſt loquēdo de ordinibus maioribus, ibi, *iudicio Epiſcopi*, imò poteſt dici, quòd licèt Conciliū, non illo verbo *Epiſcopi*, vſum fuiſſet, ſed verbo *ordinarij*, adhuc tamen de Epiſcopo intelligi oporteret. Nam quiuis Prælati religionum, vt ſunt generales, & prouinciales, habent iuriſdictionem ordinariam, & in abſoluendo, & in diſpenſando, cùm ſuis ſubditis ſint Ordinarij; quando tamen decretum aliquod ſacrorum Canonū, vel Bullæ, aut motus proprij abſolutionem, vel diſpenſationem alicuius caſus, cōmittunt Ordinario abſolutè, tunc quidem de Epiſcopo intelligitur, quia cùm hoc verbum *ordinarius*, & de Epiſcopo, & de Prælato religionum, qui quaſi epiſcopalem habent iuriſdictionem, poſſit intelligi in dubio, quando aliud non apparet, debet ſumi in potiori ſignificatu, ſecundùm regulam dicentem, quòd analogum per ſe ſumptum ſumitur pro potiori ſignificatu. Et hoc euidentiſſima alia ratione comprobari poteſt, quia quando in Bullis datur facultas eligendi ſibi confeſſorem per Ordinarium approbatum, tunc clarè conſtat quòd per Ordinarium intelligitur Epiſcopus, & non Prælati religionum, & hoc conſtat etiam, ex latè traditis à Doctoribus ſuper rubricam tituli *de officio Ordinarij*.

Quando verò Epiſcopus non poteſt ſuos ſubditos ordinare, dantur dimiſſoriæ literæ ab ipſo Epiſcopo continentes excuſationes, ob quas ipſe non poteſt ordines conferre, prout dicitur in iure *f*; conſuetudine tamen in multis prouinciis receptum eſt, vt nulla cauſa aſſignetur, quam conſuetudinem validam eſſe ſcribit Rebuf. *g* qui Epiſcopus mittens ſuos ſubditos, cum debitis literis dimiſſoriis, ad aliū antiſtitem ordinandum, ad ipſum abſque dubio pertinet diſpenſare, & non ad illum, qui debet ordinare, quia cùm dicatur in eodem Concilio *h*, quòd nullus debet ordinari, qui in iudicio ſui Epiſcopi non ſit vtilis, aut neceſſarius ſuæ Eccleſiæ. Clarum videtur eſſe, quòd nullus alius Epiſcopus debet congruētiùs diſpenſare, niſi ille, qui neceſſitatem, & vtilitatem Eccleſiæ, vbi ille reſidere debet, ſcit, & cognoſcit, quòd nullus alius Epiſcopus meliùs præſumitur cognoſcere. Quod deinde ex alio loco Concilij *i* colligitur, quòd definiens, vt nullus ordinetur, niſi interſtitiis peractis, addit, *niſi aliud Epiſcopo videatur*. Etſi Concilium vellet dicere, quòd Epiſcopus ordinans debet diſpenſare, idipſum clarè exprimeret; quando enim ius committit diſpenſationem caſus alicuius Epiſcopo abſolutè, intelligitur loqui de Epiſcopo ouis, cum qua debet fieri diſpenſatio, vt ex multis locis Conciliorum generalium, & iuris Canonici colligitur, vnde in ſuprà allegato Concilio *k* ſtatuente, vt nullus ordinibus minoribus initietur, niſi interſtitiis peractis, additur, vt concurrat ius, quantum ſit huius diſciplinæ pondus, poſſint diſcere, atque in vnoquoque munere iuxta præceptum Epiſcopi ſe exerceāt, loquitur de proprio ordinandi Epiſcopo; hic enim iubet, & prædictum exercitium præcipit. Et conſequenter in eodem Concilio *l* dicitur, cur Epiſcopus, vt hi ſaltem diebus dominicis, & feſtis ſolemnibus, ſi antè curam habuerint animarum, tā frequenter, vt ſuo muneri ſatisfaciant, Miſſas celebrent, cum promotis per ſaltum; ſi non miniſtrauerint, Epiſcopus ex legitima cauſa poteſt diſpenſare, in quibus omnibus locis clarè loquitur Concilium de proprio ouis Epiſcopo, & non dicit quòd curet proprius Epiſcopus, & non dicit quòd proprius Epiſcopus poſſit diſpenſare, ſed abſolutè nominat Epiſcopum. Dicendo enim abſolutè Epiſcopum, proprium ouis deſignat, ſicut videmus deſignare idemmet Concilium *m*, quando definit neminem poſſe audire confeſſiones ſæcularium, niſi ab Epiſcopo per examē, &c. fuerit approbatus. Vnde quando Epiſcopi concedunt dimiſſorias ſuis ſubditis, vt ab alio Epiſcopo poſſint ordinari, ſufficit, quòd fidem faciant, quòd cū ipſis ex iuſta cauſa in interſtitiis diſpenſant, vt Epiſcopus ordinator circa interſtitia, nihil aliud requirat; intelligere enim debet neceſſitati, & vtilitati Eccleſiæ, ita conuenire.

Quando verò Abbates regulares ſuos ſubditos de ordinibus Minoribus per ſe ordinauerint iuxta conceſſam ſibi facultatē, de qua infrà dicemus, poterunt vtique ſine dubio in interſtitiis diſpenſare.

Ex dictis infertur ad Epiſcopos, ſeu dictos Abbates ordinantes competere in interſtitiis diſpenſare, non autem ad Prælatos regulares cum ſuis ſubditis regularibus. Vnde debent ipſi Prælati, quando in illis iudicauerint diſpenſandum expedire, dominos Epiſcopos in literis dimiſſoriis exorare, vt in interſtitiis, cum tali, & tali diſpenſare dignentur abſque eo, quòd in alicuius particularis cauſæ aſſignationē deſcendant, illudque ſanè reuerendiſſimi Epiſcopi ſufficere ſine alia vtilitatis, & neceſſitatis Eccleſiæ inquiſitione deberent iudicare, ſicque Paraſelus *n* à ſacra congregatione Cardinalium fuiſſe reſponſum, anno milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo tertio, teſtatur in ſuo priuilegio, libr. vt videlicet, *Prælati regulares non poſſint diſpenſare in interſtitiis in literis dimiſſoriis, quibus mittunt ſuos ſubditos ad ordines ſuſcipiendos*, & per conſequens tenemur fateri debere rogare dominos Epiſcopos, vt hanc gratiam ſuis ſubditis impartiantur.

ARTICVLVS IIII.

Quæ cauſæ ad diſpenſandum in interſtitiis requirantur.

Reſpondeo dicendo, primò quòd ad recipiendos ordines minores, quæcumque cauſa ſufficit, etiamſi non ſit vrgens. Concilium enim Trident. *o* definiens quòd nemo ad ordines minores promoueatur,

a Con. Trid. ſeſ. 23. de reſid. Prælat. ca. 11.
b d. ſeſ. 23. ca. 13.
c d. ſeſ. ca. 14.
d Explicatio Cruciat. in fin.
e d. cap. 11.
f c. 1. de temp. ord. li. 6.
g Rebuf. de prax. benef. de literis dimiſſoriis nu. 28.
h Conc. ſeſſ. 23. cap. 16.
i d. ſeſ. ca. 13. & 14.
k d. c. 13.
l d. ſeſ. c. 14.
m d. ſeſſ. ca. 15.
n Paraſ. fol. 225.
o Conc. Trid. ſeſ. 23. ca. 11.

Digitized by Google

ueatur, addit tãtũ niſi aliud Epiſcopo videatur magis expedire, & ſtatim ait, quòd nemo ad ſubdiaconatũ aſcẽdat, niſi poſt annũ à ſuſceptione poſtremi gradus minorũ ordinũ, niſi neceſſitas. aut Eccleſię vtilitas iudicio Epiſcopi, aliud expoſcat. Ex quibus locis colligitur, quòd maior cauſa debet adeſſe ad diſpenſandũ in interſtitio vnius anni, vt ad ſubdiaconatum aſcendatur, quàm ad diſpenſandum in interſtitio, quod debet haberi, vt aſcendatur ab vno gradu minorũ ordinum ad alium gradum; ſed ad recipiendum ſubdiaconatũ, non completo interſtitio ſufficit neceſſitas, aut vtilitas Eccleſiæ; ergo ad diſpenſandũ in minoribus recipiendis ordinibus, quæcunq; cauſa debet iudicari ſufficiens, cùm Conciliũ ad diſpenſandum in interſtitiis ordinum minorum, nec neceſſitatem, neq; vtilitatem Eccleſiæ requirat, ſed ſolùm hoc iudicio Epiſcopi remittat, dicens; niſi aliud Epiſcopo videatur.

Et hoc confirmatur: nam interſtitiũ vnius gradus ordinum minorum ad alium gradum non debet eſſe annũ, nec Concilium ad hos annum requirit ſed tãtùm hoc iudicio Epiſcoporum relinquit, quod magnum iudicium eſt ad affirmandum quãcunq; cauſã ad diſpenſandum ſufficientem debere iudicari.

Et eſt aduertendum, quòd ſine vlla diſpenſatione in Epiſcopatibus, in quibus erat conſuetudo antiqua ante Conc. Trid. dandi omnes ordines minores, ſimul cum ſubdiaconatu poſſint nunc poſt Concilium, ſine vlla diſpenſatione conferri in Dominicis. aut diebus feſtiuis, prout quæſtione ſuprà proxima eſt declaratum. Concilium enim licèt deroget priuilegia, non tamen derogat conſuetudines prout aduertit Nauar. *a* & confirmatur ex doctrina, quã in ſimili caſu adducit Armilla, & argumento cuiuſdam decretalis comprobatur. Nec obſtat, quòd conſtitutio Sixti V. edita cõtra male promotos præcipiat obſeruari Conc. Tri. quoad interſtitia, non obſtantibus quibuſcumq; nam reſpondetur, quòd Sixtus V. in dicta conſtitutione nihil aliud prætendit, niſi quòd Conciliũ ſupradictũ circa hoc obſeruetur, quod vt dictũ eſt, non reuocat conſuetudines.

a *Nau. in man. c. 25. n. 71. Armil. ti. ordo. §. 6. c. quod tranſlationem. ex. de tempor.*

Deniq; aduertendum eſt, quòd quando aliquis vult tranſire à ſubdiaconatu ad diaconatũ, non ſeruatis dictis interſtitiis, non deſiderat Concilium *b* vt vtilitas, aut neceſſitas Eccleſiæ interueniat, ſed tantùm iudicio Epiſcopi relinquit. At vt à diaconatu, ad presbyteratum aſcendat, petit Concilium *c* Eccleſiæ vtilitatem, ac neceſſitatem, prout infrà in articulo ſexto explicabitur.

b *Seſſ. 23. ca. 13.*

c *Seſſ. ca. 14.*

ARTICVLVS V.

Vtrùm Epiſcopus diſpenſare poſſit, vt duo ſacri ordines eodem die conferantur.

RESpondeo dicendo, quòd duos ſacros ordines non poteſt Epiſcopus, eodem die conferre, etiamſi ad id efficiendũ cauſa grauiſſima intercedat; neceſſe eſt enim, vt ad Papam recurratur aut ad aliũ qui ad eos dandos vna die habuerit autoritatem. Quod ex Concilio Trid. *d* probatur, in quo dicitur, quòd duo ſacri ordines, non eodem die etiam regularibus concedantur. Quod probatur, etiam ex quadam decretali *e*, qua dicitur, quòd quidam Archiepiſcopus non potuit diſpenſare cum quodam in Epiſcopũ electo, vt vno die duos ordines ſacros recipere valeret. Et notat Innocentius, & Hoſtiẽſis, & tradit Sylu. *f* & regula eſt communis, quòd nunquam ius nouum derogat antiquum, niſi id expreſſè dicat, vnde cùm ſecundùm ius antiquum Epiſcopus etiam vrgenti cauſa interueniente (prout erat ordinare Epiſcopum) ad id facultatẽ minimè habuerit, non debemus dicere Concilium diuerſam indulgere facultatem, præſertim, cùm ex eomet Concilio conſtet contrarium.

d *Conc. ſeſſ. 23. c. 13.*

e *c. dilect. filius. 2. de tẽpo. ordin.*

f *Sylu. tit. ordo. 2. §. 7.*

Sed contra hoc videtur obſtare conſtitutio Sixti V. contra malè promotos, graues pœnas imponens contra Prælatum, qui ordinauit non ſeruatis temporum interſtitiis, ita vt aliquis vnico die, ſeu continuatis diebus ad plures ſacros ordines, vel poſt vnum ordinẽ ſuſceptum, ſinè cauſa rationabili antequam tempus ab eodem Concil. Trid. præfixum elabatur, ex quo loco à contrario ſenſu videtur colligi, quòd qui duos ſacros ordines eodem die contulerit cauſa rationabili, & vrgente id ſuadente, non incurret in pœnas iuris, & ipſius cõſtitutionis. Sed reſpondetur, quòd dicta Sixti V. cõſtitutio fuit data, vt melius ius Canonicũ antiquũ, & Conc. Trid. obſeruetur, vt cõſtat clarè ex ipſamet cõſtitutione. Vnde innuens in ea Sixtus V. quòd concurrẽte cauſa rationabili poteſt Epiſcopus dictos ſacros ordines eodẽ die conferre. Hoc debet intelligi ad effectum non incurrẽdi pœnas contra ordinatorem Epiſcopum in dicta conſtitutione appoſitas, at non ad effectũ euadẽdi pœnas in iure antiquo appoſitas. Quod ius cõmune cõtra præſumentes pœnã ſuſpenſionis apponit ipſo facto, contra negligentes pœnam priuationis apponendæ. Secundò poteſt reſponderi, quòd prædicta verba, ſine cauſa rationabili debẽt intelligi iuxta terminos prædicti Concilij. Quod non admittit cauſam rationabilẽ, ad diſpenſandum, vt duo ordines ſacri eodem die conferantur, imò hoc expreſsè prohibet abſolutè; ſolùm enim admittit in diſpenſatione interſtitiorum inter vnum ordinem, & alium, & regula cõmunis eſt vtriuſque iuris Doctorum, quòd clauſulæ, quarumcumque conſtitutionũ, debent intelligi, & explicari iuxta limites, & terminos decretorum, à quibus fuerunt originatæ, vt notatur in iure *g*, & ſentit quædam Gloſſa, quam dicit ſingularem Cardinalis, & vt communiter receptam eam allegat Nauarrus.

g *Auth. conſtitutio. quæ ſonet. ver. in illis colla. 3. Gloſ. & ibi Card. oppoſit. 3. & in Clem. ſtatutum in v. conſuet. de elect. Nau. de datis & promi. nota. 3. n. 6. in fin.*

ARTICVLVS VI.

Vtrùm Epiſcopus poſſit ſine vrgenti cauſa diſpenſare in interſtitio vnius anni, qui requiritur vt quis poſſit aſcẽdere à diaconatu ad presbyteratũ.

RESpondeo dicendo, quòd in hoc interſtitio non poteſt Epiſcopus diſpenſare, niſi neceſsitas ſimul, & vtilitas Eccleſiæ concurrat, quia licèt Conciliũ Tridentinũ *h* dicat quòd poſsit Epiſcopus diſpenſare in interſtitio vnius anni, qui requiritur ad aſcendendũ ab vltimo gradu ordinũ minorũ ad ſubdiaconatũ, niſi neceſsitas, aut vtilitas Eccleſiæ aliud expoſcat, & disiunctiua vtatur; non vtitur tamen diſiunctiua, quando agit de diſpenſatione interſtitij à diaconatu ad presbyteratum, ſed cõiunctiua, dicens niſi ob Eccleſiæ vtilitatem, ac neceſſitatem: denique Concilũ vult, vt in hoc aſcenſu vtilitas, & neceſſitas Eccleſiæ, ſimul interueniat. Quod ratio poſtulat, & ius Canonicũ proclamat: nam ſi ad diſpenſandũ in interſtitiis vltimis gradus minorũ ordinum ad ſubdiaconatum, cuius miniſterium reſpectu miniſterij presbyteratus eſt multo minus, requirit Concilium neceſſitatẽ, aut vtilitatem Eccleſiæ, cõſequens eſt, vt ad aſcẽdendum, ad presbyteratum, cuius miniſteriũ Angelis nõ fuit deputatũ, & excedit in multis miniſteriũ ſubdiaconatus, vtilitas ſimul & neceſſitas Eccleſiæ exigatur. Quod comprobatur, & confirmatur ex verbis poſitis, in quadam decretali *i*, quæ ait *Cùm ſit ars artium regimen animarum, diſtrictè præcipim⁹, vt Epiſcopi promouẽdos in ſacerdotes diligẽter inſtruãt, & informẽt, vel per ſe ipſos, vel per alios idoneos viros ſuper*

h *Conci. ſeſſ. 23. c. 14.*

i *ca. cùm ſit ars artium. de ætat. & quali. præfic.*

dum

diuinis officiis,Eccleſiaſticiſq́; ſacramentis,qualiter ea ritè valeant celebrare. Quoniam ſi de cætero rudes,& ignaros ordinare præſumpſerint(quod quidem facilè poterit deprebendi)ordinatores, & ordinatos vltioni graui decernimus ſubiacere:ſanctius enim eſt(maximè in ordinatione ſacerdotũ)paucos bonos, quàm multos malos habere miniſtros, quia ſi cæcus cæcum ducit, ambo in foueam cadent. Quæ verba ibi,*maximè in ordinatione Sacerdotum*, denotāt in ordinatione Sacerdotum plura deberi conſiderari, quàm in ordinatione Diaconatus, aut Subdiaconatus,hæ enim dictiones maximè, præcipuè,& præſertim, caſum implicant,in quo maior ratio militat, vt omnes circunſtantiæ videantur.

ARTICVLVS VII.

Quæ neceſsitas, & vtilitas ſufficiens dicatur ad diſpenſandum in ſupradictis.

RESpondeo dicendo, quòd Syluester *a* loquens in caſu differenti dicit, quòd tunc Eccleſiæ vtilitas prouenit ex ordinatione alicuius, quando indiget miniſtro,& non ſunt alij idonei præter illum,& tunc eſt neceſſitas, quando aliũ nō habet. At Syluester loquitur in caſu ſatis diſſimili, quando Epiſcopus vult aliquẽ compellere,ad ordines ſuſcipiendos, & tunc verũ eſt, quòd non poteſt ipſum compellere,niſi adſit prædicta vtilitas, vel neceſſitas:at in noſtro caſu, in quo de tali cōpulſione minimè agitur, non ita ſtrictè dictā vtilitatẽ, & neceſſitatem debemus cōſiderare. Imò *b* D. Antoninus de dicta compulſione verba faciens, ait quòd tunc neceſſitas Eccleſiæ eueniet,quando non adſunt alij, qui ordinari poſſint,& velint,& Eccleſia indiget miniſtris ad diuina officia peragẽda,& ad alia munera ſubeũda.Et tunc vtilitas aderit, quando licèt adſint alij idonei, Eccleſia tamẽ pluribus opus habet,vt meliùs ſeruiatur.Vnde reſolutiuè exiſtimo,quòd tunc erit vtilitas Eccleſiæ quando ſunt pauci idonei miniſtri, & tunc aderit neceſſitas, quando non ſolùm ſunt pauci Eccleſiæ miniſtri, ſed etiã quando deficiunt idonei, & non idonei.Quæ neceſſitas,& vtilitas moraliter debent conſiderari,ita, vt in pũcto indiuiſibili minimè conſiſtant,ſed recipere debent cã latitudinẽ,quæ in aliis rebus moralibus ſecundùm arbitrium boni viri attẽdi debet;ea enim, quæ præfixam aliquã determinationẽ à lege nō habent,arbitrio boni viri relinquuntur,iuxta ea quæ in iure *c* notātur. Et vt domini Epiſcopi hoc arbitrium rectè & legitimè exequantur,vltra alia debent aduertere, quòd ſæpe ſæpius idonei & non idonei miniſtri occupationibus, & negotiis implicati legitimis, & infirmitatibus detenti non reſident in Eccleſiis, & tunc paucitas miniſtrorum efficit, vt Eccleſiæ non ita commodè ſeruiantur. Ex quibus infertur, quòd Prælati regulares conſiderando ſuorum monaſteriorũ penuriam miniſtrorum ad ipſorum onera ſubeunda, ita vt commodè omnibus miniſteriis diuini cultus ſatisfaciant poſſunt,& debent prædictam neceſſitatem, & vtilitatem penſare, vt à dominis Epiſcopis,vt decet,humiliter huiuſmodi interſtitiorum diſpenſationes petant,& conſequantur. Quod ipſorum iudicio,& arbitrio relinquitur,cùm ipſi vt patres monaſteriorum ſciant,& experientia cognoſcant, vtrùm ſit vtile, & neceſſe ſuos ſubditos ſacris initiari.

a Syl.tit. ordo 3.§ 10 in fin.

b Anton.3.p. tit.14. de tem. & loco ord. §. 18.

c l. 1.C. de in. deliberan.

QVÆSTIO XXV.

De ornamentis Eccleſiaſticis,in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 VTrùm fratres *Minores poſſint paramenta Eccleſiaſtica ſumptuoſa habere.*

2 *Vtrùm fratres Minores poſſint ornamenta ſumptuoſa procurare.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm fratres Minores poſsint paramenta Eccleſtica ſumptuoſa habere.

RESpondeo dicendo, quòd Clemens V. in declaratione Regulæ fratrum Minorũ quę incipit,*Exiuit de paradiſo*,&c.*voluit & mādauit fratribus prædictis, ne habeant niſi paramenta, & vaſa Eccleſiaſtica decentia in numero, & magnitudine ſufficientia competente,quia ſuperfluitas,aut nimia pretioſitas,vel quæcunque curioſitas in his,ſeu aliis quibuſcunq; nō poteſt ipſorum profeſſioni,ſeu ſtatui cōuenire.*Ita habetur in libro Monumenta *d* Ordinũ. Et Calixtus III. *remiſit omnẽ exceſſum in paramentis factum vſque in illum diem,& ſuſpirās dixit,quòd prouideretur,ne in futurum tales exceſſus fierent.*Ita habetur in eodem libro *e*.

At Sixtus IIII.*Cōceſſit,quòd prædicti fratres Minores poſſint tuta conſcientia tenere, & recipere paramenta argentea, aurea,& alia ad diuinum cultum pertinentia,& habere campanas magnas, & diuerſas,ſed hoc quãdo Capitulo Prouinciali viſum fuerit poſſe ſine ſcandalo fieri.*Ita habetur in dicto libro *f*, & in Supplemento.

Sed *Leo X.declarauit, & decreuit, quòd fratres Minores ſunt tantùm cuſtodes, & non poſſeſſores paramentorum,& ornamentorum,ac vaſorum, quæ ad miniſterium ſacramenti altaris habent, & propterea illis abſque ſuæ profeſſionis macula,aut violatione vti, & potiri liberè, & licitè poſſe,cùm deceat iuxta ſolennitatum celebritatem decentioribus paramentis diuinam honorare maieſtatem.* Ita habetur in Supplemento *g*.

Circa conceſſionem Sixti IIII. notat Collector *h* conformiter ad ſpeculum fratrum Minorum,& circa conceſſionem Leonis X. cauendum eſſe ab illis quoad habendũ pretioſa, & ſumptuoſa in cultu diuino,quia ait,ſunt ſubreptitiæ ex falſa cauſa habitæ, & quia contra declarationes. At doctiſſimus Corduba *i* modeſtiùs loquitur, dicens, quòd aliud eſt iudicium habendum quoad fratres vtentes prædictis rebus pretioſis ſecundùm prædicta priuilegia, & aliud quoad procurantes prædicta pretioſa, aut ſuperflua. Nam primò quoad ipſos fratres vtẽtes dicit primò, quòd omnes fratres poſſunt licitè recipere,& tenere paramenta, & contenta in priuilegiis Sixti IIII.cũ limitationibus ibi poſitis,quia ſic limitatè videtur prædicta diſpenſatio ad tollendũ ſcandalum, vel turbationem perſonarum probabiliter imminentem, & vt deuotioni talium perſonarum ad Dei honorẽ condeſcendatur, & dũmodo fratres non dẽt cauſã prædictis,vt ibi dicitur, neq; tenentur fratres eſſe valdè ſoliciti ad informandum tales perſonas,vel ad multum diſſuadendum eis, ſed ſufficit, quòd non prouocent eos ad id, & quod non fingant ſcandalũ,vbi non eſt, vt ibi innuitur, & certè temerariũ,ait Cordub. videtur dicere,quòd cũ his limitationibus non ſit licitum vti tali diſpenſatione,quam totũ Capitulũ generale Aquilæ, anno Domini milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo ſecũdo acceptauit, & poſuit inter alias recollectiones ipſius Capituli,vt ibi habetur.Et conſequenter ait Cordu. quòd omnes fratres poſſunt licitè vti domibus, & ædificiis ſumptuoſis, & ibi morari, & paramentis, vaſiſque Eccleſiaſticis pretioſis valde,& multiplicibus vti, & aliis quibuſcunq;,quibus fratres vtuntur cōmuniter vel diuiſim, vtpote cellis, & officinis,libris,& aliis vtenſilibus domorũ noſtrarum,ſecundũ prædictum priuilegiũ Leonis X. quia videtur rationabile, & habere cauſam rationabilem aliqualiter, vt

d In 1.imp.fo. 15.in tract.3. & in 2.fo.16. tract.2.

e in 1.imp.fo. 62.& in 2.fo. 65.conceſ.89.

f In 1.imp.fo. 63.& in 2.f. 67.cõ.cõ.103. & in Supp.fo. 120.cõce.374

g Suppl.fo.35. conceſ.54.

h Collect. in cõp.mẽu.tit.ornamẽta Eccl. ſpeculũ fratr. mino.fo.6.

i Cor.in addi. ad dictũ cãp.

Digitized by Google

vt in dicto priuilegio ponitur,quia ſcilicet talium rerum ſumus nos fratres Minores cuſtodes tantùm,& ex ipſarum vſu nihil magis adiicitur noſtris commoditatibus particularibus quoad victum, & veſtitum, & propter honorem cultus diuini, & vt ſimiliter deuotioni domini earum rerum,ſcilicet,deuotioni domini Papæ, qui eſt dominus talium rerum alio domino non exiſtente, videtur, quòd licitè talibus rebus vtamur, ſicut de conceſſione Sixti IIII. dictum eſt,maximè, quia ex quo ipſe Leo X. non ſolùm diſpenſando cõcedit,ſed etiã declarat, & decernit eſſe licitum talibus vti, & inſuper vult, mandátq; ſic fieri,certè videtur tacitè decernere, talem conceſſionẽ ſeu diſpenſationem eiuſque cauſam eſſe rationabilẽ, & licitam nobis, ideo tanquam talis habenda eſt in vtroque foro,cùm de oppoſito non cõſtet manifeſtè, vt eſt communis practica, & regula Doctorũ vtriuſque iuris,& nos humiliter,& ſincerè ſic ſtantes prædictæ Papali declarationi, atque decreto ſumus omnino tuti in foro conſcientiæ. Neque eſt dicendũ Papam non fuiſſe debitè informatum, de obligatione Minorum:conſtat enim quòd fuit ſufficienter inſtructus,vt expreſsè patet in relatione ipſius priuilegij,& dato, quòd ei non fieret tam extẽſa relatio ſeu informatio prædictæ obligationis,ipſe tamen cenſetur habere in pectore ſuo omnia iura cõmunia, cuiuſmodi eſt regulæ Minorum obligatio, quoad hoc, de qua habetur in declarationibus inſertis in corpore iuris; ergo licitè poſſumus vti prædictis rebus ſecundùm priuilegia præfata, vt dictum eſt.

ARTICVLVS II.

Vtrùm fratres Minores poſſint ornamenta ſumptuoſa procurare.

Reſpondeo dicendo, quòd illicitè contra ſtatum profeſſionis Minorũ talia ornamenta ſumptuoſa fratres Minores procurant, quia in dictis priuilegiis non cõceditur talibus,quòd poſſint ea procurare vllo modo, vt patet ibidem, imò, & in conceſſione Sixti IIII.id eis ſpecialiter prohibetur,ſeu limitatur, vt ex eius tenore in articulo ſuperiori allegato ſatis patet:poſtquam autẽ ſemel habita ſeu facta ſunt in ordine culpabiliter, ſeu inculpabiliter procurata per ipſos fratres ſeu alios, tunc licitum eſt talibus vti, vt dictum eſt:nam vſus tantùm eorum eſt cõceſſus,acquiſitio autem ſeu ædificatio ſumptuoſa ædificiorũ, & ornamentorum multorum in numero,& pretioſitate, ſeu cauſalis procuratio talium ſumptuoſorum, aut pretioſorum prohibita,& illicita nobis eſt,ex regula ſeu declarationibus, & nullo modo eſt nobis conceſſa per prædicta priuilegia, ſed potiùs excluſa, vt patet ex dictis, ita Corduba *, & omnes regulæ Minorum expoſitores.

* *Cor. in addu. ad comp. ornamenta.*

QVÆSTIO XXVI.

De pactis,in tres articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tria.

1 *Vtrùm Prælatus ſucceſſor teneatur ex contractu prædeceſſoris.*

2 *Vtrùm fideiuſſores in ſolidum obligati cum monacho ſine licentia ſui Prælati in fauorem ipſius monachi in ſolidum obligentur, licèt obligatio quoad monachum non teneat.*

3 *Vtrùm quando contractus fuit initus cum monacho, poſſit eidem ſolui.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm Prælatus ſucceſſor teneatur ex contractu prædeceſſoris.

Reſpondeo dicendo,quòd pactum vel pactio à paciſcor, eſt duorum pluriumvè in idem placitum,ſeu conſenſus, ſcilicet, ad aliquid faciendum ſeu dandũ,vt dicit quidam textus *a*,vnde contractus generali nomine pactum dicitur, ſed tamen cùm habeamus ſpecificum nomẽ, eo nominamus contractum,vt dicendo venditio, locatio,& ſimilia:cùm verò non habemus, generali nomine pactum appellamus, in his libris de aliquibus contractibus ſpecialiter,& ſpecificè diſputamus per aliquas quæſtiones,ſed in hac quæſtione de pactis titulũ propoſuimus proponendum, & quoad regulares, duos tantùm articulos proponimus.Primus eſt, vtrũ Prælatus ſucceſſor ex prædeceſſoris contractu teneatur, & reſpondetur,quòd ſic,vt probatur in iure *b*,tradũt Abbas,Baldus,Cardinalis,& Decius.Et ſũmus Pontifex in tanta dignitate conſtitutus ſeruat cõtractum ſui prædeceſſoris,vt tenent Cinus *c*, Baldus, & Paulus de Caſtro,Romanus,Oldradus,Iaſon,& Ruinus, & ſaltem ex vrbanitate, & clementia, & æquitate mandat dominus Papa, vt adimpleantur ea, ad quæ prædeceſſor ſe obligauerat, prout in ſacris Canonibus *d* notatur,& tradit Abbas.

a *L. 1. ff. de pact.*

b *c. dilect. filij & ibi Abbas nu. 2. de for. compet. idem Abbas, Ba. & Card. in c. 1. & ibi Dec. 2. not. de proba. idem Cardin. conſil. 347. co. 2.*

c *Cin. in l. digna vox, & ibi Baldus & Caſtrenſ. C. de legib. Roman. conſil. 116. c. 2. Oldr. conſil. 94. in fi. Iaſ. conſi. 1. col. 2. nu. 2. dub. 1.*

d *c. quia Ioãnes 12. q. 5. c. vlt. 16. q. 6. c. literis ſanctæ gl. vltim. in prin. vbi Abbas in vlt. notab. de reſcr.*

ARTICVLVS II.

Vtrùm fideiuſſores in ſolidum obligati cum monacho ſine licentia ſui Prælati in fauorẽ ipſius monachi cum iuramento obligentur,licèt obligatio quoad monachum non teneat.

Reſpondeo dicendo videri, quòd iſti fideiuſſores gaudere debent beneficio fideiuſſionis,ita,quòd ſi is,qui eſt principalis, pro quo ſe obligarunt,nõ tenetur,ita neque ipſi fideiuſſores, qui ſunt acceſſorij, teneantur,cùm acceſſorium regulariter ſequatur naturam principalis, non econtrà, vt eſt tritiſſima iuris regula *e*. Hoc tamen non obſtante contrarium fuit deciſum in Rota Placentina in contractu cuiuſdam minoris,in quo quidam fideiuſſores ſe ſimiliter obligauerunt, prout refert Quintilianus Mãdoſius *f*, voluerunt enim domini auditores illius Rotæ propoſito dubio,quòd fideiuſſores tenerentur tum propter iuramentum,quod confirmat contractum, iuxta notata per Alexandrum *g*, & quia quando accidit obligationem iuramento vallari, ſi non valet obligatio, vt agitur,valet vt meliùs valere poteſt,iuxta quendã textum *h*,& tradit Hippolytus de Marſiliis,tum etiã, quia his ſupponitur obligatio fideiuſſoris, vt paſſim hodie fieri ſolet,videlicet, quòd ſe obligauerũt principaliter, ac vt principales, & in ſolidum, quo caſu omnes etiam fideiuſſores principales ſunt iudicandi, ita Alexander *i*, & Iaſon, & Gualdinus.

e *c. acceſſ. cum ſimilibus de reg. iur. lib. 6.*

f *Mando. de etat. minor. q. 133.*

g *Alex. conſi. 32. pen. colu. verſ. 3. principaliter. vol. 4.*

h *l. cùm pater. §. fin. ff. de leg. 2. Marſi. ſuper Rubr. de fideiuſſ.*

i *Alex. conſil. 38. colu. pen. vol. 4. Iaſ. cõſil. 58. lib. 3. Guald. cons. 30. nu. 2. ss. de leg.*

ARTICVLVS III.

Vtrùm ſi fuit contractus initus cum aliquo monacho,vel religioſo,an eidem poſſit ſolui quod ratione contractus debetur.

Reſpondeo dicendo, hoc dubium fuiſſe ventilatum in Capella Toloſana,& tandẽ fuiſſe reſolutum,vt patet ex deciſione *k* eiuſdem Capellæ, quòd ſic,ſi quando fuit factum,non interuenit factum Abbatis,vel alicuius ſuperioris, argumento cuiuſdã legis *l*: ſi verò in tali contractu interuenerit factum ipſius

k *Quæ. 122.*

l *l. quod ſeruus. ff. de ſolu.*

ipſius Prælati, tunc monacho, & religioſo ſolui non poterit, & ita intelligit Bartolus *a* aliam legem. Et ideo ait idem Bartolus *b*, quòd ſi monachus mutuat, vel deponit pecuniam, & ei reſtituatur ſine licentia Abbatis, debitor, vel depoſitarius liberatur, cuius ſẽtentiam ſequuntur Baldus, & Salicetus. Et idem Bartolus ait in procuratore idipſum eſſe dicendum: nã ſi quis pecuniã mutuò accepiſſet à procuratore, vel cum eo aliter contraxiſſet, nullo actu domini interueniente, poſſet procuratori ſoluere, argumento cuiuſdam legis *c*; ſed quando interuenit actus domini, putà quia actionem iam quæſitam deduxit in iudicium, & fecit reum condemnari, non poteſt procuratori ſolui, vt in alia lege *d* innuitur.

a l. cum qui. §. quæ ſibi. ff. de verb. oblig. vbi Bartol.
b Bart. in l. ſi vnus 1. reſpõ. ff. de pact. & in l. ſi filius. C. eod. vbi Bald. & Salic. idem Barto. in d. l. §. quæ ſibi.
c d. l. quod ſeruus.
d l. hoc iure. ff. de ſolutio.

QVÆSTIO XXVII.

De parentibus, in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *VTrùm filij monachi propter penuriam parentum poſſint à religione regredi.*

2 *Vtrùm pro parentibus religioſorum aliqua indulgentia concedatur.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm filij monachi propter penuriam parentum poſſint à religione regredi.

REſpondeo dicendo, iuxta ea quæ in ſecundo Tomo *e* latè habes.

e 2. to. q. 57. art. 3.

ARTICVLVS II.

Vtrùm pro parentibus religioſorum aliqua indulgentia concedatur.

REſpondeo dicendo, quòd *Calixtus III. conceſſit indulgentia plenariã pro patribus matribuſq; fratrum Minorum præſentium, & futurorũ, & etiam defunctorũ, in Purgatorio exiſtentium.* Ita habetur in Monumẽtis *f* Ordinum, & in Supplemento. Circa quam conceſſionẽ eſt notandum, quòd hæc indulgentia conceditur pro parentibus dictorum fratrum, tam viuis, quã defunctis. Viui autem poſſunt lucrari illam in vita cõplacentes de filiorum monachatu propter Deum, quẽ relictis parentibus, & omnibus in religionis ſtatu quærere propoſuerunt, & vt eam conſequantur debent facere omnia, quæ ad eius conſequutionẽ requiruntur; debent enim totis viribus procurare eſſe in gratia. Mortui autem in Purgatorio exiſtentes eã per modũ ſuffragij conſequũtur. Quod quomodo ſit intelligendũ, in ſecundo Tomo *g* ſatis explicauimus.

f In 2. impr. fol. 65. conceſſ. 90. & in ſupplem. fo. 101. conceſ. 397.
g 2. to. q. 93.

QVÆSTIO XXVIII.

De parochianis, in tres articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tria.

1 *AN religioſi poſſint admittere ad diuina parochianos contra voluntatem parochi.*

2 *Vtrùm religioſi poſſint cum cruce intrare parochias quando corpora defunctorum eligunt ſepulturam in ſuis domibus.*

3 *Vtrùm Epiſcopus poſſit præficere monachum in parochum.*

ARTICVLVS I.

An religioſi poſſint admittere ad diuina parochianos contra voluntatem parochi.

REſpondeo dicẽdo, quòd parochia, à qua & parochianus dicitur, tripliciter ſumitur, aliquãdo, ſcilicet, impropriè pro tota aliqua diœceſi, vt in ſacris Canonibus *h* notatur, aliquando propriè, & eſt locus, in quo degit populus alicui Eccleſiæ baptiſmali deputatus, certis finibus limitatus, ſecundùm Godofredũ *i*. Tertiò ſumitur pro tali Eccleſia cui ius parochiale dicitur cõpetere, quod iuridicè loquendo conſiſtit in multis. Primò vt in ea diebus feſtis populus audiat Miſſam, de quo iam in primo Tomo *k* latè diximus; nunc autem dico, quòd non poſſunt parochi nec Epiſcopi compellere parochianos, vt in ſuis parochiis Miſſas audiant, vt conceſſit Alexander IIII. prout habetur in Monumentis *l* ordinum Et ait Syluester *m*, quòd quando in priuilegiis Prædicatorum, & Minorum dicitur, ſaluo iure parochiali, intelligitur ſolùm quoad oblationes, decimas, & primitias, prout declarauit Gregorius IX. Et Sixtus IIII. declarauit, quòd parochialium Eccleſiarum præiudicium, quod debent fratres Carmelitæ, & fratres Minores, & alij Mendicantes per communicationem euitare, celebrãdo, & prædicando in domibus ſuis, ac etiam in plateis communibus, intelligendum eſt ſolùm de decimis, & primitiis, quæ à laicis ſolent clericis exhiberi, ita habetur in Monumentis *n*.

h c. 1. de capt. c. ſuper eo de paroch. c. 1. §. pen. de offic. archid.
i Godofr. in ſumma eod. titulo.
k 1. to. q. 41.
l In 2. impr. fol. 102. conceſ. 214. & 215.
m Sylu. in. parochi. nu. 1.
n In 1. impr. fol. 102. & in 2. impr. fo. 81. conceſ. 405.

ARTICVLVS II.

Vtrùm religioſi poſſint cum cruce intrare parochias, quando corpora defunctorum eligunt ſepulturam in ſuis domibus.

REſpondeo dicendo, quòd *Leo X. in Concilio Lateranenſi ſtatuit, quod nulli religioſorum parochias cum cruce, ad leuanda corpora eorum, qui apud Eccleſias domorum, vel locorum eorundem religioſorum ſuam elegerunt ſepulturam, intrare poſſint, niſi prius præmonito, & requiſito ac recuſante parochiano presbytero. Et tunc ſine eius, aut ordinarij præiudicio, niſi eiſdem fratribus ſuper hoc antiqua conſuetudo, quæ ſit in viridi obſeruantia, & cum pacifica poſſeſſione, ſuffragetur*, ita habetur in Supplemento *o*.

o Sup. fol. 26. conceſ. 76.

Notandum eſt primò circa hanc conceſſionem, quòd illud verbum *parochias*, ſumitur in præſentiarum, non pro Eccleſia parochiali; non enim eſt neceſſarium, quòd corpora defunctorum antequam leuentur ad Eccleſias fratrum, vbi ſepeliuntur, deferãtur ad ſuas parochiales Eccleſias, & ſic tale quid in praxi minimè verſatur, cùm nullũ ius hoc fieri præcipiat. Eſt igitur parochia in hac conceſſione ſumẽda, ſecundùm ſuum proprium ſignificatũ, de quo in articulo ſuperiori, ſcilicet, vt ſignificat locum in quo degit populus alicui Eccleſiæ baptiſmali deputatũ, & certis finibus limitatum, per quem vult ſummus Pontifex, vt religioſi deferant corpora defunctorũ, quæ in ſuis Eccleſiis ſepeliuntur cũ cruce monaſteriorũ, ſed vt hoc poſſint facere, debent præmonere, & requirere parochianũ presbyterum, cuius recuſatione non obſtante poſſint religioſi cum cruce ſuam parochiã intrare, ſine tamen eius, & ordinarij præiudicio. Quod præiudiciũ quantũ ad præſentis articuli quæſtionem, non ſolùm conſiſtit in decimis, & primitiis, de quibus in ſuperiori articulo, ſed etiã quoad quartam funeralem quæ præcipitur à ſacris Canonibus, fieri à religioſis, prout in primo Tomo, *p* eſt amplè

p 1. to. q. 37.

Digitized by Google

amplè dictum. Circa eandem conceſſionem. ibi, *ſuper hoc antiqua conſuetudo*, notandum eſt, quòd ſuffi- cit conſuetudo quadraginta annorum, qua res, & iura Eccleſiæ præſcribuntur, prout dictum eſt in primo *a* Tomo, & dicetur infrà hoc Tomo in quæſtione de præſcriptione.

a 1.10.q.139.

Circa eandem conceſſionem, ibi, *quæ ſit in viridi obſeruantia*, nota, quòd licèt contra iura monaſteriorum non poſſit allegari niſi conſuetudo quadraginta annorum, prout in eodem primo *b* Tomo dictum eſt, in hoc tamē caſu innuit per dicta verba ſummus Pontifex, quòd poteſt allegari prædictam conſuetudinem antiquam non eſſe in viridi obſeruantia.

b 1.10. q.39.

ARTICVLVS III.

Vtrùm Epiſcopus poſſit præficere monachum in parochum.

RESpondeo dicendo, quòd Epiſcopus poteſt præficere monachum de licentia Abbatis Eccleſiæ parochiali ſæculari, prout tradit Couar. *c* & tenent Sylueſter, & Turrecremata, imò poteſt compellere, niſi ſit exemptus, prout tenet Sylueſter *d*, allegando quandā decretalem. Aliqua circa materiam huius articuli vide in primo Tomo *e*, in quæſtione de beneficiis.

c Cou. de teſta. §.2. nu.2. Syl. v. religio. 7. §. 3. & 9. Turrecr. d.58. cap.1.
d Syl.d.§.3.c. quorundā.§. fin.de elect. li. 6.
e 1.tom.q 33. & 34.

QVÆSTIO XXIX.

De paupertate, in quatuordecim articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuordecim.

1 *QVid ſit paupertas.*
2 *Quotuplex ſit paupertas.*
3 *Quæ paupertas requiratur ad cōſtituendū religioſum.*
4 *Vtrùm religioſi poſſint habere aliquid.*
5 *Quibus acquirat monachus.*
6 *Vtrùm ſummus Pontifex poſſit diſpenſare in aliquo caſu cum religioſo, vt habeat proprium.*
7 *Vtrùm Commendatarij militiarum, qui poſſunt ducere vxorem, poſſint habere proprium.*
8 *An Generalis Eremitarum diui Auguſtini de conſenſu prioris, & conuentus poſſit concedere religioſo Eccleſiam ſibi vnitam cum quodam horto ad eius vitam, vt ſoluat quoſdam redditus, &c.*
9 *Vtrùm prædicta conceſſio poſſit reuocari.*
10 *Vtrùm regulares poſſint habere peculium de licentia ſuperioris.*
11 *Vtrùm Prælatus poſſit concedere ſubdito facultatem expendendi bona, quorum vſum habet in quoſcunque vſus.*
12 *Vtrùm Moniales poſſint licitè retinere redditus vitalitios.*
13 *Vtrùm peccet contra votum paupertatis ſubditus, qui pro prædicationibus, aut Miſſis recipit aliquod ſtipendium contra conſtitutionem ipſius ordinis.*
14 *Vtrùm Moniales primæ regulæ S. Claræ poſſint poſt Conciliū Tridētinū habere poſſeſſiones, & immobilia.*

ARTICVLVS I.

Quid ſit paupertas.

RESpondeo dicendo, quòd cùm quæſtio quid nominis præcedat quæſtionem quid rei, ideirco à definitione quid nominis exordiri oportet. Et eſt ſciendū, quòd paupertas nihil aliud ſignificat quàm paruam partem, exiguū patrimoniū, & modicas facultates: dicta eſt enim à Græco πενία, id eſt pauca pecunia, id eſt à paruo latè teſte Varronne *f*, eo quòd qui modicum in facultatibus habēt, pauperes nuncupārur, quaſi parum potentes, ita Archidiaconus *g*, & Paulus Caſtrenſis. Hinc Cicero *h*, *Marcus Manlius*, inquit, *Patrum noſtrorum memoria pauper tandē fuit; habuit enim ædiculas in Carinis, & fundum in Labicano*. Et in Tuſculanis *i* ait, *vt de paupertate nonnunquā, cuius onus diſputando leuamus, docētes quàm parua, & quā pauca ſint, quæ natura deſiderat*. Hinc Valerius *k* Maximus loquēs de paupertate ait, *non attinet vlteriore diſputatione Valerij Publicolæ paupertatem ſeruari, abundè cùm pateat quid viuus poſſederit, cui mortuo lect⁹ funebris, & rog⁹ defuit*.

f Varro lib. 4. de lin. Lat.
g Archi. lat. c. quo iure, 1. d. & Caſt. in l. id quod pauperibus. C. de epiſcop. & cler.
h Cicer. Parad. 63.
i 3. Tuſcul.
k Valer. lib. 4. de pauper.

Sed deueniendo ad definitionem quid rei poſſet quiſpiam fortè quærere quomodo poſſet paupertas definiri, cùm apud Philoſophum *l* cautum ſit definitionem ſoli enti poſitiuo, non autem priuatiuo competere poſſe: nam cùm in definitione ipſa ponatur quidditas, & eſſentia rei definitæ, & entis priuatiui nulla ſit quidditas, ens priuatiuū definiri non poteſt, vt etiam ait Baldus *m*; vnde cùm paupertas ſit ens priuatiuum, quoniam hi qui facultatibus, & fortunæ bonis priuati ſunt, pauperes dicuntur, ſequitur quòd eius definitio haberi non poteſt. Sed huic obiectioni ex doctrina Iuriſconſultorum faciliter reſpondetur negando paupertatem eſſe ens priuatiuū propriè, & ſimpliciter: nam etſi negari non poſſit eos pauperes eſſe, qui diuitiis denudati ſunt, non tamen infertur ex eo, quòd paupertas propriè, & ſimpliciter ſit ens priuatiuum. Quapropter dicendum eſt, quòd ſicut ſeruitus, quæ ſecūdùm ius *n* eſt priuatio libertatis, & nihilominus definiri poteſt. & de facto definitur à Iuſtiniano *o*, & à Iuriſconſultis, ſic paupertas non dicitur ens priuatiuum ſimpliciter, ſed reſpectu diuitiarum, & bonorum, ideoque definiri poteſt. Et omiſſa definitione Platonis *p*, dicentis paupertatem eſſe non poſſeſſionis decrementū, ſed inſatiabilitatis augmentum, videtur definienda in hunc modum: Paupertas eſt rei ad rectè viuendum pertinens neceſſitas. Quam quidem definitionem comprobo, quoniam is, qui habet vnde alimēta percipiat, niſi tamen abundè ad bene beatèque viuendum habeat, pauper nuncupatur. Et ita dixerunt Archidiaconus *q*, & Paulus Caſtrenſis pauperes eſſe parum potentes. Et hinc eſt, quòd puella, cui non deſunt ad victum neceſſaria, ſi nobilis eſt, & ſecundùm eius conditionem, & qualitatem ex paucitate dotis, & patrimonij æquali viro viuere non poteſt, pauper appellatur: ita tenent Baldus *r*, & Decius: ex qualitate nāque perſonarum pauperes appellantur.

l Ariſt. 3. & 4. phyſ.
m Bal. in Rubr. C. qui admitti. col 1.
n §. ius autem gentium. Inſt. de iur. natur. & Inſt. de libert. in princ.
o §. ſeruitus Inſt. de iure perſon. l. libertas §. ſeruitus. ff. de ſta. hom.
p Plato lib. 5. legum.
q Archid. & Caſtrenſ. vbi ſuprà.
r Bald in l. ſi quis ad declinandum. C. de epiſc. & cleri. Decius in ca. cæterum. nu. 74. ex. de iud.

Quòd autem prædicta definitio ſit quidditatiua, probatur, quia cōſtat genere, & differētia. Genus eſt neceſſitas; illud enim verbum plures ſub ſe comprehendit, & ad quamplura, quorum indigemus, referri poteſt, vt ad neceſſitatem famis, ad neceſſitatem ſoluendi creditoribus, & demum ad quaruncūque rerum neceſſitatem. Differentiam autē conſtituunt illa verba rei ad rectè viuendum, quæ quidem ponuntur ad excluſionem egeſtatis, & mendicitatis, quæ dicitur quando alicui ad victum neceſſaria deſunt, vt eſt quædam gloſſa *ſ* notabilis. Hinc Virgilius *t* ait,

Et Metus, & maleſuada Fames, ac turpis Egeſtas.

Et declarat ibi Commentarius, quòd egeſtas dicitur turpis, quia macie deturpat faciem, & neceſſitate ſordium relinquit victum, & veſtitum. Cæterùm aduertendum eſt, quòd communis vſus loquendi eam differentiam inter paupertatem, egeſtatem, atque inopiam minimè ſeruat. Quinimò ſæpenumero alteram pro altera ponit, & eis promiſcuè vtitur, vt videri poteſt in quadā lege *u*, & tradit Beniucacius *x*.

ſ Gloſſ. in cap. maritum in v. poſt. ff. ſolut. mat.
t Virgilius Æneid. 6.
u l. ſi quis ad declinandum, ver. quis enim pauperior. C. de epiſcop. & cleric.
x Beniuc. de paupert. & eius priu. q. 1. nu. 44.

ARTICVLVS II.

Quotuplex ſit paupertas.

RESpondeo dicendo, quòd viſa paupertatis definitione ad eius ſpecies deueniri oportet. Pro quo notandũ eſt, quòd Theologi triplicem ſpeciem paupertatis excogitauerunt. Quidam enim dicuntur pauperes ſpiritu, qui licèt diuitiis, & temporalibus bonis abundent, non tamen confidunt in eis, nec alia concupiſcunt, ſed proptiis facultatibus contenti Deum laudãt, à quo ea habere cognoſcunt, de quibus loquitur Scriptura *a* dicẽs, *Beati pauperes ſpiritu*, de qua agit Archidiaconus *b*. Et iſtorum pauperum ſeptẽ ſingulares veteris Teſtamenti patres enumerat Verrat *c* Ferr. Alij dicuntur pauperes corpore tantùm, qui temporalibus bonis non abũdant, ea tamen valde cupiũt, & affectãt, de quibus iura *d* multa loquuntur. Alij dicuntur pauperes corpote, & ſpiritu, vt hi qui nec bona temporalia poſſident, neque ea modo aliquo concupiſcunt, quinimò relictis omnibus Chriſtum Dominum noſtrum ſequuntur, de quibus apud Matthæum *e* dicitur, *Ecce nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te.*

Alij duas tantùm ſpecies paupertatis excogitant, aliam voluntariam, aliam neceſſariam vocantes. Idq́ue ex mente D. Thomæ *f* fuiſſe dicunt. Quod neque Phauor. Philoſophus inficiatus eſt, dicens paupertatem aliam animi, aliam fortunæ culpa contingere, quaſi voluerit paupertatem animi voluntariã dici, ex eo, quia ab animo voluntas oriri ſoleat, & paupertatem fortunæ neceſſariam eſſe, quia inuiti fortunæ cedere tenemur, iuxta illud Ouidij,

Nempe dat, & quocumque libet fortuna rapit.

Quamobrem fortuitos caſus dicere ſolemus eos quos hominis prouidentia reparare non poteſt, & à quibus plerumque mortales excuſantur, vt patet ex aliquibus iuribus *g*.

Voluntaria autem paupertas eſt illa, quæ ab ipſorum profitentium voluntate proficiſcitur, vt poteſt videri in his, qui ordinis Minorum regulam amplectuntur, paupertatem vouentes, obſeruantiamq́ue regulæ pollicentes. de quibus plura Decreta *h* Canonica verba faciunt, & de religioſis vniuerſaliter multa in iure *i* Canonico tractata videmus. Et de hac parte dicunt ſancti loqui Matthæum *k* dicentem, *beati pauperes ſpiritu*, id eſt, voluntatem hanc beatiſſimam appellat Ioannes Faber *l*. Et hanc ſecutus fuit Chriſtus Dominus. Et poſt eum eius veſtigia ſequentes Apoſtoli. Et hanc ſequuntur religioſi, prout articulo ſequenti dicetur.

a Matth. 5.
b Archid. in c. tam verò. 23.q.6.
c Verrat in enarrat. ſuper ſerm. Domini in monte lib. 1. cap. 2.
d l. ſiquis ad declinandum. C. de epiſc. & cler. l. ſi procuratorem. §. ſi ignorantes. ff. mandat.
e Matth. 19.
f D. Tho. 2.2. q. 186. art. 3.
g l. 2. §. ſi eo tempore. ff. de adminiſt. rer. ad ciuit. pert. l. quæ fortuitu C. de pign. actio.
h c. exiit. de verb. ſign. li. 6. cap. exiuit. de verb. ſignif.
i in tit. de regul. & in tit. de relig. domibus.
k Matth. 5.
l Faber in §. 2. Inſ. qui. ca. man. non lic.

ARTICVLVS III.

Quæ paupertas requiratur ad conſtituendum religioſum.

RESpondeo dicendo, quòd ad conſtituendum religioſum non ſufficit votũ non tenendi, aut acquirendi aliquid iniuſte, quod eſt præceptum contẽtum implicite in ſeptimo præcepto Decalogi, & explicitè in decimo præcepto, & habetur in *m* ſacra Scriptura. Nec eſt votum carentiæ voluntatis habẽdi, vel retinendi aliquid, etiam iuſtè, niſi quatenus eſt inſtrumentum virtutis, & hæc eſt de cõſilio, iuxta illud *n*, *Si vis perfect⁹ eſſe, vade, & vẽde omnia quæ habes, & da pauperibus.* Eſt igitur votum, quo quis profitetur nihil habere neque habere poſſe: requiritur enim, quòd exuat veterẽ hominem, & induat nouũ, profitendo paupertatem exteriorem, qua renunciet omnem rationẽ tam iuſtam quàm iniuſtam quærendi, & habendi pecuniam, & aliquam quamcunque rem, vt in iure *o* probatur, & tradit D. Thomas communiter receptus. Inſuper requiritur, quòd iſta paupertas promittatur per votum ſolemne factum in religione approbata, in manibus Prælati potentis aliquem ad religionem admittere ſecundùm regulam ipſius religionis à Sede Apoſtolica approbatam, vt in iure *p* eſt definitum.

m Exod. 20. relata à gl. in c. quid in omnibus 32 q.7.
n Matth. 19.
o ca. cui portio. 12.q.1. & c. ad monaſterium. § fin. de ſtat. monach. D. Tho. 2. 2.q.186. art. 6.
p c. 1. de vot. lib.6. clem. 1. de regul.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm religioſi poſſint habere aliquid.

RESpondeo dicẽdo, quòd nullus regularis, etiam Canonicus regularis, poteſt habere vllũ dominiũ, vel aliud ius in pecunia, vel in re æſtimabili ea, nec poſſeſſionem eius ſibi. Dixi, etiã Canonicus regularis, quia licèt Canonici regulares laxiori regulę, quã monachi ſeruiant quoad aliqua, vt dicitur in iure *q*, quoad hoc tamen in iure *r* exequãtur. Dixi, dominium, quia bene poteſt habere iuriſdictionẽ, qualẽ habẽt Abbates profeſſi, & alij beneficiarij à iure *ſ* conceſſam. Dixi, vel aliud ius, ad includendũ vſumfructum, vſum, ſeruitutẽ, vel actionẽ, quia nihil tale regularis habere poteſt, vt Canones *t* ſacri determinant, in quibus doctiſſimus Nauarrus. Dixi, neque poſſeſſionẽ, quia etiam illa eſt ius, licet poſſit habere detentionem facti naturalem, vt habet ſeruus in veſtibus, & in aliis quę tenet, vt eſt in iure *u* ciuili determinatũ. Dixi, ſibi, ſiue nomine ſuo, quia bene poteſt alteri acquirere, vt ſtatim dicemus. Dixi, in bonis pecuniariis, quia in aliis tam internis quàm externis poteſt habere, vt omnes iuſti habent fidem, ſpem, & charitatem, &c. in externis item poteſt habere, vt in iuribus Eccleſiaſticis putà titulo, beneficio, regulari vel ſęculari, Epiſcopatus, Abbatię, prioratus, vel Cõmendæ, quorum dominium & proprietas perinde pertinet ad eos, ſicut dominiũ, & proprietas titulorum beneficiorum ad clericos ſęculares, vnde perinde poſſunt agere, & agũt nomine ſuo ſuper proprietate vel poſſeſſione ſuorũ titulorum, ac illi, idq́, ſuo nomine, & non nomine ſui Prælati, vel monaſterij, imò frequenter contra illud, vt dicitur in iure *x*.

q c. quod Dei timorem. de ſtat. monach.
r c. monachi. c. ſuper hoc. de ſtat. monach.
ſ c. edoceri. de reſcr. clemen. 1. de ſupplend. negl. prælat.
t c. cui portio 12 q.1. vbi Naua. nu. 2. & 3.
u l. ſtipul. iſta, habere licet. §. hoc quoque de verb. oblig.
x c. cum dilecta de reſcr. c. de monachis c. auaritiæ. c. niſi. de præbẽ.

ARTICVLVS V.

Quibus acquirat monachus.

RESpondeo dicendo, quòd quicquid acquirit regularis acquirit quoad dominium ſoli Deo, & Domino noſtro Ieſu Chriſto, prout ait Innocentius *y* communiter receptus per citatos à Decio: ius autẽ ſupremum, & generale adminiſtrandi acquirit Papę, & vniuerſali Eccleſiæ; paticulare verò illi ordini, & monaſterio, cui⁹ eſt ipſe, ſi ſit capax iuris adminiſtrãdi, alioquin etiam remaneret apud Papã, & ſola detentio, & vſus, & adminiſtratio facti penes ordines, & monaſteria, quibus acquireretur ius particulare adminiſtrandi, ſi illius eſſent capacia. per quod ſubtiliter declaratur quædam Nicolai III. *z* decretalis definiens multa circa paupertatẽ promiſſam ſeruari à fratribus Minoribus. In ea enim ſummus Pontifex non inducit ius nouum, ſed antiquum exponit quatenus decernit dominium rerum donatarum, & relictarũ fratribus Minoribus incapacibus dominij in ſpeciali, & in cõmuni non quæri eis, ſed remanere apud donantes ſi ſibi reſeruarũt, & ſi non reſeruauerunt, ad Sedem Apoſtolicam, & Romanũ Pontificem tranſire, & ſolũ vſum, & adminiſtrationẽ facti cum moderatione ibi poſita eis permitti, circa quam Nicolai III. decretalẽ, in quantũ ibi agit de dominio rerum donatarũ, vel relictarũ, quod ſcilicet, pertinet ad Pa

y c. cùm ſuper. de cauſa poſſeſ. Dec. in ca. conſtitutus. de reſcrip. Nau. de redd. eccl. monit. 40. q. 1.
z cap. exiit. §. porrò, & § ad hæc. §. præterea. de ver. ſig.

Digitized by Google

ad Papã, eſt intelligendum per dominiũ ius adminiſtrandi ſupremum, quia verum dominium ipſi ſoli Deo competit, ſicut & dominium omnium aliorum bonorum donatorum, & relictorum Eccleſiis, & ordinibus, & monaſteriis capacibus dominij, & iuris adminiſtrandi quæritur ſoli Deo Domino noſtro Ieſu Chriſto, & ſolùm ius ſupremũ adminiſtrandi Papæ, *ſubalternũ* verò Eccleſiis parochialibus ad vſum earum, & miniſtrorum ſecundùm Canones exercẽdum. Ita quòd verbũ *dominium*, vel *proprietas*, poſitũ in aliquo textu, vel diſpoſitione, per quã Eccleſię, vel Prælati, vel beneficiarij dicuntur ſuorũ ſibi donatorũ, vel relictorũ domini, debet interpretari pro iure adminiſtrandi per Canones conceſſo. Et ita illa receptiſſima ſententia Innoc. approbata per Nicolaũ III. a quòd quidquid acquirit religioſus, acquirit ſuo ordini vel monaſterio, debet intelligi de monaſterio, & ordine dominij, & iuris adminiſtrandi capacis, & non de domino vero, quod in omnibus bonis Eccleſiaſticis quæritur Deo, cum hac differentia, quòd ius adminiſtrandi particulare quæritur ſæcularibus, & ordinibus capacibus ipſis ſecundùm Canones exercendum; incapacibus verò ſoli Papæ, quamuis vſus, & adminiſtratio facti concedatur eis cum moderatione, vt nobis Franciſcanis regularis Obſeruantiæ conceditur per Nicolaum b III.

a d. §. porrò.
b d. §. porrò.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm ſummus Pontifex poßit diſpenſare in aliquo caſu cum religioſo, vt habeat proprium ſtricto modo ſumptum quoad dominium, & proprietatem ſicut cæteri ſæculares.

Reſpondeo dicẽdo, prout tradit doctiſſimus Nauarrus c quòd non, etiã in caſu, in quo Papa diſpenſet cũ religioſo, vt nubat licitè, & ratio eſt, quia dari poteſt cauſa & neceſſitas, cui ſuccurri nõ poſſit, niſi religioſus fiat verus maritus, prout iam diximus ſuprà hoc Tomo d: at nullo modo poteſt dari neceſſitas, cui non poſſit ſuccurri per ſolam bonorum tẽporalium adminiſtrationem, & ſic ex defectu cauſæ non poteſt Papa diſpenſare in voto paupertatis. Quod confirmatur: nam maxima cauſa eſt neceſſaria ad diſpenſandum in voto ſolemni caſtitatis, quæ quia vix accidit, ideo non niſi bis aut ter per Martinum V. & Eugen. IIII. ſuper hoc legitur diſpenſatũ, prout affirmat Corduba e. Verum eſt tamen quando diſpenſat cum monacho in voto ſolemni caſtitatis, vt poſſit ducere vxorem, non diſpenſat cum eo, vt maneat monachus perfectus in perfecta, & Euangelica religione, quam profeſſus eſt, & quòd ſimul habeat vxorem, quia votum caſtitatis eſt de ſubſtantia religionis Euangelicæ, adeò quòd altero ablato, iam ipſa religio diſſoluitur, & ipſe iam religioſus illius deſinit eſſe, & ſic ex cauſa ille de religioſo per diſpenſationem poteſt fieri non religioſus, & factus non religioſus vxorem habens poteſt habere proprium: nam diſpenſando Papa cum monacho, vt ſuccedat in regno, & poſſit ducere vxorem, cauſa quæ militat ad diſpenſandum cum eo, vt poſſit vxorem ducere militat, vt poſſit habere regnum, & proprium; non enim poteſt habere vxorem, & liberos ſine eo, quòd ipſi concedatur proprium habere, quod ex dicendis articulo ſequenti apparebit.

c Nau. in ca. non dicatis. 10. q. 1. n. 17.
d 3. To. q. 1.
e Cord. lib. 1. qq. q. 24. iuxta finem.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm Commendatarij ordinum militarium, cum quibus eſt diſpenſatum, vt poßint vxores ducere, poßint ſimiliter diſpenſatiuè habere propriũ.

Reſpondeo dicendo, quòd Nauarrus f ait Commendatarios coniugatos, (quales ſunt in regno Caſtellæ D. Iacobi Alcantaræ, & Calatrauæ; in Luſitania verò Cõmendatarij Chriſti D. Iacobi, & Auis etiam prout hodie viuunt, & profitentur) nõ habere dominium rerum, etiam patrimonialiũ, aut quæ ſua induſtria acquiſierunt, ſed pertinet ad militares religiones, quarum ſunt Cõmendatarij profeſſi. Hinc vlteriùs affirmat ſecluſo priuilegio, licet inter liberos diſtribuere poſſint portionẽ legitimæ, quæ illos contigit, modò ea bona acquiſita fuerint ante profeſſionem, non tamen poſſe iuxta quandã Authenticam g diſtribuere inter liberos ea bona, quę poſt profeſſionẽ pertinere ad eos cœperint, ac proinde neque de illis poſſe inſtituere maioricatũ, aut teſtari. Et ducitur hoc argumento eo quòd ſint religioſi, ac proinde pauperes nullius rei dominium habentes: refert etiam motum proprium Pij V. quo Commendatariis omnibus aufert priuilegia teſtandi facultatéſque conceſſas. Quare vult eos hodie etiamſi liberos habeant non aliter teſtari poſſe, neque alia bona eis poſſe relinquere quàm alij religioſi.

f Naua. in c. non dicatis n. 88. & in c. ſi. 16. q. 1. n. 3. q. n. 31, mon. 12. & 13.
g Authen. ſi qua mulier. C. de ſacroſ. Eccl.

Hanc opinionem affirmat Molina h eſſe rigidam admodum, & improbabilem ſententiam, vt bene ait alter Molina i; ita enim ſunt religioſi, vt tamen perfectè, & integrè nõ ſint ſicut religioſi in clauſtro viuentes, cùm & caſtitatis votum quidã eorum omnino habeant diſpenſatum, nempe Commendatarij Chriſti in regno Luſitano, qui neque coniugalem caſtitatem vouent. Cæteri verò magna ex parte eo quòd ſolùm vouent caſtitatem coniugalẽ ſimiliter paupertatem, obedientiam, totamque regulã ita habent diſpenſatam, vt coniugatis degẽtibus in ſæculo extra monaſterij clauſtra alentibus liberos, ſplendidamque, prout eos decet, familiam accommodata ſint. Contrariumque eo ipſo, quo hæc omnia illis permittuntur, eſſet omnino irrationabile, moraliterque ſeruatu impoſſibile. Nec verò ait Molina k, ita cum Commendatariis, qui hodie viuunt, eſt in voto caſtitatis, & cæteris diſpenſatũ, quaſi priùs ſe aſtrinxerint ad integram caſtitatem, paupertatem, & obedientiam, qualem qui erant à principio inſtitutionis huiuſmodi ordinum profitebantur, & per diſpenſationem liceant eis quæ illis aliàs tunc non licebant; ſed quia conceſſum eſt eiuſmodi ordinibus non aliã caſtitatem paupertatem, & obedientiam in eis profiteri quàm conſuetam hodie ab eiſdem ſeruari. Et quamuis quoad obedientiam, & paupertatẽ forma profeſſionis nonnullorum horum ordinum aliquid plus pręſeferat quàm à multis annis ſeruetur, nõ plus tamẽ à ſuperioribus hodie exigitur quàm quod ſeruari eſt conſuetum, vſque & conſuetudo tot annorum obtinuiſſe præſcripſiſſeque videtur, vt nõ aliter illa obligent promittiuè intelligantur quàm conſuetudine à tot annis ſeruari conſueuerunt, præſertim cùm multi eorum, aut ferè omnes nequaquã profiterentur ſi ad aliam vitæ rationem quàm hodie ſeruari conſuetam tenerẽtur maximè illi qui ob habitum honoris gratia cum exigua admodum, aut nulla penſione à Rege ſoluenda profitentur. Itaque hodie commendæ, & habitus præmia militũ effecta ſunt cum admodum modico religionis onere. Ex dictis arbitratur Molina l, quòd Commendatarij, de quibus eſt ſermo, dominium habent bonorũ patrimonialium, necnon eorum quæ ſua induſtria acquirunt, poſſeque de his omnibus non ſecus teſtari inſtituereq; maioratus ac cæteri ſęculares, quin & fructum commendatarum eo ipſo, quòd eos percipiũt, poſſeſſionemq; eorum acquirunt, vt priuilegiis, conſuetudine antiqua à multis annis facere conſueuerunt. Confirmarique hoc poteſt praxi regni Luſitani, quoniam à multis annis non gaudent priuilegio fori quoad hæc omnia, quaſi dominium eorum ad

h Moli. 2. 2. tract. 2. diſpũ. 14. col. 772.
i Moli. lib. 2. de primogen. Hiſpan. c. 9. n. 69.
k Molin. 2. 2. vbi ſup.
l Molin. 2. 2. vbi ſup.

Digitized by Google

ipſos, non verò ad monaſterium pertineat, eaque de cauſa reſpondere coguntur coram iudice ſæculari, ſolumque in criminalibus, aut cùm agitur de bonis commendæ, antequam fructus ab eis percipiantur, aut de bonis, conſeruatur eis priuilegium fori, reſpondentque coram proprio iudice ordinis.

Ad conſtitutionem Pij V. reſpondet Molina non eſſe intelligendū de his Commendatariis coniugatis, de quibus loquimur qui, prout poſtulat eorum ſtatus, antiqua conſuetudine dominium habent ſuorum bonorū, poteſtatemque omnino teſtandi. imò addit, quòd fortè ſummus Pontifex non poſſet ab eis auferre poteſtatem teſtādi de rebus patrimonialibus, & ſua induſtria acquiſitis, cùm nunquam ſua profeſſione intenderint abdicare à ſe dominium horum bonorum, & trāsferre illud in monaſterium, idque habet vſus, & conſuetudo, neque pro emolumento habitus penſionis aut commendæ id efficerent. Intelligendum igitur erit in Commendatariis D. Ioannis, & in aliis aliorum regnorum tam virorū quàm mulierum, quos conſtat dominos non eſſe ſuorum bonorum, viſque ſuæ profeſſionis teſtari non poſſe ſecluſo priuilegio Sedis Apoſtolicæ.

Et vltra Molinam addendum eſt, quòd Pius V. nō reuocauit ſimpliciter poteſtatem teſtandi, ſed eam tantùm, quæ dimanabat à priuilegiis Apoſtolicis, quare facultas teſtandi, quam prędicti milites habēt ex conſuetudine, & ratione ſuarum conſtitutionum, non fuit à Pio V. ablata, vt conſtat ex prædicta Bulla, quæ incipit *Romani*, quare ſicut magiſter ordinis poteſt diſpenſare in aliis Obſeruantiis regularibus cū Commendatariis, ita videtur, quòd poſt motū proprium Pij V. poterant diſpenſare in factione teſtamenti. At pro maiori conſcientiæ ſecuritate optimè impetrata à Gregorio XIII. facultas ad teſtandum, vt patet ex eius Bulla, cuius tenorem infrà in quæſtione de teſtamentis ponemus.

ARTICVLVS VIII.

An Generalis Eremitarum diui Auguſtini de conſenſu Prioris, & Conuentus diui Auguſtini concedere poſsit Eccleſiam ſibi vnitā cum quodam horto, & aliis ad eam pertinentibus cuidā monacho ſui ordinis ad vitam eius, ea lege, vt ſoluat certos annuos redditus, & regeret, & melioraret, ſiue redderet meliora omnia ad Eccleſiam pertinentia, & celebraret quaſdam Miſſas, & faceret quædam alia pia.

Reſpondeo dicendo, quòd in quodam decreto *a*, quod eſt pars regulæ D. Auguſt. dicitur monachum nihil debere habere, poſſidere, dare vel accipere, ſine conſenſu ſuperioris, in quo clarè ſignificat à contrario ſenſu poſſe accipere de licentia ſuperioris, & ſic videtur dictam conceſſionem eſſe validam, & in quadam decretali *b* permittitur religioſo habere peculium de ſuperioris licentia pro ſibi iniuncta adminiſtratione, facit etiam pro hac parte deciſio Ioannis Andreæ *c*, qui tenent valere ſtatutum ſaltem cum cauſa factum, vt monaſterium ſolum det victum Monialibus, & pro veſtitu habeant quæ labore manuum ſuarū lucrantur: per quod Panormitanus *d* ait ſatis licitam eſſe conſtitutionem vel conſuetudinem, qua religioſis certum quid annuū pro annuo veſtitu traditur, quod etiam tenet Decius *e*. Vnde videndum, & inquirendū eſt an dictus Generalis in hoc caſu, iuſta interueniente cauſa prædictā fecerit facultatē; ſi enim iuſta ad hoc cauſa acceſſit, non eſt eius conceſſio ſecundùm ſacros Canones, iuxta ſuperiùs allegata, condemnanda.

a cap. non dicatis. 12. q. 1.
b ca. 2. de ſtat. monach.
c Ioan. Andr. in mercurial. reg. non eſt obligat. de reg. iu. lib. 6.
d Panor. in c. cùm ad monaſterium. de ſtat. monach.
e Dec. in ca. edoceri. nu. 3. de reſcript.

Nec his obſtat Conc. *f* Trid. definiens non licere regularibus poſſidere bona mobilia, & immobilia, etiam nomine conuentus: hoc enim eſt intelligendū ſecundùm tradita in iure *g*, communiter a Doctoribus explicata, dummodo licentia Prælati ſuperioris non interueniat; licentia enim interueniente clarum eſt huiuſmodi adminiſtrationem monacho non eſſe interdictam. Quod etiam ſatis innuunt verba dicti Concilij ibi, *Sed ſtatim ea ſuperioribus tradantur conuentuiq; incorporentur*, quæ verba ſignificant tantùm prohiberi in prædicto decreto regularibus bona aliqua tanquā propria poſſidere ſine licētia ſuperiorū.

Nec obſtat, quòd ratione huius conceſſionis debet hic monachus eſſe extra monaſteriū. Reſpondetur enim, quòd eſſe extra monaſteriū nō derogat ſtatui regulari. In quadam enim decretali *h* habetur fæminam poſſe fieri verè religioſam vouendo regulā in monaſterio virorū, non intrando illud, & manendo in domo quæ ſua erat ante profeſſionem, & certè valet profeſſio facta cum pacto, vt viuat vouens extra monaſterium cum bonis, quę ante profeſſionem erant ſua, ſuſtentando ſe de illis, prout iam in ſuperioribus *i* eſt reſolutum, & infrà *k* dicetur.

f Seſſ. 25. de regul. c. 2.
g d. c. non dicatis.
h cap. inſinuante te qui clerici, vel vouent.
i Sup. hoc tomo, q.
k inf. hoc tomo. q.

ARTICVLVS IX.

Vtrùm prædicta conceſsio poſsit reuocari.

Reſpondeo dicendo, præfatam conceſſionē poſſe per concedentes reuocari: dicitur enim in iure *l*, quòd nulli religioſo cōmittatur aliqua obedientia perpetuò poſſidentia, tanquā in ſua ſibi vita locetur: ſed cū oportuerit amoueri, ſine contradictione qualibet reuocetur, per quod determinat ibi Panormitanus communiter receptus quòd Abbas, & conuētus nō poſſunt facere ſtatutum per quod ligetur ſucceſſor, & quòd Abbas non ligatur ex ſuo ſtatuto, licèt cum conſenſu illud fecerit quominus poſſit cōtrauenire: nā monachi non poſſunt reſiſtere illi cùm debeant obedire, & eorum velle dependeat a volūtate Abbatis, prout in iure *m* habetur, adeò quòd tenet Ioannes Andreas *n*, quòd etiamſi Abbas iurauerit ſeruare ſtatutum, nihilominus reuocatio tenet, licèt incidat in periurium, per quod Panormitanus *o* tenet, quòd ſi Abbas concedat Priori obedientiario, ſeu mandatario, vt ad vitam teneat prioratum ſeu adminiſtrationem ſibi conceſſam, poteſt nihilominus reuocare, quia non poteſt Abbas ſibi imponere legem, nec venire contra diſpoſitionem iuris *p*, quia labefactaretur vis voti obedientiæ, quod eſt vnum de ſubſtantialibus regulæ.

Verum eſt tamē, quòd licet huiuſmodi reuocatio de rigore iuris facta valeret, non tamē debet fieri ſine iuſta cauſa, & cōcedentes, ſiue ſucceſſores eorū, qui eam fecerint, grauiter peccarent ea firma ratione: nā ſicut dominus obligari poteſt ſeruo naturali obligatione deſcendente à pacto, vel contractu, prout dicitur in iure *q* ita etiam Prælatus poteſt obligari monacho, vt in præfato iure tradunt ſcribentes, & tenet Panormitanus *r*, quem refert, & ſequitur Nauarrus. Et ſic poteſt dictus monachus opponere querelam Prælato ſine iuſta cauſa iſtam conceſſionem reuocanti, prout dicit idem Nauarrus *ſ*.

Ex quibus infertur, quòd non poſſunt Prælati regulares amouere Prælatos conuentuales à prælationibus quas ipſi aſſignauerint, ſi cauſa ad talem amotionem faciendam legitimam non interuenerit, & ita in noſtra religione iuſtè, & iuridicè eſt ordinatū, vt Prouinciales, licèt poſſint ſuſpendere Guardianos iuſta

l cap. cum ad monaſterium. §. tales. de ſtatu monach.
m cap. ſi religioſus. de elect. lib. 6.
n Andr. in c. non eſt obliga. tores. de reg. iur. lib. 6.
o Panor. in d. c. cum ad monaſterium. n. 11.
p d. §. tales.
q l. naturaliter. l. ſi id quod. ff. de condict. indeb.
r Panor. conſ. 104. l. vtrum conſ. Nauar. in c. non dicatis. num. 42.
ſ Nauar. vbi ſup. nu. 98.

Digitized by Google

iuſta id cauſa poſtulante, non poſſunt tamen eos omnino à guardianatu priuare, niſi cauſa priuationis ad definitoriū deferatur, & conſilio patrū definitorij legitima, & iuſta cenſeatur. Imò dico quòd licèt ſecundùm noſtræ religionis ordinationes Guardiani omnes in congregatione intermedia ſuos guardianatus renuncient, non poſſunt Prouinciales, & Definitores eos à prælatione amouere in partibus, vbi licèt renuncient, non admittitur eorum renunciatio, & continuantur, niſi iuſta ad id cauſa accedat: bonis enim Prælatis iniuria irrogatur, ſi quòd cùm aliis bonis vtitur, cum illis minime practicatur.

ARTICVLVS X.

Vtrùm regulares poſsint habere peculium de licentia ſuperioris.

Reſpondeo dicendo, quòd religioſi poſſunt habere peculium de licentia ſuperioris, prout definitum eſt in iure *a*.

Sed contrà adeſt Concilium *b* Tridentinum, vbi dicitur, nec deinceps liceat ſuperioribus bona ſtabilia alicui regulari concedere, etiam ad vſumfructū, vel vſum, vel adminiſtrationem. Pro explicatione eſt notandum, quòd proprium in hac materia eſt duplicis generis. Alterum eſt proprium quoad verum dominium, & veram proprietatem qualē habent homines ſæculares, ſibi id iure *c* permittente. Alterum, quod eſt proprium alicuius quoad Eccleſiaſticā, & liberam adminiſtrationem, qualem habent beneficiarij Eccleſiaſtici, & alio nomine dicitur peculium, de quo in titulo de peculio clericorum.

a c. nō dicatis 12 q. 1.
b Seſ. 25. de reg. ca. 2.
c ca. qua iure 8 A. totus tit. de acq. rer. dominio.

Secundò nota, quòd hoc proprium ſecundi generis, quod alio nomine dicitur peculium, eſt triplicis ſpeciei. Primæ ſpeciei, quod conceditur adminiſtrādum in vtilitatem, & damnum concedentis tantùm, quale eſt, quod conceditur officialibus monaſterij, & obedientiariis, quibus cōmittuntur aliquæ villæ, vel domus adminiſtrandę nomine monaſterij reuocabiles ad nutum ſuperioris. Secundæ ſpeciei peculium eſt quod conceditur in vtilitatem, & damnum recipientis ſine vlla penſione, & onere, vel ita vt certam ſoluat penſionem, aut aliquod onus expleat. & reliquum commodi, vel damni ei cedat ad diſponendū de eo in ſuos honeſtos, & pios vſus tantùm, qualis ſpeciei peculium habent beneficiarij, & multi iā ſenes, vel infirmi benemeriti de religione, quibus aliquæ domus ſalubriores concedi ſolent ad nutum remouibiles. Tertiæ ſpeciei peculium eſt, quod conceditur in commodum, & damnum accipientis pro facultate diſponendi pro libito in quoſcumque vſus, etiā prophanos, vt poteſt ſæcularis de ſuo verè proprio, & de hoc agitur in dicto decreto Concil. Trid. Vnde quando Conciliū dicit, quòd nulli regulari liceat habere bona mobilia, & immobilia, intelligendum eſt de proprio primi generis cuiuſcunque iuris pecuniarij, & etiam de ſimplici vſu quoad ius adminiſtrandi nomine ſuo, & etiam quoad vtendum eo etiam vſu facti ſine extrema neceſſitate ſui, vel alterius & ſine iuſta licentia Prælati: nos autē loquimur in caſu, quo regulares habent nomine alieno de licentia iuſta, expreſſa vel tacita Prælati. Vnde dictū decretum Concilij, quod prohibet ſuperioribus cōcedere bona ſtabilia alicui regulari, etiam ad vſumfructum, vel vſum, vel adminiſtrationem, aut commendam, nihil noui iuris videtur inducere, ſed ſolū videtur continere declarationem alterius antiquæ decretalis *d*. Sed, vt ſupradicta vniuerſaliter dicta clariora fiant, ad ſingularia deueniendum cenſui, per concluſiones hanc materiam reſoluendo.

d cap. cùm ad monaſterium, de ſtat. reg.

Prima concluſio, procuratores ſeu œconomi, & quotquot alij bona cōuentus adminiſtrant, ſi in alios vſus quàm à ſuperioribus deputata ſunt, ea expēdat, peccant mortaliter, & ſunt in ſtatu damnationis, ac proinde quandiu non reſipiſcunt, à confeſſariis abſolui neque debent, nec poſſunt. Hæc cōcluſio eſt in moralibus euidens. Et eſt D. Thomæ *e*, & cuiuſdam gloſſæ, quam ſequuntur Sarmiento, & Ioan. Gerſ. Et patet, quia ſolùm reſpectu eorum, vſus qui in bonum monaſterij ordinatur, deſtinatā à ſuperioribus habent reiū adminiſtrationem; ergo in cæteros vſus, in quos ſibi facultas conceſſa nō eſt, non magis poſſunt expendere quam poſſint cæteri religioſi: at cæteri ſi de bonis communitatis quidquam attrectent, aut expendant, peccant mortaliter, vt omnes fatētur: ergo, & illi. Et eſt notandum, quòd licèt omnia bona monaſterij ſint omnibus communia, non tamen ita, vt ſinguli ſint domini aliq ātarū partiū, qualiter eſt fundus communis pluribus hæredibus æqualiter inſtitutis, vel emptoribus æqualiter pretium conferētibus: nam ſi ita eſſent proprietarij eſſent iudicandi, ſed ſunt communia, vt ſingulis quod opus fuerit, applicetur ab eo, qui habet autoritatem illa adminiſtrandi. Porrò ſi hanc autoritatem penes œconomos reſidere quis dixerit, attendat verba Conc. Trid. *f* vbi præcipitur, vt adminiſtratio bonorum monaſterij ad ſolos Officiales eorundem ad nutū ſuperiorū amouibiles pertineat. Ex quibus apertè ſequitur quā cōſideratè ac diligenter intendere procuratores debeāt ſui muneris executioni, & bonorum monaſterij adminiſtrationi: nā quoties citra expreſſam Prælati licentiam, aut rationabiliter præſumptam notabilem aliquem ſumptum faciunt de bonis conuentus, peccant mortaliter, & quandiu ad meliorem mentē nō redeunt, vt firmiter ſtatuant ſecùs facturos ſe deinceps, ſunt in ſtatu peccati mortalis, ac proinde abſoluendi à confeſſariis minimè ſunt. Ex quo rurſus fit non ſolùm in profanos vſus, ſed etiam aliàs licitos, vt tunicam, chlamydem, calceos, aut quæuis alia vtenſilia, & ſuppellectilia emere, aut ſibi, aut aliis fratribus ſine licentia expreſſa, aut præſumpta Prælati eſſe ſibi penitus illicitos, & malos mortaliter.

e D. Tho. 2. 2. q. 32. ar. 8. gl. in cle. 2. §. ſed & talis de vi. & honeſt. Sarmiē. in 1 p. ſui defenſorij monaſ. 11. Gerſ. alphab. 34.
f Seſ. 25. de reg. cap. 2.

Secunda concluſio, licèt Prælatus ſit apud quem præcipuè cura, & adminiſtratio bonorum cōuentus temporalium non minus quàm ſpiritualium reſidet, non tamen poteſt ad libitum ea in quoſuis vſus expendere ex iure Canonico *g*, ſatis patet prima pars: ſecunda autem pars probatur, quia Prælatus non eſt dominus, ſed adminiſtrator, vt in iure *h* dicitur: ergo tenetur in eos tantùm vſus diſtribuere, in quos deſtinata ſunt, prout probat Nauar. *i* quòd ſi in profanos vel inutiles vſus diſpenſet, non eſt dubiū quin peccet mortaliter, per hoc tamen minimè tollit, quin vbi conſuetudo inoleuerit donare aliqua, poteſt ea dare: de quo in ſecundo Tomo in quæſt. *k* de donationibus aliqua diximus.

g c. nullā. 18. q. 2. c. cùm decet. de reſcri. d. ſeſ. 25. cap. 2.
h c. fraternitatem. de donat.
i Nau. in d. c. nullam. 18. q. 2. nu. 8.
k 2. to. q. 57.

Tertia concluſio, religioſus etiam ex iis, quæ ſibi deputata ſunt ad proprios vſus, ſi ſine licētia Prælati diſpenſet rem notabilis quantitatis tam intra, quàm extra monaſterium peccat mortaliter, & agit contra votum paupertatis ita D. Antoninus *l*, Syluester, & Nauarrus. Et probatur: nā *vſuarius* neq uit de rebus tantùm ad vſum propriū conceſſis in alios vſus diſponere, vt patet ex iure *m*; ſed ſic eſt, quòd religioſus ſolùm eſt vſuarius eorum bonorum, quæ ſibi deſtinata ſunt; ergo non poteſt in omnem vſum ea expēdere, vnde rectè ait Soto *n*, quòd ſicut cùm aliquis aliquos conuiuio excipit, non facit eos dominos eſculentorum, & poculentorū, quibus menſa ſtruitur, quia neq; illis facit copiam, vt illa ad alios tranſmittant,

l Ant. 3. p. ti. 10. § 11. col. 1. & 2. Syl. v. rel. 6. q 7. particu. 2. Nau. in ca. non dicatis. 12. q. 1. nu. 44
m Tit. Inſt. de vſu, & habit.
n Soto li. 4. de iuſt. q. 1. ar. 1. col 8.

Digitized by Google

tant, aut in proprias domus portent, ſed vt ſedentes veſcantur illis, ita monaſterium facultatẽ facit monachis edendi, veſtiendi, &c. non tamen ea bona in alios vſus expendendi. Verum eſt tamen, quòd eſt licitum religioſo peregrinanti vel exiſtenti ſtudio extra clauſtra facere eleemoſynam moderatam ex his quæ ſibi in propriam ſuſtentationem ſunt aſſignata, vt poſt alios tenent Syluester *a*, Ioan. Tabien. & Nauarrus. Et addit Turrecremata *b*, ex Hugone ſuper regulam diui Auguſtini, quòd religioſus exiſtens extra clauſtra poteſt emere, vendere, &c. non tamen ſi intra clauſtrum extiterit, etiamſi illud, quod vult expendere, ipſe ſibi ſubtraxerit de his, quæ poterat honeſtè conſumere. Aduertendum tamen, quòd vt regularis poſſit etiam extra clauſtra exiſtens vendere, debet habere contrahendo intentionem quærendi monaſterio ſuo, aut ordini, eo legitimo modo, quo iure humano, & diuino licet, quia volens hoc, vult conſequenter & illud, argumento *c* eorum quæ in iure notantur, & ita tenet Nauarrus *d*.

a Sylu. v. eleemoſyna. qu. 5. Tabien. nu. 8. Naua. vbi ſu. nu. 4.

b Turr. in d. c. nõ dicatis n. 6

c l. illud ff. de acq. hæred. c. præterea. de of. deleg.

d Na. in c. cui portio, n. 23. in 3. comment. de reg.

Quarta concluſio magnopere conſideranda, & præ oculis habenda, non poteſt religioſus bona ſibi à Prælato deputata ad certos vſus expẽdere in alios in quos licentiam Prælati non habet, vt ſi in religione vbi habet frater aliquas pecunias in depoſito, & poſtulet licentiã à Prælato ad emendos libros Theologiæ, ſi loco horum emat libros profanos, ad quos emendos veroſimiliter exiſtimat facultatẽ ſibi à Prælato non faciendam, peccat mortaliter contra votũ paupertatis. Ex quibus infertur, quòd fratres Minores regularis Obſeruantiæ (de quorum altiſſima paupertate dicemus infrà quæſtione ſequenti) ſi ea quæ ipſis concedũtur, habere ad certas neceſſitates præſentes, vel eminentes expẽdant in alios vſus, ad quos veroſimiliter exiſtimant facultatem à Prælato non faciendam, peccant mortaliter contra votũ paupertatis ab eis promiſſũ. Nec obſtat ſi dicatur quòd diuerſus eſt ſtatus Minorum ab aliis religionibus, quæ habent bona in communi: bona enim illarũ religionum ſunt Sedis Apoſtolicæ per Prælatos regulares diſpenſanda, & ideo peccant mortaliter contra voluntatem ipſorum pecuniã expendendo. At pecunia quæ cõceditur fratribus Minoribus ad ſuas neceſſitates præſentes, aut eminentes ſubleuandas, non eſt Sedis Apoſtolicæ, ſed dantis, & ita ſemper antequã expendatur, dominiũ talis pecuniæ eſt apud dantẽ *e*, & ideo nimirum ſi religioſus Minorita poſſit eam conuertere ex expreſſa aut præſumpta voluntate dãtis in emptionem gallinarum, aut aliarum rerũ pretioſarum eorum ſtatui repugnantiũ. Nam huic obiectioni mihi ſatis ridiculæ reſpondeo, quòd vt frater Minor poſſit prædictam pecuniam licitè conuertere in aliquã rem, duplex licẽtia requiritur. Prima ipſius dantis, ſecunda Prælati, & licèt adſit voluntas dantis volentis talem pecuniam in emptionem rerum pretioſiſſimarum, & profanarum pro libito cõſumi, deeſt tamen voluntas Prælati minimè id concedentis, de quo veroſimiliter exiſtimatur facultatẽ ad huiuſmodi minimè conceſſurum. Et per conſequens tali voluntate, & licentia deficiente, ego non poſſum dictos fratres Minores in hoc caſu à peccato mortali liberare. Nec eos melioris conditionis efficere debemus quàm alios habentes bona in communi, qui Deo Opt. Max. arctiſſimam paupertatem Minorum minimè promiſerunt. Et certè ſi fratres Minores in conuerſione pecuniæ in aliquam rem tãtùm ad voluntatem dantis recurrere tenerentur, poſſent iure optimo iuxta voluntatem expreſſam ipſiuſmet dantis emere habitum nimis pretioſum à fratrum Minorũ habitu diſtinctum nimis, quod eſſe contra regulam fratrum Minorum, nemo eſt qui ignoret. Dicendum eſt igitur pecuniam oblatam fratribus Minoribus apud dantem quoad dominium, & proprietatem remanere, vſum tamen ipſius pecuniæ iuxta voluntatem ipſius dantis regulatam cum voluntate Prælati in neceſſitates prædictorum fratrum eſſe conuertendum, vt contra votum paupertatis altiſſimæ promiſſæ aliquod ſiniſtrum minimè committatur. Et Prælati licentiam ad prædicta regulatam cum ſuo ſtatu concedere tenentur, vt infrà articulo vndecimo dicetur. Supradicta modò confirmantur poſt Capitulum fratrum Minorum generale celebratum Romæ, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo, in quo iuxta conſtitutionem Martini V. & Pauli IIII. pecunia oblata dictis fratribus non apud dantem remanet, ſed in Sedem Apoſtolicam tranſit, & per conſequens non poteſt conſumi ſine licentia Prælatorum.

e ca. exiit. de verb. ſig. li. 6.

Quinta concluſio, retinere aliquid notabile cum animo illud occultandi Prælato, cuiuſcunque generis illud ſit, apertè eſt peccatum mortale. Ita definitur in iure, & tradunt poſt alios Turrecrem. *f* & Nauarrus. Eſt veruntamen conſiderandum, quòd duplici ratione poteſt religioſus rem aliquam ſuo occultare Prælato, primò ne illa ſpolietur, ſecundò ne fortè reprehẽdatur, quia ſine eius conſenſu ſuſcepit, & qui rem occultat Prælato, quia iure, & meritò ſibi eam auferendam à Prælato exiſtimat, peccat contra votũ & eſt proprietarius, ac proinde peccat mortaliter; ſi verò ea intentione occultet quia exiſtimat nõ quidem ſe re illa ſpoliandum, ſed ſolùm reprehendendum, quia inconſulto Prælato eam poſſidet, tunc eum ad peccatum mortale minimè condemnarem, ſi in præparatione animi eſt paratus eam Prælato tradere, & minimè retinere, ſi intelligeret eum ipſi minimè conceſſurum. Hinc certam licet conſtituere regulam pro ſcrutiniis, ſeu viſitationibus cellarum: nam proculdubio ſi quando Prælatus viſitat cellam religioſi, nempe ad inquirendum, & perſcrutandum quid in cellis ſinguli habeant, ſi aliquis fratrum occultet verbi gratia profanas aliquas veſtes, picturas, imagines, gẽmas, libros, quæ omnia iuxta ipſius fratris conditionem, & dignitatem Prælatus ægrè, & moleſtè laturus eſt, vt habeat, & eam ab illo ſublaturus creditur, minimè dubiũ eſt quin talis occultans peccet mortaliter, niſi materia ſit parua, ac modica.

f Turr. in c. nõ dicatis art. 5. Nau. ibi.

Sexta concluſio, recipere vel acquirere ab aliis aliquid notabile ſine ſuperioris licentia peccatum mortale eſt religioſo, ita Nauarrus *g*, & probatur ex iure canonico, vbi dicitur ſi quidpiam fuerit religioſo ſpecialiter deſtinatũ, non præſumat illud accipere. Et Conc. Trid. poſtquam decreuit, vt nulli regulari liceat aliquid, vt proprium poſſidere, addit, ſed ſtatim ea ſuperiori tradantur, conuentuique incorporentur. Quod etiam in quadam partitarum lege *h* ſtatuitur. Hoc autẽ intelligitur quando res abſolutè, & ſimpliciter fuit data religioſo. Nam tunc tanquã incapaci data acquirit ſtatim monaſterio, & debet ſtatim ſuperiori tradi, & monaſterio incorporari, ſed ſi ipſi religioſo detur ſub conditione, quòd eam habeat independenter à Prælato non intendens dans aliter eam à ſe abdicare, tunc peccat mortaliter ſubditus eam recipiendo, & ei qui debet, tenetur eam ſtatim reſtituere, vt poſt alios notat Syluester *i*.

g Na. in c. nõ dicatis. n. 16. c. cum ad monaſterium. de ſtat. monach. ſeſ. 25 de reg. cap. 3.

h l. 17. tit. 7. part. 1.

i Sylu. v. religi. 6. q. 7 pa. c. 2.

Septima concluſio, non peccat mortaliter monachus qui rem etiã mediocris valoris ſuſcipit ab extraneis, aut tradit alteri fratri, aut cõmutat cum alio ſiue domeſtico, ſiue extraneo, cùm per huiuſmodi actiones non præiudicetur in aliquo monaſterium, & compertum habeat, ſi à Prælato facultatẽ poſtulaſſet ad eas actiones ſibi minimè denegandam. Quod vt procedat triplici limitatione debet moderari. Prima eſt,

ma eſt,

Digitized by Google

ma eſt, quòd ſubditus promptum, & expoſitum habeat animum non occultandi, ſed potius reſignandi in manus Prelati talia bona accepta, retenta, permutata, &c. quoties Prælatus exegerit, aut quoties fecerit cellarũ ſcrutiniũ. Secũda, quòd per Prælatum aut conſtitutiones talis religionis non ſit in virtute obedientiæ aut cũ ſimili rigore interdicta talis acceptio, retentio, aut permutatio. Tertia quòd exploratum, & compertum habeat ſubditus conſentire ſaltem interpretatiuè Prælatum in eas res, ita vt ſi ab ipſo peteretur licentia, eam expreſsè daret, quamuis modus clandeſtinè faciendi ſibi diſpliceat prout infrà articulo vndecimo dicetur.

Quæ autem dicatur notabilis quantitas ad hoc, vt peccet mortaliter ſubditus retinendo, aut expendendo ſine licentia Prælati, reſtat explicandum, pro quo ſit,

a Anton. 3 p. tit. 16. ca. 1. §. 11. Octaua concluſio, licèt D. Antoninus *a* teneat etiam paruam quãtitatẽ, quam non eſt paratus ſubditus in manibus Prælati reſignare ad requiſitionẽ ipſius Prælati eſſe peccatũ mortale recipere, vel retinere. Et quamuis Gerſon *b* affirmet, quòd etiam cultellum, aut filum, aut acum, ſine licentia generali vel ſpeciali dãs, vel accipiens peccat mortaliter. Hoc tamen mihi rigidum admodum videtur, ne dicã falſum, propter reuerentiam tantorum patrum; nam materię paruitas in quocumq; genere excuſat à mortali. Corduba *c* ſecutus Nauarrum quãtitatem vnius argentei dicit eſſe notabilem ad hoc vt qui illam furatur peccet mortaliter. Couarruuias *d* dicit ſurreptionem vnius gallinæ eſſe furtum notabile, & mortale, qua ratione Iuſtinianus *e* dat actionem furti contra furem gallinam ſurripientem. Aduertendum tamen ad id quod Nauarrus *f* ait in quodam conſilio facto pro ordine Carthuſienſi, ait enim:

b Gerſ. alphabet. 34. lit. S. dub. 5.

c Cor. de caſib. q. 109. parti. 2. Nau. in comm. de fur. & rapin. in repetit. c. ſi, 14. q. 6. num. 11. & 12.

d Coua. lib. 1. variar. c. 3. n. 12.

e §. gallinarum. de rer. diuiſ.

f Nau. lib. 3. conſil. de regu. conſ. 71. n. 18. & 19.

Nunc autem, quia ab eo tempore in hoc vſque multum abundauit pecunia numerata in bona parte Europæ, facilè conſentiẽ opinioni, in quam tu quoque vir doctiſſime inclinas, nempe neque furtũ, neque appropriationẽ minoris quantitatis quàm triũ ſolidorum, ſiue quartarũ Regalis vel Iulij eſſe mortiferum. Quin & augerem vſque ad vnum Iuliũ vel Regalem, niſi quoddam ſtatutum veſtrum expreſsè haberet appropriationem vltra valorem trium ſolidorum eſſe dignam excõmunicatione, & conſequẽter mortiferam: quamuis reſponderi poſſet tam iſtud ſtatutum quàm aliud præfatum de priuante ſepultura ob appropriationẽ valoris vnius ſolidi fuiſſe quidem iuſta tempore quo facta fuerunt, non autem adeò hoc noſtro, quo multum valuit pecunia numerata, & fortè iuſtè æſtimari poſſet. Quod credo non facilè perſuaſum iri ordini veſtro paupertatis voti quàm obſeruantiſſimo. Hęc Nauarrus in dicto loco.

Sed certè ad peccatũ mortale in religione reſeruatum non condemnarem religioſum retinentem quantitatem vnius regalis, quam quantitatem non eſt paratus dare ad requiſitionem Prælati, tum quia multũ his temporibus abundat pecunia numerata, tum quia pœna, quæ correſpondet peccato mortali, eſt æterna, quæ pro tam parua quãtitate minimè videtur irroganda. & ita vt nimis dura opinio reiicitur à viris grauibus, autore Nauarra *g* dicente, quòd etiam quoad duos argenteos planè reiicitur, putans ſequendo Sotum *h*, & alios quatuor regalium numerum non eſſe peccati mortalis materiam, vel ſi eſt, hac minorem nullum eſſe ſiue à diuite, ſiue à communi perſona offerantur, ſecùs ſi à paupere, à qua ſententia non recedit Aragon *i*.

g Nau. in 2. tom. lib. 3. de reſt. ca. 1. n. 36. & 37.

h Sot. de iuſt. lib. 5. de iuſt. q. 3. art. 3 ad 3.

i Arag. 2. 2. q. 62. art. fin. iuxta fin. m.

k Ang. in d. §. gallinarum.

Nec obſtat illud, quod ex Iuſtiniano eſt adductũ: nam, vt colligitur ex Angelo *k*, ibi datur actio, & pœna, quia præſumitur maiori voluntate furandi fieri. At meliùs reſpondet Soto, quod ibi non dicitur, vt vnius gallinæ furtum puniatur, ſed gallinarum, & anſerum, & ita ſi duæ gallinæ, aut tres eſſent, vt ex dicto loco conſtat, meritò punirentur, ſicut de peccato mortali. Et ait Nauarrus *l*, quòd, vt ſibi videtur, ibi ſolùm dicitur, quòd ſi gallinæ, anſeres turbati euolauerint, & alius animo lucrandi ea detinet, furtum committit. Quod quidem veriſſimum eſt. Itaque ibi non dicitur, quòd puniatur, vel detur actio furti, vel de dolo, ſed declaratur naturam furti eſſe alienum retinere animo lucrandi, ideſt ſibi retinendi, ſeruata tamen ratione debitæ quantitatis. Vnde ridiculum eſſet, & crudele aliquem publicè flagellare aut punire ob quatuor argenteos, vel ob gallinam tantùm. Ex dictis ſequitur quomodo nos regulares regere debemus in qualificatione furti, aut rei retẽtæ contra voluntatem Prælati, vt eam retinentem, vt proprietarium pœnis proprietarij ſubiectum condemnemus.

l Nauar. vbi ſup. nu. 38.

Aduertere tamen debent regulares, quòd ſi res retentæ contra voluntatem Prælati tales ſint, quæ ad priuatorum religioſorum vſum ſunt neceſſariæ, vt cibariæ, medicinæ, veſtes, &c. & ſua neceſſitate propoſita adhuc ſuperior nollet concedere, poſſunt regulares ſine peccato, & reſtitutione accipere. cuius dicti ratio eſt, quia ſuperior debet, & tenetur dare; ad hoc enim ſunt bona illa conſtituta, vt neceſſaria ſubditis miniſtrentur, vnde ſuperior non eſt dominus eorum bonorum, ſed diſpenſator & ſic iniquè agit non diſpenſando fideliter, & prudenter, cùm fidelem ſeruum, & prudentem velit dominus ſuper ſuam familiam conſtituere. Hęc autem locum non habent in neceſſitate extrema vel graui in quibus abſque omni voti paupertatis præiudicio accipere poteſt ſubditus ſibi neceſſaria. Nec hoc eſt actum dominij aut proprietatis admittere, cùm non ex iuſtitia, ſed ex charitate religioniſque inſtitutis debita res ſit, ſed vſum rerum neceſſariarum habere, quod voto nõ repugnat, ita Petrus à Nauarra *m*.

m Nauar. vbi ſu. nu. 181.

Ex quibus infertur quid Prælatis regularibus agendum oporteat circa ſubditorum prouiſiones; ſi enim in ipſorum neceſſitatibus ſuccurrendis miſeri ſe exhibeant, ea miſeria in ipſorum damnum, & detrimentum conuerteretur; ſubditi enim pauperes deficiente victu, & veſtitu ad ſurripiendas res ſuæ communitatis prouocabuntur, & loco minimæ quantitatis ipſis ſecundùm regularia inſtituta diſpenſandæ, magnam aliquam quantitatem furabuntur ſuis neceſſitatibus aliquando non debitè, & ordinate ſuccurrendo, quo fiet, vt penuria, & parcitas Prælatorum ad aliquid lucrandum, ſit occaſio ad perdendum, & ipſi monaſterio maius damnum inferendum.

Et eſt aduertendum vltimò, id quod aduertit Mẽdoça *n*, dicens ſaluo meliori iudicio, quòd non videtur ſibi peccare mortaliter qui quantitatem duorum argenteorum recipit aut expendit, & conſumit, &c. inconſulto Prælato, imò etiã palam dicente Prælato ne eos expendat, & ratio eſt, quia quantumuis neget licentiã, & palàm dicat ne id fiat adhuc ſubditus in te tam paruæ quantitatis cenſetur operari cũ licentia rationabiliter præſumpta: nam licèt Prælatus eã neget, non tamen rationabiliter, ſed prorſus irrationabiliter negat. Longè enim irrationabile, & durum videtur quòd Prælatus habere velit religioſum tanquam ſeruũ, & vile mancipium, cùm aliter omnino ſe res habeat. Certè ſi maritus nullo modo permitteret, imò omnino prohiberet vxori facere eleemoſynas, etiam paruas, non peccaret illa contra faciendo in parua quãtitate. Quia cùm maritus rationabiliter debeat talẽ licentiam vxori concedere, ſi eam negaret,

n Mẽdo. in quodlib. q. 8. de paupert. religioſo. p. 171.

ita

irrationabiliter negat, ac proinde nihil curãdũ eſt de eius negatione, & nolitione, quæ eſt cõmunis Theologorum ſententia, cùm de eleemoſyna diſputant.

Sed hæc ſententia mihi omnino non placet, tum quia Prælato licentiam negante, ad prædictos duos argenteos conſumendos non eſt credendum id irrationabiliter negare, cùm pro Prælato ſit ſẽper iudicandum, etſi ſubditis huiuſmodi iudicium in his cõmitteretur, obedientia ſimul cũ paupertate corrueret. Quod à religioſorũ ſtatu maximè debet eſſe alienum, qui propter Deũ omnia reliquerunt, & voluntatem propriam abnegarunt. Nec argumentum de vxore reſpectu mariti vrget contra nos, cũ vxor paupertatẽ minimè vouerit, & licèt ſit ſub poteſtate viri, non tamẽ eſt, vt ſerua, & ancilla, ſed data vt ſocia, cùm oportuerit hominem non eſſe ſolum, & fecerit Deus adiutorium ſimile ſibi. Nec in hoc facimus religioſum ſeruum, ſed facimus eum ſubditũ, paupertatis ſanctiſſimæ ſectatorem, qui propter Deũ hæc, & omnia debet pati, quia licèt vim quandam à Prælatis patiatur, conſiderare debet, quòd etiam iuri appellationis renunciat, & ob exercitiũ propriæ mortificationis prohibetur fugere ad alium ſuperiorem.

ARTICVLVS XI.

Vtrùm Prælatus poſſit concedere ſubdito facultatẽ expendendi bona, quorum vſum habet in quoſcunque vſus.

Reſpondeo dicendo, quòd non poteſt Prælatus concedere licentiam ſubdito, vt in quoſuis vſus illa, aut alia quæcumque bona poſſit expendere, ita Nauarrus *a* ſecutus Cardinalem, dicentẽ non ſolùm peccare Prælatum talem licentiam concedendo, ſed & ſubditum ea vtendo, & hanc opinionẽ tenet Syluester *b*. Et certè eadẽ ratione copiam ſubdito facere nequit, vt penes ſe retineat, aut in cubili ſuo habeat plurima, ac pretioſa bona, quæ neq; neceſſaria ſunt, neque ſtatui religioſorum decentia. Quod oculatiſſimè diſpicere Prælati debent attentis circunſtantiis perſonarum, conſuetudinis, temporis, & loci. Et addit Nauarrus *c*, etiam Prælatum & Capitulũ ſimul non poſſe facere religioſo facultatem huiuſmodi, vt verbi gratia expendat pecunias in ludos, luxus, & ſimilia. Et quantumuis det, non ideo ſubditus excuſatur à mortali, ſi in notabili quãtitate vtatur prędicta licentia. Eſt etiam ſummopere conſiderandum dupliciter poſſe Prælatum hanc licentiam dare ſubdito aut expreſsè, aut tacitè. Verùm in tacita licentia debet aduerti, quòd dupliciter poteſt cõtingere. Primò cùm Prælatus videns ſubditum retinere, ſeu expendere, aut recipere aliquid non prohibet, quæ poteſt dici taciturnitas permiſſiua, & Turrecr. *d* poſt Alexandrum negat hanc licentiam ſufficere. Altera eſt taciturnitas, cum conſenſu approbatiuo, quæ non eſt pura permiſſio, ſed permiſſio approbatoria, quã poſt Gloſſam quandam ait Nauar. omnino ſufficere.

a Nau. in ca. non dicatis, n. 53.
b Syl. 6. q. 7. §. 7.
c Nau. vbi ſu. nu. 55. Corol. 12.
d Turrecr. in c. non dicatis art. 8.

Denique aduertendum eſt, non eſſe regulam vndequaque certam, quam tradit Gerſon *e*, quòd tunc dicitur ſubditus facere aliquid, ſine licentia Prælati, quando probabiliter credit, quòd ſi Prælatus ſciret ſe hoc facere, ęgrè ferret. Hæc, inquam, non ſemper eſt vera; poteſt enim contingere, vt diſplicẽtia illa Prælati, non tam proueniat ex re accepta, aut expenſa, aut retenta, quam ex modo clandeſtino eam retinẽdi, aut expendendi. Et ſic optimè diſtinxit Caietanus *f* dupliciter poſſe eſſe inuitum dominũ alicuius rei à quo res ſurripitur, vel quantum ad ipſam rem, quę ſibi accipitur, vel ſolùm quantum ad modum, quia ſcilicet, ſibi diſplicet, quòd aliter accipiatur, per quod ait Caietanus, multæ acceptiones modeſtæ filiorũ, & monachorum poſſunt excuſari à mortali, dũ præ verecundia, aut alio reſpectu accipiunt rem aliquam inconſultis maioribus, aut inuitis, non quoad rem acceptam, ſed quoad modum accipiendi. Quod doctè ſuo more tractat Nauarrus *g*.

e Gerſ. Alph. 34.
f Caietan. in ſum. v. furtũ.
g Nau. vbi ſu. nu. 52.

ARTICVLVS XII.

Vtrùm moniales poſſint licitè retinere redditus vitalitios.

Reſpõdeo dicẽdo, licitè fieri poſſe, quòd in monaſterio ſanctimonialium de patriis redditibus vitalitiis eſt conſuetum, non obſtante diſpoſitione Concilij *h* Tridentini, definiẽtis, Ne deinceps liceat ſuperioribus bona ſtabilia alicui regulari cõcedere, etiam ad vſumfructum, vel vſum, adminiſtrationẽ, aut commendã, quia ipſis monialibus priuatis committitur, vt audio, vſusfructus, vel adminiſtratio, neque eis pecunia datur ad determinatos vſus, ſed adminiſtratio, & poſſeſſio eſt penes quandam religioſam, quę depoſitaria, vel bolſera vocatur, à ſuperiore deſignata, & illi manifeſtantur neceſſitates, & cauſa, ad quã pecunia exigitur, quod potiùs eſt iuxta prædictum Conciliũ; ait enim ſtatim, adminiſtratio autem bonorum monaſteriorum, ſeu conuentuum ad ſolos officiales eorundem ad nutum ſuperiorũ amouibiles pertineat. Nec refert, quòd Concilium loquatur, de bonis monaſteriorum: nã hæc bona monaſterij ſunt, quoad proprietatem, & vſumfructum, & ei incorporata, vt docet Corduba *i*, quamuis ſint deſignata ad certas neceſſitates, & pias cauſas particularium monialium, ſicut alia bona eiuſdem monaſterij eſſe ſolent ad neceſſitates communes, imò etiam particulares monialium, ſicut apud curam infirmarum gerentem.

h Conſ. Trid. ſeſſ. 25. de regul. c. 2.
i Cord. de caſib. q. 54. §. Io. 3. fol. 147.

Sed ſi prædicti redditus, imò quodcumque aliud temporale bonum, præter ea, quæ à monaſterio miniſtrantur, à religioſis irreuocabiliter poſſideantur, etiamſi ſcienter, & voluntate ſuperioris obtineant, faciunt contra votũ paupertatis, & illicitè ſuperior cõcedit, & inferior retinet. Ita ſanè docuerũt vtriuſque iuris Doctores. Et ratio eſt plana, quia hoc eſt habere proprietatem, & liberum rerum dominium, quo voto paupertatis liberæ maioris perfectionis cauſa à ſe abdicarunt. Quod ex dictis in quadam decretali *k* maximè comprobatur.

k ca. cũm ad monaſter. de ſtat. monach.

Vnde infero, quòd religioſa, aut religioſus, qui dicta bona ita poſſident vt non ſint animo paratæ ea ad ſuperioris nutum relinquere, peccant manifeſtè contra votum paupertatis, & tenentur ea reſtituere, & à ſe omnino abdicare.

Secundò infero, quòd qui dicit ſe animo eſſe paratum ad iuſſum ſuperioris relinquere, tamen fundendo querelas, & mutationes, & huiuſmodi, non eſt tuta cõſcientia, non modò ob ſcandalum, ſed ob votum paupertatis, cùm conſtet licentiam illam eſſe coactam, magiſque permiſſionem eſſe dicendam, ſicut alia mala permittuntur, ne maiora eueniant.

Nec exiſtimo eſſe tutum, quòd prædicti redditus poſſideantur autoritate Prælatorum à prædictis religioſis particularibus. Quod ex Concilio Tridentino probat Petrus à Nauarra *l*. Ait enim Concilium, nec liceat ſuperiori ſtabilia bona alicui regulari concedere, etiam ad vſumfructum, vel vſum, vel commendam. Adminiſtratio autem horum bonorum,

l Nau. lib. 3. de reſt. cap. 1. num. 159.

Digitized by Google

norũ, ad ſolos Officiales pertineat. In hoc enim decreto prohibetur regularibus Prælatis etiam adminiſtrationem, vſumfructum, vel vſum poſſe cõcedere; non ergo ſolùm negat Concilium regularibus proprietatem, vt aliqui explicare conantur. Id enim iure naturali, & voto paupertatis (etiam Papa diſpẽſante) eſt prohibitum; prohibet igitur Conciliũ vſumfructum, adminiſtrationem, & commendam, quæ aliàs ex Papæ conceſſione, vel ſuperiorũ licita erat. Volens autem Concilium, in hoc reformare prædictas licentias, ac libertates, quæ malorum, non bonorum ſemina ſunt: ideo prædictam edidit conſtitutionem, quæ quidem maximè neceſſaria fuit in Chriſtiana Republica, & ad ædificationem debitam, quã ex ſe dare regulares debẽt ſęcularibus, & ad propriam eorum perfectionem, & diſciplinam retinendam, iurique valde conſentanea eſt cenſenda; ſi enim alia ratione, & cauſa Prælatus huiuſmodi bona concedere poteſt, ea certè dumaxat eſſe poteſt ad pios vſus, & honeſtos, ſiue ſuarum neceſſitatũ, tam victus, quàm veſtitus, in quarum ſubſidium illi redditus permiſſi, ac conſtituti eſſe videntur. Quæ certè nõ nego ſolẽt eſſe, vel extremæ, vel graues, ſiue vt aliqua indigna ſua religione euitent his redditibus vel bonis, & fortaſſe, non modò indigna, vt verbi gratia manibus laborando, & vendendo cibaria, vt ſibi ſuccurrant, vel diuinis officiis, & laudibus ſubtrahendo, quibus vacari oportebat, ſed etiam, quandoque grauia peccata, dum contra ſacram honeſtatẽ, & pudicitiam à diuitibus neceſſaria extorquent vijs non bonis, ſiue tandem alia quauis ratione in pios vſus erogando.

ARTICVLVS XIII.

Vtrùm peccet contra votum paupertatis ſubditus, qui pro prædicationibus, aut Miſſis recepit aliquod ſtipendium contra conſtitutionem ipſius ordinis.

RESpondeo dicendo, alicui fortaſſe videri poſſet non eſſe peccatum mortale, ſuppoſito, quòd in dicta communitate conſtitutiones non obligent ad peccatũ; ſi enim obligarent, planum eſſet peccatum: ſi igitur in dicta cõmunitate nulla regula obligat ad culpam, videtur quòd niſi ſpecialiter alicui, ſub excõmunicatione, vel virtute ſanctæ obedientiæ prohibeatur, non erit peccatum mortale.

a Nau. lib. 3. de reſtit. c. 1. nu. 170. cum ſeq.

At Petrus à Nauarra *a* exiſtimat eſſe peccatum mortale, fit enim contra votum paupertatis. Ex quo enim vouit paupertatem, non eſt capax dominij: at actus eſt dominij diſponere de dicta pecunia, ſiue habeat apud ſe, ſiue apud aliũ. Dices ſaltem liceret, ſi ita contraheret, faciam centum ſacra, vt centum argenteos des certæ perſonæ pauperi, vel cõſanguineo. Sed reſpondetur idem in hoc caſu eſſe dicendum: eſt enim virtuale, quoddam dominium, & pecuniarium diſpẽſatio. Quando ex pacto talia ſacrificia efficio, iam non gratis, ſed ſtipendio facio, & ita eſt actus recipiendi pecuniam; rurſus, cùm alter illam pecuniam illi tertio tribuit nomine meo, tantundem eſt ac ſi ego tribuerem, & ita iam haberem rerum familiarium diſpenſationem. Licèt enim nomine videatur eleemoſyna, tamen re vera contractus eſt iuridicus iuſtitiæ cõmutatiuæ dati, & accepti, ſi tamen alter centum argenteos libere daret ſecluſo pacto, ego gratificãdi gratia cẽtum ſacra promitterem, ſine dependentia vnius promiſſionis ab altera, licitum eſſet.

b Nauar. vbi ſup. nu. 171.

Quod adeò verum putat Petrus à Nauarra *b*, vt etiamſi talis regularis licentiam habeat, ad aliqua retinenda, & diſpenſanda, vt ſi cauſa infirmitatis reſideat in aliquo oppido, vel alia iuſta de cauſa de ſuperiorum licentia, habeatque à ſuperiore pecuniam, & facultatem aliquid recipiendi, & diſpenſandi pro rebus piis, ſibique neceſſariis, peccaret mortaliter ſtipendium promiſſis recipiendo, & retinendo, cuius præcipua ratio eſt, quia hoc efficitur contra votum paupertatis; non enim ſolùm ad paupertatis rationem pertinet, quòd non habeas pecuniam, ſed etiam quòd hoc vel illo modo non acquiras, etiamſi poſſes habere. Qui enim hoc modo acquirit, ius acquirit ex illo contractu, adeò vt alter illi obligetur ad dandum. Neque excuſat, ſi dicas eſſe eleemoſynam; licèt enim nomine ſit eleemoſyna, verum tamen eſt ſtipendium, quod alter ſoluere obligatur directè, vel indirectè: pertinet igitur ad votum paupertatis non modò, vt non accipias, vel retineas pecuniam, ſed etiam, vt nõ habeas ius ad pecuniam ex contractu, vel pacto à te inito. Cùm igitur paupertatis hic modus genúſque ſit, & expreſsè traditus, & commendatus ab ipſis conſtitutionibus, in quantum paupertatis eſt, ſequitur planè, quod dũ vouiſti paupertatem iuxta tenorem conſtitutionum eiuſdem communitatis, eodem actu vouiſti non modò a pecunia accipienda, ſed ab hoc genere accipiendi abſtinere. Vnde non eo ipſo, quòd ſuperior tecum diſpenſat, vt habeas pecuniam iuſtis de cauſis, cenſendum eſt diſpenſare in modo acquirendi, qui contrarius eſt, non ſolùm obedientiæ, ſed etiam latitudini voti paupertatis eiuſdem religionis.

ARTICVLVS XIV.

Vtrùm moniales primæ regulæ S. Claræ poſt Concilium Tridentinum poſſint habere poſſeſſiones, & immobilia.

RESpondeo dicẽdo quòd moniales S. Claræ ſunt in duplici differentia; quædam enim ſunt primæ regulæ, quæ vocantur collectaneæ. Aliæ ſunt ſecundæ regulæ, quæ vrbanæ nuncupantur. Pro cuius rei explicatione eſt ſciendum, quòd in prima *c* regula S. Claræ ipſis monialibus præcipiebatur, ne poſſint habere aliquid, etiam in cõmuni. Dicitur enim, ibi, *Ego frater Franciſcus Paruulus volo ſequi vitam, & paupertatem altiſſimi Domini Ieſu Chriſti, & eius ſanctiſsimæ matris, & perſeuerare in ea vſque in finem. Et ego rogo vos omnes dominas meas, & conſilium do vobis, vt in iſta ſanctiſsima vita, & paupertate ſemper viuatis. Et cuſtodite vos multũ ne doctrina, vel conſilio alicuius ab ipſa in perpetuum vllatenus recedatis. Et ſic ſemper ſolicita fui vnà cum ſororibus meis ſanctam paupertatem, quam Domino meo, & B. Franciſco promiſimus, cuſtodire; ſic teneantur Abbatiſſæ, quæ in officio mihi ſuccedent, & omnes ſorores, vſque in finẽ inuiolabiliter obſeruare, videlicet de non recipiendo, ſeu habẽdo poſſeſsionẽ, vel proprietatem per ſe, vel per interpoſitam perſonam, ſeu etiam aliquid, quod rationabiliter proprietas dici poſsit, niſi quantum terra pro honeſtate, & renouatione monaſterij neceſsitas requirit, & illa terra non laboratur niſi pro hortu ad neceſsitatem ipſarum.* Et alibi *d*, *ſorores nihil approprient ſibi, nec domum, nec locum, neque aliquam rem, ſed tanquam peregrinæ, & aduenæ in hoc ſæculo in paupertate, & humilitate Domino famulantes mittant pro eleemoſyna confidenter. Nec oportet eas verecundari, quia denique ſe fecit pro nobis pauperem in hoc mundo.* Hæc in regula ſanctæ Claræ prima, quæ fuit ab Eugenio IIII.

c Reg. 1. c. 6.

d Reg. 1. c. 8.

mni

Digitized by Google

mitigata, prout habetur in Monumentis *a* Ordinum. *Ait enim, quòd cùm in regula prima S.Claræ contineantur centum & tria præcepta regularia, in quorum tranſgreſſione Moniales, ſiue ſorores profeſſæ peccatum mortale incurrunt, idque nimis durum, & ſcrupuloſum videamus, autoritate, & tenore præſentium declaramus, & volumus, quòd in nullius prædictorum tranſgreſſione, præterquam eorum quatuor, quæ concernunt principaliora vota obediẽtiæ, ſcilicet paupertatis, & caſtitatis, & clauſuræ, & ſuper electione Abbatiſſæ, & diſpoſitione peccatum mortale incurrant.* Et vt omnis tolleretur ambiguitas Vrbanus *b* Papa aliam edidit regulam, quæ vocatur ſecunda regula S.Claræ *c.* In qua dicit, *Vt autem bene, & iucundè habitetis in vnum, ne ſub prædictarum obſeruantiarum differentia, à modo viuendi videamini differentes, ſed habitetis in domo Domini, cum conſenſu regulam, ſiue formã viuendi præſentibus annotatam vobis, & his, qui vobis ſucceſſerint de eorum patrum conſilio, præſentium tenore concedimus, & etiam confirmamus, in ſingulis monaſteriis veſtri ordinis perpetuis temporibus obſeruandum.* Et inter alia huius ſecundæ regulæ, hoc in ea annotatur, *pro redditibus, & poſſeſſionibus monaſterij modo debito pertractandis procurator vnus prudens pariter, & fidelis in ſingulis monaſteriis veſtri ordinis habeatur.*

Ex qua ſecunda regula S. Claræ colligitur Vrbanum Pontificem præfatis monialibus conceſſiſſe, vt habere poſſent redditus, & poſſeſſiones, non tamen facultatem abſtuliſſe, vt quæ vellent primam regulam obſeruare, idque opere complere valerent, vnde autoritate Apoſtolica, in Italia, & in Hiſpaniarum partibus aliqua ſunt monaſteria, in quibus ſatis regulariter viuitur, & regula prima S. Claræ obſeruatur nullos habentia redditus, & poſſeſſiones, in quibus moniales, ex quotidianis eleemoſynis ſuſtentantur. His ſic prælibatis, vt ad id, quod in principio quæſtionis diſputandum propoſuimus, deueniamus, dubitatur modò, vtrùm poſt *d* Concilium Tridentinũ poſſint prædictæ moniales, primæ regulæ S.Claræ habere redditus, & poſſeſſiones, non obſtante earum regulis & conſtitutionibus. *Ait enim, concedit S. Synodus omnibus monaſteriis, & domibus, tam virorum, quàm mulierum Mendicantium, exceptis domibus S. Franciſci Capuccinorũ & eorum, qui Minores de Obſeruantia nuncupantur, etiam quibus ex conſtitutionibus ſuis erat prohibitum, aut priuilegio Apoſtolico non erat conceſſum, vt deinceps bona immobilia eis poſſidere liceat.* Hęc Concilium. Et quendam virum ſatis doctum audiui tenuiſſe, per hoc decretum non eſſe conceſſum monaſteriis præfatis primæ regulæ S. Claræ, poſſe habere poſſeſſiones, & bona immobilia, cùm in eo decreto ſolùm dicatur monaſteria, quibus ex conſtitutionibus ſuis erat prohibitum eas habere, poſſint poſthac prædicta bona poſſidere, non autem (aiebat) loquitur Concilium, de his quibus, *ex vi ſuæ regulæ,* & profeſſionis, erat prohibitum prædicta habere, ſicut monaſteriis primæ regulæ S. Claræ prohibebatur, prout in ſuperioribus retulimus. Si enim de his monaſteriis verba facere vellet, diceret vtique, ex conſtitutionibus ſuis, & ex regula, ſiquidem in eodem Concilio, & ſeſſione, capite vigeſimo ſecundo, ibi, *ſub quacumque regula, vel conſtitutionibus,* & ibi, *necnon conſtitutionibus, & regulis*, conſtitutiones, vt quid diuerſum à regula, deſignantur. At ego in ea ſum opinione, vt regulam à conſtitutionibus minimè differre exiſtimem, cùm regula non obliget, niſi ratione præcepti in ea appoſiti: quod idipſum de conſtitutionibus eſt dicendum, vt ſcilicet non obligent, niſi ratione præcepti. Vnde diuus Thomas *e* loquendo de conſtitutionibus ordinis Prædicatorum ait, quòd Prædicatores tenentur ſeruare omnia, quæ ſunt in regula in conſtitutionibus, prout ſunt in eis,

a In 2. impr. fol. 42. conceſ. 47.

b In monu. tra. 2. fo. 295.

c Rub. 21.

d Conci. Trid. ſeſſ. 25. de regul. cap. 3.

e D. Thom. 2. 2. q. 186. art. 9. ad 1.

id eſt præcepta, vt præcepta, & conſilia, vt conſilia, & ſic præfata Concilij Tridentini verba ibi, etiam quibus ex conſtitutionibus ſufficiunt, vt etiam per ipſummet Concilium cenſeatur diſpenſatum cum his, qui ex vi regulæ habere redditus, & poſſeſſiones prohibentur.

Nec obſtat conſideratio ſuperiùs appoſita ex alio decreto Concilij elicita: nam copulatiua, appoſita inter nomen regula, & nomen conſtitutionibus, non ſumitur ſecundùm ſignificatum proprium, ſecundùm quem ponitur inter verba diuerſa, ſignificantia diuerſa, iuxta quaſdam memorabiles Gloſſas *f*, ſed accipitur propriè pro, ſeu, vel ſiue, quæ ponuntur inter diuerſa verba idem ſignificantia, iuxta Panormitanum *g* communiter receptum, quod patet ex eodem decreto, ibi, *Sub quacumque regula, vel conſtitutionibus.* & infrà, ibi, *conſtitutionibus, & regula,* in quibus pro eodem accepit Concilium coniunctionem, & diſiunctionem, vel.

Denique miror, quòd doctus aliàs vir tam fragili argumento in re tam graui contrariam opinionem tenere tentauerit. cùm ipſius fragile argumentum ex eodemmet Concilio Tridentino, conuincatur eſſe ſatis fragile. & nullius momẽti; in capite enim finali eiuſdem ſeſſionis præcipitur regularibus, vt omnia in ea ſeſſione ordinata executioni mandentur, non obſtantibus eorum omnium, & ſingulorum priuilegiis, ſub quibuſcumque formulis verborum conceptis, ac Maremagnum appellatis, etiã in fundatione obtentis, necnon conſtitutionibus, & regulis etiam iuratis. Vides quomodo prædictum decretum concedat, vt omnia monaſteria virorum, vel mulierum poſſint habere redditus, & poſſeſſiones, non obſtãtibus conſtitutionibus, & regulis, quod voluit prædictum decretum tertium eiuſdem ſeſſionis ſignificare in præfatis verbis, ex conſtitutionibus ſuis; regula enim ſuas particulares includit conſtitutiones: in ea enim eſt conſtitutio de ſilentio ſeruando, alia de modo cõuerſandi, alia de ieiunio, & alia de clauſura, alia quòd nõ poſſunt monaſteria poſſidere bona immobilia, prout in regula Patris noſtri Franciſci, & in regula prima S.Claræ præcipitur, vnde Concilium cõcedẽs, habere bona immobilia monaſteriis virorũ, & mulierũ, etiamſi ex conſtitutionibus ſuis, aut ex priuilegio Apoſtolico illis eſſet prohibitũ in ea conceſſione, ex dictis monaſteria Capuccinorum patris noſtri Franciſci, & de Obſeruantia continebantur, cùm ex conſtitutionibus regulæ id ipſis eſſet vetitum, niſi ſpecialiter exciperentur.

Probatur deinde noſtra ſententia: nam Conciliũ excepit monaſteria Capuccinorum, & fratrũ de Obſeruantia; ergo regula generalis pręfati decreti habet locum etiam in monaſteriis, quibus ſecundùm regulam habere proprium in communi eſt vetitum: nam ſecundùm iuris diſpoſitionem exceptio fit de contẽtis ſub regula, cùm in exceptione ſeruanda ſit deciſio contraria regulæ, & perdat regula in exceptionibus ſuum officium, vt notatur in iure *h*, & tradunt Dynus, Gloſſã, & doctores communiter.

Nec obſtat ſi dicas exceptionẽ vtilem eſſe ad maiorem ipſius regulæ declarationem, & expreſſionẽ, licèt regula ipſa exceptum caſum minimè cõprehẽdat, vt colligitur ex iure *i*. Vnde videtur, quòd exceptio monaſteriorum Capuccinorũ B.P.N.Franciſci, & de Obſeruãtia fuit facta, nõ quia regula generalis Concilij concedens monaſteriis virorum, vel mulierum, etiã Mendicantibus, poſſe habere poſſeſſiones, præfata monaſteria Capuccinorum, & de Obſeruantia comprehenderet, cùm ex vi regulæ habere eas ſit prohibitum, ſed vt omnis dubietas de medio tolleretur, fuerunt præfata monaſteria excepta.

f Gloſſa in Rub. de iu. & ſact. igno. & in c. querelã. de ſimon.

g Panor in c. inter cæter. de reſcr.

h l. 1. de regu. iur. Dynus, Gloſſa & omnes in rub. de regul. iur.

i l. quæ dubit. ff. de reg. iur.

Nam

Nam reſpondetur prædictam exceptionẽ in hoc decreto non fuiſſe appoſitam, tantùm ad tollendũ dubitationem, ſed quia regula generalis præfati decreti ea etiã cõprehendebat; præfatum enim ipſius Concilij decretum de monaſteriis, & domibus, tam virorum, quàm mulierum Mendicantium loquebatur, etiam de his, quibus ex conſtitutionibus, aut ex priuilegio Apoſtolico, erat prohibitum habere bona immobilia, & conſtat monaſteria horũ fratrum, ſecundùm regulæ conſtitutiones eſſe huiuſmodi; ergo præfata monaſteria, ſub regula communi includebantur; nam lex *a* generaliter loquens generaliter debet intelligi, niſi aliud ex verbis, aut mente legis conſtet, at non conſtat contrarium; ergo fuit neceſſariũ ea excipere, alioquin cõprehenderentur.

a l. de pretio ff. de publ. in rem actio. c. ſolit. §. fin. de maior. & obed.

Sed contra prædicta poteſt argui, ex alio eiuſdem Concilij *b* Tridentini decreto, in quo præcipitur, quòd omnes regulares, tam viri, quàm mulieres ad regulam, quam profeſſi ſunt, præſcriptum, vitã inſtituant & componant, ex quo decreto videtur dicendum, quòd de mente Concilij, non poſſunt monaſteria habere bona immobilia, contra regulam, quæ in ipſis profitetur; ſed reſpõdetur, quòd mens Concilij non fuit decernere, vt ſtatus religionum reducantur ad primam omnimodo formam; præſertim, ſi talis forma ſit iure communi, vel autoritate Papæ declarata, vel mutata, ſed ſolùm ad ea, quæ habet, vt tria vota eſſentialia ſeruentur, prout aduertit Nauarrus *c*, & in decreto tertio eiuſdem ſeſſionis, in quo conceditur monaſteriis habere bona immobilia autoritate Apoſtolica fit hæc declaratio, & in nihilo votis eſſentialibus religionum præiudicatur; paupertas enim in communi, non in particulari eſt religioni eſſentialis.

b Conc. Trid. ſeſſ. 25. de reg. c. 1.

c Nau. 3. tomo de reg. c. 14.

Denique hanc fuiſſe mentem Concilij, quòd ſcilicet omnia monaſteria, tam virorũ quàm mulierũ poſſint habere poſſeſſiones, etiamſi eorũ regula id prohiberet, mihi affirmauit Illuſtriſſimus dominus Gregorius de Tayde Epiſcopus Viceſis Capellanus maior ſuæ Maieſtatis, qui pręfato Cõcilio interfuit, & manu propria præfatum tertium decretum ſcripſit, qui me certiorem fecit particulariter propter moniales primæ regulę ſanctę Claræ fuiſſe editam, & quoddam myſterium tanquam teſtis oculatus indicauit mihi eiuſdẽ decreti, in quo primo loco excipiuntur monaſteria Capuccinorum B. P. N. Franciſci. Deinde, ſecundo loco monaſteria de obſeruãtia fratrum cũ primo loco monaſteria Obſeruãtiæ, quia antiquiora, quàm monaſteria Capuccinorum eſſent, excipienda, quod ideo euenit, quia poſtquam præfatum decretum fuit factum, aberat P. F. Franciſcus à Samora, tunc generalis Obſeruantiæ, & ideo non petiit à Concilio, vt monaſteriorum de Obſeruantia fieret exceptio, aderat autem P. F. Thomas, ciuitatis de Caſtello generalis Capuccinorum, ad cuius aures peruenit hoc generale decretũ, & ideo primò de monaſteriis Capuccinorũ, petiit fieri exceptionem prout facta eſt, quod ſciẽtes Patres graues Obſeruantiæ in Cõcilio exiſtentes, ſcilicet P. F. Ioannes Ramirez Hiſpanus miniſter Prouincialis prouinciæ S. Iacobi, & P. F. Michael de Medina Hiſpanus ſanctæ Theologiæ doctor, & P. F. Franciſcus Orantes Lector Valliſoleti, pro reuerẽdiſſimo Epiſcopo Valentino, qui poſtea fuit Epiſcopus Ouetenſis, & P. F. Ioannes Lobera Lector Theologiæ Salmanticæ, miſſis in ſocietatem Prouincialis prouinciæ D. Iacobi ſuperiùs memorati, qui vt audierunt recurſum generalis Capuccinorũ, ſtatim zelo obſeruantiæ idipſum à patribus Concilij petierunt, & de facto vt monaſteriorum fratrum de Obſeruãtia fieret ſimiliter exceptio, conſecuti ſunt, & hac ratione, licèt congregatio Obſeruantiæ antiquior eſſet, quàm congregatio Capuccinorum, primò facta eſt exceptio monaſteriorum Capuccinorum, cùm in præfata ſupplicatione patres Obſeruantiæ præueniret. Ex quibus infertur quòd cùm in prædicto decreto, non excipiantur moniales ſanctæ Claræ primæ regulæ, remanent in diſpoſitione iuris communis præfati decreti, & ſic iure optimo poſſunt modò poſt Concilium Tridentinũ habere poſſeſſiones, & immobilia. Propter quas, vt mihi affirmauit præfatus Illuſtriſſimus dominus prçſul Georgius de Tayde hoc in eo decreto fuit definitũ, quia ſcilicet in partibus vltramontanis, tanta erant paupertate cõcuſſæ, vt earum paupertas eas ab otio, & contemplatione diuinorum officiorum retraheret, prout teſtimoniis fide dignis, apud patres Concilij fuit relatum. Quod ſumma ratione ita fuit ordinatum; ſicut enim alma mater Eccleſia plerumq; nonnulla rationabiliter ordinat, & conſultè quæ ſuadẽte ſubiectorum vtilitate poſtmodum conſultius, & rationabilius, reuocat, in meliúſque cõmutat, prout aſſerit Bonifacius *d* VIII. & Innocẽtius III. *e* in Cõcilio generali; ait etiam, non debet reprehenſibile iudicari, ſi ſecundùm varietatem temporum ſtatuta quandoque varientur humana; præſertim, cùm vrgens neceſſitas, vel euidens vtilitas expoſcit, quoniã ipſe Deus ex his, quæ in veteri Teſtamẽto ſtatuerat, nonnulla mutauit in nouo. Ita patres Concilij Tridentini varietate temporum conſiderata conſtitutiones regulares immutauerunt, iudicantes neceſsitati, & euidenti vtilitati ita prouiſum iri. Quamuis enim omnimoda mendicitas, nempe, vt neq; priuatim, neq; in cõmuni aliquid poſſideatur, ex genere ſuo habeat plus dignitatis, & meriti apud Deum, quàm in cõmuni poſſeſſio: nam religionis inſtitutio eſt illam amplecti diſciplinam, per quam ad perfectionem charitatis expeditiùs aſcẽdatur, cùm dicat Auguſtinus nutrimentum charitatis eſt diminutio cupiditatis, & ſic mendicitas apud diuum Paulum commendatur. Quamuis, inquam, mẽdicitas omnimoda præferenda ſit, poteſt tamẽ ratione finis, aliarúmque circumſtantiarum, pro loco, & tempore cõdecentius eſſe ea in communi poſſidere quæ monachorum victui neceſſaria, prout aſſerit D. Thomas *f*. Quod primò probatur: nam charitas in paupertate, ea tantùm ratione conſiſtit, quòd rerum amorem, & ſolicitudinẽ præſcindat, quæ ſi non præſcindat, imò augeat, tum in religionibus taliter eſt diſponenda, vt ad perfectionem charitatis fiat aſcenſus, cùm religiones hunc habeant ſcopum, vt in dies religioſi in charitate radicati proficiant in via cum eiuſdem charitatis augmento. Illa autem monachorum, & religioſorum diuagatio, quæ ad victũ quærendum neceſſaria eſt, non ſecum permittit otium, quod ad eiuſmodi ſpiritualia munia exercenda operæpretium eſt.

d c. alma mater. de ſent. ex comm lib. 6.

e c. non debet de conſ. & affinit.

f D. Thom. vbi ſup.

Secundò probatur: nam ex temporum inclementia alia poteſt oriri commoditas eiuſmodi poſſeſſionis in communi, nempe, quòd poſtquam charitas refrixit Mendicãtes moleſti ſunt populo, & onerofi, qua ratione religio vileſcere in eius oculis incipit. Præterea nimia egeſtas cogere mendicos aſſolet, aliqua negotia cum ſecularibus tractare, & aliquibus quandoque improbitatibus victum extorquere, quæ eorum inſtituta obſcurant, prout alia adducendo multis doctiſſimus Sotus *g* comprobat.

g Sot. lib. 7. de iuſt. q. 5. art. 5.

Pro quorum confirmatione faciũt ea, quæ nobis ſcripta reliquit Caietanus *h*; ait enim, quòd ratio maioris ſolicitudinis regulariũ in viuendo, his temporibus eſt triplex, prima eſt multitudo promiſcua quodam modo eorum, qui ad huiuſmodi religiones

h Caiet. ſuper D. Tho. vbi ſu.

Digitized by Google

nes recipiuntur; non enim deberent omnes ad harum religionum profeſſionem recipi, ſed ſoli idonei ad officium prædicandi, & cõfeſſiones audiendi, & miniſtri eorum neceſſarij; melius enim eſſet pauciſſimos habere in conuentu ad officium diuinum, & Miſſas celebrandum, quàm in tot miniſtris vices magnarum Eccleſiarum ſurripere in Miſſis, & diuinis officiis, non ſine vilitate diuini cultus, quoad miniſtros, & populum, dum tot ſunt Miſſæ, quot auditores ſpectari, & huiuſmodi, & culpa extenditur, dum hæc laudatur. Secunda, nimius ſumptus: nam quod triginta religioſi hodie exigunt, paulò antè pro centum fortè ſufficiebat. Nunc ſi deeſſet pitantia conuentui error maximus eſſet, olim ſat erat, quandoque habere illam, imò legitur beatum Dominicum procuratorem conuentus Bononienſis arguiſſe, quòd deſtrueret ei fratres, quia ſæpe dabat eis pitantiam, & tamen quantum ex illa lectione memini, non dabat fortè bis in hebdomada pitantiam procurator ille; olim veſtes veteres, & laceræ, reſarcitæ tamen, in vſu erant. modò conſumitur ærarium magnum in veſtibus. Taceo de fabricis ſumptuoſis, quæ à Mendicantibus fiunt. Et breuiter expenſæ modernæ, tantum diſtant ab antiquis, vt non ſit mirum, ſi multa opus ſit ſolicitudine. Tertia eſt vitæ imperfectio, quia religioſi deficimus in vitæ perfectione, quo fit, vt Prælatis ſolicitudo ſit cõſolatos fratres conſeruandi in victu, &c. & ſæculares non videntes perfectionem, quæ in talibus exigitur non dant largiter, & Deus principalis diſtributor iuſtiſſimè ſubtrahit eleemoſynas malè meritis, de ſua profeſſione. Hæc Caietanus. Vnde cùm proh dolor! his temporibus hæ tres Caietani rationes inueniantur, nimium, ſi Concilium Tridentinum, etiam pro Capuccinis Patris noſtri Franciſci, & pro fratribus de Obſeruantia ſuprà appoſitum tentauerit proponere decretum, quod ad eos etiam extenderetur, niſi iuſtiſſimis ad hoc ſuadentibus cauſis à regula generali prædicti decreti exciperentur. Et cùm moniales primæ regulæ ſanctæ Claræ, non excipiantur, clarum eſt earum monaſteria, ſub dicti decreti generalitate comprehendi, & per conſequens illis conceſſum eſt modò poſſidere immobilia. Quæ ſi nolint tali ſe conceſſioni conformari, laudandæ ſunt, dummodo ſolitudo mendicandi eas ab otio diuinorum non retrahat, dummodo etiam paupertatem, etiam in communi prædicantes in his, quæ pertinent ad neceſſaria vitæ, & in aliis, vt habentes ditiſſimos redditus, & poſſeſſiones, non viuant, & conuerſentur.

QVÆSTIO XXX.

De paupertate, quoad fratres Minores regularis Obſeruantiæ, in quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *Vtrùm paupertas fratrũ Minorũ ſit meritoria.*
2 *Quæ ſit in noſtra religione Minorum pœna proprietarij.*
3 *An vniuerſaliter ſit licitum fratribus Minoribus burſarium itinerando ſecum ducere.*
4 *Vtrùm cum fratribus Minoribus conuentualibus ſit rectè diſpenſatum, vt poſſint habere proprium in communi.*

Multa circa hanc quæſtionem eſſent dicenda, ſi apud regulares huius ſacri, & Apoſtolici inſtituti, non eſſent tot regulæ expoſitores, qui hanc paupertatis materiam exactè, & erudite declarãt, ad quos nos fratres Minores recurrimus, cùm aliqua emergit difficultas: nunc autem tantùm quatuor articulos proponam in hac quæſtione. Aduertat tamen lector in his tractatibus *a* aliqua, circa noſtrum Minorum inſtitutum exactè peragi.

a 1. tomo. qu. 27. & 2. to. q. 78. & ſup. q. præced. art. 10. conc. 4.

ARTICVLVS I.

Vtrùm paupertas fratrum Minorum ſit meritoria.

RESpondeo dicendo, quòd Nicolaus III. & Clemens *b* V. in declaratione regulæ fratrum Minorum regularis Obſeruãtiæ determinauerunt, quòd paupertas prædictorum fratrum Minorum, quę abdicat proprietatem omnium rerum, tam in particulari, quàm etiam in communi propter Deum eſt meritoria, & ſancta, quam Chriſtus viam perfectionis oſtendens verbo docuit, & exemplo firmauit. Et circa hoc dicit ibi multa notabilia. Et Alexander VI. approbauit, & perpetuæ firmitatis robur obtinere voluit literas Martini IIII. & Martini V. Eugenij IIII. Calixti III ac Sixti IIII. necnon Pauli II. Romanorum Põtificum, per quas literas huiuſmodi Pontifices profeſſoribus ordinis Minorum conceſſerunt, quòd vſum bonorum eis, & dicto ordini relictorum (proprietate, ſeu dominio, eorumdem bonorum, apud Romanam Eccleſiam remanente) cum puritate ſuæ regulæ percipere, & habere poſſint, ita habetur in Supplemento *c*. Quæ approbatio confert ad reualidationem decretalis Nicolai III. & ad derogationem extrauagantium Ioannis XXII. & ſic in Capitulo generali Miclenenſi declaratum eſt, quòd Papa Ioannes XII. reuocauit ante mortem ſuam, quidquid dixerat, vel fecerat contrarium Eccleſiæ, & determinationi Romanorum Pontificum, circa hoc. Quare conſtitutiones, quas fecerat contra declarationes Nicolai III. & Clementis V. nullius ſunt roboris, vt in Monumentis Ordinũ *d* refertur. Quod Capitulum generale declarauit, quòd duplex eſt ius vtendi, id eſt licitè vti, & ſic vtimur fratres Minores: aliud eſt ius vtendi, id eſt dominium rei habere, vel autoritatem exigendi immediatè habere, & iſto modo non habemus alicuius rei ius vtendi, nec habere poſſumus, vt in eodem libro *e* refertur.

b c. exiit, de verb. ſig. lib. 6. clem. exiuet. de parad. de ver. ſig. habetur in mon. ord. fo. 5. tra. 2. & fo. 7. ar. 1. in 2. impreſ.

c Supp. fo. 75. conceſ. 225.

d In 1. Imp. fo. 227. tra. 5. & in 2. f. 249. tract. 2.

e In 1. impr. f. 228 tra. 2. & in 2. fo. 247. tract. 2.

ARTICVLVS II.

Quæ ſit in noſtra religione Minorum pœna proprietarij.

RESpondeo dicendo, quòd in Capitulo generali Burgenſi fuit declaratum, quòd proprietarij pœna, quæ aliquando ponitur in conſtitutionibus eſt pœna priuationis actuum legitimorũ, & canonicæ ſepulturæ: at pro laicis, priuatio vocis actiuæ, & paſſiuæ, ac viſitationum in iudicio. Ita habetur in Monumentis *f* Ordinũ, circa quam cõſtitutionem, multa dicenda veniunt circa negationem ſepulturæ Eccleſiaſticæ, pro fratribus proprietariis, de quo vide infrà hoc Tomo, in quęſtione de ſepulturis. Quis autem dicatur proprietarius ad prædictas pœnas inferendas, ex his, quæ diximus in quæſtione præcedenti *g*, ſatis patebit, & circa hoc conſtitutiones religionum ſunt conſulendæ, nec eſt proprietarius, qui de licentia ſui Prælati habet multa ſuperflua, paratus ea reſignare, vt tenet Syluester *h*, quem ſequitur Ioannes Trullus.

f In 1. Imp. fo. 213. tr. 3 & f. 244. tr. 2.

g q. præced. ar. 10

h Sylu. relig. ii. qu. 7. Trull. de canon. reg. c. 7. n. 13.

ARTI

Digitized by Google

ARTICVLVS III.

An vniuerſaliter ſit illicitum fratribus Minoribus regularis Obſeruantiæ Burſarium in via ducere.

RESPONDEO dicendo, quòd hæc quæſtio magnā requirit diſputationem, quā relinquere decreui decidendam in hoc Tomo, cùm expoſitores regulæ noſtræ eam expōnant, & reſoluant, præcipuè doctiſſimus Corduba *a*, ad quam & ad alios regulæ expoſitores me remitto.

a Cord. ſup. reg. c. 4. q. 1 3.

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm cum fratribus Minoribus Conuentualibus ſit rectè diſpenſatum, vt poſſint habere propri um in communi.

b 1. tom. q. 4.

RESPONDEO dicendo, prout in primo Tomo *b* latè diximus, quòd fratres cōuentuales in ordine Minorum dicuntur communiter clauſtrales ſimul, & conuentuales, cuius nominis originem ibi explicauimus: nunc autem originaliùs huius nominis natiuitatem indagantes, inuenimus hoc nomen ad petitionem fratrum Minorum fuiſſe ipſis impoſitum ab Innocentio IIII. Papa, vt ex eius Bulla patet, cuius tenor in hunc modum ſe habet:

Innocētius Epiſcopus ſeruus ſeruorū Dei, dilectis filiis fratribus ordinis fratrū Minorū ſalutem, & Apoſtolicā benedictionem. Cùm tanquā veri, & fideles Chriſti miniſtri elegeritis vobis in domo Domini māſiones, dignū eſſe credimus vt habitacula veſtra inter alias honorabiles congregationes fideliū ſtatuamus. Hinc eſt igitur, quòd veſtris ſupplicationibus inclinati præſentium autoritate decernimus, vt Eccleſiæ veſtr. omnes, vbi cōuētus exiſtūt, conuentuales vocētur: concedentes vobis nihilominus licentiā, vt in ipſis Eccleſiis ad opus fratrum veſtrorum habere liberè cœmeteria valeatis. Nulli ergo hominum liceat, hanc paginā noſtræ conceſſionis, & conſtitutionis infringere, vel ei auſu temerario contraire: ſiquis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorū eius ſe nouerit incurſurū. Datum Lugduni Non. Aprilis, Pontificatus noſtri, anno VI.

c Rod. lib. 2. hiſto. religion. Franciſc. f. 149. p. 2.
d Reg. caſ. 7.

Ex hac Bulla, ait Petrus Rodulphus *c*, conuincitur, & proſternitur error, & temeritas Seraphini *d* Regij, qui in ſuo libello centum caſuum abutitur nomine conuentualium contra declarationem Innocentij IIII. Pontificis maximi. Qui bona poſſident in communi, ex diſpenſatione Apoſtolica, de cuius diſpenſationis iuſtificatione quæritur in titulo quæſtionis.

Pro cuius rei explicatione eſt notandum quòd anno Domini 1495. fuit Pariſiis quidā Frater Ioannes cognomento Perrinus ex Nouo Caſtro, qui cōpilauit quæſtionem, in qua rationibus, & autoritatibus nonnullis nititur oſtendere, regulam non valentes commodè obſeruare ſpiritualiter, hoc eſt ad literam, ſine aliqua Gloſſa, & limitatione, minimè eſſe tutos apud Deū, & in conſcientia. Fundamentum huius viri eſt, quia intentio D. Franciſci fuit inſtituere ordinem in altiſſima paupertate, quam ſuis poſteris iure hæreditario reliquit, cùm paupertas ſit regina omnium virtutum: Theſaurus enim monachorum, nihil aliud eſſe videtur præter volūtariam paupertatem. Ex quibus Perrinus duo infert, primò quidem, quòd habere prædia, & annuales redditus, quæ inter bona immobilia computantur, eſt contra paupertatem regulæ. Nā vbi proprietas, ibi ſingularitas, vbi ſingularitas, ibi angulus, vbi angulus, ibi ſordes, vbi ſordes, ibi non habitat ſpiritus munditiæ, & puritatis amator perpetuus Chriſtus Ieſus. Ex hoc pendet ſecūdum eius dictum, videlicet priuilegia derogare puritati regulæ, & diſpenſationē, ſine cauſa iuſta eſſe nullam, quin potiùs diſpenſanti, & diſpenſato maximum detrimentum afferre. Huc vſque Perrinus.

Sed ſupradictus Perrinus debuit aduertere quòd quādo ſummi Pōtifices aliquā faciunt ſuper huiuſmodi rebus diſpenſationem, in dubio credendum eſt cauſas talis diſpenſationis eſſe ſatis iuſtificatas. Vnde anno Domini 1258. Alexander IIII. Pontificis Greg. IX. nepos rigorem regulæ Minorum in multis miſericorditer temperauit, Pōtificatus ſui anno quinto. Quod fecerunt quoq; multi alij ſummi Pontifices velut prædicti ordinis veri patres, vt Innocentius IIII. Viderunt enim Franciſcanam familiam latè multiplicatā, & quod prima rerū facies ſenſim quodam laxiori vitæ genere pro temporum volubilitate, hominúmque varietate, longè immutari cœpit. Cui ſanè veluti morbo nullū opportunum medicamen pro temporum conditione adhiberi poteſt, impoſſibiléq; eſſe videtur, vt in exiguis paruiſque redditibus conuentuū obſeruantia regulæ ſeruari queat. Quod etiā noſtris tēporibus ſanctiſſimè conſiderauit Pius V. qui paternè tentauit deducere conuentuales, ad priorem regulæ rationem, fragilitatem, atque obſeruantiam: nouit tamen indigentiam, & penuriam religionis, neque in minori numero, quàm duodecim fratrum poſſe fieri obſeruantiam, vt patet per motum eius proprium, cuius initium eſt, *Pius Epiſcopus, illa nos cura*; vnde fatendum eſt Perrino multa eſſe in ordine, quæ non ſunt de ordine, & indigent correctione: fatendum eſt etiam, quòd venenum charitatis eſt terrena cupiditas, & vt ait Gregorius magnus, tāto quiſque à ſuperno amore diſiungitur, quanto magis infimis delectatur, & quòd diuitiæ, ſi attrectētur, veluti ſpinæ confodiunt, & exulcerant animam, imponuntque vincula, & compedes pedibus conſcientiæ, & quòd hæc duo pronomina, meum, & tuum, ſuſcitant faces inuidiæ, rixas diſcordiæ, & lites, & in hoc præcipuum fuit beati Franciſci ſtudium, vt à ſua relegaret regula loculos, & illicitam omnem conquiſitionem, atque ſuperfluorum prouiſionem, & paupertatem, induxit virtutem illam cœleſtem, per quā terrena omnia calcātur, in eaque paupertate, quam ſibi inclytus pater in ſponſam accepit, fundauit regulam ſuam, ſicut canit Thomas de Capua in hymno ab eo edito, *In paupertatis prædio Minorum plantans vineam.* fatendum eſt etiam Perrino, quòd habere redditus annales, & prædia eſt contra puritatem regulæ. Sed dicō, quòd aliquid recipi poteſt in proprietatem, & vſum, aliquid in proprietatē, & non vſum, aliquid in vſum, non in proprietatem receptio rei in proprietatē prohibetur fratri Minori, & quia ad hoc, quòd teneat donatio non ſolùm requirit liberam voluntatem in dante, & in recipiente, ſed non prohibitionem legis, vel ſuperioris, inde eſt, quòd quamuis aliquis ſit dominus pecuniarum ſuarum, non poteſt eas donare fratri Minori, cùm receptio rei in proprietatem ipſi ſecundùm ſuam regulam prohibeatur. Secundò receptio quarundam rerum ad vſum conceditur fratri Minori, vt veſtium, & librorum. Conceduntur etiam ipſis fratribus breuiaria, & miſſalia ad celebranda diuina officia, & lectoribus, & prædicatoribus conceduntur libri. Quòd non prohibet regula, prout explicant quatuor magiſtri, & declarat diuus Bonauen-

tura in expoſitione illorum verborum, *nolite cogitare de craſtino*. Et ſi fratres nihil penitus recipiebãt, in principio exorientis religionis, in illo recenti feruore diligebantur ab omnibus, vt perſpicuè cernimus inter initia cuiuſcumque ordinis; ſed temporum ſucceſſiones declarant, quòd refrixit multorum charitas, & murem (vt in prouerbio eſt) miſſum eſſe in peram. Tertiò receptio pecuniæ, & denariorum, quoad proprietatem & vſum, & affectum prohibetur fratribus Minoribus per ſe, & per interpoſitam perſonam. Dicit Petrinus priuilegia conuentualium derogare in primo, & in hoc puritati regulæ. Cui reſpondetur derogare ſanè, ſi ſurreptitia eſſent: at non ſunt ſurreptitia, cùm in eis cauſa vera talium indultorum proponatur, multa ſua ſponte ſummi Pontifices illis conceſſerunt, vt patet per Bullas Apoſtolicas, & quod magis eſt, Sixtus huius nominis IIII. ſummus Pontifex, qui ex conuentualibus Minorum ad ſupremum Pontificis apicem aſſumptus eſt, nouit veritatem, vidit & expertus eſt, & tantum abeſt, quòd fuerit ſupplicatum à fratribus, vt ipſe motu proprio, cum fratribus conuentualibus diſpenſauerit. Quæ & approbauit Paulus III. Pontifex maximus, & habetur Diploma Viterbij, in ſacrario Eccleſiæ ſancti Patris noſtri Franciſci, prout refert Rodulphus *a*, & vltrà concedit, quòd conuentuales poſſint ſuccedere in temporalibus bonis, in quibus de iure ſuccederent, ſi in ſæculo manſiſſent, legata pia, & eleemoſynas recipere, tenere, & habere, & in proprios vſus conuertere, vt poſſint ſibi ſuffragari, de licentia tamen ſuperioris ſui.

a Rodulphus vbi ſu.

Vnde his ſtantibus error eſt dicere eos, qui diui Franciſci regulam iuxta Eccleſiæ interpretationem, per ſummos Pontifices factam obſeruant in ſtatu eſſe damnationis: nam ex hoc Eccleſiam errare (quod abſit) ſequeretur in his, quæ ad animæ ſalutem ſpectant. Imò dicebat Nauarrus *b* quòd mallet eſſe conuentualis ſeruando regulam beati Frãciſci relaxatam Apoſtolica autoritate, quam frater de Obſeruantia non ſeruando illam integram, quam integram vouent obſeruantes, iuxta declarationem Nicolai III. & Concilij Viennnenſis. Ex quibus infertur, cum præfatis conuentualibus eſſe à Sede Apoſtolica ſanctiſſimè diſpẽſatum. Iuxta quam diſpenſationem, non vouent regulam fratrum Minorum abſolutè, ſicut vouent fratres de Obſeruantia, ſed verba profeſſionis eorum ſunt iſta:

b Nau. in cõment. 4. de reg. n. 17.

Ego F.N. voueo, & promitto Deo omnipotẽti, & beatæ Mariæ ſẽper Virgini, B. Frãciſco, & omnibus ſanctis & tibi pater toto tẽpore vitæ meæ ſeruare regulam fratrum Minorum, per dominũ Papam Honorium confirmatam, & à pluribus Pontificibus declaratã, præſertim ſecundum determinationẽ Martini IIII. & V. & Clementis II. Eugenij IIII. Sixti quoque IIII. & Alexandri VI. viuendo in obedientia, ſine proprio, & in caſtitate.

Et hoc modo profeſſi ſunt & perſeuerauerunt viri doctiſſimi, & præclariſſimi, qui & ad Apoſtolicum dignitatis apicem aſcenderunt, quorum ſtatum non debuit Perrinus condemnare, neque alij reformati contra ipſum verba proferre, non credentes ſe tot patribus prudentiores, quos Deus ad tam eminentem ſtatum euocauit. Solùm enim ipſis reformatis licet dolere, quod fortè multi eorum, & etiã familiæ Obſeruantiæ non ſeruant, neque ſatagunt integrè ſeruare ſuam regulam, & lugere, quòd multi clauſtrales & conuentuales laxiùs ſeruent illam, quam à Sede Apoſtolica fuerit laxata, percupientes, vt omnes legem ſuam intelligant, & ad amuſſim adimplere conentur, & nullus illorum declarationem, & relaxationem Apoſtolicam autoritate priuata dilatet. Hoc enim munus reformatorũ eſt illorum, quorum profeſſio inſtrumentis reformatioribus ad charitatem tendit, & non murmurare, & iudicare, cum Dominus prohibeat ante tempus iudicare.

QVÆSTIO XXXI.

De peſte, in quinque articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quinque.

1 *Quid ſit peſtis.*
2 *Quomodo Prælati in peſte ſe habere debeant.*
3 *Vtrum religioſi tempore peſtis poſſint fugere.*
4 *Vtrùm Prælati mendicantes poſſint compellere ſuos ſubditos ad ſeruiendum infirmis peſte laborantibus, extra monaſterium.*
5 *Quomodo Prælatus ſe debeat habere in hac obedientia imponenda.*

ARTICVLVS I.

Quid ſit peſtis.

Reſpondeo dicendo, quòd peſtis eſt idem, quod epidemia, de cuius definitione multa diximus, in primo Tomo *c*, in quo loco probauimus, quòd in tempore peſtis poſſunt Moniales à clauſura exire, quibus addendum, quòd vt exeant neceſſarium eſt, quòd ipſa peſtis ſit vera, & probata; ſicut enim tempore incendij, aut aquæductus, qui inundat monaſterium, licitum eſt ipſis exire, ita etiam tempore peſtis, quando aër eſt corruptus, & multi infirmantur, & moriuntur, licitum eſt ipſis propter ineuitabile aliàs periculum à clauſura exire.

c 1. to. q. 47.

ARTICVLVS II.

Quomodo Guardiani in tempore peſtis debeant ſe habere quoad ſe.

Reſpondeo dicendo, quòd Guardiani, & Priores, cùm comparentur curatis, tenentur emere, & ſibi præparare antidota præſeruatiua, & remedia, quæ à pharmacopolis conficiuntur ad euitandum infectionem, ſeu communionem peſtis & ipſis tenentur vti, quibus habitis tenẽtur miniſtrare actualiter infectis ſacramenta confeſſionis Euchariſtiæ, & extremæ vnctionis, vel ſaltem ſacramẽtum pœnitentiæ. Quod autem teneantur, ſibi præparare antidota, patet, quoniam obligantur ſub peccato mortali adhibere remedia proportionata ad finem officij ſui, videlicet ad curationem animarum ſibi commiſſarum neceſſaria, & conuenientia, tenentur item ad remouendum impedimenta contraria, quæ vel retardant, vel præpediunt poſitiuè, vel priuatiuè executionem dicti finis. Tenentur tertiò, non ſe cõſtituere in ſtatu, in quo, vel non poſſint, vel difficiliter poſſint exequi ſuum finem, aliàs ſua culpa & negligentia deficerent ſibi ipſis, & partibus ſui officij ſicut enim militi incumbit neceſſariò defenſiua arma apud ſe habere, & corporali medico ſimiliter præſeruatiua, ne ille à præliando, nec iſte à medendo legitimè excuſatur coram domino, ſi ob illorum carentiam recuſet alter mederi, alter præliari, ſic & Guardiano, & Priori, cùm ſint curati, accidit, vt in ſimili tenet Bañes *d*.

d Bañes 2. 2. q. 20 ar. 5. & latius q. 32. art. 7. dub. vi. & q. 32. ar. 5. conc. 4. in corpo.

Quòd autem his remediis præſeruatiuis vti teneantur

neantur patet:timor enim cadens in cõſtantem virum,nullo modo excuſaret illũ, ſi cõſultò præſeruatiua talia relinqueret.imò in vitiũ puſillanimitatis incurrerent,cùm recuſarẽt exequi operationem, ſibi proportionatam, & recuſarent in id tendere, quod alias ſibi debitum,& potentiæ ſuæ commenſuratum eſt,quod ex doctrina diui Thomæ *a* ſatis patet.Ponere enim pro ouibus animam ſuam,quod eſt actus paſtoralis officij; in tantum habet periculum vitæ annexum, vt omnis rectitudo illius cõſtituatur ex periculo vitæ,ſicut & cæteri actus fortitudinis,qui ſi diſcrimen vitæ effugerent,in vitium inciderent,vt ſubtiliter diſſerit Caietanus *b*.

a *D.Tho.2.2.q.133.ar.1.*

b *Caiet.quodlibet.3.tract.qq.vn.in sol.ad 2.*

Dixi aut ſaltem ſacramentum pœnitentiæ: nam quamuis morientibus debeãt reliqua etiam duo exhiberi, quando tamen non poſſunt ſingulis illa tria miniſtrare, ſemper primo loco ſacramentum pœnitentiæ ſingulis eſt miniſtrandum, tanquam magis neceſſarium adultis.

Ex his infertur,quòd cùm Guardiani de iure naturali, & diuino teneantur remouere omnia impedimẽta, quibus ipſi poſſunt impediri à curãdis corporaliter, & ſpiritualiter ſubditis ſibi cõmiſſis non bene facturos, ſi ſe exerceant perſonaliter in adminiſtrandis ſacramentis ciuitatis infirmis epidæmia laborãtibus, tum quia excommunicatione cum ſæcularibus infirmis poteſt ipſis aliquod contagium huius infirmitatis euenire,quod toti ſuæ cõmunitati maximè noceret, tum etiam, quia ex huiuſmodi communicatione ipſi poſſent infirmari, & deficere in his ad quæ de iure diuino obligantur propter ea, quæ tantùm ſuperogatoria cẽſentur.Cuiuſmodi eſt adminiſtrare ſacramentum epidemiæ infirmis non ſuis ſubditis.

ARTICVLVS III.

Vtrùm religioſi tempore peſtis poſsint fugere.

RЕſpondeo dicendo primò,quòd non ſolùm licet,ſed eſt valde honeſtum vitam propriã negligere pro amici vita tuẽda,& pro infirmis huiuſmodi curandis, quæ ſententia adeò eſt vera,vt non indigeat probatione,& eſt ſentẽtia D.Thomæ *c*, & cõmunis dicentis,quòd Pilades fecit optimè & honeſtiſſimè,cũ mori voluit pro amico ſuo Oreſte. Itẽ D.Auguſt.*d* illud affirmat, & omnium apertiſſimè Lactantius *e* Firmianus.Et eſt expreſſa ſententia Ariſtotelis *f*. Et hoc probatur teſtimoniis ſacræ Scripturæ;apud Ioãnem *g* enim ait Chriſtus Dominus, *maiorem charitatem nemo habet, quàm vt animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis*. Ex quo loco ſic arguitur,ſi hoc non eſſet licitum,Chriſtus non adduxiſſet illud ad cõfirmationem ſui facti,id eſt mortis, quam appetiit pro nobis.Et cõfirmatur, quia ſi hoc non licet,ideo eſſet, quia vnicuique vita propria eſt magis bona,quàm vita alterius; ſed vita corporalis Chriſti,erat maius bonum,quã ſpiritualis reliquorũ hominum:ergo Chriſto non licuit pro hominibus mori,ſed Chriſto licuit mori etiã pro inimicis;ergo nobis ſimiliter licebit mori pro amicis. Ex quibus, & aliis,quæ in præſentiarum adduci poſſent, colligitur licitum,& honeſtum eſſe ponere ſe periculo mortis pro vita corporali proximi curanda.

c *D.Th. in 3. ſent.diſt.24.q.2.a.3.ad 3.*

d *Aug.lib. de amicit.*

e *Lact.lib.54. diuin. inſtit.c.18.*

f *Ariſt.lib.9. eth.c.9.*

g *Ioann.14.*

Dico ſecundò,quòd licèt ſit honeſtũ,& laudabile exponere vitã propriam pro vita proximorum, non tamen ſunt omnes religioſi obligati ad non fugiendum mortẽ & periculum in tempore peſtis,pro ſalute proximorũ:nam religioſi, qui vitæ contemplatiuæ incũbunt,quiq; pro obiecto non habent opera miſericordiæ ſpiritualia,vel corporalia, erga populum exercere,vt Carthuſiani Camaldulenſes,& cæteri monaſticæ vitæ profeſſores, Eremitæ, Ieſuati, Canonici Regulares,Teatini,& alij huiuſmodi poſſunt fugere à loco peſtis ſine ſcrupulo, nec infectis laicis,extra monaſteria degẽtibus tenentur in ſpiritualib. ſubuenire.Hæc cõcluſio eſt Caietani *h*, quã ſequitur Bañes,qui omnes dicũt eſſe opus ſupererogationis,& huius opinionis eſt Armil.*i* probatur cõcluſio,quia cũ non ſint curati,non tenentur ex officio,neq; ex profeſſione, & inſtituto obligantur ad hæc munera præſtanda; ergo nullo modo tenentur permanere, quia nemo obligatur ad opera ſupererogatoria,niſi in caſu extremæ neceſſitatis, quocirca licitè poſſunt fugere,& ſeruare vitã,quòd ſi illorum Prælati id illis præciperẽt,puto non teneri obedire,quoniam licèt id,quòd præcipitur,ſit actus virtutis,& licita ſit talis obediẽtia,in ſe,nõ tamẽ eſt neceſſaria, cũ non ſit ſecundũ regularẽ Obſeruantiam ipſorũ,nec ſit de contẽtis in regula ſtatutis, ſeu cõſtitutionibus ipſorum,neque concernat commune bonum ordinis,ſeu religionis,quam profitentur.

h *Caie.2.2.q.26.ar.3. Bannes 2.2.q.33.ar.3.*

i *Armill.v. Epiſ.n.6.*

Dixi extra monaſterium:nam ſi peſtis eſſet inter monachos,ſeu in conuẽtu,aut monaſterio, deberẽt obedire, ſub peccato mortali,Prælato præcipienti, vt infectis monachis miniſtrarent,tam temporalia, quàm ſpiritualia,etiã cum periculo vitæ, vt optimè probat Caietanus *k*,optima ratione,quoniã ſuperior homo poteſt præcipere omnes exteriores actus neceſſarios ad commune bonum illud,cuius curã habet,ad quod ſubditos habet,& ſubditi tenẽtur obedire,non obſtante quocunq; vitæ periculo annexo. Vnde Prælatus poteſt præcipere ſubditis religioſis ea,quæ ſunt ad mutua obſequia,inter quæ non infimum locum tenet cura infirmorum, ideo tenetur ſubditus obedire,ad ſeruiendum ægris,etiam infectis epidemiæ morbo,quoniam hoc periculum vitę comitanter ſe habet ad opus, quod per ſe præcipitur ſcilicet ſeruitium infirmorum. Hæc Caietanus, aliàs neque Rex poſſet præcipere militi, vt prælíaretur,vel defenderet ciuitatem, cùm ibi ſit periculum mortis concomitans.Et confirmatur:nam præceptum fortitudinis ẽneruaretur, vt optimè habet D.Thomas *l* dicens,fortis bene ſe habet,circa pericula cuiuſcunque mortis,præſertim, quia cuiuſcũque mortis homo poteſt periculum ſubire propter virtutem,putà cum aliquis refugit,amico infirmãti obſequi propter timorem infectionis,vel cùm non refugit itinerari,ad aliquod pium negotium proſequẽdum propter timorem naufragij vel latronum. Hæc D.Thomas *m*,& Caietanus,quod idem habẽt Tabien.*n* & Viguerius.Præterea,quando quis obligatur ad aliquid faciendum, ex debito legali poteſt homo à iudice, & ſuperiori cogi ad illud implendum,vt dicunt D.Thomas *o*,& Caietanus, ſed monachi,ad hæc ſeruitia præſtanda, implicitè ſaltem ex lege regulæ tenentur, vt inquit D. Bernardus *p*, & D.Thomas in terminis hoc dicit,ergo. Denique, ſi religioſi ad hoc non tenerentur, ſcilicet mutuo ſibi ſuccurrere in huiuſmodi caſu peſtiferæ infectionis, profectò monaſticæ Reipublicæ, & ſtatui religioſo minùs rectè prouiſum eſſet, quod non eſt aſſerendum,cùm ſint inuicem mẽmbra,& cum vitę periculo debeat alter alterius in hoc onera portare. Et de religioſis noſtri ordinis fratrum Minorum minimè licet dubitare,cùm in eorum regula *q* cõtineatur,& ipſis præcipiatur, vt miniſtrent fratribus infirmis ſicut vellent ſibi ſeruire.

k *Caietan. in ſuis opuſc. to. 3 tr.9.q. vn.*

l *D.Tho.2.2. q.123.ar.5.*

m *D. Th. vbi ſu. vbi Caiet. pen an.*

n *Tabien. v. fortit. Viguerius ti. de fortitud.*

o *D.Thom.& Caiet. 2. 2. q. 118. ar. 4. & q.80.*

p *Bernard. in lib. de diſ. & præcip. D.Th. in quodlib. 1. q.28.ar.15.*

q *Reg. fratr. Min.c...*

Dico tertiò,quòd religioſi,qui particulari voto ſe obſtrinxerũt adminiſtrãdis infirmis tempore peſtis debent ex iuſtitia legali, non ſolùm ex debito charitatis non fugere, & infirmis adminiſtrare.Hoc dictum eſt clarum;multa enim,quæ ſunt de cõſilio,&

de perfectione charitatis, poſſunt cadere ſub voto, quo facto vouentes debent illud exequi ex iuſtitia, & debito legis, ſeu regulæ, ſic profeſſæ, vt habet D. Thomas *a*, huiuſmodi ſunt fratres congregationis miniſtrorum infirmorum tempore Sixti V. erectæ fratres hoſpitalarij, vt congregationis Ioannes de Dios, vulgo nuncupati fratres ſancti ſpiritus de Saxia in vrbe, & alij huiuſmodi. Hi enim ex debito profeſſionis ſuæ, & ex fine voto comprobato perſpicuum eſt teneri ad huiuſmodi miniſteriũ. Quẽadmodum etiamſi beneficium aliquod Eccleſiaſticum erectum, & inſtitutum eſſet, cum hoc onere, vt qui illud obtineret, præfata munera ex iuſtitia ſubire deberet. Quo autem vtiliter, & ordinatè tale miniſterium adimpleant, debent præuia licentia ſuorum rectorum negotium Epiſcopo conferre, & ab eo regulam & methodum miniſtrandi recipere.

a D. Thom. opuſ. 18. c. 11. in princ.

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm Prælati Mendicantes poſsint compellere ſuos ſubditos ad ſeruiendum infirmis peſte laborantibus, extra monaſterium.

RESpondeo dicendo videri, quòd regulares, ſeu religioſi, qui vitæ actiuæ incũbunt, & populis Chriſtianis, ſeu Eccleſiæ Dei, & Epiſcopis profitentur, ſe ad ſalutem animarum coadiutores, quando arbitrio Epiſcopi, vel euidentia facti parochi non ſupplent, neque ſatis numero ſunt ad adminiſtrandum in feſtis, tenentur, ſub peccato mortali manere in loco peſtifero, neq; licite poſſunt aufugere. Explico dictum, in magnis ciuitatibus, vbi numeroſa eſt populorum multitudo, non poſſunt profectò quinque, vel ſex parochi, qui in illa ciuitate erunt, morbidorum neceſſitatibus eodem tempore ſatisfacere, vt experiẽtia ſæpe docuit, tũc videtur, quòd fratres Mendicantes, & potiſſimum ordinis Prædicatorum, tenentur miniſtrãdo ſupplere, vt habetur ex diuo Thoma *b* quem ſequitur Bannes. Imò illis, quibus incumbit ex officio deficientibus, vel, vt dictum eſt, commodè huiuſmodi infirmitatibus ſatisfacere non valentibus, poſſunt, & debent ab Epiſcopis locorum vocari, & à Romano Pontifice deputari, & mitti per diuerſa loca, & diœceſes ad adiuuanda pericula animarum infectorum, & tenentur ſub peccato mortali accedere, & præpoſitus locorum tenetur his præcipere. Et probatur: nam ordines Mendicantes ad ſalutem animarum præcipuè ſunt inſtituti, & deſtinatus eorum finis eſt, per prædicationes, confeſſiones, & alia pia opera ſaluti animarum incumbere; ergo ſi id recuſarent, agerent contra finem deſtinatum, & in eorum conſtitutionibus contẽtum, & expreſsè promiſſum. Cùm enim ex eorũ inſtituto, pro obiecto habent circa fidelium animarũ ſalutem verſari, iis operibus miſericordiæ exhibitis ſubuenire, proculdubio, ſi fugerẽt, vel recuſarent tempore peſtiferæ infectionis opera præfata actualiter exercere, deuiarent à fine proprio, ab inſtituto, & ſcopo ſui ordinis, quod ſine culpa peccati mortalis effici non poteſt; huius enim finis non eſt ad libitum, ſeu voluntarium quid, aut ad vtrumlibet, ita quòd poſſint illud velle, aut non velle, ſed quid neceſſarium, & determinatum, ac proprio inſtituto huiuſmodi religioſis propoſitũ acceptatum, ac voto, & profeſſione implicitè, vel explicitè comprobatum. Hæc eſt doctrina D. Thomæ *c* dicentis, *Conuenientiſſimũ eſt ad prædicandum, ad cõfeſſiones audiendũ, & ad alia huiuſmodi, quæ pertinent ad ſalutem animarũ, aliquam religionem inſtitui procurãdo vtilitatem proximorũ, per ea quæ pertinẽt ad ſpiritualem animæ ſalutem.* Et alibi *d*, *ſubuenire Prælatis in tali miniſterio eſt huiuſmodi religionis proprium*, & loquitur etiã de miniſterio audiẽdæ cõfeſſionis. Et alibi *e* ait *quòd non ſolũ Curati, ſed etiã Religioſi & quicunq; alij minoris ordinis, qui Epiſcopis in eorũ ſeruitio ſubſeruiũt, formã ſeptuaginta diſcipulorũ tenẽtes, obligẽtur ſaluti animarũ incũbere. Opportunũ autẽ fuit, vt præter ordinarios Prælatos alij aſſumerentur ad huiuſmodi officia propter multitudinẽ fidelis populi, & ob difficultates inueniẽdi ſufficiẽtes perſonas diſtribuendas ſingulis plebibus.* Et alibi ait idẽ Angelic⁹ *f* Doctor, *quòd religioſi poſſũt circa Eccleſiaſtica officia occupari, ex cõmiſſione Prælatorũ, & præcipuè illi quorũ religiones ad hoc ſunt ſpecialiter inſtitutæ, quæ ſane ſũt ordines Mendicãtiũ, & ſimilia.* Ita D. Thomas etiam in opuſculis *g*, dicens; Manifeſtum eſt autem huius inſtituti vinculum, & rationem, præſertim in religione Prædicatorum, & tradunt Caiet. *h* & Bannes.

b D. Tho. 2. 2. q. 186. a. 2. & 9. & qu. 188. ar. 4. ad 2. & art. 5. & in opuſc. 19. c. 4. Bannes 2. 2. q. 33. a. 3. dub. 3.

c D. Tho. 2. 2. q. 188. ar. 2.

d D. Thom. in d. art. 4. ad 2.

e In d. art. 4. in ſolu. ad 5.

f D. Thom. 2. 2. q. 187. ar. 1. ad 3.

g Opuſ. 18. c. 16. in fin. & c. 24.

h Caiet. ſup. d. ar. 4. & Bannes vbi ſup.

Quod inſuper oſtẽditur ex eo, quòd huiuſmodi religiones ſũt verè inſtitutæ, à Romano Põtifice approbatę, in Supplementũ multitudinis fidelis populi, vt ait Caiet. *i* dicens quòd malè de facto conſultũ eſſet populo Chriſtiano, ſine tali ſupplemẽto, quod Deus dedit. Igitur cùm huiuſmodi religioſi ſint ex proprio inſtituto, coadiutores in ſpiritualibus animarum, & in ciuitatibus & locis tẽpore peſtis Curati ordinarij, propter currentẽ morbum ſatisfacere patiẽtibus nõ poſſint, relinquitur quòd neceſſariò illi ſupplere debeãt, & cõſequẽter nõ poſſe diſcedere, cùm hic caſus ſit iudicãdus grauis neceſſitatis. Et cõfirmatur, quia ob multitudinẽ infectorũ ſacerdos ſecularis nõ curatus tenetur; ergo multo magis regulares qui ex inſtituto ad ſubueniendum animabus obligantur.

i Caiet. vbi ſup. in ſolut. ad 3.

Præterea probatur noſtrum intentum, tempore hæreſis tenentur, ſub peccato mortali, religioſi, qui ex inſtituto habent prædicare, & ſtudere, etiã cum periculo mortis, quãdo quis ab infidelib. ſeducitur, nõ diſcedere ab eo loco, ſed debet manere, docere & prædicare, vt populus à ſeductione liberetur. Iuxta D. Thomam *k*; ergo etiã ad confeſſiones audiẽdas tempore peſtis in caſu quo Curati non ſufficiant.

k D. Thom. opuſc. 18. c. 14.

Denique diſceſſus religioſorũ tẽpore peſtis, nequit eſſe, ſine maximo ſcandalo vniuerſæ ciuitatis, cùm in ea redditus, prouẽtus, & eleemoſynas acceperint, & quamuis ratio ſcandali, ab extrinſeco, & per accidens rationẽ culpæ inducat, non effugit ſæpe labẽ peccati mortalis, præſertim in caſu noſtro, cùm ſit publicus, & grauis neceſſitatis. Hanc opinionem his, & aliis defendit Rutilius Benzonius *l*, Epiſcopus Lauretanus. Qui doctiſſimum his temporibus edidit commentarium, in quo hæc, & alia ſcitu digna doctè reſoluit.

l Benzo. de fuga c. 1. diſ. 1. q. 1. a pa. 12.

Quod ego cõfirmo ex his quæ Clemens *m* V. in Concilio Viẽnenſi Eccleſiarum Prælatis præcipit, circa fratres ordinum Prędicatorum, & Minorum; ait enim diſtrictè præcipiendo, *Mãdamus, quatenus pro diuina, & Apoſtolicæ ſedis reuerentia prædictos ordines, & profeſſores eorum habentes affectu beneuolo, cõmẽdatos fratribus ipſis, non ſe difficiles, graues, duros, aut aſperos, ſed poti⁹ fauorabiles, propitios, ac benignos, piaq; munificentia liberales, ſe ſtudeãt exhibere, ſic eos in prædicationis officio, & propoſitionis verbi Dei, ac in omnibus aliis prædictis, tanquã cooperatores eorũ idoneos, & laborum ſuorum participes prompta benignitate recipiant.* Ex quibus verbis colligunt communiter Doctores profeſſores ordinum prædicatorũ, & Minorum, eſſe coadiutores Curatorum à Sede Apoſtolica deputatos, adeò quòd aſſerit Marcus Antonius Cuquus *n*, ipſos reſpectu confeſſionũ ſecularium iuriſdictionem

m Clem. dudum. de ſepul.

n Cuquus.

Digitized by Google

ctionem habere à iure priuilegio perpetuo ordinariam, de quo in additionibus ad ſummam, & cruciatam latè egi. Vnde ſi ſunt coadiutores, officium coadiutorum debent exercere, quod petit, vt ſaltẽ deficientibus Curatis propriis ipſi, vt coadiutores eorum ſuppleant defectum. At cùm hæc opinio aliquibus noua videatur, & ſit ad ædificationem religionum, & ad ſoluendas animas ſatis neceſſaria, argumenta, quæ contra eam adducuntur, propoſui in medium afferre, vt ex eorum ſolutione veritas magis illuceſcat.

Ad Argumenta.

PRimò arguitur; Religioſus non tenetur omnia conſilia, ad perfectionem charitatis ducentia implere, ſed illa quæ determinata ſunt & taxata, ſecundùm regulam quam profeſſus eſt, cætera etſi in præparatione animi ſint, in præcepto non cogitur adimplere, niſi quando neceſſitas requirit, iuxta doctrinam diui Thomæ *a*. Reſpondetur quòd religioſus non tenetur, ad omnia exercitia, quibus ad perfectionem peruenitur, ſed ad illa, quæ determinatè ſunt ei taxata, ſecundũ regulam, quam profeſſus eſt ita *b* diuus Thomas, & etiam ad illa, quæ ex proprio inſtituto, illius religionis cenſentur, vt idem Angelicus Doctor *c* docet, & cùm inſtitutum religioſorum Mendicantium huiuſmodi ſit, vt Prælatis in miniſterio animarum, ſubuenire & coadiuuare debeant, præſertim, quando ſine eorum auxilio, multitudini, non niſi difficulter ſuccurri poteſt, ideo dicimus tunc eſſe obligatos non fugere.

a *D.Tho.* 2.2 *q.*186.*ar.*2.*&* *in* 4.*d.*1.*q.*2. *ar.*6.*q.* 2.*ad* 3.
b *D.Th.* 2.2. *ar.*2. *in corp. ar.*
c *D.Tho. vbi ſu.q.*188.*art* 4.*ad* 2.

Secundò arguitur. Cùm tria ad profectionem fraternæ dilectionis faciant, inimicorum dilectio, expoſitio animæ ſuæ pro fratribus ad pericula mortis, ordinatio totalis vitæ ſuæ in vtilitatẽ proximorum, & hæc tria ſint propria ſtatus Epiſcopalis, vt ait diuus Thom. *d* ſequitur, quòd ad hæc religioſi non tenentur. Quod confirmatur, ex eodem diuo Thom. *e*, dicente; obligantur enim religioſi ad hoc quòd temporalia deſerant. quòd caſtimoniam ſeruent, & quòd ſub obedientia viuant, quibus multo eſt amplius, & difficilius, pro ſalute animarũ vitam ponere ad quod, vt dictum eſt, Epiſcopi obligantur. Vnde manifeſtum eſt grauiorem eſſe Epiſcopalem obligationem obligatione religionis. Reſpondetur verum eſſe eſſentialiter huiuſmodi exercitium ſpectare ad ſtatum Epiſcopalem, quæ ſecundariò, & minùs principaliter pertinere quoque poteſt ad ſtatum illarum religionum, quæ ad ſalutem animarum inſtitutæ ſunt, & hoc in caſu, quo curati primò obligati ſupplere non poſſint. Quemadmodum, quamuis prædicatio verbi Dei ſit proprium Epiſcoporum, vt dicitur in Concilio Tridentino *f*, non tamen repugnat, etiam ex proprio inſtituto, ex commiſſione tamen, vel delegatione Sedis Apoſtolicæ, vel Epiſcoporum religioſis conuenire: bene autem dicit Caietanus *g*, quòd proprius actus fratrum Prædicatorum, & cæterorum non eſt prædicare, ſed ſubuenire Prælatis. hoc eſt Epiſcopis in prædicationibus actu, ita quòd non cõuenit eis prædicare, niſi miniſterialiter, ſic dicimus, quòd quamuis huiuſmodi exercitia ex officio primo competant Epiſcopis, & Curatis, ſubuenire tamen Prælatis in illis etiã ex inſtituto miniſterialiter competeret huiuſmodi religioſis, ex quo capite naſcitur eorum obligatio.

d *D.Tho.opu.* 18.*ar.* 16.
e *D.Tho.opu.* 1.*q.*18.*c.*17.
f *Con.Tri.ſeſ.* 5.*c.*2. *& ſeſ.* 24.*c.* 4.
g *Caie.* 2.2.*q.* 188.

Tertiò arguitur. Ponere animam, id eſt, vitam, pro proximo, eſt opus ſupererogationis & de conſilio, præterquam in extrema neceſſitate, ergo extra illam religioſi non tenentur. Reſpondetur negando antecedens, cùm ſit opus illis debitum, vt ex diuo Thoma *h* colligitur, ſcribente hæc verba: *Quod verò duodecimo proponitur, quòd nullum ſacrificium eſt Deo magis acceptum quàm zelus animarum; ſed animarum zelus eſt ordinatè habendus, vt primò homo zelum animæ ſuæ habeat eam ab omni affectione terrena abſoluẽdo, ſecundùm illud Sapientis* i, *Miſerere animæ tuæ placens Deo, vt patet per Auguſtinum* k; *ſic ergo ſi aliquis poſt contemptum terrenorum, & ſui ipſius in hoc procedat vlterius, vt etia aliarum animarũ zelum habeat, erit perfectius ſacrificium, ſed tunc perfectiſſimum eſt, quando ad zelum animarum habendum voto, ſeu profeſſione obligantur, ſicut Epiſcopus & religioſi, ad hoc per votum obligati.* Et quibus patet, quòd huiuſmodi religioſis hæc vota non ſunt ſupererogationis, quod etiam clariùs docuit idem Angelicus Doctor *l*, dicens, *quòd perfectionis ſtatuta magis habẽt, ne religioſi, qui ex voto ſui ordinis obligãtur ad hoc, quòd Epiſcopis ſubminiſtrent in his quæ ad curam animarum pertinent prædicando, & audiendo confeſſiones.*

h *D. Thomas in quodl.* 18. 23.
i *Eccleſ.* 30.
k *Aug* 21.*de ciuit. Dei.*
l *D.Thom. in quodl.* 18.*c.* 3.

Quartò arguitur ex autoritate Caietani *m*, quem ſequitur Bannes, & omnes dicentes poſſe religioſos tunc temporis fugere. Reſpondetur, quòd neque Caietanus, neque Bannes, loquuntur in caſu noſtræ concluſionis, hoc eſt dum peſtis ſerpit, & graſſatur in ciuitate, in qua ob multitudinem infirmorum ordinarij parochi ſupplere nequeunt, vel probabile eſt eos ſupplere non poſſe: nam in hoc caſu cùm ſit caſus grauis neceſſitatis, nullus meo iudicio, ſi recta ratione ducatur, negabit eos non teneri ad coadiuuandũ, aliàs ſibi contradicerent. Bannes enim *n* alibi ſcribit, quòd ordo Mendicantium, & præcipuè Prædicatorum, cùm præcipuè ſint inſtituti, & deſtinati ad ſalutem animarum, & eorum finis ſit procurare fidelium ſalutem, quòd Prælati dictarum religionum tenentur, ſub præcepto facere, vt huiuſmodi religioſi ſe exerceant in his operibus miſericordiæ doctrinæ prædicatione, & confeſſione, & aliis huiuſmodi. Et ſtatim dicit ſubditos peccare, niſi habeant in præparatione animi obedire Prælatis, quando prædicta munera, & officia illis iniuncta fuerint. Hæc Bannes: fuga autem in tempore neceſſitatis, vt ponimus, non eſt medium, proportionatum ad talem finem. Caietanus *o* autem videtur ſibi contradicere, quandoquidem ſcripſerit doctrinam, dicens, quòd Prælatus poteſt præcipere religioſis iſta obſequia, & tenentur obedire, non minus, quàm ſecularis miles, ſuo Principi præcipienti, vt prælietur, addens hæc præcepta Prælati non eſſe ſupererogationis, ſed neceſſitatis, reſpectu eorum, quorum ſalutem procurare debent. Atque huiuſmodi religioſi, ex inſtituto tenentur populis Chriſtianis auxilia ſpiritualia miniſtrare, vt ſæpe ipſemet docet. Vnde concludimus, quòd quando huiuſmodi contagium vniuerſale, ſeu generale Iuriſperitorum in ciuitate timetur, & quando vel ex facti euidentia, vel ex Epiſcopi monitu, illis ſignificatur proprios, & ordinarios curatos non poſſe competenter ſatisfacere indigentiis ſpiritualibus proximorum, huiuſmodi religioſos, non ex debito charitatis, & de congruo, ſed ex debito eorum inſtituti teneri permanere, & non fugere. Præpoſitóque præcipienti, vt in feſtis exiſtentibus in graui neceſſitate ſpirituali ſacramentum confeſſionis miniſtrent, teneri obedire; multa ſunt enim, vt ait D. Thomas *p*, multitudini neceſſaria, ad quæ implenda vnus non ſufficit, ſed impletur à multitudine, dum vnus hoc, alius illud facit. Hæc pro hac pia opinione adducta ſint, quæ ad eam comprobandam ſufficiunt: meminerint tamen domini Epiſcopi, quòd præcipuum fundamentum pro parte defenſata adductum eſt eſſe ipſos religioſos ordinis Prædicato-

m *Caiet.* 2.2. *q.*16.*ar.*5. *Bãnes* 2.2.*q.* 35. *dub.*4.*conc.* 4
n *Bannes vbi ſu.ar.*3. *du.*3. *anno.*2. *conc.*
o *Caiet. opu.* 3.*to tra.* 9. *q. vn.*
p *D.Tho.* 2.2 *q.*152. *ar.* 2. *p.*1.

Digitized by Google

rum, & Minorum Curatorum coadiutores à Sede Apoſtolica deſtinatos, propter quod ſummi Pontifices ipſis iuriſdictionem immediatè contulerunt ad audiendas confeſſiones ſæcularium, ita quòd domini Epiſcopi tantùm nudum miniſterium eos approbandi habeant, & iuriſdictionem illís à Sede Apoſtolica datam poſt prædictam primam approbationem perpetuò obtineant, prout in primo Tomo *a* latè tradidimus. Vnde ſi fratres ordinum Prædicatorum, & Minorum, eorum priuilegia in iure communi inſerta, & per Concilium Tridentinum minimè abrogata voluerint quotannis ad audiendas ſæcularium confeſſiones examinare, & de nouo approbare, & reprobare indifferenter, ſciant domini Epiſcopi, quòd eos, vt coadiutores datos à Sede Apoſtolica non tractant, & per conſequens videtur eorum Prælatos videri non eſſe obligatos ad imponendam obedientiam ſuis ſubditis in his neceſſitatibus. Quod ego ex dictis probabiliſſimum exiſtimo.

a 1. to. q. 59. ar. 6. & 7.

ARTICVLVS V.

Quomodo Prælatus debeat ſe habere in hac obedientia imponenda.

RESpondeo dicendo, quòd in hoc practicando ſuperiori vel Prælato, prudentia opus erit, ne ſingulis indifferenter huiuſmodi obedientiam imponat, ne vel valde infirmos, vel egregiæ conditionis viros, qui alias regularis Reipublicæ perutiles vel neceſſarij ſunt, ſine delectu ad hoc munus exponat; non enim rectè faceret Prouincialis ſi per obedientiam præciperet Guardiano, vt cum periculo vitæ ſuæ inuiſeret infirmum peſtilentia infectum, ſtantibus aliis, qui hoc munus poſſent rectè facere: nam vita corporalis Prælati multo pretiolior eſt, & maius bonum quàm vita ſubditi particularis. Cùm enim Dauid *b*, diſtributo populo per centurias vellet egredi ad præliandum, dicens, Egrediar ego vobiſcum: reſpondit populus, Non exibis; ſiue enim fugerimus non magnopere ad eos de nobis pertinebit, ſiue pars à nobis ceciderit, de nobis non ſatis curabunt, quia tu ſolus vnus pro millibus computaris: melius eſt igitur, vt ſis nobis in vrbe præſidio. Qua in re videtur labi Nauarrus *c*, dicēs, quòd Prælatus tenetur inuiſere infirmum peſtilentia. Quod ego intelligo verum, quando non adſunt alij, qui poſſunt id efficere, & ſe offerant ad illud; non enim debent conſentire ſubditi, vt eorum Guardianus, aut Prælatus id efficiat, ne caput communitatis pro aliorum vita corporali periculo vitæ ſe exponat, & manente in tali neceſſitate conuentu ſine ſuo capite, & Prælato, corruat eius regimen, & medicinæ, & neceſſaria infirmis fratribus deficiant.

b 2. Reg. 18.

c Na. in manual. ca. 24. n. 10. in fine.

Vnde non laudo Prælatum qui cùm graſſatur epidemia in populo, ipſe ante alios ad inuiſendos infirmos, & eos in corporalibus, & ſpiritualibus curandos egreditur; licèt enim hoc ſit opus charitatis, non tamen eſt charitas bene ordinata: ipſe enim pro ſuis ſubditis eſt conſtitutus, & tenetur remouere omnia impedimenta, quæ eorum ſalutem corporalem, & ſpiritualem impedire poſſunt. Et huiuſmodi egreſſus veriſimiliter, & frequenter eſt cauſa contagij peſtilentialis. Quod contagium ſi Prælatum occupauerit, quid facient oues balantes infirmæ ſine paſtore inter intemperiem aëris commorantes. Hæc paſtores animo reuoluant ſpiritu non probato deficientes ſint cauſa, vt eorum ſubditi in ſalute corporali deficiant, conſiderent, quod ipſi condemnarent Curatum, qui ad oppidum vicinum peſte affectum pergeret, vt eius infirmis corporaliter, & ſpiritualiter mederetur, cum ex tali facto in manifeſto periculo ſe exponeret, quod eſſet cauſa, vt ſuis ouibus in ſimilibus infirmitatibus, & neceſſitatibus ſuccumberet.

QVÆSTIO XXXII.

De Prædicatoribus Euangelicis, in tredecim articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tredecim.

1 *QVale, & quantum ſit prædicationis munus, & non prædicandum ſine facultate ſuperioris.*
2 *Vtrùm liceat prædicādo detrahere Eccleſiæ Prælato.*
3 *An poſſit prædicari in occulto.*
4 *Vtrùm liceat prædicatoribus euntibus ad infideles ad prædicandum aſſociari militibus contra ipſos infideles dimicantibus.*
5 *Vtrùm Religioſi poſſint prædicare in Eccleſiis ſuis, & in parochialibus contradicentibus Epiſcopis, & parochis.*
6 *Vtrùm Prædicatores ſemel approbati ab Epiſcopo teneantur iterum coram eodem Epiſcopo, aut eius ſucceſſoribus præſentari, eorum prima licentia ſuſpenſa, aut reuocata.*
7 *Vtrùm Prælati Eccleſiarum incurrant aliquam cenſuram impedientes ne parochiani audiant prædicationes regularium.*
8 *Vtrùm Epiſcopi poſſunt procedere contra Regulares errores prædicantes.*
9 *Vtrùm regulares extra clauſtra, & obedientiā ſuorū Prælatorum poſſint ad prædicationem admitti.*
10 *Vtrùm regulares prædicātes miracula, aut reuelationes non authenticas, poſſint puniri ab Epiſcopis.*
11 *Vtrùm quæſtores eleemoſynarum poſſint prohiberi prædicare ab Epiſcopis.*
12 *Vtrùm prædicatoribus regularibus aliqua priuilegia circa diuinum officium concedantur.*
13 *Vtrùm prædicatoribus regularibus aliquod priuilegium circa ieiunia concedatur.*

ARTICVLVS I.

Quale, & quantum ſit prædicationis munus, & non prædicandum ſine facultate ſuperioris.

REſpondeo dicendo, quòd quale & quantum ſit prædicationis munus, & quales ſint Prædicatores, dico, quòd oportet eos à profanorum autorum, & poëtarum fabulis, & auctoritatibus citandis abſtinere, vt docet Concilium Senonenſe *d*, & Concilium Treuerenſe *e*, quę nunc leguntur in volumine Conciliorum Surianæ editionis. Et tanta res eſt, vt non ſit prædicandum ſine facultate ſuperiorum ſtantium in loco Dei, à quo debent Prædicatores ad prædicandum licentiam obtinere, quomodo enim prædicabunt, niſi mittantur? Vnde, quòd nulli ſine facultate ſuperiorum liceat prædicare, iam olim ſancitum fuit multis Conciliorum decretis. Quod expreſſiùs innouat Innocentius III. in Concilio *f* Lateranenſi, & Concilium *g* Lateranenſe ſub Leone X. & multa tradit Brucardus *h*, tradunt Caſtro, Reportorium Inquiſitorum, Simancas, eleganter, & copioſè Conradus Brunus, & Auguſtinus de Ancona. Et nouiſſimè

d Con. Senō. c. 33. & c. 36.
e Con. Treue. in c. miſſi.
f Conc. Late. c. 3. § quia verò nonnulli.
g Conc. Late. ſeſ. 11.
h Brucar. li. 1 decreto. c. 97. & 98. & 99. Caſtr. de iuſt. hæret. c. 2. & 3. report. ver. prædicare. Simanc. de inſt. cath. tit. 10. Bru. li. 6. de hæretis. ca. 4. Aug. de poteſ. eccle. q. 64.

Conci

Digitized by Google

a Conc. ſeſ. de refor. ca. 2. §. ſiquis verò. & ſeq. & ſeſ. 24. de refor. c. 4.

Concilium *a* Tridentinum id in multis decretis commendat, & determinat. Ait enim, *Regulares verò cuiuſcumque ordinis, niſi à ſuis ſuperioribus de vita, moribus, ſcientia examinati, & approbati fuerint, ac de eorum licentia etiam in Eccleſiis ſuorum ordinum prædicare non poſſint, cum qua licentia perſonaliter ſe coram Epiſcopis præſentare, & ab eis benedictionem petere teneantur, antequam prædicare incipiant; in Eccleſiis verò, quæ ſuorum ordinum non ſunt, vltra licentiam ſuorum ſuperiorum, etiam Epiſcopi licentiam habere teneantur, ſine qua in ipſis Eccleſiis non ſuorum ordinum nullo modo prædicare poſſint: ipſam autem licentiam gratis Epiſcopi concedant.* Hæc Concilium *b*. Quod idem Concilium *c* Tridentinum determinat, vt nullus ſæcularis, aut regularis, etiam in Eccleſiis ſuorum ordinum, contradicente Epiſcopo prædicare præſumat. Quod patres noſtri ordinis congregati in Capitulo generali Toletano *d*, vt conſtat ex eorum decreto, intellexerunt iuxta terminos Concilij *e* Viennenſis eſſe declarandum, ſcilicet quando Epiſcopus vult prædicare, &c. dicitur enim ibi loquendo de fratribus Prædicatoribus, & Minoribus, vt dictorum ordinum fratres in Eccleſiis, & locis eorum, ac in plateis communibus liberè valeant clero, & populo prædicare, ac proponere verbum Dei, hora illa duntaxat excepta, in qua locorum Prælati prædicare voluerint, vel coram ſe facere ſolemniter prædicari, in qua prædicare ceſſabunt, præterquam ſi aliud de Prælatorum ipſorum voluntate proceſſerit, ac licentia ſpeciali. Et quòd Concilium hoc modo ſit neceſſariò intelligendum, probatur, quia aliàs ſibi ipſi contradiceret; dixerat enim, quòd in Eccleſiis ſuorum ordinum poſſent regulares prædicare ſumpta ab eis tantùm benedictione, ſine alia ipſorum licentia ſpeciali, vt patet ex eius contextu: ergo contradicente Epiſcopo petita dicta benedictione poſſunt dicti regulares in Eccleſiis ſuorum ordinum prædicare, ſecundùm ipſummet Concilium: vnde prædictum decretum debet intelligi in caſu excepto in dicto Concilio Viennenſi, quando, ſcilicet, Epiſcopus prædicat, aut vult coram ſe prædicari, vt ſic correctio legum euitetur. Et aduertendum quòd parochus poteſt concedere licentiam viro docto aut regulari docto, & noto, vt duobus aut tribus vicibus in ſua parochia, & Eccleſia concionetur, prout tenet Henriquez *f*, affirmans hanc eſſe opinionem aliquorum Doctorum, & Magiſtrorum, cum quibus ipſemet conſulit, quòd ſcilicet, poſſit parochus hanc licentiam concedere, etiamſi dicta perſona non ſit ad prædicandum ab ordinario ipſius parochi approbata. Et ante dictos patres hanc opinionem tenuit Innocentius *g* dicens, quòd ſi perſona prædicare volens ſit notabilis, ſicut Magiſter in Theologia, vel alius competens, & idoneus Prædicator, vt per ſuum Epiſcopum approbatus, & deſtitutus ad curam animarum, vt ſunt Eccleſiarum Prælati, vel alij, quibus prædicare generaliter, vel ſpecialiter ſit conceſſum, quilibet Curatus hanc autoritatem dare poterit. Quod intelligit Hoſtienſis cauſaliter, & in trãſitu, & ita tenet Penna *h*. Et aduertendũ, quòd prædicatores Societatis ſemel ab vno Epiſcopo approbati poſſunt prędicare itinerãtes in locis vbi voluerint, non contradicente parocho, vt teſte patre Henriquez *i*, conceſſit Gregorius XIII. niſi Epiſcopus proprius adſit, & huius conceſſionis ſunt participes Mendicantes, & alij qui Societatis fruuntur priuilegiis.

b Conc. in d. §. ſiq. verò.
c in d. ca. 4.
d Ordin. Tolet. ſe. 20.
e cap. dudum de ſepul.
f Henr. li. 7. de indul. ca. 26. iuxta fin.
g Inno. in ca. cum ab eccleſ. de offi. ordin.
h Pen. in direct. inquiſi. p. 37. nu. 8. in impre. Venet.
i Hen. vbi. ſu.

ARTICVLVS II.

Vtrùm liceat prædicando detrahere Eccleſiæ Prælato.

RESpondeo dicendo, quòd Clemens *k* V. in Cõcilio Viennenſi, inquit, *Religioſis in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub maledictionis æternæ interminatione diſtrictiùs inhibemus, ne in ſermonibus ſuis Eccleſiarũ Prælatis detrahant*. Et patres Cõcilij Senonenſis *l*, aiunt nonnulli Prædicatores beneuolentiam vulgi captantes, adminiſtratoribus tam Eccleſiaſticis quàm ſæcularibus detrahunt, ſubditos ſuis moribus rebelles, & inobedientes reddunt. Et poſt aliqua, ait, ſi Prælatis Eccleſiæ, & Principibus detraxerint, ac populum ab obedientia ſuperiorum retraxerint, nos volumus tales, & tam ineptos concionatores ab officio prædicationis ſuſpendi, & à ſuis ſuperioribus pro more, & cenſura exceſſus acriter puniri.

k Cle. §. 1. de priuil.
l Con. Senon. in decre. morũ ca 35. & 36.

In Concilio quoque Lateranenſi *m*, ſub Leone X. hæc poſt alia patres decreuerunt dicentes, *Inhibemus omnibus, & ſingulis clericis ſæcularibus, vel regularibus, cæteriſque cuiuſcunque ſtatus, gradus, & ordinis exiſtant, qui onus prædicationis aſſument, ne de cætero in ſermonibus ſuis futura ex literis ſacris conſtanter prædicent, ſed ex diuinæ vocis præcepto Euangelium omni creaturæ cum vitiorum deteſtatione, & virtutum commendatione declarent, & pacem ad dilectionem mutuam à Redemptore noſtro tantopere commendatam vbique fouentes, non ſcindant veſtem inconſutilem Chriſti, ſed ab Epiſcoporum, & Prælatorum, ac aliorum ſuperiorum, eorumque ſtatus ſcandaloſa detractione, quos coram vulgo, & laicis non modò incautè, ſed etiam intemperanter reprehendunt, & mordent, & ab eis malè geſtorum expreſſis quandoque nominibus aperta, & manifeſta redargutione abſtineant: denique conſtitutionem fœlicis recordationis Clementis Papæ V. quam tenore præſentium innouamus, & approbamus, inuiolabiliter ab eis obſeruari debere decernimus.*

m Conc. Lat. ſeſ. 11.

Et aduertendum, quòd gloſſa *n* quædam allegat quandam D. Hieronymi ſententiam ad Ruſticum dicentis, non eſt humilitatis meæ, atque menſuræ de miniſtris Eccleſiarum ſiniſtrum quippiam dicere, habeant illi ordinem ſuum, & gradum. Et Tullius in inuectiua contra Salluſtium in fine ſic dicit, ſæpe vidi grauiùs offendere animos auditorum eos qui aliena vitia apertè dixerunt, quàm eos, qui commiſerunt. Intelligo autem hanc literam, dicit prædicta Gloſſa *o*, cùm nominatim detrahunt, vel per circumlocutionem quæ vicem habeat proprij nominis, aliàs in genere bene liceret Prædicatoribus tangere vitia Prælatorum: licet enim in genere, quod non licet in ſpecie, vt dicitur in iure *p*, & ex ſacris literis ſatis patet, dicente Domino, *ſuper cathedram Moyſi ſederunt ſcribæ*, &c. eorum opera nolite facere. Caueant tamen, vt etiam in generali locutione linguam refrænent, quia qui inordinatè loquitur, ſentiet malè, vt dicitur in quodam Canone *q*.

n Gl. in v. detrahãt. in cle. religioſ. §. quibus de pri. & exceſ. prælat. 10 p. 1. cap. ſi clerici.
o Gl. in d. ver. detrahant.
p Ca. ſacerdos de offi. ordin. Matth. 23.
q c. ſi rector. 43. diſt.

Digitized by Google

ARTICVLVS III.

An poſsit prædicari in occulto.

RESpondeo dicendo, videri non poſſe in occulto prædicari. Chriſtus enim, & ſui miniſtri palàm locuti ſunt. Et ſic dicebat ipſe *a* Redemptor, & Doctor noſter, *ego palàm locutus ſum mundo, ego ſemper docui in ſynagogis, & in templo, quo omnes Iudæi conueniunt, & in occulto locutus ſum nihil. Quid me interrogas: interroga eos qui audierunt quid locutus ſum ipſis, ecce ipſi ſciunt quid dixerim ego.* Pondera obſecro, ait Michaël de Aninyon *b*, quanta exaggeratione verborum profitetur, & cõteſtatur ſe palàm, & non in occulto locutum. Magos etiam quærentes Regem Iudæorum in Iudæa rem ſanè duram auditui Herodis Regis non ad vicos ſecretos, neque ſtatim ad eandem Bethlehem, ſed ad Hieruſalem metropolim Iudæorum, qualis eſt apud nos Roma, cœlorum ſtella perduxit, vt ibi priùs per principes Iudæorum inquiſitio Magorum examinaretur, vt apud Matthæum *c* legimus acceſſiſſe. Et Paulus *d* ad Agrippam purgans ſe dicebat, latere nihil horum arbitror; nec enim in angulo quidquam horum geſtum eſt. Et ideo ſanctiſſimus Gregorius Papa XIII. prout refert dictus Michael de Aninyon, meritò præcepit, vt etiam confeſſiones ſacramentales, quæ plus omnibus ſecretum expoſtulant, non in latibulis audirentur, ſed in publico ſolo verborum ſecreto reſeruato, & ſigillo confeſſionis, vt ſcilicet ſacerdos, & pœnitens videantur, & non audiantur. Quo viſo, & Euangelio idipſum prædicante, neſcio qua lingua poſſit aliquis laudare prædicatores in terris infidelium occultè prædicantes, & in publico propter metum infidelium parum, aut nihil loquentes: & neſcio quo vultu poſſũt vituperare prædicatores, qui palàm locuti ſunt, non erubeſcentes, neque timentes prædicare Euangeliũ in templo, & in plateis, imitantes Chriſtum Dominum, & Apoſtolos, qui palàm de Chriſto ſunt loquuti ſcientes virtutem Dei eſſe in Euangelio, ipſumque comparari grano ſinapis, quod in occulto, & non attritum minimum eſt, ſed in publico, & attritum maximam acrimoniam præ ſe fert, & ad multa eſt valde vtile. Quod videmus tempore martyrum in primitiua Eccleſia contigiſſe, in quo ipſi propter prædicationem publicam Euangelij, vt grana tritici in terra ceciderunt, & mortui propter fidem multũ fructũ attulerunt. Et iſta eſt prædicatio Euangelij, qua ab incunabulis vſa eſt Eccleſia quæ in proponendo, & docendo ea quæ pertinent ad fidem & bonos mores, eſt columna, & fundamentum veritatis. Vnde precor omnes dominos Epiſcopos ne verbum Dei in cubilibus ſecretis cõſentiant etiam à viris Catholicis, & probatis in literis, & virtute, prædicari, ne ex tali occulta Catholicorum prædicatione aliquis non ita Catholicus ſumat occaſionem ad prædicandum ea, quæ non ſanam doctrinam præ ſe ferant, præcipiant in Eccleſiis publicè verbum Dei proponi, ne aliquis transfigurans ſe in Angelum lucis occultè prædicando diuidat Chriſtum, & ſuperſeminet zizaniam.

a Ioann. 18.
b Ani. in tra. de vnit. ouil. & paſto. cap. 29. num. 23.
c Matth. 2.
d Acto. 26.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm liceat Prædicatoribus Euangelicis euntibus ad infideles ad prædicandum, aſſociari militibus Chriſtianis contra ipſos infideles dimicantibus.

RESpondeo dicendo, quòd quidam Maſcardus *e* de Suſſanis in tractatu tangit hanc quæſtionem. Quærit enim ibi vtrùm bella mota per Chriſtianos cõtra Barbaros, quos Indos vocamus, fuerint licita & de eorum coactione ad fidem Catholicam qui reſoluit bella licita eſſe, & iuſtè ad fidem Catholicam potuiſſe, & poſſe compelli. Quod probat primò; conſtat enim gentes illas fore natura barbaras, & abſque aliqua prudentia, & barbaricis vitiis contaminatas, vt legere eſt in hiſtoria de illis exarata, vnde potuerunt armis cogi, & id bellum contra tales eſt iuſtum iure naturæ. Ait enim Ariſtoteles *f*, Et qui neque natura ingenuos habent animos, vt verborum doctrina duci queant neceſſe eſt, quaſi belluas quaſdam ſub iugo ponere, & legum auſteritate coercendos fore, vt ait idem philoſophus *g*. Et per hunc modum coacti recta operantes virtutum actibus aſſuefaciendo tandem in bonos viros euadunt, vt ipſemet Ariſtoteles *h* ait, ex eo enim quod multoties agitur ſecùndum rationem imprimitur forma rationis in vi appetitiua, quæ impreſſio nihil aliud eſt, quàm virtus moralis. Ad quæ comprobanda aliquos Canones *i* allegat, vbi Archidiaconus, & congerit aliqua Ioannes Andreas: aliis autem hanc comprobat partem, quibus omnibus reſpondet Epiſcopus Chiapenſis in quodam libello, quem compoſuit contra quendam doctorem Sepulueda, qui ſuprà poſitam opinionem his & aliis fundamẽtis niſus eſt in his Hiſpaniarũ partibus defendere, contra quem zelo fidei inflammatus comitatus à quibuſdam doctiſſimis familiæ Dominicanæ alumnis titionem fumigantem in ore portantibus coram maieſtate Imperatoris Caroli V. obtinuit dictus Epiſcopus Chiapenſis etiam Dominicanus, ipſũmque Sepuluedam titione fugauit, cuius doctiſſimi & zeloſiſſimi viri rationes nolo impræſentiarum referre: eſſet enim neceſſarium volumẽ integrum imprimi, vt omnia quæ dici, & dici poſſunt, in medium proponerentur.

Sed non poſſum ſubtacere quoddam argumentum, quod à dicto domino Epiſcopo Chiapenſi refertur. Quod eſt huiuſmodi: nam Chriſtus, Dominus, & Apoſtoli non potentia armorum, ſed piis ſuaſionibus, & Angelicis prædicationibus militabant, quorum exemplum, & Hiſpani in Indiis ſequi debuiſſent, mittendo priùs ad eos Prædicatores Euãgelicos, vt factum eſt in primitiua Eccleſia: nam ad fidem nemo per vim eſt compellendus, quia voluntarius tantùm admittitur, vt ſacra Scriptura nos docet, & multa decreta *k* ſanctorum Patrum nobis prædicant.

Huic fortiſſimo argumento reſpondet prædictus autor Maſcardus quòd ad fidem nemo cõpellendus eſt per vim, quia voluntarius tantùm admittitur, & ſic dicti Indi non fuerunt ad fidem per vim coacti, ſed mota bella contra eos vt fidem Chriſti & eius propagationem, & prædicationem non impedirent, & admitterent, qui eos in fide piè inſtruerent, & ſponte poſtea credentes ſe cõuerterent, vt contingit eis, qui agminatim ad Baptiſmum conuolaſſe feruntur: nam conſtat etiam ante tempora Conſtantini, fidem prædicari noluiſſe ſine mortis pœna, & ſecundùm id quod tradit

e Maſcar. de Suſſan. in tra. de Iud. & aliis infidelib. c. 14. qui tra. habet into. 14. in tit. diuerſ. doctor. in 1. par.
f Ariſt. 1. politic. c. 3. & 5.
g Ari. 10. eth.
h Ari. 11. ethi.
i cap. ſchiſma. 23. q. 6. & c. quia nos. vbi Archi. Andr. in c. 2. de hæret. lib. 6.
k 45. d. ſt. c. de iudæis, c. ad fidem 23. q. 5. ca. maiores. §. item quæritur de baptiſmo c. ſicut vbi per omnes. de iud

Digitized by Google

a *Diuus Tho. 2. 2. q. 10 ar. 8*
b *Geneſi. in Apo ad Epi. Segontinſem.*
c *Oſeæ 7.*
d *D. Tho. in addit. q 54. dd. in 4. d. 37. Bellar. li. 5. Roman. Pon. c. 7.*

dit diuus Thomas *a*, ſi frequenter, inquit, Chriſti fideles contra infideles bellum mouent, non quidem vt eos ad credendum cogant, ſed vt compellant ne fidem impediant, quam partem validiſſimis fundamentis amplexatur Ioannes Geneſius *b*, & cõfirmatur: nam poteſtas ipſorum infidelium non eſt à Deo, cùm ſint contra ipſum, de quibus dicitur apud *c* Oſeam, ipſi regnauerunt, & non ex me. Et cõfirmatur deinde: nam poſſet Papa ſic baptizatos eximere à iure & obedientia principis pagani impedientis Chriſtianiſmum, ſicut poteſt vxorem conuerſam eximere à poteſtate viri pagani, prout tenent diuus Thomas *d*, & doctores communiter, cum Bellarmino. Ex quibus colligitur ſecundùm prædictã ſententiam Prædicatores Euangelij in partibus infidelium peragrantes iuſtè poſſe aſſociari militibus ne Euangelij prædicatio impediatur, & ad defendendum baptizatos à manibus infidelium, & ſi opus fuerit ad eos eximendos à poteſtate Principis pagani, qui eos iuriſdictioni diaboli iterum tradere conatur, vt ſic alij pagani hoc auxilio & fauore allecti in fide inſtruantur, & Baptiſmi ianuam ingrediantur.

Quibus reſpondeo, quòd hoc à viris doctis ſpeculatiuè concedi poteſt: at quantum ad practicam maximas meo iudicio patitur difficultates, tum quia ipſi milites aſſociando prædictos religioſos magis impediunt prædicationem Euangelij, & conuerſionem infidelium, quàm fouent: ſunt enim publici fures, blaſphemi, lupi rapaces, qui quærentes diuitias, & bona ipſorum infidelium per extorſionem, & violentias, quæ proh dolor magis debent fieri, quàm ſcribi. & ſunt cauſa vt verbum Dei apud gentes illas blaſphemetur, & Prædicatores ſancti Euangelij vt ſocij talium, vt tales ab infidelibus reputentur, quorum vita cum ab ipſis contemnatur, neceſſarium eſt vt etiam doctrina ſimiliter ſpernatur. Tum quia licèt maieſtas regalis catholica, & ſuum conſilium regale Indiarum præſcribant in Hiſpaniis modum, & normam ſatis catholicam quomodo milites ſe debeant habere in auxiliando & fouendo fideles ad fidem conuerſos ne ab infidelibus opprimantur, vim vi tollendo, quod de iure naturali omnibus eſt conceſſum, & præcipuè hoc debeat habere locum in negotio propagationis fidei, pro cuius fauore multa in ſacris Canonibus priuilegia, & conceſſiones ſunt indulta: licèt, inquam, hic modus catholicus ipſis militibus præſcribatur, ipſi tamẽ, vt ſcimus, excedunt auaritia moti & ferocitate nimia ducti, ita vt conuerſio ſit violenta, quod ex fide dignis, qui ab illis partibus ad has Hiſpaniarum veniunt, ſcitur, quorum aliqui ſuper contritione illarum gentium plorant, dicentes prædictos milites inueniẽtes ſpolia multa manibus plaudere.

At contrariæ partis in ſuperioribus probatæ aſſertores his omnibus in hunc modum ſatisfacere nituntur, dicentes, quòd ea, quæ ſunt per accidens, non veniunt in cõſiderationem, ſed tantùm ea quæ ſunt per ſe: aſſociare autẽ milites Chriſtianos Prædicatores Euangelicos prætendentes tantùm Euangelium liberè prædicari, & impedimenta remouere intentantes, quando aliter ſuauiter non poteſt prædicari ex ſua natura, & per ſe bonum eſt, vt probatum eſt in ſuperioribus: ipſos autem milites fideles in ipſa expugnatione, & remotione prędictorum impedimentorum rapinis, furtis, adulteriis, ſtupris, & aliis facinoribus inſiſtere, quærendo hæc & non animas, eſt quid accidentarium, minimè à Rege catholico intentum, imò eſt quid ab eo ſpecialiter prohibitum, vt patet ex eius Chriſtianiſſima inſtructione iuxta placita Apoſtolica facta & edita, & ideo hæc non debent venire in conſiderationem vt per ea prædictum bonum ſubſtantiale deſeratur, nec prædicta mala poteſt Eccleſia euitare ſine diſpendio profeſſionis fidei, prout nunc videmus in ipſis Indis, & quandoque Eccleſia tolerat minus malum, vt maius malum euitetur, vt in iure *e* notatur, & tolerat quandoque minus malum ſub diſſimulatione cauſa maioris mali euitandi, & talis tolerantia vocatur conceſſio impunitatis & comparatiuè permiſſio, quando permittit vnum malum, vt maius euitetur, vt declarat quædam gloſſa *f*, & ibi Dominicus declarans quid ſit iſta permiſſio comparatiua.

e *c. in præſent. ex. de ſponſal. Archid. conſil. 242. co. 1.*
f *gloſ. in c. denique in v. venia, & ibi Domin. diſt. 4. ſu. gloſ. v. priorẽ.*

At ſupradictis reſpondeo quòd in noſtro caſu permittuntur, ſi bene perpenditur, prædicta mala, & militum inſulta propter bonum fidei, vt ita eius fiat propagatio, & quod in ſe improbum eſt, non poteſt iure permitti propter aliquod bonum, vt dicitur in iure *g*, & tradunt Hoſtienſis, Ioannes Andreas, & Abbas: nam quamuis malum minus tolerari poſſit propter maius malum euitandum, vt dicitur in iure *h*, vbi Auguſtinus cõſuluit minus peccatum, vt euitetur maius, tamen quod in ſe malum eſt, ipſa natura non poteſt iure permitti, vt dicit quædam decretalis *i*, ſuper quam Abbas concludit quòd etiam ex diſpenſatione permitti non poteſt. Nemo autem eſt qui ignoret furta, latrocinia, homicidia, blaſphemias, & alia facinora, quæ à dictis militibus committuntur, eſſe in ſe mala, & impedire conuerſionẽ infidelium tanquam media aliena à fide ſuſcipienda cùm corde credatur ad iuſtitiam.

g *c. ſuper eo de vſu. c. cum magno. ne clerici, vel monac. vbi Hoſtien. And. & Abbas.*
h *c. quod ſi verò. 33. q. 2.*
i *d. c. ſuper eo. & in d. c. cum magno, vbi Abb.*

Nec obſtat illud quod obiicitur, ſcilicet, quòd tantùm prædicatio Euangelij prætenditur, ad quod conſequendum vtuntur militibus, non ad offendẽdum, ſed defendendum, & ſi offendunt, hoc non prætenditur ab ipſis. Nam reſpondeo, quòd licèt ab ipſis non prætendatur, ſatis eſt, vt alia via gradiantur, quod non obſtãte eorum prohibitione ita communiter fieri ſciantur. Et addendum, quòd malum per accidens non eſt permittendum etiam ad euitandum aliud maius malum, quando aliter illud maius malum poteſt impediri. vnde cùm gens illa inſularum poſſit bono exemplo Chriſtianorum adiuta ad fidem conuerti, non eſt neceſſe, vt ad arma pro eius conuerſione recurramus, & proh dolor, quia ſi reſiſtentia prædicationi in ipſis inuenitur, hoc aliquando ex inſultis Chriſtianorum euenit, cùm ipſa vtplurimum eſſet gens pacifica, prout patet ex Bulla Alexandri VI. data Regibus Catholicis. Ibi, *inuenerunt Nuntij veſtri certas inſulas & terras firmas, in quibus quãplurimæ gentes pacificè inhabitãt*, &c. & ſtatim addit, *Hortamur vos quamplurimum in Domino & per ſacri lauacri ſuſceptionem, qua mandatis Apoſtolicis obligati eſtis, & viſcera Domini noſtri Ieſu Chriſti attentè requirimus, vt cum expeditione huiuſmodi in inſulis & terris degentes ad Chriſtianam religionem ſuſcipiendum inducere velitis & debeatis*. Et infrà ait, *inſuper mandamus vobis in virtute ſanctæ obediẽtiæ (ſicut etiam pollicemini: & non dubitamus pro veſtra maxima deuotione, & regia magnanimitate vos eſſe facturos ad terras firmas prædictas viros probos Deum timentes, peritos ad inſtruendum incolas, & habitatores præfatos in fide catholica & bonis moribus imbuendum deſtinare debeatis, omnem debitam diligentiam in præmiſſis adhibentes.* Quæ verba valde condemnant inſulta ſuperiùs allegata.

ARTI

Digitized by Google

ARTICVLVS V.

Vtrùm Religioſi poſsint prædicare in Eccleſiis ſuis, & in parochialibus contradicentibus Epiſcopis, & parochis.

RESpondeo dicendo, quòd *Gregorius IX. præcipit omnibus Eccleſiarũ Prælatis, vt fratres ordinis Minorũ ad officiũ prædicandi (ad quod dicit quòd ſunt profeſsione ſui ordinis deputati) benignè recipiant, & vt admoneat populos eis cõmiſſos, quatenus ex ore prædictorũ fratrum, vbi Dei ſemen deuotè ſuſcipiant, ac etiã quòd in neceſsitatibus huiuſmodi fratrum liberales exiſtant,*
a In 1. impr. fol. 25. & in 2 fol. 109. conc. 33. ita habetur in libro Monumenta *a* ordinum.

Et Benedictus XI. ſtatuit quòd fratres ordinis Prædicatorum & Minorũ, qui ad prædicandũ deputati ſunt, poſſunt in Eccleſiis & locis ſuis, ac in plateis cõmunibus ſeu publicis liberè (abſque diœceſanorum & aliorum Prælatorũ petita licentia) clero & populo prædicare, eiſque proponere verbum Dei. Voluit tamen quòd prædicti fratres caueat omnino ne illa hora, in qua diœceſani prædicauerint, vel coram ſe prædicare fecerint, prædicẽt ipſi fratres niſi forſan hoc facerent de voluntate diœceſanorũ ipſorum, aut in ſtudiis generalibus, diebus illis dũtaxat, quibus ſermones ad clerum fieri ſolent ſolemniter ſiue in funeribus mortuorum, ſiue in eorundem fratrum feſtis ſpecialibus ſeu peculiaribus, quia in prædictis quatuor caſibus occurrere poterunt in prædicationibus cum diœceſanis,
b In 1. impr. fol. 120. & in 2. fo. 203. con. 300. ita habetur in libro *b* ſuperiùs allegato.

Circa quam conceſſionem, ibi, *in Eccleſiis & locis ſuis*, eſt aduertendum, quòd hoc eſt limitatum per
c Seſ. 5 §. 2. Concilium Tridentinum *c*, vt ſcilicet teneantur petere benedictionem à dominis Epiſcopis. Pro quo eſt notandum, quòd per decretum Pij V. in Eccleſiis noſtris poteramus prædicare ſine benedictione Ordinarij, vt habetur in conſtitutione, *& ſi Mendicantium ordines*, data anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſeptimo, ſed quia conſtitutio illa fuit poſtea per Gregorium XIII. ad terminos iuris communis, & ſacrorum Concilij Tridentini Canonum redacta, ideo nunc hanc benedictionem petere tenemur.

Circa eandem conceſſionem ibi, *ac in plateis communibus*, aduertendum eſt primò, quòd *Sixtus IIII. conceſſit fratribus Carmelitanis, vt poſſint liberè prædicare populis in locis publicis, abſq; tamen parochialium Eccleſiarum iuris præiudicio, & declarauit quòd huiuſmodi iuris præiudicium, intelligatur de decimis & primitiis duntaxat, quæ à laicis ſolent clericis exhiberi.* Ita
d In 1. imp. fo. 112. & in 2. fol. 185. conc. 465. habetur in libro Monumenta *d* ordinum. Et vult dicere ſummus Pontifex, quòd dummodo Eccleſiis parochialibus non ſequatur præiudicium, quoad exactionem decimarum, & primatiarum poſſint prædicti fratres prædicare liberè in quibuſcumque locis publicis.

Aduertendum ſecundò, quòd in plateis communibus non poſſunt religioſi prædicare contradi-
e Seſſ. 24. de refor. cap. 4. cente Epiſcopo. Cùm Concilium *e* Tridentinum definiat, quòd nullus ſæcularis, aut regularis, etiam in Eccleſiis ſuorum ordinum contradicente Epiſcopo prædicare præſumat. Quod explicandum eſt
f Clem. dudũ de ſepult. iuxta conſtitutionem Bonifacij VIII. & *f* Clementis V. qui aiunt, Statuimus & ordinamus, vt Prædicatorum, & Minorũ ordinum fratres in Eccleſiis, & locis eorum, ac in plateis communibus liberè valeãt clero, & populo prædicare, ac proponere verbum Dei, hora illa duntaxat excepta, in qua locorum Prælati prædicare voluerint, vel coram ſe facere ſolemniter prædicare, in qua prædicare ceſſabunt, præterquam ſi aliud de Prælatorum ipſorum voluntate proceſſerit, ac licentia ſpeciali. In ſtudiis autem generalibus vbi ſermones ad clerum ex more fieri ſolent diebus illis, quibus prædicari ſolemniter conſueuit, ad funera etiam mortuorum, & in feſtis ſpecialibus, ſiue peculiaribus eorundem fratrum, poſſint iidem fratres, & liceat eis liberè prædicare, niſi fortè illa hora, qua ſolet ad clerum in prædictis locis Dei verbum proponere, Epiſcopus, vel Prælatus ſuperior clerum ad ſe generaliter conuocaret; ac ex aliqua ratione, vel cauſa vrgenti clerum ipſum duceret congregandum; in Eccleſiis autem parochialibus fratres illi nullatenus audeant, vel debeant prædicare, vel proponere verbum Dei, niſi fratres prædicti à parochialibus ſacerdotibus inuitati fuerint, vel vocati, & de ipſorum beneplacito & aſſenſu, ſeu petita licentia fuerint & obtenta, niſi Epiſcopus, vel Prælatus ſuperior eoſdem fratres prædicare mandaret. Ex quibus patet quomodo Clemens V. reuocauerit Benedicti X. conſtitutionem quoad exceptionem factam in illis verbis, ibi, *diebus illis dumtaxat*, & apparet quibus limitationibus poſſint hodie regulares officium prædicationis exercere. Et aduertendum, quòd regulares non poſſunt approbari ab ordinario ad prædicandum niſi à ſuis ſuperioribus priùs approbentur, & ab eis vt idonei præſententur, prout ordinauit *g* Leo X. & Concilium Lateranenſe & Tridentinum. g ſup fo. 127. conc. 365. Leo. vit. Seſ. 11. de modo prædic. Cõc. Trid. ſeſ. 5. cap. 2. §. ſi quo verò.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm Prædicatores approbati ſemel ab Epiſcopo teneantur iterum coram eodem Epiſcopo, aut eius ſucceſſoribus præſentari, eorum prima licentia ſuſpenſa, aut reuocata.

RESpondeo dicendo, quòd licèt confeſſarij ſæcularium in ordine Prædicatorum, & minorum ſemel ab vno ordinario approbati, nec ante ipſum, nec ante eius ſucceſſores in eadem diœceſi teneantur iterum præſentari; Prædicatores tamen harum ſacrarum religionum hoc non gaudent priuilegio. Ratio enim quare confeſſarij eo fruuntur indulto eſt, quia à domino Papa habent iuriſdictionem, quam ab eis non vult Papa pro libito ordinariorum auferri, prout in primo Tomo *h* latè diximus. h 1. To. q. 40.
At Prædicatores ad prædicandum non recipiunt iuriſdictionem, ſed tantùm quandam approbationem, quam ſummi Pontifices ſemper voluerunt ab Epiſcopis mendicari, & pro libito reuocari, cùm munus prædicandi apud ipſos principaliter reſideat, vt ſacri Canones ſignificant, & Cõcilium Tridentinum *i* nos docet. *Quapropter Gregorius XIII. conceſsit Societati Ieſu, quòd huius ſacræ religionis confeſſarij, ac prædicatores ab aliquo ordinario ſemel approbati, & à ſuis ſuperioribus ad huiuſmodi munera deputati quandocunque ſiue mari, ſiue terra iter faciunt, poſſunt, non repugnantibus tamen curatis parochialium Eccleſiarum, verbũ Dei prædicare, & quorumcunque Chriſti fideliũ cõfeſsiones audire, dummodo id non faciant in oppidis, aut locis, in quibus ordinarij exiſtunt, niſi eorũ licentia deſuper obtẽta.* Ita habetur in cõpendio Societatis *k*. Quo priuilegio fruuntur Prædicatores ordinum Mendicantium, & alij qui cum ipſis communicant in priuilegiis conceſſis, & concedendis.
i Seſ. 5. cap. 2. ſeſſ. 24. de refor. c. 4.
k comp. ſoc. tit. confeſ. §. 2.

ARTI

ARTICVLVS VII.

Vtrùm Prælati Eccleſiarum incurrãt aliquam cenſuram impedientes ne parochiani audiant prædicationes Regularium.

RESpondeo dicendo, quòd *Bonifacius IX. prohibuit ſub excõmunicatione ipſo facto in quoſcũque contrà faciẽtes ne Prælati Eccleſiarum, aut alij quicunque populum, aut parochianos ſuos retrahere præſumant, quo minus accedant ad audiendas prædicationes fratrum Prædicatorum, quoties & quomodo voluerint :* ita

a Sup.fo.186. cõc.465. Cor. in add. ad cõp. tit.prædicato. habetur in Supplemento *a*, & tradit Corduba in additionibus ad Compendium.

ARTICVLVS VIII.

Vtrùm Epiſcopi poſſint procedere contra Regulares errores prædicantes.

RESpondeo dicendo, quòd *Leo X. mandauit omnibus clericis, tam ſæcularibus, quàm cuiuſcũq; etiam Mendicantium ordinum regularibus, qui onus prædicationis ſuſtinent, quiq; in futurum ſuſtinebunt, vt Euangelicam veritatem, & ſacram Scripturam iuxta declarationem, interpretationẽ, & ampliationem doctorum, quos Eccleſia, vel vſus diuturnus approbauit, legẽdoſq; hactenus recipit, prædicent, & explanent, nec quicquam eius proprio ſenſu contrarium, ac diſſonum adijciant, ſed illis ſemper inſiſtant quæ ab ipſis ſacræ Scripturæ verbis ritè, ac ſanè, & præfatorũ doctorum interpretationibus intellectis non diſcordant. Tempus quoque præfixum futurorum malorum, vel Antichriſti aduentum, aut certum diem Iudicij prædicare, vel aſſerere nequaquam præſumant: cùm veritas dicat non eſſe noſtrum noſſe tempora, vel momenta, quæ Pater poſuit in ſua poteſtate*, quod vlteriùs proſequitur præfatus Leo X.

b Sup.127.cõcel. 566. & 567. prout continetur in Supplemento *b*. Quo ſanctiſſimè fuit ordinatum ne Prædicatores à doctrina Catholica deuiantes, tanquam inimicus homo, ſuperſeminent zizaniam, & illi, qui conſtituti ſunt in populo ad ædificationem, fiant in ruinam, & in ſcan-

c Con Tri.ſeſ. 5 c.2.§.ſi verò quod abſit. dalum. Propter quod Conc.Trid.*c* determinauit dicens: *Si verò, quod abſit, Prædicator errores, aut ſcandala diſſeminauerit in populum, etiamſi in monaſterio ſui, vel alterius ordinis prædicet, Epiſcopus ei prædicationem interdicat. Quòd ſi hæreſes prædicauerit contra eum ſecundùm iuris diſpoſitionem & loci conſuetudinem procedat, etiamſi Prædicator ipſe generali, vel ſpeciali priuilegio exemptum ſe eſſe prætenderet, quo caſu Epiſcopus autoritate Apoſtolica, & tanquam ſedis Apoſtolicæ delegatus procedat. Curent autem Epiſcopi ne quis Prædicator, vel ex falſis informationibus, vel aliàs calumnioſè vexetur, inſtamvè de eis conquerendi occaſionem habeat.* Hæc Concilium.

ARTICVLVS IX.

Vtrùm Regulares extra clauſtra, & obedientiam ſuorum Prælatorum viuentes poſſint ad prædicandum admitti.

d ſeſ.5.c.2.§. caueant prætered. RESpondeo dicendo, quòd Concilium *d* Tridentinum ordinauit dicens, *Caueant præterea Epiſcopi, ne aliquem, vel eorum, qui cum ſint nomine regulares, extra clauſtra tamen, & obedientiam religionum ſuarum viuunt, vel presbyterorum ſæcularium, niſi ipſis noti ſint, & moribus atque doctrina probati, etiam quorumlibet priuilegiorum prætextu in ſua ciuitate, vel diœceſi prædicare permittat, donec ab ipſis Epiſcopis ſuper ea re ſancta Sedes Apoſtolica cõſulatur, à qua priuilegia huiuſmodi, niſi tacita veritate, & expreſſo mandato ab indignis extorqueri veriſimile non eſt: extra clauſtra autem viuere cenſendi non ſunt, qui pro aliquibus negotijs exercendis de licentia ſuorum Prælatorum extra monaſteria viuunt. Et Clemens IIII. prohibuit ne fratres, quos ab ordine Minorum, pro ſuis culpis, expelli contigerit, vel egreſſi fuerint, proprio motu præſumant prædicare, &c. niſi ad alium ordinem, in quo licitè exercetur huiuſmodi officium, de licentia Sedis Apoſtolicæ, vel miniſtrorum ordinis præfati tranſierint* e. Ita habetur in e In 1.impr.fo 54.& in 2.fo.

Monumentis ordinum; in quo libro & quoad Carmelitas *f*, & quoad Prædicatores *g*, idipſum inuenietur conceſſum. Et ita poterunt domini Epiſcopi hos eiectos à prædicando impedire, imò caſtigare, ſi eos ſciuerint prædicare, cùm à domino Papa miniſterium prædicationis exercere ſint prohibiti. 541.conc.331. f In 1.impr.fo. 103.& in 2.fo. 180 conc. 472. g In 2. imp. fo. 238. conc. 317.

ARTICVLVS X.

Vtrùm poſſint puniri ab Epiſcopis Regulares reuelationes, aut miracula non authentica prædicantes.

RESpondeo dicendo, quòd *Leo X. in Concilio Lateranenſi vltimo ſtatuit, vt ſi quibuſdam Dominus futura quædam in Dei Eccleſia inſpiratione quapiam reuelauerit, quoniam res magni momenti eſt, eo quòd nõ de facili credẽdum ſit omni ſpiritui, ſed ſint probãdi ſpiritus (teſte Apoſtolo) an ex Deo proueniant, tales aſſertæ inſpirationes antequam publicentur, aut populo prædicentur, Apoſtolicæ Sedis examini ſubdantur. Quòd ſi ſine mora periculo id fieri non valeret, aut vrgens neceſſitas aliud ſuaderet, tũc eodem ordine ſeruato, ordinario loci notificentur, vt ille adhibitis ſecum tribus, aut quatuor doctis & grauibus viris, & in eiuſmodi negotio exercitatis diligenter examinato, quando id expedire videbunt (ſuper quo eorum conſcientias onerat) licentiam concedere poſſint.*

Et ſi qui in huiuſmodi prædicationibus miracula falſa aut incerta, vel prophetias, quæ ex ſacra Scriptura nõ conſtant, ſeu Epiſcopis, aut eorum ſuperioribus præfatis detrahere auſi fuerint, vltra pœnas contra tales à iure ſtatutas excommunicationis, etiam ſententiam, à qua nonniſi à Romano Pontifice (præterquam in mortis articulo conſtituti) abſolui poſſint, eos incurrere voluit. Et vt eorum exemplo alij attentare ſimilia minimè audeant, eis prædicationis etiam officium interdictum eſſe perpetuò decreuit, ita habetur in ordinis Supplemento *h*. h Fo.127.cõc. 569.& 570.

ARTICVLVS XI.

Vtrùm quæſtores eleemoſynarum poſſint prohiberi prædicare ab Epiſcopis.

RESpondeo dicendo, quòd Concilium *i* Tridentinum ſequens veſtigia Concilij Lateranenſis, i Con.Tri.ſeſ. 5.ca. 2. in fin.

ſub Innocentio III. ordinauit, quòd quæſtores eleemoſynarij, qui etiam quæſtuarij vulgò dicuntur, Con.Lat.c.62. c.cum ex eo.de pœni.& remi.

cuiuſcunque conditionis exiſtant, nullo modo, neque per ſe, nec per alium prædicare præſumant. Et contrafaciẽtes ab Epiſcopis, & Ordinariis locorum, priuilegiis quibuſcunque non obſtantibus, opportunis remediis omnino arceantur. Quod decretum vtrùm extendatur ad regulares quæſtuantes, & prædicantes, dictum eſt latè in ſecundo *k* Tomo. k 2.20.q.57.

Digitized by Google

ARTICVLVS XII.

Vtrùm Prædicatoribus regularibus aliqua priuilegia circa diuinum officium concedantur.

RESpondeo dicendo, quòd *Leo X. conceſſit, quòd Prædicatores verbi Dei & confeſſores ordinis Minorum de Obſeruantia, quando actu prædicant, vtputa in Aduentu, & Quadrageſima, poſſint officiũ feriale anticipare, & feſta illis diebus reſeruare, quibus illos ampliùs laborare neceſſe eſt, non tamen in fraudem diuini officij, ſed vt liberiùs valeant ſtudio vacare, & conſolationi ſpirituali fidelium populorum incumbere.* Ita habetur in Ordinis Supplemento *a*.

a Sup. fol. 91. conc. 265.

Sed contra hoc videtur obſtare conſtitutio Pij V. appoſita in principio Breuiarij, in qua iubetur etiam regularibus (exceptis quibuſdam, de quibus ibi) vt officium diuinum iuxta Breuiarium autoritate Conc. Trid. editum perſoluant. Et ait, neminémque ex iis, quibus hoc dicendi pſallẽdique munus neceſſariò impoſitum eſt, niſi hac ſola formula ſatisfacere poſſe. Et videtur quòd is, qui anticipat officium feriale recitando ipſum in die, quod debet die feſto recitare, vt feſtum in alium diem recitandũ transferatur, non ſeruet formulam prædicti Breuiarij, & per conſequens non ſatisfacit. At reſpondetur, quòd in hac tranſlatione, & anticipatione dicta formula non videtur mutari; formula enim, quæ mutari prohibetur eſt, vt non recitetur ſecundùm alia Breuiaria antiqua à dicta conſtitutione omnino abolita, in quorum aliquo ſemper de officio trium lectionum agebatur: in hoc autem caſu non immutatur forma Breuiarij, ſed officium ſecundùm eius formam in vno die recitandum in alium diem transfertur, vt ſtudio & conſolationi ſpirituali fidelium ſit expeditior Prædicator. Aliter etiam poteſt reſponderi, quòd licet in dicta conſtitutione ſeruare formulam dicti Breuiarij iubeatur ſi tamen ex aliqua cauſa particulari iuſta aliquid innouetur, non propterea recitans tranſgreſſioni præfati præcepti erit obnoxius ſicut videmus in Concilio Tridentino *b*, præcipuè ſacrum fiat in altari portatili, quo non obſtante poteſt hodie neceſſitate id petenti, ſine aliquo priuilegio Apoſtolico, in eo Miſſa celebrari, prout aduertit doctiſſimus Nauarrus *c*, & ita tenet Medina *d*, in ſumma ſua, poſt Concilium Tridentinum, & ita quòd huiuſmodi officij tranſlatio poteſt fieri à Prædicatoribus.

b Con. ſeſ. 24. de obſer. & vitand. in celeb. miſſ.
c Na. in man. c. 25. n. 82.
d Med. in ſua inſtr.

ARTICVLVS XIII.

Vtrùm Prædicatoribus regularibus, aliquod priuilegium circa ieiunia concedatur.

RESpondeo dicendo, quòd Leo X. conceſſit, quòd *fratres Minores Prædicatores actu prædicantes poſſint ſine ſcrupulo, & ſeruato ieiunio anticipare, & retardare horas comeſtionis, & ſerotinæ collationis iuxta ſuam conſolationem.* Ita refertur in Supplemento *e*. Circa quam conceſſionem eſt notandum, quòd hęc cõceſſio, vt aliquod cõtineat priuilegium, debet intelligi, quando ipſi Prædicatores ea vtuntur tantũ propter ſuam conſolationem non vrgẽte aliqua neceſſitate, quod ſatis indicant verba dictæ conceſſionis, ibi, *iuxta ſuam conſolationem.* nam ſi actu prædicantes impediuntur ab ſtudio, & prædicatione non retardando horas comeſtionis, & ſerotinæ collationis, non eſt conceſſio aliqua neceſſaria, vt ea poſſint anticipare, aut retardare; cùm enim in eo caſu à ieiunio exeuſentur, iuxta ea quæ poſt Caietanum, & communem tradit Nauarrus *f*, à fortiori excuſabuntur ab hora ieiunij, & collationis obſeruatione. In his tamen parcè Prædicatores ſe gerere oportet: cùm enim ipſi, præcipuè regulares, debeant prædicare, non quaſi aërem verberantes, ſed caſtigantes corpus ſuum & in ſeruitutem redigentes, ne cùm aliis prædicauerint ipſi reprobi efficiantur obſeruationibus Eccleſiaſticis, ita debent eſſe accincti, vt vltra id, quod ipſis ſecundùm ius eſt obligatorium, aliquid ampliùs ſupererogatorium ſuperaddant. Ait enim Nauarrus *g*, quòd quando occurrit neceſſitas habendi prælectionem in concurſu publico, vel concluſionum defenſione, quę rectè faceret plurimum Reipublicæ, vel priuatę intereſſet, & eorum ſtudium, & precum recitatio ſe non compaterentur, non obligat ipſarum precũ recitatio, ſed addit, Quanquam nos, gratia Deo, ad hunc vſque diem, nunquam earum recitationem ante, vel poſt huiuſmodi actus omiſimus, etſi frequenter nobis occurrerent. Nec ob geminas in die lectiones, qua multis annis Tholoſæ, & Caturci primùm, deinde Salmanticæ, & Conimbricæ habuimus, nec ob quaternas toto vno anno in Gallia ſingulis diebus, etiam feſtis, exceptis Virginis matris, Dominicis, & Apoſtolorum habitas. Nec facilè conſuleremus alteri, qui recitando partem ante ſignatum concionandi vel prælegendi punctũ, & partem poſt concionem vel lectionem, & partem inter ſtudendum, ſatisfacere poteſt, attẽto quòd ſine ope diuina nihil, & cum ea omnia fieri poſſunt, iuxta illud Pauli, *omnia poſſum in eo qui me confortat Chriſtus* *h*. Hæc Nauarr. Quæ in medium adduxi, vt regulares Prædicatores, hoc tanti viri exemplum præ ſe ferant; non enim ipſum nobis ſcriptum reliquit, niſi vt eius veſtigia in hoc ſequamur.

e ſup. fol. 93. conc. 262.
f Na. in man. c. 21. n. 16.
g Na. c. 25. n. 101.
h Ad Phil. 4.

QVÆSTIO XXXIII.

De permutationibus, in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *VTrùm Monachi inter ſe poſſint facere permutationes.*

2 *Vtrùm Regulares prohibiti vendere res monaſterij poſſint eas permutare.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm monachi inter ſe poſsint facere permutationes.

RESpondeo dicendo, quòd articulus quæſtionis petit an Monachi diuerſis in cœnobiis profeſſi poſſint inter ſe quæ ſuis à monaſteriis obtinent, monachatus iure in id, ſaltem ſuorum Abbatum autoritate, permiſſione, & venia habita permutare, ſiue ipſi hiſce in cœnobiis ea monachatus iura habeant, quibus in cœnobiis certus præſcriptuſque & definitus ſodalium monachorum eſt numerus, atque ita præfinitus, vt abeunte vno è viriſque excedente monachatus induatur vocatio, fitque alter quidam in illius locum vacuum ex præſcripto, præfinitoque ſufficiendus, ſiue

Digitized by Google

ſiue cœnobia ſint alterius generis, vbi non ſit præſcripta eadem numero obſeruatio, eadémque diſciplina. Hanc quæſtioné excitat Chriſtophorus Ruffiniacius *a*, qui in ea expedienda ait nolle afferre variam doctorum noſtrorum concertationem, imò ea prætermiſſa concludit rem ex ratione magis probata affirmãs monachos pro iure monachatus,& quidem cum ſuorum antiſtitum venia, in nullam permutationis vltrò citroque faciẽdæ pactionem regulariter conuenire poſſe. Et hanc opinionem tenent Collector *b*, & Ægidius de Bellamera. Quia cũ ſeſe primùm cœnobio addixêre, idque ex voto, vt ibi ſolitariæ vitæ mancipati ſoli Deo, ſoli religioni, ſoli ſacro cultui darent operam, neque curarent opes, neque alia rerum mortalium cõmoda, vt dicitur in iure *c*, æquum eſt ipſos in ea voti ſententia, ad extremum vſque permanere, neque ad vllam nunquam lautiorem humanam fortunam aſpirare, ſed vti pauperes relictis mundanarum diuitiarum cupiditatibus malis, huc venire,iuxta quandam decretalem *d*;ita pauperes quoque, ſine cupiditate maioris humani boni ibi patienter perſeuerare;quid enim tunc peius,quàm propter aſſecutionem caducæ rei conſtantiam in re tam honeſta & pia nõ retinere. Quod ſi,vt plerumque fit,religioſo, & ſimplici animo,quidam horum à monaſterio, cui ſe primùm dedidêre, in aliud monaſterium propter quandam, quam malint duriorem, ac ſeueriorem fortaſſis quotidianæ vitæ conſuetudinem aliámque cauſam piam migrare volunt,migrent quidem, ſed ita faciant religioſa & ſimplici via, iuxta ſacros *e* Canones, neque illum permutationes, commercium, neque ſpem, etiam conſequendi, vel occaſionem arripiendi in alio monaſterio opimioris boni opulentioriſq; beneficij,huic tam diuinæ,piæque rei admiſceant; neque enim patitur æqui iuſtique ratio,vt hoc animo migrantes adipiſcendi, ſcilicet ex cauſa permutationis alio in cœnobio beneficij vllum ex dicta cauſa alio in cœnobio adipiſci valeant beneficium,argumento eorum,quæ in iure eſſe *f* notantur; neque tamen id ita ad viuum reſecari vult eadem legum ratio, quin hiſce in rebus excipiatur Romani Pontificis poteſtas, nihil enim vetat eum in hac ſpecie in ſacerdotibus diuerſi generis,per commutationes monachorum, & cœnobiorum, & priſtinæ viuendi normæ immutationem aliamvè cauſam migrationes recipere,atque admittere,prout ait Bellameta *g*.

a *Ruf. in tra. de bene. c. 36. n. 9.*
b *Coll. c. cum olim q. 3 & in ca. exhibita 17. q. de rerũ per. Belam. in tra. permuta. dict. 11.*
c *ca. licet. de reg.*
d *ca. quol. de ſtat. reg.*
e *ca. licet. de reg.*
f *c. cum ſing. de preb. li. 6.*
g *Bela. deciſ. 11. de permut. benef. 2. pa. q. 11.*

ARTICVLVS II.

Vtrùm regulares prohibiti vendere res monaſterij poſſint eas permutare.

RESpondeo dicendo, quòd cùm in ſtatutis nomine emptionis veniat permutatio, prout tradunt communiter Doctores *h*, pro quo facit quædam expreſſa decretalis,non dubito, quin regulares vendere prohibentes, permutare etiam prohibeãtur, præcipuè cùm in permutatione dominium transferatur,ſicut in venditione contingit.

Aduertendum tamen,quòd ſiquis per iſtum contractum permutationis, vel alium dat fundum monaſterio,ſub pacto, quòd alatur in vita,quòd etiamſi fundus pereat caſu fortuito, nihilominus habebit alimenta, quia proprietas fundi tranſiuit in ipſum monaſterium,& ſic damnum cedit ipſi,& non alteri,quod expreſſè voluit Cynus, & tenet Syluester *i*.

h *DD. in l. de quibus ff. de leg. 1. ca. 1. de his quæ fiunt à prælato. ver. vendere vel permutare.*
i *Syl. v. permutatio ſin.*

QVÆSTIO XXXIIII.

De Prælatis, in vndecim articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur vndecim.

1 *VTrùm Prælati ſint neceſſarij.*
2 *Vtrùm ſenes ſint eligendi in Generales & Prouinciales.*
3 *Vtrùm literati ſint anteponendi in electione Generalium aut Prouincialium.*
4 *Vtrùm Secretarij Generalium, aut Prouincialium debeant eſſe literati.*
5 *Quem finem debent habere præ oculis Prælati in gubernando.*
6 *Vtrùm Prælati ad gubernandum debeant neceſſariò habere fortitudinem.*
7 *Vtrùm in Prælatis pietas & miſericordia ſit neceſſaria.*
8 *Quomodo Prælati à muneribus & donis accipiendis ſe debent abſtinere.*
9 *Vtrùm Prælati teneantur expurgare congregationem ipſis commiſſam à peccatis.*
10 *Vtrùm Prælati præ cæteris iuuenes coërcere teneãtur.*
11 *Vtrùm Reges Hiſpaniarum habeant iuriſdictionem ſuper profeſſos ordinum militiarum.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm Prælati ſint neceſſarij.

RESpondeo dicendo, Philoſophum *k* in libro ſuæ Reipublicæ affirmare tres ſpecies regiminis in Republica fuiſſe,quæ bonum commune concernebant, & alias tres contrarias, quæ bonum priuatum & particulare attendebant, quam doctrinam referunt Patricius *l*, Sermenatus, Simancas,Conradus,Oroſcus, Bartholomæus Philippus,Bodinus, & Azeuedo, ſed de tribus concernentibus vtilitatem publicam nobis in præſentiarum eſt agendum, quarum primam vocauit Philoſophus Ariſtocratiam, quæ eſt gubernatio ſapientium, & potentium in libertate,ſicut hodie gubernatur Reſpublica Veneciana, quæ regiminis ſpecies propter malam hominum inclinationem facili negotio in monipodium ambitionem, & prætenſionem deuoluitur,quæ à Græcis Oligarchia appellatur;alia eſt politica ſpecies regiminis, quæ eſt gubernatio multorum, qua dominatio Genuæ regitur, & hoc populare regimen facilè in nimiam licentiam & libertatem deiiciendo maiores, & attendendo ad bonum priuatum conuertitur; quæ regiminis ſpecies græcè Democratia dicitur: alia eſt ſpecies,quæ vocatur Monarchia, quæ eſt vnius tantùm gubernatio, quod nomen Monarchia deriuatur à *Monos*, quod græcè ſignificat vnus,& ab *Archos*, quod græce ſignificat principem. Vnde Monarchia idem ſignificat,quod vnum principatum ab vno principe: qui gubernandi ſtatus ex tyrannide nonnullũ patitur periculum. Omnibus iſtis gubernationibus vſi ſunt Græci,& Romani, & inter eas tanto excellentior eſt vltima aliis duobus, quanto magis ad principium numeri, quod eſt vnitas, reducitur, cùm ad vnum caput, & vnum principem deuoluatur; licèt enim ex tyrannide aliquod periculum poſſint pati: in hac tamen vita miſeriis

k *Ariſto. Poli. li. 3. c. 10. & 6. Ethic. c. 10.*
l *Patri. lib. de Repu. tit. 1. & li. 4. Serme. in rapſodia c. 5. Simancas de Rep. li. 2. ca. 3. & 5. nu. 22. Conra. in templo iudic. li. 1. ca. 1. §. 2. ver. tyrannus excepto fol. 18. Oroſ. in l. 2. n. 51. co. 167. ff. de ori. iuris Bart. Philip. de cõſiliis diſcurſu 18. §. 1. & ſequent. Bodi. de repu. lib. 2. cap. 1. Axe. in rubr. n. 114. li. 2. li. recopilat.*

Digitized by Google

plena non poteſt dari alius gubernandi modus accommodatior, & ſic ipſum nimis approbauerunt Auguſtinus *a*, & diuus Thomas, quod ipſũ approbauerunt Iuriſconſulti *b*, & quædam lex partitarum, quod etiam ipſum approbauerunt Canoniſtæ *c*, & latè Caſſaneus, Bodinus, & Nauarrus poſt Abbatem: & Legiſtæ, Bartolus ſcilicet, & Auiles, Gregorius Lopez, & alij ſuperiùs allegati: quod ipſum approbauerunt Feneſtella *d*, Patricius, Petrus Gregorius, & Frater Marcus Antonius, in ſua Microcoſmia, cuius regiminis excellentia ſequenti ratione maximè comprobatur; omne enim illud, quod habet ſimilitudinem cum diuinis, & ad diuina magis accedit, maioris perfectionis eſt: vnde cùm reges per Deum regant, & ſit Deus vnus in ſubſtantia & natura, ſequitur euidenter, quòd regimen magis accedens ad iſtam vnitatem & ſupremum caput, eminentiùs debet reputari: vnde dicit diuus Paulus *e* & refertur in iure Canonico, & explicat Molineus, quòd omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit: *non eſt enim poteſtas niſi à Deo, quæ autem ſunt, à Deo ordinata ſunt.* Quod etiam comprobatur; videmus enim omnia corporis membra, vni capiti ſubiacere: non enim licet à capite mẽbra recedere, vt dicitur in iure *f*. videmus etiã aliquos animales, vt apes *g*, ab vno gubernari, grues etiã ab vno gubernantur, vnde ait D. Hiero. *h* grues vnã ſequũtur, Imperator vnᵘˢ iudex vnius prouinciæ, Roma duos fratres ſimul Reges habere non potuit, & parricidio dedicatur. In naui vnus gubernator, in domo vnus dominus, in quouis grãdi exercitu vnius ſignum expectatur: videmus etiam Rempub. Romanam per Reges, per Conſules, per Populum, & per Imperatores fuiſſe gubernatam, & nunquam ad ſubiiciendũ ſibi vniuerſum potuit peruenire, niſi poſtquam ad regimen Monarchicum tempore Cæſaris Auguſti fuit reducta, prout tradunt Roderic⁹ Suarez *i* & Couarrunias, & refert Beroſus *k*, & eius commentator Ioannes de Viterbo, quòd Nembrot filius Chus, & Nepos Cam, cùm eſſet fortior cunctis aliis hominibus pro tunc exiſtentibus, fuit primus qui poſt diluuium reduxit homines ad obedientiã vnius Regis, & dominium regni & dominationis mũdi ſibi vſurpauit fundãdo Babylonis oblationem, prout etiam innuitur in libro Geneſis *l* & tradũt Boccaſ. & Gardiola. Ex quo colligitur ab initio mũdi poſt diluuium hoc monarchicũ regimẽ habuiſſe initium & inter omnia regimina principatum tenere, quo Eccleſia Dei regitur & religiones gubernantur, cùm vnaquæque vno generali Prælato gubernentur, & omnium ſubditorum diuerſæ voluntatis illi ſubiiciantur.

a Au. li. 1. de Ciuit. D. Th. de regi. principum lib. 1. c. 1.
b l. 2. §. nouiſſimè ff. de orig. iur. vbi Iaſon l. 7. tit. 1 par. 2.
c Canoniſt. in extrau. vnam ſanctã de maior. & obe. Caſſaneus de glo. mundi. 12. p. conſider. 15. in princ. Bodi. vbi ſuprà lib. 4. c. 1. Nauar. in c. nouit. nu. 15. de iudi. Legiſta in l. 1. ff. de acquir. poſſ. Bar. in tra. de regim. ciuita. tum. Gre. in d. l. 7. ver. vnicus eſt vno.
d Feneſtel. de Magiſtra. vrbis Rom. Patric. de rege. lib. 1. tit. 1. Petr. Grego. de ſyntag. iur. tom. 3. l. 47. ca. 15. nu. 24. Mar. Anton. p. 1. diſt. 3. p. 42. col. 2.
e Pau. ad Romano. 13. capit. omnis anima. de cenſi lib. 6. Molin. addi. magna ad Alex. conſil. 8 vol. 1.
f ca. cùm non liceat, de præſcriptionibus.
g cap. in apibus. 7. q. 1.
h Hieron. epi. 4.
i Suarez in l. quoniam in priori. in declarat. legum regn. limit. 11. Co. de inoff. teſta. Cou. pra. quæſt. c. 1. n. 5. pa. 7.
k Beroſ. lib. de flor Chal.
l Geneſ. c. 10. Bocaſius c. 4. de Las cuidad. Garsiola de nobilitate. c. 3 fol. 4
m Hiſtor. Boem. c. 6.

ARTICVLVS II.

Vtrùm ſenes ſint eligendi in Generales & Prouinciales.

RESpondeo dicendo, celebratiſſimum quoddam dictum Sylui referri in hiſtoria *m* Boëmię, quod habet in hunc modum, agrum colere, gregem paſcere, nauim regere, texere, ſuere, ædificare, multi ſe ignorare fatentur, magiſtratum in vrbibus regere, & ſe Regem gerere, gentibus ac nationibus imperare, quod difficillimum, nemo ſibi à natura negatum dicit, quod certè experientia nos docet; videmus enim iuuenes ambitione motos deſiderare, & totis viribus procurare prælationes, quorum munus maturitatem conſilij expoſcit, quæ maturitas in ſenibus reperitur; ait enim diuus Hieronymus ſenectus nos ab imprudentiſſimis dominis liberat voluptatibus, gulæ imponit modum, libidinis frangit impetus, auget ſapientiam, dat maturiora conſilia. Quod voluit dicere *n* Sapiens aſſerens corona dignitatis ſenectus, quæ reperietur in viis iuſtitiæ, & Plato in ſua Republica docuit non iuuenem *o*, ſed ſenem iudicem bonum eſſe oportere, qui ſero quale quid iuſtitia ſit, didicerit, tanquam qui non propriam in animo ſuo eam ſenſerit, ſed alienã in aliis animis longo tempore nouerit: atq; idcirco cuiuſmodi ſit malum diſcernat, ſcientia potius quã propria experientia iudicans, generoſiſſimus certe iudex huiuſmodi eſſe videatur, & Caſſiodorus *p* ait ætate maturi meliùs ſapere iudicantur, quia ſeneſcentibus membris, & corporalibus ſenſibus emollitis proxima parte in conſilium tranſeunt, vbi dum mens ampliùs occupatur, robuſtior virtute adunationis efficitur. Et Auerroes *q* aſſerit Reipublicæ gubernacula ſenioribus debentur, qui præter quòd ſcientias ſpeculatiuas adepti ſunt, obtinent præterea experimentum longo tempore acquiſitum: & Claudius *r* ait, quanquam in deligendo iudice nullius rei æquè ſit habenda ratio atque ſapiẽtiæ, & integritatis, conuenire tamen videtur, vt natu grandes ei muneri præficiantur: nam & ſenibus plus adeſſe ex vſu rerum prudentia ſolet, & affectus ſunt moderatiores, tum etiam relucet quidam in ſenibus vultus obſeruandæ maturitatis, quod illi plurimum apud populum autoritatis conciliat, denique ſemper omnibus viſum eſt ſatis periculoſum ad magiſtratus & prælationes iuuenes promouere; vehementia enim paſſionum ipſos ad gubernandum reddit inhabiles, cùm odio aut ira, aut ambitione aut alus defectibus ætatis teneritudine annexis ducantur, & à ſubditis eorum mandata licet ſint optima, & ſalubria, & opportuna, vt à iuuenibus edita contemnantur, conſiderantes ſubditi illud Ari. *ſ* ex iuuene Rege recta oriri ad virtutem difficile eſt, niſi ſit legibus nutritus. Quod Oldradus *t*, Baldus, Antonius Corſetus, Conradus & alij tradiderunt. Et non ſolùm Græci, ſed etiam Romani, Lacedemonij, Carthaginenſes, Perſæ, Hebræi & alij per ſuas leges & conſuetudines approbatas iuuenes ab officiis publicis repellebãt, ſenes autem admittebant vt conſtat ex traditis per Tiraquellum *u*, Azeuedo, Burgos de Paz, Simancas, Rebuffum, & Petrum Gregorium, pro quo optime facit infortunium, quod ex conſilio iuuenum accidit Regi Roboam, prout in libro *x* Regum continetur, & in Paralipomenon, & Ariſtoteles *y* rectè dixit iuuenes ad gubernandum eſſe inhabiles, cùm in his iudicium, & diſcretio incipiat habere vigorem & fortitudinem. Et Cicero in Catone maiore ait maximas reſpublicas, per adoleſcentes labefactatas eſſe, & Romanam Rempublicam tria euertiſſe, ſcilicet amorem priuati commodi, occultum odium, iuuenile Conſilium. Temeritas eſt florentis ætatis, prudentia ſenectutis. Et diuus Auguſtinus *z* ait, regnum Romanorum tamdiu perſeuerauit, quamdiu ſapientes regere permiſerunt; ſed dum iuuenes inexpertes elegerunt, tanquam iuſtitiæ ignorantes acceptatores perſonarum facti ſunt & iuſtitiam perdentes dominium orbis terrarum amiſerunt. Et ita Hieronymus ad Auguſtinum ait, *bos laſſus fortius figit pedem*, & in prouerbiis dicitur. *ſenex vulpes non apprehẽditur laqueo.*

Et Ouidius *a* dicit, *ſeris venit vſus ab annis.*
Et idem ait *b*,
Iura ſenes norint, & quid liceátque, neféſque,
Faſque

n Prou. 16.
o Plato. lib. 3. de repu.
p Caſſ. li. 6. de anima.
q Auerro. in lib. Plato de repu. tra. 1.
r Clau. de officio iudic. li. 1.
ſ Ariſto. lib. 3. eth.
t Oldrad. conſil. 52. Bal. in c. cum antiquioribus col. pen. c. de ſor. deli. Corſetus in tra. de poteſt. Reg. 5. par. q. 84. Conrad in tempo. iudic. lib. 1. c. 2 de Rege §. 1 nu. 13. fol. 99. Paz. de ſyndic. tit. de Regum exceſſ. ca. 2. nu. 22. nu. 83.
u Tiraqu. de primo. in præfat. nu 161. cũ ſeqq. Azeuedo l. 6. tit. 1. n. 10. in f. lib. 3 recopil. Paz. in l. 2. Tau. nu. 34. Simãc. de Repu. c. 7. Rebuf. de pacif. poſſeſ. 4. lim. Greg. ſyntag. iur. 3. p. li. 47. c. 15. nu 11. & latius ibi. c. 9. n. 16. cũ ſeqq.
x 3. Reg. 12. Paralip. 8. 10.
y Ariſt. lib. 5. polit. c. 8.
z Auguſti. ad fratres ſermon 14.
a Ouid. 6. metamor.
b 9. metam.

Digitized by Google

Faſque ſit inquirant, legúmque examina ſeruent.
--Tenero tractari pectore nequit
Publica maieſtas.

a Li. 5. faſto. Et idem *a*,
Nec ſi poſt annos potuit tunc curia ſeros.
Nomen & ætatis mite ſenatus habet.
Iura dabat populo ſenior, finitaque certis
Legibus eſt ætas unde petatur honos.

b Tibul. li. 3. eleg. 9. Et Tibullus *b*,
Venturam meliùs preſagit nauita mortem.
Vulneribus didicit miles habere metum.

Ex his omnibus ſatis conſtat viros ſenes experientia dotatos ad gubernandum fore aſſumendos, ſicut olim eligebantur in Senatores quibus corpus annis infirmum, ingenium ſapientia validum erat, vt refert Saluſtius in Catilina. Et Seneca *c* ait, plus valet vmbra ſenis, quàm enſis & loquentia diuitis. Sed licèt prædicta vera ſint, aduertendum tamen quòd non debent ita prouecti ætate ad gubernandum deſtinari, qui non poſſint pondus diei, & æſtus portare, & ſuper gregem die & nocte ſicut ſpeculatores vigilare. Ita vt propter eorum continuas infirmitates in neceſſariis ſuo muneri exercendo deficiant. Vidi enim ego aliquando in religione aliquos eligi in ſuperiores Prælatos, qui in ſenectute grauati ſuam religionem & monaſteria viſitare non poterant eligendo, & prouidendo ſuo nomine Cõmiſſarios qui eidem muneri incumberent; animi enim robur neceſſarius eſt ei qui ſeſſurus eſt iudex, vt ait *d* Menchaca. Vnde iure *e* ſtabilitum eſt ne hominibus, maximè ſenibus, officia cõferantur, quod & tradunt quædam gloſſa, & Didacus *f* Perez poſt Archidiaconum & Segura. Et diuus Chryſoſtomus *g* numerat vitia quæ propriè ſenectuti inſunt, ſcilicet ſegnities quædam ac tarditas, obliuio profunda, obtuſus ſenſus, iracundia atque puſillanimitas. Et Archidiaconus *h* loquens de his ait, propter nimiam ætatem delirant, & præ vetuſtate deficiunt. Et Ludouicus Viues *i* aiebat, prout refert Si mancas, Quemadmodum in infantia non vtitur ratio ſuis organis, quia nondum ſunt apta: ſic neque in decrepita ſenecta, quia iam deſierunt eſſe apta, magno ſcilicet vſu detrita & corrupta, & ſenes decrepiti bis pueri ſunt.

c Senec. Epiſt. 90.
d Mench. li. 1. contro illuſt. c. 44. n. 13.
e L. 2 §. quem ita & l. pen. in pr. ff. de vacat. mun. Ca. Fin. 8. diſt.
f Gloſ. in c. 1. v. ſeneſt. de re. nun. Perez in proœ. tit. 3. lib. 2. ord. co. 342. v. viejos ſegu. in direct. iud. par. 1. c. 4. nu. fin. fol. 22.
g Chryſo. in epiſt. Pau. ad Titum Homi. 4.
h Archi. in c. tanta. 86. diſt.
i Viues lib. 2. de anima Simã. de Repub. lib. 7. ca. 8. n. 28.

Et licèt verum ſit ſecundùm hiſtorias antiquas, quòd Maſiniſſa fidelis Romanorum amicus nonaginta annorum aſcendebat equum, & contra Carthaginenſes præliabatur, & quòd Socrates in eadẽ ætate ſcripſerit, & quòd Argantonius à quadraginta vſque ad octuaginta incluſiuè ſuam patriam rexit & gubernauit. Et quòd diuus Hieronymus, & diuus Auguſtinus in vltimis ſuæ ſenectutis diebus ſcripſerunt volumina non pauca, in quibus de lege Euangelica mirabiliter diſputarunt; attamen hoc eſt ratum, quod in conſequentiam minimè eſt trahendum. Vnde ego exiſtimo ad præfata munera exercenda homines mediæ ætatis, qui quinquageſimum annum attingant, eſſe aſſumẽdos, cùm huiuſmodi ætate pollẽtes experientiam agendorum habeant, & ipſis viribus corporalibus neceſſariis ad gubernandum in ea ætate ſint dotati. Et ſic dominus Rex Philippus II. cuidam Capitulo noſtræ ſacræ religionis ſcripſit, vt non eligerent Prouincialem, qui præfatam ætatem non haberet, cui ſententiæ adhæret Plato *k*, dicens, Cuſtos legum non plus quàm annos viginti quinque habeat magiſtratum, nec pauciores natus quàm quinquaginta eum gerat. Et Ariſtoteles *l* ait, mens & intellectus pleriſque maximè viget circa quinquageſimum annũ. Et Philoſtratus *m* dicit, Claudius annos natus quinquaginta imperium eſt adeptus, quo tempore in hominibus vigere maxime ſolet ingenium. Et Heraclides in politica refert dicens, lex erat apud Chalcidenſes, ne quis annos natus infra quinquaginta, vel magiſtratum gereret, vel legationem obiret.

k Plato lib. 6. de legib.
l Ariſto. 7. politico. c. 16.
m Phil. 5. de vita Apo. c. 9.

Vnum tamen aduertendum, quòd ſicut malitia ſupplet ætatem, ita etiam virtutem ipſam ſupplere neceſſe eſt: ait Valerius *n* Maximus eum honori non intempeſtiuum videri qui iam virtute maturus eſt; in tali enim non debemus ſenectutem annorum numero computare; cani enim sũt ſenſus hominis, & vita immaculata eſt venerabilis ſenectus. Et ita aliqui poſſunt ante præfatam ætatem ad præfatas dignitates promoueri, ſi in ipſis vita immaculata inueniatur, ſicut etiam cum eiſdem poteſt in ætate diſpenſari propter ſanguinis nobilitatem, cùm dicat *o* Ouidius, *Cæſaribus virtus contigit ante diem.* Sola enim nobilitas ſupplet ætatis defectum, vt dicitur in quadã decretali *p*, ibi circa nobiles & literatas perſonas, quæ maioribus sũt beneficiis honorandæ, poterit, cùm ratio poſtulat, diſpenſari, quod poſt alios tradit *q* Heredia. Quod fortè mouit Gregor. Lopez ad affirmandum iuuenem ſolùm viginti annos habentem poſſe creari Ciuitatis correctorem, non obſtante quòd in iure maior ætas ad hoc officium exigatur.

n Va. Maxi. lib. 3.
o Oui. li. 1. de arte aman.
p cap. multa. de preb.
q Hered. de in. 9. 9. fo. 36.

ARTICVLVS III.

Vtrùm literati ſint anteponendi illiteratis in electione Generalium, aut Prouincialium.

RESpondeo dicendo, titulum quæſtionis eſſe clarum; certum enim eſt literatos illiteratis eſſe præferendos ad regimen. At quod maximè dubitatum eſt an illiteratus aſtutus & ſagax ſit præferẽdus literato, de cuius aſtutia, & ſagacitate nõ ita conſtat; & quòd ſit præferẽdus facit, quia homines illiterati magis aſtuti, & ſagaces eſſe ſolent, quàm literati & docti, vt multis probat Bartholomæus Philippus *r*, & ad gubernandum aſtutia & ſagacitas perquam neceſſaria eſt: omnes enim qui cum ſuperioribus & Prælatis huiuſmodi aliquod negotium habent peragendum ipſos decipere intendunt, prout dicebat Imperator Diocletianus, vt refert Flauius Vopiſcus in vita Aureliani Imperatoris, dicens nihil eſſe difficilius, quàm bene imperare; colligunt enim ſe quatuor vel quinque, atque vnum conſilium ad decipiendum Imperatorem capiunt. Et confirmatur: nam ſecundùm Quintilianum, & Plinium *ſ* plus ſi ſeparas, vſus ſine doctrina, quàm citra vſum doctrina valet; plurimi enim literati ſunt cõfuſi, & non plenè in dandis ſententiis, & in expediendis negotiis reſoluti; contingit enim ipſis ex multa ſcientia adepta ſuſpenſione & perplexitate detineri, ita vt non ea facilitate, & agilitate negotia expediant, qua ratione boni regiminis oportet experiri. Quod confirmatur ex iis quæ tradit Tucidides *t* dicens, Planè intelligimus vtiliorem eſſe imperitiã cum modeſtia, quã peritiam cũ immodeſtia, ac tardioris ingenij homines adminiſtrare cõmodiùs plerumq; ciuitates, quã ſolertiores: nam iſti tũ legibus ſapientiores videri, tum ſemper excellere dicendo, in cõſultatione Reipublicæ volunt, vnde in multas calamitates incidunt: illi ſua peritia diffidentes, non abnuunt, ſe legibus eſſe inferiores, & cùm inualidiores ſint, quàm vt bene dicentis orationem refellant; potiùs ex æquo ſunt iudices, quàm con

r Bar. Philip. in tra. de conſiliis diſcurſu 9. fo. 66. §. 2.
ſ Quinti. li. 2. cap. 6.
t l. 3. in oratione Cleo.

Digitized by Google

concertatores, ideóque eis plerumque feliciter cedit.

At pro contraria parte facit quòd literati ſint neceſſariò admittendi; gubernandi enim munus inter omnes artes viuendi & regendi ars amplior, & ſuperior eſt, prout multis comprobat diuus Thomas a, & diuus Chryſoſtomus b ait, etenim imperare ars eſt, & non ſolùm dignitas, imò ars eſt artium omniū ſumma: & in Concilio Tridentino c definitur, quòd nullus ad Epiſcopale munus poſſit aſſumi, niſi antè in vniuerſitate ſtudiorum Magiſter ſiue Doctor, aut Licentiatus in ſacra Theologia, vel iure canonico merito ſit promotus, aut publico alicuius Academiæ teſtimonio idoneus ad alios docendos oſtendatur. Quòd ſi religioſus fuerit, à ſuperioribus ſuæ religionis ſimilem fidem habeat: intellexerunt enim SS. Patres non poſſe Epiſcopale munus rectè peragi niſi ab homine literato, cùm gubernatio præſertim animarum, ſumma omnium ars à ſacris doctoribus reputetur; regere enim homines ſumma ſcientia eſt, quam Salomon d ingrediens regnum à Domino poſtulauit, dicens, *Nunc igitur Domine Deus tu conſtituiſti ſeruum tuum Regem pro Dauid patre meo; ego verò puer ſum paruus ignorans egredi & introire, &c. Da igitur ſeruo tuo cor audiens ad iudicandum populum tuum, & vt diſcernat inter bonum & malum; quis enim populum tuum tam præcellentem iudicare poſſet?* & dixit Dominus ad eum, *Quandoquidem poſtulaſti rem talem, & non poſtulaſti dies multos, neque petiſti tibi diuitias, neque petiſti animam hoſtium tuorum: ſed poſtulaſti tibi, vt intelligeres, & audire poſſes iudicium: en ego feci iuxta verba tua, en ego dedi tibi cor ſapiens & intelligens.* Et ſic apud Machabæos refertur Mathathiam populo Iſraëlitico Simonem filium eius principem conſtituiſſe (quia ſapiens) in hunc modum, Ecce Simon frater veſter, ſcio quòd vir conſilij ſit ipſum audite ſemper, & ipſe erit vobis pater. Quod confirmatur, ſuperiores enim præfati ſunt iudices in cauſis regularibus, qui non poſſunt niſi ſecundùm leges iudicare; iudex enim dictus eſt, quaſi ius dicens populo, prout dicitur in iure e, & tradunt Marantha & Oroſcius, vnde dicitur in quadam lege f turpe eſſe Patritio, & nobili viro cauſas exoranti ius, in quo verſatur, ignorare.

Pro reſolutione autem dico primò ad munus Generalatus, & Prouincialatus peragendum non eſſe neceſſarium præferendum Theologum Canoniſtæ & Iuriſperito; licèt enim ad munus Epiſcopale Theologus Iuriſperito præferatur, prout tradunt Theologi grauiſſimi, hoc euenit, quia præcipuum Epiſcoporum munus eſt prædicare, vt traditur in Concilio Tridentino g; at munus Generalatus, & Prouincialatus non ordinatur principaliter ad prædicandum, ſed ad ſubditos in officio continendum eos in obſeruantia regulari regimine politico gubernando, & in ſpiritualibus ſuper omnia prouidendo. Quæ munera per ſacrorum Canonum ſcientiam cum experientia cauſarum regularium aptiſſimè exercentur.

Secundò dico nemini eſſe dubium Generales, & Prouinciales ad gubernandum ſcientiam debere habere, cùm Regius Pſalmiſta h dicat, *Erudimini qui iudicatis terram:* at vbi quidam concurrunt nimis literati, cum aliis non tanta ſcientia pollentibus, ſed aſtutia, & ſagacitate præſtantioribus, præferendi erunt huiuſmodi minùs literati, quod in argumentis pro iſta parte adductis comprobatur; non enim ea argumenta innuunt, vt ſagaces, & aſtuti ignari ad prædicta munera promoueantur, cùm certum ſit omnes quæ ſciunt facilè, optimè, ſuauiſſiméque operari, vt Xenophon i affirmat: ſcientia ergo opus eſt, quæ cum ſagacitate, & aſtutia ſociata ad gubernandum omnino deſideratur; ſagacitas autem, & aſtutia ſæpe ſæpius experientia comparatur, & quādo homines à natura ſunt aſtuti, & ſagaces experiētia ſagaciores euadunt.

a Tho. li. 1. de regimi. prin. c. 15.
b Chryſoſt. in poſte. epiſt. ad Corint. ſer. 1.
c Con. Trid. ſeſ. 22. de ref. c. 2.
d Sap. 9. & Par. 2. c. 1. & 3. Re. 3.
e l. 1. ff. de iuri. omnium iudi. ca. ſorte. de verb. ſign. Maran. de or. iud. 2. p. n. 13. Oroſ. in rubr. ff. de offi. eius dict. 490. n. 1. & 2. & in l. 1. ff. de iuriſdi. om. iudi. capi. 326. n. 1.
f l. 2. §. ſerunt autem Sulp ff de ori. iuris.
g Conc. Trid. ſeſ. 5. de re. c. 2
h Pſal. 2.
i Zenoph. li. 1. de factis & dictis ſocr.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm Secretarij Generalium, ac Prouincialium debeant eſſe literati.

RESpondeo dicendo, quòd cùm negotiis grauibus, & difficillimis Generales & Prouinciales ſæpe ſæpius implicentur, neceſſum eſt, vt continuò patribus grauibus & doctiſſimis ſocientur; ait enim Plato k hoc ex profunda mente Euripidem ceciniſſe, ſapientes eſſe, qui cum ſapientibus conuerſantur: at quia propter religionum paupertatem non poſſunt ſemper apud ſe prædictos patres habere, neceſſarium eſt, vt Secretarij, ſine quibus minimè eſſe poſſunt, ſapientiſſimi ſint, & in cauſis regularium maximè verſati, vt cùm ipſis præfata negotia communicata faciliùs & ſuauiùs expediantur: nam ait Bartolus l, & tradit Euerardus, eum qui coadiutorem ſibi ad gubernandum aſſumit, ita debere ſe habere, vt ipſe coadiutor ſit ei in ſcientia, prudentia, & virtute æqualis, & facit lex m quædam partitæ, quæ loquens cum gubernatoribus, in hæc prorumpit verba: *E para ſe fazer eſto bien aſſi como conuiene, deue auer conſigo omes ſabidores de fuero e de derecho, que la ayuden à librar los pleytos, e conqueen aya conſejo ſobre las coſas dudoſas.* Et in alia nouæ recopilationis lege n non per verbum tantùm, debet, ſed per verbum, præcipitur ipſis, diſtrictè demandatur. Quod ſimiliter aliæ leges o iuris ciuilis diſponebant dicendo, feſtinabis etiam conſiliarium, & quicumque fuerit circa te aſſumere virum optimum, & purum vndique, & contentum his, quæ à fiſco dantur, & ſi quid præter ſpem acceſſerit, & non inueneris eum cuſtodientem tibi fidem iuſtam, illum quidem expelles, alio verò veteris Conſiliario, legem, & iuſtitiam puris ſeruantem manibus. Et idem Iuſtinianus p ait, noſtris Magiſtratibus omnino ad manus ſint, & aſſeſſores qui legum placita explicent, & illorum ſuppleant occupationes, quandoquidem multi vndique curis impliciti merito iudiciarias partes aſſeſſorum ſuorum ſupplent præſentia. Quod & ſacri Canones confirmant, Innocentius q enim Papa ait quòd ſi omnibus his inſpectis huius quæſtionis qualitas non lucidè inueſtigatur ſeniores prouinciæ congregare, & eos interrogare; faciliùs namque inuenitur quod à pluribus ſenioribus quæritur: ſeniores autem prouinciæ ſunt ſapientes, iuxta aliud decretum r, dicens, Porrò Moyſi præcipitur, vt eligat presbyteros, id eſt ſeniores, vnde, & in Prouerbiis dicitur, gloria ſenum eſt canities, hic verò Canities, ſapientiam deſignat, de qua ſcriptum eſt, Canities hominum prudentia.

k Plat. in fin. dialog.
l Bar. in l. 3. per tex. ibi. C. de prapo. agē. in reb. lib. 12. Euer. in locis leg loco à vi ſubrogat. pa. 512. in fin.
m l. 2. ti. 9. p. ir. 2
n l. 10. tit. 5. recopil.
o Authen. de manda. prin. §. feſtin.
p de iud. conſt. 82.
q ca. de quib. diſt. 20.
r c. porrò. diſt. 84.

ARTICVLVS V.

Quem finem debent habere præ oculis Prælati in gubernando.

RESpondeo dicendo, memini me legiſſe quandam diui Greg. ſententiam, quam cōmendant Anto

Digitized by Google

Antonius Bâſinius,& alij,pugnauit in pectore meo, aliquātiſper cum publica priuata charitas, publicæ tandem rationi priuatus ceſſit affectus,quod omnibus his,qui præſunt,faciēdum eſſe cenſeo,ſi optimè ſibi,& Reipublicæ conſultum iri velint. Ex quo dicto facilè colligitur, ad optimè religionem gubernandam publicam ipſius religionis in communi vtilitatem eſſe præ oculis habendam, vt ipſa religionis obſeruantia conſeruetur,& in dies magis, ac magis propagetur; licèt enim natura ita comparatum ſit,vt omnes ſibi meliùs eſſe malint,quàm alteri, prout ait Terentius; meminerint tamen Prælati, quòd qui cuſtodem multorum ſe profitetur ſubditorum, & religionis commodum proprium commodum ſuum eſſe exiſtimet; conſiderantes enim Prælati commune bonum à ſuo proprio commodo eſſe alienum,religionem diuidunt, & in fruſta conuertunt;ait enim Liuius *a*, reſpectus rerum priuatarum, ſemper officit; officiétque publicis conſiliis: nam ex priuatis affectionibus ferè omnis humanæ vitæ pernicies naſcitur; bonum enim publicum ſemper euertunt ſtudia priuata: & Frater Dominicus à Soto *b* refert Ariſtotelem dicentem vtilius eſſe, & commodius, per legem, quàm per principem Rempublicam gubernari,quod illa matura deliberatione.& conſilio plerumque fiat, ſicque publicæ autoritati conſulat, is non rarò feſtinanter, & nubila mente odij amoris, vel cupiditatis, à bono publico abſcedat.

a *Liuius li.2.*

b *Sot.libr.1.de iuſt. & iur. q. 5. art. 1.*

Omnia hæc etiam ex libris Gentilium deprompta adducta ſunt,vt Prælati Eccleſię Catholicę filij, & tanquam filij dilecti in religione enutriti, proprij commodi obliti bonum commune religionis, præ oculis habeant: & tenentur, pro ſuæ religionis obſeruantia vitam,ſi opus fuerit,in periculo conſtituere,vt ex communi, & vera opinione reſoluunt Cagnolus *c*,Felinus,Cinus,Bartolus,Baldus & Decius. Et ſi vitam pro Obſeruātia religionis ponere aſtringūtur, à fortiori prælationis,& alia regularia officia cōtemnere tenentur, vt religioni,cuius ſunt patres, lucrifaciant; ex prætenſionibus enim prædictorum munerum æmulationes,inuidiæ,diſcordiæ,ſectationes, & id genus alia genimina viperarum emergūt, quæ cùm in proprio intereſſe radices emittant, exinaniunt religionem, vſque ad fundamentum in ea, ita vt poſſit dici,quòd ſicut omnium malorum radix eſt cupiditas; ita cupiditas proprij commodi, in religionibus eſt radix omnium malorum,quæ in ipſis ſæpe ſæpius contingunt. Vnde de Prælatis, qui proprij commodi intuitu ducuntur, poteſt dici illud Ezech. *d Væ paſtoribus in Iſrael, qui paſcebant ſemetipſos,nonne greges à paſtoribus paſcuntur?*

c *Cagno.in l. culpa caret per text.ibi.ff. de reg.iur. Fel. in c quanto poſt Gloſ.ibi de offic. deleg. & in c.1.co.12.eodem 11. Cyn. Bar. & Bald. in l. 2. ff. de nox. Decius l. culpa ff. de reg.iur.*

d *Ezech.34.*

Bonum autem commune religionis præfati Prælati affectantes iuſtitiam ſemper præ oculis habebunt. Iuſtitia enim Prælatorum regularium eſt pax religionis, tutamen obſeruantiæ regularis,immunitas communitatis, nutrimentum ſpirituale monachorum, gaudium, & ſilentium, & ſecuritas in pulchritudine pacis, & in tabernaculis fiduciæ, & in requie opulenta.Et è contrario iniuſtitia ſeditiones, inimicitias,contentionéſque parit.Et aiunt Plato,& Macrobius *e*, ſine iuſtitia, non ſolùm Reſpublica, ſed nec exiguus hominum cœtus, neque quidem parua domus conſtabit.Quod & Ariſtoteles *f* etiam affirmat.Iuſtitia autem hæc licèt corruat in plateis, in religione verò ſtare oportet. Cùm omnes virtutes in ea, in altiori gradu perfectionis illuceſcere neceſſe ſit.

e *Macr.lib.1. de ſom.Scipionis.*

f *Ariſt. lib. 5. pol.c. 7.*

Aduertant tamen ſubditi regulares, ne contra ſuos Prælatos murmur inualeſcat eos de iniuſtitia notantes, dicentes illud dictum Xenophontis relatum à Patritio *g*, omnes ciuiles ſocietates vitio eorum ruere qui illis præſunt: nam ſi rectè gubernarentur,perpetuæ omnino, & immortales etiam eſſent. Quod Sapiens *h* clarè innuit dicens, *iuſtitia firmabitur Solium Regis*, id eſt thronus, autoritas,& progenies Regis & alibi *i*, *Aufer impietatem, de vultu Regis, & firmabitur iuſtitia thronus eius:* & alibi *k*, *Rex iuſtus erigit terram.* Rex qui iudicat in veritate pauperes, thronus eius in æternum firmabitur.Licèt autem Prælatorum iniuſtitia ſit cauſa,vt religio deperdatur, ſubditorum tamen peccata ſunt tanti mali origo, & ſeminarium. Propter peccata enim populi, vt tradit ſacra Scriptura *l*, & docent Auguſtinus, & alij,bonos Prælatos de medio tollit, & alios non tales in loco eorum conſtituit: mutent igitur religioſi vitam in melius; hoc enim facto eorum miſerebitur Deus, murmurantes autem contra Prælatos,& cōtra ſemetipſos,horum malorum reos nihil dicentes iram [illegible]iſſimi concitabunt, & ſuis murmurationibus alios peiores Prelatos à Deo vindice conſequentur. Quod ſi ita euenerit, boni religioſi in Domino gaudeant, & confortentur, cùm hæc & alia à Deo Opt. Max. fieri permittantur, vt ſchoria purificentur; ad deſtructionem enim malorum ſæpe bonis caſtigari contingit.

g *Patric.li.1. de reg.ti.3.*

h *Prouer.20.*

i *Prouer. 25.*

k *Prouer. 29*

l *3. Reg. 20. Auguſt.in c.ſi quos 23.qu.4. Chryſ.li.2.ca. 5. F. Marc. Anto.de Camos in Mic. 1. par.dialo. 5.p. 47.co.1.*

ARTICVLVS VI.

Vtrùm Prælati ad gubernandum debeant neceſſariò habere fortitudinem.

RESpondeo dicendo, quòd Platina *m* de primo ciue, ait, Ne iuſtitia vlla ex parte labefactetur, adiungenda illi fortitudo eſt omnium virtutum robur,& vallum;vt enim fortitudo ſine iuſtitia iniquitatis materia eſt, ita iuſtitia ſine fortitudine terga nonnunquam vertit, atque eos deſerit, quos tueri deberet. Optimi autem ciuis proprium eſt pro religione,pro patria, pro iuſtitia, & bonitate omne diſcrimen ſubire, & pericula quæcunque contemnere,ac multo id magis eſt optimi magiſtratus, de neceſſitate autem huius virtutis in gubernando nobis in præſentiarum eſt habendus ſermo, vt intelligant Prælati regulares contra timorem iudicium ſæpiſſimè euertentem (prout ait D.Bernardus) *n* ſcutum inexpugnabile fortitudinis, ab ipſis fore ſumēdum, vnde loquendo de iudicibus, ait Sapiens *o*, *Noli quærere fieri iudex, niſi virtute valeas irrumpere iniquitates, nec extimeſcas faciem potentum, & ponas ſcandalum in agilitate tua*; terror enim iſte mundanus, ab omnibus, præcipuè à Prælatis, & ſuperioribus,qui Deum fortem, & potētem,dominum potentem in prælio repræſentant, eſt exterminandus, prout Florentinus *p*, Azeuedo, & F. Marcus Antonius,in ſua Microcoſmia ſcriptum reliquerunt. Facilè enim ſuperiores, hoc timore concuſſi à ſemitis iuſtitiæ deuiant, vt Chryſoſtomus *q*, & D Auguſtinus affirmant:nam,vt in Prouerbiis dicitur *r*, *qui timet hominem citò corruet, qui verò ſperat in Domino ſubleuabitur*, facilè deuiat à iuſtitia, qui in cauſis non Deum, ſed homines pertimeſcit. Et ſic Pilatus propter hunc humanum timorem, iniquiſſimā illam protulit ſententiam tradens Chriſtum Dominum Iudæorum voluntati, lauando manus ab hac iniquitate horrenda, contra quem, ait diuus Auguſtinus *ſ*, Lauerit licèt manus Pilatus, tamē ſua facta non diluit;ipſe enim occidit Chriſtum qui eum tradidit occidendum; iudex enim bonus, & conſtans ne ſanguinem innocentem addiceret, nec inuidiæ cedere debuit, nec timori. Qua ratione contra Pi-

m *Platina l. 8.*

n *Bernar. lib. de grad. humilit. c. quatuor modis. 11. q.3.*

o *Eccl.7.*

p *Flor.4.p.ti. 14.c.2. Azeu. in l.1.n.22.ti. 9.li.3.recop. Marc. Anton. 1.car.dial.14. pag.175.col.1.*

q *D.Chryſ in ſerm de Ioanne Bapt. Aug. ad fratres in erem.ſerm. 15.*

r *Prouer. 29.*

ſ *Augu. ſerm. de temp. ſerm. 115.*

Digitized by Google

latum zelo iuſtitiæ permoti inuehunt Montaltus *a*, Guillermus Benedictus, Caſſaneus, & Epiſcopus Redin.

a Monta. de reprob. ſent. Palati. Benedic. in c. Raynuntius 2. p. v. mort. itaque in prin. fol. 115. nu. 238. de teſt. Caſſan. in catalog. glor. mundi. 4. part. conſil. 6. ver. tertio peccauit. Red. de maieſt. princ. v. ſed etiã per legi. n. 44.

Deficit autẽ in ſuperioribus fortitudo, & in ipſis timor mundanus dominatur, quia gratia Dei ad omnia confortante ſunt deſtituti,& orfani, ſicut videmus in Caino *b*, poſtquam occidit fratrem ſuum Abel, & in Herode *c* adultero contigiſſe. Vnde in electionibus, & officiorum prouiſionibus virtute præſtantiores ſunt aliis præferendi; certum enim eſt malum Prælatum ſubditum timere, cùm nihil magis faciat timere, quàm vitæ reprehenſibilis cõſcientia, vt quædam Gloſſa *d*, quam approbat Platea,& communis affirmat.

Ad fortitudinem autem ſuperiorum pertinet innocentes, contra accuſatores etiam potentes protegere, & eorum neceſſitatibus ſuppliciter inclinati annuere, vnicuique ius ſuum tribuere; ait enim Puteus *e*, quòd qui Rempublicam tuebuntur, in primis operam dabunt, vt iuris, & iudiciorum æquitate ſuum quiſque retineat, vt neque tenuiores propter vtilitatem circumueniant, neque locupletioribus ad ſua tuenda, vel recuperanda obſit inuidiat. Et Ouid. libro de Ponto ait,

b Geneſ. 4.
c Marc. 6.
d Gloſſ. & ibi. Plat. in l. 1 riſco C. de pal. ſacri li. 10.
e Put. de ſynd. v. iuſti. n. ſi. fo. 201.

Regia crede mihi res eſt ſuccurrere lapſis,
Conuenit & tanto quantus es ipſe viro.

Ad quod peragendum ſufficere debet præfatis ſuperioribus lex, & ſuperioritatis fauor. Iuxta id quod de Magiſtratu tradit Iuſtinian. *f* Imperator, Nec ſit tibi cura cuiuſlibet: ſint hæc agẽtes domini; ſufficit enim per omnia tibi ad perfectã fortitudinẽ,& lex & Imperij fauor. Sic enim Prælati regulares, in ſuis cauſis decidendis iuri, & ordinationibus generalibus, & prouincialibus ſuæ religionis firmiter adhærerent, & ſecundùm eas, vt ſuperiores iudicarent, & cauſas regularium definirent, ipſarum obſeruantia eos à malignantibus etiam potentibus protegerent: at quia timore perterriti ea ſub aliquo prætextu tranſgrediuntur, ipſa tranſgreſſio facit eos incidere in Scyllam, quam magis hominibus quàm Deo placendo euitare voluerunt. Recordentur igitur ſemper veritatis,& ipſi fortiter inhæreant; ipſa enim contra inſenſatos fratres viriliter pugnabit,& contra eos vexillum victoriæ portabit.

f Auth. de mand. princ. §. patro.

Ad fortitudinem etiam ſpectat, cum aliquibus reis aliquando diſſimulare; cùm enim prudentia omnium ſit virtutũ moralium forma, ſi ab ea ſeparetur fortitudo rem, & nomen fortitudinis perdet, & ad vitium temeritatis accedet: ait enim D. Auguſtinus *g*, quòd nonnullos toleramus, quos corrigere, vel punire, non poſſumus. Et Beſſius *h* ait: Quædam autem, tam difficilia, tamque periculoſa ſunt, vt tanquam in numero eorum, qui fieri nequeunt, poſſint haberi. Et ideo ſecundùm Gloſſam *i* quandam, delicta magnorum quandoque celantur, & non puniuntur. Fortitudo enim animi ſuperiorum,& iudicium non conſiſtit in euertendis potentibus, ſed in faciendo illud, ad quod eorum munus principaliter ordinatur: principale autem eorum munus in religionibus eſt, ita omnia componere, vt obſeruantia conſeruetur, & vbi collapſa fuerit, reſtauretur. Quæ obſeruantia,& reſtauratio difficillimè poſſunt à Generalibus, & Prouincialibus, niſi cum patribus prouinciæ, & cum aliis huius claſſis viris ſuauiter agatur ipſis aliqua permittendo, ne ex nimia cum his executione deterius inde aliquid contingat, & reformatio violenter facta ſtatim cadat,& in profundum relaxationis, & inquietudinis emergat. Audiui enim ego aliquos Generales & Prouinciales ita rigoroſè ſe cum ſubditis geſſiſſe, vt eorum finito munere, & officio ſubditi violenter detenti, & iamiam ab eorum imperio autoritate, & ſeruitute ſoluti, in antiquas ſtatim vehementiùs relaxationes proſilirent, & contra ſuos æmulos & denunciatores rancoris,& odij virus patenter euomerent. Quod nemo eſt, qui ignoret in maximum detrimentum religionis cedere. Quod, vt euitent Prælati conſiderent, quid ipſos docet *k* Concilium Bracharenſe dicens, nõ eſt dignum, vt paſſim vnuſquiſque Prælatus honorabiliora membra ſua, prout voluerit,& ei placuerit, verberibus ſubiiciat, & dolori, ne dum incautè ſubdita percutiat membra, ipſe quoque debitam ſibi ſubditorum reuerentiam ſubtrahat, iuxta illud, quod quidam ſapiens *l* dicit, leniter caſtigatus reuerentiam exhibet caſtiganti: aſperitatis autem nimia increpatio, nec increpationem recipit, neque ſalutem. Quod ex dicendis in articulo ſequenti agendo de pietate Prælatorum latiùs comprobabitur.

g c. quiſquis 24. q. 1. c. quo li. 23. q. 5.
h Beſ. li. 2. de Repub. cap. 9.
i Glo. fin. in q. ad ſplend. C. de diuerſ. offi. lib. 12.
k 45. diſt. ca. cum Beatus.
l leuit. ff. ad leg. Aquiliam. præcepto.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm in Prælatis pietas, & miſericordia ſit neceſſaria.

RESpondeo dicendo, D. Gregorium *m* in moralibus loquẽdo cum Prælatis, & Dominici Gregis paſtoribus, in hæc ſuauiſſima verba prorupiſſe dicendo: Diſciplina, & miſericordia multum deſtituitur ſi vna ſine altera teneatur, ſed circa ſubditos ineſſe debet rectoribus, & iuſtè conſulens miſericordia, & piè ſæuiens diſciplina. Hinc eſt quòd ſemiuiui illius vulneribus, qui à Samaritano in ſtabulum ductus eſt,& vinum adhibetur,& oleum, vt per vinum medeantur vulnera, per oleum foueantur, quatenus vnuſquiſque, qui ſanandis vulneribus præeſt, in vino morſum diſtrictionis adhibeat, in oleo mollitiem pietatis, per vinum mundantur putrida, per oleum ſananda fouentur. Miſcenda eſt ergo lenitas cum ſeueritate, faciendumque quoddam ex vtraque temperamentum, vt neque multa aſperitate exulcerentur ſubditi, neque nimia benignitate ſoluantur. Quod ex benignitate, & manſuetudine Moyſis probat ibi D. Gregorius concludens. In regimine ergo, vtrumque Moyſes miſcuit, vt neque diſciplinæ deeſſet miſericordia, nec miſericordiæ diſciplina. Vnde in Iob, ſecundùm vtramque virtutem dicitur, cùm ſederem, quaſi Rex circunſtante exercitu, eram tamen mœrentium conſolator. Sedere quippe circunſtantiæ exercitu vigor eſt diſciplinæ regiminis; mœrentium verò corda cõſolari eſt miniſterium pietatis *n*. Qua ratione ſuperiores alloquens ait Scriptura, quòd nolint eſſe iuſti nimis, nõ quòd iuſtitiam nolit omnino ſeruari, ſed quòd miſericordiam ab ea noluerit ſeparari. Iuſtitia enim ſine miſericordia eſt ſummum illud ius quod Terentius *o* in Heauton. ſummam malitiam appellauit, quod Cicero ſummam iniuriam *p* vocauit, ſic D. Auguſtinus *q* ait; illi enim robuſti dicuntur, qui cùm de ſua iuſtitia præſumunt, miſericordiam peccantibus negandam putant,& impendentes reprehendunt, vnde à Domino percuſſi intereunt, quia iudicium ſine miſericordia erit illis, qui nolunt facere miſericordiam delinquentibus. Quibus per Salomonem dicitur, *Noli eſſe nimis iuſtus, qui eſt nimis iuſtus qui perit in iuſtitia ſua:* adeò prædicta ſunt vera vt legiſlatores *r*, & iuriſperiti in ſuis publicis deciſionibus & legibus ratione tantùm naturali ducti malè de nimio rigore

m c. diſcip. 45 diſt.
n Eccleſ. 7.
o Terent. in Heauton.
p Cicero li. 1. officio.
q Auguſt. in hom. de Pen. c. plerumque in medio. 2 q. 7.
r l. ſi compenſand. C. de hæredib. inſtit. l. nulla. ff. de legib.

Digitized by Google

ſentiant. Aliquando enim ipſum ius rigoroſum ſtrictum & ſeuerum vocant. Aliquando verò ſeueram interpretationem *a* & ſententiam, aliquando *b* ius ſubtile ab humanitate alienum. Denique nominibus ſatis odioſis à Legiſlatoribus & Iuriſperitis gentibus hoc ſummum ius ſæpiſſimè improperatur, vt apud *c* Tiraquellum videre licet, quare Electores & Prouiſores horum Prælatorum tenentur diligentiam non minimam apponere, an promouēdi à natura ſint manſueti & benigni, vt eorum benignitate & manſuetudine ducti à rigore legum quādo oportuerit deflectant ad intentionem benigni Legiſlatoris recurrendo. Conſiderando, quòd ille qui nouit corda hominum, & qui diſponit omnia ſuauiter, & qui cognouit figmentum hominum, primum principem populi ſui Moyſem cōſtituit, qui erat vir mitiſſimus ſuper omnes homines, qui morabantur in terra, vt in libro *d* Numerorum continetur. Deniq; Melchiades *e* Papa loquens de iudicibus & Prælatis inquit, Primò ſuper omnia diligenter inquirite, vt cum iuſtitia & charitate diffiniatis, neminem condemnetis ante verum & iuſtum iudicium, nullum iudicetis ſuſpicionis arbitrio, ſed primum probate & poſtea charitatiuam ſententiam proferte, & quod vultis non vobis fieri, alteri facere nolite, quod ait Palacius *f* Rubeus magis quadrare iudicibus Eccleſiaſticis, quàm ſæcularibus. Et per conſequēs, magis debet quadrare iudicibus regularibus, cùm ipſi ſuorum ſubditorum ſint propriiſſime fratres in mutuo fraterno amore, & patres in debite impenſo fauore. Quare illi, de quorum indole talia moraliter ſuſpicātur, ad regimina monaſtica promoueri oportet, & ſuper eo tenentur Electores & Prouiſores maximè inſudare.

Licèt tamen ſupradicta de pietate & miſericordia Prælatorum & ſuperiorum vera ſint, non tamen ipſi ſuperiores debent ita benignitate cauſas definire, vt iuſtitia deſeratur, & ordo iuris peruertatur. Reſpiciendum eſt enim iudicanti, ne quid aut durius, aut remiſſiùs conſtituat quàm cauſa depoſcit; nec enim aut ſeueritatis, aut clementiæ gloria affectanda eſt, ſed propenſo iudicio, prout quæque res poſtulat, ſtatuēdum eſt. Ita quidam Iuriſconſultus *g*. Et crimina grauia, enormia, & atrocia poſtulant, vt rigoroſè & ſeuerè puniantur, & vindicta de ipſis aſſumpta ſit aliis in exemplum. Vnde Soſipater in quadam Epiſtola relata per Simancas *h* ait, Oportet moderatam iuſtitiæ caſtigationem inferre iis, qui deliquerunt, ita vt parua quidem & vulgaria peccata diſſimulentur (nec enim conducit & quælibet, & omnia ſimpliciter punire, neque cognoſcentem negligere) quæ verò iam ingraueſcunt, his cura ſecundùm leges adhibeatur. Et ſic loquendo de incorrigibilibus, & de aliis delinquentibus atrocibus & enormibus, ait quidam Imperator *i*, veniam cum talibus non permittimus, nec indulgentiis crimina ſubleuamus. Et Plato *k* ait, Qui ſcelera negligit, dū peccandi licentiam præbet, non tantùm rempublicam, ſed etiam ipſos ſceleratos grauiter lædere videtur. Et melius eſſe non ciuitati tantùm, ſed etiam iis, qui peccarunt, vel vt moriantur, vel alioqnin caſtigentur, quàm vt impunita peccata relinquantur.

a L. 2. in princ. ff. de cuſtodia reorum. l. 1. §. caſum. ff. de poſtuland.
b l. ſi fur. §. 1. ff. de vincu. proui. l. ſi ita ſcriptum ff. de libe. & poſthu.
c Tiraq. de vtroq; retra. tit. de retra. Lignag. & §. 33. n. 1. 3. gl. 1. fol. 247. cum antecedētibus & ſequent.
d Num. 12. c.
e c. porro. 2. q. 1.
f Palac. in all. gat. hæreſis §. 1. ad fin.
g l. reſpiciendum. ff. de pœnis.
h Simanc. de repub. lib. 3. c. 17. nu. 12. pa. 281.
i l. ſi apparitor en fin. C. de cohortal. lib. 12.
k Plato in li. 5. de Repub.

ARTICVLVS VIII.

Quomodo Prælati muneribus & donis accipiendis ſe debent abſtinere.

RЕſpondeo dicendo, quòd cùm præfati Prælati ſint gubernatores & iudices cauſarum regularium, & ſimul ſint ſuæ religionis reformatores, & officiorum inferiorum prouiſores, à donis & muneribus acceptandis debent maximè abſtinere. Ait enim *l* Euripides, Ingenita quidem eſt malitia cunctis mortalium; is verò maximè qui accepta mercede malus fuerit, venia quidem indignus erit. Et nihil tam ſanctum atque munitum, quod non expugnari pecunia poſſit, prout ait Cicero *m*. Et Salomon *n* ait, Victoriam & honorem acquirit qui dat munera; conſiderantes autem ſtragem, quæ à iudicibus & ſuperioribus dona accipientibus ſolet in Republica euenire, antiqui Romani leges contra præfatos iudices ſtatuerunt. Primò enim facta eſt lex duodecim tabularum, cuius meminerunt Aulus Gellius *o*, & Balduinus. Et anni ſexcenti præterierunt, in quibus contra recipientes præfata dona non fuit aliqua lex lata. Donec Lucius Calpurnius anno ſexcenteſimoquarto à fundatione Romæ de eo legem tulit, prout aſſerit Cicero *p*, & refert Petrus Gregorius. Et ſtatim Cælius Tribunus aliam legem contra hoc crimen edidit ſecundùm Valerium *q* Maximum. Et Marcus Acilius, & Caius Seruilius, & Caius Gracchus, & Marcus Liuius & Cornelius Sylla, & Pōpeius, & Quatinnus Conſules Dictatores, & Tribuni variis temporibus, & ætatibus diuerſas contra hoc delictum leges condiderunt, vſque dum tandem facta eſt præfata lex Iulia, omnibus ſupradictis poſterior, prout concludit & reſoluit Tiberius Decianus *r*. Et ad euitandū & prorſus extirpandum huiuſmodi vitium vltra leges præfatas & pœnas in eis contentas Imperatores diuerſa remedia addiderunt. Et primò Antonius Pius ordinauit, vt prius quam officiorum poſſeſſionem eſſent adepti, inuentarium per Magiſtratus ſuarum omnium rerum fieret, vt officiis functis diuitiæ antè habitæ cum diuitiis relictis conferrentur, & quid in officiis & magiſtratibus collocati fuerint lucrati manifeſtaretur, & ex lucro iuſtitia vel iniuſtitia eorum deprehenderetur. Imperator autem Adrianus, vt eius hiſtoria refert, liberaliſſimum ſe erga magiſtratus exhibebat, dicēdo velle eos diuites efficere, vt iuſtitiam cum omnibus ſeruarent. Sed alij Imperatores videntes, neque minis, nec donis iudices & ſuperiores ab hoc peſtilenti crimine arceri, ſtatuerunt, vt deprehenſi, & de hoc crimine conuicti publicè concrementur, vt ex quadam lege *ſ* conſtat. Quod ex ratione alterius legis *t* comprobatur, ibi, grauior pœna conſtituenda eſt in hos, qui noſtri iuris ſunt, & noſtra debent cuſtodire mandata *u*. Lex Conſtantini ait, iam nunc rapaces officialium manus ceſſent, ceſſent, inquam: nam ſi moniti non ceſſauerint, gladiis præſcindentur. Et vide circa hoc Didacum Perez *x*, & Petrum Gregorium.

Pœna autem iure *y* ciuili ſtatuta contra præfatos iudices, & ſuperiores diuerſa erat, vt conſtat ex traditis in præfato iure, & tradunt Puteus *z*, Iulius Clarus, Azeuedus, Olanus, Decianus, & Petrus Gregorius. Iure autem Codicis pœna erat priuatio officij, & pro accepto munere triplum reſtituere, in cauſis ciuilibus; in criminalibus autē, hoc delictum committentibus confiſcatio bonorum, & exilium, & infamia irrogabatur, quibus pœnis addidit Iuſtinianus Imperator flagellationem, vt ex eius *a* Authentica conſtat. Et Imperatores Valentinianus, & Valens lege ſua eos viuos cōcremari præcepit. Nunc autem huic delicto pœna arbitraria correſpondet, vt Aegidius Boſſius *b*, Menoch. & alij reſoluunt. Hæc autem adducta ſunt vt contemplata à ſuperioribus regularium grauiter contra Prælatos illis inferiores huic vitio deditos & conuictos procedant, eos vſq; ad priuationem officiorum puniendo; non enim ipſorum arbitrio huiuſmodi committitur caſtigatio,

l Euripides Bellorophon.
m Cicero in Verrem.
n Prou. 22.
o Gellius noctium atticarum lib. 20. c. 1. circa principiū. Balduin. de legib. 12. Tabul. l. 31.
p Cicer. 2. offic. & in Bruto. & in Verrem. Petr. Gregor. Syntag. iur. lib. 36. c. 18. nu. 6.
q Valer. Max. lib. 6. ca. 11. in exemplo.
r Decianus 2. Tom. criminal. lib. 8. c. 38.
ſ l. vniuerſ. C. vbi cauſa fiſca.
t l. 1. C. de cōductio. li. 11.
u habetur in tit. 1. li. 6. in C. Theodoſian.
x Perez in l. 3. tit. 29. lib. 8. ordin. in addi. pa. 363. co. 2. ad fin. Gregor. Syntag. iur. 3. p. lib. 36. c. 18. nu. 6.
y l. ſi aliquid. C. de ſuſcep. & arc. lib. 11. l. in teſta. C. de teſt. tuto. l. fin. & Auth. nouo iure C. de pœnis iudi. c. qui malè iudic. l. iudices. C. de dignit. li. 12.
z Puteus de ſynd. v. poteſta. 2. in princ. fo. 268. & in mulcta. nu. 2. Clar. in pract. §. 6. q. 73. n. 2. Azeu. in l. 1. tit. 6. li. 3. recopil. nu. 17. verſ. ſufficit. Olanus in antinomiis v. bona pa. 43. nu. 36. & ſeq. Decianus 2. tom. cri. c. 36. nu. 15. Grego. Syntagmat. iur. 3. p. li. 30. c. 28. n. 6.
a Authen. vt iudices ſine quoque ſuff. §. ſiquis autem.
b Boſſius in pract. ti. de offic. corrupt. nu. 8. Menoc. de arbit. li. 2. ca. 4. caſu 308.

vt à rigore iuris contra iſtos iuris violatores recedant, ſed vt iuri ipſi enixi eius veſtigiis adhærentes circunſtantiis delicti penſatis rigoroſos ſe contra eos exhibeant, cùm, vt refert Suetonius *a*, Iulius Cęſar ipſos officio priuatos eſſe iudicaret, quia officij commiſſi ſatis & euidenter indigni ſe reddiderunt.

a Sueton. in Cæſar. ca. 43. l. 1. §. 2. ff. de calumn. vbi Doctores.

Pœna autem, quæ contra donis & muneribus iudices, & Prælatos ſubornantes proponitur, eſt, quòd ipſi perdunt actionem illius rei, quæ ab ipſis prætenditur, adeò quòd ipſa actio ipſo iure perditur, etiamſi ſententia condemnatoria non detur, prout affirmant *b* Doctores, quos refert & ſequitur Couarruuias, ſequuntur etiam Menchaca, Puteus, Tiberius, Decianus & Petrus Gregorius.

b Cou. in reg. pecca. 2. p. §. 2. nu. 1. Menchaca lib. 2. controu. vſu freq. c. 32. n. 34. verſ. ad 2. Pute. de ſyndi. v. corru. c. 1 n. 10. & c. 2 in princ. f. 100. Deci. 2. tom. crim. li. 8. cap. 39. nu. 24. Petr. Gregor. ſyntag. iur. 3. p. li. 36. c. 28. nu. 8. & 13.

Et vltra præfatam pœnam pœna falſariorum arbitraria caſtigatur. vt poſt alios reſoluunt *c* Puteus, Menochius, & Azeuedo. Quibus inhærens & fundatus iuribus Gregorius XIII. poſt alios ſummos Pontifices quandam edidit conſtitutionem contra religioſos ſubornatores pro officiis in religione adipiſcẽdis, in qua ipſos priuat Prælationibus ſic obtentis, & ad alia obtinenda reddit inhabiles. De qua in quæſtione de *d* electione fecimus mentionem, ipſam in eo loco explicantes.

c Put. vbi ſu. Menoc. de arbitr. lib. 2. de arbi. cent. 4. caſu 343. n. 3 Azeu. in l. 1. n. 22. ti. 6. l. 3. recop.
d 2. to. q. 56.

ARTICVLVS IX.

Vtrùm Prælati teneantur expurgare congregationem ipſis commiſſam à peccatis.

RESpondeo dicendo, quòd Iuriſconſultus Vlpianus *e* ait, Cõgruit bono & graui præſidi curare, vt pacata, atque quieta Reſpublica ſit quam regit; quod non difficilè obtinebit ſi ſolicitè agat, vt malis hominibus prouincia careat, eoſq; conquirat. Ille famoſus Epaminondas, prout refert Xenophon *f*, interrogatus, Quare cùm eius ciues dormiebant & deliciis vacabant, ipſe nocte ſuper muros gradiebatur; reſpondit eum vigilare, vt ciues eius in pace quieſcerent. Et ſic dicitur in Prouerbiis *g*, *Rex diſſipat omne malum intuitu ſuo*, & ſubditi poſſunt tunc dicere, *Ego dormio, & cor meum*, id eſt Rex meus *vigilat* h. Et principaliter non debẽt Prælati dormitare, neque dormire ſuper extirpandis vitiis à ſua cõmunitate. Quod clarè inſinuauit ipſis Chriſtus Dominus eos lucẽ mundi appellando; officiũ enim lucis, prout ait Dauid *h*, eſt beſtias exterminare, ait enim: *Poſuiſti tenebras, & facta eſt nox, in ipſa pertrãſibunt omnes beſtiæ ſyluæ, catuli Leonum rugientes, vt rapiant, & quærant à Deo eſcam ſibi, ortus eſt ſol, & cõgregati ſunt, & in cubilibus ſuis collocabuntur, exibit homo ad opus ſuum, & ad operationem ſuã vſque ad veſperũ.*

e l. congruit ff. de officio præſid.
f Xenopho. lib. vlt. rerum Græcorum.
g Prouer. 20.
h Matth. 5.
h Pſal. 104.

Et hoc etiam munus Prælatorum eſt expurgare ſuam congregationem à malis, eos exterminando & in cubilibus continendo, vt alij poſſint quietè exire ad opus ſuum & ad operationem ſuam, vſque ad mortis veſperum, vt portantes pondus diei, & æſtus, beatam illam ſpem cum effectu conſequantur. Et Honorius *i* III. Abbatibus & monachis in Lombardia & Marchia Treuiſiana conſtitutis ſic ſcribit, Ipſi autem viſitatores Monachos, quos contumaces inuenerint, & rebelles, iuxta modum culpæ vice noſtra regulari cenſura percellent, abſque perſonarum delectu, non parcendo rebellibus ob ſuam pertinaciam, vel potentiam amicorum, qui ouem morbidam eiiciãt ab ouili, ne inficiat oues ſanas. Et huic conſonat, quod aſſerit D. *k* Hieronymus ſuper Ezechielem relatus à Graciano, ait, Reſecandæ ſunt putridæ carnes, & ſcabioſa ouis à caulis repellenda, ne tota domus maſſa Corpus, & pecora ardeant, corrumpantur & putreſcant & intereant.

i c. fin. de ſtatu monach.
k Hieron. ſuper Ezechiel. lib. 4. c. reſecãda. 24. q. 3.

Et Ouidius *l* ait,

l Ouid. 1. Metamor.

— Immedicabile vulnus
Enſe recidendum eſt, ne pars ſincera trahatur.

Et Cicero *m* aſſerit, vt medici membrum ſæpe putrefactum incidunt atque in totum eradicant, ne aliam corporis partem labefactare, aut corrumpere poſſit, ſic neceſſe eſt ſi Rempublicã ſaluam eſſe volumus, vt perditiſſimos homines ex vrbe penitus exturpemus, ne corruptus integro, caſtóque labore inuiolatum infringat. Et Chryſoſtomus *n* ait, ſemper ſcelera dũ non reſecantur increſcunt, & in agmenta facinorum proſilitur, quoties ſecura impunitate peccatur. Et Seneca relatus ab Accurſio *n* dicere ſolebat, non poteſt pinguior victima mactari Deo quã tens iniquus. Denique non debent ſatiari Prælati & ſuperiores in odiendo delicta, vſque ad eorũ extirpationẽ, prout faciebat Dauid *o* dicens, in matutino interficiebã omnes peccatores terræ, vt diſperderẽ de ciuitate Domini omnes operantes iniquitatem.

m Cicero in Vatinium.
n Chryſoſt. in ſermo. de Abſalon.
n Accurſ. in l. prouinc. per Tex. ibi. C. de feriis.
o Pſal. 100.

Aduertant tamen ſuperiores nihil indebitũ molituros, ſi aliqua leuia & non grauia ſubditorũ peccata diſſimulauerint cum his, de quorum pœnitẽtia & correctione ſpes certa moraliter habetur: licet enim Reipublicæ interſit ne delicta maneant impunita, hæc tamen regula in his exceptionem patitur; magis enim aliquando in aliquibus miſericordia quàm rigor diſciplinæ operatur; nec enim parua pœna dolor & verecundia peccatorum à ſacris Canonibus reputatur. Qui dolor & verecundia à correctione fraterna ſuperiorum originatur, quam correctionem ſancti Patres in Concilio Tridentino *p* commendauerunt; quod & Segura de *q* Aualos in ſuo directorio iudicum etiam commendat.

p Conc. Tri. ſeſ. 13. de reform. c. 1.
q Segur. in direct. iudic. 2. part. initiũ fol. 79. nu. 10. & 15.

ARTICVLVS X.

Vtrùm ſuperiores præ cæteris iuuenes coercere teneantur.

RESpondeo dicendo iuuenes præ cæteris eſſe à Prælatis nimio rigore coercendos tãquam feruore ætatis nimia licentia inflatos, prout ſecundùm Plutarchum *r* Lacedemonij faciebãt, de quibus dicitur, ita cum iuuenibus rigoroſè ſe habere, vt nimis caſtigati ante altare Dianæ ſemimortui ſuccũberent; nimia enim licentia conceſſa in huiuſmodi ætate conſtitutis graue damnum in religione ſolet cauſare. Et de omnibus generaliter, ait Comicus Terentius *ſ*, nimia licentia profectò euadet in aliquod magnum malum. Pro quo conſiderãda ſunt verba cuiuſdam Iuriſconſulti *t* de iuuenibus verba facientis. Ait enim, ſolent quidam qui vulgò ſe iuuenes appellant in quibuſdam ciuitatibus turbulẽtis ſe acclamationibus popularium accommodare, qui ſi ampliùs nihil admiſerint, nec antè ſint à præſide admoniti, fuſtibus cæſi dimittuntur, aut etiam ſpectaculis eis interdicitur. Notandum eſt enim, quòd noluit Iuriſconſultus iuuenes omnino impunitos dimitti, ne impunitatis venia ipſi inſolentiores euadant: ſtultus enim in culpa, ſapiẽs erit in pœna, vt dicit quidam Canon *u*, & tradunt Puteus & Gregorius Lopez. Et tradit Plato *x* puerorum natura conuenientem nacta diſciplinam, ſemper proficiendo ad omnem peruenit virtutem, enutrita autem ſi fuerit peruerſè ad contraria facile dilabitur. Et Diogenes *y* dixit, Adoleſcentium educatio fundamentũ eſt totius Reipublicæ. Quod vt aſſequãtur virga correctionis animaduerti debent. Ait etiam D. Chryſoſtomus *z*, ocioſa iuuentus imprudenter educata omni ferociſſima beſtia immanior eſt: ideo in Prouerbiis *a* præcipitur, *Noli ſubtrahere à puero diſciplinam; ſi enim percuſſeris eum virga non morietur, tu virga percuties eum, & animam eius de infeino*

r Plutarc. in Licurgo.
ſ Terentius in Adelphis.
t L. aut facta in §. ſolent. ff. de pœnis.
u c. qui ea. 38 diſp. Puteus de ſyndic. v. iudic. c. 2. n. 38. fol. 114. & v. contumacia n. 7. Gregor. in l. fin. gloſ. 1. ti. 1. part. 1. & in l. 2. tit. 1. part. 3. v. recelandoſe.
x Plato lib. 6. de leg. & lib. 6 de Republ.
y Diogenes lib. 9. de Sanctitate.
z Chryſoſt. in Matthæũ homil. 38.
a Prou. 20.

Digitized by Google

inferno liberabit. Et Epiſcopus Simancas a dici tres efficax eſt natura, ſed potentior eſt inſtitutio, quæ malam naturam corrigit: & puerorum ingenia tanquã agri, ex quibus Reſpublica omnes ſuos fructus eſt perceptura, diligentiſſimè colantur, & rebus optimis ſerantur, prohibeanturq; inſeri quæcunque Reipublicæ noxia ſunt, & ſterile ſolum vel incultũ nacta prouentu malarum herbarum facillimè marceſcunt. Vnde in religionibus oportet, vt magiſter nouitiorum & iuuenum vita & moribus conſtituatur, vt eos rigore debito poſſit educare, qui à Prelatis in huiuſmodi rigore exercendo debet verbo, & opere foueri; ſi enim iuuenes ſuaniter ab his pertractantur, vltrà quòd fauoribus maiorum inflati redduntur, poſtmodum ineunte ætate Prælati effecti nouitios & iuuenes lacte relaxationis & libertatis enutriunt, & obſeruantia regularis exinanitur.

e Simanc. li. 1. de Repub.

ARTICVLVS XI.

Vtrùm Reges Hiſpaniarum habeãt iuriſdictionem ſuper profeſſos ordinum militarum.

RESpondeo dicendo, quòd ſupereſt quædam Bulla Adriani VI. quæ habet in hunc modum.

ADRIANVS Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Dum intra noſtræ mentis arcana debita meditatione penſamus, S. Iacobi de Spatha, ac de Calatraua, & de Alcantara, in regnis Hiſpaniarũ erectas, propterea militias inſtitutas fuiſſe, vt contra orthodoxæ fidei hoſtes & inimicos arma quadã, & valida præſidia eſſent, earumq; milites in infidelium expugnatione, ac regnorum ab ipſis infidelibus occupatorum recuperatione iugiter vacarent, ſtrenuaq; ipſorum virtute & opera, proximis annis, non ſolum quamplurimas ciuitates, & loca, ſed etiam aliquot Principatus, dominia, & regna, quæ infideles Mauri occupauerant, & per multos annos detinuerant, non ſine proprij ſanguinis effuſione, cũ magna Chriſti nominis gloria recuperata, & ad fidem Chriſti redacta fuiſſe conſideramus, inſuper & animo reuoluimus, quæ chariſſimus in Chriſto filius noſter Carolus Caſtellæ & Legionis Rex Catholicus in Imperatorem electus, claræ memoriæ Ferdinandi aui, & Eliſabeth Reginæ auiæ Caſtellæ & Legionis huiuſmodi, ac aliorum progenitorum ſuorum veſtigia ſequutus, pro vniuerſa Eccleſia, cuius (vt nos ad ſummi Apoſtolatus apicem aſſumptione paſtor, ita ipſe ad ſacri Imperij faſtigium electione aduocatus exiſtit) non ſolùm inſulæ Seruarum, quam ipſi Mauri detinebant, expugnatione, ſed etiam aduerſus Martinum Lutherũ per Sedem Apoſtolicam hæreticũ declaratum executione fecit, & in dies ipſũ ſub diſciplina noſtra à teneris educatum, ob eius deuotionem ac fidem erga nos, & hanc ſanctam (in qua permiſſione diuina ſedemus) ac vniuerſam Rempublicam Chriſtianã, diuina fauente gratia facturũ fore ſperamus. Dignum meritò cenſemus, & congruum, vt militiæ prædictæ Coronæ regni Caſtellæ & Legionis perpetuò applicentur, non minus vt Caroli ipſius in Imperatorẽ electi ſtudia & conatus ad profligandos & ſubigendos infideles Barbaros, concedente Domino creſcant & augeantur, quàm vt ipſarum militiarũ fœlix, & proſperum regimen ſemper in melius procedat, & illorum militum diſciplina ſolertior euadat: ipſumq; Carolum in Imperatorem electum, eiuſq; poſteritatem ſigno ſpecialis beneuolentiæ proſequamur, & quadam perpetuitatis memoria decoremus. Sane cũ Ferdinandus Rex, & Eliſabeth Regina præfati, in humanis agentes, ſuorũ & ipſi progenitorũ veſtigia ſecuti, quamplurima egregia facinora, & geſta fecerint, nec ſolum Hiſpaniam à Sarracenis, & Mauris, qui regnum Granatæ, ac plura alia dominia occupauerant, non ſine multis laboribus, & impenſis, ac magna Chriſtiani ſanguinis effuſione purgauerint, ac quamplurimos infideles a falſis idolorum tenebris ad verã orthodoxæ fidei lucem reduxerint: ſed pluribus etiam caſibus Oceanum mare penetrauerint, & ad diuerſas, ac maximas, & antea mortalibus ignotas inſulas ſalutiferæ crucis vexillum detulerint, & in ipſis inſulis plurimas Metropolitanas & cathedrales, ac alias Eccleſias ad Chriſti nominis gloriam, & exaltationem erigi, ſéque ob talia merita Catholici nomine ab hac ſancta Sede inſigniri obtinuerint. Cumq; in dictis Caſtellæ & Legionis regnis S. Iacobi de Spatha, ac de Calatraua, & Alcantara S. Auguſtini & Ciſtercienſis ordinum Militarum magiſtratus ad eiuſdem fidei exaltationem, & infidelium Barbarorum, maximè circumuicinarum partium depreſſionem & expugnationem inſtituti fuerint, vt præfertur, & quandoq; illi per Romanos Pontifices prædeceſſores noſtros Regibus Caſtellæ, & Legionis huiuſmodi, ſeu eorum primogenitis, aut propinquioribus infantibus nũcupatis, reſpectiue in adminiſtrationẽ, dum expediens fore viſum fuerit, concedi conſueuerint, illorumq; ad præſens idem Catholicus Rex in Imperatorem electus perpetuus adminiſtrator per Sedem prædictam deputatus exiſtat, ipſarumq; militiarum magiſtrorum electiones ad præceptoriam militiarum huiuſmodi præceptores, ſeu milites ſpectare noſcatur, ac inter eos, occurrẽte dictorum magiſtrorum vacatione, ſuper electionibus pro tempore faciendis poſſent quandoq; diſſenſiones oriri, plurimumq; Regis Caſtellæ & Legionis pro tẽpore exiſtentis interſit, vt ipſe magiſtratuum huiuſmodi curam & adminiſtrationem habeat: cùm magiſtratus ipſi quamplurimas ciuitates & arces, partim ab ipſis Regibus Caſtellæ, & Legionis donatas, partim per ipſos magiſtros ab infidelium manibus proprij ſanguinis effuſione cõparatas & acquiſitas poſſideant, & ſi illorum magiſtri aliquando Regi ſe opponerent, ex illorum inſtitutione, quæ ad eorundem regnorum pacem & quietem, ac infidelium expugnationem emanauit, grauia ſcandala & pericula in regnis ipſis (prout proximis annis, cùm in minoribus conſtituti, & dictorum regnorum regimini & adminiſtrationi præpoſiti eſſemus, propter aſpirationes ad ipſos magiſtratus oculis noſtris vidimus) ſuccedere poſſent. Si autem magiſtratus ipſi Coronæ Regiæ Regis Caſtellæ & Legionis huiuſmodi pro tempore exiſtentis perpetuò vnirentur, annecterentur, & incorporarentur, ita tamen quòd ex illorum huiuſmodi vnione tituli ſingulorũ magiſtratuum huiuſmodi ad infraſcriptum effectum extincti non cenſeantur, illi per Regem ipſum longè meliùs regi, & gubernari poſſent, curaretq; Rex ipſe, vt illarum militiarum milites idonei, & in arte militari adeò periti, & experti eſſent, vt de illis meritò ſperari poſſet, quòd non ſolùm dicta regna ab infidelibus defenderent, ſed ipſum Regem ad expeditionem contra Turcas, & alios infideles maritima claſſe, ac terreſtri exercitu ſuſcipiendam & proſequendam vltrò ſolicitarent, & inuitarent, ſcandaliſque & diſſenſionibus inter ipſos præceptores, ſeu milites electores, ac aliis periculis, quæ exoriri poſſent, obuiaretur. Ipſéque Carolus Rex in Imperatorem electus ad ſanctum pacis & vnitatis Regum, & Principum opus, quod pro totius Chriſtianæ Reipublicæ neceſſaria defenſione, ac contra hoſtes Turcas fœlici expeditione perficere & concludere deſideramus, pro ſua religione & deuotione in hanc ſanctam Sedem nos plurimum iuuare, ac Rempublicam Chriſtianam à tam graui periculo, in quo conſtituta eſt, diuina fauente gratia, liberare poſſent, ac omnia pro fidei Catholicæ exaltatione, ac infidelium Barbarorũ depreſſione libentiùs & conſtantiùs facere non ceſſaret. Similiterque eius ſucceſſores facere pararent, militeſque dictarum militiarũ ſub Regis huiuſmodi diſciplina magiſtrati, & experti, & ad conferendũ manus cõtra Turcas & infideles

les huiuſmodi multò promptiores, & alacriores redderẽtur. Nos præmiſſa diligenti conſideratione, penſantes, ac animo reuoluentes, qualia & quanta eiuſdẽ Caroli Regis in Imperatorẽ electi maiores priſcis, ac etiam noſtris tẽporibus pro expugnatione infideliũ & Barbararũ nationum perfecerint, quotq; regna, & terras, ac inſulas ab ipſorũ infidelium manibus eripuerint, & ad Chriſtianã religionẽ reduci curauerint, & quæ ipſe Carolus Rex in Imperatorem electus tã feruenti animo hac tempeſtate noſtra pro Chriſtianæ fidei religione, & huius ſanctæ Sedis dignitate tuenda aduerſus Martinũ Lutherũ præfatum, & eius ſectatores, ac alios qui contra nos & dictã Sedem ſuperbiæ cornua erexerũt, ac in dictæ inſulæ Seruarũ expugnatione, quàm, diuino aſſiſtente auxilio, ſibi ſubdidit, dignè & laudabiliter effecerit, ac ſperãtes, quod quanto maioribus beneficijs & gratiis Maieſtas ſua à Sede Apoſtolica ſe præmunitam & affectam cognouerit, tantò magis idẽ Eccleſiæ, cuius aduocatus (vt præfertur) exiſtit, exuberãtes fauores, quoties opus fuerit, exhibebit, ac breui tẽpore pro ſua ipſius ſingulari deuotione, ac virtute, Regiaq; magnanimitate, & Imperiali celſitudine, ad honorem Dei, & nominis Chriſtiani propagationem, aduersùs nefandiſſimos Turcas, Chriſtiani nominis perpetuos hoſtes, & contra ſpurciſſimam illam gentem, quæ Chriſtianum ſanguinẽ auidè ſitit, & noſtris ceruicibus imminet, iuſtiſſimum bellũ ſuſcipiet, ac tot prouincias & regna ab ipſis Turcis, & aliis infidelibus occupata recuperabit, & nomen Saluatoris Domini noſtri Ieſu Chriſti longè, lateque propagabit. Habita ſuper iis cum venerabilibus fratribus noſtris ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus matura deliberatione, ac de eorum conſilio & aſſenſu magiſtratus prædictos, quorum omnium qualitates, necnon verum & vltimum vacationis modum, illorùmque, ac Coronæ Regiæ Caſtellæ & Legionis huiuſmodi regnorũ veros annuos valores præſentibus, pro expreſſis haberi volentes, eidem Coronæ Regiæ, etiamſi Corona ipſa aliquo tempore ad mulierem ſpectaret, cum omnibus præeminentiis, iuriſdictionibus, facultatibus, redditibus, iuribus, obuentionibus, & pertinentiis ſuis vniuerſis, autoritate Apoſtolica tenore præſentium perpetuò vnimus, annectimus, & incorporamus: ita quòd ius adminiſtrandi ipſos magiſtratus, ſiue in virum, ſiue in mulierem, cum corona tranſeat: & omnia, quæ ipſi magiſtri, qui pro tempore fuerint, facere, & exercere, & commandas ipſas, & præceptorias, ac alia beneficia militiarum huiuſmodi perſonis idoneis conferre liberè poſſit in omnibus, & per omnia, perinde ac ſi vnio huiuſmodi quoad præmiſſa dumtaxat minimè facta fuiſſet, ipſorùmque magiſtratuum poſſeſſionẽ propria autoritate liberè continuare, ſeu illam de nouo ſibi & Regi Caſtellæ & Legionis pro tempore exiſtenti, etiam propria autoritate liberè apprehendere, & perpetuò retinere, illorùmque fructus, redditus, & prouentus in ſuos ac magiſtratuum huiuſmodi vſus, ad quod deputati ſunt, & vtilitatem conuertere, Diœceſanorum, locorum, & quorumuis aliorum licentia, ſeu conſenſu minimè requiſitis. Ita tamen, quòd ipſe catholicus Rex in Imperatorẽ electus, eiúſque ſucceſſores Caſtellæ & Legionis Reges pro tempore exiſtentes, ea, quæ ſpiritualia concernunt, per perſonas dictarum militiarum religioſas, per ipſos Reges pro tempore exiſtentes ad id deputandas, ad eorũ nutum amouibiles probè & laudabiliter exerceri facere debeant, & teneantur. Quibus ſic pro tempore deputatis perſonis gerendi, faciendi, mandandi, ordinandi, exercendi, exequendi, diſponendi omnia & ſingula, quæ dictarum militiarum magiſtri pro tempore exiſtentes de iure, vel conſuetudine, aut aliàs quomodolibet facere, gerere, exercere, mandare, diſponere, exequi poterant, & conſueuerant, autoritate & tenore præmiſſis plenam licentiam, & omnimodam facultatem concedimus. Et ne in præiudicium dictæ vnionis per milites, ſeu fratres dictorum ordinum aliquid de facto tenetur per viam electionis, vel poſtulationis, ſeu aliàs decedente Rege, vel Regina qui dictos ordines adminiſtrauerit, auferimus ab eis omne ius ac poteſtatem eligendi, poſtulandi, vel de nouo adminiſtratore perpetuò prouidendi, & ſub pœna excommunicationis, ac priuationis cõmendarũ & præceptoriarum, ac aliorum beneficiorum quæ obtinent, inhabilitatiſq; ad ipſa in poſterum obtinenda omnibus & ſingulis prohibemus, ne eligant, poſtulent, vel de eligendo, aut poſtulando tractent. Quas pœnas volumus eos ipſo facto incurrere, abſolutionem nobis, & ſucceſſoribus noſtris Romanis Pontificibus pro tẽpore exiſtentibus ſpecialiter reſeruantes. Non obſtantibus noſtris, quæ volumus, quòd in vnionibus exprimi deberet valor etiam beneficij, cui vnio fieret, & ſemper cõmiſſio fieret ad partes, vocatis quorum intereſt, ac aliis conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis, necnon ſtatutis & conſuetudinibus, ac ſtabilimentis, vſibus & naturis dictarum militiarũ iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis, priuilegiis quoq; & indultis ac literis Apoſtolicis dictis militiis, earumq; præceptoribus, militibus, & conuentibus per dictã Sedem forſan conceſſis, illis præſertim quibus caueri dicitur, quòd magiſtratus de Alcantara, de Calatraua per perſonas regulares S. Auguſtini & Ciſtercienſis ordinis huiuſmodi expreſsè profeſſas, & nõ vxoratas, ac aliàs certo modo qualificatas dũtaxat obtineri poſſint, quibus etiamſi ad eorum derogationem de illis, eorumq; totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica, & expreſſa, indiuidua, ac de verbo ad verbũ, non autem per clauſulas generales id importantes mentio, ſeu quæuis alia expreſſio habẽda, aut aliqua alia exquiſita forma ſeruanda eſſet, illorũ tenores huiuſmodi præſentibus pro expreſſis, & inſertis habendis, illis aliàs in ſuo robore permanſuris, hac vice dumtaxat ſpecialiter & expreſsè derogamus, cõtrariis quibuſcunq;. aut ſi aliqui ſuper prouiſionibus ſibi faciendis huiuſmodi magiſtratibus ac dignitatibus ſpeciales vel aliis beneficiis Eccleſiaſticis in illis partibus generales dictæ Sedis, vel eius Legatorũ literas impetrarint, etiamſi per eas ad inhibitionem, reſeruationẽ & decretum, vel aliàs quomodolibet ſit proceſſum: quas quidem literas & proceſſus habitas per eaſdem, & inde ſecuta quæcunque, ad magiſtratus huiuſmodi volumus non extendi, ſed nullum per hoc eis, quoad aſſecutionẽ magiſtratuum, aut beneficiorum aliorum, præiudiciũ generari: & quibuſcunq; priuilegiis, indulgentiis, vel ſpecialibus, & literis Apoſtolicis generalibus, quorumcunq; tenorum exiſtãt, per quos præſentibus non expreſſa, vel totaliter non inſerta, effectus earum impediri valeat quomodolibet, vel differri tenoribus de verbo ad verbum habenda ſit in noſtris literis mẽtio ſpecialis, prouiſioq; dicti magiſtratus debitis propterea nõ fraudentur obſequiis, ſed eorum congruè ſupportentur onera conſueta. Nos enim ex nunc irritũ decernimus & inane, ſi ſecus ſuper iis à quoquam quauis autoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Volumus autẽ quòd ipſe Rex pro tempore exiſtens ab alienatione quorumcũque bonorũ immobilium & pretioſorum mobilium dictorum magiſtratuum penitus abſtineat, quodque autẽ dictos magiſtratus, vel eorum aliquẽ adminiſtrare poſſit ſuccedẽs in regno huiuſmodi vobis, ſeu ſucceſſoribus veſtris canonicè intrantibus iura omnia ſoluere teneatur, quæ Magiſtri pro tempore ſoluere conſueuerunt, quibus ſolitis ex tunc confirmatio & licentia conceſſæ ſint, & eſſe cenſeantur, adminiſtrationemq; liberè exercere poſſit, & ille ex eis, quæ vllo vnquam tempore (quod abſit) à noſtra & Romani Pontificis pro tempore exiſtentis canonicè intrantis, & Romanæ Eccleſiæ obedientia & deuotione ſe ſubtraxerit, vel contra eum bellum ſuſceperit, in eius damnum & detrimentum honoris, aut rerum per ſe vel alium, ſeu alios directè, vel indirectè machinatus fuerit, huiuſmodi gratia priuatus exiſtat:

præſen

præſentesque literæ nullius ſint roboris, vel momẽti, ipſa que vnio eo ipſo diſſoluta ſit: ipſique magiſtrat⁹ per diſſolutionem huiuſmodi vacare cenſeantur, & de illis per Sedem prædictam liberè diſponi poſſit. Nulli ergo omnino hominum liceat hãc paginam noſtræ vnionis, annexionis, incorporationis, conceſſionis, prohibitionis, reſeruationis, derogationis, decreti & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Datum Romæ apud ſanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ, milleſimo quingenteſimo vigeſimo tertio, quarto Nonas Maij, Pontificatus noſtri anno primo.

Vidi ſub ſigillo authentico, de cuius intellectu aliqua notatu digna in ſecũdo *a* Tomo adduximus.

a 2. tom. q. 63. arti. 1 §. 14. 15. 16. 17. & 18.

QVÆSTIO XXXV.

De præſcriptionibus, in tres articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tria.

1 *Quid ſit præſcriptio.*

2 *Quo temporis ſpatio præſcribatur contra bona Regularium.*

3 *Vtrum monaſteria præſcriptione completa poſſint petere reſtitutionem in integrum.*

ARTICVLVS I.

Quid ſit præſcriptio.

Reſpondeo dicendo, quòd præſcriptio idem ſignificat quod excipere, iuxta quandam legem *b*. Vnde ait Couarruuias *c* quòd forſan hæc ſignificatio deducta eſt ex eo quòd ſicut actionibus proponendis certa forma præſcribitur, ita etiam exceptionibus præſcriberetur, ideſt ſtatueretur, vt docet Alciatus *d*: nam præſcribere idem eſt quod legem ponere, ac conſtituere, hinc & verbale nomen præſcriptio, nihil aliud eſt quàm exceptio, qua quis aduerſarij intentionem generaliter, alioquin veram, in eo caſu, de quo agitur, non procedere allegat, ſecundùm Alciatum *e*, qui cenſet præſcriptionem ab exceptione differre, quòd exceptio generale nomen ſit conueniens cuicunque defenſioni, quæ aduersùs actionem, vel intentionem obiicitur; præſcriptio verò ſit exceptio, quæ etſi intentio vera fuerit, nihilominus agentem repellit, vt moratoria præſcriptio, iuxta quandam legem *f*, quo in loco gloſſa exponit delatoriam exceptionem.

b l. qui agnitus. ff. de excep. c Cou. in reg. poſſeſſor. 2 par in initio. nu. 1. d Alciat li. 4. diſpu. c. vlt. e Alciat. in l. ſi quis C. de pact. f L. 2. C. de precib. Imper. offerend.

Differt autem præſcriptio ab vſucapione: nam vſucapio eſt acquiſitio dominij per vſum, & ſic per poſſeſſionem: præſcriptio autem verè eſt exceptio, quæ oritur ab ipſa vſucapione, ideſt ab ipſa dominij acquiſitione, ac tandem è longa poſſeſſione, vel ab ea, quæ legibus definita eſt, ita Couarruuias *g*.

Sed contra hanc doctrinam inſurgit nouiſſimè Parladorus *h* dicens quòd vſucapio eſt acquiſitio dominij per continuationem poſſeſſionis temporis lege definiti; temporalis verò præſcriptio eſt exceptio, quæ datur à iure propter lapſum temporis à lege definiti, & ſic ait quòd, vt conſtat ex dictis definitionibus, non ita cohærent vſucapio, & præſcriptio temporalis, vt vna ex altera pendeat, cùm diuerſa vtriuſque ſit vis & effectus: nam per vſucapionem acquiritur dominium, per præſcriptionem autem tantùm exceptio acquiritur, & ſic in excipiendo tantùm habet effectum. Sed certè ego non video hoc argumentum conuincere, ita vt ex eo probetur præſcriptionem, vt exceptionem, ab vſucapione non originari: licèt enim diuerſa ſit vtriuſque vis, non tollit vnum ab altero originari; diuerſa enim eſt vis rationalitatis, & riſibilitatis: riſibilitatem tamen à rationalitate originari compertum eſt.

g Couar. vbi ſup. h Parlador. l. rerum quotidian. c. 1. §. 1. nu. 4. 5. & 6.

ARTICVLVS II.

Quo temporis ſpatio præſcribatur contra bona Regularium.

Reſpondeo dicendo, quòd contra Eccleſiam inferiorem Eccleſia Romana, ſi præſcribatur à principali, vel ab alia Eccleſia, quoad immobilia corporalia, & incorporalia iure habentibus continuam cauſam, vel non habẽtibus, requiruntur quadraginta anni, vt in iure *i* probatur. Contra Eccleſiam verò Romanam nonniſi ſpatio centum annorum ſit præſcriptio, vt etiam definiunt ſacri Canones *k*, quod intelligunt Doctores *l* in ſpectantibus principaliter & non ſecundariò ad illam. Vnde hoc priuilegio gaudent omnia immediatè pertinẽtia ad diſpoſitionem Papæ, vt Eccleſia Lateranenſis & res eius & exemptio vt tenet Ioãnes *m* Andreas, & notat Panormitanus. Vnde cùm diſpoſitio bonorum regulariũ non immediatè pertineat ad Papam loquendo ſecundùm ſacros Canones, & ius commune quadraginta annis ſolùm poterant præſcribi. At loquendo ſecundùm priuilegia regularia aliud eſt dicendum. Nam Eugenius IIII. anno Domini milleſimo quadragenteſimo quarto, ſeptimo Kalend. Martij, Pontificatus ſui anno quarto, conceſſit congregationi S. Benedicti in regnis Portugalliæ, ex certa ſcientia, & motu proprio, quòd cõtra præfatæ congregationis monaſteria, loca perſonas, & bona aliqua, non currat præſcriptio, niſi poſt lapſum ſexaginta annorũ, quod quidam indultum tam in caſibus, rebus & bonis præteritis, quàm futuris poteſtate, & ſcientia ſimilibus extendi & locum habere omnino voluit, quod ita habetur in libro *n* priuilegiorum dictæ congregationis impreſſo Romæ ex Typographia Titi & Pauli de Dianis, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo nono. In quo etiam libro *o* refertur, quòd idem Eugenius conceſſit, quòd ſicut contra Romanam Eccleſiam non niſi centenaria currit præſcriptio, ſecundùm conſtitutiones Canonicas & legitimas Sanctiones, ita quoque monaſterio D. Pauli extra muros vrbis ordinis ſancti Benedicti minoris temporis præſcriptio non obſtat. Quod ipſum conceſſit *p* Pius Papa anno Domini milleſimo quingẽteſimo ſeptimo, pridie Nonas Iunij, Pontificatus ſui anno quarto, congregationi ſanctæ Iuſtinæ. Quod priuilegium licèt particulariter prædicto monaſterio fuerit conceſſum, iam eſt factum totius ordinis: nam priuilegia vnius monaſterij toti ordini ſunt communia, & eius particularibus monaſteriis, quãdo ipſa priuilegia aliis monaſteriis & locis dictæ congregationis adaptari & cõuenire poſſunt, prout conceſſit Alexander VI. congregationi eidem ſanctæ Iuſtinæ, vt in eodem libro *q* continetur, quod priuilegium cùm ſit iam totius ordinis, non eſt dubium, quòd ad religiones Mendicantes per cõmunicationem transferatur, cum ipſæ gaudeant priuilegiis conceſſis, & concedendis omnibus religionibus, prout in primo Tomo latiùs eſt dictum *r*.

i c. de quarta. de præſcri. c. 1. eod. tit. li. 6. k c. quia actiones. & ca. nemo. 26. q. 3. l Gloſſ in cap. ad audientiã. de præſcript. m Ioan. And. in regul. ſcienti. lib. 6. in Merc. Panormit. in Clem. frequẽs de exceſ. prælat. n In d. li. pag. 58. cum ſeq. o Pag. 80. p Habet. in dict. li. p. 257. q Pag. 63. r tom. 1. q. 55.

Digitized by Google

ARTICVLVS III.

Vtrùm monaſteria præſcriptione completa poſſint petere reſtitutionem in integrum.

a c.1. de reſt. in integrũ lib. 6.

RESpondeo dicendo communiter teneri quòd ſic vſque ad quatuor annos, vt dicitur in iure *a*: nam monaſterium, contra quod, ſine ſui negligentia præſcriptio completa eſt, ſi legitimo impedimento detentum fuit, communiter dicunt Doctores ipſum poſſe petere reſtitutionem in integrũ vſque ad quatuor annos ſequentes, qui incipiunt à die ſcientiæ poſt ceſſationem dicti impedimenti, quia iſtud quadriennium non currit ignoranti, vt in eodem iure *b* dicitur, ibi, *ſi quis negligenter omiſerit*, quia ignorans non negligit, ſecundùm iura *c*. Vnde conſideranda eſt maxima conceſſio Ioannis XIII. in fauorem monachorum congregationis montis Oliueti, quam refert Collector *d* compendij Societatis, in hunc modum, *Si qua læſio facta ſit per quoſuis curſus ſtatus, quocũque modo, vel forma, vel in futurũ fiat perſonis, iuribus, & rebus, ac bonis dictæ congregationis, ipſo iure non teneat, nec eſt opus reſtitutione in integrum, pro læſione huiuſmodi impetrare.*

b d. c. 1. in verb. ſi quadr &c. neg. omiſ.
c c. 2. ſanct. c. quia diuer. de conce. præb.
d Coll. cõ. cõpendij ſoci. tit. prim. §. 6.

Pro quo facit illud, quòd indulſit *Eugenius IIII. congregationi ſancti Benedicti in regnis Portugalliæ dicens quòd ſi quando contigerit per aliquem aut plures actus contra quæcumque decreta, priuilegia, & indulta, gratias & immunitates præfata congregationis conceſſa, aut ipſorum aliquod à quocumque, cuiuſcunque conditionis, dignitatis, gradus, ſeu ſtatus exiſtat ex negligentia, vel ignorantia præſentium, & futurorum, quibus ea conceduntur, aut alias quauis cauſa aliter attentari, vel obſeruari ignoranter, vel ſcienter, nullũ tamen per hoc præiudicium decretis, priuilegiis, indultis, & gratiis, & immunitatibus præfatis volumus generari, ſed illa in ſuo robore, & vigore permanere*, ita habetur in libro *e* ſupradictæ congregationis ſuperiùs allegato, de quo infià latiùs in quæſtione de reſtitutione in integrum.

e pag. 38. cũ ſeqq.

QVÆSTIO XXXVI.

De proceſſionibus, in tres articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tria.

1 *VTrũ Regulares poſſint cõpelli ire ad proceſſiones.*
2 *Vtrùm modò ſint aliqui Regulares exempti ad eundum ad proceſſiones.*
3 *Vtrùm regulares intereſſerentes ſponte funeralibus, & proceſſionibus renuntient priuilegio.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm Regulares poſſint compelli ire ad proceſſiones.

f Conc. Trid. ſeſſ. 21. de regul. c. 13.

REſpondeo dicẽdo, quòd Concilium Tridentinum *f* determinat dicens: Exempti autem omnes tã ſeculares clerici, quam regulares quicumque etiam monachi, ad publicas proceſſiones vocati accedere compellantur, his tantùm exceptis, qui in ſtrictiori clauſura perpetuò viuunt.

Circa quam conſtitutionem eſt notandum primò, quòd ſi non vocentur, non tenentur comparere in proceſſionibus. Nec Epiſcopi ſub excommunicatione poſſunt regularibus præcipere, vt ad proceſſiones accedant, cùm Epiſcopi non procedant hoc præcipiẽdo, vt Legati Sedis Apoſtolicæ, vt patet ex ipſomet Concilio, prout aduertit Gãbarus *g*, dicens quòd non poſſunt vocari ad proceſſiones regulares niſi ex magna cauſa fiant, & magna cauſa erit aduentus Legati: at non poſſunt per excommunicationem obligari, vt proceſſionaliter recipiant Legatũ ab ipſis Epiſcopis, ſed ab ipſo Legato, cùm Legatus ſit eorũ Iudex, & in eos habeat iuriſdictionem, ſicut ſecundùm ius *h* habẽt Legati à latere. Verum eſt tamen, quòd poſſunt regulares aliis pœnis compelli ad proceſſiones: nam quamuis monachi propriis quibuſdam priuilegiis tuti ſunt quo minùs ab Epiſcopo, vel Archiepiſcopo, ex quauis cauſa interdici, excommunicari, aut ſuſpendi poſſint, nihilominus ex quo Epiſcopis, & ordinariis eſt commiſſa autoritas, vt ipſos monachos ad proceſſiones poſſint vocare, per conſequens eis commiſſa eſt autoritas, vt eos aliis remediis poſſint compellere, priuando ſcilicet eos à confeſſionibus audiendis, & à prædicatione verbi Dei in Eccleſiis parochialibus, prout tenet Henriquez *i*, quam opinionem licèt in ſumma ſim ſecutus, nunc autem ſuper ea ſuperſedendum eſſe cenſeo, quia illuſtriſſimi domini Cardinales, vt audiui, contrarium declarant. Secundò notandum eſt, quòd non debent vocari regulares ad proceſſiones, niſi ex cauſa publica & magna fiant, prout poſt alios tradit Felinus *k*, & iuxta hoc debet intelligi decretum Concilij Tridentini, de quo articulo ſequenti.

g Gam. lib. 1. de auth. leg. à latere. §. de poteſt. legat. in regulares atque exem. à n. 76. & 707.
i Henriquez.
k Felin. in c. dilec. col. pen. verſ. circa. de offi. ordin.

ARTICVLVS II.

Vtrùm modò ſint aliqui Regulares exempti ad eundum ad proceſſiones.

REſpondeo dicendo, quòd ſummus Pontifex, quoſdam regulares, qui clauſuram ſeruant, vt Benedictinos, & Ciſtercienſes, exemit ne inuiti cõpellantur ab Epiſcopo, aut ab aliis quauis dignitate fulgentibus intereſſe publicis funeralibus, etiam Principum, aut publicis proceſſionibus, ſeu ſupplicationibus, niſi pro cauſa publica, & ne ſuper hoc permittant eos ab aliis inquietari, vt Gregorius *l* IX. determinauit, & tradit Syluester compelli etiã Prædicatores & Minores exemptos ad proceſſiones ex publica cauſa, quod Concilium Tridentinum determinat. Et Pius V. in proprio motu, pro Mendicantibus ſtatuit ne conuocentur, niſi pro publica cauſa, quod tenuit Calderin. *m* & tenuit etiam Felinus in ſuperiori articulo relatus.

l c. nimis praua. de exceſ. Prælat. Syl. v. Epiſc. num. 9. verſ. quantum poteſt.
m Cald. conſil. 80.

At Pius V. anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo nono, die vigeſima prima Nouẽbris conceſſit, vt quouis prætextu, aut quæſito colore ad incedẽdũ in publicis, & aliis proceſſionibus, ab ordinariis locorũ minimè cogerentur monachi diui Hieronymi in Hiſpaniis, nec tenerentur ad eas exire: mãdauitq́, Archiepiſcopis, aliiſq́, locorum Ordinariis in regnis Hiſpaniarũ exiſtentibus, vt permittant prædictos fratres hoc priuilegio, & gratia pacificè vti, & frui; voluit tamen, quòd cum opus fuerit, & proceſſiones publicè fiant, eas intra ſua monaſteria celebrent, & faciãt, non obſtantibus quibuſuis Apoſtolicis & Synodalibus prouincialibus & generalibus Conciliis editis, & conſtitutionibus, ita habetur in Cõpendio *n* ordinis D. Hieronymi. At hoc priuilegiũ per conſtitutionem Gregorij XIIII. allegatam à Nauarro in fine manualis Latini eſt reuocatum, & ad terminos iuris communis, & Concilij Tridentini redactum.

n Comp. D. Hieron. ti. proceſſ.

At Gregorius XIII. conceſſit poſt Concilium Tridentinum religioſis Societatis exẽptionem ab intereſſentia in ſup

Digitized by Google

in ſupplicationib' ſeu precibus, & proceſſionibus publicis, inhibuitq́, Ordinarijs quauis dignitate fulgentibus ne religioſos ad intereſſendum proceſſionibus dictis quouis modo cogere, ſeu ſuper præmiſſis inquietare ſeu inquietari facere audeant, vel permittant. Ita habetur in Compendio *a* Societatis Et in prooemio huius conceſſionis explicat Gregorius XIII. cauſam ne ſcilicet diſtrahantur ab ſtudiis & lectionibus quibus incumbunt, & ab aliis ſpiritualibus miniſteriis.

a Compe. Societ. tit. proceſſiones.

Circa quam conceſſionem eſt aduertendum quòd quamuis Gregorius XIII. in hac conceſſione non dixerit, non obſtante Concilio Tridentino, quod vt reuocatum cenſeretur eſt neceſſarium, iuxta tradita à Sarmiento *b*, & à Gutierrez & Mandoſio; ſatis tamen colligitur ex prooemio & ex plana mente Pontificis, quia Gregorius XIII. in prooemio dictæ conceſſionis præmittit ibi, quidam forſitan moti autoritate Concilij Tridentini, &c. Et poſtea ex certa ſcientia addit derogationem etiam Cõcilij generalis, quod æquatur ſpeciali derogationi Concilij Tridẽtini, iuxta in ſimili tradita à *c* Geminiano, & confirmatur: nam hæc quæſtio non eſt poteſtatis, ſed voluntatis, & in re non leui, ſed in qua interuenire ſolet magna Pontificis deliberatio: vt tradit Sarmiento *d*, & ideo cùm mentionem fecerit in principio Concilij Tridentini, & cùm fuerit cum deliberatiõne locutus, cenſendum eſt prædictum Concilium quoad hoc derogaſſe, aliàs ad nullum effectum eius indultum prodeſſet. Confirmatur etiam: nam interdum derogatio conciliorum generalium habetur pro ſpeciali, prout tradũt Couarruuias *e*, Corduba, & Henriquez, & hunc dicunt eſſe ſtylum.

b Sarmient. lib. 3. ſelecta. c. 14. nu. 3. 6. & 11. Gutierrez in l. nemo poteſt. nu. 161. de legat. 2. Mãdo. in cancell. reg. 16. q. 17. num. 12.

c Geminian. in c. 1. nu. 26. de conſt. lib. 6. in v. naſcitur.

d Sarmient. lib. 3. ſelect. c. 14. n. 3 & ſeq.

e Cou. de ſpõſal. 2. p. c. 8 § 8. nu. 3. Cord. lib. 4. qq. q. 9. § 3. par. Henriquez. lib. 7. de indul. cap 26. num. 3.

Notandum eſt autem, quòd Pius V. exemit collegia ordinum Mendicantium, ab intereſſentia à proceſſionibus ne diſtrahantur ab ſtudiis. Quod priuilegium quoad dicta collegia intelligo modò eſſe validum etiam poſt Concilium Tridentinum, tum propter communicationem priuilegij Societatis in ſuperioribus allegati, quod priuilegium ratione collegiorum ipſius Societatis fuit indultum. Tum etiam, quia Concilium determinat regulates ad proceſſiones publicas poſſe vocari. Iis tãtum exceptis, qui in ſtrictiori clauſura perpetuò viuunt. Collegæ autem Mendicantium in ſtrictiori clauſura perpetuò viuunt in dictis collegiis ſub quibuſdam rigoroſis ſtatutis, in quibus cũm maxima difficultate diſpenſatur. Et quòd dicta Bulla Pij. V. quantum ad hoc poſſit vti poſt Concilium Tridentinum, ſatis innuit collector *f* priuilegiorum Ciſtercij. Nec Gregorius XIII. in ſua reuocatoria conſtitutione ſuperiùs allegata, derogauit conceſſa à Pio V. collegiis Mẽdicantiũ. vt patet ex eius verbis. Ibi, *pro quorũcumque Regulariũ, etiam Mendicantium, ordinibus, & congregationibus*, & non dicit *collegiis*. In quo innuit ſe nolle derogare hoc priuilegium collegiis Mendicantium conceſſum; ſi enim illud vellet reuocare, ipſorum collegiorum faceret mentionem ſpecialem, ſicut fecit Pius V. in ſua pro Mendicantibus conſtitutione. Notandum eſt vltimò, quòd Leo X. in Concilio Lateranenſi ſtatuit, quòd fratres requiſiti à Prælatis Eccleſiarum ad proceſſiones ſolemnes pro tempore faciendas accedere debeant ad illas, dummodo domus, ſeu loca eorumdem fratrum non ſint remota vltra vnum miliare à ciuitatibus, vel oppidis, vbi facienda eſt proceſſio, ita habetur in Supplemento *g*. Quæ conceſſio cum ſua limitatione non eſt à Concilio reuocata.

f In compen. Ciſtercij tit. proceſſiones in fin.

g Supplem. fo. 25. conſ. 71.

ARTICVLVS III.

Vtrùm Regulares intereſſentes ſponte funeralibus, & proceſsionibus, renuncient priuilegio.

RESpondeo dicendo, quòd Regulares habentes priuilegium ne compellantur ire ad funeralia, aut proceſſiones, ſi ſponte ad ea accedant, (vt ob grauem neceſſitatem, aut ob honorem debitum principi defuncto) non renunciant tacitè huic priuilegio, quia priuilegia ſimilia dantur fauore totius religionis. Nec hi actus, qui ſine compulſione Epiſcopi ſponte fiunt, cenſentur contrarij priuilegiis, iuxta doctrinam cuiuſdam legis *h*, vbi Cynus, gloſſa, Bartolus & omnes, relati per Menochium. Expedit autem, vt publico inſtrumento coram notario proteſtetur in forma collegij ſe accedere ſaluo iure priuilegij quia communitas poteſt renunciare priuilegio conceſſo ordini; at non ſic ſingulares perſonæ ſecundùm Innocentium *i*, Corneum, & Natta. Aduerte tamen, quòd pauci actus etiam contrarij vnius conuentus non inducunt præiudicium priuilegio in bonum totius religionis conceſſo, ita eſt conceſſum Canonicis Regularibus Lateranenſis Eccleſiæ, prout refertur in *k* Compendio Societatis. *Dicendo, quòd ſi quando cõtigerit per vnum aut plures actus contra priuilegia, indulta, gratias & immunitates, prædictis canonicis conceſſa, aut ipſorum aliquod à quocumque cuiuſcunque cõditionis, dignitatis, gradus, & ſtatus exiſtat, ex negligentia ſeu ignoratia præſentium, & futurorum, quibus ea conceduntur, aut alia quauis cauſa aliter attentari, vel obſeruari ſcienter, vel ignoranter, nullum tamen propter hoc præiudicium indultis, gratiis, & immunitatibus ipſis generatur, ſed illa in ſuo vigore, & pleno robore firmitatis perpetuò permanet.*

h l. 2. vbi Cynum, gloſ. Bar. & omnes C. de excuſa. tut. Menochius cõſil. 71. nu. 70. & 74. lib. 10.

i Innocent. in c. cùm olim 2. nu. 7. de priui. Corneus cõſil. 15 nu. 5. li. 3. Nata conſil. 100. nu. 46.

k Compẽ. Societ. tit. priui. § 2.

QVÆSTIO XXXVII.

De proceſſionibus quoad præcedentiam, in quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *QVis locus cuicunque Eccleſiaſticorum, & Regularium in proceſſionibus ſit aſſignandus.*

2 *Vtrùm in proceſſionibus præcedentiæ ſint licitæ regularibus.*

3 *Quid agendum in proceſſionibus pro controuerſia ſedanda ratione præcedentiæ.*

4 *Vtrùm fratres Minores Obſeruantiæ debent fratres Minores conuentuales præcedere.*

ARTICVLVS I.

Quis locus cuicunque Eccleſiaſticorum, & Regularium in proceſsionibus ſit aſsignandus.

REſpondeo dicendo, quòd clerici ſæculares religioſos omnes, & regulares debent præcedere. Ita Ioannes Montanus *l*, Ripa, & Caſſaneus ad hoc aliquos ſacros Canones *m* allegantes. Probatur etiam per argumentum ab ordine literæ, quod in iure receptum eſt ſecundùm Baldum *n*, & Nicolaum Euerardum, & videmus titulum ne clerici, vel monachi, in corpore Decretalium exiſtentem, priori loco clericos, ſecundo verò monachos apponere, & priori loco in proceſſionibus ſunt apponendi clerici po-

l Montan. in tract. de autor. mag. Concilij. num. 84. Ripa nũ. 2. reſponſ. c. 2. nu. 16. Caſſan. de glor. mundi. 4. par. conſil. 51.

m c. alia. & in c. legi. 16. qu. 1.

n Bald. in l. conuenticul. C. de Epiſcop. & cler. Euerard. in loc. legali. c. 1.

ſtea autem religioſi. Et inter clericos priori loco ſunt conſtituendi Canonici Eccleſiarum Cathedralium, qui dicuntur clerici primi gradus, alij autem aliarum Eccleſiarum dicuntur clerici ſecundi gradus, vt notat Innocentius *a*. Inter alios autem clericos Eccleſiarum inferiorum, qui ſunt dignitatum Eccleſiarum præferuntur, vtpote canonici Eccleſiarum collegiatarū Rectoribus ſimplicium Eccleſiarum, argumento aliquorum decretorum *b*, poſteà verò Rectores parochiales, deinde cæteri clerici ſeculares, deinde Canonici regulares diui Auguſtini debent præcedere fratres diui Benedicti congregationis Caſſinenſis aliàs ſanctæ Iuſtinæ de Padua nuncupatis, prout fuit tempore Pij IIII. ventilatum, & tandem obtinuerunt, vt refert Nauarrus *c*, vbi refert quandam ſententiam Cardinalium deputatorum ad litem hãc definiendam: refert etiam Bullam Pij IIII. ſuper hoc editam, quæ incipit, *Sedis Apoſtolicæ prouidentia*, & habetur in Bullis *d* huius ſummi Pontificis. Deindé veniunt monachi ſancti Benedicti, & poſtea alij monachi. Iuxta antiquiorem inſtitutionem. Poſt alios verò veniunt fratres Mendicantes, & religioſi ordinis Prædicatorum debent præcedere, prout declarauit Pius V. in quadam bulla *e*, quæ incipit: *diuina diſponente clementia*, quæ habetur inter conſtitutiones Pontificales eiuſdemmet Pontificis. Deinde fratres Minores, poſtea Eremitæ ſancti Auguſtini, demum Carmelitæ. Et inter illos, qui ſunt eiuſdem ordinis, & profeſſionis, illi, qui ſunt maiores dignitate debent magis honorari, iuxta ea quæ in iure *f*, & inter æquales gradu, & dignitate antiquiores non ætate, ſed receptione in Eccleſia, vel monaſterio, vt leges *g* Canonicæ, & Ciuiles nobis inſinuant: ſic enim in iſtis conſideratur antiquitas, vt notat quædam gloſſa *h*. Inter omnes autem certum eſt, quòd non facta diſtinctione antiquitatis, vel religionis Epiſcopi, & ſuperiores debent primum locum tenere, cùm propter ſui eminentiam fratres eos appellet Papa, vt multæ decretales *i* nos docent. Et poſt illos Abbates monaſteriorum, qui etiam propter ſui excellentiam ſub generali appellatione habentium dignitates comprehenduntur, quod docuit gloſſa *k*, ad quod etiam faciunt tradita per Lapum *l*. Inter Epiſcopos autem antiquiores in promotione præferuntur, vt ſacri Canones *m* determinant, & inter Abbates idem erit ſeruandum ſi ſunt eiuſdem ordinis; ſi verò ſint diuerſæ religionis, tunc qui ſunt antiquioris religionis præferuntur: iuxta ea quæ ſupradicta ſunt, & tradit Gondiſaluus de Villadiego *n*.

a Inno. in c. ſedes. de reſer. & in c. fraternitatem. de ſepult.
b c. licet canon. innéle c. ſtatutum. de elect. lib. 6.
c Nau. in ca. ſtatuimus 9. q. 9 nu 4.
d Conſtit. Pij IIII. conſt. 10. pag. 434.
e Conſtit. Pij V. 26 pag. 383.
f c. ſtatuim. de maior. & obedien. l. 2. ff. de albo ſcriben.
g c. 1. de maio. & obedien. l. 2. ff. de albo ſcriben.
h glo. in c. fin. de conſuet. lib. 6.
i c. quam grauiam de crim. falſi. ca. ſi quis ſuadente. de pænit.
k glo. in ca. 2. de præb. lib. 6.
l Lapus allegat. 84.
m 17. diſt. §. Epiſcopos.
n Villadiego de legatis 1. p. q. 7. nu. 6. & 10. cum ſeq.

ARTICVLVS II.

Vtrùm in religionibus præcedentiæ ſint licitæ.

Reſpondeo dicendo, quòd prout conſtat ex dictis in ſuperioribus articulis, in religionibus præcedentiæ ſunt licitæ. Cùm enim religiones ordines etiam nuncupentur, in ipſis omnia ordinata eſſe oportet. Quod inſuper probatur: nã ſicut Deus immenſus, ſapientiſſimus, & iuſtiſſimus Angelis dominatur, ita Angeli hominibus, & homines animalibus, anima corpori, Cœlum terræ, & ratio appetitibus. Et ſicut, vt ait diuus *o* Gregorius, & tradit Caſſaneus, in Cœlorum Hierarchia adſunt Angeli, Archangeli, & alij ſpiritus, qui non ſunt æquales, ſed differunt in gradibus, & dignitatibus, & ſecundùm Titum Liuium firmitas fidei eſt ſubiici maioribus, & ſecundùm Dionyſium lex æterna naturæ dictat, vt inferiora ſuperioribus obediant: ita ad maiorem concordiam congregationum in terra maximè oportuit, vt eſſet diuerſitas, & maioritas, & quòd ſuperiores inferioribus præcedant, & ab ipſis reuereantur, prout ex iure colligunt Doctores communiter, quos referunt Boerius *p*, & Azeuedo. Hunc ordinem in domo Salomonis maximè laudauit Regina Sabba, quæ ordinem officiorum attentè conſiderans in maximam admirationem deuenit, prout in libris Regum *q* refertur, & in præcedentiis, & ſedibus vnicuique debitis honor, & dignitas cuiuſcumque oſtenditur, prout ex multis iuris canonici & ciuilis *r* locis colligitur, & tradunt Baldus, Tiraquellus, Lara, Azeuedo, & Caſſaneus. Et ita videmus in ciuitatibus bene ordinatis, Correctores ſuperiora quam alij in actibus publicis ſedilia habere. Nec Dominus huiuſ ſacratum ordinem in Euangelio reprobauit, ſed præcedentias, & maioritates procurare fatuitatem iudicauit, dicens; *Neſcitis quid petatis*. Quas præcedentias in regionibus, ſtatutis, ordinationibus, & conſuetudinibus approbatas videmus, in quibus particulariter diſcurrere ſupervacaneum duxi, quia ſecundùm Alciatum *ſ* Boetium, & Caſſaneum, non ſunt firmæ, fixæ, & certæ prærogatiuæ in communitatibus, ſed ſecundùm temporum varietatem, & perſonarum, & regularium præcedentiæ, & maioritates cuicunque deputantur.

o ca. ad hoc inſtit. gloſ. 89. d. Caſſan. in catalogo gloriæ mundi. 3. par. per totam 12 par. conſi. l. 1. cum multis ſeqq.

ARTICVLVS III.

Quid agendum in proceſsionibus pro controuerſia ſedanda ratione præcedentiæ.

Reſpondeo dicendo, quòd Concilium *t* Tridentinum determinat in hunc modum, dicens controuerſias omnes de præcedentia, quæ perſæpe cum ſcandalo oriuntur inter Eccleſiaſticas perſonas, tam ſeculares, quam regulares, in proceſſionibus publicis, tum in iis quæ fiunt in tumulandis defunctorum corporibus, & in deferenda vmbella, & aliis ſimilibus, Epiſcopus amota omni appellatione, & non obſtantibus quibuſcumque componat.

Pro cuius decreti explicatione eſt notandum, quòd quando oritur aliqua contentio ſuper præcedendo inter aliquos in proceſſio, quemadmodum ſæpius contingit, vbi neque locus, neque tempus longam deliberationem, aut cauſæ cognitionem permittit, Epiſcopus incontinenti debet iubere partibus ante ſe docere de iure ſuo ſine mora. neque requiritur aliqua tela iudiciaria. Et ratio huius eſt, quia agitur de re quæ non capit dilationem, ſed in breuiſſimo tempore eſt peritura. Pro quo eſt quidam textus *u* ſecundùm intellectum gloſſæ, & ibi Bartolus. tenet idem Bartolus, & propter dictam cauſam adhuc non requiruntur exactæ probationes, vt voluit quædã gloſſa *x*. Et vbi alias non poſſet ſic in breui de iure partium conſtare, vtpote quia vna religio dicit de priuilegio, vel conſuetudine debere alij præferri, non tamen tunc decet debere Epiſcopum illam præferre alteri, quæ de iure communi eſt præferenda, eſt argumentum optimum in quadam decretali *y*, in fine eiuſdem, & ſi velit adiicere iſta verba (ſaluo, ſcilicet iure alterius partis ſi quod in veritate ſibi competit) ſatis eſſet cautũ ne pars altera in tantũ ſcandalizetur. Et vbi ſeditiones magnæ circa hoc oriũtur, poſſet Epiſcopus vtroſq; contendentes repellere pro illa vice, per ea, quæ in ſimili notat Innocentius *z*, & tradit Gondiſaluus de

p l. longe. §. gre. de ora. ff. de muner. & honorib. l. quæ quis in fin. & ibi gl. fin. C de poſtuland. ca. licet. 2. & ibi gloſ. 45. diſt. Boer. in trac. de ordi. graduum 2. part. nu 34. & 61. Caſſa. in Catal. 1. 2. 10 p. mu. & ibi Azeued. nu. 11 lat. Baſil. ordo 3 q. 3. c. 13 diſt.
q 3. Reg. cap. 10.
r c. cum olim. de conſuet. gl. & Bald. in l. decernimus 2. notabi. C. de ſacroſan. Eccleſ. Tiraq. de primog in præfat. num. 13. Lara. in l. ſi quis à liberis. nu. 21. ff. de lib. agnoſcend. Azeued. vbi ſup. nu. 1. fol. 30. & nu. 13 fol. 34. Caſſaneus in conſuet. Burg. tit. adſiſtant rub. 6. §. 4. gl. entregenes. n. 3
ſ Alciat. li. 3. diſput. cap. 4. Boerius vbi ſup 2 p. c. 43. Caſſan. de gl. mundi. 1. par. conſid. 4.
t Conc. Trid. ſeſſ. 25. de regul. c. 13.
u gl. in l. vnica vbi Bart. ff. de glande leg. Bart in l. ſi prius, circa fin. ff. de noui oper. nunciat.
x gloſſ. in d. l. vnica.
y c. cum perſona. de priui. lib. 6.
z Innocen. in c. cum præſentata. de probat. Villadiego, de legatis 1. par q. 7. num. 13.

Digitized by Google

de Villadiego. Et hoc modo ſecundùm Concilij Tridentini decretum omni appellatione remota, & non obſtantibus quibuſcunque, prædictas controuerſias componere Epiſcopus poteſt. Quæ inter regulares vtinam ceſſaſſent, cùm non cedant in ædificationem populi, imò in ſcandalum emergant, ita vt petra ſcandali poſſint optimo iure appellari, Vnde in regnis Portugalliæ fratres Minores noſtræ ſacræ religionis Minorum de Obſeruantia humilitatem profitentes, vt verè filij humiliſſimi Patris noſtri Franciſci in publicis proceſſionibus ordinatione ſua & antiqua conſuetudine vltimo loco incedunt, quæ humilitas eſt præclara, & à Deo dilecta virtus prætertim in regularibus, qui ſine illa parum in religione proficiunt, argumento eorum quæ in ſacris Canonibus *a* notantur: glorioſa enim res humilitas quæ ipſa quoq; ſuperbia appellari ſe appetit, ne vileſcat, vt ait D. Bernardus à quadam gloſſa *b* ſingulari relatus. Et certè vellem quòd circa hoc fieret in noſtra ſacra religione Minorum de Obſeruantia conſtitutio generalis, qua præciperetur, vt hæc laudabilis conſuetudo in omnibus actibus à nobis fratribus Minoribus obſeruaretur, vt ita non ſimus petra ſcandali in ſimilibus controuerſiis, ſed in reſurrectionem multorum ad imitandum humilitatis exemplum ſimul poſiti vt ſcopus, ſed quia hæc quidem ſupererogationis & non obligationis ſunt, ideo oportet adducere conceſſiones, vt omnis controuerſia & lis amoueatur.

a *c. 1. de pœnit. d. 2.*

b *glo. in c. 1. de relig. domib.*

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm fratres Minores Obſeruantiæ debeãt fratres Minores conuentuales præcedere.

Reſpondeo dicendo, quòd *Leo X. ſtatuit quòd ne inter fratres Minores Obſeruantiæ & conuentuales ſuper præcedentia diſſenſio & contentio oriatur, talis inter eos ordo ſeruetur, videlicet quod in proceſſionibus & funeralibus, ac exequiis, necnon & in aliis actibus publicis, in quibus fratres obſeruantes, & cõuentuales conuenerint, fratres cõuentuales fratribus regularis Obſeruantiæ locum digniorem relinquere teneantur.* Ita habetur in ordinis Supplemento *c*. *Et idem Leo X. declarauit ita fratres Minores Obſeruantiæ quàm conuentuales, in quibuſcunque proceſſionibus, & aliis actibus publicis, in quibus eos ſimul adeſſe contigerit, ſuas Cruces poſſe, & debere referre, ita tamen quod ſicut ipſi fratres Obſeruantiæ regularis locum digniorem inter omnes alios fratres dicti ordinis tenere debent, ſic etiã eorũ Cruces in parte, ſeu loco digniori proceſſionis deferri poſſint & debeat.* Ita habetur in eodem libro *d* Supplemẽti.

Aduertendum tamen, quod Gregorius XIII. anno domini milleſimo quingẽteſimo octuageſimo ordinauit, vt ſecundùm antiquitatem loci priùs in ciuitatibus fundati, & non ſecundùm religionis antiquitatem præcederent Mendicantes, & alij religioſi, & licèt fratres Minores de Obſeruantia præcederent fratres conuentuales virtute Bullę Leonis X. ſuperiùs allegatæ, tamen ait Capucinus *e* in additionibus ad Compendium Mendicantium pendere ſub iudice hoc in ciuitate Neapolitana, & in his Hiſpaniarum partibus conſtitutionem Gregorianam non video receptam.

c *ſupp. fol. 32. conceſ. 113.*

d *ſupp. fol. 30. conceſ. & 121.*

e *Capuci. tit. proceſ. 2. tom. pag. 333.*

QVÆSTIO XXXVIII.

De Procuratoribus fratrum, in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *Vtrùm conuentus ſine Prælato poſſit conſtituere Procuratorem pro conſeruatione monaſteriorum ad obligandum monaſterij redditus.*

2 *Quomodo Procurator ad cauſas ſit à conuentu conſtituendus.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm conuentus ſine Prælato poſſit conſtituere Procuratorem pro conſeruatione monaſterij ad obligandum monaſterij redditus.

Reſpondeo dicendo, quòd conuentus in his, quæ ſeparatim pertinent ad illum, poteſt conſtituere Procuratorem ſine conſenſu Prælati, vt determinat *f* Innocentius receptus ab omnibus, quia & quælibet pars Capituli in his, quæ ipſam ſolùm attingunt, poteſt conſtituere procuratorem ſecundùm Innocentium *g*, imò & quilibet monachus in his, quæ pertinent ad ſe ſolum, vt quia eſt ſpoliatus, vel alimenta ſibi denegantur, poteſt agere per ſe, & conſtituere procuratorem, ſecundùm Innocentium *h* & alios & tradit Nauarrus. Quod probatur: nam conuentus eſt aliud à Prælato, adeò quòd Prælatus non eſt propriè de capitulo, neq; de conuentu, ſecundùm gloſſam *i* communiter receptam. Probatur etiam quia conuentus cum Vicario, qui ſolet appellari Supprior in monaſteriis quæ reguntur per Priores & Prior clauſtralis in monaſteriis, quæ reguntur per Abbates, de quo fit in ſacris Canonibus *k* mentio. Cuius officium non vacat per mortẽ Abbatis vel Prioris, vt terminat ius *l*, legitime poteſt conſtituere procuratorem in his quæ pertinent ad ipſum cõuentum, vt in iure probatur *m*. Nec his obſtat, quòd mortuo, vel excommunicato principali Prælato vicarius eius etiam ad officium moritur vel ſuſpenditur, vt in iure *n* videmus deciſum, quia illud verum eſt de Vicario generali Prælati, qui à ſolo eo recepit iuriſdictionem, non tamen de prædicto Priore, Suppriore, vel Vicario clauſtrali, qui non à Prælato ſed à iure recipit iuriſdictionem. Et aduerte, quòd ille, cui conceditur aliquid, conceſſum videtur id quod ſine illo fieri nequit, vt eſt vulgare in iure *o*, imò quod fieri poteſt ſine illo, ſed non commodè, vt etiam innuunt iura *p*, per quæ iura hoc tenet Aretinus *q*; cùm ergo conuentui in his quæ pertinent ad eum, concedatur facultas conſtituendi Procuratorem, ſiue Syndicum & hoc non poſſit facere ſaltem commodè, quia non admitteretur à iudicibus ſine obligatione bonorum ſuorũ, conſequitur poſſe obligare ſe & ſua bona, vel quatenus pertinent ad illum in conſtitutione ſui procuratoris.

Vnde infertur, quòd non poteſt Prouincialis reuocare procuratorem à conuentu aliquo legitimè conſtitutum, argumento cuiuſdam iuris *r* regulæ quæ habet quòd omnis res, per quaſcumque cauſas naſcitur, per eaſdem diſſoluitur, & ad omnem actũ faciendum eſt neceſſarium vt poteſtas concurrat ſimul cum voluntate, iuxta deciſum in iure *ſ* & nullo iure neque communi, neq; particulari habetur,

f *Inno. in ca. edoceri nu. 6. de reſcrip.*

g *Inno. vbi ſu. num. 3.*

h *Inno. in c. cum 1. & A. de re iud. Na. in c. non dicatis 12 q. 2.*

i *Gloſſ. in ca. vt ij qui. de ætat. & quali. in v. eiſdem.*

k *c. cùm ad monaſteriũ. §. prior. de ſtat. monach.*

l *clem. ne in agro. §. 1. ſi quis autem. v. Abbate. de ſtat. monach.*

m *d §. ſi quis autem v. Abbate.*

n *c. 2. de offi. vicarij li. 6.*

o *l. 2. ff. de iuriſ. omn. iud. c. præterea de offic. deleg.*

p *l pen. ff. de vſufruct. leg. l. quicumque. §. ſi ei quem ad vendendum ff. de inſti. act.*

q *Aretin. in ca. de teſtibus co. 1. de teſtib. cogend.*

r *c. 1. de reg. iur.*

ſ *c. cùm ſ per. de off. de leg.*

quòd prouincialis habeat poteſtatem conſtituendi, aut reuocandi procuratorem conuentus, & ſicut lege cautum eſt, vt quilibet regulariter poſſit conſtituere & reuocare procuratorem ſuum; ita nulla lege conceditur regulariter vni poteſtas reuocandi procuratorem conſtitutum ab alio, & cùm regulæ ſit ſtandum donec demonſtretur, & probetur exceptio, iuxta quandam gloſſam *a* communiter receptam, & non demonſtratur prædictam regulam limitari in hoc caſu, ſtandum eſt illi in eo. Vnde ſi prouincialis de facto eam reuocaret, talis reuocatio ait Nauarrus *b*, quòd erit tyrannicâ & omni iure reſpenda, iure naturali, diuino & humano nitendo quandoquidem tollitur libertas à iure communi conceſſa.

a *Gloſ. in l. ſemoni definit. ff. de reg. iur. & in rubr. eod. ti.*
b *Na. in addi. ad li. 1. conſil. ti. de elect. con ſil. 12.*

Ex his colligitur, quòd procurator à ſolo conuentu creatus poteſt agere illa, ad quæ eſt conſtitutus, iuxta ea quæ communiter in huiuſmodi procuratoribus in iure *e* tribuuntur.

c *In titulis decretalium ſexti & Clem. ti. de procur.*

Hæc tamen omnia non habent locum in Syndico fratrum Minorum de Obſeruãtia; ſyndicus enim à Prouinciali conſtituitur ad hoc autoritatem à Sede Apoſtolica habente, prout infrà in quæſtione de Syndico dicemus.

ARTICVLVS II.

Quomodo Procurator ad cauſas ſit à conuentu conſtituendus.

RESpondeo dicendo quòd debet ſono campanæ conuocari totus conuentus, & cùm omnes ſimul conuenerint, debet Prior, vel Præſidens proponere, & petere ſuffragium à quolibet ſuper hac re, iuxta quandam *d* legem, & habito ſenſu ipſorum requiritur quòd in inſtrumento procurationis exprimantur nomina ſingulorum, prout reſoluit Speculator *e*, quem ſequitur Rebuffus, vbi limitat, niſi eſſent in conuentu, quotquot in inſtrumento non poſſint deſcribi; tunc enim in ſyndici conſtitutione ſufficeret dicere conuentus. Ita in ſimili Ioannes Faber *f* quem ſequuntur Alexander, & Rebuffus, qui dicunt hoc non habere locum in alienatione rerum Eccleſiaſticarum.

d *l. 2. C. de decurionib.*
e *Specula. tit. de ſynd. Rebuf. in arbi. excep. in v. ratione ſynd. in tit. S. in declaratione.*
f *Faber in § ſi. de cur. Alex conſi. 1. in 4. volu. Rebuf. de alien. rerũ Eccleſ. n. 16.*

QVÆSTIO XXXIX.

De Procuratore fratrum Minorum regularis Obſeruantiæ, qui Syndicus nominatur, in quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *QVis poſſit conſtituere hunc Procuratorem.*
2 *An Syndicus fratrum Minorum ſit Procurator fratrum, an Sedis Apoſtolicæ.*
3 *Quam autoritatem habeat prædictus Syndicus.*
4 *Virùm Syndicus poſſit retinere eleemoſynas pecuniarias fratrum.*

ARTICVLVS I.

Quis poſſit conſtituere hunc Procuratorem.

REſpõdeo dicẽdo, *quòd Innocẽtius IIII. conceſſit miniſtris fratrũ Minorum autoritatem quatenus in prouincijs eis cõmiſſis per ſe, vel per fratres ſuos, quibus id duxerint committendũ, poſſint cõſtituere, vel nominare aliquos viros idoneos Deum timẽtes, qui ſecũdum indigentiæ cõuentuum ſeu domorum prædictorum fratrum poſſint res conceſſas fratribus huiuſmodi autoritate Apoſtolica petere, ac vendere, commutare, alienare, tractare, expendere, permutare, & in fratrum vſum conuertere. Conceſſit etiam quòd liceat prædictis miniſtris præfatos viros ſic conſtitutos remouere, alioſq́; ad prædicta exequenda ſine difficultate aliqua ſubrogare, quoties videbitur opportunum.* Ita habetur in Monumentis *g* ordinum.

g *In 1. impr. fo. 20. & in 2. fo. 113. conceſ. 247.*

Aduertit Collector *h* priuilegiorum Mendicantium, quòd poſt declarationem Nicolai IIII. non poſſunt fratres facere prædctam denominationem. ſed ſecundùm determinationem Martini IIII. quæ eſt huiuſmodi:

h *Collect. tit. procura. fratrum ſeu ſyndici.*

Martinus IIII. conceſſit Generali, & Prouincialibus, & Cuſtodibus vniuerſis ordinis fratrũ Minorum, quòd poſſint nominare aliquas perſonas, quæ non ſint de prædicto ordine, quæ perſonæ ſic nominatæ habeant circa res cõcernentes ipſos fratres adminiſtrationem legitimam & generalem, ac liberam. Et decreuit, quòd tales perſonæ ſunt verè & legitimè adminiſtratores & œconomi, ſyndici, & actores, qui res prædictas & rerum prædictarum pretium nomine Romanæ Eccleſiæ recipiunt, & per eoſdem in fratrum prædictorum vtilitatibus (prout eis licet ex regula, vel declaratione regulæ) conuertant quando à prædictis miniſtris, vel aliis fratribus de aſſenſu eorundem miniſtrorũ fuerint requiſiti. Et generaliter cõceſſit, quòd prædictæ perſonæ habeat facultatẽ procurandi in omnibus cauſis pro rebus & locis ad Eccleſiam Romanã ſpectantibus, & ipſorum fratrum vſui conceſſis. Nec non pro immunitatibus, libertatibus, iuribus ac priuilegiis eorundem fratrum & ſuorum conuentuum, ſeu domorum. Ita habetur in Monumẽtis *i* ordinũ, quod & Martin. V. *k* poſtea confirmauit. Et ſimiliter Eugenius IIII. *l*

i *In 1. impr. fo 46 & in 2. fo. 129 conc. 290.*
k *Habetur in monu. in 1. impr. fo. 38. & in 2. f. 38. conce. 32. prope finẽ.*
l *In 1. impr. fo 40. & in 2. fo 38. conceſ. 42. in fin.*

Aduertendum eſt circa prædictam conceſſionẽ, quòd Guardiani etiam cum toto ſuo conuentu non poſſunt prædictos Procuratores, vel Syndicos nominare, quia hoc ſolum conceditur miniſtris & cuſtodibus. Et ſimiliter eſt aduertendum, quòd miniſtri ſeu cuſtodes non inſtituunt præfatos Procuratores, & Syndicos, ſed ſimpliciter nominant, & ſic nominati per illos inſtituuntur à ſummo Pontifice pro Procuratoribus & Syndicis ſuę Sanctitatis, & Eccleſiæ Romanæ, ad quam pertinent res conceſſæ fratribus, quando dantes non reſeruauerunt ſibi dominium, & quando huiuſmodi res ſunt tales, quarũ vſum licet fratribus prædictis habere, vnde ſequitur, quòd reſpectu rerum, in quibus dantes reſeruauerunt ſibi dominium, aut quarum vſum non licet, vel aliquando non licuit fratribus habere, nihil poſſunt agere Procuratores, vel Syndici.

Aduertendum inſuper, quòd Guardiani habentes ad id autoritatem à Prouincialibus poſsũt Syndicum inſtituere, cùm hoc à ſua Sanctitate non prohibeatur: nam cùm dicti Prouinciales habeant ad huiuſmodi nominationem autoritatem à prælibato priuilegio perpetuo, nemini dubium eſſe debet quòd poſſint prædictam poteſtatem aliis delegare & committere.

Aduertendum etiam, quòd ſemper Syndicus per ſcripturam conſtituitur firmatam ſigno, & ſigillo Prælati ipſum nominantis, nec oportet, vt ante publicum notarium detur. Scriptura enim firmata à perſona in dignitate conſtituta fidem facit. Imò loquendo ſecundùm rigorem ſcriptura in hoc caſu minimè deſideratur; ſufficit enim vt facultas data Syndico teſtibus probetur. Teſtes enim ſecundùm ius eandem vim habent quam ſcriptura ſortitur. Imò ſi aliqua perſona officium ſyndicatus multis retro annis geſſit, etiamſi de eius conſtitutione neque

per

Digitized by Google

per ſcripturam, neque per teſtes conſtiterit, ſufficit ad probationem diuturnitatis temporis, in quo prædictum geſſit munus, vt de prædicta conſtitutione minime dubitetur, iuxta quandam celebrem Baldi *a* doctrinam, & in propriis terminis ſyndicatus, ita reſpondet Curtius *b* Senior, & tenent multi alij relati per Tiraquellum.

a Bal. cõſ. 287 in primis videndum libr. 3
b Curtius Senior conſi. 77. ſuper motiuis. Tiraq. de præſcrip. §. 1. gloſ. 4. v. trigeſimo primo.

ARTICVLVS II.

An Syndicus fratrum Minorum ſit Procurator fratrum, an Sedis Apoſtolicæ.

RESpondeo dicendo quòd in omnibus religionibus (excepta religione fratrum Minorum de Obſeruantia) certum eſt & ab omnibus ſcitum in omnibus conuētibus eſſe quoſdā œconomos & procuratores poſſeſſiones, & bona temporalia adminiſtrantes, quibus religioſi aluntur in clauſtro viuentes, ſicut in domibus Principum, & dominorum œconomi conſtituuntur cum poteſtate ad diſpenſandum in temporalibus, qui reddunt rationem villicationis ſuæ. Et conuentus prædictarum religionum, apud quem dictorum bonorum adminiſtratio & proprietas in communi poteſt procuratorem, & œconomum ad prædicta conſtituere, ne religioſi temporalibus & litibus & negotiationibus implicentur, ſed Deo Opt. Max. vt eorum poſtulat ſtatus, vacent. At religio fratrum Minorum, quæ in communi, & in particulari eſt incapax bonorum, & cuius fratres nec per ſe, neq; per interpoſitā perſonam poſſunt recipere denarios, vel pecuniam, nō poſſunt ſuo nomine conſtituere Syndicum vel procuratorem, qua ratione attenta fuit ſublatus eorum Syndicus à Ioanne XXII. quod fuiſſe optime factum teſtatur Aluarus *c*.

c Aluarus lib. 2. c. 6.

Sed ſi conſtitutio prædicti Syndici attentè conſideretur, inuenimus ipſum non conſtitui ab ipſis fratribus, vt ipſorum procurator, & adminiſtrator. Cum enim ipſi nec in communi neque in particulari aliquid habere poſſint, euidenter ſequitur non poſſe conſtituere œconomum, qui ipſorum nomine temporalia adminiſtret. Deputatur ergo, & nominatur ab ipſis autoritate Apoſtolica, de qua in articulo præcedenti, vt diſpenſet prædicta bona autoritate Sedis Apoſtolicæ, cuius ſunt bona ipſis fratribus oblata, quare Martinus V. approbauit literas Martini IIII. poſitas in articulo ſuperiori, & fulminauit illas inſerendo de verbo ad verbum, & conceſſit Miniſtris, & Cuſtodibus, ac aliis fratribus Minoribus, quòd literis prædictis ac omnibus in eis contentis liberè, & licitè vti valeant tandiu, & quouſque per Sedem Apoſtolicam aliud in præmiſſis eidem ordini vtilius fuerit ordinatum. Non obſtante conſtitutione Ioannis XXII. quæ incipit, Ad conditorem, per quam prædictis fratribus ne literis, & conceſſione præfatis ſine ſpeciali Sedis Apoſtolicæ licentia vterentur prohibitum fuerat, ita habetur in libro *d* Monumenta ordinum. Ex his ſequitur fratres Minores præfatos vtēdo Syndicis non deuiari à paupertate ſtricta quam Domino promiſerunt, imò in eorum vſu profiteri ſe nihil in hoc mundo habere, cùm ipſi Syndici vt procuratores & adminiſtratores Sedis Apoſtolicæ ſint deputati, adminiſtrantes res, quibus vtuntur ipſi fratres nomine Sedis Apoſtolicæ, cuius prædictæ res ſunt, imò non vti Syndico. Ad prædicta videtur non ita puritati regulæ noſtræ cohærere, qua ratione in initio noſtræ ſacræ religionis, cùm Pater noſter Franciſcus adhuc viueret, vſus Syndici incepit, & Innocentius IIII. contemporaneus Seraphici patris ipſum prædictis fratribus conceſsit, vt ex eius indulto poſito in primo huius quæſtionis articulo patet.

d in 1. imp. fo. 39. & in 2. fo. 38. conceſ. 42. prope finem.

ARTICVLVS III.

Quam autoritatem habeat prædictus Syndicus.

RESpondeo dicendo, quòd Syndicus fratrum Minorum habet autoritatem ad recipiendum omnia, quæ in ipſis fratribus inter viuos & in vltima voluntate relinquuntur, tam mobilia, quàm immobilia; omnia enim, quorum vſus poteſt fratribus pertinere ad Sedem Apoſtolicam quoad dominium & proprietatem ſpectant, cuius nomine ipſe Syndicus ea recipit. Qui habet etiam autoritatem ad conuertendum prædicta in alia, quorum vſus ipſis fratribus eſt neceſſarius, & vtilis, quæ etiamſi bona ſint immobilia, poſſunt a prædicto Syndico vendi & erit venditio valida, etiamſi ſit facta ſine ea ſolemnitate, qua res Eccleſiaſticæ iuxta ſacros Canones debent alienari, vt tenet Baldus *e* loquendo de bonis oblatis fratribus Mendicantibus tempore quo non erant capaces bonorum immobilium, & ea recipiebant ad ſtatim vendendum, & in eorum vſus conuertendū. At modò attento, quòd confirmatis præfatorum fratrum priuilegiis ſunt capaces bonorum in communi, prout determinat Concilium *f* Tridētinum, non poterunt dicti Mendicantes ea bona ſine ſolemnitate iuris alienare, vt aduertit Nauarrus *g*. Ex quibus colligitur, quòd præfata Baldi doctrina ſolùm poteſt verificari in bonis immobilibus, quę fratribus Minoribus inter viuos aut in vltima voluntate dantur aut relinquuntur; ea enim Syndicus præfatus ſine ſolemnitate iuris poteſt alienare. Poteſt etiam ipſe Syndicus omnia, quibus vtuntur fratres nomine Sedis Apoſtolicæ commutare alienare, tractare expendere, & permutare, & in vſum fratrum conuertere, etiamſi ſint bona mobilia, vt patet ex conceſsione Innocentij IIII. in primo huius quæſtionis articulo relata. Quod verbum alienare cùm comprehendat etiam donationem facere, clarè innuit poſſe prædictum nomine Sedis Apoſtolicæ extra ordinem aliquam in vtilitatem fratrum facere donationem, prout in primo *h* Tomo latè probauimus. Quæ omnia cùm fiant autoritate Sedis Apoſtolicæ, non derogāt noſtræ regulæ puritatem, nec propter eandem cauſam vendendo Syndicus dicta bona & pretium eorum in vſus fratrum conuertendo poſſunt argui de peccato fratres Minores quaſi per interpoſitam perſonam pretium prædictarum rerum recipiant, cùm Syndicus non ſit ipſorum fratrum ſed Sedis Apoſtolicæ interpoſita perſona.

e Bal. in auth. ſi qua mulier C. de ſacroſan eccleſ.
f Conc. Trid. ſeſ. 25. de reg. ca. 3.
g Nauar. c. non dicatis n. 82.
h 1. tom. q. 27. ar. 6.

Habet etiam Syndicus autoritatem ad petendum in iudicio nomine Sedis Apoſtolicæ. Pro cuius dicti explicatione eſt notandum quòd ſimplex regularis in religionibus bonorum capacibus non eſt perſona legitima, contra quam, vel pro qua nominé proprio iudicium fundari poſſit ſuper iuribus temporalibus, quorum ipſe non eſt capax, ſecūdùm Speculatorem *i*; æquatur enim regularis ſeruo, & filiofamilias in hoc, contra quos vel pro quibus non poteſt fundari iudicium niſi in caſibus à iure expreſſis, vt dicitur in iure *k*, tum quia nulla alia iura habet, neque habere poteſt ipſe monachus vt ſacri *l* Canones, & leges imperiales determinarunt: nam per profeſſionem omnia talia iura ante illam ad ipſum pertinentia tranſeunt in monaſterium ſecundùm ius *m*, & poſt eam obuenientia acquirunt

i Specul. de actore. n. 48. & de reo. n. 19. DD. c. cū dilect. de reſcri.
k l. lis nulla l. vix. ff. de iudic. l. ſeruus C eod.
l ca monachi. & c. ſi. de ſtat. monach. Aut. ingreſſi C. de ſacroſan. eccl.
m c. in præſentia. de probat. d. Auth. ingreſſi.

Digitized by Google

tur illi, & non ſibi, & ita exercitium eorum non pertinet ad eum, ſed ad monaſterium. Cuius etiam nomine non poteſt ſine eiuſdem mandato agere, ſecũdùm Panormitanum *a*, Imolam, & Felinum & omnes, etiam pro iniuria ſibi facta, imò eam remittere poteſt monaſterium etiam eo inuito, ſecundùm Baldum *b* communiter receptum, nec etiam pro reſtitutione veſtis, qua ſpoliatur, per quandam gloſſam *c* cum ibi notatis, nec poteſt acceptare procurationem, nec conſtituere neq; ſubſiſtere procuratorem ſine licentia ſuperioris, vt dicitur in quadam Clementina *d*, neque acceptare executionem teſtamẽti, licèt conſtitui poſſit & deputari executor ante licentiam, vt in iure *e* notatur.

a *Pano. Imola, & Feli. n. & omnes in c. cũ dilect. de reſer.*
b *Bald. in cap præſes q. vl. C. de tranſact.*
c *gl. 2. in c. non dicatis. 19. q. 7.*
d *Clẽ. religioſus de procur.*
e *c. 2. de teſta. li. 6.*

Dixi, ſuper temporalibus, quorum ipſe non eſt capax: nam poteſt ſuper iure manendi in monaſterio & reſtitutione ad illud, & ſuper iure competenti ſibi per profeſſionem, electionem, vel collationem canonicam, vel alio titulo, cuius eſt capax, iuxta quandam decretalem *f*, & agens ſuper iure electionis ſuæ habebit impenſas à monaſterio, ſecundùm Archidiaconum *g*, à monaſterio, inquam, à quo eligitur, & non à ſuo, ſi ad aliud eligitur, ſecundùm Felinum *h*, qui ſecutus Imolam ait non poſſe agere ſuper iure electionis ad illud monaſterium ſine licentia ſuperioris, quod non eſt verum ad literam: nam licèt non poſſit acceptare electionem, vel prouiſionem ſibi factam ſine conſenſu ſuperioris, poſt acceptationem tamen factam de illius licentia poteſt agere, ſine alia noua, quod ſecundùm *i* Nauarrum eſt notandum pro aliquarum *k* decretalium intellectu.

f *d. ca. cùm dilect. de reſcrip.*
g *Archidiac. in c. cũ paſtoris. 2 q. 7.*
h *Felin. vbi ſu. nu. 15.*
i *Na. in d. c. nõ dicatis nu. 64.*
k *c. quorundã c. ſi religioſus. de elect. lib 6.*

Ex quibus concluditur quòd cùm Syndicus Apoſtolicus fratrum Minorum ſit conſtitutus, vt procurator Eccleſiæ Romanæ, quæ ſibi reſeruauit dominium & proprietatem iurium, quorum fratres prædicti nec in communi, neq; in particulari ſunt capaces, poteſt agere in iudicio pro talibus iuribus obtinendis, non nomine conuentus, quorum ipſe in communi eſt incapax, ſed nomine Sedis Apoſtolicę, cuius ipſe eſt procurator, & Syndicus, prout patet ex dictis. Cùm enim noſtra religio ſit omnino incapax prædictorum iurium, non poteſt (ſicut in aliis religionibus bonorum capacibus contingit) nomine ipſius aliquis procurator deputari ad prædicta iura vendicanda. Et ideo neceſſarium fuit, vt ſũmus Pontifex, qui prædictorum iurium eſt verè dominus, facultatem Syndico impartiret ad hoc munus exequendum, ſicut conceſſit Martinus IIII. in priuilegio in primo articulo relato in illis verbis, ibi, *Et generaliter conceſſit quòd prædicta perſona habeat facultatem procurandi in omnibus cauſis pro rebus & locis ad Eccleſiam Romanam ſpectantibus, & ipſorum fratrum vſui conceſſis. Necnon pro immunitatibus, libertatibus, iuribus ac priuilegiis prædictorum fratrum & ſuorum conuentuum ſeu domorum.*

Aduertenda autem maximè ſunt poſtrema huius conceſſionis verba: ſicut enim monaſterium capax bonorum poteſt agere pro iniuria alicui fratri particulari illata, prout dictum eſt ſuprà, ita etiam videtur quòd Syndicus poteſt agere pro iniuria alicui fratri Minori illata; cùm enim poſſit agere pro iniuria facta monaſterio & domui ipſorum fratrum, videtur, quòd etiam poſſit agere pro iniuria illata fratri. Hoc enim indicant prædicta vltima verba vno contextu collocata, ibi, *prædictorum fratrum & ſuorum conuentuum & domorũ*, quæ æqualiter videntur ad omnia ſuprà appoſita referri. At videtur Syndicum ad prædictam autoritatem non habere, ſed tantùm per officium iudicis poſſe ipſos fratres ſatisfactionem prædictæ iniuriæ poſtulare, ne alius audeat ſimile crimen patrare; non enim Syndicus eſt datus ab Eccleſia Romana, niſi vt ipſi fratres a labe proprietati liberentur, & ne per ſe, aut per interpoſitam perſonam circa temporalia ſe immergant, & ſic tantùm conſtitutus eſt pro his rebus adminiſtrandis, petendis & exequendis, in quibus ipſa Sedes Apoſtolica habet dominium & proprietatem, & ideo poteſt agere pro iniuria facta monaſterio aut domui præfatorum fratrum, cùm Papa dominiũ præfati monaſterij aut domus habeat, vt non poteſt agere pro iniuria facta fratri, cùm ipſe frater ſui honoris ſit dominus & capax, vnde ipſe & monaſterium talem iniuriam poteſt iure optimo ſine autoritate præfati Syndici remittere. Sed his reſpondetur concedendo quòd monaſterium, & fratres poſſunt huiuſmodi iniuriam remittere: at ipſius vindictam petere in iudicio non poſſunt, & eam Syndicis petere conceditur, cùm ad eos pertineat non ſolùm conſeruare ea, quæ in dominium Papæ ſunt tranſlata, ſed etiam ipſos fratres indemnes conſeruare, prout patet ex Bulla Pauli IIII. infrà articulo ſequenti allegaunda. Notandum eſt vltimò quòd licet Syndicus poſſit petere nomine Eccleſiæ Romanæ quodcumq; ius ad ordinem pertinens, non tamen ipſe poteſt conueniri in iudicio, vt reus pro aliquo religioſo fratri minori, qui magnis debitis pecuniariis ſe innodauit, etiamſi nomine ſui conuentus talia debita contraxerit, cùm Papa non conſtituerit ſe dominum totius iuris ordinis Minorum, vt tanquam dominus ſentiret commoda, & incommoda, & poſſet eius Syndicus ad talia obligari, ſed vt ſubleuaret ſummã paupertatem quam ipſi fratres numero multi non poterant commodè obſeruare, ſicut in eorum regula continetur, ſi remedio Syndici eis non ſuccurreretur, prout in ſuperioribus dictum eſt; bene tamen verum eſt, quòd poteſt ſe Syndicus obligare in aliquo contractu facto in vtilitatem cõuentus, & eius obligatio extra, & in iudicio valebit. Caueant tamen fratres Minores cùm ſint lapides ſanctuarij D. P. N. Franciſci ne diſpergantur per plateas ſolicitantes lites in tribunalibus, ac ſi eſſent merè ſæculares: ita vt intelligant omnes lites pro iuribus fratribus præfatis pertinentibus moueri: imò debent adhærere Syndico, vt quidquid petierit non nomine ipſorum fratrum, ſed nomine Sedis Apoſtolicæ in iudicio petatur. Ex quibus non poſsũ non condemnare vſum aliquorum fratrum, qui ita innodantur ſolicitudine in petendo monaſteriis debita in tribunalibus, tam Eccleſiaſticis, quàm ſæcularibus, ſicut alij ſæculares inuoluuntur, non conſiderantes maximè alienum eſſe à ſua profeſſione & ſtatu in his negotiis implicari, vt patet ex quadã Clementina *l* dicente, cũq; dicti ordinis profeſſores pro nulla re temporali poſſint in iudicio expediri prædictis fratribus non licet, neq; competit, quin potiùs (conſiderata ſui ſtatus puritate) debent ſibi ſcire interdictũ quòd huiuſmodi executionibus & diſpoſitionibus ſe exponãt. Nec valet dicere, quòd Syndicus, ad quem actio & ſolicitatio ſpectat, non vult ſe his opponere negotiis: nam reſpondeo quòd ſi nolit, ſufficit quòd conſtituat procuratorem, qui ſuo nomine ſolicitet iudices & cauſas definire faciat. Sed huic reſponſioni reſpondent mihi aliqui fratres dicentes, quòd procurator conſtitutus à Syndico ſubornatus non agens de iure ſuo, non ita poſtulabit neq; ſolicitũ ſe exhibebit ſicut oportet, & ita ſibi competens ius negligentia procuratoris perdetur. At hæc dicentes ſui ſtatus & profeſſionis ſunt obliti, cui omne litigium in iudicio eſt prohibitum, & puritati ſuæ regulæ ſatis diſſonum; conſiderare enim debent, quòd ſi Syndicus, & eius procurator

l *clemen. exiui de paradiſo. de ver. ſigni.*

Digitized by Google

curator in hæc procurando fuerint ignaui, propter quod ius ad ipſorum vſum, & ſuſtentationem naufragium patitur, Deus qui paſcit aues cœli, ipſos, vt filios chariſſimos ſua prouidentia ſuſtentabit. Etſi Deo ſic diſponente aliqua penuria fuerint oppreſſi, meminerint ſe eſſe fratres altiſſimam paupertatem profeſſi, cuius altiſſimæ paupertatis filia legitima penuria in temporalibus nuncupatur.

Aduertendum tamen, quòd ſemper loquor de nimia ſolicitudine fratrum ſuper hoc, non tamen códemno religioſam & honeſtam ſupplicationem ex parte fratrum viſitando ipſos iudices, humiliter eorum officium implorando, & eorum paupertatem allegando.

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm Syndicus poſsit retinere eleemoſynas pecuniarias fratrum.

1. RESpondeo dicendo, quòd Martinus V. confirmauit conſtitutiones, quæ vulgariter appellantur Martinianæ, quas quidam Legatus à latere præfati Pontificis ordinauerat, in quibus quoad procuratores fratrum habetur ſequens ſtatutum.

Statuimus & ordinamus iuxta declarationẽ Nicolai III. & Clementis V. & Martini II. [?] V. quòd quilibet conuentus, ſeu locus habeat ſuũ procuratorẽ, œconomum, ſyndicũ, & actorẽ. Cui omnis eleemoſyna pecuniaria, & alia quæ ad pecuniã reduci poſſũt, integraliter aſſignentur, qui eaſdem diſpẽſare debeat legaliter, & fideliter pro reparatione cõuentuum, & locorum, ac alias quoque neceſſitates fratrum pro tempore occurrẽtes. Et infrà in omnibus, quæ vltra hoc magis videntur arctare fratres ſiue ex declaratione Clementis, ſiue quacunque alia declaratione ſummorum Pontificum, vel aliorum quorumcumque Apoſtolica à nobis autoritate cõmiſſa miſericorditer diſpenſamus, non aſtringentes eos propterea qui voluerit prædictas declarationes ſeruare, quin ſuo voto ſatis facientes ſeruare valeant & tenere. Ita habetur in Monumentis *a* ordinum. Confirmatio autem huiuſmodi ſtatuti & conſtitutionis in eodem libro *b* continetur. Circa quam eſt notandum aliquos affirmare hanc Martinj V. conceſſionem à familia Ciſmontana noſtræ ſacræ religionis nõ eſſe receptam, & per conſequens huius familiæ fratres ea minimè vti poſſe ad habendum Syndicum ad prædicta, & ſic deberi ſeruari diſpoſitum à Nicolao III. & à Clemente *c* V. in ſuis decretalibus, vt in multis capitulis, & ordinationibus generalibus noſtræ ſacræ religionis expreſſe præcipitur. Alij diuerſa via gradientes dicunt iam à familia Ciſmontana eſſe receptam, cùm in omnibus prouinciis Syndicus ad recipiendum pecunias ſit deputatus, cuius conſuetudinis teſtis eſt doctiſſimus *d* Corduba, & in ordinationibus generalibus *e* Toletanis declaratur non eſſe contra regulam prædictorum fratrum vti Syndico etiam ad deponendum pecunias, ſecundùm Martini V. conſtitutionem.

a in 1. imp. fo. 233. trac. 3.
b fol. 38. & in 2. impr. fol. 36. conceſ. 4.
c ca. exiit. de verb. ſignific. clem. exiuit. eod. ti.
d Cordub. ſuper regu. frat. min. cap. 4. q. 16.
e ord. Tol. tit. de ſyndic.

2. Sed reſtat reſoluere, verùm vti Syndico ad recipiendum pecunias ſit ſecundùm prædictam regulam, an verò per viam diſpenſationis ſit in religione introductum. Speculum fratrum Minorum *f*, & autor compendij dicunt eſſe diſpenſationem. Corduba *g* ſentit eſſe diſpenſationẽ, & relaxationem requeſtu trium. Mihi in hac parte videtur dicendum quòd quãdo deponitur pecunia apud Syndicum ad prouidendum neceſſitatibus præſentibus, & eminentibus conuentus, aut alicuius fratris particularis ſine diſpẽſatione, & regulæ relaxatione agitur. Pecunia enim prædicta in nomine dantis apponitur, qui prædictis neceſſitatibus prouidet, ſecundùm declarationem Nicolai III. & ſyndicus apponitur, & conſtituitur à Papa, vt quædam generalis perſona, quæ nomine dantis prædictam pecuniam cõſumat, in quo exonerat ipſum dantem ab inquiſitione alicuius perſonæ. Cui talis pecunia ſuo nomine cõſeruanda tradatur, dantes enim eleemoſynam facientes dictis fratribus, nolunt perſonam quærere dicentes eos ſatisfacere eleemoſynam largiendo, & non intelligentes regulam prædictorum fratrum ad eos inquiſitionẽ prædictæ perſonæ remittunt. Et hoc voluerunt dicere ordinationes generales *h* Toletanæ. Hoc autem, vt dictum eſt, ſine aliqua diſpenſatione ad prædictã regulam ſit, cùm prædictus Syndicus in nomine dantis prædictã pecuniã teneat & recipiat, & conſumat, vnde fallitur Corduba *i* dicendo quòd pecunia apud Syndicum depoſita non eſt dantis, ſed Sedis Apoſtolicæ, cuius eſt ipſe Syndicus & per cõſequens, quòd dans eam minime poterit repetere: nam contrarium eſt dicendum quòd ſcilicet, Syndicus eam nomine dantis accepit, & ipſius dantis vſque ad conſumptionem perſeuerat quoad dominiũ & proprietatem, qui antequam cõſumatur, poterit eam toties quoties voluerit repetere. Verũ eſt tamẽ quòd opinio Cordubæ hodie admittãda eſt, ſiquidẽ in conſtitutionibus generalibus noſtræ ſacræ religionis factis in Capitulo generali facto Romę anno Dñi milleſimo quingẽteſimo ſexageſimo, dicitur in hũc modũ: *declaratur iuxta ſtatuta per dominos PP. Martinum V. & Piũ IIII. quòd dominiũ pecuniæ licito modo oblatæ pro fratrũ neceſſitatibus ad Sedẽ Apoſtolicã ſpectat*, circa quam declarationẽ aduertendum quòd in ea eſt error impreſſorum; vbi enim dicitur Pius IIII. debet dici Paulus IIII. Cuius conſtitutionem ſtatim referam quia non extat in libris ordinis.

h ord. Tole. ti. de ſynd.
i Cordu. vbi ſup. q. 16. in 4 punct.

Paulus Papa IIII. ad perpetuam rei memoriam.

Ex clementis Sedis Apoſtolicæ prouiſione, nec non perſonarũ Deo deuotarũ profectu ſub regulare obſeruantia Domino militantiũ pia deuotione prouenire dignoſcitur, & Romanus Põtifex quandoq; per prædeceſſores ſuos Romanos Põtifices pro religionis conſeruatione, & augmento, ac perſonarum earũdem quiete & cõmodo, conceſſa, approbet, & innouet, approbata, & innouata Apoſtolica autoritate cõmuniat, vt ea firmiora perſiſtat quo ſæpius fuerint eiuſdẽ Sedis autoritate circũfulta. Sanè pro parte dilecti filij Clementis de Monelia Miniſtri generalis fratrũ Minorum regularis Obſeruantiæ nobis nuper exhibita petitio cõtinebat, Quòd quũ inter operarios, qui ad excolendam vineam Domini Sabaoth (Dei gratia) ordo ipſe integros probitatis, & doctrina, ac animarũ ſalutis fructus ſemper olim attulerit, & quotidie afferre conetur, ac exinde pro ſuis ſacris ſtudiis honeſtiſq; laboribus, preq; ſalute animarũ ab Apoſtolica Sede cuius communẽ pacem & dignitatem ordo idẽ fortiter tutatus eſt, tam ſpiritualia quàm temporalia ſubſidia ornamentaq; acceperit & accipiat, quibus & ſacra ſua officia, ac vitã ſuã regularẽ facilius atque expeditius & exequi, & trãſigere poſſint, & ceteræ religioſæ perſonæ ordiniſq; alij exẽplo ipſorũ promptiores, alacrioreſq; ad ſua officia perſoluẽda reddantur. Quumq; etiã ex ipſius Sedis prouiſione ac benigna dignatione prouenire dignoſcatur: vt Romanus Põtifex quandoque prædeceſſorum ſuorũ Romanorũ Pontificum geſta innouet, ac innouationẽ, & reuocationem reſtauret & Apoſtolica autoritate innouata & reſtaurata muniat, & fulciat, ac in priſtinum ſtatũ reponat, & reducat, & propterea nõnulli Romani Põtifices prædeceſſores noſtri nõnullas gratias, cõceſſiones, indulgẽtias, peccatorũ remiſſiones, abſolutiones, & plenarias libertates, prærogatiuas, fauores, immunitates, exẽptiones, declarationes, facultates, ac omnia, & ſingula priuilegia & indulta tam ſpiritualia quàm temporalia, & per ſolã ſignaturã, aut per

ora

oracula viuæ vocis, vel aliàs, etiam contra apoſtatas tã pro foro conſcientiæ, quàm pro foro fori, tam prædictis fratrum Minorum, quàm ſanctæ Claræ, ac tertio de pœnitẽtia nuncupato ordinibus illorũq́; ſuperioribus fratribus, Monialibus, & ſororibus, ac vtriuſque ſexus perſonis, & monaſteriis, domibus, Eccleſiis, & locis quibuſcũque dictorum ordinum, nunc & pro tempore exiſtẽtibus in genere, vel in ſpecie etiam per modum communicationis, ſiue, extẽſionis priuilegiorum inter ſe, ac etiam cum illis quibuſcũque ordinibus Mendicãtibus, & non Mẽdicantibus, & fœlicis recordationis Gregorius IX. Bonifacius VIII. Alexander IV. Nicolaus III. Clemens V. Eugenius etiam IIII. Leo X. Clemens VII. Paulus ſimiliter III. Iulius etiam III. ac alij Romani Põtifices prædeceſſores noſtri, & Sedes Apoſtolica tã ſuper exemptionibus, etiam ab Ordinariorũ locorũ, & Legatorũ, etiam de latere, ac hæreticæ prauitatis Inquiſitorũ, iuriſdictione, viſitatione, & correctione, quàm etiam ab omni impoſitione, collecta, decima, ſubſidio, quarta & quinta funeralium & legatorum partibus, pedagiis, & gabellis, ac alio quocunque grauamine per Sedem eandem pro tempore impoſitis, conceſſerint. Ac piæ memoriæ Martinus IIII. etiam prædeceſſor noſter, qui conſiderans quod fratres Ordinis Minorũ regularis Obſeruãtię, huiuſmodi, pro nulla re tẽporali, iuxta eorundem profeſſionem, & regularia inſtituta poſſint in iudicio experiri, vt excluſis quibuſcunque ſolicitudinibus liberiùs, & quietiùs diuinis poſſet vacare obſequiis, & offerentiũ, donantium, & cõcedentium, aut in vltima voluntate relinquentium ordini fratrum Minorum. vel illius fratribus prædictis aliquid propter Deum, pia intentio non fraudaretur. Ac hæredum & executorum negligentiis obuiari poſſet. Ac vt ipſi fratres ſecundùm modos licitos & congruos, ipſi ordini relictis ſibi in teſtamentis non fraudarentur, inter alia diſpoſuit, quòd Generalis & Prouincialis, Miniſtri, ac Cuſtodes vniuerſi pro tempore ipſius ordinis fratrum Minorum poſſent nominare ſpeciales perſonas, quę non eſſent de dicto ordine, pro locorum indigentia ſingulorũ, quas perſonas taliter per ipſos nominatas pro tempore, in iis adminiſtrationem legitimã, & generalem & liberam gerere, & ipſos veros, & legitimos adminiſtratores, œconomos, Syndicos, & actores eſſe, & de plenitudine poteſtatis cõſtituẽdo, autoritate Apoſtolica decreuit. Qui res ipſas, & rerum prædictarum pretiũ, & prædictas eleemoſynas nomine Romanæ Eccleſiæ (ad quam, rerum mobilium, & immobilium, quibus fratres vti poſſunt, ius, proprietas, & dominium nullo medio ſpectat) reciperẽt per eoſdem in fratrũ ipſorum vtilitates, prout eis licet ex regula vel declaratione regulæ, conuertẽda, ſicut & quãdo Generalib⁹ & Prouincialib⁹, Miniſtris & Cuſtodibus prædictis, & eorum ſingulis pro tempore, in prouincia vel cuſtodia ſibi decreta, vel ab eiſdem fratribus de aſſenſu eorum, extitiſſent requiſiti, ac eadẽ perſonę petendi, exigendi, recipiendi, alienandi prædicta, tranſigendi quoque & paciſcendi, conueniendi, compromittendi, remittendi, refutandi, quietationem faciẽdi, agendi, defendendi, ac in animas eorum de calumnia & veritate dicenda iurandi, & cuiuſlibet alterius generis iuramentum præſtandi, cum illis & cõtra illos, qui huiuſmodi res mobiles, vel immobiles, aut pretium earum vel relictas eleemoſynas fratribus in teſtamentis, aut alias eis donatas & conceſſas occuparent, aut violenter auferrent, ſiue contra voluntatẽ fratrum quomodolibet retinerent. Et generaliter in omnibus cauſis pro rebus & locis huiuſmodi ad ipſam Eccleſiã ſpectãtibus ipſorũ fratrum vſui cõceſſis, necnon pro immunitatibus, libertatibus, iuribus & priuilegiis, ac indulgentiis eorundẽ ſine cuiuſlibet ſatiſdationis & cautionis onere, plenam, generalem & liberam habeant autoritatem perfecta autoritate Apoſtolica in iudicio, & extra illud, poteſtatem concedimus. Reuocãdi quoque perſonas eaſdem & earum quamlibet, ac aliàs ſubrogandi vel nominandi per ſupradictũ modum nominationis quoties opportunum fuerit, quæ eandem in prædictis vel ſimilem habeant poteſtatem plenam & liberã, etiã Generali, ac Prouincialibus Miniſtris, ac Cuſtodibus. Huiuſmodi & eorum ſingulis, vt præfertur, eadem autoritate facultatem etiam concedimus. Nec propter præmiſſa fratres Minores huiuſmodi contra regulam ſancti Franciſci quam profeſſi ſunt & profitentur in futurũ, ſiue cõtra ſtatuta regularia ſui ordinis huiuſmodi in aliquo facere, nec feciſſe, imò cum illius obſeruatione quoad hoc, & pura, & ſana cõſcientia, ſine alicuius ſcrupulo vixiſſe catenus, & in poſterum viuere, & ſic per quoſcunque iudices, ſublata eis & eorum cuilibet quauis aliter iudicãdi & interpretandi facultate, & autoritate iudicari & diffiniri debere. Irritum quoque & inane, ſi ſecus ſuper his à quoquam quauis autoritate, ſcienter, vel ignoranter contigerit attẽtari. Decernimus, & declaramus, & inſuper, vt pro tẽpore deputatos confeſſores fratres ordinis Minorũ Obſeruantiæ huiuſmodi omniũ quarũcunque diœceſum vtriuſque ſexus fidelium ad eos pro tempore recurrentium confeſſiones audire, eoſque etiã in caſibus & cenſuris, quibus eis per priuilegia Sedis Apoſtolicæ, etiam Minimorũ per modum communicationis, extenſionis quorumcũque ordinum etiam hactenus conceſſum eſt, poſſe abſoluere, & ſingulis ordines etiam Minimorum (quorum priuilegia eidem ordini Minorum ſunt communicata & extenſa) abſoluere conſueuerunt, abſoluendi ac pœnitentiã ſalutarem iniungendi, & omni tempore præterquam in die Reſurrectionis Dominicæ Sacramentum Eucharistiæ tam illis quàm aliis quibuſuis perſonis miniſtrandi Apoſtolica autoritate prædicta, indulgemus ac de nouo concedimus in omnibus & per omnia. Ita quòd ordinis ſuperiores fratres, Moniales, ſorores, perſonæ, monaſteria, domus, Eccleſiæ, & loca prædicta illis tam in genere quàm in ſpecie conceſſis, vt præfertur, vti poterunt, & gaudere poſſint & debeant. Ac ab ipſis inquiſitoribus, impoſitionibus, grauaminibus, oneribus, decimis, quarta & quinta, etiam funeralium, & aliorum quorumcumque eis legatorum & oblatorum, ac conceſſorũ pro tempore, necnon pedagiis & gabellis, ac omnibus & ſingulis aliis ſupradictis libera penitus, immunia & exempta autoritate Apoſtolica, & tenore prædictis etiam concedimus, & indulgemus & ſtatuimus & ordinamus. Et nihilominus venerabilibus fratribus Archiepiſcopo Rhotomagenſi, & Epiſcopo Conchenſi, ac dilecto filio Curiæ cauſarum Cameræ Apoſtolicæ auditori per præſentes literas committimus & mandamus, quatenus ipſi, vel duo, vel vnus eorum per ſe, vel per alium ſeu alios faciant autoritate noſtra præſentes literas, & in eis contenta quæcunque plenum effectum ſortiri, illiſque omnes, quos cõcernunt, pacificè frui, & gaudere. Non permittentes quemquam deſuper per quoſcumque quomodolibet indebitè moleſtare. Contradictores quoſlibet, & rebelles, etiam per quaſcumque (de quibus eis videbitur) cenſuras & pœnas Eccleſiaſticas, ac opportuna iuris remedia, appellatione poſtpoſita, compeſcendo. Ac legitimis ſuper his habendis ſeruatis proceſſibus etiã iteratis vicibus aggrauando. Inuocato etiã ad hoc (ſi opus fuerit) auxilio brachij ſæcularis. Non obſtantibus pręmiſſis ac conſtitutionibus ſuper cathedram Bonifacij, & dudum Vienneṅſis Concilij ac Clemẽtinæ religioſi, de priuilegiis, & dudum, de ſepulturis, ac etiam ex frequentibus de ſentẽtia excommunicationis ac extrauagante, ad conditorem Ioannis XXII. cum aliis conſtitutionibus eandem materiam tangentibus, ſeu concernentibus, ac regulis etiam Cancellariæ Apoſtolicæ iam editis, & in futurum edendis, ac piæ memoriæ Bonifacij Papæ VIII. etiam prædeceſſoris noſtri de vna, & in Concilio generali de duabus dietis editis (dummodo vltra tres dietas aliquis vigore præſentium ad iudicium non trahatur) & aliis Apoſtolicis, ac prouincialibus, Capitularibus generalibus & ſpecialibus, & cõſtitutionibus & ordinationibus, etiam in vltimo generali Concilio Lateranenſi celebrato, & aliis conciliis editis, necnon ſtatutis, & conſuetudinibus etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis alia firmitate roboratis. Priuilegiis quoque, indultis, & literis Apoſtolicis etiam in forma breuis per

uis per Leonem X. Clementem VIII. Paulum III. Iulium III. præfatos, ac quoſcunque alios Romanos Pontifices prædeceſſores noſtros, ac Sedem eandem, etiam motu proprio ac ſcientia, & poteſtatis plenitudine ſimilibus ac cum quibuſuis irritatiuis, annullatiuis, caſſatiuis, etiã priuilegiorum eorundẽ reuocatiuis, reſtrictiuis, præſeruatis, exceptiuis, reſtitutiuis, declaratiuis, mentis atteſtatiuis, ac derogatoriorũ derogatoriis, aliiſque efficaciorib⁹, efficaciſſimis, & inſolitis clauſulis, quomodolibet etiã pluries conceſſis, cõfirmatis, & innouatis, quibuſuis perſonis & ordinibus in contrarium forſan conceſſis, confirmatis & innouatis, quibus omnibus, etiamſi pro illorum ſufficiẽti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus ſpecialis ſpecifica, expreſſa & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales, idem importantes, mentio ſeu quæuis alia expreſſio habẽda, aut aliqua alia exquiſita forma ad hoc ſeruanda foret. Et in eis caueatur expreſſè, quòd illis nullatenus aut nõ niſi ſub certis modo & forma derogari poſſit. Tenores huiuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum nihil penitus omiſſo & forma in illis tradita obſeruata, inſerti forẽt præſẽtibus pro ſufficiẽter expreſſis & inſertis habẽtes, illis aliàs in ſuo robore permanſuris, hac vice dũtaxat ſpecialiter & expreſſè derogamus. Aut ſi aliquibus communiter vel diuiſim ab eadem ſit Sede indultum, quòd interdici, ſuſpẽdi, vel excommunicari non poſſit per literas Apoſtolicas non facientes plenam & expreſſam de verbo ad verbum de indulto huiuſmodi mentionem. Cæteriſque contrariis quibuſcunque, &c. Datum Romæ apud ſanctum Marcum ſub annulo Piſcatoris, die prima Iulij 1555. Pontificatus noſtri anno primo.

Circa quam conſtitutionem notandum eſt, quòd ſecundùm eam iam pecunia oblata fratribus Minoribus non eſt ipſius dantis, prout Nicolaus *a* III. determinauerat. Cuius determinatio in Concilio Viennenſi à Clemente V. *b* fuit approbata, & ſic facta eſt conſtitutio conciliaris, quæ vt reuocaretur neceſſarium erat, vt de ea fieret mentio ſpecialis. & de facto expreſsè fuit à Paulo IIII. prout patet ex eius verbis ibi, *Nonobſtantibus præmiſſis, ac cõſtitutionibus ſuper cathedram, &c.* conſtitutio enim & priuilegium contra decreta conciliaria eſt nullum, niſi in ſpecie conciliaris decreti ſit facta derogatio. Quod in aliquibus iuribus *c* videtur probari, & ex eo, quod de clauſula derogatoria in *d* aliis aſſeritur. Quod ex eo prouenit, quòd decreta Conciliorũ maxima cum deliberatione fiunt, vt ex iure *e* colligitur, & diuina Scriptura *f* nobis hanc veritatem innuit dicens, *Salus vbi multa conſilia*, & in Conciliis generalibus res maximo concilio deciduntur.

Hæc opinio fuit originaliter Archidiaconi *g*, quem ſequuntur Baldus; & Paulus de Caſtro, & doctores communiter relati à Iacobatio, Couarruuias, Meneſes, Gutierrez, & Anaſtaſio Germonio, & eam totus mundus ſeruat, vt refert Felinus *h*, & ſecundùm eam ſæpe fuit in Rota iudicatum, vt patet ex Paulo *i* Emilio, & ideo Papa difficilius diſpenſat contra conſtitutiones conciliares, vt patet ex iure. Quod intellige etiamſi decreta conciliaria ſint clauſa in corpore iuris, in quibus nulla poteſt cadere ignorantia in ſummo Pontifice, argumento cuiuſdam *k* Decretalis, & ideo in hac Pauli IIII. priuilegiorum confirmatione fit ſpecialis mentio aliquarum Extrauagantium in corpore iuris incluſarum, & conciliarium; intellexit enim ſummus Pontifex id vtique ad earum reuocationem eſſe maximè neceſſarium. Propterquod in Concilio *l* Tridentino in fine declaratum eſt omnia decreta, & conſtituta in eo ita eſſe, vt in his ſalua ſemper autoritas Sedis Apoſtolicæ ſit & eſſe intelligatur.

a c. exiit. de verbo. ſignif. § cæterum.
b Clem. exiuit. de verb. ſignific.
c c. ex parte. de capel. monach. c. cum te. de ætat. & quali. c. nonnulli. de reſcript.
d l. ſi quis. in prin. ff. de lega. 1 l. fin. c. ſi contra ius vel vtilit. public. c. vn. de exceſ. prælat. lib. 6.
e c. de quibus 20 c. prudentiam. de offic. deleg. l. fin. C. de fideicomm. l. dubium. C. de repud.
f Prouer. 1.
g Archid. in c. 1. de conſtit. lib. 6. Bald. & Paul. in l. humanum. de legib. Iacobat. in tracta. de concilus lib. 5. art. 19. Coua. in 4. pa. 2. c. 8. §. 4. n. 9. Meneſ. in l. vni. nu. 17. C. de diuerſi. reſc. Gutier. in l. nemo poteſt n. 175. ff. de leg. 1. Germon. de ſacra immunitat. lib. 2. c. 11. num. 32.
h Felin. in d. c. nonnulli.
i Emilius de ciſ. 179. 1 par. & 2. par. deciſ. 168. & 1. par. in nouiſ. deciſ. 122. & 123.
k c. 1. de conſtit. lib. 6.
l Conc. Trid. ſeſ. 25 de reformat. 21.

Quæ verba ideo fuerunt appoſita, vt non aſtringeretur Papa ipſius Concilij ſpecialiter facere mentionem, cùm in aliquo reſcripto, priuilegio, aut conſtitutione ipſius aliquod decretum reuocare intendit, vt reſcriptum, priuilegium & conſtitutio debitam ſortiatur firmitatem. Si enim talia verba hunc non operantur effectum, fruſtrà apponi videntur, cùm certum ſit Papam eſſe ſupra Concilium, & quodcunque ius poſitiuum poſſe de plenitudine poteſtatis reuocare, ita fuit declaratum in Cancellaria Apoſtolica per abbreuiatores, & reſponderunt Cardinales noſtri Concilij interpretes, & eis non relatis reſoluit Anaſtaſius *m* Germonius. Et hoc decretum non intelligẽtes decepti ſunt Ojeda *n*, Corraſius, & Henriquez, dicentes priuilegia, & reſcripta obtenta contra Concilium Tridentinum ſubreptitia eſſe, & nulla, ſi non ſit ſpecialiter derogatum eidem Concilio, quod eſt contra praxim, & ſtylum Romanæ Curiæ.

Ex quibus ſequitur ordinata per Nicolaũ IIII. & Clementem V. in Concilio Viennenſi, quòd, ſcilicet, dominium pecuniæ oblatæ fratribus Minoribus ſemper remanet apud dantem eſſe hodie reuocata per Martinum V. & Paulum IIII. ordinantes vt tale dominium ſtatim Eccleſiæ Romanæ acquiratur, & voluerũt, vt apud Syndicum nomine ipſius Eccleſiæ Romanæ conſtitutum præfata pecunia deponeretur, vt patet ex verbis præcitatæ Bullæ ibi, *Et prædictas eleemoſynas nomine Romanæ Eccleſiæ (ad quam rerum omnium mobilium & immobilium, quibus fratres vti poſſunt, ius, proprietas, & dominium nullo medio ſpectat) recipiant, & recipere poſſint.* Ex quibus infertur modò fratres Diſcalciatos noſtræ ſacræ religionis Minorum neceſſariò debere habere & conſtituere Syndicos: nam vltra quod ad commutandum, vendendum, & alienandum ſunt omnino neceſſarij modò ad recipiẽdam pecuniam, & eleemoſynam à fidelibus oblatam omnino etiam deſiderantur. Cùm enim præfatæ pecuniæ oblatæ dominium nunc in proprietatem Sedis Apoſtolicæ transferatur, & apud dantem non remaneat (vt Nicolaus III. determinauerat) neceſſarium eſt, vt apud Syndicum œconomũ prædictæ Sedis deponatur; ſicut enim quando pecuniæ dominium remanebat apud dantem, apud perſonam ab eo nominatam aut conſenſu eius deſtinatam deponebatur, vt iuxta ipſius dantis voluntatem, & nomine eius in neceſſitatibus fratrum expenderetur, ita modò cùm dominium talis pecuniæ ſummi Pontifices ſibi, & Sedi Apoſtolicæ applicauerint, apud perſonam ſuo nomine conſtitutam collocari neceſſe eſt, vt iuxta voluntatem ipſius pecuniæ domini in neceſſitatibus fratrum conſumatur. Voluntas autem domini Papæ, cuius talis eſt pecunia, eſt pro neceſſitatibus præſentibus, & eminentibus tantùm, ipſa pecunia oblata recipiatur, & in ipſis tantùm conſumatur. Quod ſatis innuit prææallegata conſtitutio ibi, *Per eoſdem in fratrum vtilitates prout eis licet ex regula*, vel *ex declaratione regulæ.* Vnde iam modò non poſſunt fratres Minores conſumere pecuniam, niſi ſeruatis modificationibus regulæ, cùm hæc ſit voluntas domini Papæ, ad quem eius proprietas ſpectat.

Notandum eſt tamen quòd præfata conſtitutio loquitur de pecunia abſolutè oblata. Si enim offerretur à dante, hac conditione, vt ſemper apud ipſum remaneret dominium, exiſtimo tunc dominium huiuſmodi apud Eccleſiam Romanam non remanere, licèt tamen non remaneat iuxta voluntatem domini Papæ neceſſariò conſumi debere, prout in ſuperioribus, cùm de paupertate egimus,

de

m Germon. vbi ſup.
n Ojeda de benef. in compatib. 2. part. ca. 12. nu. 85. Corraſ. in repet. reg. iur in 6. 2. part. amplìat 1. nu. 11. & limit. 1. n. 1. Henriquez in ſum. 2. to. li. 7. c. 26. nu. 3.

demonſtrauimus. Voluntas enim domini Papæ eſt vt ipſi fratres, in vſu rerum ſibi oblatarum ſe pauperes oſtendant, vnde ſæpe ſæpius repetit moderatum vſum, quem ipſis fratribus concedit. Ex quibus infertur quòd poſſint Prælati noſtræ religionis Minorum de Obſeruantia præcipere, vt nullo modo fratres recipiant pecuniam à fidelibus oblatam, etiamſi dans ſibi talis pecuniæ proprietatem reſeruauerit. Licèt enim præfati Prælati non poſſint impedire fideles volentes eleemoſynas ſuis fratribus erogare, cùm datio eleemoſynæ ſit opus magnæ charitatis, & in ipſos fideles nullam ad huiuſmodi largitionem impediendam habeant poteſtatem: poſſunt tamen impedire ſuos fratres ne talem eleemoſynam recipiant, etiamſi dans ſibi ſemper dominium pecuniæ reſeruet, propter abuſus qui huius datione pecuniæ ſæpiſſimè eueniunt.

QVÆSTIO XXXVIII.

De priuilegiis conceſſis Syndicis fratrum Minorum, & fratribus hoſpitantibus fratres ipſius ordinis, in quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *VTrùm Syndici fratrum Minorum ſint exempti per Reges Hiſpaniarum ab aliquo tributo.*
2 *Vtrùm fratres Hoſpitantes fratres Minores gaudeant aliquo priuilegio regali.*
3 *Vtrùm Syndici & Procuratores fratrũ Minorum, & Monialium habeant aliqua priuilegia Pontificia.*
4 *Vtrùm Syndici fratrum Minorum gaudeant priuilegiis fratrum & poſſint conueniri coram Iudice ſeculari.*

Habent Syndici Apoſtolici priuilegia Pontificia & regalia, quæ regalia per Pontifices ſunt confirmata, & primò de regalibus agam, cùm non ſunt ita ampla: poſtea verò ad Pontificia deſcendam quæ ampliorem indulgentiam illis concedunt, & vltimo loco ea quæ pertinent ad fratres ordinis, in medium adducam.

ARTICVLVS I.

Vtrùm Syndici fratrum Minorum ſint exempti per Reges Hiſpaniarum ab aliquo tributo.

REſpondeo dicendo, quòd cùm fratres Minores altiſſimam profeſſi ſint paupertatem, ita vt nihil in hoc mundo neque in communi, neque in particulari habere poſſint, & tanquam aduenæ, & peregrini in hoc mundo dicantur, Deus ille optimus maximus, cuius prouidentia conditi ſumus, & gubernamur, de eorum neceſſitatibus ſolicitus corda regnum Hiſpaniarum, ſua bonitate & miſericordia inflãmando ad deuotionem huius ſacri ordinis incitauit, ita vt non ſolũ in populoſis ciuitatibus & oppidis monaſteria ampla maximis eorũ ſumptibus pro habitatione fratrum dicti ordinis erexerint, & quotidie erigãt & ſuis regalibus eleemoſynis eos ſuſtentent, ſed etiam fratribus peregrinantibus de neceſſariis prouidere dignati ſint concedendo priuilegia his, qui in eorũ domibus eos hoſpitarentur, & refectionem corporalem liberaliter tribuerent, prout articulo ſequẽti latiùs dicetur, & ſyndicos Sedis Apoſtolicæ pro ſuſtentatione ipſorum fratrum deſtinatos ampliſſimo regali priuilegio honorauerũt. Nam Rex Sanctius V. Caſtellæ priuilegio ſuo dato in ciuitate Abulenſi, anno Domini, milleſimo trecenteſimo vigeſimo tertio, quarto decimo die mẽſis Martij, præfatos Syndicos à cõtributione illa, quę vulgò in Hiſpaniis dicitur *pecho*, exemit & liberauit: quod priuilegium confirmatum fuit per dominum Regem Ferdinandum IIII. filium ſuum, & per dominum Regem Alfonſum XI. eius nepotem, & per dominum Regem Henricum III. Quod etiam confirmauit dominus Rex Ioannes II. ſeptimo die Februar. anno Domini milleſimo quadringenteſimo octuageſimo. Et dominus Carolus V. diuina clementia Imperator, & Hiſpaniarũ Rex, hoc ipſum priuilegium confirmauit, ſicut confirmauerunt domini Reges eius prædeceſſores. Secundùm quod priuilegium, data eſt ſententia executorialis pro conuentu Taurẽſi D. Franciſci, & pro Andrea Sanchez eiuſdem conuentus Syndico in tribunali Pinciano, anno Domini, milleſimo quingenteſimo quadrageſimo ſecundo. Data eſt etiam alia ſententia executorialis pro monaſterio ſancti Franciſci de Vbeda, & pro Michaele de Gurla eiuſdem conuẽtus Syndico Apoſtolico contra conſiſtorium pręfatæ ciuitatis. Quæ prouiſio executorialis habetur in conuentu patris noſtri D. Franciſci Granatenſi regiſtrata per admodum reuerendum patrem fratrem Antonium de Lara prouinciæ Granatẽſis Miniſtrum prouincialem duodecimo die mẽſis Ianuarij, anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo octauo, authẽticata, prout in iure eſt neceſſarium, vt faciat fidem. Alia prouiſio & ſentẽtia definitiua executorialis habetur in cõuentu patris D. Franciſci Salmanticenſi pronunciata in curia Pinciana vigeſimo ſeptimo die menſis Ianuarij, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo ſecundo, contra oppida de Villauerde, & Peruſilo Rallo prætendentia ſecundùm ab ipſis allegata, vt Ioannes Rodericus ciuitatis Salmanticenſis vicinus Syndicus monaſterij beati patris noſtri Franciſci eiuſdem ciuitatis propter poſſeſſiones, quas in præfatis oppidis habebat, tributum, quod in Hiſpania *pecho* vocatur, ſolueret.

Et eſt notandum pro explicatione dictorum priuilegiorum regalium quòd fuerunt conceſſa in regnis Caſtellæ pro prouincia Caſtellæ, & prouincia D. Iacobi ordinis B. P. N. Franciſci regularis Obſeruantiæ; eo enim tempore in Caſtella ſolũ duæ prouinciæ erant, à quibus aliæ omnes prouinciæ Caſtellæ fuerunt originatæ, & ſic omnes aliæ prouinciæ Caſtellæ hoc gaudent priuilegio: quando enim vnus Epiſcopatus autoritate Apoſtolica diuiditur, priuilegia ipſius vtrique communicantur, prout in iure eſt compertum.

Nolo autem in præſentiarum ſilentio præterire priuilegiũ conceſſum ſuper hoc à domino Sancho V. Rege Caſtellæ, datum in ciuitate Abulenſi, in quo ipſe dominus Rex noſtræ religioni Minorum ſe ſatis beneuolum oſtendit. Cuius conceſſionis tenor eſt.

Don Sancho par la gracia de Dios Rey de Caſtilla, de Toledo, de Leon, de Galicia, de Seuilla, de Cordoua, de Murcia, de Iaen, del Algarue, Señor de Molina, á todos quãtos eſta vieren, ſalud y gracia. ſepades que nos damos vn priuilegio a los Frayles Menores de la Prouincia de Caſtilla, fecho en eſta manera. Sepan quãtos eſte Priuilegio vieren, y oyeren como nos Don Sancho por la gracia de Dios Rey de Caſtilla, de Toledo, de Leon, de Galicia, de Seuilla, de Cordoua, de Murcia, de Iaẽ, del Algarue, Señor de Molina, en vno con la Reyna Doña Maria mi muger, y cõ la infanta Doña Iſabel nueſtra hija primera heredera, por que auemos muy grã volũtad de ſeruir á ſant

a ſant Franciſco, y de lleuar a delante pro, y honra de ſu orden, e por hazer bien y merced a los Conuentos de la Prouincia de Caſtilla, cõfirmamos le to dos los priuilegios e fraquezas, que hã del Rey nueſtro padre, y de noſotros, te nemos por bien y mandamos firmemente que les ſean guardadas en nueſtro ſeñorio las libertades y los priuilegios y libertades que ha de la Igleſia Romana, a que puedan prediear e confeſſar y ſoterrar y tomar libremente quanto les fuere mandado y dado para ſus neceſſidades ſegun ſe cõtiene en el priuilegio del Papa que han ſobre eſta razõ, y que nó les fuercẽ los cuerpos de los homes que en ſus lugares ſe madaren enterrar en ningunos eauſandoles quebrantar ſus lugares nin del entrar por fuerça. Y de a qui adelante recibimos en nueſtra guarda, y en nueſtra encomienda, en nueſtro defendimiento todos los conuentos, y todas las eaſas de los frayles Menores de la prouincia de Caſtilla. Y mandamos y defendemos firmemẽte, que ninguno ſea oſado de fazer y tacito ni fuerça, ni de mas non de matir ni deferir pai de prender dentro en las eaſas ni en las Igleſias, ni el coupaſſo, è ninguno deſzir ende ninguna coſa por fuerça. Y otro ſi madamos que los Obiſpos, ni los Clerigos no paſſen en ninguna coſa a los frayles contra ſus priuilegios ni los fagan mal ninguno. Otro ſi mandamos que ninguno ſea oſado de amparar frayle que de ſu orden ſe ſaliere mas que ſe los recudan en guiſa, que a ellos puedẽ fazer juſticia en ellos. Otro ſi mãdamos que pues no les fazemos merced en fecho de los eſcuſados que auian de auer que les ſean guardadas de aqui adelante, y que aya en cada villa do ouiere ſu conuẽto vn eſcuſado de todo pecho y de todo pedido, y de toda fonſadura, y ninguno ſea oſado de les demandar ninguna coſa deſtos peehos ſobredichos, pero en nueſtra carta vean en guiſa que ninguno ſea oſado por carta o priuilegio que tengan. E otro ſi mandamos a los juezes y a los Alcaldes de eada lugar que les dẽ vn ome qual ellos quiſieren que puedan demandar los tuertos e las fuerças que contra ſus priuilegios, y contra que ouieren a dar alguna coſa a la orden por qualquier manera quier que les pertenzca de derecho. Otro ſi mãdamos que no les tomẽ portazgo por ſu vianda, ni de madera que ellos lleuaren para ſus conuentos de vn lugar a otro, ni de otro coſa que trayan que ſea para monaſterios, y defendemos que ninguno ſea oſado de yr contra ninguna deſtas coſas ſobredichas para que bramarlas, ni menguarlas, qualquier que lo hiziere nos aya en coto mil marauedis en la moneda nueua, en la orden ſobredicha todo el daño doblado, y mandamos a los juezes y Alcaldes, &c.

Hæc magna conceſſio confirmata eſt per Reges Hiſpaniarum ſucceſſores, quam dico magnãm propter multa quæ in ea conceduntur.

Primò confirmat dominus Rex Sanctius priuilegia conceſſa per ſuos prædeceſſores ipſis fratribus Minoribus, præcipiens, vt inuiolabiliter obſeruentur: ſecundò præcipit, vt in ſuis regnis obſeruentur libertates, & priuilegia conceſſa fratribus Minoribus ab Eccleſia Romana: ſcilicet, vt religioſi præfatæ religionis poſſint liberè prædicare, & confeſſiones ſæcularium audire, & in ſuis monaſteriis ſæculares ſepelire, & legata ab ipſis ſæcularibus relicta, pro eorum neceſſitatibus liberè percipere.

Tertiò præcipit firmiter, vt nullus audeat aliquam vim inferre in locis ipſorum fratrum, quando in ipſis corpora defunctorum ſepeliuntur, & quando de immunitate ipſorum locorum agitur; recepit enim ipſe Rex in ſuam protectionẽ omnes conuentus, & res fratrum Minorum regularis Obſeruantię.

Quartò præcipit, vt nullus audeat defendere religioſum prædicti ordinis Apoſtatam, niſi prout ſecundùm ſacros Canones eis fuerit permiſſum.

Quintò præcipit iudicibus ſęcularibus, & eorum Miniſtris, vt in vnoquoque oppido ipſis fratribus aſſignetur homo ab eis electus, qui poſſit in iudicio petere damnum ipſis cauſatum, ex non obſeruatione ſuorum priuilegiorum, & libertatum etiam à iure conceſſarum.

Sextò præcipit, vt nullum tributum ab eis petatur reſpectu eorum, quæ pro ſuis neceſſitatibus & pro ædificatione, & reparatione ſuorum conuentuum, ad ipſa oppida adducuntur.

Quæ omnia notanda ſunt; quando enim contra noſtrum ordinem aliqua lis mouetur, in qua contra noſtra priuilegia aliquid molitur, Rex promittit ſe defenſorem, & ſuum fauorem animo beneuolo impartiturum, quapropter virtute dicti priuilegij regalis poſſunt fratres dicti ordinis, quando neceſſitas occurrerit ad Regem Hiſpaniarum, tamquã ad ſuum firmiſſimum, & benouolum protectorem recurrere.

ARTICVLVS II.

Vtrùm fratres recipientes fratres Minores regularis Obſeruantiæ gaudeant aliquibus priuilegiis regalibus in his Hiſpaniarum partibus.

RESpondeo dicendo, circa hoc aliqua priuilegia habere fratres conceſſa à Regibus Hiſpaniarum, pro maxima deuotione erga ſacram Religionem Minorum, qua ipſi fatentur eſſe affectos, vt conſtat ex priuilegiis, & ſubſcriptis & reſcriptis ab ipſis Regibus ſæpe ſæpius conceſſis, quorum tenores ex originali authentico hic refeŕuntur.

Don Phelippe por la gracia de Dios Rey de Caſtilla, de Leon, de Aragon, de las dos Sicilias de Ieruſalẽ, &c. A nueſtros conſejos juſticias y Regidores, Caualleros Eſcuderos officiales, y hombres buenos de todas las ciudades villas y lugares deſtos nueſtros Reynos y ſeñorios, y a nueſtros apoſentadores, y a otros qualeſquier apoſentadores de la gente de a cauallo e infanteria de nueſtras guardas, y de qualeſquier grandes y perſonas particulares, y de hueſtes de armadas, que nos madaremos hazer, y otras qualeſquier perſonas aquien lo deyuſſo en eſta nueſtra carta contenido, toca y atañe y atañer puede en qualquier manera, y a cada vno y qualquier de vos en nueſtros lugares, aquiẽ eſta nueſtra carta fuere moſtrada o ſu traſlado ſignado de eſcriuano publico. Salud y gratia. Bien ſabeys como el Emperador, y Rey mi Señor, y la Catholica Reyna Doña Iuana nueſtra Señora abuela que ſanta gloria ayan, mandaron dar y dieron para vos vna ſu cartà firmada de ſu nombre, y refrendada de Iuan Vazquez de Molina ſu ſecretario, ſellada con ſu ſello, y librada de los de ſu conſejo, ſu tenor de la qual es eſte que ſe ſigue.

Don Carlos par la diuina clemencia, Emperador de los Romanos Auguſto Rey de Alemania. Doña Iuana ſu madre, y el miſmo Dõ Carlos por la miſma gracia Reyes de Caſtilla, de Leon, &c. A vos los concejos juſticias Regidores, Caualleros, eſcuderos, officiales, y hõbres buenos de todas las ciudades villas y lugares de los nueſtros Reynos, y ſeñorios, y a nueſtros apoſentadores, y otros qualeſquier apoſentadores de la gente de a cauallo e infanteria de nueſtras guardas, y de qualeſquiergrãdes, y perſonas particulares, y de hueſtes de armadas, que nos mandaremos hazer, y a otras qualeſquier perſonas a quien lo deyuſſo en eſta nueſtra carta, contenido toca y atañe, o atañer puede en qualquier manera, y a cada vno y qualquier de vos en vueſtros lugares y juriſdictiones a quien eſta nueſtra carta fuere moſtrada o ſu traſlado ſignado de eſcriuano publico. Salud y gratia. Bien ſabeys como ya la Reyna mande dar vna mi carta, y prouiſion Real firmada del Rey mi padre, y ſellada con nueſtro ſello, ſu tenor de la qual es eſte que ſe ſigue.

Doña Iuana por la gracia de Dios Reyna de Caſtilla, de Leon, de Granada, de Toledo, de Galicia, de Seuil-

la, de Cordaua, de Murcia, de Iaen, de las Algarues de Algezira, de Gibraltar, y de las Iſlas de Canaria, y de las Indias, Iſlas y tierra firme del mar Oceano, Condeſſa de Barcelona, Princeſa de Aragon, y de las dos Sicilias, de Ieruſalẽ, Archiduqueſa de Auſtria, Duqueſa de Borgoña, y de Brabante, Condeſſa de Flandres, y de Tirol, Señora de Vizcaya, y de Molina, &c. A vos los cõcejos juſticias regidores Caualleros, eſcuderos, officiales, y hõbres buenos de todas las ciudades villas y lugares deſtos mis Reynos y ſeñorios, y a mis apoſentadores mayores, y del Illuſtriſſimo Principe Don Carlos, y del muy Illuſtre Infante Don Fernando, e infantes mis muy caros, y muy amados hijos, y otros qualeſquier apoſentadores de la gente de acauallo, e infanteria de mis guardas que yo mando o mandare hazer, y a otras qualeſquier perſonas a quien lo deyuſſo en eſta nueſtra carta contenido, toca y atañe, o atañer puede o deue en qualquier manera, y a cada vno, y qualquier de vos, en vueſtros lugares, y juriſdictiones, y cargos, y officios, ſalud y gracia.

Biẽ ſabeys como a todos es notorio la mucha pobreza, que los Frayles Menores de Obſeruancia en eſtos mis Reynos tienen y padeſcen por ſeruicio de Dios nueſtro ſeñor, y por la obſeruaneia de ſu orden, y quantos ſpirituales beneficios generales, y ſpeciales, hazen en eſtos dichos mis Reynos, y en perſonas particulares dellos, por lo qual y por la mucha deuocion que tengo a la dicha orden, y a la cõſeruarion de la obſeruancia della, deſſeo fauoreſcer a los dichos religioſos, y gratificar a las perſonas deuotas, que caritatiuamente los acogen, y recibẽ de camino en ſus caſas. Porque mas honeſta y recogidamente, que en meſones puedan rezar en ellas ſus horas, y deuociones, y ſus perſonas no eſten en lugares profanos, y aſſi por que las perſonas, que lo ſuſodichocho hazen tenga mas cauſa de lo cõtinuar de aqui a delante, como porque otros vengã a hazer lo ſemejãte con mejor volũtad, y liberalidad de mas de lo que les obligare al ſeruicio de Dios, y la deuocion de la orden, y la charidad que tuuieren, y quiſieren hazer a los dichos religioſos, mi merced y voluntad es que agora, y de aqui adelante para ſiempre jamás, en cada vna de las dichas ciudades, villas y lugares diſtos mis Reynos, y Señorios donde no vuiere monaſterio de ſant Franciſco, de ſu orden de obſeruancia, ſea exẽpta de hueſpedes, vna caſa de qualquier perſona, que por las dichas cauſas, quiera tener cargo de acoger, è hoſpedar en ſu caſa a los Religioſos de la dicha orden, que de camino fueren o vinierẽ por las tales ciudades, villas y lugares, con tanto que la tal caſa ſea con voluntad del dueño della, para elle ſeñalada, y diputada por el guardia del monaſterio de la dicha orden, y obſeruancia mas cercana a la tal caſa, y que moſtrando en ella eſta dicha mi carta, o ſu traſlado ſignado de eſcriuano publico, con carta del dicho Guardia, por donde cõſte ſer aquella la dicha caſa ſeñalada para lo ſuſodicho, no den en ella ningunos hueſpedes de gente de a cauallo, è infanteria de nueſtras guardas, ni de ningunos grandes, ni de caualleros, ni de ningunas nueſtras hueſtes ni armadas, ni de otras qualeſquier perſonas de qualeſquier eſtado o condicion, preeminẽtia o dignidad que ſea, ni á ſus perſonas de los dichos grandes, ni capitanes, ni principales. Pero entiendaſe que acaeſcien do paſſar por los tales lugares el Rey mi Señor y padre, y yo, y los dichos Principes è infantes mis hijos, y qualquier dellos en perſona, ó los otros Reyes, è ſus hi jos, que deſpues de mi vinieren, que en tal caſo por el tiempo que el tal lugar ó lugares, eſtuuieremos nos ſean las dichas caſas exemptas de hueſpedes. Saluo ſi a la ſazõ eſtuuieren ya hoſpedados en ella algunos Frayles caminãtes, de la dicha orden de obſeruancia porque mi intenciones, que en tal caſo no ſean echados, ni deſapoſentados dellas, y por hazer mas bien y merced a las dichas perſonas, ó a qualquier dellas, es mi merced y voluntad, que agora, y de aqui adelãte en ningun tiẽpo, ni por alguna manera, no ſaquen dellas ropa, ni aues, ni paja, ni leña, ni otras coſas de guia, ni de apoſentamiẽto, por quato yo por ſeruicio de Dios, y por cauſa y razon de lo ſuſodicho las relieuo de todo ello. Madado ad dicho Illuſtriſſimo Principe Dõ Carlos mi hijo, y a los Infantes, Prelados, Duques, Marqueſes, Condes, ricos hõbres, maeſtes de las ordenes, y a los del mi Conſejo, Oydores de las mis audiencias, Alcaldes, Alguaziles de la mi caſa Corte, y chancillerias, y a los priores, comendadores, ſubcomendadores, alcaldes de los caſtillos, y caſas fuertes, y llanas, y é todos los Corregidores, Gouernadores, Aſſiſtẽte, Alcaldes, merinos, preboſtes, y otras juſticias, y officiales qualequier de todas las ciudades, villas y lugares deſtos dichos mis Reynos y ſeñorios, y a mis apoſentadores de los dichos Illuſtriſſimos Principe, è infantes mis hijos, y de la dicha hueſte è infateria de mis guardas y de qualeſquier grãdes y de hueſtes, y de armadas, y de otras qualeſquier perſonas de qualquier eſtado preheminencia, ó dignidad que ſea, y a otras qualeſquier perſonas mis vaſſallos y ſubditos y naturales, en ſus lugares y juriſdictiones, cargos y officios que agora ſon, ó ſeran de aqui adelante, y a cada vno y a qualquier dellos que guarden y cumplan y haga guardar, y cumplir eſta dicha mi carta, y todo lo en ella contenido en todo y por todo, ſegun que en ella ſe contiene, y que contra el tenor y forma della no voyan ni paſſen ni conſientan yr ni paſſar en tiempo alguno, ni por alguna manera. Et ſi de lo que dicho es la dicha orden quiſiere mi carta de priuilegio, mando a mis contadores mayores, y concertadores de priuilegios, y a los otros officiales que eſtan a la tabla de los mis ſellos, que ſe lo den, librẽ, paſſen, y ſellen ſin poner en ello embargo, ni impedimento alguno. Y los vnos ni los otros no fagades, ni fagan ende al por alguna manera ſopena de la nueſtra merced, y de diez mil marauedis para la nueſtra camara a cada vno que lo cõtrario hiziere. Y de mas mado al hombre que les eſta mi carta moſtrare que los emplaza que parezcan en la mi corte, del dia que los emplazare, haſta quinze dias primeros ſiguiẽtes, ſo la dicha pena, ſo la qual mado a qualquier eſcriuano publico que para eſto fuere llama do, que de ende al que ſe la moſtrare teſtimonio ſignado con ſuſino, porque yo ſepa en como ſe cumple nueſtro mandado. Dada en la Villa de Madrid à dos dias del mes de Abril, año del Señor de mil y quinientos y diez años.

YO EL REY.

Yo Miguel Perez de Almaçan ſecretario de la Reyna nueſtra Señora, la fize eſcriuir por mandado del Rey ſu padre, regiſtrada, Nauarrete Licentiatus çapata Caſtañeda Canciller.

Dõ Phelippe por la gracia de Dios Rey de Caſtilla, de Leon, de Aragon, de las dos Sicilias, de Ieruſalẽ, &c. A vos la Concejos juſticias y regidores, Caualleros, eſcuderos officiales, y hõbres buenos de todas las ciudades villas y lugares deſtos nuſtros Reynos y Señorios, è a nueſtros apoſẽtadores de la gente de a cauallo è infanteria de nueſtras guardas è de qualeſquier grãdes, y perſonas particulares e de hueſtes de armadas que nos madamos è madaremos hazer, è á otras qualeſquier perſonas aquiẽ lo de yuſſo en eſta nueſtra carta cõtenido toca è atañe, è atañer puede ó deue en qualquier manera, è a cada vno è qualquier de vos en vueſtros lugares è juriſdictiones è cargos e officios, ſalud y gracia. Biẽ ſabeys como a todos es notorio la mucha pobreza que los frayles Menores de obſeruacia deſtos nueſtros Reynos tienẽ è padecẽ por ſeruicio de Dios nuſtro Señor, è por obſeruãcia de ſu ordẽ, è quãtos ſpirituales beneficios generales, y eſpeciales hazẽ en eſtos dichos nueſtros Reynos è perſonas particulares dellos, por lo qual, è por la mucha deuociõ que tenemos á la dicha ordẽ, y a la cõſeruaciõ de la obſeruãcia della deſſeamos fauoreſcer a los dichos religioſos, y gratificar á las perſonas deuotas que caritatiuamẽte los acogẽ y recibiẽ de camino en ſu caſa, porque mas honeſta è recogidamẽte que en meſones pueda rezar en ella ſus horas y deuociones, y ſus perſonas no eſtẽ en

lugares

lugares profanos , y anſi porque las perſonas que lo ſuſodicho hazẽ, tengan mas cauſa de lo continuar de aqui adelante como por que otros venga á hazer lo ſemejãte cõ mejor volũtad, y liberalidad de mas de lo que les obligare el ſeruicio de Dios, y la deuocion de la ordẽ é la charidad que tuuieren è quiſierẽ hazer á los dichos religioſos nueſtra merced y voluntad es que agora è de aqui adelante para ſiempre jamas, en cada vna de las dichas ciudades, villas y lugares deſtos dichos nueſtros Reynos y ſeñorios dõde no vuiere monaſterio de S. Franciſco, o de ſu ordẽ o obſeruãcia ſea exẽpta de hueſpedes vna caſa de qualquier perſona que por las dichas cauſas quiera tener cargo de acoger o hoſpedar en ſu caſa a los dichos religioſos de la orden que de camino fuerẽ o vinieren por las tales ciudades, villas y lugares, cõ tanto que la tal caſa ſea con volũtad del dueño della para ello ſeñalada è diputada por el Guardiã del Monaſterio de la dicha ordẽ, y obſeruãcia mas cercano a la tal caſa, y que moſtrãdo en ella eſta dicha nueſtra carta ó ſu traſlado de eſcriuano publico con carta del dicho Guardiã, por dõ de conſte ſer aquella caſa ſeñalada para lo ſuſodicho no dẽ en ella ningunos hueſpedes de gẽte de acauallo ó infanteria de nueſtras guardas, ni de otros grãdes ni caualleros de ningunas nueſtras hueſtes ni armadas, ni de otras qualeſquier perſonas de qualeſquier eſtado, condiciõ, preeminẽcia ó dignidad que ſeã, ni a ſus perſonas de los tales grandes è principales è capitanes. Pero entiendaſe que acaeſciẽdo paſſar por los tales lugares, nos el Principe Don Fernado nueſtro muy caro, y muy amado hijo ó los Reyes nueſtros ſucceſſores, que deſpues de nos vinieren, que en tal caſo por el tiẽpo que en el tal lugar ó lugares eſtuuieremos no ſean las dichas caſas exẽptas de hueſpedes. Saluo ſi a la ſazon eſtuuieren ya hoſpedados en ellas algunos Frayles caminãtes de la dicha orden de obſeruancia, porque en tal caſo nueſtra intenciõ no es que ſean echados ni deſapoſentados dellas, y por hazer mas biẽ y merced á las dichas perſonas, ó qualquier dellas, es mi merced, y voluntad, que agora, y de aqui adelãte en ningũ tiẽpo, ni por alguna manera no ſaquẽ della ropa, ni aues, ni paja, ni leña ni otras coſas de guia ni de apoſentamiẽto. Por quãto nos por ſeruicio de Dios, y por cauſa y razõ de lo ſuſodicho, las releuamos de todo ello, y mãdamos al dicho ſereniſſimo Principe Dõ Fernãdo, y á los Infantes Prelados, Duques, Marqueſes, Condes, ricos hõbres maeſtres de las ordenes , y á los del nueſtro Conſejo Preſidẽte, è Oydores de las nueſtras audiẽcias, Alcaldes, alguaziles de la nueſtra caſa è Corte è Chacilleria, è á los Priores Comẽdadores è ſubcomẽdadores Alcaydes de los Caſtillos è caſas fuertes è llanas, è á todos los cõcejos Corregidores, Gouernadores, Aſſiſtente, Merinos, Preuoſtes, è otras juſticias è officiales qualeſquier de todas las Ciudades, Villas y lugares deſtos dichos nueſtros Reynos y ſeñorios, y nueſtros apoſẽtadores, è del dicho ſereniſſimo Principe, è de la dicha hueſte, è infãteria de nueſtras guardas, y qualeſquier grandes, è de hueſtes, y de armadas, è de otras qualeſquier perſonas de qualquier eſtado, y prehemineneia, ó dignidad que ſeã, y a otras qualeſquier perſonas nueſtros vaſſallos, y ſubditos è naturales en los lugares y juriſdictiones, cargos, è officios que agora ſon ó ſeran de aqui adelante, è cada vno, è qualquier dellos que guardẽ y cumplan, y hagã guardar è cũplir eſta nueſtra carta, y todo lo en ella contenido en todo y portodo , ſegun que en ella ſe contiene contra el tenor y forma della no vays ni paſſeys, ni conſintays yr ni paſar en tiempo alguno, ni por alguna manera , ſopena de la nueſtra merced, y de diez mil marauedis para la nueſtra camara à cada vno que lo contrario hiziere, ſo la qual dicha pena, mandamos á qualquier eſcriuano que vos lo notifique è de teſtimonio de la notificacion , porque nos ſepamos como ſe cũple nueſtro mãdado. Dada en Madrid á veynte y ſiete dias del mes de Agoſto , de mil y quinientos e ſetenta y tres años. Dominus Epiſcopus Segouienſis. El Licenciado Pedro Gaſco, el Licenciado Fuen Mayor, el Doctor Franciſco de Villaſañe , el Licenciado Rodrigo Vazquez Arce, yo Pedro del Marmol eſcriuano de Camara de ſu Catholica Mageſtad, la fize eſcriuir por ſu mandado, con acuerdo de los del ſu Conſejo , regiſtrada , Iorge de Olaal de Vergara por Chanciller , Iorge de Olaal de Vergara.

Dõ Phelippe por la gracia de Dios Rey de Caſtilla, de Leon, de Aragon, de las dos Sicilias, de Ieruſalẽ, &c. A vos el nueſtro Corregidor de la Ciudad de Salmanca , ó vueſtro Alcalde mayor, lugar teniẽte, que ordinariamẽte con vos reſide el dicho officio, y á cada vno de vos, ó à quiẽ eſta nueſtra carta fuere moſtrada. Salud y gracia, ſepades que por parte del Guardian Frayles, y Conuento del monaſterio de S. Franciſco de la dicha ciudad nos fue fecha relacion que por vna nueſtra carta y prouiſion eſtaua cõcedido à la dicha orden, que en cada lugar donde no tuuieſſen monaſterio pudieſſen tener vna caſa ſeñalada con licencia del dicho Guardian, y del dueño della, donde los religioſos ſe hoſpedaſiẽ de camino, la qual dicha caſa fueſſe libre, y exempta de qualeſquier hueſpedes, y de que no pudieſſen ſacar á los hermanos que los acogiã ropa, aues, paja, ni leña ni otra coſa de guia ni apoſentamiẽto, y que contra el tenor de la dicha nueſtra Prouiſion en todos los lugares de la comarca de la dicha ciudad, ſe auiã repartido á los dichos hermanos dinero para pagar el gaſto que ſe hazia en apoſentar los ſoldados , y ſobre ello eran muy moleſtados, en lo qual ſe hazia notorio agrauio á la dicha orden, y ſi paſſaſſe adelante vendria á ſer de ningũ effecto la dicha nueſtra prouiſion , y no auria quien acogieſſe en ſu caſa á los dichos religioſos , ſupplicandonos le mandaſſemos dar nueſtra carta, y prouiſion, para que las juſticias deſtos nueſtros Reynos guardaſſen, y cũplieſſen lo que cerca lo ſuſodicho tenia la dicha orden y en ſu cũplimiento no echaſſedes á los dichos hermanos, que acogieſſẽ à los dichos religioſos los dichos hueſpedes ni ſe les hizieſſen otros repartimientos para ellos, y que ſi por razõ dello ſe les vuieſſen tomado y ſacado prendas, ſe les voluieſſen, y reſtituyeſſen ó como la nueſtra merced fueſſe lo qual viſto por los del nueſtro Conſejo fue acordado ; que deuiamos mãdar dar eſta nueſtra carta para vos en la dicha razõ, y nos tuuimos lo por bien ; por la qual os mandamos que luego que con ella fueredes requeridos moſtrandoſeos, por parte del dicho Guardiã Frayles, y cõuento del dicho monaſterio de S. Franciſco de Salamãca de la dicha ciudad, la dicha prouiſiõ original, que de ſuſo ſe haze menciõ, que anſi dizen tiene la dicha orden la guardeys , y cũplays, è hagays guardar y cũplir en todo y por todo como en ella ſe contiene, y contra ſu tenor y forma , no vays ni paſſeys ni conſintays yr ni paſſar por alguna manera, ſopena de la nueſtra merced, y de diez mil marauedis para la nueſtra camara, ſo la qual dicha pena mãdámos à qualquier eſcriuano vos la notifique y de teſtimonio de la notificaciõ, por que nos ſepamos como ſe cũple nueſtro mãdado. Dada en la Villa de Madrid á 22. dias del mes de Hebrero de 1584. años. El Cõde de Barajas, el Licenciado Ioan Thomas, el Licenciado Nuñez de Boorques, el Doctor Iuan Fernandez Cogollos, el Licẽciado Franciſco de Vera Aragon , yo Pedro çapata del Marmol eſcriuano de Camara de ſu Catholica Mageſtad , la fize eſcriuir por ſu mandado , con acuerdo de los del ſu conſejo , regiſtrada Iorge de Olaal de Vergara Chanciller mayor Iorge de Olaal de Vergara.

Dõ Phelippe por la gracia de Dios Rey de Caſtilla, de Leon, de Aragon, de las dos Sicilias, de Ieruſalem, &c. A vos el Corregidor de la ciudad de Salamãca, ó á vueſtro Alcalde mayor lugar tiniente , que ordinariamente cõ vos reſide en el dicho officio, y à cada vno de vos, a quiẽ eſta nueſtra carta fuere moſtrada. Salud y gracia, ſepades que el guardian de S. Franciſco de Salamanca, de la dicha ciudad nos hizo relaciõ diziendo que por nos eſtaua mandado que á los hermanos de la orden de S. Fran-

ciſco que acogian á los religioſos de la dicha orden en ſus caſas fueſſen libres de hueſpedes, y no ſe les ſacaſſe in tomaſſe ropa ni otra coſa, y porque en algunos lugares de la tierra de eſſa dicha ciudad ſe contrauenia a lo por nos mandado, y por el mes de Enero deſte preſente año, auian ganado prouiſion, de la qual hizieron preſentacion para que ſe guardaſſe lo por nos mãdado, y aun que ſe os auia notificado, no la auiades cumplido como erades obligado, y de hecho les repartiades, y echauades los dichos ſoldados, y les ſacauades, y tomauades ropa para ellos, aunque eſtuuieſſen los dichos hermanos fuera de ſus caſas, como nos conſtaria por cierta informacion de que hizo preſentaciõ, y que por eſſa cauſa les venia a ſer de muy poco, ó ningun prouecho la exempcion, y libertad que tenian, que por las dichas prouiſiones les eſtaua concedido, ſuplicandonos le mandaſſemos dar nueſtra carta tercera con coſtas y mayores penas expreſſando y declarando en ella que á los dichos hermanos de la dicha orden, no ſe los reparta ni tome dinero, ropa ni otra coſa alguna para el ſuſtento y gaſto de los dichos ſoldados, aunque eſtuuieſſen en la dicha ciudad, ó en el miſmo lugar, donde los dichos hermanos viuian, ó como la nueſtra merced fueſſe, lo qual viſto por los del nueſtro conſejo, fue acordado que deuiamos mandar eſta nueſtra carta para vos en la dicha razon, y nos tuuimoſlo por bien, por la qual vos mandamos que luego que con ella fueredes requerido, no hagays, ni conſintays que ſe haga ningun repartimiento a los hermanos de Frayles de la dicha orden de S. Franciſco, para eſt ſuſtento y gaſto de los ſoldados, y no fagades ende al, ſopena de la nueſtra merced y de diez mil marauedis, para la nueſtra camara, ſo la qual dicha pena mandamos à qualquier nueſtro eſcriuano que vos la notifique, y de teſtimonio de la notificacion, porque nos ſepamos como ſe cumple nueſtro mandado. Dada en la Villa de Madrid à veynte y vn dias del mes de Agoſto, de mil y quinientos y ochenta y quatro años, el Licenciado Iuã Thomas, el Licẽciado Lope de Guzman, el Licenciado Ximenez Ortiz, el Licenciado Chumacero de Soto mayor, el Licenciado Guardiola, yo Pedro çapata del Marmol Eſcriuano de Camara de ſu Catholica Mageſtad, la fize eſcriuir por ſu mãdado, con acuerdo de los de ſu conſejo regiſtrada Iorge de Olaal de Vergara Chanciller mayor, Iorge de Olaal.

Adeò ſupradicta ſunt vera, vt ipſi fratres hoſpitantes religioſos præfatos non tenentur contribuere illud. quod pro accommodandis militibus in oppidis diſtribuitur, vt patet ex prouiſione ſequenti.

Dõ Phelippe por la gracia de Dios Rey de Caſtilla, de Leon, &c. A todos los Corregidores, Aſſiſtentes, Gouernadores, Alcaldes mayores y ordinarios y otros juezes, y juſticias qualeſquier de todas las ciudades villas y lugares de los nueſtros Reynos y ſeñorios, y a cada vno y qualquier de vos en vueſtros lugares y juriſdictiones á quien eſta nueſtra carta fuere moſtrada. Salud y gracia, ſepades que Bernardino de La Torre, en nõbre de Fray Andres de Auila Miniſtro Prouincial de la Prouincia de Sanctiago, de los frayles Menores de la orden de S. Franciſco, de la regular obſeruancia. Nos hizo relacion que á inſtancia de los Prouinciales anteceſſores de ſu parte auiamos dado nueſtras cartas y prouiſiones para que los conuentos de la dichá orden, y prouincia tuuieſſen en cada lugar vna caſa de hermano adonde los frayles ſe acogieſſen quando fueſſen de camino ó á pedir limoſna, y que el tal por razon de la ſuſodicho, fueſſe libre y exẽpto de ſoldados y gente de guerra. y que no ſe le pudieſſe hazer ningun repartimiento ni contribucion para los alojar y encaminar, y que ſi alguno por la dicha razon ſe le vuieſſe hecho ſe les boluieſſe como conſtaua de los traſlados de las dichas nueſtras cartas, y prouiſiones de que ante nos hizo preſentacion, las quales aunque algunas juſticias y concejos, auian guardado, otras no auian querido ſo color de ciertas cartas y prouiſiones nueſtras, ganadas con ſinieſtra relacion, diziendo que los dichos hermanos pretendian exemirſe de contribuyr y pagar las alcaualas millones, y los otros pechos y ſeruicios tocantes á nueſtro patrimonio, no ſiendo aſſi, por que los dichos hermanos ſe allanauan, y ſiempre auian eſtado, y eſtauan preſtos y llanos de pagar y contribuyr en todas las contribuciones, y repartimientos, que ſe hazian á ſus vezinos como eran millones, pechos, alcaualas, ſeruicio y montazgo, moneda forrera, y otros ſemejantes repartimientos, de los quales no pretendian, ni jamas auian pretendido ſer exemptos, ſino ſolamente de que en cumplimiento de la merced por nos hecha a la dicha orden, no ſe les echaſſen ſoldados, ni gente de guerra, ni para ſu ſuſtento, y encaminamiento ſe les hizieſſen repartimientos, lo qual auiamos ſeruido de hazer en recompenſa de la charidad, y limoſna que los dichos hermanos hazian à los frayles en ſuſtentarles, aſſi quando yuan de camino, como quando yuan á pedir, ó à predicar, ó à confeſſar. A la qual merced contrauiniendo à ella algunos de vos las dichas juſticias de algunos pueblos, caſo que no les echauades ſoldados les haziades contribuyr y pagar en los marauedis que ſe repartian para ſus alojamientos, ô encaminamientos, de que auia reſultado, que ya no auia quien quiſieſſe ſer hermano, y los dichos frayles por ſer pobres, y no poder lleuar dineros, ni hallar acogida en los meſones, ſe yuan á los cabildos de las Igleſias, y á hoſpitales miſerables, y á otros lugares indecentes, contra lo proueydo, y mandado por las dichas nueſtras cartas y prouiſiones, y nos pidio, y ſupplico le mandaſſemos dar nueſtra carta y prouiſion para que la merced hecha à la dicha orden fueſſe adelante, y que en ſu complimiento vos las dichas juſticias, y concejos ni otras ningunas perſonas no echaſſedes ſoldados ni gente de guerra à los tales hermanos de la dicha orden de S. Franciſco, ni les hizieſſedes repartimiento ni contribucion para los alojar, y encaminar, y ſi algo les eſtuuieſſe repartido para lo ſuſodicho, y ſacado prendas os las mandaſſemos boluer poniendo os para ello graues penas, ó como la nueſtra merced fueſſe. Lo qual viſto por los del nueſtro conſejo, fue acordado que deuiamos mandar dar eſta nueſtra carta para vos en la dicha razon, y nos tuuimoſlo por bien, por la qual vos mandamos á todos, y á cada vno de vos en los dichos vueſtros lugares, y juriſdiciones, ſegun dicho es que veays las dicas prouiſiones que tienen los hermanõs de la orden y obſeruancia de S. Franciſco, que por nos les eſtan mandadas dar ſobre la orden que ſe ha de tener cerca de lo ſuſodicho, que con eſta vos ſeran moſtradas, y las guardeys y cumplays en todo y por todo ſegun y como en ellas ſe contiene, y contra ſu tenor y forma, y de lo en ella contenido, no vays ni paſſeys, ni conſintays yr ni paſſar en manera alguna, y en ſu cumplimiento no les repartays ningunos ſoldados, ni gente de guerra, ni por razon de lo ſuſodicho, les hagays ningun repartimiento, ni contribucion alguna para los alojar, y encaminar, y ſi algo les aueys repartido para lo ſuſodicho ſe los boluays, y hazed boluer, y no fagades ende al. So la pena de nueſtra merced, y de diez mil marauedis para la nueſtra camara, ſo la qual dicha pena mandamos a qualquier nueſtro eſcriuano vos la notifique, y dello de teſtimonio, porque nos ſepamos como ſe cumple nueſtro mandado. Dada en Madrid á nueue dias del mes de Mayo de mil ey quinientos y nouenta y ſeys años.

El Licenciado Rodrigo Vazquez Arze.

El Licenciado Guardiola.

El Licenciado Tejada.

El Licenciado Valladar Sarmiento.

El Licenciado Don Diego Fernando de Alarcon.

Regiſtrum autem huius prouiſionis habetur apud Chriſtophorum Nuñez de Leon Notarium Curiæ regalis.

ARTI

ARTICVLVS III.

Vtrùm Syndici, & Procuratores fratrum Minorum, & Monialium habeant aliqua priuilegia Pontificia.

RESpondeo dicendo, quòd Martinus IIII. *conceſſit Procuratoribus fratrum Minorum in Curiis ſæcularibus & ciuilibus laborantibus pro defenſione ordinis prædictorum fratrum, Eccleſiarumque ſuarum ſingulis annis indulgentiam centum annorum.* Ita habetur in libro Monumentorum ordinum *a.*

a In 2. impre. fo. 260. conce. 663.

Et Sixtus IIII. in Bulla aurea conceſſit, quòd Procuratores, Syndici Monialium S. Claræ, & tertij ordinũ fratrum & ſororũ eiſdem priuilegiis & immunitatibus, gratiis, fauoribus, conceſſionibus, indultis, ſpiritualibus, & temporalibus, procuratoribus. Syndicis fratrum Minorum & Prædicatorum conceſſis, & in poſterum concedendis gaudeant. Ita habetur in eodem libro *b.*

b In 1. impre. fo. 66. & in 2. fo. 148. conce. 302.

Et Innocentius VIII. conceſſit, vt Procuratores fratrũ Minorum, eorùmque ſubſtituti, liberi, parẽtes, fratres, ſorores, & vxores eorũ poſſint promereri indulgentias ſtationum, & alias fratribus prædictis conceſſas, dicendo in Eccleſiis huiuſmodi fratrum, quinque Pater noſter *&* totidem Aue Maria *pro felici ſtatu Eccleſiæ Romanæ.* Ita in prædicto libro *c*, & in Supplemento.

c In 1. impre. fo. 96. & in 2. fo. 70. conceſ. 162. & in ſu. fo. 99. añ. 367.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm Syndici fratrum Minorum gaudeant priuilegiis fratrum, & poſſint conueniri coram iudice ſæculari.

RESpondeo de hoc obtentam fuiſſe à religione quandam Clementis VII. conceſſionem, quæ habet in hunc modum:

Clemens Papa VII.

Dilecti filij ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Dum conſideramus aſſiduos labores, & vigilias quos dilecti filij Syndici & procuratores domorum & monaſteriorum fratrum Minorum S. Franciſci regularis Obſeruantiæ, & monialium S. Claræ Conceptionis & Annunciationis ordinum & ſororum tertiæ regulæ S. Franciſci ſuſtinere non ceſſant, meritò nos obligant, vt animarum ſuarum ſaluti conſulamus ipſóſque à quibuſuis moleſtiis & iniuriis ſibi pro tempore illatis quantumcunque Deo poſſumus releuamus, idcirco vni Syndico, & procuratori huiuſmodi cum illius vxore, & liberis præſenti & futuro ſingulæ domui & monaſterio prædictis pro tempore ſeruientibus. quod de cætero perpetuis futuris temporibus ipſi & eorũ quilibet omnibus, & ſingulis indulgentiis & peccatorũ remiſſionibus, fauoribus & gratiis quibus fratres ordinis Obſeruantiæ prædictorum vtuntur, potiuntur, & gaudent, ſeu vti, potiri & gaudere poterunt quomodolibet in futurum vti, potiri, & gaudere poſſint, & valeant, & inſuper quibuſuis cauſis & rebus ipſos Syndicum, & procuratorem concernentibus, ciuilibus, criminalibus, & mixtis non niſi coram iudicibus conſeruatoribus domorum illarum, quarum ipſe Syndicus, & procurator fuerit de iuſtitia reſpondere teneatur, autoritate Apoſtolica concedimus & indulgemus inhibendo ſub excommunicationis latæ ſententiæ pœna vniuerſis, & ſingulis iudicibus omnibus tam Eccleſiaſticis, & ſæcularibus quacunque autoritate fungentibus, nec de cauſis contra dictos Syndicos, & procuratores motis & mouendis directè vel indirectè, quouis quæſito colore ſub prætextu ſe intromittere quomodolibet de cætero audeant, vel præſumere decernant, vel præſumant decernere quoſcumque proceſſus contra dictos Syndicos & Procuratores, per alios quàm dictos conſeruatores, in cauſis duntaxat contra eos motis, & mouendis habendos, & ſententias faciendas, nullos, & inualidos nulliúſque roboris, vel momenti fuiſſe, & eſſe, ac irritum, & inane ſi ſecùs ſuper his à quocunque, quauis autoritate, ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari; non obſtantibus præmiſſis, ac conſtitutionibus, ordinationibus Apoſtolicis, necnon ordinum prædictorum iuramento, aut confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis, ſtatutis, & conſuetudinibus cæteriſque contrariis quibuſcumque. Volumus autem, quòd præſentium tranſumptis manu publici Notarij ſubſcriptis, & ſigillo alicuius Epiſcopi, ſeu perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ, eadem prorſus fides, tam in iudicio, quàm extra illud adhibeatur, quæ adhiberetur ſi præſentes originales literæ eſſent exhibitæ, vel oſtenſæ. Datum Romæ apud S. Petrum, ſub annulo Piſcatoris die XVI. Aprilis M. D. XXVI. Pontificatus noſtri, anno tertio.

Hoc priuilegium non ad plenum refertur in compendio *d* Medicantium.

d Compend. mend. tit. procurator ſeu Syndi. §. 13.

Circa quam magnam conceſſionem eſt notandum nihil debere dubitari de voluntate domini Papæ, cùm ex prædicto breui ſatis conſtet, de poteſtate tamen ad hoc ordinandum inquirere debemus, ad quod primò dicimus ſatis etiam nobis de poteſtate conſtare cùm videamus ſummum Pontificem, prædictas perſonas à poteſtate laica exemiſſe, & vt hoc euidentiùs rationibus iuridicis pateat, Primò notandum eſt ſatis eſſe, aliquid eſſe vno tantùm nomine ſpirituale, imò & ſpirituali annexum, quo non ſubſit poteſtati Laicæ, ſed ſoli Eccleſiaſticæ, vnde ſtatutum Baſilij de non alienandis prædiis ruſticis, vel vrbanis miniſteriis, & ornamentis Eccleſiarum, illa reprobatum fuit potiſſima ratione, quòd autoritate non fuit Romani Pontificis roboratum, prout Inocentius *e* III. determinat. Cauſa etiam iuris patronatus coram iudice Eccleſiaſtico definitur, quia eſt quid ſpiritualibus annexum, vt Alexander III. *f* determinauit. Et ita nimium ſi ſummus Pontifex Laicis prædictam exemptionem concedat; licet enim ſint laici, quodammodo tamen ſpiritualibus ſunt annexi, cùm ſint à ſua Sanctitate deputati pro ſeruitio fratrum, & nomine ipſius ſint conſtituti, tanquam procuratores rerum & iurium Eccleſiæ Romanæ, quorum ipſi fratres habent vſum, facti; & ſicut, quæ religioſis adhærent, religioſa ſunt, vt dicitur in iure *g*, & ex tali cohærentia ſuam deſumunt naturam, argumento cuiuſdam decretalis *h*, ideo nimium ſi Syndici fratrum Minorum religioſis adhærentes naturam religioſorum ſortiantur, & immediatè ſuæ ſanctitati ſubdantur, quoad omnia, ſicut ipſi religioſi ſubduntur, & non poſſunt conueniri pro criminalibus, & ciuilibus, niſi à conſeruatore à ſua Sanctitate deputato. Et confirmatur ex his quæ tradit Nauarrus *i* concedens, quòd attento iure diuino ſolo, etiamſi clerici cùm conueniuntur, vt homines vel ciues, hoc eſt ſuper his, quæ ſunt eis communia cum aliis hominibus etiam non Chriſtianis, poſſint conueniri coram iudice laico, ſed quod iure humano inducta ſit hæc diuerſitas, per quam non omnes Chriſtiani, ſed ſoli clerici, & monachi ſunt exempti à poteſtate laica, & quoad ea, quæ illis ſunt communia cum eis, qui non ſunt Chriſtiani, putà temporalia, & id quidem ob multas, & iuſtas cauſas ob quas meritò eximi potuerunt etiam à ſolo ſummo Pontifice perpendenti id conuenire regimini & ſaluti animarum fidelium ob varios reſpe-

e c. Eccleſia de conſtit.

f ca. quanto. de iudic.

g l. quæ religioſis. ff. de rei vendicat.

h ca. ſuper eo. de paroch.

i Nauar. in c. nouit. de iudic. not. 3. nu. 20.

ctus. Hæc Nauarrus. Ex qua Nauarri doctrina colligitur, quòd Pontifex propter iuſtos reſpectus poteſt in prædictis caſibus eximere a poteſtate laica, aliquos laicos,& conſequenter potuit eximere Syndicos fratrum Minorum, cùm ad id faciendum iuſti ſatis adſint reſpectus, quorum præcipuus eſt ipſos Syndicos in adminiſtratione Syndicatus vicem ſũmi Pontificis gerere,eiúſque eſſe œconomos & procuratores. Et ſic videmus Pontificio diplomate familiares ſancti officij in prædictis caſibus à poteſtate ſæculari eſſe exemptos, tum quia huic ſancto tribunali inſeruiunt, tum quia ipſi ſunt ſerui domini Papæ, cuius nomine, & autoritate hoc ſanctum tribunal eſt ordinatum & conſtitutum. Denique confirmatur noſtra ſententia: nam licet poteſtas Eccleſiaſtica ſuprema ſit ſpiritualis data à Chriſto Domino ad regendum, & dirigendum homines ad finem ſupernaturalem ſupremum, indirectè ſiue in ordine ad ſupernaturalia, habet ampliſſimam poteſtatem ſupra omnem temporalem, qua vti poteſt quando, & quantum neceſſe eſt ad finem ſupernaturalem, vt oſtendit doctiſſimus Franciſcus à Victoria *a*, & prædictæ conceſſiones ad finem ſupernaturalem videntur ordinari, cùm in fauorem religionis ſint factæ, quæ ſine Syndico non poteſt conſeruari, vt ex ſuperioribus latè patet.

Denique hoc in terminis tenent multi Doctores dicentes, quòd vernaculi familiares, commenſales, ſerui, & domeſtici clericorum gaudent priuilegio fori, etiamſi ſint Laici, & debent conueniri coram iudice Eccleſiaſtico, ſecundùm Gloſſam, & Doctores relatos à Maranta *b*, & tradunt Baldus, Barbacia,Felinus, Tiberius Decianus, optimè Calcaneus, pro quo facit quoddam Decretum *c*, & tradunt etiam Foletius *d*, Crotus, & Angelus. Quod ipſi extenderunt,vt procederet etiamſi præfati ſerui eſſent infideles, & quales dicantur vernaculi. ſcribunt Lucas *e* de Penna, Gregorius Lopez, Auendanus, Ferdinandus, Bonier, Auguſtinus,Peroius, Mandoſius, & Maſcardus. At Capicius *f* reſtringit hoc priuilegium ad vernaculos Epiſcoporum,& dicit communem opinionem Ioannes de Monteſperelo *g*, inter conſilia Calcanei,Abbas Iulius,& Farinacius.

Quod confirmatur:nam illi,qui adminiſtrant bona Eccleſiaſtica, & bona perſonarum Eccleſiaſticarum, habitando in ſuis domibus, & hæreditatibus, ſunt exempti ab aliquibus tributis, vt colligitur ex iure,& tradunt Lucas *h* de Penna, Bartolus, Mauricius,Dueñas, Gregorius Lopez, Rolandus à Valle, Platea, & Tiberius Decianus. Ex quibus remanet ſatis perſpicuum, quàm conformis ſit iuri communi conceſſio Clementis VII. pro Syndicis data, vt ipſi in ciuilibus,& criminalibus ſint à poteſtate ſæculari exempti.

a Victori. de poteſt. eccl. q. 5. verſ. 8. propoſitio
b Marant. de ordin. iudic. 4. par. diſ. n. 4. Hippolyt. conſi. 67. nu. 60. Bald. & Doct. in l. 2. Cod. de Epiſc. & cler. Barbac. in ca 2. & ibi Felin. n. 2. de for. comp. Decian. conſ. 70.
c c. eccleſ. ſeruos. 12. q. 2.
d Foler. in conſt. de perſo. cler. nu. 13 fo. 41. Cro. conſ. 363. n. 10. li. 3. Angel. in l. vlt. de ſepulchr. violat. & in l. 1. ff. ad l. Iul. maieſt.
e Luc. de Penna in Ru. Co. de domeſt. in fin. li. 12. Gre. in l. 6. tit. 33 p. 7. Auend. v. viu. Bonier in l. 1. v. familia. C. de epiſ. & cler. Ber. q. 35. per totum. Man. in reg. Cancel. qu. 10. Maſcard. de proba. 2. 10. con. 755.
f Capit. deciſ. 12. n. 1. & 2.
g Spere. conſil. 71. Abbas in c. 2. n. 6. de for. com. Clar. in prac. qu. 35. verſic. Nunquid. v. familiares. Farinacius de cri. tit. de inquiſit. q. 8. nu. 46. de offi. arch.
h Luc. de Penna in l. 2. verſic. hac faciũt Cod. de naui. non excuſ. lib. 11. Bart. in l. 1. C. de epiſc. & cler. Mau. in l. vn. C. quo loco mul. mũd. ſub debit. l. 10. p. 40. Dueñ. in reg. 100. amp. 2. Greg. in l. 31. v. que moran con el los ti. 6. par. 1. Rol. con 61. n. 4. vol 4. Platea in l. ſenatorum. n. 3. C. de dignit. lib. 12. Decianus vbi ſu. tit. 1. li 4. c. 9. num. 18.

QVÆSTIO XLI.

De Procuratoribus quoad perſonas potentes hoc munus exequi, in tres articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tria.

1 Q*Væ ſit differentia inter Syndicum & Procuratorem.*
2 *Vtrùm Religioſi poſſint eſſe Procuratores ſine ſui Prælati licentia.*
3 *Vtrùm Procurator conſtitutus ad petendum debita expiret per profeſſionem in religione.*

ARTICVLVS I.

Quæ ſit differentia inter Syndicum & Procuratorem.

RESpondeo dicendo, quòd procurator largè,& ſecundùm Canones dicitur omnis adminiſtrator, vt patet ex iure *i*, ſed ſecundùm Leges *k*, & Canones propriè procurator eſt, qui aliena negocia mandato ſibi à domino facto gerenda gratuitè ſuſcipit plura, vel vnum, & dicitur mandato à domino, ad excludendum tutorem, vel curatorem, collegia, & Prælatos Eccleſiæ, qui procuratorem non poſſunt conſtituere,ſed actorem, vel Syndicum, qui inſtituitur ab vniuerſitate, vel à non vero domino, vnde Syndicus fratrum Minorum proprius debet nominari, & appellari procurator; ipſe enim non inſtituitur à conuentu, & ab vniuerſitate, neque à patribus Generalibus, aut Prouincialibus ipſius vniuerſitatis, & congregationis; ab ipſis enim nominantur, ſed inſtituitur à vero domino, qui eſt Papa, prout dictum in articulo primo quæſtionis præcedentis. Ipſe enim eſt dominus omnium, quorum vſum habet religio fratrum Minorum. Verum eſt tamen, quòd ea parte, qua eſt defenſor fratrum, & eorum immunitates & priuilegia facit via iuridica, vt actor obſeruari, Syndicus optimo iure nuncupatur, & ſic dicit Archadius *l* defenſores quoque ciuitatũ, quos Græci *σύνδικους* appellant &c. Dixi gratuitè, quia ſi interueniat merces locator eſt operum, & ex eo quòd Syndicus fratrum Minorum habet magna priuilegia Apoſtolica, & Regalia non poſſumus ipſum ratione ipſorum priuilegiorum locatorem appellare. Hæc enim non illi conceduntur tamquam precium laboris, ſed vt quædam remuneratio gratuita ipſi à ſummo Pontifice, & à Regibus facta tanquam à patribus huius fraternitatis.

i c. Saluator. 1 q. 3.
k l. 3. § neg. de negot. geſt.
l l. fin. §. defenſor. ff. de mu. & honorib.

ARTICVLVS II.

Vtrùm Religioſi poſſint eſſe Procuratores ſine ſui Prælati licentia.

RESpondeo dicendo, quòd videtur ipſos religioſos poſſe fieri procuratores ſine ſui Prælati licentia. Cùm filiusfamilias in poteſtate patris exiſtens non ſolùm ad negotia, ſed etiam ad iudicia abſque patris aſſenſu poſſit fieri procurator, prout Bonifacius *m* VIII. determinauit.

Ac Clemens n *V. ordinauit contrariũ in religioſis dicens, religioſus procurator etiamſi per aliũ religioſum ſui vel alterius monaſterij fuerit cõſtitutus, ſicut nõ poteſt ſine ſui ſuperioris licẽtia procurationis officiũ ſuſcipere, niſi pro ſuo in eademq; lite conſorte, ita non poteſt aliũ procuratorem conſtituere ſeu ſubſtituere, etiãſi per conſtituentẽ hoc ſibi expreſsè fuerit commiſſum.* Ex qua decretali colligitur quòd regularis non poteſt eſſe procurator, niſi in caſu ſui monaſterij iubente Prælato. Quod in fratribus Minoribus regularis Obſeruantiæ etiã iubente Prælato locum non habet, cùm ipſi, prout ſacri *o* Canones determinant, non poſſint aliquem in iudicio conuenire, neque ſuo nomine, neque alieno. Vnde fratres Minores nomine Syndici Apoſtolici non poſſunt aliquid petere in iudicio; propter

inea

m c. qui generaliter. §. 1. de procurat. li. 6.
n Clem. religioſus. de procurat.
o ca. exiit. de verbor. ſignif. Clement. exiuit, eod. tit.

Digitized by Google

incapacitatem enim eorum comparendi in iudicio Syndicus à Sede Apoſtolica conſtituitur.

ARTICVLVS III.

Vtrùm Procurator conſtitutus ad petendum debita expiret per profeſsionem in religione.

Reſpondeo dicendo, quòd ſi aliquis ſit conſtitutus procurator, & habet mandatũ ab aliquo creditore ad conueniendum debitorem, eo ipſo, quòd monaſterium ingreditur & profitetur, mandatum expirat. Primò, quia cùm ſit factus religioſus, ſicut non poteſt officium procurationis ſuſcipere, ita ipſum retinere prohibetur. Tum etiam, quia & ſi monachus quoad animam & ſalutem, meliorem conditionem ſuam fecerit, vt dicitur in iure *a*, & conſequenter ei rectè ſolui videatur, iuxta quandam *b* legem. Cùm tamen in monaſterium ingreditur, in Abbatis poteſtatem tranſit, vt notat quædã gloſſa *c*, & conſequenter quoad creditorem redditur deterior exactio: efficitur namque in exigendo creditoris deterior conditio, & hoc expectandum eſt. Vnde meritò lex reuocat mandatum de ſoluendo ex præſumpta voluntate creditoris, vt eſt quidam textus *d*, vbi Iaſon, Aretinus, Bartolus, Cumanus, & Imola. Et Angelus ſubiicit nõ aduerſari huic ſententiæ quandam legem determinantem per religionem procuratorem poſſe mutari, quia, vt poſt Angelum ait Beneuetus *e*, loquitur de mutatione facti, non iuris, cùm ipſo iure mutatio ſit perfecta per dictum ingreſſum religionis.

a l. Deo nobis C. de ſacroſ. Eccleſ.
b l. cum qui ita. §. ſi tibi. ff. de verb. oblig.
c gloſſ. in l. ex cauſa. ff. de mino.
d l. cùm quis. ff. de ſolut. vbi Iaſon, Aretin. &c.
e Beneuetus de adiecto. 3. part. n. 121.

QVÆSTIO XLII.

De protectoribus ordinum, in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 Qvam autoritatem habeat protector in ordine Minorum.

2 *Vtrùm protector habeat iuriſdictionem in Moniales ordinis.*

ARTICVLVS I.

Quam autoritatem habeat protector in ordine Minorum.

Reſpondeo dicendo, quòd in *f* regula Seraphici Patris noſtri Franciſci habetur in hunc modum: *At per obedientiam iniungo miniſtris, vt petant à domino Papa vnũ ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalẽ, qui ſit gubernator, corrector, & protector huius fraternitatis, vt ſemper ſint ſubditi & ſubiecti Eccleſiæ Romanæ, &c.* Quod miniſterium (vt aſſerunt) fœlicis recordationis dominus Papa Gregorius IX. in minori adhuc officio conſtitutus primus ad ipſum poſtulatus aſſumpſit, quòd liberaliſſimæ charitatis, non vendicatione ordinariæ poteſtatis curam egit, quia (vt Hugo *g* ait in expoſitione regulæ fratrum Minorum) vt pater piiſſimus filios gubernans neceſſaria eis ſuggerendo, procurãdo, paterniſque, ſi quando deficerent, correctionibus & increpationibus corrigens ab aduerſariis viriliter protegebat, nihil in his omnibus in præiudicium ordinis, vel obedientiæ ordinis prorſus attentans, ſed erant ei fratres filiali potiùs charitate quàm exacta per eum neceſſitate ſubiecti. *Qui ad Pontificatus apicem aſcendens diſtrictè inhibuit ne Cardinalis protector ordinis fratrũ Minorum ſe intromittat in rebus pertinentibus ad officia & gubernationem, ſeu correctionem fratrum dicti ordinis, niſi quãdo prædicti fratres, aut aliqui ipſorũ aliquid committerent contra tres articulos in regula prædictorũ fratrum contentos, videlicet, quando deuiarent ab vnitate fidei, vel ab obediẽtia Romanæ Eccleſiæ, aut ab obſeruantia ſua regulæ. Ita quòd dictus ordo, & fratres eiuſdem ordinis in nullo ſint ſubiecti protectori huiuſmodi, niſi duntaxat in caſu quo ipſorum fratrum communitas, vel generale Capitulum (quod abſit) à prædictis articulis, vel eorum aliquo deuiarent. Decreuit etiam irritum & inane quicquid ſecus factum fuerit. Statuit inſuper, quòd prædicti fratres recurrẽtes ad protectorem tanquam ad Prælatum pro licentiis, vel aliis conſimilibus puniantur grauiter, & actibus legitimis & officiis ordinis ſint ſuſpenſi ipſo facto.* Ita habetur in Momentis *h* ordinum.

Et Sixtus IIII. approbauit literas ſupraſcriptas Gregorij IX. inſerẽdo illas de verbo ad verbũ, & robur perpetuæ firmitatis obtinere decreuit. Ac etiam declarauit, quòd neq; adhuc in præfatis trib⁹ caſib⁹ habeat autoritatẽ præfatus protector, quãdo nõ vniuerſi, ſed ſolùm aliqui prædicti ordinis profeſſores in quouis numero à fidei vnitate, ac ſancta Romana Eccleſiæ obedientia deuiarent, vel regulam non obſeruarent. Ita habetur in eodem libro *i*. Quas conceſſiones & declarationes Iulius II. approbauit & cõfirmauit, vt in Supplemẽto *k* continetur, *Inſuper excommunicationem ipſo facto infligens contra non obedientes protectori in pertinẽtibus ad ſuum officium in prædictis declarationibus expreſſum & limitatum*, prout aduertit Corduba *l* in additionibus ad compendium Mendicantium.

h in 2. impreſ. fol. 137. conc. 304.
i in 2. impr. fo. 138. cõc. 134.
k fo. 88. conce. 253. & 255.
l Cor. in addi. ad compen. ti. protector.

ARTICVLVS II.

Vtrùm protector habeat iuriſdictionem in Moniales ordinis.

Reſpondeo dicendo, quòd Vrbanus IIII. ſtatuit quòd Moniales S. Claræ ſint ſubditæ Cardinali qui pro tempore fuerit protector fratrum Minorum, & illi teneantur firmiter obedire. Ita habetur in Monumentis *m*. At Iulius II. conceſſit, vt Prouinciales fratrum Minorum habeant eandem poteſtatem & facultatem circa Moniales ſanctæ Claræ, illorum curæ commiſſas. Quam Vrbanus IIII. in regula prædictarum Monialium commiſit protectori dicti ordinis, ita habetur in *n* Supplemento, de qua iam in *o* primo Tomo latè diximus.

m In 1. imp. f. 201. tra. 1. & in 2. fol. 310. tract. 2.
n fo. 71. conc. 120.
o l. 10. qu. 20.

QVÆSTIO XLIII.

De Prouincia & Prouincialibus, in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *Vtrũ erigi poſſit Prouincia ſine autoritate Papæ.*

2 *Quam autoritatem iure communi habeant Prouinciales.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm poſsit erigi Prouincia, aut erigi ſine autoritate Papæ.

Reſpõdeo dicẽdo, quòd Quintus, Generalis ordinis Minorũ de Obſeruãtia, fuit vir magnę virtu-

Digitized by Google

tis frater Haymon Angelicus, maximus Theologus, & totius ſpeculum bonitatis electus in Capitulo generali, anno Domini milleſimo ducenteſimo trigeſimo nono, celebrato præſente domino Papa Gregorio IX. & vota eligentium recipiente, quem idem dominus Papa confirmauit, ibi etiam præſente domino Papa, & mandante facta eſt diuiſio prouinciarum ordinis & terminus limitatus, prout refertur in Monumentis ordinum *a*. Et anno Domini milleſimo ducenteſimo ſeptuageſimo primo, domino Gregorio X. in vice Petri electo, in eius præſentia, induſtria D. Bonauenturæ, tunc Generalis ordinis, numerus prouinciarum ordinis fuit taxatus duabus augmentatis, prout in eodem *b* libro continetur *c*, in quo etiam refertur, quomodo anno Domini milleſimo ducenteſimo octuageſimo octauo dominus Papa Nicolaus IIII. inſtituit, quòd omnium Cuſtodum vnius prouinciæ voces haberent pro vna ſola: ſtatuit etiam, quòd numerus prouinciarum olim ſub domino Gregorio Papa in Capitulo generali eo præſenti taxatus cum augmento duarum prouinciarum ſtet immutabiliter: ne alius ſine licentia Sedis Apoſtolicæ, & ordinis protectoris poſſit aliter mutare, nec illum numerum minuere vel augere. Et ita breui quodam, prout refertur in prædicto libro *d* ſtatuit & ordinauit, ac diſtrictè inhibuit ne in ordine fratrum Minorum fiat diuiſio alicuius prouinciæ, vel nouarum prouinciarum multiplicatio abſque Romani Pontificis licentia ſpeciali per eius patentes literas concedenda faciente plenam & expreſſam de huiuſmodi ſtatuto & ordinatione, ac inhibitione mentionem: decreuitque irritum & inane ſi ſecus in hac parte contigerit attentari.

a in 2. tract. fo. 226. p. 2.
b in 2. tra. fo. 228.
c in 2 tra. fol. 227 p. 2.
d in 1. impr. f. 53. & in 2. fo. 236. conc. 303.

Quòd autem iuſtiſſimè fuerit facta prouinciarum diuiſio, conſtat ex his, quæ in ſimili ordinauit Pelagius *e* Papa dicens omnibus Epiſcopis: Scitote certam eſſe prouinciam, quæ habet decem, aut vndecim ciuitates & vnum Regem, & totidem minores poteſtates ſub ſe, & vnum Metropolitanum aliquóſque ſuffraganeos, decem, aut vndecim Epiſcopos iudices, ad quorum iudicium omnes cauſæ Epiſcoporum, & reliquorum ſacerdotum, ac ciuitatum referantur, vt ab his omnibus iuſte & conſona voce decernantur: niſi ad maiorem autoritatem fuerit ab iis, qui iudicandi ſunt, appellatum. Vnde non oportet, vt degradetur vel dehonoretur vnaquæque prouincia, ſed apud ſemetipſam habeat iudices ſacerdotes & Epiſcopos ſingulos, videlicet ſecundùm ordines ſuos, & quicunque cauſam habuerit, à ſuis iudicibus iudicetur, & non ab alienis, id eſt à ſuæ iuſtis iudicibus prouinciæ, & non ab extraneis: niſi (vt iam eſt prælibatum) à iudicandis fuerit appellatum. Hæc Pelagius Papa, ex cuius canonis & decreti argumento ſatis colligitur quàm optimè fuerit in religionibus prouinciarum diuiſio facta, & ſuis limitibus vnaquæque terminata, ne vnaquæque prouincia degradetur, vel dehonoretur, ſi à patribus aliarum prouinciarum, earum cauſæ decidérentur.

e c. ſcitote. q. 3

Quòd à ſolo Papa poſſit fieri prouinciarum erectio & diuiſio, dictum eſt late in primo Tomo *f*.

f 1. 10. qu. 23.

ARTICVLVS II.

Quam autoritatem iure communi habeant Prouinciales.

RESpondeo dicendo, quòd habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem in ſuos ſubditos, iuxta quandam gloſſam *g* receptam, & ab aliquibus putatam ſingularem, quam commendat Cardinalis dicens eam ſeruari de conſuetudine, & quòd ipſe fecit eam frequenter obſeruare, & per illam gloſſam ait Abbas *h*, quòd huiuſmodi Prælati exempti qui habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, poſſint exercere in ſuos ſubditos ea, quæ Epiſcopi in ſuos, & ita tenet Nauarrus *i*, quòd quoad priuilegia multo maiorem autoritatem habent præfati Prælati, prout latè diximus in *k* primo Tomo, & in ſecundo, & in hoc tertio etiam aliqua dicemus.

g Cl. 1. v. preterea de rebus eccle. nō alien. ibi Card. n. 4.
h Abb. in c. 1. de reb. eccl. non alie.
i Nau. lib. 5. conſil. 15. de priui. conſ. 23.
k 1. to. q. 20.

QVÆSTIO XLIV.

De Purgatorio, in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *VTrum ſit Purgatorium.*
2 *Vtrùm Prælati religionum habeant aliquod priuilegium pro liberatione animæ à Purgatorio.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm ſit Purgatorium.

REſpondeo dicendo, quòd Purgatorium eſſe poſt hanc vitam docet fides Catholica: nam licèt ſub hoc nomine Purgatorij id in ſacra Scriptura expreſſè non habeatur: at verò in ſententia ſub aliis verbis rectè intellectis id ſignificantibus ibidem continetur, & licèt plurimæ autoritates ad hoc comprobandum adducantur, præcipuè duæ afferuntur. Prima eſt Tobiæ *l* quæ ait, *Panem tuum & vinum tuum ſuper ſepulturam iuſti conſtitue:* fruſtrà autem talis oblatio fieret, niſi ad pœnarum expiationem. Secunda illud Machabæorum *m*, *Iudas Machabæus duodecim millia drachmas argenti miſit Hieroſolymam offerri pro peccatis mortuorum, &c.* Sancta ergo & ſalubris eſt cogitatio pro defunctis exorare, vt à peccatis ſoluantur. Quæ autoritas manifeſtè probat eſſe purgatorium, & certum eſt de fide hunc Machabæorum librū eſſe canonicum, prout definitur in Concilio Tridentino *n*, & ita hanc partem contra Hæreticos latè defendunt Caſtro *o* & Corduba.

l Tobiæ 4.
m 2. Mach. 12
n Conc. ſe. 4
o Caſtro aduerſ. hære. v. purgatorium. Cor. li. 5. q. 0. de indulg. q. 2.

ARTICVLVS II.

Vtrùm Prælati religionum habeant aliquod priuilegium pro liberatione animæ à Purgatorio.

REſpondeo dicendo, quòd patres ordinis Minorum habent priuilegium quoddam à Clemēte VII. *p* conceſſum viuæ vocis oraculo, cuius tenor ſequitur.

p habet. apud Paraſellum fol. 136.

Nos Laurentius Epiſcopus Albenſis Romanæ Eccleſiæ Cardinalis ſanctorū quatuor Coronatorū, & maior pænitētiarius vniuerſis & ſingulis Chriſti fidelibus præſētes literas noſtras inſpecturis fidē facimus & atteſtamur, qualiter ſanctiſſimus in Chriſto Pater, & dominus noſter, dominus Clemens diuina prouidentia Papa VII. ad humiles preces noſtras dilectis nobis in Chriſto, venerabilibus religioſis, correctori domus ſanctiſſimæ Trinitatis de vrbe ordinis Minimorū S. Franciſci de Paula, ac aliis fratribus domus ſanctiſſimæ Trinitatis duntaxat, generali verò, ac zeloſis, necnon Prouincialibus, & localibus correctoribus, & aliis ſuperioribus ordinis etiam pro tempore exiſtentibus, ac vnius cuiuſlibet ipſorum ſecundùm

religionis

Digitized by Google

religionis ingreſſum antiquiori ſocio, vbicunq; ſe transferre ex merito obedientiæ contigerit, vt ſingulis ſecundis & quartis feriis cuiuſlibet hebdomadæ totius anni, Miſſas pro animabus defunctorum celebrare volentes eaſdem indulgentias pro animabus defunctorum huiuſmodi cõſequantur, ac ſi in Eccleſia S. Sebaſtiani, Laurentij, & Scalæ Cœli, & Gregorij, & Potentianæ, extra & infra muros almæ vrbis celebraſſent, ac pari modo Miſſæ huiuſmodi animabus defunctorum, pro quibus eas celebrãdas duxerint, ſuffragentur, perinde, ac ſi in præfatis & aliis quibuſcunque etiam qualitercunque priuilegiatis Eccleſiis infra & extra muros vrbis celebraſſent, facto nobis deſuper viuæ vocis oraculo, conceſſit pariter & indulſit præſentibus perpetuis futuris temporibus duraturis, & in cõtrarium facientibus, non obſtantibus quibuſcunque. In quorum omnium fidem literas noſtras fieri, noſtriq; ſigilli oblongi iuſſimus appenſione communiri. Datum Romæ in ædibus noſtris anno à Natiuitate Domini milleſimo quingenteſimo vigeſimo quarto, die verò decima menſis Iulij, Pont. S.D.N. anno primo.

Quam conceſſionẽ aliqui non intelligentes affirmabant per communicationem non ſolùm Prælatos locales ordinum Mendicantium, ſed etiam ſeniores domus ſecundùm religionis ingreſſum Miſſam dictis diebus celebrantes hoc ſuffragium pro animabus purgatorij poſſe lucrari non intelligentes, quòd ſeniores ſecundũ religionis ingreſſum in dicta religione ſunt quidam cõſultores electi in Capitulo; in ipſius enim religionis regula *a* præcipitur, vt vnicuiq; Prælato aſſignentur in Capitulo tres cõſultores qui dicuntur ſeniores, cũ quibus tractet ea, quæ ad regimen cõmiſſæ adminiſtrationes ſpectãt. Quod in aliis religionibus non video obſeruare, & ita in aliis religionibus, in quibus huiuſmodi vſus nõ eſt admiſſus, ſolùm Prælati in dictis diebus pro animabus celebrantes hanc poſſunt conſequi indulgẽtiam. Cùm conceſſum Prælatis vnius religionis, aliis Prælatis alterius religionis per viam communicationis concedatur. Alia priuilegia pro animabus purgatorij, vide in ſecundo Tomo *b*.

a Regul. minimorum c. 10. n. 17. & correctlor. c. 9. n. 8

b 2. to. q. 96.

QVÆSTIO XLV.

De Quadrageſimæ Ieiunio, in quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *Vtrùm ieiunium Quadrageſimæ obliget arctiùs religioſos quàm ſæculares.*

2 *Vtrùm ſupradicta ſint abrogata, & quomodo non abrogata intelligantur.*

3 *Vtrùm ſi Natiuitas Domini venerit in feria ſexta, aut Sabbato, poſſint religioſi carnes manducare.*

4 *Vtrùm ſi die Sabbati Natiuitas venerit, poſſunt religioſi contra præceptum, aut conſuetudinem veſci animalium inteſtina, & extremitates.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm ieiunium Quadrageſimæ obliget arctiùs religioſos, quàm ſæculares.

REſpondeo dicendo, quòd Quadrageſima habet ſeptem ſeptimanas, cui addidit Theleſphorus Pontifex ſeptimam hebdomadam, & vocatum eſt hoc tempus Quinquageſima, vt ait D. Ambroſius *c*.

Et ſic Theleſphorus *d* vrbis Romanæ Archiepiſcopus omnibus Epiſcopis ſcripſit, dicẽs, Statuimus vt ſeptem hebdomadas plenas ante ſanctũ Paſcha omnes clerici, id eſt in ſortem Domini vocati à carne ieiunent, quia ſicut diſcreta debet eſſe vita clericorum à laicorum conuerſatione, ita & in ieiunio debet eſſe diſcretio. Has ergo ſeptem hebdomadas omnes clerici à carne & deliciis ieiunij ieiunent, & hymnis & vigiliis, atque orationibus inhærere die noctuq; ſtudeant. Quæ omnia quoad tempus prædictum Quadrageſimæ maximè commendat, declarat, & aſtringit beatus Gregorius *e* Auguſtino Anglorum Epiſcopo ſcribens in hunc modum:

c c. quadrageſima, 4. diſt.

d c. ſtatuim. 4. diſt.

e ca. denique diſt. 4.

Denique Sacerdotes, & Diaconi, & reliqui omnes quos dignitas Eccleſiaſtici gradus exornat, à Quinquageſima propoſitum ieiunandi ſuſcipiant, quo & aliquid ad penſum ſanctæ inſtitutionis adiiciant, & eorum quæ in laicali ordine conſiſtunt, obſeruantiam ſicut loco ita & religione præcellant.

De ipſa verò die Dominica hæſitamus quidnam dicendum ſit, cùm omnes laici, & ſæculares, illa die plus ſolito cæteris diebus, accuratiùs cibos carnium appetant: & niſi noua quadam auiditate vſq; ad medias noctes ſe ingurgitent, & non aliter ſe huius ſacri temporis obſeruationem ſuſcipere putant, quod vtique non rationi, ſed voluptati, imò cuidam mentis cæcitati adſcribendum eſt: vnde nec à tali conſuetudine aduerti poſſunt, ideo cum venia ſuo ingenio relinquendi ſunt, ne fortè peiores exiſtant ſi à tali conſuetudine prohibeantur. Vt enim ait Salomon, *qui multum emungit elicit ſanguinem.* Et poſt pauca ait idem Gregorius, Par autem eſt vt nos, qui his diebus à carnibus animalium abſtinemus, ab omnibus quoq; quæ ſementinam trahunt, originem carnis ieiunemus à lacte, videlicet caſeo & ouis.

Et idem Gregorius poſt pauca dicit, Cæterùm piſcium eſus, ita Chriſtiano relinquitur, vt hoc ei infirmitatis ſolacium, non luxuriæ pariat incendiũ. Deniq; qui à carne abſtinent, neque ſumptuoſiora marinarum belluarum conuiuia præparent, vinum quoq; ita bibere permittitur, vt ebrietatem omnino fugiamus, alioquin reſtat, vt omnia quæ corporibus libent, ſimiliter faciamus. Hæc Gregorius.

ARTICVLVS II.

Vtrùm ſupradicta ſint abrogata, & quomodo non abrogata ſint intelligenda.

REſpondeo dicendo, quòd Gratianus *f* Compilator grauiſſimus Decretorum, poſtquam ſupradicta ſanctorum patrũ recitauit decreta, ait in hunc modum: Hæc etſi legibus conſtituta ſint, tamẽ quia communi vſu approbata non ſunt, non obſeruantes tranſgreſſionis reos non arguunt, alioquin in his non obedientes proprio priuarentur honore, cùm illi qui ſacris neſciunt obedire Canonibus, penitus officio iubeantur carere ſuſcepto, niſi fortè quis dicat, hæc non decernendo eſſe ſtatuta, ſed exhortãdo cõſcripta: decretum verò neceſſitatem facit, exhortatio autem liberam voluntatem excitat.

f c. denique, in fin. d. 4.

Pro cuius rei explicatione notandum eſt, quòd Martinus *g* Papa in quodam Cõcilio determinauit, quòd non liceat quinta feria fratres nouiſſimæ ſeptimanæ ieiunium ſoluere, & omnem exhonorare Quadrageſimã, ſed ſincerè abſtinentes totã Quadrageſimã perexigere. Et rurſus pro explicatione notat Speculator *h*, quòd Quadrageſima incipiebat à Dominica prima poſt Cineres, & durabat vſque ad quintam feriam in Cœna Domini excluſiuè; eo enim die Chriſtus Dominus Paſcha celebrauit. Quod

g c. nõ licet, de conſe. diſt. 4.

h Specula. in rationali diuini offi. lib. 6. c. de domin. 1. in quad.

Marti-

Digitized by Google

Martinus Papa reuocauit, & in Concilio *a* Laodicenſi dicitur, Non oportet in Quadrageſima, quinta feria vltimæ hebdomadæ ieiunium diſſolui, & totam Quadrageſimam inhonorari, ſed per totos dies ieiunare, & eſus abſtinentiæ conuenientibus, id eſt, aridioribus vti. Vnde quadraginta dies ieiunij Domino conſecrarentur, ſicut ipſe ſuo Ieiunio conſecrauit, ordinatum eſt, vt ieiunium Quadrageſimæ à feria quarta Cinerum ſumeret initium, & in Sabbato ſancto ſuum curſum conſummaret, & ita dies quadraginta complerentur, quibus diebus omnes fideles tenentur ieiunare, & ab eſcis carnis & à carne originem trahentibus abſtinere. Dies enim Dominici Quadrageſimæ in numerum quadraginta dierum prædictorum, quibus clauditur Quadrageſima, minimè ingrediuntur, prout in Concilio *b* Agathēſi eſt ordinatum.

a ca. non oportet. de conſecr. d. 4.

b c. placuit. de conſecra. diſt. 3.

Notandum eſt etiam pro explicatione, quòd ſacerdotes & Clerici, & vocati in ſortem Domini non tenētur modò ſub mortali à carnibus abſtinere illis duobus diebus primis, poſt Quinquageſimam, feria, ſcilicet, ſecunda & tertia. Ait enim Auguſt. *c* in lib. de vera religione; ſicut enim moribus vtentium in contrarium nonnullæ leges hodie abrogatæ ſunt, ita moribus vtentium ipſæ leges confirmantur. Vnde illud Theleſphori Papæ qui decreuit, vt clerici generaliter à Quinquageſima ieiunandi propoſitum ſuſciperent, & à carnibus & delicijs abſtinerent, quia moribus vtentium approbatum nō eſt, aliter agentes tranſgreſſionis reos nō arguit. Verum eſt tamen, quòd apud religiones decretum Theleſphori, eſt receptum ſaltem in communitate; in refectorio enim illis duobus diebus à nullo religioſo carnes manducantur. Quod ita ſtrictè obſeruatur, vt ego putem, ratione ſcandali eas in refectorio māducare eſſe peccatum graue, ſi id fiat in religionibus vbi talis & tam laudabilis viget conſuetudo, ſicut in noſtra fratrum Minorum de Obſeruantia religione inuiolabiliter obſeruatur; licèt enim Clericis impoſitum fuerit à Theleſphoro prædictum decretum, aduertendum tamen, quòd fuit etiam impoſitum à diuo Gregorio fruentibus dignitate Eccleſiaſtica. Cuius modi ſunt omnes regulares, prout tradit Syluest. *d* & alij quos allegat, & ſequitur Marcus Antonius Cuquus.

c c. in iſtis. di. 4.

d Sylu. ōñ. l. i. n. 6. Cuq. lib. 3. mat. inſti. tt. 8. de perſon. eccl. num. 10.

ARTICVLVS III.

Vtrùm ſi Natiuitas Domini venerit in feria ſexta, aut Sabbato, poſſint religioſi carnes manducare.

Reſpondeo dicendo, quòd comedere carnes ſexta feria ſine cauſa infirmitatis eſt peccatū mortale, vt ſancti *e* Patres determinauerunt. Quod tamē fallit niſi ſit dies Natiuitatis Domini, quia tunc licitè ab omnibus comeduntur, niſi ab his qui voto, aut regulari obſeruantia ad non comedendum tenerentur, vt in quadam decretali *f* definitur. Et ait Syluester *g*, quòd multo magis quando Natiuitas Domini eſt in die Sabbati, qui vult dicere, quòd ex quo determinatum eſt, vt fideles poſſint comedere carnes in die Veneris, quando in ea Natiuitas Domini venerit, à fortiori idem dicendum erit quando venerit in Sabbato, cùm abſtinentia à carnibus in Sabbato non ſit ita ſtricta, ſicut in die Veneris. Ieiunium enim Veneris eſt propter Paſſionem Chriſti Domini: Ieiunium autem Sabbati & abſtinentia eſt propter ſepulturam, prout ait Innocentius Papa *h* dicens, ac ſicut in ſexta feria propter paſſionem Domini ieiunamus, ſic ſabbatum prætermittere nō debemus, quoniam intra triſtitiā & lętitiam illius temporis videtur incluſum. Et quamuis ieiunij obligatio fuerit ſublata quoad iſtos dies, adhuc vis, & obligationis vinculum maneat quoad eſum carnium, vt ſexta feria & Sabbato prohibeamur ſub ſceleris grauiſſimi pœna carnibus veſci, quod de ſexta feria planè fatentur gloſſa *i*, Archidiaconus & Cardinalis; de Sabbato verò illud obſeruandum eſt, ob tentum eſſe, quòd cuiuſcunque prouinciæ conſuetudo ſeruanda ſit, ſicut ſummus Eccleſiæ Pontifex admonet, & eſt optima D. Auguſtini *k* reſponſio in epiſtola *l* ad Caſulanū presbyterum, vnde Galli carnibus veſcuntur Sabbatis à natali Domini vſque ad purificationem, teſte Paludano *m*. Caſtellani Hiſpani omnibus Sabbatis veſcimur, niſi præceptum ieiunij immineat animantium extremitatibus, & inteſtinis ac viſceribus.

e capi. de eſu carniū. de cōſecra. diſt. 4.

f ca. fin. de obſer. ieiunij.

g Sylu. ie. ieiunium n. 26.

h c. ſabbato. de conſec. d. 4.

i gl. Archi. & Car. d. cap. de eſu carnium.

k c. cōſilium. de obſeruat. ieiu.

l c. de illa 12. diſt.

m Palu. in 4. diſt. 15. q. 4. col. 5.

Ex quibus omnibus colligitur, quòd obſeruantia abſtinentiæ à carnibus magis rigoroſa eſt in ſexta feria, quàm in Sabbato, cùm in ſexta feria nō varietur, in Sabbato autē videamus abſtinentiam variari, imò demonſtrat doctiſſimus Couarruuias *n* apud Græcos & in Orientali Eccleſia olim ieiunium Sabbati etiam in Quadrageſima prohibitum fuiſſe, & à præcepto ieiunij exceptum, vnde cùm ſacri Canones fidelibus concedant, vt non abſtineant à carnibus in feria ſexta quando tali die Natiuitas Domini noſtri aduenerit, à fortiori id etiā fidelibus debemus iudicare eſſe conceſſum quando in Sabbato dicta celeberrima concurrerit feſtiuitas, quod, vt quid indubitatum, ſenſit Syluester in loco ſuperiùs allegato.

n Cou. lib. 4. var. reſol. c. 2. num. 6.

Nec obſtat quod aliqui contra hanc opinionem opponere conati ſunt, ſcilicet, quòd priuilegium ſupradictum datum fuit fidelibus quando in ſexta feria feſtum Natiuitatis Domini venire contigerit, & ad Sabbatum minimè debere extendi, cùm priuilegia ſint ſtricti iuris, & per conſequens ſtrictè interpretanda: nam diſpenſatio contra ius commune ſtrictiſſimè interpretanda eſt, vt dicitur in iure *o*, & tradunt Innocentius, Ioannes Andreas, Butrius, & alij quos refert & ſequitur Iaſon, nam reſpondetur, Primò quòd latè interpretatur, cùm ipſum priuilegium habet expreſſam rationem, quæ in alio caſu fortiùs militat, prout tradunt *p* Decius. & Minādus, & ratio huius diſpenſationis in ſexta feria apponitur in dicta decretali, ſcilicet, propter tantæ feſtiuitatis celebritatem, quæ ratio à fortiori viget in Sabbato. Et latè etiā interpretatur quando eſt gratioſa, prout idem Decius *q*, & Minandus reſoluunt. Conſtat autem hanc diſpēſationem eſſe gratioſam, cùm nulli ex ea præiudicium ſequatur. Pariter etiā latè interpretatur cùm eſt in corpore iuris incluſa, iuxta Decium *r*, & Felinum. Hoc autem priuilegium & diſpēſationem in corpore iuris incluſum eſſe videmus, & ideo latè interpretandum eſſe iudico, & ſic ad Sabbatum extendendum, in qua re aliquantulum ſum immoratus, quia vidi quoſdam doctiſſimos viros, in anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo nono, in quo Natiuitas Domini in Sabbato occurrit, de hac re dubitaſſe, aſſerentes in Academia Cōplutenſi de hac re ſimiliter fuiſſe dubitatū, & aliquibus illius celeberrimæ vniuerſitatis viris doctis contrariū viſum fuiſſe verū. De quo ego maximè dubito; exiſtimo enim nullum virū doctū contrariæ ſententiæ ex propoſito aſſenſum præbuiſſe.

o c. 2. de filiis presbyt. lib. 6. Innocent. n. 18. in ca. dudū. de elect. Andre. Butrius, Pan. & Imol. in c. de multa, de praben. Iaſon in l. ſi ita ſcriptum n. 8. ff. de liber. & poſth. & in l. re cōiuncti. n. 178. de legat. 3.

p Deci. in ca. at ſi clerici. §. de adulte. de iud. n. 88. Minand. in conſt. in aliquibus 2 notab. n. 62.

q Deci. vbi ſu. 91. 95. 97. Minand. vbi ſup. num. 62.

r Decius vbi ſu. Feli. in ca. poſtu. nu. 9. & pluribus ſeqq. de reſcript.

Circa ſupradictam decretalem in quantum dicit, quòd hi qui voto vel regulari obſeruantia ad non comedendum carnes tenentur, obligantur in die Veneris, & ſi tali die contigerit Natiuitatem Domini occurrere, & nō poſſunt veſci carnibus, nota pri-

mò

a Syl. ti. ieiu. n. 17. mò ſecundùm Syluestrum *a*, quod Prælatus in religione potens diſpenſare in eſu carnium, poteſt diſpenſare cum ſuo ſubdito in feria ſexta ſi ſit natale, vt carnes poſſit comedere, quia cum inſint duæ prohibitiones, ſcilicet, Eccleſiæ & religionis, ſublata prima per Eccleſiam, ſtat ſolùm ſecunda ſuper quā poteſt Prælatus. Nec obſtat quod Eccleſia cùm iſtis non diſpenſat, quia verum eſt quantum ad obligationem voti, & religionis, non quoad obligationem Eccleſiæ, vnde ſi cum tali iam fieret diſpenſatio, in voto iam poterit comedere carnes ſi deinde natale veniat in feria ſexta. Hæc Syluester. Quæ doctrina videtur dubia, ex Abbate *b* ſuper allegatam Decretalem dicēte, *Ex hoc infero ad notabile dictum, quod vbi conſtitutio diſponit id quod ius cōmune & aliquid vltra ſublato iure communi non tollitur conſtitutio, ſicut hic non tollitur votum concurrens cum iure cōmuni & diſponens aliquid vltrà.* Qui videtur innuere, quod in hoc caſu reuocat Summus Pontifex ius commune diſponens, quod ſexta feria ſit abſtinentia à carnibus ſeruāda, reſpectu omnium fidelium, at nō reuocat ius commune prædictum quando eſt coniunctū voto aut regulari obſeruantia. Et ſic religioſi non ſolùm ratione voti & regularis obſeruantiæ tenentur ſexta feria contingente, tunc Natiuitate Dominica abſtinere à carnibus, ſed etiam iure communi, & quoad ipſos tale ius non eſt reuocatum. Vnde infertur, quod licèt Prælati poſſint diſpenſare in voto & regulari obſeruantia, quia tamen non poſſunt diſpenſare in iure communi prohibente ſexta feria carnes manducare, non poſſunt diſpenſare cum religioſis prædictis, vt in die Natiuitatis Domini aduenieute in ſexta feria, vt carnes manducent, cum ius commune quoad dictos religioſos per Honorium III. *c* non ſit reuocatum.

b Abbas in d. c. ſi. de obſe. ieiun. in fin.

c d. c. ſi. de obſer. ieiun.

Secundò nota, quòd illi qui vouerunt nunquam comedere carnes, non poſſunt in die Natiuitatis quocunque die aduenerit eas manducare, etiamſi in feria ſexta talis dies aduenerit, ex quo enim nullū diem excepit, generaliter & indiſtinctè intelligi debet, prout probat Abbas *d*. Quod idem dicendū eſt de eo qui vouit non comedere carnes ſexta feria, tenetur etiā in die Natiuitatis ab eis abſtinere, quia ex quo vouit generaliter in ſexta feria abſtinere, tenetur abſtinere in qualibet ſexta feria, & hanc opinionem videtur approbare Ioannes Andreas. Sed alij dicunt tale votum in feria ſexta non comedendi carnes debere ad eſum illicitum referri, & ſic non eſſe ad Natiuitatem Domini transferendum, cum tali die etiam in ſexta feria eſus carnium ſit licitus, niſi vouens habuiſſet animum hunc diem includendi, at contraria opinio eſt vera & in eam videntur inclinari omnes ſcribentes.

d Abbas in d. c. vlt. num. 3.

Tertiò notandum eſt, quòd qui vouit non comedere oua in ſexta feria, ſi ſit dies Natalis Domini non poteſt ſecundùm aliquos comedere carnes, quia abſtinentia ouorum includit abſtinentiam carnium, non è conuerſo, vnde qui vouit abſtinere ab ouis etiam videtur vouere abſtinere à carnibus. At Syl. *e* diſtinguendum putat, dicens, quod ſi habitualiter intendebat ſe eo caſu velle priuare carnibus, vt quia ſi hoc memoriæ veniſſet hoc deliberaſſet, & vouiſſet, nō poteſt comedere carnes, ſi verò non intendebat ſe priuare carnibus, poteſt eas comedere, quia tantùm obligatur, quantum intendebat. Si verò non ſcit diſcernere, vtrùm intenderit, an non intenderit eas comedere, non propter dictam rationem, quæ potius eſt ad oppoſitum, quia priuans ſe minus dilecto, non priuat ſe magis dilecto, ſed ideo quia in dubiis tenenda eſt via ſecurior, vt admonent Canones *f*, ſed quia hoc non eſt neceſſarium, ſed ſufficit eligere tutam, ideo contrafaciens non eſſet indicandus de mortali niſi fortè ratione erroneæ conſcientiæ. Hæc Syluester.

e Syl. tit. ieiu. num. 17.

f c. ieiu. de ſpō ſalib.

Mihi in hac parte videtur dicendum, quòd in dubio hic non poteſt comedere carnes ſi abſtinentia ouorum fuit promiſſa ab eo qui ratione alicuius priuilegij, aut conſuetudinis poterat ea licitè manducare: nam certè hic promittendo abſtinentiam ab ouis nihil aliud videtur vouere quàm priuare ſe ab eſu illius rei, quæ ſibi licita erat, & non vouit non comedere carnes, quia id ſibi illicitum erat, & voluit per conſequens remanere in obligatione ſola, quia ſecundùm ius canonicum tenebatur carnes non mādücare: vnde in die Natiuitatis ſexta feria occurrente non poterit comedere oua, poterit tamen carnes manducare: ſi autem abſtinentia ouorum fuit promiſſa ab eo cui illicitum erat in ſexta feria illa manducare, in hoc caſu videtur dicendum quòd cum illa promiſſio fuerit facta Deo in macerationem carnis, & vt illa abſtinentia ab ouis eſſet opus magis acceptum addendo ipſi vltra obligationem iuris obligationem aliam voti, vt magis paſſionem Chriſti Domini recoleret ſexta feria, in qua fuit Dominus Crucifixus & mortuus, non poterit talis vouens carnes manducare, cum comedendo carnes à fine intēto recedere videatur. Nec illud dictum Sylueſtri me vrget cùm ait, quòd qui priuat ſe minùs dilecto non videtur ſe priuare magis dilecto; illud enim abſolutè loquendo verum eſt, at ratione alicuius circunſtantiæ poteſt contingere, vt priuans ſe minus dilecto videatur ſe etiam priuare magis dilecto, ſi priuatio minus dilecti includit in ſe priuationem magis dilecti, aut quia priuatio minus dilecti ordinatur ex quadam morali conſequentia ad priuationem magis dilecti: priuatio autem comedendi oua propter Deum in ſexta feria facta ab eo qui ipſa non poterat comedere videtur per moralem conſequentiam includere abſtinentiā, etiam à carnibus: nam ſi in memoriam paſſionis Domini abſtinētiam vouerat ouorum, quæ aliàs de iure edere minimè poterat, per moralem conſequentiam videtur etiam carnis abſtinentiam vouere; ſi enim talis conſequentia moralis in hoc caſu negaretur, minimè iſte vouens paſſionē Chriſti, prout intendebat recoleret.

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm religionibus in quibus ex voto, aut ex præcepto, aut ex obſeruantia regulari eſt illicitum veſci animalium extremitatibus, & inteſtinis in die ſabbati, poſſint regulares ea comedere quando Natiuitas Domini in ſabbato ceciderit.

Reſpondeo dicendo, quòd Papa *g* Honorius III. Pragenſi Epiſcopo reſcribens, ſic ait. Explicari per Sedem Apoſtolicam poſtulaſti & infra reſpondemus, quod illi qui neque voto, neque regulari obſeruantia ſunt aſtricti in ſexta feria, ſi feſtum Natiuitatis Dominicæ die ipſo venire contigerit carnibus propter feſti excellentiam veſci poſſunt ſecundùm conſuetudinem Eccleſiæ generalis. Nec tamē hi reprehendendi ſunt, qui ob deuotionem voluerint abſtinere. Qua decretali ſuppoſita, & ratione eius perpenſa videtur aſſerendum regularibus quibus ex voto præcepto, aut obſeruantia regulari imponitur, vt non poſſint comedere in ſabbato inteſtina & extremitates animalium propter honorem Virginis Mariæ, iis in die ſabbati occurrente Natiuitate Domini veſci minimè licere.

g ca. expli. de obſer. ieiun.

Pro cuius rei explicatione & probatione eſt notandum

Digitized by Google

tandum fuiſſe, & in Canone Apoſtolorum ab initio Eccleſiæ, & legis Euangelicæ præceptum ieiunium quartæ & ſextę feriæ, cuiuſcunque hebdomadæ, & poſtea ſabbati ieiunium additum eſt, ſaltem apud Eccleſiam occidentalem, vt cõſtat ex D. Auguſtino *a*, & D. Hieronymo. Quod & inſinuat Innocencius Primus, & Gregorius Papa Septimus. Et quamuis ieiunij obligatio in his diebus fuerit ſublata, adhuc vinculum manet, quoad eſum carnium, vt ſexta feria & ſabbato prohibeamur ſub ſceleris grauiſſimi pœna carnibus veſci, quod de ſexta feria planè fatetur gloſſa *b*, Archidiaconus, & Cardinalis, de ſabbato verò illud eſt obſeruandum obtentum eſſe, quod cuiuſcunque prouinciæ conſuetudo ſeruanda ſit ſicut Summus Eccleſię Princeps admonet, in Hiſpaniis verò extremitatibus animalium veſci cõſuetudine immemoriali. Eritque h[illegible] re ſeruanda cõſuetudo loci non originis illius qui veſcitur, aut abſtinere tenetur à carnibus *c*, ſed vbi is cõmoratur etiã abſque domicilio iter faciens, quod clarè conſtat ex quodam decreto *d* & tenent Bonifacius *e*, & Cardinalis aduerſus Paludanum, quẽ Ioannes Maior optimo iure reprehendit, & ita ſentit Panormitanus & Chriſtophorus Porcius, prout tradit Couarruuias. Ex quibus concludo, quòd in regnis in quibus omnibus conſuetudine prohibetur comedere in ſabbato dictas animalium extremitates, inteſtina, & viſcera, ſicut in feria ſexta prohibetur carnes manducare, non poſſunt regulares in ſabbato veſci extremitatibus, inteſtinis, & viſceribus occurrente in eodem ſabbato feſto Natiuitatis Domini ſi ipſi regulares per votum præceptum, aut obſeruantiam regularum veſci in ſabbatis ſupradictis prohibentur. Cum eadem ratio militet in ſabbato reſpectu horum alimentorum, ſicut militat in ſexta feria reſpectu carnium, nõ enim volunt Summi Pontifices, vt in aliquo propter hanc celebritatem, licet maximam regularis obſeruantia relaxetur, in prouinciis verò vbi eſt conſuetudo edendi in ſabbato ſupradicta inteſtina, extremitates & viſcera maior dubitatio eſt, nam in feria ſexta duobus vinculis aſtringuntur aliqui regulares à carnibus abſtinere. Primũ eſt commune præceptum Eccleſiaſticum, quo abſtinentia à carnibus demandatur. Secundum eſt votum præceptum, aut obſeruantia regularis, & ideo nimirum ſi Papa concurrentibus his duobus præceptis nolit diſpenſare, vt occurrente Natiuitate Domini in ſexta feria ſupradicti regulares carnibus veſci poſſint, at in ſabbato ſuppoſita tali conſuetudine vnicũ tantum eſt præceptum, ſcilicet, votum, aut obſeruãtia regularis, & ſic videtur, quod occurrẽte Natiuitate Domini in ſabbato poſſint præfati regulares veſci inteſtinis, viſceribus & extremitatibus animalium. Cùm occurrente præfata feſtiuitate in ſabbato, in quo neceſſariò à carnibus eſt abſtinẽdum carnes comedere permittatur, prout Sylueſt. annotauit *f*.

a *Aug. in epiſ. ad Hier. 9. ad Lucin. c. ſabbato de conſe. d. 3. ca. quia dies ſabbati. de cõſecr. d. c.*

b *gl. Archi. & Car. in c. de eſu car. de conſecra. d. 3.*

c *ca. conſil. de obſer. ieiu.*

d *c. de illa 12. diſt.*

e *Boniſa. & Car. in cle. 2. q 5. de cele. miſ. Maio. in 4. d. 15. q. 5. Porc. in §. ſed & quod prin. n. 26. Inſt. de iur. natu. Cou. li. 4. varia. c. 19. nu. 8.*

f *Syl. v. ieiu. n. 27.*

At his reſponderi poteſt, quod licèt reſpectu prædictorum regularium vnicum tantum ſit vinculum, ſcilicet, obſeruantia regularis qua particulariter aſtringuntur abſtinere in ſabbatis à prædictis inteſtinis, &c. Hoc tamẽ vinculum eſt quo Summus Põtifex attractus edere carnes in ſexta feria occurrẽte Nati. Domini non cõceſſit inſinuans ſe nolle in aliquo obſeruantiam regularem relaxare, quod vinculum obſeruantiæ regularis militat in ſabbatis, in quibus nullo modo veſci præfatis inteſtinis ſtatuto, & obligatione particulari permittitur, & ita in ordine D. Benedicti occurente Natiuitate Domini in ſabbato, nec etiam edere inteſtina & extremitates animalium & viſcera fas eſt apud viros doctos, & timoratos quorum quamplurimos in hac illuſtri religione huius opinionis eſſe cognoui in præfato ſabbato etiam in die Natiuitatis Domini à præfatis cibis abſtinentes.

QVÆSTIO XLVI.

De quarta funeralium, in quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *Vtrùm quarta funeralis debeatur à Regularibus de his, quæ ipſis legantur, & non conuertuntur in eorum vſus.*

2 *Mendicantes præſcripſerunt quartam contra parochialem Eccleſiam, quæritur an talis præſcriptio per dictos actus contrarios fuerit ſublata.*

3 *Cui parochiæ debeatur quarta funeralis, an vbi moritur defunctus exiſtens extra ſuum domicilium, an vbi habet domicilium.*

4 *Vtrùm circa quartam poſſit fieri conuentio inter Mendicantes & Eccleſiam parochialem.*

De hac quæſtione iam multa diximus in primo *g* tomo.

g *1. to. q. 39.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm quarta funeralis debeatur à Regularibus de his, quæ ipſis legantur, & non conuertuntur in eorum vſus.

Reſpondeo dicendo, quòd Ioannes XXII. Pontificatus ſui anno primo priuilegium conceſſit magiſtro, prioribus, & fratribus vniuerſis ordinis Prędicatorũ in hac forma videlicet: *Cõcedimus quoque vobis, vt de illis quæ in ornamẽtis, vel pro eis, aut libris, fabrica luminaribus anniuerſario ſeptimo a[illegible]geſimo, & trigeſimo, ſiue aliis ad perpetuũ cultum Diuinum, ſeu pro pitantiis, aut victũ ad ſuſtentationem veſtrã, vel indumentis, necnon pro annuis cenſibus redimendis, ad quorum ſolutionẽ aliqua domus veſtri ordinis obligata noſcuntur, vel de domibus, prædiis, hortis, & locis emendis legantur dũmodo præmiſſa non conuertantur in alios vſus, ſed in illos dũtaxat pro quibus relinquũtur, aut alia etiam, quæ in hac conceſſione, vel indulgẽtia continentur: nulli canonicam aliquã portionem teneatur exhibere, & ne quis à vobis, vel vltimarũ voluntatũ executoribus, ſeu decedẽtiũ hæredibus de præmiſſis, aut de his quæ vobis in vltimis volũtatibus abſolutè legãtur, vel aliàs pro veſtris neceſſitatibus offeruntur aliquid exigere, aut extorquere præſumãt diſtrictius inhibemus.* Hęc Ioãnes XXII. Sed poſt hoc priuilegium idẽ Papa Ioannes XXII. anno ſecundo ſui Pontificatus, clementinam *dudum* §. *verum*, de ſepulturis obſeruari mandauit in qua ipſam quartam parochiæ ſolui mandauerat Clemens V. in Concilio Viẽnenſi caſſando priuilegia, gratias & conſuetudines & ſtatuta, & pacta in contrarium. Quæritur modò an de his quæ legantur ad vſus de quibus in priuilegio continetur, debeatur portio canonica parochialibus Eccleſiis à quibus corpora aſſumuntur & ſepeliuntur in Eccleſia Prædicatorum, conſiderato, quòd dudum à Papa Bonifacio orta fuit decretalis arctans fratres Prædicatores & Minores quæ incipit, *ſuper cathedram*, &c. innouata poſtea per Clementem *h* Quintum.

Pro reſolutione huius difficultatis eſt notandum quod conſtitutionum quędã ſunt declaratoriæ iuris veteris & tũc ſtatim ligant ſiue Princeps in illis vtatur verbo declarationis, vt patet ex iure *i*, ſiue non vt patet ex quadam decretali, *k* ſimiliter conſtitu-

h *Cle. dudum. §. cæterũ de ſepul. vſque ibi illius prorſus exiſtens fr.*

i *c. conſt. c. qui circa de ele.*

k *c. gratia. de reſcript.*

tio

Digitized by Google

tio priuilegium indulgens ſtatim ſuum operatur effectum, argumento aliquarum Decretalium a. Quæ vera ſunt in priuilegio ſimpliciter dato, ſed ſi priuilegium ſimpliciter emanat per viam conſtitutionis, tunc imitatur naturam conſtitutionis, & eo caſu talis cóſtitutio operatur effectum, quo caſu ligat conſtitutio, *Ceterùm*, ſi conſtitutio ſit noui iuris promulgatoria, tunc à die promulgationis ligat poſt duos menſes, niſi in ipſa conſtitutione aliud tempus adijciatur, de quo planè per quandam b gloſſam, & iam actú eſt in primo Tomo. Licèt ergo cóſtitutio dicti §. *Ceterùm*, emanauerit ante conceſſum dictum priuilegium, quoniam emanáuit à Bonifacio, & eius reuocatio facta fuit à Benedicto, & tandem Clemens V. illam innouauit, vt patet ex Concilio c Viénenſi, & priuilegium indultum fratribus Prædicatoribus emanauerit poſtea à Papa Ioanne XXII. tamen illius conſtitutionis vigor cœpit poſt datam dicti priuilegij. Pro cuius rei explicatione, ſecundò notandum eſt, quòd Ioannes XXII. per præfatam datam anno ſecundo ſui Pótificatus, ex qua data publicatio dictæ Clementinæ fuit inducta, vt dicit gloſſa d, fuit non ſolùm dictæ Clementinæ publicator, ſed etiam eius obſeruantiæ mandator, vt patet in proœmio Clemétinarum in fine, vbi Ioannes XXII. ſcribens vniuerſitati Doctorum, & Scholarium mandat, vt de cætero in iudiciis & ſcholis vtantur, & ſic illa conſtitutio *ſuper cathedram*, autoritatem habet Apoſtolicam tam à Clemente V. quàm à Ioanne XXII. A Clemente V. habet autoritatem, quia per ipſum fuit innouata: à Ioanne XXII. verò habet autoritatem, quia obſeruari eam præcepit. His ſic præſuppoſitis reſtat videre, vtrùm prędictum priuilegium Apoſtolicú Ioannis XXII. eximat prædictos fratres, vt ad dictam canonicam portionem non teneantur, pro cuius rei explicatione accipiat lector ſequentes concluſiones.

a c. dignum, de celeb. miſ. c. 1. de baptiſmo.
b glo. in proœmio clem. in ſ. reg. 1 tom. 9.
c clem. dudum §. ceterùm.
d glo. in proœmio clem.

Prima concluſio, quando præcedit priuilegium, & poſtea lex generalis emanat à Principe contraria ipſi priuilegio, tunc quandoque in lege generali noua, non fit mentio ſpecialis de priuilegio, nec etiam in lege noua non additur clauſula generalis derogás priuilegio, túc priuilegiú nó tollitur propter nouam ſequétem legem, vt in quadam decretali e iuncta ſua gloſſa probatur. Hinc eſt quòd ſpecialia priuilegia nó tolluntur per ſequentem legé generalem, vt in quadá f lege probatur, vbi lex ſuperueniens generalis non tollit priuilegium contrarium, eo caſu quo lex tolleret conſuetudinem contrariam, vbi eſt caſus notabilis. Si autem in lege noua fieret expreſſa mentio de priuilegio, vel in noua lege eſſet clauſula generalis derogatoria, *quibuſcunque priuilegiis non obſtãtibus, &c.* Tunc conſtat talem legem tollere priuilegia præcedentia contraria nouæ legi. Et ita debent intelligi Decretales g de hoc verba facientes.

e c. 1. de reſcri. lib. 6. per gloſ.
f l. fi. §. ſi quis verò. C. de codicil.
g ca. 1. in fi. de conſtitu. lib. 6. c. fi. de reſcrip. c. 1. de conſuetud.

Secunda concluſio, quandoque emanat primò lex, & tandem impetratur priuilegium contrarium legi, tunc oportet in priuilegio de lege contraria fieri mentionem, & in omni materia ſi per verba derogatoria prolata, licèt generaliter ab eo, qui poteſt, appareat eius volútas, quòd generaliter omnibus derogare voluit, illi ſtabitur, argumento eorum, quæ in iure h notãtur, & tradút Innocentius, & Archidiaconus. Vnde colligitur, quòd cùm ex forma dicti priuilegij conceſſi per Ioannem XXII. apertè appareat de intentione Papæ priuilegium ipſum concedentis ordini Prædicatorum, quòd voluerit derogare dictæ Clementinæ *dudum. §. ceterùm.* Cuius notitiam habebat & habere præſumebatur, & ſic ex certa ſcientia illi derogauit, cui derogare potuit, argumẽto eorum quæ in iure i notantur.

h ca. nonnulli. de reſcrip. cap. ex parte de capel. monach. innoc. in c. quæ in eccleſiarum de conſtit. Archid. [illegible] de regu. iur. li. 6.
i c. innotuit. de elect.

Tertia concluſio, quandoque lex emanat noua & antequam publicetur per conditorem legis & effectum ſortiatur, emanat ſequens priuilegium à ſucceſſore Principis contrarium legi à prædicto prædeceſſore factæ, & per hunc ſucceſſorem Principis lex prædeceſſoris publicatur, & per hunc ſucceſſoré ſeruari mandatur: & hic eſt caſus noſter, quoniam Papa Clemens V. innouauerat conſtitutionem *ſuper cathedram* per quam innouationem illa Clementina pro canone habita eſt, & ex tunc robur habuit; argumento eorum, quæ in iure k notantur, ſed Clemens non publicauerat, & mortuo Clemente Ioannes XXII. dictum priuilegium conceſſit fratribus Prædicatoribus, & demum dictam Clementiná publicauit & obſeruari mandauit, & ſic videtur quòd Clemens reuocauerit dictum priuilegium, cùm in his, quæ poſſunt de iure reuocari, poſterior diſpoſitio ſpecialis reuocet priorem diſpoſitionem ſpecialem. At ſi conſideremus autorem dictę Clementinæ, ideſt, Clementem V. tunc priuilegium eſt poſterius, quia emanauit à Papa Ioanne XXII. eius ſucceſſore: ſi autem conſideremus tempus publicationis, & tépus quo Clementina ſumit effectum, qui conſurgit ex publicatione, & tempus quo mandatur ſeruari Clementina, tunc priuilegium eſt prius, quoniam emanauit primo anno Pontificatus Ioannis XXII. publicatio autem Clementinæ, eius vigor & effectus & mandatum ſuper eius obſeruantia emanarunt ſecundo anno Pontificatus Ioannis XXII. ſi ergo priuilegium habet ſe, vt prius; ergo ſublatum cenſetur per illam Clementinam, quæ tollit priuilegia præcedentia: ſi autem habet, vt poſterius, non tollitur tunc per legem, quæ eius priuilegium præcedit. Videtur ergo, quòd dictum priuilegium non ſit ſublatum; habebat enim Papa Ioannes notitiam Clementinæ dudum antequam priuilegium concederet, cui Clementinæ videtur derogaſſe per ſequens priuilegium, cùm non ſit ſublatum. Non enim intelligitur Papa Ioannes reuocare dictum priuilegium per publicationem prædictam, quia in publicatione & mandato ſuper Clementinæ obſeruatione non eſt derogatum priuilegiis precedentibus per eundem Papam Ioannem cóceſſis. Aut ergo conſideramus illam Clementinam habito reſpectu ad eius autorem, ſcilicet, ad Clementem, & tunc conſtat dictum priuilegium Ioannis manere in ſuo robore, quia Clemens Papa reuocat priuilegia conceſſa per ſe & per ſuos prędeceſſores, non autem reuocat priuilegia ſucceſſorum, quæ & ſi vellet reuocare, non poſſet, argumento eorum, quæ in iure l notantur. Aut conſideramus, quæ poſtmodum fecit Papa Ioannes XXII. qui publicari mãdauit, & obſeruari præcepit Clementinam, & adhuc non eſt ſublatum priuilegium, quia id non continetur in publicatione, neque in illo mandato. Præterea illa publicatio dat vigorem Clementinæ, quoad eius obſeruationem, & ad idem operatur mandatum Papæ, vt ſcilicet tollantur priuilegia contraria indulta per Clementem, vel prædeceſſores, non autem, vt tollantur priuilegia conceſſa poſt Clemétem, cuiuſmodi eſt priuilegium Ioannis XXII. ita doctiſſimè Petrus m de Vualdis.

k c. in ſumma. 3. d. & 25. q. 1. c. nulli.
l c. ſi. de reſcri. li. 6. c. innotuit. de elect.
m Vualdis de canon. paroch. c. 5. in 2. q. à num. 3.

ARTICVLVS II.

Mendicantes præſcripſerunt quartá contra parochialem Eccleſiam, & ſic eam non tenẽtur ſoluere, iuxta determinationem Conc. Tridentini, & conſuetudine ſic præſcripta ſoluere duabus vicibus canonicam parochialem Eccleſia, an illa præſcriptio ſit ſublata.

RESpondeo dicendo, quòd de hac materia agitur in quadam decretali n, iuncta ſua gloſſa finali: quæ

n c. cùm acceſſiſſent. de cóſti.

Digitized by Google

quæ dicit quòd quando priuilegium datur ad non faciendum, nõ perditur vnico actu, neque bino actu contrario, ſed requiritur diſcurſus quadraginta annorum, vt dicitur in iure *a*, & ita eſt in noſtro propoſito, quia cùm per conſuetudinem inductam per Mendicantes de non ſoluendo quartam, exurgat ex iuris diſpoſitione priuilegium ad non ſoluendam quartam, & ſic ad non faciendum, tale priuilegium non tollitur per vnicum actum, neque per binum actum, ſcilicet, ſoluendo quartam. niſi talis ſolutio ſit facta per ſpatium quadraginta annorum, iuxta iura ſuperiùs citata.

a c. accedentibus. c. de terra. de priuil.

ARTICVLVS III.

An quarta debeatur de funeralibus Eccleſiæ parochiali, ſi tempore peſtis, aut belli, aliquis aufugit à ciuitate, vel à villa animo redeundi. ſi ibi moritur, an ſuæ Eccleſiæ parochiali debeatur.

Reſpondeo dicendo, quòd in iure *b* canonico dicitur, quòd decedens, qui ſibi ſepulturam eligit, nec habet ſepulchrum maiorum, debet ſepeliri apud Eccleſiam parochialem, ratione cuius quæritur quæ dicatur Eccleſia parochialis, ſi quis ad tempus tranſtulit ſe ad certum locum, vel cauſa recreationis ad villam, vt exerceat ruralia, vel vt peſtem euitet, iuxta quandam Decretalem *c*, & ſummarium ibi poſitum, & contingit iſtum foris degere. Ioannes Andreas dixit, quòd ſi quis de diœceſi propter hoſtilitatem belli defert ſe ad ciuitatem, & ibi habitat animo redeundi finito bello, ſi ibi decedat, non Eccleſia vbi mortuus eſt & habitat, ſed Eccleſia villæ vbi habet domicilium, habebit quartam de funeralibus. Antonius de Butrio in quadam quæſtione viſus eſt idem ſenſiſſe dũ ait, quòd ſi tempore peſtis ciues Florentini transferunt ſe Bononiam, & ibi habitant & finaliter ibi morãtur, Eccleſia quæ eſt Florentiæ, habebit quartam, quia eſt illa parochialis ex quo habebant propoſitum redeundi finita mortalitate, & ibi dicit, quòd ita de facto fuit conſultum Bononiæ, de quo videndus eſt Abbas *d*, quatuor caſus conſiderans, ita *e* Hieronymus Preuidelli de peſte & eius priuilegiis, qui tractatus in diuerſorum doctorum apponitur tractatibus.

b toto ti. extrà & in 6. de ſepul.
c ca. is qui. de ſepul. lib. 6.
d Abbas in ca. de his. ex. de ſepult.
e Preuidelli de peſte & eius priuil. ti. de vltim. volunt. §. in multis.

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm inter Mendicantes ex vna parte, & parochiales Eccleſias ex altera, poſſint fieri conuentiones, quæ repugnent conſtitutioni Clementinæ dudum §. cæterùm puto, quod nulla quarta ſoluatur, vel ſoluatur minus quarta, vel ſoluatur quarta, de quibuſdam obuentionibus, & non de omnibus, de quibus ibidem loquitur.

Reſpondeo, dicendo, quod tenent conuentiones & compoſitiones prædictæ, quia illa Clementina, licèt reuocet conuentiones factas ante illã, non tamen impedit fieri nouas conuentiones, etiam cõtra diſpoſitionem eius. Præterea illa Clementina emanauit in fauorem & priuilegium Eccleſiarum parochialium; ſed conſtat, quòd de his, quæ inducta ſunt in fauorem alicuius, poteſt quis renunciare illi, cuius fauore illud inducitur, vt eſt vulgatum in iure *f*. Quod comprobatur: nam decimæ ſunt per legem determinatæ, ſuper quibus nihilominus poteſt fieri compenſatio, vt patet ex iure *g*. Quod ex dictis in primo Tomo *h* ſatis probatur.

f l. ſi quis in conſcribendo. C. de pact. ca. ad Apoſtolicã. de regul.
g c. ſtatum. de tranſact. ca. ex multiplici. de decim.
h 1. tom. q. 69. art. 3.

ARTICVLVS V.

Si aliquod monaſterium exemptum quoad legem diœceſanam, & iuriſdictionis, & immediatè ſubiectum Papæ, tale tamen monaſterium habet parochianos & populum non exemptum, quæritur an tale monaſterium teneatur ad canonicã Epiſcopalem.

Reſpondeo dicendo, quod Innocẽtius *i* ait, quòd licèt monaſterium à lege diœceſani ſit exemptum, tamen ſi non habet exemptum populum, debet facere omnia, quæ pertinẽt ad legem diœceſani, ad quæ ratione populi aliæ Eccleſiæ tenẽtur in quãtum lex diœceſana populum tangit, vel mẽbra non exempta, argumento cuiuſdam *k* decretalis. Quidam tamen dicunt, quòd ſi ſunt aliqua quæ populum nõ reſpiciunt quoad illa lege diœceſana non tenebuntur, ſicut in his quæ ei donantur intuitu pietatis, vel religionis, nullam quartam per legem habebit Epiſcopus. argumento eorum, quę in quodam *l* decreto notantur, quia nihil niſi ratione populi recipere poteſt. ſecundùm *m* ius idem etiam dicunt, quod ſi in nullis aliis ad legem diœceſanam pertinentibus teneantur Epiſcopo, niſi in his, quę aliæ Eccleſiæ, aliàs excẽptæ ratione populi tenentur.

i Innocen. in c. t. in gloſ. magna in vltima nota de ſtat. monac.
k ca. ex ore. in fin. de priuil.
l cap. cùm pro vtilitate 16. q. 1.
m ca. illud. 18. q. 2.

Dicebat etiam Innocentius *n*, quòd quando monaſteriũ habet Eccleſiam, quæ eſt de membris ſuis, pleno iure exemptam à poteſtate diœceſani, tunc Abbas in illa Eccleſia inſtituet Rectorem, quẽ examinare non pertinet ad Epiſcopum, ſed ad Abbatem, quia talis Rector non inſtituitur ab Epiſcopo, ſed ab Abbate, ſed tunc ſi populus illius Eccleſiæ non ſit exemptus, Rector Eccleſiæ inſtitutus per Abbatẽ recipit Curam ab Epiſcopo, & reddet ei rationem populi, & ibit ad Concilium Epiſcopale, & recipiet ibi ſtatuta Synodi, & reſpondebit de quarta decimarum oblationum & mortuariorum, & huiuſmodi, quæ ſibi à populo obuenerint, & pręſtabit ſibi reuerẽtiam, obſequium & honorem ratione populi, & alia quæ alij rectores præſtant Epiſcopo, argumento eorum, quæ in iure *o* notantur, vbi dicit Innocentius, quod Abbas exemptus, qui habet populum non exẽptum per populum cogitur ire ad Synodum.

n Innoc. in ca. venientẽ. de verb. ſignif. lib. 6.
o cap. ex ore. de priu. c. ſi. quod ſuper his. de maio. & obed.

Dicebat etiam innocentius *p*, quòd quando monaſterium eſt exemptum, & habet populum non exemptum, quòd tũc quoad Laicos, videlicet parochianos illius Eccleſiæ, nulla iura Epiſcopus perdet; dabit enim pœnitentias publicas, chriſmabit, &c. Epiſcopalia iura tã quoad legem diœceſanam, quàm quoad legem iuriſdictionis ſpectantia exercebit, iuxta ſacros Canones *q*, his & aliis hanc partem ſequitur Petrus de Vvaldis *r*.

p Innoc. in ca. recepimus. de priu.
q cap. olim. de priui. c. in noſtra. de ſepult.
r Vvaldis de cano. Epiſcopal. q. 10.

Ex dictis infertur quòd ſi Epiſcopus habeat Eccleſiã parochialem & curatam pleno iure ſibi ſubiectam, quoad legem diœceſanã, & iuriſdictionis habentem parochianos, ſi modò Papa illa concedat, monaſterio excepto eum parochianis, iniungendo, quòd cura animarum dictæ Eccleſiæ Abbati dicti monaſterij immineat, ipſamq; Curã per Capellanũ exerceat, & quòd inſtitutio & deſtitutio dicti Capellani ad Abbatem dictum pertineat, & quòd ipſi & eius Capellanus ratione dictæ curæ nõ ſit in aliquo diœceſano ſubiectus, quòd hoc caſu non debebitur quarta canonica Epiſcopo, cùm dicta Eccleſia ſit omnino exempta, ita tenet expreſsè Innocentius *ſ*.

ſ Innoc. in c. ſi. de offi. Archid. in gloſ. ſup. ver. monaſterio in vniſ. niſi in monaſterio. idem in c. de de ſta. monach.

QVÆ

Digitized by Google

QVÆSTIO XLVII.

De reformatione religionum, in tres articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tria.

1. *Vtrum ſine licentia Generalis poſſit fieri reformatio.*
2. *Vtrum in Religionibus ſint ſæpius celebranda Capitula generalia ad reformationem.*
3. *De reformatione Diſcalceatorum noſtræ ſacræ Religionis de Obſeruantia.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm ſine licentia Generalis poſſit aliqua fieri reformatio.

RESpondeo dicendo, quòd in ordine Minorum non poteſt fieri reformatio ſine licentia Generalis, & Prouincialium reformatorum, ita quòd dictæ reformationes Miniſtro Generali, & Prouincialibus reformatis per omnia iuxta regulam ſubiiciantur, vt habetur in Supplemento *a*, de quo in ſuperioribus *b* ſatis dictum eſt.

a *ſup. fo.* 30. *conceſ.* 101.
b 2. *tom. q.*

ARTICVLVS II.

Vtrùm Generalis in Religionibus teneatur ſæpius celebrare Capitula generalia, vt ordo reformetur.

RESpondeo dicēdo, ex his quæ ſacri Canones de cōgregationibus prouincialibus in diœceſibus agēdis, propoſiti articuli quæſtionem eſſe reſoluendam. Pro quo ſciendum eſt Concilia fieri neceſſariò debere ab Epiſcopis, cū id in ſacris Canonibus ſæpe ſæpius præcipiatur; Eccleſia enim in omni tempore & illius ætate à tempore Apoſtolorum hoc ordinauit; in *c* Canonibus enim Apoſtolorū in hunc modū diſponitur, bis in anno Epiſcoporum Concilia celebrentur, vt inter ſe inuicem dogmata pietatis explorent, & emergentes Eccleſiaſticas cōtētiones amoueant, ſemel quarta ſeptimana Pentecoſtes, ſecundò verò duodecima die Hyperbiſexti.

c *canon.* 36. *aliàs* 38.

Concilium etiam Nicænum *d* ſequēdo hunc Canonem, & præceptum Apoſtolicum, idipſum diſpoſuit dicens, habeatur ſemel Conciliū ante dies Quadrageſimæ, vt omnibus (ſi quæ ſunt) ſimultatibus cōputatis mundum ieiunium & ſolemne poſſit offerre; ſecundum verò agatur circa tempus autumni.

d *cap.* 5.

Et Concilium *e* Antiochenum idipſum ordinauit dicens ſufficere nobis viſum eſt bis in anno per ſingulas prouincias Epiſcoporum Concilium fieri. In Concilio autē Chalcedonenſi reprehenduntur Epiſcopi qui præfata Concilia ceſſarūt celebrare in hūc modum *f*: Peruenit ad noſtras aures, quòd in prouinciis conſtituta Epiſcoporū Concilia non celebrarētur. Hoc ex eo probatur, quòd multa quæ correctione opus habent Eccleſiaſticæ rei, negliguntur; ſtatuit ergo hæc ſancta Synodus ſecūdùm regulam Patrum bis in anno in vnum conuenire per ſingulas prouincias Epiſcopos, vbi ſingula quæ emerſerāt, corrigantur. Quod ipſum Leo Papa, in quadam epiſtola *g* præcepit. Et in Cōcilio quod celebratum eſt tempore Regum Caroli, & Pipini, hoc ipſum fuit decretum. Et in Concilio de Aquiſgran *h* tempore Ludouici Pij hoc ipſum fuit confirmatum. Et in ſeptima

e *cap.* 20.
f *Act.* 13. *ca.*
g *Epiſt.* 82.
h *cap.* 22.

Synodo, quæ fuit ſecunda Nicæna *i*, iterum conſtitutum, & mandatum. Et in octaua Synodo generali celebrata per trecentos ſeptuaginta tres Epiſcopos anno octuageſimo ſexageſimo octauo, tempore Adriani II. idipſum videmus præceptum. Quod & ſummus Pontifex Ormiſa in quadam epiſtola, quam ſcribit ad Epiſcopos Hiſpaniæ, obſeruari mandauit.

i 18. *diſt. ca. quoniam.*

Athanaſius *k* Conſtantinopolitanus in quadam epiſtola dolens, quòd in his celebrandis bis in anno Cōciliis tepiditas iam cœperat inualeſcere, promittit, ſi pax pro munere Dei fuerit ſecuta, hoc eſſe corrigēdum. Quod in Synodo Aureliana III. *l* eſt correctū in hunc modum: Vnuſquiſque Metropolitanus in prouincia ſua cū Prouincialibus ſuis ſingulis annis Synodale habeat opportuno tempore Conciliū. Quòd ſi illum infirmitas, aut neceſſitas certa tenuerit, vt ad alium conſtitutum locum adeſſe non poſſit, ad ſuam ciuitatem ſuos vocet fratres. Quòd ſi intra biennium diuinitùs tranquillitate conceſſa admonitis Cōprouincialibus à Metropolitano Synodus indicta non fuerit, Metropolitanus ipſe pro euacuationis tarditate anno integro Miſſas facere non præſumat. Quod in Cōcilio Toletano XI. *m* tempore Papæ Vitaliani fuit confirmatum. Et licèt D. Gregorius bis in anno eā voluerit celebrari, vt ex quadam eius epiſtola *n* ſcripta Epiſcopo Calaritano patet, in alia tamen epiſtola *o* ſemel in anno eā fieri præcepit. Quod & Concilium *p* Lateranenſe tempore Innocentij Papæ ſtabiliuit.

k *Epiſt.* 2.
l *cap.* 2.
m *cap.* 15.
n *lib.* 3. *epiſto. epiſto.* 9. *ind.* 12.
o *lib.* 13. *epiſt. ind.* 7. *epiſt.* 31.
p *cap.* 6.
q *ſeſ.* 10. *c.* 10.

Concilium *q* autem Lateranenſe ſub Leone X. viſa fragilitate humana, ea Concilia ſingulis trienniis fieri mandauit, ad illaque etiam exemptos accedere debere decreuit, priuilegio atque conſuetudine quacunque contraria non obſtantibus: circa hoc autem negligentes pœnas in eiſdem Canonibus (ait) ſe nouerint incurſuros. Quod & Concilium *r* Tridentinum confirmauit: cùm autem Generales ordinum, vt Metropolitani indicentur, nō eſt dubium, quòd Prouinciales, aut Abbates habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, tenētur ad Capitulum cōuocare, iuxta ſui inſtituti decreta. Quæ de triennio in triennium in maiori parte religionum fieri debere eſt ſtatutum *ſ*: & ſicut Synodi Prouinciales Epiſcoporum pro morum correctione, ac controuerſiarum deciſione, & determinatione, ac mandatorum Dei obſeruatione celebrari præcipiuntur, vt ſic deprauata corrigantur, & decreta facere negligētes canonicis pœnis ſubiaceant, ita Capitula generalia (cùm Prouinciales cum ſuo Generali ſint vocati in partē ſolicitudinis Apoſtolicæ) ſunt præcipuè congreganda, vt de reformatione religionis agatur, & obſeruantiarum regulariū omnimoda cura habeatur, & de morū correctione, necnon de controuerſiarum deciſione & determinatione ſententia diffinitiua à Patribus proponatur; hoc enim facere negligentes Generales, & Prouinciales in præfatis Capitulis ego non poſſum à peccato mortali liberare, cùm aliqui nolint Metropolitanum, & Epiſcopos ab hac graui macula excuſare ſi de his iuxta munus Apoſtolicū ipſis impoſitum non agant, quærentes tātùm quæ ſua ſunt & non quæ Ieſu Chriſti, ſicut proh dolor ſolet euenire in Capitulis generalibus & prouincialibus regulariū, in quibus omne tempus in electionibus, & in prouiſionibus Prælatorum, & Officialium conſumuntur, & parum in his quæ pertinent ad morum reformationem, relinquitur, vt & hæc præcipuè efficerentur, Capitula generalia, necnon & prouincialia celebrari conſueuerunt, & præcepto Apoſtolico ad id tenentur regulares, prout ex ſequenti articulo latiùs patebit.

r *ſeſ.* 24. *de refor. c.* 2.
ſ *habetur in* 1. *tom.*

Digitized by Google

ARTICVLVS III.

Quæ vtilitas ex repetitione Capitulorum generalium conſequatur.

RESpondeo dicendo, quòd, vt ante oculos noſtros pateat quãta ſit vtilitas ex repetitione Capitulorum generalium in religionibus, ſi attẽtè conſideremus Cõcilia in ſuperiori articulo adducta, omnibus erit manifeſtũ. Quod etiã ex adducendis latiùs & clariùs apparebit. Rationes enim quæ militant, vt Concilia prouincialia ad minus de triennio in triennium ab Epiſcopis cum ſuo Metropolitano celebrentur, nos vrgent, vt in religionibus Capitula generalia ad minus de triennio in triẽnium fiant: nã prima ratio, quare Metropolitanus, & Epiſcopi aſtringuntur præfata Concilia prouincialia cõgregare, eſt, quia præceptum, quod ad id exequẽdum imponitur, in ſacris Decretis, & Canonibus tam iteratis vicibus repetitur, vt ſuperiori articulo ſatis patet: nam, vt ait,
a Iob. 33. Iob *a* ſemel loquitur Deus, & ſecundò idipſum non repetit; attamen quando idipſum repetit confirmat dictum, & innuit minimè mutari debere, vt in libro
b Geneſ. 41. *b* Geneſis in illa Pharaonis viſione fuit ſatis manifeſtatum, dicitur enim ibi: Quod autem audiſti ſecundò ad eandem rem pertinens, omnium firmitatis indiciũ eſt, eo quòd fiat ſermo, & velociùs impleatur.
c li. 35. mor. c. 8. Quod & notat D. *c* Gregorius dicens quidquid eloquio diuino repetitur robuſtiùs confirmatur, & de præceptis Dei non eſt nobis licitum perquirere rationem: noſtrûm enim eſt ſimpliciter Deo obedire ne videamur filij Adami & Euæ, qui dæmoni quærẽti, cur præcepit vobis Deus, libenter acquieuerunt, & inde eis contigit, vt cùm in honore eſſent, non intellexerunt, & comparati ſunt iumentis, & ſimiles facti
d Bonauent. 3. par. c. 1. ſunt illis. & ſic ait diuus *d* Bonauentura in breuiloquio, dæmon interrogauit de cauſa mãdati, vt rationem dubiam redderet. Et diuus *e* Bernardus ait: Per-
e in epiſt. ad Fratr. de mon. Dei. fecta verò obedientia eſt maximè in incipiente indiſcreta, hoc non diſcernere, quid vel quare præcipitur, ſed ad hoc tantùm niſi vt fideliter & humiliter fiat, quod à maioribus præcipitur, itaque de præceptis Dei nõ eſt licitum rationem petere, nec vlla circa ea eſt admittẽda replicatio; velle enim de illis rationẽ inueſtigare & petere eſt de arbore vetito manducare & Dei ſciẽtiam vſurpare, & plus quàm oportet ſapere. Vera itidem obedientia non ſolùm conſiſtit in voluntate adimplente præceptum, ſed in intellectu firmiter credendo nihil melius, opportunius & vtilius quàm diuinum adimplere mandatum: vult enim Deus, vt eius præcepta ſine glaſſa impleantur, *f* dicens, *Non addatis ad verbum, quod vobis loquor,*
f Deut. 4.
g Deut. 12. *nec auferetis ab eo.* Quod etiam alibi *g* repetit Dominus dicens, *Quod præcipio tibi, hoc tantum facito Domino, nec addas quidquam, nec minuas*, quæ conſiderans *h* Propheta meditans in lege Domini die
h Pſal. ac nocte in hæc verba prorumpens affirmat, *Tu mandaſti mandata tua cuſtodiri nimis.* Si igitur præceptis Dei ſimpliciter, & de plano eſt obediendum, intelligendo in ipſis adimplendis maximum nobis commodum, & vtilitatem contineri, à fortiori id tenemur firmiùs credere, ſi præcepta non ſemel, ſed ſæpeſæpius nobis à Deo intimantur, ſicut præceptum de congregandis Concilijs prouincialibus ab initio naſcentis Eccleſiæ nobis ſæpeſæpius eſt repetitum, quod credendum eſt à Deo fuiſſe datum. Hæc autem ratio militat etiam in celebrandis de triennio in triennium Capitulis generalibus in religionibus, cùm id præcipiatur à Chriſti Domini Vicario ſibi perſuadente non poſſe religionis obſeruantiam conſeruari, nec Labefactatam reparari: niſi præfata Capitula reiterentur, prout in noſtra religione Minorũ de Obſeruãtia Leo X. ordinauit: in Bulla enim vnionis ſtatuit, vt Miniſter generalis, primo triẽnio ſui officij celebrare teneatur vnũ Capitulum generale in partibus, in quibus in ſuo ſexennio non erit Cõmiſſarius generalis, ſcilicet, in partibus, vnde ipſe fuerit aſſumptus, ad quod conueniãt vocales illarũ partium, à quibus aſſumptus fuerit. Et qui ſimiliter aliud Capitulũ in partibus, in quibus aſſumptus nõ fuerit per ſe, vel per ſuum Cõmiſſarium (ad quod omnes vocales illarum partium accedere teneãtur) celebrare debeat. Aut ſuper hoc fiat, quod Generalis Miniſter cum Capitulo generali iudicauerit faciendũ, ita refertur in ordinis *i* Supplemẽto. Et in ordine i Suppl. f. 39. conceſ. 96. Ciſtercienſi de triennio in triẽniũ Capitulum generale, & intermedium celebrari præcepit Eugenius *k* IV. Quod & in alijs religionibus obſeruari vi- k Priuil. 7. n. 2. & priuil. 8. n. 2. & pri. 17. num. 2. demus, licèt enim Metropolitani cum Epiſcopis prouincialibus non celebrent præfata Concilia prouincialia, quos nolo cõdemnare tanquã mortaliter peccantes, licèt patenter præceptum Apoſtolicũ, & conciliare non adimpleant, quia tot grauiſſimos patres, ita cenſurare durum exiſtimo. Attamen in religionibus non poſſum nõ cõdemnare patres Capitula generalia, pro reformatione morum fieri cõſtituta prætermittentes, cùm religiones autoritate Apoſtolica inhærentes præfatis canonicis decretis, ea de triẽnio in triennium celebrare conſueuerint, in quibus ſi de moribus componendis, & de obſeruantia collapſa reſtauranda non curatur, perinde eſt, ac ſi non celebrentur, cùm præcipuum, ad quod fuerunt inſtituta, prætermittatur, & per conſequens præceptum ea celebrandi reuera non impleatur.

Secunda ratio, quare Concilia prouincialia ſæpiùs celebrari mandatum eſt, vt videatur quomodo Epiſcopi in ſuo munere exercendo ſe gerant, & villicationis ſuæ reddant rationem, prout in Concilio Tridentino *l* ſatis innuitur, & defectus emendentur, l Seſſ. 23. de refor. c. 5. prout in iure *m* innuitur, & ſic præcipitur, vt defectus in Concilijs prouincialibus proponantur, & ſtrictè ſyndicentur in ratiociniis præſtandis. Quæ ratio etiam militat in regularibus; ad hoc enim Capitula generalia fiunt, vt Generales, & Prouinciales, & alij Prælati viſitentur, & eorum defectus publicè puniantur, vt ſucceſſoribus ſint in exemplum, & metu pœnæ ſaltem à ſimilibus patrandis ſe abſtineant. m c. quapropter 18. diſt. Conc. Trid. vbi ſup. c. 5. & c. 18. & ſeſſ. 24. de refor. c. 18. & ſeſſ. 25. de refor. c. 14. & 22.

Tertia ratio, quare de triẽnio in triennium ſaltem debent celebrari Concilia prouincialia eſt, quia aliqua decreta Conciliorum vniuerſalium, & conſtitutionum Pontificalium obliuione, aut alia cauſa trãſgredi poſſunt, & tranſgreſſa ſunt, & ſic poteſt contra ea allegari moribus vtentium non eſſe comprobata, & iam per non vſum non obligari, quod certè in maximum detrimentum Eccleſiæ vniuerſalis cedit, vt omnibus eſt compertum. Eccleſia enim cum obſeruatione prædictorum decretorum, & conſtitutionum progreditur, quaſi aurora conſurgens, à quibus eneruatis, & per non vſum ſublatis, poſſumus de ea illud Hieremiæ *n* dicere. Quomodo obſcuratum eſt aurum, & mutatus eſt color optimus, n Hieremiæ Thren. 4. & ipſa Eccleſia, vt gemibunda deplorat hanc maximam calamitatem dicens, Quis mihi det, vt ſim iuxta menſes priſtinos, ſecundùm dies, quibus Deus cuſtodiebat me, quando ſplendebat lucerna eius ſuper caput meum, ad lumen eius ambulabam in tenebris ſicut fuit in diebus adoleſcentiæ meæ, Iob 29. quando ſecretò Deus erat in tabernaculo meo,

quando

Digitized by Google

quãdo erat Omnipotens mecum,& in circuitu meo pueri mei, quando lauabam pedes meos butyro, & petra fundebat mihi cibos olei, quãdo procedebam ad portam ciuitatis,& in platea parabant cathedram mihi. Videbant me iuuenes, & abſcondebantur, & ſenes aſſurgentes ſtabant, principes ceſſabant loqui, & digitum ſuperponebãt ori meo, vocem ſuam cohibebãt duces,& linguæ eorum gutturi ſuo adhęrebant. Hæc Iob nomine Eccleſiæ nobis ſcripta reliquit, qui vltrà nomine ipſius ſuam præuidens calamitatem progreditur, dicens: Ecce clamabo vim patiens,& nemo audit, vociferabor,& nõ eſt qui iudicet, ſemitam meam circunſepſit,& tranſire non poſſum, & in calle meo tenebras poſuit, ſpoliauit me gloria mea, & abſtulit coronam de capite meo, diſtraxit me vndique & pereo, & quaſi auulſæ arboris abſtulit ſpem meam, iratus eſt contra me furor eius & ſic me habuit quaſi hoſtem ſuum, ſimul venerunt latrones eius,& fecerunt ſibi viam per me & abſconderunt in gyro tabernaculum meum: fratres meos longè fecit à me, & noti mei, quaſi alieni receſſerunt à me, dereliquerunt me propinqui mei, & qui me non nouerunt, obliti ſunt mei inquilini domus meæ,& ancillæ meæ ſicut alienum habuerunt me,& quaſi peregrinus fui in oculis eorum, ſeruum meum vocaui,& non reſpondit, ore proprio deprecabar illum. Halitum meum exhorruit vxor mea & orabam filios vteri mei, ſtulti quoque deſpiciebant me,& cum ab eis receſſiſſem, detrahebãt mihi, abominati ſunt me quondam conſiliarij mei, & quem maximè diligebam auerſatus eſt me, pelli meæ conſumptis carnibus adhęſit os meum,& derelicta ſunt tantummodo labia circa dentes meos: miſeremini mei ſaltem vos amici mei, quia manus Domini tetigit me, quare perſequimini me, ſicut Deus, & carnibus meis ſaturamini. Hi in ſpiritu ſunt Eccleſiæ ſecundùm ſanctos Patres, in his temporibus clamores, quæ ipſius Dei imprecatur auxilium, vt ad ætatem adoleſcentiæ ſuæ eam reducere dignetur, & ipſius manus diſſolutæ confortentur, & neruis decretorũ, & Canonum Apoſtolicorum, quibus procedens ſpiritu Domini ſuper aquas ferebatur vegetetur, ne cum veritate poſſit deflere dicẽns, adhæſit os meum pelli meæ, & derelicta ſunt tantummodo labia circa dentes meos. Quæ reſtitutio per concilia generalia, & prouincialia ab initio ipſius Eccleſiæ ſæpe & frequenter celebrata fieri conſueuit.

Hæc autem ratio etiam in religionibus militat, in quibus ad ipſarum reformationem,& ad recuperandum antiquum nitoré Capitula celebrantur; ſi enim in ipſis non fiant ad minus de triennio in triennium Capitula generalia, conſtitutiones editæ,& factæ in aliis Capitulis pro obſeruatione regulari frangi poſſint, & ſic eorum non vſu allegato obliuioni traderentur,& regularis obſeruãtia, non ſolùm non reciperet augmentum, ſed etiam vſque ad profundum exinaniretur; ſicut ſi religiones perluſtramus, videbimus aliquas ſpiritu exinanitas,& vſque ad profũdum emerſas, quia licèt Capitula ipſa generalia cõtinuarentur,& de triennio in trienniũ fiant, in ipſis tamen ferè omnia quæ tractantur, ad electiones Pręlatorum & Officialium reducuntur,& de obſeruantia proprij inſtituti,& regulæ parum, aut nihil agitur, cùm illud, quod principaliter in his ventilari & conſuli oportet, ſit morum reformatio,& inſtituti proprij omnimoda obſeruatio. Quibus cùm deficiat iſte ſubſtantialis cibus, aliquas fame perire propriis oculis videmus, & propinquantes morti ſuum mortis periculum deplorant, prout infrà oſtendemus.

Quarta ratio, quare præfata Concilia debent celebrari, eſt, quia hæreſes pullularunt ex eo quòd non celebrãtur. Principalis enim cauſa, quare in Alemania, Anglia, Scotia, Flandria, & Gallia hæc maxima peſtis ſerpit, fuit, quia Metropolitani ab his Cõciliis ineundis ceſſauère, prout deplorat Anaſtaſ. *a* Conſtantinopolitanus loquens de ipſis, dicens ſi aſſiduè ea celebrentur, reformationem Eccleſię cauſabũt,& hæreſes extirpabuntur: ipſa autem cõtinuò celebrata naſcentes hæreſes ſtatim & breuiter extirpabunt, quæ ſi per aliquod tempus diſſimulãtur, ſumptis viribus difficilè deſtruantur, & ſic in ſpiritu dicit diuina Scriptura, *Capite nobis vulpes paruulas, quæ demoliuntur vineas*, ſignificans iſta genimina viperarum ſtatim in ſuo ortu debere in Conciliis prouincialibus capi, ne vineam Domini Sabaoth iam ætate prouecta demoliantur. Vide quid circa hoc nobis ſcriptum reliquerit diuus Iſidorus *b*. Canones generalium Conciliorum tẽporibus Conſtantini cœperunt: in præcedentibus námque annis perſecutione feruente docendarum plebium minimè dabatur facultas, inde Chriſtianitas in diuerſas partes ſciſſa eſt, quia non erat Epiſcopis licentia conueniendi in vnum, niſi tempore prædicti Imperatoris. Aduertite etiam quid ſcripſerit D. Hieronymus ad Ruſticum *c*, Eccleſia habet Senatum Presbyterorum. Et infrà, Roboam filius Salomonis, ideo perdidit regnum, quia audire noluit Presbyteros ſuos. Senatum quoque Romani habebant, cuius conſilio cuncta agebant, & nos habemus Senatum noſtrum cætum presbyterorum. At nemo poteſt negare D. Hieronymum per cætum Presbyterorum Senatum Epiſcoporum intelligere. Quod ex phraſi huius ſancti Doctoris, & Patrum ſui temporis ſatis conijcitur. Quod & ipſum innuit diuus Paulus *d* dicens, *Attendite vobis, & vniuerſo gregi in quo Spiritus ſanctus vos poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei, quam acquiſiuit ſanguine ſuo*, quo in loco de Epiſcopis in vnum congregatis videtur Apoſtolus verba facere, qui in locum Senatus Apoſtolici ſucceſſerunt. Quæ omnia confirmantur ex iis, quæ propriis oculis conſpicimus. Nulla enim prouincia in temporalibus, ſine Senatus quotidiano conſilio potuit gubernari, à quo deſtituta ſtatim periit. Ex qua experientia claré patet etiam Eccleſiam Dei ſimile in ſpiritualibus naufragium paſſuram, ſi ab iis Epiſcoporum Senatibus deſtituatur, & Concilia prouincialia continuò minimè celebrentur.

a Epiſt. 2.

b Iſido lib. 7. etymol. ca. 13.

c 16. q. 2.

d Act. 20.

Hæc autem ratio etiam militat in religionibus, in quibus ſi deficiant Capitula generalia, in quibus de regula, quam regulares ſunt profeſſi, non agatur, hæreſes, vt ita dicam contra regulam inſurgerent, ſicut quotidie à fratribus, ſe ipſos amantibus, cernimus pullulare, pro quibus ſedandis neceſſarium eſt, vt patres Obſeruantiæ regularis zelatores in vnum congregentur, vt de intellectu proprij inſtituti agatur,& ſecundùm mentem legiſlatoris explicetur, & ad vnguem declaratum ſeruetur, & fiat perpetua & inuiolabilis conſtitutio, qua caueatur, vt ſicut pro confeſſariis lectio moralis Theologiæ in cõuentibus perpetuatur; ita etiam aliquod tẽpus ad tractãdum de intellectu proprij inſtituti cuiuſcumque religionis reſeruetur, vt omnes ſciant quomodo paupertas ſit ſeruanda, & caſtitas,& obedientia promiſſa, ſit præ oculis habenda.

Quinta ratio, quare neceſſarium omnino eſt pręfata Concilia prouincialia celebrari, eſt, quia ceſſantibus Epiſcopis ab ipſa, tam neceſſaria celebratione propter hoc conſequenter ceſſat correctio morum, imò & delinquentium, & laici mittentes falcem in meſſem alienam, de reformatione Eccleſiæ

Digitized by Google

agunt opus alienũ, ab eis ſibi aſſumentes, affirmantes ipſos in ſubſidiũ poſſe ſe in rebus Eccleſiaſticis intromittere, cum Eccleſiaſtici, ad quos ſolicitudo hęc efficiendi ſpectat, negligentiores, vt par eſt, ſe in omnibus oſtendant, ita vt iam prædicatores in publicis concionibus eorum nimiam negligentiam redarguentes auxilium ſæculare implorare ad reformationem Eccleſiaſticæ diſciplinæ videantur, in fa-
a Matth.5. uorem ſuæ ſententiæ illam Chriſti *a* Domini autoritatem adducentes, ſcilicet, Epiſcopos eſſe ſal terrę, quòd ſi ſal euanuerit, in quo ſalietur, ad nihil valet vltrà, niſi vt mittatur & conculcetur ab hominibus. Quam in hunc modum intelligunt, ſcilicet, quòd Epiſcopi ſunt ſal terræ, cùm inſimul congregati Eccleſiam à putredine reſeruent, etſi Epiſcopi euanuerint de officio ſalis, nihil curantes in quo ipſi ſalientur, cùm hominem non habeant, vt ab ipſo ſalem recipere poſſint, certè ad nihilum valent vltrà, niſi vt mittantur foras, & conculcentur ab hominibus: non gerentibus enim ſe Epiſcopis, ſicut decet, & ſe, & ſuas oues minimè corrigentibus, quid reſtat, niſi vt laici in ipſorum correctione ſe intromittãt, ipſoſq; paruipendant, & eorum autoritatem pedibus conculcent, contra id quod ſancti Patres ſcriptum ipſis, & omnibus reliquerunt; ille enim famoſus ſanctus Oſius Cordubenſis in hiſtoriis Eccleſiaſticis, & in conciliis celeberrimus, prout refert Anaſtaſius Magnus in epiſtola, quam ſcribit ad ſolitariam vitam agentes, Imperatorẽ alloquens ait, Ne te immiſceas Eccleſiis, nec nobis in hoc genere præcipe, ſed ea potiùs à nobis diſce, tibi Deus imperium commiſit, nobis quæ ſunt Eccleſiæ concredidit, &c. ſi iſtud eſt officium Epiſcoporum, quid commune habet cum eo Imperator? & infrà: Quis enim non meritò dicet eam ipſam abominationem deſolationis eſſe, quæ à Daniele Propheta dicta eſt ſtantem in loco ſancto? Contra id etiam, quod nobis præcipit diuus Paulus dicẽs, ſeniorem te ne increpaueris, in quo loco prohibet ſæculares, ne verba increpationis in preſbyteros, per ſeniores ſignificatos prorumpant. Denique neceſſarium eſt, vt Epiſcopi ſe ipſos & clerum corrigant, ne eiecti, tanquam ſi non eſſent Eccleſiaſtici, foras in manus incidant ſæcularium, & ab ipſis de corrigendis eorum moribus agatur: obliti enim ſuæ propriæ ſalutis nihil aliud audiùs cupiunt, quàm ſuper illos habere poteſtatem, & eorum vitam cõponere, quam & linguis doloſis, velut carbonibus deſolatoriis maculare, & deſtruere ſæpeſæpius conantur, & pedibus calcare eos paruipendendo non deſinũt.
b Deut.25. Quod apud Deuteronomium *b* videmus figuratum, iuxta id quod nobis ſcriptum reliquit Auguſtinus: dicitur enim ibi, Quando habitauerint fratres ſimul, & vnus ex eis abſque liberis mortuus fuerit, vxor defuncti non nubet alteri, ſed accipiet eam frater eius, & ſuſcitabit ſemen fratris ſui, & primogenitum ex ea filiũ nomine illius appellabit, vt non deleatur nomen eius ex Iſraël: ſi autem noluerit accipere vxorem fratris ſui, quæ ei lege debetur, perget mulier ad portam ciuitatis, & interpellabit maiores natu, dicetque, non vult frater viri mei ſuſcitare ſemen fratris ſui in Iſraël, nec me in coniugem ſumere, ſtatimq; eum acerſiri cũ facient, & interrogabunt; ſi reſponderit, nolo eam vxorem accipere, accedet mulier ad eum coram ſenioribus, & tollet calciamentum de pedibus eius, ſpuetque in faciem illius, & dicet, ſic fiet homini, qui non ædificat domum fratris ſui, & vocabitur nomẽ illius in Iſraël Domus diſcal-
c Auguſt. contra Fauſt. li.32 ciati: *c*. Auguſtinus enim cõtra Fauſtum hanc figuram hoc modo interpretatur: In mãdatis veteris Teſtamenti pro crimine obiicitur, quòd vxorem fratris ad hoc frater iuſſus eſt ducere, vt non ſibi, ſed illi ſobolem ſuſcitaret eiúſque vocaret nomine, quod inde naſceretur, quid aliud in figura præmonſtrat, niſi quia vnuſquiſque Euangelij prædicator ita debet in Eccleſia laborare, vt defuncto fratri, id eſt Chriſto, ſuſcitet ſemen, qui pro nobis mortuus eſt, & quod ſuſcitatum fuerit eius nomen accipiat. & infra: At verò qui electus ab Eccleſia miniſterium euangelizandi tenuit, ab ipſa Eccleſia meritò dignéque contemnitur. Hoc eſt enim quod in eius faciem iubetur expuere, non ſanè, ſine ſigno huius opprobrij, vt calceamẽto pedis vnius exuatur, ne ſit in eorum ſorte, de quibus Apoſtolus *d* ipſe ait: *Et calceati pedes in* *d Ad Eph.1.*
præparatione Euangelij pacis, & de quibus commemorat Propheta *e*, *quàm ſpecioſi pedes eorum, qui an-* *e Iſai.25.*
nunciant pacem, qui annunciant bona. Qui enim ſic Euangelicam fidem tenet, vt & ipſi proſit, & Eccleſiæ prodeſſe nõ renuat, bene intelligitur vtroque pede calciatus. Qui autẽ ſibi putat, quia credit, ſatis eſſe conſultum: curam verò lucrandorum refugit aliorum, diſcalciati illius non figuratum ſignificauit, ſed in ſe impletum portabit opprobrium. Hæc Auguſtinus. Ex quibus colligitur, qua ſolicitudine teneantur Epiſcopi (quorũ proprium munus eſt Euangelium prædicare) filios ſpiritualiter generare, ſemẽ Chriſto Domino fratri ſuo mortuo ſuſcitando ſicut D. Paulus *f* ſe feciſſe commemorat increpãdo illos, *f 1. Cor.1.*
quos genuerat nõ carnaliter, ſed ſpiritualiter. Nunquid Paulus *g* pro vobis crucifixus eſt, aut in nomine *g 1. Cor.1.*
Pauli baptizati eſtis? tanquam ſi diceret defuncto fratri, vos genui, Chriſtiani vocabimini, nõ Pauliani. Quod munus ſi adimplere Epiſcopi noluerint bono exemplo non quaſi aërem verberantes, & corpus ſuum & ſuarum ouium caſtigantes, & à ſua deprauata libertate in ſeruitutem redigẽtes, ſed totam ſuam ſubſtantiam in terram effundentes, & ſuis propriis temporalibus ſatis facientes, quęrendo vnuſquiſque eorum, quæ ſua ſunt, nõ quæ Ieſu Chriſti, maioricatus fundando, & familias ſuas magnificando, theſaurum non in cœlis congregando, vbi neque fur, nec tinea demolitur, ſed in terra, in qua fures effodiunt opprobriũ vnius pedis diſcalciati conſequentur, imò audebunt in faciem cum ignominia eorum Eccleſiaſticæ autoritati reſiſtere, & continget eis illud, quod impio Onam eueniſſe tradit diuina Scri-
ptura *h*, qui ſciens non naſci ſibi filios introiens ad *h Gen.c.38.*
vxorem fratris ſui ſemen fundebat in terram, ne liberi fratris nomine naſcerentur, idcirco percuſſit eum Dominus eo quòd rem deteſtabilem faceret; ab ipſis enim autoritas permittẽte Deo licèt non auferatur, gladius tamen eorum ita hebetabitur, vt non ſint potentes in opere, & ſermone. Huc pertinet illud, quod Simon de Caſſia dixit explicans illud
Marci *i*, quando Herodes reprehenſus fuit à Ioanne, quòd acceperit vxorem fratris ſui, ait enim, & *i Marc.6.*
quod Herodi non licet, nec licet Eccleſiaſtico viro iuſtitiam ſæcularem vxorem, iam factam fratris ſæcularis accipere, nec Principi ſæculari licet iuriſdictionem Eccleſiaſtici Principis in aliquo vendicare, quòd ſi propriis huiuſmodi Principes contentarentur vxoribus, nõ tot ſtragibus Chriſtiani populi quaterentur. Ne autem huiuſmodi ſtrages in Eccleſia eueniant, neceſſarium eſt, vt Archiepiſcopi, cum ſuis prouincialibus Epiſcopis in vnum de triennio in triennium congregẽtur, vt in his congregationibus modus præfigatur, quo vitia caſtigentur & Eccleſia ab his malis expurgetur, & reformatio Eccleſiaſticæ diſciplinæ deſiderata ſuccedat; ait enim D. Auguſtinus condiendis, & extinguendis putoribus Apoſtolicum ſalem miſit Chriſtus in mundum, quòd ſi ſal euanuerit, in quo ſalietur? non igitur Epiſcopi viam vanitatis ingrediantur, & nec terrenis, & temporalibus

bus implicentur curis, & equites parando dicentes autoritati Eccleſiæ his temporibus hoc eſſe neceſſariũ, propter quod percutiet eos Dominus eo quòd rem deteſtabilem faciunt erubeſcentes opere prędicate Euágelium, in quo nõ in curribus, & equitibus virtus Dei eſt, & ſemper erit. Ne tãdem præfata percuſſio à ſæcularibus infligatur, Concilia prouincialia, ab Epiſcopis ſunt ſæpe reiteranda.

Hæc autem ratio maximè militat in religionibus in quibus quia Prælati non ſemper curãt de his, quæ ſunt Chriſti, congregando Capitula generalia, de obſeruantia proprij inſtituti agatur, nec de perſeuerantia in virtute, & profectu ſpirituali tractatur, nec conſulitur, quomodo extirpentur vitia, & ambitiones, nec praui Religioſi, & tyrannici Prçlati caſtigantur, vt metu pœnæ à delictis & à tranſgreſſionib⁹ proprij inſtituti alij ſe abſtineãt, aliqui Religioſi prætextu reformationis ad tribunalia Eccleſiaſtica, necnon ſęculãria recurrunt in maleuolis chartulis verenda patrum falſo reuelando, hi ſunt murmuratores, queruli, ſecundùm deſideria ſua ambulantes, & os eorum loquitur ſuperbiã, mirantes perſonas quæſtus gratia, ſemetipſos paſcentes, nubes ſine aqua quæ à ventis circumferũtur, arbores autu-
a *Iude c.* 1.
mnales infructuoſæ, bis mortuæ *a* eradicatæ, fluctus feri maris, deſpumantes ſuas confeſſiones, ſydera errantia, quibus procella tenebrarũ ſeruata eſt in æternum, quos vt tales debent præfata tribunalia recipere, nõ vt bonos Religioſos, qui vidẽtes ſuas Religiones viduas, & à viris ſuis derelictas intra clauſtra ingemiſcunt deſiderantes eas à ſeruitute corruptionis
b *Ad Rom.* 8.
liberari *b* in libertatem gloriæ filiorum Dei; probi enim regulares adoptionem filiorum Dei expectant, & redemptionem corporis ſuæ religionis intra ſe gementes, & non foris extra clauſtra vociferantes ſuam religionem dehoneſtantes; Spiritus enim ſanctus poſtulat pro ipſis gemitibus inenarrabilibus. Et cùm præfati mali religioſi in tenebris ambulent, & lucem odiant, ad præfata tribunalia recurrũt intelligentes eas cauſas regulares ignorare, & ſic ea facillimo negotio poſſe fallere, quæ zelo imperãdi in monachos magis, quàm eos reformandi munus non ſuum libenter aſſumunt, & neſcientes, ſe & ſuam familiam in his quæ pertinent ad ſuum ſtatum gubernare, volentes reformare religiones ipſas pedibus conculcant, non curantes de ſpirituali generatione filiorum, ſed adulterantes munus ab eis libenter aſſumptum deſiderant vocari ab hominibus Rabbi, primas cathedras prętendunt, & apud Principes ſæculares famam ſuæ reformationis cum maxima regulariũ apud ſæculares deformatione auẽtare præcipuè intendunt, & loco reformationis deformationem introducunt. Nec hoc eſt mirum cùm ea quæ ſunt monaſticæ vitæ, neſciant, & artem reformandi regulares intra clauſtra vbi docetur, & ſcitur, minimè didicerint, propter quod Canones ſacri ordinauerũt, ne homines diſparis religionis poſſint eſſe religioſo-
c 2. *tom.* 9.
rũ Prælati, prout in ſecũdo Tomo *c* late probatũ eſt. Propter quod ſummis precibus contẽdo, & obſecro dominos meos Prælatos regulares, vt ſint verè ſal, quo ſale putores ſuarum religionum extinguantur,
d *Iſai.* 42.
& membra ſana cõfortentur, calamum *d* quaſſatum non conterant, & lignum fumigans non extinguãt, in veritate iudicium educant, nec ſint triſtes, neque
Iſai. 25.
turbulenti, fiant fortitudo pauperi, fortitudo egeno in tribulatione ſua, ſpes à turbine, vmbraculum ab ęſtu, auferãt lachrymam ab omni facie, & opprobriũ religionis ſuæ auferant de vniuerſa terra, iudicẽt in
Iſai. 11.
iuſtitia pauperes, & arguant in æquitate pro mãſuetis religionum filiis, & quando neceſſarium fuerit, percutiant rebelles, & corrigi nolentes virga oris ſui & ſpiritu labiorum ſuorum interficiant impios, conſiderãtes ipſos ad reſtaurationem religionis debere procurare, vt ſuper eos requieſcat ſpiritus Domini, ſpiritus ſapiẽtiæ & intellectus, ſpiritus cõſilij & fortitudinis, ſpiritus ſcientiæ & pietatis, & quòd debent eſſe repleti ſpiritu timoris Domini, in quibus donis magis de oleo miſericordię, quàm de vino fortitudinis, & timoris continetur, cùm dona conſilij, intellectus, ſcientiæ, & pietatis ad miſericordiæ manſuetudinem ſpectẽt, & miſericordia iuſtitiam debet exaltare. Hæc enim omnia ad medendum infirmis, & ad laſſata membra confortanda ſunt permaximè neceſſaria, & vt talia Chriſtum Dominum Redẽptorem, & verum mundi medicum, & reformatorem ea fore habiturum nobis vaticinatus fuit Propheta Iſaias. Ea igitur ſuauitate, & zelo deprecor, vt ſuas religiones regant, vt ex ſuo regimine ad recurrendum ad extranea tribunalia occaſio à fratribus inquietis minimè ſumatur, qui quæſito colore redimendæ vexationis, ad ea properant, vt eorum vulneribus particularibus procedẽtibus ex proprio amore medicina pro libito adhibeatur, nõ vt bono communi conſulatur anhelantes tales viſitatores conſequi, ita neſcientes ea, quæ ad regimen regularium ſpectant, vt eorum auribus poſſint prurire, & cõmodum ſibi proprium reportare, qui pro putoribus extinguendis religionem magis putridam relinquunt, & loco reformationis relaxationes introducũt, & pro pace propagãda inimicitias, ſectationes & iurgia plena odio in religionibus relinquũt, & cùm eorũ officium ſit procurare optimos, prouidere in Prçlatos, loco horum, in alios ſe beneuolos oſtendunt, qui patres religionum ab eis cõſtituti ipſas funditus euertunt. Nullus enim poteſt (vt iam dixi, & iterũ dico) religionem reformare niſi ille qui experiẽtia infirmitates religioſorum cognoſcẽdo figmẽtum eorum adeptus eſt. Vide quid dicat diuus Paulus *e* de Chriſto generis humani reforma- e *Ad Hebr.* 5.
tore, *& quidem cùm eſſet filius Dei didicit ex his quæ paſſus eſt, obedientiam, & conſummatus factus eſt omnibus obtemperantibus ſibi cauſa ſalutis æternæ.* Notanda enim ſunt illa verba, *cùm eſſet filius Dei,* per quæ ſignificatur Chriſtum Dominum eſſe ſanctum, immaculatum, ſegregatum à peccatoribus excelſiorem cœlis factum, in quo reconditi ſunt theſauri, ſcientiæ, & ſapientiæ Dei, qui vt hominibus eſſet Pontifex, ordinatum eſt à Deo, vt diſceret ex his quæ paſſus eſt, obedientiam, vt eandem obediẽtiam hominibus poſſet imponere ſuis infirmitatibus proportionatã, & vt proportionata, & eorum imbecillitati accommodata ab eis libenter acceptaretur, vt ita generi humano eſſet ſal, & conſummatus factus eſſet omnibus obtemperantibus ſibi cauſa ſalutis æternæ: ſi igitur, vt filius Dei, in quo ſunt talia recondita, vt nobis obedientiam imponere poſſit, & nobis obtemperantibus obedientia eſſet cauſa ſalutis ęternæ fuit neceſſariũ, vt ex his quæ paſſus diſceret obedientiam, quam imponere debebat hoc ſic Deo diſponente, qui diſponit omnia ſuauiter, neſcio certè quomodo religioſis poſſit imponere obedientiam, quæ ipſis ſit cauſa ſalutis æternæ, & reformationis prętenſæ, ille qui totus in peccatis natus, & cum publicanis & peccatoribus conuerſatur, & in quo non ſunt reconditi theſauri ſcientiæ & Sapientiæ *f* Dei, cuius cogitationes ſunt timidæ, & incertæ prouidẽtiæ propter corporis corruptionem, quod aggrauat animam, cuius terrena inhabitatio deprimit ſenſum multa cogitantem, & qui nunquam ex his quæ paſſus eſt, didicit obedientiam, imò comedit quotidie ſplendidè, & nutritur in croceis, & huius mũdi ſtercora amplexatus eſt, in Curiis Regum vitam, & redditus magnos conſumens, vt dignitates in ſæculo

nanciſcatur? Principes igitur Eccleſiaſticos & ſęcu-
lares conteſtor, & per viſcera miſericordiæ Dei no-
ſtri apud eos ego minimus expoſtulo, ne ſint prurię-
tes auribus, & ne ad fabulas horũ malorum religio-
ſorum ſe conuertant, imò ad veritatem ſuum con-
uertant auditum. Veritas eſt autem quòd hi quęrunt
tantùm quæ ſua ſunt, & vt ſingularis ferus ſuam vo-
lunt religionem depaſcere; ſingularis enim ferus illi
cenſendi ſunt, qui ſibi ſolis, & non bono communi
Iſa. 32. conſulunt. Et ſi neceſſarium fuerit eos audire Viſita-
tores eiuſdem religionis patres bonos, & expertos
conſtituant, qui ſciant diſcernere inter lepram, & le-
pram, quorum ſit opus iuſtitiæ pax, & cultus iuſtitiæ
ſilentium, & intra clauſtra regularia ſine ſtrepitu tes
& ſeditiones component, & non alterius claſſis etiã
doctos, & illuſtres in prudentia viros, qui deſiderantes ſe videri ſapientes, & religionis obſeruantiæ ze-
latores vani facti ſũt, & eorum voces foris in Curiis
Regum ſonari, & audiri cupiunt, quibus auditis eorũ
fama euolet, vt ita hominibus placeant contra id
quod coadiutor maximus reformationis mundi de
Ad Galat. 1 ſe dixit, ſi adhuc hominibus placerem Chriſti ſer-
uus non eſſem, videant, quid Deus Opt. Max. de
Chriſto Redemptore noſtro, quem miſit reformare
Iſai. 42. mundum, ait per Iſaiam, Ecce ſeruus meus, ſuſcepi
eum, electus meus, cõplacuit ſibi in illo anima mea,
dedi ſpiritum meum, ſuper eum iudicium gentibus
proferat, clamabit neque accipiet perſonam, nec au-
dietur vox eius foris. Et ſi dixerint mihi, quòd fratres
de religione ſi ad viſitandum & reformandum aſ-
ſumantur, facilè perſonas accipient, cùm in reli-
gione omnes ſint conſortes, & alter alterius onera
portet. Reſpondeo id aliquando poſſe continge-
re, ſed huic malo, remedio prouideri poteſt, vt ſci-
licet tales viri eligantur ad hoc miniſterium peragẽ-
dũ, qui prudentia, ſciẽtia, ſanctitate in regimine ſint
ita probati, vt de eis ſecundùm humanum iudicium
nihil ſiniſtrum poſſit ſuſpicari. Et ſi inuenti fuerint
perſonas hominum accipere, hoc erit ratum cũ pro-
cedat ex malitia, cuius peccata non ſunt ita ordina-
ria, ſicut ea, quæ ex fragilitate, & ignorantia originẽ
trahunt, quibus illi qui exiſtentes in ſęculo, ad viſi-
tãdas & reformãdas religiones aſſumuntur, inuoluũ-
tur; hi enim ex fragilitate humana, vt ſuis præten-
ſionibus indulgeãt, & ex ignorantia cùm de regimi-
ne regularium parum, aut nihil ſciant, putant malum
bonum & bonum malum, & dextera eorum eſt dex-
tera iniquitatis: ipſos autem Eccleſiaſticos, qui à ſin-
gulari fero has vineas Domini Sabaoth deuaſtante
ad reformationem religioſorum inuitantur, obſecro,
vt attẽdant ad id quod ipſis & nobis Spiritus ſãctus
ſcriptum apud Iſaiam reliquit. Ait enim, apprehẽdit
Iſai. 4. vir fratrem ſuum domeſticum patris ſui dicẽs, veſti-
mentum tibi eſt. Princeps eſto noſter, ruina autem
hęc ſub manu tua. Reſpondebitque in illa die dicẽs,
Non ſum medicus, & in domo mea nõ eſt panis ne-
que veſtimentum, nolite me conſtituere Principem
populi. Hoc enim diuino oraculo edocti, ſi ipſis di-
catur quod habent ſcientiam, prudentiam & auto-
ritatem, vt poſſint, ſi opus fuerit, in virga ferrea re-
formare religionẽ, & vt poſſint euellere, deſtruere,
diſperdere, & diſſipare patres religionũ, qui pręſunt
in auſteritate, ſub quorũ poteſtate omnes ſubiiciun-
tur, & de lapidibus filios Iſrael ſuſcitare, & ipſos lo-
co aliorũ plantare vt ita obſeruantia regularis refor-
metur, & deleatur iniquitas & finem accipiat pecca-
tum, reſpondeãt talia dicẽtibus. Non ſumus medici,
& in domo noſtra non eſt panis neque veſtimẽtum,
non habemus vitæ monaſticæ experientiam, vt poſ-
ſimus monachos curare, nec ſtudia noſtra ad huiuſ-
modi regimen directa ſunt propter quod in domo
noſtra, huius regularis regiminis maxima eſt paupe-
tas, ideo nolite nos conſtituere huius reformationis
Principes, non hoc pertinet ad officium noſtrum: &
adeò nolumus nos in huiuſmodi quæſtionibus im-
miſcere ne à Domino ſicut Ozias caſtigemur eo *2. Paral. ca. 26.*
quòd munus Sacerdotij voluit vſurpare, inuitate &
conſtituite eos, qui ad id habent ſufficientem ſciẽtiã
experientia quotidiana acquiſitam; ſi enim domui
noſtræ præeſſe neſcimus, & ad præſidendum eis cũ
quibus quotidie conuerſamur, quorũ mores cogno-
ſcimus, quorum inclinationes penetramus, quorum
finem in ſuis actionibus quotidie & aſſiduè cõtem-
plamur, apud noſmetipſos eſſe inſufficientes iudi-
camus, quomodo religionis diligentiam in reforma-
tione habebimus? Cùm ſimus reſpectu huius refor-
mationis, & præſtantiſſimi regiminis, ſicut ablactati
à lacte auulſi ab vberibus. Denique vt huic diſcurſui
finem præbeam vnum certiſſimum ante Dominum
noſtrum Ieſum Chriſtum, qui noſcit corda hominũ,
audeo affirmare, quòd quando religio per Eccleſia-
ſticos reformatur, potiùs deformatur, cùm in ea ſe-
ctationes, odia, contentiones, diſcordię, & inæquali-
tas iuſtitiæ cum maxima perturbatione relinquatur,
& loco benedictionis maledictio ſuum ſatis ploran-
dum effectum ſortiatur. Ne igitur hoc malum con-
tingat frequentia Capitulorum generalium in reli-
gionibus eſt perquam maximè neceſſaria, vt de ob-
ſeruãtia regulari agatur, & omnia in his ita compo-
nantur, ita vt regula cuiuſcumque inſtituti pro poſſe
obſeruetur, omnia ad hunc finem media apponẽdo;
ſi enim in pręfatis Capitulis ambitioni pręcipuè ope-
ra datur, & religioſi rebus temporalibus implicãtur,
& vnuſquiſque ſuum proprium commodum prætẽ-
dit, parum, aut nihil de bono communi agẽdo repe-
titio Capitulorũ ad parum vtilis eſt, & religioſis in-
quietis non adhibetur modus, quo aures Tribunaliũ
ſęcularium, & Principum ab eis non concitentur, &
ſuas confuſiones non euomãt, imò ab actis in Capi-
tulis in vnum inuitãtur, vt apud præfata Tribunalia,
& Principes inſoleſcãt. Et ſi proh dolor, videmus re-
ligionis obſeruantiam labefactatam, quia in pręfatis
Capitulis non de ea, ſed de conſecutione officiorũ,
& promotione ad dignitates, & de exemptione ali-
quorum, & de præcedentia multorum totum tem-
pus celebrationis eorum conſumitur; ſi enim in eis
generales, & patres ordinis haberent cor vnum &
animam vnam, & inſimul congregati de ſolo bono
communi agerent nõ ſinẽtes ſingularem ferum re-
ligionem depaſcere, ipſi totis viribus reſiſtendo non
eſſet obſcurum aurum religionis, nec eſſet mutatus
eius color optimus, neque lapides ſanctuarij diſperſi
eſſent in capite omniũ platearum extra clauſtra va-
gantes, nec filij Sion inclyti amicti auro primo reli-
gionis eſſent reputati, vt vaſa teſtea, opus manuum
figuli in circuitu ambulãtes, quęrentes fauores Prin-
cipum Eccleſiaſticorum & ſęculariũ & ſuorum fra-
trum monachorum, vt officia in ordine adipiſcãtur,
nec qui veſcebãtur in ſęculo, voluptuoſè interirent
in via, nunquam perfectionem attingentes, pro qua
quærenda tanquam in viam ad eam conſequendam
intrauerunt, & Deo ſe per profeſſionem dedicaue-
runt, neque qui in mundo nutriebantur in croceis
habentes magnos redditus, opulentos maioratus at-
que maximas diuitias, & dignitates ad eam perueni-
rent miſeriã, vt de ipſis iure optimo poſſit dici quòd
amplexati ſunt ſtercora, id eſt, omnia huius mundi
caduca, quæ vt ſtercora reputare debuerant, vt Chri-
ſtum Dominum lucrifacerent. Nec ad eum deueni-
rent regulares ſtatum, vt nõ ſolùm interiora animę,
ſed & facies eorum ſuper carbones ſit denigrata, ita
vt non ſint cogniti in plateis eorũ habitum & con-
uerſionem

Digitized by Google

uerſionem ſatis à ſuo inſtituto diſſimilia contemplantes, ita vt etiam nomine religioſorum minimè ſint nuncupandi.

Dices, innumeræ ſunt in præfatis capitulis ordinationes, & cõſtitutiones factę ad reformationem religionum præcipuè tendentes, & nihilominus eandē in eis cernimus tepiditatem, neque videmus collapſam obſeruantiam reſtaurari. Ad quod reſpondeo id vtique minimè poſſe in aliquibus religionibus negari, ſed hoc euenire ex defectu cuiuſdam ordinationis principalis propter cuius carentiam omnes aliæ ſuum deſideratum minimè conſequuntur effectum. Ordinatio autem deficiens eſt, quę præcipiat vt omnes aliæ ſub grauibus pœnis tēporalibus executioni mandentur, quæ executio non poteſt irrefragabiliter fieri, vt ſit vtilis ad ſalutem æternã, niſi generalium cõmiſſarij cum patribus ordinum, & prouinciarum ſuauiter ſe habeant eos, non vt cõtrarios, ſed vt amicos conuerſando & tractando, eorum auxilium humiliter implorando; ſi enim ad hæc eorum fauor deficiat, licèt multiplicent mandata, & fulminent cenſuras & regãt tranſgreſſores in virga ferrea, in vanum profectò laborant intendentes, hoc modo religionem ædificare & ipſam reformare; ſuauiter enim hæc omnia executioni debent mandari; debēt enim ipſi inſtruere ſubditos in ſpiritu lenitatis conſiderantes ſe ipſos ne & ipſi tententur; non enim dedit Deus illis ſpiritum timoris, ſed virtutis, & dilectionis, & ſobrietatis, nec ſubditi acceperunt ſpiritum ſeruitutis iterum in timore, ſed acceperũt ſpiritum adoptionis filiorum, in quo clamant Abba pater.

Ad Galat. 6. *4. Ad Tim. 1.* *Ad Rom. 8.*

Et ſi dixerint mihi præfati Commiſſarij parum confidere in dictis patribus, quos relaxatè & latè viuere ipſi exiſtimant, & per conſequens eorum fauorem proficere ad hoc minimè debere? Ad hoc reſpõdeo quòd eos in ſpiritu lenitatis ſecretò cum charitate & benignitate inſtruant, vt ſic ſuauiter conuicti Deum præ oculis habētes ad ſuam puram, & ſanam perducant voluntatē, quod ſi efficere non potuerint & non inuenerint alios patres in prouincijs boni cõmunis zelatores, & vt tales ab omnibus probatos, qui eis in præfata reformatione fauorē beneuolum impartiantur, parum aut nihil eorum diligẽtia & ſollicitudo in reformando proficiet; nam minores exẽpla maiorum ſequuntur, & ſicut impoſſibile eſt pedes moueri, niſi a capite ſpiritus vitales mittantur; ita impoſſibile eſt vt minores reformentur, ſine eo quòd reformatio à maioribus deſcendat ſicut vnguentum in capite quod deſcendit à barba Aaron, vſque ad oram veſtimenti eius; Chriſtus enim generis humani reſtaurator poſtquã pro patribus Synagogæ alios principes conſtituit (iuxta vaticinium Dauidis) qui mũdum ſua doctrina & exemplo poterant tanquam ipſius coadiutores mundũ reformare, dixit prædicando ſuper cathedram Moyſis ſederunt Principes & Phariſæi, omnia ergo quæcũque dixerint vobis, ſeruate & facite, ſecũdũm verò opera eorum nolite facere: dicunt enim & non faciunt.

Pſal. *Pſal.* *Math. 23.*

Ex quo loco colligitur toto cœlo aberrare præfatos Commiſſarios, qui nullis cõſtitutis religioſis reformatis zeloſis prudẽtibus, & ſpiritum Dei habentibus, qui in reformatione poſſint eis, vt ſtrenui cooperatores aſſiſtere relinquẽtes patres ordinũ & prouincialium in ſuo, vt d cunt, principatu ipſam reformationem introducere conantur, dicendo quòd ſecundùm opera eorum minimè ſuos greſſus dirigant cùm dicant, & non faciant. Ad reſtaurationem ergo huiuſmodi peragendam, & plantationem nouam & obſeruantem inducendam velint nolint præfati patres auxiliũ à præfatis patribus, aut ab aliis in eorum locũ ſubrogatis debent neceſſariò mendicare. Quãdo enim Domin⁹ præcepit Moyſi, vt educeret filios Iſrael de poteſtate Pharaonis, dixit illi: Vade congrega ſeniores Iſrael, & dices ad eos, Domin⁹ Deus patrũ noſtrorũ apparuit mihi, Deus Abraham, & Deus Iſaac, & Deus Iacob dicens, Viſitans viſitaui vos, & vidi omnia quæ acciderunt vobis in Ægypto, & dixit, vt educam vos de afflictione Ægypti ad terram fluentem lacte, & melle. Et audient vocem tuam, ingredierisque tu & ſeniores Iſrael ad Regem Ægypti: bene poterat Deus in ſuo brachio excelſo, ſine adiutorio & adminiculo ſeniorum Iſrael educere illum populũ de Ægypto, ſed noluit quia ſi ſeniores tali egreſſui non cooperarentur, & libenter conſentirēt, præfatum exitum non ea ſuauitate diſponeret, quã omnia ſuauiter diſponit, vnde allocutus Moyſem præcepit ei, vt ſeniores congregaret, & ad ſuam adduceret ſentẽtiam, ita vt ad Regem Ægypti cum eo libenter accederent & ingrederentur. Si igitur Deus, in cuius poteſtate omnia ſunt poſita, & potuit ſine adminiculo ſeniorum ſuum intentum Regi intimare, & ad effectum vſque perducere, noluit id vtique ſine præfato adminiculo opere conſummare, quomodo præfati commiſſarij, quibus non eſt infinita data poteſtas, nec ſunt alter Moyſes in virtute, fortitudine & ſanctitate, ſine cooperatione ſeniorũ prouincias ſibi commiſſas poterunt in priſtinum religionis perducere ſtatum? Non eſt hoc ſecundùm viam ordinariam factibile: cõſilium igitur Ietri ſequantur aſſociantes ſibi de prouincijs religioſos: viros potentes, ſapientes & timentes Deum, in quibus ſit veritas, & qui oderint auaritiã, & ab omni ambitione, & affectione, & partialitate ſint alieni: qui poſſint ſtare in medio omnium dicendo, Pax vobis: quos ſi non inuenerint, ſuſtineant ſapienter, & patienter Deó Opt. Max. negotium reformationis commendantes, vt ipſe conuertat corda patrum in filios, & incredulos ad ſapientiam iuſtorum, vt ſic poſſint parare Domino plebem perfectam, vt ex infrà dicendis patebit. Quanto magis quòd nunquam Deus religiones ita viduas relinquit, vt à ſapientiſſimis, prudentiſſimis & admodum religioſis viris & in cauſis regularibus verſatis omnino deſtituãtur. Zelo zelatus erat Elias, quia dereliquerunt pactũ Domini filij Iſrael, & altaria ſua deſtruxerũt, & ſolus ipſe ſit derelictus. Cui Dominus ait, Derelinquam mihi in Iſrael ſeptem millia virorum, quorum genua non ſunt incuruata ante Baal.

Exod. 3 *Genes. 18.* *3. Reg. 19.*

Sexta ratio quare Concilia prouincialia ſunt ſæpe ſæpius celebranda, eſt, quia Eccleſia Dei ſemper prouiſa fuit de miniſtris, qui volũtatem Dei declararent & interpretarentur, vnde Auguſtinus conſiderans ſuo tempore bonorum Epiſcoporum penuriam intelligens aliquos fideles ſibi perſuaſuros eſſe ab illis patribus ſanctiſſimis deſtitutã, quibus in ſua primã ætate fruebatur, ipſos fideles conſolatur dicēs, Ergo illorum abſceſſu deſerta eſt Eccleſia, abſit, pro patribus tuis nati ſunt tibi filij, patres miſſi ſunt Apoſtoli, pro Apoſtolis filij nati tibi ſunt, conſtituti ſunt Epiſcopi, qui ſunt in toto mũdo, vnde nati ſunt ipſa Eccleſia Patres illos appellat, ipſa illos genuit, ipſa illos conſtituit in ſedibus patrum, non ergo te putes deſertam, quia non vides Petrum & Paulum, quia non vides illos per quos nata es, de prole tibi creuit paternitas, & cùm hi patres voluntatem Dei populo exponat; ideo Deus Opt. Max. præcipit dicens, Congregate illi ſanctos eius qui ordinant teſtamentum eius ſuper ſacrificia: Sanctos autem Epiſcopos vocat; licèt enim aliqui ſanctitatem non ſectantur, officium & munus ſanctorum præſeferũt, & aliqui eorũ inter ſanctos meritò connumerantur, nunquam

Super Pſal. 44. *Pſal. 49.*

Digitized by Google

quam enim Deus ita deſtituit ſuam Eccleſiam, vt nõ ſint aliqui, imò & plurimi Epiſcopi, de quibus verè & propriè poſſit illi dici pro patribus tuis nati ſũt tibi filij in ſanctitate illos patres imitantes, quos Spiritus ſanctus præcipit in vnum meritò congregari, vt cõtra ſpiritualia nequitiæ & aduerſus inſidias tenebrarũ poſſint ſe, vt murus fortiſſimus, opponere, & vt exercitus validiſſimi prælia Domini ſuſcipere: ſicut enim cùm Regina infirmitate grauiſſima detinetur, Medici meliores in ſimul congregantur, qui de eius infirmitate ſcrutentur, & medicamenta accommodata adhibeant, ita cùm Eccleſia Dei multiplici infirmitate detineatur, à malis humoribus peccatorũ, & à prauis dogmatibus hæreticorum, & eorum qui ſe ipſos amant cauſata, ita vt à planta pedis vſque ad caput nõ ſit in ea ſanitas, & principes eius ſint infideles, diligentes munera & ſequantur retributiones, neceſſarium eſt vt Medici ſpirituales congregẽtur in vnum, qui ſunt Epiſcopi; omnes enim ſunt adminiſtratores ſpiritus, in miniſterium miſſi propter eos, qui hæreditatem capiunt ſalutis, vt congregati in vnum libros ſacros & ſanctiones ſanctorum patrum perſcrutantes tantę infirmitati medicinam adhibeant cõgruentem; qui enim in hac Eccleſia militanti cadit reſurgat, & qui conuerſus eſt reuertetur; Dominus enim eſt in Sion, & Rex eius in ea eſt, & Regina eſt in Galaad, & Medici ſunt in ea, vnde ſapiẽtiſſimè illa ſancta Iudith in illa maxima Betuliæ tribulatione conuocauit ſeniores dicendo, Nunc fratres, quoniã vos eſtis preſbyteri in populo Dei, & ex vobis pendet anima illorum, ad eloquium veſtrum corda eorum erigite, vt memores ſint quia tentati ſunt patres mei, vt probarentur, ſi verè colerent Deum. Concilia igitur prouincialia ſunt ſæpe congreganda, vt tribulationibus Eccleſiæ poſſit ſubueniri: nam ait ille doctiſſimus F. Frãciſcus à Victoria quòd ab eo tempore quo propter nouas opiniones doctorum Põtifices cœperunt timere Concilia, Eccleſia manet ſine Conciliis, & manebit cum magna calamitate & pernicie religionis. Et hæretici nihil aliud fortiùs impedire ſatagunt, quàm Concilia congregari, nec Eccleſia terribilis, vt caſtrorum acies ordinata illis opponetur: non enim negant hæretici bonum eſſe ieiunium, ſed tempus & modũ ieiunandi pro libito cuiuſcunque relinquũt: non enim ieiunium timent, ſed ieiunium Eccleſiæ vniuerſalis maximè abhorrẽt, ipſum vt aciem quandam fortiſſimorum militum cõſiderant. Non condemnant hæretici orationes priuatas, at orationem publicam nomine Eccleſiæ in vnum cõgregatæ deteſtantur, nolunt horas canonicas, & officia diuina in Eccleſiis, & choris decantari, cùm orationes nomine Eccleſiæ publicè oblatæ contra eos, vt fortiſſimus exercitus aſſiſtat, propter quod religioſos maximo odio proſequuntur, cùm habitent congregati in vnum & ſint contra eos, vt ſagittæ quędam acutæ cum carbonibus deſolatoriis, abhorrent ſuper omnia altiſſimum Miſſæ ſacrificium, vt quoddam potentiſſimum holocauſtum ab Eccleſia vniuerſali oblatum, quo dæmones fugantur, & hæreticorum in ſua feritate confidentium machinæ conteruntur. Nos autem lacte Eccleſiæ ſolidiſſimo nutriti orationes priuatas minimè condemnamus, imò laudamus & commendamus ad vlteriùs progredientes velut milites huius Eccleſiæ militantis orationes publicas amplexamur, quibus quaſi cũ quodam validiſſimo exercitu, pro fide certamus, & priuatis & publicis orationibus vſi ſunt Apoſtoli & diſcipuli Domini, qui nobis fuerunt prædicatores & rectores, vt ex Actibus Apoſtolorum ſatis patet; vtraque enim oratio priuata & publica quandam habent Deo placentem connexionem, propter quod Eccleſia non ſolùm approbat & confirmat religiones officium diuinum in communitate recitantes, ſed etiam alias ipſum priuatim perſoluentes, cùm præfatę religiones pro diuerſis miniſteriis conſtituantur; ſunt enim religiones quidam ad præliandum prælia Domini exercitus ordinati, in quibus exercitibus diſtincta miniſteria reperiuntur, in quibus non minùs ſeruiunt vigiles in ſpeculis, quàm milites in prælio pugnantes, & illi qui ad intentiones pro victoria conſequenda docent, quàm illi qui irruunt ad ſpoliandum, & ſic omnes religiones ſecundùm ſua particularia inſtituta, & miniſteria ſunt tanquam quidam domini exercitus colluctantes non ſolùm contra crimen & ſanguinẽ, ſed etiam contra exercitus turbæ infernalis, vt non timeamus, neque cor noſtrum formidet à duabus caudis titionum fumigantium, & vnicuique religioni in ſuis miniſteriis exercitatæ merces à Domino conſtituta eſt: æqua enim pars erat deſcendentis ad prælium & remanentis ad ſarcinas, prout in libro primo Regum continetur. Hæc adducta ſunt vt videamus, quo odio proſequantur dæmones & hæretici Eccleſiam in vnum congregatam deſiderãtes & procurantes ſingulare certamen, iuxta illud, quod figuratiuè in Goliath contingit, qui exprobrans exercitum Domini noluit cum ipſo pugnare, ſed dixit, Eligite vobis vnum & deſcendat ad ſingulare certamen, ſi quis venerit pugnare mecum & percuſſerit me, erimus vobis ſerui: ſi autem ego præualuero, & percuſſero eum, vos ſerui eritis, & ſeruietis nobis; bene enim intelligunt dæmon & hæretici, eius membra, in illo Goliath repręſentari exercitum Domini in vnum ad præliandum ordinatum inuincibilem eſſe, & inexpugnabilem, & ſic non verentur ſingulare ingredi certamen, quod eis nunquam concedi debet: nam ſi illud acceptauit Dauid, ex eo proceſſit, quia Chriſtum Dominum figurabat, qui ſolus contra dæmonem potuit pugnare, & contra eum ſolus victoriam reportare, ſicut Iſaias fuerat vaticinatus, cuius vaticinium apud diuum Matthæum adimpletum fuiſſe cernimus. Vnde ſecundùm Rupertum Abbatem, & ante eum diuus Ambroſius prælium Abrahæ, contra quatuor Reges cum trecentis decem & octo vernaculis domus ſuæ, fuit figura prælij quod habuit Eccleſia in Concilio Nicæno cõtra Arrium, & alios Hæreſiarchas cum trecentis decem & octo Epiſcopis domus ſuæ, cum quibus ſicut alter Abraham mirabilem fuit conſecuta victoriam, & diuus Gregorius perſuadens, vt concilia prouincialia ſæpe fiant, ait, ſi hæc obſeruaueritis ſcitote, quia ſcriptum eſt vbi fuerint duo, aut tres congregati in nomine meo, ibi in medio eorum ſum; ſi ergo dignatur adeſſe duobus, vel tribus congregatis, quanto magis non deerit vbi plures conueniunt ſacerdotes: qua vera perſuaſione ſuffulti poſſunt hi domini exercitus audacter exprobrare hæreticos & poteſtates tenebrarum dicentes, Congregamini populi, & vincimini, & audite vniuerſæ procul terræ, confortamini & vincimini, accingite vos & vincimini, inite conſilium & diſſipabitur, loquimini verbum & nõ fiet, quia nobiſcum Deus. Vides igitur rationem quare concilia prouincialia ſæpe ſunt reiteranda. Quę ratio etiã militat in religionibus; vt enim reformẽtur, manus Domini eſt neceſſaria, vnde oportet in ipſis capitula, aut cõgregationes fieri generales, vt contra diabolum & eius coadiutores poſſit prælium iniri, & eorum deſtrui caſtra; ex congregatione enim patrum religionum tãquam à validiſſimis huius ſacræ militiæ ducibus multę declarationes, & animaduerſiones procedent, quibus multi abuſus & cõſuetu-

dines

Iſai. 1. — *Ad Heb. 1.* — *Hierem. 8.* — *Iudith.* — *In relect. de poteſt. Pap. & concilij.* — *Act. 2. & 3. & 10. & 12.*

Iſai. 7. — *Lib. 1. Reg. c. 3.* — *1. Reg. 17.* — *Iſai. 64. Matt. 4.* — *Rupert. c. 14. Ambroſ. lib. 1. de fide in prolog.* — *Iſai. 8.*

Digitized by Google

dines paruæ,& contra inſtituta regularia corruptelę exterminabũtur,quæ minimè eueniẽt ſi Commiſſarij miſſi à Generalib' per ſe ſolos aliqua præcipiãt & ſine conſilio patrum; & eius aſſenſu ad ſingulare certamen aggrediãtur,imò ſic ad ſingulare certamẽ contra relaxationes maximas ſe conſtituentes cùm illud acceptent, quod Dauid figura Chriſti Domini potuit & debuit acceptare de temeritate à patribus generalibus arguẽtur,& à Goliath in certamine ſuccumbent,& proſtrati cadentes non gloria, ſed confuſio,& irriſio erũt populo Dei dicenti,Quia hi cœperunt ædificare & non potuerunt conſũmare,imò incidẽt in Scyllam volentes vitare Charybdin,& timentes pruinam,qua ſibi commiſſas prouincias vexati cernebant nitentes eam ſuo conſilio ſingulari euitare, propriis oculis poſtea videbunt ita irruere ſuper eas niuem, vt rectè dici de eis poſſit vſque ad fundamenta eſſe exinanitas.Capitula igitur generalia ſunt à Generalibus celebrãda, vt conſilio & conſenſu patrum modus reformandi præſcribatur , & ipſis Cõmiſſariis tradatur, & ſuauiter iuxta ſupradicta executioni mandetur. Dicent aliqui magnos & exceſſiuos ſumptus in præfatis Capitulis generalibus agendis fieri, quapropter non tam frequenter ſunt celebrãda. Cui obiectioni reſpondeo reformationem ab ipſis Capitulis incipere debere,cùm iudicium incipiat à Domo Dei. Hoc enim inter alia in Capitulis generalibus eſt præcipuè definiendum, vt tantùm patres præciſè in ipſis Capitulis generalibus neceſſarij inueniantur , & non aliis ad ea adeunda licentia concedatur , vt ſic ſumptus minuantur, vltra quod bono regimini id ſatis eſt conſentaneum; illi enim qui extrauagantes in Capitulis inueniuntur , ad nihil aliud deſeruiunt , niſi vt factiones ambientium foueant,nullis conuenticulis parcãt,mendacia fabricant , & diſcordias inter fratres diſſeminant: de quibus verificatur illud , pericula in falſis fratribus, hi ſunt quædam ſydera in Capitulis errantia; hi ſunt , qui à quocumque vento circumferuntur , qui ſegregant ſemetipſos animales ſpiritum non habentes , & qui inclinant ex hoc in illud fæces ſuarum prætenſionum , ex quibus omnes capitulares, vt peccatores bibant , & cùm ſint in Capitulis otioſi tota die , & in his & aliis ſimilibus occupantur , vt ſuis prætenſionibus indulgeant. Et in noſtra Minorum de Obſeruantia religioni hi exceſſiui ſumptus magis debent euitari cùm altiſſimã promiſerimus paupertatem. Et ſic in ea attẽta temporum qualitate ſummopere deſidero , vt Capitula generalia ſecundùm Bullam Leonis X. vniones non celebrentur; ita vt de ſexennio in ſexennium patres vtriuſque familiæ in vnum non congregentur , ſed quantum ad electionem Generalis,patres vtriuſque familiæ conueniant ſibi ipſis ad inuicem vices committendo , ita vt ſi in familia vltramontana familiæ Capitulum generale celebretur, in eo tãtùm fratres illius familiæ congregentur , & Generalis ab ea eligatur , & ordinationes pro ea ibi conſtituantur , & in alia familia ciſmontana congregatio generalis fiat , in qua Commiſſarius generalis eligatur. Dixi , quantum ad electionem Generalis; nam vtraque familia ſuos debet eligere diffinitores , & ſecundùm loca & tempora ſuas accommodatas facere ordinationes , ita vt compromiſſio ſolùm reſpectu generalis intelligatur. Hoc enim modo ſumptus facti per mare & per terram euitantur , in quibus faciendis , attenta noſtra regula Minorum maximum animarum periculum verſatur , cùm ſecundùm eam fratres neque per ſe , neque per interpoſitam perſonam poſſint recipere denarios , vel pecuniam , ſine quibus in maxima quantitate tantum , & tam arduum iter peragere minimè poſſunt. Euitantur etiam vexationes fratrum per totum orbem , qui ex vtraque familia in vnum confluunt , & ab occidentalibus & orientalibus Indiis etiam adueniant non ſine magnis periculis in mari , & periculis in terra , & periculis in conſcientia propter tanti itineris diuturnitatem , in quibus variis calamitatibus oppreſſi eorum , quæ ad ſuum inſtitutum pertinent , aliquando obliuiſcuntur. Quibus omnibus malis ex parte ſuccurretur ſi reuocatio præfatæ Bullæ vnionis , quantum ad celebrationem Capituli à Sede Apoſtolica obtineretur , & ſanctitas domini Papæ ſua Bulla præfatum compromiſſi ordinem , dignaretur approbare , quod petentibus principibus Chriſtianis facilè , vt credo , obtineretur.

Iob 6.

2. Cor. 12.

ARTICVLVS IIII.

De reformatione Diſcalciatorum noſtræ ſacræ religionis Minorum de Obſeruantia.

RESpondeo dicendo,quòd non eſt meum intentum in hoc articulo agere de origine huius reformationis in his Hiſpaniarum partibus,cùm hanc in his libris non aſſumpſerim prouinciam , ſed de Bullis,quibus hæ prouinciæ in ſuis reformationibus conſeruantur , de quo eſt Bulla Clementis VII.quæ incipit , *In ſuprema militantis Eccleſiæ ſpecula,&c.* Data Romæ , anno Domini milleſimo quingenteſimo trigeſimo ſecundo, vbi inter alia mandatur aſſignari eis quædam loca particularia , & de Cuſtode eorum eiuſque officio. Quæ Bulla poſtea fuit confirmata & declarata à Gregorio XIII. in conſtitutione , *cùm illius vicem* , anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo nono , ſed de tenore alterius eiuſdem Pontificis conceſſionis, Datæ Romæ anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo octauo , quæ incipit , *ad hoc nos Deus* , in præſentiarum faciam mentionem. In ea enim confirmauit & declarauit regulam , & regimen fratrum Diſcalciatorum prouinciæ ſancti Ioſephi in regnis Hiſpaniarum ordinis P. N. Franciſci de Obſeruantia. Ac ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ inhibuit ſuperioribus , ac Prælatis ipſorum fratrum de Obſeruantia , ne eos circa eorum viuendi modum moleſtare , aut in eis aliquid innouare præſumant. Quæ ſancti Ioſephi prouincia cùm extenderetur per omnem ferè Hiſpaniam,& ab vno Prouinciali pedeſtre ambulante viſitari quotannis non poſſet ad inſtantiam Regis Hiſpaniarum Philippi II. (qui religionis Chriſtianæ maximus fuit propugnator , & defenſor , & religionum zeloſiſſimus reformator , cuius vita & mors poſteris exemplum viuendi , & moriendi reliquerunt) fuit diuiſa authoritate ſanctiſſimi D. N. Clementis VIII. anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo quarto , die decima Martij. Ita vt pars illius , quæ in regno Toletano conſiſtit , nomen prouinciæ ſancti Ioſephi retineret. Altera verò pars quæ in regno Legionenſi ſedem habet , prouincia ſancti Pauli ſibi nomen vendicaret , de ea in hæc verba prorumpens , *ſub nomine ſancti Pauli erigimus & inſtituimus , eamque ſic erectam & inſtitutam inter prouincias ordinis Minorum regularis Obſeruantiæ apponere , eiſq; aggregare & annumerare , poſitámque & aggregatam , & annumeratam eſſe & fore omnibuſque conceſſionibus , indultis , gratiis & literis Apoſtolicis prouincia*

prouincia

Digitized by Google

uinciæ ſancti Ioſephi conceſſis & pro tempore concedendis etiam perfrui & gaudere debere, proinde ac ſi eidem prouinciæ de nouo erectæ ſpecialiter conceſſa eſſent, & eiſdẽ conſtitutionibus, quibus eadem prouincia S. Ioſephi vtitur & gubernatur, & pro tẽpore vtetur, & gubernabitur, perpetuò vti, & gubernari debere, & ad talia ſtatuta pro tempore in ordine facta & pro tempore facienda, nec prouinciam ſancti Ioſephi, nec de nouo erectã huiuſmodi vllatenus teneri, cùm ſtrictiores obſeruantiæ fratrum Diſcalceatorũ cõſtitutiones exiſtant, paupertatem altiſſimo domino promiſſam longè magis concernentes. Hæc S. D. N. Clemens VIII. in dicta bulla.

Circa quam conceſſionem dubitatur an prouincia S. Pauli de nouo erecta virtute dictæ Bullæ obſeruare teneatur conſtitutiones factas & faciendas à prouincia ſancti Ioſephi. Et pro parte affirmatiua videntur facere verba dictæ Bullæ ſuperiùs allegatæ ibi, *perpetuò vti & gaudere debere.* Hoc enim verbum *debere*, licèt ſecundùm propriam ſignificationem non ſemper obligationem inducat, & neceſſitatem, cùm poſſit debitum honeſtatis & congruentiæ denotare. Argumento cuiuſdam decretalis a diſponentis filium nondum adultum, cuius voluntas decerni nõ poteſt, pater cui vult matrimonio tradere poteſt, & poſtquam filius peruenerit ad perfectam ætatem, omnino debet hoc adimplere, ſuper quam decretalem Gloſſa b ait, Debet, inquã, adimplere debito honeſtatis & nõ neceſſitatis, ad quem ſenſum vniuerſi iuris interpretes hanc interpretantur decretalem, & ſic ex traditis ab ipſis colligitur, quod verbum *debet* ex ſua primæua ſignificatione non ſemper obligat ad mortale. Attamen id legibus Eccleſiaſticis ex accommodatione vſus Eccleſiaſtici verbo præceptiuo ad mortale obliganti æquipollet, iuxta quam ſignificationem neceſſitatem importat, ſicut aſſerunt quędam Gloſſæ c, quod & annotauit Bartolus communiter receptus. Vnde attenta ſignificatione huius verbi *debere*, videtur quòd patres prouinciæ D. Pauli, ſub pœna peccati mortalis tenentur ſuam prouinciam gubernare ſecundùm ordinationes factas & faciendas in prouincia ſancti Ioſephi.

a c. 1. de deſponſ. impub. r.

b Gloſ. v. debet.

c Gloſ. in clem. attendẽtes. de ſta. regul. & in c. propoſuit. de appellat. Bar. in l. 1. C. de pig. & in l. a pe ff. de offic. præſid.

At contrarium attenta dicta Bulla exiſtimo aſſerendum, primò quia ordinationes prouinciæ S. Ioſephi accommodantur regno, & locis, in quibus eſt fundata, quæ prouinciæ S. Pauli minimè erunt accõmodæ, quæ verbi gratia eſt fundata in pauperiori regno, & in partibus frigidiſſimis, cuiuſmodi nõ eſt regnum Toletanum, in quo prouincia S. Ioſephi ſita eſt. Nec valet dicere, quòd quando hæ duæ prouinciæ erant indiuiſæ, & erat vna eiſdem ordinationibus vtraque gubernabatur, & ideo nimiũ ſi modò diuiſę eiſdem poſſiut commodè gubernari. Nam reſpondeo, quòd quando erant vna tantùm prouincia fratres à terra frigida in aliam magis beneuolam & ſuis neceſſitatibus accommodatam mutabantur, & cum hoc ſuis infirmitatibus, & neceſſitatibus remedium parabatur: modò autem hæc tranſmutatio non poteſt fieri, cùm vnaquæq; prouincia ſuis limitibus terminetur. & ſuo principali gaudeat, vnde oportet vt prędictis neceſſitatibus ſuccurratur, vnamquamq; ſuis conſtitutionibus gaudere ſecundùm loca, tempora & frigidas regiones, & quòd conſtitutiones in vnaquaque fiant prædictis rationabilibus neceſſitatibus & vtilitati prouinciarum accommodæ; debent enim ordinationes & conſtitutiones, vt obligent, & obſeruentur, eſſe iuſtæ, rationabiles & viiles in bonum commune, & non in bonum priuatum tendentes, vt ait diuus Thomas d communiter receptus, & eſt communis Canoniſtarum e. Quod confirmatur ex his quæ à ſanctis Patribus videmus ordinata, in diuiſione Epiſcopatuum, vt

d D. Tho. 1. 2. q. 96. ar. 4.

e Canoniſtæ in c. erit autẽ lex 4. diſt.

vnaquæque diœceſis ſuis legibus & iudicibus gubernaretur, & iudicaretur, prout in ſuperioribus f ſatis dictum eſt.

f Sup. loco. 4.

Secundò hæc noſtra pars probatur ex illa triſtiſſima iuris regula dicente illud, quod omnes tangit ab omnibus debere approbari, a qua regula cùm ſit iuris naturalis conformis, non eſt recedendum, niſi aliud contrarium ex hac Bulla euidenter colligatur determinatum à Sede Apoſtolica, quæ ad cõtrarium in hoc caſu ordinandum habet autoritatem, ſed non videmus in ea expreſsè conſtitutum quòd prouincia ſancti Pauli debeat conſtitutionibus & ordinationibus prouinciæ ſancti Ioſephi gubernari; ergo id minimè concedere debemus, ſed quòd priùs conſtitutiones factæ, & faciendæ à prouincia ſancti Ioſephi debent à prouincia ſancti Pauli acceptari, tractatu pręmiſſo in Capitulo dictę prouinciæ an ſint accommodæ regioni, in qua dicta prouincia eſt fundata, & modo viuendi fratrum in ea viles, & bono communi eiuſdem prouinciæ neceſſariæ & rationabiles. Nec obſtat quòd ex prouincia diui Pauli duo fratres nomine totius prouinciæ ad Capitulum diui Ioſephi prouinciæ mittãtur cum commiſſione, vt dictas ordinationes recipiant, aut repudient, vt conuentione facta inter ipſas prouincias eſt conſtitutum: nam reſpondeo quòd in dicta Bulla non eſt præceptum, vt dicti fratres ad id peragendum mittantur, ſed ita fuit per viam pacti inter ipſas prouincias conuentum videntes magna inconuenientia, quæ prouinciæ ſancti Pauli ſequebantur ex obſeruatione, aut ex obligatione obſeruandi ordinationes factas & faciendas in prouincia ſancti Ioſephi, quas dicta prouincia ſancti Pauli non ſolùm ignorabat, ſed nec ſomniauerat, imò contradicere ratione boni regiminis tenebatur. Præterea miſſio horum duorum fratrum mala ex dictis ordinationibus reſultantia non ſufficienter poterant impedire; ſicut enim magis vident duo oculi quàm vnus, ita magis præuident totius prouinciæ vocales, & patres inſimul congregati, quàm duo fratres, qui licèt ſint docti & experti in regularibus inſtitutis, non tot poſſunt moraliter loquendo præuidere, quot tota prouincia ſimul præuidebit, præcipuè cùm illi duo fratres poſſint faciliter falli à perſuaſionibus fratrum prouinciæ S. Ioſephi, in qua compatant, vt aſſentiant vel diſſentiant, & in qua actualiter de bono prouinciæ ſancti Ioſephi tractatur, & non de commodo alterius prouinciæ, cuius commodum & vtilitatem, licèt etiam prætendatur, media tamen ad eius conſecutionem non apponent, cùm de eius neceſſitatibus non ſint ita certi ſicut eſt certa ipſa prouincia S. Pauli, quod ex dicto communi Hiſpaniæ dicere, *que mas ſabe el necio en ſu cauſa que el cuerdo en la agena*, cõfirmatur. his & aliis quæ infrà dicemus, ſemper mihi viſum eſt quòd noluit S. D. N. Clemens VIII. in verbis ſuperiùs adductis prouinciam D. Pauli obligare ad obſeruantiam ordinationũ factarum & faciendarũ in dicta prouincia D. Ioſephi; non enim credendum eſt, quòd erigendo prouinciã S. Pauli de nouo eam ſeruam, & ſubiectã prouinciæ alteri relinqueret: nũquam enim ſũmus Pontifex erigendo vnum de nouo Epiſcopatum alteri, à quo diuiditur, ſubiectũ relinquit, vt ex iure g patet.

g c. ſcitote. 6. q. 3.

Nec obſtat ſi dicatur hoc fuiſſe factum ad conuerſionem prouinciæ S. Pauli, vt ſemper reformata permaneret. Reſpondeo quòd ſanctitas domini Papæ non habuit reuelationem à Deo Opt. Max. quòd reformatio deberet ſemper aſſiſtere magis in prouincia ſancti Ioſephi, quàm in prouincia ſancti Pauli, neque quòd in prouincia ſancti Ioſephi magis deberet aſſiſtere Spiritus ſanctus in ordinatio

tionibus condendis, quàm in prouincia S. Pauli, vt prouinciam D. Ioſephi liberam ſemper, prouinciam verò D. Pauli ancillam ſemper fore definiret, & vt prouincia S. Pauli tanquam minor, prouinciæ S. Ioſephi tanquam maiori deſeruiret. Ex quibus concludo quòd in verbis ſuprà appoſitis voluit S.D.N. Clemens VIII. concedere prouinciæ S. Pauli facultatem ad fruendum & gaudendum ordinationibus prouinciæ S. Ioſephi, ita quòd eis poſſet gubernari tanquam altiſſimæ paupertati in regula promiſſæ magis concernentibus. Et quòd pater Generalis Obſeruantiæ, & cæteri Prælati volentes ipſa vti & frui ordinationibus dictæ prouinciæ non poſſint eam compellere ad conſtitutionum generalium obſeruationem, vt ſic ſemper hoc clypeo ſe defendens à reformatione deſiderata minime deficeret.

Ad huius autem intellectus explicationem, & probationem notandum eſt primò quòd S.D.N. Papa Clemens VIII. anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo ſecundo, vigeſima quinta die Martij, Pontificatus ſui anno primo, conceſſit Bullam prouinciæ S. Ioſephi, in qua dictam prouinciam ab aliquibus, quæ à dicto patre Generali, Cōmiſſario generali & aliis Obſeruantiæ Prælatis poterant, & ſolebant præcipi, exemit, ita vt reſpectu eorum mandatis, ordinationibus, & conſtitutionibus obſeruantiæ minimè ſubiecta remaneret, quo priuilegio vult Clemens VIII. vt in verbis ſuperiùs allegatis prouinciam S. Pauli poſſe frui & gaudere ſi libuerit. Cùm enim hoc ſit priuilegium, & conceſſio ſecundùm ius, & ſecundùm ea quæ in noſtris quæſtionibus regularibus latè diximus, poteſt dicta S. Pauli prouincia eo vti, poteſt etiam in totum, vel pro parte renunciare ſecundùm quod tali prouinciæ commodum, & neceſſarium videatur. Quod conſtat ex verbis ſuperiùs relatis, ibi, *omnibus conceſſionibus, indultis, gratiis, & literis Apoſtolicis prouinciæ S. Ioſephi conceſſis, & pro tempore concedendis, etiam frui, & gaudere debere*. Quæ verba ſatis innuunt, quòd perinde priuilegia, & gratiæ prouinciæ S. Ioſephi ſunt communicata prouinciæ S. Pauli, ac ſi ipſi immediatè eſſent conceſſa, quod clariùs indicant ſequentia verba, ibi, *proinde ac ſi eidem prouinciæ de nouo erectæ ſpecialiter conceſſa eſſent*. Quod adeò verum eſt, vt ſi modò prouincia S. Ioſephi his conceſſionibus, & priuilegiis renunciaret, non propterea prouinciæ diui Pauli aliquod præiudicium ex dicta renunciatione accreſceret quo minùs liberè prædictis priuilegiis frui & gaudere poſſit, cùm ratione dictæ communicationis iam ſint facta propria, argumento eorum, quæ in noſtris quæſtionibus canonicis, & regularibus ſatis reſoluo. Ex quibus infertur, quòd etiamſi prouincia S. Ioſephi per non vſum prædicta perdat indulta, non propterea prouincia S. Pauli perdet ea, cùm non vſus alterius prouinciæ (qui eſt quid facti) non poſſit nocere alteri prouinciæ: non enim vſus & non vſus, ſed ius tantùm communicatur.

In quæſt. reg. 1. tom. q. 9. art. 2.

1. tomo. q. 55. art. 19.

Et idem omnino dicendum eſt de indultis, & gratiis, quæ poſt Gregorium XIII. conceſſit Clemēs VIII. prouinciæ S. Ioſephi; his enim prouincia S. Pauli poterit frui, & gaudere ſi voluerit, & ad eorū obſeruationem, & receptionē non aſtringetur; ſi enim ad ea obſeruanda obligaretur, naturam priuilegiorum amitterent, ſed naturam conſtitutionum vtique ſortirentur, & à Clemente VIII. non conceſſiones, indulta & gratiæ, ſed conſtitutiones vocarentur. Denique ex his clarum eſt, quòd poteſt dicta prouincia D. Pauli gaudere, ſi vellet, dictis conceſſionibus, & ad eas obſeruandas minimè poteſt obligari.

Ex quibus infertur, quòd cùm S. D. N. Clemens VIII. eodem tenore verborum & ſermonis contextu in dicta Bulla ordinauerit, vt prouincia S. Pauli frui & gaudere debeat ordinationibus factis & faciendis in prouincia S. Ioſephi, vt patet ex eius verbis, ibi, *Et eiſdem conſtitutionibus quibus eadem prouincia S. Ioſephi vtitur, & gubernatur, & pro tempore vtetur, & gubernabitur, perpetuo vti & gubernari debere*, quod ſicut ad obſeruantiam, & receptionem gratiarum & indultorum Apoſtolicorum minimè aſtringitur, ita etiam ad receptionem ordinationum prouinciæ S. Ioſephi, prouincia S. Pauli minimè coarctetur cum eiſdem prorſus verbis (vt ex contextu dictæ Bullæ patet) dictæ prouinciæ S. Pauli communicetur, vt debeat frui & gaudere conſtitutionibus prouinciæ S. Ioſephi, ſicut cōceditur, vt debeat frui, & gaudere priuilegiis, gratiis, & indultis eidem prouinciæ conceſſis & concedendis. Vnde verbum, ſicut debere, poſitum in dicta Bulla, ſicut reſpectu priuilegiorum non denotat neceſſitatem, ita etiam reſpectu ordinationum aliquam neceſſitatem prouinciæ S. Pauli minimè inculcat, ſed tantùm denotat, & inſinuat ipſam prouinciam iuſtè debere vti, & frui dictis gratiis & ordinationibus. Nec alienum eſt à ſacris Canonibus & à legibus imperialibus hoc verbū debere reſolui in hanc, ſcilicet iuſtè debere, vt præſupponit doctiſſimus Nauarrus in quodam conſilio. Quòd autem in dicta Bulla ſolùm concedatur dictæ prouinciæ, vt poſſit, & debeat iuſte gaudere & frui dictis ordinationibus prouinciæ S. Ioſephi, tanquam magis accōmodis Diſcalciatorū ſtatui, non vt ad hoc poſſit obligari ſed tantùm ad hoc, vt non teneatur ad alia ordinis ſtatuta, ſicut non tenetur prouincia S. Ioſephi, patet ex verbis ſtatim appoſitis in dicta Bulla, ibi, *Et ad alia ſtatuta quæcumque in ordine facta & pro tempore facienda, nec prouincia S. Ioſephi, nec de nouo erecta huiuſmodi vllatenus teneri, cum ſtrictioris obſeruantia fratrum Diſcalciatorum conſtitutiones exiſtant, paupertatem altiſſimo domino promiſſam longè magis concernentes.*

Nauarrus li. 1. conſi. tit. de elect. conſi. 1. pag. 26.

Nec ſupradictis obſtat alia verba eiuſdē Bullæ, ibi, *Et ipſa amba prouinciæ ſuis propriis tantùm, & nō aliis cōſtitutionibus regi, & gubernari perpetuò teneri*. Quod verbum teneri, neceſſitatis obligationem importat, & ſic videtur ſignificare, quòd dictæ prouinciæ ſuas proprias tenentur conſtitutiones obſeruare, & per conſequens, quòd prouincia S. Pauli tenetur ad ſtatuta prouinciæ S. Ioſephi, cùm facta ſint per dictam Bullam ipſi propria. Nam huic obiectioni reſpondetur intentionem ſummi Pontificis eſſe, vt contextus verborum Bullæ ſatis indicat, vt hæ duæ prouinciæ ſuis regantur conſtitutionibus, & ordinationibus ab ipſis capitulariter factis & approbatis, & quòd non teneantur ſtatutis ordinis, ſed ad obſeruationem tantùm propriarum conſtitutionum obligentur. Et ex hoc non infertur quòd prouincia D. Pauli teneatur obſeruare conſtitutiones prouinciæ S. Ioſephi: ſunt enim tantùm ipſi propriæ ſi voluerit his vti, vt ſe protegat à Prælatis Obſeruantiæ, non autem ſunt ipſi propriæ, vt velit nolit eas obſeruare teneatur, prout iam in ſuperioribus remanet explicatum: tenebitur igitur per dicta verba prouincia D. Pauli ad ſtatuta in ipſa prouincia facta, quæ velit nolit tenebitur obſeruare, & ad hoc poteſt à patribus Prælatis Obſeruantiæ optimo iure per dicta verba compelli. Imò ex dictis verbis, ibi, *Ipſa amba prouinciæ ſuis propriis tantùm & non aliis conſtitutionibus, & gubernationibus, ergo, &c.* collegit ſuper hoc dubio cōſultos, doctiſſimus, & acutiſſimus Doctor Gabriel Henriquez Iuriſconſultus primarius in hac alma Salmanticenſi Academia, has duas prouincias ſuis propriis teneri, & obligari vti conſtitutionibus, & non vnam conſtitutionibus alterius. Cui ego addo

Digitized by Google

ex præfatis verbis, ibi, *perpetuò teneri*, colligi veritatẽ noſtræ opinionis, cùm loquendo ſummus Pontifex de propriis vniuſcuiuſque prouinciæ ordinationibus, dicat quòd ad eas ſeruandas tenentur: loquendo autem de ordinationibus prouinciæ S. Ioſephi non dicit quòd prouincia D. Pauli tenetur eas obſeruare & ipſis gubernari, ſed vtitur verbo *debere*, & non verbo *teneri*, quaſi velit dicere prouinciam S. Pauli ad propria ſtatuta obligari, ſicut obligat verbum *teneri*, quod abſolutè neceſſitatis debitum importat; ad ſtatuta verò prouinciæ S. Ioſephi obligari, ſicut obligat verbum debere, quod non ita debitum neceſſitatis denotat, ſicut verbum teneri importat, vt in ſuperioribus eſt ſatis explicatum.

Inſuper quòd verbum debere, in dicto breui appoſitum licentiam tantùm ad iuſtè poſſe vti priuilegiis, & ordinationibus prouinciæ S. Ioſephi denotat, paternam cùm S.D.N. Clemens VIII. in Bulla conceſſa prouinciæ S. Ioſephi conceſſerit eiſdem prouinciæ priuilegium, vt non poſſit viſitari niſi per Generalem, aut per fratres Diſcalciatos attendens quòd dicta prouincia huic priuilegio poterat renunciare conſentiendo, vt per fratres de Obſeruantia viſitaretur, & quòd in magnum ipſarum prouinciarum detrimentum poterat euenire admittendo Commiſſarios, & Viſitatores de Obſeruantia, vt ipſi fratres Diſcalciati affirmant; ideo S. P. N. in Bulla erectionis prouinciæ S. Pauli, hoc non per modum priuilegij, cui poteſt renunciari, concedit, ſed per modum legis, & conſtitutionis ſtatuit, dicens: *Mandamus quòd eadem prouincia S. Ioſephi, & S. Pauli de nouo erecta, niſi per fratres alicuius ex eiſdem ſex prouinciis quo pedites incedunt vno dumtaxat ſocio more fratrum Diſcalciatorum propter eorum humilitatem, & regularem paupertatem per Miniſtrum tantùm Generalem in Cõmiſſarios pro tempore deputandos viſitari nullatenus poſſint, nec alios quàm huiuſmodi Cõmiſſarios in prouincia S. Ioſephi, & in alia de nouo erecta miniſtrum & alios fratres earum admittere teneantur, neque debeant.*

Hæc dicta Bulla: conſiderandum autem eſt illud verbum, *mandamus*, quod legem & conſtitutionem fieri denotat, & obligat ad mortale in re graui, cuiuſmodi eſt præceptum, quod proponit obſeruandum cùm in eadem Bulla ſtatim excommunicatio latæ ſententiæ, ac priuatio, quorumcunque officiorum, & dignitatum contra illos, qui tali conſtitutioni cõtrauenerint, & ſtatuatur, quæ omnia obligationem ſub reatu peccati mortalis euidenter deſignant, iuxta tradita à Nauarro *a*, & à Corduba reſoluta.

a Nauarro in man. c. 13. nu. 56. & 57. Cordub. lib. 6.

Conſideranda ſunt etiam illa verba, *nec debeant*, quibus ſtatim addita fuerũt verba, *nec teneantur*, quibus ipſe ſummus Pontifex ſignificare voluit, non ſolùm velle per hanc ſuam Bullã eximere fratres harum duarum prouinciarum ab obligatione recipiendi Viſitatores non Diſcalciatos, ſicut conceſſerat idẽ ſummus Pontifex in alia Bulla conceſſa prouinciæ S. Ioſephi. Quod tantùm per modum priuilegij dictæ prouinciæ erat conceſſum, cui ipſa poterat, ſi vellet, renunciare, ſed etiam voluiſſe harum duarum prouinciarum patres obligare ad non recipiendum alios Viſitatores præter præfatos Diſcalciatos, & ſic verbum appoſitũ in dicta Bulla ſcilicet, *non debeant*, cùm adiungatur verbo, *nec teneantur*, idem ſignificat quod non iuſtè poſſint, ita vt ſi aliter faciant, aut fieri permittant, hi, ad quos receptio Commiſſariorum, & Viſitatorũ ſpectat, mortaliter peccabunt, & pœnis in dicta Bulla appoſitis ſubdantur, nec ipſis permittitur huic priuilegio renunciare cùm non vt priuilegium, ſed vt conſtitutio præceptiua, & prohibitiua ipſis proponatur. Nec poſſunt dictæ prouinciæ viſitari à patribus recollectis prouinciarum Obſeruantiæ. Licèt hi pedeſtres incedant, & Diſcalceati ambulent, & paupertatem ſectentur, cùm in dicta Bulla dicatur, vt non viſitentur niſi per fratres alicuius ex eiſdem ſex prouinciis, quæ in dicto breui referuntur, de quarum numero prouinciæ Obſeruãtiæ, in quibus recollectiones exiſtunt, minimè ſunt. Vnde infertur quòd vt patres Recollecti poſſint prędictas prouincias autoritate patrum Generalis, aut Commiſſarij generalis viſitari, non ſufficit quòd patres prædictarum prouinciarum id petant, cùm ipſi non poſſint prædicto decreto renunciare, ſed oportet vt à Sede Apoſtolica, aut à Sedis Apoſtolicæ autoritatem habente diſpenſatio obtineatur. Et huic ſententiæ ſubſcripſerunt doctiſſimi Salmanticenſis Academiæ Doctores Gabriel Henriquez Iuriſconſultorum primarius, Doctor Leon, & Doctor Gallegos in Iure ciuili, & Canonico prædictæ Academiæ profeſſores digniſſimi proprietarij.

QVÆSTIO XLVIII.

De Religione quoad ſuum eſſe, & differentiam, in quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *Quid, & in quo conſiſtat perfectio Religionis.*
2 *Quot ſint in Eccleſia regulæ approbatæ Religionum.*
3 *Vtrùm ad ſolum Papam pertineat has & alias confirmare Religiones.*
4 *Vtrùm ſint excommunicati fundantes ſine licentia Sedis Apoſtolicæ ſtatum cum votis ſimplicibus.*

ARTICVLVS I.

Quid, & in quo conſiſtat perfectio religionis.

Reſpondeo dicendo, quòd Religio, à qua religioſus appellatur, vt ait D. Thomas *b*. dicta eſt ſecundùm Ciceronem, vt refert Iſidorus a reeligendo, ideſt iteratò, vel frequenter eligendo ea quæ ſunt diuini cultus, quæ in corde frequenter reuoluenda ſunt, vel à reeligendo Deum, quem negligenter amiſeramus, ſecundùm Auguſtinum *c*, vel ſecundùm eundem Auguſtinum *d* à religando nos Deo. Quæ dupliciter conſideratur, primò, ſcilicet, vt eſt virtus, quæ alio nomine appellatur latria, cuius proprium eſt Deo cultum exhibere debitum; ſecundò pro vniuerſitate vel collegio hominum colentium Deum, & de hac in præſenti eſt nobis ſermo. Et hunc religionis ſtatum Dominus inſtituit cum tribus votis ſubſtantialibus paupertatis, ſcilicet, obedientiæ & caſtitatis, vt probant Caniſius *e*, Nazianzenus, Chryſoſtomus, Ambroſius, Origenes, Damaſcenus, & inſpirauit hominibus religionum inſtitutoribus varios gradus religioſæ vitę, qui diſtinguntur quaſi ſpecie. Primùm ex operibus, quæ tanquam in finem proximum ordinantur; perfectio enim vitæ Chriſtianæ in charitatis actibus, ſeu operibus circa Deum & proximum cum tribus votis eſt actio quaſi generica; differentia verò religionum ſumitur ex diuerſitate operum charitatis tanquam ex obiecto & fine proximo, vt ait D. *f* Thomas, ſed contrà citat Neſtorium Abbatem apud Caſſianum *g* & diſtinguit religionem in tres gradus, ſeu ſpecies, iuxta triplicem rationem vitæ actiuæ

b D. Tho. 2. 2. q. 81. art. 1.
c Auguſt. de ciuita. Dei.
d Auguſt. de vera religio.
e Caniſius li. 2. marial. c. 12. Hierony. contra Iouini. & in epiſt. de ſeruan. virgin. Nazianz. in exhor. ad virgin. Chryſoſt. hom. 17. ad populum. Ambr. lib. 1. de virgi. Orig. in Math. 10. & li. 7. contra Celſũ. Damaſcen. in Epiphan.
f D. Tho. 2. 2. q. 188. art. 2. & art. 4. in argumer.
g collat. 14. cap. 4.

Digitized by Google

actiuæ, contemplatiuæ,& mixtæ: ſed Auguſtinus *a* ſolum expreſſit actiuam, & contemplatiuam, ſub quibus tamen intelligitur mixta ex vtraque, iuxta latè tradita à D.*b* Thoma.& à Bellarmino. Secundò diſtinguuntur ex obſeruantiis,iuxta tradita ab eodẽ D.*c* Thoma,vt arbores diſtinguuntur primò & principaliter ex fructibus, ſecundò ex foliis, quibus fructus protegũtur à malis; ſic religio ordinatur,primò ad fructus charitatis & contemplationis erga Deũ, & charitatis erga ſe ipſum & proximos, & hoc tenet etiam D.*d* Thomas.Secundariò diſtinguũtur religiones per obſeruantias, vt idem tenet D. *e* Thomas,vt circa modum paupertatis,aut obedientiæ,& circa corporis caſtigationem in victu & veſtitu per ieiunia, opera manualia, nuditatem,clauſuram, vt Carthuſiani eam ſeruant, quaſi reus in carcere, aut potiùs, vt ſponſa in turri cuſtoditur.

Quidam primatũ perfectionis tribuere videntur vitæ ſolitariæ, in qua anachoritæ vacant contẽplationi cum auſteritate, & ſeueris pœnitẽtiis, & mortificatione carnis; finis enim ſolitariæ vitæ eſt contemplatio Dei & diuinorum, vt ait Caſſianus *f*, & Anachoritæ,vt Paulus,& Antonius ſe totos dedetũt contemplationi ad contemplationem vitæ beatæ, prout aſſerit Bellarminus *g*,cum D.Hieronymo,Auguſtino,Bernardo, & D. *h* Benedicto. Et Caſſianus *i* hanc præferre videtur aliis vitis, & hoc etiam tenet D.Tho.*k* Auguſtinus, & alij relati à Nau.vbi aliqua de laude clauſuræ adducit, vnde religio Carthuſienſis præfertur aliis ob contẽplationis etiam cùm ſeruit ſilentiũ, chorus, aſperitas vitæ in clauſura,abſtinentia carnium etiam in morbo,cilicium perpetuũ, de quibus D. *l* Bernardus, & retinent ferè ſine mutatione antiquum rigorem diſciplinæ, & excedit in obediẽtia,vt probat Carthuſianus *m*,& eſt tutior,& remota à periculis proximorũ, hinc ab aliis religionibus conceditur petita licentia Prælati, licèt non obtenta tranſire ad Carthuſienſes (de quo infrà dicemus) quod ad perfectam tutioremque vitam fieri dicunt D. *n* Antoninus, Ioannes Andreas, Petrus Sutor Carthuſian,Caſſaneus. & Nauarrus.

Alij præferunt ordinem Ciſtercienſem ob eaſdẽ ferè cauſas.Et hanc opinionem per quandam decretalem *o* Alexandri III. tenet gloſſa ibi, & hinc non licet tranſitus ad ordinem Carthuſienſem ex cõceſſione Eugenij IIII.de quo infrà diſputabitur.At prædicti non bene callent, cùm vita in ſocietate,& cœnobiis degentium ſit tutior, & fragilitati humanæ accommodatior,vt tenet D.Thomas *p*,& D.Baſilius idipſum innuit agens de periculis ſolitarij, & quòd debet eſſe iã perfectus ſecundùm *q* Damianũ. Ioannem Climacum,& Caſſianum,qui refert quòd Ioãnes Abbas poſt triginta annos abiit in Eremum,ſed tandẽ rediit in communem perfectioremque vitam. B.*r* Benedictus inter quatuor gradus monachorum in ſecundo ponit Anachoretas,præterea Henriquus de *ſ* Gandauo ait ſtatum ſolitarij non eſſe propriè ſtatum religionis. quia ad ſtatum religioſi pertinet, vt ſit ſub obedientia Prælati, qui vi coactiua dirigat in regulam perfectionis, ſed quod vita in cœnobiis, & ſocietate habet ſtatum religioſi.

Alij perfectionem huius vitæ conſtituũt in ſeuera & rigida auſteritate, qua frænatur cupiditas; ait enim Auguſt. *t* quòd nutrimentum charitatis eſt diminutio cupiditatis, & citant in ſuum patrocinium D. *u* Thomam,ſuper quem de hoc agit Suarez, tradit etiam laborioſus *x* Syluester, ſic Minoritæ præferunt ſuum ordinem aliis omnibus ordinibus, prout tenet D. *y* Bonauentura, & quia extenditur ad

Quæſt.reg.tom.3.

a Auguſt. lib. 19 de ciuit. c. 19. & ſermo. 17. de verbo Domini. b D.Tho.opuſcu.18.de perfect.vit.ſpirit. c.6. & 7. Bellarm. lib.2.de monac.c.3. c D. Tho.2.2. q.188. art 1. d D.Tho.in d. opuſc. c. 6. 7. 13.& 14. e D. Tho. vbi ſup. f Caſſianus colla.19. g Bellar. lib. 2.de monac.c. 2.39. h Benedict.in reg.c.1. i Caſſianus collect.14.c. k D. Th.opuſ. 18. c. 13.& 14.& 22.q. 188.art. 8.& q. 180.art.8. Augu. de morib. Eccleſ.ca. 31. Nauar. in c. ſtatuimus num. 32. l Bernar.lib. ad fratr. de mont.Dei,poſt princ. m Carthuſia. opuſc. de perfect.mona.ar. 21. n Anton.3.p. tit. 16. c. 1.§. 6.& 2. part. hiſto.tit.15 ca. 21.§.2. And. in cap.ſanè de reg. Caſſan.4. p.catalog.gloriæ mundi conſider. 52.& 62. Nauar.c. 27.nu. 106. & in c.ſtatuimus nu.31.& 32. o c.non eſt nobis. iuncta gl. ibi de regu. p D.Tho.2.2. q.188. art. 8. Baſil.reg.7.ex fuſè diſput. q Damian. epi.9. clima. grad.4.de obedientia ad medium. Caſſian. collat. 9. c. 6. & c. 4. r Benedict. in ſua reg.c.1. ſ Gandauo quodlib. 2. q. 24. t Auguſt.to.4 li.83.q. 36. u D. Tho 3.p. q 40. artic.3. vbi Suarez dub. 28.§ 3. x Sylu tit. religio. 4. §. 1. verſic. 3.

proximos, prout tradit Corduba *z*, & tenet Angelus & Ioannes de Pecano Archiepiſcopus,prout refertur in ſpeculo fratrum Minorum, & deinde inferunt licere tranſitum ab aliis ad Minoritas,& generaliter ad ordinem qui habet maiorem vitæ ſeueritatem, hanc dicunt communem Canoniſtarum *a* Syluester,& Angelus.

At reuera ſententia & communis Theologorum affirmat perfectionem vitæ non ſumi ex aſperitatibus.Et hæc eſt ſententia D.*b* Thomæ,Nauarri,Gregorij Lopez,& innuit Ioannes *c* XXII. quia auſteritas non eſt finis,neque medium neceſſarium, ſed ex ſecundariis eſt multis perutile,vt potio & medicina amara eſt apta quibuſdam morbis.

Alij ſupremũ perfectionis gradum tribuunt cuidam vitæ actiuæ,vt tenent Doctores Iuriſperiti, Albericus *d*, Iaſon,Lucas de Penna,Hoſtiẽſis, Neuizanus,Caſſaneus. Quare quidam ex eis cõmendãt officium iudicis & aduocati, quo ſeruiunt proximis in bonum commune.Nec, dicunt, obſtat quòd ſolicitudo erga fratres impedit contemplationem Dei, & ſuauem actum diligendi: nam reſpondet D. *e* Thomas,quòd hoc quod eſt proximorum curam gerere, eſt inſignis actus exterior charitatis. At his reſpõdetur,quòd contemplatiua præſtat purè actiua vitæ, vt probant patres ſuper illud Lucæ *f*, *Maria optimã partem elegit*, & probat D. *g* Thom. rationibus ſumptis ex Ariſtotele in ſuis ethicis, quas dilatat D. Anton.

At addit Hẽriquus de Gandauo, quòd illa actiua, quæ ad communẽ proximorum ſalutem procurandã extenditur, & in homine perfecto ſupponit contemplatiuã;quæ eſt mixta,præfertur contemplatiuæ & actiuæ, quam mixtam Chriſtus & Apoſtoli ſunt profeſſi;Chriſtus enim Dominus profeſſus eſt vitam mixtam,vt ex Euãgelio probat D.*h* Thomas, & Iſidorus, & hanc etiam profeſſi ſunt Apoſtoli,vt notat D.*i* Baſilius.& diffuſè diſputat D.Auguſtinus,& hãc mixtam præferri aliis vitis probant D. *k* Bonauẽtura,& Bernardus,vt Aioth.qui vtraque manu pugnabat,& ſic hæc eſt cõmunis Theologorum opinio,vt poſt D.*l* Thomã probant Doctores, & probat poſt D.Bonauenturam, Corduba ſuper regulam fratrum Minorum.Hęc dicta ſint in cõmuni.Ex conſulto autem nolo reſoluere,quæ perfectior ſit religio in particulari; ſolũ enim ſufficit dicere in communi, quòd illa eſt perfectior, quæ magis accedit ad vitam actiuam,& contemplatiuã, ideſt ad mixtam,vt patet ex dictis reſoluere autem diſputando hanc vel illã particularem eſſe perfectiorem, quæſtio eſt quæ in aliquorum animis,quorum religiones pro ſuo velle,nõ ita aliis præponuntur,aliquid pœnæ poteſt incutere. Vnuſquiſque autẽ religioſus primæ vocationis ſuæ religione contentus ſtudeat perfectus euadere in charitate, in qua perfectio ſubſtantialiter conſiſtit, prout tradit D. *m* Thomas, & Ioannes XXII. *n* definit, cùm charitas ſit vinculum perfectionis, vt ait Apoſtolus *o*, dicens etiã quòd finis præcepti ſit charitas,& ſtudeat etiam perfici in obſeruatione votorũ & conſiliorum Euangelicorum, quæ ad charitatem ordinantur ſubtrahendo, quæ impediunt frequentẽ Dei cultum,& progreſſum charitatis,vt charitas tutiùs conſeruetur,prout aiunt D.*p* Thomas,Soto,Nauarrus, & Sarmiento, ita vt exiſtens in natura corrupta viuat, ac ſi eſſet in ſtatu innocentiæ, & ac ſi eſſet in gratia confirmatus. Nec ſupradictis obſtat. quod multi patres videntur conſtituere ſtatum perfectionis in obſeruatione Conciliorum, vt patet ex traditis à Martinez *q* de Cantalapiedra. Nam reſpõdetur cum D.Thoma *r* ſequente Caſſianum,& cum

N 2 Bañez,

z Cord. in introduc. reg. q. 1.prop.2. Angel v. religio. ſim 28. 3 par. ſpecul fra.mino.fo.71. a Syl.v. religi. 4.§.1.v.3. Angel.vbi ſuprà. b D.Tho.2.2. q. 188. art.6. ad 3. Na.in c. ſtatuim. num. 34. Gre.Lop. in l.9.glo.3.ti. 7.part.1. c extraua.quorundã. & extrauag. ad cõditorẽ de verb. ſignif. d Alberi.in l. per diuerſos.C mandat.v.idẽ, vbi Iaſ. col.3. in l.1.ff.de iu. & iure. Pen.in l. 2. C. de dignitat.colu.2. Hoſtienſ. in procem. ſu.col. 4. Caſſa. glor. vita. 4. p. catal.mu.cõſi.1. e D. Thom. opuſc.10.c.13. f Luc.10. g D.Tho.2.2. queſ.182 ar. 1. Ari.10.eth. c.7. Ant. 4.p. ti.10.c.4.§.4. h D.Tho.3.p. q.40.art.1.ad 2. Iſidor.li. 1. de differentia ca.29. i Baſil. reg.7. Aug.19.de ciui.c.19. k Bonauen.li. 14.pharc. ca. de actu & cõtẽpl.te.1. Bernar.de vita ſolit. ad fratres de monte Dei. col. 3. l D. Tho.2.2. q.188.ar.6.& opuſc.19.contra impugnat. rel.ca.1.ad 6. dd. in 4. diſ. 38. Bonauẽ. in vita Chriſt.c. 46. & ſup.regul.q.18.Cordub. in regu. mino.in introdu.q.2. m D. Tho. 2. 2.q.184.ar.7. ad 1.& q.187 ar.2 & q.188 art.6. & 7. n in extra. ad conditorem. o Ad Coloſ.3. & 1. ad Tim.1. p D. Thom.d. q.184 ar.3.& q.186.art.4. Soto lib 7. de iuſt.q. 1.ar. 1.

y Bonauen. ſup.reg.minor. cap. 2. q.9.& quaſt.in regul. q.12.& 13. tomo 1.

1.Na.in c.non dicatis.n. 12.& 21.Sarmient 1.p.redditu.e.c.leg.1. p.c.7.nu.3 & 6.q.Martinez li.8.Hyp.c.2.1 D.Th.vbi ſu. Banne[z] 2.q. 24.art.6. dub.3.ſutura.4.

Bañez, quòd ipſi non conſtituunt ſtatum perfectionis in Conſiliorum obſeruatione, ſed conſtituunt viam tutiſſimam ad perfectionem, ipſorum conſiliorum obſeruatione, quia per Conſilia tutiùs conſeruatur charitas, & exercetur frequentior actus illius.

Studeat inſuper religioſus ſemperque ante oculos habeat propium finem ſui propoſiti; finis enim in practicis eſt principium, vt ait Ariſtoteles *a*, & tradit D. Thomas, & ſæpe D. Gregorius ſuper illud Iob *b*, *ſuper quo baſes eius*, id eſt, intentio finis, vnde Ariſtoteles cœpit ethicas à fine & fœlicitate; quia, vt ait in politicis, omnia eligimus alterius boni cauſa præter fœlicitatem, quæ eſt finis, vt Sagittarius dirigit aciem in finem & ſcopum. Et cuiuſque regularis diſciplinæ, Conſiliorumque obſeruatio eſt decens via ad addiſcendam aſſequendamque perfectionem charitatis & Chriſti imitationem. Quare in communi concludendo dico, quòd maior perfectio religionis ſumitur ex meliori fine & proximo, quando mediis aptioribus, & efficacioribus ordinatur ad charitatem Dei, & proximi, non autem ex aſperitate vitæ & aliis obſeruantiis ſumitur abſolutè præcipua perfectio. ſed in quantum ipſa aſperitas vitæ & obſeruantiæ regularis ad charitatem Dei & proximi ordinãtur: non poteſt ergo ex ſola vitæ auſteritate perfectio menſurari, ſed omnia conſideranda ſunt, præſertim finis mediaque omnia quatenus tali fini ſunt magis accommodata, ita vt non vnum tantùm, aut alterum medium per ſe conſideretur, & cum alio conferatur, ſed vniuerſa mediorum & viuendi ratio. Nam interdum, quod de corporali auſteritate remittitur, aliis laboribus compenſatur, & præſertim omnium ſpiritualium affectuum diligenti, ac continua moderatione, & omnium humanarum, & bonorum abdicatione, ac denique vnica voluntatis renunciatione, quæ ad perfectionem obtinendam maximè confert, vt ex multis probat doctiſſimus Suarez *c*.

a *Ariſtot. 2. phyſi ca. 8. D. Thom. 1 p. q. 82. ar. 1. Gregor. 28. moral. c. 13.*
b *Iob 38.*
c *Suarez in 3. p. 2. tom. q. 41. diſp. 28. ſeſ. 1.*

Vnum tamen volo in præſentiarum adducere, ad quod debent maximè attendere religioſi, ipſos eſſe in ſtatu peccati mortalis, non tendendo ad perfectionem; dicit enim implicitè diuus *d* Thomas, & ſuper eum explicitè Caietanus, quòd religioſus non habens animum tendendi ad perfectionem (qua quis in hac vita fertur in Deum ſemper, niſi quantum neceſſitas præſentis vitæ requirit, quæ eſt poſſibilis in via, non tamen eſt communis omnibus habentibus charitatem, quæ perfectio eſt ſecundùm regulam ſuam) eſt in ſtatu peccati mortalis, licèt non ex eo ſolùm, quòd actu non tendat in eam. Quæ concluſio ſecundùm Nauarrum *e* eſt terribilis multis religioſis, qui neque actu, ſeu actualiter, nec virtute, ſeu virtualiter habent animum ſe in dies magis in charitate perficiendi, neque curant pluſquam boni clerici ſæculares, vel laici ad eam tendere. Pro huius autem terribilis dicti explicatione nota, quòd perfectio Chriſtianæ charitatis eſt triplex. Prima qua totum cor hominis actualiter ſemper fertur in Deum, & hæc perfectio eſt charitatis patriæ, quæ non eſt poſſibilis in hac vita, in qua impoſſibile eſt propter humanæ vitæ fragilitatem & infirmitatem ſemper actu de Deo cogitare, rebuſque diuinis eiſdemque frui prætermiſſis aliis. Secunda, qua quis fertur in Deum ſemper, niſi quantum neceſſitas præſentis vitæ requirit, quæ eſt poſſibilis in via, non tamen eſt communis omnibus habentibus charitatem. Tertia eſt, qua quis habitualiter totum cor ſuum ponit in Deo, ita ſcilicet, vt nihil cogitet & velit, quod diuinæ dilectioni ſit contrarium, quæ perfectio eſt communis omnibus charitatem habentibus; nemo enim poteſt eſſe bonus ſine illa, & cum ea quilibet eſt talis, quia illa excludit peccatum mortale, & excluditur ab ea, vt in ſacris *f* Canonibus dicitur, & tradit D. Thomas.

d *D. Th. 2. 2. q. 184 ar. 9. ad 3. vbi Caiet.*
e *Nauar. in ca. quia porrò. 12. q. 1 nu. de.*
f *[illegible] renũciatione. 2 [illegible] & c. charitas 2. de pœnit. d. 2. D. Th. 2. 2. q. 84 art. 12.*

ARTICVLVS II.

Quot ſint in Eccleſia regulæ approbatæ Religionum.

Reſpondeo dicendo, quòd D. *g* Antoninus ait quòd quatuor ſunt regulæ ab Eccleſia approbatæ, ſub quorum aliqua militant omnes religioſi Eccleſiæ Catholicæ. Prima eſt diui Baſilij, ſecunda D. Benedicti, tertia D. Auguſtini. Quarta D. Franciſci. Et prout tradit Nicolaus *h* Boerius regula diui Auguſtini fuit tertia, quod ex quodam decreto *i* videtur comprobari, in quo Papa approbatas regulas enumerans primo loco conſtituit regulam D. Baſilij, ſecundo verò D. Benedicti, tertio D. Auguſtini, à quo habuiſſe initium dicunt regulares canonici eorum regulam, & idem dicit Felinus *k*, & idem Nicolaus Boerius. Vnum autem eſt certiſſimum quòd ordo S. Baſilij eſt primus, & antiquior, vt ait idem Boerius ſecundùm Cardinalem *l* Alexandrinum, qui fuiſſe videtur tempore Simachi Papæ, vt ex quodam eius decreto *m* patet. Et idem autor ait, quòd fortè in eo decreto non loquitur Papa de B. Baſilio, ſed de patricio Baſilio, qui vices gerebat Odoacris Regis, de quo fit in quadam decretali *n* mentio. Carthuſienſes tamen, quorum caput eſt in Delphinatu, non militant ſub aliqua iſtarum regularum, ſed habent ſua ſtatuta pro regula, & habentur ſecundùm D. Antoninum Florentinum in magna veneratione ab Eccleſia, de quibus in extrauaganti *o* Martini IIII. incipiente. *Viam ambitioſæ*, habetur. Et ſic non vna tantùm, ſed plures ſunt religiones Deo famulantes, vt in quadam dicitur Clementina *p*, & in alia decretali, & notat Ioãnes Andreas. Et ſub regula D. Auguſtini, vt inquit Antoninus, militant omnes Canonici regulares, & fratres Prædicatores, quod ipſum ait Ioannes *q* Andreas; militant etiam multæ aliæ religiones, prout in quadam copioſa tabula, quæ communiter à patribus Auguſtinienſibus circumfertur, continetur.

g *D. Anto. 3. p. tit. 16. cap. 1. § 3.*
h *Boerius in tra. de vi. Eremit. n. 2.*
i *cap. periculo ſum. 18. q. 2.*
k *Felin. in rubri. de maior. & obed. Boerius in tract. de auctor. magni Conſilij. & in Parlamen. regni in 1. in magna add.*
l *Cardin. in c. & epiſcopos 17. diſt.*
m *c. bene quidem. 96. diſ.*
n *ca. Eccleſia ſanctæ Mariæ de conſtitut.*
o *extrauag. viam ambitioſæ. de regu.*
p *Clem. 1. de elect. ca. vn. de religi. domib. lib. 6. Ioan. Andr. in c. ſane. de regul.*
q *Andr. vbi ſ.*

Sub regula autem D. Baſilij, quæ fuit prima, militant omnes monachi orientalis Eccleſiæ, atque etiã occidentalis. Fratres verò Carmelitæ aliquando ſub ea fuerunt, de qua aliqua tradit Baldus *r*. His autem nouiſſimis temporibus fuit quinta quædam regula inſtituta pro religione Societatis Ieſu ſub quibuſdam inſtitutionibus, de qua in primo Tomo fecimus mentionem.

r *Bald. in authent. ſi qua mulier. C. de Epiſ. & cle. & conſ. 120, in fin. & clauius conſi. 80. incipi. ſupra infra ſcrip. vol. 2.*

ARTICVLVS III.

Vtrùm ad ſolum Papam pertineat has, & alias confirmare religiones.

Reſpondeo dicendo, quòd ad Papam pertinet confirmare nouum religionis inſtitutum, & Pontifex, aut Concilium errare non poteſt approbando religionem, in qua fit vera profeſſio cum tribus votis eſſentialibus, paupertatis, obedientiæ, & caſtitatis, prout reſoluunt Cano *ſ*, Bañez, Hieronymus Plati, Vualdẽſis, Clitoueus, Bellarminus. Et Valentia affirmat oppoſitum eſſe errorem. quia vt Eccleſia non poteſt errare circa bonos mores, & legẽ de moribus, ita non poteſt errare Eccleſia, neque Papa in confirmatione religionum, cùm ad bonos mo

ſ *Cano. li. 5. de locis, c. 5. ad fi. Bañez 2. 2. q. 1. ar. 10. dubi. 8. Platus li. 1. de relig. ſtat. c. 2. Vvald. lib. 3. de ſacra. c. 9. Clitoueus de votis monaſtic. Bellarm. li. 4. de mon. c. 4. Valenc. lib. 8. Analyſis de fide c. 5.*

Digitized by Google

mores pertineat confirmare conſtitutiones, & regulam propriã religionis, quæ proponitur toti per orbem Eccleſiæ, vt iuxta eam perfectionis regulam fideles vitam ſuam informent: eſſet autem contra officium paſtoris, ſi malam religionem probet, & veneno pro ſalutari cibo paſcat oues, vt nec errat Pontifex in canonizatione Sanctorum, quorum vitam, & mores proponit imitanda toti Eccleſiæ. Et hoc etiam tenet D. Thomas *a*, id probans ex quodam decreto *b* dicente, Nulli fas ſit ſine ſtatus ſui periculo, vel diuinas conſtitutiones, vel Apoſtolicæ Sedis decreta temerare, quia nos, qui potiſſimi ſacerdotis adminiſtramus officia, talis tranſgreſſionum culpa reſpiciet, ſi in cauſis Dei deſides fuerimus inuenti. Hæc Hilarius Papa in dicto decreto.

Quidam ſignificant Epiſcopum, qui ſuæ diœceſis confirmat ſtatuta, poſſe confirmare regulam nouæ religionis cum propriis ſtatutis: nam, & beatus Baſilius Epiſcopus in Oriente, & Græcia inſtituit monaſticum ordinem. Et B. Ambroſius cum propria regula fecit monaſterium Mediolanenſe, vt refert Auguſtinus *c*. Et diuus Ambroſius *d* poſtquam baptizauit ipſum Auguſtinum, ait, Induimus nouum hominem, Cuculla, & Cingulo coriaceo. Præterea idem Auguſtinus, ait ſe Hipone feciſſe monaſteriũ monachorum antequam eſſet Epiſcopus; ſed cùm Barbarorum incurſione diſſipatum eſſet, quidam ex eis monachis venerunt in Italiam, & per Pontificem coadunati, & ad regulam diui Auguſtini reformati ſunt per Innocentium IIII. anno Domini milleſimo ducenteſimo quadrageſimo tertio, vt referunt *e* Antoninus & Sabellius, quamuis *f* Nauarrus neget hũc eſſe ordinem D. Auguſtini. Hinc dictus eſt ordo Eremit. D. Auguſtini, de quo *g* Genebr. & Hieron. Plati.

At ſanè cauſa religionis pertinet ad Papam cùm proponatur toti Eccleſiæ quaſi lex & regula perfectionis, vt eſt communis Theologorum. Nec hoc D. Thomas negauit; vixit enim poſt Bonifacium *h* VIII. qui id definiuit Papæ reſeruari: etenim religionis inſtitutor, vt Apoſtolos fecit religioſos, ita eis dedit Apoſtolicam autoritatem, qua inſtituerent formam nouæ religionis ſalua ſubſtantia illius in tribus votis eſſentialibus, & ſolus Pontifex, qui in Apoſtolicam Sedem ſuccedit, inſtituit; quæ forma & ſolemnitas ſufficiat ad profeſſionem habeme à Chriſto Domino vim ſoluendi matrimonium ratum, vt autoritate diuinitùs data inſtituit formam ſacramentalium, quibus Deus vim eximiam concedit. Ad illud autem B. Baſilij reſpondeo, quòd Nazianzenus in oratione in laudem Baſilij ait ritum monachorum ad ordinem & formam religioni propriam redegiſſe. Quare Baſilius non tam inſtituit, quàm reformauit religionem: nam in quadam Epiſtola *i* meminit monachorum, qui diſperſi erant per Ægyptum ſub Antonio, vt refert Athanaſius in vita Antonij, & per Palæſtinam ſub Hilarione, vt ait etiam Hieronymus, in eius vita, & in Meſopotamia. De regula autem D. Baſilij vide Synodum VIII. Gelaſij *k* Papæ & Innocentium *l* II.

Ad aliud autem D. Auguſtini reſpondetur, prout refert Poſſid. *m* in vita eius, quòd non inſtituit nouum ordinem, ſed reformauit ordinem clericorum, vt colligitur ex eodem D. Auguſtino *n*, vt etiam referunt Concilium *o* Aquiſgranenſe, D. Antoninus, Volaterra. Turrecremata, & Nauarrus.

Et multò minùs hi, qui non erant Epiſcopi, vt B. Antoninus, qui non fuit monachorum autor, aut Eremitarum, ſed incitator, & ſic Athanaſius in vita Antonij (quam ab illo deſcriptam agnoſcunt patres apud Bellarminum *p*) refert Antonium iuuenem à ſene iam diu monacho petiiſſe fieri monachum, ſed

a D. Tho. in o. puſ. cõtra impugnat.
b c. nullis fas 25. q. 1.
c Aug. lib. 5. conf. ſ. c. 6.
d Ambr. 3. p. ſerm. 94.
e Anton. 3. p. hiſtor. tit. 24. c. 14. Sabel. 2. aenead. 9.
f Nauar. in c. ſtatu. nu. 9. de regul. Aug. to. 19. ſerm. 52. ad fratr. in Eremo.
g Genebr. li. 4. chronic. Plati. lib. 2. de ſtat. reg. c. 22.
h c. vn. de vo. lib. 6.
i Epiſt. 63.
k c. definiuimus 18 q. 2.
l c. pernicioſum 16. q. 1.
m Poſſid. c. 5.
n Auguſt. de con. vit. cler.
o Conc. Aquiſgran. c. 112. Anton. 2. par. hiſt. tit. 15. c. 16. §. 7. Vollater. li. 21. poſt pri. Turrecrem. in c. nolo. 12. q. 1. Nau. in c. ſtatus, nu. 9.
p Bellarmin. lib. 2. de monach. cap. 4.

diuus Hieronymus in vita Pauli ait Antonium, dici autorem vitæ Eremiticæ (vt vocat Athanaſius) non quòd omnes præceſſerit, ſed quia omnia ſtudia ab ipſo ſunt incitata.

Bruno doctor Colonienſis cum ſex ſociis iuit in Eremum Grationopolitanum, & dedit initium ordini Carthuſienſi, anno milleſimo octuageſimo quarto, elapſis decem annis poſt ordinem Ciſtercienſem, vt tradunt Genebrardus *q*, Sigibertus, Polydorus, Volaterra & Antoninus, idque reuelatum eſt Hugoni, eius diœceſis Epiſcopo horum ordines tacito ſcientis Pontificis conſenſu approbati ſunt.

Denique, quia quidam cum periculo prauæ doctrinæ religiones inchoabant, Innocentius *r* III. in Concilio Lateranenſi, cauit ſub excommunicatione latæ ſententiæ, ne quis ſine expreſſa Pontificis approbatione religionem inſtitueret.

Et non errat Pontifex imprudentia, dum nouam religionem approbat, præmiſſa diligenti regulæ, & inſtituti examine, quia approbatio, & promulgatio religionis proponitur à ſolo Pontifice ſoli Eccleſiæ tanquam regula perfectionis addiſcendæ, vt lex ad bonos mores pertinens. Nec obſtat, quòd aliquæ religiones approbatæ ſunt extinctæ à Sede Apoſtolica. Nam reſpondetur, quòd interdum procedente tempore, quædam religiones, quæ deficiunt à primæuo inſtituto, extinguntur tanquam inutiles, vt Templariorum, & Humiliatorum: quam lex vetus veniente meliori Chriſti religione abrogata eſt, vt patet ex D. *ſ* Paulo, cùm priùs fuiſſet vtilis & ſancta.

q Genebr. lib. 4. c. 351. Sigiber. Chro. Platin. li. 2. c. 22. Polyd. de inuent. li. 7. c. 5. Vola. lib. 21. Anto. 3. p. hiſt. faſcicul. tẽp.
r c. ne nimia, de relig. domib.
ſ Ad Heb. 7.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm ſint excommunicati fundantes ſine licentia Sedis Apoſtolicæ ſtatum cum votis ſimplicibus.

RESpondeo dicẽdo, quòd licèt Bonifacius *t* VIII. ſub excommunicatione latæ ſententiæ prohibuerit, ne quis religionem nouam inſtituerit ſine expreſſa Sedis Apoſtolicæ approbatione; hæc tamen cenſura non comprehendet eos, qui ſtatum cum votis ſimplicibus inſtituerint: nam ſtatus beatorum cũ votis ſimplicibus non eſt religio, ſed modus viuendi honeſtus. Et ſic tenet *u* Sylueſter poſt Innocentium, quòd Epiſcopus poteſt aliquem acceptare ad profeſſionem, licèt non intret monaſterium, nec profiteatur certam regulam, ſed ſtet in domo ſua ſub obedientia Epiſcopi, cui præfigatur ab Epiſcopo certus modus viuendi. Quod argumento cuiuſdam *x* decreti cõprobat, & ita tenet poſt alios Sylueſter *y*, Nauarrus & Soto huiuſmodi ſtatum non eſſe religionem, ſed eſſe quendam modum honeſtum viuendi, qui in lege partitarum eſt approbatus, vbi Gregorius Lopez de hoc etiam tractat.

At per vota etiam ſimplicia in Societate Ieſu fiunt verè religioſi, prout in primo Tomo *z* latè defendimus. De diſtinctione autem voti ſolemnis, & ſimplicis infrà in hoc Tomo agemus.

t c. ne nimia. de relig. dom.
u Sylu. tit. regul. 3. n. 14.
x c. ſi vir. 17. q. 2.
y Syl. relig 1. n. 1. Naua. de orat. not. 7. n. 24. & in c. cũ dicatis. de re. n. 15. Sot. li. 7. de iuſt. q. 1. ar. 7. Gregor. in l. 17. tit. 1. p. 7. vbi Greger. in glo. 12. & 13.
z 1. tom. q. 11. art. 6.

QVÆSTIO XLIX.

De Religione quoad eius ſpecies & membra, in quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *VTrùm ſint aliqui ordines Mendicantes.*
2 *Vtrùm Societas Ieſu ſit ordo Mendicans.*

Digitized by Google

3 *Vtrum Regulares Canonici Eccleſiarum Cathedralium eiuſdem ſint ordinis & rationis cum reliquis Canonicis Regularibus.*

4 *Vtrum Eremitæ ſint verè Religioſi.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm ſint aliqui ordines Mendicantes.

Reſpondeo dicendo, religionis nomen, vt ait Cicero, à relegendo libros diuini cultus eſſe deductum. Lactantius verò à religando nos Deo, Auguſtinus à reeligẽdo Deum, quem dimiſimus, religionis nomen deduxerunt. Nec deſunt qui à relinquendo deduci illud opinentur, quaſi Deo dicata ſeparata ab humanis eſſe debeant, ſed Lactãtiana deductio mihi magis conſona, & linguæ Latinæ & ſignificato videtur. Quod etiam placuit Ioanni *a* Trullo: nam religioſa Deo addicta vocamus, & religioſos Deo deditos & religatos vſu frequenti dicimus. Quæ religionis etymologia à Cardinale Caietano *b* probatur, & hanc amplectitur Soto *c* dicens religionis nomine communi, vulgariq́ue ſignificatu vniuerſos comprehendi mortales, ac præcipuè Chriſtianos, quatenus Deum virtutum officiis ſecundùm legis præcepta colunt: at verò per Antonomaſiam illis tribuitur, qui vltra preceptorum culturam, conſiliorum ſtatum compeſcunt, ſiue religio à religando dicatur, nempe, quòd præter præceptorum nexum arctiori ſe vinculo religant, ſiue à relegendo dicti ſint, quippe qui omnia, quæ ad cultum Dei pertinent, tractent. cum his conuenit Ioãnes Climacus à Dionyſio Carthuſiano *d* citatus dicens, monachus eſt, qui ſolùm quę Dei ſunt, agit, cogitat, loquitur, Chriſto vnitus omni tempore, loco & negotio. Et ſic religio ſi definiatur definitione quidditatiua, eſt ſtatus pœnitentiæ, exercitium, & ſchola perfectionis, prout ait D. *e* Thomas; hac enim methodo faciliùs ad charitatem Dei & proximi peruenitur. Inter alias autem religiones illa ad charitatem Dei, & proximi maximè accedunt, quæ inter Mendicantes connumerantur, quæ ex iure *f* communi quatuor tantùm ſunt, ordo, ſcilicet, Prædicatorum, & ordo D. Auguſtini Eremitarum, & ordo D. Franciſci, & ordo Carmelitarum, de quibus in primo Tomo latè diximus, in quo etiam propoſuimus ordinem Societatis Ieſu, eſſe ordinem Mendicantem, de quo in articulo ſequenti latiùs diſputabitur.

a Trullus de perfect. ſtat. cano. regal. c. 1. nu. 3.
b Caiet. 2. 2. q. 8. art. 3.
c Sot. lib. 3. de iuſt. q. 2. ar. 1.
d Carthu. de refor. clauſt. c. art. 3.
e D. Tho. 2. 2. q. 187. art. 2.
f c. 1. de vit. lib. 6.

ARTICVLVS II.

Vtrùm Societas Ieſu ſit ordo Mendicans.

Reſpondeo dicendo, in Societate quoſdã ſcholares nuncupari, qui licèt non ſint ſolemniter profeſſi, nihilominus tria ſubſtantialia vota emittunt, nec à Societate citra incurſum apoſtaſiæ recedere poſſunt, licèt Præpoſitus generalis illos expellere valeat. Qui ſcholares licet nihil in particulari poſſideant, tamen eorum collegia, in quibus ipſi ad diſcendas literas & docendas exiſtunt, bona immobilia, annuos cenſus, pluraque alia in communi retineant, ex quo non poſſunt dici Mendicantes, iuxta quandam *g* decretalem, ſicut de Carthuſienſibus, qui in communi multa poſſident, in particulari nihil habent, quòd non ſint Mendicantes conſuluit *h* Abbas, & huiuſmodi Nouitij non ſunt propriè de corpore Societatis, neque immutabiliter religioſi, ſed ex alia parte videtur Mendicantes debere nuncupari: nam licèt ſint Nouitij, inſpecto tamen fine ad quem intra probationis tempora inſtituuntur, poſſunt etiam quodammodo Mendicantes nuncupari, cùm vniuſcuiuſque rei finis ſit præſtantiſſimus, & conſiderandus: nam cùm vnumquodque alicuius gratia fiat, vt inquit Ariſtoteles *i*, cùm ipſi ordinentur ad profitendum ordinem profeſſorum Mendicantium, Mendicantes per conſequens debent nuncupari. Animi enim deſtinatio, quæ ex actu inchoato, licèt non conſummato, deprehenditur, habetur interdum pro opere perfecto & conſummato, licèt caſu fortuito, aut alio impedimento non perueniat ad effectum, argumento cuiuſdam *k* legis. Quod etiam loquens de Nouitio ſcribit Petrus de *l* Ancharano. Præterea licèt ipſi habeant bona immobilia, & redditus annuos, poſſunt nihilominus Mendicantes dici eo reſpectu, quòd ipſi mendicare cogentur ſi de facto bona aliqua, aut redditus non haberent, prout probat Rebuffus *m*. Præterea ſi rectè quis intueatur, ipſi ſcholares, vt ex ſerie conſtitutionum Societatis apparet, nihil poſſident in communi aut in particulari: nam Præpoſitus generalis eſt gubernator collegiorum, & redditũum annuorum diſtributor, quos pro ſcholarium victu & veſtitu, aliiſque neceſſariis, & pro collegij ſuſtentatione expendit, nihil tamen pro ſe, aut ſocietate retinendo, & ſic huiuſmodi ſcholares nihil certi habent, niſi id quod à Præpoſito generali ex benignitate quodammodo ſuſcipiunt. Hæc & alia pro vtraque parte adducit Horatius *n* Mandoſius.

Loquendo autem de Societate profeſſorum, ſine dubio dicendũ eſt huiuſmodi ſocietatem eſſe Mendicantem, & priuilegia Mendicantium religionibus conceſſa ad ipſos quoque ſpectare, inſpectis eius conſtitutionibus etiam per Sedem Apoſtolicam confirmatis, quæ confirmatio ad effectum, de quo agimus, fuit neceſſaria, cùm religiones, quæ non ſunt Mendicantes, ex propria regula, ſed tantùm ex eius conſtitutionibus, non veniant appellatione Mendicantium, niſi illæ conſtitutiones ſint per Papam cõfirmatæ, vt poſt Ioannem Andream ſcribit Ancharanus *o*, dum oſtendit fratres ſeruorum S. Mariæ, non eſſe ordinis Mendicantium. His autem conſtitutionibus cauetur profeſſos huiuſmodi Societatis non poſſe aliqua bona immobilia ſeu redditus annuos in particulari, ſeu in communi poſſidere, nec aliqua annua relicta, etiam ad vtilitatem, ſeu pro ſacramenti luminaribus percipere, nec aliquid pro conceſſionibus, ſeu aliorum ſacramentorum miniſterio, etiã ſub nomine eleemoſynæ exigere, nec arculam, in qua ſolent Chriſti fideles eleemoſynas conijcere, in eorum Eccleſiis, ſeu alibi retinere, adeò, vt huiuſmodi Societas non ſolùm in paupertate, ſed in extrema neceſſitate in Domino tantùm confidens, qui volucres cœli paſcit, conſtituta videatur, & hoc vt huiuſmodi religioſi ab omni auaritiæ contagione remotiſſimi, & Deo liberiùs inſeruiant, & ad proximi ædificationem aptiores ſe reddant.

Vnde ex hoc concludendum eſt Societatem hãc prorſus Mendicantem eſſe, inſpecta Mendicantium definitione, quæ eſt vt ij Mendicãtes dicantur, quibus regula, vel conſtitutio interdicit poſſeſſiones ſiue redditus ad propriam ſuſtentationem, & incerta mendicitas ſolet eis præbere victum per publicum quæſtum, iuxta ea, quæ in iure *p* traduntur, vbi gloſſa, Archidiaconus, & Ioannes Andreas tradit, etiam Petrus Rebuffus. Si ergo Societas Mendicans exiſtit, conſequens eſt, vt ipſa gaudeat priuilegiis Mendicantibus conceſſis non communicatione ſolùm, ſed ex propria natura, vt in ſimili religione dixit

g cap. exiit. §. porrò. de ver. ſign. lib. 6.
h Abbas conſ. 27. col. 2 di. 2.
i Ariſtot. 2. phyſi. c. 26.
k l. ſi non fuerit. § quid ergo ff. de auro & arg. legat.
l Anchar. cõſ. 69. contra donationẽ. nu. 8.
m Rebuf. ſuper concord. de regul. ad prælat. nominat. facĩẽdas in v. mendicantib. v. ſicut illo qui in fundatione.
n Mandoſ. de priuil. ad inſt. glo. 9. à nu. 9.
o Anchar. in c. 1. not. 4 de relig. domib. lib. 6. & cõſ. 321. præmittenda in fin.
p c. 1. §. confirmatos. de relig. dom. lib. 6. gloſ. in c. quorundã. v. mendicantiũ, vbi Archi. & Andreas de elect. lib. 6. Rebuf. ſuper concor. tit. de regia ad prælato[illegible] facĩẽ. §. 1. v. mendicantes.

Digitized by Google

a *Archid. in c. diaco. 3. d. 93.*

xit *a* Archidiaconus, vnde etiam pariter ipſa Societas ligabitur conſtitutionibus Apoſtolicis de Mendicantibus loquentibus, vt qui ſentit commodum, etiam incommodum ſentire debeat, & hoc voluit dicere *b* gloſſa.

b *gloſ. in cap. ver. de exciſ. prelat.*

Et licèt prædicti ſcholares non ſint Mendicantes, non ex hoc poſſent facere, quòd dicta Societas non ſit Mendicans, ſicut & Nouitij, qui non ſunt incommutabiliter religioſi, & corpus religionis non conſtituunt, nec dicuntur propria membra religionis, non poſſunt operari, quòd aliqua religio non dicatur Mendicans, ex hoc ſolùm, quòd ipſi proprium retinentes in ea exiſtant, cum quibus Nouitiis ipſi ſcholares videntur habere aliquam ſimilitudinem; licèt enim non poſſint à Societate ad eorum libitum recedere ſicut Nouitij, nihilominus exeunt ad libitum Præpoſiti generalis, & ſic non videntur eſſe propria, & incommutabilia eius membra ſicut ſunt profeſſi, qui dicuntur membra inſeparabilia, vt inquit Aretinus *c*, quia illud eſt proprium, & incommutabile membrum, quod à ſuo corpore non ſeparatur, iuxta tradita in iure *d*, & notata à Bellamera, & Socino. Et quòd ipſi ſcholares Societatem non conſtituant, patet ex quibuſdam literis Apoſtolicis Iulij II. in quibus nonnullæ Societatis conſtitutiones inſeruntur, vbi inter cætera dicitur, quòd Societas habeat collegia, in quibus ſcholares velut in quodam ſeminario exiſtant, & ſic diuerſa eſt Societas ab huiuſmodi ſeminario. Quod etiam clariùs liquet ex aliis literis Pauli III. vbi dicitur, quòd ſcholares huiuſmodi peracto ſtudiorum ſuorum curſu, & qui in literis aliquid profecerint, in Societatem admitti poſſint, ex quibus verbis neceſſariò ſupponitur, quòd antea non erant de Societate, neque Societatem conſtituebant. Hæc dicta ſint, vt clariùs pateant ea, quæ de hac ſacra religione in primo Tomo *e* diximus.

c *Aretin. in tract. de teſta gloſſ. 9. v. item relinquit eccl. num. 2.*
d *c. non liceat, de praſcrip. c. nō decet à capite d. 2. Bellame. conſi. 20. col. 1. Socinus conſ. 7. num. c. quæſitorum in princ. lib. 1.*
e *1. tom. q. 2.*

ARTICVLVS III.

Vtrùm Regulares Canonici cathedralium Eccleſiarum eiuſdem ſint ordinis & rationis cum reliquis Canonicis Regularibus.

f *Trullus li. 1. de conuent. & differ. cano. reg. c. 30.*

RESpondeo dicendo, prout aſſerit Ioannes *f* Trullus, quòd non defuerūt olim, ac hodie deſunt, qui in hanc leuem opinionem protrudantur, vt ſibi ſuadeant Canonicos Regulares Eccleſiarum cathedralium non eſſe eiuſdem religionis, & ordinis cum reliquis Canonicis Regularibus monaſteriorum, collegiatarum inſignium Eccleſiarum. Ad quam opinionem refellendam duo idem autor facit fundamenta. Quorum primum eſt, quamuis Eccleſia cathedralis Canonicorum raro, aut nunquam monaſterium, aut cœnobium appelletur, quia tamen regularis eſt, veriſſimè monaſterium eſt, atque cœnobium & conuentus. ſiquidem vulgare eſt, ſub nomine Eccleſiæ monaſterium etiam intelligi atque comprehendi. Hinc eſt, quòd D. Auguſtinus in ſua regula octo in locis Regularium Canonicorum domum, & monaſterium nuncupauerit, quæ tamen Eccleſia cathedralis erat.

Secundum fundamentum, vbi eſt idem religionis habitus eſſentialis eademque ſolemnis profeſſio, ibi idem eſt ordo & ratio. Hac enim ratione, ac diſcrimine vniuerſæ religiones à ſe inuicem diſcrepant, & ſecernuntur. Quibus prædictis fundamentis reſoluit prædictus autor dubitationem in articulo propoſitam per ſequentem concluſionem.

Sit concluſio. Omnes Canonici Regulares, tam Eccleſiarum cathedralium, ſiue monaſteriorū, eiuſdem ordinis & religionis ſunt; vbi enim idem eſt habitus & profeſſionis ratio, ibi eſt eadem iuris diſpoſitio, ſed vniuerſi Canonici regulares eandē profeſſionem emittunt, eundémque habitum gerunt, nempe togam lineam: igitur omnes Canonici regulares, Canonici etiam cathedrales ſunt cum reliquis eiuſdē ordinis, & religionis: nemo enim profectò vir cordatus non leuiculam rationem exiſtimaturus eſt, quòd hac ſola exigui momenti conſideratione, quia, ſcilicet, Eccleſia alioquin regularis cathedralis eſt, monaſterium eſſe iam deſinat, ipſiuſque Canonici à verorum regularium Canonicorum prædicamento, & conſortio excludantur, ad hoc ſanè ferendum iudicium Eccleſiæ cathedralis ratio impertinens eſt. Præterea hoc conſtat ex his quæ tradit *g* Florentinus in Eccleſia cathedrali Oxomēſi in regno Caſtellæ ſubdedicata Epiſcopo, inſtituti fuerunt Canonici Regulares, è quorum numero, & Canonicus, & Supprior erāt beatus Dominicus, erat autem profeſſus ſecundùm regulam B. Auguſtini, quam poſtea ſuis fratribus Prædicatoribus profitendam tradidit.

g *Floren. 3. p. hiſt. tit. 23. c. 4.*

Probatur etiam: nam in quadā *h* decretali ſic habetur, *Innotuit nobis, quòd Vigorenſi Eccleſia deſtituta paſtore, Prior & conuentus eiuſdem Magiſtrum M. Archidiaconum Euaratenſem in Epiſcopum elegerunt*, & inferiùs in alia decretali *i* ſic dicitur: *Cùm Vitonenſis Eccleſia paſtore vacaret, Archidiaconus cum ſuis fautoribus Salubrienſem Diaconum, Prior verò, & complices eius præcentorem Linconenſem, in Epiſcopum elegerunt*, &c. vbi gloſſa *k* Vitonenſem Eccleſiam, & cōuentum, & Priorem habere aſtruit: ergo Canonici illarum Eccleſiarum cathedralium regulares erant, id quod & Ioannes Andreas aſſerit.

h *c. innotuit. de elect.*
i *c. cum Vitonenſes, eod. tit.*
k *gloſſ. v. Vitonenſem.*

Idipſum probatur ex alia decretali *l*: ibi G. qui in tua & Tholoſana Eccleſia, & Archidiaconus cōſtitutus, & in vtraque Eccleſia regulariter profeſſus: ergo Cathedrales Canonici Eccleſiarum Metropolitanarum Burdegalēſis & Tholoſanę regulares Canonici erant. Quo in loco ait gloſſa Canonicum regularem fieri poſſe Archidiaconum.

l *c. præterea. de præbend.*

Præterea id conſtat ex aliis *m* decretalibus, vbi cum gloſſa legimus Canonicos Bethleemiticos, & Nazarethenſes emittere ſolitos profeſſionem ſecundùm regulam diui Auguſtini, dareque conſueuiſſe habitum lineum, qui proprius eſt habitus Canonicorum regularium, vbi textus locum illum Canonicum vocat, & pro verbo profiteri gloſſa vtitur verbo monachari, ſed has Eccleſias prædictas cathedrales eſſe compertum eſt ex regiſtro Innocentij III. ergo Canonici cathedralis Eccleſiæ ſunt etiam cum cæteris regulares, ſunt & alia quamplurima iuris Canonici loca, quæ rei propoſitæ ſtabiliendæ non parum conducunt, ad eam tamen computandam faſtidioſam prolixitatem prætermittimus; ſiquis verò ea de re plura noſſe cupit, perlegat Auguſtinum *n* Ticinenſem in ſui canonici ordinis propugnaculo, qui rem copioſè, & luculenter perſtringit.

m *c. cùm ſuper elect. de confeſ. c. ſicut nobis. de regu.*
n *Ticinenſis part. 3. cap. 5.*

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm Eremitæ ſint verè religioſi.

RESpondeo dicendo, quòd multiplex eſt Eremitarum genus. Primi dicuntur Serbitæ diſcurrentes hinc inde, qui dicunt ſe Chriſtum ſequi in eo, quòd Chriſtus circuibat ciuitates & Caſtella:

Digitized by Google

ſecundi dicuntur Anachoritæ Hebraicè, Græcè verò Eremitæ ſolitariè viuentes, quos Græci etiam vocăt *Heſychaſtas*, ab eo, quòd procul ab hominibus ſoli receſſerunt, in deſertis viuere, nuncupantur, de quibus agitur in *a* iure, tradunt Philippus Francus, & gloſſa quædam allegat nouellam conſtitutionem de monachis, vbi pro eiſdem Anachoritæ, & heſychaſtæ ponuntur, qui etiam dicunt ſe Christum imitari in eo, quòd ſolus agebat in deſertis, ſecundùm illud Matthæi *b*, ductus eſt Ieſus in deſertum, & in montem aſcendit ſolus orare, & de his in quodam dicitur decreto *c*, qui verè, & purè ſolitariam vitam eligunt digni ſunt conuenienti honore, & ipſi ſubſunt Epiſcopo, ſecundũ gloſſam *d* quãdam, & tenet Cardinalis Alexandrinus, & tradit Nicolaus Boetius. Tertij dicuntur Cœnobitæ, id eſt in congregatione viuentes: hi videntur orti ſub Eliſeo, qui cõſtituit Cuneum Prophetarum, id eſt religioſorum. Et iſti Cœnobitæ habebant diuerſos modos viuendi, & ad diuerſa deputantur, vel ad actiuam, vel ad contemplatiuam, vel mixtam vitam, ſecundùm regulas & conſtitutiones eorum, quos profitentur, de quo per beatum Antoninũ, & Ioannem Andream, ſicut diuerſificantur religiones ſecundùm diuerſitatem operum, ad quæ ordinantur, quia vna ordinatur ad peregrinos hoſpitandos, vt ordo Cruciferorum beati Antonij Viennenſis, aut Arelatenſis, alia ad captiuos viſitandos, vel redimendos, vt ordo de Trinitate, ſeu beatæ Mariæ de Mercede, vna ad actus contemplatiuos, alia ad actiuos, alia verò ad mixtos. Et ipſi in Ægypto diuiſi ſunt per decurias, atque centurias, ſecundùm diuum Hieronymum, ita vt nouem hominibus præſideret decimus. Et ſub his Cœnobitis comprehenſi ſunt omnes monachi, quorum B. Benedictus dicitur primus in Eccleſia Occidentali, & B. Baſilius in Orientali, quamuis, & priùs etiam multi ſancti patres præfuerint magnis congregationibus, vt B. Antonius Pachomius, Iſidorus & alij. Ex quibus ſecũdùm B. Antoninum *e* Florentinum fuit vnus de ſancto Victore Magiſter & deuotiſſimus. Vnde concludo ſecundùm veram, & communem interpretationem iurium, & Doctorum ſuprà allegatorum, ſtatum Eremitarum, ſeu vitam Eremiticam, tam primorum quàm ſecundorum, & vltimorum, ſcilicet, Serbitarum, Anachoritarum, & Cœnobitarum religioſorum de iure eſſe approbatum, & ipſos inter perſonas Eccleſiaſticas, & religioſas numerari, vt tenet Abbas *f* Siculus, & ſentit Nicolaus Alexandrinus, & ſic gaudere debere priuilegiis religioſorum quandiu in Eccleſia, & ſeruitio Dei habitum geſtant religioſum, prout Nicolaus Boetius *g* tradit.

a c. vn. de exceſ. prælat. li. 6. & ibi Franc. in vlt. nota. Auth. de monac. §. cogitandum & in gl. v. heſychaſtas.
b Matth. 4.
c 16. q. 1. cap. qui ver. c. ſi. d. 15.
d glo. in d. ca. qui vere. Cardin. in c. ſi autem 12. q. 4. Boetius de ſta. & vit. Erem. nu. 3.
e Floren. 3. p. ti. 30. ca. 10. §. 4.
f Siculus in cle. cupientes de pœni. Alex. in c. ſi quis nu ptias 30. diſt.
g Boer. vbi ſu. nu. 22. & 23.

QVÆSTIO L.

De Religione quoad obligationem Religioſorum, in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *VTrum regulares profitentes ſeruare regulam, obligentur ad omnia contenta in regula.*

2 *Vtrùm Regulares promittentes regulam, peccent ſemper mortaliter regulam frangendo in minimis.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Regulares profitentes ſeruare regulam obligentur ad omnia contenta in regula.

RESpondeo dicendo, quòd dum quidam regulares ita profitentur ſeruare regulam & conſtitutiones, quantum ad verba, & vt patet exteriùs, tenentur ex præcepto ſingula, quæ cõtinentur in regula ſeruare, vt patet per D. *h* Thomam dicentem, quòd talis videtur ex voto ſe obligare ad ſingula contenta in regula: ſed tamen in rei veritate ex intentione inſtituẽtis regulam, aut profeſſionem ad prædicta omnia non tenetur ſi intendat profiteri, vt conſuetum erat in tali ordine, & ſecundùm intentionẽ legis, & non aliter in ſua mente explicando. Quod patet primò, quia ibidem ſanctus Doctor ſubinfert, quòd ex hoc ſequeretur religionis ſtatum eſſe in laqueum peccati mortalis, quod vix aut nunquam poſſet declinari, quaſi dicat quòd hoc nullus autor regulæ probare intendit.

Quod autem ſubiungit, Sancti ergo ordinũ inſtitutores hoc facere volentes ordinauerũt talis profeſſionis formã, in qua periculum eſſe non poſſit: non intelligitur de omnib⁹, ſed de quibuſdã, vt patet per eundem D. Thomã *i* dicentem, quòd is, qui profitetur regulã, non vouet ſeruare omnia, quæ ſunt in regula, ſcilicet, omnia ex inſtitutoris intẽtione, ſed vocat vitam regularẽ, quæ eſſentialiter conſiſtit in tribus votis: & D. Thomã ſequitur expreſsè Abbas *k*. Et hanc eãdem opinionẽ tenet expreſsè idẽ *l* Abbas. *Nec obſtat*, dicit, *ſi dicatur quòd veniens cõtra regulam veniat contra votum, cùm ſolemniter in aliquibus religionibus regulam ſeruare promittatur*: nam, vt dicit D. Thomas, quem ſequitur Archidiaconus, *profeſſio non refertur ad omnia contenta in regula, ſed ad tria ſubſtantialia regulæ, ſuper quibus eſſentialiter eſt fundata omnis regula religioſorum, de quibus in cap. cum ad monaſterium, in fine, de ſtatu regularium. Omnia verò illa contenta in regula tendunt ad finem illorum trium. Vnde promittens ſeruare regulam intelligitur promittere, vt ducat vitam regularem, quæ quidem eſt eſſentialiter fundata ſuper illis tribus.* Hæc Abbas.

Vnde & in quibuſdã religionibus cautiùs aliqui profitentur non quidem regulam, ſed viuere ſecundùm regulam, id eſt tendere ad formationem ſuorum morum, ſecundùm regulam, ſicut ſecundùm quoddam exemplar, quod tollitur per contemptũ: in quibuſdam autem adhuc cautiùs promittendo obedientiam ſecũdùm regulam, ita quòd profeſſioni non contrariatur, niſi quod eſt contra præceptũ regulæ. Hæc D. *m* Thomas. Et hoc patet manifeſtè per determinationem *n* Eccleſię, vbi de fratribus Minoribus, qui profitentur regulam ſeruare determinatur, quòd ex profeſſione ſuæ regulæ non tenẽtur ſub præcepto ad omnia, quæ ſunt regulæ, ſed ad ea quæ in ea ſunt de præcepto, quod probatur ibi ex intentione autoris, id eſt B. Franciſci, qui decernit quòd quoad quædam ex vi verbi tranſgreſſio eſt mortalis, & quoad quædam alia non.

Ex dictis patet, quòd regula beati Baſilij, & D. Benedicti, & D. Auguſtini, & D. Franciſci, ex vi ſua etiamſi quis ea profiteatur, non obligant ſub mortali, niſi ad ſex, primò ad obedientiam præcipientis Prælati, ſecundò ad non habendum proprium, tertiò ad non contrahendum matrimonium, in quibus tribus vita regularis, quã quis profitetur, conſiſtit, quartò ad ſeruanda præcepta regulæ, quintò ad non agendum ex contemptu, qui tamen ex conſuetudine ſola tranſgrediendi non inducitur ſecundùm D. *o* Thomam; ſextò ad non contemnendam perfectionem, quæ eſt ſuæ profeſſionis finis, & neceſſariò requiſita ad finem, vt habitus virtutum, & aliquando actus. Quæ omnia deduci poſſunt ſecũdùm prædicta ex quolibet modo profitendi, & conſequenter prædictæ regulæ ex vi ſua præter tria vota ſubſtantialia obligant ſolùm ad alia tria, ex vi tamen aliena obligant ad multa alia, ſcilicet, ad præcepta legis Dei, vel legis naturalis, vel humanæ, in quan

h quolibet. 1. q. 11. ar. 4.
i D. Tho. 2. 2. q. 186. art. 9. ad 1.
k Abb. in ca. Dem, qui. de vit. & honeſt. cle. nu. 3.
l Abb. in cap. nam cõcupiſcentiã de cõſt.
m D. Tho. 2. 2. q. 186. art. 9. ad 1.
n cle. exiuit. de verb. ſigni. lib. 6.
o D. Tho. vbi ſup. ad 3.

Digitized by Google

quam cum recapitulant dictas leges. Quomodo autem in regulis, vel conſtitutionibus prædictorum ordinum aliquid ſit præceptum vel non ſit, & de intellectu regularum ipſorum, hic non ago, cùm vnaquæque religio circa hoc iam ſua expoſitione gaudeat.

ARTICVLVS II.

Vtrùm Regulares promittentes regulam peccent ſemper mortaliter regulam frangendo in minimis.

RESpondeo dicendo, quòd dum quidam regulares ita profitentur: Voueo ſeruare regulam, nõ intendunt ſe obligare ſub peccato mortali ad ſingula leuiora: nam & promiſſio iurata de re leui etiã totali, non obligat ſub peccato mortali, prout tenẽt D. *a* Antoninus, Syluester, Soto, Nauarrus, Alcocer, & recentiores Salmanticæ Academiæ contra Caietanum & alios dicentes eſſe mortale. Item votum de re leui etiam totali non obligat ſub peccato mortali, prout tenet Nauarrus *b*.

a Anton. 2. p. tit. 10. c. 8. §. 2. col. 3. & tit. 16. c. 2. §. 4. Sylueſt. 2. §. 7. v. 7. tur. 4. §. 1. Soto li. 7. de iuſti. q. 2. art. 1. & lib. 8. q. 1. art. 7. dub. 1. & q. 2. art. 3. & libel. de abuſu iure, c. 6. Alcocer in ſum. c. 15.
b Nau. c. 23. nu. 49. & 62. in fin. & c. 12. num. 10.

QVÆSTIO LI.

De Religione quoad eius priuilegia, in duodecim articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duodecim.

1 *AN indultis, priuilegiis, conceſſis, intelligantur indulta concedenda.*
2 *Vtrùm conceſſis alicui Religioni priuilegiis, conceſſis aliis religionibus, & quibus illæ vtuntur, cenſeantur indulta quæ vſu ſunt acquiſita.*
3 *Vtrùm cõceſſis alicui priuilegiis, quatenus ſunt in vſu.*
4 *Apud Mendicãtes teneatur ſe certiorare, vtrùm ſint in vſu, & vtrùm ſufficiat quòd poſſint vti.*
5 *Quo pacto priuilegia in Religionibus amittantur.*
6 *Vtrùm priuilegio prohibitiuo, aut irritanti poſſit renunciari.*
7 *Vtrùm priuilegio non faciendi ex conſuetudine quæſito per vnum actum contrarium amittatur.*
8 *Vtrùm priuilegia conceſſa Religioni cenſeantur conceſſa eiuſdem Religionis Prælato.*
9 *Vtrùm priuilegia conceſſa Præpoſito proprietario Cõmendatario conceſſa cenſeantur.*
10 *Vtrùm priuilegium conceſſum Collegio, & Conuentui cenſeatur conceſſum perſonis ſingularibus.*
11 *Vtrùm priuilegium conceſſum ſingularibus perſonis religionis cenſeatur conceſſum Prælatis eiuſdem Religionis.*
12 *Vtrùm priuilegia conceſſa Religioſis profeſſis ad Nouitios extendantur.*

Multa de priuilegiis regularium dicta ſunt in primo Tomo, & in his Tomis quamplurima præclara tanguntur: nunc autem de religionibus in particulari diſſerens de earum priuilegiis aliqua dicere, & addere operæpretium eſſe duxi.

ARTICVLVS I.

An quando aliquod indultum concedit omnia priuilegia quomodolibet conceſſa aliis ordinibus in eodem priuilegio concedenda indulgeantur.

RESpondeo dicendo, quòd innumera ſunt priuilegia religionibus conceſſa, & quibus Sanctitas domini Papæ vult eas exornare, attamen priuilegia earum, quibus quomodolibet fruuntur, licet alicui religioni in particulari concedantur, tantùm debent intelligi de conceſſis ad concedenda autem extendi minime debent; prædicta enim verba ſonant in præteritum, in futurum autem protrahi non poſſunt, prout tradit expreſſe Ripa *c*. Et confirmatur: nam legans omnia bona ſua non cenſetur futura legaſſe, vt in quadam lege *d* dicitur. Et facit: nam ſi Papa voluiſſet futura priuilegia concedere, vtique id expreſſiſſet, exemplo Imperatoris *e* Iuſtiniani; quia ergo id non expreſſit, certè non præſumitur concedere concedenda, ſed tantùm conceſſa. Quod etiam tenet Baldus *f* poſt Guillermum de Cuno, Abbas, Antonius Corſetus, Matthæus de Afflictis, quibus in locis communiter concludunt conceſſionem priuilegiorum non trahi ad priuilegia futura. Et in hoc maximè differunt conceſſiones priuilegiorum à legibus: lex enim & ſtatutum loquens per verba præteriti temporis extenditur ad futurum, argumento cuiuſdam legis *g*. vbi tradit Bartolus.

Nec obſtat, quòd in dicta conceſſione dictio, *vniuerſis omnia*, proponatur, quæ nullum videtur excipere, iuxta quandam legem, & *h* Carolus Ruinus *i* oſtendit dictionem omnia, vniuerſalem, non ſolùm quoad modum, verumetiam quoad tempus, vt futura complectatur, quod etiam conſuluit Marcus Antonius, Natta *k*. Hoc enim verum eſt quando dictio vniuerſalis, ad omnia indeterminatè refertur, vt ſi dicas per omnia ſunt exæquata legata fideicommiſſis, vt in quadam lege *l* dicitur: non autem ſi determinatè, vt in caſu noſtro, vbi dictio, omnia, modificatur, per illud, quod additur, ſcilicet, conceſſa, vt tenet Bartolus *m*, & clariùs Ripa, & moderni poſt Socinum. Vnde ſummi Pontifices volentes in ſuis Bullis indulgere religioni alicui conceſſa, & concedenda aliis religionibus id vtique exprimunt.

c Ripa in l. 1. col. 1. v. ſecundo declaro. ff. de leg. 1.
d l. ſi ita ff. de aur. & arg. legat.
e l. omnibus C. de Epiſco. & cleric.
f Bald. in d. l. omnibus. Abbas in c. ſup. ſpecial. nu. 5. ne cleric. vel monac. Corſetus in ſing. verbo conſue. colu. 1. Afflict. in c. vnic. verb. por 1 nu nu 6. cum i plurib. ſeq. qua ſint regalia.
g l. Arriani. C. de hæredi. vbi Bart. idẽ Bald. in l. 5. ita nu. 2. ff. de aur. & argen. legat.
h l. Iulian. ff. de leg. 3.
i Ruin. conſil. 61. lite. nu. 35. lib. 5.
k Natta conſil. 521 ſunt la ta ſentent. nu. 26.
l l. 2. ff. de le. 1.
m Bart. in l. quia circa. de priuil. Ripa & moderni poſt Socin. in d. l.

ARTICVLVS II.

Quando alicui Religioni conceduntur priuilegia cõceſſa aliis Religionibus, & additur, ac quibus illæ vtuntur, potiuntur, & gaudet, quæritur an hæc clauſula præcedentia amplet: ita vt in hoc caſu videantur dictæ Religioni cõceſſa aliis Religionibus concedi, & etiam ea quibus ipſæ Religiones vtuntur, hoc eſt illa, quæ vſu & conſuetudine acquiſierunt.

RESpondeo dicendo primò, quòd vtcumque ſit, illa intelliguntur ex hac conceſſione dictæ Religioni conceſſa, & communicata, quæ conceſſionis tempore erant in vſu; cùm enim ex non vſu priuilegium amittatur, ſequitur quòd Papa concedens dictæ religioni aliarum religionum priuilegia, voluit de his intelligere, quæ erant in vſu, non autem de his, quæ non erant in vſu, & quæ cùm eſſent per nõ vſum amiſſa, non poterant ampliùs dici priuilegia, neque de his tanquam de non ente aliqua fieri diſpoſitio: cùm nullius ſint qualitatis, prout tenet *n* Baldus. Quod confirmatur, quia Papa in conceſſione de qua agimus, voluit adæquare hanc religionẽ quantum ad priuilegia aliis religionibus, puta Mendicantium, vnde non debet eſſe exceſſus in adæquatione, argumento cuiuſdam legis *o* cum ibi notatis, qui ſanè eſſet ſi dictæ religioni ea priuilegia eſſent conceſſa, quæ ex non vſu mendicantes, verbi gratia amiſiſſent, & quibus illi ampliùs vti non poterant.

n Bald. in cap. ſignificante. am fin. v. vnam accedentia. de appella. & in l. omnium col. 1. v. nam im poſſibile eſt. de teſt. & in l. dat aup. ra co. 11. v. ncm ea ta. C. qui accuſari nõ poſ. ſunt.
o l. 2. ff. de legat. 1.

Se

Secundò dico, quòd per dictam clauſulam ſequiuntur dictæ religioni etiam priuilegia, quæ alijs religionibus non fuerunt conceſſa à Sede Apoſtolica, ſed conſuetudine acquiſita. Quod aliquibus decretis *a* videtur probari, & tenet Petrus de Vualdis, Barbacia, & Thomas Grammaticus. Et hoc probatur: nam conſuetudo & priuilegium æquiparantur, iuxta quandam decretalem *b*, iuncta ſua gloſſa. Ex quo alias in quadam cauſa Aurienſis diœceſis decimarum corã Nouato, tunc Rotæ auditore inter Abbatem & conuentum ſanctæ Mariæ de Oſſera ordinis Ciſtercienſis, & monaſterium ſancti Stephani ordinis ſancti Benedicti reſolutum fuit monaſterium & conuentum de Oſſera non teneri ad aliquam ſolutionem decimarum pro eius prædiis ſub parochiali Eccleſia dicto monaſterio ſancti Stephani perpetuò vnita exiſtentibus, & quæ vel propriis expenſis colebat, vel altari colendas tradebat, ſed decimas colonorum ad ipſum monaſterium de Oſſera ſpectare non tam ex priuilegio Sixti IIII. de quo forſan aliqua erat hęſitatio, quàm ex conſuetudine non ſoluendi, & à colonis percipiendi, quæ vim priuilegij habet, vt ipſe Nouatus in eius manuſcriptis deciſionibus annotauit, & refert Horatius Mandoſius *c*.

a 9. q. 3. ca. 7. conjunctim. §. primates iuncta ſua glo. v. conſue c. quia per ambitiones, in princ. iunct. gloſſ. v. antiq. 64. diſt. Vual. l. in tracta. de can. Epiſc. & par. p. 2. c. 2. nu. 28. Barbat. conſil. 81. col. 8. li. 1. Gram. conſil. 98. num 1. & ſeq.

b c. nouit. iuncta glo. v. conſuet. de iudi.

c Mando. de proui. ad inſt. glo. 16. n. 61.

Aduertendum tamen, quòd conſuetudo, vt ex ea priuilegium acquiratur, debet eſſe præſcripta, quia illa propriè dicitur conſuetudo, prout dicitur in iure *d*, & tradit Baldus. Quæ autem dicatur conſuetudo præſcripta ſcribunt gloſſa *e*, Baldus & poſt aliqs Menochius & late Rochus de Curte. Quòd autem conſuetudo immemorialis habeat vim priuilegij, eſt quidam textus *f* quod nos ſuperiùs diximus in primo *g* Tomo.

Aduertendum etiam, quòd tantùm priuilegia conſuetudine acquiſita quibus Mẽdicantes eo tempore vtebantur, videntur conceſſa, non autem, quæ poſtea conſuetudine acquiſierũt, vel forſan in futurum acquirent, quod ex illo verbo, *vtuntur*, poſito in dicta clauſula colligitur, quod de eius natura ad futurum non porrigitur, vt in ſimili caſu ſcribit Felinus *h*, niſi forſan alicui religioni eſſent communicata Mendicantium priuilegia tempore communicationis conſuetudine acquiſita, & in poſterum acquirenda, vel Generaliùs omnium Mendicantium priuilegia tam præſentia quàm futura, quibus, & priuilegia conſuetudine quæſita verborum generalitate comprehenderentur. Quod quomodo ſit intelligendum ſequenti articulo dicetur.

d c. Cum ana. de elect. Baldo in l. binos v. ſed ponamus. C. de aduo. diuerſ. iudic.

e gloſſ. & alij in l. 2. & Bal. in Rubric. C. quæ ſit longa conſue. Menoch. de arbit. li. 2. caſu 83. Rochus de Curte de conſuet. ſect. 3.

f q. 1. in fin. ff. de aqua pluuia arcen.

g in 1. tom q. 11. art. 8.

h Felin. conſi. 33. vtrum regula. num. 3.

ARTICVLVS III.

Dato quòd dictæ religioni concedantur priuilegia, quibus Mendicantes vtũtur, potiuntur & gaudent, quæritur, vtrùm ſufficiat quòd ipſi Mẽdicantes tempore poſſint vti dictis priuilegiis, an neceſſarium ſit quòd actu his vtantur.

Reſpondeo dicendo, quòd ſufficit, quòd eo tempore his priuilegiis vti potuerint; primò quia quod Mendicantes eo tempore priuilegiis vti potuerint, eſt potentia multum propinqua actui, & potentia propinqua actui habetur pro actu, vt inquiũt Baldus *i*, Iaſon & Guiliel. à Monſerrat. Secũdò. quia ſi requirentur priuilegia tempore conceſſionis fuiſſe in vſu actu & potentia, proculdubio conceſſio facta dictæ religioni nihil operaretur; vix enim in eodem inſtanti, quo facta fuit conceſſio, aliquod Mendicantium priuilegium actu, & potentia eſſet in vſu, & ſic conceſſio huiuſmodi redderetur illuſoria: priuilegium autem ita interpretari debet, ne reddatur illuſorium, & ſufficit vt aliquid operetur, vt eſt notum in iure *k*, & tradunt Baldus & Petrus de Vualdis. Et non eſt abſurdum, vt ſuadente ratione illa verba, *quibus vtuntur & potiuntur*, exponamus ideſt, quibus vti poſſunt, ſicut & aliàs verba duodecim tabularũ, ibi, *ſi aqua pluuia nocet*, veteres *l* interpretati ſunt, ideſt nocere poterit. Quod & refert Iuriſconſultus Pomponius, ipſe quoque exponens verbum, *videbitur*, ideſt videri poterit. Quod etiam ſcribit Oldradus *m*, & tradit Ruinus.

i Bald. in l. pen. ff. de milit. teſt. Iaſo. in l. diuortio. §. interdum, nu. 15. ff. ſolut. matri. & in l. inter cætera §. ſed & ſi paranerit. ff. de legat. 1. Guil. in tracta de ſucceſ. reg. dub. 3. num. 5.

k c. in his de priui. c. ſi Papa eccl. tit. lib. 6. Bald. conſil. 130. poſt prin. Vual. de cano. Epiſc. & paroch. c. 6. n. 34

l Labeo. ff. de ſtatu lib.

m Oldrad. d. conſ. 128 quoniam ad inueſtigation. nu. 12. Ruin. conſ. 8. viſo ſtatu lib. 5.

Ex quibus infertur quomodo ſit intelligendum illud quod in fine articuli præcedentis reſoluimus, quòd tantùm priuilegia, cõſuetudine acquiſita, quibus Mendicantes eo tempore vtebantur, videntur prædictæ religioni conceſſa propter dictum verbũ, *vtuntur*, quod ad futurum nõ porrigitur: illud enim debet iuxta prædicta explicari, ita quòd dicta religio poſſit frui priuilegiis, conſuetudine acquiſitis, quibus actu vtũtur, vel poſſunt vti cùm ſit ipſis iam acquiſita, non autem his, quæ poſtea poſſunt conſuetudine acquirere; his enim non poſſunt vti potentia propinqua, ſed potentia ſatis remota.

ARTICVLVS IIII.

Cùm dictæ Religioni concedantur priuilegia Mendicantium quatenus ſunt in vſu, quæritur an priuilegiũ præſumatur eſſe in vſu, & an dicta religio volens vti aliquo priuilegio mendicantium teneatur ſe certiorare, an illud apud mendicantes in eo tempore eſſet in vſu nec ne.

Reſpondeo dicendo primò, quòd aut apparet, quòd priuilegium eo tempore, quo religio vult vti illo, ſit etiam apud Mendicantes in vſu, & eo caſu præſumi debere etiam eo tempore quo conceſſio facta fuit illud priuilegium in vſu fuiſſe; præſumendum eſt enim actum fieri legitimè iuxta ea quæ in *n* iure notantur, ſicut eſt præſumptio, quòd qui originale priuilegium apud ſe hodie retinet etiam apud ſe habuerit, iuxta *o* Aretinum, & Carolũ Ruinum, & ita poterit eſſe præſumptio, quòd qui hodie priuilegiis vtitur, etiam retroactis temporibus vſus fuerit.

n l. merito. ff. pro ſocio.

o Aret. conſil. 15. reuerendiſſime in fin. Ruin. conſ. 13. ad fin. lib. 4

Dico ſecundò, quòd aut non apparet, quòd nunc ſit in vſu priuilegium, quo dicta religio vult vti, & tunc aut apparet, quòd ante conceſſionem factam religioni fuerit aliquando in vſu, & præſumitur etiam fuiſſe in vſu tempore cõceſſionis, cùm de præterito in futurum præſumatur, iuxta tradita in iure *p*; cùm enim priuilegium tunc dicatur non eſſe in vſu quando priuilegiatus propter eiuſdem priuilegij amiſſionem illo ampliùs vti non poteſt, proculdubio huiuſmodi amiſſio priuilegij præſumi non debet: nam qui priuationem, vel perditionem allegat, illam probare debet, iuxta quãdam legem *q*, & hoc etiam ſenſit ſi quiſpiam rectè intueatur, licèt aliò tendat Panormitanus *r*, dicens quòd religioſi etiam hodie gaudent priuilegio, de quo in illo textu, ſi caſus vtendi eueniret. Ex quo neceſſariò ſequitur & præſupponitur, quòd priuilegium, quod ſemel fuit in vſu, etiam hodie præſumi eſſe in vſu ſaltem potentia, cùm ſi hodie nõn eſſet in vſu, non poſſent religioſi illo tanquam ſemel amiſſo gaudere ampliùs, cùm priuilegium ſemel amiſſum ampliùs non reuiuiſcat.

p l. ex perſona C. de probat.

q l. ſi creditor C. de pign. act.

r Panor. in c. in his. de priui. num. 3.

Dico tertiò, aut apparet, quòd dictum priuilegiũ nunquam fuerit in vſu, & eo caſu neque etiam tempore

pote conceſſionis præſumetur eſſe in vſu, nec aliter illo dicta religio gaudere poterit, niſi id tempore conceſſionis ſupradictæ in vſu fuiſſe probetur; priuilegia enim cùm ſint facultatis, & non neceſſitatis, illis vti, vel non vti eſt in libera poteſtate priuilegiati, vnde poteſt eſſe, quòd quis habeat priuilegium, & eo vti nolit, argumento cuiuſdam legis *a*. Neque ex eo ſolùm, quòd oſtendatur priuilegium, oſtenditur vſus priuilegij, quia vſus eſt quid facti, vt inquit Petrus Rauena *b*, de quo per Rochum *c* de Curte poſt alios, quos ibi citat. Et in terminis priuilegiorum ad inſtar, quòd vſus priuilegij non præſumatur, ſed probari debeat, tenet Stephanus *d* Bertrandus. Quod tamen non procederet, quando priuilegium ad petitionem principis conceſſiſſet, quo caſu priuilegium poſſet præſumi fuiſſe in vſu, & per prædicta præſumeretur etiam nunc eſſe in vſu, adeò, quòd alleganti priuilegium non eſſe in vſu onus probandi incumberet, vt aliàs Rotam tenuiſſe teſtatur Cardinalis Creſcen. in deciſionibus, quæ manuſcriptæ circunferuntur, prout refert Mandoſius *e*; aut enim, inquit, ipſe tenemus, quòd priuilegium ſtatim ligat etiam ignorantes, iuxta notata per Bartolum *f*. & omnes, aut quòd requiratur ſcientia, vt per Cardinalem *g*, vel diſtinguamus, vt per Decium *h* ſtatim, ex quo priuilegiato ſcienti fuit conceſſum à principio, vel vt & conditio priuilegij tacita quatenus ipſe, cui conceditur, vti velit, fuit impleta, quia apparet ex quo ipſe petit, quod vti vult, aduerſario dicente priuilegia non eſſe in vſu, incumbit onus probandi.

a l. ſi iudex. ff. de minori.
b Rauena de conſuet. ſeſſ. n. 49.
c Rochus de conſuet. 1. p. nu. 19.
d Bertrandus conſil. 99. illud generale. nu. 2. & ſeq. volu. 1. in antiquis. & conſil. 130. nu. 30. volu. 2. etiam in antiquis.
e Mandoſi. de priuil. ad inſt. gl. 5. nu. 58.
f Bart. & omnes in l. omnes populi. ff. de iuſt. & iure.
g Cardina. in proœm. Clem. v. vniuerſitatis.
h Decius in c. 1. de conſtit. in fin.

Neque contra hoc vrget ratio allata à Mandoſio *i* dicente, quòd aliud eſt acceptare priuilegium, aliud verò priuilegio vti, & poteſt eſſe, quòd petens & ſciens priuilegium præſumatur illud acceptare animo etiam vtendi, & quòd non præſumatur vſum fuiſſe: nam reſpõdetur, quòd ex quo illud petiit animo vtendi, præſumitur vſum fuiſſe; ad quid enim petiit animo vtendi, niſi ad vtendum.

i Mandoſi. vbi ſup.

ARTICVLVS V.

Quo pacto priuilegia in Religionibus admittantur.

RESpondeo dicendo, quòd titulus in articulo propoſitus iam in primo Tomo *k* fuit tactus, ſed quia non fuit ad plenum reſolutus, ideo in præſentiarum de eo iterum diſputare propoſui, dicendo primò quòd priuilegium quo datur facultas aliquid faciendi, ex non vſu per decennium amittitur, argumento eorum, quæ notat Bartolus *l*, Cynus, Salicetus, & Iaſon, & tradit poſt alios Natta, & Petrus Rebuffus.

Quod fallit primò in Eccleſia, quæ priuilegium non amittit, niſi ceſſaret illo vti ſpatio quadraginta annorum, vt notant omnes, & tradit Egidius *m* Boſſius. Quod etiam pariter habet locum in monaſteriis, cùm monaſteria & Eccleſiæ æquiparentur, vt tradunt cõmuniter Doctores *n*, & monaſteria gaudeant priuilegiis Eccleſiarum, vt tenet Abbas *o* communiter receptus.

Secundò fallit, quando non venit caſus non vtendi priuilegio; hoc enim caſu priuilegium per non vſum nõ admittitur, vt tenet quædam *p* gloſſa communiter recepta, quam poſt alios ſequitur Rebuffus & Iulius Ferret.

Tertiò fallit quando aliquis ex aliquo legitimo impedimento ſua culpa non cauſato priuilegio vti non potuit, & hoc eſt notum apud omnes *q*.

k 1. tom. q. 8.
l l. 1. vbi Bar. ff. de nundin. Cynus, Salice. & Iaſ. in l. falſo. in princ. C. de diuerſ. reſcript. Natta conſ. 636. nu. 37. Rebu. in praxi benef. ti. de dif. inter priui. & reſcr. nu. 40.
m Omnes in c. accidentibus de priu. Boſſius de princip. & eius priui. nu 319.
n DD. in c. 1. de reſti. in integ. lib. 6.
o Abbas in c. 2. in 2. not. de conſuet.
p gloſſ. in cap. Abbate ſancti Silnani in v. donec de verb. ſignif. Rebuf. in tracta. nomin. q. 14. nu. 21. Ferret. in tract. de iuſt. & iniuſt. Bello nu. 206.
q l. Attilicinus. ff. de ſeruit. glo. in d. c. Abbate v. nec obſtat vbi etiã Abb. de verb. ſignific.

Quartò fallit quando priuilegia tendunt ad exceptionem, veluti, ſi alicui concedatur, quòd ſuper aliqua re conficienda moleſtia non poſſit inferri; ſemper enim priuilegiatus ope exceptionis poterit moleſtiam inferentem repellere ex vi iſtius priuilegij, quanquam illo priuilegio per decennium vſus non fuerit, iuxta quẽdam textum *r*, & gloſſam communiter receptam. Vnde ſi Eccleſia, aut monaſterium non fuerit vſus huiuſmodi priuilegio per tempus, quo contrà ipſa præſcriptio currit, de quo ſuprà in quæſtione de præſcriptionibus diximus, nihilominus poſſunt per exceptionem moleſtiam inferentem repellere *ſ*.

r l. purè § ſi cui ff. de dolo excep. glo. in d. c. cum accesſiſ. v. contrauenerint de conſti.
ſ ſup. q. 3.

Quintò fallit in priuilegio remunerationis cauſa conceſſo, quia etiam illud habet naturam contractus, & eſt irreuocabile, prout tradunt Romanus *t*, & Alexander. Quod adeò verum eſt, quòd neque per ingratitudinem huiuſmodi priuilegium reuocari poſſit, iuxta tradita à Mandoſio *u*, niſi ſit conceſſum ad beneplacitum Principis, vt tradit Capaccius *x* poſt Andream de Iſernia, quem ibi citat.

t Rom. conſil. 436 14. Alexan. conſi. 210. col. 1.
u Mandoſ. de priu. ad inſtar. glo. 15. nu. 20.
x Capaccius deciſ. 119. quod res conceſſa n. 8.

Dico ſecundò, quòd priuilegium non faciendi ex contrario vſu ſeu actu contrario ipſi priuilegio amittitur, & priuilegiatus priuilegio huiuſmodi, ex iſto vnico actu contrario renũciaſſe videtur, vt colligitur ex iure *y*, & tradit Ioannes Andreas, & poſt alios Egidius Boſſius.

Quod primò fallit in priuilegio quod habet effectum ſucceſſiuum & reiterabile, velut in priuilegio eximente aliquem à ſolutione annua, priuilegium non admittitur, neque illi niſi quãtum ad illum actum cenſetur renunciatum, vt tenent *z* Baldus, & Alexander; requiritur ergo continuatio actuum contrariorum per triginta, vel quadraginta annos, vt tenẽt *a* Bartolus, Lucas de Penna, & allegati à Mandoſio dicente hanc eſſe magis communem opinionem.

y c. vt priuil. 2. q. 3. Andr. in reg. acceſſorium, de regu. iur. in. q. 1. Boſſius in tit. de prin nu. 320.
z Bald. d. cap. plerumque n. 6. de reſcript. & in l. ſenatores 2. lect. ff. de ſenat. Alexand. cõſil. 33. nu. 8. vol. 5.
a Bart. & alii in l. fin. ff. de conſtit. Mãd. de pri. ad inſtar. gloſ. 15. nu. 22.

Secundò fallit, quando actus priuilegio contrarius fit per eum, qui priuilegio expreſſè renunciare non poteſt; tunc enim ex ſolo actu contrario niſi lapſus temporis ad præſcribendum concurrat, priuilegium non amittitur. Velut ſi per vnum monachum, aut per vnum priorem fieret actus contrarius priuilegio religioni conceſſo, prout tenet *b* Innocentius, Ancharranus, & Baldus, & Iaſon. Hi enim tali priuilegio renunciare poſſunt.

b Innocen. in c. cùm acceſſiſ. de priuil. vbi dd. Anch. in c. cùm plantare. nu. 8. de priu. Bald. d. conſil. 337. lib. 4. Iaſ. in l. fi. ff. de cõſtit. princ.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm priuilegio prohibitiuo, aut decretum irritans continenti per actus contrarios poſſit renunciari.

RESpondeo dicendo, quòd priuilegio prohibitiuo, in quo adeſt decretum irritans, nullo temporis ſpatio per actus contrarios renunciari poteſt, prout tenẽt Archidiaconus *c*, Ioannes Andreas, Geminianus, & alij, & eſt deciſio Rotæ, & tenet Iaſon. Quod tamen non procederet quando priuilegium totum cõcerneret ſolum fauorem priuilegiati; hoc enim caſu priuilegiatus non obſtante decreto irritanti poſſet priuilegio per actus contrarios renunciare, vt poſt alios tradit Mandoſius *d*. Vnde priuilegia, quibus religionibus prohibetur aliquam inferri moleſtiam, cõtinentia quod irritum ſit & inane quidquid aliud ſuper eo fuerit attentatum, poſſunt per contrarios actus ab ipſis religionibus renunciare, dummodo talis renũciatio fiat ab his quibus renunciandi committitur poteſtas, de quo in primo Tomo *e* aliqua diximus.

c Archid. Andre. Gemin. in c. cũ de beneſ. de præb. lib. 6. Rota deciſ. 293. in antiquis. Iaſ. in l. fin. ff. de conſtit. princip.
d Mandoſ. de priui. ad inſtar. glo. 15. nu. 32.
e 1. tom. q. 6.

ARTI

Digitized by Google

ARTICVLVS VII.

Vtrùm priuilegio non faciendi ex conſuetudine quæſito per vnum actum contrarium amittatur.

RESpondeo dicendo, quòd priuilegium conſuetudine à religione quæſitum per vnum actum contrarium non amittitur, vt notatur per ſcribentes *a*. Verum eſt tamen quòd Imola *b* aliter tenet, & eius opinionem in puncto iuris eſſe veriorem, ſcribit Decius, quod etiam videtur ſentire Petrus de Vualdis, qui loquens de quodam priuilegio ex conſuetudine Mendicantibus quæſito, nullam conſtituit differentiam inter priuilegium ex gratia Principis, & priuilegium ex conſuetudine quæſitum, & licet ipſe ibidem teneat idem priuilegio vnico actu contrario renunciatũ, non intelligi niſi lapſus concurrat quadraginta annorum, id non eſt, quia ipſe ſentiat priuilegiam conſuetudine quæſitum non admitti ex vnico actu contrario, ſed quia ipſe tenet illam opinionem Vincentij, quod priuilegium non faciendi non cenſetur renunciatum ex vnico actu contrario, niſi concurrat lapſus quadraginta annorum.

a *ſcribentes in c. accidẽtibus de priui. & in c. cũ acceſſiſſent. de conſt.* b *Imol. in d. c. cum acceſſiſſent, vbi Decius col. vlt. Vuald. de canonic. Epiſc. p. 2. c. 5. §. quoniam. nu. 28.*

At his omnibus non obſtantibus videtur priori opinioni adhærendum: nam conſuetudini non cenſetur vnico actu, imò nec bina contrafactione derogatum, vt tenet quædam gloſſa *c*, quam ſequitur Cardinalis, Abbas, & Decius alios referens, & eſſe communiter approbatam teſtatur Curtius Iunior; ergo neque derogatum cenſebitur priuilegio conſuetudine quæſito. Quod tamen limitat Abbas *d*, vt non procedat, quando actus contrauentionis eſſet factus collegialiter, quia eo caſu cenſetur derogatum conſuetudini, ex illo vnico, vt tenent Antonius *e* de Butrio, Felinus, & Marcus Antonius Natta, ſed vt a multis ſuper huiuſmodi materia liberentur litibus & anguſtiis regulares, ne per eorum contrarios actus ipſorum priuilegia perdantur, debent expreſsè proteſtari per inſtrumentum publicum ſe nolle ex hoc actu priuilegium amittere; proteſtatio enim in hoc caſu priuilegium præſeruat: ita *f* Bartolus, Baldus, Boſſius, & Horatius Mandoſius.

c *gloſ. in l. nemo alieno. §. tẽpora 1. ff. de r. g. iur. Card. conſ. 131. videndum primò infra. Abbas conſil. 94. in fin. Decius in d. § temporalis. Curtius conſil. 158. præ. ſuppoſitur in facto infra.* d *Abbas in c. pro illorũ nota. vit. de præbend.* e *Butrius in c. fin. col. 5. de conſuet. & el. in c. cum acceſſiſſ. col. 15 in 7. limit. de conſtit. Natta conſ. 630 nu. 11 lib. 3.* f *Bar. & Bal. in l. 1. C. de his qui ſpont. munera pub. ſub. lib. 10. Boſſius tit. de priui. n. 320. Mandoſ. de priu. ad inſtar. glo. 15. n. 33.*

ARTICVLVS VIII.

Vtrùm priuilegia conceſſa Religioni cenſeantur conceſſa eiuſdem Religionis Prælato.

RESpondeo dicendo, quòd dubitatio huius quæſtionis pendet ex reſolutione alterius dubij, vtrùm ſcilicet appellatione Capituli, & collegij veniat Prælatus, aut Præpoſitus generalis. De quo agunt *g* gloſſa quædam, Innocentius, Federicus, & alij, quos referunt Mandoſius, & proculdubio communi omnium ſententia videtur receptum, Præpoſitum, aut Prælatũ Collegij, vel Capituli appellatione non comprehendi, vt conſtat ex allegatis à Rebuffo *h*. Sed in noſtro caſu ſi de Prælato non eſſet facta mentio, priuilegia religioni conceſſa intelliguntur etiam conceſſa ipſi Prælato cùm ſimus in fauorabilibus, in quibus Collegij, aut Capituli appellatione venit etiam caput, vt tradit *i* Barbatia & Felinus.

g *gloſſ. in c. vt lite non. §. alij verò, in v. eiſdem, de at. & qual. Innocẽ. in c. irrefragabili. de offi. ordin. Federicus conſ. 1 … n. 6. Mãdoſ. de priuil. ad inſtar. gloſſ. 3. nu. 3.* h *Rebuffus in tract. nomi. q. 8. nu 13.* i *Barbatia in tract. de præſtant. Cardin. lib. 1. q. 7. col. 34. Felin. in proœm. decre. 7. Greg. col. 3.*

Communi autem ſententia adducta pro ratione dubitandi in his tantùm Prælatis locum habet, qui de collegio electi in Prælatos deſinunt eſſe de corpore, prout ſunt Canonici, qui effecti Prælati deſinũt eſſe Canonici, non autem de his Prælatis, qui de corpore electi, non deſinunt eſſe de corpore, vt ſunt monachi, aut religioſi, qui in Abbates, aut Præpoſitos electi, non deſinunt eſſe monachi, aut religioſi, iuxta doctrinam Bartoli *k*, quem ſequitur Felinus, & tenet Mandoſius.

k *Bartol. in l. quod conſtitu. ff. de milit. teſtam. Felin. in dict. proœm. ver. tertio fallit. Mandoſ. de priuil. ad inſtar glo. 3. nu. 8. & 9.*

ARTICVLVS IX.

An priuilegia Præpoſito, vel Abbati conceſſa ad commendatarium quoque, cui præpoſitura, vel abbatia eſſet commendata, protrahantur.

RESpondeo dicendo, quòd & ſi Commendatarius perpetuus poſſit quodammodo dici verus Prælatus, & de ipſo, vt de vero Prælato iudicari: negari tamen non poteſt quin in aliquibus à vero differat Prælato, vt inquit Ludouicus *l* Gomez. Vnde ſtante aliqua diuerſitate inter Commendatarium licèt perpetuum & verum Abbatem, non debent priuilegia Abbati, ſeu Prælato conceſſa ad Commendatarium extendi, cùm priuilegium non debeat etiam ex identitate rationis de vna perſona ad aliam extendi, vt dicitur in iure *m*. Vltra quod in iſto Commendatario, quantum ad priuilegia, non concurrit eadem ratio, quæ in vero Abbate & Prælato, quia Commẽdatarius non profitetur ordinem, aut regulam ſuorum monachorum, cuius ordinis & regulæ gratia priuilegia Abbati, aut Præpoſito concedi non eſt dubitandum, & ſic ceſſante in huiuſmodi Commendatario cauſa finali priuilegij, debet quoque in ipſo ceſſare priuilegium, argumento eorum, quæ in iure *n* notantur.

l *Gomez ſup. reg. Cãcel. ſup. reg. triennal. q. 5. à nu. 22. v. ex quibus facilè.* m *c. priuil. de reg. iur. lib. 6.* n *l. Titia. §. vſuras ff. de leg. 1.*

Ex quo etiam concludi poſſet Commendatarium, ſiue temporalem, ſiue perpetuum, non ſolùm non gaudere priuilegiis Abbati, ſeu Præpoſito conceſſis, ſed neque etiam priuilegiis conceſſis religioni, cuius appellatione ipſe non comprehenditur, iuxta quandam Bartoli *o* doctrinam.

o *Barto. in l. quod conſtitu. ff. de milit. teſ.*

ARTICVLVS X.

An priuilegium conceſſum Religioni, & Collegio cenſeatur conceſſum ſingularibus perſonis illius Collegij.

RESpondeo dicendo, quòd priuilegium corpori conceſſum ad ſingulos nõ protrahitur; aliud eſt enim collegium, ſocietas, vel vniuerſitas; aliud verò ſingulares perſonæ ſimul ſumptæ, quæ vt diuerſæ à dictis corporibus in quacunque diſpoſitione iudicantur, vt dicitur in iure *p*, & tradit poſt alios Rebuffus. Verum tamen eſt quòd priuilegia huiuſmodi corpõribus conceſſa ad ſingulos protrahuntur, quando eius generis ſunt priuilegia, quæ nonniſi per ſingulares perſonas exerceri poſſunt, velut priuilegia conceſſa ſuper prædicationibus, & confeſſionibus ſacramentorum adminiſtratione indulgentiarum acquiſitionibus, aut aliis ſimilibus, quarum exercitium ad ſingulas perſonas non etiam ad vniuerſitatem pertinet, de quo ſcribit D. Thomas *q*, & Ludouicus Gomez; ne enim priuilegium fruſtratorium reddatur non eſt abſurdum, vt ex præſumpta loquentis mente ea capiatur interpretatio, vt quod in vniuerſitatem confertur, cuius ipſa vniuerſitas eſt incapax, ad ſingulos collatum intelligatur. Quod optimè probat quædam decretalis *r*, vbi non alia ratione interdicta ciuitate ſinguli interdicti cenſentur, quàm quod interdictum, ſi huiuſmodi

p *l. ſicut §. quod vniuerſitati, vbi omnes. ff. quod cuiuſque vniuerſit. l. metum autem præſentem. §. animadu. ff. quod met. cau. Rebuſ. ſup. cõcor. dat. infra. mandat. Apoſtoli. v. ſinguliſque canonicis.* q *Thom. in 4. diſtin. 25 q. 2. Gomez in reg. de idioma. q. 2. nu. 4.* r *c. ſi ſententia. de ſent. excom. lib. 6.*

cape

Digitized by Google

caperetur interpretatio, illuſorium, & ridiculum redderetur. quod etiam Sūmus Pontifex eo loco fatetur; actus enim ita interpretari debet, vt valeat, iuxta latè tradita ab Alciato [a]. Vnde in alia decretali [b] dicitur, quòd priuilegiū exemptionis Eccleſiaſticæ, extēditur etiā ad ſingulares perſonas ipſius collegij, quia aliàs eſſet fruſtratoriū, ſi nō ad eas extēderetur, ſicut priuilegiū loco cōceſſū ad ſingulares perſonas ipſius collegij protrahitur, quia alias eſſet fruſtratoriū, ſi nō ad eas extēderetur, vt ſcribit Baldus [c]. Ait enim Ludouicus Romanus [d], quòd priuilegium, vt quis in Eccleſia capi nō poſſit, intelligitur loco conceſſū, & conſequēter habet locū in quolibet ibi repertо, quod dictum refert & ſequitur Ludouicus Bollo [e].

a *Alciat. de præſum. reg. 3. præſum. 34.*
b *ca. per exemp. de priuileg. li. 6.*
c *Bal. in l. ſi. co. 3. col. 7. C. de exer. mil.*
d *Roman. ſin. 214.*
e *Bollo de in dol. ol. 3 ver. ſi. loc etiam probatur.*

ARTICVLVS XI.

An priuilegia in ſingulares perſonas religionis collata ad eius religionis Prouinciales, aut Generales, ſi ipſos Papa ſubticuiſſet, extendantur.

RESPONDEO dicendo, quòd reſolutio huius quæſtionis videtur pēdere ex reſolutione alterius, an ſcilicet appellatione monachorū veniat Abbas. Qua in re extat receptiſſima, atque apud omnes probata diſtinctio, vt niſi aliud ex loquentis mente conijciatur in fauorabilibus, & materia proportionabili, Abbas veniat appellatione monachorum, in materia tamen non proportionabili & odioſa ſecus. Quod liquet ex his quæ ſcribunt Gloſſa [f] & alij, Cardinalis & sūma Armilla. Quo fit, vt in hac quæſtione, poſtquā ſumus in materia proportionabili, & de fauore agimus, procuꝉdubio reſpondendum ſit in Prouinciales & in Generalē etiam Prælatum ex præſcriptis conceſſionis verbis, etiamſi is à concedēte Principe non eſſet expreſſus, priuilegia collata extendi. Quod probatur cùm Prouinciales & Generales non deſinant eſſe religioſi, ſicut neque Abbas, Abbatia adepta, deſinit eſſe monachus, neq; hi patres ex dignitatis augmento deterioris conditionis eſſe debent quàm ſint perſonæ ſingulares, cùm dignitatis & ſupereminentię proprium ſit augere, non autem ſtatum priorem ab eo, in quem dignitas cecidit, in ipſius præiudicium auferre, iuxta quandā legem [g] & tradita ab Horatio Mandoſio [h].

f *Gloſ. & alij in. a. ſ. de ſimon. Card. in clemen. 1. in pri 6. oppoſ. de reg. Armil. v. Abbas. ver 11.*

g *l. ſena. vbi omnes. ff. de ſenat.*
h *Mandoſ. de proe. l. ad inſtar glo. 6. n. 19.*

ARTICVLVS XII.

Vtrùm priuilegia conceſſa Religioſis profeſsis ad Nouitios quoque nondum profeſſos extendantur.

RESPONDEO dicendo, quòd pro vtraque parte multa poſſent afferri argumenta, ſicut in alia ſimili quæſtione cumulat Tiraquellus [i], nihilominus videtur dicendum, quòd priuilegia religioni conceſſa, vel eius ſingulis ſingularibus perſonis ad Nouitios non porrigi, quando hi neque verè, neque cū effectu religioſi dici poſſint, iuxta quandam decretalem [k], Bartolum, & Tiraquellum.

Nec obſtat hos nouitios non ſecùs, ac profeſſos immunitatis Eccleſiaſticæ priuilegio gaudere, vt quædam definit decretalis [l]: nam id ſpecialiter indultum eſt, & fortè ob reuerentiam habitus, quem Nouitius geſtat, & ſic ex eo ius commune in cōtrarium elici poteſt, argumento eorum, quæ in iure [m] communiter notantur. Vnde videmus, ſi ſeriem priuilegiorū cōceſſorū religionibus attentè contēplemur, quòd volentes ſūmi Pōtifices cōceſſa profeſſis ad Nouitios nondū profeſſos extēdi, id vtiq; nō ſubticuerūt, ſed clarè expreſſerūt. Nec ego inueni priuilegiū quo ipſi Nouitij cōmunicent in generali cum profeſſis in priuilegijs, ſed tātùm in quibuſdā indulgētijs, nā Sixtus IIII. cōceſſit, quòd Nouitiæ monaliū ſanctæ Claræ primę regulę poſſint promereri omnes indulgētias almę vrbis viſitādo ſuas eccleſias: ita habetur in libro [n] Monumēta ordinū. Et aduertit collector priuilegiorum ordinū Mendicantium.

i *Tiraq. de vtroque retr. ti. 1. § 1. gloſ. 8. n. 21. vſque ad nu. 41.*
k *c. relig. § fin. de ſen. excom. li. 6. Bar. in l. 2. C. ne ſa. ra. baptiſ. reite. Tira. vbi ſup.*
l *c. relig. § ſi. m l. quod ve ro. ff. de legib.*
n *Mon. ord. in 2. impr. f. 161. conc. 678.*

QVÆSTIO LII.

De religione quoad poteſtatem tranſeundi ad alias religiones conceſſam, in triginta articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur triginta.

1 *VTrùm ſit conueniens de vna religione ad aliā tranſire.*
2 *Quomodo Prælati ſe debent habere vt eorum religioſi ſubditi in ſua vocatione permaneant.*
3 *Vtrùm ius cōmune concedat regularibus vt poſſint tranſire ad ſtrictiorem religionem licentiâ petitā, licèt non obtentâ.*
4 *In quo cōſiſtit perfectio religionis, ad quam iure communi tranſitus conceditur licentiâ petitâ, ſed non obtentâ.*
5 *Vtrùm religioſus poſſit tranſire de ſua religione, in qua nō ſeruatur regula, ad aliam laxiorem, in qua ſeruatur, propter quod eſt ſtrictior.*
6 *Quæ dicta ſunt de monachis vtrùm ad moniales extendantur.*
7 *Vtrùm conuerſi & oblati poſſint tranſire ad ſtrictiorem religionem petita licentia, licèt non obtenta.*
8 *Vtrùm conſtitutio Pij V. renocet ius commune concedens fratribus, vt ad religiones alias ſtrictiores poſſint tranſire.*
9 *Quis poſſit concedere licentiam, vt religioſus tranſeat de vna religione ad aliam.*
10 *Vtrùm Summus Pontifex ſine cauſa poſſit concedere religioſo, vt tranſeat de vna religione ad aliā laxiorem.*
11 *Vtrùm licentia Prælati ad tranſeundum ad alium ordinem, ex iuſta cauſa, nō facta mētione de laxiori ſufficiat ad tranſeundum ad laxiorem, an debeat tātùm intelligi de laxiori, vel æquali.*
12 *Vtrùm Regularis ordinis Mendicantiū, qui habet licentiam ad tranſeundum in aliam religionem, etiam non Mendicantem, ſiue arctiorem, ſiue laxiorem, poſſit ſe tranſferre in aliquem ordinem militarem.*
13 *Vtrùm licentiatus à Papa, vt poſsit tranſire ad certum ordinem, poſſit ad alium diſtinctum tranſire.*
14 *Vtrùm religioſus fugitiuus ad parem religionem pro libito ſine diſpenſatione poſſit tranſire non inuento aliquo ſui ordinis monaſterio.*
15 *Vtrùm Prælati religionum Mendicantium poſsint diſpenſare cum ſuis ſubditis, vt tranſeant ad ordines monaſticos.*
16 *Vtrùm ſi reformetur ordo religionis Mendicātiū in ſtrictiorem vitam, poſsint profeſsi illius ad alios ordines tranſire.*
17 *Vtrùm fratres Mendicantes poſsint recipi in religione ſanctæ Mariæ de Mercede.*
18 *Vtrùm Prælati regulares poſsint dare licentiam ſuis ſubditis, vt ad Carthuſienſes tranſeant.*
19 *Vtrùm ſit licitus trāſitus à Carthuſiēſibus ad Minores.*
20 *Vtrùm monachus Caſſinenſis nō petita licentia à ſuis ſuperioribus poſſit tuta conſcientia tranſire ad Carthuſianos.*

21 *Vtrùm*

21 *Vtrùm in extrauagāti Martini V. prohibeatur tranſitus ab vno ordinum Mendicantium ad alium Mendicantium.*

22 *An Capucini diſcalceati ordinis Minorum poſſint recipere fratres eiuſdem ordinis de Obſeruantia.*

23 *Quam diligentiā facere teneatur religioſus, qui habet facultatem tranſeundi ad aliquem ordinē Mendicantium, ſi non inuenerit Mendicantes, qui eum recipere velint.*

24 *Vtrùm recipi poſſint ad religionem religioſi qui fecerunt votum de non tranſeundo ad aliam.*

25 *Vtrùm tranſlatus ad aliam religionē, vt in ea ſit Prælatus, debeat profiteri in ſecūdo monaſterio antequam ſibi eius adminiſtratio deferatur.*

26 *Vtrùm prædictus monachus tranſlatus poſt renunciationem prælationis, monachus ſecundi, vel primi monaſterij remaneat.*

27 *Vtrùm tranſiens ad aliam religionem poſſit ſecum deferre omnia quæ detulit in religionem ſuam, vel ſaltem aliqua ſcripta, quæ ipſe tanquam Prædicator in dies ſibi ſcripſit.*

28 *Vtrùm tranſlatus ex ordine Mendicantium ad alium ordinem non Mendicantium poſſit in ipſo ordine ad quem eſt trāslatus habere beneficium regulare & aliud officiū dicti ordinis.*

29 *Vtrùm religioſus tranſlatus ad aliam religionē debeat ſedere in Capitulo, iuxta tempus in quo emiſit profeſſionem in primo monaſterio, à quo fuit tranſlatus, an à quo fuit profeſſus in ſecundo.*

30 *Vtrùm tranſlatus de vna prouincia ad aliam eiuſdem religionis debeat ſedere in capitulo ad ſuam vocem dandam à tempore, in quo fuit in ſecunda incorporatus.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm ſit conueniens de vna religione ad aliam tranſire.

a D.Tho.2.2. q.189.ar.8.

RESpondeo dicendo, quòd Diuus Thomas[a] dicit primò quòd tranſire de vna religione ad aliam, niſi propter magnam vtilitatem, vel neceſſitatem, non eſt laudabile, tum quia ex hoc plerunque ſcandalizantur illi, qui relinquuntur, tū etiam, quia facilius proficit aliquis in religione, quā conſueuit, quam in illa, quam non conſueuit, cæteris paribus; vnde in collatione Patrum Abbas Neſtorius ſic ait, vnicuique vtile eſt, ſecundùm propoſitū, quod eligit, vt ſummo ſtudio, ac diligentia ad operis arrepti perfectionem peruenire feſtinet, & nequaquam à ſua, quam elegit ſemel, profeſſione diſcedat. Et poſtea ſubdit, impoſſibile namque eſt vnū & eundem hominem ſimul vniuerſis fulciri virtutibus, quas ſi quis voluerit pariter attentare, in id incidere eum neceſſe eſt, vt dum omnes ſequitur, nullam integrè conſequatur; diuerſæ enim religiones præeminent, ſecūdùm diuerſa virtutum opera: Videamus quid dicat diuus Bernardus[b] circa hoc: ait enim, *fortè vult aliquis de calumnia cenſibus inſtitutis ad Ciſtercienſium ſeſe ſtringere paupertatem, eligens præ illis nimirum conſuetudinibus magis regulæ puritatem; ſi me cōſulit, non conſulo, ſi non, ſanè id Abbatis ſui vſurparit aſſenſu quamobrem? Primò propter ſcandalum ipſorum, quos deſerit; deinde quia certa pro dubiis relinquere tutum non eſt; forſan enim hoc tenere poteſt, illud non poterit. Tertiò ſuſpectam habeo leuitatem, quæ id ſæpe quod facere volumus, antequam probemus, experti iam nolumus vno prepè momēto idipſum cupiētes tam leuiter, quàm irrationabiliter, quales vtique non paucos frequenter experimur, qui vna vix hora in vna voluntate durantes aura leuitatis impulſi vagi, & inſtabiles hac & illac, velut ebrij nutātur, quæ pro experimento iudicium, imò ſine iud cio fluctuantes, & tumultuātes, tot de ſe conſilia præſumunt, quot loca reuiſunt, ſemper quod non habent, cupientes, & quod habent, faſtidientes. Et quomodo ego (aut aliquis) profeſſus regulam, non ſecundùm regulam cum bona queam degere conſcientia, ſi quidē vouens, & non ſoluens, quid niſi periero? quaſi non multò magis habeat vnde conqueri alibi quoque cum cœperis purè iuxta regulā conuerſari, profectò etiam tunc & quæ nūc inquies conſcientia, habere ſuſtineam extra domum meam priorem, quæ me de ſæculo fugiētem excepit, nutriuit, ad bonum ſignauit in ſalutem, moleſtus fratribus, inobediens ſeniori, ſtabilitatis inſuper præuaricans pactum & primam irritans faciens fidem?* Et paucis interpoſitis ſubdit idē Bernardus. *Cæterùm qui inquietus eſt, & ita credere nō poteſt, ſed magis credēs & cedēs ſtimulanti conſcientiæ exijt, & quærit, vbi ſoluat vota ſua, quæ in loco ſuo vtique iudicio vouerat quidem, ſed nō ſoluerat, ſicut non laudo, quòd egreditur, ita vt egrediatur non conſulo. Si tamen ad ignotum remotiùmque monaſterium migrauerit, cur ita dum propter Pauli ſententiam, qui beatum manifeſtè pronuntiat, qui ſe ipſum non iudicat in eo quod probat, tum ex noſtri autoritate magiſtri, qui talem & ſuſcipi iubet, & retineri inuentū quoque bonum & vtilem ſuaſione allici, profeſſione ligari, denique ſuadeatur (inquit) ei, vt ſtet, & ne fortè prioris ſui monaſterij memor, remordē e (vt aſſolet) conſcientia, incipiat denuo de ruptæ ſtabilitatis cauſa, generalem ſuper huiuſmodi ſcrupulo conſolatoriam profert ſententiam, dicens, vbique enim vno Deo ſeruitur, vni Regi militatur.* Hæc D. Bernardus: ex quibus clarè colligitur, quòd nemo de vna religione ad aliam, vt tranſeat, eſt adeundus & conſulendus, niſi ad hoc à ſuo Prælato cōſequatur, & non extorqueatur beneplacitum, cùm huiuſmodi mutationes ex leuitate magis, quàm ſtabilitate animi plerumque originentur.

b Bernar. de præcepto & obedientia.

Vnde Pius V. Pontifex maximus in religione educatus aliquorum monachorum inconſtantiam conſiderans, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo nono, pridie Idus Octobris, Pontificatus ſui anno quarto, in conſtitutione, quæ incipit, *quæcunque ſacrarum religionum* reuocauit & aboleuit omnia, & quæcunq; priuilegia, facultates, diſpenſationes, & indulta (præter iuris cōmunis diſpoſitionē emanata) recipiendi, vel retinendi, fratres Monachos, Canonicos, & alios etiam laxiorum ordinum profeſſores, quibuſcumque ordinibus monaſteriis, hoſpitalibus, militiis, & piis locis, etiā ſancti Antonij Viennenſis, ſancti Spiritus in Saxia de vrbe S. Ioannis Hieroſolymitani Ieſu Chriſti, ſancti Iacobi de Spatha, ſancti Lazari Hieroſolymitani, eorúmque Eccleſiis membris ſuperioribus, & perſonis per quoſcumque Romanos Pontifices ſuos prædeceſſores, & per ſe ipſum. Qui ſummus Pontifex, prout infrà declarabimus, non reuocauit licentiam, quam à iure communi habent regulares tranſeundi ad ſtrictiorem religionē, petita priùs à ſuo Prælato licētia, ne leuitati magis, quàm conſiderati animi ſtabilitati hæc mutatio tribuatur, & vt mutatio dexteræ excelſi ab omnibus dicatur.

ARTICVLVS II.

Quomodo Prælati ſe habere debeant, vt eorum religioſi ſubditi in ſua vocatione permaneant.

RESpondeo dicendo, quòd ſæpe ſæpius Prælati regulares in autoritate impetrantes, non tanquam paſtores ouium, ſed tanquam luporū cuſto-

ſtodes ſunt cauſa, vt eorum ſubditi ab inſtituto, in quo vocati ſunt, & cuius regulã ſunt profeſſi, ad aliud inſtitutum prętextu maioris perfectionis tranſire procurent, qui ſi in ſpiritu lenitatis eos, vt patres tractarent, non vtique primum inſtitutum deſererent; vidi enim ego aliquos obſeruãtiſſimos ſui inſtituti viros, putantes ſe obſequium prętare Deo, duris & inſipidis verbis ſuos tractare ſubditos iuuenes ſiccitate quadam illis dicentes, vt abirent in aliã religionẽ, ſi vellent, qui non ſecuti Dominum Saluatorem, calamos quaſſatos cõterebãt, & ligna fumigantia extinguebant, ita vt autoritatem ſuæ religionis deſererent, & ad aliam laxiorem reſurgerent, quorum indiſcretum zelum non ſecundùm ſcientiam nunquam probaui, nec probat illos qui ſpiritu lenitatis corripiendos docuit, contra quos adeſt quædam epiſtola mellifluі Bernardi, cuius tenorem in præſentiarum proponam. Frater enim Robertus ſancti viri monachus, & ſecundùm carnem propinquus, in adoleſcentia ſua quorumdam perſuaſione deceptus Cluniacum ſeſe contulerat, quem venerabilis pater poſteaquam aliquãdo diſſimulauit, eundem fratrem ſtatuit per epiſtolam reuocare, cuius tenor, quoad noſtrum propoſitũ eſt huiuſmodi:

D. Bernard. ad Epiſ. co. 1. *Satis & pluſquam ſatis ſuſtinui, dilectiſſime fili Roberte, & omitto quod factum eſt, nõ requiro cur, vel quomodo factum eſt, culpas non diſcutio, non retracto cauſas, nõ recordor iniurias; ſolent enim hæc magis inſtigare quàm mitigare diſcordias: ſolum quod mihi magis eſt cordi loquor, me miſerum, quòd te careo, quòd te nõ video, quòd ſine te viuo, pro quo mori mihi viuere eſt, ſine quo viuere mori.* Non *igitur queror cur abieris, ſed quòd iam non redieris; queror non cauſas diſceſſionis, ſed moras cauſor regreſſionis: veni tantùm, & pax erit, reuertere & ſatiſfactum eſt, redi inquam, redi, & lætus cantabo, mortuus fuerat & reuixit, perierat & inuentus eſt, fuerit certè mea culpa, quòd diſceſſiſti, delicato ſcilicet adoleſcentulo auſterus extiteram, & tenerũ duriter nimis inhumanè tractaui. Hinc enim & præſens quondam aduerſùm me (quantum memini) murmurare ſolebas, hinc & nunc (ſicut audiui) etiam abſenti derogare non ceſſas, non tibi imputetur, poſſem forſitan excuſare, & dicere, quia ſic laſciui pueritiæ motus coërcendi erant, ac rudibus amoris aſpera illa diſciplina diſtrictioris initia, Scri-*

Prou. 22. *ptura atteſtante, quæ ait, Percute filium tuum virga, & liberabis animam eius à morte. & rurſum, Quos enim dili-*

Heb. 12. *git Dominus corripit, flagellat autem omnem filium quem recipit. & illud, Meliora ſunt verbera amici, quàm oſcula inimici, ſed fuerit, vt dixi mea culpa, quòd diſceſſiſti, ne dum de*

Prou. 27. *reatus perpetratione contenditur, emendatio retardetur. At verò hinc proculdubio incipiet eſſe & tunc ſi non parcas pœnitenti, indulgeas confitenti, quia potui quidem aliquando in aliquibus fuiſſe erga te indiſcretus, ſed non certè maleuolus, quòd ſi in futurum hanc ipſam indiſcretionem meam ſuſpectam habes, noueris me iam non eſſe, qui fueram, quia nec te puto fore qui fuiſti, mutatus mutatum inuenies, & quem antea metuebas magiſtrum, comitem amplectere ſecurus. Itaque ſiue mea culpa receſſeris (vt putas, & ego non excuſo) ſiue tua (vt multi putant, et ſi ego non accuſo) ſiue mea ſimul & tua (quod ego magis puto) ex hoc iam ſi redire renueris, ſolus profectò inexcuſabilis eris. Vis ab omni culpa liber eſſe? Reuertere, ſi tuam agnoſcis, ignoſce & tu mihi vbi meam agnoſco, alioquin aut tibi nimis indulges, qui tuam culpam & agnoſcis & diſſimulas, aut mihi nimis immiſericors es, cui neq; ſatiſfacienti ignoſcendum putas, iam ſi redire recuſas, aliam quære occaſionem, vnde falſò blandiaris conſcientiæ tuæ, quia non erit vltrà quod formidare debeas de rigore diſtrictionis meæ: nec enim formidandum eſt, quòd futurus ſim præſẽs formidoloſus, cui adhuc abiẽti iã toto sũ corpore proſtratus, totis affectus viſceribus humilitatẽ exhibeo, charitatem promitto, & tu timeſ? intrepidus veni quò te vocat humilitas, pertrahit charitas, ſecurus accede, talibus prænẽſus obſidibus: fugiſti ſæuũ, reuertere ad mãſuetũ, reuocet te mea lenitas cuius ſeueritas effugauit. Vide fili, quo te cupiã duci, nõ ſpiritu ſeruitutis iterũ in timore, ſed ſpiritu adoptionis filiorum in quo clames, & tu non confundaris, Abba pater. cauſam vtique tanti doloris mei non minùs apud te, ſed blandimẽtis, precibus, non terroribus agens. Alius forſitan aliter tentaret, & verè quis alius non magis diſcuteret reatum & incuteret metum, non opponeret votum, & proponeret iudicium, non argueret inobediẽtia, non indignaretur apoſtaſia, quòd de tunicis ad pelliceas, de oleribus ad delicias, quòd denique ad diuitias de paupertate tranſieris? Sed ego noui animum tuum, qui faciliùs poſſet amore flecti, quàm timore compelli. Denique quid neceſſe eſt, pugnare non recalcitrantem, valdè timidum magis exterrere, per ſatis erubeſcentem confundere ampliùs, cui ſua ratio magiſter, cui propria conſcientia virga, & ingenita verecundia lex diſciplinæ eſt: quod ſi cui mirũ videtur quomodo puer verecũdus, ſimplex, timoratus auſus fuerit contra voluntatem fratrũ, magiſtri imperium, regulare decretum, ſuum deſerere votũ & locum, recordetur etiam quomodo & Dauid ſanctitati ſurreptum ſit, quod ſapientiæ Salomonis illuſum, quod Samſon fortitudine obuiatum, qui Protoplaſtum dolo captum extulit de patria fœlicitatis, quid mirũ ſi tenero ſubripuit adoleſcẽtulo in loco horroris & vaſtæ ſolitudinis?* Hęc & multa alia charitatis & humilitatis plena & eruditione repleta ſcribit diuus Bernardus ſenex longæuus ad quendam puerum, vt eum ad ſuum priſtinum auſteritatis reuocet inſtitutum, vt inde diſcant ſenes & Prælati in religionibus, quo ſpiritus feruore, quo charitatis ardore, qua humilitatis manſuetudine & dulcedine, quo prudentię documento erga teneros in religione aliquando ſe habere debent, ne deficiãt in via, imò ne retrocedant à via, vt deducti, per ſemitas iuſtitiæ in loco paſcuæ collocati radices in perfectione emittant, & aſcenſiones in corde ſuo de die in diem, in hac valle lacrymarum ponant, conſiderantes, quòd faciliùs adoleſcentuli, præcipuè nobiles, amore flectuntur, quàm timore compelluntur.

ARTICVLVS III.

Vtrùm ius commune concedat regularibus, vt poſſint tranſire ad ſtrictiorem religionem licentiâ petitâ, licèt non obtentâ.

Reſpondeo dicendo, quòd Innocentius [a] III. ordinauit, vt religioſus poſſit tranſire à ſua religione in aliam ſtrictiorem, licentia petita, licèt nõ obtenta, ſecundùm cuius decretũ debet limitari cõſtitutio Vrbani [b] Papæ dicens, ſtatuimus, ne profeſſionis canonicæ quiſpiam poſtquam Dei vice ſupra caput ſibi hominem impoſuerit alicuius leuitatis inſtinctu, vel diſtrictioris religionis obtentu, ex eodem clauſtro audeat, ſine patris, & totius congregationis permiſſione, recedere: diſcedentem verò nullus Abbatum, vel Epiſcoporum, nullus monachorum, ſine communi literarum cautione ſuſcipiat. Hæc enim conſtitutio in foro exteriori debet interpretari, ſecundùm prædictam Innocentij III. decretalem: tenentur enim Prelati regulares ſecundùm ius commune, religioſo volenti tranſire ad perfectiorẽ religionem, ſi conſtat de bono animo religioſi, & illam religionẽ ad quã fit trãſlatio, eſſe perfectiorẽ, ſupradictã licentiam præſtare, prout concludit D. Thomas [c], quam ſi non dederint, ius ipſam

a c. licet. de reg.

b ca. ſtatuim. 19. q. 3.

c D. Tho. 2. 2. q. 185. ar. 8.

concedit, eorum negligentiam ſupplendo, iuxta ea, quæ in eodem iure notantur.[a] Dixi, *in foro exteriori*, nam in foro interiori, aliqui auſi ſunt affirmare non poſſe monachũ, attento iure communi, ad ſtrictiorem religionem conuolare, ſine licẽtia ſui Prælati petita & obtenta, quæ opinio mihi nunquã potuit placere, & ita praxis, quę eſt optima legum interpres, hoc admiſit, vt nulli à viris doctis ſcrupulus iniiciatur, ſi tranſeat ad ſtrictiorem religionẽ, licentia petita à ſuis Prælatis; ſi enim in foro conſcientię licentiam potiùs obtinere eſſet neceſſarium, libertati ſpiritus non prouideretur; anhelantibus enim religioſis ad altiorem frugem Prępati licentiam concedere ægrè ferunt, & ita eam ſæpè ſæpiùs minimè ſuppeditant: Prælati autem à quibus prædicta licentia petenda ſit, controuertitur, an ſufficiat, vt ſint Prælati conuentuales monaſteriorum, in quibus religioſi volentes ſe transferre pro tempore habitant, de quo agit Marcus Antonius[b] Cuquus, qui veriorẽ ſententiam eſſe opinatur & receptam iure, quã Angelus Clauaſius ſcriptam reliquit, nempe in ordine Prædicatorum petendam eſſe à Priori Prouinciali; in ordine verò Minorum à Miniſtro Prouinciali, ſeu Cuſtode: quamuis Sylueſter[c] opinetur Priorem cõuentualem, vel Guardianum, alteriúſque nominis præfectum monaſterio datum, hanc poteſtatem facere poſſe, quod de iure communi minimè eſt admittendum, quandoquidem ingreſſus religionem non illi monaſterio tantùm, in quo facit profeſſionem, ſed toti, aut vniuerſæ religioni, aut ſaltem prouinciæ adquiſitus cenſetur, & ita Miniſter generalis, aut Prouincialis ſupradictam licentiam concedendi habent poteſtatem, cùm ſuper totam prouinciam habeat poteſtatem.

a c. 1. de ſup. negl. Prælat.
b Cuq. li. 5. de maior inſti. ti. de regu. num. 139.
c 4. q. 3.

ARTICVLVS IV.

In quo conſiſtit perfectio religionis, ad quam iure communi tranſitus conceditur petitâ licentiâ & non obtentâ.

RESpondeo dicendo, quòd Canoniſtæ, vt permittatur iſte tranſitus, tantùm ponderant, vt ſtrictior ſit religio reſpectu arctioris vitæ. Vnde ſi reſpectu finis ſecunda religio ſit vtilior & fructuoſior, ſi tamen non viuitur ibi ſtrictè, dicunt non eſſe licitum dictum tranſitum, ita Ioannes Andreas[d], & Abbas: at Theologi[e] diuerſa gradiuntur via, dicentes perfectionem religionis conſiderari reſpectu finis, ad quem omnes religiones ordinantur, qui eſt charitas, per quam coniungimur Deo, & vnimur, vt ait Ioannes[f] XXII. quam opinionem ego[g] ſecuutus ſum; attamen, quantum ad noſtrum propoſitum cùm huiuſmodi tranſitus non fiant, niſi in foro exteriori petita licentia, & non obtenta à Prælatis, perfectionem religionis in maiori auſteritate conſiſtere exiſtimo: cùm enim vnuſquiſque Prælatus ſuam religionem eſſe perfectiorem prætendat, maximæ & intricabiles lites in huiuſmodi orientur, ſi perfectio ex vberioribus fructibus, & ſanctitate eſſet penſanda: vnaquæque enim religio fructus vberiores allegaret, quorum allegatio cùm ſit magis facti, quàm iuris, proceſſus magni fulminarentur, ita vt eſſent inextricabilis (vt ita dicam) deciſionis. Vnde debemus accurrere ad vitam arctiorem, quæ per religionum regulas, & inſtituta facillimè patent, vt huiuſmodi tranſitus, vel iuſtificentur, aut damnentur, & ita non ſine cauſa quædam partitarum[h] lex in hãc opinionem Canoniſtarum videtur inclinare, ibi, *eſi por ventura no ſe loqui ſi eſſe otorgar, bien ſe puede yr ſin ſu otorgamiento à otra que ſea mas fuerte.* Hoc enim verbum, *mas fuerte*, aſperiorem & magis rigoroſam deſignat religionem, & hoc puto tenendum, cum doctiſſimo Gregorio[i] Lopez, licèt Nauarrus[k] Canoniſta Theologorum opinionem fuerit ſequutus.

d Andr. & Abbas in ca. ſanè. col. penul. de regul.
e D. Tho 2. 2. q. 189. ar. 8.
f Extrau. ad cond. verſi. cũ enim.
g Suprà hoc tomo. q. 49.
h l. 9. ti. 7. par. 1.
i In d. l. 9.
k Nau in c. ſtat. n. 3.

ARTICVLVS V.

Religioſus exiſtens in monaſterio, vbi non ſeruatur regula, vult intrare ad aliã altiorem religionẽ, vbi tamen ſeruatur regula, ita quòd habito reſpectu ad præſentem modum viuendi, monaſterium, quod eſt religionis laxioris, ducit vitam ſtrictiorem, quæritur, an hoc ſit licitum.

RESpondeo dicendo, hoc licitum videri ex his, quæ tradit notabiliter Panormitanus[l] dicens, quòd ad validitatem ingreſſus non debemus conſiderare regulam antiquitus inſtitutam, ſed modum viuendi de præſenti. Vnde ſi ſecundum monaſterium habet regulam ſtrictiorem ab antiquo, quæ tamen in præſenti in multis locis non ſeruatur, non eſt licitum tranſire de vno monaſterio, quod habet regulam laxiorem bene ibi ſeruatam, ad ſecundum monaſterium, vbi regula nõ ſeruatur; oportet enim, quod ſecundum monaſterium exiſtat de præſenti in maiori obſeruantia, & hoc ait Baptiſta[m] de Calis eſſe verbum valdè notabile, & quòd multi in hoc decipiuntur aduertentes ſolùm regulam vtriuſque monaſterij, antiquitus inſtitutam, & non modum viuendi de præſenti coexiſtentem.

Pro hoc faciunt notata per Gregorium[n] Lopez, dicentem quòd non ſufficit ſecundam religionem habere ſtrictiorem regulam, niſi actu ducatur ibi vita ſtrictior, quod in iure[o] fundant Abbas & Ioannes Faber: confirmatur ratione, nam tranſitus eſt permiſſus, vt quis ducat vitam ſtrictiorem, ſi ergo in ſecundo monaſterio non ſeruatur vita ſtrictior, quàm in primo, licèt regula ſit ſtrictior, non videtur tranſitus licitus, quia tranſiens cenſetur moueri magis cauſa diſſolutionis, quàm maioris religionis. Vnde in collatione patrũ Abbas Ioannes de ſe ipſo dixit, quòd à vita ſolitaria, in qua profeſſus fuerat, tranſiuit ad minorem, ſcilicet eorum qui viuunt in ſocietate, propter hoc quòd vita eremitica cœperat declinari, & laxiùs obſeruari.

l c. ſanè. de regul.
m Baptiſt. in ſum. verb. relig. 4. fo. 102. p. 2. col. 1.
n Greg. in l. 9. tit. 7. part. 1. verſ. mas fuertes religiones.
o c. licèt. de regu. vbi Abbas col. pen. l. quod traditum. l. loui. ff. de ſolut. & demonſt. Faber in §. ſi plures. de hæred. inſti.

Nec obſtat ſi dicatur, quòd conſtitutiones poſſunt tolli per alias contrarias cõſtitutiones: at regula cùm ſit approbata à Papa per conſtitutiones tolli non poteſt: nam reſpondetur, quòd licèt poſſint tolli, ſatis tamen eſt, quòd de præſenti in ſecundo monaſterio ſtrictiùs viuatur: nam propter ſtrictiorem vitam duntaxat iura huiuſmodi tranſitus permittunt.

Ex his infertur clara deciſio ad id quod propoſitum fuit in principio articuli, quòd ſcilicet religioſus exiſtens in monaſterio regulæ ſtrictæ, vbi tamen non ſeruatur regula, poteſt intrare licentiã petitã, non obtentã, in aliam religionem laxiorem, & vbi regula ſeruatur, ita quòd habito reſpectu ad pręſentem modum viuendi ſecundum monaſterium, quod eſt religionis laxioris, ducit vitam ſtrictiorem, & ita ait[p] Gregorius Lopez, hanc opinionem tenere Theologos ſecundùm Ioannem Andream, qui hanc opinionem admittit, ſi non eſt ſpes reformationis primi monaſterij, vel ſi ſaltem in eadem prouincia non eſt aliquod monaſterium eiuſdem religionis, vbi ſeruatur regula: in hoc enim caſu nõ eſſet

p Greg. vbi ſu.

licitu,

bcitus talis tranſitus, & hoc ſatis placet Abbati, & pro hac parte Gregorius Lopez D. [a] Thomam allegat.

a D. Tho. 2. 2. q. vltim. ar. 8.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm quæ dicta ſunt de Monachis ad Moniales extendantur.

RESpondeo dicendo, quòd quę de Monachis & religioſis hactenus dicta ſunt, in Monialibus locum habent: nam quæ de religioſis viris diſpoſita ſunt, cēſentur etiā de Monialibus cōſtituta proportionabiliter ad ipſa, ita ſcribunt Cardinalis [b] & Abbas, quos ſequutus eſt Natta: in illis ergo caſibus, in quibus permiſsū eſt religioſis ad aliā religionē trāſire, permiſsū eſt etiā Monialibus; ita in ſpecie decidit Francus [c] de Marquez ex ſentētia Abbatis, & ſic tota domus religioſa poteſt ſe trāsferre ad arctiorē religionē alterius monaſterij, vt dicitur [d] in iure, petita tamē licētia licèt nō obtēta, iuxta terminos iuris [e]; aduertēdū tamē, quòd propter clauſurā, quam omnes Moniales tenentur ſeruare ratione voti, vel ratione præcepti, prout in primo Tomo [f] latè diximus, nō potuerūt dictę Moniales exire, ſine licentia Prælatorum, & ordinarij, iuxta terminos Concilij [g] Tridentini, qui tenētur ipſam præſtare, iuxta ea, quæ in ſuperioribus latè dicta ſunt.

b Cardin. in Clem. 1. q. 4. de regu. Abbas in c. pen. notab. vlti. de ſtat. monach. Natt. conſil. 431. nu. 15. li. 2.
c Marq. q. 954. 1. p. 1. Abbas in Clem. vlt. de reg.
d c. recol. de ſtat. monach.
e c. l. 3. de reg.
f 1. 20. q. 47.
g Seſſ. 25. de regu.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm conuerſi & oblati poſsint tranſire ad strictiorem religionem petitâ licentiâ, licèt non obtentâ.

RESpondeo dicendo, quòd vt ex [h] ſuperioribus patet, magna eſt differentia inter conuerſos & oblatos, & nemini dubium eſſe debet ex his, quę ibi diximus, quòd conuerſi poſſunt tranſire ad arctiorē religionem petita licentia, & non obtenta, cùm ij ſint verè religioſi laici tria vota eſſentialia emittentes. At de oblatis dubitatio inſurgit: nam ſecundùm aliquos oblati non poſſunt tranſire ad arctiorem religionem, & ita tenuit quædam Gloſſa [i], quā dicit ſingularem Abbas; aſtringuntur enim monaſterio ſecūdùm eum magis, quàm monachi, quia efficiuntur quaſi ſerui monaſterij, quod & tradit [k] Ioannes Lupus; ſed Gregorius Lopez [l] ait quòd Gloſſa illa loquitur de oblatis Eccleſiæ ſæcularis, nō verò de oblatis monaſteriorum regularium: ij enim, ſecundùm Archidiaconum, poſſunt tranſire ad religionem arctiorem, quæ opinio ſine dubio eſt ſequēda: non enim ita donāt ſe & ſua monaſteriis, vt ſerui efficiantur, & vt non poſſint ad perfectiorem frugem anhelare.

h ſuprà q. ...
i Gloſſ. in c. vt lex conti. 27. q. 1. Abb. in c. non eſt vobis. de reg.
k Lup. de liber. Eccl. 3. p. q. fin. num. 8. & 9.
l Greg. in l. 9. tit. 7. p. 1. verb. Arch. in d. c. vt lex cōtin.

ARTICVLVS VIII.

Vtrùm conſtitutio Pij V. reuocet ius commune concedens fratribus, vt ad religiones alias ſtrictiores poſsint tranſire.

RESpondeo dicendo, quòd conſtitutio præfata Pij V. non eſt vniuerſaliter & abſolutè intelligenda de omnibus fratribus non recipiendis, ſed tantùm de fugitiuis, qui ſine licentia à ſuis ſuperioribus petita, iuxta terminos iuris communis, ſe ad alias religiones transferre volunt ob iurgia, contentiones, leuitatem & malefacta; non enim condemnat ſummus Pontifex eos, qui laudabiliter de vna religione tranſire volunt, triplici de cauſa. Primū [m] zelo perfectionis religionis, deinde propter declinationē religionis [n] debita perfectione, tertiò propter infirmitatē, & debilitatē, ob quam ad laxiorē poteſt fieri tranſitus, prout in ſequētibus dicetur. Ita Nauarrus [o] in quodā conſilio defendit, quod per hanc conſtitutionē Pij V. non eſt ſublatū, quòd frater Carmelita cum facultate ſui ſuperioris poſſit tranſire ad ordinem Minimorum.

m De reg. cap. licet.
n Nau. in c. ſtat. nu. 3.
o Nau. lib. 3. conc. tit. de regul. con. 88.

Et eſt notandum, quòd prædicta conſtitutio non procedit in eo qui tranſit ad aliam religionem, & in ea remanſit virtute bullæ Pij IIII. qua poterant Iudices arbitrari remedium aliquando opportunum, caſu, quo is non poſſit commodè reduci ad priſtinum ordinem; & ſic arbitrati ſunt in eo ordine ad quem tranſierat, debere remanere, quia ſuus priſtinus ordo noluit eum recipere: nam licèt dicta Bulla Pij V. reuocet omnia priuilegia, & facultates recipiendi alienos religioſos præter ordinem iuris, non tamen iubet omnes qui iam erant tranſlati, redire ad priſtinos ordines., ſed tantùm illos qui erant tranſlati virtute priuilegiorum: hic autem licèt virtute priuilegij fuerit tranſlatus, remanſit tamen ibi virtute ſcientiæ datæ à Iudicibus arbitris, quibus in bulla Pij IIII. concedebatur facultas arbitrandi aliquod remedium iis, qui commodè non poſſint reduci ad ſuas priores religiones. ita Nauarrus [p]. Denique Pius V. non reuocat ea, quæ de iure communi conceduntur regularibus, vt ad aliam religionem etiam laxiorem poſſit fieri tranſlatio, de quo in ſequentibus articulis ſatis dicetur, & in ſuperioribus aliqua dicta ſunt.

p Nau. lib. 3. conſ. tit. de regul. conc. 99.

ARTICVLVS IX.

Quis poſsit concedere licentiam vti religioſus tranſeat de vna religione ad aliam.

RESpondeo dicendo, quòd iure [q] cōmuni Prælatus etiam inferior poteſt facere facultatem ad religionem ſtrictiorem, prout in ſuperioribus ſatis dictum eſt, adeò quòd quædam Gloſſa [r] communiter recepta tenet, quòd virtute dicti iuris communis poteſt facere facultatem, vt ad æqualem religionem fiat tranſitus: ad laxiorem autem religionem ſolus Papa facultatem facere poteſt, prout eadem met Gloſſa reſoluit, quod intelligendum eſt de potentia faciendi, ſine cauſa, quoad forum exterius: nam ſuperior etiam inferior Papà poteſt ex cauſa iuſta diſpenſare, vt religioſus tranſeat ad laxiorem religionem, prout tradunt Panormitanus [s], Syluester, & Nauarrus alios allegantes.

q d. c. 1. de reg.
r Gloſ. in c. cum ſing. de præb. § prohibem. verb. canonicè. de præben. lib. 6.
ſ Panorm. in c. non eſt. num. 6. & in c. ſignif. nu. 6. de regu. Syl. verb. relig. 4. q. 2. Nau. in : ſtatuim. nu. 11.

Notandum autem, quòd cauſa iuſta ad prædictum tranſitum poteſt eſſe, vel ex parte monaſterij à quo monachus iſte vult recedere, aut ex parte ipſius monachi. Ex parte monaſterij cauſa eſt iuſta recedendi ſtrictior, & obſeruantior vita monaſterij, ad quod fit tranſlatio, vel quia in monaſterio, à quo quis transfertur, non ita obſeruatur regula præmiſſa, quod intelligunt [t] Abbas, & Syluester, niſi in illa religione ſtaret aliud monaſterium, in quo regula obſeruaretur: nam ad aliud, iſte ſe transferre debet. Ex parte verò monachi iuſta cauſa multiplex eſſe poteſt, & cùm omnes lege definitæ non ſint, quippe quòd ex facto pendeant, dicendum eſt in Prælati licentiantis arbitrio eſſe poſitas, ſicut probarunt Innocētius, Francus [u], & Geminianus, Diuus Thomas, Caietanus, Antonius Francus de Marquez, & Rebuffus. Sed oportet pro maiori

t Abb. in c. ſanè de reg. Syl. in ſum. verb. relig. il'at. 4. num. 3.
u Innoc. in c. vltim. de ren. Fran. in d. c. cùm ſingula. § vlt. col. pen. de præb. lib. 6. vbi Gemini. D. Tho. 2. 2. q. vlt. art. 8. vbi Caiet. Flor. 3. par. tit. 16. cap. 4. Syl. vbi ſup. Marq. q. 948. 1. p. Rebuf. in prax. bene. tit. tranſlat. monach. num. 19

clarítate & inſtructione Prælatorũ regularium aliquas ſigillatim referre, vt in facti contingentia occurrentes certò ſciant propter eas prædictam facultatem facere poſſe: prima autem iuſta iudicatur cauſa, quando propter malam aëris temperiem non poteſt quis in aliqua religione commorari; ita Marianus [a] Socinus ſenior, & poſt alios Menochius. Verum eſt tamen quòd ſi in prædicta religione, ſit aliquod monaſterium extra dictum regnum, in quo eſt diuerſa aëris temperies complexioni monachi accõmodata, non poteſt fieri prædictus tranſitus, & iuxta hæc ſunt intelligenda tradita à Quintiliano [b] Mandoſio. Secunda cauſa erit vrgens parentum neceſſitas, ſi in ordine proprio, non ſit commoditas, ad ſubueniendum illis per modum ſuæ regulæ congruentem Hæc enim cauſa ſufficiens eſt, vt religioſus ad laxiorem religionem tranſeat, dummodo in ea prędictę neceſſitati poſſit ſuccurrere. Tertia cauſa eſt ſi quis propter ſuam ſimplicitatem non ſufficienter intellexit regulam, vel conſtitutiones tẽpore profeſsionis, & poſtea vult latius viuere: licitum eſt enim in hoc caſu cum illo diſpenſare, prout docet Corduba [c], ſuper regulam fratrum Minorum. Volũtas enim & intentio ſe nõ obligãdi in profeſſione ad tantã vitæ arctitudinem, & perfectionem, quãta in illa religione præcipitur, eſt ſufficiens cauſa ad diſpẽſandũ cum illo. vt ad laxiorẽ ordinem ſe transferat. Quãuis ſic vouere peccatum ſit mortale, vt Corduba in eodem loco affirmat.

a Soc in cap. veniens. num. 31. de accu. Menoc. de indici. arbi. centuria 5. caſu 421. num. 26.

b Mando. de ſigna. grat. f. 102. co. 2.

c Cord. c. 2. q. 16.

Si verò quæras an difficultas, & moleſtia ad obſeruanda præcepta regulæ, ſit ſufficiens cauſa ad diſpenſandum, vt ad aliam laxiorem religionem fiat tranſitus, reſpondetur, quòd ſi difficultas ſit in re ipſa, vtpote quia inconſulta prudentia non cõmenſurauit profitens aſperitates religionis cum ſua delicata complexione, quando emiſit profeſsionẽ, iuſta eſt cauſa ad diſpẽſandum. At verò ſi difficultas illa ortum habeat à prauo habitu cauſa iuſta minimè debet iudicari; ſi verò difficultas accidat poſt profeſsionem ex infirmitate, vel ex quacunque alia ratione, non eſt cauſa iuſta ad diſpenſandũ, vt ad aliã laxiorẽ religionem euolet. Prælati enim religionum poſſunt diſpenſare cũ prædicto in dictis aſperitatibus, ita doctiſsimus Soto [d], quam opinionem ego limitarem, vt non procedat in religionibus, in quibus diſpenſati in aſperitatibus earũ, vt nimis oneroſi habentur, & huiuſmodi neceſsitatibus, cum triſtitia & murmuratione, & non cum alacritate à fratribus ſubueniretur, quorum religio magis videtur in exteriori aſperitate, quàm in Chriſtiana charitate radicari. Quapropter exiſtimo quòd cum religioſis harũ religionũ poteſt diſpenſari, vt ad aliã laxiorẽ religionem ſe transferant, etiamſi eorũ Prælati poſſint cum illis in earum aſperitatibus diſpenſare. & ſic dixit Marcus [e] Antonius Cucus, quòd tenuis & delicata valetudo volentis tranſire erit iuſta cauſa ad hanc diſpenſationem concedendam.

d Soto lib. 2. de iuſt. q. 7. ar. 3. ad tertium dub.

e Cucus li. 3. maior. inſtit. ti. de regul. n. 531.

Erit etiam perſecutio in eadem religione ſufficiens cauſa ad diſpenſandum, vt ille qui eſt perſecutus, ad aliam laxiorem religionem ſe transferat, ſi nõ dedit cauſam ad talem perſecutionem, imò gratis odio habetur: tunc enim ad Chriſtianam charitatem talis cauſa reduci poteſt, vt innuit [f] Nauarrus. Dixi, ſi non dedit cauſam ad talem perſecutionem: nã ſi dedit cauſam, videtur quòd cum illo non poſsit diſpenſari; quia nemo ex ſuo peccato debet commodũ reportare. ita vir quidam doctus cenſuit dicendum, quod ego moderandũ cenſeo, niſi ipſæ præfatæ cauſæ datæ iam egerit pœnitentiã, & per ſigna exteriora contritionis manifeſtum & emendatum ſe oſtenderit: nã ſi hoc non obſtante perſecutio apud falſos fratres non ceſſat, ego non video cur ipſi diſpenſatio debeat denegari, imò video ſecundùm quod conjecturaliter poſſumus videre, & affirmare, charitatem Chriſtianam diffuſam in corde eius per Spiritum ſanctum, qui datus eſt ei, gemitibus inenarrabilibus poſtulare licentiam, vt dictus religioſus fugiat perſecutionem, & occaſionem cedendi à præfata charitate, non poteſt talem perſecutionem patienter ſuſtinere.

f Nau. in cap. ſtatuit. n. 11.

ARTICVLVS X.

Vtrùm ſummus Pontifex ſine cauſa poſsit concedere religioſo, vt tranſeat de vna religione ad aliam laxiorem.

RESpondeo dicendo, videri, quòd ſummus Pontifex liberè, & ſine cauſa licentiam hanc concedere poteſt, ſicut ſcribunt [g] Innocentius, & Abbas, & poſt alios Sylueſter, & Rebuffus; licèt enim Papa in his plenitudinem habeat poteſtatis, vt dicitur [h] in iure: religiones enim, quæ ſub certis regulis ſunt, iuris poſitiui ſunt, cùm niſi à ſummo pontifice approbentur, minimè permittantur, vt in ſuperioribus latè probatum eſt, attamen coram Deo, & in foro conſcientiæ non poteſt papa, ſine iuſta cauſa diſpenſare, vt religioſus ad laxiorẽ religionem ſe conferat. pro cuius rei explicatione eſt notandum, quòd nulla diſpenſatio ſine iuſta cauſa etiam à ſummo pontifice conceſſa, eſt licita in conſcientia, quamuis ſit circa legem purè humanam à iure diuino minimè dependentem, prout aſſerunt D. Thomas [i], Caiet. Victoria, Soto, & Nauarrus: nam reuera ſummus pontifex, ſic diſpenſans peccabit, & ſimiliter, qui eandem diſpenſationem procurauerunt. Si verò diſpenſatio huiuſmodi ſit circa legem dependentem a iure diuino (vt eſt diſpenſatio in iuramento, & in voto, & in pluralitate beneficiorum, & quòd laicus monachis præficiatur in Abbatem, & profeſſus tranſeat ad altiorem religionem) ſi fiat ſine cauſa non ſolùm peccat papa diſpenſando, & peccant ipſam diſpenſationem petentes, ſed ipſa quoque diſpenſatio eſt irrita & nulla quoad Deum, ita quòd quotieſcumque diſpenſatus illa vtatur, peccabit mortaliter, vt docent omnes Theologi, & tenent [k] Caietanus, & Soto: at ſi diſpenſatio ſit ſolùm in lege purè humana nullo modo dependente à diuina (vt eſt diſpenſatio in gradibus prohibitis matrimonij, & in diebus ieiunij) licèt peccent diſpenſantes, & ſolicitantes ſine cauſa, illa tamen diſpenſatio non erit nulla: nam factum tenebit, nec vtentes illa diſpenſatione mortaliter peccabunt, vt tenet doctiſsimus Soto [l], & tenet Nauarrus, & Victoria, cum alijs contra Caietanum innuentem vtentes tali diſpenſatione peccare mortaliter; peccabunt tamen venialiter, licèt Panormitanus, & alij Canoniſtæ aſſerant vtentes tali diſpenſatione nullo modo peccare, Ex his infertur, quòd peccabunt mortaliter papa & prælati regulares diſpenſando ſine cauſa, vt religioſi ad aliam laxiorem religionem ſe transferant, & eorum licentia & diſpenſatio erit nulla, cùm diſpenſatio in huiuſmodi ſit circa legem concernentem ius diuinum.

g Inn. & Abbas in c. non eſt voti dub. de reg. Sylu. verb. relig. 4. n. 2. Rebuffus in praxi beneficiorum de tranſlat. monac. n. 9.

h c. propoſuit. de conce. præbenda.

i D Thom. 1. 2. q. 97. a. 4. & 96. art. 9. ad 3. & ibi Caiet. Victoria de poteſta. Papæ & conci. num. 7. Sot. de iuſti. li. 1. q. 7. art. 7. Doctores in c. cùm omnes. de cõſt. Nauar. in ca. ſtat. nu. 10.

k Caiet. 2. 2. q. 96. ar. 5. & q. 97. art. 4. Sot. lib. 1 de iuſt. q. 7 art. 3.

l Soto vbi ſup. Nau. ca. 23. n. 42. Victo. vbi ſu. numer. 19.

ART.

Digitized by Google

ARTICVLVS XI.

Vtrùm licentia Prælati ad tranſeundum ad alium ordinem ex iuſta cauſa, non facta mentione de laxiori, ſufficiat ad tranſeundum ad laxiorem, an debeat tantū intelligi de ſtrictiori, vel æquali.

RESpondeo dicēdo verius videri, quòd non, quia priuilegium debet operari aliquid vltra ius cōmune, iuxta ipſum [a] ius: ſed dato aliquo effectu, quē operetur, non debet extendi ad alium, in quo non inuenitur eadem ratio, argumento eorum quæ [b] in iure notantur, & tradit Decius poſt alios, & ita cùm licentia prædicta operetur effectum tranſeundi ad ſtrictiorem vel parem religionem, non videtur extendenda quoad tranſitum ad aliam laxiorem, per ea, quæ ſcribit Diuus Thomas, & tradit [c] Nauar. Verum eſt tamen, quòd poterit ex iuſta cauſa generalis Prælatus dicti regularis, dare licentiam ad tranſeundum ad laxiorem, prout in ſuperioribus dictum eſt.

a c. ex. in his de priuil.
b c. ſi. in dilectione de conſi. quando. C. de inoff. te. teſt. Decius in c. de reſcrip. nu. 11.
c D. Tho. 2. 2. qu. 189. art. 8. Nau in c. ſtatuu. nu. 10.

ARTICVLVS XII.

Vtrùm regularis ordinum Mendicantium, qui habet licentiam ad tranſeundum in aliam religionem, etiam non mendicantem, ſiue arctiorem, ſiue laxiorem, poßit ſe transferre in aliquem ordinem militarem.

RESpondeo dicendo videri, quòd ſic, quia ordo militaris à Sede Apoſtolica eſt approbatus, vt vera & propria religio, vt nos latiùs probauimus in primo Tomo [d], & reſoluit Nauarr. & ſic iſte tenebitur, perpetuò in clauſtro manere, niſi quoties & quo tempore de iuſta licentia ſuperioris abeſſe, ab illo loco licebit ex his, quæ argumento ſacrorum Canonum idemmet [e] Nauarrus concludit; verum eſt tamen, quòd cōgregatio ſacra ſuper negotiis regularium definiuit virtute præfatæ licentiæ non licere clauſtralibus tranſire ad ordines militares & hoſpitalariæ, prout refertur in additione, ad quoddam cuiuſdam [f] Nauarri Conſilium.

d Primo to. q. 1. ar. 6. Naua. in c. quoniam quidquid. 16. q. 1. & de redit. eccl. q. 1. nu. 51 & q. 3 monit. m. nu. 27. & 28.
e Nau. in cap. ſtatu. nu. 12. & nu. 38.
f Na. li. 3. conſilio tit. de reg. conſil. 38.

ARTICVLVS XIII.

Vtrùm licentiatus à Papa, vt poßit tranſire ad certum ordinem, poßit ad alium magis ſtrictum tranſire.

RESpondeo dicendo, quòd non, ex his, quæ tradit Nauar. [g] dicens, quòd quando Papa alicui delegat, vt det facultatem alicui religioſo ad tranſeundum ad aliquem certum ordinem, non poteſt quidquā facere autoritate ſuæ ſanctitatis, niſi quoad illum ordinem cùm delegatio Papæ ſit ſtricti iuris, vt dicitur in iure [h]; eadem igitur ratione cùm facultas ſupradicta tranſeundi ad certum ordinem, ſit ſtricti iuris, non poterit prædictus licentiatus virtute eius ad aliam ſe transferre religionem, etiamſi ſit magis perfecta & ſtrictior illa, ad quam tranſitus erat conceſſus: poterit tamen virtute alterius facultatis, ſi quæ dictæ religionis priuilegio, aut iure communi conceſſa eſt; & ita in facti contingentia conſului.

g Naua. lib. 3. conſilio. tit. de regul. conſ. 63. num. 9.
h c a. 8. & 9. de off. deleg.

ARTICVLVS XIIII.

Vtrùm religioſus fugitiuus ad parem religionē ſine diſpenſatione pro libito poßit tranſire, non inuento aliquo ſui ordinis monaſterio.

RESpondeo dicendo, quòd ipſe ſua voluntate, non poteſt ſe transferre, quia inconſtantis hominis eſt non conſiſtere in loco, & de eo illud Poëtę poſſet dici: *Romæ Tibur amo ventoſus, Tibure Romam*, & huc pertinet illud Varronis, *Nunquam perueniet, qui quod videt ſectatur calles*, accedit & illud [i] Senecæ primum argumentum, *cōpoſitæ mentis exiſtimatur, poſſe conſiſtere & ſecum morari*: nam, vt idem ſubiungit, *non coaleſcit planta quæ ſæpe transfertur*. Quocirca etiamſi monachus velit tranſire ad æqualem religionem, à Prælato ſuo iuxta ſuperiùs dicta licentia petenda erit, vt poſt alios tenent Gregorius Lopez [k], & Rebuffus; in nullo tamen caſu ipſe ad æqualem religionem poteſt transferri, quando ſcilicet apoſtata vagans per mundum pœnitentia ductus velit redire ad ſuum ordinē, non tamen reperit in illa terra longinqua monaſterium ſui ordinis, neque ſtrictioris regulæ; poteſt enim in hoc caſu ingredi non ſolùm æqualem, ſed etiam laxiorem religionem, & ſi ibi nullum inueniat monaſterium cuiuſcunque ordinis viuere poteſt, cum ſæcularibus bene degendo & pro poſſe ſuam regulam ſeruando. Quod probatur: nam hæc eſt cauſa conuertendi Eccleſiā regularem in ſæcularem, quando ſcilicet regulares ibi poni nō poſſunt, ita Gregorius Lopez [l], quod neceſſariò debet intelligi quando dictus monachus ad partes, vbi ſunt monaſteria ſui ordinis, aut alia ſtrictioris obſeruantiæ, non poteſt ſe conferre.

i Epiſ. 2.
k Greg. in l. 9. ti. 7. par. 1. ver. mas fuertes religiones in fine. Rebuffus in praxi beneſ. ti. de tranſ. monach. nu. 7.
l Greg. in l. 10. ti. 5. par. 1.

ARTICVLVS XV.

Vtrùm Prælati religionum Mendicantium poßint diſpenſare, cum ſuis ſubditis, vt tranſeant ad ordines monaſticos.

RESpondeo dicendo, quòd Prælati Mendicantium non poſſunt diſpenſare, cum ſuis ſubditis profeſſis in foro interiori, nec exteriori, vt ad alios quoſcumque ordines monaſticos poſſint tranſire & eſt excommunicatio ipſo facto non ſolùm contra tranſeuntes & recipientes, ſed etiam contra diſpenſantes: ita expreſsè determinat Martinus V. in quadam extrauaganti [m], & ratio eſt, quia voluit ſummus Pontifex conſeruationem ordinum Mendicantium, vt patet ex tenore eiuſdem [n] extrauagantis, & ideo ſine ſpeciali Sedis Apoſtolicæ licentia non poteſt talis tranſitus fieri, nec etiam poteſt vllo modo fieri tranſitus ad clericatum, vt [o] ex eadem extrauagante, & ex quadam Clementina conſtat.

Circa quam extrauagantem notandum eſt primò, quod præcipitur obſeruari in regula [p] Cancellariæ.

Notandum eſt ſecundò, quòd ſolùm loquitur de religioſis profeſſis in ordinibus Mendicātibus, non autem de Nouitiis eorundem ordinum, ita reſoluit [q] Quintilianus Mandoſius. Pro quo eſt aduertendum, quòd nemo poteſt emiſſa vota ſecūdùm ſocietatis conſtitutiones, ſiue profeſſus, ſiue ſcholaris, ſiue coadiutor ſit, ad alium ordinem præterquam Carthuſienſium, niſi de expreſſa licentia Prępoſiti generalis, aut Sedis Apoſtolicæ tranſire poteſt, prout Societati conceſſit Paulus III. & latiùs confirmatur à Pio IIII. & à Pio V. in literis ab eo editis, propoſita

m Extra. ambiti. ſi. de religioſis domibus. inter cōmunes.
n §. ac volentes.
o §. decernentes. Clemen. 1. de regul.
p Regul. cancell. 23. de nō transeun. til. ad aliam religionem.
q Mando. in dict. reg. 23.

Digitized by Google

pœna excommunicationis ipſo facto incurrendæ, Romano Pontifice, vel ſuperioris ſocietatis reſeruatæ tam in religioſos, qui præfatos recipiunt, quàm in ipſos receptos recedentes etiam prætextu cuiuſcumque indulti conceſſi, aut cõcedendi, etiam quæſito colore ob frugem melioris vitæ, aut ſtrictioris obſeruantiæ, quódque ſecùs facta non teneant: ſtatuitur etiam in eiſdem literis, quòd tranſeuntes ad Carthuſienſes, intra tres menſes, ad alium vero ordinem intra tempus eis à ſuperiore ſuo præfigendum dictos ordines actualiter ingredi tenentur, & ſi in illis permanere nalint, aut non poſſint, abſque vlla mora ad ſocietatem regredi teneantur, ſub præfatæ excommunicationis pœna, quam tam ipſi, quàm illi recipientes, vel eis auxilium, vel fauorem præſtantes etiam incurrant; ita refert Claudius in compendio Societatis [a], ex quo priuilegio colligitur, quòd nõ ſolùm profeſſis in Societate, ſed etiam nouitiis, poſt emiſſionem trium votorum ſimplicium, prohibetur talis trãſitus ad alias religiones, præterquam ad religionẽ Carthuſienſem, & ſic refutatur opinio Horatij [b] Mandoſij. Qui attento priuilegio Pauli IIII. conceſſo Societati in quantum concedit ipſi priuilegia Mendicantium, etiam ſuper religioſis non recipiendis in aliis religionibus, affirmant prædictũ priuilegium ſolis profeſſis competere, cùm Societati concedatur, & ſolùm profeſſi ſint de corpore Societatis, non autem ſcholares, qui cùm ſint nouitij ſub nomine Societatis minimè comprehenduntur, exploditur, inquam, hæc opinio per priuilegium ſuperiùs allegatum, in quo de ſcholaribus fit mentio ſpecialis, & expreſſa.

Tertiò eſt notandum, quòd appellatione ordinum Mendicantium, veniunt ordo Prædicatorum, ordo Minorum, ordo Eremitarum D. Auguſtini, & ordo Carmelitarum, & alij qui ex diplomate Apoſtolico inter Mendicantes ſunt numerati, de quibus in primo tomo fecimus mẽtionem, & tradit Quintilianus Mandoſius [c], & aduertendum quòd olim Mendicantes poſtea verò habilitati, ſeu diſpenſati, ſeu priuilegiati, vt poſſint habere proprium comprehenduntur in dicta extrauaganti: nam iis pendentibus à duobus, ſublato vno remanet alterum, vt dicitur in iure [d]; licèt ergo ſint habilitati fratres illi ad proprium habendum, non tamen ſunt liberati ab aliis iuribus loquentibus de Mendicantibus; item, ſicut illi qui de facto mendicant, ſi non ſunt tales ex fundatione ſuæ regulæ, vel de iure non poſſunt dici Mendicantes; ita econuerſo qui de facto, vel priuilegio Apoſtolico ſunt Mendicantes licèt non mendicent, Mendicantes omnino erunt, & ſub diſpoſitione de Mendicantibus loquente comprehendentur. Ita concludit Lapus [e], quem ſequitur Rebuffus.

Nec obſtat, quòd ipſis religioſis non competat definitio Mendicantium, cùm habeant proprium, & actu non mendicent, & ſic ipſis non debeat competere definitio, nec conſequenter ipſum definitum: nam reſpondetur primò, non eſſe mirum, quòd definitiones per canones factæ non habeant ſua requiſita, cùm etiam videamus conſultorum definitiones ſubuerti poſſe, iuxta quandam [f] legem; ſecundò reſpondetur definitionem eſſe ex omni parte perfectam: nam Papa per dictam diſpenſationem non facit, quin dicti fratres in potentia ſint Mendicantes, & ſecundùm eorum naturam primæuam Mendicantes remaneant, cùm mendicari poſſint prohiberi. Ita Mandoſius [g].

a Compen. ſociet. tit. Apoſt. § 9.

b Mando. de priu. ad inſtar. glo. 13.

c 1. to. q. Man. in di. reg. 13. q. 3. n 4.

d l. prius. in 2. reſponſo. ff. de aqua plu. arcẽ. l. ſi domus tua. ff. de ſeruit. verba. pred.

e Lapus alleg. 4. à prin. vſque ad verſic. 2. dub. Rebuf. ſuper concor. ſub rubri. de regi. ad prælat. nominat. facien. in ver. mendican. pa. 268.

f l. omnis. ff. de regul. iuris.

g Mand. vbi ſup. q. 3.

ARTICVLVS XVI.

An ſi reformetur ordo religionis Mendicantis in ſtrictiorem vitam, poſſint profeſſi illius ad alios ordines tranſire, vel an alio remedio ſubleuentur, vel potiùs iugum inſolitum ferre teneantur.

RESpondeo dicendo, circa articulum tituli quæſtionis varia eſſe placita: primum eſt, quòd profeſſi dicti ordinis poſſunt trãſire ad alium ordinem parem, vel ſimilem: quia cùm à principio cogi non poſſint religionem intrare, profeſſionémque emittere, & ſic ad totum votum, iuxta [h] ſacros Canones; ita nec ad voti augmentum, argumento eorum quæ [i] in iure notantur, & in terminis tenet [k] Hoſtienſ. & ante eum quædam Gloſſa, cùm actus agentium non debeant operari vltra eorum intentionem, & profeſſionem emittentium in dicto ordine intentio fuit ſeruare regulam ſecundùm morem, qui vigebat in dicta religione.

Secunda opinio eſt contraria, quæ colligitur ex eodem [l] Hoſtienſi, quòd ſcilicet teneantur, in ea religione perſeuerare; melior enim fit tunc cõditio eorum, argumento aliquarum [m] decretalium, imò debent gratias agere reformatori ſuæ religionis.

Tertia opinio eſt [n] Oldradi, qui concludit quòd ſicut datur annus probationis intranti religionem approbãdo auſteritates ordinis, ita ſupradicti debet dari annus ad præfatas nouas aſperitates probãdas, & hanc opinionem videtur comprobare [o] Ancharanus [p]. Rebuffus alia progreditur via, cuius opinionem nolo referre, cùm hanc litem his temporibus ſummi Pontifices, deciderent obligando conuentuales Hiſpaniarum ad vitam per ipſos nõ promiſſam, prout fecit Paulus IIII. & Moniales obligando ad clauſuram, quam non promiſerunt, prout fecit Pius V. cuius conſtitutionem Gregorius XIII. confirmauit, nec mirum: nam Papa circa regulares, multum poteſt in cibis, & veſtibus, modo manendi, & ſimilibus, prout ait [q] Ioannes Andreas, quem ſequitur Geminianus, Philippus Frãcus, & Rebuffus [r], præſertim ſi dictæ auſteritates & rigores ad ea, quæ promiſerunt ſeruanda, maximè conducunt. Cùm obedientia regularium non ſolùm conſiſtat in his, quæ directè in regula eorum præcipiũtur, ſed etiam in his quæ indirectè ad ipſam reducuntur, prout latè [ſ] in primo tomo diximus de clauſura Monialium verba facientes, de his autem conuentualibus multa ſcitu digna tradit Nauarrus [t].

h c. præſenti cler. 20. q. 3. c. 1 cum gloſ. fin. de reg.

i l. quæ de toto. ff. de rei vend.

k Hoſtienſ. in ſum. de voto. §. vlt. ꝟ. item. nu. 16. ꝟ. r. quòd ſi aliquis ſcrol. gloſ. in c. integritas. 32. q. 1. in verſ. vet.

l Hoſt. vbi ſu.

m c. ex p. in fine. & c. dudũ. de conuerſ. coniug.

n Oldrad. con. ſil 96.

o Ancha. in c. vnico. de ſta. regul. lib. 6. poſt nu 2.

p Rebuf. ſup. con. cond. rub. de reg. ad præ. nom §. 1. verſ. reformatis.

q Andr. in d. cap. vni. vbi Gem. poſt nu. 10. Franc. nu. 5.

r Rebuf. vbi ſup.

ſ 1. to. q. 43. art. 1.

t Nau. c. ſtatuimus n. 17. cum ſequen.

ARTICVLVS XVII.

Vtrùm fratres Mendicantes poſſint recipi in religione ſanctæ Mariæ de Mercede.

RESpondeo dicendo, quòd Patres iſtius ſacræ religionis aliquando recipiebant fratres ordinũ Mendicantium, ſicut ego ſciui ab ipſis acceptum religioſum quendam Minoritam diſcalciatum, quem etiam ſciui ſtatim receptum quadam morte ſatis amara, & doloribus inhumaniſsimis plena à vita deceſſiſſe; qui Patres ad hoc priuilegium Sedis Apoſtolicæ habere allegabant propter votum redemptionis Captiuorum maxima charitate plenum, quod in profeſſione emittunt: ſed cùm omnis inter perſonas regulares ſit lis abſcindenda, S. D. N. Clemens VIII. bulla quadam hanc litem diremit in hunc modum.

Clemens

Digitized by Google

Clemens Papa VIII. Ad perpetuam rei memoriam, nuper ad nos perlatum eſt, religioſos ordinis beatæ Mariæ de Mercede Redemptionis Captiuorum, prætextu cuiuſdam indulti Apoſtolici ordini antiquitus conceſſi profeſſores ordinum fratrum Minorum, de Obſeruantia nuncupatorum, & alios regulæ ſtrictioris in eorum ſodalitatem, ſeu domos, aut conuẽtus recipere. Quare cùm id ſæpius meritas pœnas eludendi cauſa fuit, & ex hoc multa ſcandala in populo generentur, & alia multa incommoda naſcantur. Nos huiuſmodi ſcandalis obuiare, & quieti religioſorum proſpicere cupiẽtes, tenorémq; dicti indulti, perinde ac ſi de verbo ad verbum insereretur, præſentibus pro expreſſis habentes de venerabilium fratrum noſtrorum S. Romanæ Eccleſiæ Cardinalium ſacri Tridentini Concilij interpretum ſententia, ne quis Prælatorum, aut ſuperiorum, aut fratrum conuentuum, ſeu domorum dicti ordinis beatæ Mariæ de Mercede Redemptionis Captiuorum, tam in regnis Hiſpaniarum, quàm alibi conſiſtentium, quauis ille dignitate, præeminentia, prærogatiua, vel munere fungatur, quemquam ordinis fratrum Minorum de Obſeruantia, aut alicuius ſtrictioris regulæ, quàm ſit regula dictorum religioſorum beatæ Mariæ de Mercede, prætextu cuiuſuis indulti, ſeu priuilegij Apoſtolici recipere audeat, vel præſumat, etiamſi habeat priuilegium, id faciendi cauſa, quarti voti, quod ipſi profeſſores ordinis beatæ Mariæ de Mercede huiuſmodi faciunt Apoſtolica autoritate tenore præſentium diſtrictè prohibemus, declarantes regulam ſtrictiorem eſſe iudicanda alia ratione, quàm reſpectu quarti voti. Decernentes ex nunc irritum, & inane ſi ſecùs ſuper his à quoquam quauis autoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtantibus priuilegiis, ſeu indulto huiuſmodi, quod harum ſerie proprio motu reuocamus, & abolemus, ac quibuſuis conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis, necnon dicti ordinis beatæ Mariæ de Mercede, iuramento confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus, priuilegiis quoque, indultis, & literis Apoſtolicis, quibuſcunque tenoribus, & formis, ac cum quibuſuis clauſulis & decretis in genere, vel in ſpecie, ac aliter in contrarium quomodolibet conceſſis, approbatis & innouatis. Quibus omnibus, & ſingulis etiãſi de illis illorũque tenoribus ſpecialis ſpecifica expreſſa, & indiuidua, non autem per clauſulas generales, idem importantes, mentio, ſeu quæuis alia expreſſio habenda foret, illorum tenores præſentibus, pro expreſſis habentes, illis aliàs in ſuo rigore permanſuris, hac vice duntaxat ſpecialiter, & expreſsè derogamus, ceteriſque contrariis quibuſcunque. Volumus autem, quòd præſentium tranſumptis etiam impreſſis manu alicuius Notarij publicè ſubſcriptis, & ſigillo alicuius perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides adhibeatur, quæ præſentibus adhiberetur ſi fuerint exhibita, vel oſtenſa. Dat. Romæ apud S. Petrum, ſub annulo Piſcatoris, die 24. Decembris.

ARTICVLVS XVIII.

Vtrùm Prælati regulares poſſint dare licentiam ſuis ſubditis, vt ad Carthuſienſes ſe transferant.

Reſpondeo dicendo, quòd Prælati ſuperiores omnium religionum, etiam Mendicantiũ, poſſunt licentiam dare ſuis ſubditis, vt liberè valeant tranſire ad ordinem Carthuſienſium, etiam ex zelo ſtrictioris vitæ, quamuis nulla exiſtat alia cauſa, & ſi ipſi Prælati noluerint licentiam præſtare, poſſunt ſubditi, petita licentia, licèt non obtenta, ad prædictum ordinem Carthuſienſium impunè conuolare. Hæc eſt expreſſa determinatio [a] Martini V. & Innocentij III. At D. Bonauenturæ [b], & quatuor magiſtris attribuitur, quòd ipſi ſenſerint hanc licentiam conceſſam à Martino V. fratribus Mendicantibus, vt poſſint tranſire ad Carthuſiam reſpectu fratrum Minorum, debere intelligi, quoad forum exterius, non verò quoad forum conſcientiæ: tenent enim quòd in foro conſcientiæ, non licet fratri Minori ex ſolo zelo ſtrictioris vitæ ad alium ordinem tranſire, primò quia religio fratrum Minorum eſt perfectior omnibus, quia intendit profectum animarum orãdo, & prædicando, cum rigida paupertatis obſeruantia: & cõfirmatur, nam ordo Minorum ſtrictior eſt ipſo ordine Carthuſienſi, vt tenet quædam Gloſſa [c], quã ſequitur Panormitanus, & quamuis diuus Bonauentura dicat eſſe alios ordines, ſecũdùm quid ſtrictiores ratione abſtinentiæ, tamen ſimpliciter, & abſolutè ordo Minorum eſt omnium ſtrictiſſimus ratione rigidiſſimæ paupertatis. Probat etiam ſuum intentum ex regula fratrum Minorum, approbata ab Honorio Papa, & iure [d] communi confirmata, quæ [e] regula ait, nullo modo licebit eis ab iſta religione exire, iuxta mandatum domini Papæ, quia nemo mittens manum ad aratrum, & aſpiciens retrò, aptus eſt Regno Dei. Vnde concludunt, quòd qui ad Carthuſienſem ordinem tranſitet, retro aſpiceret, & retrocederet, quod nimirum ſine cauſa non licet, niſi ſpecialis licẽtia à Sede Apoſtolica ſit conceſſa, quod ego confirmo ſequenti ratione; non cenſetur enim Papa derogare iis, quæ alicuius religionis ſunt particularia; cùm enim hæc ſint quid facti, ea ignorare præſumitur prout dicitur in iure [f].

Sed ego in hac ſum opinione, vt credam Martinum V. in ſua extrauaganti ordinem Carthuſienſem abſolutè excepiſſe, ita vt exiſtimem Mendicantes omnes tranſeuntes à ſuis religionibus ad Carthuſiam, non ſolùm in foro exteriori, à pœna eſſe liberos, ſed etiam in foro conſcientiæ, à culpa eſſe immunes, & per conſequens fratres Minores tuta conſcientia, ad Carthuſiam poſſe tranſire. Martinus enim V. de omnibus Mendicantibus verba fecit. Vnde cùm generaliter loquatur, generaliter etiam debet intelligi, neque mihi vnquam potuit placere Gloſſa ſuprà appoſita, quòd ſcilicet extrauagãs Martini V. ſolùm in foro exteriori indulſerit Mendicantibus, vt ad Carthuſiam poſſint euolare, non tamen in foro conſcientiæ ipſis omnibus dictam licentiam conceſſerit: nam ſi Minores verbi gratia in foro conſcientiæ tali licentia minimè, ſine peccato poſſunt vti, quomodo credendum eſt de ſanctitate domini Papæ licentiam ipſis in foro exteriori conceſſiſſe, vt ex ea ad peccandum in foro interiori occaſionem arriperent?

Nec inuenio apud D. Bonauenturam prædictam Gloſſam: ſolùm enim ipſe doctor Sanctus aſſerit virtute regulæ, ſine ſpeciali autoritate Apoſtolica fratres Minores non poſſe ad alias religiones conuolare, quæ verba non ita generaliter protuliſſet, ſi extrauagantem dictam vidiſſet, quam non potuit videre. D. enim Bonauẽtura vixit & floruit tempore Innocentij IIII. qui Pontifex vixit, ànno Domini milleſimo ducẽteſimo quadrageſimo primo, & tempore Alexandri IIII. Quo Pontifice fuit electus Generalis noſtræ ſacræ religionis, qui Pontifex fuit coronatus, anno Domini milleſimo ducenteſimo quinquageſimo quarto, & Martinus V. fuit electus, & coronatus anno Domini milleſimo quadrigenteſimo decimo ſeptimo, in quo anno fuit ſupradicta extrauagans edita. Nec obſtant argumenta pro contraria parte adducta: nam licèt Doctoribus aliquibus ſtrictior ordo Minorum, imò & Prędicatorũ videatur, quod tamen reſpectu ordinis Minorum reiicit [g] Nauarrus, religionem tamen Carthuſienſium, voluit Martinus V. propter eius maximam in abſtinentia à carnibus, & in ſolitudine, & ſilentio obſeruantiam,

a *Extrau. viã ambi. ca. licet. de regul.*
b *Bonau. ſup. reg. frat. mino. ca 2. q. 13.*
c *Gloſſ. marginal. in cap. non eſt. de reg. vbi Panorm.*
d *cap. vnico. §. ſanè. de relig. domib. lib. 6.*
e *cap. 2.*
f *c. 1. de conſ. lib. 6.*
g *Nauar. lib. 3. conſ 1. tit. de regul. conſ. 10. in 1. impreſ.*

Digitized by Google

uantiam, hoc priuilegio condecorare: Eccleſia enim quæ iudicat de exterioribus obſeruantiis, iudicat Carthuſienſem eſſe arctiorem, cùm ſit ſtrictior in prædictis, licèt in aliis ſit laxior, & per conſequens ad illam licitum eſſe tranſitum, prout annotarunt Angelus [a], & Florentinus, quamuis Syluester oppoſitum dicat, ſed non ſatis bene, prout aduertit [b] Corduba ſuper regulam fratrum Minorum.

a Angel. tit. relig. § 34. Floren. 3. p. tit. 16. c. 2. § 1. Syl. u. relig. 4. q. 6.
b Cor. ſup. reg. c. 2. q. 17.

Nec obſtat, quod adducitur ex regula beati Patris noſtri Franciſci, ad cuius derogationem ſpecialis ipſius mentio fieri debuit, & non ſufficit generalis reuocatio: nam, vt conſtat ex prædicta extrauagante, ſatis ſpecialis fuit ibi facta nonobſtantia ad prædicti præcepti fratrum Minorum diſpenſationem, vt patet ex eius verbis, ibi, *Licentiis & indultis, necnon conſtitutionibus Apoſtolicis, & Mendicantium ordinum prædictorum, etiamſi de his ſpecialis, & expreſſa mentio, & de verbo ad verbum in noſtris literis haberi deberet, & aliis contrariis quibuſcumque &c.* Per quæ verba ibi, *etiamſi de his ſpecialis*, ſatis videtur à Martino V. in dicto præcepto diſpenſatum.

ARTICVLVS XIX.

Vtrùm ſit licitus tranſitus à Carthuſienſi ad Minores.

RESpondeo dicendo, quòd conſtitutio eſt expreſſa Martini V. de qua in ſuperiori articulo egimus, quæ probat Minoritas, & alios omnes religioſos Mendicantes poſſe tranſire ad Carthuſianos; quòd autem Carthuſianus poſſit tranſire ad Minores, vel alios Mendicantes, ait [c] Nauarrus ſe non meminiſſe legere textum, qui hoc in ſpecie declaret, quamuis Syluester [d] referat fuiſſe determinatum Pariſiis, poſſe Carthuſianum tranſire ad Prædicatores regulam ſuam ad vnguem ſeruantes: concludit tamen idem Nauarrus, quòd ſi bonus zelus, & aliqua bona cauſa melius ſeruiendi Deo interuenerit, & ſine ſcãdalo, & infamia prioris religionis poſſet trãſire ad poſteriorem, & non timeretur lis ſuper huiuſmodi tranſitu inter præfatas religiones, poſſet licitè quoad forum conſcientiæ talis tranſitus fieri, quod ego intelligo eſſe verum, propter præſumptam licentiam Prælati ipſius Carthuſiani, quæ ſignificatur per verba Nauarri, ſuprà appoſita: nã ſi inuito Prælato talis tranſitio fierèt, ſcandalum prioris religionis adeſſet, & lis inter præfatas religiones timeretur. Quod confirmatur: nam [e] iure communi religioſus tantum voluntate nõ poteſt tranſire ad aliam religionem, etiam ſtrictiorẽ, ſed eſt neceſſarium, quòd à ſuo Prælato ſuperiori licentia petatur, licèt non obtineatur, vt poſt alios tradit [f] Rebuffus, qui poſt Socinum, & alios tradit, quòd monachus iſte, qui vult tranſire ad aliam religionem, debet eam priùs inuenire, antequam licentiam petat. Vnde ſi non vult, aut neſcit, velit ne recipi in alia religione, non poteſt licentiam petere ad illam; prius enim de voluntate alterius conſtare debet.

c Nau. 13. conſi. 21. de reg. conſi. 68. in 1. imp.
d Syl. verb. relig. 4. q. 6.
e c. licèt. de regu. gloſ. in cap. cùm ſing. ver. cano. de præb. lib. 6.
f Rebuffus in prax. benefi. ti. tranſlat. mon. nu. 5. & nu. 14.

ARTICVLVS XX.

Vtrùm monachus Caſſinenſis non petita licentia à ſuis ſuperioribus, poſſit tuta conſcientia tranſire ad Carthuſianos.

RESpondeo dicendo, quòd, prout refert Nauarrus [g], *Eugenius IIII. conceſſit præfato ordini prohibendo fratribus eiuſdem, ne abſtrahantur à ſua religione, nec ſponte venientes recipiantur, etiam occaſione arctioris vitæ, ordinis, & religionis, abſq; cõſenſu Capituli generalis, ſeu præſidentis, ſeu maioris partis Viſitatorum dictæ congregationis, etiam autoritate Apoſtolicarum literarum, in quibus de huiuſmodi perſona, ac religione mentio facta non fuerit, ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrenda, qui ſcientes noticia de huiuſmodi priuilegio monachum dictæ congregationis, intra triduum non relaxauerint, vel à ſe abiecerint.* Quod priuilegium ait Nauarrus non reuocari per Concil. Tridentinum, ſed limitari per quandã [h] Innocentij III. decretalem, per quam ſtatuitur, quòd non obſtante tali priuilegio, & huiuſmodi aliis, poſſit regularis tranſire ad arctiorem regulam, petita licentia, licèt non obtenta.

g Nau. li. 3. cõſi. ti. de reg. cõſ. 99 in 1. impr.
h c. licèt. de regul.

Sed attenta alia eiuſdem *Eugenij IIII. conceſſione facta congregationi ſancti Benedicti Hiſpaniæ, anno Domini milleſimo quadringenteſimo quadrageſimo ſexto, quæ à Celeſtino V. ſuæ congregationi fuit etiam facta, dicendum eſt, non ſufficere petere licentiam, ſed neceſſarium eſſe, vt obtineatur: illi enim ſummi Pontifices, pro maiori, & ampliori earum congregationum quiete, ac ſoliditate prohibuerunt cuique ex monachis conuerſis, & perſonis religioſis monaſteriorum earundem, ne ſub excommunicationis ipſo facto incurrenda pœna ſine generalis reformatoris, vel etiam Abbatis & conuentus, cuius tunc religioſus fuerit, petita, & etiam obtenta licentia, à monaſterio exire poſſit, etiamſi ad quemcumque alium ordinem, vel locum, ſeu quodcũq; aliud monaſterium eius, vel alterius cuiuſcunque ordinis tranſire velit quam eandem excommunicationem incurrere voluit Abbates, Priores, religioſos, & ſuperiores, dictum tranſeuntem recipientes, ſi poſtquàm per dictos congregationis monachos, requiſiti intra triduum ad proprium monaſterium, à quo exierat, ſine difficultate nõ remiſerint eum eſſe tu, à qua tam recipientes, quàm tranſeuntes, niſi ad ſuum monaſterium redierint, preterquam in mortis articulo abſolui nequeant.* Ita refertur in compendio [i] ordinis Ciſtercienſis, per quod priuilegium Collector in dicto cõpendio ait. Itaque ad nullum alium Carthuſienſium ordinem, niſi petita, & obtenta licentia ſupradicta noſtris monachis tranſire licet, quod ipſis Pius II. etiam conceſſit dicens, quòd virtute literarum Apoſtolicarum, niſi in eiſdem de monaſterio, & ordine, & dicta conceſſione, ſpecialis & expreſſa mentio habeatur, cum decreto irritante, quidquid ſecùs fuerit attẽtatum, minimè poſſit fieri aliqua monachi trãſlatio, quinimò ait, quòd concordia inter Ciſtercienſes, & Carthuſienſes facta eſt, quòd nullus monachus ordinum ſuorum de vno ad alium ſine licentia tranſire poſſit, & in quodam libro [k] priuilegiorum S. Benedicti congregationis impreſſo Romæ in Typographia Titi & Pauli de Dianis, anno Domini milleſimo quingẽteſimo octuageſimo nono, habetur quædam illuſtriſſimorum Cardinalium declaratio, quæ ita ſe habet, *Illuſtriſſimi Cardinales definierunt, quòd trãſitus ad parem, vel arctiorem religionem non fiat, niſi cauſa cognita tranſeuntis, & vitæ ac morum ratione, idque ex approbatione capituli generalis.*

i Compẽ. Ciſt. ti. fug. §. 1. & 2.
k fol. 145.

Ex quibus infertur, monachos Caſſinenſes, non poſſe tuta conſcientia tranſire ad Carthuſianos, niſi licentiam à ſuis Prælatis iuxta præfata priuilegia priùs obtineant.

ARTICVLVS XXI.

Vtrùm in Extrauaganti Martini V. prohibeatur tranſitus ab vno ordine Mendicantium ad alium Mendicantium.

RESpondeo dicendo, quòd non, vt apertè conſtat ex ea, quatenus prohibet ſolum tranſitũ ab ordi

Digitized by Google

ordinibus Mendicantibus, ad ordines monaſticos non mendicantes, atque ideo iuſta exigente cauſa Prælati ſuperiores Mendicantium poſſunt diſpẽſare cum ſuis ſubditis, vt ad alium ordinem Mendicantium ſe transferant. Ratio eſt, quia nullibi legitur prohibitio arcens Prælatos, vt non poſſint diſpenſare in hoc caſu, niſi quando quis religioſus de ordine Minorum de Obſeruantia vellet tranſire ad ordinem Minorum ſancti Franciſci de Padua: nam in tali tranſitu ſolus Papa poteſt licentiam pręſtare, vt cauit Iulius II. & habetur in ordinis Supplemento [a], & aduertit Capucinus [b], quòd Pius V. anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſexto, prohibuit ſub indignationis ſuæ pœna, vt nullus ex fratribus Capuccinis ad ordinem S. Franciſci de Padua, nec econuerſo, vllo vnquã tempore ex quacunque etiam iuſtiſſima cauſa, etiam de licentia ſuorum ſuperiorum, ſe transferre poſſit, quæ Bulla ait idem autor, quòd apud eoſdem Capuccinos eſt authentica, & à Gregorio XIII. approbata, & ponitur à Paraſello [c], & ait inſuper, quòd anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo primo, vigeſima ſeptima die Maij, à ſacra regularium congregatione autoritate conceſſa à Gregorio XIIII. fuit decretũ poſt præfatam Pij V. conſtitutionẽ, vt tranſeũtes, & illos recipientes incurrant pœnã priuationis officiorum, & vocis actiuæ, & paſſiuæ in perpetuum ipſo facto. quæ declaratio, ait Capucinus, quòd apud eoſdem Capuccinos eſt authentica, denique exceptis his Prælatis ordinum Mendicantium poſſunt iuſta cauſa licentiare ſuos fratres, vt ad alios ordines Mendicantes ſe transferre valeant, & ratio eſt, quia omnia poſſunt Prælati ſuperiores, in quibus non ſunt prohibiti, & hoc illis iure communi non prohibetur, imò etiam poſſunt diſpenſare cum ſuis ſubditis, vt ad laxiorem religionem tranſeant, vt ita poſt Hoſti. & alios defendit [d] Nauar.

a Supple. 12. conceſ. 48.
b Capuc. in addit. ad compen. tit. recipere.
c Paraſ. in collect. priuil. fo. 116.
d Nauar. in c. ſtatu n. 4.

Nec obſtat decretum [e] Concilij Tridentini, in quo dicitur, quòd nullus regularis cuiuſcunque facultatis vigore transferatur ad laxiorem religionẽ: non enim tollit Concilium tranſitũ vnius religionis ad aliam laxiorem factum, præmiſſa cauſæ cognitione ab aliquibus Prælatis, prout explicat [f] Nauarrus, vnde ſine cauſæ cognitione id efficere minimè poſſunt dicti Prælati, etiam Generalis, prout tenet [g] Nauarrus. Dixi iure communi: nam ſecundùm priuilegia fortaſſe aliud eſſet dicẽdum, prout infra articulo ſequenti dicetur.

e ſeſ. 25. de regu. c. 19.
f Nauarr. li. 3. Con. ſi. de reg. conſi. 19.
g Na. vbi ſup. li. 3. conſil. tit. de reg. conſ. 63.

ARTICVLVS XXII.

An Capuccini Diſcalciati ordinis Minorum poſſint recipere fratres eiuſdem ordinis de Obſeruantia.

RESpondeo dicendo, quòd per conſtitutionem Pauli III. datam anno Domini milleſimo quingenteſimo trigeſimo ſeptimo, fuit fratribus Capuccinis prohibitum recipere fratres Minores de Obſeruantia, ſine licentia in ſcriptis eorum Prouincialium miniſtrorum, & licèt poſt talem prohibitionem conceſſerit dictus Pontifex, vt poſſint eos Capuccini recipere, per aliam tamen conſtitutionem eiuſdem ſummi Pontificis, datam anno Domini milleſimo quingenteſimo quadrageſimo primo, fuit talis licentia reuocata, confirmando prædictam primam prohibitionem, ſub pœna excommunicationis, & inhabilitationis, ad quæuis officia & legitimos actus. Et Iulius III. in conſtitutione ſua data, anno Domini milleſimo quingenteſimo quinquageſimo, innouando primam dictam Pauli III. prohibitionem, declarauit talem receptionem, ſeu profeſſionem ſine dicta licentia miniſtrorum in ſcriptis eſſe nullam, & Capuccinos recipientes, ſupradictas cenſuras incurrere: & id ipſum poſtea confirmauit Sixtus V. anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſexto, quæ omnes Bullæ ad miniſtrorum de Obſeruantia inſtantiam fuerunt impetratæ, in quibus tamen Bullis aduertit [h] Capucinus, quòd excommunicationis latæ ſententiæ abſolutio reſeruata non reperitur, poſſunt tamen Capuccini ipſos Diſcalciatos, ſeu reformatos fratrũ Minorum Hiſpaniarum, volentes tranſire eos recipere, dũmodo licentiam in ſcriptis ab eorum miniſtris prouincialibus obtineant. Et per dictam Sixti V. conſtitutionem, non ſufficit licentia Cuſtodis, prout Gregorius XIII. ordinauerat quibuſdam Diſcalciatis poſſe recipere fratres de Obſeruantia conceſſit Gregorius XIII. anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo octauo. Aduertendũ autẽ, vt multa omittam, quòd vnico verbo (vt ita dicam) plurima circa hanc materiam cõprehendere volo dicendo, quòd quãuis de qualibet religione poſſet quis, quantum eſt ex iure diuino & humano communi, tranſire ad aliam religionem ſtrictiorem, & in ea recipi, tamen, quia per Apoſtolica indulta aliter rationabiliter ordinatur, & prohibetur, ſcilicet, propter pacem inter religioſos, vel propter cauendam iniuriam, vel confuſionem vitandam, ideo non licet etiam in foro Dei, niſi ſecundùm talia indulta exire, vel recipere; & quia circa hoc ſunt multa priuilegia, quoad omnes ordines mendicantes, ne inuicem recipiant tranſeuntes, ſub grauibus cenſuris, ideo illis in hoc ſtandum eſt, & ſecundùm eorum formam, & ſecundùm talia priuilegia (quæ ſalua debent manere) debent intelligi & moderari omnia, quæ a Summiſtis circa hoc tractantur, præſertim à Syluestro [i], & à nobis in ſuperioribus latè dicta ſunt, & ſecundùm dicta priuilegia debet iudicari, quis Prælatus debeat, & poſſit licentiam talis tranſitus concedere: nam, vt conſtat ex priuilegiis allegatis in articulo 20. huius quęſtionis, Abbates conuentuales, cum ſuis conuentibus poſſunt in eorum conuentibus habitantibus prædictam licentiam concedere: at circa hoc vſus cuiuſcunque religionis debet attendi: nam priuilegia, ſtatuta, & leges poſitiuæ moribus vtentium, & conſuetudine approbantium roborantur, & interpretantur.

h Capuc. ad compen. mend. verb. recipere.
i Syl. v. reli. 4.

ARTICVLVS XXIII.

Quam diligentiam facere teneatur religioſus, qui habet facultatem tranſeundi ad aliquem ordinem Mendicantium, ſi nõ inuenerit Mendicantes, qui eum recipere velint.

REſpondeo dicẽdo, quòd non ſolùm tenetur requirere quatuor ordines Mendicantes approbatos iure [k] antiquo communi, ſed etiam alios iure nouiori, prout eſt ordo Minorum ſancti Franciſci de Paula: & ſeruorum beatæ Mariæ, & Societatis Ieſu, de quibus in primo Tomo diximus; verba enim illa, ſi non inuenerint Mendicantes, non verificantur, niſi omnibus requiſitis & nullis volentibus eos recipere, argumento cuiuſdam [l] gloſſæ, & tenentur facere requiſitionem bona fide, & iuſto deſiderio inueniendi aliqua monaſteria, in quibus recipiãtur; non enim ſufficit petere verbo tantũ, ſed verbis realiter

k c. fin. de reli. domib. cap. 1. eod. tit. lib. 6.
l gl. in c. cum dilec. de conſu.

Digitized by Google

liter, & verè id procurare, quia verba cum effectu ſunt intelligenda, prout dicitur in iure [a], & ſic ille qui fecit votum ingrediendi certam religionem, vt liberetur à tali obligatione, neceſſarium eſt, vt verè & ex animo in præfata religione procuret admitti.

a §. hac auth. verb. de pœni d.1.c. relat. cũ multis alleg. in glo. de cler. non reſident.

Eſt tamen aduertendum, quòd Prælati ordinum, ad quos transeunt, nõ poſſunt eos recipere ſine ſuorum conuentuum conſenſu, pluſquam alios Nouitios quos ſecundùm communem conſuetudinem recipiant in religionibus, de conſenſu conuentuũ ſuorum recipiunt, prout reſoluit [b] Nauarrus, vnde non ſufficit præſtare obedientiam ſoli Prælato, ſed debent recipi ſicut alij Nouitij, de conſenſu Diſcretorum conuentus, & debent recipi ad profeſſionẽ, ſicut alij Nouitij de conſenſu ad minus maioris partis conuentus, cùm ad valorem actus non ſufficiat voluntas ſine poteſtate, neque poteſtas abſque voluntate, prout ibi in iure [c] notatur: ij enim debent profiteri in religione, ad quam transferuntur, ſicut profitētur iuuenes ſęculares anno probationis peracto, vt in [d] ſuperioribus dictum eſt, imò exiſtimo nõ eſſe iuridicas incorporationes, quæ ſolent fieri ab aliquibus Prælatis generalibus, quando de plenitudine poteſtatis dant licentiam alicui religioſo, vt ab vna prouincia in aliam eiuſdem ordinis ſe transferant, & ipſum prædicta licentia in ea prouincia incorporant; Prælati enim generales, licet ſummam in omnes ſui ordinis prouincias habeant poteſtatem, eorum tamen facultas ſecundùm iuris metas debet interpretari, & regulari, vt, ſcilicet, minimè ſine cõſenſu prouinciæ, in qua debet incorporari talis religioſus, vt filius incorporatus admittatur; quod enim omnes tangit, ab omnibus approbari debet, vt eſt vulgatum in iure.

b Nauar. in c. nullã. 18. q. 1.

c l. cũ cauſa. cũ glo. & ibi notatis. de of. deleg.

d Sup. q. 15.

ARTICVLVS XXIV.

Vtrùm poſſint recipi ad religionem religioſi, qui fecerant votum de non tranſeundo ad aliam.

RESpondeo dicendo, quòd vt huic difficultati reſpondeam, neceſſarium eſt aliud dubium ventilare, vtrùm, ſcilicet, valeat votum factum ab aliquo religioſo de non tranſeundo ad aliam religionem, & reſpondetur, quòd non; valet enim argumentum à toto ad partem, quoniam eadem eſt ratio, & idem ius ſuadet in vtroque, vt dicitur in iure [e]; at votum de non intrando religionem nihil obſtat voventi, quominus non poſſit eam intrare; ergo nec votum de non intrando ad arctiorem obſtabit voventi, ad intrandum illam; eadem enim ratio, & idem ius in vtroque ſuadet: ratio enim quare votum de non intrando religionem, non impedit introitum, eſt quia eſt maioris boni impeditiuũ, quę ratio etiam inuenitur in voto, de non intrando aliã arctiorem. Ex quo infertur, quòd emittens poteſt tranſire ad religionem, quæ ſecundùm ſuas conſtitutiones & diplomata Apoſtolica eſt ſtrictior, eo quòd conceſſio Apoſtolica prædicta præſupponit ipſum tranſitum eſſe illicitum, & conſequenter pręſupponit votum de non tranſeundo ad illam eſſe maioris boni impeditiuum, & minimè ad eius obſeruantiam obligari, ſecundùm ea, quæ ex ſacris Canonibus tradit Diuus Thomas [f], quod & alia ratione probatur: nam votum de re illicita, vel inutili, vel maioris boni impeditiua, non eſt Deo gratum, prout tradit Diuus [g] Thomas, ex quibus infertur, quòd recipientes huiuſmodi ad religionem ſtrictiorem, ad quam tranſitus non eſt prohibitus, non peccant,

e l. qua de tota. ff. de rei vẽdi. c. paſtoralis. §. item cũ totũ. de of. deleg.

f c. fi. §. fin. 22. q. 4. D. Tho. 2. 2. q. 189. art. 2.

g D. Th. 2. 2. q. 88. ar. 10. art. 3.

etiamſi ipſum recipiant ſine petita licentia, nec obtenta à ſuo Prælato, ſi dicta religio, ad quam tranſit, habet priuilegium Apoſtolicum, quòd poſſit ad eam fieri tranſitus ſine licentia petita, nec obtenta, ita [h] Nauar.

h Na. li. 3. cõſi. ti. de reg. conſi. 93.

ARTICVLVS XXV.

Vtrùm translatus ad aliam religionem, vt in ea ſit prælatus, debeat profiteri in ſecundo monaſterio, antequam ſibi eius adminiſtratio deferatur.

RESpondeo dicendo, quòd eſt neceſſe facere profeſſionem in ſecundo monaſterio, quia qui ſimilem vitam cum aliis ſuſcipiunt, ſimiliter debent ſentire in legibus diſciplinam, vt dicitur in [i] iure, itẽ quia vnuſquiſq; debet ſe conformare vita & moribus, cũ his cum quibus conuerſatur, vt eſt notum in [k] iure, quod aliter fieri non poteſt, niſi aſtringatur, & obligetur illo modo, quo alij ſũt aſtricti, vt ex iure [l] patet, & cõfirmatur, nam ſi quis miles vult ſuo priuilegio nobilitari, neceſſe eſt, vt iuret & alia promittat, quæ promiſerunt illi, qui in numero militũ fuerit aſcripti, argumento eorum quæ [m] in iure notantur à Doctoribus, & hoc iam prouiſum eſt fieri in Concilio Trid.

i c. regul. nec. de ſta. monac.

k c. in nou. 16 q. 7.

l c. recolentes. ... de ele. ... 2. de vit. & hon. cler.

m D.D. in c. ſi ſe ex eo. l. vlt. quibus in cauſi maiores. & in ca. ſi index. de ſent. excom. ſeſ. 25. de reg. c. 11 & ſeſ. 14. ... fore. c. 10.

ARTICVLVS XXVI.

Vtrùm prædictus monachus translatus poſt renunciationem prælationis monachus ſecundi vel primi monaſterij remaneat.

RESpondeo dicendo, quorundam eſſe opinionẽ aſſerentium, quòd monachus prælatus poſt renunciationẽ prælationis, non remanet monachus ſecundi monaſterij; quod probant primo, ſi non erat profeſſus: aliud enim eſt habere ius monachus in Abbatia, aliud ius Abbatię, hęc enim ſunt diuerſa omnino, vt patet ex iure [n] cũ ergo iſte fuerit obligatus monaſterio, & monaſteriũ ſibi ratione prelationis, & nõ ratione profeſſionis, quã nõ fecit eo perdente prælationem, ſiue renunciante, liberatum eſt monaſterium à ſua obligatione, argumento eorum, quæ in quadã [o] decretali notantur, non ergo manebit monachus illius monaſterii, cum ibi profeſſionem monachalem minimè emiſerit, & in hoc non à veritate aberrantur in eo quod dicunt aſſerentes, quòd ſi eſſet profeſſus in ſecundo monaſterio, idem omnino eſſet affirmandũ, à veritate certè deuiant, & hanc opinionem aliquibus comprobat [p] Petrus de Peruſio, cuius præcipuum fundamentum eſt: nam hic cùm de monacho fuerit Abbas, & de filio pater, perdit iura monachatus & filiationis, argumento eorum, quæ in iure [q] notantur, vnde ſi Canonicus alicuius Eccleſiæ cathedralis, vel plebis fieret, plebanus, vel Epiſcopus eo perdente prælationem, vel plebanatum, non recuperat iura, quæ ipſo iure perdit, argumento cuiuſdam decretalis [r], ſed iſte remanebit, aiunt prædicti patres, monachus immediatè ſubiectus Epiſcopo, ſine aliquo monaſterio, ſicut reperitur Epiſcopus, qui renunciat ſuo Epiſcopatui, iuxta ſacros Canones [s], quod confirmatur: nã quando monachus fit Epiſcopus, & ſic abſoluitur à iure Abbatis, ſi poſtea renunciet Epiſcopatũ, non redibit ad monaſteriũ, ſed remanebit ſubiectus Ordinario, licèt inuenio Nauarrũ [t], in quodam conſilio contrarium tenere, primò, quia tralatus legitimè, perdit omnia iura prioris monaſterij, vt dicitur in iure [u], item, quia omnis

n ca. ſi. de reli. domib.

o c. pen. de renunciat.

p Peru. in tractat. de mutat. ſtat. perſon. n. 12 & 13.

q ca. ad hoc de ſimon. ca. ſicut tuis. de conceſ. prab. c. literas. de prab. libr. 6. vbi Archidiaco.

r c. ex trãſmiſſa. de renũciat.

s ca. 1. & 2. de transla.

t Na. li. 3. conſi. de reg. conſi. 61.

u c. ſi quis iam tranſlatus 21. q. 2. cap. ne pro ... 0. q. 1.

omnis

Digitized by Google

. . . monachus tranſlatus ad aliam religionem, ſi . . . profeſſus fuit, vt ſupponitur, per profeſſionem . . . illius ſecundi monaſterij, & ſecundùm tempus profeſſionis in ipſa debet in ea locum, & ſedem habere, argumẽto eorum quæ in iure notantur, vt ipſemet Nauarrus [a] in alio conſilio defendit.

Nec obſtat in contrarium adducta; monachus enim per renunciationem Abbatiæ non perdit ius monachatus, & filiationis, quam per profeſſionem eſt adeptus in ſecundo monaſterio, & remanebit ſubiectus nõ Epiſcopo, ſed ipſius religionis Prælato, nec ſimile de Epiſcopo admitti poteſt: nam renũciatione Epiſcopatus cum Epiſcopus fuerit conſecratus, & ab obedientia Prælati regularis liberatus, nõ reincidit in ipſius Prælati ſubiectionem, & obedientiam, cùm licèt renunciet, remaneat in perfectiori, & altiori ſtatu collocatus.

a l. 1. ff. de al. be ſcrib. c. 1. & c ſtatui. de maior. & obedien.

ARTICVLVS XXVII.

Vtrùm tranſiens ad aliam religionem poſſit ſecum deferre omnia, quæ detulit in religionem ſuã, vel ſaltim aliqua ſcripta, quæ ipſe tamquam prædicator in dies ſibi ſcripſit.

RESpondeo dicendo, quòd vt hæc quæſtio clarius pateſiat, non ea breuitate reſoluenda eſt, qua Nauarrus [b] in eius reſolutione eſt vſus, & duo dubia ſunt conſtituenda. Primum, quoad bonorum proprietatem, ſecundum quoad vſumfructum, & cùm de proprietate ambigitur, an, ſcilicet, primo monaſterio in ſecundum deferatur, duo caſus ita diſtinguntur. Primus caſus eſt, quando iſte religioſus ſine iuſta cauſa, & ſine autoritate Prælati tranſit ad aliam religionem; in hoc enim caſu bona eius, iam monaſterio acquiſita, non transferuntur in ſecundum monaſterium, ita docuit [c] Ioannes Andreas, quem ſequuntur Hoſtienſis & Frãcus, & dicit communiter receptum Socinus, & probatur in quadam [d] decretali, & ratio ea eſt, quia alias iſte religioſus non poteſt eſſe in ſecundo monaſterio, & neceſſariò ad primum reuerti debet. Secundus caſus eſt, quando iuſtis de cauſis, & cum licentia ſui Prælati, iſte religioſus tranſit ad aliam religionem; in hoc enim caſu adhuc ſentiunt [e] Calderinus, & Socinus idem fore dicendum, quod ſequitur Menochius, ea ratione motus, quia bona Eccleſiaſtica ſine ſolẽnitate alienari non poſſunt. Cæterùm hæc ipſa ratio non multum videtur vigere, quandoquidem bona hæc cenſentur quæſita monaſterio in conſequentiam perſonæ, vt ſcribunt Bartolus [f], & Decius, & per cõſequẽs debent ſequi ipſum religioſum iuſtè tranſeuntem, quod confirmatur; nam bona dicuntur quæſita monaſterio ſub cõditione quadam, nempe, donec in eo ſit religioſus, argumento quarundam [g] decretalium, in ſpecie ita ſentit gloſſa, & reſpondet Ancharranus, & cũ eo Decius, quos ſequitur Calderinus, & quãquam Ancharranus, & Decius loquantur de ingreſſu, qui ante legitimam ætatem profeſſus eſt, & reuertitur ad ſæculum; attamen idem eſt opinandũ in eo, qui profeſſione facta tranſit iuſtè de vno monaſterio in aliud, cùm in vtroque caſu iuſtè quis egrediatur: at ego hac ratione huic opinioni minimè acquieſco; licèt enim egreſſus in vtroque caſu ſit licitus, diuerſimodè tamen ſe habent: quidam enim eſt egreſſus religioſi non legitimè profeſſi, cuius bona non fuerunt quæſita monaſterio, cùm ſolùm per legitimam profeſſionem ipſi monaſterio adquirãtur,

b Nau. lib. 3. conſi. ti. de reg. conſil. 56. & in c ſtatu. nu 14.

c Andr. in ca. quod à te de cleri. coniug. & ibi Hoſtië. & Franc. Socin. ſenior cõſ. 92. nu. 14 & 18. li. 4.

d d. c. quod à te.

e Calderin. conſ. 29. col. 2. tit. de reg. Soci. vbi ſup. nu. 15. Menoch. lib. 2. de arbi tris cent. 9. c. 436. nu. 11.

f Bart. in au then. ſi qua mulier: col. pen. & in authen. Graci vbi Decius nu. 7. C. de ſacroſan. eccleſ.

g c. ſuper eo & c ſigni. de reg. gl. vlt. in d c. quod à te. Ancharr conſi. 69 nu. 8. Decius in auth Graci in 4. C. de ſacroſan eccleſ. Cald conſ. 27. tit. de reg.

& ita nimirum ſi remaneant apud dictum monaſterium primum, qui fuerunt legitimè adquiſita, & hãc opinionem, vt iuridicam amplectitur [h] Nauarrus dicens, quòd dictus religioſus nihil ad aliam religionem poteſt tranſportare eorum, quę in prima religione, ſiue per induſtriam ſuam, ſiue per donationem, ſiue alio quocunque modo ab illo fuerunt quæſita, adeò quòd neque ſcripta ab eo laborata poteſt ſecum conferre, niſi talia inutilia ſint primę religioni: & fundamentũ ipſius eſt, quia beneficia Principũ; Canonum, & Legum intelligenda ſunt abſque præiudicio tertij non expreſſo in beneficio, prout in iure [i] probatur, & licèt ius cõcedat, vt iuſtis ex cauſis, quis ad religionẽ ſtrictiorem ſe conferat; illa tamen trãſlatio debet fieri ſine prioris religionis præiudicio, & hanc opinionem ſatis innuit Abbas [k] Panormitanus.

Secundum dubium eſt, quando ſolùm agitur de vſufructu bonorũ, pro cuius reſolutione ſunt aliqui caſus diſtinguendi. Primus eſt quando iuſtis de cauſis, & cum licentia ſui Prælati religioſus trãſit à monaſterio; in quo habet filiationem ad aliud eiuſdem ordinis monaſterium, tunc dubi[l] non eſt, quin vſusfructus ſit ſecundi monaſterij, ita in ſpecie ſcripſerunt [l] Burtius, & Calderinus, & alij cõmemorati à Socino Iuniore ea ratione moti, ne, ſcilicet, ipſum monaſterium honoretur.

Secundus caſus eſt, quando iuſtis de cauſis, & cũ licentia ſui Prælati tranſit ad aliam religionem; in hoc enim caſu idem videtur affirmandum, cùm enim licentia transeundi ad ſtrictiorem religionem, ſit ipſi à iure [m] conceſſa, vt ſpiritus libertati conſulatur, videtur quòd ſecum poſſit afferre vſum prædictorum bonorum; ſi enim ipſum deferre ſecum non poſſet non ita libertati ſpirituum à iure eſſet conſultum cum ratione ipſius vſus prohibiti deferri ſecũ, quis ad transferendum ſe ad arctiorem, & ſtrictiorem religionem retraheretur, & retraheretur etiam à tranſlatione ad religionem, in qua ſecundum conditionem ſuæ perſonæ iudicantibus ita Prælatis ſecurius viuet.

Tertius caſus eſt, quando ſine iuſta cauſa & ſine licentia Prelati tranſiuit ad aliud monaſterium eiuſdem, vel alterius ordinis; in hoc enim caſu vſusfructus, etiam remanet apud ipſum monaſterium, & ratio eſt, quia iſte religioſus, non poteſt eſſe in ſecundo monaſterio, ſed ad primum reuerti debet etiamſi non reuertatur, apud primũ monaſteriũ debet remanere, cùm ſecũdum monaſteriũ ſua culpa, & facto eo onere voluerit ſe grauare; debuit enim ingredientem illum non acceptare, quare ſibi acceptanti, & recipienti debet imputari, ſiquidem ſponte in neceſſitatem alendi illud ſe coniecit, argumento eorũ quæ in iure [n] notantur.

Quartus & vltimus caſus eſt, quando religioſus ob ſua demerita tranſlatus fuit in aliud monaſteriũ ſui, vel alterius ordinis, aut quia ſua ſeditione, aut maledictis inter religioſos aliquas contentiones, & diſcordias excitabat, aut quia delictum tranſlatione, & deſtructione dignum commiſerat; hoc enim caſu ſancitum fuit in quodam [o] canone tãtùm ex fructibus bonorum ipſius tranſlati eſſe concedendum ſecundo monaſterio quantum ſufficere poterit pro victu ipſius religioſi, ne ibi monaſterio ſit oneroſus, vt tenuerunt [p] Ioannes Andreas, Hoſtienſis, & reliqui: quantitas autem aſſignanda, cùm à iure non determinetur, arbitrio boni viri relinquenda eſt, prout docuit [q] Ancharranus quem ſequitur Menochius.

h Naua. dicto conſi 46.

i ſuper de offi. d. leg.

k Abbas in d c. quod à te iuxta fi.

l Burr. conſil. 75. nu. 5. Cal. conſi. 13. col. 1. tit. de reg. Socin. conſil. 91. nu. 35. lib. 4.

m c. licet. de reg.

n l. ſi fidei iuſſor § ſi neceſſaria ff qui ſatiſdare cogantur.

o c. de lapſis. 16 q. 6.

p Andrea & Hoſtienſ. in d. c. quod à te.

q Anch. in c. ſi quis habuerit. 17. q. 1. Menoch. lib. 2. de arb cent. 5. caſu. 436 nu. 20.

Digitized by Google

ARTICVLVS XXVIII.

Vtrùm trāſlatus ex ordine Mendicantiū ad alium ordinem non Mendicantium poſſit in ipſo ordine ad quem eſt tranſlatus, habere beneficium regulare, & aliud officium dicti ordinis.

a Clem. 1. de reg.

RE ſpondeo dicendo, quòd in quadā [a] clementina ſic definitur, *Vt profeſſores cuiuſcunque paupertatis ordinis eò libentius in qua vocati ſunt vocatione perſiſtere, tranſeundique ad non Mendicantium ordinem in eodem conuerſari quietius ſtudeant, quo in ipſis diſcordiarum, & ſchiſmatum productiua ambitio reprimatur, ſacro Concilio approbante ſtatuimus, Mendicantes quoslibet, qui ad non Mendicantium ordinem etiam autoritate Apoſtolica tranſierint in poſterum, quive hactenus tranſierunt, quamuis nunc prioratus, adminiſtrationes, vel officia, aut curam animarum, vel regimen quodcunque obtineant ibi, vocē, aut locū in Capitulo non habere, etiā ſi hoc ſibi ab aliis liberè cōcedatur. Ad prioratus quoque, adminiſtrationes, aut quæcunque in antea non aſſumi officia, etiam tanquam Vicarios ſeu Miniſtros, ſeu locorum aliorum tenentes, quódque animarum curam & regimen, nec pro ſe poſſint, nec pro aliis exercere. Quidquid autem in contrarium attentatum fuerit, ſit irritum ipſo iure, quouis priuilegio non obſtante.* Hęc clementina.

Et nota quòd hoc perquam neceſſarium fuit ne Mendicātes transferantur in non Mendicantes; triſtem enim vitam viuent videntes ſe priuatos voce actiua & paſſiua, & habilitate habendi vlla ordinis officia & beneficia, etiam fungendi officio, vel munere aliquo œconomi Caſtaldi, Potarij, Celarij, imò & Prædicatores, & cuiuſcunque vicariatus, iuxta gloſſam ſuper dictam clementinam communiter receptam; retrahentur enim ab illa tranſlatione videntes ſe his priuatos, & alij iuniores, & fortè ignorantiores & minùs mente compoſitos beneficiarios, vel aliis officiis fungentes, & ſibi quaſi dominantes, cuius rei æquanimis patientia non eſt omnium, ſed paucorum, quos Iupiter æquus amat & ardens euexit ad æthera virtus, circa quam clementinā eſt etiā notandum, quòd non incurrunt in eius pœnas fratres aliorum ordinum non Mendicantium, transeūtes ad alios ordines laxiores, vt ex dicta clementina patet, & notat [b] Imola communiter receptus, & tenet Nauarrus. Ex quo infertur, quòd translatus ab ordine de Mercede, in ordinem non Mendicantem, non incidit in dictas pœnas, cùm ordo de Mercede inter Mendicantes minimè computetur, ita [c] Nauarrus.

b Imol. in d. clem. 1. Nau. lib. 3. conſi. tit. de reg. cōſ. 57. in 1. impr. ſ.
c Nauar. vbi ſup. conſ. 3.

ARTICVLVS XXIX.

Vtrùm religioſus translatus ad aliam religionem debeat ſedere in Capitulo, iuxta tempus in quo emiſit profeſſionem in primo monaſterio, à quo fuit trāſlatus, vel à quo fuit profeſſus in ſecūdo.

RE ſpondeo dicendo, quòd debet ſedere ſecundùm tempus, in quo fuit profeſſus in ſecūda religione, cùm eo tempore incipiat eſſe regularis illius religionis. & ſecundùm illud tempus debet habere vocem & locum in ipſa, argumento eorum, quæ Doctores communiter notant in quādam [d] lege quod verum eſt in eo, qui transfertur, & fit in eo ſubditus & filius: ſi autem eſt trāſlatus, vt ſit Prælatus & renuntiet prælationem, ſedebit in primo loco poſt Prælatum in memoriam honoris, quem geſſit, niſi concurrant alij, qui maiorem honorē geſſerunt, argumentis eorum, qui in dicta lege notantur, ita in terminis reſpondet [e] Nauarrus.

d l. 1. ff. de albo ſcriben.
e Nau. lib. 3. conſi. tit. de regul. conſi. 60.

Ex quibus infertur, quòd illi qui fuerint Prælati in aliquo conuentu finita prælatione, non debēt ſedere per ſuā antiquitatē inter alios fratres, ſed iuxta locum vbi ſedet Prælatus, quod rectiſſimè fuit ordinatum in noſtra alma prouincia ſancti Iacobi regularis Obſeruātiæ, quod in omnibus religionibus obſeruari conſentaneum eſt.

ARTICVLVS XXX.

Vtrùm translatus de vna prouincia in aliam eiuſdem religionis, debeat ſedere in Capitulo ad ſuā vocem dandam à tempore, in quo fuit in ſecunda incorporatus.

RE ſpondeo dicendo, quòd poſtquam eſt incorporatus in ſecunda debet in ea ſedere ſecūdùm tempus, in quo fuit in prima profeſſus: non enim transfertur, vt profiteatur, ſed vt profeſſus: & filius eiuſdem religionis in ſecunda prouincia, vt filius incorporetur, & filiatio illa antiqua alterius prouincię virtute incorporationis, fiat filiatio ſecūdæ prouinciæ, & per conſequens gaudet omnibus, quæ in dicta prouincia filiis & profeſſis communicantur, imò in noſtra ſacra religione quando aliquis transfertur de vna prouincia in aliā, ſtatim, quod recipitur, antequam incorporetur, datur ipſi locus ſecundùm ſuæ profeſſionis antiquitatem, licèt antequam incorporetur, vocem in capitulo non habeat, & hoc iuridicè eſt ordinatum. cùm proximè eligendus in aliquibus habeatur pro electo, vt in quadam [f] lege definitur, & gaudet aliquibus priuilegiis eorū quæ cunctis conceduntur, & ſicut ſponſis de futuro aliqua conceduntur à Doctoribus, quæ ſponſis de pręſenti indulgentur, cùm ſponſalia de futuro ſint quędam præparatoria ad matrimonium de præſenti; ita huiuſmodi receptis aliqua incorporatorū debēt cōmunicari, cùm eorū receptio ſit quid præambulū, & præparatorium ad incorporationem faciendam.

f l. penul. ff. de militari teſta.

QVÆSTIO LIII.

De religione quoad religioſos extra clauſtra viuere prætendentes, in ſex articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſex.

1 *VTrùm poſſit concedi religioſis licentia habendi beneficia extra loca ſui ordinis.*

2 *Vtrùm monachus monaſterium exire poſſit, vt alicui Eccleſiæ ſæculari præſit.*

3 *Vtrùm Canonicus regularis canonicè obtinens Eccleſiam parochialem teneatur in ea potiùs reſidere quàm in Eccleſia regulari.*

4 *Vtrùm Prælatus regularis laxioris religionis licitè poſſit recipere regularem animo non retinendi eum in clauſtro.*

5 *Vtrùm trāſlatus ex ordine ſtrictiori ad laxiorē de licētia ſuperioris ſeruiēs beneficio curato in loco diſtanti per decē milliaria à monaſterio ſit tutus in conſcientia.*

6 *Vtrùm Generales ordinū poſſint iuſtis cauſis id petentibus concedere monachis, vt ſint extra monaſteria in habitu clericali decenti ſub obedientia Ordinarij.*

AR

Digitized by Google

ARTICVLVS I.

Vtrùm poſsit concedi religioſis licentia habendi beneficia extra loca ſui ordinis.

RESpondeo dicendo, quòd fratribus Mendicãtibus, & alijs religioſis, dabatur olim licentia ſtãdi extra loca ſui ordinis, & ſi petebatur etiã cõcedebatur, quòd ſeruire poſſent alicui beneficio ſæculari vel regulari, cũ cura, vel ſine cura, quódque confeſſiones audire poſſent, & miniſtrare etiam, ſeu tractare Eccleſiaſtica ſacramenta, & per breue ſacra pœnitentiaria illa eis concedebat cũ clauſula (& de licentia ſuperioris) & decancelabãtur verba, videlicet (vel ſine cura, vel regulari) de qua licentia loquitur [a] Staph. & de præmiſſo, & de alijs modis ſtandi extra clauſtra, & de diuerſis cauſis, quę modò verè adducebãtur, modò fingebãtur, videatur latè per Sarmiẽto [b]. at licẽtia præmiſſa, & aliæ ſimiles regulariter denegãtur: imò autoritate Bullæ Pauli IIII. cõtra omnes fratres, vel monaſticos vagãtes apoſtatas, ſeu fictè, ſeu nulliter diſpẽſatos maximo cũ rigore procedi pręceptũ fuit, & sũma ratione, eò enim res deuenerat, vt infiniti monachi, qui frontem perfricuerãt, habitu relicto, honore deiecto, ſeu potiùs religione, imò ipſo Deo poſtergatis, omnia ſibi impunè licere putabãt, beneficia ſimplicia ſęcularia beneficiata curata, imò & collegiatę Eccleſię, & cathedrales, quin & ipſæ Prælatorũ curiæ his apoſtatis plenæ erãt, conquerebãtur plures, quorũ Bulla Paulina tãgebat præcordia, quòd cõſtitutio hæc præſẽtia & præterita cõcerneret, cũ tamẽ lex in futurũ tãtùm, nõ de præterito ligare debeat, iuxta notata in [c] iure dolebãtq; vt tã ſtrictiorẽ ſibi indici, quibus reſpõdet Quintilianus Mãdoſius [d], dicẽs cõſtitutionẽ, qua id cauetur, ligare etiam de præterito, præſertim quãdo per legẽ generalẽ, vel viã declarationis promulgatur, iuxta cõmunem, de qua per Felinum [e], & Curſium Iuniorem. Menochius igitur quicunque ſit ſi in poſterum extra monaſteriũ reperiatur, niſi debitam diſpẽſationem oſtendat, ſi ſine habitu monachali incedat, excommunicatus, ſiue apoſtata habebitur, prout ſacri [f] Canones definiunt.

a Staph. ſup. ſignat. fo. 194. v. profeſſo ordinem regul.
b Sarmien. de breuib. nu. 31. vſque ad nu. 54.
c c. fin. de conſtit.
d Mand. de ſignat. grat. tit. licent. fol. 161. pag. 2. col. 1. & 2.
e Felin. in d. c. fin. Curſ. Iuni. conſil. 96. nu. 10.
f c. placuit. el ſegundo. 16. q. 1. c. 2. ne cleri. vel monach. clement. 1. §. quia verò. de ſtat. monach.

ARTICVLVS II.

Vtrùm monachus monaſterium exire poſsit, vt alicui Eccleſiæ ſæculari præſit.

RESpondeo dicendo, quòd de parochiali quidem Eccleſia, id eſt, de ea cui animarũ cura incumbit, ſic definitum eſt; Parochiali quidẽ Eccleſiæ, quæ ad monachos pleno iure pertinet, poſſe monachum ſolius Abbatis autoritate, vel Abbatis & conuentus ſimul præfici, vt poſt Ioannem [g] Andream reſoluit Syluester, illi verò Eccleſiæ, cuius nõ plenũ ius habẽt monachi, & multò magis ſi nullum ius habent, abſque Epiſcopi, & Abbatis autoritate monachus pręficiendus non eſt, prout ait idẽ [h] Syluester; denique omnes vno ore conſentire videntur, concedi potiùs monacho, vt ad curam animarum gerendam, quàm ad alias Eccleſias egredi poſſit, hac videlicet ratione quia nonniſi yberioris fructus gratia exire ad ſæculum ei permittendum eſt, qui fructus vberior in ſola curatione animarum eniteſcit.

Ex quo non certa prorſus deciſio eſt, an collegiatæ Eccleſiæ nullam curam habenti animarum, quàm dicti collegij præfici poſſit: veriùs tamen opinatur Marcus [i] Antonius Cuqus, vt hoc quoque concedendum ſit eadem ratione, qua probatum eſt parochiali Eccleſię pręfici poſſe, quod ſecuti sũt [k] Panormitanus & Syluester, quãuis aliud Cardinali, & Hoſtiẽſi visũ fuerit, ad alia verò beneficia, & dignitates Eccleſiaſticas nullã animarũ curã habẽtes, nõ poterit abſque Pontificis maximi venia ſpeciali monachus admitti, prout tenet [l] Panormitanus, dę quo in primo Tomo ſatis diximus.

g Andreas in c. iuxta. 16. q. 1. Syl. verb. relig. 6. nu. 3.
h Syl. vbi ſu.
i Cuqus li. 3. institut. inſt. ti. de reg. nu. 115. & 116.
k Panor. in c. quod Dei timorẽ. de ſtat. monach. Syl. vbi ſup. §. 6.
l Panor. in c. ſuper eam. de reg. 1. 10. q.

ARTICVLVS III.

Vtrùm Canonicus regularis canonicæ obtinẽs Eccleſiam parochialem teneatur in ea potiùs reſidere quàm in Eccleſia regulari.

RESpondeo dicendo, quòd omnis Canonicus regularis, vel monachus accipiens aliquod beneficiũ canonicè requirens reſidentiã, tenetur in eo reſidere, prout in ſacris [m] Canonibus loquentibus de Epiſcopatu definitur, & in [n] alijs, quæ loquuntur de clericis parochialibus, & in alia decretali [o], quæ loquitur de aſsũpto ad quẽlibet prioratũ, etiã ruralẽ, & ad quãlibet adminiſtrationem, etiã manualẽ, vbi expreſsè ſtatuitur, ne monachis habẽtibus beneficiũ permittatur manere in monaſterio. Nec huic cõcluſioni obſtat, quòd omne votũ licitũ & validũ obligat, prout dicitur in [p] iure, & qui profitetur regulam Canonicorũ regulariũ in qualibet Eccleſia regulari vouet explicitè, vel implicitè ſe perpetuò ei ſeruiturũ, argumẽto eorũ, quæ in [q] ſacris Canonibus notãtur; ergo debet perpetuò in ea reſidere: nã huic rationi reſpõdetur, ſcilicet, quòd omne votũ obligat, niſi iuſtè relaxetur, vt dicitur in [r] iure, & ſic regulari qui iuſtè habet parochiã, per iura cõmunia prædicta ſoluitur votum reſidẽdi in Eccleſia regulari, nec ex hoc talis Canonicus regularis relinquit ſuum ſtatũ regularẽ: nam eo retento poteſt obtinere nouè parochialem Eccleſiam, vel retinere obtentam cũ legitima diſpenſatione, iuxta iura ſupradicta, nec iſte regularis per trãſitum ad ſuam Eccleſiam parochialem perdit vitam cõtemplatiuam, vel officium contemplandi, quia etiam tranſiens ad Epiſcopatũ non perdit illud, nec abſoluitur ab obligatione contemplãdi, iuxta illud D. Gregorij in paſtoralibus relatum à D. [ſ] Thoma, cuius verba ſunt *ſit rector actione præcipuus præ cunctis in contemplatione ſuſpenſus, quia ad ipſum pertinet non ſolum propter ſe ipſos, ſed propter inſtitutionem aliorum contemplari.*

m c. 1. 8. q. 1. c. licet olim. de priui.
n c. ne pro cuiſlibet. 16. q. 1. c. ſi quis iã translatus. q. 2.
o Clemen. ne in agro. §. ſanè de ſtatu monach.
p c. magnæ. de voto.
q cap. placuit. 16. q. 1.
r c. 2. & cap. ſcrip. de vot.
ſ D. Tho. 2. 2. 182. art. 1. ad 3.

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm Prælatus regularis laxioris religionis licitè poſsit recipere regularem tranſlatum ad ſuam religionem ab alia ſtrictiori autoritate Papæ animo non retinendi eum in clauſtro ſui monaſterij, ſed ſtatim poſt receptionem animo dandi ei facultatem perpetuò, ſeu ad multos annos viuendi extra clauſtrum, quærendo ſibi victum ſua induſtria, arte, vel mendicitate.

RESpondeo dicendo, circa prædicta eſſe quandam Concilij [t] Triden. determinationem, quæ in hunc modum ſtatuit: *Quia verò regulares de vno ad alium ordinem tranſlati facilè à ſuo ſuperiori licentiã ſtandi extra monaſteriũ obtinere ſolent, in quo vagandi, & apoſtatandi occaſio tribuitur, nemo cuiuſcunque ordinis Prælatus vigore cuiuſcunq; facultatis aliquẽ ad habitũ, & profeſſionẽ admittere poteſt, niſi vt in ordine ipſo, ad quẽ transfertur, ſub ſui ſuperioris obſeruantia in clauſtro perpetuò maneat.*

t Conc. Trid. ſeſſ. 14. de reform. c. 11.

Hæc Concilium, cuius determinatio iuxta formam iuris antiqui debet explicari, prout notat [a] Nauarrus:receptio enim talis,cum facultate manēdi tamdiu extra monaſterium,& acceptatio iuſtificari non poteſt,niſi tāta occurreret alicui regulari ob aliquos reſpectus particularis neceſſitas relinquēdi ſuū ordinem propter moleſtias, perſecutiones, diſſenſiones vel alios ſimiles reſpectus,& tāta difficultas inueniendi monaſteriū. quòd vellet eū perpetuò alēdum in clauſtro recipere,& talis de tranſlato confidentia, quòd tali facultate bene vteretur, quòd pij Prælati recipere potentis fuiſſet intentio recipiendi talem animo concedendi licentiam manendi foras, non quidem tam largam, & tam vagam,quanta in quæſtione proponitur, ſed arcta ad talem locum,vt facilè poſſet nocere eius actus,& eum,ſi opus fuerit, corrigere.Eſt item inſuper aduertendum,quòd conſilium non habet locum in regulari,qui de vna prouincia ad aliam eiuſmodi ordinis transfertur, & recipitur animo non ibi permanēdi,ſed ad quoddam negotium pium extra ordinem cum licentia Prælati recipientis peragendum.

a Nau. in c. ſtat.19.q.3.n. 11.

Eſt denique notandum,quòd mēs Concilij eſt,vt Prelatus tranſlatum æquè tractet,ac vernaculum, & ita poteſt remittere huiuſmodi tranſlatum ad cōuiuendum alicui Priori eiuſdem ordinis in vtilitatē, & decorem ſui ordinis:ſicut poſſet recipere aliquem vernaculum,vt in iure [b] determinatur:nam regularis manens extra monaſterium de iuſta licentia Prelati, videtur in eo manere: vt dicitur [c] in iure, tum quia Cōcilium non videtur magis velle honorare tranſlatum,quàm vernaculum,tum quia nō obligat Cōcilium pluſquam votum ſolemne obedientiæ, quo nititur illud,& poteſt Prælatus nō obſtante illo mittere regularem vernaculum foras pro vtilitate, honore, & obſequio monaſterij.Ex quibus colligitur, quòd poteſt Prælatus ſupradictus occupare ipſum tranſlatum extra monaſterium in omnibus pertinētibus ad vtilitatē cōuentus,ſicut extra monaſteriū poteſt occupare vernaculū,ita explicat Nauarrus [d].

b c.2. de ſtat. monach. c.fin. de capellis monach.
c c.monach. el ſegundo 16.q. 1.
d Nauarr. vbi ſup.nu.15.

ARTICVLVS V.

Vtrùm iuſtè trāſlatus ex ordine ſtrictiore ad laxiorem de licētia ſuperioris ſeruiēs beneficio curato in loco diſtanti per decem milliaria à monaſterio ſit tutus in conſcientia.

Reſpondeo dicendo, monachum non poſſe manere extra monaſterium,niſi de licentia ſui ſuperioris iuſta de cauſa facta, prout multis allegatis comprobat [e] Nauarrus, & iuſta cauſa eſt vtilitas directa,vel indirecta prouenieēs monaſterio ex illa abſentia.vt in iure [f] probatur,ſtudium item diſcendi, vel docendi literas conuenientes monacho, & aliæ ſimiles,quæ arbitrio boni & prudentis viri iudicētur iuſtæ,vt aſſerit Nauarrus [g].dicens,quòd nec etiā Papa poteſt dare huiuſmodi licentiā, ſine iuſta cauſa.Ex quibus infertur,quòd punctus reſoluendus, in hac difficultate conſiſtit in decernēdo,an prædictus monachus iuſta de cauſa abſit à monaſterio,vt præfato curato beneficio deſeruiat,quod coniiciendum eſt ex vtilitate,quæ directè, vel indirectè prouenit monaſterio,& ordini cuius ipſe eſt,vel etiam ex vtilitate,quæ prouenit Eccleſiæ vniuerſali, vel reipublicæ,vnde tutius erit,ſi ex cauſa abſit de licētia ſuperioris,alioquin minimè,etiam de licētia Papæ,ita Nauarrus [h].

e Naua. in c. non dicatis. nu 40.
f c.monach.1. & 2.16.q.1.
g Nau.vbi ſup.
h Nau.lib.3. conſi. titul. de reg. conſi. 68. 69.

Ex quo infertur primò,quòd monachus cū licentia ſui ſuperioris poteſt exire à monaſterio & manere extra illud ad procurandam ſanitatem cū cōſilio medici dicentis illum extra monaſterium ſanaturum,imò & poteſt per aliquod tēpus dimittere habitum ad huiuſmodi ſanitatem obtinendam: non enim in iure [i] abſolutè habitus dimiſſio condemnatur, ſed quando temere, & ſine cauſa relinquitur: cum conſenſu enim Prælati id facere licet, prout concludit Nauarrus [k].

i c.pro dimiſ. 20.q.3. c.cap.2. de cleri. vel monach.
k Naua. vbi ſup.nu.70.

Infertur ſecūdò,quòd ob neceſſitatem patris, vel matris ſuperuenientem poſt profeſſionem iuſtè poteſt religioſus exire,& ſtare extra monaſteriū de licētia ſui ſuperioris ad ſubueniendū eis,ſi poteſt id facere,quam licētiam non ſolùm Papa, ſed etiā ſuus Generalis,aut Prouincialis poſſunt concedere,prout reſoluit idem met [l] Nauarrus, dicēs quòd præfata licentia non eſt danda de præſenti ad manendū habitu relicto,ſed tantùm eo retento,niſi quādo præfata ſubuentio fieri non poteſt eo retēto:an autem iuſtè dici poſſit, non poſſe fieri ſubuentionem ſine dimiſſione habitus,eò quòd Prælati regulares nolūt conſētire,vt illa fiat retēto habitu,ait Nauarrus [m] quæſtionem eſſe nouā & dignam deciſione,ad quam reſpondet, quòd iuſta cauſa eſt, vt Papa hoc cōcedat, niſi Prælati contradicant, vt ſit extra monaſteriū cū habitu retento propter ſcandalū.Quod poſſet generari ex diuturna habitus dimiſſione incolis illius prouinciæ, in qua dictus monachus parētibus ſubueniēs debet commorari. Nolo autem in præſentiarum ſilentio præterire verba doctiſſimi,& piiſſimi [n] Nauarri dicentis: *Admoneo tamen,quòd facultas manendi foris habitu retento facta à Papa ægrè fertur à Prælatis ordinis, dicentibus, quòd huiuſmodi regulares ſæpe fingunt huiuſmodi cauſam, & ſæpe manentes foris viuunt inhoneſtè, & quia hoc faciunt retento habitu,ſæpe ſunt graui ſcandalo, & infamiæ ordini ſuo, & quia Papa non concedit hoc, niſi habitu retento, & Prælati nolunt admittere, niſi habitu relicto, ſæpe vidi aliquos, hoc remedio à ſe petito deſertos,& reſoluendum videtur;quòd abſque peccato, & cum merito poſſent Prælati huiuſmodi facultatibus obuiare,ſi probabiliter crederent cauſam non eſſe veram, vel regularem non eſſe talem, qui ſine ſcandalo victurus eſſet:contrà verò, quod grauiter peccarent, ſi credere deberent cauſam eſſe veram,& eum ſatis modeſtè victurum, ob quæ non ſemel conſului regularibus volentibus id petere à Papa, vt potius peterent à ſuis Prælatis præſertim Prouincialibus,& Generalibus, & poſtea ne eas facilè reuocarent, peterent confirmationem earum à Papa, & quia Dominus Papa id etiam negat, conſului optimum modum prouidendi iis neceſſitatibus eſſe, vt Generalis, vel Procurator Generalis præſens in curia de conſenſu Papæ faceret facultatem manendi extra monaſterium in habitu honeſto clericali.* Hæc Nauarrus. Quibus addo,quòd aliqui Prælati regulares nolunt aliquando huiuſmodi licentias concedere, quia volunt videri nimiùm iuſti erga extraneos, etiamſi Deus, ſua lege naturali, & humana poſitiua eas concedi iubeat, & vtinam multi, qui valdè rigidi & ſancti videri volunt, non perſuadeant multis Prælatis, quò minùs ſuo iure vtantur,ex quo iniuriæ aliquid naſcatur, dum leges humanas, & rigidas non patiuntur æquitate naturali & Epicheia moliri, de quorum numero ſunt ij,de quibus [o] Saluator noſter Ieſus Chriſtus verba facit dicens: *Super cathedram Moyſi ſederunt Scribæ, & Phariſæi. Omnia ergo quæcumque dixerint vobis, ſeruate & facite: ſecundum opera verò eorum nolite facere: dicunt enim, & non faciunt. Alligant enim onera grauia & importabilia, & imponunt in humeros hominum: digito autem ſuo nolunt ea mouere.*

l Nau.in 3. commen. de reg.nu 48. & in Manua.c. 14.nu.14.& 48.
m Nau. lib.3. conſi.de reg. conſ 54.& 55. & in duo.10 3. cōmen. de reg. num.49.
n Naua.vbi ſup.in dict. n. 49.
o Matth.23. cap.

Infertur vltimò, quòd Generalis poteſt licētiam, & fa-

& facultatem concedere fratri inquieto & inſolenti, qui fuit propter ſua delicta condemnatus ad triremes, & ab his poſtea reſtitutus, vt habitu retento poſſet vitam eremiticam regulariter agere, vel in aliquo hoſpitali, vel Eccleſia præſtita per eũ obediẽtia loci Ordinario, ſiue Generali; hæ enim cauſæ ſufficientes ſunt, vt talis facultas poſſit cõcedi, cùm veriſimile ſit fratres in eorum conſortio debere ipſum improperare, & contumeliis afficere propter ſuas condemnationes, & ipſe, cùm à natura ſit inſolens, & indomitus, non bene ſit paſſurus huiuſmodi improperia. Ita conſuluit Nauarr.[a]

[a] *Nau. lib. 3. conſ. tit. de reg. conſ. 74.*

ARTICVLVS VI.

Vtrùm Generales ordinũ poſsint iuſtis cauſis id petentibus concedere monachis, vt ſint extra monaſteria in habitu clericali decenti, ſub obedientia Ordinarij.

RESpondeo dicendo, quòd non, tum quia nullus inferior Papa poteſt facere facultatem religioſo, vt ſuum dimittat habitũ, & illo dimiſſo aſſumat clericalem, vel alium, & viuat ſub obedientia Ordinarij, tum quia nullus Prælatus inferior Papa poteſt abſoluere religioſum ab obedientia ſui ordinis, niſi declarando per ſuam ſententiam eum non eſſe profeſſum, vel priuando habitu per eam propter ſua delicta, & eiiciendo eũ ab ordine, prout ex multis probat[b] Nauarrus, imò Papa circa ea difficulter diſpẽſat, & notat idẽ[c] Nauarrus, quòd illuſtriſſima Cardinalium congregatio non habet facultatem cõcedendi licẽtiam, vt religioſus poſſit extra clauſtra eſſe habitu regulari dimiſſo: ſolùm enim habet facultatẽ ad dubia Concilij Tridẽtini declarãda, & aliud eſt habere autoritatem ad declarandum, & aliud ad diſpẽſandum; & à ſeparatis non fit illatio, vt dicitur in iure[d]. Qui etiam arbitratur præfatam excellẽtiſſimam congregationem non poſſe ob prædictã cauſam concedere facultatem manẽdi foris abſque habitu regulari, etiamſi haberent poteſtatem faciendi facultatem manendi foris ob cauſas iuſtas, vt habẽt Generales, & Prouinciales ordinum ſuorum.

[b] *Nau. in ca. nullam. n. 29.*
[c] *Nau. in lib. 3. conſ. ti. de reg. conſ. 54 nu. 4.*
[d] *c. ad audientiam. de decimis.*

QVÆSTIO LIIII.

De religioſis profeſſis poſt publicationem in curia conſtitutionis Sixti V. in ſex articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſex.

1 *VTrùm criminoſi poſt conſtitutionem Sixti V. profeſſi poſſint à religione exire, & habitu regulari ſpoliari.*

2 *Vtrùm omnes debitis & ratiocinijs obnoxij ſint inhabiles ad religionem.*

3 *Vtrùm iudices Eccleſiaſtici poſſint procedere cõtra criminoſos clericos & debitis & ratiocinijs obnoxios profeſſos in aliqua religione.*

4 *Vtrùm pœnæ poſita à Sixto V. contra religioſos & ſuperiores admittentes ad religionem, & profeſſionem iuuenes maiores xvj. annis ſolùm apponantur contra eos qui temere admittunt criminoſos & debitis & ratiocinijs obnoxios.*

5 *Vtrùm religioſi profeſſi poſt promulgationem cõſtitutionis Sixti V. in curia non ſeruata forma dictæ conſtitutionis, ſi nullo impedimẽto eorũ, quæ aſſignatur in ea, fuerint irretiti, ſint in foro exteriori profeſſi.*

6 *Vtrùm præfati religioſi & profeſſi poſt promulgationem conſtitutionum Sixti V. non ſeruata forma in ipſis præſcripta, ſi nullo impedimentorum eorũ, quæ aſſignãtur in ea, fuerint irretiti, poſſint ſine aliquo peccato petere apud tribunalia Eccleſiaſtica, aut ſecularia, vt habitu ſpolientur, & vt non profeſſi declarentur.*

In fine quæſtionis apponuntur originaliter Bullæ Sixti V. & Bullæ Gregorij XIIII. & Bullæ S. D. N. Clementis Papæ VIII. de his quæ in ea tractantur verba agentibus, vt clariùs pateat veritas eorum, quæ in hac quæſtione diſputantur.

PRo introductione eorum, quæ in hac quæſtione veniunt diſputãda, aduertendum eſt, hos profeſſos in triplici verſari differentia, quidam per præfatã conſtitutionem prohibiti erant profiteri, quia erant illegitimi, quorum ſacrilegos & inceſtuoſos inhabiles ad religionem profitendam effecerat Sixtus V. de quibus in præſentiarum non agam, quia in ſuperioribus[e] iam de his latè diſputauimus alij ſunt criminoſi debitis & ratiocinijs obnoxij, alij autẽ nullo impedimento eorum quæ Sixtus V. enumerauerat præpediti, ſed tantùm ex defectu formæ præſcriptæ ab ipſo Pontifice ſua profeſſio dubia redditur, de quibus omnibus ſigillatim in hac quæſtione agemus ea claritate & diſtinctione, vt omnibus pateat quidquid reſoluero, etiamſi nouum & inauditum multis videatur.

[e] *ſuper hoc to. 2. q. 10.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm criminoſi poſt conſtitutionem Sixti V. profeſſi poſſint à religione exire, & habitu regulari ſpoliari.

RESpondeo dicendo, quòd Sixtus V. in prima ſua conſtitutione criminoſos inhabiles ad profitendum in religione pronuntiauit, dicẽs, *Omnes autem quoſcunque, vt dictum eſt, criminoſos, vel ſuſpectos, aut ære alieno, vt etiam diximus, vel rationibus reddendis obligatos, ad religionem perpetuò inhabiles declaramus, ſi qui eorum contra præſentem noſtram conſtitutionem temere admittent tam ſusceptionem habitus, quàm inde ſecuta, ex nunc prout ex tunc pari modo irritamus, & annullamus, viribuſq; & effectu carere decernimus. Ac iubemus, eos qui ſic de facto recepti erunt, habitu ſpoliari, & à religione expelli, & nihilominus ſi expulſi nõ fuerint, volumus & pariter declaramus habitus ſusceptionem, & profeſſionem penitus nullam eſſe, & cenſeri, ac propterea attenta nullitate habitus & profeſſionis licere quibuſcunque iudicibus, & curiis, etiam ſecularibus, ad quos, ſeu quas ſpectat, cõtra eos, vt priùs iuris & facti remedijs opportunis ex officio, vel ad cuiuſcunque inſtãtiam vel querelam ciuiliter, vel criminaliter, aut mixtim procedere, &c.* Circa autem literam propoſitam aliqua in ſuperioribus diximus, ſed nunc eam pleniùs examinare decreuimus. Et ſic primò eſt notandum quòd Sixtus V. non abſolutè hos ad religionem perpetuò inhabiles effecit, ſed tãtũ, quando temere à Prælatis recipiuntur, prout cõſtat ex ipſamet litera, ibi, *temere admittent*. Quod aduerbium *temere*, inconſultam audaciam importat: ſignificat enim malè, ſtultè, & incõſultè agere, ſecũdũ quã ſignificationẽ ſumitur apud Terẽtiũ dũ ait, *Vide nequid temere agas*, prout aduertit Ambroſius[f] Calepinus; vnde temerarius dicitur, nõ qui plus audet quã oportet, ſed qui facilè nullo adhibito cõſilio aliquid difficile aggreditur, & ſic ait Ouidius:

----vtinam temeraria dicar,
Criminibus falſis inſimulaſſe virum.

Et ſic Sixtus V. poſtquã pronũtiauit præfata ad hãc temeritatẽ repellẽdã, ſtatim addit, *Quare volumus, vt*

[f] *Calepin. v. temerè & v. temerarius.*

Quæſt. reg. tom. 3. P 3 *cuiuſ-*

cuiuſcunque iuuenis, aut viri maioris xvj. annis à ſæculo ad religionem tranſeuntis approbatio, admiſſio & receptio in generali, vel in prouinciali Capitulo, vt ſuprà ordinatū eſt, pro tempore fiat, necnon religioſi ſic recepti nomen & cognomen, quibus in ſæculo vtebatur, & patria in actis ipſius Capituli deſcribantur, & notentur, &c. Notandum eſt illud aduerbium *quare*, quod indicat propter immediatè præcedentia hoc iterum recipere præceptum, quæ repetitio confirmationem eiuſdem præcepti inculcat. Et ſic vult dicere ſummus Pontifex, ne ſine conſilio & temerè ſupradicti criminoſi debitis & ratiociniis obnoxij à ſuperioribus admittantur, iterum præcipio, vt forma ſuprà appoſita obſeruetur, cui inſuper addo, vt nomen recepti, & cognomen, quibus in ſæculo vtebatur, & patria in actis Capituli deſcribātur & notētur. Et ad præfatā temeritatem euitandā grauiſſimas pœnas ſtatim addit ſummus Pōtifex non contra recipientes aliàs habiles & nullo impedimento ligatos, ſed contra recipientes præfatos inhabiles dicens,

Et inſuper quoſcunq́, religioſos, eorumq́, ſuperiores, qui aliquas perſonas (vt dictum eſt) inhabiles poſt hanc conſtitutionem publicatam receperint, voce actiua & paſſiua, necnō aliis gradibus, officiis, honoribus & dignitatibus quibuſcunque per eos obtentis eo ipſo perpetuò priuamus, & tam illis priuatos, quam ad illa quæcunque in poſterum obtinenda perpetuò inhabiles eorūmque incapaces decernimus & declaramus. Vides quibus viis procurat Sixtus V. viā temeritatis præcludere, & quot adhibet remedia, ne huiuſmodi temeritas contingat.

Quæ nō ita efficacia adhibuit contra recipientes illegitimos, ſacrilegos & inceſtuoſos, cùm ipſos tātummodo excōmunicationis vinculo Sedi Apoſtolicæ reſeruato feriat, & ſic ſupradicta pœna non apponitur contra temerariè recipientes præfatos illegitimos, ſed contra recipiētes criminoſos debitis & ratiociniis obnoxios. Quod exiſtimo eueniſſe: religioſi enim ſicut nimia charitate, aut vt meliùs dicā, malè ordinata charitate ſpecie charitatis & pietatis fouent criminoſos, & debitis, & ratiociniis obnoxios, & maximè grauatos ad eorum monaſteria confugientes prætextu immunitatis Eccleſiaſticę, & ſuorum priuilegiorum vi, & armis eos contra miniſtros iuſtitiæ ſæculares protegunt affirmantes hoc ſecundùm pietatem, & ita aliqui ſuperiores prætextu pietatis, & charitatis aliquos criminoſos volētes ingredi religionem recipiebant, dicentes ſe velle facere ſuorum peccatorum pœnitentiam, recipiebant etiam aliquos debitis obnoxios, & ratiociniis obligatos, à quibus fortè in ſua proſperitate quādo quotidie opulēter epulabantur, eleemoſynas recipiebāt, ex quorum receptione inquietudo, & detrimentum maximum religioni proueniebat, prout aſſerit ſummus Pontifex, cùm ipſi nō deuotione, ſed ad fugiēdam ſeueritatem tribunalium ſæcularium, aut Eccleſiaſticorū ad ipſam religionem, vt ad portum ſecurū apportarent: pietatem autem quam ſuperiores regulares cum præfatis exercebant, damnat Sixtus V. eā temeritatem eſſe declarans, quam voluit in ſua cōſtitutione compeſcere aſſignando formam quando temerariè, ſed cum conſilio cordatorum in capitulo generali, aut prouinciali receptio Nouitiorum ad religionem fieret.

Quòd autem ſint tantùm inhabiles quando temerariè aſſumuntur, vlteriùs probatur: nam profeſſio eſt quidam cōtractus inter monaſterium, & profitentem, & monaſterio facienti exactè præfatas informationes, iuxta formam præſcriptam fieret iniuria, ſi talis profeſſio eſſet irrita & nulla, poſtea comperta veritate. Quod confirmatur: nam conſtitutio Sixti V. eſt quædam à iure communi lex exorbitans correctoria & odioſa: iure enim communi licèt præfati ad religionem recipi non poſſint, prout dictum eſt in ſuperioribus [a], ipſi tamen minimè erant inhabiles ad profitendum, neque eorum profeſſio irrita iudicabatur, vnde cùm hæc ſit conſtitutio correctoria, neceſſariò eam reſtringere debemus, iuxta verba ipſius; lex enim pœnalis & cōtra regulas iuris communis lata debet intelligi, vt quām minùs fieri poſſit corrigat ius commune, prout notāt communiter ſcribentes, & tradūt Socinus [b], Felinus, Decius, Ripa, Calderinus, Iaſon & Corneus. & ideo eſt reſtringenda, vt tantùm habeat locum in caſu, in quo loquitur, quando, ſcilicet, ipſi tales temere ad religionem aſſumuntur; ſatis enim eſt, vt dicunt præfati Doctores, quòd ipſa lex in aliquo operetur. Quod inſuper confirmatur: nā ipſemet Pontifex in ſua ſecunda conſtitutione ait, *in iis autē, qui à locis in ſua patria longiſſimè remotis degentes, vel quorum patria ab hæreticis, vel infidelibus miſerè oppreſſa detinetur, voluerint ſe diuinis obſequiis ſub regularis habitu dicare, in hoc quoque Sedis Apoſtolicæ benignitas eluceſcat, quæ cunctos mortales, præſertim verò exteros ex longinquis regionibus ad ea aſſiduè cōfluētes maternè ſinu libēter amplectitur. præſertim exteros huiuſmodi, & adducas, quamuis non liquidò conſtet de iis omnibus, quæ in conſtitutione noſtra requiruntur, tamen ſi diligentia adhibita nihil appareat quòd eos impediat, habiles eos putandos eſſe.* Hæc dicta conſtitutio. Ex qua colligitur præfatos nō abſolutè inhabilitari, ſed tātùm quando Prælati eos temerè admittunt. Quod probatur ex illis verbis, ibi, *tamen ſi diligentia adhibita, &c.* Ex quibus verbis ſatis elicitur, quòd ſi adhibita fuerit à ſuperioribus præfata diligentia ipſos eſſe habiles, & inhabilitatem eorum non poſſe contingere niſi præſcripta forma prætermittatur. Quod in hunc modum demonſtro: nam ſi ij in locis à ſua patria lōgiſſimè remotis ſumant habitum regularem, & profeſſionem emittant, adhibita prædicta diligentia nihil apparendo, quod eos impediat, poſtea compertum ſit ipſos eſſe criminoſos, & eorum crimē in iudicium fuiſſe deductum, nunquid receptio eorum ad habitum regularē, & profeſſio erit irrita & nulla? minimè certè, cùm Sixtus V. præhabita dicta diligentia eos habiles ad profeſſionem decernat; ergo inhabilitas horum impeditorum ex negligentia inquiſitionis prouenit: ſi enim ab ipſis commiſſis criminibus & impedimentis proueniret, etiam non ſeruata præſcripta forma contingeret. Ex quibus cōcluditur, ſummū Pontificem temeritatem ſuperiorū in recipiēdo hos impeditos voluiſſe omnino relegare, quā temeritatem cōtingere declarat, ſi præfata inquiſitio ab eis non fiat, qua diligentia præhabita hęc temeritas purgatur, & ipſi ad profitendū in religione ſua habilitate gaudent, à qua ſecundùm ius commune nō erant priuati, & ſic profeſſi à iudicibus aut curiis, ad quæ ſpectabant ante profeſſionem non poſſunt iudicari, ac ſi non eſſent profeſſi. Ex his omnibus cōcludendo reſpōdeo ad propoſitum, in titulo quęſtionis elicitur non omnes criminoſos, nec debitis, aut ratiociniis obnoxios eſſe inhabiles ad religionem profitendam, ſed hi tantùm qui temerè à ſuperioribus aſſumuntur: hi autē temere aſſumūtur, qui non ſeruata forma præſcripta à Sixto V. ad habitum regularem & profeſſionem ſunt recepti; ſi enim forma præſcripta fuerit in eorū receptione diligēter adhibita, etiam ſi poſt profeſſionem eos eſſe impeditos conſtiterit, eorū profeſſio valebit, & ad iudices & curias ſæculares minimè pertinebunt; ſi enim eorum profeſſio eſſet nulla, & poſſent habitu ſpoliari, & à iudicibus & curiis ſæcularibus iudicari, religioni maximum præiudicium proueniret, cùm cōtractus cū ea factus iuris ſolemnitate perfectiſſimè

a ſuper hoc n. q. 10.

b Socin. conſ. 38. col. 2. Felin. in c. 1. col. 7. de reſcri. Dec. in c. 5. in fin. Rip. n. 42. ibi Calder. tit. de donat. conſi. 2. le. v. ſuſficientem. Iaſon in l. ſi qui poſtea. §. ſi filium n. 47. ff. de le. & conſt. Corne. conſ. 91. lib. 4.

Digitized by Google

mè ſeruata claudicaret,& ipſi religioni etiam dedecus quoddam contingeret,cùm incedentes cum habitu regulari & publicè in ea profeſſos traditos iudicibus & curiis ſæcularibus cerneret.Quę omnia damna cùm ſint magna,non debemus præſumere ſummum Pontificem, maximè Sixtum V. (qui erat religioſus ordinis fratrum Minorum)velle religioni innocẽti inferre,cùm facit quod in ſe eſt,adhibẽdo indulgentiã in ſua cõſtitutione præſcriptam; in dubio enim mens Principis ſemper præſumitur fuiſſe talis, qualis de iure eſſe debet,vt tradunt Baldus [a], Alexãder,& Iaſon.

a Bald. in l.ex facto ff. de prim. n. 4. & ibi Alex. ſ. de vulg. & pu. ſub. Iaſon in l. beneficiũ. n. 35. ff. de legi.

ARTICVLVS II.

Vtrùm omnes debitis & ratiociniis obnoxij ſint inhabiles ad religionem.

RESpondeo dicendo,non omnes obnoxios debitis eſſe inhabiles ad religionem profitẽdam.ſed tantùm illi,qui ingenti ære alieno ſupra vires facultatum ſuarum ſunt grauati; non autem illi.qui non ingenti ære alieno ſunt grauati. Quod autem ſit in hac materia ingens æs alienum,non declarat sũmus Pontifex & ſic ſecũdũ arbitriũ iudicis boni,iuxta ea quæ in iure [b] notantur,eſt præſignandum,quòd ingens æs alienum dicatur, qui potiùs fauore religionis quàm pro fauore particulari alicuius debet iudicare;ſæpe enim ſępius pro fauore religionis,cùm ſit publicum, vtilitati particulari præiudicatur, prout notat quædam gloſſa [c],& ibi communiter ſcribentes.Et ſic ait Papinianus [d] Iuriſcõſultus propter publicam vtilitatem, ne inſepulta cadauera iacerent, ſtrictam rationem inſuper habemus, quæ nonnunquam in ambiguis religionum quæſtionibus omitti ſolet:nam ſummam eſſe rationem quæ pro religione facit.Vide quid dicat Iuriſconſultus Vlpianus [e],pro fauore ſepulchri, quod eſt quid religioſũ,ſi quis ſepulchrum habeat, viam autem ad ſepulchrum non habeat,& à vicino ire prohibeatur,&c.Pręſens etiam cõpellere debet iuſto pretio iter ei præſtari,ita tamẽ vt iudex de opportunitate loci proſpiciat,ne vicinus magnum detrimentum patiatur,vide quomodo pro religione aliqua in præiudicium non magnum priuatorum conceduntur,de quibus latè per Tiraquellum [f].Iudex igitur bonus fauorem religionis præ ſe ſemper ferens,debet hoc arbitrari ſecundũ qualitatẽ debitoris,&creditoris:ſecundũ enim prędicta debet hoc regulari,quæ cùm ſint facti,nõ poſſunt in vnam certam & determinatã regulã redigi,& ideo à ſummo Pontifice in hac conſtitutione non rediguntur.

b l. 1. ff. de iur. de in. ca. cu pri. de o. ſic. deleg.

c gl. ſ. 2. in ca. a l. ſu libertate de eccl. ædific.

d l. ſunt perſonæ ff. de relig. & ſump. funer.

e l. ſi quis ſepulchr. ff. de relig. & ſump. fune.

f Tiraq. de pri uil. pia cauſa.

Nec omnes ratiociniis obnoxij efficiuntur à Sixto V.inhabiles ad religionem , ſed tantùm illi,qui ita ſunt obnoxij , vt ex huiuſmodi cauſa lis vel moleſtia eis iam illata, vel timẽdum ſit ne inferatur, prout ipſe ſummus Pontifex declarat; quare ſi non timetur veroſimiliter & certitudine quadam morali quòd inferatur,nõ hac inhabilitatis macula afficiũtur,non enim ad huiuſmodi inhabilitatem inducẽdam ſufficit timor litis in quadam ſuſpicione leui fundatus;leuis enim ſuſpicio, ſecundùm ea quæ de leuibus & minimis tradunt communiter Doctores, non ſufficit ad tam grauem pœnam inducendam. Hi igitur ratiociniis obligati, quibus nulla moleſtia illata eſt,nec veroſimiliter timetur quòd inferatur,ſi facta diligenti inquiſitione & pręfata informatione habita profiteantur,ſunt verè profeſſi,& à religione non poſſunt eiici,neque habitu ſpoliari,& eorũ informationes approbantes non incident in pœnas huius conſtitutionis , etiam ſi in eis dicatur ratiociniis eſſe obnoxios,dummodo illis conſtet ex eo nullam moleſtiam fore paſſuros.

Sed reſtat videre quando timeatur veroſimiliter quòd moleſtia ei inferatur,ad quod indagandum oportet recurrere ad ea quæ tradunt Doctores de his, qui non poſſunt ſacris initiari,quia, ſcilicet,ſunt ratiociniis obnoxij,deciſa enim ab ipſis in hoc caſu militãt in noſtro,cũ ideo ratiociniis obligati irregulares reputentur ne ordine ſacro inſigniti declinẽt iuriſdictionem in maximum creditorũ præiudicium, qua ratione motus ſummus Pontifex Sixtus V. inhabiles eos ad profitendum in religione effecit , ne regulares effecti declinantes iuriſdictionem præfatum præiudicium etiam creditoribus cauſarent. Aiunt igitur poſt Archidiaconum Doctores , prout tradit Syluest.[g] quòd ſi finita adminiſtratione adhuc ſint obligati ad ratiocinia , & mouetur eis quæſtio de dolo,promoueri non poſſunt ante deciſam litẽ,& ſic quendam canonem [h] interpretantur , ſimiliter nec ſi non moueatur quæſtio,ſed tamen manifeſtum ſit eos teneri de dolo ; in hoc enim caſu Epiſcopus ex officio ſuo repelleret eos ſicut quemlibet criminoſum & infamẽ.Ex quibus colligitur, tunc timendum eſſe , quòd lis inferatur cõtra hos ratiociniis obligatos,quãdo manifeſtum eſt eos teneri de dolo, & in hoc caſu inhabiles ad religionem redduntur; ſecùs ſi hoc nõ ſit manifeſtum , imò intelligatur eos de culpa teneri;tunc enim ad religionem poſſunt admitti,niſi culpa contra eos propoſita ita ſit craſſa, vt dolo comparanda veniat:reliqua autem quæ pertinent ad hunc articulum,remanent in ſuperioribus [i] pro poſſe reſoluta & explicata.

g Syl. v. ratiocinio.

h c. tantis. d. 81.

i ſup hoc tom. q. 12.

ARTICVLVS III.

Vtrùm iudices Eccleſiaſtici poſſint procedere contra criminoſos clericos, & debitis & ratiociniis obnoxios profeſſos in aliqua religione.

RESpondeo dicẽdo quòd criminoſi,quorum delictum non pertinuerat ad iudices Eccleſiaſticos,aut ſæculares,per viam accuſationis,aut inquiſitionis,ante ſuſceptum habitum non ſunt inhabilitati à Sixto V.ad religionẽ profitendũ, & ita ſi eorum fiat inquiſitio accuratè & diligenter obſeruetur forma prædictæ conſtitutionis, poſſunt recipi ad religionem,& ſi non ſeruata dicta forma recipiantur & profiteãtur,erũt verè profeſſi, prout articulo quinto infra latiſſimè probatur,& per conſequens non poſſunt expelli à religione , nec licet iudicibus & curiis ſæcularibus,ad quæ ſpectat contra eos procedere,& ſi de facto procedãt in excommunicationem Cœnæ Domini incident ipſo facto,ſiquidem contra perſonas Eccleſiaſticas & verè regulares , ſuã præſumunt exercere laicalem poteſtatem,cõtra ea quæ in ſacris Canonibus decidũtur,&Prælati,& iudices Eccleſiaſtici ipſos apprẽdere,incarcerare,& vocare ad ſuum tribunal attentantes excõmunicationis gladio ipſo facto feriuntur, prout in priuilegiis regularium cõtinetur,de quibus in ſecundo [k] tomo latè egimus: ait enim Sixtus V. in ſecunda conſtitutione , *Contra criminoſos verò , quorum profeſſio eadem conſtitutione noſtra irrita declaratur, ac præterea iudicibus & curiis ſæcularibus procedendi facultas conceditur , tunc demum id habere volumus,& non aliter, cùm actis publicis conſtiterit ipſos iudices & curiam ſæcularem ante ſuſceptionem habitus de ipſo crimine aduerſus eos accuſationem ſuſcepiſſe , vel inquiſitionem inſtituiſſe.*Hæc Sixtus V. circa quæ verba aduertendum eſt idem omnino eſſe dicendum,ſi iudices Eccleſiaſtici aduersùs aliquem ſuæ iuriſdictionis ſubditum accuſationem ſuſceperint,& inquiſitionem

k 2. to. q. 61.

Digitized by Google

tionem inſtituerint; poſſunt enim cõtra ipſum procedere, ſi in aliqua religione fuerit receptus & profeſſus, cùm eius profeſſio ſit nulla.

Neque obſtat quòd in hac Sixti V. declaratione ſolùm de iudicibus, & curiis ſecularibus fiat mẽtio: nam hæc fuit declaratio, iuxta dubiũ apud ſuã Sanctitatem propoſitum, quòd tantum de iudicibus, & curiis ſæcularibus fecerat mentionem, & reſpõdendo conſultationi, non reuocat ea quæ generaliter in prima conſtitutione decreuit, cùm conſtitutio quæ fit ad interpretandum aliam, ſecundùm interpretatam ſit intelligenda, & terminis eius concludenda, prout dicitur in [a] iure, & inferius id notabimus.

a Authent. cõſtitutio quæ innouat. §. vnde. ver. in illis, cellat. 3.

Quod autem dictum eſt de criminoſis, habet locum etiam in debitis, & ratiociniis obnoxiis, quãdo ſunt grauati ingenti ære alieno, & quando cõtra eos lis mota eſt, vel timetur, quòd moueatur: in hoc enim caſu poſſunt procedere iudices ſæculares vel Eccleſiaſtici, ad quos pertinebat ante ſuſceptionem habitus, cùm eorum profeſſio ſit nulla, non tamen poſſunt procedere contra eos, quãdo non ſunt grauati ingenti ære alieno, nec contra eos, aliqua lis propoſita eſt, nec timetur quòd proponatur. Et ſi procedant, incident in pœnas ſuperius aſſignatas, cùm eorum profeſſio ſit valida, & per conſequens ſint perſonæ Eccleſiaſticæ, & regulares.

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm pœnæ propoſitæ à Sixto V. contra religioſos & ſuperiores admittentes ad religionem & profeſſionem iuuenes maiores ſexdecim annis, ſolùm apponantur contra eos, qui temerè admittunt criminoſos, & debitis & ratiociniis obnoxios.

RESpondeo dicẽdo, pœnas propoſitas in præfata prima conſtitutione Sixti V. contra religioſos, & ſuperiores admittentes ad religionẽ dictos iuuenes, ſolùm fulminari cõtra eos qui temere admittũt eos, qui ſunt reuera criminoſi, & debitis, & ratiociniis obnoxij, vt conſtat ex eadem conſtitutione, ibi, *Inſuper quoſcunque religioſos, eorumq; ſuperiores, qui aliquas perſonas, vt dictum eſt, inhabiles poſt hanc conſtitutionem publicatam receperint voce actiua & paſſiua, necnon officiis, gradibus, honoribus, & dignitatibus per eos obtentis eo ipſo in perpetuũ priuamus, & tam illis priuatos, quàm ad illa & ad alia quæcunque in poſterum obtinenda perpetuò inhabiles, eóſque incapaces decernimus, & declaramus.* Hæc Sixtus V. Conſideranda autem ſunt illa verba, *perſonæ, vt dictum eſt, inhabiles*: nam, prout infra probabimus, ſolùm illi declarãtur inhabiles ad religionẽ, qui ſunt debitis & ratiociniis obnoxij & criminoſi, nõ autem alij ab his impedimentis alieni, & cùm hæ ſint pœnæ grauiſſimæ, non debent extendi vltra caſum in quo loquuntur, vnde cùm proponantur contra temere recipientes inhabiles, non habent locum contra ſuperiores recipientes ad religionem, & profeſſionem iuuenes ab his impedimẽtis immunes, & habiles ad profitẽdum, etiamſi eos recipiant ſine debita, & ſufficienti informatione, in dicta conſtitutione præſcripta. Illi autem dicuntur temere ſuſcepiſſe præfatos criminoſos, & inhabiles, qui ſine dicta informatione eos receperunt, & ad profeſſionẽ admiſerunt; qui enim cum dicta informatione à patribus deputatis approbata eos admiſerunt, non dicũtur temere proceſſiſſe, imò, prout probatum eſt in ſuperioribus, ipſi inhabiles per dictam informationem efficiuntur habiles, & eorum profeſſio valet.

Neque contra ſupradicta facit conceſſio ſanctiſſimi domini Clementis VIII. facta noſtræ ſacræ religioni fratrum Minorum de Obſeruantia in his Hiſpaniarũ partibus, qua cõceditur quòd extra Capitulum quocunque tempore poſsint ſuperiores recipere iuuenes ad habitum de cõſenſu quatuor Diffinitorum, vel de conſenſu quatuor fratrum ex antiquioribus illius domus, in qua iuuenes recipiẽdi ſint, & quòd corã notario ipſi, vel fratres per eos ad hoc deputati poſsint, & debeãt ad inquiſitionem huiuſmodi faciẽdam vocare teſtes, & ab eis recipere iuramentum, quòd ſi à prædictis ſuperioribus dicti ordinis, ac fratribus per ſuperiores, vt perfertur, deputatis, contrà factũ fuerit voce actiua, & paſsiua, necnõ officiis, gradibus & dignitatibus quibuſcunque per eos obtentis, eo ipſo in perpetuum priuati, & tam ad illa, quàm ad alia quęcumque in poſterum obtinẽda perpetuò inhabiles, & incapaces, necnon excommunicationis ſententia innodati ipſo facto exiſtant. Ex quibus verbis videtur colligi, in has pœnas incurrere generaliter ſuperiores, & fratres per eas deputati, ſi non ſeruauerint formam ipſis in hac conceſsione per ſcriptam, non ſolùm quando recipiũt inhabiles ad profitendum: ſed etiam quãdo recipiunt habiles, & nulli impedimento ſubiectos.

At reſpondeo, quòd cùm hæc conceſsio ſit facta ad declarandum, & roborandum, & limitãdum conſtitutionem Sixti V. ſimiles pœnas præfatis ſuperioribus & fratribus ponentem, debent ſecundum pręfatam conſtitutionem intelligi, & limitari, ita vt ſolùm illi in has pœnas incidant, qui inuenti fuerint ex defectu huius inquiſitionis, & obſeruationis huius formæ criminoſos debitis, aut ratiociniis obnoxios ad habitum, & profeſsionem admiſiſſe, non autem illos, qui licèt in inquiſitione fuerint deficientes, habiles tamen, & ab his impedimentis immunes receperunt: nam conſtitutio, quę fit ad declarandum & roborandum aliam, iuxta terminos declaratæ, & roboratæ, eſt explicanda, & iiſdem limitationibus concludenda, vt articulo proximo dictum eſt, & infrà latiùs dicemus. Vnde cùm conſtitutio Sixti V. proponat prædictas pœnas tantùm contra recipientes temere inhabiles ſine ſufficienti informatione, non autem contra recipientes habiles etiam ſine informatione, vt probatum eſt in ſuperioribus, eadem limitatione debet hæc conceſsio ſanctiſsimi domini noſtri Clementis VIII. includi, cùm eaſdemmet pœnas proponat, immo addat ſententiam excommunicationis ipſo facto, ad roborandum ea, quæ à Sixto V. fuerunt inſtituta: neque credendum eſt de benignitate Apoſtolica tam graues pœnas contra recipientes habiles proponere voluiſſe propter ſolum defectum in inquiſitione commiſſum, cùm intentio Pontificis ſit, vt recipiantur habiles, & in hoc caſu de facto recepti ſint habiles.

ARTICVLVS V.

Vtrùm religioſi profeſsi poſt promulgationem conſtitutionis Sixti V. in curia, non ſeruata forma dictæ conſtitutionis, ſi nullo impedimento eorum, quæ aſsignantur in ea, fuerint irretiti, ſint in foro exteriori profeſsi.

RESpondeo dicendo, quòd vt hęc grauis quęſtio prout decet examinetur, titulus quęſtionis explicari debet, pro quo ſciendum eſt, quòd Sixtus V. ordinauit, vt illegitimi, criminoſi, & illi qui ſupra vires facultatũ ſuarũ ſunt debitis onuſti, & qui ratiociniis dandis ſunt obligati, ſint perpetuò inhabiles ad profitendum in religionibus: accidit, vt aliqui ab his omnibus impedimentis immunes ad religionem ſint per profeſsionem aſſumpti, non facta exacta & accurata

Digitized by Google

accurata informatione eorum impedimentorum, prout Sixtus V. fieri præcepit. Quæritur vtrùm ij ſint verè religioſi in foro exteriori. Et vt certa ab incertis ſecernamus, reſpondeo dicendo, certum eſſe illos, qui poſt promulgationem in curia conſtitutionis primæ Sixti V. ſiht profeſſi ſine aliqua inquiſitione, & informatione præuia, quæ in eadem conſtitutione deſideratur, eſſe non ſolùm in foro conſcientiæ, ſed etiam in foro exteriori verè profeſſos & religioni obligatos, ſi nullo impedimentorum eorũ, quæ apponuntur in præfata cõſtitutione, fuerint irretiti, ſi profeſſi ſunt à die vigeſima ſeptima menſis Decembris, anni Incarnationis Dominicæ milleſimi quingenteſimi octuageſimi ſeptimi, in quo fuit publicata prima conſtitutio, vſque ad ſeptimam diẽ menſis Nouembris, anni Incarnationis Dominicæ, milleſimi quingenteſimi octuageſimi octaui, in quo fuit publicata in curia ſecunda conſtitutio Sixti V. declaratoria primæ. Pro cuius concluſionis explicatione & probatione eſt notandum, quòd Sixtus V. in ſua prima conſtitutione non irritauit ſuſceptionem habitus, & profeſſionem eorum, qui nullo impedimentorum prædictorum detenti ad ſuſceptionem habitus, & profeſſionem fuerunt admiſſi, ſed tantùm prohibuit, ne ad religionem admitterentur ſine præuia informatione, & eiuſdem informationis approbatione, prout in præfatis literis pleniùs continetur; ſolum enim irritauit ſuſceptionem habitus, & profeſſionem illorũ, qui debitis, & ratiociniis obnoxij, & delictis obligati, aut illegitimi nati ſunt, ipſos perpetuò inhabiles ad religionem declarando, prout in ſecundo dicto infrà latiſſimè manifeſtabitur. Vnde colligitur, quòd profeſſi poſt datam, & promulgationem dictæ primæ conſtitutionis, nullo impedimento detenti, ſunt verè profeſſi, & ſunt verè religioſi, etiamſi de iis, quæ præcepit idem Sixtus V. non fuerit facta exacta inquiſitio, cùm receptio habitus, & profeſſio eorum non fuerit à Sixto V. irritata & annullata: at ideo dixi in concluſione eos eſſe verè religioſos, ſi profeſſi ſunt à die vigeſima ſeptima mẽſis Decembris, anni Incarnationis Dominicæ milleſimi quingenteſimi octuageſimi ſeptimi, vſque ad ſeptimam diem incluſiuè Nouembris, anni Incarnationis Dominicæ milleſimi quingenteſimi octuageſimi octaui, in quo fuit publicata in curia ſecunda conſtitutio Sixti V. declaratiua primæ: in ea enim quædam continentur verba, quæ me, & alios multos viros inclinare fecerunt in eam opinionem, vt iuuenes præfatos nullis impedimẽtis obnoxios, crederemus non eſſe profeſſos poſt publicationem dictæ conſtitutionis ſecundæ, ſi ſuperiores in inquiſitione, & informatione facienda defeciſſe fuerint conuicti: ſecundùm quam opinionem in curiis, & tribunalibus ita fuit iudicatum, & multi, proh dolor! in religione verè profeſſi à religione exierunt, & in mũdo ſæculariter viuunt, quæ ſecunda conſtitutio Sixti V. quantum ad hoc, non fuit hactenus intellecta, & ſic ſtatim in ſecundo dicto demonſtrabimus, & ante oculos omnium proponemus eius verum, & planum intellectum, & in nullo quantum ad hoc voluiſſe primam conſtitutionem reuocare.

Secundò reſpondeo, quòd religioſi profeſſi poſt promulgationem ſecundæ conſtitutionis Sixti V. nullis ex præfatis impedimentis irretiti, ſunt verè religioſi, & profeſſi in foro interiori, & exteriori, etiamſi de eorum moribus & vita, & de aliis contentis in præfata conſtitutione non fuerit facta inquiſitio, & informatio: & licèt aliqui viri docti hanc partem voluerint probare ex conceſſione ſanctiſſimi domini noſtri Clementis VIII. indulta Minoribus pro his Hiſpaniarum partibus, in qua poſtquam ponit grauiſſimas pœnas ſuperioribus, & fratribus, non ſeruantibus præſcriptam in ea formam recipiendi iuuenes, ſtatim addit, *Decernentes ſuſceptionem habitus & profeſſionem, ac inde ſecuta quæcunque valere. Perinde ac ſi iuxta tenorem dictæ conſtitutionis facta fuiſſent.* Quaſi velit dicere in ea conſtitutione ſummus Pontifex, quòd puniantur Prælati, & fratres in inquiſitione, & informatione deficientes; ſed nihilominùs ſuſceptionem habitus, & profeſſionem ac inde ſecuta valere, ac ſi iuxta tenorem dictæ conſtitutionis facta fuiſſent. Hi tamen ſalua pace in intellectu huius conſtitutionis ſunt allucinati, non conſiderantes fuiſſe ſupplicatum à ſummo Pontifice, vt non tantùm reciperentur iuuenes in generalibus, & prouincialibus Capitulis, ſicut præceperat Sixtus V. in ſua conſtitutione, ſed quòd quocunque tempore extra Capitulum poſſunt recipi, & ſic recepti poſſint validè profiteri. Cui ſupplicationi annuens concedit, vt quocumque tempore extrà Capitulum poſſint iuxta formam ibi traditam admitti iuuenes ad ſuſceptionem habitus, & profeſſionem, ac inde ſecuta quæcunque valere, ac ſi iuxta tenorem dictæ conſtitutionis Sixti V. de qua ſuprà fecerat mentionem, facta fuiſſent, id eſt, ac ſi in Capitulo generali, aut prouinciali recepti fuiſſent. Ad noſtram igitur opinionem comprobandam præcipuum fundamentum eſt conſtitutio prima Sixti V. cuius tenorem in præſentiarum operæpretium eſſe duxi referre, veritas noſtri dicti omnibus appareat: ait enim Sixtus Quintus loquens de iuuenibus recipiendis ad religionem, *Autoritate Apoſtolica, & tenore præſentium, etiam perpetuò ſtatuimus, & ordinamus, iuuenes, aut viros adultos, maiores ſexdecim annorum, non aliter in aliquam religionem recipi poſſe, nec debere, niſi priùs de eorum parentibus, patria, déque anteacta vita, & moribus diligentèr inquiratur, & ex accurata informatione, & fide digna relatione, compertum, & exploratum ſit, eos neque aliquorum criminum, qualia ſunt homicidia, furta, latrocinia, & alia ſimilia, aut grauiora, reos, vel ſuſpectos exiſtere, vt propterea damnati ſint, aut ne damnentur formident, nec ingenti ære alieno ſupra vires facultatum ſuarum grauatos, vel reddendis ratiociniis ita obnoxios, vt ex eiuſmodi cauſa, lis vel moleſtia eis iam illata ſit, vel timendum ſit ne inferatur, niſi denique conſtet, ipſos non humana aliqua ratione, ſed tantùm deuotionis & pietatis feruore, vitam religioſam ſponte, & ex animo elegiſſe, de his omnibus in generali, vel prouinciali Capitulo plena, & indubitata fide facta, tam ſuperioris generalis, ſeu prouincialis, quàm diffinitorum conſenſu approbata, & ad habitum regularem admiſſi fuerunt.* Hæc Sixtus V. In quibus verbis, ſolùm præcipit ſummus Pontifex, vt præfata fiat inquiſitio, & præſcripta forma ab eo propoſita ſeruetur: at non irritat ſuſceptionem habitus, neque profeſſionem iſtorum iuuenum receptorum, ſi prędicta forma prætermittatur, ſicut irritat ſuſceptionem habitus illegitimorum, & eorum qui ſunt crimine irretiti, ingenti ære alieno grauati, & ratiociniis reddendis obnoxij. Vnde licèt grauiter peccent Prælati regulares, hoc præceptum Papale, in re tam graui non adimplentes, propter quod poſſunt à ſuis ſuperioribus grauiter puniri; receptio tamen ad habitum, & profeſſio præfatorum iuuenum, qui nullo dictorum impedimentorum ſunt detenti, erit valida, cùm in hac conſtitutione non irritetur, & ex eius litera clarè conſtat: vbicunque enim ponit clauſulam irritantem, loquitur in particulari de illis, qui aliquo impedimento ex ſupradictis detinentur, & vtitur

nomi

nominibus relatiuis, quæ ſecundùm ius reſtringunt, & limitant pœnã ad illos ſolùm, de quibus in particulari, in clauſula proxima, loquebatur, quorum relatiuorum natura, petit vt ea conſtitutio minimè extendatur ad alias preſonas, & clauſulas remotas, iuxta tradita in iure [a], & notata per Cardinalem Menochium, Rolandum, & Socinum iuniorem, & eſt doctrina Bartoli, & Iaſonis.

a l. 1. §. deinde ff. de poſtu. l. ea tamen ad ictl. ff. de leg. 3. Menoch conſ. 133 nu. 2. & conſ. 134. num. 19. Roland. conſi. 84. num. 16. Socin iunior colu. pen. conſ. 139. num. 2. Bar. l. omnes populi. nu. 1 ff. de iuſti. & iure. & ibi Iaſon nu. 3.

Et vt clariùs prædicta intelligantur, aduertendum eſt, quòd in conſtitutione prima Sixti V. in tribus caſibus tantùm ponitur clauſula irritans. Primò, loquendo in particulari de illegitimis ex inceſtu, vel ſacrilegio, quorum receptio ad habitum, & profeſſio irritatur, & ipſi inhabiles ad religionẽ efficiuntur. Secundò ponitur clauſula irritans, loquẽdo magis in generali de aliis illegitimis, qui nõ ſunt ex inceſtu, neque ſacrilegio procreati, quos conuenit poſſe admitti ad religionem de communi, & vnanimi conſenſu totius Capituli generalis, aut prouincialis, aut omnium diffinitorum, habita exacta informatione ſuorum morum, & vocationis, & ſtatim addit, *Si quis autem eorum aliàs, prout præfertur, recipiatur, profeſſio ſimiliter nulla ſit*, in quibus verbis, iuxta doctrinam ſupradictam, & proprietatem, & rigorem verborũ relatiuorum, *ſiquis autem eorum*, ſolùm irritatur profeſſio illorum, qui non obſtante ſua illegitimitate profeſſi ſunt non habita dicta informatione, & vnanimi conſenſu. Tertiò ponitur clauſula irritans, quando expreſsè loquitur de criminoſis, & de debitis & ratiociniis obnoxiis; loquens enim de illis, ait ſummus Pontifex, *Omnes autem & quoſcunque, vt dictum eſt, criminoſos, aut ære alieno, ac rationibus reddendis obligatos, ad religionem perpetuò inhabiles declaramus, & ſi qui eorum contra præſentem noſtram conſtitutionem temere admittẽtur, tam ſuſceptionem habitus, quàm profeſſionem, & inde ſecuta ex nunc, prout ex tunc pari modo irritamus.* In quibus verbis certum, & euidens eſt non irritari profeſſionem eorum, qui nec ſunt criminoſi, nec ſuſpecti de crimine, nec obligati debitis, aut rationibus reddendis. Vnde cùm in tota conſtitutione non ponatur clauſula irritans, niſi in dictis tribus caſibus, ſolùm manifeſtè ſequitur, & non poteſt negari, quòd profeſſio illorum, qui nullo prædictorum impedimentorum ſint irretiti, non irritatur per eam, cùm hic caſus in nullo prædictorum impedimentorum comprehendatur, ſupponimus enim nos loqui de illis qui non ſunt criminoſi, neque debitis obnoxij, neque rationibus reddendis obligati: non loquor autem de impedimento illegitimitatis, cùm hoc impedimentum iam ſit per Gregorium XIII. ſublatum.

Et confirmatur noſtrum dictum per quandam doctrinam Bartoli [b] receptam per Felinum, & alios cõmuniter. Dicunt enim & docent clauſulas irritantes non debere referri ad id quod incidenter, & acceſſiuè tractatur, ſed ad id quod ex conſulto, & principaliter prætenditur. Vnde cùm lege huius conſtitutionis principaliter prætendatur excludi à religione illegitimos, & criminoſos, & debitis, & ratiociniis obligatos, & diligentia in inquiſitionibus facienda, vt quid ſolùm acceſſorium proponatur, vt faciliùs hic finis conſequatur, ſequitur manifeſtè ſecundùm præfatam doctrinam, quòd clauſula irritatoria poſita in fine conſtitutionis, non debet neque poteſt referri ad illud, quod agitur ſolùm de informationibus faciendis, cùm ipſæ tanquam quid acceſſorium fieri præcipiantur, vt ſic legitimi expellantur, & alij criminibus debitis ratiociniis reddendis obligati, ad religionem minimè recipiantur, quod fuit principale intentum huius conſtitutionis, & ceſſantibus dictis impedimentis aliquibus non erit illorum profeſſio irrita, & nulla ex ſolo defectu informationũ, cùm informationes, vt quid acceſſorium, in præfata conſtitutione fieri præcipiantur.

b Bart in l. ſi §. Titia. ff. de liberat. legata. Felin. in c. cauſam quæ. de reſcr. nu. 4.

Probatur deinde noſtrum dictum ex alia doctrina Panormitani [c], qui agens ex propoſito quomodo debeant explicari & intelligi clauſulæ, quæ ponuntur in fine legum aut in aliquo articulo, aut diſpoſitione illarum, ait quòd clauſulæ irritatoriæ, ſicut eſt clauſula *capit. quia propter, de electione*, in qua dicitur, quòd electio aliter facta non teneat, & aliæ clauſulæ ſimiles odioſæ, & iuris communis correctoriæ, non poſſunt, nec debent referri ad omne, quod in lege dicitur, ſed quòd debent reſtringi & omni modo poſſibili limitari, & ſic ait idem Panormitanus [d], quòd ad hoc, vt clauſula referatur ad omnia præcedentia, debet eſſe vniformis ratio de omnibus: at ſi poteſt reddi diuerſa ratio quare clauſula referatur magis ad vnum quàm ad alterum ex præcedentibus, tunc non debet referri ad omnia, ſed ſolùm ad illud ad quod maior ratio dictat, vt referatur, vt etiam annotauit Felinus [e] cum Bartolo, iuxta quam doctrinam videtur indubitabile, quòd irritatio profeſſionis non debet nec poteſt referri ad caſum, in quo Nouitij non præceſſit informatio, ſed ſolùm ad caſum, in quo profeſſus fuerit aliquis illorum, qui aliquo prædictorum impedimentorum erant detenti, ſcilicet, quando erat illegitimus, aut criminoſus, aut debitis, aut ratiociniis reddendis obligatus, cùm dicta clauſula irritans ſit odioſa, & iuris communis correctiua, & per conſequens debere reſtringi ad impeditos aliquo dictorum impedimentorum, & minimè debere extendi ad eos, qui ſunt admiſſi ad profeſſionem, ſine præuia informatione nullo aliàs impedimento ligati, cùm tanta ſit inter eos diuerſitatis ratio, & cùm admittere primos ad religionem ſit quid cauſans religioni maximum detrimentum, prout clarè inſinuat Summus Pontifex. Quod detrimentum, & præiudicium ex receptione habilium, ſine præuia informatione minimè cauſatur, ſiquidem ipſi habiles habent ſufficientiam neceſſariam ad bonum religionis, & in ipſis nullum impedimentum ex prædictis inuenitur. Colligitur ergo ex ſupradictis, quòd conſtitutio Sixti V. prima prohibens ne tales iuuenes etiam aliàs habiles recipiantur, niſi de eis fiat diligens, & exacta inquiſitio probata à patribus, prout in ipſa conſtitutione refertur, cùm non irritet expreſsè ſuſceptionem habitus profeſſionẽ eorum, nec aliæ clauſulæ irritatoriæ in eadem conſtitutione adiectæ ad eos iuridicè poſſint referri, quòd inquiſitio exacta pro ipſis fieri præcepta nõ eſt ſubſtantialis ad actum profeſſionis, ſed eſt tantùm quædam ſolemnitas probatoria, ſecundùm quandam Baldi [f] doctrinam dicentis, quòd ſolemnitas teſtium in dubio eſt probatoria, non autem ſubſtantialis, niſi lex vltrà annullando procedat, quæ doctrina approbatur, & commendatur à Doctoribus in additionibus [g] ad Bartolum. Et ita intellexerunt patres doctiſſimi hanc Sixti V. conſtitutionem, inter quos fuit ille doctiſſimus, & reuerendiſſimus pater noſter Frater Franciſcus à Tholoſa totius noſtri ordinis olim Generalis, & poſtea meritiſſimus Epiſcopus Tuytenſis, qui in facti contingentia iudicauit, quẽdam nullo impedimẽto aſtrictum in noſtra religione profeſſum verè eſſe religioſum, etiamſi de ipſo non fuerit facta exacta inquiſitio, & cùm ego in hac quoque iuxta hanc primam Sixti V. conſtitutionem fuerim opinione, de me parum in re tam graui confiſus eam, cum doctiſſimis viris huius Academiæ Salmanticenſis communicaui, præcipuè cum doctiſſimo Doctore Gabriele Henriquez Iuris con

c Pan. in cap. Eccleſ. veſtræ. de elect. not. 6. & in c. 2. requiris. de appellat. nu. 10.

d Pan. vbi ſu.

e Felin. vbi ſup. Bart. in l. prætor. la 2. §. cri: que. ff. de vi bono. rap. & in l. talis ſcriptura. ff. de leg. 1. vbi omnes.

f Bal. in c. 1. in vlt. col. quæ ſit inueſtit.

g Additio. ad Bart. in l. 3. lit. c. ff. de condic. indebit.

Digitized by Google

conſultorum primario, qui hanc ſententiam viſo tenore præfatæ conſtitutionis libentiſſimè fuit ſecutus, quam etiam, vt indubitabilem, amplexati ſunt doctiſſimi religioſi noſtræ ſacræ religionis, & Societatis Ieſu. & de hoc ſummopere ſum gauiſus; tot enim, & tam doctis patribus ſociatus tenendo hanc partem contra multorum torrẽtem de ſingularitate non poſſum argui, quam ſingularitatem in rebus moralibus ſemper fugiendam duxi.

Sed contra hanc partem omnes viri doctiſſimi, vſque modò tenuerunt propter ſecundam conſtitutionem Sixti V. declaratoriam primæ; in qua ipſe ſummus Pontifex videtur declarare abſolutè eſſe nullas profeſſiones omnium, niſi præcedat exacta inquiſitio, & forma in dicta conſtitutione præſcripta. Videamus igitur tenorem huius declarationis, vt eius argumentum penetremus, & de eius efficacia, aut inefficacia verba faciamus: tenor igitur eſt.

Quòd autem pertinet ad profeſſionem, tam illegitimorum, quàm eorum, qui poſt XVI. ætatis annum expletum regularem habitum ſuſceperant, quia tunc demum verè & propriè religioſi eſſici dicuntur, cum profeſſionem emittunt, declaramus eos, qui ante prædictam conſtitutionem noſtram editam habitum ſuſceperint, & poſt ipſius promulgationem cupiunt profiteri, non aliàs ad profeſſionem admittendos eſſe, quàm facta inquiſitione, & ſeruata forma in ipſa conſtitutione præſcripta. Et eorum, qui poſt dictam promulgationem, etiam ignoranter non habita dicta inquiſitione, & non ſeruata forma ad profeſſionem admiſſi fuerint, profeſſionem nullius eſſe roboris & momenti. Hæc Sixtus V. in ſua ſecunda conſtitutione, per quam, vt dixi, tenent omnes viri profeſſionem omnem eſſe irritam & inualidam, etiamſi nullo impedimento detineantur, ex eo ſolùm, quòd de ipſis non fuerit facta exacta inquiſitio; & ita, vt dixi, fuit apud multa tribunalia iudicatum, & executioni mandatum, ſed cùm in prima conſtitutione profeſſio talium non irritetur, prout viſum eſt in ſuperioribus, rem exactiùs conſiderans cœpi de hac opinione dubitare. Et occurrerunt mihi multa in corde meo reuoluta, quibus penſatis non potui mihi perſuadere Pontificem Maximum in ſua ſecunda conſtitutione, primam in hoc caſu reuocare voluiſſe. Cùm non præſumatur Legiſlator, qui cum cõſilio edit legem, ſe ipſum ſtatim corrigere; & cùm Legiſlator reſcribendo cum iure communi, atque rationi magis quàm fieri poteſt ſe conformare præſumatur, iuxta quoddam celebre dictum Baldi [a], quam ſequuntur Ruinus, Decius, & Pariſius. Et certe ratio non dictat, vt præfati cùm ſint habiles ad profitendum propter omiſſam nimiam iuris poſitiui ſolemnitatem, à religione, tanquam non verè religioſi expellantur, & ea quæ Deo promiſerunt obſeruare non teneantur, à qua ratione Papam recedere minimè præſumere debemus; præcipuè in hoc caſu, in quo, vt ſuprà oſtendimus, ceſſat ratio, propter quam ipſe hanc rigoroſam edidit conſtitutionem. Cùm loquamur non de illegitimis, neque de criminoſis, nec debitis, aut ratiociniis dandis grauatis, quos tantùm à religione voluit excludere, vt alij ab his impedimentis immunes in religione profeſſi quietè, & religioſè in communitate poſſint viuere. Sed his omiſſis veniamus, vt ita dicam, ad manus, ſumentes arma, quibus noſtram opinionem comprobemus, & ſic oportet, vt ad interpretationem huius ſecundæ conſtitutionis accedamus. Ipſius enim verus intellectus, ſcutum erit inexpugnabile, quo nos à telis contrariorum protegemus; nullum enim aliud fundamentum habent contrariæ partis aſſertores, quo efficacius muniantur.

[a] *Bald. in l. ex facto ff. de vul. & pupil. Ruinus conſi. 60. art. nu. 5 Decius conſil. 64. col. pen. nume. 7. Pariſius conſil. 11. lib. 1. nu. 127.*

Pro explicatione igitur eſt notandum, quòd cùm turpiùs eiicitur quàm non admittitur hoſpes, vt communiter dicitur, Prælati religionum ægrè ferebant facere informationes de his, quos ante promulgationem huius primæ conſtitutionis Sixti V. ad habitum regularem admiſerunt, & perſeuerantes in Nouitiatu profiteri cupiebant, conſiderantes, quòd ſi informationes non eſſent iuxta formam ipſius conſtitutionis factę, neceſſariò debebant eos à religione expellere, & habitu Nouitiatus ſpoliare in opprobrium eorum, & ſuorum propinquorum, & aliorum, qui perſeuerantiam talium in religione deſiderabant. Et multò magis ægrè hoc ferebant, ſi tales ante promulgationem præfatæ conſtitutionis recepti ignoranter poſt promulgationem erant profeſſi, cùm id non ſolùm in opprobrium ſui & ſuorum propinquorum, ſed etiam in opprobrium religionis redundaret, imò & in damnum maximum ipſius monaſterij, in quo erant profeſſi, cederet, cùm hæreditas fortè per profeſſionem acquiſita ipſi monaſterio poſſet ab eo auferri, ſi pręfatę inquiſitiones, & informationes ita factæ eſſent, vt per eas tales profeſſi pro non profeſſis poſſent iudicari, ideo apud ſummum Pontificem duo dubia circa hoc fuerunt propoſita. Primum dubium fuit de his, qui ante promulgationem dictæ primæ conſtitutionis habitum receperunt, & cupiebant profiteri; vtrùm ſcilicet de his neceſſariò eſſet inquiſitio facienda, & forma præſcripta ſeruanda? Et reſpondet ſummus Pontifex quòd ſic, quæ reſponſio nihil contra nos. Secundum dubium fuit de his, qui ante promulgationem habitum ſuſceperunt, & poſt eam ignoranter profeſſi ſunt, non ſeruata præfata forma, vtrùm ſcilicet eorum valuerit profeſſio? et reſpondet ſummus Pontifex, profeſſionem eorum nullius eſſe roboris, & momenti, & hoc eſt contra nos. At hoc ita abſolutè definiuit, quia propter cauſas ſuperiùs adductas Prælati maximè ægrè ferebant facere informationes de prædictis, & vt eos ad eas faciendas aſtringeret rigoroſè reſpondet, talem profeſſionem non habita dicta forma nullius eſſe momenti; ſi enim in hoc caſu profeſſionem non irritaret, ſed tantùm fieri informationem, & ſeruari præfatam, formam præciperet, hoc præceptum ad euitandum dictum opprobrium, & ne perderet monaſterium, hæreditatem acquiſitam Prælati non adimplerent, & ad religionem illegitimi, criminoſi, debitis, & ratiociniis obligati reciperentur, quod Sixtus V. in ſua conſtitutione voluit ex profeſſo & principaliter exterminare. Quòd autem Pontifex in hoc ſecundo dubio loquatur de receptis ante dictæ conſtitutionis promulgationem, patet ex relatiuo, *& eorum*, quod iuxta ſuperius explicata ad immediatam clauſulam refertur, in qua tantùm de receptis ante promulgationem conſtitutionis erat ſermo. Cùm igitur ſummus Pontifex in hoc caſu particulari, in quo tam grauis vrget ratio, irritauerit profeſſionem eorum, qui non ſeruata forma etiam ignoranter profeſſi fuerint, non eſt cur hæc declaratio extendatur ad omnes, qui poſt promulgationem dictæ conſtitutionis recepti ſunt, & profeſſi, in quibus nullum erat impedimentum, quo ipſi eſſent inhabiles ad profitendum, vt ſcilicet eorum profeſſio ſit nulla ex eo ſolùm, quia forma præſcripta eſt prætermiſſa, cùm Prælati non ægrè ferant facere de his informationes ante ſuſceptum habitum, & ſine opprobrio ipſorum, & ſuorum parentum poſſint facili negotio, cum reuerentia debita ad religionem non admitti. Et licèt eadem, & ſimilis ratio militaret in receptis ad habitum, & profeſſionem poſt promulgationem dictæ conſtitutionis, quæ militat

Digitized by Google

in receptis ante promulgationem dictæ conſtitutionis,& quæ militat in receptis ante promulgationem,& profeſſis poſt promulgationem, licèt ignoranter,cùm præfata Sixti V. declaratio ſit correctoria,& odioſa non debet ad caſum ſimilem extendi, prout tradit quædam Gloſſa [a] communiter recepta, & præterea non extenditur ad ſimile, vbi eſt aliquis caſus in quo conſtitutio extenditur ad præterita, ſecundùm Ioannem Andream [b], & Baldum,quos ſequitur Felinus; vnde cùm hæc declaratio extendat aliquo modo conſtitutionem primam ad præterita, ſcilicet ad eos, qui ante eam habitum ſuſceperunt, non debet vniuerſaliter extẽdi ad futura,id eſt ad illos,qui poſt promulgationem ipſius habitũ ſuſceperunt,& profeſſi ſunt nullo impedimẽto aſtricti, quo minùs eorum profeſſio valeret.

a Gloſſ. in l. vt hi qui. de ætat. & qualit.
b Andre. in c. de teſtand. de conc. præbend li. 6. Bal. in ca 1. iuxta ſi in ti. an mari. ſuccedat vxori in feud. Felin. in cap. de conſtit. nu. 18.

Secundò reſpondeo, quòd ſummus Pontifex loquendo de his,qui ante promulgationem conſtitutionis habitum ſuſceperũt,& poſt promulgationem ignoranter ſunt profeſſi,ſolum ait,quòd eorum profeſſio ſit nulla,ſi non præceſſit informatio, & forma præſcripta in dicta conſtitutione, quæ cum ſit declaratio primæ cõſtitutionis,debet explicari iuxta terminos præfatæ conſtitutionis: nam conſtitutio, quæ fit ad declarandum& roborandum aliam,intelligenda,eſt, & limitanda iuxta terminos declaratæ & roboratæ, prout ait ius [c],& ſentit quædã Gloſſa quam putat ſingularem Cardinalis addens, quòd eaſdem limitationes, & extenſiones, quas recipit declarata & roborata, debet recipere declarans, & roborans. Quam opinionem ſequitur Felinus; referens enim ſe ad aliud,intelligitur ſecundùm illud, vt dicitur in iure [d]. Et ſic in hac declaratione vult dicere ſummus Pontifex,quòd non valet profeſſio illorum,qui profeſſi ſunt, ſine dicta ſolemnitate, ſi tales ſunt impedimentis poſitis in prima conſtitutione irretiti,cum ipſi,prout explicatum eſt in ſuperioribus,ſint inhabiles ad profitendum; ita enim explicata, & limitata eſt dicta prima conſtitutio: at non negat ſummus Pontifex, quòd valeat profeſſio habilium ad profitendum, etiamſi in informatione adſit aliquis defectus,cum reſpectu talium iuxta primam conſtitutionem,tantùm præcipit ſummus Põtifex,vt fiat informatio, & approbetur, non tamen eorum irritat profeſſionẽ, ſi prędicta forma prętermittatur.Hę interpretationes ſunt ſatis congruę cõſtitutioni tam rigoroſæ & odioſę,quę fauorabiliter, & non ſtrictè eſt interpretãda,quatenus proprietas, & mens legiſlatoris hoc patitur:nam lex condẽnans ſimpliciter ad pœnam capitalem intelligitur de exilio,vt poſt Gloſſam [e] tradunt Abbas, Aretinus, & Alciatus,non cùm ſit odioſa, fauorabiliter declaratur.

c Auth. conſtitutio. quæ innoua. §. vnde. verſ. in illis. collat. 3. Gloſſ. vbi Cardina. oppoſ. 3. in c. ſtatut. v. conſ. de elect.
d Fel. in ca. 1. de iureiurand. d l. in teſtam. ff de cond. & demonſt.
e Gloſſ. in l. 1. v. ea. C. ne hære. vel Iudæi. Abbas in c. quanto. de iure iurando. Aret. in trac. male. v. & caput a q. ſpontulis. Alciat. de præſ 3. part. præſ. vlt.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm præfati religioſi recepti & præfati poſt promulgationem conſtitutionum Sixti V non ſeruata forma in ipſis præſcripta,ſi nullo impedimentorum eorum,quæ aſſignantur in ea,fuerint irretiti, poßint ſine aliquo peccato petere apud tribunalia Eccleſiaſtica,aut ſecularia, vt habitu ſpolientur,& non profeßi declarentur.

RESpondeo dicendo, hunc articulum à me in præſentiarum proponi ad magis confundendam audaciam eorum, qui audacter accedentes ad tribunalia Eccleſiaſtica in iudicio petebãt, vt eorum profeſſiones irritæ eſſe declararentur;abhorret enim à piis auribus, quod in hac ætate vidimus & manus noſtræ contrectauerunt de multis ſolenniter in religione profeſſis habilibus aliàs ad profitendum,qui propter informationes non exactè factas,vt illi maximi peccatores adulterantes, de quibus per Hieremiam [f] audacter, & inuerecunde apud præfata tribunalia comparuerunt poſtulantes, vt eorum profeſſio irrita declararetur, & habitu regulari ſpoliarentur & laïcali,aut clericali, iuxta eorũ antiquum ſtatum induerentur,non conſiderantes non vi, neque coactè, neque dolo,ſed liberè, ſpontaneè, & deuotè ſe & ſua Deo Optim. Maxim. profitendo regulam conſecraſſe. Qui hæc non attendendo ſpiritu, & feruore, & deuotione deſolati in ſeculo viuunt, & vxoribus ſunt aliqui eorum copulati, & in medio populorum habitant,vt ſeculares,ante quorum conſpectum per aliquot & multos annos religioſo habitu,vt veri religioſi incedebant. Ait Ioannes Andreas [g],quẽ in hoc ſequitur & laudat Felinus, quòd Nouitius exiẽs à religione, in qua aſſumpſerat habitum,licèt poſſit vti veſtibus ſecularibus, non tamen debet vti laſciuis in memoriam priſtinæ religionis, & hi qui miſerunt manum ad aratrum reſpicientes retrò non apti Regno Dei obliti ſuæ vocationis, obliti pudoris, in conſpectu populi, & in facie Eccleſiæ non ſolùm laſciuis veſtibus aliqui eorum induuntur, & luxurioſè viuunt,& ſecularibus & profanis actibus implicantur.Ad confringendum igitur maxillas horum equorum emiſſariorum,non ſolum volui in hac quæſtione tractare, & reſoluere eos in foro exteriori eſſe verè profeſſos,& à religione minimè gentium, tanquam non profeſſos egredi non potuiſſe, cum profeſſio eorum in præfatis conſtitutionibus non irritetur, neque ipſi ad profitendum inhabiles efficiantur,ſed etiam volui probare,quòd dato, quòd ipſorum profeſſio in dictis conſtitutionibus nulla redderetur (quod firmiſſimè negamus) in foro tamen conſcientiæ, ſaltem verè eſſe profeſſos, & apud præfata tribunalia petendo ſuam profeſſionem irritam in foro exteriori declarari non ſolùm contra honeſtatem, ſed etiam contra conſcientiam huiuſmodi litem fuiſſe motam. Pro cuius rei explicatione aliqua fundamenta ſunt iacienda.

f Hierem. 3.
g Andr. in ca. conſuluit ex de regula. Felin. in cap. quæ in eccl. de conſt.

Primum fundamentum eſt ex doctrina communi collecta à Felino [h],qui poſtquam poſuit quandam regulam magiſtralem,ſcilicet Canones omnes obligare,aliquas fallentias prædictæ regulæ apponit,inter quas hanc ſextam, in ordine ſubiungit dicens [i]; *Fallit ſexto, ſeu potiùs declaratur iſta regula, vt non procedat in foro conſcientiæ, vbi agitur ſolùm de ſalute animæ, vt videntur probare verba Innocentij in Capitulo quia propter, de electione: vbi dicit quòd quamuis in electione non fuerit ſeruata forma data à canonibus, dummodo interuenerit purus conſenſus eligentium, tenet tamen in foro conſcientiæ, de quo dicto facit feſtum dominus Abbas, in capitulo primo in fine de reſtitutione in integrum,dicens quòd valet in omni actu, in quo eſt prætermiſſa ſolemnitas iuris poſitiui, vt in foro animæ non teneatur quis tibi de hoc facere conſcientiam, ex quo non interuenit aliqua deceptio,& affuit conſenſus habentium actum explorate de iure naturali. Et idem de electo repetit Innocentius,in capite ſi celebrat, de clerico excommunicato, & ſequitur Dominicus in capite primo, in fine de ſponſal. libro ſexto, per illum textum probantem,quòd actus poteſt eſſe nullus de iure poſitiuo, ſed non de iure naturali. Et de electione eleganter notat Petrus de Ancharrano in regula beneficium, in ſeptima quæſtione de regulis iuris libr. 6. beneficium examinata per ipſum in regula poſſeſſor, in prima quæſtione eodem titulo,& libro, & de hærede ex teſtamento carente ſolemnitate iuris,*

h Felin. in c. 1. de conſt. nu. 11.
i Ibid. n. 39.

& haben

& habente conſenſum purum teſtatoris, an ſcilicet teneat in conſcientia, concludit, quòd ſic ceſſante fraude, de quo per Cardinalem in diſputatione incipienti, Bononienſi ſtatuto, & ideo dixit Abbas in capite relatum el primero, de teſtamentis, quòd contractus mulieris factus, ſine fraude valet in foro conſcientiæ, etiam non ſeruata forma ſtatuti loquentis de conſenſu propinquorum, & idem dominus Abbas in capite porrectum, de regularibus, dixit poſt Gloſſam ſecundam, ibi quòd profeſſio facta, omiſſa forma, quæ traditur in regula, ligat quoad Deum. Hæc Felinus. quam doctrinam intelligit idem Felinus, procedere non generaliter, ſed ſolùm in certis caſibus, quos ſpecialiter enumerat, quorum primus eſt quando canon, vel lex fundatur in præſumptione; ait enim *quia ſi in foro animæ certum ſit præſumptionem illam non eſſe veram, prævalet ibi veritas, etiam quando lex induceret præſumptionem iuris, & de iure, ſecundùm Ioannem Andream in propoſito in capit. is, qui fidem, de ſponſalibus, ex cuius verbis hanc doctrinam firmat Abbas ibi, & Petrus de Ancharrano, in dicta regula poſſeſſor, verſiculo, adducit ſimile, & Baldus eleganter in capitulo cùm quis, verſiculo quæritur an lex poſitiua, de iuris & facti ignorantia, hæc idem Felinus.*

Secundum fundamentum, ſupra dicta doctrina non ſolùm habet locum in cōſtitutionibus aliquid ordinantibus, & præcipientibus, ſed etiam in habentibus decretum irritans, quod ex ſuperioribus colligitur, ſed clariùs patet ex doctrina Abbatis [a]

a Abbas in c. 1. in fine. de reſti. in inte.

Panormitani. *Ait enim ſufficere quoad forum conſcientiæ, vt contractus teneat, ſecundùm limites iuris naturalis ſeu gentium: nam de iure naturali, vel gentium ſufficit ſolus conſenſus. Et hæc opinio mihi placet, & adduco ſingulare dictum* Innocentij *in capitulo, quia propter, de electione: vbi dicit quòd electus eſt tutus in foro animæ, ſi electio ſua teneat de iure gentium, licèt non fuerit ſeruata forma à iure poſitiuo, quia illa forma eſt introducta propter ſcandala, & deceptiones euitandas, vnde ex quo omnia illa ceſſauerunt, & interuenit verus conſenſus, ſatis eſt tutus, quoad Deum, & tenebis ſemper mente iſtud dictum, quia valet in omni actu, in quo eſt prætermiſſa ſolemnitas iuris poſitiui, vt in foro animæ non teneatur quis ſibi de hoc facere conſcientiam, ex quo non interuenit ibi aliqua deceptio, & affuit conſenſus habentium actum explicare de iure naturali.* Hæc Abbas, ex cuius tam generali doctrina ſatis colligitur præfatam regulam, etiam in decreto irritante habere locum, quod patet ex capitulo, *quia propter*, ibi allegato, de electione, vbi non obſtante, quòd electio irritatur non ſeruata forma ibi deſcripta, ait ipſe Abbas eam deciſionem non procedere in foro conſcientiæ, & valere electionem, ſi in ea interueniant ea, quæ de iure naturali requiruntur.

Quod inſuper probatur: nam Pius V. in extrauagante, *cùm onus Apoſtolicæ ſolicitudinis*, irritat contractum cenſûs redimibilis, ſi non fuerit initus cum numerata pecunia in ipſo contractu, coram notario & teſtibus, vt patet ex eius verbis ibi, *Rurſum niſi verè, in pecunia numerata, præſentibus teſtibus, & notario, & in actu celebrationis inſtrumenti, non autem prius receptum integro iuſtóque pretio.* Quibus rigoroſis verbis non obſtantibus tenet Nauarrus [b], explicans præfatam extrauagantem. *Quòd ſi vendens cenſum debebas emptori centum ante propter aliquas cauſas recepta, & poſtea recipis illa centum in partem pretij emens tutò in foro conſcientiæ poteſt recipere fructum, ita conſtitutum abſolutum, quia lex fundata in præſumptione non habet locum in foro conſcientiæ, quando veritas eſt in contrarium, capit. is qui, capit. tua, de ſponſali. & hic rigor ſoluendi totum pretium in conſtitutione cenſus in pecunia numerata videtur inductus ad præcludendum viam malis dolis, & cautelis, quibus ementes malè ſoluebant pretium, in pannis, & aliis mercibus antea, vel tunc traditis, vel in pecunia numerata ad eludendum, vel in alios fines varios, & malos, & ita non videtur includere, quoad forum conſcientiæ illos, qui bona fide vtiliùs, vel æquè vtiliter anticipauerunt ſolutionem totius, vel partis cenſus, ac ſi in ipſa conſtitutione ſoluerentur.* Hæc Nauarrus. Deinde probatur: nam lex [c] præcipit quòd teſtamentum non fiat, ſine certo numero teſtium, & quòd aliàs ſit irritum, & nullum. Qua lege non obſtante opinio eſt receptiſſima, quòd teſtamenta, quæ fiunt ſine hac ſolemnitate, ſunt valida in foro conſcientiæ, licèt in foro exteriori, nulla iudicentur; & ita tenent quamplurimi Theologi, & vtriuſque iuris Doctores, allegati à Couarruuias [d], & Soto. Cuius opinionis præcipuum fundamentum eſt, quòd lex, quæ præſumptionem præ ſe fert, in animæ iudicio locum ſibi non vendicat, quia in eo conſtat veritas & ceſſat præſumptio, & ſolemnitas iuris ciuilis in teſtamentis ideo requiritur, vt euitentur falſitates, quæ in eis committi ſolebant, vt dicitur in iure [e]; ſed ſi conſtat abſque aliqua ſuſpicione voluntas teſtandi, ceſſat hæc præſumptio: igitur in conſcientia valent teſtamenta facta ſine ſolemnitate iuris, dummodo conſtet de voluntate teſtatoris. hoc fundamentum latiùs probabitur infrà in concluſione ſecunda, & in reſponſione ad argumenta.

b Nau. in cōmun. de vſuris. n. 88. iuxta fin.

c l. hàc conſultiſſima. C. de. teſt. inſtit. eodē ti. §. vlt.

d Coua. in c. cùm eſſes. de teſtam. n. 4. & 5. Soto li. 4. de iuſti. q. 5. a. 3.

e l. fin. C. de fideicomm. §. 1. Inſti. de teſt.

Tertium fundamentum eſt, quòd conſtitutio Sixti V. ſuper receptione nouitiorum eſt lex fundata in præſumptione, vt patet ex eius literæ contextu, ibi, *Cæterùm quoniam ſe vitia ingerunt, & ſeſe virtutes mentiuntur, ac multi decoctores poſt dilapidatam rem familiarem & contractam ingentem vim æris alieni, aut interuerſam alienam pecuniam eorum fidei creditam, aut ratiocinia effugiunt, alij poſt furta, latrocinia, rapinas, homicidia, aliáve facinora, patrata, etiam banniti, ac damnati, ſeu qui meritas pro ſuis delictis pœnas metuunt, non pia intentione, ſed ad euitandum legum, & iudiciorum ſeueritatem, quia tutò in ſæculo viuere non poſſunt. Tunc demum quærunt à religione auxilium, quando aliunde illud non ſperant: vnde ſub habitu, & nomine religioſorum animum religioni inimicum, & inueterata vitia retinent, neque alios, qui ſancta vocatione vocati ſunt, patiuntur tranquillè diuinis obſequiis intereſſe in grauem Dei offenſam, religionis opprobrium, & ſcandalum plurimum, vt his quoque ſubterfugiis, & impunitatis ſpes omnis tollatur, Autoritate Apoſtolica, & tenore præſentium, etiam perpetuò ſtatuimus, & ordinamus, iuuenes, aut viros adultos maiores ſexdecim annorum, non aliter in aliquam religionem recipi poſſe, neque debere, niſi priùs de eorum parentibus, patria, déque ante acta vita & moribus diligenter inquiratur,* &c. Ex quibus verbis colligitur ipſam fundari in præſumptione, vt patet ex ea, ibi, *non pia intentione, ſed ad euitandam legum & iudiciorum ſæuitatem, quia tuti in ſæculo viuere non poſſunt, &c.* & ex ea, ibi, *adultos maiores ſexdecim annorum*, in quibus verbis innuitur ideo adultos ſexdecim annorum, & minores in præfata conſtitutione non eſſe comprehenſos, quia in eis ceſſat præſumptio ipſius; non enim præſumuntur ipſi, in tali ætate decoctores fuiſſe rei alienæ, & ratiociniis reddendis eſſe obnoxios, & delicta digna ſupplicio, apud tribunalia commiſiſſe. Probatur inſuper, quia ea conſtitutio Sixti V. in eo quod determinat, quòd qui commiſerunt aliquod delictum in ſæculo, quod per viam denunciationis, inquiſitionis, aut accuſationis eſt deductum in iudicium, non poſſunt in religionibus profiteri, quia præſumuntur, ad religionem fugere, vt rigorem & ſæuitatem iudiciorum euadant, eſt extracta à ſacris Canonibus, ſecundùm quos ſi

laicus poſt delictum à ſe commiſſum fiat clericus, aut religionem intret, hoc facere præſumitur in fraudem declinandi iuriſdictionem regalem, & in cauſa criminali poteſt puniri à iudice ſeculari, prout tradit Couarruuias [a], & nos ſuprà hoc tomo diximus. Et cùm hoc in præſumptione fundetur, defendimus in eodem loco, non habere locum in eo, qui priùs quàm delictum committit, votum [b] clericatus, aut religionis emiſit, cùm in hoc caſu ceſſet præfata præſumptio, & intelligatur ipſum non ad fugiendam pœnam delicto debitam, ſed pietatis & deuotionis cauſa ſtatum clericatus, aut religionis aſſumpſiſſe. Vnde cùm præfata conſtitutio fuerit extracta in eo, quod agit de criminoſis à dicto iure antiquo, cùm ipſum ius antiquum fuerit in præſumptione fundatum, neceſſario debemus dicere ipſammet conſtitutionem in præſumptione fundari, & ſicut ipſum ius antiquum ceſſabat in eo, qui fecerat votum clericatus, aut religionis, quia in tali præſumptio ceſſabat. Ita etiam hæc conſtitutio ſaltem in foro conſcientiæ debet ceſſare, in caſu quo eius præſumptio ceſſat, cùm conſtitutio, quæ fit ad roborandum aliam, intelligenda ſit, & limitanda ſecundùm roboratam, prout in ſuperioribus ſatis diximus. Quod ipſum eſt dicendum de debitis ingentibus & ratiociniis obnoxiis, de quibus noſtra etiam agit conſtitutio, quos inhabiles ad religionem decernit; cùm enim in hoc ex iure antiquo fundato in præſumptione originetur, prout conſtat ex traditis ſuprà hac quæſtione [c], ſequitur eam quantum ad hoc in præſumptione fundari. His prælibatis fundamentis reſtat proponere concluſiones, vt ita hæc difficultas clarè & diſtinctè reſoluatur, & vt videatur quam inuerecundè aliqui profeſſi poſt conſtitutionem Sixti V. qui aliàs erant habiles ad profeſſionem emittendam, nullum ſubterfugium habentes, niſi ſolùm informationis defectum, habitum reliquerunt, ad quod obtinendum publicè contra ſuas religiones litem mouerunt.

Prima concluſio, licèt prædictorum profeſſio irrita ſit (quod ego iterum, atque iterum nego) ipſi tamen, ſine aliqua controuerſia obligatione quadam naturali erant aſtricti ad perſeuerandum in religione; defendit enim Couarruuias [d], ex teſtamento minùs ſolemni & irrito propter defectum ſolemnitatis, licèt nulla, neque in foro exteriori, neque interiori naſcatur obligatio, oritur tamen quædam obligatio naturalis, quæ inſurgit ex honeſtate, & debito morali, quod in ſimili ſpecie tenet diuus Thomas [e]. Quod à fortiori dicendum eſt in iſtis, qui per profeſsionem ſe Deo dicauerunt ſponte & deuotè, & religio eos in ſuo ſinu tanquam filios chariſsimos recepit, educauit, factis ordinibus aliquos eorum inſigniuit, & bonis moribus inſtrui procurauit, qui ſaltem tanquam ingrati à iudicio erant repellendi; ingratitudinem enim peccatum eſſe conſtat, quandoque mortale, ſi contingat contemptus beneficij accepti, prout tradunt diuus Thomas [f], & Caietanus; & quamuis religio quæ beneficium his intulit, ius actionis non habeat, cùm propter Deum Opt. Max. id animo egerit liberali, & ideo remuneratio ei non ſit debita ex legali obligatione, non tamen debemus ipſos abſoluere à quadam honeſta & morali obligatione, prout idemmet diuus Thomas [g] probat, ratione cuius honeſtæ, & moralis obligationis apud Macedonas actionem aduerſus ingratos lege datam fuiſſe teſtatur Couarruuias [h], & idem apud Athenienſes ſtatutum fuiſſe affirmat ſe legiſſe Ludouicus [i] Cælius, quod ex Valerio Maximo conſtat eandem actionem aduerſus ingratos apud Perſas, datam fuiſſe ſcripſere Xenophon [k] & Themiſtius in commentario de amicitia. Quæ leges licèt fuerint abolitæ, & apud nos non ſint receptæ, cùm nulla actio in Republica detur aduerſus ingratos, qui mortali etiam crimine ingratitudinem committunt, ne tot lites oriantur propter vtilitatem Reipublicæ; his enim actionibus non ſufficerent omnia fora, autore Senecà [l], …men eſt abolita obligatio naturalis in qua… honeſtate, & moralitate fundata, ſicut etiam ad euitandas tot in Republica contentiones, expenſas, iurgia, & lites, nulla datur ex pacto nudo actio iure [m] ciuili, tamen æquitatem naturalem ſacri Canones [n] ſecuti actionem ex pacto nudo dederunt, & attento eodem iure ciuili ex eodem pacto nudo naſci obligationem naturalem, quam violare peccatum ſit mortale tradidit quædam Gloſſa [o] communiter recepta. Ex quibus ſatis colligitur præfatos profeſſos; & in religione enutritos ſaltem ex obligatione morali & honeſtatis non potuiſſe, neque debuiſſe apud tribunalia ſecularia, & Eccleſiaſtica reclamare eorum profeſſionem nullam fuiſſe, & ab habitu regulari fore exuendos, quos cum tanta charitate à religioſis amplexatos, & vt fratres admiſſos, in religione receperunt.

Secunda concluſio, illi qui nullis impedimentis ad profitendum innodati fecerunt profeſsionem poſt conſtitutiones Sixti V. non ſeruata omnino forma in ipſis conſtitutionibus præſcripta, etiam dato, quòd in foro exteriori non ſint profeſsi (quod iterum affirmo eſſe falſum) non ſolùm ex debito honeſtatis debent perſeuerare in religione, & tenentur ſuam profeſsionem ratificare, vt diximus in prima concluſione, ſed etiam ex obligatione naturali & conſcientiæ, cum ſint in foro conſcientiæ profeſſi. Quòd autem ſint in foro conſcientiæ profeſsi, probatur: nam conſtitutio Sixti V. eorum profeſsionem (vt communiter dicitur) irritans eſt lex fundata in præſumptione, (vt probatum eſt in tertio fundamento:) at lex fundata in præſumptione etiamſi habeat decretum irritans & ſit annullatiua, actus ceſſat in foro conſcientiæ, vbi veritas conſtat in contrarium, vt probatum eſt latè in primo & ſecundo fundamento; ergo prædicta conſtitutio Sixti V. cùm fundetur in præſumptione, non habet locum in foro conſcientiæ, vbi in contrarium eſt veritas, ſicut in noſtro caſu apparet. Hæc eſt fortiſsima huius opinionis baſis, quæ ex reſponſionibus ad argumenta amplius probabitur.

Ad Argumenta.

Primum argumentum, quod contra hanc opinionem poteſt opponi, deſumitur ex Concilio Tridentino [p] irritante matrimonium clandeſtinum, quod decretum fundatur in præſumptione, propter fraudes, quæ in his clandeſtinis diſpenſationibus ſolebant euenire, & nihilominus ceſſante præſumptione, facto ſcilicet matrimonio, clandeſtinè cum conſenſu mutuo, vero, & vtili vtriq; contrahentium matrimonium eſt nullum, etiam in foro conſcientiæ, ita vt contrahentes, neque in foro exteriori, neque in foro conſcientiæ teneantur adimplere promiſſum. Quod ſimiliter videtur dicendum in noſtro caſu, dato, quòd conſtitutio Sixti V. annullet profeſsionem eorum, qui non ſeruata forma ipſius conſtitu-

a *Coua. li. 6. pract. quæſtionũ, q. 32. n. 4. & q. 33. n. 2. & 5. horum. q. 10. ar. 7.*
b *Sudi. d. q. 10. ad. 8.*
c *Suprà hac q. ar. 2.*
d *Couu in c. cùm eſſet. de teſt. n. 9.*
e *D. Tho. 2. 2. q. 107. a. 4.*
f *D. Thom. & Caiet. vbi ſup. ar. 3.*
g *D. Tho. 2. 2. q. 106. ar. 4. 5. & 6.*
h *Cou. in c. cũ in eſſe. de teſt. n. 7.*
i *Cælius li. 4. relect. antiq. c. 28. Valer. li. 5. cap. 3. §. Phocion.*
k *Xenoph. lib. 1. de pædia Cyri. Stob. ſerm. 42.*
l *Senec. lib. 3. de benef. c. 7.*
m *l. Iuris gentium. §. ſed & nulla. ff. de pact.*
n *c. 1. de pac.*
o *Gloſſ. in d. c. 1.*
p *Seſſ. 24. de reform. mat. c. 1.*

conſtitutionis ſe Deo per votum ſolemne ſacrauerunt. Huic argumento reſpondeo, quòd ideo matrimonium clandeſtinum non valet, etiam in foro cõſcientiæ, quia ipſum Concilium non ſolùm dirigit verba ad ipſum contractum annullando, & irritãdo illum, ſed etiam inhabiles reddit contrahentes ad ſic contrahendum; in iure verò, quando verba diriguntur ad perſonas ipſas inhabiles reddendo ad aliquem contractũ faciendum, talis contractus non ſolũ eſt irritus in foro exteriori, ſed etiam in foro conſcientiæ, vt patet de legibus, quæ prohibent tranſlationem dominij in filios clericorũ inhabiles, & incapaces illos reddendo ad huiuſmodi dominij acquiſitionem; talis enim cõtractus & dominij acquiſitio non ſolùm eſt nulla in foro exteriori, ſed etiam in foro conſcientiæ. At cõſtitutio prima Sixti V. non reddit inhabiles ad profitendum illos, qui ſine forma in ea præſcripta profeſſi ſunt, ſicut reddit inhabiles ad profitendum illegitimos, criminoſos ære alieno onuſtos, & ratiociniis reddendis obligatos, prout in ſuperiori articulo demonſtrauimus, & ideo præfata conſtitutio ſolùm irritans profeſſionem eorum, qui ſine pręſcripta forma profeſsi ſunt, qui erãt aliàs habiles ad profitendum, cùm ſit lex irritatiua actus (quod nos etiam negamus) & fundetur in pręſumptione, ceſſante ipſa præſumptione, & adueniente veritate non habeat locum in foro conſcientiæ, ſicut non habent locum aliæ leges ſolùm irritantes actum ceſſante pręſumptione, in qua fundantur, prout eſt ſtatutum [a], quòd res Eccleſiæ non alienentur niſi pręcedentibus tractatibus, & quòd aliàs alienatio ſit irrita & nulla, & tamen eſt opinio probatiſsima Doctorum [b], quòd ſi alienatio fiat ſine dicta ſolemnitate, eſt valida in conſcientia, licèt ſit in foro exteriori irrita, & nulla. Ex quibus infertur, quòd cùm illegitimi, & criminoſi, & ære ingenti alieno onuſti, & ratiociniis reddendis obligati, per pręfatam conſtitutionem ſint inhabiles ad profitendum ſtatum religioſum, prout in ſuperioribus ſatis diximus, eorum profeſsio erit nulla, non ſolùm in foro exteriori, ſed etiam in foro interiori, cùm verba conſtitutionis non ſolùm dirigantur ad receptionem habitus, & profeſsionis, eam irritando & annullando, ſed etiam ad ipſas perſonas eas inhabiles efficiendo. Quod ex quadam celebri doctrina Bartoli in tertio argumento adducenda ſatis probabitur. Et hoc ſummè eſt notandum pro intellectu pręfatæ conſtitutionis.

a 10. q. 2. ca. enim.

b Sot. lib. 4. de iuſt. q. 5. ar. 5.

Secundò arguitur, licèt ſubſtantia à ſolemnitate differat, vt docet Alciatus [c], & profeſsionis ſubſtantia conſiſtat in quadam traditione in manu Prælati per tria vota ſubſtantialia, ſecundùm regulam ab Eccleſia approbatam, prout ſatis diximus ſuprà [d], & ſic licèt deficiente ſolemnitate iuris poſitiui in foro conſcientiæ valeat actus, ſi habeat aliàs illud, quod eſt eſſentiale de iure diuino, aut gentium, attamen ſumendo ſubſtantialem formam actus alicuius pro eo, ſine quo actus ipſe non valet, neque effectum habere poteſt, inquiſitio præfata, & informatio requiſita in dictis conſtitutionibus, videtur forma ſubſtantialis, & non tantùm ſolemnitas quædam probatoria, ex traditis à Bartolo [e], Iaſone, Baldo, & Alexandro, Decio, & Alberto Bruno, & ita tenet Couarruuias, numerum teſtium in teſtamentis non eſſe de ſolemnitate probatoria tantùm, ſed de ſolemnitate ſubſtantiali, & ſic in foro exteriori, & interiori teſtamentum ſine præfata ſolemnitate eſſe nullum.

c Alciat. li. 1. paro. c. 16.

d Sup. hoc 3. 10. q. 48. a. 1.

e Bart. in l. nemo pot. ff. de leg. 1. vbi Iaſon 1. lect. n. 17. Bald. in l. cùm quis. C. de iur. & fact. ign. col. 2. Alex. in l. 1. ff. de condict. indebit. col. 2. & ibi Iaſ. n. 17. Decius in l. 1. ff. de bon. poſ. contra tabul. co. 3. Brunus in tract. quemodo lex ſit formæ q. 13. co. 2. Couarr. in c. cum eſſes. n. 8. de teſta.

Huic argumento facillimo negotio reſpondetur, cùm ipſum non deſumatur ex aliqua lege, aut decretali expreſsè id definiente, ſed ex quadam opinione multorum Doctorum, à qua recedimus ſequentes Bartolum [f], qui loquens de forma ſubſtantiali teſtamenti, ait quòd in vltima voluntate, quædam eſt forma ſubſtantialis, verbi gratia, voluntas defuncti, qua ceſſante de iure gentium, & naturali eſt: irritum teſtamentum, alia eſt forma probationis, quòd ibi ſint ſeptem teſtes, & ſimilia, & iſta licèt ceſſet, non tamen ceſſat obligatio naturalis, ſed ceſſat probatio quantum ad obligationem ciuilem. & ſic (ait Bartolus) hæres ſciens voluntatem teſtatoris, licet nullum ſit teſtamentum propter hanc ſolemnitatem, obligatur naturaliter ſoluere legata, cùm repræſentet perſonam teſtatoris, & ſic repræſentatiuè ipſemet teſtator. Quod ibi Bartolus probat in hunc modum: Conceſſum eſt [g] priuilegium militibus, vt poſſint teſtari quomodo velint, detracta omni ſolemnitate Iuris Ciuilis, & eos reponit in priſtinum ius gentium, ſed teſtamentum militis probatur per duos teſtes, etiam non rogatos, vt in iure [h] probatur; ergo ceſſante illa ſolemnitate remanet ius gentium. Prætèrea ait Bartolus, obligatio naturalis contrahitur etiam ſine conſenſu, vbicumque æquitas naturalis, hoc eſt, de iure gentium hoc dictat, exemplo hoc probatur, Hero negotia abſentis, & furioſi, vel ignorantis expendo vtiliter pro eo, certè ipſe naturaliter, & ciuiliter mihi obligatur iuxta leges [i]. Prætèrea ex maleficiis quis obligatur ciuiliter, & naturaliter, & dicitur hoc eſſe æquum ex æquitate, vt dicitur in iure [k], & tamen ille qui delinquit, & in quem delinquitur, non conſentit; æquitas ergo naturalis eſt, quæ producit hanc naturalem obligationem, ſed de iure naturali æquum eſt, quòd hæres adimpleat voluntatem teſtatoris, quantumcunque non ſit ſolemnis: ergo tenetur hæres de iure naturali. Quod in caſu, de quo in præſentiarum agimus, à fortiori debet admitti; licèt enim voluntas teſtatoris diligenter mandetur adimpleri in iure, & maximis fauoribus eius implementum proſequatur, religionis tamen fauor ſuperexcedit, vnde cùm Ius Canonicum formam ſubſtantialem ſolemni voto præfixerit, & homo ſe per eam tradat Deo, ita vt dicat diuus Thomas [l] hanc traditionem eſſe de iure diuino, & in religionis voto ſolemni propter hanc traditionem non poſſe Papam diſpenſare, non debemus aliam formam ſubſtantialem ſuperaddere, ſine qua præfata forma ſubſtantialis à iure Canonico introducta non ſortiatur ſuum effectum, niſi Papa eam vt ſubſtantialem exprimat, & de nouo conſtituat, quam Sixtus V. in præfatis ſuis conſtitutionibus non proponit, vt patet ex contextu literæ: ex quo clarè colligitur, præfatam inquiſitionem, & informationem approbatam eſſe formam probatoriam, non autem ſubſtantialem, ſicut ſolemnitas teſtium in teſtamento eſt forma tantùm probatoria, vt forma ſubſtantialis ſcilicet voluntas teſtatoris poſſit executioni mandari. Quòd autem fauor religionis petat, vt præfata ſolemnitas inquiſitionis ſit tantùm probatoria, non autem ſubſtantialis, inſuper probatur: nam fauore alimentorum, debentur alimenta ex voluntate teſtatoris minùs ſolemni, vt dicitur in quadam lege [m], quæ non deberentur, ſi ſolemnitas teſtium eſſet forma ſubſtantialis teſtamenti, cùm forma ſubſtantialis ipſius etiam fauore alimentorum minimè deficere poſſit: manente vero teſtamento, quod eſt voluntas de eo quod quis poſt mortem ſuam fieri vult.

f Bart. in l. 1. ff. de condict. indebit.

g l. 1. ff. de milit. teſt.

h l. 1. & l. 2. in ius. & l. Diuus. ff. de milit. teſt.

i l. 1. §. fin. ff. de neg. geſt.

k l non ſolum. §. 1. ff. de iniur.

l D. Tho.

m l. 1. C. de fideicomm.

Nec contra hanc doctrinam facit alia doctrina Baldi [n] dicentis, quòd ſolemnitas teſtium in

n Bald. in c. r. in vlt. col. qua fit longi.

dubio eſt tantùm probatoria, non ſubſtantialis, niſi lex vltra annullando procedat. Nam reſpondetur ex hac doctrina ſatis inferri præfatos profeſſos habiles ad profeſsionem emittendam, etiamſi ſit defectus in informatione, eſſe verè profeſſos, cùm ſecundùm veritatem, vt monſtratum eſt in ſuperiori articulo, cùm conſtitutio tantùm præcipiat fieri informationem, non tamen vltrà procedat irritando, & dato quòd in ſecunda conſtitutione Sixti V. irritetur profeſſio (quod nos negamus) & ſic ſecundùm doctrinam Baldi videatur dicta ſolemnitas informationis ſubſtantialis, cùm conſtitutio vltrà procedat irritando: at ego nego doctrinam Baldi eſſe veram, nam in Concilio Tridentino [a] præcipitur, vt in matrimonio vltra duos teſtes aſsiſtat parochus, & non aſsiſtente parocho matrimonium ſit nullum, & nemo auſus eſt affirmare, quòd aſsiſtentia teſtium & parochi ſit forma ſubſtantialis ipſius matrimonij. Nec Bartolus [b] contra doctrinam ipſius, tanquam ſibi ipſi contrarius, tenet numerum teſtium non rogatorum eſſe formam ſubſtantialem teſtamenti, ſine qua ipſum teſtamentum eſt nullum in vtroque foro: nam Bartolus in eo loco ſolùm intendit probare, quòd teſtator non poteſt renuntiare huic ſolemnitati, dicendo quòd eius teſtamentum valeat, etiamſi ſeptem teſtes non adſint, & hoc probat, quia hæc ſolemnitas fuit introducta in fauorem publicum ad euitandas fraudes, cui nemo priuatus poteſt renuntiare, ſecundò quia hæc ſolemnitas eſt quædam forma ſubſtantialis probatoria, qua deficiente tanquam cauſa ſine qua non, teſtamentum eſt nullum.

a *Conc. Trid. ſeſ. 24. de reform. mat. c. 1.*

b *Bart. in l. nemo poteſt. ff. de leg. 1.*

Tertiò arguitur: nam omnis actus conſiſtit in voluntate & potentia, prout dicitur in iure [c], & notat ex Boetio Baldus, per cōſtitutionem autem Sixti V. non poteſt quis ſine ſolemnitate & forma in ea præſcripta profiteri, cùm ab eo auferatur potentia, ex quo colligitur parum voluntatem profitētium prodeſſe, quantumcunq; ea manifeſta ſit. Reſpondetur, quòd in conſtitutione prima, & ſecunda Sixti V. prohibentur profiteri præfati habiles ad profitendum, niſi priùs fiat diligens, & exacta inquiſitio, iuxta formam ibi præſcriptam, non tamen ipſi redduntur inhabiles ad profitendum, ſicut redduntur illegitimi criminoſi, debitis & ratiociniis dādis onuſti, & per conſequens ipſis non aufertur potentia ad profitendum, & dato quòd eorum profeſsio in ſecunda conſtitutione irritetur (quod ſemper negamus) cùm ipſi ſint habiles ad profitendum, ab eis nō aufertur immediatè potentia, ita vt eorum profeſsio non ſolùm ſit irrita in foro exteriori, ſed etiam in foro conſcientiæ. Illa autem regula omnis actus cōſiſtit in voluntate, & potentia intelligitur hoc modo, quòd nec in foro exteriori, nec in foro interiori valet actus factus ab eo, qui voluntatem faciendi non habet, & cuius potētia per legem inhabilitatur ad talem actum, non autē cuius potentia per legem ſolum impeditur: multa enim fieri prohibentur, quæ pòſt facta tenent, nec cuius potentia per legem nō ſolùm impeditur, ſed actus ab ea factus irritatur, ita vt talis actus, neq; in foro exteriori, neq; in foro conſcientiæ ſit validus: nam ipſe actus etiā ſi in foro exteriori ſit nullus, in foro tamen interiori valebit. Hæc doctrina colligitur clarè ex his, quæ tradit eleganter & ſubtiliter Bartolus [d], poſtquam enim dixit teſtamentum minùs ſolemne valere de iure naturali & gentium, & in foro conſcientiæ, licèt in foro exteriori ſit irritum & inane, addit hoc non habere locum vbicumq; teſtamētum non eſt ſolemne, propter formæ ſubſtantialis defectum, vt quia pupillus, aut furioſus inhabiles ad teſtandum teſtamentum fecerunt; tunc enim tale teſtamentum, neque de iure ciuili, neque de iure naturali, & gentium eſt validum, & per conſequens ex eo, neque in foro conſcientiæ aliqua oritur obligatio. Vides igitur ex præfata Bartoli doctrina quomodo præfata regula, ſcilicet omnis actus conſiſtit in voluntate & potentia, eſt ſub diſtinctione interpretanda, & non abſolutè accipienda, prout in argumento proponitur.

c *c. cùm nuper. de offic. de leg. l. nemo poteſt. ff. de leg. 1. Bald in repeti. l. 1. ff. de ſacroſan. Eccl. n. 55.*

d *Bar. in l. 1. ff. de condict. indebit.*

Quartò arguitur, nam lex poſita à Sixto V. in ſuis conſtitutionibus eſt iuſta propter publicum religionis commodum; lex verò iuſta in foro animæ obligat, vt tenet quædam Gloſſa [e] communiter recepta, quam ſequūtur Abbas, Felinus, & Iaſon, & eſt opinio D. Thomæ, & communis Theologorum. Reſpondetur, conſtitutiones præfatas obligare, non ſolùm in foro exteriori, ſed etiam in foro conſcientiæ ad hunc ſenſum, quòd ſuperiores tenentur ſub peccato facere præfatam informationē, & ſeruare formam in ipſis cōſtitutionibus præſcriptam, cùm ipſa forma ſit inſtituta pro bono communi. At inquantum præfatæ conſtitutiones ſunt pœnales irritantes profeſſionem, & punientes cenſuris ſuperiores ipſam formam relinquentes, ſecundùm alias leges pœnales explicandæ ſunt, vt ceſſante præſumptione, conſtando de veritate receptis habilibus ad religionem talis nullitas profeſſionis & præfatæ pœnę appoſitæ ſaltem in foro conſcientiæ minimè locum habeant.

e *Gloſ. in ca. quæ in Eccleſiarum. de conſtit. Abbas, Felin. & Decius in c. 1. de conſtit. Iaſon in l. nemo poteſt. 2. lect. n. 116. ff. de leg. 1. D. Thom. 2. 2. q. 96. ar. 4.*

Quintò arguitur, iudicialis definitio veritate comperta, lata, neque falſa ſuſpicione, iudice decepto, ſicut valet in foro exteriori, ita valet in foro interiori, quia iudex iudicat autoritate [f] diuina, & traditur in vtroque iure canonico & ciuili, de quo agit Fortunius Garcia; ſed iudex veritate comperta, & certò ſciens, Prælatos non feciſſe exactè informationem alicuius profeſſi habilis aliàs ad profitendum, tulit ſententiam, pro ipſo decernens ipſum non eſſe profeſſum, & à monaſterio aufert ius, quod per profeſsionem habebat circa illum: ergo hoc iudicium in foro animæ habet autoritatem. Nec videtur perſuaſione poſsibile, iudicem exactiſsimè veritatem iuris præfati profeſsi comperta propria ſententia poſſe ipſum iuſtiſsimè à religione abſoluere, ipſum autem profeſſum, ita abſolutum minimè tutum, quoad diuinum iudicium remanere, neque poſſe in ſæculo in foro conſcientiæ ſecurè viuere; ſequeretur enim ex hoc, leges, quibus ſubiicimur, incertas eſſe, quoad animarum tutelas, nullùmque iuſtitiæ miniſtrum tutè à Republica nobis exhibere. Hoc argumentum in ſimili proponunt Soto [g], & Couarruuias ad probandum, quòd legata in minùs ſolemni teſtamento relicta, etiam in animæ iudicio minimè hæredes ſoluere tenentur, etiamſi ſciant certò, fuiſſe voluntatem defuncti, vt prædicta legata ſoluerentur. Et miror certè, quòd Couarruuias tanti faciat hoc argumentum, cùm idemmet Couarru. [h] dicat, quòd licèt ex pacto nudo oriatur obligatio naturalis, ideóque pactum violare peccatum mortale ſit, regulariter tamen ad euitandas tot in Republica contentiones, expenſas, iurgia, & lites, nulla datur ex pacto nudo actio iure ciuili, & iuſtiſsimè ſententia definitiua definit iudex, vt promiſſum pacto nudo non ſoluatur, & paucis interiectis ait, obiter etiam his & pauciſsimis verbis arbitror veram ſenſiſſe rationem illius hactenus indefeſſæ diſputationis, an ex pacto nudo actio iure ciuili, Pontificio & Regio oriatur, & potuiſſem niſi præſens tractatus impediret, eam rationem comprobare, oſtēdens ſæpiſsime aliquid illicitum fieri, & mortali commiſſo crimine, non tamen à iure ciuili, neque canoni

f *Prouer. 8. ad Rom. 13. cap. omnis anima. de cenſib. ca. 1. de maiori. & obedient. l. Iulian. ff. de condict. indebiti. Fortun. in l. veluti. col. 5. ff. de iuſt. & iur.*

g *Sot. & Cou. vbi ſup.*

h *Cou in c. cū in offic. nu. 9. iuxt. fi. de teſt.*

canonico pœna exteriori puniri, aut actione iudiciali reſcindi. Hæc Couarruuias. Ex qua doctrina ad hominem adducta elicitur poſſibile eſſe perſuaſione iudicem in foro exteriori iuſtiſſimè poſſe ſecundùm præfatas conſtitutiones abſoluere ſententia definitiua à religione prædictum nulliter profeſſum. Ipſum tamen à religione abſolutum, & in ſæculo viuentem in ſtatu condemnationis permanere, cùm ſæpiſſimè aliquid illicitum fiat, & mortali commiſſo crimine, quod tamen nec à iure ciuili, neque canonico pœna exteriori punitur, nec actione iudiciali reſcinditur, & ſecundùm ius ciuile, & canonicum ipſi iudices viſis allegatis, & probatis tenentur ſententiam ferre, etiamſi de facto ipſi contrarium probationibus ſciant certò eſſe verũ, prout ipſemet Couarruuias [a] defendit.

a Cou. libr. 1. var. reſol. c. 1.

Nec ex hoc ſequitur leges, quibus ſubiicimur, eſſe incertas quoad animarum tutelas, nullumque iuſtitiæ miniſtrum tutè à Republica nobis exhiberi. Leges enim aliquæ pro bono communi ad euitandas in Republica contentiones iurgia & lites præcipuè fundatæ in præſumptione pro foro tantum exteriori ſunt inſtitutæ, quæ in eo tantùm foro miniſtri iuſtitiæ faciunt executioni mandari, ne Reſpublica inquietetur, & tranquillitate intenta priuetur, obligationem tamen iuris naturalis & gentium minimè intendunt auferre, & ſic eſt opinio doctiſsimorum virorum poſitiuas leges pœnales, & nimium odioſas in foro tantùm exteriori obligare, at in foro conſcientiæ minimè locum habere, vt ita ipſorum rigor aliquo modo leniatur.

Ex dictis colligitur primò illos, qui nullo impedimento eorum, quæ continentur in conſtitutione Sixti V. detenti erant, quando receperunt habitum, & fecerunt profeſsionem, ex ſolo defectu informationum eorum profeſsionem non eſſe irritam, imò ſunt verè profeſsi in foro exteriori, & interiori, & à religione minimè gentium poſſunt retrocedere, etſi aliqui à religione exierunt putantes non eſſe verè profeſſos, & vt tales in tribunalibus fuerunt declarati, & diffinitiuè ſententias contra ſuas religiones obtinuerunt, attendant ad ea, quæ in ſuperioribus cum conſilio doctiſsimorum ſcripſimus, quibus probauimus in hoc ipſos & conſulentes fuiſſe deceptos, & procurent ad ſtatum religionis reduci, ne de illis dicatur illud, Nemo mittens manum ad aratrum & aſpiciens retro, aptus eſt regno Dei, quod à ſumma veritate Chriſto Domino noſtro fuit nobis prædicatum [b].

b Luc. 9.

At quia ſuperiùs dicta aliquibus fortaſsis noua & inaudita videbuntur, licèt ea ex præfatis conſtitutionibus collegerim, & ex eiſdem ea probauerim, operæpretium eſſe duxi conſtitutiones omnes, quæ de hac materia loquuntur, hîc in medium adducere. Licèt enim clauſulæ earum ſint in ſuperioribus inſertæ, quibus meum probaui intentum, magis tamen manifeſtabitur, ſi ipſæ conſtitutiones non per fragmenta, ſed integrè referantur, vt ex antecedentibus & ſequentibus ambiguitas omnis tollatur.

* * *

SANCTISSIMI D. N. Sixti V. conſtitutio contra illegitimos, criminoſos, debitis & ratiociniis obnoxios, ad aliquam religionem tranſire volentes, & contra regulares abſque ſuperiorum licentia de prouincia in prouinciam euntes, ſeu tranſmigrantes.

Sixtus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

CVM de omnibus Eccleſiaſticis ordinibus in ea qua conuenit puritate, & dignitate conſeruandis præcipuam geramus ſollicitudinem, tum verò illud præter cætera cordi eſt nobis, vt à regularium perſonarum congregationibus, quas tanquam Deo dedicatas maximus candor ſanctitaſque decet, cuiuſcunque criminis, aut turpitudinis labes & ſcandali occaſio quàm longiſsimè arceantur, ſiquidem res ipſa nos admonet, quàm indecorum ſit, & ab ea, quæ diuinæ maieſtati, eique conſecratis perſonis debetur reuerentia alienum, ſi eiuſmodi homines, qui propter ſcelera pœnas graues ſibi in ſæculo propoſitas timent, quiue propter immunditiam & peccata, ex quibus orti ſunt notati perpetua ignominia ab omni mundano honore, & à paterna hæreditate repelluntur, iidem omnipotenti Deo tanquam hoſtiæ offerantur, atque ad habitandum in domo, quam decet honor & ſanctitudo inter miniſtros Domini, cui ſeruire regnare eſt ad ſacras functiones quacunque profana præeminentia multò nobiliores, ſine vllo delectu admittantur. Cùm etiam ſecùndum legem Moyſi immundi ab ingreſſu ſanctuarij excluderentur, ac ſacerdos habens maculam panes Deo, ſuo offerre non poſſet, nec accedere ad miniſterium eius, & quod in holocauſtum Domini, aut victimam pacificorum offerebatur, illud immaculatum eſſe deberet, vt acceptabile foret, nec vlla macula eſſet in eo, quòd ſi maculam habuiſſet, nec offerendum, neque acceptabile futurum eſſet.

In Leuitico ſæpe, & 1. Paralip. 23.

Leuit. 21. cap. & d. Leuit. 21. c. & d.

Ne igitur contingat illegitimè genitos, qui vt plurimum parentum vitia, & incontinentiam imitari ſolent, nec pietatis ſtudio, ſed temporalium commodorum intuitu (quia hæreditates maiorum, aut dignitates aliquas conſequi non poſſunt) ad religionem confugiunt, vitam, quam animo à religione aliena ſuſceperunt, ab inſtitutis religioſis alienam, plerumque cum dedecore, & propriæ ſalutis diſpendio ducere, ſuiſque corruptis moribus & malis exemplis quietem, & ſtatum cæterorum Deo famulantium perturbare, aut hac quaſi fæce, & colluuie ipſarum religionum honorē & exiſtimationem lædi, vt denique homines, qui hac ſpe ad filios ſpurios in peccato gignendos eſſent propenſiores, eo magis abſtineant ab huiuſmodi carnis flagitiis, quo ſuæ proli hoc quoq; refugium præcluſum viderint, hac noſtra in perpetuum valitura conſtitutione diſtrictè interdicimus, & prohibemus, ne illegitimi procreati ex inceſtu, aut ex ſacrilegio (quorum ſcilicet parentes conſanguinitate, vel affinitate intra tertium gradum inuicem coniuncti fuerint, vel quorum alteruter parens caſtitatem Deo vouerit) etiam Apoſtolica, Imperiali, vel Regia, aut quauis alia autoritate legitimati, aut natalibus reſtituti, ad aliquam quorumcunque ordinum, etiam Mendicantium, & non Mendicantium fratrum Monachorum, Eremitarum, vel Canonicorũ, aut Clericorum

Quæ de illegitimis traduntur hic ſunt moderata à Greg. XIIII.

regularium congregationum, aut hoſpitalium religionem, nec ad habitum, neque profeſsionem regulares recipi, vel admitti quoquomodo poſsint.

Primum decretũ irritans.

Quòd ſi eorum quiſpiam habitum poſt publicationem præſentis conſtitutionis in futurum receperit, vel profeſsionem poſthac emiſerit, decernimus habitus ſuſceptionem, & profeſſionem ex nunc, prout ex tunc, irritam, nullam, & inualidam, nulliuſque roboris, vel momenti fore, ac nullum exinde, aut ex huiuſmodi voto penitus annullato obligationis vinculum oriri poſſe, quinimo illos habitu regulari, ad quem reaſſumendum perpetuò inhabiles ſunt, quamprimum exui, & ab ipſa religione eiici exterminaríque debere.

Iſtorum illegitimorum irritatur ſuſceptio habitus. Inceſtuoſi & ſacrilegi inhabiles redduntur ad religionem.

Et nihilominus, quicumque ſuperiores tam monaſteriorum, prioratuum, præpoſitarum, domorum, collegiorum, & locorum regularium, quàm etiam præfatorũ ordinum, congregationum, hoſpitalium, & quarumcunq; religionũ Prouinciales, vel Generales quouis nomine nuncupati, qui ex prædictis inceſtu, vel ſacrilegio genitos poſt dictam publicationem ad habitum receperint, vel ad profeſſionem admiſerint, excommunicationis ſententiã eo ipſo incurrant, à qua eorum nemo niſi in mortis articulo cõſtitutus ab alio quàm à Romano Põtifice abſolutionis beneficiũ valeat obtinere.

Tantùm ponitur ſententia excommunicationis Papæ reſeruata contra recipientes ad habitum & profeſſionẽ inceſtuoſos & ſacrilegos.

Sed ne iis, qui in humilitatis ſpiritu Deo & religioni ſeruire, & pœnitentiam agere intra monaſteria, vel domos regulares cupiunt ad ſanctum huiuſmodi propoſitum via penitus præcludatur; Permittimus, vt præfati illegitimi, ex dictis inceſtu, aut ſacrilegio geniti ad habitum conuerſorum, ſeu famulorum in monaſteriis, vel domibus regularibus ſeruientium recipiantur, & in ipſis monaſteriis, ſeu domibus regularibus ad ſeruilia miniſteria, viliora obſequia, humiles functiones, atque abiecta ſeruitia admitti poſſint, ea tamen conditione, vt ad habitum religioſorum, vel ad profeſſionem, quam religioſi emittere ſolent emittendam, nec non ad omnes non modò ſacros, ſed etiam minores ordines, vel ad clericalem characterem, denique ad cuncta Eccleſiaſtica officia, & functiones, & ad aſcendendum ad altiores gradus, ſint eis portæ perpetuò clauſę, & obſeratæ. Quoad reliquos verò non ex inceſtu præfato, neque ſacrilegio, ſed ex quouis alio minùs legitimo toro natos ſpurios, vel naturales etiam, vt præfertur, vel aliàs legitimatos, qui ad meliorem vitæ frugem, religionem ingredi cupiunt, Statuimus, & ordinamus, eos ad religionem admitti non poſſe, aut debere, niſi priùs illorum vita, & moribus diligenter cognitis, & circunſtantiis vniuerſis, quæ circa idoneitatem perſonæ attendendæ erunt, conſideratis, ac de religionis zelo, pietate, integritate, & doctrina fide dignis teſtimoniis, adeò commendati fuerint, adeò bonam indolem & ſpecimen virtutis præ ſe ferant, ac tot meritis eis ſuffragentur, vt defectum natalium ſuppleant, eorúmque receptio vniuerſæ religionis commodo, & vtilitati profutura videatur. Et ſuper hoc ipſo in generali, vel prouinciali capitulo matura deliberatione habita Generalis, vel Prouincialis ſuperioris, ac Diffinitorũ vnanimi conſenſu approbati, & ad habitum regularem admiſſi extiterint, & tamen hi ſic recepti ad gradus, honores, & dignitates ſui ordinis obtinendas perpetuò inhabiles, & illorum incapaces remaneant, niſi cum eis ſuper hoc fuerit à Sede Apoſtolica ſpecialiter diſpenſatum. Si quis autẽ eorum aliàs quàm vt præfertur recipiatur, profeſſio ſimiliter ſit nulla, atque ipſi habitu priuari, & à religione eiici debeant, eorúmque receptores excommunicatione, vt ſupra, innodati ipſo facto exiſtant.

Nota quòd iſtorum illegitimorum non irritatur ſuſceptio habitus ſed tantùm profeſſio.

Secũdum decretũ irritans. Horum illegitimorum profeſſio irritatur; ſed ipſi non redduntur inhabiles ad profitẽdum ſicut inceſtuoſi, & ſacrilegi.

Cæterùm quoniam ſæpe ſe vitia ingerunt, & ſe eſſe virtutes mentiuntur, ac multi decoctores poſt dilapidatam rem familiarem & contractam ingentem vim æris alieni, aut interuerſam alienam pecuniam eorum fidei creditam, vt ratiocinia effugiant: alij poſt furta, latrocinia, rapinas, homicidia, aliáve facinora patrata, etiam banniti, aut damnati, ſeu qui meritas pro ſuis delictis pœnas metuunt, non pia intentione, ſed ad euitandam legum & iudiciorum ſeueritatem, quia tutò in ſæculo viuere non poſſunt, tunc demum quærunt à religione auxilium, quando aliunde illud non ſperant, vnde ſub habitu, & nomine religioſorum animum religioni inimicum, & inueterata vitia retinent, neq; alios, qui ſancta vocatione vocati ſunt, patiuntur tranquillè diuinis obſequiis inſiſtere, in grauem Dei offenſam, religionis opprobrium, & ſcandalum plurimorum, vt iis quoque ſubterfugiis & impunitatis ſpes omnis tollatur, autoritate Apoſtolica, & tenore præſentium, etiam perpetuò ſtatuimus, & ordinamus, iuuenes, aut viros adultos maiores ſexdecim annis non aliter in aliquam religionem recipi poſſe, neq; debere, niſi priùs de eorum parentibus, patria, déq; anteacta vita, & moribus diligenter inquiratur, & ex accurata informatione & fide digna relatione compertum, & exploratum ſit eos, neque aliquorum criminum, qualia ſunt homicidia, furta, latrocinia, vel alia ſimilia, aut grauiora, reos vel ſuſpectos exiſtere, vt propterea damnati ſint, aut ne damnentur formident, neque ingenti ære alieno ſupra vires facultatum ſuarum grauatos, vel reddendis ratiociniis ita obnoxios, vt ex huiuſmodi cauſa lis, vel moleſtia eis iam illata, vel timẽdum ſit, quod inferatur: Niſi denique conſtet, ipſos non humana aliqua ratione, ſed tantùm deuotionis, & pietatis feruore vitam religioſam ſponte, & ex animo elegiſſe, déque his omnibus in generali, vel prouinciali Capitulo plena, & indubitata fide facta, tam ſuperioris Generalis, ſeu Prouincialis, quàm Diffinitorum conſenſu approbati, & ad habitum regularẽ admiſsi fuerint.

Nota ſ. cæterũ. ex quo hanc legem fundari in præſumptione manifeſtatur.

Tantùm in hoc caſu præcipitur forma ſeruari, ſed nõ ſeruata nõ ponitur decretũ irritans.

Omnes autem, & quoſcunque, vt dictũ eſt, criminoſos, vel ſuſpectos, aut æri alieno, vt diximus, vel rationibus reddendis obligatos ad religionẽ perpetuò inhabiles declaramus. Et ſi qui eorũ contra præſentẽ noſtrã conſtitutionem temere admittentur, tã ſuſceptionem habitus, quàm profeſsionem, & inde ſequuta ex nũc, prout ex tũc pari modo irritamus, & annullamus, viribúſque, & effectu carere decernimus, ac iubemus eos, qui ſic de facto recepti erũt, habitu ſpoliari, & à religione expelli, & nihilominus ſi expulſi non fuerint, volumus & pariter declaramus huius ſuſceptionẽ & profeſsionẽ penitus nullã eſſe, & cenſeri, ac propterea attenta nullitate habitus & profeſsionis licere quibuſcũque iudicibus, & Curiis etiã ſæcularibus, ad quos ſeu quas ſpectat contra eos, vt priùs iuris & facti remediis opportunis ex officio, vel ad cuiuſcunque inſtantiam, vel querelam ciuiliter, vel criminaliter, aut mixtim procedere. Quare volumus, vt cuiuſcunque iuuenis, aut viri maioris XVI. annis a ſæculo ad religionẽ tranſeuntis approbatio, admiſsio & receptio in generali; vel prouinciali Capitulo, vt ſupra ordinatum eſt, pro tempore fiant, necnon religioſi ſic recepti nomẽ & cognomẽ, quibus in ſæculo vtebatur, & patria in actis ipſius Capituli deſcribãtur, & notẽtur. Et inſuper quoſcũque religioſos, eorúmq; ſuperiores, qui aliquas perſonas, vt dictũ, eſt inhabiles poſt hanc conſtitutionẽ publicatam receperint, voce actiua & paſsiua, necnõ officiis, gradibus, honoribus, & dignitatibus quibuſcunque per eos obtentis, eo ipſo in perpetuũ priuamus, & tã illis priuatos, quàm ad illa, & alia quæcunque in poſterum obtinẽda perpetuò inhabiles, eorúmque

Hi redduntur inhabiles ad religionem. Tertium decretum irritans.

Iſtorum ſuſceptio ad habitũ irritatur, ſimul & profeſsio.

Nota quòd pœna tantùm hic proponuntur contra ſuperiores recipientes inhabiles, & non contra recipiẽtes habiles.

eorúmque incapaces decernimus & declaramus.

Sed & quia interdum Satanas in Angelum lucis ſe callidè transfigurat, ac perditi quidam & facinoroſi homines, quod ſæpe vidimus, & experti ſumus, inſtigante antiquo pacis & religionis hoſte non veriti ſunt temerario auſu habitum religionum aſſumere ea mēte, vt veluti ſub ouina pelle lupi rapaces, per dolum & inſidias Chriſti fideles incautos & nihil mali à religioſis ſuſpicantibus opprimerent, ſiue vt poſt ſcelera perpetrata, vim faciliorem ad fugam haberent, ſiue vt banniti Curiæ ſęcularis, quæ eos propemodum interceptos perſequebatur, manus effugerent, & contingit aliquando ipſos ſicarios religioſis veſtibus indutos à veris religioſis hac fraude deceptis intra domos regulares hoſpitio receptos fuiſſe. Prohibemus eodem modo, atque interdicimus, ne quis regularis ex vna prouincia ad aliam prouinciam ſui ordinis tranſeundo, etiam in itinere in aliquod monaſterium, domum, vel locum alterius prouinciæ ad habitandum, vel tanquam hoſpes recipi, aut ad modicum tempus diuertere poſſit, niſi à ſuperiore eius loci, vbi reſidet, expreſſam licentiam diſcedendi in ſcriptis obtentam, ſeu literas obedientiæ, vel commendatitias ſecum deferat atque exhibeat, vel niſi cognitus ſit his, ad quos diuerterit, vt de eius perſona nullus omnino dubitationi, aut ſuſpicioni locus relinquatur, &c. Nō obſtātibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, nec nō quorumcumque ordinum, congregationum, hoſpitaliū, & religionum iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, & cōſuetudinibus, priuilegiis quoque, indultis, & literis Apoſtolicis, quorumcunque tenorum exiſtant, per quæ præſentibus non expreſſa, vel totaliter non inſerta effectus præſentis conſtitutionis impediri valeat quomodolibet, vel differri, & de quibus quorūcūque totis tenoribus habēda ſit in his literis mētio ſpecialis. Quæ omnia quatenus eidem conſtitutioni in aliquo aduerſantur, illorum tenores pro expreſſis habentes perpetuò tollimus, annullamus, & abrogamus, ac nolumus cuiquam ſuffragari, aut ſi ſuperioribus & perſonis dictorum ordinum, congregationū, hoſpitaliū, cōmuniter, vel diuiſim ab Apoſtolica ſit Sede indultum, quòd interdici, ſuſpendi, vel excommunicari non poſſint per literas Apoſtolicas, non facientes plenam & expreſſam, ac de verbo ad verbum de indulto huiuſmodi mentionem.

Mandamus verò eaſdem præſentes ad valuas Baſilicæ principis Apoſtolorum de vrbe, ac Cancellariæ Apoſtolicæ de more publicari, & affigi, &c. Datum Romæ apud ſanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſeptimo, ſexto Kal. Decembris, Pontificatus noſtri anno tertio.

Hyppoli. Card. Aldobr. pro dat.

Tho. Thom. Gualterutius.

Regiſtranda apud eundem Thomam Secretarium.

Anno à Natiuitate Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſeptimo, indictione decimaquinta, die verò Veneris vigeſima ſeptima, menſis Nouembris, Pontifi. ſanctiſ. in Chriſto patris, & D. N. D. Sixti diuina prouidentia Papæ V. anno eius tertio retro ſcriptæ literæ Apoſtolicæ affixæ, lectæ, & publicatæ fuerunt in valuis, ſeu portis ſancti Ioannis Lateranenſis, & S. Petri Principis Apoſtolorum de vrbe, nec non Cancellariæ Apoſtolicæ, & aciei Campi Floræ, & per aliquod temporis ſpacium dimiſſæ per nos Ioannem Baptiſtam Bagni, & Octauium Taglietum S. D. N. PP. Curſ.

Alex. Parabiachus Mag. Curſorum.

2. Bulla.

S. D. N. SIXTI DIVINA prouidentia Papæ V.

Super dubiis in priori conſtitutione emergentibus, de admittendis ad habitum, & profeſſionem regularibus.

Declaratio in forma perpetuò valituræ conſtitutionis.

Sixtus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

AD Romanum ſpectat Pontificem ſacrorū Canonum conditorem, quæ per eum ſancita ſunt, ita ſuæ declarationis arbitrio dilucida reddere, vt inde nemini poſſit dubitationis ſcrupulus exoriri, præſertim verò ſalubriter conſulere, vt cùm de regularibus agitur, qui ſe omnino Dei omnipotentis obſequio mancipartit, tollantur ea omnia, quę eorum ſanctum Chriſto piè inſeruiendi inſtitutum quoquo modo valeant perturbare. Sanè poſt editam noſtram conſtitutionem, quæ incipit, Cùm de omnibus Eccleſiaſticis ordinibus, &c. Super modo, & forma recipiendi & admittendi eos, qui ſub religionis iugo Altiſſimo famulari deſiderant, cùm varię ſint exortę dubitationes, & quæſtiones, eæque poſtea ad audientiam noſtram perlatæ. Nos ad tollendam omnem ambiguitatis occaſionem, habita cum venerabilibus fratribus noſtris S. R. E. Cardinalibus congregationis ſuper regularium negotiis, & conſultationibus per nos inſtitutæ matura deliberatione, de illorum conſilio & aſſenſu præſentem noſtram perpetuò valituram declarationis conſtitutionem duximus promulgandam. Cùm itaque inter alia dubitetur, num primò dicta noſtra conſtitutio, vbi de illegitimè genitis loquitur, comprehendat etiam eos, qui poſtea per ſubſequens matrimonium fuerunt legitimati: Nos inhærentes ſacrorum Canonum diſpoſitioni, autoritate Apoſtolica tenore præſentium declaramus, illegitimè natos ex iis parentibus, inter quos tēpore quo ipſi geniti ſunt, matrimonium ritè conſiſtere poterat, ſecuto poſtea matrimonio legitimos effectos ſub dicta conſtitutione minimè comprehendi, ſed eos tam, quoad emittendam profeſſionem, quàm quoad conſequendos gradus, honores, & dignitates ſui ordinis æquo iure cum illis, qui ex matrimonio legitimo & conſtanti nati ſunt, cenſendos eſſe.

Illegitimos verò etiam ex ſoluto & ſoluta, qui antequam noſtra conſtitutio emanaret profeſſi, vigore, ſeu prætexto priuilegiorum, aut indultorum Apoſtolicorum, cuiuis ordini, religioni, monaſterio, aut cōgregationi, eorúmve ſuperioribus in genere, vel in ſpecie conceſſorum eo ipſo per ingreſſum religionis, vel per eoſdem ſuperiores, ſiue alios quoſlibet etiam Sedis Apoſtolicæ de latere Legatos, aut alios officiales, vel miniſtros, quauis præeminētia, vel autoritate, etiam Apoſtolica fungentes, aut facultate ſuffultos legitimati, aut ad gradus, honores & dignitates habilitati, ſeu reintegrati, & illis aliàs perfuncti ſunt. Volumus poſt hanc, non obſtātibus quibuſcunque, tam antiquis priuilegiis, aut literis Apoſtolicis, quàm aliis indultis, ſeu declarationibus, etiamſi illa per nos poſt dictam conſtitutionem nouiſſimè edita fuiſſe aſſerantur, honores, gradus, aut dignitates huiuſmodi obtinere non poſſe, ac diſpēſationes & legitimationes quaſcunq; eis *Hæc eſt derogatum per Gregorium XIII.*

Digitized by Google

nullatenus ſuffragari, niſi ſpecialiter, & nominatim cum eorum ſingulis fuerit ſuper natalium defectu ad honores, gradus, & dignitates obtinendas ante, vel poſt ingreſſum religionis per Rom. Pontificem immediatè, vel de eius ſpeciali mandato diſpenſatum, déque diſpenſatione, ſeu mandato per literas Apoſtolicas, ſeu in forma breuis, vel ſaltem per patentes literas Cardinalis protectoris de ipſius Roma. Pontificis voluntate fidem facientes legitimè conſtiterit.

Hoc eſt derogatum per Gregoriũ XIIII.

Eos pariter, qui tempore publicationis noſtræ conſtitutionis in ſuis religionibus, ſine huiuſmodi ſpeciali Rom. Pontificis diſpenſatione officia, honores, & dignitates habebant ad vitam, eo ipſo ab illis amotos, & abſolutos harum ſerie declaramus. Ad tempus autem illa obtinentes permittimus in ſua adminiſtratione vſque ad finem ſui temporis conſeruari: ita tamen, vt in poſterum, nec tempus ordinarium eis prorogari, aut extendi, neque ipſi ad alias non modò ſimiles, verùm etiam, neque ad inferiores, aut altiores & maiores dignitates, honores, gradus, aſcendere poſſint, perinde ac ſi idipſum in præfata noſtra conſtitutione ab initio expreſſum fuiſſet.

Ne tamen huiuſmodi religioſi in liberalium artium, ac præſertim ſacræ Theologiæ ſtudiis, & religioſis profectibus ſegniores fiant, atque eorundem pia ſtudia refrigeſcant, eos noſſe volumus, quòd ſi ipſorum quiſpiam eximia doctrina vitæque, & morum ſanctitate excellere reperietur, déque eorum probitate & præclaris meritis ordinum protectores eam apud nos fidem fecerint, vt non immeritò ſperari queat, eorum doctrinam & operam ipſi ordini & ſanctæ Dei Eccleſiæ viui & commodo futuram, tunc demum indulgentiam & benignitatem noſtram facilè experientur.

Hæ duæ declarationes de illegitimis iã non ſunt neceſſari cùm Grego. XIIII. reuocauerit quoad hoc cõſtitutionem Sixti V. primam.

Quoniam verò à multis quæſitum eſt ſub nomine bonorum, graduum, & dignitatum à quibus illegitimi penitus excluduntur, quid potiſſimum ſit intelligendum. Declaramus hac in re, de qua nunc agitur, appellatione dignitatum, honorum, graduũ, debere intelligi Præpoſitatus, Abbatiatus, Prioratus, Guardianatus, Cuſtodiatus, Prouincialium, ac Generalium ſuperiorum officia, & alia his ſimilia cum honore & ſuperioritate coniuncta.

Ab officiis autem oneris, veluti lectoris, confeſſarij, ſtudiorum, & ſacræ Theologiæ Magiſtri, Regẽtis, prædicatoris verbi Dei, & cæteris huiuſmodi, imò etiam à voce actiua à ſacris ordinibus ſuſcipiendis, ipſorúmque miniſterio ipſos illegitimos, dummodo ex ſacrilegio, vel inceſtu geniti non ſint, nequaquam arcemus.

Cùm verò in quibuſdam religionibus capitula prouincialia, aut nunquam, aut non quotannis, ſed rariùs celebrantur: quædam etiam monaſteria, aut domus huiuſmodi in remotiſſimis regionibus hæreticorum, aut infidelium tyrannidi finitimis ſita ſint, ne ij, quos extra capitula ad habitum, vel profeſſionem regulares admitti prohibuimus, tempus celebrandis capitulis præfixum nimis diu expectare, aut ad ea cum maximo incommodo accedere cogantur, concedimus, & indulgemus.

Vt in qualibet prouincia ſaltem duo, vel, ſi commodè fieri poterit, tria, aut plura monaſteria, ſeu domus regulares deputentur, quarum, ſeu quorum ſuperiores infra annum ſaltem ad inquiſitionem ſuper Nouitiis faciendam, & ad ipſos religioſos iuxta formam præfatæ conſtitutionis recipiendos, & ad alia, quæ in ipſa conſtitutione continentur, peragenda inſimul congregentur.

Quòd ſi paucitas, aut nimia diſtantia monaſteriorum, ne id quidem patiatur, ſaltem tribus ex antiquioribus patribus vnius monaſterij, aut domus eius prouinciæ huiuſmodi facultas & autoritas per Capitulum generale, ſcilicet, monachorum, vel prouinciale Mendicantium, & reliquorum regularium eius ordinis demandetur.

Verùm in iis monaſteriis, domibus, & locis regularibus, quæ aut nondum in congregationes redacta, aut aliàs nulli prouinciæ ſubiecta ſunt, ſtatuimus, vt trina Capitula cõuentualia tribus diſtinctis, cum interuallo ſaltem decem dierum, vicibus celebrata, eandem in recipiendis nouitiis per trinas huiuſmodi diſtinctas vices approbatis, habeant autoritatem, quæ per noſtram conſtitutionem Capitulis prouincialibus eſt attributa.

Neque verò ſi in generalibus vel prouincialibus Capitulis aliqui vocales deſint, nec ſi à Diffinitorum conſenſu aliquis diſcrepauerit, idcirco receptio religioſorum retardari, impediri, aut impugnari debebit, ſed ſatis eſſe volumus, ſi vocalium & ſuffragiorum numerus legitimus à iure, vel per cuiuſcunque ordinis ſtatuta præfinitus interuenerit. Et quod de Capitulo prouinciali, aut generali dictum eſt, idem iuris ſtatuimus, ſi quæ religiones non capitulorum, ſed congregationum, aut dietarum, vel alio quouis nomine vti reperiantur.

Quod autem pertinet ad profeſsionem tam illegitimorum, quàm eorum, qui poſt XVI. ætatis annum expletum regularem habitum ſuſceperunt, quia tunc demum verè, & propriè religioſi effici dicuntur cùm profeſsionem emittunt. Declaramus eos, qui ante prædictam noſtram conſtitutionem habitum ſuſceperint, & poſt ipſius promulgationẽ cupiunt profiteri, non aliàs ad profeſsionem admittendos eſſe, quàm facta inquiſitione, & ſeruata forma in ipſa conſtitutione præſcripta, & eorum, qui poſt dictam promulgationem etiam ignoranter, non habita dicta inquiſitione, & non ſeruata forma, ad profeſsionem admiſsi fuerint, profeſsionẽ nullius eſſe roboris & momenti. In oblatis autem & conuerſis profeſsionem emittentibus ſatis erit, ſi quoad mores, & ſtatum perſonarum ipſa inquiſitio fiat.

Sed cùm eadem ratio vigeat in tacita profeſsione emittenda, quæ militat in expreſſa, ſtatuimus, quòd in quibuſuis ordinibus, & religionibus, neque etiam tacita profeſsio quorumcunque religioſorũ induci poſsit, nec inducta intelligatur, niſi in receptione conſtitutionis forma ſeruata fuerit.

Si quis verò ante editam noſtram conſtitutionem iam tacitè profeſſus, expreſsè cupiat profiteri, vel ſi quis apoſtata ad ſuam religionem redire voluerit, inquiſitio & forma præſcripta non erit neceſſaria, niſi vel de moribus, ſtatu & qualitate perſonæ, vel de validitate ipſius tacitæ profeſsionis dubitatio aliqua oritur.

Ij autem, qui in locis à ſua patria longiſsimè remotis degentes, vel quorum patria ab hæreticis vel infidelibus miſerè oppreſſa detinetur, voluerint ſe diuinis obſequiis ſub regulari habitu dicare, vt in hoc quoque Sedis Apoſtolicæ benignitas eluceſcat, quæ cunctos mortales, præſertim verò exteros, ex longinquis religionibus ad eam aſsiduè confluentes materno ſinu libenter amplectitur, Sancimus exteros huiuſmodi & aduenas, quamuis non liquidò conſtet de iis omnibus, quæ in conſtitutione noſtra requiruntur, tamen ſi diligentia adhibita nihil appareat, quod eos impediat, habiles reputandos eſſe.

Quòd ſi quis ante, vel poſt conſtitutionem ipſam profeſſus ad ſacros ordines, vel ad honores, gradus & di-

Digitized by Google

& dignitates promotus exiſtat, & poſtmodum in ... natalium defectum aut criminum in dicta conſtitutione noſtra expreſſorum notam, quæ priùs ignorabatur, detegi cõtigerit, Decernimus eum ſtatim poſt huiuſmodi defectus notitiam habitam, nõ aliàs quàm iuxta formam ipſius conſtitutionis ad honores, gradus, & dignitates, aut ad executionem ſacrorum ordinum admitti debere.

Contra criminoſos verò, quorum profeſſio eadẽ conſtitutione noſtra irrita declaratur, ac propterea iudicibus, & curiis ſecularibus procedendi facultas conceditur, tunc demum id locum habere volumus, & non aliter, cùm actis publicis conſtiterit, ipſos iudices, & curiam ſecularem ante ſuſceptionem habitus de ipſo crimine aduersùs eos accuſationem ſuſcepiſſe, vel inquiſitionem inſtituiſſe.

Cæterùm quæ à nobis circa religioſos viros in præfata conſtitutione ſancita ſunt, ea nequaquam volumus ad Moniales nunc extendi.

Poſtremò dum interdicimus ne quis regularis alterius prouinciæ intra aliquod monaſterium, domum vel locum alienæ prouinciæ, etiam tanquam hoſpes, & ad modicũ tempus recipi poſſit, niſi à ſuperiore loci, vbi reſidebat, & à quo diſceſſit, licentiam expreſſam in ſcriptis exhibuerit, vel niſi ſatis cognitus ſit, id obſeruari volumus, non ſolùm in religioſis itinerantibus de vna in aliam prouinciam, ſed in iis quoque, qui proficiſcuntur de vno in aliud eiuſdem prouinciæ monaſterium, tam ſui quàm alterius ordinis. Quòd ſi dicerent ſe ad Apoſtolicam Sedem confugere ob grauamina à ſuis ſuperioribus ſibi illata, & ideo ab ipſis ſuperioribus licentiam, & literas obtinere non potuiſſe, non propterea vllo modo recipi valeant niſi fide dignorum teſtimonio de petita ab eis licentia, & per ſuos ſuperiores denegata conſtiterit.

In alma verò vrbe noſtra, religioſi aduenæ & peregrini de grauaminibus ſibi illatis conquerentes nullibi ſine huiuſmodi literis, aut licentia recipiendi erunt, niſi priùs ad congregationem dictorum Cardinalium ſuper negotiis regularium à nobis deputatorum, vel ad ſuos protectores remittantur, vbi ipſis auditis pro rerum & perſonarũ qualitate quid agendum ſit ſtatuetur.

Reliqua autẽ in priori noſtra conſtitutione contenta, quæ in præſentibus literis non declarantur, volumus perpetuò firma & valida, & in ſuo robore permanere, ac ab omnibus, ad quos ſpectat, inuiolabiliter obſeruari.

Et ſi quid à nobis alicui ordini, aut religioni, præter, aut contra præfatæ conſtitutionis formam poſt illius editionem circa recipień. extra Capitula nouitios, aut aliàs indultum, aut conceſſum fuit, id omne ac deſuper confectas literas prorſus reuocamus, & annullamus, ac ad terminos præſentis conſtitutionis reducimus, & aliàs nemini volumus ſuffragari.

Decernentes ſic in præmiſſis vniuerſis, & ſingulis per quoſcunque iudices ordinarios, & delegatos, etiam cauſarum ſacri Palatij Apoſtolici Auditores, ac S. R. E. Cardinales ſublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi & interpretandi facultate in quauis cauſa & inſtantia vbique iudicari & diffiniri debere. Necnon irritum & inane ſi ſecùs ſuper his à quoquam quauis autoritate, ſcienter vel ignoranter, contigerit attentari. Non obſtantibus præfatis, & aliis conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis, necnon quorumcunque ordinum, tam Mendicantium, quàm non Mendicãtium, religionum, monaſteriorum etiam eorum, quæ ordinum capita dicuntur. Prioratuum, domorum, & quorumuis regularium locorum iuramento confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, conſuetudinibus, ſtabilimentis, vſibus & naturis quantocunq; tempore obſeruatis, necnon fũdationibus eorundẽ, aliis quoq; priuilegiis, indultis, exẽptionibus, & literis Apoſtolicis illis omnibus, ipſorúmq; ſuperioribus Generalibus, vel Prouincialibus, Conuentibus, Capitulis, Fratribus, & perſonis per quoſcunque Rom. Pont. prædeceſſores noſtros ac noſmetipſos, etiam poſt primã dictæ noſtræ conſtitutionis publicationẽ, & præfatam Sedem etiam per modum ſtatuti perpetui, ac initi & ſtipulati contractus, ſeu quaſi, nec non motu, ſcientia & poteſtatis plenitudine ſimilibus, ac etiam conſideratione, intuitu, contemplatione, vel ad inſtantiam Imperatoris, Regum, Ducum, aliorúmque Principum, ſanctæque R. E. Cardinalium, ac de eorum conſilio & aſſenſu, etiam conſiſtorialiter habito, quomodocunque, ac ſub quibuſuis tenoribus & formis, necnon cum quibuſuis reſtrictiuis, præſeruatiuis, annullatiuis, derogatoriarum derogatoriis, aliiſque efficacioribus, efficaciſſimis, & inſolitis clauſulis, necnon irritantibus, & aliis decretis quomodocunq; conceſſis, confirmatis, & etiã iteratis vicibus extenſis, & moderatis, etiamſi in eis ac ſtatutis, ſtabilimentis, & fundationibus præfatis caueatur expreſsè, quòd nunquam eorum priuilegia, & indulta reuocata, vel moderata, aut immutata intelligantur, nec illis in toto vel in parte derogatum cenſeatur per quaſcunque literas, etiam derogatoriarum derogatorias, ac alias fortiores & efficaciores clauſulas in ſe continentes, niſi illorum, ac etiam certarum ſpecialium literarum Apoſtolicarum inde confectarum vere, nõ autem per clauſulas generales, vel ſpeciales idem importantes inſerto tenore, ac de ſimili Cardinalium conſilio, quódque ſemper in huiuſmodi derogationibus, & aliis diſpoſitionibus cenſeatur appoſita clauſula, quòd tunc demum nec aliter, nec alio modo effectum ſortiantur, cùm ſuperiorum Capitulorum & conuentuum præfatorum ad id accedat aſſenſus, quodque derogationes, & aliæ diſpoſitiones huiuſmodi aliter effectum non habeant, niſi conſiſtorialiter factæ, & per trinas diſtinctas literas earundem tenorem continentes tribus diſtinctis vicibus ſuperioribus capitulis & conuentibus præfatis fuerint intimatæ, eorúmque pariter ad id expreſſus accedat aſſenſus; aliter verò factæ viribus & effectu omnino careant, ac ſuperiores, Capitula, conuentus, & aliæ perſonæ præfatæ ad parendum illis & decretis deſuper proceſſibus, eorúmq; executoribus & ſubexecutoribus, ac ipſorum mandatis & monitionibus minimè teneantur, ſed literarum huiuſmodi executionem omnino impedire, nec ratione reſiſtentiæ cenſuris Eccleſiaſticis, etiam per ipſos executores, vel ſubexecutores latis innodari poſſint. Quibus omnibus etiam ſi aliàs de eis eorúmq; totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica, expreſſa, & indiuida, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes mentio, ſeu quæuis alia expreſsio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ad hoc ſeruanda foret, tenores huiuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum infererentur, præſentibus pro ſufficienter expreſsis & inſertis habentes, harum ſerie ſpecialiter & expreſſè derogamus, & quatenus effectum præſentiũ quoquo modo impedire, vel retardare, vel illis obeſſe poſſent, ea omnino tollimus & abrogamus, cæteriſque contrariis quibuſcunque. Vt autem præſentes literæ omnibus plenius innoteſcant, mandamus illas ad valuas Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Vrbe, & in Cancellaria Apoſt. nec non acie Campi Floræ publicari, eorun-

Digitized by Google

corúmque exempla de more affigi. Volumúſque & decernimus, vt ipſarum præſentium exempla etiam impreſſa, manúque Notarij publici, & ſigillo Prælati Eccleſiaſtici, aut illius curiæ obſignatum eandem vbique locorum fidem faciant, quam ipſæ præſentes facerent, ſi eſſent exhibitæ vel oſtenſæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtrarum declarationum, voluntatum, permiſsionis, conceſsionis, indulti, ſtatuti, ſanctionis, decretorum, derogationis, ſublationis, & abrogationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorũ eius ſe nouerit incurſurum. Dat. Romæ in monte Quirinali, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo octuageſimo octauo, xij. Kalen. Nouembris, Pontificatus noſtri anno quarto.

E. Card. Prodat.

Ioan. Aug. Papius.

Regiſtrata apud Ioan. Angelum Secretarium.

S. de Vrſinis.

Anno à Natiuitate Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo octauo, indictione prima, die verò ſeptima mẽſis Nouembris, Pontificatus ſanctiſ. in Chriſto Patris, & D.N. D. Sixti diuina prouidentia Papæ V. anno quarto. Retroſcriptæ literæ Apoſtolicæ affixæ & publicatæ fuerunt in valuis Baſilicarum ſancti Ioannis Lateran. & ſancti Petri Principis Apoſtolorum de Vrbe, nec non Cãcellariæ Apoſtolicæ & aciei Campi Floræ, vt moris eſt, per nos Ioan. Baptiſtã Bagni, & Octauium Tagliettum S. D. N. PP. Curſ.

Alex. Parabiachus Mag. Curſ.

MODERATIO CONSTITVtionum Sixti V. fœlicis recordationis, contra illegitimos regularium, facta à S. D. N. Gregorio Papa XIIII.

Gregorius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Circunſpecta Romani Pontificis prouidentia, ea quæ rationabilibus cauſis autoritate Apoſtolica ſancita fuerunt, ipſa rerum experientia ſuadente, & aliis interdum non minùs iuſtis cauſis moderatur, & immutatur, prout in Domino conſpicit ſalubriter expedire. Sanè licèt aliàs fœlicis recordationis Sixtus PP. V. prędeceſſor noſter nonnulla circa qualitates, modum, & formam admittendi religioſos ad quoſcunque ordines ſalubriter ſtatuerit, prout in duabus deſuper prima videlicet ſub datum VI. Kal. Decemb. anno 3. & altera ſub datum XII. Kal. Nouemb. anno 4. ſui Pontificatus editis conſtitutionibus latiùs continetur, quia tamen vſu comprobatum eſt, multa inuenta fuiſſe impedimenta, propter quæ ea quæ in præmiſſis ſtatuta fuerunt, executioni minimè mandari poterunt. Vnde quamplures literis & pietate inſignes viri à ſancto propoſito regularem ducendi vitam abducti, ac impediti, atque etiam alij diu cum magna eorum laude in religione verſati ab illius dignitatibus, honoribus, prælaturis cum non modico religionis & ordinum huiuſmodi detrimento repulſi, & inhabiles penitus redditi fuerint. Nos igitur ea quæ docuit experientia, ſalubriter fuiſſe conſtituta confirmare, quæ verò moderatione aliqua indigere moderari volentes, ac dictarum cõſtitutionum, & inde ſequutorum quoruncumque tenores etiam veriores præſentibus pro expreſſis habentes, vitam cum venerabilibus fratribus noſtris S. R. E. Cardinalibus ſuper negotiis & conſtitutionibus regularium deputatis matura deliberatione de eorundem conſilio prædictas conſtitutiones in ea parte cauetur. Ne illegitimi ex certo inibi expreſſo damnato toro, vel cõplexu ad quancumque religionem, neque ad habitum, aut profeſſionem regulares, ſed tantùm ad habitum cõuerſorum, aut famulorum in monaſteriis, aliiſque locis regularibus ſeruientium admittantur, & ſi poſt dictam conſtitutionem profeſſionem emitterent, voluit eam nullius eſſe momenti. Et in altera parte, in qua illegitimè genitos, etiam ante ipſas conſtitutiones profeſſos, vigore priuilegiorum, aut indultorum Apoſtolicorũ, cuius ordini, religioni, monaſterio, aut congregationi, corúmque ſuperioribus in genere, vel in ſpecie conceſſorum, etiam ipſi per ingreſſum religionis, vel per eoſdem ſuperiores legitimatos, ſeu ad gradus, honores, & dignitates habilitatos, ſeu integratos ab honoribus, gradibus, & dignitatibus quibuſcunque tam antiquis, quàm aliis, priuilegiis, literis Apoſtolicis, indultis, aut declarationibus non obſtantibus excludi, atque diſpenſationes quaſcunque, aut legitimationes non ſuffragari, nec in futurum cum his, niſi à Sede Apoſt. priuilegiis quibuſcunque non obſtantibus diſpenſari poſſe voluit autoritate Apoſt. tenore præſentium ad terminos iuris reducimus, & moderamur, ac omnes diſpẽſationes, & habilitationes vigore priuilegiorum, aut indultorum Apoſtolicorum, cuius ordini, religioni, monaſterio, aut congregationi corúmve ſuperioribus, in genere, vel in ſpecie, vt perfertur, conceſſorum, quæ tempore conſtitutionum huiuſmodi vſu recepta, & non ſub illis, & aliis reuocationibus comprehenſa erunt, per quoſcunque eorum ſuperiores factas in priſtinum ſtatum, & validitatem, in quibus ante ipſas conſtitutiones exiſtebãt, reſtituimus, & reintegramus, volentes iiſdem conſtitutionibus non obſtantibus eos qui quouis modo illegitimè procreati fuerint ad habitum, & profeſſionem regulares admitti poſſe, quemadmodum admitti poterant, ſi ſupradictæ conſtitutiones editæ non fuiſſent, ita tamen vt cùm de recipiendis quomodocunque illegitimè natis ad habitum, & profeſſionem ordinum quorumcunque agetur, ij ad quos huiuſmodi receptio ſpectat præter alia, ex quibus ex dictarum conſtitutionum præcepto circa quoſcunque etiam legitimos, diſquirere debent, diligenter vitam eorum, & mores inquirant, & ita demum recipiant, ſi tamen bonam indolem, & virtutis ſpecimen præſeferant, ac tot eis merita ſuffragentur, vt natalium ſuppleant defectum, corúmque receptio religionis commodo & vtilitati profutura videatur. Et ſuper hoc ipſo ij ad quos (vt dictum eſt) pertinet huiuſmodi receptio, matura deliberatione habita ita cenſuerint, & iudicauerint, dummodò tamen filius illegitimus in religione, in qua pater ſiue ante, ſiue poſt natiuitatem dicti filij profeſſus fuerit, ipſo patre viuente non admittatur, quod expreſſè prohibemus. Volumus quoque, ac ſtatuimus licere Generali, aut Prouinciali ſingulorum ordinum, aut congregationum, aut hoſpitalium, ad quos dicta diſpenſatio ſpectat, iuxta tenorem priuilegiorum & indultorum Apoſtolicorum eis conceſſorum, quæ dummodo vſu recepta, nec aliàs ſub vllis reuocationibus comprehenſa ſint, vt præfertur in hac parte reualidamus cum illegitimis, quos aliàs dictus Generalis, aut Prouincialis, eum Generali, Prouinciali,

Digitized by Google

ciali, ſeu intermedio Capitulo, & non aliàs ſuffragantibus meritis dignos iudicauerint ad honores, gradus, & dignitates obtinendas, diſpenſare, ac diſpenſationes huiuſmodi pro tempore ita factas, & inde ſequuta quæcunque, vt antea valere & tenere, perinde, ac ſi ſupradictæ conſtitutiones non emanaſſent. Cæterùm cùm acceperimus nonnullarum religionem, & ordinum, præſertim monachalium monaſteria ita inſtituta eſſe, vt in eis perpetua quidem filiatio cõſtituatur, ideóque receptio nouitiorum in vnoquoque monaſterio ad ſuperiorem Prælatum, & Capitulum eiuſdem monaſterij tantùm pertineat, quæ etiam monaſteria, vt plurimum inter ſe longè diſtant, nec generalia prouincialia, aut intermedia Capitula, niſi perrarò celebrare ſolét: ideo ſtatuimus, vt ſuperiores illorum monaſteriorum de conſenſu ſui Capituli, præhabita ſimul cum his, de quibus in vnaquaque religione / aut monaſterio, iuxta eius conſtitutiones, recipiendus interrogari ſolet, aliqua informatione ſuper his, quæ in dictis conſtitutionibus continentur, ad receptionem huiuſmodi procedere valeant, dummodo tamen antequam ad profeſſionem admittatur, plenaria, & eo modo, prout in dictis conſtitutionibus habetur, inquiſitio fiat, vt poſtea ab eis à quibus examinari ſolent, diligenter examinentur, & approbentur, & demòm in dicto Capitulo eoram ſuperiore referantur, volentes quòd ſuperiores præcelebrandi Capitula cum tribus, aut quatuor ad id congregatione, per vota ſecreta, deputatis ſeruatis eorum regularibus inſtitutis, ac ſupradictis omnibus eandem in recipiendis nouitiis habeant autoritatem, quæ per dictas conſtitutiones prouincialibus Capitulis eſt attributa, decernentes ſic, & non aliàs per quoſcunque iudices, & commiſſarios, quauis autoritate fungentes, etiam Romanæ Curiæ Cardinales, & cauſarum palatij Apoſtolici auditores ſublata eis, & eorum cuilibet, quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & autoritate vbique iudicari, & diffiniri debere, irritum quoque & inane quidquid ſecùs ſuper his à quoquam quauis autoritate, ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtantibus præmiſſis, ac quibuſuis aliis conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, cæteriſque contrariis quibuſcunque. Volumus autem quòd præſentium tranſumptis, etiam impreſſis manu alicuius Notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo alicuius prælati, vel perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ obſignatis eadem prorſus fides in iudicio, & extra illud adhibeatur, quæ eiſdem præſentibus adhiberetur ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Nulli ergo omnino hominũm liceat hanc paginam noſtræ reductionis, moderationis, reintegrationis, prohibitionis, reualidationis, ſtatutorum, voluntatum, & decreti infringere, vel ei auſu temerario contraire; ſi quis hoc attentare præſumpſerit indignationem Omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum eius nouerit incurſurum. Datum Romæ apud ſanctum Petrum. Anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo nonageſimo, Idus Martij, Pontificatus noſtri anno primo.

Clemens P P. VIII. ad perpetuam rei memoriam.

ALtiſſimæ paupertatis via, quæ ducit ad vitam, quam Domini veſtigiis illuſtratam Seraphicus ille B. Franciſcus diuino ſpiritu ductus ſecutus eſt, cupiẽtibus illam ingredi Apoſtolicæ Sedis prouidentia circunſpecta debito conſueuit adeſſe præſidio. Dudum ſiquidem f. recor. Sixtus P P. V. prædeceſſor noſter perpetuò ſtatuit & ordinauit iuuenes in aliquam religionem recipi non poſſe, nec debere, niſi prius de eorum parentibus, patria, & anteacta vita & moribus diligenter inquiratur, ac compertum ſit eos deuotionis, & pietatis feruore vitam religioſam ſponte, & ex animo elegiſſe, & de iis in generalibus vel prouincialibus Capitulis plena & indubitata fides fieri debeat, prout in literis dicti prædeceſſoris ſexto Kalendas Decembris, Pontificatus ſui anno tertio, confectis plenius continetur; cùm autem, ſicut accepimus, prædicta Capitula, non niſi ſexennij vel triennij ſpacio celebrari ſoleant, animaduertentes tanti temporis mora poſſe pias profiteri volentium mentes tepeſieri, & à tanto propoſito adimplendo forſan etiam abſtrahi, nos ad ea remouenda, quæ religioſorum eorum propoſitum impedire quoquo modo poſſint, intenti, harum ſerie in Hiſpaniis tantùm cõcedimus Miniſtro & Commiſſario generalibus, ac etiam Miniſtris prouincialibus dicti ordinis fratrũ Minorum de Obſeruantia nuncupatorum, quòd extra Capitulum quocunque tempore poſſint, & valeant recipere iuuenes ad habitum de conſenſu quatuor Diffinitorum, vel de conſenſu quatuor fratrum ex antiquioribus illius domus, in quam iuuenes recipiendi ſint. Concedimus quoque quòd ipſi coram Notario, vel fratres per eos ad hoc deputari poſſint, ac debeant ad inquiſitionem huiuſmodi faciendam vocare teſtes, & ab eis recipere iuramentum, quod ſi à prædictis ſuperioribus dicti ordinis, ac fratribus per ſuperiores, vt præfertur, deputatis in præmiſsis contra factum fuerit, voce actiua, & paſsiua, necnon officiis gradibus, & honoribus, & dignitatibus quibuſcunque per eos obtentis eo ipſo in perpetuum priuati & tam ad illa, quàm ad alia, quæcunque in poſterum obtinenda perpetuò inhabiles, & incapaces, ac excommunicationis ſententia innodati ipſo facto exiſtant, decernentes ſuſceptionem habitus, & profeſsionem ac inde ſequenda quæcunque valere, perinde, ac ſi iuxta tenorem dictæ conſtitutionis facta fuiſſent. Non obſtantibus dicta & altera illius declaratoria, feli. recor. Sixti V. conſtitutionibus, necnon moderatione feli. recor. Gregor. XIIII. prædeceſſorum noſtrorum, quas in omnibus aliis ſub pœnis in illis contentis obſeruari prorſus volumus, & mandamus, ac quibuſcunque aliis in contrarium facientibus. Cæterùm quia difficile foret præſentes literas ad ſingula quoque loca vbi neceſſe fuerit, deferri, volumus, & ſimiliter autoritate Apoſtolica decernimus, quòd præſentium tranſumptis, etiam impreſsis, & manu Miniſtri, ſeu Commiſſarij vel Procuratoris Generalium dicti ordinis ſuſcriptis, de eorum ſigillo obſignatis eadem fides prorſus adhibeatur, quæ præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Datum Romæ apud ſanctum Petrum ſub annulo Piſcatoris die 14. Aprilis M. D. XCII. Pontificatus noſtri anno primo.

M. Veſtrius Barbianus.

F. Ferdinandus Gemener; Procurator generalis ordinis.

Romæ apud Paulum Baldum impreſſorem cameralem. 1592.

Sequi

Digitized by Google

Sequitur Bulla conceſſa à S. D. N. Clemente VIII. Papa, illuſtri monaſterio ſancti Stephani Salmanticenſis ordinis Prædicatorum, qua conceſſione fruuntur aliæ religiones Mendicantes in domibus, vbi adeſt Magiſter ſtudentium, cùm omnia conceſſa vni domui ordinum Mendicãtium cenſeantur totis ipſis ordinibus indulta, prout probatum eſt in ſuperioribus, quæſtione X.

Clemens P. VIII. ad perpetuam rei memoriam. In his quæ ad religionum propagationem ſpectant, autoritatis noſtræ partes libenter interponimus, prout in Domino ſalubriter conſpicimus expedire, aliàs ſiquidem fe.re. Sixtus Papa V. prædeceſſor noſter, iuſtis tunc ſuadentibus rationibus ductus, ſua perpetuò valitura conſtitutione, quæ incipit, *Cùm de omnibus Eccleſiaſticis ordinibus*, ſub dat. ſexto Kal. Decemb. Pontificatus ſui anno tertio, emanata, inter alia ſtatuit & ordinauit, vt iuuenes decimum ſextum ætatis ſuæ annum excedentes aliquam religionem ingredi volentes, non priùs ad habitum recipi, & ad profeſsionem admitti poſſent, quàm de eorum anteactæ vitæ, ac morum honeſtate, ac de legitimis natalibus, aliiſq; eorum qualitatibus, tunc expreſsis iuridicè, ita inſtrumenta deſuper formanda, coram teſtibus, & notario, ad Capitula generalia, vel prouincialia, in quibus per Diffinitores Capituli approbarentur, deferri deberent conſtitiſſet, prout in eadem conſtitutione latiùs continetur. Quæ cùm difficillimè adimpleri poſſe experientia poſtmodum compertum extitiſſet, eandem conſtitutionem Sixti prædeceſſoris fe. re. Greg. P. XIIII. & prædeceſſor noſter moderatus fuit, vt huiuſmodi receptiones & approbationes per Priores quatuor domorum fierent, ita vt qui ad religionem admitti vellent, ad quatuor eiuſdem religionis, quam elegiſſent, domos accederent, & ab earundem Prioribus approbationem deferrent, vt in aliqua ipſarum domorum recipi poſſent. Denique Sixtus V. ordini fratrum Minorum conceſſit, vt huiuſmodi recipiendorum approbationes per quatuor fratres ex antiquioribus eiuſdem domus, in qua habitum peterent à Diffinitoribus nominatos fieri poſſent, ipſique quatuor antiquiores nominati ad inquiſitionem faciendam procedere, ac ad hunc effectum teſtes vocare, & ab eis iuramentum recipere coram tabellione, & alia requiſita facere valerent, prout in diuerſis eorundem prædeceſſorum literis pleniùs continetur. Cùm autem, ſicut pro parte dilectorum filiorum, Prioris, & Conuentus domus S. Stephani Salmantini ordinis fratrum Prædicatorum, nobis expoſitum fuit, eidem Priori, & Conuentui, per dictum Sixtum prædeceſſorem, ad petitionem & ſupplicationem bo. me. Antonij tituli ſanctorum Ioannis, & Pauli Presbyteri, Cardinalis Carrafæ nuncupati, viuæ vocis oraculo indultum fuerit, vt inſtrumenta per tabellionem coram teſtibus facta ſuper qualitatibus iuuenum in dictum conuentum ad habitum recipi petentium, per Priorem, ſeu Præſidentem, ac ſubpriorem, magiſtrum nouitiorum, & magiſtrum ſtudẽtium, eiuſdem domus iuridicè approbari, vel reprobari deberent. Cùmque huiuſmodi receptionis forma facilior, & commodior exiſtat, quàm aliæ ſupradictæ, nihilominus hanc etiam multa incommoda pati compertum eſt, multoſque à religionis ingreſſu, diuerſis rationibus propterea arceri, atque à propoſito abduci, & ea de cauſa religioſorum numerus in dies minui. Quod ſi eiſdem Priori, & conuentui licitum eſſet iuuenes huiuſmodi religionis habitum ibi ſuſcipere, volentes præuio tantum ipſorum iuramento ſe non eſſe criminoſos rationibus obligatos, à quibus non poſſent faciliter expediri, nec furto, latrocinio, aut homicidio notatos, nec aliis impedimentis, in dicta bulla Sixti V. contentis detineri ad habitum admittere, poſtea intra tempus probationis, de eiſdem qualitatibus inquiſitionem, & indagationem, iuxta indultum Sixti V. ſcriptum viuæ vocis oraculo conceſſum facere, ex hoc profecto domus præfata, quæ valde inſignis extitit, priſtino ſplendori, cum religioſorum propagatione, & diuini cultu augmento reſtitueretur, ideo nobis dictorum Prioris, & conuentus nomine fuit humiliter ſupplicatum, vt in præmiſſis opportunè prouidere de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur, qui religioſorum propagationem, & diuini cultus augmentum quantum cum Domino poſſumus libenter procuramus, ſingularum literarum præfatarum tenores præſentibus pro expreſſis habentes, ac Priorem, ac conuentum præfatum ſingulares perſonas à quibuſuis excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti aliiſque Eccleſiaſticis ſententiis, cenſuris, & pœnis, à iure, vel ab homine quauis occaſione, vel cauſa latis, ſi quib⁹ quomodolibet innodatæ exiſtunt, ad effectum præſentiũ duntaxat ad conſequendum, harum ſerie abſoluentes, & abſolutos fore cenſentes, huiuſmodi ſupplicationibus inclinati, de venerabilis fratris noſtri Michaëlis Epi. Albaneñ. Cardinalis Alexandrini nuncupati, ordinis Prædicatorum protectoris, conſilio, eiſdem Priori & Conuentui, *nunc & pro tempore exiſtentibus, vt quoſcunque iuuenes, etiam decimum ſextum ætatis ſuæ annum excedentes ad habitum in eodem conuentu admitti petentes, recepto ab eis iuramento quòd criminoſi, rationibus, vt præfertur, obligati, furto, latrocinio, aut homicidio notati, aut aliis impedimentis in dicta Bulla Sixti V. contentis detenti non ſint, recipere, ac poſtea per aliquem eiuſdem conuentus religioſorum, ad hoc deputatum ad inueſtigationem anteactæ illorum vitæ, ac morum, & reliquorũ præmiſſorũ, abſque ſtrepitu iudiciario, ſed per ſcrutinium ſecretum procedi facere, qui ad hoc deputatus proceſſum, & informationem captam dictis Priori, ſeu Præſidẽti, ac ſuperiori, & magiſtro Nouitiorum, & ſtudentium, à quibus approbari, & reprobari poſſit, referre fideliter debeat, liberè, & licitè poſſint, & valeant, autoritate Apoſt. tenore præſentium concedimus, & indulgemus.* Decernentes præſentes literas de nullitatis vitio, aut intentionis noſtræ, vel alio quopiam defectu, notari vel impugnari, aut quomodolibet infringi, ſuſpendi, limitari, vel retractari, aut in ius vel controuerſiam reuocari nullatenus poſſe, ſed ſemper validas, & efficaces exiſtere, & fore, ac ita perpetuò in eodem cõuentu obſeruari debere, ſicque per quoſcunque iudices, ordinarios, aut delegatos, etiam cauſarum Palatij Apoſtolici auditores, ſublata eis, & eorum cuilibet, quauis aliter iudicandi & interpretandi facultate, & autoritate, iudicari & diffiniri debere, ac irritum & inane, quicquid ſecùs ſuper his à quoquam quauis autoritate, ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtantibus præmiſſis, ac Apoſtolicis conſtitutionibus, & ordinationibus, ac eiuſdem conuentus & iuramento confirmatione Apo. vel quauis firmitate alia roboratis, ſtatutis, & conſuetudinibus, priuilegiis, indultis, & literis Apoſt. in contrarium præmiſſorum, quomodolibet conceſſis, cõfirmatis, & approbatis. Quibus omnibus, & ſingulis eorum tenores præſẽtibus pro expreſſis habentes, hac vice duntaxat ſpecialiter & expreſsè derogamus, cæteriſque contrariis

trariis quibuſcunque. Datis Romæ apud ſanctum Marcum ſub annulo Piſcatoris, die x. Septembris, M. D. XCVII. Pontificatus noſtri, anno ſexto.

M. Veſtrius Barbianus.

QVÆSTIO LV.

De reliquiis Sanctorum, in tres articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tria.

1 *QVomodo reliquiæ Sanctorum ſint adorandæ.*
2 *Cuius autoritate poſſunt transferri Sanctorum reliquiæ de vno loco in alium.*
3 *Vtrùm Agnus Dei poſſit depingi, & vendi.*

ARTICVLVS I.

Quomodo reliquiæ Sanctorum ſint adorandæ.

a Conc. Trid. ſeſſ. 25. de reſor. in decreto de inuocata bene data & de reliq. Sanct.

REſpondeo dicendo, quòd Concilium [a] Tridentinum definiuit Sanctorum Martyrum & aliorum cum Chriſto viuentium ſancta corpora, quæ viua membra fuerunt Chriſti, & templum Spiritus ſancti ab ipſo ad æternam vitam ſuſcitanda & glorificanda, à fidelibus eſſe veneranda, per quæ multa beneficia, à Deo hominibus præſtantur, ita vt affirmantes Sanctorum reliquiis venerationem, atque honorem non deberi, vel eas aliaque ſacra monumenta à fidelibus inutiliter honorari, atque eorum opis impetrandæ cauſa Sanctorum memorias fruſtrà frequentari, omnino damnãdos eſſe, prout iam pridem eos damnauit, & nunc etiam damnat Eccleſia, & ita in Synodo [b] Magunt. celebrato, anno Domini milleſimo quingẽteſimo quadrageſimo nono dicitur, Reliquias etiã Sanctorum, velut diuinæ gratiæ olim receptacula & veriſſima Chriſti membra, & pura Spiritus ſancti domicilia monemus in Eccleſiis noſtris, vel ob id proponendas & religioſa pietate venerandas, vt per eas fideles commoniti diſcant virtutem, & fidem Sanctorum imitari, & alicubi in his ſanguinolentas notas, & pro fidei Chriſti tolerati Martyrij veſtigia cernentes admoneantur, ſpem fidei noſtræ non eſſe inanem, pro qua omnia dira pati ſancti Martyres in animum ſibi induxerunt, quorum exemplo ipſi etiam ad aduerſitatum omnium tolerantiam animentur, quam venerationem ſecundùm doctiſſimum & acutiſſimum Burgenſem vaticinatus nobis fuit Iſaias [c], in his verbis, *Et annũciabũt gloriã meã gẽtibus, & adducent omnes fratres veſtros de cunctis gentibus donũ Domino, in equis, & in quadrigis, & in lecticis, & in mulis, & in carucis ad montem ſanctum meum Hieruſalem, dicit Dominus, quomodo ſi inferant filij Iſraël munus in vaſe mundo in domum Domini.* quæ Iſaiæ autoritas, ait Burgenſis, eſt exponenda de Martyribus Chriſti Domini, qui in diuerſis partibus mundi fuerunt pro teſtimonio Dei interfecti, quorum corpora, ſeu oſſa, adducuntur frequenter de cunctis gentibus in equis & quadrigis, ſcilicet, honorificè, & diuerſis & variis modis ad montem ſanctum meum Hieruſalem, ſcilicet, Eccleſiam, & ait Iſaias, *quomodo ſi inferant filij Iſraël munus in vaſe mundo in domum Domini,* in quibus verbis ſignificare vult, quòd tãta fiet veneratio reliquiis Sanctorum in Eccleſia, ſicut olim fiebat in templo, cùm aliquod munus ſolemniſſimũ

b Magunt. c. 43.

c Iſa. 66.

ibi offerebatur, & in hoc innuit Propheta quoddam notabile pertinens ad perfectionem noui ſtatus in lege gratiæ; in lege enim veteri corpora, ſeu oſſa mortuorum erant immunda in tantum, quòd contaminabatur ſacerdos per contactum mortuorum, vti in libro [d] Leuitici patet; ſed in lege noua hoc non habetur, imò reliquię Sanctorum in altaribus ponuntur, & in vaſis mundiſſimis collocantur, & minimè immundę iudicantur, ſed vt munus ſolemniſſimum & grauiſſimum coram Chriſto Domino offeruntur. Differentiæ autem ratio inter legem nouam & veterem ea eſſe poteſt, quia animæ defunctorum in lege veteri quantũcunque ſanctæ fuiſsẽt, à diuina viſione ſeparabuntur, vnde & corpora eorum meritò ſeparanda erant à ſanctuario, cuius oppoſitum eſt in lege noua, in qua animæ Sanctorum beatificè Deo coniungũtur, vnde ad perfectionem ſui ſtatus pertinet, vt eorum corpora & reliquiæ à fidelibus venerentur, & ita reliquiæ Sanctorum ſunt reuerenter obſeruandæ, & ſi ſunt antiquæ, extra capſam oſtendi non debent, prout in quadam decretali [e] præcipitur, & ratio huius prohibitionis ſecundùm Abbatem [f] eſt, quia cùm oſtenduntur extra capſam oſſa nuda & vetera & antiqua, multorũ deuotio tepeſcit, & datur detractoribus cauſa obloquendi. Dicent enim, quòd ſi fuiſſet Sanctus, oſſa non fuiſſent ſic diſperſa, non aduertentes, quòd omnibus puris hominibus generaliter dictum eſt, *Cinis es, & in cinerem reuerteris*; ab hac tamen vniuerſali lege excipitur beata Virgo Maria, prout tenet vniuerſalis Eccleſia, & tradit doctiſſimus [g] Cordoua. Vnde ego propriis oculis vidi in feſto canonizationis ſancti Didaci noſtræ ſacræ religionis alumni, quæ Compluti fuit celebrata de conſilio & mandato inuictiſſimi, & Chriſtianiſſimi Philippi II. Regis Hiſpaniarum, vt facies corporis Sancti velo obtenderetur tempore quo eius chariſſimus filius Princeps adhuc puerulus (nunc Philippus III. Rex Hiſpaniarum) ad adorandum corpus ſanctum accedere debebat, & hoc non alia ratione, niſi vt ipſe non videret extremitatem naſi, & labia oris ſancti conſumpta, ſed occuparetur in viſione totius corporis inconſumpti, & integri, & miro & cœleſti odore refecti, odorem ſuauiſſimum ſuauitatis dantis, & occuparetur in viſione corporis rubicundi, quod ego vidi, palpaui, & oſculatus fui, vt hac ſola viſione imbutus magis in deuotione, & veneratione Chriſtianiſſimus Princeps inflammaretur, & à deformatione extremitatis naſi, & labiorum minimè à tali feruore retraheretur, & ita comparatum fuit, vt ipſe Chriſtianiſſimus Princeps odore taliũ vnguentorum tractus, ſit modò Rex deuotione huius ſancti maximè affectus, cuius affectu omnes ſuos ſubditos ad eandem deuotionem incitat & prouocat, & monaſteriũ Diſcalceatorum, quod cùm primùm ingreſſus Valliſoletum eſt, ædificari mandauit, ſancto Didaco conſecrari præcepit.

d Leuit. 11. ca.

e c. 2. de reliquiis & venerat. Sanct.

f Abbas in d. c. 2. n. 2.

g Cord. lib. 2. quæſt. q. 17 p. 150. co. 2.

Reliquiæ de nouo inuentæ non ſunt venerandæ in publico ſine autoritate Sedis Apoſtolicæ, vt in dicta [h] decretali præcipitur, vt gloſſa intelligit de omnino nouis; ſecus ſi eſſent reliquiæ Sanctorum approbatorum: nam quando certum eſt, quòd ſunt reliquiæ Sancti canonizati, bene poſſunt ſine autoritate Papę in publico venerari; eo enim quòd Sanctum canonizauit, concedit omnes eius reliquias publicè poſſe venerari; quando autem oritur aliqua dubitatio, tunc habet locum deciſio præfatæ decretalis, vt non venerentur publicè ſine autoritate Papæ, priuatim autem veneratione quadam virtuali non prohibet ſummus Pontifex, has reliquias venerari.

h d. c. 2.

Digitized by Google

ARTICVLVS II.

Cuius autoritate poſſunt transferri Sanctorum reliquiæ de vno loco in alium.

RESpondeo dicendo, quòd reliquiæ Sanctorum autoritate Papæ, vel Epiſcopi, vel ſanctæ Synodi, prout in quodam Canone [a] mandatur, debent transferri, quod intelligunt Doctores eſſe verum loquendo de corporibus Sanctorum traditis perpetuæ ſepulturę iuxta terminos cuiuſdam legis [b], niſi neceſſitas immineat, quia tunc autoritate Præſidis prouinciæ, iuxta aliam legem [c]: quando autem non ſunt tradita ſepulturæ, bene transferri poſſunt ſine alicuius autoritate ad aliũ locũ religioſum, vt in alia lege [d] conceditur, & cùm ſæpe à ſummis Põtificibus cenſuræ promulgentur cõtra has portantes ab vrbe aliquas reliquias conceſſit *Alexander VI fratribus Minoribus, vt poſſint ſine ſcrupulo aliquius cẽſuræ mittere reliquias extra vrbẽ pro cõſecratione altariũ, & lapides cuiuſcunque generis ſiue conſecratos, ſiue non*: ita refertur in Monumentis [e] ordinũ, & viuę vocis oraculo conceſſit Pius V. vt quas reliquias ab amicis poſſint habere religioſi Societatis abſolutè extra vrbem fas eſſet mittere; ita in Compendio [f] Societatis refertur.

a c. corpora. de conſecra. diſt. 1.
b l. vlt. C. de reli. & ſump. funer.
c l. 1. eod. ti.
d l ſi nec dum. eod. ti.
e in 1. impr. f. 70. conc. 174.
f Com. Societ. ti. reliquia.

ARTICVLVS III.

Vtrùm Agnus Dei poſsit depingi & vendi.

RESpondeo dicendo, quòd *Gregorius XIII. anno Domini millesimo quingentesimo ſeptuageſimo ſecundo, octauo Calendas Iunij, Pontificatus ſui anno primo, in conſtitutione* [g] *quæ incipit*, Omni certo ſtudio, *ſtatuit, & ordinauit ac ſub excommunicationis pœna ipſo facto prohibuit & interdixit, ne quiſquam ſiue vir, ſiue mulier, ſæcularis, aut eccleſiaſtici, etiam regularis ordinis illius ſit, & quocũque gradu, conditione, ſtatu, nomine, dignitate, & honore præcellat, poſthac in perpetuum Agnus Dei per Romanum Pontificem pro tempore exiſtentem benedictos depingere, inficere, minio notare, vel auro, aut colorem aliquẽ illis imponere, aut quidquam aliud ſuperinducere, neque pingi, aut minari facere, neque illos venales proponere ſeu tenere quouis prætextu qualibet ve de cauſa aut ſcire; verum albos, & mundos Agnum illum purum & innocentem repræſentantes, qui occiſus pretioſiſſimo ſanguine ſuo nos redemit, & decenter, ac reuerenter à cunctis haberi, deferri & cuſtodiri præcepit, & ita ab omnibus fieri, & cenſeri debere decreuit, & mandauit omnibus ſingulorum locorum ordinariis per vniuerſum Chriſtianum orbem conſtitutis eorumque vicariis in ſpiritualibus generalibus, vt præſentem conſtitutionem, & prohibitionem in ſuis quiſque ciuitatibus, diœceſibus ſtatim publicari procurent, ita vt ad omnium notitiam quamprimum peruenire poſſit.*

g habet. inter conſt. Apoſto. Greg. conſti. 1.

Circa quam conſtitutionem notãdum eſt, quòd non vidi illam ſeruare in his Hiſpaniarum partibus ab omnibus; licèt aliqui habentes aliqualem huius conſtitutionis notitiam, eam tranſgredi formident, quæ à dominis Epiſcopis deberet certè publicari, vt ad omniũ notitiam perueniret, & ab omnibus obſeruaretur ea obſeruãtia, qua ſũmus Põtifex Gregorius XIII. iuſtiſſimè præcipit ab omnibus cuſtodiri.

Circa hanc quæſtionem vide, quę ſuprà habes in Tomo [h] ſecundo.

h 2. to. 100.

QVÆSTIO LVI.

De reſtitutione, in quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *QVid ſit reſtitutio, & quotuplex.*

2 *Vtrùm monaſterium poſſit impetrare beneficium reſtitutionis eo quòd priuatur quibuſdam bonis ſibi relictis, ne ſuper his aliqua alienatio & hypotheca fieret, aut aliquis cenſus conſtitueretur, ſub pœna quòd ſi talis alienatio, aut cenſus conſtitutio fieret, ad illud monaſterium pertineret.*

3 *Vtrùm is, qui contraxit cum monacho abſque licẽtia Prælati, ſit obligatus reſtituere monaſterio rem ex illo contractu acquiſitam.*

4 *Vtrùm bona incerta, quæ habẽt Nouitij, poſſint applicari, & reſtitui monaſteriis, in quibus ſumunt habitum.*

ARTICVLVS I.

Quid ſit reſtitutio, & quotuplex.

RESpondeo dicendo, certiſſimum eſſe lege naturali, diuina, & humana reſtitutionem ablati neceſſariam eſſe ad peccati dimiſſionem, & cum regulares propter Deũ omnia reliquerint, oportet de reſtitutione aliquid agere, ne ipſi reſtitutionibus implicati peccatis innodentur, pro quorũ remiſſione ad religionem confugerunt, & ſciendum eſt reſtitutionem læſioni opponi, nam & ea illud reddit, quod læſio abſtulerat, vt dicitur in aliquibus legibus, & tradit [h] Bartolus, ideo reſtitutio, de qua agimus, eſt illius redditio quæ ablata eſt, ſecundum D. [i] Thomam, qui probat eam ad iuſtitiam commutatiuam pertinere, etenim ſicut acceptio rei alienæ actus eſt iniuſtitiæ circa commutationem, ita & reſtitutio, quę ei opponitur, erit actus iuſtitiæ commutatiuæ, cum per intelligẽtiam vnius contrariorum cognoſcatur & alterum, & vis eius percipiatur, prout in multis doctrinæ ſuæ locis nobis ſcriptum reliquit [k] Ariſtotel. quod Dynus Iuriſconſultus optimè adnotauit. In commutatiua autem iuſtitia potiſſimè attenditur damni per acceptionẽ illati compenſatio per redditionem, & æqualitatẽ, quemadmodum ex eadem [l] Ariſtotelica conſtat doctrina. Damnum verò infertur alicui variis modis per occupationem iniquam propriæ rei, per eiuſdẽ rei detentionem, atque item per impedimentum, ne quis alſequatur, quod ei debitum eſt. In ſumma reducitur lęſio his modis cõtingens ad alicuius boni priuationem, eum is, qui detinet rem alienam, aut alteri debitam, eam videatur ab altero abſtuliſſe, & eadem ratione, qui impedit nequis alſequatur bonum aliquod, planè dicitur bonũ hoc ab altero auferre, prout reſoluit doctiſſimus [m] Couarruuias dicens, quòd reſtitutio aliquas habet radices à quibus deducitur, ab acceptione, ſcilicet aut à re accepta. Ab acceptione tunc procedit, quando quis ratione ſolius acceptationis tenetur alteri reddere, quod ſuum eſt, aut eſt ei debitũ, vt in cauſis mutui, depoſiti, furti, rapinæ, & ſimilibus. A re accepta tunc deducitur reſtitutio, quoties quis rem alienam, aut alteri debitã habet, ſicut diligenter tradiderunt D. [n] Thomas Caietanus & Soto.

h l. quod ſi minor. § reſtitutio ff. de minorib. l. 1. C. ſi aduerſus tranſact. Bar. in l. qui pro. ff. de procu.
i D. Tho. 2. 2. q. 62. ar. 2.
k Ariſt. 1. topic. & 4. Ethico. c. 1. & 2. Rhet. ad Theodo. Dynus in reg. poſſ. ff.
l Ariſt. lib. 5. ethicor.
m Couar. reg. poſſeſſ. 2. p. in initio.
n D. Tho. & Caiet. 2. 2. q. 62. ar. 6. Sot. li. 4. de iuſt. q. 7. ar. 7.

Duplex autem eſt reſtitutio. Prima eſt, qua prior ſtatus totaliter innouatur, & ſic dicitur reſtitutio in integrũ, qua redditur poſſeſsio rei, aut æquiualẽtis, & fructus, priſtinũ ius & omnia, quæ à Iuriſperitis dicitur eſſe prioris ſtatus vel iuris reintegratio, per quam ſubuenitur minoribus Eccleſiis, & monaſteriis,

Digitized by Google

a l. 1. C. de ſēten. paſſis. ca. auditis. de in integrū reſtitut.

riis,& de ea in a iure latè agitur, & de hac dicimus in articulo primo huius quæſtionis. Secunda eſt, qua prior ſtatus non renouatur in totum, ſed ſolùm rei poſſeſſio, vel æquiualentis, per quam ſatiſfit de re ablata, & damno, & intereſſe, quæ aliquando ſignificatur nomine redditionis, vt patet ex iure [b]; aliquando verò nomine ſatiſfactionis, vt dicitur in quadam decretali, & de hoc agemus in ſecundo, & aliis articulis huius quæſtionis.

b c. cùm tu. de vſuris. c. in literis. de raptoribus.

ARTICVLVS II.

Vtrùm monaſterium poſſit impetrare beneficium reſtitutionis, eo quòd priuatur quibuſdam bonis ſibi relictis, ne ſuper his aliqua alienatio, & hypotheca fieret, aut aliquis cenſus conſtitueretur ſub pœna, quòd ſi talis alienatio aut cenſus conſtitutio fieret, ad illud monaſterium pertineret.

c Gutier. li. 2. pra. q. 115.

Reſpondeo dicendo, quòd Doctor Ioannes [c] Gutierrez, hanc quæſtionem dubiam eſſe putat, & vtranque partem poſſe controuerti, ſed tandem ſe reſoluens, ait, quòd in caſu propoſito monaſterio competit reſtitutio in integrum aduerſùs dictam alienationem, & cenſus cōſtitutionem à ſe factam contra prohibitionem teſtatoris, ne incurrat dictam pœnam priuationis, quia minor inſtitutus hæres reſtituitur aduerſùs ſubſtitutum, vt in iure [d] probatur; ergo in propoſito, cū dictum monaſteriū fuerit inſtitutum, quod æquiparatur minori, & aliud monaſteriū fuerit ſubſtitutū, quod æquiparatur ſimiliter minori, vt dicitur in iure [e], & infrà probabitur, meritò monaſteriū inſtitutū reſtituitur contra monaſteriū ſubſtitutum, quia priuilegiatus certans de damno euitando bene vtitur priuilegio reſtitutionis contra pariter priuilegiatum certantem de lucro captando, vt multis allegatis iuribus tradit [f] Iaſon, & allegando alios Couarruuias, ſed certum eſt, quòd monaſterium prædictum agit de damno euitādo, quia ſibi fuerūt purè dicta bona relicta cū prædicta prohibitione pro ſui, verbi gratia, dotatione, erectione, & ſuſtētatione, quibus ſemper vſus fuit, atque nūc fruitur, ſicque ſunt effecta proprium patrimoniū, & in eorū dominio radicata. & licèt per contrauentionē prædictā cōpetat, & ſit quæſitū ius alteri monaſterio, & bona alienata propria ipſius efficiantur, non ſunt tamen radicata in eius monaſterij ſubſtituti patrimonio, neque ipſa vnquā habuit realiter, & ſic agit tantū de lucro ſibi delato captando, non verò de dāno euitando, vnde præferendum eſt monaſteriū agens de hoc damno euitando.

d l. & ſi ſine. §. ſed quod Papinianus. & in l. quod ſi minor. §. Scæuola. ff. de minorib.
e l. orphanotrophos. & ibi Bal. C. de Epi. & cler.
f l. verū. §. fin. ff. de minorib. DD. in ca. in præſēt. de probatio. Iaſ. & cæteri in auth. quas actiones. C. de ſacroſ. eccle. Coua. in pra. qq. c. 7. n. 4. & in reg. poſſeſſo. p. 2. § 2. n. 4.

Secundò probatur hæc pars ex quadam lege [g], in qua minori competit reſtitutio in integrum, vt hæreditatem ſibi relictam conſequatur, aduerſùs propriā negligentiā, & licèt ille textus loquatur in minori, idem tamen dicendum eſt in cauſa, vel loco pio cùm minori æquiparetur, vt dictum eſt ſuprà, & probat latè Euerardus [h], & confirmatur quia minor reſtituitur aduerſùs propriā negligentiam non ſoluendi canonem in triennio, ne incidat in cōmiſſum, vt tenet Specul. [i] & refert & tenet alios allegans Iaſ.

g l. 3. §. ſed ſi hæres. ff. de minori.
h Euerar. in cent. ser. lega. c. 31.

Tertiò probatur, quia Eccleſia ſemper quod læditur reſtituitur intra quadriennium, vt [k] dicitur in quadam decretali, vbi Abbas & Doctores cōmuniter, ſed hîc læderetur enormiſſimè monaſteriū, ſi cogeretur carere toto legato propter prædictam alienationē, aut cenſus cōſtitutionē ſuper ea factā: ergo reſtitui debuit in integrum non ſolùm intra quadriēniū à die dictæ alienationis, & cōſtitutionis cenſus, verumetiam intra triginta annos, iuxta quādam egregiam legem [l] partitarum, vbi doctiſſimus Gregorius Lopez.

i ſpecul. tit. de emphyt. §. nūc aliqua. q. 15. n. 25. & 26. Iaſ. in l. 2. nu. 59. C. de iur. emphy.
k ca. 2. de in integrū reſtit.
l l. fi. ti. fi. p. 9. vbi Greg.

Quid plura? hanc opinionem intelligunt ex noſtris, ſcilicet, in hæreditate relicta hoſpitali ſub conditione, vt bona ipſi relicta non poſſint aliquo modo vel cauſa per rectores dicti hoſpitalis, ſiue per aliam perſonā vendi, alienari, vel permutari, vel donari, & ſi contrà facerent, quòd dictū hoſpitale caderet à dictis legatis, & quolibet eorum, tenet [m] Angelus exiſtimans, quòd ſi contra voluntatē teſtatoris fieret alienatio, Eccleſia poteſt contra Prælatū habere recurſum ad damna, & intereſſe, & ita poterit agere hoc caſu hoſpitale contra ſuū rectorem, qui alienauit vel vendidit contra voluntatē teſtatoris, & ſi contra eum non poteſt ſibi bene eſſe conſultum, poterit petere reſtitutionem in integrū aduerſùs tales alienationes, ſi tempora ad id præſtituta à iure patiantur, hoc eſt, ſi nondū eſt elapſum triennium datū à iure [n] ad petendam dictā reſtitutionē: ſed in propoſito non poteſt eſſe bene conſultum primo monaſterio cōtra alterum monaſterium ſubſtitutū, niſi in integrum reſtituatur, cùm non poſſit agere contra alienantes, quia ſunt monachi, & bona propria minimè habent, & per talem in integrū reſtitutionem, cum dictis bonis manebit; tantum enim affert reſtitutio, quantum abſtulit læſio: ſed ſi quis dicat, quòd in caſu Angeli prædicto non fuit ſubſtituta cauſa pia in euentum alienationis, ſiue contrauentionis voluntati teſtatoris, prout ſupponitur, quod fuit in noſtro caſu, ſubſtitutum verbis directis ſecundum monaſterium, cui ſtatim per dictam cēſus conſtitutionem, videtur ius quæſitum, & ſic videtur, quòd in eo non competat reſtitutio aduerſùs aliud monaſterium quod eſt pariter priuilegiatum, cùm etiam agat de damno euitando. Reſpōdeo breuiter, adhuc idē eſſe etiamſi ſit ſubſtitutus alius locus pius, vt expreſsè decidit [o] Bald. vbi eius editio ait, teſtator reliquit monaſterio S. Petri hæreditatē ſuam ſub conditione cōſtruendi hoſpitale intra annum, & quòd ſi dictū hoſpitale non fuerit intra terminum cōſtructum, hæreditas debeat pertinere ad hoſpitale miſericordię de Peruſio, quæritur nunquid ſi monaſterium dictum hoſpitale non conſtruxerit intra annum, poſſit reſtitui in integrum, tāquā læſum; & quamuis Baldus primò fluctuet allegans pro, & contrà, tandem affirmat veriùs videri cōcludendum, quòd monaſterium poſſit in integrū reſtitui, niſi ipſum fuerit in dolo, quia cùm ſciret, & poſſet, noluit conditioni parere, & quia contra dolum etiam in omittendo datur reſtitutio, & Baldum ſequuntur [p] Alexāder, & Romanus, vbi eius additionator admiratur, quòd non allegauerit [q] legem ad hoc ſingularem, quæ licèt loquatur de minoribus, idē eſt in dictis in pio loco, & ita dicit ſe vidiſſe per illam legē iudicatū, quam opinionē ſequuntur Angelus [r], Ancharranus, & Nicolaus Euerardus, loquēs expreſsè in præiudicium alterius pij loci.

m Ange. cōſil. 168. n. 2. & 5.
n l. petendi C. de in integrū reſtit.
o Bald. in l. pupello. C. de repudiand. vel abſtin. hæred. & additio. ibi. in huiuſmodi quæſt.
p Alex. in d. l. pupillo. n. 3. Roma. ſingu. 93.
q l. 3. §. ſed ſi hæres. ff. de minoribus.

Aduertendum tamen, quòd dolus contra monaſterium inſtitutum, vt eidem non cōpetat prædicta in integrū reſtitutio, iuxta opinionem Baldi non eſt præſumēdus in propoſito, vt in regula iuris [ſ] vulgari probatur, præmaximè, cū monachi prædicti monaſterij forſan ſucceſſerint in ius aliorū, qui nō ſunt de illis, qui dictā alienationē fecerunt, neq; cenſum conſtituerūt ſuper dicta bona, ſed eis ſucceſſerūt, & iuſtā cauſā habenti ignorātię; & licèt præſumeretur dolus cōtra eos, eo quòd ſit credendū, vel in veritate probetur penes ſe fuiſſe, & eſſe teſtamētū, in quo dicta alienatio, & cenſus cōſtitutio prohibeatur, cū prædicta pœna, & ſic quòd ſciuerit prædictam prohibitionē, quia habens penes ſe inſtrumentū, præſumitur

r Angel. in l. inſulam circa vlt. chartam. ff. de verbo. obli. Anchar conſ. 128. Euerar. in cen. leg. ca. 31. co. 2. n. 102.
ſ l. quotiens. §. qui dolo. ff. de probat.

mitur ſcire omnia in eo contenta, vt tradit Thomas [a] grammaticus, & alios allegãs Crauceta, adhuc hic dolus, cùm ſit præſumptus, & de præterito non ſufficeret, quia contra ipſum competit etiam in integrum reſtitutio, vt notant [b] Doctores, & tradit Bartolus, & alios allegans, deciſio Pedemontana reſoluit, & hoc maximè procedit, ſi monaſterium fuerit Monialium: nam cùm ſint expertes literarum tempore conſtitutionis cenſus, ignoraſſe præſumuntur prædictam prohibitionem, quanuis penes ſe reperiretur dictum inſtrumentum.

a Gram. deciſio. 103. n. 31. & 13. Crauet. conſ. 73. n. 39.
b DD. in l. vbi. ff. de in diē adiect. Bar. in l. auxilium. n. 2. ff. de minoribus. deciſio Pedemon. 87. n. 2. & 4.

At contra prædicta tenet doctiſſimus Bernardus [c] Diaz de Lugo, dicens, quòd imò Eccleſia non reſtituitur contra alteram Eccleſiam, quia priuilegiatus cõtra pariter priuilegiatum non gaudet ſuo priuilegio, niſi quando certat de damno vitando, vt dicitur in quadam lege [d]; ſed certum eſt quòd Eccleſia negligendo adimplere conditionem non dicitur pati damnum, quia illud ius conditionale non erat ſibi quæſitum ante conditionem impletam, iuxta aliam legem [e], & ſic Eccleſia, quæ peteret reſtitutionem diceretur certare de lucro amiſſo captãdo; Eccleſia verò, cõtra quã peteretur, videretur agere de damno, quia agit de iure iam ſibi quæſito, cũ certet de lucro eradicato, quod admittere eſt damnum, iuxta quandam gloſſam communiter receptam ſecundùm [f] Iaſonem, & dominũ Antoniũ de Padilla.

c Lugo 290 in 3 ſinilis.
d l. verum. §. fi. de minor.
e l. vnica. §. ſin autem. C. de caducis tollend.
f gl. in l. 1. §. ſi quis propter. v. quibus in integrum. ff. de itinere actuque priuato. Iaſ. in l. reprehendenda. in fi n. 4. C. de cõdit. inſti. Padilla in l. 3. n. 7. C. de iuris & facti ignor.

At reſpondetur, quòd hoc fundamentũ in noſtro propoſito ceſſat, in quo non conditionaliter, ſed purè fuerunt relicta prædicta bona monaſterio præfato, adiecto præcepto de non alienando, vt ſupra viſum eſt, ſicque præfata fuerunt adquiſita purè prædicto monaſterio pro ſui dotatione & ſuſtentatione, & illa ſemper liberè & quietè tenuit, atque poſſedit, ſicque verè certat de damno cuitando; monaſterium autem illud ſubſtitutum nunquam habuit, neque poſſedit hæc bona, ſed tantùm habet ius ad rem, idque reuocabile per reſtitutionem; quare non tam de damno euitando, ſicut monaſterium primum agere videtur, ſed potiùs de lucro ſic adquiſito captando, quorũ non eſt par ratio, præmaximè quòd opinio communis gloſſæ præfatæ, quæ habet quòd admittere lucrũ iã radicatũ eſt dãnũ, no procedit quãdo lucrũ illud quæſitũ reuertitur ad eum à quo proceſſerat, vt ſentit quædam gloſſa [g], quam ſequitur Iaſon, & commendat Tiraquellus, & Antonius de Padilla, præterea etiamſi dictum monaſterium non ageret de damno euitando, adhuc ſuperiora locum haberent, quia etſi ambo monaſteria lædantur, prius tamen monaſterium damnum pateretur, maximè ſi non reſtitueretur; ergo reſtitui debet etiam contra pariter priuilegiatum, iuxta tradita per Couarruuiam [h].

g gl. in v. cõprehenſis. in l. ſi vt ſtipulatio ff. de ver oblig. vbi Iaſon n. 4. Tiraq. in l. ſi vnquã. v. donatione largitus. 156. C. de reuocã. donatio Padilla in d. l. 3. n. 8.
h Coua. 2. pa. reg. poſſeſſ. §. 2. n. 4.

Sed contra prædicta fortiter arguitur, quia teſtator primò legauit dicta bona dicto monaſterio ſciens, vel ſcire debens poſſe ipſum fungere iure minoris, & nihilominus per contrauentionem ſui præcepti voluit ſtatim dicta bona pertinere & transferri ad aliud monaſteriũ, & ſic vltrà proceſſit & hæreditatem in aliud tranſtulit, vnde contra teſtamentum non datur reſtitutio, quia ea quæ à teſtatore geruntur, pro diſciplina regulari non decet in irritum reuocari, argumento eorum, quæ in [i] iure notantur, in quo probatur, quòd vbi teſtator ſibi prouidit ſtandum eſſe ei, quod ſtatuitur, quia in hoc caſu, hîc non eſt pœna, neque damnum monaſterij, ſed fauorabilis executio vltimæ voluntatis, quæ non debet alterari, neque violari, vt dicitur in quadam Clementina [k]. Item, quia eſſet reſtituere ad lucrum, cum iniuria teſtatoris, & ad talia lucra non pertinet, neque competit reſtitutio, vt dicitur in iure [l]; item, quia ſi aliud diceremus, iam monaſterium primum haberet in hoc caſu dicta bona contra voluntatem teſtatoris, quæ nunquam adimpleretur, neque ad effectum perduceretur, etiamſi prædictæ res alienẽtur contra expreſſam conditionem ipſius, ſi ipſis alienantibus competeret reſtitutio ad hoc.

i l. ea quæ à par. C. de reſti. mili. l. libert. §. Lucius. ff. de annuis legat.
k Clem. quia contingit. de religi. domi.
l l. ſciendum. ff. ex quibus cauſis maio.

Sed reſpondetur, quòd omnia ſupradicta procedunt reſtitutione nõ petita aduerſus prædictam læſionem, quam petere teſtator non prohibuit, neque viſus eſt prohibere, quia nemo poteſt agere, quòd leges in ſuo teſtamẽto locũ nõ habeãt, vt in iure [m] dicitur: imò in dubio viſus eſt teſtator ſe cõformare cũ diſpoſitione iuris cõmunis, vt probãt iura [n]; ſed iura vbique proclamãt, tã ciuilia quàm canonica minorem & Eccleſiam reſtitui debere aduerſus læſionem non modicam.

m l. nemo poteſt, cum ſimilibus. ff. de legatis 1.
n l. hæredes mei. §. cũ ita. ff. ad Trebel.

Nec obſtat, quòd ſi voluntas teſtatoris eſſet illuſoria, & abſque effectu, quia reſpõdeo quòd tranſacto tẽpore petendę reſtitutionis poterit habere effectũ volũtas teſtatoris, itẽ & etiã bis cõtra eã vẽtum fuerit, & ſemel conceſſa dicta reſtitutio: nam iterum non lęderetur, vt in toto titulo, ſi ſæpius in integrum reſtitutio fuerit poſtulata.

His tamen eſt ſuperaddendum, *quòd ſi qua læſio in bonis & vſibus monaſteriorũ ordinis per quamuis cuiuſcunque ſtatus, gradus, habitus ſeu conditionis Eccleſiaſticæ, ſeu ſecularis, mundanæ, vel regularis perſonam, etiamſi culpa Prælatorum, monachorum, ſeu procuratorũ facta fuerit, ipſo iure reſcinditur, nec opus eſt aliquam in integrum reſtitutionem à quoquam ſuper eam quomodolibet interpretari, & hoc ius, & priuilegium trahitur ad præterita nondũ deciſa, præſentia & futura, ita conceſſit Ioannes XXII. congregationis mon. Oliueti* ita refertur in Cõpendio [o] Ordinis Ciſtercienſis, & in Compendio Societatis Ieſu, circa quod priuilegium eſt notandum, quòd ipſa læſio, attento iure communi, non reſcinderetur poſt quadraginta annos, poſt quos præſcribitur contra res Eccleſię, prout in ſuperioribus dictum eſt; dixi attento iure communi, quia attentis priuilegiis, de quibus in ſuperioribus fecimus mentionem, contra bona & iura monaſteriorum non præſcribitur, niſi per ſpatium centum annorum [l], ſicut præſcribitur contra res & iura Eccleſię Romanę.

o Compendio Ciſter. tit. reſti. in integ. & Societatis eodem n. §. 2.

ARTICVLVS III.

Vtrùm is qui contraxit cum monacho abſque licentia Prælati, ſit obligatus reſtituere monaſterio rẽ ex illo contractu acquiſitam.

Reſpondeo dicendo, quòd hoc dubium à Doctoribus in ſimili caſu ventilatur, vtrùm, ſcilicet, is qui contraxit cum muliere, abſque licentia viri, ſit obligatus reſtituere rem ex illo contractu adquiſitam, & omnes concludunt in foro exteriori teneri: in foro autem conſcientiæ contrarium tenent Tiraquellus [p], & Soto, ſed contrariam opinionem ſequens alios tenet [q] Couarruuias: nam lex iuſta, quæ principaliter non ſe fundat in præſumptione, ſeruanda eſt, non ſolùm in foro exteriori, ſed etiam in foro conſcientiæ, quam opinionem tenet [r] Palatius Rubius dicens, quòd licentia viri in cõtractu mulieris per eandem legẽ eſt de ſubſtantia actus, vnde ea omiſſa contractus eſt nullus, & idem tenent Ciſuẽtes [ſ]; nam ſecundùm Bartolum dicit, quòd quando lex reſiſtit alicui præcipiendo, ne aliquid fiat dirigendo præceptum ad perſonas, ne contrahant, vel ad vnum, tunc non valet contractus, neque ex eo oritur obligatio ciuilis, neque naturalis, & in noſtro caſu à fortiori hoc eſt aſſerendum, cum religioſus nullam adminiſtrationem, neque dominium habet ratione ſuæ profeſſionis, & quidquid adquirit, monaſterio adquirit.

p Tira. poſt leges cõnub. glo. n. 21. Soto lib. 4. de iuſt. q. 7. ar. 2.
q Couarru. in reg. peccatum. 2. p. §. 3. in fin.
r Pala. Rub. in l. 55. Tauri. n. 17.
ſ Ciſuent. in d. l. 55.

ART.

Digitized by Google

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm bona incerta, quæ habent nouitij, poſſint applicari & reſtitui monaſteriis, in quibus ſumunt habitum.

RESpondeo dicendo, quòd *Sixtus IIII. conceſſit Magiſtro generali & Prioribus prouincialibus, ac Prioribus localibus ordinis fratrũ Carmelitarũ, vt ſinguli eorum in locis ſibi commiſſis poſſint & valeant in pios vſus conuertere bona, quæ nouitij ad ordinem prædictum venientes tenentur reſtituere diuerſis perſonis, quæ ſciri & inueniri non poſſunt*, ita in Monumentis [a] refertur.

a in 1. impr. fo. 101 & in 2. fo. 186.

Et Clemens IIII. conceſſit quòd ſi aliqui habitum fratrum Minorum aſſumentes diuerſis perſonis, quæ ſciri & inueniri non poſſunt, aliqua bona reſtituere teneantur, poſſint Miniſtri, & Cuſtodes, & Vicarij eorum ſinguli in locis ſibi commiſſis bona ipſa in pios vſus conuertere, prout ſecundùm Deum viderint expedire, ita habetur in ordinis Monumentis. [b]

b in 1. impr. fo. 58 & in 2. fo. 141. conc. 539.

c Reg. frat. mino. c. 2.

Circa quas conſtitutiones eſt notandum quòd pro fratribus Minoribus priuilegium continent, cũ ipſi ſecundùm eorum [c] regulam teneantur remittere liberos nouitios, vt diſponant de ſuis rebus temporalibus, ſecundùm quòd Deus illis inſpirauit, quæ bona incerta, licèt non ſint ſua, in eorum tamen profeſſione ſunt, & ad eos pertinet eorum diſpoſitio ea eleemoſynaliter erogãdo liberè pauperibus quos elegerint; pro aliis autem religionibus ſolùm ad ſedandas lites maximè deſeruiunt, cùm lis ſit vtrùm ad Epiſcopos huiuſmodi incertorum reſtitutio pertineat, an ad ipſos reſtituere obligatos, de quo agit Nauarrus [d] dicens, non pertinere regulariter hoc ad Epiſcopos, imò ait quòd contrarium iubere non poterunt, nec regulariter in eo contra voluntatem debitoris volentis reſtituere pauperibus ſe interponere.

d Nau. c. 17. n. 92.

QVÆSTIO LVII.

De ſacramentis miniſtrandis, in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *VTrùm religioſi ſint excommunicati adminiſtrantes ſacramenta in parochia, vbi à tempore immemoriali nunquam fuit parochus.*

2 *Vtrùm Monachus prohibitus à Prælato ne celebret, videatur ſuſpenſus.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm ſint excommunicati religioſi adminiſtrantes ſacramenta cuidam domino temporali cuiuſdam caſtelli habentis iuriſdictionem & territorium, in quo maiores eorum à tempore immemoriali ſemper ab eis ſumpſerant ſacramenta, nullo vnquam tempore exiſtente parocho curam animarum gerente in præfato territorio.

e Nau. 1. conſ. tit. de priuil. conſ. 19.

RESpondeo dicendo, quòd hæc quæſtio, vt ait Nauarrus [e], videtur noua, & talis qualis vix reperiatur ſimilis contigiſſe in Italia, nec in Gallia, nec in Hiſpania, noſtra ſaltim ætate, & ait eſſe difficilis ſolutionis propter ea, quæ parit conſuetudo, cuius initij non eſt memoria ex vna parte, & ex altera, quòd ſi dicti religioſi erant Franciſcani regularis Obſeruantiæ, non ſunt capaces iuriſdictionis parochialis, nec iurium parochialium, & ita non poteſt dici conuentum ipſorum fratrum eam vſucepiſſe, vel præſcripſiſſe: at reſpondet Nauarrus ad quæſtionem, quòd prædicti fratres non ſunt excommunicati per [f] Clementinam quandam, quæ excommunicat ipſo iure omnes religioſos, qui ſacramenta Euchariſtiæ vel extremæ vnctionis, vel matrimonij benedictionem adminiſtrant, cùm poſſint probare conſenſum Papæ, vel diœceſani per conſuetudinem immemorialem, argumento cuiuſdam [g] Canonis, cum quorum licentia præſumpta poſſunt adminiſtrari prædicta Sacramenta.

f Cle. relig. de priui.

g c. cuncta per modum. 9. q. 3.

ARTICVLVS II.

Vtrùm monachus prohibitus à Prælato ne celebret, & ne adminiſtret ſacramenta, videatur ſuſpenſus.

RESpondeo dicendo, quòd nulla forma verborum eſt præſcripta ad ferendam, neque ad tollendam ſuſpicionem, ſed ſufficiunt quæcunque verba id ſignificantia, prout reſoluit [h] Nauarrus. verum tamen eſt quòd ſuſpendens verbo, ſine ſcriptura, delinquit, & punitur ſuſpenſione, vt dicitur in iure [i], & ita magna cum prudentiã debet imponi, vt in eodem iure præcipitur, ex quo colligo, quòd ſi Prælatus in ſcriptis faciat huiuſmodi prohibitioné, cenſetur ſuſpendere: prohibens autem verbo tantùm, præſumitur ſolam ſimplicem facere prohibitionem, argumento eorum quæ in iure [k] notantur, quatenus probat neminem præſumi facere actum eo modo, quòd ſit delictum: at qui prohibet adminiſtrare ſine ſcriptura, facit actũ qui poteſt iudicari delictum & non delictum: nam ſi facit animo ſuſpẽdendi, delinquit, adeò quòd ipſo iure incurrit ſuſpenſionem; ſi verò facit animo non ſuſpendendi, ſed ſimpliciter prohibendi, non videtur delinquere: ergo præſumendus eſt nolle ſuſpendere. vnde prædictus religioſus videat quo pacto ſit illi facta præfata prohibitio: nam ſi verbo tantùm fuit interpoſita, peccabit ſacramenta adminiſtrando contra voluntatem ſui Prælati ſe gerendo: at ſi ſcriptura fuit talis prohibitio intimata, vltra peccatum incurret irregularitatem, in quam incurrunt ij, qui ſuſpenſi ab adminiſtratione ſacramentorum ipſa adminiſtrare non deſiſtunt.

h Nauar. ca. 27. n. 161.

i ca. 1. de ſen. excom. li. 6.

k l. ſi procurator. ff. de cond. indebiti.

QVÆSTIO LVIII.

De ſepulturis quantum ad libertatem ſepeliendi, in decem articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur decem.

1 *VTrùm corpora defunctorum in Eccleſiis debeant ſepeliri.*

2 *Vtrùm committatur ſimonia vendendo capellas pro ſepultura.*

3 *Vtrùm Regularibus in eorum Eccleſiis libera licentia ſepeliendi omnes concedatur.*

4 *Vtrùm inuitis fratribus poſſit aliquis in eorum Eccleſiis ſepeliri.*

5 *Vtrùm aliquis poſſit in Eccleſiis fratrũ Minorum ſepeliri.*

6 *Vtrùm confratres & familiares fratrum debeant inuitis Curatis ſepeliri in Eccleſiis fratrum.*

7 *Vtrùm fratres poſſunt inducere ad vouendum ſæculares,* vt

Digitized by Google

vt in eorum Eccleſiis ſepeliantur, circa quod aliqua dubia proponuntur.

8 *Pone quòd pater & auus ſunt ſepulti apud fratres Prædicatores, maiores verò vt abauus, & ſuperiores ſunt ſepulti in Eccleſia parochiali, iſte nunc deceſſit non electa ſepultura, quæritur vbi debeat ſepeliri.*

9 *An conſtitutio prouincialis ne ſepulturæ locus quouis nomine cuiquam detur, néve ſepulturæ fiant in vlla quauis Eccleſia ſine Epiſcopi conſenſu, valeat, etiam contra regulares exemptos, qui habent priuilegia liberè ſepeliendi in Eccleſiis ſuis.*

10 *Religioſi habent capellas in eorum Eccleſiis, quas concedunt, quoad vſum ſepulturæ alicui domui nobilium & deſcendentium, & poſteriorum ſuorum, quæritur an ille, qui non eſt de progenie illorum nobilium, poſſit eligere ſepulturam in illis capellis.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm corpora defunctorum in Eccleſiis debeant ſepeliri.

RESpondeo dicendo, quòd antiqui maiores noſtri cenſuerunt in Eccleſiis non fore humanda corpora defunctorum, & ratio illorum erat, nam in eo loco, vbi diuina celebrantur officia, & Deus aſſiduè colitur, humana corpora defunctorum turpe & indignum videbatur, ſed in cœmeteriis locíſque deſignatis ſepelire conſueuerunt, atque deinde dignitatis cauſa in atrio porticúve Eccleſiarum humari cœperunt cadauera, vt patet ex quodam Canone [a]: in Eccleſiis autem ſepeliri cadauera minimè permittebatur, ſecundùm [b] ius, & tradit Laurentius Vell. cæterùm, paulò poſt digniſſimis, ac pręſtantiſſimis viris dumtaxat id fuit conceſſum, vt explicat Ioannes [c] Aſinius, in quo loco etiam ipſe aſſerit, quòd id quod antiquis temporibus dignitate & ſanctitate fulgentibus concedebatur, ſucceſſu temporis omnibus, nulla habita perſonarum diſtinctione, permiſſum extitit, atque ita omnes poſſunt hodie in Eccleſiis ſepeliri, quod non temere, & ſine cauſa conſuetudine receptum fuiſſe credēdum eſt; ait enim Gregorius [d], cùm grauia peccata nos deprimunt, tunc prodeſt mortuis ſi in Eccleſia ſepeliantur, ob id quòd, qui ad Eccleſias ſacrificij cauſa accedunt, cùm maiorum ſuorum ſepulchra intuentur, facilè accidit, vt pro eis preces effundant, quod & Iacobus de Simancas [e] latè proſequitur, præterquam quòd illorum Sanctorum, quibus Eccleſia dicata eſt, patrocinio, & interceſſione releuantur, vt in quodam decreto [f] dicitur: quibus accedit, quòd minùs eo in loco ab ſpiritibus immundis vexantur, & ideo in cœmeteriis dicitur [g] eſſe requies Sanctorum, pro quibus omnibus [h] Lapus, & Durandus videndi ſunt.

a c. perſci. 13. q. 2.
b l. nemo Ap. de ſacroſā. eccle. Vel. in ca. nullus mortuus. 17. q. 2. in princ.
c Aſin. in l. 2. §. in locum ff. de relig. & ſumptu. funer. n. 19. & 72.
d ca. cū graui. 13. q. 2.
e ſimanc. de cathol. inſti. c. 18. nu. 9. ad medium.
f ca. non æſtimemus. 13. q. 2.
g c. aurum. 12. q. 2.
h Lap. alle. 83. Durand in rational. diuino. offic. li. 1. c. 5. & n. 12.

ARTICVLVS II.

Vtrùm committatur ſimonia vendendo capellas pro ſepultura.

REſpondeo dicendo, videri ſimonia cum illud quod fit à clericis, & regularibus dātibus capellas laicis pro ſepultura ſui & ſuorum, conuentione præcedente, pro certo pretio, vt patet ex his quæ poſt Hoſtienſem [i] tradit Gregorius Lopez, & in tantum prohibetur pactio circa ſepulturas, quòd ſi paciſcatur cum Eccleſiaſticis perſonis de ſepeliēdo ſe etiam in ſepultura maiorum, committitur ſimonia, vt quædam [k] Gloſſa innuit.

At cùm ſæpe ſæpius contingat apud viros timoratos & doctos, vendi capellam pro ſepultura, neceſſe eſt, hunc vſum ſaluare, ne tot, & tam præſtantiſſimi viri, prædicta pacta ineuntes, labe ſimoniaca noteutur, & ſic hic vſus ſaluatur ab aliquibus relatis [l] à Salazar dicente pretiū non recipi pro ſepultura ſimpliciter, ſed pro altiori loco ſepulturæ: nam cùm ſepultura ſecundùm Gloſſam [m] communiter receptam ſit quid ſpirituale, pretium pro ea peti nō poteſt abſque labe ſimoniæ, quod ceſſat quando locus honorabilior petitur pro ſepultura, quia Eccleſia cœmeteria habet, in quibus ſepeliri homines poſſunt, & hæc eſt ſententia [n] Soti, cuius non meminit Salazar.

Aliter ſaluatur prædictus vſus, ſcilicet datum pro ſepultura eſſe quandam eleemoſynam pro reparatione Eccleſiæ, aut fabricæ, quod non eſt ſimoniacum, ſicut non eſt ſimoniacum, accipere ſtipendiū aliquod ad ſuſtentationem pro diuinis adminiſtrandis, & Miſſis celebrandis, prout tenet [o] Nauarrus & Couar. Et confirmatur ex doctrina [p] Caieta. dicentis, quòd cuilibet licet recipere aliquid temporale pro re ſpirituali, vel ei annexa, non in modum pretij, ſed ad ſuſtentationem, nullo præcedente pacto, ſed ex vi donationis, vel legati, aut ex vi legis, aut conſuetudinis, quam doctrinam approbat [q] Nauarrus, pro cuius doctrinæ explicatione ibi, *ex vi legis ſeu conſuetudinis*, quantum ad noſtrum propoſitum eſt aduertendum, quòd cùm recipere pretium pro ſepultura ſit ſimoniacum, quia prohibitum, vt ait quędam [r] Gloſſa communiter recepta ex tacito conſenſu Papę propter vtilitatem Eccleſiarum videtur ius hoc prohibens eſſe relaxatum, & ſic conſuetudinem vendendi capellas, aut ſepulturas vires obtinuiſſe, quia ſi ij, quorum eſt ius poſitiuum mutare, ſciuerint conſuetudinem legibus contrariam, & placuerint, videntur velle antiqua iura mutare, & nouæ conſuetudini autoritatem impartiri, prout tradunt [ſ] diuus Thomas, Sylueſ. & Hippolytus. qui dicit quòd patientia cum taciturnitate inducit conſenſum, & ita dici poteſt purgari hoc vitium ſimoniæ propter tacitam autoritatem ſuperioris, ſicut per expreſſam poteſt purgari, vt tenet quædam Gloſſa [t], quam refert & ſequitur Lambertinus. Nec huic ſolutioni obſtant quædam decretales [u] prohibentes pretij exactionem pro ſepulturis, & abolentes omnem contrariam conſuetudinem: nam ipſa iura non procedunt, ſi conſuetudo inducatur cum licentia Principis, vt notarunt Ioannes [x] Andreas, & Dominicus à ſancto Geminiano, Abbas, Antonius de Butrio, & Dueñas, quia in his, quæ ſunt de iure poſitiuo poteſt omnia Princeps cum cauſa mutare ad libitum, vt in iure [y] probatur, & tradit Mathiençus. Aduertendum tamen videri ſimoniacam quandam conſtitutionem ſynodalem iubentem, vt pro qualibet apertione ſepulturæ ad corpus humandum ſoluantur tres argentei regales fabricæ Eccleſiæ, niſi ipſa fabrica ſit pauper, & pro ſui conſeruatione tali ſubſidio indigeret, nam ius habentibus ſepeliendi in illo loco ab antiquo liberè conceditur eius vſus tam apud [z] leges Imperiales, quàm apud ſeſſiones Pontificias, ob quod non poterit Epiſcopus, etiam ſtatuendo contra eorum iura, eis inuitis onera & grauamina imponere, cùm prædictam prærogatiuam à ſacris Canonibus conceſſam habeat, contra quam Epiſcopus ſtatuere aliquid minimè poteſt, maximè in præiudiciū tertij, nec in parte arctando ſecundū Ioannem

i Hoſt. in c. ex literis, de iure patro. Gre in l. 1. ti. 13. par. 1. l. glo. 3. ver. non. vel lugar.
k Gloſ. in cle. dudum. de ſepul. ver. ſepul.
l Salaz. de vſu & cōſuetud. c. 10. n. 24.
m Gloſ. c. ſi. de ſepul. li. 6 in verb. ſep.
n Sot. li. 9. de iuſti. q. 7 ar. 1. fo. 819. c. 1. in initio.
o Naua. in c. inter ver. 12. q. 1. corol. 1. pa. 82. n. 182. Co. lib. 1. varia. ca. 20. n. 5.
p Caie. 2. 2. q. 100. ar. 3.
q Na. in c. 23. n. 102.
r Glo. in ca. ex part. el primero. de offi. deleg.
ſ D. Tho. quodlib 9. q. 7. Sylu verb. beneſi. in 4. nu 1. in fi. Hip. ſingul. 77.
t Glo. in c. niſi eſſent. de præb. & in c. cùm pridem. de pactis. Lāb. de iure patro. ar. 3 q 8 prin. 1. p. li. 2. n. 7. f. 87.
u ca. non ſatis de ſimo. ca. ad abolend. de ſepul.
x Andr. in ad di. ad Spe. ti. de inſt. 5 compen. n 17. Gemi. in ſumma. d. 11. n. 4. Abb. in c. accedent. n. 15. de reſcri. n. 6. Butr in c. fi. n. 15. de conſ. Duennas reg. 141. n. 2.
y c. propoſuit. de conce. præb. Matien. in l. 6. ti. 20. glo. 2. n. 4. li. 5. recop.
z l. cùm ſequenti. C. de relig. & ſump. fun. c. fi. de ſepul.

Ioannem [a] Monachum, Probum, & Ioannem Andream. Et notat Cardinalis [b] Alexandrinus, quòd ille mutare dicitur, qui addit aliquid, vel detrahit.

a *Monachus Prob. & And. c. 2. in ca. 1. de ſepul. li. 6.*
b *Card. in ca. c. col. ſ. d 1 art. 3.*

ARTICVLVS III.

Vtrùm regularibus in eorum Eccleſiis libera licentia ſepeliendi omnes concedatur.

RESpondeo dicẽdo, quòd ius ſepulturæ competit, ſecũdùm ius ciuile [c], omnibus quibus ineſt ius inferendi mortuos; ſecundùm verò ius canonicum competit generaliter omnibus Eccleſiis parochialibus, vel habẽtibus populum, & aliis quibus iure, vel priuilegio id conceſſum eſt, ſicut competit [d] religioſis ordinum Prædicatorum, & Minorum, & per communicationem aliis religioſis, qui habentes ius funerandi intrare poſſunt proceſſionaliter aliam parochiam, & per ſe accipere funus, & alia conſueta facere, etiam contradicente Epiſcopo, & Curato, etiam non obſtante ſtatuto. quod excommunicat intrantes alienam parochiam, vt notat Oldradus [e], & probatur in iure: & ratio eſt, quia conceſſa libera ſepultura, conceſſum eſt iter ad capiendum funus; ſicut in ſimili conceſſo hauſto aquæ, conceſſum eſt iter ad illud, vt dicitur [f] in iure, & conceſſo fine, conceſſa ſunt omnia præparatoria ad ipſum finem, vt etiam in iure [g] notatur. Vnde cùm ſepultura ſit libera, non oportet primò funus portare ad Eccleſiam curatam, quia non eſſet ſepultura libera, ſi impediretur etiam ad tempus; hoc enim aduerbium, liberè, excludit omnem moram & conditionem, vt in multis [h] iuribus notatur, imò ſecundùm [i] multos denotat quandam prærogatiuam abſolutam, ſeu dominium ſuperadditum, cui adiungitur. Vnde liberum dominium non habet, qui ſuper actum, circa quem cùm illum vult exercere aliqualiter impeditur: omnis enim prohibitio, ſiue temporalis, ſiue perpetua, libertati contradicit [k], vt in iure diffinitur, & ſic *conceſſit Innocentius* IIII. *vt in Eccleſiis fratrum Minorũ ſit libera ſepultura, ita quòd nullus valeat impedimentum præſtare quominùs poſſint omnes volentes ibidem liberè ſepeliri, ſalua tamen iuſtitia Eccleſiarum parochialium*, ita habetur in Monumentis ordinum [l], *& Clemens* IIII. *conceſſit quòd in Eccleſiis fratrum Minorum ſit omnibus libera ſepultura, vt eorum deuotione & extremæ voluntati illorum, qui ſe illic ſepelire deliberauerint, nullus obſiſtere valeat, niſi excommunicati, aut interdicti, vel publicè vſurarij fuerint, ſalua tamen iuſtitia Eccleſiarum illarum, à quibus corpora defunctorum aſſumuntur*, vt eodem libro [m] continetur, *& Sixtus* IIII. *declarauit ſuper ſcriptam conceſſionem, ſcilicet, quòd fratres Minores habeant in Eccleſiis ſuis liberam ſepulturam, ſic debere intelligi, quòd fratres prædicti, nullius ſuper hoc petita licentia poſſint cum cruce proceſſionaliter ingredi parochias, in quibus fuerint corpora defunctorum, ac corpora ipſa ad eorum Eccleſias ſepelienda deferre, vbi hoc fieri conſuetum foret, vel quãdo presbyteri parochiales requiſiti id facere recuſauerint, & voluit quòd neque prædicti fratres, neque conſanguinei defunctorum poſſint cogi etiam prætextu cuiuſcunque conſuetudinis, ad deferendum huiuſmodi corpora ad Eccleſias parochiales, aut alia loca, & inibi ante, vel poſt ſepulturam aliqua diuina officia pro eiſdem defunctis celebrare, aut celebrari faciant*; ita habetur in ordinũ [n] Monumentis. Pro quo eſt notandum, quòd Leo X. in Concilio Lateranenſi ſtatuit, *quòd fratres quorumlibet ordinum non poſſint intrare parochias cum cruce ad leuanda corpora defunctorum, qui apud Eccleſias domorum eorũdem fratrum ſuam elegerint ſepulturam, niſi prius præmonito, ac requiſito, ac recuſante parochiali presbytero, & tunc ſine illius, aut ordinarij præiudicio, niſi eiſdem fratribus ſuper hoc antiqua conſuetudo, quæ ſit in viridi obſeruantia, & cum pacifica poſſeſſione, ſuffragetur*; ita habetur in Supplemento [o] ordinis.

c *ſſ. de mortuis inferen. per totum.*
d *Clem. dudũ. de ſep.*
e *Oldr. cõſ. 23. ca. cùm liberũ. & ca. præſent. de ſepu.*
f *l. 3. §. vlt. ſſ. de ſeruit. ruſt. præd.*
g *cap. præd. de offi. deleg.*
h *c. extir. § porrò. de præb. c. ad benef. eod. tit. li. 6.*
i *l. procur. cui liber. ſſ. de procura. Bar in l. alio. ſſ. de alim. & cibariis leg. Panor. in d. ca. cùm liberum.*
k *l. libertas. ſſ. de ſtat. hom.*
l *In 1. imp. fo. 22. & in 2. fo. 23.*
m *In 1. imp. fo. 98. & in 2. fo. 142. cõceſ. 339.*
n *In 1. imp. fo. 60. & in 2. fo. 143. conc. 346.*
o *Supple. f. 26 conceſ. 66.*

Circa quas conceſſiones primò notandum, quòd hæc Leonis X. inſtitutio non obſtat, quo minùs liberè hodie religioſi poſſint intrare parochias cum cruce, & luminaribus, ad deferendum corpora defunctorum, quæ in eorum Eccleſiis ſepeliuntur, cùm priuilegia regularium reuocata in Cõcilio Lateranenſi ſint per aliqua Summorum Pontificum diplomata, non ſolùm in foro conſcientiæ, ſed etiam in foro exteriori in priſtinum ſtatum reſtituta, exceptis his, quæ decretis ſancti Concilij Tridentini ſunt contraria, prout in primo Tomo [p] ſatis diximus. At hoc non obſtante attendant fratres conſuetudinem locorum, & ſecundùm eam procedere oportet, ne litigio inuoluantur.

Secundò eſt notandum, quòd *Sixtus* IIII. *declarauit, quod iuſtitia parochialium Eccleſiarum, de qua in literis Clementis facta eſt mentio, id eſt, Canonica portio, tunc locum dumtaxat habet reſpectu dictorum fratrum Minorum, quando in eorum Eccleſiis, ſeu cœmeteriis corpora defunctorum ſepeliuntur, ſed ſi non apud huiuſmodi loca fratrum, ſed apud aliorum ordinum Mendicantium profeſſores ſepeliantur, decreuit, quòd ex his quæ ad fratres Minores prædictos, apud quos tunc copora defunctorum non ſepeliuntur, de bonis defunctorum quomodolibet obuenientibus, quouis particulari, vel vniuerſali titulo directè, vel per obliquum nullam canonicam portionem dare teneantur.* Ita habetur [q] in ordinum Monumentis: quomodo autem teneantur religioſi ſoluere quartam Canonicam, vide quæ latè in primo Tomo [r] diximus.

p *1. tom. q. 8. ar. 7.*
q *in 1. imp. fo. 60. & in 2. fo. 143. conc. 346.*
r *1. tom. q. ...*

ARTICVLVS IV.

Vtrùm inuitis fratribus poſſit aliquis in eorum Eccleſiis ſepeliri.

RESpondeo dicendo, quòd *Clemens* IIII. *diſtrictè inhibuit, vt nulli religioſi, vel ſæculares præſumant ſine aſſenſu & voluntate fratrum Minorum, aliquorum defunctorum corpora in ſuis cœmeterijs ſepelire, neque etiam in Eccleſiis prædictorum fratrum ipſis inuitis audeant Miſſarum ſolemnia, vel exequias pro animabus eorum, qui ad huiuſmodi loca tumulandi deferuntur, celebrare.* Ita habetur [s] in ordinum Monumentis.

s *in 1. impr. fo. 98. & in 2 fo. 141. conc. 336.*

ARTICVLVS V.

Vtrùm aliquis inuitus poſſit in Eccleſiis fratrum Minorum ſepeliri.

RESpondeo dicendo, *Sixtum* IIII. *decreuiſſe, quòd illi, qui cum habitu fratrum Minorum, aut ſororum tertij ordinis elegerint ſepeliri, tales in Eccleſiis, ſeu cœmeteriis prædictorum fratrum, vel ſororum ſepeliantur, etiamſi alibi ſuam elegiſſent ſepulturam, niſi de licentia expreſſa, & aſſenſu fratrum domus, ſeu conuentus illius loci, vbi tales deceſſerint.* Ita habetur [t] in Monumentis ordinis, & ſimilem conceſſionem fecit idem Sixtus IIII. pro Carmelitis, excommunicans contradictores ſe tali conceſſioni opponentes, vt in eodem libro [u] continetur.

Aduertendum tamen, quòd *Leo X. in Concilio Lateranenſi ſtatuit, quòd volentes ſepeliri cum habitu fratrum, ſi non ſint perſonæ in clauſtro eorundem fratrum degẽtes, ſed in proprijs domibus habitantes, poſſint in eorũ vltima voluntate, ſeu teſtamentis ſepulturam ſibi liberè eligere.* Ita refertur [x] in Supplemento ordinis, & hoc ſeruatur.

t *in 1. impr. fo. 60. & in 2. fo. 144. conc. 350.*
u *in 1. impr. fo. 99. & in 2. fo. 182. conc. 444*
x *Suppl fo. 26. conc. 67.*

ARTICVLVS VI.

Vtrùm confratres & familiares fratrum debeant inuitis Curatis ſepeliri in Eccleſiis fratrum.

RESpondeo dicendo, quòd Ioannes XXII. *conceſſit fratribus ordinis Prædicatorũ de gratia ſpeciali, quòd confratres, & germani præfati ordinis poſſint ſepeliri, tempore interdicti in Eccleſia, vel cœmeterio prædictorum fratrũ, niſi fuerint excommunicati publicè, vel nominatim.* Ita habetur[a] in Supplemento ordinis, quam conceſſionem iam in ſecundo tomo[b] ſatis explicauimus, in quo etiam[c] ſecundo tomo ſatis diximus, quomodo poſſumus liberè familiares noſtros & ſeruitores in noſtris Eccleſiis ſepelire.

a Suppl. f. 98. conc. 1. 2.
b 2. tom. q. …
c 2. tom. q. …

ARTICVLVS VII.

Vtrùm fratres poſsint inducere ad vouendum ſeculares, vt in eorum Eccleſiis ſepeliantur.

RESpondeo dicendo, quòd *Bonifacius* VIII. *vniuerſis religioſis, & clericis ſecularibus cuiuſcunque ſtatus vel conditionis exiſtant, in virtute ſanctæ obedientiæ, ac ſub interminatione maledictionis æternæ, diſtrictiſſimè prohibuit, ne aliquos ad vouendum, iurandum, vel fide interpoſita, ſeu alias promittendum inducant, vt apud eorum Eccleſias ſepulturam eligant, vel iam electam vlterius non immutent, & ſi ſecus actum fuerit, decreuit talem electionem nullius penitus exiſtere firmitatis: ſtatuit etiam, vt ii qui ſic elegerint, neque apud ſic electas Eccleſias vllatenus ſepeliri, neque alibi, ne contra votum, iuramentum, aut promiſſionem huiuſmodi à ſe factam, materiam habeant veniendi, poſſint eligere ſepulturam; ſed contradictione quacunque ceſſante ſepeliantur omnino apud illas Eccleſias, apud quas ſepeliendi de iure fuiſſent, ſi aliàs ſepultura non electa forſitan deceſſiſſent; ſi verò iidem religioſi, vel clerici prædictos in ſuis Eccleſiis, vel cœmeteriis præſumpſerint ſepelire, ad reſtitutionem tam ſepultorum corporum (ſi petantur) quàm etiam omnium, quæ occaſione ſepulturæ illorum prouenerint quomodolibet ad eoſdem, infra decennium integraliter facienda ſint obligati. Quam niſi fecerint, Eccleſiæ ipſæ, apud quas ſepulti fuerint, nec non cœmeteria earũdem ex nunc ſint, & tandiu maneant Eccleſiaſtico ſuppoſita interdicto, donec ab eis facta fuerit reſtitutio plenaria omnium prædictorum.* Ita habetur in quadam decretali[c].

c c. anim. periculis. de ſep. li. 6.

Circa quam conſtitutionem aliqua dubia ſunt proponenda, vt ita omnia in ea contenta clariùs eluceſcant.

Primum dubium eſt, vtrùm is, qui de iure communi ſepeliri debet in Eccleſia vbi eſt ſuorum parentum ſepultura, ſi inducatur per religioſos illius Eccleſiæ ad iurandum vel vouendum, vel promittendum ſibi ſepulturam, vel electam non mutare, poſſit in ea Eccleſia ſepeliri: & Gloſſa[d] quadã hoc dubium proponit, & videtur, quòd non debet ibi ſepeliri. Hæc enim conſtitutio denegat ſepulturam in Eccleſia ſic electa, ſed alia fuit opinio, quòd debet in illa Eccleſia ſepeliri, non ex virtute electionis, ſed ex virtute iuris communis diſponentis morientem ab inteſtato, in loco maiorum eſſe ſepeliendum: cùm ergo talis electio ſit nulla, reputatur ille, quoad dictam electionem, ab inteſtato decedere, vnde in illa Eccleſia ſepelietur, in qua ſuorum maiorum eſt ſepultura, ſicut in iure[e] in ſimili videmus, quòd ex duabus ſeruitutibus vna ſublata altera remanet. Præterea conſtitutio præfata emanauit in fauorem Eccleſiæ, in qua eſt ſepultura maiorum, qui fauor per electionem ſepulturæ nullam minimè tolli debet, ita Petrus de Vualdis[f].

d Gloſſ. in cap. de co. de ſepul. li. 6.
e cap. paſto. de priuil.
f Vbal. de canonica poſſ. ca. 11. n. 13.

Dubitatur ſecũdò, aliquis elegit ſepulturam ſponte apud Eccleſiam S. Franciſci, demum inducitur, per religioſos alterius religionis in Eccleſia eorum illam eligere, conſtat, quòd non tenet hæc ſecunda, per iura ſuperiùs allegata. Quæritur an ille ſepeliatur in Eccleſia ſancti Franciſci, an verò in Eccleſia ſuorum maiorum? Reſpondetur, quòd debet ſepeliri in Eccleſia ſancti Franciſci, nec obſtat noſtra conſtitutio definiens, quòd nulla exiſtente ſecunda electione apud illam Eccleſiam ſepeliri debet, apud quam de iure ſepeliendus fuiſſet: de iure[g] autem eſt, quòd ſepeliatur in Eccleſia ſuorum maiorum. Nam reſpondetur, pro qua reſponſione duo caſus ſunt conſiderandi, primus eſt, quando quis legitimè eligit ſepulturam in vna Eccleſia, & tamen ſecundò inducitur ad eligendum ſepulturam in alia Eccleſia, & in hoc caſu, hæc electio nulla non tollit primam electionem, quæ erat de iure[h] valida, argumento illius ſtrictiſſimæ in iure regulæ; quòd ſcilicet vtile per inutile non vitiatur. Secundus caſus eſt, quando quis primò inducitur ad eligendum ſepulturam in vna Eccleſia, & tandem eligit ſepeliri in alia Eccleſia: tunc enim in nulla iſtarum ſepelitur, & ratio quare non ſepeliatur in vltima Eccleſia, ponitur in noſtra conſtitutione, ibi, *ne contra votum iuramentum, aut promiſſionem*, &c. Papa enim reprobat electionẽ, quæ fit in alia Eccleſia poſtquam erat inductus ad electionem faciendam, non autem tollit electionem, quæ primò fit in vna Eccleſia, licèt ſecundò inducatur ad eligendam ſepulturã, & hunc caſum ait Petrus de Vbaldis[i] Canoniſtas nõ aduertere.

g c. cùm quis. de ſepul. li. 6.
h c. auditis. de elec. & c. vtile. de regul. iuris li. 6.
i Vbal. de canonica epiſ. c. 11. n. 14.

Tertiò dubitatur, circa eandem conſtitutionem, an ſi vnus ſolus religioſus inducat aliquem ad ſepulturam eligendam, tunc electio ſit nulla; & reſpõdetur, quòd non, cùm ſecundùm Archidiaconum[k], in dicta conſtitutione locus eſt ei, cùm interuenerit dolus & fraus omnium religioſorum, aut maioris partis illius Eccleſiæ, in qua quis inducitur ad ſepeliendum, vnde ait Gloſſa[l] ſuper dictam conſtitutionem, *nota pœnitùs Eccleſiam ex facto omnium de Eccleſia*, quod argumento aliquorũ[m] iurium comprobatur; delictum enim vnius non debet aliis nocere, vt eſt vulgatum in iure[n].

k Arch. in d. c. animarum periculis.
l Gloſſ. vlt.
m l. iubem. C. de ſacroſanct. Eccl. c. ita nos. 16. q. 6.
n Reg. delic. de reg. iur. l. b. 6. c. 2. de ordi. cog.

Ex his infert Petrus de Vbaldis[o], quòd ſi ſolus Prælatus induxiſſet illum ad ſepulturam ibi eligendam, non eſſet locus decretali, & tunc valeret electio, quia delictum ſolius Prælati non nocet Eccleſiæ; quæ opinio mihi non placet: Prælatus enim cùm ſit caput Eccleſiæ, & monaſterij, omnes in ſuo facto, quantum ad hoc, videtur repræſentare, quia ſolus Prælatus poteſt præiudicare Eccleſiæ in adquirendis, vt patet in quodam[p] decreto, ſicut etiam ſeruus poteſt præiudicare domino in adquirendis, vt in quadam lege[q] eſt obſeruatum, ſecùs in adquiſitis, prout in ſimili caſu aduertit doctiſſimus Sylueſter[r].

o Vbald. vbi ſup. n. 15.
p 16. q. 6. §. fi.
q l. fin. C. de acqui. poſſ.
r Sylu. ri. ſepu. n. 11.

Quartò circa eandem conſtitutionem dubitatur, religioſi beati Patris noſtri Franciſci inducunt aliquem, vt eligat ſepulturam in loco Prædicatorũ, an tunc valeat electio? reſpondetur, quòd ſic: quia illa decretalis annullat electionem, quando quis inducitur per religioſos illius Eccleſiæ, in qua quis elegit ſepulturam, & probatur ratione, quia ſi contrarium diceremus, eſſet parata fraus annullandi electionem ſepulturæ, ſi electio annullaretur per fraudẽ religioſorũ cuiuſcunque ordinis; quod procedit, niſi conſtaret de fraude inducentis eos ad inducendum illum, vt apud ſuam Eccleſiam ſepulturam

Digitized by Google

turam promitteret, quia in hoc caſu haberet locum diſpoſitio iſtius conſtitutionis: nam quod per me non poſſum facere, neque per alium licet, ne quod vna via prohibetur, alia permittatur, præcipuè interueniente fraude & circumuentione Canonis, vt aduertit Gutierrez [a]. & nota quòd non eſſet locus decretali quando laici inducerent aliquem ad eligendum ſepulturam in aliqua Eccleſia, quia decretalis illa annullat electionem, quando quis inducitur per religioſos, vel ſæculares clericos illius Eccleſiæ, in qua quis elegit ſepulturam; ſecùs verò, ſi induceretur per laicos, vel parentes, vel amicos illius, qui illos inducunt ad ſepulturam, ita [b] Vbaldis.

a Gut. de iura. confir. 1. p. c. ſi. n 15.

b Vbald. vbi ſu n. 16.

Quintò circa eandem conſtitutionem dubitatur, An ſi clericus, vel religioſus inducat aliquem ad vouendum, & tamen non eſt ſecutus effectus, quia moribundus noluit vouere, an ſcilicet incidant in excommunicationem huius conſtitutionis. Reſpondetur quod Zab. dicit quòd ex ſola inductione non ſunt excommunicati, niſi inductio effectum ſortiatur, vt quia ſcilicet inductus fecit illud, ad quod fuit inductus: verba enim debent intelligi cum effectu, maximè in hoc caſu, in quo agitur de pœna ſpirituali, quod ex dictis in ſuperioribus [c] maximè conſtat.

c 1 ſum. q...

Sextò quæritur, Vtrùm iuramentum, vel votum factum per taliter inductum à clericis, vel religioſis valeat, ita vt eligendo alibi ſepulturam iurans ſit periurus. Reſpondetur, quòd non valet electio ſepulturæ facta prædicta inductione, quamuis iurans, vel vouens huiuſmodi voluntatem, & electionem ſic factam non poſſit mutare alibi eligendo, ne ſit periurus & ita iuramentum, quantum ad ipſum iurantem ſpectat, ſeruandum eſt, & hoc operatur vt iterum eligere ſic iurans non poſſet, quamuis Papa ſua autoritate declaret, ſic iurantem ſepeliendum non eſſe in ſepultura, quia ſic inductus iurauit, in quo iurans ipſe cùm ſit mortuus, non contrauenit iuramento.

Et aduertendum, quòd hæc conſtitutio, prout aduertit Gutierrez [d], eſt addita in odiũ clericorum & monachorum, ſic inducentiũ morientes ad compeſcendam eorum auaritiam, & cupiditatem, ob quam inducebant morientes ipſos ad electionem huiuſmodi faciendam, iurandamque, atque vouendam. Vnde meritò ait Gloſſa [e] in eadem conſtitutione, quòd inter duas Eccleſias bene valet pactum cum rectore parochialis Eccleſiæ factum, cum quibuſdam religioſis, ne aliquos, vel certos ipſius Eccleſiæ parochianos reciperet ad ſepulturam Eccleſiaſticam, etiamſi monaſterium habeat indultum liberæ ſepulturæ à ſummo Pontifice cõceſſum, & parochiani apud religioſos eligerent ſepulturam, quia per pactum præfatum indulto fuit derogatum: nam in hoc caſu ceſſat egregia illa deciſio noſtræ conſtitutionis.

d Gut. de iura. conſ. 1. p. c. 4. n. 11.

e Gloſſ. in d. c. 1. v. ſepult.

Pro complemento autem declarationis huius conſtitutionis duo ſunt aduertenda. Primum eſt, quòd diſpoſitio ipſius habet locum, quando infirmus inducitur ad vouendum, vel iurandum electionem ſepulturæ à clericis, vel religioſis, apud ſe, non tamen quando aliquis proprio motu abſque inductione aliorum iurauit, vel vouit eligere ſepulturam in tali loco, quia tunc ceſſat ratio, & mens noſtræ conſtitutionis, ac per conſequens debet ceſſare eius diſpoſitio, & ſic iurans, vel vouens motu proprio tenetur iuramentum, & votum ſeruare, niſi cauſa noua ſuperueniat, vt conſiderat [f] Hoſtienſis, quem ſequuntur Ancharranus, & Franciſcus de Platea. Dixi, niſi cauſa noua ſuperueniat, vt ſi mutetur ſtatus ſuus, vt quia factus eſt Epiſcopus, vel intrauit religionem: idem ſi mutetur ſtatus loci, putà, quia diſſipatus eſt materialiter, vel ſpiritualiter, quia iuramentum habet tacitam conditionem rebus ſic ſe habentibus, & in eodem ſtatu permanentibus, vt reſoluit Gutierrez [g].

f Hoſtien. in ſum. de ſep. §. an liceat.

g Gut. de iuram. conf. 1. p. c. 71. n. 6.

Secundum notabile eſt, quòd dicta conſtitutio non habet locum contra ſimpliciter exhortantes ad eligendam ſepulturam, non interueniente promiſſione, vel voto, ſeu iuramento, quia ij tales non incurrunt pœnam eius, ita tenet Ioannes Andreas, & Ioannes de Lugo, & alij, quos refert Gregorius Lopez [h].

h Greg. in l. 5. tit. 1. ar. 1.

ARTICVLVS VIII.

Pone quòd pater & auus ſunt ſepulti apud fratres Prædicatores, maiores verò, vt abauus & ſuperiores ſunt ſepulti in Eccleſia parochiali, iſte nunc deceſſit non electa ſepultura, quæritur vbi debet ſepeliri.

RESpondeo dicendo, quòd pro Eccleſia parochiali facit quædam decretalis [i] dicens, quòd in ſepulchro maiorum: nam maiorum appellatio propriè, & ſtrictè ſumpta comprehendit tantum ſuperiores vltra tritauum, vt in quadam [k] lege dicitur. Item pro Eccleſia parochiali ſunt duo iura, ſeu vincula, ſcilicet ius parochiale, & ſepulchra maiorum: contrarium tamen determinat Oldradus, prout refert Baptiſta de Salis [k] in ſua ſumma, & mouetur his rationibus, ſicut domicilium eſt inter viuos, ita ſepultura inter mortuos; ſed quis conſequitur domicilium, ſeu originem patris & matris, & non ſuperiorum, vt notatur [l] in iure; ergo idem dicendum eſt in iure ſepulturæ. Secundò vnio ſepulturæ procedit ex quadam mutua dilectione, quę eſt inter viuos, vt dicit quidam [m] canon, ſed maior eſt charitas inter patrem, & auum, quàm inter eum, & ſuperiores, cùm illi ſint remotiores in gradu; ergo potius debet ſepeliri in ſepulchro patris & aui, quàm in ſepulchro maiorum: in hac autem difficultate, mihi videtur prima opinio ſequenda, quam expreſſè tenet quædam [n] Gloſſa, quæ dicit, quòd ſi in vna Eccleſia eſt ſepultus pater, in alia reliqui maiores, filius ſepeliendus eſt in ſepulchro maiorum, & quamuis rationes Oldradi multum vrgent, quædam tamen decretales huius Gloſſæ [o] opinioni maximè fauent, dum ponderat ſepulchra maiorum ab antiquo, bis illud verbum ab antiquo repetendo, quam Gloſſæ opinionem contra Oldradum ſequitur Panormitanus [p].

i cap. nos inſt. extrà de ſep.

k Liuris conſ. §. paren. ff. de gradib.

k Salis in ſũma ti. ſepul. 1. fo 127. part. 2. col 1.

l l. aſſum. ff. ad munici. ca fin. extrà de par.

m c. 1. 3. q.

n Gloſſ in ca. is qui. de ſep. li. 6.

o ca 1 & 3. de ſep. li. 6.

p Panor. in ca. non ſtatu. n. 5. de ſep.

ARTICVLVS IX.

An conſtitutio Prouincialis, ne ſepulturæ locus quouis nomine cuiquam detur, néve ſepulchra fiant in nulla quauis Eccleſia, ſine Epiſcopi conſenſu, valeat: & vtrùm valeat etiam, contra regulares exemptos, qui habent priuilegia liberè ſepeliendi in Eccleſiis ſuis.

RESpondeo dicendo, quòd locus ſepulturæ poteſt dari tribus modis. Primò, vt is cui datur, fiat dominus. Secundò, vt habeat ius ſepeliendi in eo mortuos ſuos, & impediendi ne aliquem ſepeliant in eo. Tertiò, vt non poſſit ſepelire aliquem in eo, vt ſatis videtur colligi ex iure, in quo [q] Innocentius, Panormita

q c. abolend. de ſepu vbi inno. an. & alij c. cũ. dudum. §. huiuſmodi. de ſepult. vbi Cald. & alij.

Digitized by Google

Panormitanus, Calderinus, & alij id pertractant. Et primo modo nulli poteſt dari locus ſepulturæ etiam cum autoritate Epiſcopi, quia rei ſacratæ dominium nullus habere poteſt, vt in iure [a] definitur. Secundo modo non poteſt dari, ſine autoritate Epiſcopi, neque cum illa ſine iuſta cauſa, & ſeruata forma in alienandis rebus Eccleſiæ ſeruanda, quia licèt per illum modum non transferatur rei dominium, transfertur tamen vſus eius & quoddam ius ſepeliendi, quod fieri nequit, niſi ſeruatis Canonibus de non alienandis rebus Eccleſiæ. Tertio modo poteſt dari à quolibet habente liberam ſepulturam, vel ius admittendi ad ſepulturam in ſua Eccleſia [b], per iura ſuperiùs allegata, ſine autoritate ſpeciali Epiſcopi, per autoritatem, quam habet à iure communi, vel priuilegio aliquo legitimo: prædicta autem conſtitutio nihil præiudicat exemptis, cùm prouincialis Synodus non ſit ſuperior eis, & extra ſuum territorium lex non liget [b], vt in iure diffinitur. Et aduerte, quòd idem dicendum eſt de conceſſione facultatis faciendi, vel conſtituendi ſepulchrum, quod dictum eſt de ſeruando modo dandi alicui locum ſepulturæ, cùm de ſimilibus idem debeat eſſe iudicium, iuxta [c] regulam iuris vulgarem.

a l. inter ſtipulãt. § ſacram. ff. de verbor. oblig. § ſacra. Inſtit. de rer. diuiſ.

b c. ſine exceptione. 12. q. 2. ca. nulli. de rebus Eccleſ. non alienandis.

b c. 1. de conſt. lib. 6. l. fi. ff. de iuriſdi. omniũ iudicum.

c l. aliud. ff. ad legem Aquil. c. dudũ. 2. de ele.

ARTICVLVS X.

Religioſi habent capellas in eorum Eccleſiis, quas concedunt, quoad vſum ſepulturæ alicui domui nobilium, & filiorum, & liberorum, & deſcendentium, & poſterorum ſuorum, quæritur, an ille, qui non eſt de progenie illorum nobilium, poßit eligere ſepulturam in illis capellis.

RESpondeo dicendo, quòd non, quia illud quod noſtrum eſt, à nobis auferri non poteſt, ſine noſtra voluntate, vt ratio naturalis dictat, & regula [d] iuris diffinit. Quod confirmatur, quia tales capellæ quantum ad ſepulturam, vt hoſpitia deputantur, ſed de iure eſt, quòd in fundo, in quo quis habet vſum, non poteſt aliquis habitare inuito vſuario, vt dicitur in iure; ergo inuitis ſupradictis non poteſt Prælatus conuentus in præfatis Eccleſiis, & capellis, etiam ſuos monachos ſepelire, & hanc opinionem tenet Azo [e], quem ſequitur Petrus de Vbaldis: verum tamen eſt, quòd ſi progenies illorum nobilium ſit extincta per eorum mortem, quòd poteſt Prælatus ibi ſuos fratres ſepelire, imò & concedere illis capellas ad vſum aliarum perſonarum, quia vſus conceſſus illis nobilibus eſt extinctus, per illorum mortem, & ideo ius funerandi liberè redit ad ipſos religioſos, ſicut dicimus de vſufructuario, vel vſuario, vbi ille vſusfructus, vel vſus liberè redit ad proprietarium, ſecundùm leges [f], & hanc opinionem ſequitur Petrus de Vbaldis.

d l. illud quod noſtrum. ff. de reg. iur.

e Azo in ſum. Inſt. de vſu & de mutat. §. ſi verò vſus. & §. illud videtur. Vbald. de canonica Epiſc. ca. 10. n. 15.

f l. pen. C. de vſufruct. legato. Vbald. vbi ſup. nu. 6.

QVÆSTIO LIX.

De ſepultura quoad modum ſepeliendi in habitu religioſo ſæculares, & quoad priuilegia ipſis conceſſa, in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *QVomodo ſint ſepeliẽdi ſæculares in habitu regulari.*
2 *Quid lucrentur ſæculares cum habitu ſepulti.*

ARTICVLVS I.

Quomodo ſint ſepeliendi ſæculares in habitu regulari.

RESpondeo dicendo, quòd *Sixtus IIII. ſtatuit, quod nullus valeat dare habitum fratrum, ad ſepeliendum aliquam perſonam, niſi Guardianus domus loci, in quo aliquẽ decedere contigerit, aut alij Prælati ſuperiores, vel illi, cui ipſi duxerint committendum dũtaxat, & non alius, quauis autoritate, vel prælatione fungatur, & ſimiliter ſtatuit, quòd præfati, quibus committit autoritatem dandi prædictum habitum, teneantur declarare recipientibus, quòd apud eorundem fratrum Eccleſias debẽt, cùm obierint, ſepeliri.* Ita habetur [g] in Monumentis ordinum, & notat Collector [h] priuilegiorum Mendicantium, vt colligitur ex dictis literis, quòd poſſunt præfati, quibus comittit autoritatem dandi dictum habitum, dare illum, non ſolùm iis qui morantur in locis, quibus morantur fratres, ſed etiam iis, qui intra illorum Guardianias deceſſerint.

g In 1. impr. fo. 60. & in 2. fo. 144. conceſ. 350.

h Colle. ti. ſep. § 14.

Statuit inſuper idem Summus Pontifex, quòd corpora volentium cum prædicto habitu ſepeliri, deferantur ad ſepulturam, ſine alio pallio, vel tegumento ſuperimpoſito, non obſtante quacunque ordinatione, vel prohibitione ordinariorum locorum, etiam ſub cenſuris facta. Ita habetur in Monumentis ordinum [i]. *Et ideo Sixtus IIII. autoritate Apoſtolica perpetuò indulſit omnibus, & ſingulis vtriuſque ſexus perſonis in habitu fratrum Minorum ſepeliri volentes, quòd eis liceat (ſine tamen alterius præiudicio) diſtrictiùs inhibens Curatis & Rectoribus Eccleſiarum, ſub excommunicationis pœna, quam canonica monitione præmiſſa contrafacientes incurrant, & à qua per alium, quàm Romanum Pontificem, & in mortis articulo duntaxat abſoluere non poſſint, ne taliter ſepeliri volentibus, quouis modo impedimentum afferant. Sed permittant illos pacenter ad Eccleſias & locum ſepulturæ in habitu huiuſmodi deferri iure parochialium Eccleſiarum, & cuiuſlibet alterius in omnibus ſemper ſaluo.* Ita habetur in ordinis [k] Supplemento, quæ verba ibi, *iure parochialium Eccleſiarum*, etiamſi non apponerentur, appoſita cenſerentur, quia veriſimile eſt, quòd Princeps noluerit concedere priuilegium cum graui præiudicio Eccleſiæ parochialis, argumento cuiuſdam legis [l], vnde priuilegium ſolùm videtur concedere, vt habeant ij ſepulturam, ſicut illi quibus competit de iure communi, & pro hoc adducit Panormitanus textum [m] quaſi expreſſum in ſimili, vbi dicitur, quòd ſi alicui inhabili Princeps concedit liberam facultatem teſtandi, non intelligitur concedere, vt ſine ſolẽnitatibus aliàs debitis poſſit concedere teſtamentum, ſed videtur eum reſtituere ad ius commune: nam ſatis eſt quòd priuilegium aliquid operetur, quando tractatur de præiudicio tertij, vel de derogatione iuris, ita in propoſito, ſed ad maiorem cautelam, & ad tollendam dubitationem ſolet apponi illa clauſula, vel ſimilis, putà, *ſaluo iure parochialis Eccleſiæ.*

i In 1. impr. fo. 69. & in 2. fo. 149. cõce. 191.

k Sup. fo. 88. conc. 251.

l l. 2. § ſi quis à princ. ff. ne quid in loco publico.

m l. ſi quando. C. de inoſ. teſt.

ARTICVLVS II.

Quid lucrentur ſæculares cum habitu ſepulti.

RESpondeo dicendo quòd Leo X. [n] & Adrianus V. *omnibus, & ſingulis Chriſti fidelibus in regnis Caſtellæ, Legionis & Granatæ exiſtentibus, qui deuotionis feruore ducti in habitu ordinis ſanctiſſimæ Trinitatis deceſſerint, aut eorum corpora, ſeu cadauera, cùm ab hoc ſæculo*

n Sup. fo. 88. con. 252.

ſæculo migrauerint, in Eccleſiis monaſteriorũ ordinis prædicti ſepeliri ordinauerint, conceſſerunt omnes & ſingulas indulgentias & peccatorum remiſſiones fratribus prædicti ordinis conceſſas. Ita refertur in compendio [a] Mendicantiuin.

a Com. mendic. ti. ſepul. §. vlt.

Nota autem hanc eſſe maximam conceſſionem: nam primò concedit decedentibus cum habitu dicti ordinis indulgentias & peccatorum remiſſionẽ, quas fratres dicti ordinis conſequuntur, quando ex hac vita cum habitu migrant. Secundò eandem facultatem concedit his, qui ordinauerint ſepeliri in Eccleſiis prædictorum fratrum: at ego non potui inuenire, quas indulgentias conſequãtur fratres huius ſacræ religionis cum habitu morientes, eo ſolùm, quòd cum habitu ſepeliuntur, bene tamen verũ eſt quòd in articulo mortis indulgentiam plenariam ipſis conceſſit Sedes Apoſtolica: at non puto dictam indulgentiam ſupradictis ſæcularibus communicari, in hac conceſſione. De hoc autem videnda ſunt ea, quæ in ſecundo Tomo [b] latè diximus, in quo de hoc, & de his quæ conſequuntur ſæculares, qui eligunt ſepeliri in Eccleſiis fratrum, & cum habitu moriuntur, tempore interdicti, aut ceſſationis à diuinis latè agitur.

b 2. tomo. q. 16. ar. 10. & q. 110.

QVÆSTIO LX.

De ſepultura religioſorum, in quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1. *VBi ſunt ſepeliendi Abbas, & Prior.*
2. *Vbi ſunt ſepeliendi religioſi profeſſi.*
3. *Quibus expenſis debet ſepeliri monachus decedens extra monaſterium, aut qui præeſt beneficio manuali.*
4. *Quibus expenſis debent ſepeliri nouitij decedentes intra annum probationis.*

ARTICVLVS I.

Vbi ſunt ſepeliendi Abbas, & Prior.

REſpondeo dicendo, quòd Abbas ſepelietur in ſuo monaſterio, quia ibi cenſetur habere domicilium, vt dicunt Archid. [c] Ioan. Andr. Item quia talis non poteſt eſſe Abbas, niſi ſit profeſſus in religione, prout dictum eſt in ſuperioribus [d]: conſtat autem profeſſos eſſe ſepeliendos in ſuis monaſteriis. Si tamen Abbas eligit ſibi ſepulturam [e], quod poteſt, cùm habeat in multis velle & nolle, ſed tandem renunciat Abbatiæ, vel deponitur ab ea, & ſic remanet monachus & profeſſus illius monaſterij, in illo monaſterio ſepelietur, non autem in Eccleſia, in qua ſepulturam elegit. Et ratio eſt, quia inſpicitur tempus mortis, an quis ſit habilis ad eligendam ſepulturã: at iſte tempore mortis tãtùm erat monachus profeſſus, & non Abbas, & non habet velle & nolle, ita Petrus de Vuald. [f] loquendo autem de aliquo profeſſo, qui præficitur alicui Prioratui, qui eſt de membris monaſterij, eſto quòd talis ſit obedientiarius, & manualis, ſi talis Prior moriatur, cùm ipſe reputetur monachus monaſterij, & etiã reperiatur monachus illius prioratus, vt dicitur in iure [g], ſepelietur in loco monaſterij, vel illius prioratus, quod ex voluntate ſui Abbatis pẽdebit, argumento illius, quod in quadam decretali [h] habetur: Abbas enim poteſt pro monacho profeſſo ſibi ſubdito eligere ſepulturam, cùm cenſeatur tanquam pater, vt colligitur ex iure [i], æquiparante eum profeſſum filio impuberi, quia ſicut impubes non habet velle, neque nolle propter vinculum profeſſionis, & confirmatur, quia electio ſepulturæ filij conceditur patri ratione patriæ poteſtatis, quę patria poteſtas ratione profeſſionis magis militat in Abbate reſpectu monachi, quia monachus non habet velle, neque nolle, ſicut habet filius, & ita tenendum puto, licèt Petrus de Vualdis [k] dicat contrarium, cuius ratio eſt, & fundamentum, quia canon dat patri naturali poteſtatem eligendi ſepulturam filio impuberi, & non debet fieri extenſio ad Abb. qui non eſt verus pater, ſed fictus pater, argumẽto eorum, quæ in iure notantur, ſcilicet quæ competunt patri vero, ad fictum minimè debent extendi; non aduertens, quòd in noſtro caſu verſatur eadem ratio in patre ficto, quæ verſatur in patre vero, ſcilicet patria poteſtas, & quando eadem ratio verſatur in patre ficto, quæ militat in patre vero, diſpoſitio loquens de patre vero extenditur ad patrem fictum, vt patet ex quadã lege, vbi Baldus & Doctores communiter, & reſoluit Baldus.

c Arch. & Ioã. Andr. in c. ſtat. de reſc. li. 6.

d Supr. hoc to. qu....

e c. relig. de ſepult. lib. 6.

f Vuald. de canoni. epiſco. ca. 10. nu. 11.

g c. 1. de priu. lib. 6.

h cap. quanto. de offi. dele.

i c. vlt. de reg. c. licet. de exce. prel. lib. 6.

k Vuald. vbi ſup. c. 11. n. 6.

ARTICVLVS II.

Vbi ſunt ſepeliendi religioſi profeſſi.

REſpondeo dicendo, quòd profeſſi ſunt ſepeliẽdi in monaſterio, vt dicitur in iure [l], & idem dicendum eſt de conuerſis profeſſis. Idem etiam dicendum eſt de conuerſis non profeſſis, ſi ſunt plenè tranſlati ad monaſterium, quia ſe, & ſua obtulerunt monaſterio, & mutauerunt habitum; & alio habitu vtuntur diſtincto ab eo, quem habebant in ſæculo: ij enim etiã in monaſterio debent ſepeliri, ſecùs ſi non ſunt plenè tranſlati, vt quia non mutauerunt habitũ, ſed remanent in coniugio, & cum proprietate ſuorum bonorum, prout in iure [m] eſt deſinitũ, imò plenè tranſlati poſſunt ſibi eligere ſepulturam, quia habent velle & nolle, & poſſunt ad ſæculum redire, ſi non ſunt profeſſi, argumento eorum, quæ in iure [n] notantur, & tradit quædam Gloſſa: profeſſi autem, qui præficiuntur beneficiis regularibus, quæ ſunt de membris monaſterij, poſſunt ſibi eligere ſepulturã, quia habent velle & nolle.

l c. vlt. de ſen. lib. 6.

m c. vt priuil. §. de fratrib. de priuil.

n c. vt lex continent. 27. q. 1. ca. vt priui. de priuil. gloſſ. in c. vlt. de ſepul. in 6.

Aduertendum tamẽ eſt, quòd religioſi à propriis monaſteriis ita remoti, cùm ad ea cum moriuntur non poſsint commodè portari, poſſunt ſibi eligere ſepulturam, vt Bonifacius [o] VIII. ordinauit.

o cap. relig. de ſepul. li. 6.

Nouitius autem intra annum probationis decedens ſecundùm ius commune non videtur in monaſterio ſepeliendus, cùm poſsit ad ſæculum redire, & ita videtur ſepeliendus in illa Eccleſia, in qua ſepeliri debuiſſet ſi ad monaſterium non trãſiſſet, pro quo faciunt notata per Archidiaconum [p]. Dixi, ſecũdùm ius commune: nam attentis regularium priuilegiis debet in monaſterio, in quo eſt nouitius, ſepeliri, imò ſi tẽpore interdicti decedit, poteſt ſolẽniter ſepeliri, vt dictũ eſt ſuprà [q], in quo etiã aliqua circa ſepulturam tempore interdicti & ceſſationis à diuinis conceſſa reſoluta ſunt.

p Archi. in ca. cùm quis. de priu. li. 6.

q ſuprà 2. qu. 90.

ARTICVLVS III.

Quibus expenſis debet ſepeliri monachus decedens extra monaſterium, aut qui præeſt beneficio manuali.

REſpondeo dicendo, quòd monachus decedens extra monaſterium in monaſterio ſepelitur, prout

Digitized by Google

prout dictum eſt articulo ſuperiori, & caſu quo non ſepeliatur in monaſterio qui deceſſerit in partibus remotis, ita quòd corpus commodè non poſſit ad monaſteriũ portari, Abbas monaſterij tenetur mittere pecuniam ad locum vbi ille deceſſerit, pro funerando eum, ita reſoluit Vbaldis [a]: ſi tamen præſidet beneficio manuali, quod eſt de mẽbris Eccleſiæ, videtur, quòd debet ſepeliri expẽſis monaſterij, cùm ſit monachus: ſed contrarium eſt dicendum, quòd ſcilicet expenſis beneficij manualis debet ſepeliri cùm curam illius gerat, & ſic onus huiuſmodi beneficio incumbit, argumento eorum, quæ in iure [b] notantur, quod ipſum de canonicis regularibus eſt aſſerendum, ita Vbaldis.

a Vuald. de canon. Epiſc. c. 13. num. 3.
b Clem. dud. §. verũ. de ſepul. Vual. vbi ſup. num. 4.

ARTICVLVS IIII.

Quibus expenſis debent ſepeliri nouitij decedentes intra annum probationis.

RESpondeo dicendo quòd cùm reputentur religioſi, videtur quòd debent ſepeliri de bonis monaſterij, argumento eorum quæ in iure [c] notantur. In contrarium tamen videtur, quòd de bonis patrimonialibus debent ſepeliri, cum non ſint plenè tranſlati, & ad ſæculum poſſint redire, vt in ſimili notant Doctores [d], & per hoc videtur dicendum, quòd ſi Abbas ſepeliat illum de bonis monaſterij, quòd expenſas illas repetere poſſit ab illis, qui tali nouitio ſuccedunt, ſicut diximus in extraneo, qui ſepelit aliquẽ, qui poteſt repetere expenſas ab hærede defuncti, vt dicitur in quadã lege [e], de ſuo enim debet quis ſepeliri, & non de alieno; putarem tamen, quòd ſi talis nouitius non haberet aliquid in bonis, quòd tunc monaſterium debeat illum ſepelire; eſſet enim contumelia monaſterio relinquere corpus illius inſepultum, prout tenet Vualdis [f] fundatus in quodam iuris argumento.

c ca. priuil. de priui.
d Doct. in cap. ſtatuim. & in ca. conſulti. de reg.
e l. ſi quis. de relig. dom.
f Vuald. canon. port. cap. 13. n. 3. l. ſi nulla. de reg. iur.

QVÆSTIO LXI.

De ſepultura quoad eos, quibus prohibetur, in quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *QVibus neganda eſt ſepultura Eccleſiaſtica.*
2 *An priuari debeat ſepultura Eccleſiaſtica meretrix, quæ inuenta eſt mortua in domo ſui amici, de cuius contritione non eſt aliquod teſtimonium.*
3 *In quas pœnas incurrunt ſepelientes in loco ſacro eos, qui ſepultura Eccleſiaſtica legitimè ſunt priuati.*
4 *In quas pœnas incidunt religioſi ſepelientes vſurarios manifeſtos.*

ARTICVLVS I.

Quibus neganda eſt ſepultura Eccleſiaſtica.

REſpondeo dicendo, quòd ſepultura Eccleſiaſtica primò negatur à iure [g] omnibus iniuſtè decimas detinentibus, ſecundò blaſphemis impœnitentibus, tertiò moriẽtibus in peccato mortali, vt notat quædam Gloſſa [h], & ſumma Confeſſorum, & Syluſter, quod intellige, niſi ſint Eccleſiæ reconciliati, vel ſaltem ſigna contritionis appareant, ad quod probandum ſufficit vnus teſtis, ſecundùm Archidiaconũ [i]. Vnde ei, quem manifeſtum eſt nõ fuiſſe confeſſum, vel non communicaſſe ſemel in anno, debet denegari ſepultura Eccleſiaſtica, niſi ſigna contritionis, ſeu emendationis oſtenderit. Dixi, manifeſtum eſt, ſecùs ſi eſt dubium: nam tunc non præſumitur quòd ſit ſalutis ſuæ immemor.

g c. prohibe. de decimis. vbi doct. ca. ſtatui. de maledi.
h Gloſſ in cap. pro obeunti. 13. q. 2. ſum. confeſſ. li. 1. tit. 16. q. 3. Syl. verb. verò ſepul. n. 9. v. 7.
i Archi. in cap. qui recedunt. 26. q. 6.

Quartò manifeſtò vſurario, niſi pœniteat, & faciat cautionem, vt in iure [k] eſt definitum.

k cap. quia de vſuris. & cap. quanquam. eodem ti. li. 6.

Quintò interdicto nominatim, & hoc ſub pœna excommunicationis, vt dicitur etiam in iure [l], & tempore interdicti illi, qui ſunt de loco interdicto, interdicto durante, vt in ſuperioribus ſatis dictum eſt [m].

l Clemen. de ſepult.
m 2. tomo q. 90.

Sextò excommunicatis maiori excommunicatione, etiam iniuſtè, vt in iure [n] mandatur, & Syluſter ait idem dicendum de innodato excommunicatione minori notoriè.

n c. lit. de reſt. ſp. & Sylue. vbi ſup.

Septimò illi, cui eſt interdictus ingreſſus Eccleſiæ, vt dicitur in iure [o].

o cap. is qui. de ſent. exco. li. 6.

Octauò illi ſacerdoti, qui filiis ſuis hæredem inſtituit [p].

p diſt. 88. neque apud.

Nonò neganda eſt ſepultura Eccleſiaſtica, infideli, pagano, Iudæo, vel hæretico, etiamſi poſt mortem appareat de hæreſi [q].

q c. Ecc. de eõ. ſec. d. 2. c. ſanè. 24 q. 2.

Decimò morienti in torneamento [r], quod tamen de ſtante non intelligitur, ſed de eo qui venit cauſa ſe exercendi, & ſimiliter negatur armigeris & ſeruientibus in armis, quod intelligitur etiamſi quis ibi vulnus lethale acceperit, licèt poſtea ſuperuixerit, qui quamuis pœniteat, & ei Euchariſtia non denegetur, tamen Eccleſiaſtica ſepultura carebit, quod fieri in iure mandatur in aliorum terrorem, & intellige de illis, qui ſe exercent in torneamentis, quæ magno amorum conflictu in equis exercitantur, ſecùs in aliis, qui in aliquibus ciuitatibus fieri conſueuerunt, in quibus ſine dubio minora ſunt pericula, quàm in primis, in quibus ſolo equorum concurſu aliquando multi vitam finientur, ita Vualdus [ſ]. Sed aduerte ſecundùm ſummam Roſelam poſt Ricardum [t], quòd qui haſtiludia faciunt, peccant mortaliter, cum ſimili ratione videantur eſſe prohibita, vt torneamenta, ex quo innuitur, quòd morientes in ipſis non ſepeliantur in loco ſacro. At Syluest. [u] ait haberi, quòd haſtiludium & torneamentũ non ſunt idem, & conſequenter, quòd neque ſemper iſta pœna habet locum in haſtiludio, vt tenet Angelus [x], ſed ſolum quando inde imminet probabiliter periculum, vt etiam Syluester [y] aſſerit, & in quæſtione de taurorum agitatione aliqua dicemus.

r cap. 1. de torneam.
ſ Vuald. in ſuo cande. aureo. 2. p. tit. de interd. n. 122.
t Ricar. in 4. diſt. 27.
u Syl. vbi ſu. ver. 2.
x Angel. in ſumm. v. tor.
y Syl. ti. ludus. § 1 p. 7. & v. tornea.

Vndecimò denegatur ſepultura Eccleſiaſtica ei, qui ſe occidit, vt in iure [z] eſt definitum, quod intellige quando ſe occidit ex deſperatione, vel iracundia, ſecùs ex fatuitate, vel contra ſuam intentionem, vt ſi quis, vt euaderet præcipitauit ſe in flumen, intelligens eo modo ſe ipſum ſaluum facere: verum eſt tamen, quòd poteſt ei dari ſepultura, ſi creditur ipſum in vltimo vitæ ſpiritu criminis dolorem, & contritionem pœnitentia ductum habuiſſe, ſicut explicat Palud. [a] quem ſequitur Nauarrus, vel ſi forſan coniecturis aliquot præſumi queat cum furore, aut mentis alienatione ſe ipſum occidiſſe: nã & tũc & Eccleſiaſticæ ſepulturæ is traditur, ſecundùm Ioannem [b] Gallum. His accedit, quòd repertus mortuus in puteo non eſt priuandus Eccleſiaſtica ſepultura, quia non præſumitur ſe ipſum præcipitem dediſſe, quod in hac ſpecie notat Socinus iunior, quem allegat & ſequitur Couarruuias [c].

z c. in quibus. 13. q. 2.
a Palud. in 4. d. 20. qu. 1. col. 26. Nau. in ca. 1. de pœn. di. 7.
b Gal. q. part. 127.
c Couar. lib. 1. var. c. 1. iuxta finem.

Ex his infertur, quòd confeſſus & abſolutus à cõfeſſario, qui tota die & veſpere ſtetit lætus, & manè fuit inuentus mortuus intra ſuam cellam oſtio

clauſo

Digitized by Google

clauſo habens laqueum pendentem ex collo, ipſe autem non pendebat neq; omnino iacebat, ſed quaſi flexus ſtabat, poteſt & debet in loco ſacro ſepeliri, & ex loco profano, in quo fuit ſepultus, ad locum ſacrum transferri, cum non noſcatur, neque ſciatur à ſe fuiſſe occiſum, neque præſumendum eſt ſe occidiſſe: de nemine enim præſumendum eſt, quòd deliquerit, vt probant iura a, præſertim tam grande delictum, & tam abominabile conditioni & inclinationi humanæ, & maximè de confeſſo abſoluto, & cõmunicato eodem die. Vnde mulier cadens de Cymba in fluuiũ iubetur ſepeliri in loco ſacro, etiã ſi fugiendo cecidiſſet, quia non præſumitur voluntariè ad ſe occidendum cecidiſſe, iuxta notata à Doctoribus b, & hanc partem intrepidè tenendam eſſe affirmat Nauar. c

a l. merito ff. pro ſocio ca 2. de regul. iuris.

b Do7. in c. ex parte el ſe undo. de ſepul.

c Na. li. 1. cõſ. ti. de ſepul. cõſ 6. in addit. 1.

Duodecimò negatur ſepultura Eccleſiaſtica pueris morientibus ſine Baptiſmo. Decimotertiò negatur ſepultura Eccleſiaſtica morientibus in duello, prout determinatur d in Concilio Tridentino, & eſt ſummè notandũ hoc procedere non ſolùm in duellis ſolemnibus, in quibus arma, & campus & alia eliguntur: ſed etiam in duellis priuatis, ſine ſolemnitate initis, prout declarauit Gregorius XIII. in quadam ſua conſtitutione, publicata anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſecundo, prout affirmat Nauarrus e, quæ Gregorij XIII. conſtitutio incipit, *Ad tollendum*, & eſt numero octuageſima ſecunda inter conſtitutiones Pontificales eiuſdem Pontificis.

d Conc. Tri. ſeſ 25. de refor. c. 19.

e Na. li. 5. cõſ. ti. de purg. vulga conſil. 1. & 2. pa 5o. & co 1. & 2. in 1. edi.

Ex quo colligitur, quòd explicatio f Salzedi dicentis prædicti Concilij decretum habere locum, tantùm in ſolemnibus duellis, non autem in priuatis, omnino eſt reiicienda, cũ nobis conſtet de mente legiſlatoris, ad quem primò explicatio ſuæ legis ſpectat. Neque obſtat, quòd in aliquibus Regiis tribunalibus fuerit iudicatum prædictum decretum non habere locum in duellis priuatis, prout affirmat Salzedo: nam reſpondetur quòd ſi apud dicta tribunalia præfata declaratio proponeretur, vtique ſecundum eam patres conſcripti in ipſis iudicarent.

f Sal in practica crim. c. 100.

Decimoquartò regularibus decedentibus proprietariis negatur in iure g Eccleſiaſtica ſepultura: circa quod eſt notandum primò, quòd ſi religioſus inuentus fuerit in morte cum burſa denariorum, non propterea præcipitanter debet Eccleſiaſtica ſepultura priuari: multa enim prudentia in huiuſmodi vti neceſſe eſt h, ſacri enim Canones non remouent à communione altaris religioſum inuentum cum proprio peculio, ſed eum tantùm qui ab Abbate commonitus noluit ipſum peculium reſignare; cum enim huiuſmodi pœna ſit grauiſſima contra inauditam partem imponi non debet, & ſic tali pœna minimè eſt plectendus monachus, niſi contra ipſum priùs opponatur, talis burſæ denariorum detentio, & ipſe ſe purget, aut proprietatа conuincatur, & per conſequens defunctus inuentus cum prædicta denariorum detentione non debet ſepultura Eccleſiaſtica ſtatim priuari, cùm contra eum non ſit prædictum delictum propoſitum, neque poſſit proponi vt ſe defendat.

g c. ſuper quodã de ſtat. monac. vbi Doct. & ca. monac. eod. tit.

h dict. c. ſuper quodã & dict. c. monac.

Quod confirmatur ex dictis Socini iunioris, quẽ ſequitur Couarruuias, prout in ſuperioribus dictum eſt, qui tenent non debere priuari ſepultura Eccleſiaſtica illum, qui inuentus fuerit in puteo mortuus, quorum ratio eſt, quia non debemus præſumere ſe in puteum deieciſſe, & occidiſſe, & ita in propoſito non debet priuari Eccleſiaſtica ſepultura, ille qui cum dicta burſa fuerit in morte inuentus: non enim debemus præſumere ipsã noluiſſe in manibus Prælati renunciare, ſed obliuione quadam naturali anguſtiis infirmitatis irretitum talem reſignationem prætériiſſe.

Confirmatur deinde ex traditis i à Syluestro, dicente quòd ei qui intra annum non eſt confeſſus, neque communionem accepit, non poteſt parochus interdicere Eccleſiaſticam ſepulturam, quia in dubio præſumi debet, quòd non fuit ſalutis ſuæ immemor, vt dicitur in quodam decreto k; potuit enim alicui mendicanti legitimè confiteri, & de eius mandato ab Euchariſtia abſtinere, & ita poteſt & debet præſumi de tali monacho, quòd ab aliquo ſuperiore viuæ vocis oraculo licentiam fuit conſecutus, vt apud ſe dictam denariorum burſam retineret, quam in morte obliuione, aut infirmitate abſorptus non reſignauit, quod à fortiori habet locum ſi præfatus religioſus eſt ſacerdos, cui propter tantæ dignitatis excellentiam maximè eſt deferendum: nam Iehu Rex Iſraël Iezabel iuſtiſſimè interfectæ detulit honorem dicens ſuis Eunuchis, *Ite & videte maledictã illam, & ſepelite eam, quia filia Regis eſt*, & innuit quædam decretalis l, cuius caſus eſt ſuper quodam Canonico regulari, qui in mortis articulo agens, licèt à Priore ſuo commonitus propriũ, quod contra regulam latenter habebat, noluit reſignare, & ſic diem clauſit extremum, quem Innocentius III. declarauit non eſſe in loco ſacro ſepeliendum. Ponderanda enim ſunt verba huius decretalis, ibi, *licèt à Priore ſuo commonitus*, quæ maximè noſtram ſententiam confirmant.

i Syl. ti. de ſepul. nu. 10.

k ca. ſancim. 1. q. 7.

l ca. ſuper quodam.

Neque contra hoc aliquid diuus Gregorius m fecit, qui legitur condemnaſſe quendam monachũ à priuatione ſepulturæ, quia in morte inuentus fuit cum denariis: nam vt conſtat ex ibi ab eo propoſitis dictus monachus fuit admonitus, qua admonitione non obſtante mortuus eſt proprietarius.

m Greg. lib. 4. theo. c. 55.

Secundò eſt notandum ſtatutum quoddam ordinis Carthuſienſis referri à Nauarro n diſponens quòd monachi defuncti in proprietate duodecim denariorum, & infrà non ſepeliantur in cœmeterio, aut ſepulti exhumentur. Circa quod ſtatutum aduertit ipſe Nauarrus o fortè eſſe intelligendum de illo monacho proprietatio rei minimæ, qui ex aliquot coniecturis præſumitur per contemptum legis, vel animo maiora appropriandi eam appropriaſſe, cùm non debeat quis carere Eccleſiaſtica ſepultura, ob peccatum tantùm veniale, vt ſatis ſignificant Canones p, & tradunt Doctores communiter, & meritò quidem: nam peccatum veniale non excludit gratiam Dei, & charitatem, vt tradit Diuus Thomas q, & in Concilio Trident. r definitur, detẽtio autem tam minimæ quantitatis peccatum mortale non videtur includere, cùm furtum huius quantitatis ipſum minimè arguat. Supradicta autem ſunt vera non in religioſis ordinis fratrum Minorum de Obſeruantia, qui ſi inuenti fuerint defuncti, cum burſa denariorum, etiam minimæ quantitatis non poſſunt in loco ſacro ſepeliri, cùm in eorum regula ipſis præcipiatur non recipere denarium, neq; pecuniam.

n Na. l. 3. conſ. ti. de regu. cõſ. 675. n. 3. in 1. edit.

o Na. vbi ſu. n. 17. in fi.

p c. pro obeuntib. & c. non afſtime. 13 q. 2. Gl. in qu. ex parte 2. de ſepul.

q D. Tho. 2. 2. q. 24 ar. vlt.

r Con Tri. ſeſ. 14. c. 5.

Eſt idem aduertendum, quòd cadauera mortuorum, qui fuerunt vltimo ſupplicio affecti, ſine licentia Principis non ſunt ſepelienda in loco ſacro, & per conſequens peccant mortaliter, ea à ligno, ſine prædicta licentia deponentes, prout reſoluit ſ Antonius Gomez.

ſ Ant. Gom. c. 14. de deli. n. 5.

Digitized by Google

ARTICVLVS II.

An priuari debeat ſepultura Eccleſiaſtica meretrix, quæ in Paſchate confeſſa eſt, & communicauit, & modò reperta fuit innumeris vulneribus cõfoſſa, & mortua in domo cuiuſdam ſui amici, nulloq́; pacto conſtare potuit, quòd mortua fuerit contrita, vel contritionis ſigna dederit, cùm id nocte acciderit, & clauſo oſtio, certum eſt tamen eam ab illo amico fuiſſe iugulatam.

RESpondeo dicendo, quòd omnis, qui confeſſus eſt in Quadrageſima, & communicauit in paſchate, ſepeliẽdus eſt in loco ſacro, niſi conſtet eum in peccato mortali fuiſſe mortuum, vt tenet quædam Gloſſa [a] communiter recepta, & præſupponitur præfatam meretricem fuiſſe confeſſam & communicatam in Paſchate, neq; conſtat eã in peccato mortali fuiſſe mortuam: præterea non conſtat de mẽte, qua illam amicus eius duxit in domum ſuam, quoniam licèt veriſimiliter crederetur illam duxiſſe ad meretricandum ſi eam non occidiſſet, quia tamẽ occidit, veriſimilius credi poteſt deduxiſſe illam ad ſumendam vindictam de aliqua iniuria, quam putabat iuſtè vel iniuſtè ſibi fuiſſe factam, tum quia veriſimile eſt ipſum occiſorem, cùm Chriſtianus eſſet, pręmonuiſſe illam, vt ſe commendaret Deo, & de ſuis peccatis doleret, quoniam communiter id faciunt occiſores vxorum ſuarum, & aliarum cognatarum, quas propter earum delicta ferro clam occidunt, & validum eſt argumentum à communiter occidentibus, ſi non conſtat de contrario, vt in iure notatur [b]. Ex quibus concludit Nauarrus [c], prædictam meretricem in loco ſacro eſſe ſepeliendam.

Neque obſtat quædam decretalis [d], definiens furem, qui furando occiditur, non eſſe in loco ſacro ſepeliendum, in quo loco Ioannes Andreas, & Ioannes ab Anania, referunt eum, qui veroſimiliter moritur in peccato mortali non eſſe ſepeliendum in loco ſacro: nam reſpondetur eam decretalem intelligendam eſſe de illis, qui furando, rapiendo, vel aliàs mortaliter delinquendo occiduntur: nos autem loquimur de illa, quæ non præſumitur occiſa meretricando, prout dictum eſt.

a Gloſſ. in c. ex par. 2. de ſep.
b l. neque natales. C. de probat. c. impraſt. eod. tit.
c Na. li. 3. conſ. tit. de ſepul. conſ. 4.
d cap. fures. de vſuris.

ARTICVLVS III.

In quas pœnas incurrunt ſepelientes in loco ſacro eos, qui ſepultura Eccleſiaſtica legitimè ſunt priuati.

RESpondeo dicendo, quòd ſepelientes præfatos in loco ſacro peccant mortaliter, ſecundùm Archidiaconum [e], & vlteriùs ſepelientes publicè excommunicatos, vel interdictos nominatim, vel manifeſtos vſurarios ſunt maiori excommunicatione innodati, vt dicitur in quadam Clementina [f], & explicat Syluester, & generaliter recipiens aliquem ad ſepulturam Eccleſiaſticam, in caſu non conceſſo tenetur reſtituere corpus ſi petatur, non ſolùm recenter ſepultum, ſed etiam pòſt, ita vt ſola oſſa ſupereſſe videantur, ſecundùm [g] Panormitanum: tenetur etiam reſtituere, quidquid ratione illius corporis perceperit, cùm id mala fide ab eo ſit perceptum, ſecundùm Gloſſam [h] communiter receptam. Vnde ſi ſacerdos parochialis corpus eius, qui alibi elegit ſepulturam, violenter rapuerit, vel funus ſpoliauit antequàm veniret ad manus eorum, quibus debebatur, ſecundùm Hoſtienſem [i] amittitius, quod habebat, & idem ſi aliquis conuentus totus, vel maior pars eius hoc fecerit, ſecùs ſi minor pars, vel ſolus Prælatus. Vnde ſecundùm Oldradum [k] tenetur reſtituere, quidquid accepit, & ipſum corpus, & vltra hoc perdit quartam Canonicam ad ſimilitudinem hæredis, res hæreditarias ſubtrahentis, qui in eis, quartam Trebellianicam perdit, & ius inſtitutionis debitum, quod aliàs erat detracturus, vt in iure [l] eſt diffinitum: quantum autem ad quartam canonicam Petrus de Peruſio contrarium tenet, quia delictum presbyteri Eccleſiæ nocere non debet, vt in iure [m] eſt vulgatum. At primum eſt verum, ſi tale quid fiat à Pręlato, quia ſolus Prælatus poteſt pręiudicare Eccleſiæ in adquirendis, vt patet ex quodam [n] decreto, ſicut ſeruus domino in adquirendis poteſt præiudicare, vt in quadam lege [o] eſt obſeruatũ, ſecùs in adquiſitis, prout aduertit Syl. [p]

e Arch. in c. quia Dect. 25. q. e.
f clem. 2. de ſepul. Syl. v. excõmunicat. 9. ni. 66. & 67.
g Panor. in c. cùm liberum. extrà de ſepul.
h Gloſ. in dic. cùm liberum.
i Hoſt. in di. c. cùm liberum.
k Old. cõſ. 224
l l Pau. reſpõdit. ff. ad leg. Falci. l. reſc. ff. de his, quibus.
m regu. delictum. de reg. iur. li. 6.
n 16. q. 6. §. fi.
o l. fi. C. de acquirend. poſſ.
p Syl. de ſep. n. 21.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm Religioſis ſepelientibus de facto vſurarios manifeſtos excommunicatos & interdictos poſſit Epiſcopus facere, vt corpora eorum exhumentur & proiiciantur procul.

RESpondeo dicendo, quòd in Clementina [q] quadam ſatis innuitur poſſe Epiſcopum excommunicatos publicè vſurarios manifeſtos & nominatim interdictos facere exhumari in loca etiam exempta intrando, cùm in ea Clementina priuilegia in contrarium abrogentur, in reliquis autem, quibus negatur ſepultura Eccleſiaſtica, ait Abbas [r] ſe non credere Epiſcopum poſſe hanc autoritatem exercere in locis exemptis, quia perinde eſt ac ſi non eſſent in ſua diœceſi ſepulti, poſſet tamen dare remedium, vt impediat ſepulturam antequam corpus deducatur ad locum exemptum: nam cùm delinquatur in ſuo territorio poteſt obuiare, & illud in loco priuato facere ſepeliri. Quod ex decreto Concilij [s] Tridentini maximè confirmatur. Aduertendum tamen pro complemento, quòd horum corpora debent proiici procul ab Eccleſia in tanta diſtantia, quòd voces clericorum non poſſint ibi audiri, vt argumento cuiuſdam decretalis tenent communiter Doctores [t].

q Clem. 201. de ſepul.
r Abb. in c. ſacris. nu. 7. de ſep.
s Con. Tri. ſeſſ. 25. de reg. c. 14.
t c. quod in te. de pœni. & remiſ. Doct. in c. ſacris.

QVÆSTIO LXII.

De ſepultura quoad exhumationem corporum, & exportationem de vno loco ad alium, in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *VTrùm corpora defunctorum poſſint exhumari, & transferri de vno loco in alium.*

2 *Vtrùm corpora defunctorum poſſint exenterari, vel inhumaniter tractari.*

ARTI

Digitized by Google

ARTICVLVS I.

Vtrùm corpora defunctorum poſſint exhumari, & transferri de vno loco ad alium.

a l. ſi necdum. C. de relig. & ſump. fun.

b l. nemo homin. eod. tit.

c l. oſſa ff. eod. tit.

d l. ſi in eo. ff. de mort. inferend.

e c. corpora ſancto. de conſec. diſt. 1.

RESpondeo dicendo, quòd Imperatores [a] Diocletianus & Maximianus ordinauerunt, quòd ſi necdum perpetuæ ſepulturæ corpus traditum eſt, tranſlatio eius fieri minimè prohibeatur. Et Imperatores Valentius [b] Theod. & Archadius ita reſcripſerunt, nemo hominum corpus ad alium locum, ſine Auguſti affatibus transferat: ſuper quem locum Gloſſa ait, ſine Auguſti affatibus, id eſt, Papæ, minimè eſſe transferendum. Vnde Vlpianus Iuriſconſultus etiam ait, oſſa [c], quę ab illo illata ſunt, vel corpus an liceat domino loci effodere, vel eruere ſine decreto Pontificum, ſeu iuſſu principis, quæſtionis eſt, & ait Labeo expectandum ſeu permiſſum pontificalem, ſeu iuſſionem principis, alioquin iniuriarum fore actionem aduersùs eum, qui eiecit. Et idem Vlpianus [d] ait, ſi in eo monumento, quod imperfectum eſſe dicitur, reliquiæ hominis conditæ ſunt, nihil impedit quominus id perficiatur, ſed ſi religioſus locus iam factus ſit, pontifices explorare debent quatenus ſalua religione deſiderio reficiendi operis medendum ſit, in quo loco Gloſſa per pontifices Epiſcopos intelligit, qui in talibus ſuum exercent officium. Et in Concilio [e] Maguntienſi dicitur, quòd corpora ſanctorum de loco ad locum nullus transferre præſumat, ſine conſilio principis, vel Epiſcoporum, ſanctaque ſynodali licentia.

f Gloſ. in di. l. ſi necdum.

Circa quas leges, & decreta notādum eſt primò, quòd verba præfata non includunt tranſlationem corporum nondum perpetuę ſepulturæ traditorum de vno loco Eccleſiæ ad alium eiuſdem Eccleſiæ, quoniam non includunt etiam tranſlationem de vna Eccleſia ad aliam, per gloſſam [f] tam per praxim, quàm per theoricam receptam: ergo à fortiori non includunt tranſlationem de vno loco vnius Eccleſiæ ad alium eiuſdem, & conſequenter non includunt reliquias corporum Sanctorum, quæ manent extra ſepulturam perpetuam in ſacrario, vel in aliis locis, vnde accipiuntur, & afferuntur frequenter ad proceſſiones, ſiue ſupplicationes publicas, vel priuatas Miſſas, & alias deuotiones.

g Na. li. 3. cōſ. tit. de ſepul. conſ. 5.

Secundò notandum eſt, quòd verba prædicta includunt corpora Sanctorum, & partes eorum, quæ deputatæ ſunt perpetuæ ſepulturæ de vno loco Eccleſiæ ad alium eiuſdem Eccleſiæ. quia non videtur negari poſſe ea non transferri de vno loco ad alium locū: quia omnia loca eiuſdem Eccleſię non ſunt eadem loca, neq; æquè honorabilia, imò ſunt maximę contentiones inter ſummates & mediocres, imò infimæ notæ, aliis contendentibus ſua ſepulchra debere eſſe ſita propius altaribus maioribus, vel aliquorum Sanctorum, quæ ſunt incluſa legitimè altaribus ad illorum conſecrationem non poſſe mutari de illis ad alia, ſine autoritate legitima, quia vidētur mutari de loco, cui iā ſunt illa perpetuę ſepulturæ deputata, ita Nauarrus [g] in quodam conſilio.

ARTICVLVS II.

Vtrùm corpora mortuorum poſſint exenterari, vel inhumaniter tractari.

h Syl. excommunicatio 7. n. 79.

RESpondeo dicendo, Bonifacium Papam in quadam extrauaganti, quæ incipit, *Deteſtandum*, excommunicat omnes, etiam Pontifices exenterantes, vel in fruſta concidentes corpora mortuorum, aut in aquis coquentes, vt carnem ab oſſibus euellant, vt alibi tumulanda ferant, & abſolutio Papę reſeruatur, prout aduertit Syluester [h].

i Bar. in l. ſi. ff. de cada. punito.

k Clarus in pract. crim. q. 10. in fin.

l Bertachin. v. cadauera. n. 5.

m Gom. de delict. c. 14. n. 8.

n Syl. vbi ſup.

o de pœnit. d. 1. § pœna.

Circa quam extrauagantē primò eſt notandum, quòd non habet locum in cadauere mortui, quod datur medicis ad faciendām anatomiam; licèt enim Bartolus [i] relinquat cogitādum, an hoc ſit licitum, Iulius [k] tamen Clarus ait non reperiri in iure deciſum, ſed conſuetudine paſſim ſeruari, quòd dantur huiuſmodi corpora medicis, habita tamen priùs licentia à iudice, ſi corpus eſt alicuius delinquentis puniti, & ita practicari teſtatur [l] Bertachinus, & non eſt hæc praxis damnanda, cùm à timoratis iudicibus ſit recepta. Et ita refert Antonius [m] Gomez, quod Carolus V. anno Domini milleſimo quingenteſimo quinquageſimo requiſiuit votum vniuerſitatis Salmāticenſis, an hoc facere liceret, & reſpondit vniuerſitas, quòd ſic. Et hanc opinionem tenet in propriis terminis doctiſſimus Syl. [n] dicēs in eius comprobationem, quòd pœnæ vltra proprios caſus non ſunt extēdendæ, vt dicitur in iure [o]: & extrauagans ſupradicta ſolùm loquitur caſu quo exenterantur & in fruſta conciduntur corpora mortuorū eo fine, vt alibi ſepeliantur. Præter eum etiam hanc partem ſequenti ratione confirmo. Reipublicę enim intereſt, vt fiāt anatomiæ, & prædicta corpora exenterantur, vt poſſint faciliùs cognoſci infirmitatum radices, quibus homines ſunt repleti, quibus cognitis faciliùs medelæ ſalutiferæ applicantur, quod commune bonum non debet impediri ex leuiſſimo præiudicio, quod dictis corporibus ex tali exenteratione prouenit.

p c. etiam quis. de ſen. excom. lib 6. c. ſi quis ſuadente. 17. q. 4. c. 1. de conſang. & affinit.

q Nau. cō. 17. nu. 51.

Secundò eſt notandum quòd prælatus alicuius conuentus cōſentiens, vt conſanguinei alicuius defuncti ipſius corpus exhumēt, & præbens illis ſtabulum, in quo in feruenti aqua igne ſuppoſito fuit eius corpus poſitum & caro conſumpta, & dum ab oſſibus ſeparata, vt ea oſſa tranſportarentur in aliam partem ad tumulandū non incidit, ſcilicet, ipſe prælatus in excommunicationem huius extrauagantis: nam lex excommunicans facientem aliquod delictum, non videtur includere ſolum conſentientem in illo & deſiderantem, vt fiat, ſi ad aliud non concurrat, vt colligitur ex aliquibus iuribus [p]. Secundò facit: nam lex excommunicans facientē aliquid non includit conſentientem neque mādantem, niſi eadem lex, vel alia ſimilis, cuius autor id facere poteſt, illud exprimat, prout concludit & reſoluit Nauarrus [q] poſt Caietanum & alios, & hæc extrauagans non proponit excommunicationem contra conſentientem, conſulentem, aut mandantem, vt patet ex eius litera. Et dato quòd ipſa contra conſentientem, etiam ſuam ſententiam fulminaret, quia tamen dictus prælatus non probatur ſciuiſſe eam exorbitantem pœnam eſſe à iure impoſitam facienti huiuſmodi delictum, & præſumitur ignorantia vbi non probatur ſcientia, & ignorantia legis excommunicantis videtur excuſare ab excommunicatione, vt innuit quædam decretalis [r], præſertim cùm religioſi non teneantur ſcire huiuſmodi leges de rebus ordini ſuo adeò exteris diſponentes, vt ex ſacris Canonibus [ſ] conſtat. His & aliis rationibus hanc partem defendit doctiſſimus Naua. [t]

r c. 2. de conſt. li. 6.

ſ c. non magne. ne cur. vel monach. c. 1. iūct. gl. de poſtulan.

t Na. li. 5. conſi. ti. de ſen. ex com. conſi. 54. in 1. edit.

u c. a. notandū. 1 c. 4. 7.

x regul. ignorā. t. a. de reg. iur. li. 6.

Nec obſtat quòd prædicta extrauagans ſignificat illud eſſe peccatum contra ius naturale, quod nemini licet ignorare, argumento eorum, quæ in quodam decreto [u] notantur, & quòd ignorantia iuris non excuſat, vt eſt regula [x] iuris vulgaris. Nam reſpondetur, quòd multa concurrerant propter quæ

Digitized by Google

dictus Prælatus probabiliter potuiſſet ignorare; primò, quia dicta extrauagans non eſt poſita intra corpus iuris communis, & multis etiam Doctoribus vtriuſque iuris eſt incognita, ſecundò quia non eſt directè contra illud naturale præceptum, non occides, non enim fuit occiſio, neque mutilatio, neque percuſſio hominis, quæ directè vetantur per quintum præceptum Decalogi, ſed quædam diuiſio & partitio cadaueris, quod planum eſt non eſſe hominem.

Nec etiam obſtat illud Pauli [a], ſcilicet, quòd facientes & conſentiétes digni ſunt morte, & per cõſequens quòd cùm Prælatus prædictus tali maleficio cõſenſerit, dignus eſt, vt ſupradicta pœna puniatur. Nam reſpondetur, quòd ſi prædictus Prælatus ſciebat præfatũ factum eſſe peccatũ mortale, mortaliter peccauit, at non incurrit excommunicationem pro tali re latam, qui enim conſentit & cõplacet de percuſſione clerici, peccat mortaliter, non tamen incurrit excommunicationẽ niſi actu ipſe percutiat, vt expreſſit quædã decretalis [b]. Et certum eſt etiam in iure [c] contrahentes matrimonium intra gradum conſanguinitatis prohibitum, vel contra votum ſolemne ordinis vel religionis peccare mortaliter, incurreréque excommunicationem, ſed non eos quibus placent illa matrimonia, imò neque conſulentes illi neque approbantes.

a *Ad Rom. 1.*

b *c. cũ quis. de ſent. exc. li. 6.* c *clem. 1. iuncta gloſ. de cõſang. & affinit.*

QVÆSTIO LXIII.

De ſimonia, in ſex articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſex.

1 *QVid ſit ſimonia.*
2 *Vtrum pro datione habitus regularis, & profeſſione aliquid dare & accipere, ſimonia committatur.*
3 *Quomodo ſe debet habere regularis per ſimoniam ingreſſus monaſterium.*
4 *Vtrum ſit ſimoniaca conuentio qua regulares conueniunt vt alter in vna electione ſuffragetur vni, & alter alteri in alia.*
5 *Qua pœna ſint puniendi regulares reſpectu prælationum ſimoniaci.*
6 *Vtrum Prælati regulares poſſint abſoluere & diſpenſare cum ſuis religioſis ſimoniacè ordinatis.*

ARTICVLVS I.

Quid ſit ſimonia.

REſpondeo dicendo, quòd ſimonia ſic denominata à Simone, qui voluit ſpiritualia emere, eſt voluntas ſtudioſa emendi, vel vẽdendi ſpiritualia, vel ſpirituali annexum ſecundùm gloſſam [d] ab omnibus receptam, & à D. Thoma approbatam. Dixi *voluntas*, ad ſignificandum, quòd ſimonia mentalis, qua quis vult committere ſimoniã conuentionalem, vel realem, eſt verè peccatũ mortale ſimoniæ, etiam non ſecuta conuentionali, vel reali, quia radix malitiæ ſimoniæ ſicut & cuiuſlibet alius peccati in actu interiori voluntatis conſiſtit, ſecundùm D. Thomam [e], iuxta illud Matthæi [f], *quod intrat per os, non coinquinat hominem*, id eſt, quod ſine aſſenſu & complacentia voluntatis intrat per os, non coinquinat homines, cùm de corde procedant peccata. Dixi *ſtudioſa*, ad excludendam indeliberatam. Dixi *emendi vel vendendi*, ad includendum omnem voluntatem dandi, vel accipiendi aliquid pro ſpirituali non gratuito, ſed in quoddam pretiũ vel cauſam principalem, vel immediatam iure id permittente prohibente. Dixi *ſpirituale, vel ſpirituali annexum*, ad includendum omne diuinitùs datum, vel inſtitutum ad ſalutem animarum. Pro quo eſt notandum, quòd ſpirituale quantum ad noſtrum propoſitum eſt donum ſupernaturale à Deo datum ad animarum ſalutem, vel quid inſtitutum ſupernaturaliter ab eodem ad eam efficiendam, vel ab Eccleſia poteſtate ſupernaturali ſibi data ad conficiendum illud, vel annexum eis. Dixi *donum ſupernaturale*, ad includendum dona ſupernaturalia per eſſentiam, & ad excludendum dona naturalia. Dixi *ad ſalutem animarum*, ad excludenda inſignia, ſeu arma data & victorias Regibus & Principibus aliquot, vel aliis in alium finem, quàm ſalutẽ animarum ſupernaturaliter conceſſa. Dixi *vel quid inſtitutum ſupernaturaliter ab eodem ad eam efficiendam*, ad includendũ ſpirituale per cauſam, qualia ſunt ſacramenta, quæ ipſe ſolus inſtituit, & ſola efficiunt inſtrumentaliter gratiam. Dixi, *vel ab Eccleſia poteſtate ſupernaturali ſibi data*, ad includendum ſpiritualia propter inſtituta, qualia ſunt ſacramentalia, & eis annexa ab eadem inſtituta, quibus ſacramenta parantur, cõficiuntur & conſeruantur, vt conſecratio, benedictio Eccleſiæ, vel altaris, vaſorum, ornamentorum, aquæ baptiſmalis, vel benedictæ, exorciſmus, Catechiſmus, ius patronatus, beneficia, collationes, præſentationes, datio habitus regularis & profeſſio religionis, ita colligitur ex ſacris [g] Canonibus, Durando, & D. Thoma.

d *gl. in ſum. 1 q. 1. Canoniſtæ in rub. de ſim. Theolog. in 4. d. 25. D. Tho. 2. 2. qu. 100. ar. 1.*

e *D. Th. 2. 2. q. 72. ar. 7.*

f *Matth. 15.*

g *c. gratia. ca. qui ſtudet. 1. q. 1. D. Th. 2. 2. q. 10. a. 3 & Duran in 4. d. 25. q. 1.*

ARTICVLVS II.

Vtrùm pro datione habitus regularis & profeſſione aliquid dare & accipere ſimonia committatur.

REſpondeo dicendo, quòd nullo titulo, aut iure poteſt defendi in hoc caſu non committi ſimoniam, tunc quia certum eſt ſimoniã incurri quoties pro ſpirituali datur, vel accipitur aliquid temporale, ſecundùm notata à quadam gloſſa [h] communiter recepta à Iuriſperitis, à diuo Thoma, & ab aliis Theologis & ab eodem D. Thoma declaratam & dilatatam à Nauarro. Et certum eſt in iure [i], pretium eſſe quid temporale, ingreſſum autem monaſterij eſſe quid ſpirituale, neque poteſt negari dationem habitus eſſe quid ſpirituale, aut ſpirituali annexum, cùm datio & ſuſceptio ipſius faciat, quem de laico Eccleſiaſticum. Vnde ſi aliquis ignorans talem commiſerit ſimoniam dando aliquid pro receptione habitus, tamen cùm primùm hoc ſciuerit, tenetur ipſum relinquere. Verum eſt tamen quòd dimiſſo habitu & purgata ſimonia poteſt denuo recipi, ſi receptio non fuerit ſcandaloſa, iuxta ea quæ in quadam decretali [k] notantur.

Adeò ſupradicta ſunt vera, quòd etiamſi Abbas & Prælatus acceperit illud pretium tanquam donũ, & quid ſponte oblatum, daturus nihilominus habitum etiamſi illud non fuiſſet ſibi collatum in foro exteriori, vt ſimoniacus erit iudicandus; in eo enim foro per ea quæ fiunt exteriùs & probantur eſt iudicandum, iuxta quãdam legem [l], & ex his quæ exteriùs facta ſunt in hoc caſu, clarè probatur (vt ſupponitur) promiſſio pro ingreſſu. Dixi, *in foro exteriori*, non in foro conſcientiæ, ſi verè coram Deo Prælatus accepit illud pretium tanquam donũ ſpõte oblatum, & tanquam eleemoſynam principaliter propter Deũ oblatam, licèt minùs principaliter habuiſſet etiã reſpectũ ad habitus dationẽ, & quòd pro miſ-

h *glo. qu. 1. in ſũ. & in rub. de ſim D. Th. & alij in 4. d. 25. & 2. 2. qu. 100. ar. 1. Nau ca. 23. n. 10.*

i *c. quoniã. de reg. ca. ex inſinuatione. eod. tit.*

k *ca. quoniam de reg. in fi.*

l *l. illicitas. §. veritas ff. de of. præſid.*

Digitized by Google

miſſio pretij non fuit cauſa principalis dationis illius, non eſſet verè coram Deo iudicandus ſimoniacus, prout allegando aliqua concludit [a] Nauarrus.

a Nau. vbi ſu.

ARTICVLVS III.

Vtrùm regularis per ſimoniam ingreſſus monaſterium poſſit & debat manere in eo, & habere victum & portionem canonicam, vel monachalem, vt ali rectè poſſit.

RESpondeo dicendo, quòd per profeſſionem canonicalem, vel monachalem duo quæruntur aut fiunt. Alterum eſt mutatio ſtatus de ſæculari in regularem, & hoc non impeditur per ſimoniam, vel excommunicationem: profeſſio enim ab excommunicato facta tenet, iuxta quandam decretalem [b], quam in hoc commendant plurimū Panormitanus & Felinus, vnde in aliis decretalibus ordinatur ſimoniacè profeſſum non debere manere vbi eſt malè profeſſus, ſed in aliud eiuſdem ordinis monaſterium ad agendum pœnitentiam retrudendus eſt, prout infra articulo vltimo dicetur; ſi ergo debet retrudi ad agendum pœnitentiam, clarum eſt quòd ſupponitur eſſe regularem. Et confirmatur per id quod ſtatim in dictis decretalibus ſubditur, quòd, ſcilicet, ſi non inuenitur tale monaſterium, in quo detrudi poſſit, maneat diſpenſatiuè in eo ne damnabiliter euagetur, confirmatur etiam per id quod ſtatim ſubditur, quòd ſcilicet, poſſit manere diſpenſatiuè nulla de noua profeſſione facta mentione.

b c. cùm illorum. de ſent. exc. vbi Panor. & Feli.

Alterum quod per profeſſionem acquiritur, eſt ius habendi victum determinatum ex communi, aut per portionem priuilegiatam, ſeu determinatam canonicalem, ſeu monachalem, quod quilibet canonicus vel monachus rectè profeſſus habet. Et hoc impeditur per ſimoniam & excommunicationem, donec ſubſequatur abſolutio & diſpenſatio: nam monachatus comparatur beneficio, quatenus eſt ius percipiendi victum, aut portionem priuilegiatam, ſiue determinatam monachalem, ſecundum Hoſtienſem [c] & Panormit. Vnde ſicut acquiſitio ſimoniaca beneficij eſt nulla, vt patet ex iure [d], ita etiam acquiſitio portionis regularis & monachatus eſt nulla.

c Hoſti. in ca. ſuper ordinata co. 3. & Panor. ead. co. de prab.
d Extrau. 2. de ſimon.

Sed inquirenda eſt ratio diuerſitatis in prædictis duobus caſibus, & reſpondetur, quòd acquiſitio ſtatus eſt quaſi acquiſitio cuiuſdam ſtatus characteris ordinis, qui perpetuò durat, prout reſoluit Nauarrus [d]; ius autem percipiendi victum indeterminatū eſt quoddam beneficium, cuius acquiſitio impeditur per ſimoniam & excommunicationem, donec abſolutio & diſpenſatio ſubſequatur, vnde à miniſtris generalibus, aut ab aliis Prælatis ad id autoritatem habentibus petenda eſt abſolutio, & diſpenſatio ſi talis regularis vult ſupradicta percipere.

e Na in c. non dicatis. nu. 67.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm ſit ſimoniaca conuentio qua regulares conueniunt, vt alter in vna electione ſuffragetur vni, & alter alteri in alia.

RESpondeo dicendo, quòd ſic, quia omnes qui faciunt aliquam conuentionem quo ſibi vel alteri quæratur beneficium ſpirituale, committunt ſimoniam, vt in ſacris [f] Canonibus definitur, & prædicti, vt ſupponitur, faciunt huiuſmodi conuentionem. tum quia canonici ita conuenientes, vt vnus ſuffragetur alicui in vna electione, & alius ſuffragetur alteri in altera, committūt ſimoniam, vt poſt Syluestrum tradit [g] Nauarrus dicens, quòd frequenter committitur ſimonia ſine interuentu pecuniæ numeratæ, vel rei ea æſtimabilis: nam cùm quis renunciat beneficium ſuum in fauorem alicuius, vt ille, vel alius renuntiet aliud in fauorem alterius, vel ſuffragatur cuipiam in aliqua electione, vt alius ſuffragetur alteri, vel renunciet beneficium ſuum ſimpliciter, vt alius ſibi impetret aliud ab Epiſcopo, vel ab alio collatore, & aliis ſimilibus caſibus, non datur pecunia, neque aliquid ea æſtimabile; & tamen eſt ſimonia, quia id tāquam ſimonia cum prohibet Eccleſia. Ratio autem quare id prohibet Eccleſia eſt, quia in his omnibus datur, vel reiicitur ius ſpirituale cum onere, vt fiat aliquid, quaſi pro pretio rei ſpiritualis, vel cauſa principali mediata eam habendi quod in ſacris Canonibus [h] prohibetur.

f c. quam pio. 1. q. 2. cùm pri... & c fin. ...
g Naua c. 23. nu. 100.
h c. ſicut. 3. & c. non ſatis. de ſimo. ca. quam pio. 1. q. 2. c. fin. de pact.

Ex quibus infertur primò, quòd ſcientes ſe fuiſſe electos virtute huius conuentionis tenentur ſtatim ac ſciuerint renunciare prælationes ſic per talia ſuffragia obtentas, iuxta gloſſam ſuperiùs allegatam, & quòd ſic conuentiones committunt ſimoniam mentalem & conuentionalem tantùm, ſi non fuerit completa, ſi autem fuerit ab vtraque parte completa, erit ſimonia realis, per quam inciderunt in pœnas multas, de quibus latè agit Nauarrus [i].

i Na. vbi ſup.

Infertur ſecundò, quòd prædicti conuenientes tenentur vlteriùs pœnitere tam grauis peccati, cuius antequam pœniteat, peccatum durat, & poſt pœnitentiam etiam excommunicatio Papæ reſeruata per quandam extrauagantem [k], & niſi fuerint à Papa abſoluti celebrando, remanent irregulares, argumento eorum quæ in iure [l] notantur.

k Extra. 2. de ſimon.
l c. 2. & c. ſi celeb. de cle. excom. miniſtr.

Infertur tertiò, quòd presbyter regularis renuncians officiū ab eo per ſex annos pacificè poſſeſſum in manibus ſui Abbatis cum pacto, quòd dictus Abbas eum in alio dicti monaſterij, vel Eccleſiæ officio teneretur remunerare, prout cum effectu poſtmodum fecit, commiſit ſimoniam conuentionalem, cū dictum officium ſit illius ſpeciei, quæ comprehendit illa beneficia Eccleſiaſtica, quæ appellantur officia, & ſic malè tenet prædictum officium cùm illud malè acceperit in recompenſationem prioris virtute pacti ſimoniaci, per quam acceptionem pactū fuit ex vtraq; parte completum, iuxta tradita à Nauarro [m].

m Na. in c. 23. n. 100.

Aduertendum tamen eſt circa ſupradicta quòd in huiuſmodi pactis condemnandis non debent iudices præcipitanter ſe habere: debent enim attendere, an tale pactum fuerit magis ſpei oblatio quàm pactum: nam ſi fuit ſpei tantùm oblatio, quam ſuperiores ſolent inferioribus facere, dicendo, relinque hoc amore mei, & prouidebitur tibi de alia re, &c. Quod quotidie generaliter ſolent facere ſuperiores ſine animo ſe obligandi, iuxta quandam decretalem [n], & ea quæ tradit doctiſſimus Nauarrus ſuper extrauagantem Gregorij XIII. de datis & promiſſis, in hoc caſu non erit ſimonia, ſpeciem tamen cuiuſdam ſubornationis præ ſe ferunt huiuſmodi obligationes, quibus interdum contingit peſſimas fieri electiones prout ſuprà in ſecundo Tomo [o] declarauimus. Et iuxta ſupradictam doctrinam debent gloſſari & intelligi omnia, quæ in hoc articulo dicūtur, vt, ſcilicet, à labe ſimoniæ liberētur multi qui dicūt ſuis amicis, amore mei ſuffragiū mihi præſtate, & ego quoq; meum vobis ſuffragiū præſtabo; in hac enim oblatione non interuenit aliquod pactū, ſed ſpei tantùm oblatio, ſine animo ſe obligandi:

n c. ... ium veniſſent. de iuſti. Nau. de dat. & promiſ. nu. 21.
o 2. tom.

verum tamen eſt, quòd hæ oblationes, vt ſubornatoriæ, & à ſacris decretis prohibitæ, à religioſis maximè debent condemnari.

ARTICVLVS V.

Qua pœna ſint puniendi regulares reſpectu prælationum ſimoniaci.

RESpondeo dicendo, quòd ait Felinus [a], ſimoniacos velut primos & præcipuos hæreticos ab omnibus fidelibus eſſe reſpuendos, quod ſacri Canones [b] innuunt. Ex quibus videtur, quòd ſimoniacis pœnæ, quæ hæreticis imponuntur, ſint infligendæ excommunicationis, ſcilicet, amiſſionis bonorũ, priuationis negotiationis, & aliis pœnis hæreticis applicatis, quæ ſunt quatuordecim, vt apud Angelum [c] videri poterit. At conſiderare debemus, quod non omnis ſimoniacus hæreticus eſt cenſendus; ille enim tantùm eſt hæreticus, qui credit gratiam Spiritus ſancti pretio emi poſſe; illi autem hoc non credentes, ſed dantes pecuniam pro auiditate rei ſpiritualis conſequenda, non ſunt hæretici, ſed ſimoniaci, ita explicat Abbas [d], & ait Hoſtienſis [e], quòd per iudicem pœna ſimoniaco imponitur. Pro cuius rei explicatione eſt aduertendum, quòd aut agitur de crimine in modum inquiſitionis, aut in modum accuſationis. Si in modum accuſationis, ſi is qui accuſatur, infamatus eſt, debet eum iudex ſuſpendere ab executione ordinis, aut prælationis, aut officij per ſimoniam adepti vſq; ad verificationem, & probationem accuſationis, aut querelæ, vt dicitur in iure [f]. Quod idem dicendum eſt, ſi occultum ſit crimen, dummodo de eo habeantur certa indicia, & probata accuſatione debent ſtatim eliminari de Eccleſia Dei, vt colligitur ex quadam decretali [g], id eſt, cum grauiſſima infamia deponi ab his, quę per ſimoniam eſt adeptus, vt conſtat ex aliis decretis [h].

Si verò proceditur abſque accuſatore per viam inquiſitionis, ſi infamatus ſit regularis, qui prælationem ſimoniacè eſt conſecutus ignoranter, cogetur talem prælationem renunciare: at nullo modo eſt deponendus, vt ex quibuſdam decretalibus [i] colligitur. Dantes tamen & recipientes pœna canonica ſunt feriendi. Vbi verò ſciẽter promoti ſunt ad conſortium regulare, pœna depoſitionis remittitur; verum tamẽ recepti circa Concilium generale de monaſteriis, quæ totaliter adepti ſunt, remouentur, & in aliis monaſteriis arctioris regulæ traduntur; ſed cum iis, qui ante præfatum Concilium recepti ſunt, miſericorditer diſpenſatur, vt in aliis locis eiuſdem ordinis collocentur, vel ſi præ nimia multitudine hoc fieri non poterit, permittitur, vt in eodem monaſterio poſt liberam reſignationẽ permaneant, mutatis prioribus ſedibus, & inferioribus aſſignatis, & hoc modo ſunt intelligendæ quam plurimæ decretales [k] de hac materia agentes; ſed cum his qui citra Concilium ſunt recepti, aliquando per Papam diſpẽſatur, & quod dicitur de monachis etiam ad Abbates extenditur. Et quare ſecularis conuictus in modum inquiſitionis degradetur, & non degradetur regularis, ea ratio eſt, quia in inquiſitione ſecularis ſubtilitas iuris requiritur; in inquiſitione verò regularis de plano proceditur, & ideo non de plano punietur, item regula eſt quòd qui in vno grauatur, in alia re leuamen habere debet. Hæc omnia traduntur à [l] Redoano.

* * *

a Feli. in rub. de ſimon.
b 1. q. 1. c. pater ad fin. c. quiſquis. 1. p. 1.
c Angel. v. hæreticus. verſ. quæ pœna.
d Abb. in c. quoties de ſimon.
e Hoſt. in ſum. § per iudicem.
f c. accuſatum. & c. quoties. de ſim.
g c. ſicut. de ſimon.
h 1. q. 3. c. vl. c. presby. 15. q. 3. c. ſanè.
i c. ex inſinuatione. de ſim. & ca. de regu.
k c. de regularibus. c. reſpoſ. & c. dilectus el. 2 & c. quoniã ſimoniaca labes. de ſimo.
l Redoan. de ſim. 4. p. c. 10. n. 10.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm Prælati regulares poſſint abſoluere & diſpenſare cùm ſuis religioſis ſimoniacè ordinatis.

CIrca hunc articulum vide quæ habes in primo [m] Tomo Quæſtionum Regularium.

m 1 tom. q. 10. ar. 13.

QVÆSTIO LXIIII.

De ſcientia, & ignorantia, in quinque articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quinque.

1 *VTrùm omnes Religioſi teneantur ſcire ea quæ pertinent ad ſuum ſtatum.*
2 *Vtrùm ignorantia præceptorum regulæ excuſet religioſos à peccato, ſicut excuſat impoſſibilitas & neceſſitas, quod latè proſequitur.*
3 *Quæ ad vitam monaſticam debitè peragendam debeat ſcire monachus facienda.*
4 *Vtrùm licitum ſit religioſis diſcere ſcientias.*
5 *Vtrùm licitum ſit religioſis diſcere ſcientias Philoſophiæ, Mathematicæ & artium liberalium.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm omnes Religioſi æqualiter teneantur ſcire ea quæ pertinent ad ſuum ſtatum.

REſpondeo dicendo, quòd ſicut in Republica eſt graduum differentia, & iuxta eos vnuſquiſque tenetur ſcire magis explicitè ea quæ ad dogmata fidei pertinent, prout reſoluunt D. [n] Thomas, Sotus, & Couarruuias; ita quoad religioſos reſpectu ſuæ regulæ & inſtituti eſt philoſophandum; multa enim tenentur ſcire Prælati quorum ignorantia ſubditis non eſt culpabilis, multa itidem viri literati & docti, quorum notitia ſine peccato ſimplicibus & illiteratis eſt abſcondita. Vnde cũ in religione diuerſi gradus religioſorum conſtituantur, ſiquidem in ea ſunt prælati, ſunt viri docti, ſunt prædicatores, ſunt confeſſores, ſunt & alij ſimplices ſacerdotes, ſunt & conuerſi pro miniſterio temporalium deputati, non debemus affirmare omnes ad eadem ſciẽda eſſe æqualiter aſtrictos, ita vt omnes etiã ſimplices religioſi, & conuerſi teneantur ſcire omnes quæſtiones & ſubtilitates & difficultates regulam concernentes, ad quas ſciendas viri docti tantum tenentur; alij autem ſimplices, & conuerſi ſufficit, quòd ſolùm habeãt notitiam explicitam præceptorum generalium, ad modum, quo in anno nouitiatus ipſis declarantur: non autem aliarum ſubtilitatum, & profunditatum, reſpectu quarum iudicio ſuperiorum ſubiiciuntur, & à doctoribus debent illuminari. Ex quo colligo inſaniam, imò ſuperbiam aliquorũ ſimplicium religioſorũ conuerſorum, qui cùm ſint literarũ penitus ignari, in ſcientia eorum quæ ad ſuum pertinent inſtitutum, præſumunt excellere eos, qui totã vitam in ſtudio eorum conſumpſerunt, dicentes eos ita eſſe in religione profeſſos, ſicut alij viri docti, & quòd nemo eos in his quæ ad ſuum ſtatum ſpectant, antecellit. Quod vltra impoſſibilitatem, quam arguit eorum humilis

n D. Tho. 2. 2. q. 76. ar. 2. Sotus in 3. d. 25. q. 1. Conar. in reg. poſſeſſor. 2. par. § 7. n. 7.

&

& ſimplex ſtatus, aduertere debent ipſos hierarchicam peruertere monaſticitatem, in qua diuerſi monachorum gradus conſtituũtur ad imitationem illius cœleſtis hierarchiæ, in qua licèt omnes Angeli ſint glorioſi, inferiores tamen à ſuperioribus illuminãtur, prout nobis D. Dionyſius ſcriptum reliquit, vnde in Eccleſiaſtica hierarchia ad illius ſimilitudinem, vt caſtrorum acies ordinata conſtitutum eſt, vt nemo plus velit ſapere quàm oportet, & vt doctrina Eccleſiæ à ſupremo eius capite ad Epiſcopos, & ad alios inferiores Prælatos dimanaret, & ab ipſis ad alios inferiores per ſuos gradus ſecundùm eos gradus deriuaretur. Vide quid circa hoc ſcribat D. Paulus [a] ad Corinthios, ait enim, Sicut enim in vno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent, ita multi vnum corpus ſumus in Chriſto: ſinguli autem altera alterius membra. Habentes autem donationem ſecundùm gratiam, quæ data eſt nobis differenter, ſiue prophetiam ſecundùm rationem fidei, ſiue miniſteriũ in miniſtrando, ſiue qui docet in doctrina, qui exhortatur in exhortando, qui tribuit in ſimplicitate, qui præeſt in ſollicitudine, qui miſeretur in hilaritate. Quæ verba protulit D. Paulus poſtquam dixerat, Dico enim per gratiam Dei, quæ data eſt mihi, omnibus qui ſunt inter vos nõ plus ſapere quã oportet ſapere, ſed ſapere ad ſobrietatem, vnicuiq; ſicut Deus diuiſit menſuram fidei. Ex his reſolutiuè dico ſcientiam, quam religioſus reſpectu ſui inſtituti tenetur in medio quodam conſiſtere, ad modum quo vnaquęq; virtus moralis in medio dicitur cõſiſtere, ita quòd omnia extrema in ea per exceſſũ, aut effectũ ſunt vitioſa; ſicut enim eſt vitiũ aliquẽ velle plus ſapere, quàm oportet ſapere, vt D. Paulus nobis inſinuauit & quædam regula [b] iuris nos docet, ita etiã eſt vitium negligentia eorum, qui illud, quod pertinet ad ſuum ſtatum, ſecundùm gradum eorũ ſcire vt debent non procurant. Conſiſtit ergo mediũ in eo, vt vnuſquiſq; ea tantùm, quæ ad ſuum gradũ pertinent, ſcire ſatagat, à quo neq; per defectum, neq; per exceſſum deuiet.

a 1. ad Corinth. 12.

b l. culpa. ff. de reg. iur.

Nec ex hac doctrina inferat religioſus, nouũ regulas monachales addere præceptum, ita vt virtute eius teneantur religioſi ſcire omnia quæ ad eorum ſpectant ſtatum, ſecundùm vniuſcuiuſq; gradum. Hoc enim non eſt nouum regularum præceptũ, ſed eſt quædam obligatio annexa ſtatui prædictorũ religioſorum; ſicut enim præceptum diuinum obligat confiteri peccata, ex qua obligatione conſequitur neceſſariò alia de examinanda diligenter conſcientia; ita præcepta dictarũ regularum obligant impleri per præfata præcepta mandata, ad quam obligationem conſequentia neceſſaria ſequitur eorũ præceptorum & obligationis ſcientia, & intelligentia. Ex dictis colligitur, grauiorem eſſe ignorantiam in doctis quàm in his, qui literas minimè ſunt profeſſi, & in Prælatis magis quàm in ſubditis, cùm culpa à conditione perſonæ ſumat etiam quandam grauitatis circunſtantiam, iuxta tradita à D. [c] Thoma, de quo latè per Tiraquellum.

ARTICVLVS II.

Vtrùm ignorantia præceptorum regulæ excuſet religioſos à peccato, ſicut excuſat impoſſibilitas, & neceſſitas.

RESpondeo dicendo, ad reſolutionem articuli tituli quæſtionis non eſſe neceſſarium nouas leges nec nouã Theologiam in mediũ adducere, ſufficit enim in medium proferre quod nos diuina docet Theologia, loquendo de implendis præceptis naturalibus, diuinis, & humanis Eccleſiaſticis: per ea enim in cognitionẽ claram & veram rei propoſitæ deuenimus; non enim debemus imaginari nos religioſos maiori vinculo teneri ad præcepta regulæ obſeruanda quàm ad præcepta naturalia, diuina & humana Eccleſiaſtica nos obligat diuina illa veritas. Ex quo ſequitur, quòd in omnibus caſibus, in quibus lex diuina & naturalis & humana excuſat mortales, in his etiam omnibus præcepta regulæ nos excuſabiles reddit. Pro cuius rei clara inueſtigatione notandum eſt ad tres ordines eſſe reducendos caſus, in quibus præfata ceſſat obligatio. Primus eſt impoſſibilitas, ſecundus neceſſitas, tertius ignorantia: pro quibus ſequentes concluſiones proponuntur.

Prima concluſio eſt, quòd nullum regulæ præceptum obligat ad peccatum mortale, quando impoſſibile eſt illud adimpleri. Pro cuius concluſionis explicatione notandum eſt, impoſſibilitatem dupliciter conſiderari. Primò enim conſideratur logicè & Metaphyſicè, ſecundò moraliter. Logica autem Metaphyſica impoſſibilitas contingit, quando aliquid nullo modo fieri iuſtè poteſt, quod impoſſibile abſolutè vocatur. Moralis autem impoſſibilitas non denotat omnino impoſsibilitatem, ſed tantùm difficultatem in executione talis præcepti. Neceſſitas etiam dupliciter conſideratur. Prima enim dicitur abſoluta & metaphyſica, ſicut cibus dicitur ſimpliciter neceſſarius ad viuendum. Alia eſt neceſsitas moralis, quæ non denotat abſolutam neceſsitatem, ſed quid magis accommodum & opportunum ad conſequutionem alicuius finis, vt eſt equus ad ambulandum. Quibus ſuppoſitis certum eſt & indubitabile apud omnes quòd interueniente impoſſibilitate logica, tam ex parte rei, quàm ex parte perſonæ tenentis præceptum adimplere, omnino excuſatur religioſus ab obſeruatione præcepti obligantis, vt affirmãt Sylueſter [d] & Nauarrus. Quod ipſum in impoſsibilitate & neceſsitate morali eſt affirmãdum, iuxta quandam Caietani [e] doctrinam, quam bene explicat & declarat Sotus. Et in regula [f] Patris noſtri Franciſci hoc clarè proponitur; ait enim quòd tempore manifeſtæ neceſsitatis non teneantur fratres ieiunio corporali. Et addit deinde, quòd non debent fratres equitare niſi manifeſta neceſſitate, vel infirmitate cogantur. Imò in prima regula [g] beatus Pater noſter Franciſcus dixerat, tempore manifeſtæ neceſsitatis faciant omnes de eorum neceſſariis, ſicut eis Dominus gratiam largietur, quia neceſsitas non habet legem. Quòd autem vbi adſunt impoſsibilitas & neceſsitas, moralis lex no obliget, ſequenti ratione manifeſtatur: nam lex generalis, licèt ad ſui obſeruantiam obliget ad mortale, non tamen debet intelligi ſemper & in omnibus caſibus eandem habere vim, poſſunt enim caſus obuenire talibus circunſtantiis veſtiti, vt in eis obligatio minimè aſtringat, imò eius legis pro tunc literam ſequi eſſet à mente Legiſlatoris decedere. Legis enim lator non poteſt omnes particulares caſus præuidere, quos ſi præuidiſſet, non in omnibus eandem regulam ſtatuiſſet, vnde ad epikeiam quotidie ex mente Legiſlatorum confugimus, vt rigor legis benignitate miſericordiæ leniatur.

d Sylv. verbo ieiun. n. 4. Nau. in man. c. 17. n. 184.

e Caiet. 12. q. 96 ar. 4. Soto l. 1. de iuſt. q. 6. ar. 4.

f reg. c. 3.

g reg. c. 9. in fi.

Deus enim & Eccleſia non intendit ſuis præceptis nos obligare ad vix poſsibile, & nimis difficile in ſe, quia moraliter & ciuiliter ſecundùm iura impoſsibile eſt quod vix niſi cum magno detrimento fieri poteſt, ad quod nemo regulariter obligatur, alioquin quomodo ſaluaretur illud Matthæi [h], *Iugum*

h Matth. 18.

gum meum ſuaue eſt, & onus meum leue, neq; Deus eſſet homine benignior, ſed durior, quod abſit, & piè credendum eſt neq; Deum in lege gratiæ velle neq; Eccleſiam debere imponere nobis iugum, vix poſſibile & difficillimũ, ſaltem ſub pœna peccati mortalis; nec enim Deus vt homo quærit occaſionem ad calumniandum, cùm dicat Scriptura [a], ſentire de Deo in bonitate, cum hoc concordat Angeſt. [b] in ſuis moralibus explicans de motu ſenſualitatis ſubitò inſurgẽte, ad quem refrenandum eſt tenuiſſima facultas voluntatis, & valde tenuis deliberatio, & modica poſſibilitas, quamuis ſit abſolutè poſſibilis refrænatio aliqua: ideo tunc erit ſolum venialis illa omiſſio, quæ aliàs eſſet mortalis, ſi poſſet ibi eſſe plena deliberatio, & facilis refrænatio. Vnde dicunt Doctores, quòd ideo non obligamur ſub mortali confiteri peccatum, quando ex eius confeſſione explicita imminet probabile periculum ſpirituale, aut corporale cuiuſcunq;. Neq; tenemur quærere confeſſorem cum magna difficultate, putà itinerando viginti leucas ad confeſſorem, ſed tunc reputatur homo non habere copiam confeſſoris quando vix ſine magna difficultate haberi non poteſt. Sed cauendum eſt ne quis facilè iudicet eſſe maximam difficultatem vbi non eſt, quia in hoc poteſt quis facilè decipi, maximè in cauſa propria, dũ non conſtat apertè de tali maxima difficultate, ideo in dubiis ſtet ſubditus conſilio ſuperiorum, & ſapientũ: in caſibus enim, in quibus dubitat ſubditus an præcepta obligent necne, poteſt ſubditus ad ſuperiorem recurrere, & eius ſententiam ſequi, etiamſi tempus & commoditas ad ipſa implenda ante eius oculos proponi videatur, vt tenet expreſſè Caietanus [c], quem ſequitur Soto.

a *Sapient. 1.*

b *Angeſt. in moral. c. 9. & 10.*

c *Caiet. 1. 2. q. 96. Soto lib. 1. de iuſt. q. 6. ar. 8.*

Vnum tamen ſummopere debent attendere regulares, quòd quando caſus non eſt adeò certus, ſi tamen ipſi vtentes epikeia non obſeruant aliquod præceptum intelligentes ad eius obſeruantiam minimè teneri in tali caſu, cuius cõtrarium eſt verum, ſcilicet, quòd ad implendũ tale præceptum in eo caſu obligantur, bona fides ſubditorum eos à peccato mortali excuſat, licèt venialiter peccent eo ſolùm quòd ſuum ſequentes iudicium legem tranſgredi ſunt auſi: Quæ admirabilis doctrina & timoratis maximè conſolatoria, vt clarior fiat exemplis illucidatur, prætermittit quis ieiunium, aut officium diuinum propter quandam corporis ægritudinem intelligens ipſam ab obligatione ieiunij, & officij diuini recitandi excuſare omnino, quod ſi aliter intelligeret, minimè prætermitteret, licèt præfata ægritudo in rei veritate minimè ſufficeret, propter ſuam bonam fidem mortaliter non peccaret præcepta ſupradicta tranſgrediẽdo. Hęc doctrina traditur à Paludano [d], D. Antonino, Syluestro, Gabriele, Adriano. Armilla, Caiet. & Nau. & in materia regulę fratrum Minorũ hanc propoſitionem ponit Corduba [e] dicens, quòd quando aliquis frater non obſeruat aliquod prædictæ regulæ præceptum intelligens in tali caſu ad eius obſeruantiam minimè teneri, licèt ipſe reuera fallatur, cùm cauſa excuſans ab ipſo putata ſufficiens, ſit reuera inſufficiens, non peccabit mortaliter. Quod ex communi Theologorum opinione comprobatur, quæ aſſerit ad receptionem aliquorum Sacramentorum attritionẽ putatam contritionem ſufficere. Hæc tamen rationabilis, pia & vtilis conſcientiis timoratis doctrina in prædictis timoratis eſt admittenda, non autem in his quorum Deus, vt ita dicam, venter eſt; hi enim cùm conſcientiam habeant cauterizatam, non ita debent ſuo de priuato iudicio adhærere, nec de ipſis tãtum eſt fidendum, prout aduertit doctiſſimus [f] Cano in caſu quaſi ſimili. Quod ipſum in caſu noſtræ regulę, & aliorum religioſorum cenſeo eſſe ſequendum, quòd, ſcilicet, ſi religioſus eſt circumſpectus, & in obſeruatione ſuæ regulæ ſolicitus, ſi aliquod præceptum in caſu particulari non obſeruat, intelligens adeſſe cauſam eum à tali obligatione excuſantem, ſufficit, vt non peccet mortaliter, etiam ſi cauſa realiter non ſit ſufficiens: at ſi eſt religioſus non ita reformatus minimè à peccato mortali ipſũ excuſarem inſufficientia cauſæ realiter exiſtente ſuum ſequens iudicium in aliis ſatis deprauatum & obſcuratum, prout aduertit Corduba [g].

d *Palud. in 4. d. 15. q. 4. a. 1. Anto. 2. p. ti. 6. c. 2. Syl. v. ieiuniũ. q. 18. Gabriel. in 4. d. 16. q. 3. not. 6. Adr. q. 6. a. 2. Armil. v. ieiunium. n. 3. & 6. Caiet. 2. 2. q. 147. a. 3. & in ſum. v. ieiu. §. qui ad tertium & quintum præceptũ. Na. præludio 9. n. 14. & c. 21. n. 20. & c. 23. n. 41.*

e *Cord. ſuper reg. frat. mino. c. 10. q. 3. pũct 1.*

f *Cano, de pæni. 5 pa. propè fi.*

g *Cord. vbi ſu.*

Secunda concluſio, alia eſt via, qua quis prætermittit obſeruare aliquod præceptum, quæ ſe habet ex parte ipſius prætermittentis, & hæc eſt ignorãtia, quæ per omnia præcepta diuina & humana, vagatur.

Pro huius autem concluſionis explicatione eſt notandum, quòd ignorantia dupliciter conſideratur, quædam enim eſt facti, alia verò iuris, vt ex rubrica de iuris & facti ignorantia colligitur. Notoriũ autem eſt, quòd ignorantia facti quaſi ſemper excuſat à peccato; factum enim non eſt ignorantia culpabilis, cùm ſoleat ſapientes etiam decipere, licèt ſapientiſſimus religioſus ordinis fratrum Minorũ, cui ex vi ſuæ regulæ prohibetur ingreſſus in monaſterium Monialium, aliquod ipſarum monaſterium ingrederetur, exiſtimans tale non eſſe Monaſteriũ, minimè cenſuris aliquibus irritaretur. Alia eſt ignorantia iuris, quæ ſi eſt iuſta & probabilis. etiam excuſat à peccato, cùm non poſſit eſſe peccatum ſine eo quòd ſit voluntarium, cùm autem nihil ſit volitum, quin præcognitum, ſequitur quòd deficiente præcognitione ratione ignorantiæ deficit voluntas, & per conſequens peccatum à voluntate neceſſariò dimanans. Dixi, probabilis & iuſta ignorantia: nam ſi ignorantia non eſt huiuſmodi, tunc in ſua cauſa erit interpretatiuè peccatum; peccatum enim tunc non conſiſtit in ignorantia: impoſſibile enim eſt, vt in ea præcisè conſiſtat, cùm ignorantia pręcisè conſiderata non ſit aliquid voluntarium; conſiſtit igitur peccatum in negligentia ſciendi illud, quod vnuſquiſq; tenetur & debet ſcire, quæ negligentia ad voluntatem nolentem apponere diligentiam ad ſciendum reducitur, vt D. [h] Bonauentura, Caſtro, & Couarr. reſoluunt.

h *D. Bonau. in 2. d. 22. ar. 2. q. 2. ad 4. Caſtro de poteſt. leg. pœnal. lib. 2. c. 4. Cou. in reg. peſſ. 2. p. §. 7. n. 7.*

Ex quo ſequitur quòd habens ignorantiam inuincibilem alicuius præcepti, ab eius obſeruatione vtiq; excuſatur, ſiquidem in ea non eſt negligentia voluntaria, à qua actus nomen peccati ſortiatur. Dico, negligentia voluntaria, non in ſe, ſed in ſua cauſa; qui enim eam habet nolens apponere media neceſſaria ad præcepti ignorati ſcientiam habendam, in ſua cauſa vult ipſam ignorantiam culpabilem, prout explicat D. [i] Thomas.

i *D. Tho. 1. 2. q. 76. ar. 2.*

Dubitatur tamen, quomodo in religioſis reſpectu ſui ſtatus regularis poſſit dari ignorantia inuincibilis eos à peccato mortali excuſans? Et ratio dubitandi eſt in promptu, quia omnes religioſi antequam profeſſionem emittant, præcepta ſui inſtituti diligenter addiſcunt, & antequam ſit probatum per examen patrum ad hoc deputatorum, eos ipſa ſcire & intelligere minimè ad profeſſionem admittuntur, & ſic quando profeſſionem emittunt, præſupponitur ipſos huiuſmodi habere notitiam ſufficientem. iuxta quandam [k] legem. At reſpondetur quòd conſideratis difficultatibus, quæ in regulis monaſticis quotidie excitantur, non eſt dubium circa earum non paucas poſſe dari ignorantiam inuincibilem in aliquibus fratribus, præſertim in ſimplicibus & illiteratis, qui cum literarum ſtudiis minimè

k *L. qui cũ alio contrahit. ff. de regul. iur.*

Digitized by Google

mè fuerint occupati, non eſt mirum, quòd prædictę difficultates & obſcuritates inculpabiliter ipſos lateant, inuincibilis ergo ignorantia eos à peccato excuſabit, ſicut excuſat in omnibus præceptis diuinis & humanis. Quod ex quadam Innocentij [a] doctrina confirmatur, dicentis non eſſe peccatum mortale transgreſſionem alicuius legis humanæ, ex eo quòd ipſa variè à Doctoribus intelligitur propter ſuam maximam difficultatem, & obſcuritatem, quam doctrinam communiter receptam eſſe affirmat Nauarrus.

a Innoc. in ca. per tuas. el 2. n. 4. de ſimon. Nau. in c. nullā n. 31. in fi.

Neq; obſtant in contrarium adducta; nouitij enim ante profeſsionem ſolùm præcepta communia regulæ, & quæ in ea clarè, & expreſsè continentur, addiſcunt; non verò extraordinarias quæſtiones & difficultates circa præfata præcepta ab autoribus excogitatas, vtrùm ſcilicet in tali caſu obligent necne, quæ cùm à religioſis præſertim ſimplicibus iuſtè ignorentur, non eſt cur propter eorum transgreſſionem eos peccato mortali innodatos eſſe cenſeamus. Quod exemplo illuſtratur & declaratur. Si enim ruſticus quidam faceret bona fide contractum vſurariū intelligens eſſe licitum, quia eius parochus conſultus ipſum eſſe licitum affirmauit, non eum in præfato contractu ineundo peccauiſſe affirmaremus propter ignorātiam inuincibilem quam habebat; ſic in propoſito ignorantia eorum, quæ in regula præcipiuntur implicitè, & non ita clarè & diſtinctè, ſicut alia, quæ ita manifeſta ſunt, vt nulli etiam ſimplici religioſo ſint abſcondita, excuſat ſimplicē religioſum à peccato, ſi ea bona fide tranſgrediatur, conſulendo priùs religioſos doctos, aut ſuū Prælatum, quid ipſi in tali caſu facere ſit licitum. Et aduertendum, quòd ad vincēdam ignorantiā, pręcipuè in caſibus quotidianis, non tenetur quis ad partes alias ire ad conſulendum, neq; mittere epiſtulam ad id efficiēdū; ſufficit enim quòd cum doctis, quos ad manus habet, veritatem caſus illis patefaciendo ineat conſilium, quia leges humanæ non obligant nos ad maiorem diligentiam, quàm quòd non ſimus nimis. aut notabiliter negligentes, remiſſi, aut diſſoluti ad ſciendum, aut quòd non ſimus in lata culpa, aut in dolo ignorandi, ſed vt adhibeamus eā diligentiam quam alij homines noſtri ſtatus, ſeu conditionis, ſeu qualitatis circa talem legem & negotium communiter habere ſolent, aut habēt rationabiliter; ignorantia enim iuſta & inuincibilis dicitur, non quidem quòd talis ignorans non poſſit eam ſimpliciter vincere, & oppoſitam ſententiam habere faciendo totum, quod in ſe eſt: nam ſimplex parochianus dicitur habere ignorantiam inuincibilē de ieiunio, ſeu defectu aliquo, quando ſuus ſacerdos non pronuntiauit die ſolito, quamuis talis ignorantia ſimpliciter vinci & tolli poſſit: quia enim fecit quod debuit eundo ad Eccleſiam, vt communiter faciunt alij parochiani, ideo dicitur illi eſſe ignorantia inuincibilis, vt patet ex his quę latè & doctè more ſolito tradit Corduba [b].

b Cord. lib. 1. qq. 1.

Tertia concluſio, ſi modus viuendi Prælatorū & maiorū eſt euidenter malus contra regulam quam ſunt profeſſi, non excuſantur ſimplices eorum facta & dicta ſequentes; dicit enim Redemptor, Si cæcus cæcum duxerit, nonne ambo in foueam cadent? Imò tenentur eis obedire in eis quæ promiſerunt Domino obſeruare, & non ſunt contraria animæ & regulæ ſuæ: non autem in his quæ animæ regulæ aduerſantur, vt in regula P. N. Franciſci continetur: quod licèt in inſtitutis aliarum religionum non exprimatur, pro expreſſo tamen ita cenſendum eſt, vt poſt Alexandrum de Ales tradit Corduba [c] dicens, quòd fratres non profeſſi ſunt, neq; promiſerunt vitam ſuorum maiorum & Prælatorum ſequi, ſed tantùm regulam & inſtitutum ſuæ religionis. Quod & ipſum tenent Summiſtæ & expreſsè Angelus [d]. Hoc tamen eſt intelligendum, quando vita & dicta ſuorum maiorum ſunt euidēter mala; quando enim non ſunt hæc ita manifeſtè mala, & caſus eſt dubius vtrùm ſit contra eorum regulam, ſequi eorum placita non erit peccatum, prout tradunt Cord. [e] & Nauar. in eo enim ignorantia inuincibilis eos excuſabit, ſiquidem ſubditi in talibus dubiis poſſunt optimo iure Prælatorum ſequi ſententiam, & ſimplicis & inferioris notæ religioſi in talibus ſententiæ maiorum ſubiici oportet, præcipuè ſi ſibi viri docti & timorati viderentur, & tantùm de eorum ſcientia & bonitate confiderent, vt intelligerent eos talia minimè acturos, ſi ſibi illicita indicaſſent.

c Cord ſuper reg. frat. mino. in introduct. q. 4.

d Angel. v. religioſus.

e Cord. d. q. 4. Nau. ca. 27. n. 182.

Quarta concluſio, ignorantia affectata non ſolùm non excuſat à trāſgreſsione præcepti, ſed etiā ipſam trāſgreſsionem efficit grauiorē, ita tenent Gabriel [f], Almain & Adrianus. Et probatur, quia volens ignorare legem vel factum, aut circunſtantiam, per quam retrahi poſſet à peccato, magis contemnit, & talis volitio eſt magis voluntaria, qua vult quis non ſolū ignorantiam, ſed etiam peccatum inde ſequens, & malum finem, à quo mouetur; ergo grauiùs peccat volens multa quàm vnicum tantùm malum; pluralitas enim obiectiua cæteris paribus auget culpam actus, vt tradit Angeſt. [g] Sed antecedens probatur, quia magis contemnit, qui non auertitur ſolùm à dictamine rationis, ſed etiam ab ea ſcientia, qua ipſa ratio rectè gubernari poſsit & retrahi à peccato, & ita ait D. Bernardus, qui ſcire non vult, id eſt, qui poſitiuè vult neſcire non de ignorantia, ſed de contēptu iudicabitur. Et D. Ambroſius ſuper illud Lucæ [h], qui cognouit voluntatem Domini, &c. ait, qui cùm poſſent ſcire, ſi vellent, ſtudium adhibere nolūt, non neſcientes, ſed contemptores iudicantur, vnde grauiùs peccat qui habet pro obiecto grauiorem finem, ſcilicet, peccare ſine remorſu cum maiori libidine, & alia peccata probabiliter inde ſecuta. quod & videtur quodammodo peccatum contra Spiritum ſanctum pertinere.

f Gab. in 2. d. 22. q. 2. concl. 3. Almain. in moral. tract. 1. c. 6. Adrian. in 4. quodl. ar. 2.

g Angeſt. in moral. c. 9.

h Luc. 12.

Pro maiori autem huius concluſionis & eorum, quæ in ea dicuntur, explicatione, notandū eſt, quòd in peccato ex ignorantia affectata ex malo fine duo ſunt conſideranda. Primum eſt velle ignorare, ſecundum eſt ex tali ignorantia agere, vel omittere aliquid contra legem. Et licèt hoc ſecundum peccatum, ſi conſideretur ſecundùm ſe, ſolum ſit minoris grauitatis & contēptus, quàm ſi fieret ſcienter cū cognitione peccati, tamen conſideratum ſimul cum præfata ignorantia affectata, ſeu cum volitione ignorandi, à qua procedit, & cum qua manet actualiter, eſt peccatum maius & grauius non ſolùm extenſiuè & coniunctim, ſecundùm Angeſt. [i] ſed etiam intenſiuè, ſecundùm D. Bonauenturam [k], quàm ſi ipſummet peccatum fieret ſcienter. quia licèt ratione ignorantiæ ſit minùs graue, vtpote minùs voluntarium, & cum minori contemptu, tamen ex alia parte voluntatis ipſius ignorantiæ eſt magis voluntariū, habetq; magis de contemptu, & ideo dicitur quòd ſimpliciter aggrauat. Dixi, ignorantia affectata ex malo fine: nā ſi loquamur de ignorantia affectata ex bono fine, aliter eſt theologizandum, ſcilicet, quòd non aggrauat peccata ex ea ſecuta, imò ea alleuiat, quia in ea non eſt ratio contemptus, vel libidinis, ſed conatus prauæ voluntatis ad malū, neque maior malitia ex obiecto fine, aut circūſtantiis proueniens, ſed minor quàm ſi ſcienter fieret, aut peccaretur, quod patet, tum ex parte ipſius ignorantiæ, tū ex parte boni zeli, ſcilicet, indiſcreti, & ex parte

i Angeſt. in moral. cap. 6.

k D. Bonau. in 2. d. 22. q. vlt.

bonæ

bonę volūtatis reſpectu boni finis intēti, & talis fuit ignorantia D. Pauli ante eius conuerſionem ad fidē, de qua ipſe ſcribens ad Timotheum [a] fatetur ſe ignoranter peccaſſe perſequendo Eccleſiam Dei ex zelo legis Moyſaicæ indiſcreto, vt aiunt Altiſiodorenſis [b], & Caietanus: nam licèt ipſe videatur ſe diligentem exhibuiſſe ad legem veterem ſciendam, & defendendā ex zelo ipſius, vt ipſe ait ad Galatas [c] ſcribens, & per conſequens non habuiſſe prædictam ignorantiam affectatā ex malo fine, vel vt prauam peccati affectionem proſequeretur: at verò illam ignorantiam habuit ex nimio zelo legis veteris in deſerto; credebat enim iniuriam fieri legi & ipſi Deo ſi vetere lege reiecta fidem Chriſti ſuſciperet, quam malè putabat erroneam, ideo hæc eius ignorantia affectata non fuit tam grauis, vt illa alia affectata ex malo fine procedens ad liberiùs affectionem prauam proſequendum. Et hac ratione, ait D. Paulus, miſericordiam conſecutus ſum, quia ignorans feci, non ignorantia affectata ex malo fine, ſed ex bono cum conſcientia erronea.

a ad Tim. 1.
b Altiſio. li. 2. tra. 20. c. 2. q. 3. Caiet. 2. 2. q. 79. art. 4. dubio 4.
c ad Gal. 1.

Ex quibus omnibus infertur, religioſos magis peccare ex ignorantia affectata præceptorum regulę peccantes, quàm ſi ſcienter ea tranſgrederentur, cùm eorum ignorātia affectata ex malo fine procedat, & nullo bono zelo, etiam indiſcreto, poſſint aliquo prætextu in bonum finem prædictam ignorantiam dirigere. Quorum paucos exiſtimo in religione inueniri poſſe, qui poſitiuè velint intelligere, vt bene agant dicētes Deo, recede à nobis, ſcientiam viarum tuarum nolumus loquimini nobis placentia, videte nobis errores, auferte à nobis viam. Verum eſt tamen quòd ignorantia craſſa & ſupina præceptorum regulæ laborantes multos reperiri poſſe exiſtimo, pro quibus ſequens proponitur propoſitio.

Quinta concluſio: alia eſt ignorantia vincibilis craſſa & ſupina, & eſt quæ conſequitur negligentiā inquirendi ſcienda, quæ quidem non affectatur, neque volita eſt formaliter, nec placet, ſed interpretatiuè, quia ſcilicet, negligitur cognitio, & poteſt tolli ſi velit homo diligentem, ac debitam curam ad ſciendum apponere. Pro cuius explicatione nota quòd ignorantia craſſa differt à ſupina in cauſa, ſeu occaſione, à qua oritur: nam craſſa dicitur quæ procedit ex deſidia & pigritia laborandi ad inquiſitionem debitæ ſcientiæ, quæ negligentia, quia frequēter adhæreret craſſis & pinguibus hominibus ideo dicitur craſſa, ſupina dicitur, quia ex nimia ſollicitudine, pronitateq́; ad terrena mundi ſit in homine difficultas & incuria mentis ad dirigendum ſe ad ſalutaria ſciendum, quia pluribus intentus minor eſt ad ſingula ſenſus, de quibus Hieremias [d], ſapientes ſunt vt faciant mala, bene autem facere neſcierunt, & apud Matthæum [e] & Lucam dicitur quòd ſollicitudo ſęculi & fallacia diuitiarum ſuffocant verbum Dei, & ideo dicitur ſupina ignorantia, quia tales homines conſiderationem rationis & deſideriū vt talpa in terrenis demerſum habent, non eleuantes ſe ipſos ad debitam conſiderationem, & affectionem ſalutarium, vt declarant Magiſter [f] ſententiarum, & Adrianus. Et ad hanc ignorantiam ſupinā reducuntur illi, qui ex auaritia, ambitione & huiuſmodi ſe intromittunt in multis officiis, ad quæ ſimul vel diuiſim debitè exercenda non ſunt ſatis apti, neq; ſufficienter inſtructi, neq; potentes, vt ad prælaturam, ſeu iudicaturam vnam, vel plures, quæ non poſſunt debitè exerceri ab eis ignorantibus, multaque ad ea ſcire oportet. Reducuntur etiam illi religioſi, qui profeſſionem emittunt & perſeuerant in religione non apponendo diligentiam neceſſariam ad ſciendum & intelligendum ea quæ ad eorum ſtatum rectè dirigendum, ſecundū vniuſcuiuſque gradum, ſunt præciſè neceſſaria.

d Ierem. 4.
e Mattha. 13. Luc. 8.
f Magiſter in 2. d. 22. Adr. in c. 4. quodlibet. 2. ar. 1.

Hæc autem ignorantia craſſa & ſupina iuris vel facti cuiuſcunq; non excuſat ſimpliciter à tota culpa peccatum, vnde ſequens, ſed ſolùm excuſat in parte ſeu à tanto, & per conſequens ſimpliciter alleuiat peccatum. Quod autem non excuſet ſimpliciter à tota culpa, probatur à Gabriele [g], quia omittit culpabiliter contra [h] legem præcipientem inquirere quæ recta ſunt & neceſſaria ad ſalutem contra illud Eccleſiaſtici, cogitatum habe in præceptis Dei, & in mandatis illius aſſiduus eſto: ideo D. Paulus ſcribens ad [i] Corinthios, ait ignorans ignorabitur, & ad [k] Epheſios ait, Nolite fieri imprudentes. Quòd autem prædicta ignorantia excuſet & alleuiet culpam, probatur: nam ratione ipſius eſt minor contemptus, quā ſi ſcienter fieret, minorq́; conatus & libido, quia cæteris paribus minor conatus minorq; libido eſt in omiſſione, in qua eſt voluntariū interpretatiuè, quàm in commiſſione, in qua eſt voluntarium formaliter, prout tradit Angeſt. [l] Et quamuis ſit maius peccatum extenſiuè, quia ſunt ibi duo peccata, vnum omiſſio culpabilis ſciendi, & aliud peccatum inde ſequens, tamen quia ipſum peccatum inde ſequens non habet tantam grauitatem intenſiuè, quātam habet ſi ſcienter fieret, ideo abſolutè & ſimpliciter dicitur minùs graue, & prædictam ignorantiam alleuiare.

g Gab. in 2. d. 22. q. 2.
h Eccl. 16.
i Cor. 14.
k ad Eph. 5.
l Angeſt. in moral. c. 10.

Ex his infertur in quàm periculoſo ſtatu ſint religioſi, qui ſub illa Theologiæ & profunditates vētilantes, & ſuper ſenſus Scripturæ varia commentaria edentes, & multa eruditè ad prædicandum & confitendum in medium adducentes, ſuæ ſalutis quaſi immemores difficultates ſuæ regulæ, & ea quæ pertinent ad ſeruandam paupertatem, quam Deo Opt. Max. promiſerunt, ſcire & intelligere diligentia debita non procurant: de quibus poteſt dici, quòd alios parturiri faciunt fœtus ſpirituales, ſibi autem ſunt ſteriles, & poteſt etiam dici illud Annæ [m], Et quæ multos habebat filios infirmata eſt.

m 1. Reg. 2.

ARTICVLVS III.

Quæ ad vitam monaſticam debitè peragendam debeat ſcire monachus facienda.

Reſpondeo dicendo, quòd propoſitum in articulo quæſtionis regularibus indicetur & in eorum animabus, quæ ad vitam monaſticam peragendam ſunt neceſſaria, imprimantur, operæpretium eſſe duxi quemdam tractatum diui Bernardi in medium adducere, cuius titulus eſt, Speculum monachorum, in quo lucido ſpeculo vnuſquiſque monachus ea contemplabitur, quibus de virtute in virtutem aſcendat. Verba igitur diui Bernardi ſunt ſequentia: *Si quis emendatioris vitæ deſiderio tactus cogitationum, locutionum, operúmque ſuorum ſolicitus explorator vniuerſos exceſſus ſuos corrigere nititur, in præſentis pagina frequenti lectione & aſſidua meditatione (tamquam in ſpeculo) interioris hominis ſui faciem contemplетur. In primis ergo ex quo ſurgit ad vigilias vitæ ſuæ tempus per ſingula momenta debet monachus computare, & videre ſemper vt bonum faciat, & malum caueat in omni opere ſuo, & hoc dicat ſibi ipſi: Si modò moriturus eſſes, faceres iſtud? Ad pſalmodiam cor habeat, niſi fortaſſis ad aliquid ſublimius rapiatur, ſed etiam omnium, quæ ibi dicuntur, vſque ad vnam literam ſe pro certo nouerit debito-*

debitorem. Ad interuallum debet ſtare ad orationem, vel corporis neceſſitati prouidere, ita tamen vt vadens ſibi dici nouerit, ſurſum corda. Eſt autem ſpiritualis propoſiti detrimentum, ſi cogat infirmitas rigoris priſtini aliquantulum relaxari. Poſt electionem eſt orandum, & ſi ad legendum accedat, non tam quærat ſcientiam, quàm ſaporem. Eſt autem Scriptura ſacra puteus Iacob, ex quo hauriuntur aquæ, quæ in oratione funduntur. Nec ſemper ad oratorium eſt eundum, ſed in ipſa lectione poterit contemplari, & orare. Sacris altaribus ſi ſacerdos eſt, tamquam vnus ex ſummis Angelis in ſpiritu totus aſſiſtat, ſi miniſter, tamquam Angelus Domino miniſtret, cum aliis eat ad laborem, vbi conſideret non quid agat, ſed propter quid venerit: ceſſante manu ſpiritus laboret, vel orando vel meditãdo, quamuis & ipſo labore idipſum facere teneatur. Ad menſam non ſolũ fauces cibum capiant, ſed etiam aures exhauriant verbum Dei. Non enim debet totus manducare, ſed ſic occupetur cor ad verbum Dei, vt ſolæ fauces ſumāt cibum, aures verbum. De hoc autem plurimum gaudeat, ſi ei vilior quàm aliis apponuntur. Nam reuera fœliciores ſunt, qui in parcitate ſuſtinendi fuerint fortiores. In gratiis agendis pro duobus ſibi nouerit ſupplicandum, vel pro peccatis eorum, quorum eleemoſynis ſuſtentantur, vel forſan pro ſe ipſo, quia corpori ſuo ſupra neceſſitatem indulſerit. Si vocatur ad colloquium, ſecundùm regulam, leniter & ſine riſu pauca verba & rationabilia loquatur, & antequam ea proferat, bis ad limam veniant quàm ſemel ad linguam, ſi cum ſæculari loquendũ eſt, tunc maximè adhibeant cuſtodiam ori ſuo, vt nihil proferat, quod non ædificet audientem. Sic in cunctis ſe habeat, vt ædificet videntes, & nemo dubitet cùm viderit eum, vel audierit, quin verè ſit monachus. Poſt completorium ſingulis diebus capitulum ſibi teneat conuocatis cogitationibus ſuis, ponat rationem diligenter, quid ipſo die cogitatione, locutione, vel opere deliquerit, publicè, vel priuatim, per ſingulas noctes lectum ſuum lauans: hoc eſt ſingulis peccatis lacrymis & doloribus purificatis diligenter de ſingulis computet. In craſtino publicè de apertis, de occultis verò facturus confeſſionem ſecretò, quæ vt perfecta ſit, tria debet habere, ſcilicet vt ſit voluntaria, nuda & munda. Voluntaria, id eſt, ex propria deliberatione & propoſito. Nuda, vt nudè, prout geſſit, confiteatur peccatum ſuum. Munda, ne peccatum ſuum prædicet, ſicut Sodoma, ſed pura & ſimplici intẽtione ſe accuſet. In capitulo, qui publicè offendit, manifeſtè reuelet tamquã aſſiſtẽs iudici. In omnibus ſic ibi loquatur, reſpõdeat, vel proclamet, vt ſermo eius interiùs vel exteriùs ſit perũctus oleo charitatis. A nemine qualecũq; munus accipiat. Neminem habeat familiarem. In omnibus fugiat ſingularitatis & admirationis notam. Loquens nihil dicat, vnde multum eruditus, multùmve religioſus poſſit putari. Ad interrogationem paucis reſpondeat. Si de ſcriptura, vel moribus agatur, aurem paret, non linguam. Cùm loquitur, non ſtudeat eloquentiæ, ſed ſermo eius ſit potiùs ruſticanus, quàm vrbanus. In omnibus agẽdis non ſtudeat curialis videri. Salua honeſtate fugiat omnes homines in poteſtate poſitos maximè ſæculari. Sectetur communia, orationes, labores, lectiones, & cæteras obſeruãtias, in quibus non ſit tanquã vitula Ephraim [a] *docta diligere trituram, id eſt, ad huiuſmodi nõ conſuetudine, ſed deuotione trahatur.* [a Oſe.10.] *Orationes, quæ imperantur, primo loco habeat, nec ſibi blandiatur de priuatis orationibus ſuis (quæ in ſecundo loco ei habendæ ſunt) cùm in præceptis orationibus deſidioſus fuerit. Si autem familiaritas interdicitur hominum, quantò magis mulierum? Sic facies cõmunis cum cæteris, intus verò diſſimilis, hoc eſt, non nimia grauitate contracta, neque nimia locutione diſſoluta, ſed bona quadam mediocritate regatur, vt de ſancto Martino legitur. Faciem eius non fuſcauit mœror, nec lauigauit riſus. Erit enim prudentis animæ theſaurum ſuum ſolicitè cuſtodientis (more Moyſi) cornutam velare faciem, & quodam riſu, qui tamen modeſtus ſit, interioris gloriam hominis, & mentis grauitatem abſcondere. Comparanda eſt dies inſtans diei præteriti, vt ex eorũ collatione ſuum deprehendere poſſit monachus, vel profectum, vel defectum. In omni actu vel cogitatu ſuo ſibi Deum adeſſe memoretur, & omne tempus quo de ipſo non cogitat perdidiſſe ſe computet. Tædio affectus componat ſe meditando ſupra petram, in qua lauantur mortui, & cogitet apud ſe quomodo tractentur ibi ſepeliendi: nũc in tergum, nunc in faciem verſantur quomodo nutet caput, cadant brachia, rigeant crura, tibiæ iaceant, quomodo induantur & conſuantur, quomodo deferantur humandi, quomodo exponantur in tumulo, quomodo puluere contegantur, quomodo vorantur à vermibus, & quaſi facti putrefacti conſumuntur. Summáq; eſt philoſophia meditando mortis aſſidua. Hanc vbicumq; perrexeris ſecum portet, & in æternum non peccabit; ſit monachus quaſi Melchiſedech ſine patre, ſine matre, ſine genealogia, nec patrem ſibi vocet ſuper terram. Imò ſic ſe exiſtimet quaſi ipſe ſit ſolus & Deus. Ecce in primis habemus ordinem & modum viuendi, remedium verò polliceatur aſſiduitas tenendi capitulum ſpirituale ſuperius expreſſum ſemel ad minus in hebdomada confiteatur, vt veniam mereatur de perpetratis, & maior ei detur gratia de vitandis malis. Amen.* Hæc Bernardus, quæ omnia mente reuoluere & in corde plantare debent religioſi, vt reliquiæ cogitationum diem feſtum agant Deo, propter quem omnia reliquerunt, vt ſic his apprehenſis & temporalibus dimiſſis ipſum ſequantur.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm licitum ſit religioſis diſcere ſcientias.

RESpondeo dicẽdo, quòd D.Tho. [b] ait religionẽ poſſe ordinari ad vitam actiuam, & ad vitã cõtemplatiuam. [b D.Tho.2. 2. q.188.ar.1. 2. & 3.] Inter opera autem vitæ actiuæ principaliora ſunt illa, quæ ordinantur directè ad ſalutem animarum, ſicut prædicare, & alia huiuſmodi. Competit ergo ſtudium literarum religioſis tripliciter. Primò quantum ad id quod eſt proprium cõtemplatiuæ vitæ, ad quam ſtudium literarum dupliciter adiuuat, vno modo directè adiuuando ad contemplandum, illuminando, ſcilicet, intellectum. Vita enim contẽplatiua, de qua nũc loquimur, principaliter ordinatur ad conſiderationem diuinorum, vt ipſemet D.Thom. [c] tradit, [c D.Tho.2. 2. q.108.ar.4.] in qua dirigitur homo per ſtudium ad conſiderandum diuina, vnde in laudem viri iuſti dicitur in Pſalmo [d], quòd in lege Domini meditabitur die ac nocte. [d Pſal.1.] Alio modo ſtudium literarum iuuat ad cõtemplatiuam vitam indirectè, remouendo contemplationis pericula, ſcilicet, errores, qui in contemplatione diuinorum accidunt his qui Scripturas ignorant, ſicut in collationibus [e] [e Colla.10.c.4.] patrũ legitur quòd Abbas Serapion propter ſimplicitatem incidit in errorem tunc Anthropomorphitarum, id eſt, eorum qui Deum habere humanam formam arbitrantur. Secundò neceſſarium eſt ſtudium literarum religioſis inſtitutis ad prædicandũ, & alia huiuſmodi exercendum, vnde Apoſtolus [f Ad Tit.1.] ſcribit ad Titum [f] de Epiſcopo, ad cuius officiũ huiuſmodi actus pertinet, amplectentẽ, eũ, qui ſecũdũ doctrinam eſt fidelem ſermonem, vt potens ſit exhortari in doctrina ſana, & eos, qui contradicunt, arguere. Tertiò ſtudium literarum religioni congruit quantum ad id, quod eſt omni religioni commune: valet enim ad vitandam carnis laſciuiam. Vnde Hieronymus [g] dicit ad Ruſticum monachum: Ama ſcripturarum ſtudia, & carnis vitia non amabis. [g Hieron. de viuendi forma circa medium. 1.tom.] Nec his obſtat ſtudium ſcientiarum, quod eſt principiũ diſſenſionis, & per conſequens videtur à religione alienũ, in qua multi in vnitatem pacis congregãtur; hoc enim eſt, quando tale ſtudiũ ad ſcientiam tantũ ordinatur, quæ ſine charitate inflat, & per conſequens diſſenſiones nutrit, ſecundùm illud Prouerbiorum,

[a Prou. 13.] [b 1. Ad Cor. 1.] biorum a, inter ſuperbos ſemper ſunt iurgia. Vnde Apoſtolus ad Corinthios b, cũ dixiſſet, diuites facti eſtis in omni verbo, & in omni ſcientia. Poſtmodũ ſubdit, idipſum dicatis omnes & non ſint ſchiſinata, ſic reſpondet D. c Thomas. [c D. Tho. 2. 2. q. 188. ar. 5. ad 2.] Cui eſt addendum illud quod tradit D. d Bernardus in quodam ſermone ſuper Cantica Canticorum, [d Ber. ſuper can. ſer. 36. B. &c.] qui adducẽs Petrum, & Andream, & alios Chriſti Domini Apoſtolos, & Diſcipulos cæteroſque condiſcipulos omnes notas mundo feciſſe vias vitæ, & non in ſublimitate ſermonis, aut in doctis humanæ ſapientiæ. verbis, ſed per ſtultitiam prædicationis eorum ſaluos feciſſet credentes.

Ait, videat forſan nimius in ſugillatione ſcientiæ, & quaſi reprehendere doctos, ac prohibere ſtudia literarum. Abſit. Non ignoro quantum Eccleſiæ profuerint & proſint literati ſui ſiue ad refellendos eos, qui ex aduerſo ſunt, ſiue ad ſimplices inſtruendos. Denique e legi, quia tunc repuliſti ſcientiã, [e Oſe. 4.] [f Dan. 12.] *repellã & ego te, vt non fungaris mihi ſacerdotio. Legi f, qui docti fuerint, fulgebunt quod ſi ſplendor firmamenti, & qui ad iuſtitiam erudiunt multos, quaſi ſtella in perpetuas æternitates. Sed & ſcio vbi legerim g, ſciẽtia inflat: & rurſum h,* [g 1. Cor. 8.] [h Eccleſ. 1.] *qui apponit ſcientiam, apponit & laborem. Vide quia differentia eſt ſcientiarum, quando alia inflans, alia contriſtans eſt. Tibi vero velim ſcire quanam harum videatur vtilior, ſed magis neceſſaria ad ſalutẽ, illáne quæ tumet, an quæ dolet? Sed non dubito quin dolentem tumenti præferas, quia ſanitatem, quam tumor ſimulat, dolor poſtulat. Qui autem poſtulat, propinquat ſaluti, quoniam i qui petit accipit. Denique k qui ſanat contritos corde execratur inflammatos, dicente ſapientia l, quia Deus ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam, & Apoſtolus m aiebat, dico autem per gratiam data eſt mihi omnibus, qui ſunt inter vos, non plus ſapere quam oportet, ſed ſapere ad ſobrietatem: non prohibet ſapere, ſed plus ſapere quàm oportet.* [i Luc. 11.] [k Pſal. 146.] [l Iacob. 4.] [m Ad Ro. 12.] *Quid eſt autem ſapere ad ſobrietatem? Vigilantiſſimè obſeruare quid ſcire magis priuſvè oporteat, tempus enim breue eſt. Eſt autem quod in ſe eſt omnis ſcientia bona, quæ tamen veritatis ſubnixa ſit, ſed tu qui cum timore & tremore tuam ipſius operari ſalutem pro temporis breuitate feſtinas, ea ſcire prius ampluſq; curato quæ ſenſeris viciniora ſaluti. Nónne medici corporum medicinæ partionem definiunt eligere in ſumendis cibis quid prius, quid poſterius, & quemadmodũ quidquid ſumi oporteat? Nam & ſi bonos conſtat eſſe cibos, quos Deus creauit, tu tamen ipſos tibi ſi in ſumendo modum & ordinem nõ obſerues, reddis planè nõ bonos; ergo quod dico de cibis hoc ſentite de ſcientiis, ſed melius mitto vos ad magiſtrum. Nõ enim noſtra iſta ſcientia, ſed illius, imò & noſtra, quoniam veritatis. Qui ſe n, inquit, putat aliquid ſcire, nondum ſcit quomodo oporteat eum ſcire,* [n 1. Cor. 8.] *vides quoniam non probat multa ſcientem, ſi ſciendi modum neſcierit? Vides, inquam, quomodo fructum & vtilitatem ſcientiæ in modo ſciendi conſtituit? Quid ergo dicit, modum ſciendi? Quid niſi vt ſcias quo ordine, quo ſtudio quo fine quæque noſſe oporteat? Quo ordine, vt id prius quod maturius ad ſalutem. Quo ſtudio, vt id ardentius, quo l vehementius ad amorem. Quo fine, vt non ad inanem gloriam, aut curioſitatem, aut quid ſimile, ſed tantùm ad ædificationem tuam, vel proximi. Sunt namque qui ſcire volunt eo fine tantùm vt ſciant, & turpis curioſitas eſt. Et ſunt qui ſcire volunt, vt ſciantur ipſi, & turpis vanitas eſt, qui profectò non euadent ſubſannatem ſatyricum, & ei qui eiuſmodi eſt, decantantem; ſcire tuum nihil eſt, niſi te ſcire hoc ſciat alter. Et ſunt item qui ſcire volunt, vt ſcientiã ſuã vẽdant, verbi gratia pro pecunia, pro honoribus, & turpis quæſtus eſt, ſed ſunt quoque qui ſcire volunt, vt ædificent, & charitas eſt. Et item qui ſcire volunt vt ædificentur, & prudentia eſt. Horum omnium ſolum vltimi duo non inueniuntur in abuſione ſcientiæ, quippe qui ad hoc volunt intelligere, vt benefaciant, denique o intellectus bonus omnibus facientibus eum. Reliqui omnes audiant, ſcienti p bonum, & non facienti peccatum eſt ei. Ac ſi per ſimilitudinem dicat,* [o Pſ. 100.] [p Iacob. 4.] *ſumenti cibum & non digerenti pernicioſum eſt ei. Cibus ſiquidem indigeſtus, & qui bonam non habet decoctionem, malos generat humores, & corrumpit corpus, & non nutrit. Ita & multa ſciẽtia ingeſta in ſtomacho animæ, quæ eſt memoria, ſi decocta igne charitatis non fuerit, & ſic per quoſdã artus animæ, mores, ſcilicet, atq; actus tranſfuſa, atq; digeſta, quatenus ipſa de bonis, quæ nouerit, vita atteſtante & moribus bona efficiatur, nónne illa ſcientia reputabitur in peccatum tamquam cibus conuerſus in prauos noxioſq; humores?* Hæc D. Bernardus. Ex quibus colligitur regulares non debere fugere ſtudia ſcientiarum, vt ædificent proximos & ipſi ædificentur, debere tamen fugere tumentem ſcientiam & inflantem, quam aliqui volunt adipiſci, tantùm vt ſciant, vt ſciantur, aut per totalem ſciẽtiam humanos honores conſequantur. Vnde mihi nunquam placuit querela religioſorum vſque ad cœlos voces emittentiũ, eo quòd ipſi apud ſe ipſos & apud alios ſapientes & multum ſcientes iudicantur, & in eorum religione in officiis & honoribus eos alij non tam ſapientes antecellant; ſciẽtia enim à religioſis adepta non hos tam abiectos fines proſpicere debet, ſed tantùm Deum, & ſuam ſalutem, propter quæ omnia temporalia & ſemetipſos reliquerunt. Non diffiteor tamen malè agere Prælatos ignaros ſapientibus præferentes, cum ſapientes apud diuinas literas honore digni reputentur. Et illi qui docti ſunt fulgere debeant quaſi ſplẽdor firmamenti.

ARTICVLVS V.

Vtrùm liceat Religioſis diſcere ſcientias Philoſophiæ, Mathematicæ, & artium liberalium.

RESpondeo dicendo, quòd profeſſio Chriſtianę religionis differre debet à profeſſione Gentiliũ, vnde cùm apud Gentiles prædictæ ſcientiæ profiterentur, videtur aſſerendum eas à religioſo ſtatu eſſe omnino repellendas. At conſiderando quòd Philoſophi profitebantur ſtudia literarum quantũ ad ſęculares doctrinas, & quòd religioſi principaliter intendunt ſtudio literarum pertinentium ad doctrinã, quę ſecundum pietatem eſt, vt dicitur in quadam D. Pauli q Epiſtola, [q Ad. Tit. 1.] aliis doctrinis intenderere nõ oportet religioſos, quorum tota vita diuinis obſequiis mancipatur, niſi in quantum ordinantur ad ſacram doctrinam, prout ait D. r Thomas, [r Tho. 2. 2. q. 188. a. 5. ad 3] ſuper quẽ ait Caietanus: Nota diligentiſſime concluſionem & rationem illius, ſcilicet, quòd religioſis non conuenit ſtudium Philoſophiæ, & huiuſmodi, quia tota eorum vita mancipata eſt diuinis obſequiis. Vnde ſicut negotia ſæcularia ſunt abſolutè prohibita religioſis omnibus, ita ſtudium ſcientiarum ſęcularium, ſcilicet Philoſophiæ, Mathematicę, & artium liberalium. Verùm ſicut pietatis gratia de ſuperiorum licentia moderatè poſſunt religioſi ſæcularia tractare negotia, ita diuinæ ſcientiæ gratia licitũ eſt religioſis cùm ſuperiorum ſuorum beneplacito vacare Logicę, Philoſophię naturali, & huiuſmodi, vt ſcilicet poſſint errores confutare, & diuinitatis myſteria intelligere. Et hæc bene aduertant religioſi, qui totum vitę ſuę tempus in ſcientiis ſęcularibus conſumunt. Vnde iuſtiſſimè Pontifices ſ excommunicauerunt Doctores, qui docent leges, [ſ ca. 2. ne cler. vel mona. li. 6.] aut Medicinam religioſos, qui reliquirunt ſuum habitum, aut detinent eos arroganter in ſuis ſcholis.

it

a *Caiet. v. ex commu. ca. n. 6.*

Et Caietanus[a] dicit quòd ad incurrendam præfatam excommunicationem quatuor debent interuenire, ſcilicèt quòd auditor ſit religioſus & audiat leges, vel Medicinam, & id fiat relicto habitu, & quòd Doctor id ſciat, eúmque doceat, vel arroganter detineat in ſcholis. Archidiaconus[b] tamen & Ioannes Andreas, quos ſequuntur Syluester, & Nauarrus, tenet non eſſe neceſſe, vt relinquat habitum ad incurrendam aliam excommunicationem latam per alias decretales[c] contrà participantes cum excommunicato in crimine, ob quod eſt excommunicatus, vt participat Doctor, qui prælegit Leges, vel Medicinam religioſo, poſtquam ob auditionem incurrit excommunicationem: de hac autem decretali latiùs infrà agemus.

b *Archid. & Andreas in d. c. 2. Sylu. v. excom. 9. caſu 26. Nau. c. 27. n. 134.*

c *ca. nuper & l. ſi conc. de ſen. excom.*

QVÆSTIO LXV.

De Suſpenſione, in octo articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur octo.

1 *QVid, & quotuplex ſit ſuſpenſio.*
2 *In quibus caſibus fiant regulares ipſo iure ſuſpenſi.*
3 *Vtrum in generali ſuſpenſione iuris comprehendantur Generales, & Prouinciales religionum.*
4 *In quadam religione eſt conſtitutio, vt ſi Prælatus deliquerit, poſſit correctione fraterna præuia ſuſpendi, & de facto fuit ſuſpenſus, quæritur vtrum præfata ſuſpenſio ſit irrita.*
5 *Vtrum clericus ſuſpenſus ab Abbatiſſa contraueniendo ſuſpenſioni remaneat irregularis.*
6 *Vtrum Religioſus ſuſpenſus à temporalibus ſi cōtrauenerit fiat irregularis.*
7 *Vtrùm acta per Prælatum ſuſpenſum valeant.*
8 *In quibus vitandi ſunt interdicti, & ſuſpenſi.*

ARTICVLVS I.

Quid, & quotuplex ſit ſuſpenſio.

REſpondeo dicendo, quòd ſuſpenſio, de qua in præſentiarum nobis eſt ſermo, eſt cenſura Eccleſiaſtica, qua alicui perſonæ Eccleſiaſticæ prohibetur exercitium ſui officij, vel beneficij Eccleſiaſtici in totum, vel in partem in certum tempus, vel in perpetuum quoad partem ob ſuam culpam. Dixi, *cenſura Eccleſiaſtica*, pro genere, quia omnis ſuſpenſio eſt cenſura, non tamen è contra omnis cenſura eſt ſuſpenſio, cùm cenſura comprehendat excommunicationem, ſuſpenſionem & interdictum, vt dicitur in iure[d], & ad ſignificandum, quòd non poteſt ferri niſi ab habente iuriſdictionem Eccleſiaſticam exteriorem, ad quam pertinet ferre cenſuras, argumēto cuiuſdam decretalis[e]. Dixi, *qua prohibetur perſonæ Eccleſiaſticæ*, ad excludendas prohibitiones aliorum exercitiorum, ab aliis factas aliis perſonis profanis, aut Eccleſiaſticis alio reſpectu, quàm quia ſunt Eccleſiaſticæ. Dixi, *vel in perpetuum quoad partem*, quia prohibitio totius exercitij officij, vel beneficij in perpetuum eſt depoſitio, vel priuatio & non ſuſpenſio, iuxta ſententiam Cardinalis[f] cōmuniter receptam. Dixi, *ob ſuam culpam*, quia licèt ſuſpenſio ob qualemcumque culpam mortalem ferri poſſit, ſecundùm Aretinum[f]; illa tamen culpa debet eſſe propria.

d *c. quærenti. de verb. ſig.*

e *c. dudum. 2. de elect.*

f *Cardin. in Clem. 1. § cæterum. n. 6. de priu.*

f *Aret. in ca. cùm non ab homine. de iud.*

Aduertendum tamen pro explicatione, quòd in præſenti definitione ſolùm definimus ſuſpenſionem ſpecialem, prout eſt quædam cenſura Eccleſiaſtica, quæ non eſt peccatum, ſed eſt pœna peccati: nam loquendo de ſuſpenſione generali, latiùs patet dicta ſuſpenſio; prohibitio enim, qua mortali peccato infectus prohibetur celebrare, & ſumere Euchariſtiam, licèt vocetur ſuſpenſio, vt patet ex iure[g], non eſt tamen ſuſpenſio ſpecialis & ſtrictè ſumpta, cùm ſuſpenſio non ſit peccatum, ſed pœna peccati, & peccatum mortale antiquius ſit omni iure Canonico, cuius inuentum eſt ſuſpenſio.

g *c. fin. de cohabitat. cleric. & c. fin. de cleric. excom.*

Ex quo infertur, quòd licèt Doctores appellent irregularitatem depoſitionem verbalem degradationem, realem ſuſpenſionem, non tamen ſupradicta ſunt ſuſpenſio ſtrictè ſumpta, ſed ſuſpenſio generaliter accepta, cùm ſint priuationes, vel inhabilitationes, quæ priuant officio, vel inhabilem faciũt omnino ad ordinem obtinendum, vel exercēdum: at ſuſpenſio ſtrictè ſumpta eſt impedimentum exercitij officij, iuxta Panormitanum[h].

h *Panorm. in c. aſſi. n. 7. de iudic.*

Diuiditur autem ſuſpenſio; quædam enim eſt lata à iure, alia ab homine: ſic autem diuiſa multipliciter fertur; ſuſpenſus enim à quibuſdam actibus non eſt ſuſpenſus ab aliis non annexis, vnde ſuſpenſus à iuriſdictione non eſt ſuſpenſus ab ordine, nec è contra ſuſpenſus ab ordine eſt ſuſpenſus à iuriſdictione, nec ſuſpenſus à beneficio eſt ſuſpenſus ab ordine, neq; à iuriſdictione, quę ei conuenit alia ratione quàm beneficij, à quo eſt ſuſpenſus, neque ſuſpēſus ſimpliciter ab officio cenſetur ſuſpenſus à beneficio quoad ea, quæ dantur non intereſſenti diuinis officiis, modò ſuſpenſio non ſit tam diuturna, vt tacitè vel expreſsè habeat vim priuationis, iuxta Bonifacium[i], quia multa ad beneficium pertinentia poteſt facere ſuſpenſus ab officio clericali, qualia ſunt regere & gubernare illa, quæ ad ſe attinent, & alia quæ non ſunt officia diuina. Vnde tenet Nauarrus[k] beneficiarium ſuſpenſum, ideo quòd presbyter factus eſt ante vigeſimum quintum annum cœptum, non perdidiſſe fructus beneficij, quia per illam tranſgreſſionem ſuſpenditur tantùm ab officio. Vnde ſuſpenſus ab ingreſſu Eccleſiæ tantùm poteſt extrà excommunicare, & poteſt itidem abſoluere, quia adhuc retinet iuriſdictionis vſum: nam communis eſt[l] Doctorum ſententia, quòd ſi quis ſit ſuſpenſus à ſolo ingreſſu Eccleſiæ, poterit extra eam celebrare, excommunicare & abſoluere, quia cùm hæc ſit pœna, non vltra ſuos limites extendi debet iuxta vulgaria iura[m].

i *Boni. in c. cupientes. de pœnis.*

k *Nauarr. in man. c. 27. nu. 160.*

l *Angel. v. ſuſpenſio 3. verſic. quod ſi interdict. Syl. q. 5. ver. ſi verò ſuſpē. ab ingreſſu. Armil. n. 8. Nauarr. c. 27. n. 161. Palu. in tract. de ſacer. ſuſpenſio.*

m *c. odia. de regul. iur. li. 6.*

ARTICVLVS II.

In quibus caſibus fiant Regulares ipſo iure ſuſpenſi.

REſpondeo dicendo, quòd Regulares à iure ſuſpenſi ſunt in multis caſibus, Primò, ſi abſque reuerendis proprij Prælati ſacris initientur, de quo iam in ſuperioribus[n] latè dictum eſt.

n *Supr. hoc tom. q. 23.*

Secundò fit ſuſpenſus Prælatus regularis, aut qui habet adminiſtrationem bonorũ monaſterij, ſi alienet rem ſtabilem, ſine ſolemnitate & facultate Capituli, aut Generalis, de quo in primo Tomo[o] latè diximus.

o *1. 10. q. 10.*

Tertiò ſuſpenditur Prælatus regularis, ſi ſubmittat laicis bona immobilia, aut iura Eccleſiæ ſine licentia Papæ, aut ſi Romæ exiſtens non denunciet eum, qui bona ſic laicis ſubmiſit, ita ordinatur in iure[p] & tradit Syluester.

p *c. hoc conſul. de reb. eccleſ. non alien. li. 6 Sylu. ſuſpenſio. §. 6. ver. 17.*

Quartò

Quartò a ſuſpenditur in ordine Mendicantium Prælatus, ſi admittat ad profeſſionem ante finitũ integrum probationis annum.

a c.ad conſt. de regul.li.6.

Quintò religioſus, ſi decimas nouales, vel quaſcũque alias pertinentes ad parochiam, vel aliam Eccleſiã ſibi vſurpat abſque cauſa & priuilegio, fit ſuſpẽſus ab officio & beneficio, niſi intra menſem requiſitus, qui habet adminiſtrationem deſiſtat, & intra duos ſatisfaciat, ſi autem adminiſtrationem non habeat regularis, ſit excommunicatus, ita habetur in quadam Clementina b, quod quomodo ſit intelligendum in ſecundo Tomo dictum eſt.

b Clem. religioſi. de decim.

Sextò ſuſpenduntur ab officio prædicationis omnes religioſi, exceptis illis, qui decimas recipiunt, ſi poſtquam fuerint requiſiti per rectores Eccleſiarum, ſcienter omiſerint facere conſcientiam confitentibus de decimis ſoluendis, & hoc quandiu non fecerint, ſi commoditatem habuerint, ita habetur in quadam Clementina, de quo iam in ſecundo Tomo c ſatis dictum eſt.

c c. cupi. de pœn. 2. tom. q...

Septimò ſuſpenditur à beneficiorum collatione Abbas, vel Prior non habens Abbatem proprium; aliàs verò ab adminiſtratione ſi quam habet, quam ſi non habet, inhabilitatur ad habendum beneficiũ & adminiſtrationem, & per annum ſi ſeculares nõ corrigiatos, & altos, vel non capuccia nõ ſciſſa portare præſumpſerint, ita habetur in quadam Clemẽtina d, & notat Syluester, quòd ſecundùm præmiſſã perſonarum diſtinctionem præfatas pœnas ſuſpenſionis, & inhabilitationis per biennium ipſo facto incurrunt, ſi venationi, aut aucupationi clamoroſæ vel aliàs cũ canibus, aut auibus ex propoſito interfuerint, & loquitur de monachis, & collatio pertinet ad Priorem clauſtralem cum conſilio & conſenſu maioris partis Capituli, ſeu conuentus, durante tẽpore ſuſpenſionis Abbatis, vel Prioris.

d Clem. 1. de ſtat. monach. Sylu. v. ſuſpẽſio. §. 6. ver. 32.

Octauò ſuſpẽdũtur religioſi, qui ex adminiſtratione Euchariſtiæ, extremæ vnctionis vel ſolemnizationis matrimonij, aut quacunque abſolutione indebita aliquid acquiſiuerint, niſi poſtquam fuerint requiſiti intra menſem reſtituerint donec ſatisfecerint, ita habetur in quadam decretali e.

e ca. relig. de priu.

Nonò ſuſpenſi ſunt ab executione põtificalis miniſterij fratres Prædicatores promoti ad Epiſcopatus, vel alias prælaturas, ſi priùs recipiunt munus conſecrationis, quàm reſignauerint ordini libros & alia quæ habent tempore ſuæ promotionis, de quo videndum eſt ſuprà in ſecundo Tomo.

f 2. tom. q. 38.

Decimò ſuſpenduntur ab executione ſacrorum ordinum, & per ſolum Papam diſpenſabiles fratres Prædicatores perturbantes fratres Minores in officio inquiſitionis, & è contrario, prout ſuprà g eſt declaratum.

g 1. tom. q. 8... art. 1.

Vndecimò ſuſpenditur religioſus Prælatus, niſi damno ſatisfaciat intra menſem poſtquam fuerit requiſitus, quod aliquis ex ſuis ſubditis intulit detrahendo de Prælatis Eccleſiæ, ita habetur in quadam Clementina h. Quæ ſuſpenſio non comprehẽdit Prælatum nolentem ſatisfacere parochiæ damnũ quod ipſi eſt illatũ, eo quòd eius regularis ſubditos ne ad parochiam accedant, prædicando retraxerit, licèt in dicta Clementina proponi videatur, poſſunt regulares Prædicatores prædicare, vt ad eorum monaſteria accedant ad audiendam Miſſam & prædicationem, prout reſoluit Nauarrus i, & latè in primo Tomo probauimus.

h Clem. 2. §. quibus. in fi. de priu.

i Nauarr. in Man. c. 21. n. 5. 1. tom. qq. reg. q...

Duodecimò in præfata Clementina prohibetur ſub grauibus pœnis regularibus ne impediant liberam teſtatoris voluntatem, maximè ne legatum fiat Eccleſiæ matrici, aut parochiæ, & per conſequens eorũ Prælati ſuſpenduntur, ſi intra menſem, ex quo fuerint requiſiti, damnum quod ex tali ſuaſione Eccleſiæ matrici, aut parochiali prouenit, non ſatisfecerint. Quod à fortiori habet locum in Prælatis ordinis fratrum Minorum, cùm hoc diſtrictiùs fratribus Minoribus in iure k prohibeatur, & tradit Angelus. Aduertendum tamen, quòd non prohibentur regulares inducere morientes, vt ſponte legent aliquid ſuo monaſterio dũ indiget, vt colligit Nauarrus l, & tradunt Medina, Sarmento, & Nauarra. Nec prohibẽtur regulares proprias reducere ad memoriam morientium neceſſitates, neque prohibentur Prælati regulares debita incerta ſuis monaſteriis applicare.

k reg. frat. Min. cap. 2. Clem. exiuit. de para. §. 9. d. bitaus. de verb. ſig. Ang. l. v. relig. 1. § 5.

l Nau. c. 16. n. 36. Medin. inſtru. c. 14. n... 1. Sarm. li. 8. ſelect. Nau. li. 3. de r. ſ... 2. n. 80.

Decimo tertio ſuſpenduntur à diuinis Prælati & regulares, qui intra monaſteria virorum mulieres introducere audent, vel præſumunt, de quo iam in primo Tomo m diximus, & in explicatione motus proprij Pij V. hoc prohibentis, quæ explicatio habetur in fine Explicationis Bullæ Cruciatæ. Quid ſit autem ſuſpenſio a diuinis infrà n dicemus, & latè declaratum eſt in primo Tomo o præfato.

m 1. to. q. 48.

n Infrà ar...

o 1. tom. q...

ARTICVLVS III.

Vtrùm in generali ſuſpenſione iuris comprehẽdantur Generales, & Prouinciales religionum.

Reſpondeo dicendo, videri prima facie, quòd non, cùm in generali iuris ſuſpenſione nõ cõprehendantur Epiſcopi, ſed tantùm clerici vſque ad ſacerdotem incluſiuè, niſi de Epiſcopo & aliis fiat expreſſa mentio, ita habetur in quadam decretali p, & tradũt Sylueſter, Armilla, Nauarrus, Couarruuias, Maiolus, & Epiſcopus Scalenſis. Vnde cum ordinum Generales, & Prouinciales habeant vt notum eſt, iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, videtur dicendum, quòd in generali ſuſpenſione, & interdicto a iure latis, licèt veniãt monachi & Prælati cõuentuales non habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, non tamen veniunt ſupradicti patres. Quod confirmatur: nam prædicta decretalis non ſolùm fuit edita in fauorem Epiſcoporum, ſed etiam in fauorem diœceſanorum, ne propter Epiſcoporum ſuſpenſionem priuarentur ab his, quæ ab ipſis neceſſariò debẽt fieri & communicari, ad quorum conſecutionem non poſſunt ad alios recurrere, prout innuit ibi Gloſſa q, quæ ratio militat etiam in Prouincialibus, & Generalibus reſpectu ſuorum ſubditorum.

p c. quia periculoſum. de ſen. exco. li. 6. Nau. c. in c. 27. nu. 16. Coua. in Clem. ſi ſur. o. ſus. 1 part. §. 1. nu 1. Maio. de irre. li. 3. c. 19. n. 6. Scalenſ. de cen. ti. de ſuſpen. c. 11.

q Gloſſ. v. ... pericul.

At contrarium eſt dicendum, ſcilicet quòd dicta decretalis non comprehendat dictos Generales, & Prouinciales, vt patet ex ea, cùm ſolum præfatum priuilegium Epiſcopis & Archiepiſcopis conceſſerit, non ratione iuriſdictionis, quam habent, ſed ratione Pontificalis officij, quia plures grauarentur, ſi illud impediri contigerit; conſiſtit enim horum officium in Chriſmatis confectione, in frontis chriſmatione, ordinum collatione, Eccleſiarum & altarium conſecratione, quorum defectus maximum cauſaret ſubditis periculum, quæ omnia ceſſant in prædictis Generalibus, & Prouincialibus, cùm eorum officium ad hæc minimè deſignetur. Et licèt ſuſpenſio ſuæ iuriſdictionis damnum aliquod in eorum ſubditis cauſaret, non tamen ipſum eſt par damno cauſato ex Epiſcoporũ ſuſpenſione, & damnum ex ſuſpenſione Generalium & Prouincialium cauſatum in ſubditis eſt faciliè reparabile per conſtitutiones generales, & prouinciales ordinis & prouinciæ. Huic enim damno & aliis ſimilibus, per eas ſatis eſt prouiſum, & ideo quæ

qu...ad

Digitized by Google

quoad ſuſpenſioñe Epiſcopis conceſſa ſunt ad prædictos fratres minimè eſſe extendenda puto.

ARTICVLVS[l] IIII.

In quadam religione eſt conſtitutio, vt ſi Prælatus deliquerit, poſsit correctione fraterna præuia ſuſpendi, & de facto fuit ſuſpenſus, quæritur vtrùm præfata ſuſpenſio ſit irrita.

REſpondeo dicendo, quòd iure cõmuni excommunicatio, & ſuſpenſio à iudice cõpetenti lata valet regulariter, etiamſi ſit iniuſta. & eſt ſeruanda ſaltem in foro exteriori, niſi in quinque vel ſex caſibus, quos enumerat Nauarrus[a] & in propoſitione caſus præſentis non narratur aliquod, ob quod ſuſpenſio prædicta debeat iudicari ipſo iure nulla, quamuis ſit iniuſta, & ita in ea debet locum habere quidam Canon[b] cum ſua Gloſſa definiens cenſuram Eccleſiaſticam timendam eſſe, ac ſeruandam, etiamſi ſit iniuſta, modò non ſit nulla, ſed valida. Et certè nullo iure cauetur quòd cenſura lata à iudice ſit nulla ipſo iure propter omiſſam correctionem fraternam, niſi cùm proceditur per viã denunciationis Euangelicæ iuxta quandam decretalem[c], & in caſu non narratur, an hac via fuerit contra religioſorum proceſſum. Vnde iudices regulares habentes talem ordinationem in ſua religione volentes ſecundùm eam aliquem ſuſpendere, debent diligenter attendere, qua via procedant, vt videant an præfata via procedentes poſſint religioſum hac ferire cenſura, vt colligitur ex traditis à Nauarro[d] in quodam conſilio.

a Nauar. in man. c. 27. n. 4.
b 11. q. 3. c. 1.
c c. ſuper his de accuſa. & c. cùm dilec.
d Nau. lib. 5. con. ti. de ſent. excom. conſil. 65.

ARTICVLVS V.

Vtrùm clericus ſuſpenſus ab Abbatiſſa contrauenĩedo ſuſpenſioni remaneat irregularis.

REſpondeo dicendo, quòd licèr mulier ſuſpendere non poſſit clericos ſuos, ſicut neque excommunicare, & propterea attento iure communi non videtur talis irregularitas naſci contraueniendo tali ſuſpenſioni ex ſententia Abbatis[e], tamen omnis notabilis inobedientia inducit peccatum mortale, & certum eſt hanc Abbatiſſæ ſuſpenſionem reſolui in præceptum de non adminiſtrando, ita quòd etiam extraiudicialiter factum obligat ne adminiſtrare poſſit, argumento eorum, quæ in Concilio[f]. Tridentino notantur. Propterea legitimum & canonicum impedimentum eſt, quod ſurgit ex ſuſpẽſione, interdicto, vel excommunicatione Abbatiſſæ, quoniam inducit hanc obligationem abſtinendi, licèt non inducat veram irregularitatem, prout tenent Sylueſter[g], Armilla, Maiolus, Antonius, & Epiſcopus Scalenſis.

e Abbas in c. dilect. de maio. & obedien.
f Conc. Tri. ſeſ. 14. de reform. c. 4.
g Sylu. v. Abbat. n. 6. Armill. n. 4. Maiol. de irreg. li. 3. ca. 29. n. 11. Ant. 3. p. tit. 27. ca. 4. Scalen. de cenſur. tit. de ſuſpenſion. c. 2.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm religioſus ſuſpenſus à temporalibus, ſi cõtrauenerit, fiat irregularis.

REſpondeo dicendo, quòd non, vt patet ex definitione ſuſpenſionis poſita in articulo primo huius quæſtionis. Hanc opinionem tenet Gloſſa[h] quædam communiter recepta. Imò notarios quoſcunque, etiam regali, vel imperiali autoritate creatos, poteſt Epiſcopus ab officio ſuſpẽdere, per Concilium[i] Tridentinum, qui ſic ſuſpẽſi contrauenien do non fiunt irregulares, iuxta tradita à Sylueſtro[k]. Vnde ſuſpenſus ab eligendo, præſentando, nominando, vel prouidendo, aut etiam beneficia conferendo, ſi cõtraueniat, nõ fit irregularis, ita Innocentius[l], Hoſtienſis, & Calderinus. Quod intellige quando dicti actus temporales fuerunt principaliter & expreſsè prohibiti: at verò ſi quis ſit prohibitus ab ordine aliquo, à quo iſti actus pendent, cõtrauenien do fieret irregularis, etiam in his temporalibus: pro quo facit quædam decretalis[m] iuncta ſua Gloſſa Ex quibus reſpondetur quæſito in articulo quæſtionis, quòd religioſus ſuſpenſus à temporalibus quæ ex ſua natura, aut ex Eccleſiaſtica inſtitutione nõ pendent ab ordine aliquo, ſi contrauenerit, nõn remanet irregularis, verbi gratia, ſi ſuſpendatur ab officio cellarij, aut procuratoris: nam ſi contrauenerit præfatę ſuſpenſioni, non remanebit irregularis.

h Gloſſ. in c. 1. § hac eadem de ſent. excom. li. 6.
i Conc. Tri. ſeſ. 22. de reform. c. 10.
k Sylu. v. ſuſpenſio. q. 5. verſi. ſi verò ſit ab offi.
l Innoc. & Hoſtiẽ. in c. ſi. de exceſ. prælato. Cal. l. 1. ſi rele. de cler. excom.
m Tex. iũ. gl. in c. tanta de exceſſ. præl.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm acta per prælatum ſuſpenſum valeant.

REſpondeo dicendo, quòd non ſolùm ſuſpenſus, ſed etiam excommunicatus & interdictus poteſt exercere iuriſdictionem, quam habet publicam, & valent ea, quæ facit, vt iudex, donec denuncietur & declaretur ſuſpenſus, excommunicatus, vel interdictus, non debet euitari, donec declaratus & denunciatus per Iudicem competentem ſit, iuxta ea, quę in iure[n] ſunt definita, per quod limitatur omnia decreta antiqua, tam decretalium, quàm decreti, quàm Clementinarum, & omnium extrauagantium, impreſſarum & non impreſſarum, adeò quòd illuſtriſſimũ prætorium Rotę ita hoc ſeruat & nunquam pronunciat acta, quæ fiunt per Epiſcopos, & alios Prælatos, & iudices, eſſe inualida & nulla, propterea, quòd fuerunt facta ab excõmunicato etiam per auditorem Rotæ, ſi fuerint facta antequam per Rotam fuiſſet declaratus excommunicatus, vel ſuſpenſus, vt etiam Felinus[o], qui fuit auditor Rotæ, expreſſit. Quibus addit Nauarrus[p], quòd licèt excommunicatio, & aliæ cenſuræ latæ ſine monitione valeant ipſo iure ſecundùm receptiorem opinionẽ, & appellatio quæ ab eis fit, nõ ſuſpendat eas neq; earum effectũ, licèt deuoluat iuriſdictionẽ ad ſuperiorẽ, per ea quę in iure[q] habẽtur, declaratio tamẽ quòd aliquis incurrit in illas, nõ poteſt fieri abſque citatione eius & antequã audiatur vel cõtumax iudicetur, & ſi fiat declaratio abſque vlla citatione & auditione eſt ipſo iure nulla & per cõſequẽs nullũ impedimentũ facit quominus facta per ligatũ cẽſuris valeãt per Gloſsã[r] & multa quæ ipſe Felinus[ſ] cumulat & cõgerit, vnde videant Prælati regulares quid in ferẽdis cẽſuris contra aliquos religioſos faciunt: nã licitè in iure cõmuni & in extrauagantibus Apoſtolicis, & in cõſtitutionibus generalibus ſuiordinis aliquæ cõtra ſuos religioſos ferãtur cẽſurę, nõ tamẽ poſsũt declarare in ipſas incurriſſe, niſi citẽtur & iuridicè audiãtur; eorũ enim declaratio religioſis delinquentibus non acceritis neque auditis erit ipſo iure nulla & virtute talis declarationis nihil contra eos agi poteſt.

n Extrau. ad euitanda de ſen. excom.
o Felin. in c. ad proban. de re iud. lib. 6.
p Nau. lib. 5. conſ. tit. de ſen. ex om. con. 65. nu. 3.
q c. paſto. §. tuorum. & c. ad v. prim. de offic. ord.
r Gloſſ. in c. cupientes §. quod ſi per. de elect. li. 6.
ſ Felin. in ca. Rodol. nu. 55. de reſc.

ARTICVLVS VIII.

In quibus euitandi ſunt interdicti & ſuſpenſi.

REſpondeo dicendo, quòd interdicti, & ſuſpenſi nominatim ſunt euitandi in illis actionibus a quibus eis interdicitur, vel à quibus ſuſpenduntur,

Digitized by Google

& non in aliis, quia pœnæ non debent extendi extra caſus proprios & interdicti & ſuſpēſi ſimpliciter nō sūt prohibiti prædicare, prout tradit Nauarrus [a], falſtē ſi expreſsè nō interdicātur, vt ſuſpēdantur ab officio pṛędicādi, & ideo poſsūt audiri prædicātes, quia prædicatio nō eſt de numero officiorū diuinorū, quę interdicūtur interdicto perſonali, vel ſuſpēſione ab officio diuino, vt idēmet Nauarrus [b] tradit. Quæ autē dicantur officia diuina, à quibus interdicti ſimpliciter debēt abſtinere, & quę illa, à quibus ſuſpenſus à diuinis debet abſtinere, declarat ipſemet Nauarrus [c], dicēs quòd malè definiūt Angelus, & aliqui alij diuina officia in hac materia eſſe officia diuina in Miſſali & Breuiario, nā nō omnia in illis ordinata ſunt officiū diuinū, neque omne diuinū officiū eſt in illis ordinatū, ſiquidē multa ſunt ordinata in Pontificali, & multa in Miſſalibus. & Breuiariis, quæ non ſunt officia diuina prohibita tempore interdicti, de quibus ſuprà in ſecūdo Tomo [d] ſatis diximus. Poſſunt igitur definiri officia diuina, eſſe officia ordinata in dictis tribus libris, aut in aliis legitimè ad vſum ordinum & aliorum ſacramentorum, vel ſacramentalium, vel ad horas canonicas. Quod ex ſequentibus maximè declaratur.

a Nauarr in man. c. 27. n. 176. & ſequ.
b Nau. vbi ſu.
c Nau. c. 27. n. 172. & nu. 251.
d 2. tom q. 109.

Ex his infertur, quòd regularis ſuſpēſus à diuinis poteſt confiteri & communicare corpori Domini, & audire Miſſam, tum quia ſuſpenſus à diuinis ſolùm prohibetur in officio ſuo agere, ſicut priùs, vel officium ſuum exercere ſicut priùs, vt eſt textus expreſſus [e] iuncta ſua gloſſa, quæ id notat: tum quia tunc demum ſuſpenſus à diuinis incurrit irregularitatem, quando exercet aliquem actum ordini ſuo ſpecialiter deputatum, & ſibi per ſuſpenſionē prohibitum, ſecundùm Innocentiū [f] communiter receptum, & Philippum Francum. Tum quia ſuſpēſio vt eſt cenſura Eccleſiaſtica definitur eſſe cenſuram Eccleſiaſticam, qua alicui perſonæ Eccleſiaſticæ prohibetur exercitium ſui officij, vel beneficij in totum, vel in partem, prout diximus in primo articulo huius quæſtionis: & ita non prohibetur illi quidquā quod poteſt vt laicus exercere. Cùm ergo confiteri, & communicare, & audire Miſſam poſſit religioſus ſuſpenſus à diuinis facere, vt laicus non cenſentur illi ipſa prohibita. & conſequenter faciendo illa non peccat, neque quidquam cōtra ſuſpenſionem à diuinis facit, vt ipſū irregularē iudicemus. Tū denique quia ſuſpenſio à diuinis intelligatur ab eis ex officio exercendis, & non audiēdis, neque ſuſcipiēdis, nec aliter quàm ex officio exercēdis per prædicta. Reliqua autem, quæ ad ſuſpenſionem à diuinis ſpectant, vide in primo Tomo [g].

e c 1. § fi. de re iud. lib. 6. vbi gloſ. v ſicut prius ca. ſi quis Epiſc 11. q. 3.
f Innoc in c. fi. de exceſſ. prælat. Fran. in c. 1. § fi. de re iud li. 6. & in c. 1. § fi. de ſēt. excom. eod. lib
g 1. tom. q. 10. ar. 14.

QVÆSTIO LXVI.

De ſcrupulo & ſcrupuloſis, in tres articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tria.

1 *QVid ſit ſcrupulus, & in quo differat à dubio.*
2 *Quæ ſint remedia contra ſcrupulum in generali.*
3 *Quomodo ſit particularibus ſcrupulis medēdū, & in hoc articulo aliqua dubia ipſū concernentia proponuntur.*

ARTICVLVS I.

Quid ſit ſcrupulus, & in quo differat à dubio.

REſpondeo dicendo, quòd cùm ſcrupulizantes ſint viri timorati, qui vt plurimum ad religionem confugiunt, ad conſilium & remedium petendum, tum etiam ad vitam regularem profitendā, ideo operæpretium eſſe duxi de eius materia & de eius remediis in generali, & in particulari in præſentiarū diſſerere, per aliquas quęſtiones, vt religioſi medici ſpirituales poſſint ſibi & aliis ſpiritualiter medicare, & vt aſſumptū clarius pateſiat operæpretiū eſſe duxi à diſinitione ſcrupuli ſermonē incipere, & ideo quæſitū ſuit quid ſit ſcrupulus, & in quo differat à dubio? & reſpōdeo, quòd regula certa ad diſcernēdū ſcrupulū à dubio eſt, quòd dubiū eſt quando intellectus nō magis in vnā quàm in aliā partē inclinat; & ſcrupulus eſt argumentum, quo apparētia, quæ intellectui repræſentātur contra id quod ſcit, quod latinè vocatur ſciētia, vel cōtra id quod firmiter credit ita eſſe; quòd latinè dicitur fides aut credulitas, vel contra id quod ipſe cogitat verū eſſe, etiamſi id firmiter non credat, quòd latinè dicitur opinio, vel cōtra id quod intellectus, neque tenet pro vero, neque pro falſo, quod latinè dicitur dubietas, vel dubitatio, prout latè proſequitur Nauarrus [h] in multis doctrinæ ſuæ locis inferēs, quòd licèt nulli horū quatuor, ſcilicet ſcientia, fides, opinio. & dubiū inter ſe cōpatiantur ipſe tamē ſcrupulus cōpatitur omnibus & ſingulis eorum, eo quòd non eſt niſi argumentum, vel apparētia, quæ cōtra illa quatuor poteſt haberi.

h Nau. in ca. 17. n. 279 & in ca. nouit de iud. in re. nu. 41 & de pœnit. diſt. 7. c. ſi quis autem à n. 9. vſque ad n. 15.

Ex quo colligitur, quòd cùm hoc vitium tale vagetur per alia, latè etiā de eius remedio eſt in pręſētiarum tractandum cùm in religioſis ſit hoc prętextu virtutis ſeminatiū quoddam inquietudinis maximæ, & diſtractionis à cultu diuino & à contēplatione non modicæ.

ARTICVLVS II.

Quæ ſint remedia contra ſcrupulum in generali.

REſpondeo dicendo, quòd conſcientia nimis ſcrupuloſa naſcitur ex vitio naturali, vel acquiſito non perſiſtendi firmiter in conſtitutis, quæ gignit incōſtantiā, augmentū peccatorū, animi paruitatē, nebulas intellectus. inquietudinē mētis; acidiā, puſillanimitatē & id genus alia mala. Et huius vitij cauſa, ſecundùm D. Antoninū [i] ſunt cōplexio timida, melācholia, & mania, dæmō, trāquilitatis oſor, vigiliæ, ieiunia immodica & cōuerſatio cū ſcrupuloſis, pro quo nota ſecūdùm Florētinū [k], quòd ſcrupulus ſeu puſillanimitas cōſcientiæ, quòd idē eſt aliquando, cauſatur ex complexione apta ad timorē, vel dubiū, vt eſt cōplexio frigida, qualis eſt in fœminis vetulis, & melācholicis: timor enim naturaliter, ſecūdùm Damaſcenum & Philoſophos, conſtringit cor, ſicut & cætera frigida conſtringunt, & congelationem faciunt, ad quem motum contractionis imaginatio mouetur à timoris diſpoſitione, ita vt concipiat quis aliquod malum eſſe futurum, & per conſequens fugiendum. Quandoque autem cauſatur ex ægritudine maniaca, vel melancholica, quæ eſt infirmitas capitis, per quam læditur imaginatio, & quādoque inde læditur ratio, vt Galenus, & Auicenna dicunt, quòd mania eſt infectio interioris cellulæ capitis cum diminutione rationis. Quādoque etiam cauſatur ex tentatione diabolica: poteſt enim diabolus, Deo permittente, mouere melancholicos humores in homine & phantaſmata, per quæ imaginatio poteſt turbari. & errare. & duci ad timorem, inordinatum gaudium, aut triſtitiam & huiuſmodi. Vnde & Auicenna dicit quòd quibuſdam medicis viſum eſt, quòd melancholia contingat à

i D. Anto. 1. par. ii 5 c. 10. § 10.
k Floren. vbi ſu. § 9. G vſ. in locis infer. alleg.

Digitized by Google

dæmone prouenire. Aliquando etiam ſcrupulus cauſatur ex malo regimine corporis, ſcilicet ex nimia & immoderata abſtinentia, aut vigilia, & huiuſmodi. Vnde B. Hieronymus dicit, rationalem hominis dignitatem amittit, qui vel ieiunium charitati, aut vigilias præfert, vt per immoderatam abſtinentiam, vel indiſcretam pſalmorum, vel officiorum decantationem incurrat notam amentiæ, aut triſtitiæ, id eſt melancholiæ, iuxta quendam canonem [a], aliquando cauſatur ſcrupulus ex ſocietate timidorum: nam vnus ſcrupuloſus facit alium ſcrupuloſum; aliquando ex ignorantia, ex qua timetur quod & vbi non eſt timendum; aliquando ex nimia imaginatione, conſideratione, cura & ſolicitudine nimis intenta, ad cauendum omnino, vnde & plus debito, id omne, quod malè accedere poteſt, ſeu quod poteſt illi nocere in via Dei, ſicut qui per locum altum ambulans, ſi nimis intensè conſiderat profundum in quod cadere poteſt, ecce turbatur ſenſus & imaginatio, & cadit vbi non caderet per locum demiſſum, ſi ſine tali imaginatione ambularet, aut ſicut ſi alicui per excelſa ambulanti acclamaretur vndique, cades, cades, caue, caue, certè caderet perterritus, qui aliàs non caderet ſi non ita turbaretur in illa ſua imaginatione intenſa, ſicut etiam qui eſt nimis ſolicitus ad cauendum omnia venialia, & minima peccata, quæ vix poteſt homo in hac vita vitare: inde fit timidus & ſcrupuloſius inquietus & aliquando dubius, & aliquando etiam habens conſcientiam erroneam, quòd peccat vbi non eſt peccatum, ſicut igitur multiplex eſt huius infirmitatis origo, ita multiplex ipſi eſt adhibenda medicina, prout à doctoribus aſſignatur.

a Diſt. 9. ca. non eſt med.

Prima medicina generalis eſt debita præparatio ex parte noſtra ad gratiam, ſeu auxilium Dei promerendũ, & vt ſic illuminemur & ſanemur, atque præcipuè quando à diabolo in nobis excitatur ſcrupulus occultè, & conſcientiæ inquietudo, vel etiam quando neque nos noſtra, neque aliorum humana induſtria ſufficit; tunc enim requiritur humana præparatio, qua habita ſufficienter Deus non deerit inuocantibus eius auxilium opportunum & neceſſarium. Hæc autem præparatio ad Dei gratiam, & fauorem habendum fit proprijs & alienis orationibus, & inuocationibus Sanctorum, ieiunijs & eleemoſynis & alijs bonis operibus humiliter & deuotè, quoad Deum, & homines ſe habendo, & cum fiducia diuinæ largitatis & diuinæ miſericordiæ, & cum contritione præuia, vel puritate conſcientiæ, vt colligitur ex latè traditis à Florentino [b], Caietano, & Gerſone.

Secunda medicina eſt de conſilio ſapientum contemnere, & agere contra eos, vt ex conſuetudine fiat homo robuſtior in via Dei, vt dicunt Florentinus [c], & Gerſon. Pro quo facit illud Iſaiæ [d], *confortamini puſillanimes*. Vnde Gregorius in moralibus ait quòd diabolus aſsimilatur myrmicoleoni, quod animal dicitur Leo formicarum, quia formicis quæ minutiſſimæ ſunt, inſidiatur & eas occidit; ſed eum alia animalia maiuſcula conculcant ambulando & perimunt; ſic diabolus inueſtigat complexiones hominum, & quos videt parui cordis, ſeu puſillanimes, & ſcrupuloſos, aggreditur, vt ſcrupulis & vitiis occidat, ſed à fortiorib. & magnis ſpe, & vigore rationis vigẽtibus diabolus ipſe proſternitur, & abiicitur contemnendo, & contra ſcrupulos agendo. Ideo ait Gerſon, mille inſurgunt apud aliquos ſcrupuli more canum oblatrantes, & lacerare minantes eos, qui volunt ire per viam Dei, quos conuincere & compeſcere non melius poteſt homo, quàm per contemptum, & non habendo curam eorum, dummodo contemptus ille ſit timoratus, & regulatus non abſque præuio alterius prudentis præſertim ſuperioris conſilio, imò ipſe & Syluеſter [e] dicunt, quòd hoc quiſque facere poteſt cum tuta conſcientia ex conſilio proprio, quando habet probabilem ſufficientémque rationem, quòd ſic poſſet facere, & quòd ſic ipſe cõſuleret alteri in ſimili negotio, maximè ſi ipſe ſit doctus, ſicut ſi quis vellet lignum diſtortum ad rectitudinem reducere, oporteret ipſum retorquere ad partem oppoſitam recuruando, vt ſic tandem ad rectitudinem reducatur.

b Florent. 1 p. ti. 3. §. 10. Caie. in ſum. ti. ſcrup. Gerſon 3. p. ſum. tract. de remed. contra puſil. alphab. 69 li. Q. & de diuer. diab. tent. alphab. 70 lit. Q.

c Florent. & Ger. vbi ſup. & de remed. contra ſpiri. blaſph. alphab. 71 lit. N. O. P. & in tract. de medit conſ. 16. alph. 68. l. P.

d Iſai. 35.

e Syluеſ. tit. ſcrup. q. 3.

Ex hac doctrina infertur, quòd quando quis ſcrupuloſus iudicat iuxta ſuum iudicium eſſe excommunicatum, & quampluribus excommunicationibus innodatum à iure, vel ab homine, & etiam bullæ Cœnæ Domini reſeruatis, tuta conſcientia poteſt, & debet acquieſcere, ac credere reſponſis, & dictis ſui confeſſarij docti & pro tali habiti & reputati, etiamſi dictus confeſſarius circa hæc quæſita erraret, eo quòd ipſe conſulens in rei veritate ſit prædictis excommunicationibus irretitus. Ita conſuluit Nauarrus [f], dicens quòd debet credere tali confeſſario taliter, quòd non credendo & ſe eius autoritate non tranquillando peccaret. Et ratio eſt, quia qui vbi, quando, & cur oportet, non acquieſcit conſiliis peritorum, non poteſt eſſe immunis ab aliqua culpa, per multa iura naturalia, diuina & humana quæ in hoc facilè adduci poſſunt. Imò ait Nauarrus [g], quòd nõ tenetur quærere alios, quia ſufficit cõſiliũ vnius confeſſarij talis adeò quòd peccaret ſaltem venialiter quærendo alios, tum quia eadem ratione teneretur quærere alios & alios in infinitum, quod eſſet ſtultitia ferè mortifera, tum quia attenta ſua conditione naturali ſcrupuloſa faceret habitũ vitioſum inquietandi ſe in omnibus, & ſeparandi ſe ab illa tranquillitate, & pace Dei, quæ exuperat omnem ſenſum, & quietat ſpiritũ amantem Deum, & generare talem habitum vitioſum eſt peccatum, ſaltem veniale, & econtrà procurare tranquillare ſe ſubdendo ſuum iudicium humiliter iudicio peritorum & piorum, eſt quęrere habitum quietãdi animum, per quem pax prædicta paulatim acquiritur. Vnde ait Nauar. quòd tenetur ſaltem ſub pœna venialis culpæ procurare aſſueſaciendo ſe ad parendum iudicio eorum, quibus recta ratio dictat eſſe parendum: pro quibus faciunt, quæ in ſequenti medicina dicuntur.

f Nau. lib. 5. conſi tit. de pœnit. & remiſ. con 17.

g Nau. vbi ſup. nu. 4.

Tertia medicina generalis deponẽdi licitè & rationabiliter conſcientiam dubiam, & ſcrupulum, eſt doctorũ & prudentũ, bonorumque virorũ, præſertim ſuperiorũ conſilio, iudicio, vel imperio humilis ſubiectio. Et ita aiunt Floren. [h] & Gerſon, quòd qui habet conſcientiam inquietam, dubiam, vel ſcrupuloſam, deponendã, captiuet, & ſubiiciat ſuũ intellectũ non ſolũ obedientię & iudicio ſuperiorũ, ſed & ſapientũ, & bonorũ virorũ quãtuncunq; ſibi aliud videatur, & ſic ſecundũ ſententiam ipſorum formata conſcientia, quod licitè agit poteſt licitè agere, idque rectè æſtimare. Et ratio eſt, quia in prædictis rationabiliter agimus, & ſaltem non peccamus illis acquieſcendo, etiamſi ſic inuiſibiliter erremus, & operemur, quia excuſamur per ignorantiam inuincibilem, inſuper meremur per humilitatem: nam cùm nos nobiſmetipſis non ſufficimus, rationabiliter confugimus ad ſapientiores, & eos ſequimur, vt ſuprà tetigimus: nam hic eſt ordo Hierarchicus à Deo inſtitutus in Eccleſia, vt minores illuminentur per ſuperiores, ſicut fit inter Angelos, ſecundùm Dionyſium, & Gloſſ. ordinariam & Greg. ſuper illud Pſalmi [i]: *Boues arabant, & aſinæ paſcebantur iuxta illos*, ideo dicitur in Prouerbiis [k], *Ne innitaris*

h Floren. & Gerſ. vbi ſupr.

i Iob. 1.

k Prou. 3.

prudentia tuæ, & apud Tobiam [a] habetur, *conſilium ſemper à ſapiente require*, & iterum in Prouerbiis [b], *Ne tranſgrediaris terminos antiquos quos poſuerunt patres tui*. Vnde ait Gerſon [c], Vnum generale damus documentum, credere ſcilicet ſapientiorum & bonorum iudicio, & contra communes eorum ſcientias, non leuiter agere, neque ſibi ſcrupulos anxios, & timidos formare, hoc præcipuum neceſſarium eſt, religioſis reſpectu ſuorum ſuperiorum, & ignaris diuinarum legum & iunioribus. Itē idem Gerſon c, dicit quòd moralis certitudo ſufficiens ad bonitatem actus, quoad inſipientes, & iuniores in via virtutum acquiritur, præcipuè per autoritatem maiorum, & principalis cauſa inſtituendi religiones fuit autoritas regiminis, cui magis obedientia præſtaretur, quàm propriæ rationi, quæ in plurimis dubia eſt valde debilis, & incerta, præualere ſimiliter habet hæc autoritas reſpectu quorumlibet iuniorum ad magiſtros, vel parentes. Sic Pithagoræ ſchola ſeruabat, ſic & in Deuterono. [d] dicitur *interroga maiores tuos, & annunciabunt tibi*. Maiores intelligo eos, qui multis experimentis eruditi ſūt in agibilibus quorū iudicia dicit Ariſt. [e] eſſe recipiēda tanquam principalia, propter multa quę viderāt. Itē Gerſō [f] ait, quòd cū quidā diſcipulus B. Bernardi non poſſet deponere ſcrupulos ſuos, dixit ei B. Bernardus, *Vade frater, & in fide mea celebra*, obediuit ille ſimpliciter, & omnis ei ſcrupulus perpetuò receſſit.

a Thobia 4.
b Prou. 22.
c Gerſ. 1. par. lect. 4. de vit. ſpirit. coral. 8.
c Gerſon de conſ. Theol. li. 4 proſ. 4.
d Deut. 32.
e Ariſt. 1. eth.
f Gerſon de diuerſ. diab. tent. alph. 70. li. E & idē. conſ. l. 16. alpha 6. p. & de remed. contra puſill. & i. epiſt. cōtra proſ. inobe. alph. 37. li S.

Quòd ſi quis ſcrupuloſus dicat, vtinam talis eſſet meus Prælatus qualis erat B. Bernardus, crederem faciliter imperanti, acquieſcerem conſulenti. Nunc autem cùm mei ſuperioris paruam ſapientiam conſpicio, non audeo meam conſcientiam ſuæ fidei cōmittere. Reſpondit Gerſon, Quiſquis ita dicis, & ſapis; debes enim illi obedire non vt homini, ſed vt Deo iubenti, cuius vices ipſe gerit [g], *qui vos audit me audit*, dūmodo Prælatus non iubere cōtra Deū probabiliter conſtet: nā Prælatus eſt medicus ſpiritualis cui ſubditus infirmus tenetur obedire, & credere in dubiis, vt latiùs probat Gerſon [h].

g Luc. 10.
h Gerſon vbi ſup.

Quarta medicina eſt vitare, & non curare de ſcrupulis, ſed diſtrahere cogitationem & imaginationē ab illis cauſis à quibus talis ſcrupulus oritur, aut conſcientiæ inquietudo irrationabilis, quia in hoc videtur conſiſtere naturalis cauſa prædictorum ſcrupulorum, quòd mota vna phantaſia oportet multa conſequenter moueri, ita quòd nō eſt in poteſtate compeſcere ſequentes phantaſiarum commotiones, ſicut in lapidibus, aut lateribus ordinatè cohærentibus eſt videre, quòd moto vno cæteri ſequuntur, & vnus poſt alium cadit, ipſa ſiquidem attentio ad ſcrupulum vitandū parit ſcrupulum, quia mouet phantaſiam impedientem liberè, & rectè incipere, aut proſequi, ideo optimum medicamentum eſt, vt diſtrahatur à talibus ſcrupulis, cogitationibus & imaginationibus.

Vnde ego ſemper in ea fui opinione, vt viri docti & confeſſarij periti ab ſcrupuloſis conſulti non adducant ipſis multas rationes ad eorū ſcrupulos tollendos, ſed paucis verbis ſimpliciter, & abſolutè illos dimittant, dicendo eorum ſcrupulos nullo niti fundamento, & ſi dicere fas eſt, dicant ipſos eſſe fatuos & mente captos, vt tali reſponſo confuſi verecundiæ vexatio det illis intellectum, nam ſi procurant eos rationibus cōuincere, ex ipſis rationibus ad ſcrupulizandum ſument occaſionem.

Quinta medicina generalis deponendi licitè cōſcientiam dubiam, vel ſcrupulum, eſt prudens legū & ſcripturarum ſecundùm æquitatem, ſeu epiceiam moderatio, ſeu interpretatio, de quo latè iam in ſecundo Tomo [i] dictum eſt.

i 2. tomo. q. 16.

Sexta medicina generalis deponendi licitè, & rationabiliter conſcientiam dubiam, vel ſcrupulum, eſt ſolutio quorundam argumētorum, quæ ab ſcrupuloſis proponuntur, quibus in eis tenaciter perſiſtunt. Primum eſt quòd tutior pars eſt intelligenda, vt dicitur in iure [k].

Secundum quòd qui amat [l] periculum, peribit in illo, & ſic periculoſe agens peccat. Quibus duobus argumentis reſpondetur, has autoritates in quibus fundantur, eſſe intelligendas in hunc modum, ſcilicet, quòd tutior pars ſit intelligenda, & quòd tutior hæc pars contingat quando agitur ſecundùm modos, & regulas ſupra appoſitas; nā oppoſito modo agēdo ſe opponit quis periculo peccandi, & temere eligit partē minus tutā. Tertium argumentum eſt illud D. Auguſti. [m] & D. Greg. bonarum mentiū eſt cognoſcere culpam vbi non eſt. At reſpondetur quòd bonarum mentium eſt cognoſcere culpam in generali, ſcilicet ſe eſſe peccatorem recognoſcendo, & habere peccata occulta, non autem in ſpeciali abſolutè, ſine aliqua limitatione. Itē cognoſcere ideſt timere culpam etiam in ſpeciali, & ſic cauere opportunè, & debitè culpam, & eius occaſiones antequam adſit culpa, idq; aliquando de conſilio, aliquando de præcepto eſt.

k ca. inuenis de ſponſ. lib. 6.
l Eccl. 3.
m Diſt. 5. c. ad eius.

Quartum argumentum eſt, ſi eſſes in articulo mortis, certè non velles cum tali ſcrupulo ſic agendo mori, ergo. Reſpondetur cum Syl. [n] quòd in articulo mortis multa homo faceret, & teneretur facere, quæ non eſſent neceſſaria, neque expediret ea facere in vita, ſicut diſponere de domo ſua per teſtamentum, & huiuſmodi, quæ non eſt neceſſarium facere in vita, quanto magis, quòd deponendo ſcrupulos, & conſcientiam ſecundum modos & regulas ſupra appoſitas bene licitum eſt, ſic velle mori tanquam cum electione partis tutæ ac tutioris.

n Syl. vbi ſu.

ARTICVLVS III.

Quomodo ſit particularibus ſcrupulis medendum.

Reſpondeo dicendo, quòd ſicut infirmitates particulares habent ſua particularia remedia, & non ſufficiunt generalia propter particulares circunſtantias morborum, ita contingit ſpiritualibus, ideo oportet ſpeciales modos pro aliquibus ſpecialibus ſcrupulis dictare de his, qui vt plurimum contingunt, ad quorum reſolutionem ſequentia dubia in medium adducere propoſui.

Primum dubium, quid ſit conſulendum ſcrupuloſis, qui replicant confeſſionem.

Reſpondeo, quòd nimis ſcrupuloſis in replicando confeſſiones putantibus non eſſe ſufficienter confeſſos de omnibus peccatis, eſt admonendum, quòd talis confeſſionum repetitio eorundem peccatorum magis inquietat, vel fatigat ipſos, & ita vt tranquillitatem animi conſequantur, cum conſilio ſuperiorum & peritorum à talibus reconfeſſionibus omnino debent ceſſare proiiciendo ſe fiducialiter & humiliter ad pedes miſericordiæ Dei, & de ea ſolùm principaliter confitendo, non autem de eorum diligentia. Et ratio huius eſt ſecundùm Gerſonem [o], quia nō debet homo, quod impoſſibile quoad nos eſt, habere eam ſcientiam, quòd quis ſit ſufficienter contritus & confeſſus de ſuis peccatis, ita quòd nemo per infallibilem & abſolutam certitudinē etiam moralem ſine ſpeciali reuelatione ſcire poteſt, an ſit in gratia verè ſufficienterq; pœnitens etiam

o Gerſon de remed. contra puſil. alph. 70. lit. B C & in tra. de diuer. diabol. tent.

Digitized by Google

etiam per ſacramentum confeſſionis. & ideo non ſe fatiget homo ſtultè ad ſciendum, vel faciendum impoſſibile, ad quod non obligatur.

Secundum dubium, quid conſulendum eſt ſcrupuloſo reconfitenti peccata venialia?

Reſpondeo quòd ſi quis ſcrupuletur, aut inquietetur in confitendo, aut reconfitendo peccata venialia minuta, remedium eſt, ſecundum Gerſonem, quòd non curet nimis peccata hæc confiteri, præſertim particulariter, niſi aliqua, quæ videntur grauiora, reliqua autē omnia ſimul, vel in generali breuiter & ſuccinctè confiteatur, & ſic ponderet ſuam negligentiam, vt præponderet fiducialiter clementiam Dei infinitam, quia cùm ſecundùm communiter Doctores in ſtatu naturæ lapſæ ſit moraliter impoſſibile, ſine ſpeciali gratiæ priuilegio omnia peccata venialia vitare, & non obligemur ea vllo modo confiteri, vanum erit, ſi quis ſolicitetur nimis ea omnia omnino confiteri, præſertim cum inquietudine conſcientiæ, & cum maiori eius detrimento. Item quia ex tali confeſſione, vel ſolicitudine ſæpe non inquietatur conſcientia, nec mundatur, ſed potiùs fœdatur magis & inquietatur, ſicut ex frequenti recentis lateris lotione plus luti, & ſordiū in aqua contrahitur, ideo melius eſt dimittere conſcientiam in pace ſuper his, & quod ſolum imbre lachrimarum irrigetur, ſicque fœcundata radio gratiæ cœleſtis ſolidetur, iuxta illud Eccleſiaſtici [a], *noli eſſe nimium iuſtus, & non ſis nimius.*

a *Eccl.* 7.

Tertium dubium, quid conſulendum ſcrupuloſis qui volunt nimis attenti eſſe officio diuino.

Reſpondeo, quòd aliqui ſunt ſcrupuloſi ſub ſpecie boni ſeducti volentes eſſe nimis attenti, & intēti orationibus ſuis & officio diuino, qui ſcrupulizātes ſæpe replicant orationes & verba, & ſemper ſibi ſuadent, non fuiſſe attentos, nec plenè verba conſecrationis protuliſſe. Quibus remedium eſt ſecundum Gerſonem contra tales ſcrupulos agere non replicando, quod ſemel dictum eſt, etiam ſine actuali attentione, & quod conſiderent quòd ſufficit virtualis attentio ad hæc debitè peragenda, & quòd homo non ſe diſtrahat ex propoſito, ſeu per notabilem negligentiam, ſecundùm communiter Doctores, & D. Thomam [b], & quando fuit aliqua modica negligentia venialis & parua diſtractio, melius eſt, ſine reiteratione dolere de illa negligentia conſiderando miſericordiam Dei, quàm ex nimia reiteratione non neceſſaria valde inquietari, præterea ex præfata reiteratione non habetur intentum, ſed potiùs oppoſitum, quia ſcilicet non quietatur, ſed magis inquietatur conſcientia & attentio. Et hoc etiam eſt verum in reiteratione verborum conſecrationis, in quibus ſi ſunt ſic prolata, quòd manſit verborum ſignificatio, ſufficit, quamuis non fuerit exacta pronuntiatio literæ m, vel n, vt communiter tenēt Doctores. Imò, vt ait Caiet. [c] ſæpe fit à ſcrupuloſis, quòd occupant ſuam mentem ad hoc, vt velint eſſe intenti & attenti, quod potiùs eſt euagatio, quàm attentio, quia potiùs habent attentionem pro obiecto intentionis, quàm ipſam attentionem ad verba diſtinctè & reuerenter dicenda, & quàm ad ipſum Deum; attentio enim mentis in Deum conſecratione debet eſſe maxima non intenſiuè & per abſtractionem à ſenſibus, ſed maxima obiectiuè, & quoad conatum, infra latitudinem tamen attentionis ad ipſa verba dicenda, vt decet.

b *D. Thom.* 2. 2. q. 83.

c *Caiet.* 2. 2. q. 83. ar. 17.

Quartum dubium quid conſulendum ſit contra importunas cogitationes blaſphemiarum & ſpurcitiarum.

Reſpōdeo, quòd aliqui agitantur & tētantur à dæmone importunis cogitationibus blaſphemiarū & ſpurcitiarum contra Deum, & B. Virginem, contra fidem, contra caſtitatem multipliciter, præſertim inter orandum & contemplandum ad Deum, ad imagines, & huiuſmodi. Quibus multiplex remedium à Doctoribus aſsignatur. Primum ſecundum Gerſo. [d] quòd debent taliter affecti conſiderare, quòd nūquam eſt peccatum ſaltem mortale in talibus cogitationibus horrendis, niſi quando eis voluntas conſentit, & fauet, aut cum delectatione eas amplectitur, & deliberatè gaudet eas adeſſe, vnde quādo diſplicent & non conſentitur eis, ſed potius illæ hominem cruciant, imputantur ad meritum & purgationem propter difficultatem & repugnantiam contra eas. Ideo nō debet homo ex hoc turbari, aut deſperare, aut inquietari, ſed potius confortari & magis ſperare de maiori gratia & gloria, quia etiamſi contrà pugnando quis committat aliqua venialia ex negligentia, ſeu aliàs, tamen ex feruore charitatis, & labore quem contrà pugnando patitur, deletur pœna debita illis venialibus, quæ abſorbentur & conſumuntur ab igne charitatis.

d *Gerſ. de diſcret. exercit. d not. & contra ſpiritum blaſph. alpha. 71. lit. M, N, O, P. & de diuerſ. diab. tenta. alpha. 70. lit. T. & de med t. conſid. 6. alpha. 68. lit. P.*

Vnde debet homo ſic tentatus tranſire gaudenter, conſideranter, & fortiter agens in via Dei, non curans talia ſpurcia tentamenta, quæ lædere non poſſunt non conſentientem, ſicut bellator fortis magis animatur & proſequitur victoriam, pertranſitque ſordes ab inimicis immiſſas ſuper caput eius non lædentes eum, quia tunc ſignum eſt, quòd inimici iam deficientes non habent alia arma fortiora, quibus ipſum victorem lædant; ideo irridens tales ſordes inimicorum parum lædentes homo fortiter tranſeat, quia & inde habet ſignum victoriæ & gratiæ maioris, vt dictum eſt. Quare optimum remedium eſt, non curare de eis, neque litigare, neque examinare, neque diſputare contra eas vllo modo, & hoc maximè cauendum, quia impoſsibile eſt eis ſic ſatisfacere, ſicut impoſsibile eſt retinere ventum, & caniculum latrantem reprimere contrà pugnando, imò magis homo inquietabitur eis reſpondendo & litigando, aut reconfitendo eas in ſpeciali, ſed homo taliter tentatus prædicto modo confortatus contemnat, & irrideat tales ſordes & inimicum immittentem, & quaſi in ipſum inimicum eas reiiciat, dicens intra ſe gaudenter, Immundè ſpiritus nihil aliud iam potes, hoc nihil eſt: ex quo non mihi placent, neque illis aſſentio, & ideo tuæ ſordes incaſſum cadant, non me lædunt, tuæ ſordes in te ſint, ego Deum meum adoro, & ſic dicat, Aue Maria: aut genu flectat in reuerentiam, illius myſterij contra quod ſic tentatur homo, & ſic immundus ſuperbúſque ſpiritus non patietur ſe ſic diu contemni, & cū ſordibus ſuis recedet. Imò non curet homo ſolicitè has tentationes confiteri, aut reconfiteri, ex quo non ſunt peccata ſaltem mortalia, at ex deuotione & humilitate, & timore conſcientiæ aliquādo, & raro eas poteſt confiteri ſacerdoti diſcreto & experto in his, vt ſunt communiter religioſi, & hoc faciat non deſcendendo nimis ad particularia, ſed ſufficit ſemel ita dicere aut tangere, vt confeſſor intelligat mentem confitentis. Verum eſt tamen, quòd ſi ex cauſa culpabili hominis tales tentationes prouenerint, puta ex negligentia, otio, curioſitate, aſpectu incauto, labore, ſeu abſtinentia indiſcreta & huiuſmodi, tunc tales, cauſæ in confeſſione debent explicari ad culpam declarandum, & ad remedium debitum tali cauſæ apponendum.

Quintū dubium, quod remediū ſit dandū ſcrupuloſis nimis ſolicitis, nimiſque timētibus ne Deū offendāt putātes ſe in omni bono deficere, & peccare.

Reſpondeo ſecundùm Gerſonē [e], quòd ipſe ſcrupuloſus per ſe, vel per alios debitè inquirat ad quid

e *Gerſon. de diuerſ. diab. tent. in fin. & de diſ. exer deuot. & in ſi. alphab. 7 lit. R. S.*

ſub mortali tenetur cum quadam morali & probabili certitudine, ſecundùm iudicium prudentum, & id caueat ſolicitè & emendare conetur: venialia autẽ non nimis ſolicitus ſit in ſpeciali confiteri, prout in dubio præcedenti dictum eſt, ſed ea caueat ſolicitè, quæ ſi omnino cauere, & emundare non potuerit, non anxietur, quia nullũ ibi periculũ eſt. Deus enim ſemper id permiſit, vt Iebuſeos, & Amorrheos ſub tributo ſeruire, & ſæpius rebellare in terra promiſſionis, vt ſic humiles & timorati de Dei miſericordia potiùs confidentes ſe exhiberent; conſideret igitur homo ſcrupulo hoc agitatus Dei miſericordiam, dicendo cum Pſalmiſta [a], *In te Domine ſperaui, in iuſtitia tua libera me*, quaſi dicat non in mea iuſtitia, ſed in iuſtitia tuorum meritorum, ô Chriſte, & per conſequens in tua miſericordia libera me, alias per rigorem iuſtitiæ noſtræ non iuſtificabitur omnis homo viuens.

a Pſal. 33. & 70.

Sextum dubium eſt, quid dicendum eſt ſcrupuloſo nimis timenti & ſecum diſputanti, an ſit præſcitus, vel prædeſtinatus.

Reſpondeo quòd aſtutia dæmonis aliquando homini in mentem venit, quòd ex quo Deus ſcit quid tandem de illo erit, & cùm voluntati eius nemo reſiſtere poſſit, & ipſe immutabilis & infallibilis ſit, & quòd ei nihil proderit contra niti, & per cõſequens, quòd per fas, & nefas eò tandem homo de facto proueniet, etiam ſua vtens libertate, propter quod ducitur in deſperationem ſalutis aut in profũdum peccatorum; ſe ad omnia laxando, vel præcipitando cui graui tẽtationi multipliciter debet ſuccurri, ſecundum Gerſonem [b]; primò quòd taliter tentatus curet vitare, aut potiùs non curet de talibus cogitationibus, ſed diuertat ſeipſum ad alia conſiderandum & agendũ, præcipuè in hora mortis timeatur talis diſputatio cũ diabolo, & meditatio de his; ſed tunc homo fortiter permaneat in fide & ſpe, in qua dum eſſet ſanus toto tempore vitæ permanſit, dicat tentationi, quòd tunc non eſt tali diſputationi locus: ſecundò quòd cogitet homo, quid quid Deus de illo ordinauerit bene & rectè eſſe factũ, & quod ipſe faciat quod ſuum eſt ſeruando Dei mandata, & Deus tunc faciet ſimiliter quod ſuum eſt ſtando promiſſis. Et conſideret quòd licèt Deus illum poſitiuè omnino reprobauerit; tamen adhuc debet illi ſeruire & obedire præcipienti propter ſuam excellentiã & magnificentiam, & miſericordiam in beneficiis collatis: conſideret etiam quòd bene viuendo minus in inferno, aut alibi punietur, quam ſi malè egerit. Conſideret præterea quòd Deus ipſe dicit ſe non velle mortem peccatoris, neque delectari in eius perditione, ſed vult, omnes homines ſaluos fieri, ideo ait D. Chryſoſto. Deus quaſi dolet cùm hominem propter peccata damnare debet ſecundum iuſtitiam ſuam, quaſi coactus. Et concordat gloſſa ſuper illud Iſaiæ [c], *Heu vendicabor de inimicis meis* dicens, vt pater pius & punit, & dolet, quia punire nollet. Conſideret denique homo ſcrupuloſus in his, quòd licèt ſibi ſit ignotus eius finis, an bene an malè debeat mori, & per conſequens eius gloriam, aut damnationem eſſe illi ignotam, non tamen propter hoc à bonis operibus, & ab ſpe gloriæ eſt ceſſandũ, cùm per talẽ ignorantiam non deobligetur ab obſeruatione mandatorum, cùm etiam bona vita ſignum ſit boni exitus, & raro aliter accidit ſecundùm D. Hieronymum in ſuo teſtamento, & tradit Angeſt. [d] quòd bona vita & humilitas id promeretur a Deo, & è contra mala vita. Quod exemplo illuſtratur ſicut infirmus, vel agricola ſeminans licèt neſciat finem infirmitatis, ſeu laborandi, ſeminandi, vel arandi, vtrùm videlicet ſanitatem conſequetur, aut fructum ſeminis, non tamen per hanc incertitudinem ceſſat à medicamentis accipiendis, nec à ſua ſeminatione, vel agricultura. Imo ſtultè aliter faceret dicens, Deus ſcit, ergo ita erit, ergo fruſtrà facio, ita ſimiliter in noſtro caſu eſt theologizandum, quòd licèt Deus ſolus ſciat finem peccatoris, non tamen talis peccator à medicinis ſpiritualibus debet abſtinere, nec à ſeminando ſpiritualiter ceſſare, cùm qui parcè ſeminat, parcè & metet, & qui ſeminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet.

b Gerſ. de diuer. diab. tentat. alph. 70. li. q. & de medit. ſpiritual. alph. 75. & de conſolat. Theol.

c Iſaiæ.

d Angeſt. in moral. c. 15.

Septimum dubium, quid dicendum ſit illis, quæ ſcrupulizantur de ſua ſalute videntes ſe carere dulcedine ſpirituali.

Reſpondeo, aliquos eſſe nimis ſolicitos de quærenda dulcedine ſpirituali, & valde triſtes & ferè deſperantes, quia illam non ſentiunt, ſed potiùs ariditatem & indeuotionem, & ferè nullam affectionem ad diuina, & ideo nimis affliguntur, quia vellent deuotè, feruenter, & cum ſapore bonum exequi, & quia ſic non ſentiunt, reputant ſe eſſe in peccato, vel deprobatos. Quibus triplex remedium aſſignatur à Gerſone [e]. Primò conſiderent, quòd prædicta dulcedo & experientia deuotionis non ſunt efficacia, & infallibilia ſigna gratiæ & charitatis, neque è cõuerſo ariditas eſt ſignum peccati, & reprobationis, neque reddunt hominem perfectiorem, quamuis de ſe iuuent ad bonum.

e Gerſon in trac. de rem. cõtra puſil. & de conſol. Theolo. li. 4. pro. 3. & de diuerſ. diab. tentat.

Secundò quòd quamuis illa de ſe iuuent ad bonum & perfectionem, tamen propter noſtram fragilitatẽ ſæpe ſunt occaſiones periculi & præſumptionis, erroris & propriæ affectionis, nimiæ confidentiæ, otij, vanæ gloriæ: & huiuſmodi ariditas, aut econtrà ſi homo fortiter in Dei obſequiũ cum labore ſuæ ariditatis amplius annectitur, qui in medio iſtarum petrarum [f] collocatus ad Deum Opt. max. dabit vocem auxilium ab ipſo deprecans conſolatus, quòd magis placet Deo cæteris paribus aridus faciens bonum propter Dei honorem, quàm habens illa dulcia experimenta: & hac ratione difficultatis & pugnæ, & propter hoc impetrabit magis, aut ſaltem æquè, vt ille alius, quia quaſi ſuis expenſis laborat & ſeruit Deo, & pugnat pro eius honore & amore, ideo ſi humiliter confidendo de Dei auxilio, & miſericordia ſic operetur bonum faciens, quod in ſe eſt, conando viriliter, & à Deo auxilium petendo, ſimul & bonam voluntatem, & quòd reſeruet ſibi Deus hanc dulcedinem pro tempore, & loco præmij in gloria faciet opus ſuum & alienum ab eo, ſuum dico, quia cum gratia Dei confortatus ipſum opere fuit exequutus, alienum verò ab eo, quia non in iuſtificationibus noſtris, quas facimus nos, ſed in miſericordia ſua ſaluos nos facit Deus.

f Pſal. 104.

QVÆSTIO LXVII.

De ſtudentibus, in octo articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur octo.

1 *AN valeat licentia data religioſo ad exiſtendum in ſtudio per Prælatũ abſque licentia conuentus.*

2 *An Monachi poſſint exire extra clauſtra ad audiẽdum ius Canonicum, aut Theologiam.*

3 *Si Monachus exiuit clauſtra eo animo, vt audiret leges, vel Phyſicam, poſtea autem non audiuit, an incidat in pœnas iuris.*

4 *Vtrum ſummus Pontifex poſſit diſpenſare cum religioſis, vt audiant leges ciuiles.*

5 *Vtrùm Legatus à latere poſſit diſpẽſare cum Monachis & clericis, vt audiant leges & Phyſicam.*

6 *Vtrùm Monachus quando eſt in ſcholis ſtudendo, agere & conuenire poſſit in iudicio.*

7 *Vtrum*

7 *Vtrùm Monachus abſens cauſa ſtudij poſſit eleemoſynam facere.*

8 *Vtrùm relictum fratri minori regularis Obſeruãtiæ cauſa ſtudij valeat.*

ARTICVLVS I.

An valeat licentia data Religioſo ad exiſtendum in ſtudio per Prælatum abſque licentia conuentus.

RESpondeo dicendo videri, quòd non, ex argumento cuiuſdam decretalis [a], prout concludit Capella Tolo. At præfata decretalis non requirit conſenſum conuentus, ſed quòd licentia concedatur per Prælatum cum conſilio ſui conuentus, vnde Prælatus non tenetur ſequi conſilium conuentus, ſed ſatis eſt petere ipſum & debito tempore expectare reſponſum, vt probari videtur in alia decretali [b], & ita voluit Bartolus [c]; & Abbas Siculus concludit, quòd vbicumque quis tenetur aliquid facere cum conſilio alicuius qui non eſt particeps officij, tunc ſatis eſt requirere conſilium, neque tenetur ſequi.

a c. vt periculo∙ne cleri. l. monac. li. 6. Capel. Toloſ. deciſ. 270.

b c. cùm olim. de arbitr.

c Bar in l. 1. §. ſi plures. ff. de exercit. Abbas Si ul. in c. cum veteri. de elec.

Et nolente Abbate dare licentiam monacho ad exeundum ad ſtudendum, nõ poteſt Epiſcopus eam ipſi præbere, etiamſi ad præfatam negationem licentiæ, nullã cauſam Abbas aſſignaret: licèt enim olim Dominicus tenuerit contrarium dicens negata iniuſtè licentia per Abbatem Epiſcopum poſſe ipſam concedere cùm legitima cauſa ſubſiſt. ne, poſſit auferre monachum de religione, etiam inuito Abbate & negligente, vt notabatur in iure [d], modò tamen cùm regulares ſint à iuriſdictione Epiſcoporum exempti, non poſſunt Epiſcopi in eos præfata munera exercere.

d cap. ſi reli. de elect. li. 6.

ARTICVLVS II.

Vtrùm Monachi poſſint exire extra clauſtrum ad audiendum ius Canonicum, vel Theologiam.

RESpondeo dicẽdo, primò videri non poſſe, quia ius Canonicum pro maiori parte verſatur circa expeditionem negotiorum Eccleſiaſticorum & litium dirimendarum, vt patet per totam capitulationem Gregorianam, & leges ciuiles non addiſcuntur ab Eccleſiaſticis ad alium finem, niſi quia in his Eccleſiaſticis diſcendis ſunt adiumento, argumento aliquorum iurium [e]. Et ſunt ita adiumento; quòd multæ materiæ, de quibus ius Canonicum tractat, ſine legibus haberi non poſſunt, vt eſt materia teſtamentorum, poſſeſſionum, dominiorum, de emptione, venditione, donatione, &c. In quibus intelligendis ſimplices Canoniſtas in ipſis terminorum primordiis turpiter errare videbis, vt ait Ancharr. [f] & tamen non habita ratione huius Eccleſiaſticorum negotiorum terminationis, Papa inhibet monachis ne leges audiant, prout infrà dicemus; ergo neque etiam Canones ad idem tendentes audire poſſunt, quoniam vbi eſt eadem ratio, eadem erit diſpoſitio. Ratio enim ne à cõtemplatione retrahantur, tam in iſta, quàm in illa viget. At communis opinio, quam vſus comprobat, habet, vt ius canonicũ atque Theologiam audire poſſint, quoniam ſunt meræ pietatis diſciplinæ, & nullo iure eas ſcientias audire prohibentur, ſuntque Chriſtiani populi regimini ſpirituali admodum neceſſariæ, vt dicitur in iure [g]. Ius autem Ciuile prohibetur, quia nimium à contemplatione diſtraheret, nec ſimpliciter dirigit hominem in Deum, ſicut ius Canonicum, argumento eorum, quæ in quadam decretali [h] dicuntur.

e c. ſi in aliunto. 10. diſt. c. 1. de noui oper. nunc.

f Anchar. in c. ſuper ſpec. ne cler. vel mona. h.

g c. inter cæteras. de offic. ord. Doct. in ca ſedes Apoſt. de reſc.

h c. vt anima. de conſt.

Ad argumentum autem in contrarium, quòd ſcilicet Papa prohibuit monachis ius ciuile audire; Reſpõdetur Papam id prohibuiſſe, vt ipſi ſint promptiores ad ſtudium Theologiæ: non enim ſapientiam ciuilem damnat, ſed certis perſonis vetat, ne in illo immenſo pelago immerſi Theologiæ ſtudia deſerant. Item quia clerico, vel monacho oſtendere ſe peritum forenſium cauſarum eſt opprobrium, vt ait Imperator Iuſtinianus [i].

i l. conſulta diualia. C. de teſta.

Nec obſtat, quòd ius ciuile ad iuris canonici ſcientiam eſt neceſſarium. Nam reſpondetur, quòd ex lectione Doctorum Canoniſtarum, Leges quæ ad hoc negotium attinent, haberi poſſunt, vt inquit Hoſtienſis [k], & tota practica legalis eſt hodie Canonibus explicata, vt patet intuenti, & tradit Gambarus [l].

k Hoſt. in cap. Raynutius. de teſtam.

l Gamb. li. 2. de aut. lega. à lat. § 1. nu. 298.

Nec hoc debuit morderi à Papyrio [m] Moſonio de votis Pontificum in vita Honorij, quaſi velit Papa monachos eſſe ignorantes: non enim vult Papa vt ipſi ſint ignorantes, ſed vt relicto ſtudio legum ciuilium, & Medicinæ, ſe totos ſtudio diuinæ & pontificiæ legis tradant.

m Moſo. de vit. Pontif. in vita Hono. fo. 116.

ARTICVLVS III.

Si monachus exiuit clauſtrum eo animo, vt audiret Leges, vel Phyſicam, poſtea autem non audiuit, an incidat in pœnas iuris.

RESpondeo dicendo, certum eſſe monachum vel clericum incidere in pœnas, ſi exeat clauſtrum ad audiẽdum Leges, vel Phyſicam, prout dictum eſt in ſuperioribus [n]: nunc autem dubitatur an incidat in dictam pœnam tantùm ex opere cõſummato, exeundo ſcilicet clauſtrũ & eas ſcientias audiendo; an verò ſufficiat exire à clauſtro ad eas audiendas. Abbas [o] credit ſufficere exire ad audiendum, quod ex textu ibi comprobat, quod ait adeò eſſe verum quòd ſi monachus ſe conferat ad ſtudium pro Theologia audienda, & poſtea audiret Leges, non incurreret hanc pœnam, quia ſtrictè ſunt intelligendæ pœnæ, & non excedunt caſum proprium.

n Supr. hoc to. qu. 188. ca. non magn. ne cler. vel monach.

o Abbas in c. non mag. ne cler. vel mona. h.

At Gambarus [p] putat vtrumque dictum Abbatis eſſe falſum, quoad primum, ait expedium eſſe regulariter verba intelligenda eſſe cum effectu, iuxta ea quæ in iure [q] notantur: at non dicitur exiſſe ad audiendum, qui realiter non audit, & hoc notatur per Ioannem de Anania [r] dicentem, quòd quando pœna imponitur ipſo facto, nũquam incurritur per conatum, qualiſcunque fuerit, & hanc ſententiam ſentiunt Ioannes de Anania [ſ], & ipſemet Abbas, & Nauarrus in ſimili caſu.

p Gam. li. 2. de aut. legat. à latere. §. 2. num. 304. cum ſeq.

q l. 4. §. hoc verb. ff. de neg. geſt. ca. ſi cl. de verb. gn.

r Anan. 1 ca. perp. de ele. li. 6

ſ Anan. in ca. 1. j. no. de adul. Abbas in c. cũ in cunctis. §. pen. de elect. Naua

Similiter ſecundum videtur falſum, quia eſſet aperta via manifeſta ad fraudem illius prohibitionis, & iret monachus ſub nomine Theologiæ, & poſtea ſtuderet iuri ciuili, eſſetque deluſa conſtitutio, contra ea quæ in iure [t] notantur.

t ca. quã. 10 de dec. r.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm ſummus Pontifex poſſit diſpenſare cum religioſis, vt audiant leges ciuiles.

RESpondeo dicendo, ſummum Pontificem clericis religioſisvè diſpenſationem poſſe concedere, vt iura Cæſaria audiant, vt ſcribunt Archidiaconus, & Peruſinus. Quæ opinio communis eſt, & ſtylus Romanæ Curiæ eam ſeruat, teſte Rebuffo, [x] Nec

u Archid. in c. nõ dicat. 12. q. 1. Peru. in c. 2. ne cleric. vel mona. h.

x Rebu. in tra. no. n. 1. 5. n. 33.

Google

Nec ipſis tamen interdicitur operam dare dictis literis, vt meliùs canonica decreta intelligant vt ſcribit Alber. Trotius [a], dicens hoc eſſe mirum in modum notandum ad defendendum prælatos & religioſos, qui ſtudium libris legalibus refertū habent. Vnde ſingulariter ſcribit Abbas [b], quòd licèt monachis interdictum ſit legibus operam dare, illud procedit ſi principaliter id faciunt: ſecùs autem ſi priùs addiſcunt ius canonicum, ad cuius cognitionem iuri ciuili incūbunt, quia ex eo quòd hoc prouenit ſecundariò & per occaſionem, prohibitio non extenditur, ſequuntur Gomez [c], & Maiolus; ſunt enim Canones magna ex parte iuri ciuili coniuncti, vt ait quædam decretalis [d]. Vnde dicebat Barbacia [e], quòd ius pontificum ſine legibus non poteſt intelligi, cùm ſit medula legū, & ait Bald. [f] quòd niſi quis ſciat Canones cum legibus, non poteſt practicam iudiciorum cognoſcere.

a *Trot. lib. 2. de perfect. cleric. c. 36.*
b *Abbas in ca. non mag. co. 3. ne cle. vel monac.*
c *Gom. in reg. de non tollend. iur. quæ ſit. q. 3. in fin. Maiol. li. 2. de irre. ca. 1. n. 13.*
d *cap. 2. de pri. lib. 6.*
e *Barba. in ca. cò queſtus. co. 3. de for. compet.*
f *Bald. in cap. cùm cauſam. de prob.*

ARTICVLVS V.

Vtrùm Legatus à latere poſſit diſpenſare cum monachis & clericis, vt audiant Leges & Phyſicam.

RESpondeo dicendo, quòd Card. [g] & Abbas tenent quòd non. At Gamb. [h] videtur in contrariam partem ſe inclinare, cùm hoc non ſit de maioribus cauſis, & huiuſmodi diſpenſatio non eſt Papæ reſeruata, ſed Sedi Apoſtolicæ, quo caſu in his materiis leuibus appellatione Sedis Apoſtolicæ venit Legatus, vt notatur in multis decretis canonicis [i].

At contrà arguitur: nā Capitulū non magnopere [k] eſt conciliare decretum, contra quod non diſpenſat Legatus, vt dicitur in iure [l]. Cum argumento reſpondetur, quòd quando Concilium aliquid ſimpliciter vetat quod in ſe ſit damnabile, vt ſucceſſionis futuræ ſpes in beneficiis & ſimilibus Legato interdicitur talis vetiti cōceſſio, vt innuit ius pro contraria parte allegatum: quando autem non eſt ſimpliciter vetitum, ſed vetitum fieri ſine licentia ſuperioris, tunc Legatus, qui tenet vicem Papæ, poteſt talem dare licentiam, vt probatur in iure [m], & ſentit Dominicus. Reſpondetur deinde quòd quamuis conſtitutio prædicti capituli ſit edita à Papa in Concilio, tamen ex quo non apparet materiam originatam à Concilio, imò à Papa, quia ſub eius nomine inſcribitur & editur, per conſequens erit conſtitutio Pontificalis, & non Conciliaris, per ea quæ tradunt Abbas [n] & moderni; ſed vrget multum dictio omnino, quæ omnem penitus excludit diſpenſationem, iuxta cuiuſdam Gloſſæ [o] ſententiam, propter quam hoc relinquit cogitandum Gamba. [p]

g *Car. & Abbas in d. c. non mag. ne cler. vel monach.*
h *Gamb lib. 2. de auct. leg. §. 1. n. 304.*
i *c. cùm dilect. de elec.*
k *Ne clerici vel monac.*
l *cap. dilect. de preb.*
m *c. venera. de conſue. cap. ſi Abba. de elec. li. 6. vbi Domi. in fin.*
n *Abbas in c. 1. in not. 5. de ſpō. moderni in ea. 1. de indic.*
o *Gloſ. in clemen. vt hi. de etat. & qual.*
p *Gam. vbi ſup.*

ARTICVLVS VI.

Vtrùm Monachus, quando eſt in ſcholis ſtudendo, agere & conuenire poſſit in iudicio.

RESpondeo dicendo, quòd licèt monachus neque agere, nec conueniri poſſit, cùm proprium nihil habeat, vt eſt in iure [q] communiter receptum, hoc tamen fallit quando eſt in ſcholis ſtudendo; tunc enim agere & conueniri poteſt, ſi ibi eſt cum licentia ſuperioris, vt tenent communiter Doctores [r], quos refert & ſequitur Horatius Lucius, quia tunc omnia poteſt, ſine quibus in ſtudio commodè eſſe non poteſt, argumento cuiuſdam decretalis [ſ] iuncta ſua Gloſſa.

q *c. nolo. & ca. non dica. 12. q. 1. & ibi gloſ. gloſſ. in cap. de perſona in v. aut monachū 11. q. 1.*
r *Gloſſ. in d. c. non dicatis. Gloſſ. & Arc. in c. paſto. 2 q. 7. gloſſ. & Doc. in l. ſi longius. ff. de indic. Lucius de priu. ſcholar. priuil. 75.*
ſ *c. 2 vbi glo v. licèt. ne cle. vel monach. li. 6.*

Adeò hoc eſt verum, vt licèt monachus agere non poſſit contra Abbatem, ſicut ſeruus non poteſt agere contra dominum, iuxta quandam legem [ſ], nec filius familias aduerſus parentes, iuxta aliam legem [t], & tradita ab Abbate, tamen agere poteſt ſaltem implorando officium iudicis, vt ſibi Abbas, & monaſterium vtiles, ſeu neceſſarios ſumptus in ſtudia ſubminiſtret, vt voluit Abbas: nam ſi Abbas recuſat, poteſt à ſuperiori compelli, vt licentiam concedat, & etiam expenſas, ſecundùm Hoſtienſem [u], Ioannem Andream, Dominicum & Peruſinum, & quantæ ſit vtilitatis, vt monachus ſtudeat, oſtendit D. Hiero. [x] ad Ruſticum Monachum & ampliſſimè tradit, diuus Tho.

Et notandum, quòd monachus exiſtens in ſtudio de licentia Abbatis, & conſenſu conuentus, poteſt actionem iniuriarum intentare, prout concluſum fuit in Capella Toloſana [y], per quandam legem [z], & Gloſ. vbi Collector, quo videndus eſt Innoc. quòd ipſum tenet Bartolus, Baldus, & Speculator, ſi tamen idem monachus ſuccumbat agendo, poteſt condemnari in expenſis, quia non habet proprium, prout tenent Innocentius [a] & Baldus. Et ſi Syndicus fratrum Minorum legitimè conſtitutus agat pro monaſterio in nomine Papæ actione iniuriarum, & ſuccumbat, puto, quòd in expenſis poteſt condemnari, quia cùm id agat nomine Sedis Apoſtolicę, nomine cuius eſt œconomus, & adminiſtrator rerum temporalium, habet quoad hoc proprium ex quo poſſit ſoluere expenſas.

ſ *l. vix certe. ff. de iud.*
t *l. lis nulla. ff. de iud. Abbas conſ. 88. in pri. lib. 1.*
u *Hoſt. tit. de magiſt. nu. 9. Ioan. Andr. in c. cum ex eo. & ibi Domi. nu. 3 Peruſ. in prin. de elec. li. 6.*
x *Hier. in c. ſic viue. cū ſ. q. 12. q. 1. D. Th. 2. 2. q. 188. ar. 5.*
y *Capel. Tol. diſt. 88.*
z *l. ſi long. §. 1. ff. de ind. gloſſ. inca. ex par. de accuſ. vbi col. Bart. in d. l. ſi lon. Bal. in auth. habit. 7. co. C. ne filius pro pat. Spec. ti. de act. v. porro. Abbas in ti. de proc. §. 11. in ſi.*
a *Innoc. in ca. reprehenſ. de appel. Bald. in Marga. v. monac. ver. 8.*

ARTICVLVS VII.

Vtrùm monachus abſens cauſa ſtudij poſſit eleemoſynam facere

RESpondeo dicendo, quòd licet monachus ſine licentia ſui Prælati non poſſit eleemoſynam facere, vt poſt alios tradit diuus Thomas [b], hoc tamen fallit in monacho, qui abſens eſt cauſa ſtudij, vt poſt alios tradit Felinus [c]. Quod confirmatur: nam regularis, qui habet ſalarium, quo rem præceptam a prælato diligentiùs agat, poteſt de ipſo diſponere, quia tunc tacitè videtur ei dari licentia in ſuos, vel pios vſus diſponendi, prout concludit Nauarrus [d], & ita in propoſito cum certum peculium concedatur regularibus, ad ſuum ſtudium peragendum, tacitè eis videtur conceſſa facultas ad dictum peculium in ſuos, vel in pios vſus diſponendum.

b *D. Tho. 2. 2. q. 32. ar. 8.*
c *Felin. in c. cū dilect. nu. 18. de reſ.*
d *Na. in 2. cōmen. de regul. n. 8.*

ARTICVLVS VIII.

Vtrùm relictum fratri Minori cauſa ſtudij valeat.

RESpondeo dicendo, quòd licèt fratres Minores non poſſint aliquod legatum cōſequi, & bonorum ſint incapaces, vt eſt in iure [e] definitum, ſi tamen eis fiat legatum, cauſa ſtudij valet, & id conſequi poterunt, quia videtur relictum ad pias cauſas & pro cultu diuino, ita conſuluit Abbas [f], & voluit Federi. de Senis, & ſentit quædam Gloſſa, dum ait valere relictum factum ſingularibus fratribus pro libris emendis. Quod habet locum etiamſi religioſi procuraſſent, prout tenet Carolus [g] Ruinus, & ſentit Baldus, & confirmatur: nam licèt donatio facta fratri Minori non valeat, fallit tamen hoc niſi fiat cauſa ſtudij, ſecundùm Abbatem [h], & Felinum, quem referunt, & ſequuntur Franciſcus Ripa & Ruinus.

e *Clem. exiui. de verb. ſig. ca. exiit. eod. ti. li. 6.*
f *Abbas con. 63. vol. 2. Federi. conſ. 11 gloſ. in Clem. dudū v. direc. de ſep.*
g *Rui. cōſi. 101. nu. 12. ver. præterea li. 1. Bal. in l. ſi quis ad declinand. §. in omnib. n. 7. C. de Epiſ. & cle.*
h *Abbas con. 63. Fel. in c. cū dilecta col. 2. de reſcri. Rip. in l. 1. nu. 40. ff. ſo. n. mat. Rui. vbi ſu.*

QVÆ

QVÆSTIO LXVIII.

De taurorum agitatione & ſpectaculis, in ſex articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſex.

1. *VTrùm agitatio taurorum ſit peccatum mortale.*
2. *Vtrùm Religioſis ſit licitum in his taurorum agitationibus intereſſe.*
3. *Vtrùm Canonici regulares poſſint hodie ſicut clerici in Hiſpaniis agitationi taurorum intereſſe.*
4. *Vtrùm milites profeſſi in ordinibus militaribus poſſint intereſſe agitationi taurorum.*
5. *Vtrùm Regularis poſsit aſſiſtere agitationi taurorum, nõ vt eos videat oculatim, ſed à feneſtra abſtractus audit clamores, rumores, & hominum vociferationes.*
6. *Vtrũ licitũ ſit Religioſis in ſpectaculis deſidere, & in ludis.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm agitatio taurorum ſit peccatum mortale.

REſpondeo dicendo, agitationem taurorũ eſſe damnabilẽ ex eo, quòd in ea frequẽter morti homines cõtingũt, prout ait doctiſſimus Gregorius [a] Lopez: nam, vt ait Paulus [b] Iuris-conſultus, luſus quoq; noxius in culpa eſt. Et in hanc partem inclinat Nauarrus [c] dicens, quod agitatio taurorum, cum moderamine & debita cautela de ſe non eſt peccatum, ſanctiſſimamque fore legem, quæ illam prohiberet, quoniam rarò debita cautela & moderamine exercetur. Et hanc opinionem videtur tenere expreſsè quædam gloſſa [d] communiter recepta allegans & explicans aliqua Auguſtini decreta à Gratiano [e] in libro decretorum compilata, quam ſententiam proſequitur Bernardus [f] Diaz de Lugo, Auendanno, & Azeuedo. Vnde ego in ea ſum ſententia, vt credam agitationem taurorum eſſe licitam, niſi moderatè exerceatur, taliſque cautela adhibeatur, vt probabiliter credi poſſit ex ea non conſecutura notabilia nocumenta perſonalia, putà mortes, vulnera, oſſium rupturas, & id genus alia. Propter vitanda enim hæc pericula Pius [g] V. anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo, ſeptimo Kal. Nouembris, Pontificatus ſui anno ſecundo, agitationem huiuſmodi beſtiarum omnino prohibuit: ceſſante autem ratione & fine legis, ceſſat eius diſpoſitio, iuxta enim limites rationis legis debet reſtringi, vel extendi lex, vnde illuſtris Iſabella prima Regina Catholica permittebat agitari tauros, nempe cornuum cuſpidibus præſectis, & nimia agitantium temeritate coërcita, tutiſque refugiis opportunè conſtitutis, & Gregorius XIII. moderans conſtitutionem Pij V. in Bulla ab eo edita anno Domini milleſimo quingẽteſimo ſeptuageſimo quinto, vigeſima quinta die Auguſti abſtulit pœnas & cenſuras latas à Pio V. contra ſæculares duabus conditionibus adhibitis, vt in diebus feſtiuis tauri minimè agitentur. Et prouiſo per eos ad quos ſpectabit quòd exinde alicuius mors, quoad fieri poterit, ſequi non poſſit, in reliquis ab his, quæ à Pio V. conſtituta ſunt, nihil immutat. Vnde Alcocer in tractatu de Ludo [h], agitationem taurorum ad modum, quo communiter in circo vel ſepto agitantur, damnabilem eſſe indicat, non tamen ex genere abſolutè ad peccatum mortale condemnarem, prout condemnauerunt Speculum [i] conſcientiæ, & Couarruuias. Alij autem diuerſa via gradientes dicunt non eſſe peccatum mortale, quod ego libenter admitto prædicto moderamine adhibito, quo adhibito non eſt cur peccatum mortale talia ſpectacula eſſe iudicemus; ſic enim hac tam graui pœna & macula maiorem partem Hiſpaniæ illaquearemus, & ſi eſſet peccatum mortale, à Gregorio XIII. & ſanctiſſimo domino noſtro Clemente VIII. minimè eo adhibito moderamine concederetur.

[a] Greg. in l. 57. tit. 5. p. 1. gloſ. 2. verſ. dixi ſoro.
[b] l. nam luſus. §. à l'leg. aqui.
[c] Nauarr. in Man. c. 15 n. 18
[d] gloſ. in ca. qui venatoribus. 86. d.
[e] c. de venatoribus. cũ duobus ſ. q.
[f] Bernard. in praſl. crim. ca. 46. per totum fol. 170. Auẽd. in 2 prætor. nu. 12. li. 2. Azeuedo in l. 4. tit. 10. lib. 2. recop. l.
[g] Pius V. in Bul. quæ incipit, de ſalute gregis Dominici.
[h] Alcocer de Ludo. c. 53 pa. 26. & 97.
[i] Specul. conſc. li. 1. c. 74. Couarr. de ſpõſal. pa. 2. c. 12.

ARTICVLVS II.

Vtrùm religioſis ſit licitum his taurorum agitationibus intereſſe.

REſpondeo dicendo, præ oculis habendum eſſe clericis tam regularibus, quàm ſæcularibus beneficia Eccleſiaſtica obtinentibus, vel in ſacris ordinibus conſtitutis prohibitum eſſe ſub excommunicationis pœna Taurorum agitationibus intereſſe, hócque non ſolùm diebus feſtiuis, ſed quibuſcunque aliis illi agitentur, prout ordinauit Pius V. quod Gregorius XIII. non ſuſtulit, nec moderatus eſt in prædictis perſonis, ſed tantùm laicis, militibuſque quarumcunque militiarum, vt patet ex dictis in ſuperiori articulo. At S. D. N. Clemens VIII. abundantiùs dictam conſtitutionem Pij V. fuit moderatus, ait enim:

Nos conſiderantes pœnas omnes, excommunicationis præſertim, & anathematis, ſalutares eſſe debere, quòd eo conſilio adhibendæ ſint, vt omnes illarum timore perterriti, ea res, quæ prohibentur, omnino euitent, & animaduertentes commemoratas cenſuras & pœnas parum in dictis Hiſpaniarum regnis hactenus profeciſſe, atque hoc tempore non ſolùm animabus non mederi, ſed plurimum obeſſe, quinimò materiam ſcandali pleriſque afferre. His ſanè malis atque periculis pro debito paſtoralis officij quantum cum Domino poſſumus occurrere cupientes, Authoritate Apoſtolica, tenore præſentium excommunicationis atque anathematis, cæteráſque pœnas in dictis literis contentas, quoad omnes in illis expreſſos, in regnis Hiſpaniarum dumtaxat (Monachis & fratribus Mendicantibus, cæteriſque cuiuſcunque ordinis & inſtituti regularibus exceptis) tollimus, remouemus, & annullamus, eaſdémque Pij prædeceſſoris literas ad terminos iuris communis, cui per præſentes non intendimus derogare, perpetuò reducimus ac reſtituimus, reductáſque & reſtitutas eſſe decernimus & declaramus. Non obſtantibus præmiſſis, nec non cæteris conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis, aliiſque contrariis quibuſcunque. Volumus autem vt huiuſmodi Taurorum agitationes in eiſdem Hiſpaniarum regnis feſtis diebus non fiant, & per eos, ad quos ſpectat, prouideatur ne inde alicuius mors, quoad fieri poterit, ſequatur: clericos verò ſæculares beneficia Eccleſiaſtica obtinentes, vel in ſacris ordinibus, ſeu in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutos in dictis Hiſpaniarum regnis exiſtentes per præſentes monemus & hortamur in Domino, ne paterna hac noſtra & Sedis Apoſtolicæ benignitate abutantur, ſed memores muneris & vocationis ſuæ eámque vtrumque rationem habeant, vt nihil, quod à propria dignitate & à ſua cæterorumque ſalute alienum exiſtimatur, vllo vnquam loco admiſiſſe arguantur. Datum Romæ apud ſanctum Petrum ſub annulo Piſcatoris, die decimo tertio Ianuarij, anno milleſimo quingenteſimo nonageſimo ſexto, Pontificatus noſtri anno IIII. locus annuli Piſcatoris.

M. Veſtrius Barbianus.

Ex hac conſtitutione notandum eſt primò, quòd in his Hiſpaniarum partibus iam ſublatæ ſunt cenſuræ, quæ in dicta conſtitutione Pij V. agitationi

Digitized by Google

erant contra Principes & Rectores, qui in ſuis ciuitatibus & oppidis permittũt huiuſmodi agitationes taurorum fieri, contra quos excommunicatio latæ ſententiæ in dicta conſtitutione erat propoſita.

Secundò eſt notandum, quòd excommunicatio comminatoria, quæ aduersùs Eccleſiaſticos apponitur in conſtitutione Pij V. tollitur à ſanctiſſimo domino noſtro Clemente VIII. ita quòd clerici ſæculares beneficia Eccleſiaſtica obtinentes, vel in ſacris ordinibus cõſtituti, his beſtiarum ſpectaculis intereſſentes non incurrunt in dictam comminatoriam excommunicationem, ſed tantùm ipſi admonentur in Domino, ne talibus cum beſtiis congreſſibus à charitate & pietate Chriſtiana tam alienis aſſiſtant; indecens enim eſt vt illi, qui Chriſtum Dominum manſuetiſſimum Agnum repræſentant, propriis oculis hæc cruenta turpiaque dæmonum, & non hominum, ſpectacula videndo approbent, quod ex dicendis infrà patebit latius.

Tertiò notandum eſt ex eademmet conſtitutione, quòd S.D.N. non ſolùm ſuſtulit cenſuram excõmunicationis, ſed etiam pœnas, reducens prohibitionem in ea contentam ad terminos iuris communis & ſacrorum Canonum. Vnde cùm Pius V. in ſua conſtitutione pœna priuationis ſepulturæ feriret milites cæteraſque alias perſonas, qui cum tauris aliiſque beſtiis in præfatis ſpectaculis, tam pedeſtres, quàm equeſtres congredi gauderent, & ibi mortui fuerint, videndum eſt quod ſecundùm ius commune ipſi taliter decedentes Eccleſiaſtica ſepultura priuentur; ſi enim hac pœna per Pium V. ſolum plectuntur, ſine dubio per ſanctiſſimum dominum noſtrum eſt ſublata. ſi verò iure antiquo canonico ipſis etiam imponebatur, eandem in ſuo robore manere concedere neceſſe eſt. Pro quo eſt notandum quibuſdam placuiſſe priuationem ſepulturæ Eccleſiaſticę morientibus in prædictis congreſſibus eſſe imponendam, ea nempe ratione quòd torneamenta iure canonico [a] prohibentur, quia inde mortes hominum & animarum pericula ſæpe proueniunt, adeò, vt qui in eis moritur, quamuis confeſſus & ſacra communione munitus decedat, non ſit in ſacro loco ſepeliendus, & agitatio taurorum ſimilis videtur torneamentis, cùm in ea, vt plurimum occiſiones & magna vulnera contingant, & vbi eſt eadem ratio, eadem debet eſſe diſpoſitio, vt dicitur in iure [b]. At aliquibus Doctoribus contrarium videtur, quos ſequitur Alcocer [c], quòd ſcilicet, diſpoſita in torneamentis ad agitationem taurorum minimè extenduntur, & quòd virtute iuris canonici priuantis mortuos torneamentis Eccleſiaſtica ſepultura non priuantur in talibus taurorum cõgreſſibus mortui. Concilium enim Lateranenſe præfatam pœnam morientibus in ſanguinolentis torneamentis infligit, & cum ſit lex pœnalis, non debet extendi ad omnes ludos, in quibus idemmet periculum mortis imminet. Cùm igitur iure canonico antiquo prædicta pœna morientes in agitatione taurorum minimè plectantur, ſed ſolùm à Pio V. in dicta extrauag. fuerit appoſita, euidenter concluditur eam à S.D.N. Clem. VIII. eſſe in ſua conſtitutione ſublatam.

a c. 1. & 2. de torneamen.

b l. illud. ff. ad le. Aquil.

c Alcocer in tract. de Lu. c. 32. ed. 5. pag. 198.

Quartò notandũ eſt, quòd Pij V. conſtitutio quãtũ ad regulares in ſua vi re manet etiam hodie, prout conſtat ex præfata conſtitutione S.D.N. Clementis VIII. ibi, *monachis & fratribus Mendicantibus cæteriſq; cuiuſcunque ordinis & inſtituti, regularibus exceptis.* Vnde videndũ eſt, an regulares peccent mortaliter in his ſpectaculis taurorũ aſſiſtẽtes, non ſolũ ſi in diebus feſtiuis, ſed etiã ſi in aliis quibuſcũque diebus tauri agitentur. Ad quod dubiũ reſpondeo regulares etiã ſecluſo ſcandalo ibi aſſiſtentes mortaliter peccare. Prout tenet Gutierrez [d] hãc partem optimis rationibus defendens. Quarũ prima eſt, quia lex humana iuſta & de re graui aliquid ſtatuens obligat illius trãſgreſſorem in foro conſcientiæ ad culpam mortalem, aut venialem iuxta variam Legiſlatoris volũtatem, quæ ex variis ipſius legis verbis coniici poteſt, & nõ aliunde, niſi fortè ipſemet Legiſlator poſſet de hac re conſuli & ſua voce exprimere voluntatem, iuxta doctrinam D. [e] Thomæ communiter receptam à Theologis, & à Canoniſtis, ſecundùm Nauarrum, & probat latiſſimè Alfonſus à Caſtro: ſupradicta autem conſtitutio prohibens religioſos intereſſe taurorum agitationi, eſt iuſta, bonos mores concernens, & pro re graui, vt conſtat ex proœmio ipſiuſmet conſtitutionis.

d Gutier. l. 1. de qu. Cano c. 7. nu 20. cum ſeq.

e D Tho. 1. 2. q. 96. ar. 5. Caniſt. in c. 1. de conſt. Nau. in man. ca 21. nu. 48. Caſtro lib. 1. de poteſt. le. pœnal. ca. 4. per totum.

Secundò probatur, quoniam intentio Legiſlatoris Eccleſiaſtici vtentis in ſua conſtitutione verbo præceptiuo, aut prohibitiuo, eſt obligare ad mortalẽ culpam tranſgreſſorem, niſi per aliquod ſignum vel verbum exprimatur, aut ſignificetur contrarium, vt tenet communis opinio relata à Caſtro [f] & Nauarro; ſed dicta conſtitutio Pij V. vtitur in hoc verbis præceptiuis, aut prohibitiuis, vt cõſtat ex ea, ibi, *prohibemus & interdicimus*, & ibi: *& ſimiliter prohibemus*, neque eſt verbum in ea contrariũ ſignificans, imò ſunt verba clariùs demonſtrantia obligari trangreſſores ad mortale, prout ſtatim dicetur.

f Caſtro vbi ſup. c. 5. Nauarr. ſup. nu. 51.

Confirmatur ſupradicta opinio ex eo, quòd eiſdem clericis ſub excommunicationis pœna prohibetur in præfata cõſtitutione Pij V. ne eiſdem ſpectaculis interſint, cùm nulla excommunicatio maior ſit infligenda, niſi pro mortali, ſicut docuerunt Theologi, præcipuè D. [g] Thomas, & dicit communem plures referens Couarruuias; ergo cum Summus pontifex imponat pœnam excommunicationis religioſis prædictis ſpectaculis intereſſentibus, conſequitur manifeſtiſſimè eius mentis atque intentionis eſſe, vt contrauenientes religioſi culpam mortalem incurrant, præmaximè, quia quoties ſuperior motus aliqua iuſta cauſa aliquid præcipit, vel prohibet faciendum, licèt illud in ſe ante præceptum non ſit culpa mortalis, vel venialis; attamen aliqua rationabili cauſa motus id præcepit vel prohibuit, ſub pœna excommunicationis, tunc etſi excommunicatio nõ cadat ſub culpa ante præceptum mortale, attamen cùm iam facta ſit materia præcepti, eo ipſo ſit materia neceſſaria alicuius virtutis, cùm antea non eſſet, & ideo contrauemens ex inobedientia peccabit mortaliter.

g D. Tho. in 4. d 18. q. 2. ad 1. quæſt. Couarr. in c. alma mater. 1. p. § 9. num. 1.

Ne autem licentia remaneret in tam graui re alicuius dubitationis, ſciendum eſt hanc ſententiam eſſe approbatam à Sixto V. breui quodam directo illuſtriſſimo præſuli domino Hieronymo Manrique Salmanticenſi electo in Epiſcopum Cordubenſem, cuius tenor ſequitur.

Venerabili fratri Epiſcopo Salmantic. Sixtus Papa V. venerabilis frater ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Nuper ſiquidem ad noſtram notitiam peruenit, quòd aliàs poſtquam fœlic. recordat. Pius Papa V. prædeceſſor noſter ſua perpetuò valitura conſtitutione ſpectacula & ludos Taurorum prohibuerit, ac tam laicis quàm clericis ſæcularibus, & quorumuis ordinum regularibus, ne eiſdem ſpectaculis & ludis intereſſent, ſub certis inibi contentis pœnis interdixerit, & deinde piæ memoriæ Gregorius Papa XIII. etiam prædeceſſor noſter per quaſdam ſuas deſuper confectas literas prædictam conſtitutionem, & pœnas in ea contentas, clericos tam ſæculares, quàm regulares, non tamen laicos & milites quorumcunq; militarũ, ſacris ordinibus nõ initiatos cõprehendere, declarauerat, prout in cõſtitutione, ac literis prædictis plenius cõtinetur, nõnulli vniuerſitatis ſtudij generalis Salmanticẽſis præceptores,

tum

tum ſacræ Theologiæ, tum iuris ciuilis profeſſores non ſolùm agitationibus taurorum, & ſpectaculis prædictis ſe oſtentare non verentur, ſed etiam clericos in ſacris ordinibus conſtitutos dum agitationibus & ſpectaculis prædictis contra prædictam conſtitutionem interſunt, nullum reatum committere, ſed licitè illis adeſſe poſſe aſſerunt, atque publicè in ſuis lectionibus docent, vnde multi tuæ diœceſis clerici contra conſtitutionem & literas prædictas, licèt à te ſuper illarum obſeruatione, etiam propoſitis edictis requiſiti, atque coacti fuerint, eiſdem ludis intereſſe non deſiſtunt. Nos, vt Romanorum Pontificum præcepta, prout decet, inuiolabiliter obſeruentur, prouidere volentes, fraternitati tuæ, etiam tanquam noſtro & Sedis Apoſtolicæ delegato, liberam facultatem, atque autoritatem tribuimus, vt tam prædictis præceptores ne aliquid contra conſtitutionem, & literas prædictas docere, ſeu aſſerere, quàm quoſcunque clericos in eiuſdem Gregorij prædeceſſoris literis comprehenſos, ludis, ſeu agitationibus, ac ſpectaculis prædictis, aliquomodo intereſſe audeant, ſeu præſumant, Apoſtolica autoritate monendi, ac illis præcipiendi, atque mandandi, necnon contra inobedientes, cuiuſque qualitatis fuerint, ipſis prius etiam per edictum publicum, conſilio ſummariè & extraiudicialiter de nostro tuo acceſſu citatis, ac vt pareant ſub cenſuris Eccleſiaſticis, etiam pecuniariis pœnis moderandis & applicandi requiſitis ad incurſus cenſurarum, & pœnarum huiuſmodi declarationem, & executionem, omnibus & quibuſcunque neceſſariis, & opportunis tibi viſis remedijs procedendi, & quicquid decreueris & mandaueris exequendi, ac totali executioni vſque ad omnimodam paritionem demandandi, omni & quacunque appellatione, & recurſu, & reclamatione poſtpoſitis. Inuocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachij ſæcularis, &c. Datum Romæ die vigeſima quarta Aprilis, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſexto, Pontificatus noſtri anno primo.

Quæ bulla fuit à prædicto præſule Salmanticenſi publicata per ſuum particularem edictum, decima ſeptima menſis Iunij eiuſdem anni.

Ex quo breui colligitur regulares clericos intereſſentes huiuſmodi ſpectaculis, etiam ſine ſcandalo, mortaliter peccare, cùm clericos ſæculares non in tanto perfectionis ſtatu conſtitutos peccare mortaliter præſupponat dicta Sixti V. declaratio. At quia etiam poſt huius declarationis datam audiui ab aliquibus minimè clericos ſæculares & regulares mortaliter peccare agitationi taurorum cauſa recreationis intereſſendo, nullo dato ſcãdalo, ideo eorum rationes in medium adducere decreui, vt eis reſpondeam, & ex reſponſione veritas noſtræ ſententiæ clariùs eluceſcat quoad regulares.

Et fundamentum prædictorum eſt, quòd, ſcilicet, agitatio taurorum ex ſua natura non eſt ita criminoſa & grauis, vt regulares ipſi intereſſentes non inſolenter, neque nimis licentioſè, & ſine ſcandalo, nec gaudentes, neque lætantes de damnis ibi contingentibus culpæ mortali obnoxios eſſe iudicemus. Cui argumento reſpondetur, quòd qui hæc dicunt Pium V. condemnant, qui hæc ſpectacula à pietate, & charitate Chriſtiana aliena eſſe affirmat, & per conſequens ex ſua natura rem, quæ in ipſis ſpectaculis intuetur, grauem & criminoſam eſſe clarè ſentit, & certè non habent ipſi ſpiritum illuſtriſſimi illius præſulis Bernardi [a] Diaz de Lugo, qui more ſolito doctè, luculenter, & piè ante motum proprium Pij V. probauit illicitum eſſe religioſis & clericis talibus ſpectaculis intereſſe. Quod ex ſequentibus probat; Lactantius enim Firmianus [b] ait vitanda eſſe ſpectacula omnia, non ſolùm ne quid vitiorum pectoribus inſideat, quæ ſedata & pacifica eſſe debent, ſed nec cuiuſuis nos voluptatis conſuetudo detineat, & à Deo, atque à bonis operibus auertat. Quis inquam ambigere poteſt, quàm indecens ſit Eccleſiarum obſequiis mancipatos viros illis delectari, vnde meritò miniſtris altaris, atq; quibuslibet clericis prohibitum fuit in Concilio [c] Laodicenſi ſpectaculis aliquibus, quæ in nuptiis aut in ſcenis exhibentur, intereſſe, & ſancitum fuit eos debere fugere & abire de conuiuio antequam thymelici ingrediantur, vbi quoque non debeant ſpectaculis intereſſe, ſcripſit Iſidorus [d], & quòd etiam publica ſpectacula illis inhibeantur, mandatum fuit in Concilio Agatenſi [e]. Inſuper in antiqua illa & fœlici Eccleſiæ ætate non ſolùm Pontifices Maximi, & cæteri prælati eorum coadiutores, ſed etiam Imperatores ipſi, quantumuis vniuerſi ferè orbis regimine præditi clericorum & religioſorum honeſtati, atque ſuorum morum reformationi vacarunt, non ignari quidem quantum officiat, ſi ſacerdotibus & reliquis in reliquum vulgus exempli mali, virus efflatur, adeóque huiuſce honeſtatis erant ſoliciti vt plura clericis omnibus interdicerent, quæ in fœlici hac tempeſtate noſtra ſæuiſſima fore videntur. Cuius rei exemplum eſt, quod Iuſtinianus [f] Imperator non ſolùm Epiſcopis, ſed etiam presbyteris, Diaconibus, Subdiaconibus, & lectoribus, atque omnibus aliis cuiuſlibet venerãdi collegij ad quodlibet ſpectaculorum ſpectandi gratia venire prohibuit; in hoc verò delinquentes, vt tribus annis à venerabili miniſterio prohiberentur, & in monaſterio redigerentur ſtatim, quæ quidem pœna etſi vti ab Imperatore inflicta, videatur clericis & religioſis non imponenda: monere tamen debet prælatos omnes, tã Eccleſiaſticos, quàm regulares, vt ſimilia clericis, & monachis prohibeãt, ac contemptores pœna digna caſtigent. Vnde ait Cardinalis [g] quòd clerici & monachi non debent intereſſe ludis, oſtentationibus, duellis, executionibus damnatorum ad mortem, clandeſtinis matrimoniis, & aliis voluptuoſis, ſeu inhumanis actibus laicorum. Et ſentiens rem indignam viſu reſpectu prælatorum Eccleſiaſticorum lex [h] quędam pariter diſpoſuit, *Que los Prelados no deuẽ yr á ver los juegos aſsi como alancear ó bohordar, ó lidiar los toros, ó otras beſtias brauas, ni yr á ver los que lidian*, ſuper quem locum Gregorius Lopez hanc partem optimè ſuo claro ingenio proſequitur. De quo alia in articulo finali adducemus.

Aduertendum tamen, quòd ante prędictam conſtitutionem Pij V. non erat peccatum mortale religioſos agitationi taurorum intereſſe, dummodo de damnis ibi contingentibus non gauderent, cùm nullo expreſſo præcepto illis eſſet prohibitum in ſpeciali; ſolùm enim aiebat Bernardus Diaz [i] de Lugo honeſtum & æquum eſſe, vt hoc ſynodali decreto per omnes diœceſes clericis prohiberetur pœna condigna contrafacientibus impoſita. Vnde ſolùm peccabunt mortaliter virtute dictæ conſtitutionis religioſi illi quibus hoc in ea eſt vetitũ. Conſtat autem prohibitionem ſolùm clericis regularibus eſſe impoſitam, prout aiebat Pius V. in ſua conſtitutione, & ſic virtute eius, illi qui non ſunt clerici regulares, videndo prædicta ſpectacula mortaliter non peccabunt: regulares autem clerici ſunt, qui ordinibus maioribus, aut minoribus ſunt initiati, vt patet ex iure [k]. Dixi virtute conſtitutionis Pij V. nam virtute conſtitutionis Clementis VIII. monachi & regulares etiamſi non ſint clerici, à talibus ſpectaculis præcipiũtur abſtinere, vt patet ex verbis ipſius; ibi, *monachis & fratribus Mendicantibus, cæteriſque cuiuſcunque ordinis & inſtituti regularibus exceptis.* Quibus verbis generalibus voluit ſummus pontifex omnes regulares, etiamſi non ſint aliqui-

a *Bernardi Diaz in ſua pract. crimi. c. 66. fo. 170.*

b *Lactan. lib. 6. diuin. inſtit. c. 20. in fin. 15.*

c *Conc. Laodi. can. 54. ca. non oportet. el 2. de conſecr. d. 5.*

d *c. his igitur. 23. d.*

e *Conc. Agaten. can. 39. c. presbyter. 34. diſt.*

f *Authen. de ſanctiſſimis epiſ. c. 9. interdicimus. col. 9.*

g *Clem. ne in agro. § porro. col. 2. de ſtatu monach.*

h *l. 57. tit. 5. part. 1.*

i *Lugo vbi ſup.*

k *c. Cleros. d. 21.*

Digitized by Google

bus ordinibus initiati ſub dicta prohibitione comprehendi;ſi enim tãtùm vellet ſũmus Põtifex clericos regulares cõprehẽdere,id vtique minimè ſubticeret,& etiãſi Clemẽs VIII.id nõ ita generaliter decideret,ego ſẽper in ea fui opinione, vt putarem omnibus Regularibus,etiã ordinibus nõ initiatis hoc eſſe prohibitũ ſpectaculo taurorũ mortiferè eſſe illicitũ,ratione ſcãdali,quod in animabus vidẽtiũ eos in prædictis ſpectaculis ingereretur;cũ enim ſciant regularibus id eſſe prohibitum, ſine vllo diſcrimine perſonarũ facto iudicarẽt quẽquã religioſũ in agitatione taurorũ præſentẽ Apoſtolicarũ ſanctionum eſſe trangreſſorẽ,& de eo vt de cõtẽptore Apoſtolici præcepti murmurarent; quod probo ex cõtrariæ partis aſſertoribus, qui ratione ſcandali poſſe regulares in hoc mortaliter peccare affirmant.

ARTICVLVS III.

Vtrùm Canonici Regulares poſsint hodie,ſicut Clerici in Hiſpanus agitationi taurorum intereſſe.

RESpondeo dicendo, quòd prout patet ex conſtitutione S.D.N. Clementis VIII. cuius tenorẽ retulimus in articulo ſuperiori, Monachis & Religioſis tantùm eſt prohibitum præfatis ſpectaculis intereſſe, & cùm hæc ſit lex pœnalis & per conſequens odioſa non debet vltrà caſum, in quo loquitur extendi ad Canonicos regulares, cùm ſecundùm Panormitanum [a] in pœnalibus & exorbitantibus appellatione Monachi, Canonicus Regularis nõ veniat. Quod confirmatur: nam Canonici regulares quatenus ſunt tales ſunt Clerici, vt tradit D. [b] Thomas, & probat ex eo quòd regula, quam vouent appellatur regula Clericorum, vt videre eſt apud D. Auguſtinum & ita appellat eam Gratianus [c], & diffinit Pius IIII. quadam ſententia diffinitiua, data in iudicio contradictorio & executioni mandata ſuper præcedentia Canonicorũ Regularium, & Monachorum, cuius tenorem refert [d] Nauarrus. At monachi, quatenus tales, non ſunt Clerici, argumento aliquorum decretorum [e], & ſic videmus quòd pro longè diuerſis nominantur in rubrica de ſtatu monachorum, & Canonicorũ Regularium; cùm igitur lex [f] pœnalis non debeat extendi vltra proprium caſũ, videtur hæc lex de Monachis agens ad Canonicos Regulares minimè extendenda.

a Panor. in c. quod Dei timorem. in. 2. de ſtatu monach.
b D. Tho. 2. 2. q. 189. ar. 8. ad 2.
c 86. d. c. quãdo.
d Nauar. in c. ſtatuimus, 19. q. 3.
e c. alia. c. ſi cupis. c. legi. 16. qu. 1.
f c. pœna. de pœnit. d. 1. l. interpretatione. ff. de pœnis.

At pro contraria parte facit: nam quando eſt eadẽ ratio de Canonico Regulari, & Monacho, ſecũdùm ius antiquum reperiuntur exæquati, & ſit extenſio, etiam exorbitantium & pœnalium, vt notatur in iure [g], & tradit Dominicus, vnde decretum, [h], quod vetat Monachis poſtulare, cõprehendit etiam Canonicos regulares, vt dicitur in [i] iure, & tenet Iaſon [k] dicens quòd licèt differãt Monachi & Canonici Regulares, tamen diſpoſitio loquens de Monachis, habet locum in Canonicis Regularibus. Quod Confirmatur ex traditis à Nauarro [l], qui defendit Canonicum Regularem non poſſe eſſe patrinum, iuxta ſententiam Panormitani [m] communiter receptam, quatenus dicit leges diſponentes de Monachis, habere locum in Canonicis Regularibus, quando leges illæ fundantur in religione, & non continent aliqua verba, quibus ſignificant, nolle includere Canonicos. Et prohibitio præfatæ conſtitutionis fundatur in religione, cùm ſecundùm ſacros Canones alienum ſit à religione ſimilibus ſpectaculis religionis alumnos intereſſe, nec prædicta conſtitutio continet aliqua verba, quibus ſignificetur nolle ſummum Pontificem includere Canonicos regulares, imò continẽtur verba, in quibus id expreſſè videtur includi, vt patet ex verbis eius, ibi *cæteris cuiuſcunque ordinis & inſtituti regularibus.* & canonici Regulares ſunt inſtituti à ſede Apoſtolica approbati canonicè profeſſores, prout reſoluit Nauarrus [n]. Et ſic ait idem inet Nauarrus [o], quòd Canonici regulares introducentes, aut admittentes mulieres in eorum Monaſteria incidunt in pœnas extrauagantis Pij V. prohibentis religioſis, ne mulieres in ipſa monaſteria admittere, aut introducere præſumant, ex cuius reſolutione conſtat leges etiam pœnales & exorbitantes loquentes de religioſis ad Canonicos Regulares extendi, & per hoc reſpõdetur ad rationem dubitandi in principio propoſitam.

g Dominic. in c. 1. de tempor. ordin. in c. fallent.
h c. monach. 2. 16. q. 1.
i c. 2. de poſtulat. prælat.
k Iaſon in Auth. ingreſſi. col. 4. v. capto. glo. 2. de ſacro ſanct. Eccleſ.
l Naua. li. 3. cõſ. tit de ſtat. monach. conſi. 5.
m Panor. in d. c. 12.
n Naua. in ca. nõ dicatis. nu 12.
o Nau. lib. 5. cõſi. tit. de regu. conſi. 68. pag. 267. nu. 3.

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm milites profeſsi in ordinibus militaribus poſſint intereſſe taurorum agitationi.

RESpondeo dicendo, videri eos minimè talibus ſpectaculis poſſe aſſiſtere, cùm à S. D. N. Clemente VIII. cuiuſcunque inſtituti Regularibus hoc expreſsè prohibeatur, & præfati milites ſunt regulæ approbatæ à Sede Apoſtolica Regulares, prout latè diximus & probauimus in primo [p] Tomo. At contrarium eſt aſſerendũ: licèt enim huiuſmodi milites ſint Regulares, nõ tamen in bullis & breuibus Apoſtolicis nomine Regularium abſolutè prolato veniunt, & ideò in ferè omnibus diſpoſitionibus de Regularibus verba facientibus, quando ſit extenſio ad Religioſos militiarum, additur, *etiam militiarum:* tum etiam, quia Gregorius XIII. moderando conſtitutionem Pij V. ordinauit vt laici, & milites quarumcunque militiarum poſſint agitationi taurorum intereſſe, quando diebus non feſtiuis cum debita cautela in circo, vel foro agitantur. Quod ſi vellet Clemens VIII. quoad dictos milites reuocare, id expreſsè diceret. Dubium tamen eſt vtrùm profeſſos in dictis ordinibus ordine ſacro inſignitos voluerit in dictis verbis S.D.N. Clemẽs VIII. comprehendere, ita vt non poſſint præfatis ſpectaculis intereſſe. Et reſpõdetur, quòd ſic, cùm hi etiam à Doctoribus tenentibus præfatos milites non eſſe verè Religioſos, Religioſi dicãtur & affirmentur, vt probatum eſt in ſuperioribus [q], & S.D.N. voluit, vt omnes Religioſi à ſua indulgentia ſint excepti, & iuxta conſtitutionem Pij V. & Gregorij XIII. per conſequens non aſſiſtere huiuſmodi ſpectaculis eſſe obligatos, & hoc confirmatur ex conſtitutione Gregorij XIII. in qua ſolum laicis & militibus quarumcunque militiarum, & clericis earum hoc non permiſit.

p 1. tom. q. 1. art. 6.
q Sup.

ARTICVLVS V.

Vtrùm Regularis poſsit aſsiſtere taurorũ agitationibus, non vt eos videat oculatim, ſed à feneſtra abſtractus audit rumores, clamores & vociferationes; illic enim ſe contulit, vt poſt dictam agitationem videat alia ſpectacula, vel ludos, vel quia noluit remanere ſolus domi.

RESpondeo dicendo, quòd poſſunt aſſiſtere, neque peccãt mortaliter prædicto modo aſſiſtendo. Quod probatur ex mente prædictarum conſtitutionum, quæ prohibet aſſiſtentiam præfatam, quia indecens eſt, vt homines ſacrati talia ſpectacula

propriis

Digitized by Google

propriis videant oculis: regularis autem in hoc caſu propriis oculis non vidit: & vbi ceſſat ratio legis, ceſſat etiam eius diſpoſitio, vt colligitur ex multis iuribus [a].

Nec obſtant verba dictarum conſtitutionum, ibi, *ne eiſdem ſpectaculis interſint*: nam reſpondetur, quòd quandocunque de mente legis conſtat ſuadente contrarium verbis legis, licet recedere ab ipſis verbis mentem ſeruando, vt dicitur in variis iuribus [b], & tradit latiſſimè Baldus dicens, quòd non ſolùm debemus recedere à verbis legis & ſeruare eius mentem, vbi mens eſt expreſſa, ſed etiam vbi mens & ratio non eſt expreſſa.

Nec minùs obſtat ſi inſtando dicas: ergo, qui per anguſtiſſimos cancellos occultiſſimè viderit dictam agitationem taurorum, pœnæ non erit reus, cùm nõ ſequatur dedecus neque inhoneſtas habitus regularis, & ſic ceſſare videatur ratio legis: nam reſpondetur non ceſſare rationem legis, quamuis ceſſet in ſpeciali, prout reſoluit Tiraquellus [c], & ideo tranſgreſſor erit canonis, quia agitationem vidit, quamuis occultè. Et confirmatur: nam omnia iura prohibentia intereſſentiam in dictis ſpectaculis, loquuntur de præſentia & aſsiſtentia corporali & morali, in qua ſenſus & auditus & viſus ſuum officium faciunt, argumento aliquorum iurium [d], & ita videtur ſentire Abbas. Dixi, morali: nam ſi ibi non fuerit aſſiſtentia moralis non peccat mortaliter religioſus aſsiſtens, velut, ſi in ſua domo exiſtens videat tauros agitari magis nolens, quàm volens, quia non poteſt non videre aliquando, licèt aliquibus vicibus oculos à tali ſpectaculo auertat, quod probatur à ſimili: nam licèt Doctor legum legens in ſcholis permittens religioſum in ſua lectura ſit excommunicatus, vt eſt cautum in iure [e], ſi religioſus tamen habeat domum iuxta ſcholam Doctoris, & ex domo propria audiat lecturam, non propter hoc erit Doctor excommunicatus; iam enim inhiberi non poteſt quin ſtet in propria domo, & hanc opinionem tenet Gutierrez [f].

a l. adigere §. quamuis. ff. de iur. patronat. l. miles. ff. de milit. teſta.

b l. credendum in initio ff. qui petere tuto. poſt l. ſcire oportet. §. aliud. ff. de excuſat. tuto. vbi Bal. & in l. ſi quis ſeruo. C. de furt.

c Tiraq. in tract. ceſſante cauſa. 1. p. nu. 132.

d ca. presbyt. 34. d. §. inter decimus. in Auth. de ſanctiſ. Epiſco. collat. 9. Abbas in ca. ſententiam, ne clerici vel monach. li. 6.

e c. vt periculoſa. ne cler. vel monach. lib. 6.

f Gutier. li. 1. qq. canoni. ca. 7. nu. 42. & 43. in 1. impreſ.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm licitum ſit religoſis in ſpectaculis decedere & in ludis.

RESpondeo dicendo, hos ludos & repræſentationes & ſpectacula à multis Gentilium fuiſſe abominata, prout refert Cælius [g] Rhodig. & Alexander ab Alexãdro. Et D. [h] Auguſtinus, & D. Chryſoſtomus, & Lactantius reprehenderũt; ait enim Lactantius, Hiſtrionũ impudiſſimi motus quid aliud niſi libidines docẽt, & inſtigant? Quid de mimis loquar corruptelarum præferentibus diſciplinam. Qui docent adulteria, dum fingunt & ſimulatis erudiunt ad vera? Quid iuuenes, aut virgines faciant, cùm & fieri ſine pudore, & ſpectari libenter ab omnibus cernunt? Admonentur vtique quid facere poſſunt, & inflammãtur libidine in quo aſpectu maximè concitantur. Hæc Lactantius. Ariſtoteles [i] etiam hæc ſpectacula reprobauit. Et Seneca [k] ait nihil tam moribus alienum quàm in ſpectaculo deſidere. Qua ratione Imperatores [l] Diocletianus, & Maximinianus laudarunt quendam gubernatorem qui illud, quod in his ſpectaculis erat conſumẽdum, in reficiendis muris expenderunt. Et è contrario, prout refert Volaterranus [m] fuit Pompeius reprehenſus publicè eo quòd exceſſiuos ſumptus in theatris ad hos ludos effundebat, denique doctiſsimè frater Petrus de [n] Ribadeneyra vſum comœdiarum reprobauit, dicens ipſas publicorum peccatorum eſſe ſcholas.

g Cælius li. 8. antiquar. lectio. ca. 7. Alexand. ab Alex. lib. 6. genial. dierum c. 6. fo. 263.

h D. Auguſt. apud Rhodig. in d. loco. & D. Chryſoſt. in Mathæ. homil. 38. Lactant. lib. 6. c. 10.

i Ariſto. li. 7. Poli. c. 5.

k Senec. l. vn. C. de expenſis ludo. lib. 11.

m Volaterra. com. Vrbano. li. c. 29.

n Ribadeneyra. in libr. de tribulat.

Verum tamen eſt, quòd Græci & Romani hæc ſpectacula & comœdiarum & ludorum repræſentationes permiſerunt, & loquens de eis, ait angelicus Doctor D. Thomas [o], quòd in rigore ſunt indifferentes, & ait quòd ludus eſt neceſſarius ad conuerſationem humanæ vitæ. Ad omnia autem quæ ſunt vtilia conuerſationi humanæ deputari poſſunt aliqua officia. Et ideo etiam officium hiſtrionum, quod ordinatur ad ſolatium hominibus exhibendum, non eſt ſecundùm ſe illicitum, neque ſunt in ſtatu peccati, dummodo moderate ludo vtantur, id eſt, non vtẽdo aliquibus illicitis verbis, vel factis ad ludum & non adhibendo ludum negotiis & temporibus indebitis. Hæc diuus Thomas, quem ſequitur pater Marcus Annius de Camos [p]. Qui pie ſentit hos hiſtriones comœdias ad diuinum, vt dicitur, repræſentare minimè debere, tum propter earum indignitatem, tum etiam propter audientium indeuotam diſpoſitionem, tum etiam quia in talibus repræſentationibus aliqua profana intermiſcunt, quæ cum diuinis admiſceri indecens omnino eſt.

o D. Tho. 2. 2. q. 168. in ſolut. ad 3.

p Camos in micro. 1. p. dialog. 11. p. 149. col. 2. & ſequentib.

Ex dictis infertur rectè in aliquibus religionibus ſub grauibus pœnis ſtatui, ne religioſi ſpectaculis & ludis, & repræſentationibus aſsiſtant: Imperatores enim Theodoſius [q] & Valentinianus ſtatuerunt in hunc modum: Quo tempore commemoratio Chriſti paſsionis totius Chriſtianitatis magiſtra à cunctis iure celebratur omni theatrorum voluptate per vniuerſas vrbes earundem populis denegata, vt totæ Chriſtianorum ac fidelium mentes Dei cultibus occupẽtur; aliud enim eſt ſupplicationum tempus, aliud voluptatis. Vnde ſanctiſsimè quidam Archiepiſcopus tempore Iubilei tauros agitari prohibuit, & quod tempore ſacro iuſtiſsimè fieri prohibetur ab hominibus videri & audiri, etiam caueri dignum & iuſtum debet cenſeri.

q lib. 13. tit. 5. c. Theodoſiani.

QVÆSTIO LXIX.

De teſtamentis, in duodecim articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duodecim.

1 *QVid & quotuplex ſit teſtamentum.*

2 *Vtrùm religioſi poſſint facere teſtamentum.*

3 *Vtrùm religioſus profeſſus poſſit de licentia ſui Prælati irritare, aut alterare teſtamentum ab eo ante profeſſionem factum.*

4 *Vtrùm monachus factus Epiſcopus poſſit ſine diſpenſatione condere teſtamentum de bonis acquiſitis ſine intuitu Eccleſiæ.*

5 *Vtrùm facultas teſtandi data à Papa monacho facto Epiſcopo intelligatur pro prima vice.*

6 *Vtrùm licentia data Epiſcopis qui fuerunt monachi extinguatur morte Papæ concedentis re integra.*

7 *Vtrùm profeſſi in ordinibus militaribus poſsint teſtari.*

8 *Vtrùm oblati regulares poſsint teſtari.*

9 *An ſi pater monaſterium ingrediatur & profeſſus ſit, nunquid aliquem ex filijs ſuis meliorare poſsit in tertia & quinta bonorum parte, vel de illis maioratũ facere.*

10 *Vtrùm valeat teſtamentum, in quo inſtituitur frater Minor obſeruantiæ.*

11 *Vtrùm per profeſsionem teſtamentum ante ingreſſum religionis factum rumpatur.*

12 *Vtrùm in teſtamentis poſsint teſtes deponere de verbis teſtatoris.*

Digitized by Google

ARTICVLVS I.

Quid & quotuplex ſit teſtamentum.

RE ſpondeo dicendo, quòd teſtamentum, ſecundùm Panormitanum [a], eſt voluntatis noſtræ iuſta ſententia de eo quod quis vult poſt mortem fieri cum hæredis inſtitutione, prout in iure [b] eſt definitum. Dixi, iuſta ſententia, quia ſi eſt iniuſta, putà, quia vult quis exhæredare filium ſine cauſa, non eſt ſeruanda, vt dicitur in iure [c]. Dixi, cum hæredis inſtitutione, quia aliter non erit teſtamentum, vt eſt in iure [d] deciſum. Et ſic teſtamẽtum non comprehendit codicillum, ſed ab eo differt, quia in eo codicillo dari non poteſt hæreditas, vel [e] adimi: non comprehendit etiam donationem cauſa mortis, quæ eſt quaſi quædam vltima voluntas. Non refert autem, quibus verbis fiat teſtamentum, vel hæredis inſtitutio, ſiue dicatur, Petrum hæredem inſtituo, ſiue voluntatem meam eius diſpoſitioni committo, vt dicitur in iure [f]. Nec curandum eſt de verbis teſtatoris, modò talia ſint per quæ de voluntate eius conſtet, vt in quadam lege [g] dicitur. Et quoddam dicitur teſtamẽtum nuncupatiuum & ſine ſcriptis, & eſt illud in quo teſtatoris & hæredis & legatariorum nomina & omnia in eo contenta coram teſtibus manifeſtantur, de quo in iure [h] fit mentio; quoddam verò dicitur in ſcriptis, quod poteſt quis facere, quando non vult quòd teſtes, vel aliquis ſciat ſuam diſpoſitionem, quod teſtamentum multa de ſubſtantia requirit, de quibus Doctores [i] communiter agunt.

a Panorm. in rub. de teſt.
b l. 1. iuncta gloſſa. ff. de teſtam.
c 23. q. 2. c. ſi quis.
d §. ante hæredis inſtitutionem. Inſt. de teſtam.
e §. codicillis. Inſt. de codicil. l. 2. & l. ſi idẽ. C. de codicil.
f ca. cùm tu. extrà de teſtament.
g l. fin. C. de teſtamen.
h l. hac conſultiſſima. C. de teſtam. §. ſi. Inſt. eo.
i DD. in l. iubemus. & in l. hac conſultiſſima. C. de teſtam.

In præſentiarum autem nolui ſilentio præterire teſtamentum Virginis Mariæ Matris Dei, quod refert Niceforus [k] Caliſtus, in hæc verba:

Et tempus mortis inſtabat cùm in Sion ſuper humiliori lecto reponitur, & aderat Ioannes, qui domum ſua fuerat, & præterea quidquid Hieroſolymis erat fæminarum celebrior, vel amoris neceſſitudine, vel generis propinquitate ei coniunctæ eſſent, tum virgini, diſcipulo & iisdem aliis ipſa virgo præcepit vt duas eius tunicas vicinis viduis, quæ præter cæteras propenſiore erga eam amore acquietate fuiſſent, donent. Sub hæc vis lacrymarum ingens ex oculis omnium profluitur orbitatem ſuam migratione ipſius complorantium. Ita etiam refert Burſatus [l].

k Niceforus in hiſtor. eccl. li. 2. ca. 21.
l Burſat. li. 2. conſi. cõſi. 216. nu. 37.

ARTICVLVS II.

Vtrùm Religioſi poſſint facere teſtamentum.

RE ſpondeo dicendo, omnes religioſos etiã Prælatos eſſe iure [m] prohibitos ne poſſint teſtamentum condere poſt profeſſionem. Dubitauerunt tamen plures autores, an ſummus Pontifex poſſit religioſis profeſſis facultatem teſtandi concedere. Cui quæſtioni cõmunis doctorum opinio reſpondet affirmatiuè, vt docet Nauarrus [n], quia ad hoc non opus eſt quòd monachus habeat dominium & proprietatem bonorũ, ſed ſatis eſt quòd habeat adminiſtrationem, cuius quidem adminiſtrationis religioſus eſt capax ipſo iure ad celebrandos cõtractus inter viuos, & ideo autoritate pontificia erit capax ad teſtandum abſque hoc, quòd fiat diſpenſatio in voto eſſentiali paupertatis. Quare Prælati ſuperiores non poſſunt eam facultatem præſtare, vt autores doctiſſimi conſtanter docent, tum quia ex vniuerſali conſuetudine ad minus ſunt prohibiti, tum etiam quia hæc facultas non pertinet ad obſeruantiam regularem; ſummus tamen Pontifex optimè id poteſt.

m c. prælatum. 19. q. 3. tradunt dd. in rub. de teſtam.
n Naua. in c. non dicatis. n. 44.

Sed nunquid aliquis religioſus profeſſus poſſit in aliquo caſu de ſuis bonis, quæ habuit ante profeſſionem, diſponere & teſtari? Reſpondetur, quòd ſi non fecerit teſtamentum, & habeat filios legitimos, ipſum poſſe bona ſua inter liberos diſtribuere ſeruando in illa diſtributione legum diſpoſitionem, vt cautũ eſt in iure, & ad hoc nulla eſt neceſſaria Pontificis diſpenſatio, ſed ſufficit licentia ſui Prælati & facultas, quia Authentica [o] hoc diſponẽs ad minus eſt admiſſa tacitè à Romanis Pontificibus, præſertim cùm in decreto [p] ad literam ſit tranſlata, & tradit Nauarrus [q]; literam autẽ dictæ Authenticæ volui in hoc loco referre, cùm eam etiã referat Nauarrus. *Si qua mulier, aut vir monaſticam vitam elegerit, & intrauerit monaſterium, liberis non extantibus monaſterio quod ingreditur, res eius competere iubemus; ſed ſi perſona liberos habens antequam de rebus ſuis inter eos diſponat monaſterium intret, liceat ei poſtea inter eos diuidere legitima portione nulla diminuta triente vel ſemiſſe, & quod eis non dederit, monaſterio competit; ſed ſi omnem ſubſtantiam inter liberos diuidere voluerit ſua perſona ſuis filiis connumerata partem ſibi retineat quæ monaſterio cõpetere debeat. Sed ſi poſt ingreſſum moriatur antequam inter eos diuidat, filii legitimam portionem percipiant reliqua ſubſtantia monaſterio competente. Nunc autem cùm monachus factus eſſet, hoc ipſo res ſuas omnes obtuliſſe videatur ſi prius teſtatus non ſit exinde iudicio eius ceſſante lege diſponitur, vt ſi liberos haberet, in quos, aut nihil, aut minus legitima portione quoquo modo donandi titulo contulerit, eatenus ſubſtantiæ monaſterio deſtinata detrahatur, ne quid contingat circa liberos iniquum.* Adeò eſt verum, quòd Prælatus inferior Papa non poteſt facere religioſo facultatem teſtandi, vt id intelligatur, etiam ſi ad pias cauſas diſponat, quia iure [r] communi religioſo Prælato id eſt prohibitum. Quare ait Nauarrus [ſ] inutilis videtur eſſe licentia, quam ſolent aliqui Prælati regulares, vel capitula regularia habentia bona diuiſa à Prælato concedere Canonicis, vel Religioſis particularibus ęgrotis relinquendi peculia, vel ſupellectilia ſua, vel aliquam partem illorum pauperibus vel famulis, imò Ioannes Trullus [t] ſentit peccare canonicum regularem, qui morte inſtante conficit memoriale aliquod voluntatis ſuæ de his quæ poſt mortẽ ſuam fieri de illis deſiderat. Quod ait Nauarrus [u] videtur reſtringẽdum ad eum qui facit illa ea mente, vt memoriale illud habeat vim obligatoriæ diſpoſitionis; arbitratur enim non eſſe illicitum conſolari eum dicendo, vt ſit bona ſpe, quòd fient de illis illa pia quæ poſt mortem ſuã fieri de illis deſiderat, & quòd verbo & ſcripto petat quod cupit. Nec videtur prohibitum id ſignificare poſt vel ante illam ſpem datam, nulla promiſſione ampliori conſequuta. Tum quia neque Prælatus neque capitulum faciunt illi facultatem diſponendi obligatoriè, neque ipſe facit diſpoſitionem verè obligatoriam, nec quam putet eſſe talem, ſed ſolùm precatoriam, quam ſi voluerint, poſſunt iuſtè implere, qui ſibi fecerunt, qualem facere, nec regula, neque vlla iura prohibent, & ideo neque nos debemus dicere eſſe prohibitam, argumento eorum quæ in iure [x] notantur.

o Authen. ſi qua mulier. C. de ſacroſanct. eccleſ. Auth. nũc autem. C. de Epiſc. & cler.
p c. prælatum 19. q. 4.
q Nauar. vbi ſup. nu. 45.
r ca. 2. de teſtam.
ſ Naua. vbi ſup. nu. 22.
t Trullus li. 1. de ord. canon. reg. c. 22.
u Nau. vbi ſu.
x c. conſuluiſti. 2. q. 4. c. 1. de tranſlat. prælat.

ARTICVLVS III.

Vtrùm Religioſus profeſſus poſſit de licẽtia ſui Prælati irritare, aut alterare teſtamentum ab eo ante profeſſionem factum.

RE ſpondeo dicendo, quòd ſententia eſt Panormitani [y] contra Bartolum & alios citatos à Decio, quicquid ipſe vacillet ſub finem quòd, monachus non poteſt poſt profeſſionem factam reuo-

y Panor. in c. in præſentia. de probat. Bart. in Auth. ſi qua mulier. Decius in d. ca. in præſent. nu. 68.

care

Digitized by Google

care aut alterare teſtamentum ante illam factum. Quod probat [a] Nauarrus ex quadam Authentica [b], in qua non conceditur patri profeſſio quòd ſi liberos non habeat quòd poſſit facere aliquam diſtributionem, nec per conſequens poſſit facere aliam à diſtributione ibi contenta ſi liberos habeat, probat etiam, quia mirabile eſt quòd liberos habens poſſit facere præfatam diſpoſitionem, tum etiam quia regula [c] eſt generalis, quod non poſſit reuocare teſtamentum, qui non poteſt illud facere, & certum eſt, vt patet ex dictis in articulo ſuperiori quòd monachus nō poſſit facere teſtamentum. Et licèt vir alioquin doctus tenere tentauerit, quòd neque declarationem ſuæ voluntatis in prædicto teſtamento poſt profeſsionē poſsit facere, cùm in dicta Authē. ſolùm illi diſtributio concedatur caſu quo ipſe profeſſus liberos in mundo reliquerit, & illud quod non conceditur, cenſeatur negatum; ego tamen huic opinioni nunquam potui adhærere: nam ſi lite mota ſuper verbis dubiis teſtatoris, valet teſtimonium aliquorū affirmantium voluntatem defuncti, prout ab ipſo viuo, quando faciebat teſtamentum, audierunt, ego non video cur non poſsit valere teſtimonium ipſiuſmet teſtatoris profeſsi declarantis intentionem ſuæ vltimæ voluntatis; ſi enim ſecundùm leges canonicas & imperiales ad Principem eſt recurrendum, vt intētionem ſuæ legis nobis pandat declarationémque proponat, prout in primo [d] Tomo latè probauimus, cur ad teſtatorem viuum naturaliter licèt ciuiliter per profeſsionem mortuum debet prohiberi recurſus, vt dubiam ſuam vltimam voluntatē explicet, quam impleri ad modum legis in ſuo teſtamēto [e] mādauit? Nec obſtat quod in præfato caſu ſpeciali ſolùm profeſſo cōcedatur diſtributio inter liberos, & per conſequens videtur negari declaratio: nam reſpondetur negando conſequens, cùm declaratio non ſit à iure prohibita ipſi profeſſo, ſicut eſt prohibita diſtributio, vnde cùm nō ſit iure prohibita declaratio, non eſt neceſſarium quod cōcedatur. Quod confirmatur: nam profeſſus regularis poteſt proteſtando ſe non facere teſtamentum, neque vllatenus diſponere, rogare ſimpliciter ſuum Prælatū vel conuentum, vt pro ſua libera voluntate illud, aut iſtud pietatis opus illi, aut illi faciat, cū hoc non ſit diſponere neque diſtribuere, ſed tantùm ad piè diſponendum verbo piè rogare, & exhortari quod cuilibet religioſo, etiam Franciſcano licet, quia miſericordia eſt virtus, etiam pauperibus communis, quæ reſolutio eſt vera & Petrus [f] Cenetus ait eam vidiſſe practicari à religioſis canonicis regularibus iam defunctis, & ſimiliter in Metropolitana Cæſarauguſtana, quæ eſt etiam canonicorum regularium diui Auguſtini, ait idem ſeruari audiſſe à tempore immemoriali. Confirmatur denique ex dicendis infrà hac quæſtione articulo finali.

ARTICVLVS IIII.

An monachus factus Epiſcopus poſſit ſine diſpenſatione condere teſtamentum de bonis acquiſitis ſine intuitu Eccleſiæ.

RESpondeo dicendo [g], D. Thomam & Sotum cum aliis tenere partem negatiuam, quā communem teſtatur Couarruuias. Cuius opinionis non aliud aſſignatur fundamentum, niſi quia monachus factus Epiſcopus non abſoluitur à voto paupertatis. At multa ſunt quæ oppoſitam ſententiam videntur probare veriorem, quia nulla adducitur decretalis, quòd monachus factus Epiſcopus non poſſit facere

a Nau. in canon. dicatis n. 53.
b Auth. ſi qua mulier.
c l. 1. ff. de teſtam.
d to. 1. q. 11. ar. 1.
e infrà art. fi.
f Cenetus collecta 124. ad decret. in fin. pag. 290.
g D. Tho. 2. 2. q. 185. art. 5. ad 3. Sot. li. 10. de iu. 1. q. 5. art. 7. Couar. in ca 1. de teſtam. nu. 18. in fine.

teſtamentum de prædictis bonis: ergo teſtari poteſt de his.

Nec obſtat votum paupertatis, quia ab eo abſoluitur, vt conſtat ex quodam decreto [h], in quo dicitur quòd conſecratio abſoluit monachum Epiſcopū à iugo regulæ monaſticæ, vt poſsit eſſe legitimus hæres: ſed talis non poteſt eſſe ſi non habeat dominium neque proprietatem; ergo eſt à voto paupertatis abſolutus. At hoc argumentum nihil cōtra nos facit: nam monachus factus Epiſcopus ſoluitur à regula monaſtica quatenus cōtraria eſt dignitati Epiſcopali, & non quatenus eſt conueniens, & non eſt contrarium dignitati epiſcopali votum paupertatis, & ſic adhuc non poteſt teſtari, cùm adhuc quoad paupertatem maneat monachus, prout tradit in additionibus ad Speculatorem [i]. Nec obſtat prædictū decretum; intelligendum enim eſt quòd monachus, quē electio canonica à iugo regulæ monaſticæ abſoluit, ſit abſolutus ab onere & labore monaſterij: & ideo ieiunare ſexta feria ſecundùm regulam monaſterij, vigiliis intereſſe non tenetur, propter quod non dicit decretum ipſum plenè eſſe abſolutum per epiſcopatum, & eſſe legitimum hæredem abſolutè, ſed dicit quòd ſacra ordinatio de monacho Epiſcopum fecit, & velut legitimus hæres paternam ſibi hæreditatem poſtea iure vendicādi poteſtatem habet. Et notandum quòd non dicit legitimus hæres abſolutè, ſed velut legitimus hæres, quibus verbis vult ſignificare quòd ipſe non ſit legitimus hæres ſibi hæreditatem acquirendo, ſicut alij legitimi hæredes ſibi immediatè acquirunt, ſed quòd ipſe iam ſolutus à iugo monaſterij, licèt ſit frater minor de Obſeruantia, iam velut legitimus hęres iugo Epiſcopatus aſtrictus ipſam hæreditatem illi Eccleſiæ, cuius eſt ſponſus acquirat, velut bona acquiſita poſt Epiſcopatum ipſimet Eccleſiæ, non monaſterio, cuius erat profeſſus, acquirit, ita explicat Rebuffus [k]. Vnde bona Epiſcopi monachi inteſtati acquiſita ante conſecrationem, vel confirmationem monaſterio debēt obuenire; acquiſita verò pòſt, ſuæ Eccleſiæ obueniēt: ſi verò fuerit Epiſcopus titularis, ſua bona pertinent ad monaſteriū, prout ait Sotus [l].

ARTICVLVS V.

Vtrùm facultas teſtandi data à Papa monacho Epiſcopo intelligatur pro prima vice.

RESpondeo dicendo, quòd Decius [m] tenuit conceſſionem ſummi Pontificis factam Cardinali vel Epiſcopo ad teſtandum pro prima vice eſſe intelligendam, ita vt ſi primum reuocet teſtamentum & faciat ſecundum, primum debeat præualere, quia ſecundum quaſi ex defectu poteſtatis & licentiæ valere non poteſt, quam ſententiam ſequitur Socinus [n] Iunior, Tiraquellus, Couarruuias & alij relati à doctiſſimo Luſitano Barboſa, quorum doctorum ratio eſt, quia in materia odioſa ſiue reſtringibili ſemper diſpoſitio reſtringitur ad primam vicem & primum actum, vt dicitur in iure [o], & tradit Hippolytus. Vnde gratia expectatiua acceptatione primi beneficij conſumitur, vt tenent Oldradus [p] & Pariſius.

Sed prædictorum opinionem reprobat [q] Hieronymus Gabriel aſſerens ſe bis contrarium cōſuluiſſe, & quòd ita iudicaret, nullúmque eſſe verum alicuius iudicij, qui negare poſſit quod concedens & impetrans intellexerunt de eo teſtamento, cum quo impetrans decedere vellet, & vltra cum etiam contra prædictos tenet Nauarrus [r], & idem latè reſpondentes rationibus Decij probant Tellus Ferdinandus Peralta & Æmilius Ferretus.

Nec obſtat argumentum in contrarium adductū, ex

h c. ſtatutum 18. q. 1.
i Speculat. titu de ſtat. mona. q. 23.
k Rebuffus in 1. reſponſ. incipiente, an monachus factus Epiſcopus.
l Sotus vbi ſup. ad 3.
m Decius conſil. 512.
n Socin. conſil. 89. à num. 24 li. 1. Tiraquel. in l. boues. §. hoc ſermone in prin. n. 128. de verbo. ſignifi. Couar. in c. cùm in officiis n. 8. de teſtā. Barboſa in l. diuortio. 8. §. quod in anno. ff. ſolut. matri. num. 19.
o c. non poteſt. §. 1. de prabēd. li. 6. Hippolyt. in rub. de fideiuſſ. nu. 88.
p Oldra. conſ. 220. nu. 1. Pariſ. conſil. 145. nu. 14. lib. 4.
q Gabriel. conſil. 83. à n. 27.
r Nauar. de red. eccleſ. q 3. à num. 13. & in apolog. de redi. 3. q. monit. 9 à nu. 2. Peralt. in l. ſi quis in prin. n. 94. de leg. 3. Tellus in l. 4. Tauri à nu. 3. Ferret. cōſ. 13. in princ.

a d. l. boues. §. ſermone. de verbo. ſignif. b l. plenum. §. Equitij. de vſu & habit. ff.

ex quadam lege [a]: nam debet limitari quando agitur de actu ſuapte natura reuocabili; cùm enim verba debeant intelligi iuxta naturam actus, ad quem referuntur, vt eſt notum in iure [b], quando diſpoſitio & diſpenſatio refertur ad actum reuocabilem debet ipſa diſpoſitio & diſpenſatio intelligi iuxta illius naturam, & ſic quòd per primum actum non videatur diſpoſitio conſummata & ſortiri effectum, ita expreſsè tenet Baldus [c]. Item illud procedit in materia nimis odioſa atque ob id ſtrictiſſimè interpretanda, facultas autem teſtandi ad pia ſicut conceditur Epiſcopis, non debet cenſeri nimis odioſa, vt aduertit Nauarrus [d]. Ex quibus colligitur, quòd Epiſcopus factus monachus licèt non ſit ſolutus à iugo paupertatis, cùm tamen hæreditatem poſt epiſcopatum ipſi deuolutam acquirat Eccleſiæ, cuius eſt Epiſcopus, ſi ipſi fuerit conceſſa facultas ad teſtãdum pro cauſa pia, diſpenſatio huiuſmodi facultatis in primo actu minimè finietur, non obſtante dicto paupertatis voto, cùm dictum votum nihil addat quominus diſpoſitio diſpenſationis ſecundùm naturam rei conceſſæ explicetur, ſicut explicatur in aliis Epiſcopis qui aliqua religione nunquam fuerunt profeſſi.

c Bald. in ca. 1. in prin. nu. 21. de pace Conſtan.

d Nau. d. q. 3. nu. 24.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm licentia data Epiſcopis, qui fuerunt monachi, ad teſtandum, extinguatur morte Papæ concedentis re integra.

e D. Tho. 2. 2. q. 180. ar. 5.

RESpondeo dicendo, D. [e] Thomam dicere quòd religioſus, etiamſi fiat Epiſcopus nullo modo teſtari poteſt, quia ſola diſpenſatio rerum Eccleſiaſticarum ei committitur, quæ finitur morte, ex qua teſtamentum incipit valere: ſi autem ex conceſſione Papæ faciat, non intelligitur de proprio facere teſtamentum, ſed autoritate Apoſtolica intelligitur ampliata poteſtas ſuæ diſpenſationis, vt poſſit valere poſt mortẽ. Ex qua doctrina colligitur, quòd facultas ad teſtandum facta præfato Epiſcopo continet gratiam, & per conſequens gratiam morte dantis non expirare, vt tradunt iura [f], & in caſu notabili tenet gloſſa, per quam rationem in ſpecie propoſita hanc ſententiam tenet Federicus [g], cum quo tranſit Porcius, & comprobant Æmilius Ferretus, & Burſatus.

Nec obſtat, quòd dicta gratia & conceſſio ſit odioſa, & quòd per conſequens debet cenſeri extincta morte concedentis, iuxta gloſſam quandam communiter receptam probatam à Couarruuias: nam reſpondetur prout reſponſum eſt in articulo ſuperiori, quòd ſcilicet facultas ad teſtandum facta Epiſcopo ad pia non eſt odioſa, & ex ſua natura actus ad quem dicta facultas ordinatur, eſt reuocabilis.

f cap. ſuper gratia. de off. deleg. li. 6. c. ſi cui nulla. de præbend. lib. 6. glo. in clem. dudum. §. ſtatuimus. v. contulerunt. de ſepult.

g Federic. conſil. 78. Portius conſ. 157. Ferret. conſil. 13. Burſatus cõſ. 30. in princi. & nu. 54. li. 1. & cõſi. 178. nu. 1. lib. 2.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm profeſſi in ordinibus militaribus poſſint teſtari.

h Nau. in c. non dicatis. n. 56. & in c. fin. 16. q. 1. in 3. q. nu. 31. monit. 31. 32. & 33.

RESpondeo dicendo, doctiſſimum Nauarrum [h] tenere Cõmendatarios coniugatos, quales ſunt in regno Caſtellæ, D. Iacobi, Alcantarę, in regno verò Luſitano, Commendatarij Chriſti D. Iacobi, & Auis etiam prout hodie viuunt & profitentur, non habere dominium rerũ, etiam patrimonialium, aut earum quas ſua induſtria acquirunt, ſed pertinere ad ſuas militares religiones, quarum ſunt Cõmẽdatarij profeſſi. Hinc vlteriùs affirmat ſecluſo priuilegio, licèt inter liberos diſtribuere poſſint portionem legitimam, quæ illis contingit, modò ea bona acquiſita fuerint ante profeſſionem, non tamen poſſe, iuxta quandam Authenticam [i], diſtribuere inter liberos ea bona quæ poſt profeſſionem pertinere ad eos cœperint, ac proinde neque de illis inſtituere maioratum, aut teſtari. Cuius grauiſſimi viri præcipuum argumentum eſt, quòd dicti Commendatarij ſunt verè religioſi, ac proinde incapaces dominij alicuius rei, refertque conſtitutionem quandam Pij V. qua Commẽdatariis omnibus aufertur poteſtas teſtandi per priuilegia facultateſque alias conceſſas. Quare vult eos hodie, etiamſi liberos habeant, non aliter teſtari poſſe, neque alia bona eis poſſe relinquere quàm alij religioſi.

i Auth. ſi qua mulier. C. de ſacroſanct. Eccleſ.

Hanc opinionem dicit pater [k] Molina Societatis Ieſu eſſe rigidam admodum & improbabilem, vt bene alter Molina [l] annotauit. Ait enim quòd ita ſunt religioſi, vt tamen perfectè & integrè non ſint tales, cùm & caſtitatis votũ quidam eorum omnino habeant diſpenſatum, nempe Cõmmẽdatarij Chriſti in regno Luſitano, qui neque coniugalem caſtitatem voueat. Cæteri verò magna ex parte eo quòd ſolam voueant caſtitatem cõiugalem, ſimiliter paupertatem & obedientiam totamque regulam ita habent diſpenſatam, vt coniugatis degentibus in ſæculo extra monaſterij clauſtra alentibus liberos, ſolendidamque, prout decet, familiam accommodata ſunt. Contrariúmque eo ipſo, quo hæc omnia illis permittuntur, eſſe omnino irrationabile, moralitérque ſeruatu impoſsibile.

k Molin. 22. trac. 2 diſput. 14. col. 672. l Molin. li. 2. de primogenit. c. 9. num. 69.

Nec verò ita cum Commendatariis, qui hodie viuunt, eſt in voto caſtitatis & cæteris diſpenſatum, quaſi priùs ſe aſtrinxerint ad integram caſtitatem, paupertatem & obedientiam, qualem qui erant à principio inſtitutionis huiuſmodi ordinum profitebantur, & per diſpenſationem liceant eis quæ illis aliis tunc non licebant, ſed quia conceſſum eſt eiuſmodi ordinibus non aliam caſtitatem, paupertatem & obedientiam in eis profiteri quàm conſuetũ hodie ab eiſdem ſeruari. Et quamuis quoad obedientiã & paupertatem forma profeſsionis nonnullorum horum ordinum aliquid plus præ ſe ferant quàm à multis annis ſeruetur, non plus tamẽ à ſuperioribus hodie exigitur, quàm quod ſeruari eſt conſuetum, vſuſque & conſuetudo tot annorum obtinuiſſe præſcripſiſſeque videtur, vt non aliter illa obligent promittive intelligantur quàm conſuetudine à tot annis ſeruari conſueuerunt, præſertim cùm multi eorum, aut ferè omnes nequaquã profiterentur, ſi ad aliam vitæ rationem, quàm hodie ſeruari conſuetam, tenerentur maximè illi, qui ſolùm ob habitum honoris gratia cum exigua admodũ, aut nulla penſione à Rege ſoluenda profitentur. Itaque hodie commendæ & habitus præmia militum effecta ſunt cum admodum religionis onere, & ſic arbitratur pater Molina [m] quòd Commendatarij, de quibus eſt ſermo, dominium habent bonorũ patrimonialium, necnon eorum quæ ſua induſtria acquirunt, quin & fructuum commendatarum eo ipſo quòd eos percipiunt, poſſeſsionémque eorum acquirunt, poſſeque de his omnibus non ſecùs teſtari, inſtituereque maioratus ac cæteri ſæculares, vt priuilegiis conſuetudinéque antiqua à multis annis facere conſueuerũt. Confirmaríque hoc poteſt praxi regni Luſitani, quoniam à multis annis non gaudent priuilegio fori quoad hæc omnia, quaſi dominium eorũ ad ipſos, non verò ad monaſterium pertineat, eáque de cauſa reſpondere coguntur apud iudicem ſæcularem.

m Molina in d. 22.

Ad conſtitutionem autem Pij V. reſpondet Molina

Digitized by Google

Molina non eſſe intelligendam de his Commẽdatariis coniugatis, de quibus loquimur, qui prout poſtulat eorum ſtatus, antiqua conſuetudine dominiũ habent ſuorum bonorum poteſtatémque omnino teſtandi. Imò addit quòd fortè ſummus Pontifex non poſſet ab eis auferre poteſtatem teſtandi de rebus patrimonialibus & ſua induſtria acquiſitis, cùm nunquam ſua profeſſione intenderint abdicare à ſe dominium horum bonorum, & transferre illud in monaſterium, idque habeat vſus & conſuetudo, neque pro elemento habitus, penſionis, aut commendæ id efficerent. Intelligendum igitur erit, in Commendatariis D. Ioannis, & in aliis aliorum regnorũ, tam virorum quàm mulierum, de quibus conſtat eos dominos non eſſe ſuorum bonorum, viquè ſuæ profeſſionis teſtari poſſe ſecluſo priuilegio Sedis Apoſtolicæ, & ait Molina vſque in hanc diem receptam non eſſe in Hiſpaniis prædictam conſtitutionem, præſertim quoad Commendatarios, de quibus loquimur, cùm omnes abſque vllo ſcrupulo teſtentur, vt antè teſtabantur.

Reſpondetur deinde quòd Pius V. non reuocat ſimpliciter poteſtatem teſtandi, ſed eam tantùm quæ dimanabat à priuilegiis Apoſtolicis, quare facultas teſtandi, quam prædicti milites habent ex conſuetudine & ratione ſuarum conſtitutionum, non fuit à Pio V. ablata, vt conſtat ex præfata conſtitutione: quare ſicut magiſter ordinis poteſt diſpenſare in aliis obſeruantiis regularibus cum Commendatariis, ita in factione teſtamenti, ſed pro maiori conſcientiæ puritate impetratum eſt à Gregorio XIII. vt prędicti milites ſecundùm priuilegia Apoſtolica & cõſuetudinem antiquam poſſint teſtari, non obſtante dicta Pij V. conſtitutione.

Gregorius XIII. ad perpetuam rei memoriam.

Romani Pontificis prouidentiæ, & benignitatis propriũ eſt, vbi æquitas ſuadet, ac Catholicorum Regum vota expoſcũt, quæ generaliter à prædeceſſoribus ſuis ſtatuta ſunt moderari, illáque interdum tollere, quæ facultatem teſtandi & diſponendi de bonis, quæ ſub regulari habitu militiarum degentes perſonæ poſſident adimunt. Licèt enim fœlicis record. Pius V. prædeceſſor noſter per ſuam perpetuò valituram conſtitutionem inter alias omnes & quaſcumque licentias & facultates teſtandi, & aliàs quomodolibes diſponendi, & ad certam & quantumuis modicam ſummam & quãtitatem, de rebus, fructibus & bonis immobilibus, mobilibus & ſe mouentibus inter alios ad magiſtros, priores, præceptores, milites, fratres & perſonas militiarum & hoſpitalium, videlicet ſancti Iacobi de Spatha, de Calatraua, & Alcantara militiarum Hiſpaniarum ratione præceptoriarum, hoſpitalium & beneficiorum Eccleſiaſticorum, etiam ſæcularium, & aliorum ordinum regularium, ac penſionum, ac fructuum quorumcunque prouenientium, nec non facta vſque tunc non tamen effectum ſortita vigore licentiarum & facultatum prædictarum teſtamenta, & alias diſpoſitiones huiuſmodi, etiam per eaſdem literas & facultates diſponeretur, quod dimidia, vel alia pars rerum & bonorũ prædictorum militiis, hoſpitalibus, domibus & locis, vnde illa prouenirent, vel aliis piis locis relinqueretur, reuocauerit & aboleuerit, decernens teſtamenta, donationes, & alias diſpoſitiones, quæ prætextu priuilegiorum, facultatum, diſpenſationum, & indultorum prædictorum ſic reuocatorum, ac contra dictarum literarum tenorem per quæcunq; etiã Apoſtolica autoritate fieri, vel factas proſequi contigerit, tanquam ſubreptitiè extortas, nullius prorſus roboris, vel momenti eſſe, nec per eas ius, aut titulum etiam coloratum cuique acquiri poſſe, & aliàs, prout in eiuſdem prædeceſſoris noſtri literis latiùs explicatur. Nihilominus chariſſimus in Chriſto filius noſter Philippus Hiſpaniarum Rex Catholicus ſancti Iacobi de Spatha, Calatraua, & Alcantara militiarum perpetuus adminiſtrator Apoſtolica autoritate deputatus animaduertens pleroſque ex militibus militiarum prædictarum pro fide Catholica tuenda & conſeruanda arma induere, & ei rei plerumque perpetuam operam (vt veros Chriſti athletas decet) nauare, alios verò grauibus negotiis pertractandis eſſe diſtentos, & ex earundem militiarum ſtabilimentis, aut etiam Apoſtolicis indultis liberè vxores ducere poſſe, & in habitu militari quandam religioſorum imaginem referre, nihilque hominibus, præſertim militibus prædictis gratius euenire poſſe intelligens, quàm vt libera eis ſit de bonis, quæ viuentes poſſident, iam in vltima voluntate (quando amplius velle non poſſunt) quàm alias diſponendi tributa poteſtas. Propterea nobis humiliter ſupplicari feciſtis, vt ex conſueta Sedis Apoſtolicæ benignitate opportunè circa præmiſſa prouidere dignaremur. Nos igitur commodis militum militiarum prædictarum, quibus idem Philippus Rex præeſt, conſulere, ac Philippi Regis voluntati hac in parte ſatisfacere volentes conſtitutioniſque prædictæ ſeriem, ac ſi de verbo ad verbum insereretur præſentibus pro expreſſa habentes, illam necnon illius omnes effectus quoad hoc, vt S. Iacobi de Spatha, de Alcantara, & Calatraua prioribus, præceptoribus, & aliis ipſarum militiarum obtinentibus beneficia, & quouis nomine nuncupatis militibus quæcunque licentiæ & facultates teſtandi, & aliàs quomodolibet diſponendi de rebus, fructibus, & rebus immobilibus, mobilibus & ſe mouentibus, vt præfertur ſuffragentur, eædémque licentiæ & facultates in poſterum valeant, ac perpetuam roboris firmitatem obtineant, ſuóſque effectus plenè ſortiantur penitus & omnino Apoſtolica autoritate tenore præſentium tollimus & abolemus. Nec non teſtamenta, & alias diſpoſitiones in vim licentiarum, facultatum, & conſuetudinum prædictarum iam condita, diſpoſita & ordinata, quæ prædicta edita conſtitutione, iuxta teſtatoris vel diſponentis voluntatẽ effectum minimè ſortiri potuerunt, & quorum cauſa adhuc integra eſt, vt medio hoc tempore nihil noui acciderit aduerſùs eiuſdem conſtitutionis diſpoſitionem, omniáque & ſingula, quæ in ea continentur, in eum, in quem antequã dicti prædeceſſoris conſtitutio prædicta edita fuiſſet, quomodolibet erant ſtatum reſtituimus, reponimus, & plenariè reintegramus. ſuóſque plenarios & integros effectus, impedimentis omnibus ſublatis, quæ ex dicta conſtitutione prouenerunt, ſortiri debere volumus, ſtatuimus, & ordinamus, omnéſque & ſingulos eorundem trium militiarum militibus præſentibus & futuris teſtandi, & aliàs diſponendi de bonis prædictis conceſſas facultates & conſuetudines pro potiori cautela approbamus, & firmamus, illiſque perpetuæ & inuiolabilis firmitatis robur adiicimus, ſicque in præmiſſis omnibus & ſingulis, per quoſcunque iudices ordinarios earundem militiarum, & delegatos, & quoſcunque alios etiam cauſarum Palatij Apoſtolici Auditores, & S. R. E. Cardinales (ſublata eis & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi & interpretandi facultate, & autoritate) vbique iudicari & diffiniri debere, irritúmque & inane ſi ſecùs ſuper his à quoquam quauis autoritate, ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari, decernimus. Non obſtantibus præmiſſis, aliiſque conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis tam per dictum quàm per quoſcunque alios Romanos Ponti. prædeceſſores noſtros, ac nos, ſub quibuſcunq; tenoribus ac formis, ac cum quibuſuis etiã derogatoriarũ derogatoriis, aliiſque efficacioribus & inſolitis clauſulis, irritantibúſque & aliis decretis, etiam motu proprio, & certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine conceſſis, etiam iteratis vicibus approbatis. Quibus omnibus etiamſi de eis, eorúmque totis tenoribus ſpecialibus ſpecifica & indiuidua mentio, aut quæuis alia expreſſio exhibenda eſſet, illorum tenores præſentibus pro expreſſis & inſertis habentes, illis aliàs in ſuo robore permanſuris hac vice dumtaxat ſpecialiter & expreſſè derogamus, contrariis quibuſcunque, &c. Datum Romæ

apud diuum Petrum die ſexta Octobris. M.D.LXXVI. Pontificatus noſtri anno quarto.

Ca. Glorierius.

Ex qua conceſſione colligitur, quòd omnia priuilegia, quæ circa modum teſtandi habebant fratres prædictarum militiarum, ſunt in ſuum priſtinum ſtatum reſtituta, ac ſi conſtitutio præfati Pij V. edita non fuiſſet. Videamus igitur, vt nihil remaneat intactum, quid ipſis à Sede Apoſtolica ſit conceſſum. Circa quod recurrat lector ad ſtabilimenta prædictorùm militum & fratrum. Pro ordine autem diui Iacobi de Spatha referam in præſentiarum conſtitutionem Clementis VII.

Clemens VII. Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Ex Apoſtolicæ benignitatis officio cunctorum fidelium, præſertim ſub religionis habitu, Domino militantium circa diſpoſitionem bonorum, quæ viuentes poſſident honeſtis deſideriis, quantũ cum Domino poſſumus, libenter annuamus. Sanè chariſſimus in Chriſto filius Carolus Romanorum Imperator ſemper Auguſtus, qui etiam Caſtellæ & Legionis ac Aragoniæ Rex, & militiæ ſancti Iacobi de Spatha ſub regula ſancti Auguſtini canonicorum regularium perpetuus adminiſtrator in ſpiritualibus & temporalibus per Sedem Apoſtolicam deputatus exiſtit, ſuo ac dictorum filiorum de Vcles Conchenſis diœceſis, & S. Marci Legionis Prioratuum, Priorum, necnon fratrum eiuſdem militiæ nomine nobis nuper expoſuit, quòd licèt iuxta ſtatuta & ſtabilimenta dictæ militiæ, ac illi conceſſa priuilegia & indulta Apoſtolica præceptores & fratres milites eiuſdem militiæ de bonis ſibi à Deo collatis, ac propria cuiuſlibet ipſorum induſtria tam præceptoriis quàm ex parochialibus Eccleſiis, capellanis & aliis beneficiis ipſius militiæ acquiſitis certis modo & forma in illis expreſſis de licentia magiſtri eiuſdem militiæ, ſiue ſuorum ſuperiorum teſtari & de illis diſponere poſſint tantùm, cùm fratres clerici non conuentuales, ſeu pro conuentualibus non deſeruientes dictæ militiæ forſan in ipſis ſtatutis, & ſtabilimentis, ac priuilegiis & indultis expreſsè non nominentur, ipſi fratres clerici non conuentuales, ſeu pro conuentualibus non deſeruientes dubitantes, ſe eiſdem ſtatutis, & ſtabilimentis, ac priuilegiis & indultis gaudere poſſe in capitulo generali præfatæ militiæ in oppido Valliſoleti Palentinæ diœceſis nouiſſimè celebrato eidem Carolo Imperatori, *& adminiſtratori, tunc in* Imperatorem *electo humiliter ſupplicarunt, vt liceret à Sede Apoſtolica licentiam & facultatem de bonis ſibi à Deo collatis, & ſua induſtria acquiſitis teſtandi Imperatori & præfatus Carolus Imperator adminiſtrator habita deſuper cum prioribus dictæ militiæ, & aliis eiuſdem conſiliariis matura deliberatione eiſdem fratribus clericis non conuentualibus, ſeu pro conuentualibus non deſeruientibus ſub conditionibus, ac modo & forma infrà ſcriptis à dicta Sede Apoſtolica facultatem teſtandi huiuſmodi, petendi, & obtinendi facultatem conceſſit. Quare dictus Carolus Imperator ſuo, ac priorum, ac fratrum militiæ huiuſmodi nominibus prædictorum nobis humiliter ſupplicauit, vt eiſdem fratribus clericis non conuentualibus, ſeu pro conuentualibus non deſeruientibus de bonis ſuis, vt præfertur, teſtandi licentiam concedere, ac alias in præmiſſis opportunè prouidere & de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur priores & fratres clericos non conuentuales, ſeu pro conuentualibus non deſeruientibus præfatos, ac eorum ſingulos, quibuſuis excommunicationis, &c. huiuſmodi ſupplicationibus inclinati de Vcles & S. Marci Prioratuum prædictorum prioribus, nunc & pro tempore exiſtentibus, & cuilibet eorum, vt de conſilio alicuius ex ancianis monaſterij, in quo dicti fratres clerici non conuentuales, ſeu pro conuentualibus non deſeruientes profeſſionem emiſerint eiſdem fratribus clericis non conuentualibus, ſeu pro conuentualibus non deſeruientibus licentiã & facultatem, de quibuſcunque bonis per eos, tam ratione Prioratuum, quàm aliorum beneficiorum quoruncumque paritérque ſæcularium, aut aliorum, quàm dictæ militiæ ordinum, quæ aliàs vndecunque ſua induſtria licitè acquiſitis teſtandi, & de illis diſponendi, ſic tamen, quòd quilibet ex eiſdem fratribus non conuentualibus, ſeu pro conuentualibus non deſeruientibus vniuerſorum bonorum, iuriũ, actionum, & pertinentiarum ſuorum ſingulis annis alteri de Vcles, & ſancti Marci prioribus, pro tempore exiſtentibus inuentarium dare teneantur, necnon quòd licentia huiuſmodi teſtãdi, per eoſdem priores concedenda per triennium, & non vltrà duret, quo elapſo ipſi fratres clerici non conuentuales, ſeu pro conuentualibus non deſeruientes licentiam huiuſmodi de nouo repetere ſingulis trienniis teneantur. Et ſi ex negligentia, ſeu malitia fratres ipſi clerici non conuentuales, ſeu pro conuentualibus non deſeruientes inuentarium bonorum ſuorum, vt præfertur, dictis prioribus dare neglexerint, aut recuſauerint, licentia huiuſmodi per eos obtenta, ac inde ſequuta nullius ſint roboris, vel momenti, neque in aliquo ſuffragentur, quódque dictis fratribus clericis non conuentualibus, ſeu pro conuentualibus non deſeruientibus obtenta licentia huiuſmodi in omnibus, & per omnia ſuccedere debeat prout hactenus ſuccedere conſueuit, & quòd ipſi fratres clerici non conuentuales, ſeu pro conuentualibus non deſeruiente (licentia huiuſmodi per eos obtenta) in ſuis teſtamentis, codicillis, ſeu vltimis voluntatibus, à quibuſuis diſpoſitionibus per eos de bonis ſuis pro tempore factis & conditis, ac faciendis & condendis, quintam partem omnium & ſingulorum bonorum, iurium, & actionum ſuarũ deductis debitis & oneribus conuentus monaſterij, in quo profeſſionem fecerint, reliquas verò partes bonorum huiuſmodi, quibuſuis perſonis ſibi gratis, & acceptis, non tamen filiis, ſeu nepotibus ex damnato coitu procreatis, neque adulteris ſiue inhoneſtis, aut quarum conuerſatio à iure ſit eis prohibita mulieribus relinquere poſſint, & valeant concedendi, & elargiendi plenam, & liberam autoritatem Apoſtolico tenore præſentium, cùm ad hoc præfati Caroli Imperatoris, & adminiſtratoris expreſſus accedat aſſenſus, autoritatem & facultatem concedimus. Decernentes priores præfatos fratribus, pro cõuentualibus tam in de Vcles, & ſancti Marci huiuſmodi, quàm ſancti Iacobi de Spatha Hiſpalenſis, & beatæ Mariæ de Tudia, ac de Villar de Donas, & ſancti Moirij de Vega, ac aliorum conuentuum dictæ militiæ, ſiue præſentibus & reſidentibus, ſiue abſentibus licentiam huiuſmodi concedere nullo modo poſſe. Et ſic per quoſcunque iudices, &c. Non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ac dictæ militiæ iuramento confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, ſtabilimentis, vſibus, & naturis, cæteriſq; contrariis quibuſcunque, &c. Datum Romæ apud ſanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ M.D.XXXI. 18. Kalend. Ianuarias, Pontificatus noſtri anno nono.*

Ioan. Fauoreianus.

Hen. de Buſeyo.

Quo priuilegio gaudent milites, & fratres ordinis de Auis in regnis Luſitaniæ, ex conceſſione Gregorij XIII. cuius tenor ſequitur.

GREGORIVS XIII.

AD perpetuam rei memoriam. Ex Apoſtolicæ Sedis, in qua meritis licèt inſufficientibus diuina diſponente clementia conſtituti ſumus, benignitate procedit, vt ſuper eis, quæ perſonis ſub regulari habitu contra Chriſti nominis æmulos pro orthodoxæ fidei ampliatione, & conſerua-

ſeruatione cõmunè militantibus, per eiuſdem Sedis clementiam circunſpectam, pro tempore conceſſa reperiuntur, an ad alias eiuſdem profeſſionis extendantur perſonas ambiguitatis ſcrupulos, pro tempore exercentes declarationis noſtræ miniſterio dilucidemus, ac in his officij noſtri partes fauorabiliter impartiamur. Sanè chariſſimus in Chriſto filius noſter Sebaſtianus Portugalliæ & Algarbiorum Rex illuſtris, qui militiarum ſancti Iacobi de Spatha, ſancti Auguſtini, & de Auis Ciſtercienſis ordinum regni Portugalliæ magnus magiſter, ſeu perpetuus adminiſtrator per Sedem Apoſtolicam deputatus exiſtit, tam ſuo, quàm dilectorum filiorum magiſtrorum, Conuentus, Priorum, Commendatorum, Præceptorum, fratrum militum, & aliorum religioſorum, ac perſonarum militiarum prædictarum nominibus nobis nuper exponi fecit, quòd licèt ex diuerſis Romanorum Pontificum, & præſertim fœlicis recordationis Nicolai V. & Iulij II. & Pauli III. prædeceſſorum noſtrorum priuilegiis, & conceſſionibus prædictæ militiæ in eodem regno aduersùs Mauros, alióſque fidei Catholicæ hoſtes antiquitùs, per ſedem prædictam inſtitutæ ſalubriter, illarum quæ tunc, & pro tempore exiſtentes magiſtri, ſeu adminiſtratores, Conuentus, Priores, Commendatores, Præceptores, fratres, & milites eorúmque ſinguli, necnon perſonæ & loca, domus ac Eccleſiæ militiarum earundem perpetuis futuris temporibus omnibus, & ſingulis priuilegiis, prærogatiuis, conceſſionibus, indultis, libertatibus, conſeruatoriis, indulgentiis, exemptionibus, honoribus, literis Apoſtolicis, & aliis gratiis, miniſtris, ſeu adminiſtratoribus, conuentibus, Prioribus, Commendatariis, præceptoribus, fratribus, & militibus eiuſdem ſancti Iacobi, & de Calatraua, ac de Alcantara militiarum in Caſtellæ, & Legionis regnis inſtitutarum in genere quouis modo ab ipſis Romanis Pontificibus & Sede prædicta conceſſis, & in poſterũ concedendis, ac quibus illi utebantur, potiebantur, & gaudebant, ac uti, potiri & gaudere poſſent quomodolibet in futurum uti, potiri & gaudere, ac ſi eis in genere conceſſa fuiſſent, & loco iudicũ in literis Apoſtolicis regnorum Caſtellæ, & Legionis militiis huiuſmodi, pro tempore conceſſis deputatorum alios iudices, in dignitate tamen Eccleſiaſtica ſimiliter conſtitutos in dicto regno Portugalliæ, qui eandem poteſtatem haberent, quam iudices in eiſdem literis deputati habebant, ſeu habere poſſent, quomodolibet in futurum deputare liberè, & licitè poſſint, & valeant, nihilominus ac nimium forſan ſcrupuloſis locorum ordinariis eiuſdem regni Portugalliæ certis prætenſionibus dubitari contingit, an literæ per piæ memoriæ Pium Papam V. etiam prædeceſſorem noſtrum ſub Dat. videlicet quinto Idus Ianuarij Pontificatus ſui, anno primo, procurante Chriſtianiſſimo filio Philippo Rege Catholico, qui militiarum in Caſtellæ, & Legionis regnis inſtitutarum huiuſmodi perpetuus adminiſtrator per eandem Sedem deputatus exiſtit, conceſſæ priuilegiorum, indultorum conſeruatoriarum, & aliarum gratiarum, ipſis militiis regnorũ Caſtellæ, & Legionis conceſſorum prædictorũ præſeruatione & innouatione à militiis regni Portugalliæ & Sebaſtiano Regi, ac pro tempore exiſtentibus magnis magiſtris. Cõuentibus, Prioribus, Cõmendatoribus, præceptoribus, fratribus, militibus, perſonis, Eccleſiis, domibus, locis, bonis, poſſeſſionibus, iuribus, & iuriſdictionibus militiarũ regni Portugalliæ huiuſmodi ſuffragari, & illis gaudere poſſint, vel debeant, & exinde effectus literarum Pij prædeceſſoris huiuſmodi, quoad regni Portugalliæ militias, illarúmque ſingulas perſonas prædictas frequenter impeditur, & retardatur, militiæque regni Portugalliæ, & illarum perſonæ huiuſmodi ſæpenumero grauamina, iniurias & incommoda ſuſtinent in earum detrimentum, ac priuilegiorum, indultorum & facultatum ſibi conceſſarum ceſſationem. Cùm autem ſicuti eadem petitio ſubiungebat Magiſtri, Conuentus, Priores, Commendatarij, præceptores, fratres milites, & aliæ perſonæ eiuſdem ſancti Iacobi de Spatha ſiue in Legionis, Caſtellæ, & Aragonum, ſiue in Portugalliæ & Algarbiorum regnis conſtituti, ſiue eiuſdem profeſſionis exiſtant, & ſub eiſdem regularibus inſtitutis militent, neque alia inter eos differentia, quàm quòd in diuerſis regnis conſiſtunt, fore dignoſcamur, ac præmiſſis in fauorem ipſius militiæ de Spatha & de Auis in genere conceſſa appareant & nequaquam conueniens videatur, ut militiæ prædictæ, etiamſi in diuerſis regnis inſtitutæ diuerſo iure fulciri, aut iuuari debeant, præſertim, quòd illæ ſemper in omnibus, & per omnia per alios Romanos Pontifices prædictos æquiparatæ fuerint, ac propterea, idem Sebaſtianus Rex nominibus prædictis nobis humiliter ſupplicari fecerit, quatenus ambiguitatis prædictæ ſcrupulis antequam altiùs irrepant, ac iurgiorum & litigiorũ materiã parturiant, declarationis noſtræ miniſterio ſummouere, & aliàs in præmiſſis, opportunè prouidere de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur, qui præter cõmune debitum, quo ex Apoſtolatus officio cæteris fidelibus debitores exiſtimus, militias regni Portugalliæ, illarúmque perſonas huiuſmodi eo ſpecialiùs paterna dilectione complectimur, quo pro tuitione prædictæ fidei, eiúſque propagatione, atque præſidio contra immaniſſimos Chriſti nominis hoſtes, Mauros ſcilicet, & alias barbaras nationes, cum proprij effuſione cruoris, & vitæ periculo continuè decertare facti euidentia cognoſcimus, eundem Sebaſtianum Regem, à quibuſuis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, aliiſque Eccleſiaſticis ſẽtentiis, cenſuris, à iure vel ab homine, quauis occaſione, vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodatus exiſtit, ad effectum præſentium dumtaxat conſequendum harum ſerie abſoluendum, & abſolutum fore cenſentes huiuſmodi ſupplicationibus inclinati eorundem Nicolai, Iulij & Pauli prædeceſſorum prædictorum veſtigiis inhærentes, omnémque dubitationem in præmiſſis remouere volẽtes, nec non omnium, & ſingulorum priuilegiorum, conceſſionum, indultorum, conſeruatoriarum, & aliarum gratiarum, per quoſcunque Romanos Pontifices prædeceſſores noſtros, & Sedem prædictã eiſdem militiis, tam in Legionis, & Caſtellæ, quàm Portugalliæ regnis prædictis inſtitutis, illorumq́; magnis magiſtris, ſeu adminiſtratoribus, Cõuentibus, Prioribus, Cõmẽdatoribus, præceptoribus fratribus militibus perſonis prædictis, ac deſuper confectarũ & dictarũ Pij prædeceſſoris literarum tenores præſẽtibus, pro expreſſis habentes, huiuſmodi ſupplicationibus inclinati omnia & ſingula priuilegia, prærogatiuas, immunitates, exemptiones, libertates, facultates, indulgentias, conſeruatorias, indulta, & alias gratias militiis Caſtellæ & Legionis regnorum huiuſmodi, ac prædicto Philippo Regi, & pro tempore exiſtentibus adminiſtratoribus, Conuentibus, Prioribus, Cõmendatoribus, præceptoribus, fratribus militibus, & aliis perſonis, Eccleſiis, domibus, locis, bonis, poſſeſſionibus, iuribus, iuriſdictionibus militiarum Caſtellæ, & Legionis regnis inſtitutarum huiuſmodi per quoſcunque Romanos Pontifices prædeceſſores noſtros, ac nos, & Sedẽ eandẽ hactenus quomodolibet, tam in genere, quàm in ſpecie conceſſa, & in poſterum concedenda eiſdẽ modo, & forma, quibus conceſſa ſunt, & in poſterum concedentur ad militias regni Portugalliæ, ac Sebaſtianum Regem & pro tempore exiſtentes magnos magiſtros, ſeu adminiſtratores, Conuentus, Priores, Commendatores, præceptores, fratres milites, perſonas Eccleſiaſticas, domos, loca, bona, poſſeſſiones, iura, iuriſdictiones militiarum in regno Portugalliæ inſtitutarum huiuſmodi extendi, & illa eis in omnibus & per omnia, ac pariformiter, & æquè principaliter abſque ulla prorſus differentia, ac ſi militiis regni Portugalliæ, & Sebaſtiano Regi, ac pro tempore exiſtentibus magnis magiſtris, ſeu adminiſtratoribus, Conuentibus, Prioribus, Commendatoribus, præceptoribus, fratribus militibus, perſonis, & Eccleſiis, domibus, locis, bonis, poſſeſſionibus, iuribus, iuriſdictionibus, militiarum regni Portugalliæ huiuſmodi ſpecificè, & expreſsè conceſſa fuiſſent, & concederentur, perpetuò ſuffragari, ac illis uti, potiri, nec non loco iudicum in priuilegiis & aliis literis Apoſtolicis regnorum Caſtellæ, & Legionis militiis huiuſmodi, pro tempore conceſſis deputatorum dilectos filios capellanum maiorem prædicti Regis, & ſucceſſorum Regum Portugalliæ Archidiaconos de Oliuença

Bracha

Digitized by Google

Bracharen. & Eborens Eccleſiarum nunc, & pro tempore exiſtentes in dicto regno Portugalliæ, qui eadem poteſtatem habeant, quam iudices in eiſdem literis & priuilegiis deputati habent, ſeu habere potuerunt quomodolibet in futurum deputatos eſſe, ne deſuper, per prædictos ordinarios, ſeu alios cuiuſcunq; ſtatus, gradus, conditionis, ordinis, præeminētia & qualitatis exiſtens, & cardinalatus honore fulgens, moleſtari, perturbari, vel inquietari poſſe ipſaſque militias regni Portugalliæ, illarúmque ſingulares perſonas in eodem ſtatu, quo militia regnorum Caſtellæ & Legionis, illarúmque perſonæ huiuſmodi, quomodolibet exiſtunt, & pro tempore reperiuntur, & perpetuò conſeruari debere, & ita intentionis prædeceſſorum prædictorum fuiſſe, & etiam noſtræ eſſe, & perpetuò fore Apoſtolica autoritate tenore præſentiū decernimus & declaramus, & nihilominus, pro potiori cautela eadem omnia & ſingula priuilegia & prærogatiuas, exemptiones, facultates, indulgētias, conſeruatorias, indulta, & alias gratias eiſdem modo & forma, quibus militiæ Caſtellæ, ac Legionis regnorum earúmque ſuperioribus, & perſonis huiuſmodi, vt præfertur conceſſa ſunt, & in poſterū conceduntur, & militias regni Portugalliæ, illarúmque ſuperiores, & perſonas huiuſmodi ſimiliter perpetuò extendimus, illorúmque eis autoritate, & tenore prædictis, modo tamen & forma in literis Pij prædeceſſoris huiuſmodi contentis concedimus, & indulgemus, decernentes præſentes literas, nullo vnquam tempore de ſurreptionis, vel obreptionis vitio, aut intentionis noſtræ, vel quopiam alio defectu notari, vel impugnari poſſe, nec illas ſub quibuſuis ſimilium, vel diſſimilium gratiarum reuocationibus, ſuſpenſionibus, modificationibus, limitationibus, derogationibus, aut aliis contrariis diſpoſitionibus comprehendi. Sicque per quoſcumque iudices, & Commiſſarios, quauis autoritate fungentes, & ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, ac cauſarum palatij Apoſtolici Auditores ſublata eis, & eorum cuilibet, quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & autoritate iudicari & diffiniri deberè, ac ex nunc irritum & inane, ſi ſecus ſuper his à quoquam quauis autoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Quocirca venerabili fratri Epiſcopo Amerinen. & dilectis filiis Capellano maiori prædicti Sebaſtiani Regis moderno, & pro tempore exiſtenti, ac Archidiacono Elboren. per Apoſtolica ſcripta mandamus. quatenus ipſi, vel duo, aut vnus eorum per ſe, vel alium, ſeu alios præſentes literas, & in eis contenta, quæcumque vbi, & quando opus fuerit, ac quoties pro parte prædicti Regis moderni, & pro tempore exiſtentis magni magiſtri, ſeu adminiſtratoris Conuentuum, Priorum, Commendatorum præceptorum, fratrum, militum, perſonarum, Eccleſiarum, domorū locorum, bonorum, poſſeſſionum, iurium, iuriſdictionum, militiæ regni Portugalliæ huiuſmodi, ſeu alicuius eorū deſuper requiſiti fuerint ſolemniter publicationem eiſque in præmiſſis efficacis defenſionis præſidio aſſiſtentes faciant autoritate noſtra literas huiuſmodi, & in eis contenta, quæcumque firmiter obſeruari, ac ſingulos, quos eædem literæ concernunt illis pacificè gaudere non permittant eos deſuper, per quoſcumque quomodolibet indebitè moleſtari, contradictores per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo Non obſtantibus conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis, ac militiarum prædictarum iuramento confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus, ſtabilimentis, vſibus, & naturis, nec non quibuſuis declarationibus, inhibitionibus, & decretis, priuilegiis quoque, indultis, & literis Apoſtolicis ſub quibuſcumque tenoribus & formis, ac cum quibuſuis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliiſque efficacioribus & inſolitis clauſulis, necnon irritantibus, & aliis decretis in genere, vel in ſpecie, & motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, etiam conſiſtorialiter, ac alias quomodolibet conceſſis approbatis, & innouatis. Quibus omnibus etiamſi de illis, earúmque totis tenoribus ſpecialis ſpecifica, & expreſſa, indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes mentio, ſeu quæuis alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma, ad hoc ſeruanda eſſet tenores huiuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum, nihil penitus omiſſo, & forma in illis tradita obſeruata inſerti forent præſentibus pro ſufficienter expreſſis, ac inſertis habentes illis aliàs in ſuo robore permanſuris, hac vice dumtaxat ſpecialiter expreſſè derogamus cæteriſque contrariis quibuſcumque. Volumus autem, quòd priuilegiorum, indultorum, & aliorū gratiarum præfatarum, ac etiam præſentiū literarū tranſumptis manu alicuius notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo alicuius perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica cōſtitutæ munitis plena, & integra, ac eadē fides prorſus adhibeatur in iudicio, & extra, quæ ipſis originalibus adhiberetur, ſi originaliter forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Dat. Romæ apud ſanctum Petrum ſub annulo Piſcatoris die octaua Iunij M.D.L.XX. Pontificatus noſtri anno IIII.

Hæc conceſsio eſt ſub ſigillo authentico in conuentu de Auis Circa prædicta videantur ſtabilimenta Prædictarum militiarum.

ARTICVLVS VIII.

Vtrùm obligati Regulares poſsint teſtari.

RESpondeo dicendo, quòd oblatis Eccleſiis ſæcularibus, & oblati tantùm Eccleſiis regularibus, ſiue vocentur conuerſi, ſiue non poſſunt teſtari, niſi ſe & ſua, præſentia, & futura, Eccleſiis præfatis obtulerint, non quidem quia religioſi ſunt, ſed quia pia donatione ſe illa poteſtate priuauerunt. Dixi *non quidem*, quia religioſi ſunt: nam ſi ſunt religioſi, non eſt dubium quòd ex iſto capite etiam teſtari prohibentur, cuiuſmodi ſunt in ordine ſancti Benedicti; conceſſum eſt enim congregationi ſancti Benedicti Valliſoletani, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo quinto à Gregorio XIII. vt hi, qui in præfata religione ſub habitu donatorum tria emittunt vota, paupertatis, ſcilicet, caſtitatis, & obedientiæ, ſint verè religioſi, & votum ſolemne religionis emittere cenſeantur, prout habetur in libro priuilegiorum a dictæ congregationis impreſſo Valliſoleti, anno Domini M. D X C V. & quoad hos ceſſat illa quæſtio agitata per Philippum Francum b, an ſcilicet oblatus etiamſi non ſit verè conuerſus, poſſit teſtari, de qua aliqua tradit Nauarrus c.

a Pri 95. pa. 194.

b Francus in Rubr. de teſta. nu. 3.

c Nau. in ca. non dicatis n. 45. in fin.

ARTICVLVS IX.

Vtrùm ſi pater monaſterium ingrediatur, & profeſſus ſit, nunquid aliquem ex filiis ſuis meliorare poſsit in tertia, & quinta bonorum parte, vel de illis maioratum facere.

RESpondeo dicendo, quòd Gregorius Lopez d hanc excitat quæſtionem, & reſpondet, quòd poſsit, modò monaſterium inſtituat in parte monaſterio ex illis bonis obuentura, ſubdens, quòd pars illa monaſterio competens erit quarta bonorum, ideóque filium etiam in tertia tantùm parte meliorare non poterit, ne monaſterio in ſua parte quarta pater officiat, & ad hoc etiam confert Baldi e aſſertio dicentis, quòd ſi Papa conceſsit monacho, quòd de bonis paternis teſtari poſsit, quòd verba iſta Papæ ſecundùm ius Canonicum debent intelligi, ex quo iure pars ſua monaſterio reſeruatur. Hæc tamen doctiſsimi & clariſsimi viri aſſertio vera non eſt, imò ex eius aſſertione, quam ſtatim affirmat, atque exhibet, conuincitur, dum tenet monaſterio quintam partem competere filiis legitimis exiſtentibus, & ita ab eo recedit Molina f,

d Grego. in l. 17. v. vno de ellos. ti. 5. pa. 6.

e Bald. in l. ſi quādo. co. vlt. ver. exiſt. lege de moſ. teſtā.

f Moli. de primog. li. 1. c. 5. n. 17.

Quod

Quod limita & intellige quando inter filios pater diſponit, ſecùs ſi inter extraneos, niſi de licentia Papæ teſtetur, vt ex Philippo Franco [a] videri licet latè hanc quæſtionem pro vtraque parte examinante. Qui tandem concludit iſtam eſſe communem opinionem: plures etiam idem tenentes citat Couarruuias [b], aſſerens hanc opinionem vſum Chriſtiani orbis recepiſſe.

Licentia autem teſtandi à Papa Monacho conceſſa non finitur, in prima vice, iuxta ea quæ reſoluta ſunt ſuprà [c].

a Franc. in ru. de teſt. nu. 72. in 6.

b Coua. in c. 1. teſt. nu. 10. cũ ſeq. in ea. cum in oſſ. n. 7 eod. ti.

c ſupr. hac qu. ar 4.

ARTICVLVS X.

Vtrùm valeat teſtamentum, in quo inſtituitur frater Minor regularis Obſeruantiæ.

RE ſpondeo dicendo, eſſe irritum & rumpi teſtamentum, quando hæres in eo non inſtituitur: vel ſi inſtituitur, eſt tamẽ ipſe hæres incapax; ex quo concludit Bartolus [d], quòd cùm fratres Minores, ſecundum eorum regulam à iure approbatam & declaratam ſucceſſionum nõ ſint capaces, ſi ipſi fratres Minores ſint inſtituti hæredes, & nullum habeant ſubſtitutum, vel cohæredem, teſtamentum nullum eſt, & hæreditas pertinet ad veniẽtes ab inteſtato: ſi autem habet ſubſtitutum vel cohæredem, valet, & ſimiliter, ſi cohæredẽ, & ei accreſcit portio fratrum, vbi non eſt ſubſtitutus. Vtrum autẽ in foro conſciẽtiæ talis ſubſtitus, vel cohæres, aut veniens ab inteſtato poſſit in conſcientia hæreditatem tenere; vide per eum ibi, quia videtur habere hanc maximam, & regulam, quòd ſi talis poteſt eſſe certus, quòd teſtator voluit diſpoſitionem valere iure directo, id eſt teſtamenti tantùm, licitè eam tenet in conſcientia; ſi verò ſit certus, quòd voluit valere, etiam iure codicillorum & omni modo, quo poteſt, licitè eam non tenet, ſi verò remanet dubius, neque applicat animũ ſuum ad aliquod prædictorũ, ſed manet in eo quod ius præſumit, licitè eam tenet: tamen quia vix reperiri poteſt, qui non velit manere omni modo quo meliùs poteſt, tutius eſt non tenere, & Bartolum ſequitur Syluester [e].

d Bar. in trac. Minoric.

e Syl. v. teſta. 1. nu. 6.

ARTICVLVS XI.

An per Profeſſionem teſtamentum ante ingreſſum Religionis factum rumpatur.

RE ſpondeo dicendo, quòd magis communis eſt, quòd ſi tempore teſtamenti Monachus de profeſſione cogitauit, non rũpatur; ſecùs verò ſi de profeſſione non cogitauit, iuxta quandam Bartoli [f] diſtinctionem, quam Doctores magis communiter ſequuntur, vt videri licet per Couarruuiam [g], & per Franciſcum Francum, & per Tiraquellum, & Molinam. Quod intelligunt vt rumpatur reſpectu partiũ, quæ ad monaſterium erant peruentura, & quod in dubio ex temporis interuallo colligi poſſet an profeſſionem præmeditauerit.

Et aduertendum quòd ſiquis teſtetur ante Religionis ingreſſum contemplatione tamen ipſius Religionis cogitando de ingreſſu poterit teſtari, etiam non ſeruata ſolemnitate iuris communis. Ita Bartolus [h], ſi enim hoc permittitur militibus armatæ militiæ, multo magis permittendum eſt huic, qui de proximo accingendus eſt cœleſti militiæ, & ait Iulius Clarus [i] licèt hæc opinio patiatur aliquam difficultatem, in practica tamen tenenda eſt propter Bartolum, & aliorum eam ſequentium autoritatem.

f Bar. in auth. ſi qua mulier. C. de ſacroſan. Eccleſ.

g Coua. in c. 2 de teſt. num. 5. Franc. in ru. de teſt in 6. n. 67. & 69. Tiraq. in l. ſi vnquã. C. de reuoc. donat. v. ſuſce. liberos num. 45. Moli. de primog. li. 2. c 9. n. 51. cũ ſeq.

h Bar. in auth. ſi qua mulier. nu. 7. v. ex hoc diro. C. de ſacr. Eccl. Decius con. 91. n. 3.

i Clarus de teſtam. qu. 28

ARTICVLVS XII.

Vtrùm in teſtamentis poſſint teſtes deponere de verbis teſtantis.

RE ſpondeo dicẽdo, quòd non ſufficit teſtem deponere de verbis teſtantis, & dicere, quòd audiuit illa verba, niſi ſimul dicat, quòd vidit teſtatorem, & audiuit illa verba dicentem, iuxta ea, quę in legibus [k] imperialibus traduntur, vbi dicunt quòd coram teſtatore debent teſtes ſigillare, vel ſignare teſtamentum, aliàs non valeret. Bene tamen verum eſt, quòd quædam gloſſa [l] tenet contrarium, quæ teſte Cæpola [m] communiter reprobatur. Nec ſufficit dicere, quòd certè & clarè cognoſcebat vocem teſtatoris: nam aut teſtator facit teſtamentum in infirmitate, & cùm infirmitate de facili poſſit mutari mens teſtatoris, eſſet incertum dictum teſtis, vel ſaltem poſſet eſſe incertum, quod iura in teſtamentis abhorrent: aut teſtator facit teſtamentum in ſalute & etiam poſſet eſſe incertum, quantumcunque voce teſtatoris cognoſceret clarè & appertè, cùm alius poſſet ibi ſupponi, qui fingat vocem teſtatoris & ſic poſſit falli teſtis: ideo requiritur, quòd etiam deponat de viſo. Quod nota: vidi enim ego in illuſtriſſimo Conuentu S. Ioannis Baptiſtæ oppidi de Eſtremoz patriæ meæ ædificato ſumptibus & donatione domini Ludouici Infantis regnorum Portugalliæ filij illius celebratiſſimi Emanuelis Regis, in quo illuſtriſſimæ & obſeruantiſſimæ moniales nolebat, vt virgo teſtari volens velum deponeret, dicentes Notario & teſtibus ſatis eſſe eius vocem audiri, etiãſi eius facies velo eſſet abſcondita. Quod præſente me fuit decertatum, & tandem contra Notarium obtinuerunt moniales non permittẽtes præfati veli depoſitionem. Quod ſecundùm iura minimè fieri debuerat, cùm ſecundùm ea nonſolùm Notarius & teſtes de auditu, ſed etiam de viſu perſonæ teſtantis debeant teſtimonium exhibere, & aduerte, quod monachi, & Mendicantes fratres poſſunt eſſe teſtes in teſtamento, & ita praxis admiſit vt teſtatur Natta [n], & Iulius Clarus.

k l. ſi non ſpecialis. & in l. ſi vnum. C. de teſtam.

l Gloſ. in l. 2. §. idem Labeo. ff. de aqua pluu. arc.

m Cepol. conſ. 103.

n Natta in repetit. §. ex imperfect. poſt. num. 181. Cla. li 3. recep. ſent. §. teſta. q. 55. n. 7.

QVÆSTIO LXX.

De teſtamẽtis quoad eorum executionem, in ſex articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſex.

1 *AN Religioſus poſſit eſſe executor teſtamenti.*

2 *Vtrùm fratres Minores poſſint eſſe executores teſtamentorum.*

3 *Vtrùm religioſi conſilium ſit ſequendum, quando teſtator mandat quod ſuo conſilio & voluntate, quod fieri præcipit, exequatur.*

4 *Vtrùm religioſus executor poſſit erogare ſuo monaſterio diſtribuenda pauperibus.*

5 *Vtrùm ordinarius poſſit compellere religioſum teſtamẽti executorem, vt ſibi reddat rationem.*

6 *Vtrùm remaneat ſuſpenſus regularis impediens vltimam voluntatem teſtatoris.*

ARTI

ARTICVLVS I.

An religioſus poſſit eſſe executor teſtamenti.

RESpondeo dicendo, quòd religioſus etiamſi ab aliquo executor ſui teſtamenti conſtitutus ſit, non poteſt tale munus ſubire, niſi petita priùs & obtenta à ſuo ſuperiori licentia, ita in iure [a] definitur, quòd ſi non obtenta huiuſmodi licentia aliquid exequatur, totum irritum eſt, & inualidum, iuxta veriorem ſententiam traditam à Couarruuias [b] & Syluestro. Quod confirmatur, quia executor niſi munus vellet acceptare, executor non eſt, prout reſoluit Molina [c]. Cùm autem religioſus velle, ac nolle non habeat niſi dependenter à Prælato ſuo, prout dicitur in iure ſuperiùs allegato, dante cauſam cur non obtenta priùs licentia à ſuperiore executor eſſe nõ poſſit, conſequens eſt, vt acceptatio ipſius non occurrente beneplacito ſuperioris nulla omnino ſit, probatur deinde ex quadam lege [d], quæ nullum eſſe dicit quod iure reſiſtente, aut prohibente fit; eſto lex, quæ illud prohibet, non ſubiungat, vt ſit nullum: ſuperior autem ſupremus monaſterij, vt Prior, Guardianus, aut Rector, quia ſuis ſubditis facultatem dare poſſunt ad id munus exequendum, eſſe poteſt executor non petita licentia à Prouinciali, aut ab alio ſibi ſuperiore quando ſuperior ad id eum non aſtrinxit. Ita Syluester [e]. Ratio eſt, quia ſuperior monaſterij quas facultates & diſtributiones poteſt alijs concedere, eiſdem etiam poteſt ſecum vti, quando aliud in ea religione non eſt ſtatutum; religioſi autem Societatis Ieſu videant, quid eius conſtitutiones circa hoc determinant [f].

a cap. religi. in princ. de teſt. li. 6. & in clemẽ. vn. eodem ti.
b Cou. in cap. tua nobis. de teſta. nu. 2. Syl. v. teſt. 2. q. 2.
c Molina 2. tract. 2. diſp. 548.
d l. non dubiũ. C. de legib.
e Sylu. vbi ſu.
f 6 par. cap. 3. §. 7.

Aduertendum cum Sylueſtro [g], quòd ſuperior re integra poteſt reuocare facultatem quam dedit ſubdito, vt executor eſſet alicuius teſtamenti ad effectum, vt ſubditus progredi vlteriùs in executione nõ poſſit, malè tamen faciet, ſi ſine legitima cauſa eam facultatem reuocet.

g Syl. vbi ſup.

ARTICVLVS II.

Vtrùm fratres Minores poſſint eſſe executores teſtamentorum.

RESpondeo dicendo, quòd fratribus Minoribus eſt omnino interdictum executores eſſe teſtamentorum, tametſi præbere poſſint conſilium circa eorum executionem. Ita definitum eſt in iure [h]. Quare, vt Couarruuias [i], & Doctores communiter affirmant, præcipere poſſunt teſtatores in ſuis teſtamentis executoribus, etiam in rebus exequendis, atque in diſtribuendis his, quæ diſtribuere præcipiũt, conſilium ab huiuſmodi fratribus petant, tametſi illis auditis non teneantur tale conſilium ſequi. Ita Couarruuias [k] cum Bartolo & alijs affirmat poſſe teſtatores iniungere executoribus, vt non alijs diſtribuant aliqua, quàm his quibus huiuſmodi fratres elegerint, quin poſſe in ſuis teſtamentis fratribus cõmittere Minoribus, vt ipſi executores eligant, fratréſque tunc poſſe illos eligere.

h Cle. exiuit. de para. §. verùm etiam. de ver. ſig.
i Couar. in ca. tua nos. nu. 1. de teſtam.
k Cou. vbi ſu.

Sed contrariam opinionem allegando alios tenet Sylu. [l] quam dicit Molina ſibi magis placere, eo quòd prima opinio eſſet in fraudem legis, ſi reſtringeret executores, vt teneantur petere conſilium à fratribus Minoribus in rebus diſtribuendis; eſſet enim in effectu facere fratres ipſos executores, tametſi miniſterio aliorum, neque id cum iure citato, nec cum puritate, ea in parte ſui ſtatus quadrat. At certè opinio Bartoli, & Couarruuiâs eſt tenenda: nam ſi penetretur ratio, in qua fundatur Clementina id prohibens fratribus Minoribus, ceſſat in hoc caſu; ratio enim præfatæ Clementinæ [m] eſt, quia fratres Minores hæc ſine litigio & contrectatione, vel adminiſtratione pecuniæ nequeunt expedire, quæ ratio viget in executoribus, non autem in conſilium dantibus ad exequendum, neque in facultate ad eligendum executores & ad eos nominandos: in his enim nullum legitimum, neque vlla pecuniæ contrectatio reperitur; quando enim à teſtatore centũ ducati relinquuntur æqualiter inter quatuor pauperes diſtribuendi, quos elegerint fratres Minores nullum litigium, nullaque pecuniæ contrectatio & adminiſtratio ipſis fratribus inde oritur: nam ipſe teſtator diſtribuit & per fratres fit pauperũ electio, quod ſimiliter reperitur, quando ipſi fratres tantũ conſulunt executores, aut ipſos nominant; prædicta enim ſunt meri facti, quod patet, quia cadunt in deportatum, qui non eſt capax eorum, quæ ſunt iuris ciuilis, vt patet ex iure [n]. Imò in prædictis ſolùm fidelitas commendatur, & ipſis fratribus propter multa, quæ ſciunt in confeſſionibus, & extra ſecurius prædicta electio & nominatio cõmittitur, melius enim cognoſcunt pauperes verecundos & perſonas fideles ad executionem eorum, quæ fieri percipiuntur, quàm alij alterius claſſis viri, neque prædicta ſunt mala, neque habent ſpeciem mali, vt prohiberi fratribus cenſeantur.

l Syl. v. teſt. 2. q. 2. pronun. 7. Molin. 2. 2 tra. 2. diſpen. 147. col. 152.
m Cle. exiuit.
n l. cũ pater. §. pater ff. de le. 2.

Ex his infertur, quòd ſi diſtributio alicuius pecuniæ relinquatur à teſtatore diſtribuenda arbitrio alicuius fratris in neceſſitates ipſorum fratrum Minorum, talis diſtributio poteſt fieri à prædicto fratre hærede ſponte ſoluente, & idem eſt, ſi pecunia ſit diſtribuenda in ſorores & moniales monaſteriorum, quæ reguntur per ipſos fratres: & ait Baptiſta [o] de Salis, quod Benedictus XII. hoc videtur exprimere; in hoc enim caſu nulla inuenitur pecuniæ contrectatio, neque aliquod litigium poſſe euenire præſumitur. Nec hîc aliqua iuriſdictio, aut actio acquiritur ipſi fratri, cùm hoc arbitrium magis facti, quàm iuris ſit, ſiquidem ſecundùm ipſum arbitrium hæres, vt præſupponitur, minimè à præfato fratre compellitur, quod debuerat aduertere Sylueſter [p].

o Baptiſta de Salis in ſum. v. religio. 1. fo. 100. p. 2. co. 2.
p Syl. vbi ſu.

ARTICVLVS III.

Vtrùm religioſi conſilium ſit ſequendum, quando teſtator mandat, vt ſuo conſilio & voluntate, quod fieri præcipit, exequatur.

RESpondeo dicendo, quòd ſi teſtator mandat vt voluntate religioſi omnia exequantur, idem eſt quaſi executor, & ſine eius voluntate nihil fieri poteſt, ſicut ſine voluntate executoris fieri nequit; ſi tamen mandat, vt omnia fiant cum eius conſilio, tũc neceſſariò eſt petendum, ſed non neceſſariò ſequendum, niſi hæres, vel Commiſſarius conſilium eius ſequi teneatur ex voluntate teſtatoris, ſi verò dixerit ſecundùm conſilium, talis regularis tenetur illud ſequi, ſecundùm Albericum [q], & allegans Ioannem Andream in hanc ſententiam inclinat Sylueſter [r], qui ait quòd non eſt neceſſariò ſequendum conſilium; quando mandatur exequi ex conſilio, vel de conſilio, vel cum conſilio, quod & in ſimili caſu tenet Burſatus [ſ] probans nullam eſſe differentiam adhibendam, inter has dictiones, ex, de, & cum, licèt aliqui literaliter illas interpretantes dicunt diuerſum eſſe ſi dicatur, cum conſilio, aut ſi dicatur, de conſilio,

q Alber. in ca. nulli. C. de Ep. & cleri.
r Syl. v. conſi. n. 4.
ſ Burſ. lib. 1. conſ. 90. n. 55.

Digitized by Google

a Bar. in l. 1. §. ſi plures ff. de exerc. act.

conſilio, qui expreſsè loquuti ſunt contra Bartoli *a* ſententiam, qui non literam, ſed realitatem conſiderans, nullam inter has dictiones reſpectu conſilij adhibendi appoſuit differentiam. At quando ponitur dictio, ſecundùm, dicendo ſecundùm conſilium. illa dictio, ſecundùm, clarè denotat conſilium non ſolum petendum, ſed etiam neceſſariò exequendũ: ſed tu dic, quòd attento, quòd religioſi cum licentia ſuorum Prælatorum poſſunt eſſe teſtamentorum executores, conſilium ab ipſis in caſu propoſito eſſe non ſolùm petendum, ſed etiam ſequendum, cùm dicti religioſi in hoc caſu, vt participes eiuſdem officij conſtituantur, & per conſequens eorum conſiliũ eſt ſequẽdum, prout in iure *b* communiter notatur.

b c. venerabi. de offi. deleg.

Et aduertendum, quòd quando alicui eſt commiſſa executio & diſtributio in teſtamento cum conſilio fratrum Minorum caſu, quo ipſe frater non poteſt eſſe executor, tunc de vrbanitate debet eius ſequi conſilium, & non de neceſſitate, ſi tamen proponatur conſilium petendum caſu, quo ipſi fratres poſſunt eſſe executores, tunc temporis debet eorum conſilium requiri & ſequi: poſſunt autem fratres Minores eſſe executores teſtamentorum, quando diſtributio debet fieri in ipſos fratres, vel in moniales ſui ordinis, ita Bartolus *c* hoc ſine aliqua controuerſia concludens.

c Bar. in tract. Minorit.

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm religioſus executor poſsit erogare ſuo monaſterio diſtribuenda pauperibus.

RESpondeo dicendo, quòd religioſus executor teſtamentorum poteſt erogare ſuo monaſterio illa, quæ ſunt pauperibus diſtribuenda, etiamſi ſolus exequatur, cùm in hoc caſu diſtinctio perſonarum inter dantem & recipientem inueniatur: ſibi autem non poteſt, niſi eſſet in ſumma neceſſitate, quia tunc etiam licet ei capere aliena; ſecùs ſi nõ ſit ſolus executor, ſed cum aliis, quia tunc poteſt. Ita Syluester *d*.

d Sylu. teſtamentum 2. n. 1. verſ. 5.

Nec ſupradictis obſtat, quòd reſtitutioni obnoxius inſtitutorum, quę reſtituenda ſunt pauperibus, ſi eſt pauper, poteſt ſibi totum, aut aliquam partem capere, prout tenet cum aliis Nauarrus *e*, per quod videtur quòd prædictus teſtamenti executor, ſi eſt pauper, poteſt ſibi partem illius, quod reſtituendum eſt pauperibus, applicare. Nam quantum ad noſtrum propoſitum prædicta doctrina eſt limitanda, niſi aliud conſtet de voluntate teſtatoris: hic autem conſtat de eius voluntate cùm executorem fecerit pauperem religioſum, & ei mandauerit, vt diſtribuat inter pauperes, de ipſo paupere ab eo cognito nulla facta mentione.

e Nau. ca. 17. n. 93.

ARTICVLVS V.

Vtrùm Ordinarius poſsit compellere Religioſum teſtamenti executorem, vt ſibi reddat rationem.

RESpondeo dicendo, quòd religioſus teſtamentarius, etiamſi ſit exemptus, vel Prælatus, tenetur reddere rationem Ordinario, & Ordinarius tenetur exigere, prout in quadam Clementina *f* eſt definitum. Quod Ricardus *g* limitat in religioſo habente exemptionem communem, & tamen potente conueniri ratione contractus, vel delicti, ſeu rei, vt in caſu cuiuſdam decretalis *h*; ſecùs in eo, qui etiam ex prædictis conueniri non poteſt, quia talis ab ordinario puniri non poteſt, & hanc opinionem ſequitur Sylu. Et huiuſmodi ſunt omnes Mendicantes, & hi qui eorum gaudent priuilegiis, prout reſolutum eſt in ſecundo Tomo *i*. Vtrùm autem teſtator poſſit præcipere Epiſcopo, ne ſuus executor rationem reddere teneatur? Reſpõdetur quòd non, cùm teſtator non poſſit facere ne in ſuo teſtamento leges locum habeãt; voluntas enim pia, rationabilis & iuridica defuncti eſt executioni mandanda, non autem illa quæ illicita eſt, & contra ſacros Canones, prout in ſpecie reſoluit doctiſſimus Couaruuias *k*.

f Cl. religioſis. de teſt.

g Ricar. in 4. diſt. 45.

h c. 1. de pri. li. 6.

Syl. teſta. 2. n. 27. 4.

i 2. to. q. 72.

k Cou. in ca. tua no. nu. 6. de teſt.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm remaneat ſuſpenſus regularis impediens vltimam voluntatem teſtatoris.

Vide quid circa hunc articulum diximus in quæſtione de ſuſpenſione *l*.

l Supra hoc to. q. 35. ar. 2.

QVÆSTIO LXXI.

De teſtibus, in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *Vtrùm religioſi poſſint compelli ad iurandum.*
2 *Vtrùm monachus poſſit eſſe teſtis in teſtamento.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm Religioſi poſsint compelli ad iurandum.

RESpondeo dicendo, quòd quæſtio propoſita iam ſuprà ſecundo Tomo reſoluta eſt. Nunc autem pro complemento propoſui in medium adducere priuilegium Eugenij IIII. conceſſum motu proprio congregationi S. Iuſtinæ, anno Dominicæ Incarnationis 1434. quod vidi ſub ſigillo authentico in libro priuilegiorum ordinis D. Benedicti *m* impreſſo Valliſoleti, anno Domini M.D.XCV.

2. to mo. q.

m 6 pri. fo. 15. pa. 2.

Eugenius IIII. ſeruus ſeruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Si ex debiti miniſterij paſtoralis, &c. Planè ne Prælatos & monachos huiuſmodi, etiam cauſarum ſtrepitus inquietet, & ab otio ſancto deducat, ne quis Prælatos, monachos & perſonas de huiuſmodi congregatione ſubire de calumnia & veritate dicenda iuramentum, aut deferendum teſtimonium quacunque de cauſa compellat inuitos, ſiue extra ciuitates, & diæceſes ſuas trahat, ſiue in eos, vel eorum aliquem propterea excommunicationis, vel alterius cenſuræ, ſeu pœnæ ſententiam proferat, per literas Apoſtolicæ Sedis, vel legatorum eius, niſi in eiſdem literis de huiuſmodi indulgentia plena expreſſè, ac de verbo ad verbum facta fuerit mentio ſpecialis, eadem authoritate indulgemus excommunicationis, ſuſpenſionis & interdicti, & alias ſententias, ſi quas in eos, vel aliquem eorum contra indultum huiuſmodi promulgare contigerit, decernentes præſentium tenore irritas & inanes, Prælatorum verò monachorum conuerſorum commiſſorum, & Nouitiorum ipſius congregationis teſtimonia in cauſis ipſorum ciuilibus & criminalibus in iudicio, & extra iudicium legitima ſint & iuridica, & vt eis liberè, & licitè vti poſſint concedimus per præſentes. Adiicientes etiam quòd ſi quandoque contigerit per aliquem, aut plures actus contra huiuſmodi, aut quæcumque alia decreta, priuilegia, indulta, gratias, & immunitates præfatæ congregationi conceſſa, aut ipſorum aliquid à quocumque cuiuſcumque conditionis, dignitatis, & gradus, ſeu ſtatus exiſtat, &

Digitized by Google

negligentia, vel ignorantia præſentium & futurorum, quibus ea conceduntur, aut alia quauis cauſa aliter attentari vel obſeruari ignoranter, vel ſcienter, nullum tamen per hoc præiudicium decretis, priuilegiis, indultis, gratiis & immunitatibus præfatis volumus generari, ſed illa in ſuo robore & vigore permanere. Non obſtantibus in Conſtantienſi, & aliis Conciliis, ac felic. reco. Innocentio IIII. &c.

ARTICVLVS II.

Vtrùm monachus poſsit eſſe teſtis in teſtamento.

a c. nuper. extra, de teſti. Bal. in l. 1. verbo ſuper. q. 10. C. de ſacro. Eccl. Spec. ti. de teſt. v. quid de monac. & ibi And. Bar. in l. in 1Xtum. §. vniuer. ff. de rerum diuiſ.
b Guid. decif. Delphi. q. 517.
c Faber Inſt. de teſti. § teſt.

RESpondeo dicendo, monachum in teſtamentis teſtem eſſe poſſe, vt in quadam decretali *a* probatur, hanc opinjonem tenet Baldus, & firmat Speculator, & Ioannes Andr. & approbat Bart. Imò ait Guido *b* Papæ, abſit quòd teſtamenta, vel aliæ vltimæ diſpoſitiones, in quibus religioſi, etiam Mendicantes pro teſtibus adhibentur, debeant proptet hoc irritari, imò quòd tales pro teſtibus adhibeantur in vltimis voluntatibus, tenet communis obſeruantia.

Nec obſtat, inquit, dictum Ioannis Fabri *c*, qui videtur tenere, quòd non valeant; ipſe enim ſine lege loquitur; licèt enim tales religioſi pro teſtibus adhibiti teſtimonium in iudicio ferre non poſſint ſine ſuperioris licentia, non propter ea ſequitur, quòd ipſa diſpoſitio vitietur, ſicut dicimus in excõmunicato, qui à teſtimonio ferendo repellitur à iure *d*: attamen teſtamentum, vel contractus, in quo adhibetur pro teſte, non vitiatur, prout tenent Speculator *e*, & Innoc. Hoc etiam probatur in religioſo dato pro executore in teſtamento: nam datio valet licèt ipſe officium illud exercere non poſſit, ſine ſuperioris licentia. Quod ita vidiſſe iudicatum in Curia Parlamenti aſſerit idem Guido.

d ca. venientes. ex. de teſti.
e Specula tit. de teſt. §. inſtrum. publ. Inno. in c. pia. glo. v. durat. de except. li. 6.

Hæc autem communis ſententia ampliatur vt procedat, etiamſi in eo teſtamento monaſterium ſit hæres inſtitutũ, aut ei ſit aliquid legatum, cùm monachus in cauſa alterius monachi teſtis eſſe poſſit, prout habet communis conſuetudo, & obſeruantia, teſte Natta *f*, ſubdente hoc eſſe valde rationabile; nam ſolent à teſtatoribus adhiberi, tãquam legaliores ſub ſpe quòd eorum voluntates non reuelent.

f Natta in repeti. § ex imperfect. ſub n. 181. C. de teſt.

Aduertendum tamen quòd licentia prædicta debet apparere in actis, aliter monachus examinatus nihil probat, quod vt veriſſimum probat Ioannes de Amicis.

Ioan. de Amicis conc. 77. n. 17. & ſeq.

Reliqua autem pertinentia ad teſtes iam ſuprà ſecundo Tomo ſunt ſatis diſputata.

QVÆSTIO LXXII.

De Tertiariis ordinum in quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *VTrùm ordo Tertiariorum B. Franciſci ſit religio, & vtrùm eius alumni ſint verè religioſi.*
2 *Vtrùm Tertiarij ordinis D. Dominici ſint verè religioſi.*
3 *Vtrùm Tertiarij D. Auguſtini Carmelitarum & Minimorum ſint religioſi.*
4 *Quo habitu præfati Tertiarij vtantur.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm ordo Tertiariorum B. Franciſci ſit religio, & vtrùm eius alumni ſint verè religioſi.

RESpondeo dicendo, quòd vt conſtat ex his, quæ tradit autor *g* libro noſtræ ſacræ religionis Minorum originis, quòd cùm ad feruentiſſimam Seraphici patris Franciſci Prædicationem plures, tum homines, tum etiam mulieres matrimonialibus legibus aſtrictæ conuerterentur cuperéntque ſibi aliquam regulam certáſque leges dari, quibus vitam, iuxta Euangelicæ legis perfectionem fœliciùs inſtituere poſſent, adiecit Beatus ipſe pater, vt & tertium ordinem, quem de pœnitentia dici, atque virginibus vxoratiſque, nec non ſolutis communem eſſe voluit, anno Dominicæ Incarnationis 1221. inſtitueret. Cuius etſi certa regula ab ipſo B. Patre Franciſco tradita non inueniatur, certiſſimum tamen eſt aliquasſibi leges, quibus eius alũni in vtruſque hominis conuerſatione, corporali ſcilicet, & ſpirituali, vti deberent, ab eodem fuiſſe præfixas, haſque à ſummo Pontifice Nicolao IIII. *h* in vnum collectas, & moderatas, atque in regulæ formam à præfatis Tertiariis, tum ſolutis, tum quoque vxoratis obſeruandæ redactas. Quem quidem ordinem Hono. III. Pontifex maximus confirmauit, & Gregorius IX. Innocentius IIII. atque Nicolaus IIII. ſummi itidem Pontifices plurimis fauoribus, atque priuilegiis proſequuti ſunt. Cùm igitur ſacra hæc Tertiariorum confraternitas in dies magis, magiſque excreſceret meliúſque audiret illuſtriſſima ſimul, atque pientiſſima Angelina à Termis, Ciuitellæ apud Brutios Comitiſſa, coacta bona illuſtrium iuuencularum manu, Fulginæque Vmbriæ ciuitas eſt, & conuentum ſub titulo S. Annæ ſibi conſtruxit, & illum cum ſociis ingreſſa tribus monaſticis votis, caſtitatis, ſcilicet, obedientiæ, atque paupertatis emiſſis, ibidem ad mortem vſque ſanctiſſimè perſeuerauit, cuius exemplo ſanctiſſimæ aliæ virgines permotæ, collatis in medium propriis facultatibus octo monaſteria, in quibus ſub habitu, atque legibus tertij ordinis beatiſſimi patris Franciſci conuenirent, in diuerſis Italiæ partibus poſt breuiſſimi temporis ſpatium ædificari curarunt. Et ab his ſacra Tertiariorum religio initium ſumpſit. Quam & Martinus V. & Euge. IIII. *i* Pont. Max. ſtatutis, atque Apoſtolicis conſtitutionibus & conceſſionibus honeſtarunt. Cúmque ad harum ſororum exemplum plurimi quoque viri, & cœnobia erexiſſent, & ibidem ſub habitu, & norma præfati tertij ordinis triplici monaſtico voto emiſſo religioſè commorarentur, & iſti, atque illæ ſupra modum multiplicarentur, Leo X. *k* Pont. Max. huiuſmodi tertium ordinem confirmauit, ſibique propriam regulam ab ea quam Nicol. Papa IIII. priùs condiderat, vtcunque diſſimilem, anno Domini 1521. die verò 20. menſis Ianuarij, ſed Pontificatus eius, anno VIII. præſcripſit. *Vnde Sixtus IIII. ſtatuit, ac decreuit, quòd votum obedientiæ paupertatis & caſtitatis emiſſum à Tertiariis B. Franciſci habeat vim & valitudinem voti ſolemnis, ac omnem inducat effectum, quem inducit votum ſolemne factum cuicumque de religionibus à Sede Apoſtolica approbatis. Ac diſtrictè præcipiẽdo mãdauit omnibus & ſingulis cuiuſcunq; gradus, dignitatis, ordinis aut conditionis fuerint, ſub quorum cura vel iuriſdictione prædicti Tertiarij fratres, vel ſorores tunc degebant, aut in futurum degere contingeret, ne fratres, vel ſorores prænominatos præfatũ votũ, modo prædicto emittẽtes matrimonium*

g De ori. reli. 1. par. p. 5. & Rodul. li. 2. de Hiſt. rel. Frã. ciſ fo. 152.
h Monu. in 2. impr. fol. 40. & in 2. fo. 132. conc. 298.
i Monu. in 1. imp. fo. 46. & in 2. fo. 42. conc. 47.
k Supp. fo. 35. conc. 119.

Digitized by Google

moniũ contrahere, vel antè contractum conſummare, aut religionem ipſam dimittere, & ad ſæcularem vitam redire permittant, decreuitque irritum quidquid in contrarium actum fuerit. Ac ipſos fratres & ſorores id facientes excommunicationis ſententia innodatos fore. Ex quibus colligitur quòd Tertiarij fratres ſunt in triplici differentia. Quidam enim illorum & primi tempore ſunt illi, quia non faciunt tria vota eſſentialia religionis, neque in congregatione viuunt, ſed in propriis domibus cũ ſuis vxoribus & filiis, aut familiis, prout aliæ perſonæ ſæculares, excepto, quòd obſeruant ea, quæ in regula per Nicolaum IIII. compilata continentur. Alij Tertiarij ſunt qui faciunt prædicta tria vota in manibus ſui miniſtri, vel miniſtræ coram ſua communitate: ſed hi ſubdiſtinguuntur, quia aliqui iſtorum poſt emiſſionem votorum, ſeu profeſſionem prædicto modo factam remanent, & viuunt in communi. Reliqui verò licèt faciant profeſſionem in communitate, tamen poſtea non viuunt in communitatibus ſui ordinis, ſcilicet in aliquibus Eremitoriis, vel Eccleſiis ſeparatis à conuentibus dicti ordinis, & vt omnia diſperſa & confuſa in hac materia clariora fiant, accipiat lector ſequentes concluſiones.

Prima cóncluſio, illi Tertiarij, qui ordinati fuerunt per B. Franciſcum, non erant verè religioſi, ſecundùm Panormitanum; eorum enim inſtitutum licèt fuerit per Papam approbatum, fuit tamen approbatum, vt quidam modus bene viuendi, vt etiam expreſsè tenet D. Thomas *a*. Vtrùm autem hi inter perſonas Eccleſiaſticas enumerentur, dictum eſt in ſuperioribus *b*.

Panormi. in ru. de reg.

a *D. Tho. 2. 2. q. 187. ar. 4. ad 3.*

b *Suprà hoc to. q. 1.*

Vnde ſuper tales Tertiarios non poſſunt fratres Minores habere aliquam iuriſdictionem, poſſunt tamen habere aliquam indulgentiam, ſeu coram ſpiritualem pro directione animarum illorum, vtpote audiendo confeſſiones illorum, & conferendo illis ſacramentum Euchariſtiæ frequentiùs, quàm aliis fidelibus, nec non communicando eis aliquas indulgentias, & peccatorum remiſſiones, & alia ſimilia ſpiritualia, quemadmodum fit confratribus, & ratione prædictorum tãtùm eſt quædam mutua obligatio, ſine præiudicio decimarum & tributorum, ac iuriſdictionum Eccleſiaſticarum & ſæcularium, quibus manent ſemper obligati, vt alij merè ſæculares, vt patet ex his quæ à Leone X. ordinata ſunt in Concilio Lateranenſi relato in ordinis Supplemento *c*. Et notandum quòd omnes mulieres tertij ordinis modò vouerint caſtitatem, modò non, modò gaudeant priuilegiis noſtris, modò non, non ſunt veræ religioſæ, & multis nominibus vocantur: nam in Italia vocantur Bizochæ, alibi Pinzocheræ, in Hiſpania Beatæ, alibi Mantilatæ, & communiter dicuntur etiam Tertiariæ & de pœnitentia.

c *Sup. fol. 16. conc. 86.*

Secunda concluſio, In aliquibus partibus reperiuntur aliqui, qui Tertiarij nominantur, quorum nulla inuenitur facta profeſſio, ſed ab aliquibus fratribus habitum Tertiariorum receperunt, viuunt in aliquibus Eremitoriis, ſeu in domibus ſæcularibus, qui non ſolùm non ſunt religioſi, ſed vt temeritatem committentes debent reputari, ideo debent procurare fratres, vt præfati Eccleſiaſtici ordinariis procedant contra tales, cùm deferant habitum, cuius ipſi non ſunt, prout in ſecundo Tomo in ſimili caſu latè diximus.

Tertia concluſio, Tertiarij, qui iuxta conceſſionem Sixti IIII. emittunt tria vota eſſentialia, ſunt verè religioſi exempti ab omni iuriſdictione Eccleſiaſtica, ſubiecti Generalibus fratrum Minorum. *Sixtus enim IIII. ſtatuit, quòd Generales, & Prouinciales miniſtri ordinis Minorũ, & eorum Vicarij tam conuentuales, quàm obſeruãtes habeant ſub ſua iuriſdictione omnes fratres, & ſorores tertij ordinis B. Franciſci, vbilibet infra prouincias eis cõmiſſas conſiſtẽtes, ac eos charitatiuè viſitent, & eoſdẽ iuxta regularia inſtituta dicti ordinis inſtruant & reforment, necnon & corrigant, etiam per ablationem habitus dicti tertij ordinis, ſi id qualitas exceſſus exegerit. Similiter ſtatuit, quòd prædicti Prælati ordinis Minorũ poſſint recipere volẽtes aggregari huiuſmodi tertio ordini. Ac etiam quòd poſſint eiſdẽ Tertiariis deputare viſitatorem, ſeu confeſſorẽ prædicti ordinis Minorum de Obſeruantia, vel conuentualiũ, prout eis plus placuerit qui eiſdẽ Tertiariis omnia Eccleſiaſtica ſacramenta miniſtrare debeant.* Ita habetur in Monumentis *d* ordinum. Quæ conſtitutio licèt aliquorum Pontificum decretis fuerit aliquando mutata conceſſo eiſdem Tertiariis Miniſtro generali, ſicut habent aliæ religiones; hodie tamen Generalis ordinis Minorum de Obſeruantia ſaltem in his Hiſpaniarum partibus, eſt pater, etiã Generalis huius Religionis, & licèt in Hiſpania aliqua Tertiariarum prouincia inueniatur ſuum recognoſcens Prouincialem, prædictus tamen Prouincialis cum tota ſua prouincia prædicto Generali ſubditur, quoad omnia. Verum eſt tamen quòd aliquæ Moniales conſentientibus patribus de Obſeruantia Ordinariorum iuriſdictioni ſe ſubdederũt, & vtinam omnes Moniales cuiuſcunque inſtituti regulares Ordinario ſubderentur, præſertim in noſtra religione Minorum, in qua de earum poſſeſſionibus, & redditibus non poſſumus ſecundùm noſtrum inſtitutum, ita curare, ſicut fratres aliarum religionum.

d *In 1. impr. fo. 8. & in 2. fo. 92. cõc. 201.*

Quòd autem prædicti Tertiarij, & Tertiariæ ſint verè religioſi, probatur: nam illi faciunt profeſſionem triũ votorum eſſentialiarũ in religione approbata ſecũdùm regulã approbatam à Sede Apoſtolica, quod ſufficit vt ſint verè religioſi, vt definitum eſt à Boni. VIII. & nos latè explicauimus in primo Tomo quæſtionum regulariũ. Quod confirmatur, nam votum fit ſolemne, tum in profeſſione certæ regulæ, tum in maiorum ordinum ſuſceptione; ſolemnitas enim fieri non conſueuit, niſi dum quis per ſuſceptionem noui ſtatus rei alicui mancipatur; non enim ſolemnitas nuptialis ſalubriter adhibetur, niſi dum vterque coniugum alteri ſe mutuo tradit, ſtatúmque matrimonialem profitetur, qui publicitus innoteſcere debet: per ſuſceptionem autem ſacri ordinis, putà Subdiaconatus diuino ſe homo addicit miniſterio firmum ſtatum ſuſcipiens clericalem, ſimiliter in profeſſione certæ regulæ à ſede Apoſtolica approbata, quando per abrenunciationem ſæculi, propriæque voluntatis ſtatum quis perfectionis aſſumit: igitur tunc fit votum ſolemne. Confirmatur deinde: nam in opinione D. Tho. ſolemnitas voti attenditur ſecundùm benedictionem & conſecrationem, non quòd in benedictione & conſecratione voti ſolemnitas conſiſtat, ſed quòd illa benedictionis ſolemnitas adhibetur in ſignum voti, in quo fit actualis traditio, ſicut ſolemnitas nuptiarum non eſt de eſſentia matrimonij, ſed eſt eius teſtimonium: in præſentiarum autem fit actualis iſtorum Tertiariorum cum ſua religione mutua traditio, autoritate Eccleſiæ, ita quòd ſicut per actualem mutuam traditionem & conſenſum in matrimonio carnali, quoddam indiſſolubile vinculum conſurgit, ita etiam in profeſſione, quod eſt matrimonium ſpirituale, quoddam vinculum perpetuum & inſeparabile inter profitentem & ſtatum religioſum, quem aſſumit, eueniat, vt patet ex traditis à Soto *e*. quòd autem Tertiarij, de quibus in hac concluſione loquimur, hoc modo ſolemniter profiteantur, patet ex Bulla Sixti IIII. ibi, *habeant vim &*

e *Soto li. 7. de iuſt. q. 2. ar. 5.*

t. alt

valitudinem voti ſolemnis, ac omnem inducat effectum, quem inducit votũ ſolemne, qui effectus ſtatim declaratur prohibendo, ne contrahant matrimonium, & ſi ſecus factum ſit, irritum & inane iudicetur, in qua inhabilitate ad contrahendum ſecundùm Caietanũ voti ſolemnitas conſiſtit, prout tradit Sotus *a*, quod ex eo euenit, quia in profeſſione fit illa actualis & indiſſolubilis traditio, propter quod Sixtus IIII. ſtatim addit, quòd prædicti ſic traditi & ligati ad ſæcularem vitam minimè gentium redire poſſunt. Quod ex dicendis in articulo ſequenti manifeſtiùs patebit. Aduertendum tamen, quòd actualis & indiſſolubilis traditio profeſſionis eſt ab Eccleſia, vt Scotus *b* opinatur, non verò à iure diuino, ſicut eſt indiſſolubilitas matrimonij, cùm reſpectu matrimonij habeamus illud oraculum diuinum *c*, *quod Deus coniunxit homo non ſeparet*, reſpectu tamen profeſſionis nullum extet ſimile oraculum diuinum.

a Sot. vbi ſu.
b Scot. in 4. d. 38.
c Matth. 19.

ARTICVLVS II.

Vtrùm Tertiarij ordinis diui Dominici ſint verè religioſi.

RESpondeo dicendo, quòd Florentinus *d* in ſuo hiſtoriali dicit B. Dominicum, etiam inſtituiſſe tertium ordinem, ſeu Tertiarios fratres, & ſorores de pœnitentia. Et fortè hoc fecit inuitando B. Franciſcũ in hoc, qui fuit contemporaneus eidem, qui quidem B. Pater noſter Franciſcus, quia primus omnium hos Tertiarios, ſeu fratres de pœnitentia inſtituit, ideo ei ſpecialiter Eccleſia hoc tribuit ſpecialiùs de eo cantans, tres ordines hic ordinat, &c. Imò Auguſtinienſes etiã habent ſuos Tertiarios, ſeu Corrigiatos fratres de pœnitentia, de quibus articulo ſequenti dicemus: quantum autem ad id quod in titulo articuli propoſuimus decidendum, ſciendum eſt, quod Iulius II. die XIIII. Decembris, anno Domini milleſimo quingenteſimo nono, Pontificatus ſui anno ſeptimo in breui directo, dilecto filio Thomæ de Vio Caietano generali Miniſtro ordinis Prædicatorum, in hunc modum ait, *Et inſuper quòd mulieres prædicti ordinis, quæ ſorores de pœnitentia nuncupantur, & collegialiter viuunt, ſi tibi placuerit (& illæ hoc cupiant) ex benignitate Apoſtolica tria vota religionis in manus tuas, aut illorum, quos ad hoc duxerit deputandos, emittere licitè valeat.* Et idẽ Iulius II. in alio breui directo eidem Generali ait, *Sorores quoque de pœnitentia B. Dominici nuncupatæ collegialiter viuentes, & volentes vouere tria vota religionis, iuxta noſtram conceſſionem eadem autoritate volumus, vt profiteantur obedientiam tibi & pro tempore exiſtenti Magiſtro generali, vel alteri vices Magiſtri generalis gerenti, vſque ad mortem, ſecundùm regulam D. Auguſtini, & propter hoc tamen non teneantur ad clauſuram, neque ad officium diuinum, magis quàm ex ſua regula tertij habitus tenẽtur.*

d Florent. 3. p. ti. 23. c. 14. §. 2.

Quarum conceſſionum tenorem conſiderantes doctiſſimi patres Dominicani ſibi perſuaſerunt virtute earum, præfatas Tertiarias non eſſe, nec definiri eſſe propriè religioſas, ſed ſummum Pontificem earum ſtatum, vt pium approbare cum aggregatione trium votorum ſimplicium, per quæ licèt fiat ſecundùm Scotum *e* actualis traditio, non tamen ex tali traditione reſultat vinculum indiſſolubile taliter, quòd ſi contraherent matrimonium, minimè valeret. propter quod ad omnem dubitationem tollendam prædicti patres, à Paulo III. huius difficultatis ſolutionem impetrarunt. Qui reſpondit in hunc modum.

e Scot in 4. diſt. 38.

Dilectis filiis Magiſtro generali, & Prouincialibus & conuentualibus Prioribus, vniuerſiſque fratribus ordinis Prædicatorum.

PAulus Papa III, dilectis filiis ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Exponi nobis nuper feciſtis quòd licèt aliàs felicis recordationis Sixtus Papa IIII. prædeceſſor noſter accepto per eum quòd quidam fratres & ſorores tertij ordinis S. Franciſci, ex eius vel prædeceſſorum ſuorum Rom. Pontifi. ſpeciali conceſſione collegialiter viuentes poſt annum probationis in manibus ſui miniſtri, ſeu miniſtræ ab eorum collegio canonicè electi, vel electæ coram toto ſuo collegio tria ſubſtantialia vota emittebãt, & quòd à pleriſque dubitatur, an talia vota eſſent ſolemnia & religionis obſeruantiæ obligarent, per ſuas literas decreuerit & ſtatuerit, vota præfata, vt præmittitur, emiſſa, vel quæ in futurum emittentur, de cætero eã vim & efficaciam habere, quam ſolemnia vota habent, & omnem inducere effectum, quem inducunt ipſa vota ſolemnia facta per quoſcunque religioſos & religioſas de religionibus à Sede Apoſtolica approbatis. Mandamus omnibus & ſingulis cuiuſcunque gradus dignitatis, conditionis, ordinis eſſent, ſub quorum cura, vel iuriſdictione fratres vel ſorores præfati degebant, vel morabantur, aut degere, vel demorari contingeret in futurum, ne de cætero fratres, vel ſorores præfati præfata vota, modo præfato emittentes, matrimonium de cætero contrahere, vel antea contractum poſt emiſſa huiuſmodi vota conſummare, vel religionem ipſam dimittere, & ad ſecularem vitam redire permitterent. Quodque ſi ipſi fratres & ſorores contrarium feciſſent, matrimoniũ huiuſmodi nullum fuiſſe & eſſe Apoſtolica autoritate decernerent, ac ipſos fratres & ſorores id facientes excommunicationis ſententia innodatos tandiu denuncient, donec ad cor reuertentes habitum dictæ religionis reſumerent, & votũ ac profeſſionẽ ſuam, iuxta ſtatuta & conſuetudines dicti ordinis obſeruarent, meruiſſentque ab huiuſmodi excommunicationis ſententia à ſuis ſuperioribus abſolutionẽ obtinere, prout in eiſdẽ literis plenius continetur, ac omnia & ſingula priuilegia & indulta Apoſtolica, autoritate eidem ordini S. Franciſci quomodolibet conceſſa vobis & ordini veſtro generaliter communicata fuerint. Nihilominus, quia literæ prædeceſſoris huiuſmodi vobis & ordini veſtro prædictis, ac ſub cura degentibus ſororibus tertij ordinis, ſeu tertiæ regulæ S. Dominici collegialiter, vt præfertur viuentibus, & ſpecialiter communicatæ non reperiuntur, à nonnullis hæſitatur, an literæ prædeceſſoris huiuſmodi etiam in fratribus & ſororibus dicti ordinis tertij, ſeu regulæ tertiæ S. Dominici in collegialiter viuentibus, quia tria vota huiuſmodi emittere cõſueuerunt, locũ ſibi vendicẽt. Quare nobis humiliter ſupplicari feciſtis, vt omnem hæſitandi materiam tollere, aliáſque vobis & ordini veſtro præfato in præmiſſis opportunè prouidere de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur quarumcunque animarum ſaluti obnubilantia dubia, de cordibus fidelium tolli cupientes, huiuſmodi ſupplicationibus inclinati dicta autoritate Apoſtolica tenore præſentium decernimus & ſtatuimus, quòd vota per fratres & ſorores tertij ordinis, ſeu tertiæ regulæ S. Dominici huiuſmodi eo modo emiſſa ſecundúmque vota per fratres & ſorores dicti ordinis tertij S. Franciſci emiſſa, iuxta decretum prædeceſſoris huiuſmodi ſolemnia ſint, & cenſeantur ac eundem effectum prædictum faciant, & ad religionis obſeruantiam arctent & obligent. Mandantes omnibus & ſingulis ſub quorum cura, aut iuriſdictione fratres, aut ſorores tertij ordinis, ſeu tertiæ regulæ S. Dominici huiuſmodi degunt & morantur, ſeu in poſterum degere, vel morari contigerit, cuiuſcunque gradus, dignitatis, ordinis, aut conditionis exiſtant, ne de cætero fratres, vel ſorores tertij ordinis

Habetur ſub ſigil. auth. in lib. priuileg. huius ordinis.

ordinis, ſeu tertiæ regulæ ſancti Dominici huiuſmodi, qui prædicta vota modo præfato emiſerunt matrimonium contrahere, ſeu ante contractum poſt emiſſionẽ huiuſmodi conſummare, aut religionem ipſam dimittere, & ad ſæcularẽ vitã redire permittat. Quodque ſi ipſi fratres, vel ſorores contrarium fecerint, matrimonium huiuſmodi nullũ fuiſſe, & eſſe, eadẽ autoritate decernentes ac fratres, vel ſorores hoc facientes excommunicationis ſententia innodatos eſſe tandiu denuncient, donec ad eos reuerſi habitum religionis ſancti Dominici reſumpſerint, & votum ac profeſſionem, ſuam ſecundum ſtatuta & cõſuetudines dicti tertij ordinis, aut tertiæ regulæ modo prædicto collegi aliter viuentes obſeruent, mereanturque ab huiuſmodi excommunicationis ſententia à ſuis Prioribus abſolutionem obtinere. Non obſtantibus cõſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis, ac omnibus illis, quæ dictus prædeceſſor in literis ſuis voluit nõ obſtare, cæteriſque quibuſcunque. Datum Romæ apud ſanctum Marcum ſub annulo Piſcatoris, die vigeſima ſexta Iulij, M.DXLII. Pontificatus noſtri anno octauo.

ARTICVLVS III.

Vtrùm Tertiarii, & Tertiariæ Eremitarum diui Auguſtini & Carmelitarum, & Minorum ſint religioſi.

RESpondeo dicendo, quòd Eugenius IIII. & Martinus V. *confirmauerunt literas Bonifacij VIII. inſerendo illas de verbo ad verbum, in quibus conceditur, quòd Generali, & cuilibet officiali, & prioribus ordinis Eremitarum ſancti Auguſtini, in quibuſcunque prouinciis conſtitutis, ſit licitum quaſcunque mulieres idoneas, aliquod canonicum obſtaculum non habentes, quæ habitũ regularem dicti ordinis (ad inſtar Mantellatarũ, ſeu Pinzocherarum ordinũ fratrũ Minorum, & Prædicatorum) habere, ac geſtare voluerint tam virgines quàm matronas, ac viduas in Mantellatas ſeu Pinzocheras prædicti ordinis Eremitarum recipere & admittere, ac earũ ſingulis habitum regularẽ & regulã eiuſdem ordinis Eremitarũ exhibere, ad inſtar huiuſmodi Mantellatarũ, ſeu Pinzocherarum, prout ſecundum Deum & ſalutem animarum earundem ſalubrius viſum fuerit expedire*, ita habetur in libro *a* Monumenta ordinum.

a in 2. impr. fo 177 conceſ. 41.2 & 246. conceſ. 196. & 197.

Et Sixtus IIII. ſimilem quaſi ad literam conceſſionem indulſit ordini Carmelitarum, prout in præfato libro continetur.

b in 1. impr. fo 96. & in 2. fo 180. conceſ. 426. Suppl. fo. 6. cõceſ. 14. v. quodque ipſe.

Et Iulius II. in Marimagno b ait in hunc modum, Quodque ipſe Franciſcus de Paula regulam, ſeu modum viuendi tertij ordinis pro vtriuſque ſexus perſonis, ſub eadem regula, ſeu modo viuendi, quæ ſeptem duntaxat clauderetur capitulis, pœnitentiam agere valerent, per eundem Alexandrum prædeceſſorem benedici, approbari & confirmari cupiebat, idem Alexander prædeceſſor Pyrri Archiepiſcopi, ac Sixti & Innocentij prædeceſſorum prædictorum ac ſuas literas prædictas, necnon omnia & ſingula in eis cõtenta, alia quoque priuilegia, cõceſſiones, & immunitates, exemptiones, & indulta quæcumque eiſdem fratribus minimis ac eorum domibus à Sede prædicta vel eius Prælatis, ſeu aliàs quomodocumque facta & conceſſa, necnon reductionem, mutationem & alterationem dictorum X. capitulorum & regularum ipſorum fratrum Minorum, necnon regulam ſiue modum viuendi huiuſmodi pro vtriuſque ſexus perſonis, & in vtriuſque regulæ capitulis contenta quæcumque, quæ omnia diligẽter inſpici, ac de verbo ad verbum inſeri fecit cum ſuppletione defectuum approbauit & confirmauit, &c. Quam conceſſionẽ confirmauit Leo X die quinta Septembris, anno Domini milleſimo quingenteſimo decimo

ſexto, Pontificatus ſui anno quarto, in Bulla *c*, quæ incipit, *His quæ pro fidelium.*

c refert Paraſ. ſelos in li. priuil. p. 17.

Circa quas conceſſiones notandum eſt primò, quòd ego non inueni in priuilegiis ordinum apud religionem Eremitarum D. Auguſtini & Carmelitarum eſſe vtriuſque ſexus fratres tertij ordinis, ſed tantùm quædam ſorores ſub quibuſdam conſtitutionibus viuentes, de quibus ſuprà in quæſtione *d* de mulieribus ſatis diximus, nec hæc ſunt religioſæ, cùm non viuant ſub aliqua regula approbata profitendo tria vota eſſentialia, imò Leo *e* X. in Bulla quæ incipit, Nuper in concilio Lateranenſi, anno Domini milleſimo quingenteſimo decimo octauo, Pontificatus ſui anno ſexto, die prima Martij, declarauit votum caſtitatis emiſſum à prædictis ſororibus eſſe ſimplex, & per conſequens ipſum votum emittentes non ſunt verè religioſæ.

d Sup.

e refert Paraſ. li. priui. fo. 78. pa. 2.

Circa Tertiarios autem ordinis Minimorum inuenio in conceſſione Iulij II. D. Franciſcũ de Paula pro vtriuſque ſexus perſonis regulam, ſeu modum viuendi conſtituiſſe & a Sede Apoſtolica confirmationem obtinuiſſe. Vtrùm autem ſint religioſi ſicut ſunt Tertiarij D.P. Franciſci. & D. Dominici dubitatur; Ad quod reſpondeo, quòd licèt Leo X. Tertiariis præfatis concedat omnia priuilegia conceſſa Tertiariis ordinis Minorum & Prædicatorum, vt patet ex eius breui *f* incipiente, *Ea quæ à prædeceſſoribus noſtris,* non tamen concedit ipſis, vt tria vota eſſentialia emittant, ſicut conceſſum eſt Franciſcanis & Dominicanis, Tertiariis, & licèt ipſis ita eſſet per Sixtum IIII. & alios ſummos Pontifices indultum, adhuc non eſt certum eſſe verè religioſi, ſed oportet, vt claram de hoc à Sede Apoſtolica conceſſionem obtinerent, ſicut obtinuerunt patres Dominicani à Paulo III. prout dictum eſt in articulo ſuperiori.

f refert Paraſ. vbi ſu. fo. 53.

ARTICVLVS IIII.

Quo habitu præfati Tertiarij vtantur.

RESpondeo dicendo, quòd habitus iſtorum Tertiariorum ſecundùm regulam confirmatam per Nicolaum *g* IIII. debet eſſe coloris neq; prorſus nigri, neque prorſus albi, ſed quia prædictus Nicolaus nihil dixit de forma huiuſmodi habitus, ac etiam de colore locutus eſt obſcurè, fuit poſtea per Iulium II. prouiſum in hunc modum, qui ſtatuit quòd Tertiarij poſſint portare vbicumque habitum talem quòd diſtinguantur à fratribus primi ordinis ſancti Franciſci. Et quòd conſtituatur omnibus illis de tertia regula, quocunque nomine nuncupentur, vbicumque ſint per vniuerſum orbem habitus vniformis, qui ſit communis omnibus ipſis vbique tam in forma quàm in colore, ita quòd nulla ſit differentia in habitibus eorum, in forma autem quoad minus habeant caparonem latum, vt deſuper ſcapulas deſcendat ab vtraque parte per quatuor digitos; in longitudine verò tam à parte interiori quàm poſteriori attingat infra cingulum, vt ſuper illud poſſit cingi; color verò ſit magis ad nigredinem tendens, quàm albedinem, ita habetur in ordinum Monumentis *h*. De cingulo autem huiuſmodi Tertiariorum dicitur in præfata regula confirmata per Nicolaum IIII. quòd ſit corrigia, & non chorda: ſicut eſt cingulum fratrũ Minorum.

g reg. tertiæ c. 3.

h in 2. impr. fo. 215. conceſ. 519.

Quantũ autem ad Tertiarios non profeſſos, qui

Digitized by Google

ordinati ſunt per B. Franciſcum, conſuetudo, vel potiùs corruptela interpretata eſt in diuerſis prouinciis & regnis diuerſas formas habituũ, ita quòd in aliquibus partibus deferant huiuſmodi Tertiarij habitus conſimiles habitibus fratrum Minorum, licèt hoc ſit expreſſe contra priuilegia prædictorum fratrum Minorum, & nonnunquam eueniat inde materia ſcandali. Videtur tamen quòd habitus, quem in partibus Italiæ deferunt prædicti Tertiarij, ſit eorum ſtatui, & rationi magis condecens, quia quoad formam deferunt veſtes, prout alij ſæculares, & quoad colorem ſicut fratres Minores. Et eſt veriſimile talem habitum voluiſſe beatum Franciſcum, quòd prædicti Tertiarij deferrent, cùm ab antiquo in partibus, in quibus præfatus ſanctus primò inſtituit prædictum tertium ordinem, & vbi pro maiori parte conuerſatus eſt obſeruatus ſit, & de præſenti obſeruetur talis forma habitus. Non poſſunt tamen præfati deferre chordam, ſicut fratres Minores regula ipſorum prohibente.

Et pro complemento libuit in præſentiarũ deplorare videndo fratres huius religionis conſimilem deferre in regno Luſitano habitum cũ fratribus minoribus in colore & in forma: licèt enim in forma capilli aliquantulum differat, hæc differentia ſatis eſt parua, & in maiori parte anni ab omnibus ignota & abſcondita, cùm ipſi ſuper habitum capam ſimilem fratribus Minoribus portent, & ſic hanc differentiam omnino occultent, quod deſidero à patribus ordinis reformari, & ipſos meos patres & fratres & Tertiarios in omnibus aliis ad obſeruantiam regularem pertinentibus foueri.

QVÆSTIO LXXIII.

De Tertiariis quoad eorum priuilegia & exemptionem, in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *Vtrùm Tertiarij gaudeat priuilegijs conceſſis fratribus Minoribus.*

2 *Vtrùm Tertiarij, & Tertiariæ conſequantur indulgentias conceſſas ordinibus quorum ſunt Tertiarij.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm Tertiarij gaudeant priuilegiis conceſsis fratribus Minoribus.

RESpondeo dicendo, quòd multa confusè traduntur à Corduba *a* & à Collectore priuilegiorum Mendicantium ſuper deciſione articuli quæſtionis, quæ confuſio à diuerſis conceſſionibus & earum limitationibus orta eſt: ſed nunc attenta conſtitutione Pij. V. quæ incipit, *Ea eſt officij noſtri*, edita anno milleſimo quingenteſimo ſexageſimo octauo, & alia Gregorij XIII. quæ incipit, *Ex benigna*, edita anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo quinto. hæc confuſio eſt ſublata; definiunt enim hi ſummi patres ſolùm illos poſſe noſtris priuilegiis, exemptionibus, immunitatibus, gratiis, &c. gaudere, qui ſunt tertij ordinis S. Franciſci de pœnitentia nuncupati in congregatione viuentes, ac tribus votis ſubſtantialibus

a Cordub. in addit. ad cõpend. mon. tit. tertiarij fratres, & ibi collector.

aſtricti, ac profeſſi, & ſub ordinis Minorum ſuperiorum regularis Obſeruantiæ obedientia degentes. Pro cuius rei explicatione nota, quòd hæ clauſulæ & conditiones punctualiter & ſpecialiter ponuntur in præfatis Bullis Pij V. & Gregorij XIII. quarũ prima eſt reformatiua dicti ordinis. Altera eſt confirmatiua priuilegiorum ordinis.

Prima quæ eſt reformatiua ipſius ordinis, inter alias declarationes & determinationes habet has ſequentes conditiones.

Prima extinctio Viſitatoris Miniſtri & Vicarij eorum, vt poſthac nullus Miniſter, Vicarius, ac Viſitator generalis de dicto ordine habeatur; ſecunda ſubiectio eiuſdẽ ordinis, tam virorum, quàm mulierũ eorumque bonorum, &c. generali & prouincialibus Miniſtris fratrum Minorum de Obſeruantia, à quibus debent viſitari & corrigi, &c. quemadmodum illis in ſuo proprio ordine attributum, ac vt ipſis Prælatis omnino obediant præcipitur. Et quòd in Capitulis eorum interueniat Generalis, vel Commiſſarius generalis, vel illius prouinciæ, vbi celebratur Capitulum, prouinciales de Obſeruantia. Et quòd electiones Viſitatorum prouincialium fiant de idoneis fratribus tertij ordinis huiuſmodi per ſecreta ſuffragia, & aliàs eo modo, quo fit de fratrum Minorum de Obſeruantia Prouincialibus, & per prædictum Miniſtrum generalem confirmetur, & quòd hæc officia annualia ſint, vt elapſo primo anno illa vacare cenſeantur. Viſitatores autem poſſint, ſi idonei reperiantur, etiam eodem modo intelligi & confirmari in ſecundo & tertio anno, ſed omnes ſuis officiis huiuſmodi, quandocunque perfuncti denuo ad illa niſi tranſacto ſexagennio nequeant reuocari. Et ſupradictorum Viſitatorum poteſtas tanta ſit cũ ſuis ſubditis, quanta eſt Prouincialis cum ſuis fratribus. Fratres & ſorores huius ordinis tertij profeſſi nihil priuatim, vel proprium habere poſſint, ſed omnia vbiq; commmnia eſſe debeãt, & contra faciens pœna furti puniatur. Et ſic in communi & ſub clauſura viuere debent. Et confeſſores, & concionatores earundem approbari debent à Miniſtro generali vel prouinciali. Et huic ordini ſic reformato conceduntur à Pio V. & à Gregorio XIII. omnia priuilegia Minorum de Obſeruantia. Ex quibus colligitur, quòd alij Tertiarij, qui carent prædictis conditionibus, & in ſuis domibus viuunt, carent huiuſmodi priuilegiis & exemptione, quod in Concilio Lateranenſi ſub Leone X. fuit determinatum. *Leo enim X. in eo Concilio ſtatuit, quòd fratres & ſorores tertij ordinis in proprijs domibus habitantes valeant ſepulturam eligere vbi voluerint. Et quòd die Paſchatis tantùm Euchariſtiam, necnon extremam vnctionem cæteráque Eccleſiaſtica ſacramẽta (pœnitentiæ ſacramento duntaxat excepto) à proprio ſacerdote parochiali recipere debeant. Et voluit quod ad onera quæ laicis incumbunt, perferenda, teneantur, ac quòd in foro ſæculari corã iudicibus ſæcularibus conueniri poſſint. Et inſuper decreuit quòd prædicti Tertiarij in proprijs domibus habitantes nullatenus admittantur tempore interdicti ad diuina in Eccleſiis ordinum, quorum Tertiarij ſunt, ſi cauſam dederint interdicto, vel cauſam ipſam nutriant, ſeu foueant, aut dantibus auxiliũ, conſilium, vel fauorem quomodolibet præſtiterint.* Ita habetur in ordinis Supplemento *b*.

b Supplem. fo. 26. conceſ. 86.

Colligitur etiam, quòd neque mulieres, quæ promiſerunt continentiam virginalem, vel vidualem, poſſunt modò gaudere dictis priuilegiis, licèt à Leone *c* X. in Concilio Lateranenſi ſint conceſſa: tantùm enim conceduntur prædicta priuilegia illis, qui in congregatione viuunt, & tria vota eſſentialia

c Sup. fo. 25. conceſ. 87.

lia

Digitized by Google

lia emiſerunt. Quod decretis a Concilij Tridentini maxime eſt conforme.

a Conc. Trid. ſeſſ. 24. de reform. ca. 15.

Colligitur denique, quòd Moniales tertij ordinis, quæ in his Hiſpaniarum partibus ſubduntur Ordinario, non gaudeant, iuxta ſuperiùs dicta, præfatis priuilegiis Minorum, cùm ea, vt conſtat ex priuilegiis antiquis, & dictis conſtitutionibus Pij V. & Gregorij XIII. non concedantur abſolutè omnibus Monialibus profeſſis in congregatione viuentibus, ſed his tantùm quæ ſunt ſub obedientia fratrum Minorum. Vnde ego neſcio quo iure prædictæ Tertiariæ ſub obedientia Ordinarij viuentes, gaudeant prædictis priuilegiis, quod earum Prælati debent diligenter inquirere; ego enim ad hoc inueſtigandam diligentiam adhibui, & nullum huius rei priuilegium ipſis conceſſum inuenire potuit, niſi ſolum priuilegium conceſſum Illuſtriſſimo & religioſiſſimo monaſterio Annunciationis, aliàs ſanctæ Vrſulæ Salmanticæ fundato, cuius tenor ſequitur.

Franciſcus miſeratione Diuina tituli ſanctæ Crucis in Hieruſalem S. R. E. Presbyter Cardinalis de Quinones dilectis nobis in Chriſto Abbatiſſæ & Monialibus monaſterij Annunciationis B. Mariæ ciuitatis Salmantin. tertij ordinis S. Franciſci vniuerſis Chriſti fidelibus ſalut. in Domino ſempiternam. Hodie ſanctiſſimus in Chriſto Pater & dominus noſter, dominus Paulus diuina prouidentia Papa III. ſupplicationibus noſtris per nos ex patre dilecti fratris Franciſci Caſtelli procuratoris ordinis Minorum regularis Obſeruantiæ porrectis inclinatus intelligens, quòd in monaſterio veſtro quod ſub erectione & viſitatione Archiepiſcopi Compoſtellani exiſtit, ex conceſſione Apoſtolica haberis, quòd Sabbato totius anni, non occurrente feſto duplici, dicatis & recitetis officium Incarnationis, ex quo quia confeſſio in ordine aliorum feſtorum occurrentium exoritur, vobis, & cuilibet veſtrũ, quòd ſi aliquis ſanctus ſimplex concurrat illo die, fieret de eo tãtùm commemoratio in matutinis & in veſperis. Præterea quòd omnibus & ſingulis gratiis, indultis, priuilegiis, monaſteriis, & Monialibus S. Franciſci regularis Obſeruantiæ, ſub quibuſuis verborum formis per Rom. Pontifices ſuæ ſanctitatis prædeceſſores, aliàs conceſſis, vti, & gaudere, &c. Datum Romæ apud Campum Martium in ædibus noſtræ ſolitæ reſidentiæ ſub anno à Natiuitate Domini milleſimo quingenteſimo trigeſimo ſexto, indictione nona, die verò vigeſima menſis Martij, Pontificatus ſanctiſſimi in Chriſto Patris & domini noſtri, domini Pauli diuina prouidentia Papæ III. anno ſecundo.

Circa quam conceſſionem quoad noſtrum propoſitum, primò notandum eſt quòd Moniales in ea contentæ gaudent priuilegiis conceſſis & concedendis omnibus ordinibus Mendicantibus, cum ipſis communicentur omnes gratiæ, indulgentiæ, & priuilegia conceſſæ Monialibus ſancti Franciſci, cuiuſmodi ſunt Moniales ſanctæ Claræ, quæ communicant in priuilegiis, indultis, & gratiis conceſſis & concedendis cum ordinibus Mendicantibus, prout in ſecundo b Tomo latè probauimus.

b 2. q. 68. ar. 2.

Secundò per tranſennam notandum eſt, quòd non poſſunt præfatæ Moniales in Sabbato recitare officium Incarnationis Dominicæ, cũ hoc per bullam Pij V. ſit reuocatum; in eo enim præcipitur, vt ſecundùm Breuiarium autoritate Concilij Tridentini reformatum, officium diuinum, non obſtante quocunque priuilegio ab omnibus recitetur, prout in primo c Tomo latè etiam probauimus.

c 1. to. qu. 42. ar. 1.

ARTICVLVS II.

Vtrùm Tertiarij & Tertiariæ conſequantur indulgentias conceſſas ordinibus, quorum Tertiarij ſunt.

Reſpondeo dicendo, quòd Tertiarij, & Tertiariæ in congregatione viuentes cum tribus votis eſſentialibus, nõ eſt dubium, quòd gaudeant indulgentiis cõceſſis ordini Minorum, & ordinibus quorum ſunt Tertiarij & Tertiariæ: de aliis autem Tertiariis coniugatis dubitatur. Et Collector d priuilegiorum Mendicantium, ait hos Tertiarios de omnibus priuilegiis Mendicantium habere illa, quæ per Concilium Lateranenſe non fuerunt illis ſublata, ex quo ſequitur habere omnia ſpiritualia, ſcilicet, indulgentias & abſolutiones, excepto quòd Euchariſtiam in die Reſurrectionis & alia ſacramenta non poſſunt recipere, niſi à ſuo parochiali Rectore: ſacramentum tamen pœnitentiæ & Euchariſtiæ ſemper in reliquis temporibus anni poterunt recipere à fratribus. Item habent priuilegium canonis, *ſi quis ſuadente*, quia habent modum viuendi approbatum à ſede Apoſtolica, & ſic tenent Doctores. Et eſt notandum, quia ſæpe non aduertitur circa hoc. Hæc Collector.

d Collect. ti. Tertiarij fratres iuxta ſ.

Nec Pius V. in ſua conſtitutione aliquid circa hos fratres innouauit: tantùm enim in ea tractauit de illis Tertiariis, qui in congregatione viuunt & tria ſubſtantialia vota emittunt, vt patet ex eius verbis ibi, *Itaque inter cæteras religiones fratrũ quoque Tertiarij ordinis ſancti Franciſci de pœnitẽtia nũcupati, in cõgregatione viuẽtium, ac trib⁹ votis ſubſtantialibus aſtrictorum ſtatut non cõmouet, vt ad illum reformadum ſtudia noſtra conferamus.* Vnde cùm de huiuſmodi fratribus verba non egerit, nihil eis ſubtractum eſſe iudicare debemus, eorum quæ ad ſpiritualia reducuntur, niſi in quantum per Concilium Lateranenſe ſunt reſtricta & limitata, imò attenta dictæ conſtitutionis litera mulieres quæ virginalem, aut vidualem continentiam promiſerunt, gauderent modò omnibus priuilegiis ipſis conceſſis, niſi huic magnæ priuilegiorum communicationi Concilij Tridentini mens obſtaret, prout in articulo ſuperiori dictum eſt, & hæc non ſunt de numero earum quas Pius V. per ſuam conſtitutionem reformare intendit.

QVÆSTIO LXXIIII.

De tributis, in ſexdecim articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſexdecim.

1 *Vtrùm Religioſi in his Hiſpaniarum partibus teneantur ſoluere ſubſidium.*
2 *Vnde ſubſidium originem traxit.*
3 *Vtrùm capellaniæ fundatæ in monaſteriis Minorum de Obſeruantia ſint præfato ſubſidio ſubiectæ.*
4 *Vtrùm diſtributiones quotidianæ ſint ſubſidio obligatæ.*
5 *Vtrùm ad taxandam quotam ſubſidij ſunt regulares vocandi.*
6 *Vtrùm laici habentes decimas tertiarias de manu Regis vendentes eas teneantur ſoluere ſubſidium, aut gabellam.*
7 *Vtrùm ementes aliquid à monaſterijs teneantur ſoluere alcauala.*
8 *Vtrùm Eccleſiaſtici & regulares vendentes teneantur ſoluere alcauala.*

Digitized by Google

9 *Vtrùm ex rebus venditis nouitij ſuo nomine debeatur alcauala.*

10 *Vtrùm hæc decima alcaualæ poſſit peti à monaſterio apud iudicem Eccleſiaſticum.*

11 *Vtrùm Tertiarij ex rebus venditis teneantur ſoluere gabellam.*

12 *Vtrùm fratres ordinum militiarum teneantur ex rebus venditis ſoluere gabellam.*

13 *Vtrùm ementes aliquid à monaſteriis ſint immunes à gabella ſi illud vendiderint.*

14 *Vtrùm laicus vendens rem communem cùm monaſterio teneatur ſoluere gabellam.*

15 *Vtrùm Regulares teneantur ſoluere ſubſidium quod vocatur eſcuſado.*

16 *Vtrùm Moniales ſoluere decimas de prædiis ſuis teneantur.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm Religioſi in his Hiſpaniarum partibus teneantur ſoluere ſubſidium.

REſpondeo dicendo, quòd Pius V. poſt alios ſummos Pontifices conceſſit Regi Philippo huius nominis II. quoddam ſubſidium pro expeditione belli contra infideles ſuper redditibus bonorum Eccleſiaſticorum, quam conceſſionem Gregorius decimus tertius, & alij ſummi Pontifices vſque modò confirmauerunt: cuius conceſſionis tenorem volo in præſentiarum adducere.

Gregorius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Ad Romani Pontificis indefeſſam ſolicitudinem ſpectat videre, vt ea quæ ab eo geſta ſunt & ordinata, & quæ ſuperinde emanarũt literæ Apoſtolicæ ne in alicuius haſitationis, vel dubitationis ſcrupulum incidant, ita ſuæ declarationis adminiculo dilucidentur, quòd nulla ſuper his dubitandi occaſio cuicunque relinquatur, & aliàs deſuper rationabilibus cauſis de nouo ſtatuere, immutare, augere, ordinare, & diſponere, prout rerum, & tẽporum qualitate penſata in Domino conſpicit ſalabriter expedire. Dudum ſiquidem à nobis emanarunt literæ tenoris ſequentis, Pius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Quemadmodũ onuſtæ pretioſis mercibus nauis prudens gubernator procelloſa tempeſtate in alto deprehenſus, vt illam fluctibus conquaſſatam cum ſuis remigibus vectoribuſque in portũ reducere poſſit, aliquot grauiorum, viliorùmque mercium iacturam facere ſolet, ita nos, cui meritis licet imparibus Dominus & Rex noſter agitatæ nauiculæ ſuæ clauum reddere dignatus eſt, tametſi ab ipſo Apoſtolatus initio nihil antiquius habuerimus quàm Eccleſias omnes, illarũque præſules & perſonas, non ſolũ ab omni exactionis moleſtia immunes preſeruare, verùm etiam quantũ in nobis fuerit, commodis & honoribus afficere, nihilominus vt certiſſimo periclitãtis nauiculæ naufragio nulla prorſus alioquin humana ope euitabili pro viribus ſuccurramus aliquam opum Eccleſiaſticarũ facilẽ nauis curſum, ſi quis illis abutatur tamquam pondus iners remorantium partiunculam in agitatos huius turbulẽti ſeculi noſtri fluctus proijcere cogimur, quo promptiùs repulſa hoſtili rabie nos circundante procella chariſſimã nobis traditam ſarcinam, ipſos videlicet Chriſti fideles adoptatos, tutoſque ſalutis animarum & corporũ ſuorum portus deducere valeamus. Sanè nuper poſteaquã fœlicis recordationis Iulius Papa III. prædeceſſor noſter ex certis tunc expreſſis cauſis claræ memoriæ Carolo Romanorum Imperatori, & Hiſpaniarum Regi, dum viueret, eiuſque ſucceſſoribus, vt dominia, feuda, & iuriſdictiones ad quæcumque Hiſpaniarũ monaſteria & alia regularia loca cu iuſuis ordinis pertinentia vſque ad valorem quingẽtorum millium ducatorum auri, certa tunc expreſſa recompenſa dictis monaſteriis, & regularibus locis tradita, vendere, & alienare, ac illorum pretium huiuſmodi in certos, tunc expreſſos vſus conuertere poſſet, per ſuas literas conceſſerat. Nos impenſis & ſumptibus, quos chariſſimum Chriſto filium noſtrum Philippũ Hiſpaniarum Regem Catholicũ ipſius Caroli natum & ſucceſſorem ad reprimendos imminentes Turcarum Tyranni impetus ſubire oportebat ſubuenire volentes, ſibi medietatem omnium & ſingulorum fructuum, redditiuum, & prouentuũ quarumcunque Metropolitanarum Cathedralium, monaſteriorum, & aliorum beneficiorum Eccleſiaſticorũ, regnorum Hiſpaniarũ vnius anni, per quaſdam necnon caſſata & annullata facultate per Iulium prædeceſſorem conceſſa huiuſmodi alia dominia, feuda, & temporales iuriſdictiones ad Cathedrales & collegiales Eccleſias, earumque capitula & Eccleſiaſticas dignitates ſæculares Hiſpaniarum vſque ad valorem annuum viginti quinque millium ducatorum ſimilium, ita tamen quòd ipſe Philippus Rex duplicatam illorũ recõpenſã in totalibus annuis redditibus, Prælatis & Capitulis prædictis aſſignare teneretur, ac aliàs ſub certis modo, & forma vendendi, & alienandi facultatem per ſecundas cõceſſimus, & deinde per tertias noſtras literas cõceſſionẽ illi per dictum prædeceſſorem factam, & per nos caſſatam, vt præfertur, dũmodo tantumdem ex gratia ſibi per nos conceſſa, huiuſmodi pro rata deduceret reualidauimus, & innouauimus: prout ſingulis literis pleniùs continetur. Cùm autem ſicut idem Philippus Rex nobis nuper exponi fecit, conceſſiones & literæ prædictæ nondum ſortitæ ſint effectum, neque ad illarum executionem deuentum ſit, præfatum Turcarum Tyrannũ ea quæ ſuperioribus diebus ob claſſem noſtram repentino, inopinatoque piratarum ſuorũ aduẽtu perculſam & diſſipatam, noſtrùmque ad inſulam Geluarum opere tumultuario factum propugnaculũ expugnatum obtinuit, victoria exultantem & elatum adeo, vt ſolet ferè, vt expeditionem ſaltem maritimam, in vtraque Hiſpaniarum, Italiam, videlicet, & Hiſpaniam vniuerſo conatu ſuo præparare & proximo vere ſuis omnibus in nos conuerſis copijs non ſolũ hoc mare noſtrum infeſtare, verũ etiam vrbes maritimas, portuſque bello aptiores ſibi, ſub iugare cogiteri, itaque, vt ſpe quadam barbaria, imò tã irſatiali rabidaque ingluuie nedum Siciliam aliaſque inſulas inferi maris, verùm etiã noſtræ Eccleſiæ Romanæ, ac vicinorum litoralia loca deuoret. Vnde cùm ad tantã generis humani perniciem à Chriſti fidelium ceruicibus repellẽdã nobis illius apparatũ, vireſque æquare nõ ſuffterat, ſed illos claſſe militibus commeatuque ſuperare neceſſe ſit. Dictuſq; Philippus Rex, quæ ſua eſt in Dominum pietas, & in eius Eccleſiam, populoſque ſibi creditos immẽſa charitas præfatique Imperatoris, & aliorum progenitorum ſuorũ præclaræ memoriæ Catholicorum Regum veſtigijs inhærẽdo ſuã octuaginta triremibus proprijs ſũptibus, omnimodè inſtructis claſſem quanta fieri poterit celeritate præſtò futurã, ac aliàs ſe totis viribus huic ſanctæ neceſſariaq; defẽſioni incũbere velle nobis promiſerit, ſeque cõceſſionibus & literis prædictis renunciare velle obtulerit, ſi ſibi ex Eccleſiarum opibus, prout æquitas omnino ſuadere videtur aſſiſtẽtes ſibique infràſcriptum annuũ ſubſidium, prout nobis per dilectum filium nobilem virũ Henecum Lopez de Mẽdoça Comitẽ Tendillæ, & in regno Granatæ pro dicto Philippo Rege Capitaneum Generalem, oratorem ſpecialẽ prædictis, & nonnullis arduis negotiis ad nos tranſmiſſum humiliter ſupplicare fecit, cõcedere & aliàs in nobis opportunè cõſulere de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur, hoc tam patens præſentaneũque totius Eccleſiæ Catholicæ periculum nulla ratione diſſimulari poſſe, ſed particulariũ Eccleſiarum opes, atque redditus pro neceſſaria illarum, ſuorùmque filiorum, & Chriſtiana communiſque tam clericorum quàm laicorum cauſa, atque ſalutis defenſione larga manu ſuppeditari debere dignum & iuſtum reputãtes, habita prius ſuper hoc cum venerabilibus fratribus noſtris

S.R.E.

Digitized by Google

S.R.E. Cardinalibus in diuerſis tã generali quàm particularibus cõgregationibus deliberatione matura de vnanimi illorum conſilio, atque aſſenſu ne Eccleſias nimio, & multiplici ac intolerabili onere contingat grauare ſupradictas per prædeceſſorem & nos eidem Philippo Regi factas cõceſſiones literasq́; deſuper expeditas, & inde ſecuta quæcunq; ad infraſcriptorum effectum de ipſius Philippi Regis conſenſu harum ſerie reuocantes, atq; penitus caſſantes & annullãtes, illasq; reuocatas, caſſatas & annullatas eſſe, nec deinceps ipſi Philippo Regi ſuffragari debere, decernẽtes præfatis ſupradicti Regis ſupplicationibus inclinati vnum ſubſidiũ annuum trecentorum millium ducatorũ auri largorum vſq; ad quinquenniũ proximè futurum à Kalendis Ianuarij proximè futuri computãdum, & deinde noſtro & dictæ ſedis arbitrio vſq; ad aliud quinquẽniũ, ſi ita nobis, aut ſucceſſoribus noſtris expedire videbitur prorogandũ ſuper omniũ & ſingularũ cathedraliũ, & Metropolitanarũ collegiatarum, & aliarum Eccleſiarũ, monaſteriorum, prioratuum & aliorum quorumuis beneficiorum Eccleſiaſticorum, cum cura & ſine cura ſæcularium & S. Benedicti, S. Auguſtini Cluniacenſis, Ciſtercienſis, Carthuſienſis, Crucifixorum, S. Hieronymi, & aliorum quorumuis etiam ex priuilegio, vel aliis certos fructus habentium, necnon Caſſinen. aliàs ſanctæ Iuſtinæ montis Oliueti, S. Saluatoris, & aliorum congregationũ regulariũ, etiamſi ſæcularia, canonicatus & præbendæ, portiones, dignitates etiam in Cathedralibus & Metropolitanis poſt Pontificalem maiores & collegiatis Eccleſiis, aut parochialis Eccleſiæ, vel earum perpetuæ vicariæ capellæ capellaniæ perpetuæ præſtimonia, præſtimoniales portiones & ſimplicia, atq; etiã ſeruitoria beneficia, Eccleſiaſtica, regularia, vel non beneficia huiuſmodi prioratus & perſonatus, adminiſtrationes vel officia etiam clauſtralia fuerint & ad prioratus, præpoſituras, præpoſitatus, dignitates, perſonatus, adminiſtrationes, vel officia huiuſmodi conſueuerint, qui per electionẽ aſſumi eiſq́; cura immineat animarum in quibuſcunq; ciuitatibus & diœceſibus aliiſq́; locis vniuerſarum Hiſpaniarum ipſo Philippo Regi ſubiectis conſiſtentium, & Capitulorũ conuentualiũ, & aliarum menſarum fructibus, redditibus & prouentibus, obuentionibus & emolumentis venerabili fratri noſtro Epiſcopo Bononiæ moderno & pro tẽpore exiſtenti noſtro apud ipſum Philippum Regem Nũtio, vel alteri Prælato ad hoc per alias noſtras literas deputando, eiuſq́; ſubcollectoribus, qui tamen perſonæ Eccleſiaſticæ eſſe debeat per venerabiles fratres noſtros Archiepiſcopos, Epiſcopos & dilectos filios Abbates, Abbatiſſas, Priores & Prioriſſas Capitula conuentuũ, Præceptores, Cõmendatarios cæteraſq́; perſonas Eccleſiaſticas, ſæculares, & quorumuis ordinũ regulares, Eccleſias, monaſteria, prioratus, præceptorias, præpoſitatus, canonicatus, præbendas, dignitates, perſonatus, adminiſtrationes, & officia cæteraq́; beneficia ſæcularia & regularia huiuſmodi in titulũ, commendam, adminiſtrationem & alias quomodolibet obtinentes, itaq; quicunq; fructus, redditus, & prouentus, iura, obuentiones, & emolumenta ſiue loco pẽſionis annuæ, ac etiam penſiones annuas, ſiue ſuper ſimilibus fructibus, redditibus, prouentibus, iuribus, obuentionibus & emolumentis & diſtributionibus, etiam ſub quibuſuis exemptionibus & immunitatibus, ac ſimilibus vel diſſimilibus oneribus genere reſeruatas & aſſignatas habentes & percipientes pro rata veri valoris Eccleſiarum, monaſteriorum, & aliorum beneficiorum, ſuper quibus penſiones huiuſmodi reſeruatæ, cõſtitutæ & aſſignatæ fuerint contribuere teneantur, cuiuſcunq; gradus, ſtatus, ordinis vel conditionis fuerint, ipſis S.R.E. Cardinalibus, qui pro vniuerſali Eccleſia iugiter nobiſcum laborant, & militibus Hieroſolymitanis duntaxat exceptis, annis ſingulis in certis locis & terminis ad id per ipſum Nuntiũ, vel alium Prælatũ à nobis, vt præfertur, deputandum, ſtatuendis, iuſte & proportionabiliter cõpartiendi & integrè perſoluendi, & penes menſam ciuitatis Barchinonenſis, aut alium dicti Nuntij vel Prælati arbitrio eligẽdum locũ tutum & ſecurum realiter deponendum & in vſum infraſcriptum duntaxat ad Nuntij, ſeu Prælati huiuſmodi mandatum & ordinationẽ erogandi Apoſtolica autoritate tenore præſentiũ imponimus, conſtituimus & ordinamus, ac ex pecuniis ſubſidij huiuſmodi vnam quinquaginta triremiũ claſſem cleri Hiſpaniarũ nuncupandam, & Eccleſiaſtica inſignia delaturam inſtitui, armariq́; contra infideles hæreticos, vel ſchiſmaticos ſolũmodo ſeruire, & educi debeat, etſi quopiam anno integrã ſubſidij trecentorũ millium ducatorum ſummam claſſis huiuſmodi minimè exponi contigerit, eius reſiduum in annum vel annos ſequentes, in quibus forſan maiori vſui erit apud menſam, vel alium locum huiuſmodi fideliter conſeruari & cuſtodiri, necnon Nuntiũ vel alium Prælatum eiuſq́; ſubcollectores, & alios quoſcunq;, ad huius negotij curam & executionem pro tempore deputatos, adminiſtrationis & villicationis ſuæ rationem vni vel pluribus perſonis ad id per nos & ſedem prædictam nominandis annuatim, vel aliis loco & tẽpore congruis omnino reddere, & ad id, ſi opus ſit, compellere debere ſtatuimus & ordinamus, ac Archiepiſcopos, Epiſcopos, Abbates, Priores, & alias vtriuſq; ſexus Eccleſiaſticas perſonas tã ſæculares, quàm regulares prædictos hortantes illiſq; diſtrictè præcipiendo mandantes, vt communis incendij, ruinæ, quæ iam ſi remiſſius agatur imminentis remedio tota Chriſtianæ charitatis propenſione incumbentes, hanc omnino neceſſariæ, nec vllis rationibus euitabilem opem, atq; operã alacriter amplectantur, & libenti animo exequantur, ipſius autẽ Philippi Regis maieſtatem attentè rogantes, vt fœliciter Auguſti patris cæterorumq́; Regum auorum ſuorum præclara geſta imitando ſacroſanctæ fidei & religionis defenſionẽ & protectionem deuotiſſimè ſuſcipientes ſuum octuaginta triremium, & hanc Eccleſiaſticam claſſem infra proximũ biennium inſtrui & armari procuret, vt illis coniunctis & reliquis etiam Chriſtianorum Principum auxiliis ſocietatis ad Dei laudem & gloriã religionis Chriſtianæ tutelamq́; ſuorum ſubditorum & aliorum Chriſti populorum periclitantium cõſeruationem, & deliberationem operæpretium memorabile facere, & hac via perpetuam inter homines gloriam & honorem, ac noſtram & Sedis Apoſtolicæ benedictionem, & gratiam vberem promereri, demumq́; inter cæleſtes beatorum choros ineffabilem trophæum ſibi acquirere mereatur. Nos enim ſubſidiũ præmiſſum ſic impoſitum annuatim, vt non præfertur exigi, deponi, inſumi & cõuerti, ac Archiepiſcopos, Epiſcopos, Abbates, Priores omneſq́; & ſingulas perſonas alias, fructus Eccleſiaſticos percipiẽtes in vniuerſis Hiſpaniis agentes ad illius cõtributionem pro rata teneri & obligatas eſſe cenſuris & pœnis tã Eccleſiaſticis quàm pecuniariis ipſius Nuntij, vel alterius per nos ad id deputandi Prælati arbitrio imponendis, quacunq; appellatione alioq́; ſubterfugio ceſſante, cogi & compelli, & per quoſcunque iudices, Commiſſarios, quauis autoritate fulgentes ſublata eis quauis aliter interpretandi facultate iudicare & definire debere, ac quidquid ſecus à quoquam, quauis autoritate, ſcienter vel ignoranter, attentari contigerit, irritum & inane decernimus. Quocirca venerabilibus fratribus noſtris, Hiſpalenſi, Valentino ac Cæſaraugustano Archiepiſcopis per Apoſtolica ſcripta mãdamus, quatenus ipſi, vel duo aut vnus eorum per ſe vel alium vel alios præſentes literas, & in eis contenta quæcunq;, vbi & quando opus fuerit, ac quoties pro Nuntij, vel alterius per nos deputandi Prælati parte deſuper fuerint requiſiti ſolemniter publicantes, eiſq́; in præmiſſis efficacis defenſionis præſidio aſſiſtẽtes faciant autoritate noſtra literas, & in eis cõtenta huiuſmodi firmiter obſeruari, ac ſingulos quos literæ ipſæ concernunt, illis in omnibus & per omnia parere & obedire, contradictores quoſlibet & rebelles per cenſuras &

pœnas

Digitized by Google

pœnas tam Eccleſiaſticas, quàm pecuniarias arbitrio ſuo imponendi moderandas & applicandas appellatione poſtpoſita compeſcendo, inuocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachij ſæcularis. Non obſtantibus piæ memoriæ Bonifacij Papæ VIII. etiam prædeceſſoris noſtri de vna, & Cõcilij generalis de duabus dietis, dummodo quis autoritate præſentium vltra tres dietas ad iudicium non trahatur, ac aliis ordinationibus & conſtitutionibus Apoſtolicis, & Eccleſiarũ, monaſteriorum, ordinũ, aliorũq́; regularium locorum prædictorum, etiam iuramento confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus, ſtabilimentis, vſibus & naturis, ac tam prædictis, quàm aliis immunitatibus & exemptionibus etiam Prælatis reſidentibus per nos conceſſis, priuilegijs quoq;, indultis & literis Apoſtolicis Eccleſiaſticis monaſteriis, congregationibus, ordinibus, eorũque ſuperioribus, & perſonis prædictis ſub quibuſcunque tenoribus & formis, ac cum quibuſuis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliſque efficacioribus & inſolitis clauſulis, ac irritantibus, & aliis etiam vim contractus habẽtibus decretis in genere, vel in ſpecie, & etiam ad Imperatorum & Regũ inſtantiã & aliis quomodolibet conceſſis, approbatis, & innouatis. Quibus omnibus, etiamſi de illis eorũq; totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica, & indiuidua, non autem per clauſulas generales idem importãtes mẽtio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ad hoc ſeruanda eſſet, tenores huiuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum infererentur præſentibus, pro ſufficienter expreſſis habẽtes, illis aliàs in ſuo robore permanſuris hac vice duntaxat ſpecialiter & expreſſè derogamus, ac illis ſufficienter etiam ad hoc nulla prorſus immunitas, aliáve qualibet conſideratione, & ſpeciali nota digna exceptio, cuiq; aduersùs præſentium tenorem ſuffragetur, derogatum eſſe declaramus, contrariis quibuſcumq;, aut ſi aliquibus cõmuniter vel diuiſim ab eadem ſit ſede indultum quoad ſubſidiorum huiuſmodi ſolutionem cogi, aut interdici, ſuſpendi, vel excommunicari nõ poſſint per literas Apoſtolicas non facientes plenam, ac expreſſam, ac de verbo ad verbum de indulto huiuſmodi mentionem, ac de eorum perſonis, locis & ordinibus, exemptionibus etiam propriis nominibus & quibuslibet aliis priuilegiis, indulgentiis & literis Apoſtolicis generalibus, vel ſpecialibus quorumcunque tenorum exiſtant, per quæ præſentibus non expreſſa vel totaliter non inſerta effectum earũ impediri valeat quomodolibet, vel differri, & de quibus quorumcunque totis tenoribus habenda ſit in noſtris literis mentio ſpecialis, quæ quatenus promiſſis aduerſantur cuique nolumus aliquatenus ſuffragari, &c.

Circa quam conceſſionem eſt primò notandum, quòd eſt cõfirmata, imò de nouo conceſſa, & quoad ſummam ſoluendam cum augmẽto mutata ab eodem aliis ſummis Pontificibus vſque modò, & eſt ſuper hoc quædam concordia facta & confirmata à Sede Apoſtolica, ne Eccleſiaſtici aliqui præ aliis in ſolutione grauarentur.

Secundò eſt notandum, quòd ad ſolutionem huius ſubſidij poſſunt autoritate Apoſtolica cõpelli regulares per excommunicationem & alias cenſuras Eccleſiaſticas, & pœnas pecuniarias, vt conſtat ex eius tenore, ibi, *pro rata teneri & obligatas eſſe cenſuris, & pœnis tam Eccleſiaſticis, quàm pecuniariis ipſius nuntij vel alterius per nos ad id deputandi Prælati arbitrio imponendis, quacunque appellatione, aliovè ſubterfugio ceſſante, cogi & compelli, & ſic per quoſcunque iudices Commiſſarios, quauis autoritate fulgentes, ſublata eis quauis aliter iudicandi facultate, iudicare & definire debere*, nec ipſi regulares ad has fugiendas cenſuras poſſũt ſuis priuilegiis adiuuari cùm ipſa ſint ſufficienter derogata, vt patet ex dicta conceſſione, ibi *Non obſtantibus piæ memoriæ Bonifacij Papæ VIII. &c.* vſque ibi, *quatenus præmiſſis aduerſantur cuiquam nolumus aliquatenus ſuffragari.*

Tertiò eſt notandum adeò foueri à Sede Apoſtolica huius ſubſidij pro tam pio negotio ſolutionem, vt ad ipſius effectum poſſit ad brachium ſæculare recurri ab eo auxilium impetrando, vt patet ex eius verbis, ibi, *inuocato etiã ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachij ſæcularis:* Eſt aduertendum quòd communis eſt ſententia delegatum à Papa poſſe implorare auxilium brachij ſæcularis ad executionem illius quod à Papa ipſi committitur exequendum, prout tenent Innocentius *a*, Panormitanus, Imo. Felinus, Decius, Archidiaconus & Federicus, & alij quos refert & ſequitur Nauarrus: nam, vt ait Imolenſis *b*, *Si ordinarius hoc poteſt, vt patet in cap. 1. de offic. ordinarij, multo fortiùs delegatus, qui eſt illo maior in cauſa ſibi delegata. cap. 2. de offi. delegat.* Vnde cùm hæc cauſa ſit cõmiſſa Nuntio Apoſtolico tamquam iudici delegato, non videtur fuiſſe neceſſarium prædictam clauſulam apponere, ſicut in hac conceſſione de facto appoſita eſt: cui dubitationi reſpondet præfatus Imolenſis *c* quòd licèt quandoque in reſcripto adiiciatur clauſula, *Inuocato ad hoc auxilio brachij ſæcularis, ſi opus fuerit*, illud eſt ad ſuperabundantem cautelam.

a *Innoc. in ca. ſignificaſti n. 2. de offic. deleg. Nauar. in c. cum contingat. de reſcrip. remed. 1. nu. 1.*
b *Imolenſ. in d. c. ſignificaſti col. 1.*
c *Imolenſ. vbi ſup.*

Nec Nuntius Apoſtolicus & delegati à Papa ad compulſionem ſolutionis ſubſidij antequam recurrant ad brachium ſæculare tenentur priùs ad Ordinarium recurrere; licèt enim aliqui in hac materia hoc tenuerint, Federicus *d* tamen per pulchras rationes contrarium tenet, dicens poſſe quidem ſi vult delegatus Papæ priùs ad Eccleſiaſticum ordinarium, quàm ad ſæcularem recurrere, non tamen teneri ſi voluerit.

d *Federic. cõſil. 163. ſuper inuocatione in 1. dubio. col. 2.*

Nec poteſt iudex ſæcularis cognoſcere de iuſtitia inuocationis brachij ſæcularis in hoc caſu: magna eſt enim differentia inter iudicem Eccleſiaſticum & ſæcularem, quòd, ſcilicet. ſæcularis tenetur iuuare Eccleſiaſticum, non oſtenſa illi ſententiæ iuſtitia: Eccleſiaſticus autem non tenetur ſuis cenſuris iuuare ſæcularem, niſi præmiſſa priùs canonica monitione ſecundùm Innocentium *e* communiter receptum, & monita & audita parte, ſi quid allegare voluerit, ſecundùm Imolam *f*.

e *Innocent. in c. 1. de offi. ordin.*
f *Imola in d. c. 1. col. 5.*

Quartò à dicta contributione excipiuntur expreſſè à Pio V. in dicta conceſſione regulares in Indiis conſiſtentes, vt patet ex alia conceſſione eiuſdem Pontificis, data Romæ apud ſanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo ſexageſimo primo, ſexto Nonas Martij, Pontificatus ſui anno tertio, in qua conceſſione poſtquam dixerat, qui ad hanc contributionem debeat compelli, excipit aliquos in hunc modum dicens, *Non tamẽ in Indijs conſiſtentiũ militibus Hieroſolymitanis, ac hoſpitalibus actu hoſpitalitatẽ ſeruãtib⁹ & eiſdẽ fratribus noſtris ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, necnon dicto Philippo Rege ratione menſarũ magiſtraliũ S. Iacobi de Spatha, ac de Alcantara, & de Calatraua Ciſtercenſium, aut aliorum ordinum militarium, quorũ idẽ Rex ex conceſſione & diſpenſatione Apoſtolica perpetuus adminiſtrator exiſtit, duntaxat exceptis.* Ex quorũ verborũ contextu colligitur milites D. Iacobi Alcantaræ & Calatrauæ teneri ad dictum ſubſidium, cùm tantùm Rex & perpetuus adminiſtrator in hac conceſſione ſolùm excipiantur, & exceptio firmet regulam in contrarium. Nunc autem his ſic ex noſtro indulto prænotatis, operæpretium eſſe duxi ad ipſius intelligentiam aliqua dubia proponere, pro quo articuli ſunt conſtituendi.

ARTICVLVS II.

Vnde hoc ſubſidium originem traxit.

RESpondeo dicendo, quòd ſolebant antiquitùs ſummi Pontifices reſeruare decimam partem

fructuum

Digitized by Google

fructuum omnium beneficiorum Eccleſiaſticorum ad omnes neceſſitates Sedis Apoſtolicæ ſubleuãdas, aut ad expeditionem belli contra rebelles & infideles, ad imitationem ſubſidij ſolitum ſolui à Leuitis ſummo Sacerdoti, prout in libris *a* Numerorum, & Eſdræ *b* continetur, & habetur in quadam decretali *c*, tradunt D. Thomas & alij relati à D. Ioanne *d* Gutierrez, & à Rebuffo. Et hæc vocatur decima Papalis. Ad cuius ſolutionem ſingulorum beneficiorum taxa fiebat, iuxta quam hæc decima quotannis ſoluebatur, prout colligitur ex quadam decretali *e*, & tradunt communiter Doctores. Ad ſimilitudinem huius ſubſidij & decimæ Papalis conceſſerunt ſummi Pontifices in diuerſis temporibus multis Principibus Chriſtianis vigeſimam decimam quartam, aut aliam omnium beneficiorum Eccleſiaſticorum ſuarum prouinciarum quotam, vt tradunt Doctores *f*, poſt quandam gloſſam, Belenzinus, Coſmas, & Petrus Gregorius; his autem tẽporibus ad exemplum horum ſanctorum patrum Pius IIII. in quadam bulla, ſub datis VI. Nonas Martij anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo primo, Pontificatus ſui anno quarto, conceſſit Philippo II. Regi Hiſpaniarum ſubſidium dicens, *Volumus quòd in diſtributione quadringentorum & viginti milium ducatorum huiuſmodi inter dictas perſonas Eccleſiaſticas per dictos Nuntium & Prælatum facienda, & illorum ſolutione ſeruetur taxa ſeruari ſolita in diſtributione, & ſolutione ſubſidiorum, quæ interdum per Sedem Apoſtolicam Regibus Hiſpaniarum concedi conſueuerunt.* Et idipſum conceſſerunt etiam Pius V. & Gregorius XIII. vt patet ex literis ſuperiùs allegatis, & ſimiliter eorum ſucceſſores vſque modò indulſerunt intelligentes vtilitatem boni communis hoc ſummopere poſtulare.

a Num 18.
b 2. Eſdr. c. 10.
c ca. 1. de decim.
d Gut. libr. 1. prac. 1. ad ll. Regn. q. 13. n. 13. Rebuff. de decim. q. 13.
e cap. 2. de decim. vbi latè doct.

f Doct in c. fi. de vot. vbi gl. v. cuius & clem. 2. de decim. dd. in cle. 2. de dec. Belenzinus de charit. ſubſidio. qu. 72. Coſmas in tit. ſancto Galli. tit. de annat. §. 1. v. decim. Petr. Grego. 3. par. Synt. iur. lib. 2. c. 20.

ARTICVLVS III.

Vtrùm capellaniæ fundatæ in ordine Minorum regularis Obſeruantiæ ſint præfato ſubſidio ſubiectæ.

RESpondeo dicendo, quòd capellaniæ fundatæ in ordine Minorum regularis Obſeruantiæ non ſunt præfato ſubſidio ſubiectæ, & per conſequens de earum redditibus hoc ſubſidium non ſoluitur. Et ita fuiſſe in facti contingentia iudicatum in Concilio Cruciatæ (in quo de huiuſmodi cauſis agitur) à quodam noſtræ religionis patre grauiſſimo accepi. Quod primò probatur ex contextu prædictæ conceſſionis Pij V. ibi, *ſuper omnium & ſingularum cathedralium & Metropolitanarum &c.* vſque ibi, *redditibus & prouentionibus, obuentionibus & emolumentis.* Cuius conceſſionis tenor ſi attentè conſideretur tantùm indicat beneficia & redditus Eccleſiaſticos huic oneri & grauamini eſſe ſubiecta: capellaniæ autem in præfato ordine non ſunt redditus Eccleſiaſtici perpetui, cùm ipſe ordo ſecundùm *g* ius eos minimè habere permittatur, propter quod in comitiis *h* generalibus Toleti celebratis in hunc modum ſtatuitur:

g clem. exiuit. §. cæterum de verb. ſign.
h cap. 3. de obſeruant. paupert. ſ. 18. p. 3.

Cùm annuos redditus ſicut cætera bona immobilia nobis habere nõ liceat, ideo reuocam⁹ antiqua generalia ſtatuta, decernimus quòd nullus frater inducat perſonã aliquam ad eleemoſyna perpetua ordini noſtro exhibenda, & ſi aliqua talis nobis fuerit relicta, nullo modo in iudicio exigatur. Declaramus quòd ad perpetua legata petẽda nõ poſſunt fratres recurrere niſi humiliter & per modũ eleemoſynæ abſque allegatione alicuius debiti. Decernitur præterea, ac præcipitur, quòd quoties relinqui cõtingat aliqua legata perpetua aliquibus perſonis & hoſpitalibus, & alicui Reipublicæ, & alijs domibus, ea lege quod teneatur fratribus præſtare ſingulis annis certã eleemoſynã ſiue omnino gratis, ſiue vt ipſi fratres dicant certa officia & Miſſas, quòd guardianus faciat proteſtationem ei, qui teſtatoris voluntatẽ adimplere tenetur, quòd ad illas eleemoſynas nullum ius habent ex vi legati, nec poſſunt obligari ad illa officia & Miſſas. Si verò facta dicta proteſtatione hæres ex ſua libera voluntate voluerit dare, eleemoſynas illas, & committere fratribus dicta officia & Miſſas, tunc fratres tuta conſcientia poſſunt eleemoſynas huiuſmodi recipere. Eſt tamen hæc proteſtatio neceſſaria iuxta D. Bonauenturam, ne ab ignorantibus noſtrum inſtitutum regulæ noſtræ tranſgreſſores iudicemur. Hæc ordinatio. Et hoc ſatis innuunt verba præfatæ Apoſtolicæ conſtitutionis ibi, *capella capellania perpetua*, quæ de capellaniis perpetuis debent verificari, quarum ius, & redditus ſunt perpetui, in qua redditũum perpetuitate ſimul cum titulo collationis ratio beneficiorum Eccleſiaſticorum conſiſtit. Capellaniæ autem autoritate priuata fundatæ, ſicut ſolent aliquando ratione patrimonij inſtitui ſine vlla autoritate Apoſtolica, vel ordinaria, neque delegata, non induunt rationem beneficiorum Eccleſiaſticorum, iuxta ea quæ in iure *i* notantur, & quia ipſæ conſtituuntur hoc modo & hac conditione, vt patronus poſſit capellanum ab eis tollere ex cauſa, quæ ſibi legitima videretur, quod fieri non poterat, ſi capellaniæ præfatæ fuiſſent beneficia Eccleſiaſtica, aut redditus Eccleſiaſtici; deberent enim iuxta ſacros *k* Canones eſſe perpetuæ, vt poſt alios tradunt Ancharran. *l* & Felinus. Quod procedit etiamſi eam capellaniam fundet Epiſcopus, ſi eam non fundauit autoritate Epiſcopali ſed priuata, & communi laicorum, qua poterat vti bonis patrimonialibus, vel quaſi patrimonialibus, vt colligitur ex iure *m*, & tradit Nauarrus.

i c. cum dilectus. de iure patronat.
k c. iouentum 15. q. 7. c ſatis peruerſum. 56. diſt.
l Anchar. in ca. 1. de regu. Felin. in cap. poſtulaſti, de reſcript.
m c. quia nos de teſtam. & 4. 12. q. 3. ca. 1 & 2. & 4. 5. c. ſ. Nauar. de redd. eccl. q. 1. monit. 19. nu. 102.

Denique hanc partem maximè confirmant argumenta apponenda in articulo ſequenti, quibus probatur diſtributiones quotidianas huic oneri non eſſe obnoxias cùm ſoluantur ratione aſſiſtentiæ & reſidentiæ perſonalis in officio diuino, tanquam quoddam huius laboris ſtipendium, quod ſi ratione ſubſidij diminueretur, etiam ipſe labor, & reſidentia præfata perſonalis in aliquo remitteretur. quæ ratio etiam militat in præfatis capellaniis, quæ ſunt quædam anniuerſaria promiſſis & diuinis celebrandis, quarum redditus ſi per ſubſidium defalcarentur, etiam in præfatis oneribus aliqua diminutio contingeret. Ponderandæ igitur ſunt omnes rationes articuli ſequentis, quæ benè penetratæ & ponderatæ noſtrum intentum maximè comprobant.

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm diſtributiones quotidianæ ſint ſubſidio præfato obligatæ.

RESpondeo dicendo, quòd vt certa ab incertis ſecernamus, operæpretium eſt videre & conſiderare diſtributiones quotidianas in duplici differentia verſari. Quædam enim inter præbendatos reſidẽtes in ciuitate, etiamſi perſonaliter horis non aſſiſtant, diſtribuuntur, & hę vocantur groſſa, aut racion. Aliæ autem ſunt, quæ nunquam dantur, niſi illis, qui horis canonicis & diuino officio perſonaliter aſſiſtunt, de quibus agunt Henriquus *n*, quem ſequuntur Coſmes, Rebuffus, Decius, Pariſius, Felinus, Redoanus, & Rota. Et certum eſt prioris generis diſtributiones præfato ſubſidio eſſe obnoxias: dubium autem eſt vtrùm ſecundi generis diſtributiones ab eo ſint liberæ & exemptæ? Ad quod reſpondetur liberas & immunes omnino eſſe. Quæ

n Henri. in ca. cũ omnes. de conſtit. Coſmes in prag. Galli. titul. quo tempore quiſque debeat eſſe in choro. §. iubet. v. diſtributiones, Rebuff. in concor. rub. §. 1. v. diſtributiones. Decius conſi. 280. Pariſius conſ. 33. n. 1. vol. 4. Felin. in cap. ad aures n. 39 de reſcr. Redoan. in tr. de ſpol. §. 6. ad man. vẽn. 23. Rota deciſ. 330. part. diuerſ.

ſententia

Digitized by Google

ſententia multis rationibus probatur, prima ratio eſt, quia hoc ſubſidium eſt impoſitum ſuper fructus & redditus beneficiorum, prout dictum eſt in ſuperioribus: diſtributiones autẽ appellatione fructuum minimè veniunt; ſolùm enim ſunt quædam ſtipendia aſſiſtentiæ & præſentiæ in diuinis, argumento aliquorum iurium *a*, quæ diſtributiones & ſtipendia quotidiana cùm ſint incerta & caſualia, in valore fructuum minimè computantur, vt poſt alios tradunt Couarruuias *b*, Hojeda, & Anaſtaſius Germonius.

Secunda ratio eſt, in quacumque enim materia etiamſi ſit multùm fauorabilis, dato priuilegio ad fruendum integrè fructibus præbendarum & beneficiorum, non comprehendũtur diſtributiones quotidianæ, vt ait quædam decretalis *c*, iuncta gloſſa, & expreſsè id probat alia decretalis *d*, ex qua id notant Abbas & alij doctores & multis adductis id tradunt Horatius & Gigas & Petrus Gregorius.

Tertia ratio eſt, quia licet ſanctitas domini Papæ imponat penſionem aliquam ſuper fructus, redditus, prouentus, obuentiones & emolumẽta alicuius præbendæ, non cenſetur impoſita ſuper diſtributiones quotidianas, niſi ſpecialiter exprimatur; cùm enim dentur ratione laboris intereſſendi diuinis, & vt præmium laboris nõ eſt voluntatis domini Papæ, vt ipſe alicui ſubſidio & oneri ſint ſubiectæ, vnde in multis iuribus *e* vidimus probari ſtipendia militum neq; vendi, neque obligari, niſi in ſubſidium. Quod late probat Hieronymus *f* Gigas, Mandoſius, & Gambarus. Quod procedit etiamſi penſio imponatur ſuper fructibus, redditibus & emolumentis in cõtinua reſidentia lucrari ſolitis, prout tenet Rota *g* Romana diuerſorum. Vnde condemnatus per tres ſententias ad fructuum & reddituum alicuius præbendæ reſtitutionem, non eſt obligatus reſtituere diſtributiones quotidianas, quas lucratus eſt, vt tradunt Boerius *h*, Gambarus & Rotæ diuerſorum, niſi expreſsè in dictis ſententiis fuerit dictum, quòd ad reſtitutionem præfatarum deſtributionum teneatur, ex adductis à Lanceloto *i*. Denique hoc confirmatur: ſtatutum enim priuans beneficiatos, quibuſcunque fructibus & obuentionibus ſuarum præbendarum, non priuat eos à diſtributionibus quotidianis, prout latè probant Franciſcus de Ripa *k*, & Probus.

Quarta ratio eſt, quia diſtributiones quotidianæ fuerunt introductæ per Eccleſiarum ſtatuta, aut dotationes teſtatorum in diuini cultus fauorem, vt faciliùs præbendati diuinis aſſiſterent, & ad id inuitarentur, imò obligarentur, vt ex quadam Clementina *l* colligitur, & tradit Nauarrus *m*. Quibus diſtributionibus, ſi aliquod onus, collecta, aut penſio imponeretur, ab intereſſentia officiis diuinis præbendati retraherẽtur; præſens enim lucrũ magis mouet, & per cõſequẽs maius lucrũ magis mouet, & ecõtrario diminutio ſtipendij & lucri aliquid de prædicta motione detrahit, qua motione diminuta, etiã cultus diuinus diminueretur. Propter quod non eſt credendum, quòd dominus Papa velit aliquod onus ſuper ipſaſmet diſtributiones imponere, argumẽto eorum, quæ in iure *n* notantur, propter quod etiam probauit in articulo ſuperiori, quòd noluit dominus Papa imponere hoc onus ſuper capellanias ibi dictas, cùm ex ea impoſitione diminui poſſe Miſſas & ſacrificia dictarum capellaniarum contingeret.

Quinta ratio eſt, quia fructus beneficiorum Eccleſiaſticorum, & diſtributiones quotidianæ maximè inter ſe differunt. Licèt enim inter antiquos Doctores fuerit controuerſum, an clerici ſint vſuarij, an vſufructuarij fructuum ſuorum beneficiorum, iuxta notata per Gloſſam *o* quandam, & Doctores,

a l. 1. in 1. reſponſo. ff. ſi menſ. falſum modum dixerit. l. cũ dea. bus. § ſi in ſecunda. ff. pro ſocio.
b Coua. lib. 3. var. c. 23. n. 1. Hojeda de beneſ. in cõpend. 1. p. c. 12. nu. 8. Germoni. in tra. de indul. §. tibi quoad vixeris n. 23.
c c. 2. iuncta gloſ. v. integrè de priuil. lib. 6.
d ca. licet de priuil. vbi Abbas & cæter. Lucius de priu. ſcholariũ priui. nu. 100. limit. 1. Gigas reſponſo 30. Petrus Grego. ſyntag. li. 15. c. 23. nu. 15.
e l. ſpem corũ. C. quæ res pigno oblig. poſ. l. ſtipendia. de exhibend. reis.
f Gigas conſil. 144. & reſponſ. 35. Mandoſ. de ſignat. grat. tit. penſiones. v. ſuper diſtributionibus. Gambar. de autor. legat. à Later. lib. 6. 2. p. n. 17.
g Rota deciſ. 350. 1. par.
h Boeri deciſ. 540. Gamb. vbi ſu. Rot. deciſ. 1170. 3 p.
i Lancelot. de attenta. c. 32. de pœnis attent. n. 27.
k Rip. li. 1. reſponſo. reſp 5. Probus in ca. vn. de Eccleſ. non reſi. in 5. n. 52.
l Clem. vn. de reliqu. & vene. ſancto.
m Nauarr. orat, t. 10. nu. 11.
n c. ex parte. de conſtit. c. fi. de reſcr. in 6. c. vaſ. de conſ. diſt. 1.
o Gloſſ. in ca. præſent. vbi Doct. de offic. ord. lib. 6. Rodoan. tract. de ſpol. ele. qu. 3. Nauar de redit. eccl. q. 2. Sarm. 2. q. 1. col. ca. 2. eod. tract.

cum latè adductis à Rodoano, Nauarro, Sarmiento & Marco Antonio Columna. At reſpectu diſtributionum quotidianarum ſemper inter Doctores *p* fuit receptum præbendatos earum dominiũ acquirere, ſicut operarij proprietatem, & dominium mercedis pro opere impenſo acquirunt. Vnde licèt ſecũdùm ius commune *q* clerici non poſſent teſtari de fructibus beneficiorum: at ex rebus acquiſitis per diſtributiones quotidianas ſemper in vita & in morte diſtribuere potuerunt, tanquam de mercede ſuo labore acquiſita, argumento cuiuſdam decretalis, quã ad hoc dicit ſingularem Barbacia *r*, Dominicus, & Cardinalis, & dicunt communem plures referentes Pariſius, Decius, & Iulius Clarus, & Cardinalis Albanus, & Rodoanus, & nouiſſimè Borgninus.

Non tamen me latet Nauarr. *ſ* & Sarmiento hãc differentiam inter diſtributiones quotidianas & cæteros fructus beneficiorum improbaſſe. At ego rationibus ſuperiùs adductis hanc ſententiam, vt receptiſſimam ſequor. Ex qua infero, quòd cùm ſummi Pontifices antiquitùs ſolerent ad ſuas, aut ad Principum Chriſtianorum neceſſitates ſubleuãdas reſeruare decimam, aut aliam minorem fructuum beneficiorum partem, prout in articulo ſecundo eſt probatum, ſicut tunc ſecundùm receptiſſimam ſententiam, quæ tũc temporis ab omnibus ſequebatur; talis reſeruatio minimè diſtributiones quotidianas comprehendebat, neque aliquorum verum dominium acquirebant, cùm in eis Sedes Apoſtolica plenam & abſolutam poteſtatem non habeat, ſicut reſpectu fructuum beneficiorum, ſuper quibus ſummus Põtifex, vt Chriſti Domini Vicarius verum dominium & liberam & generalem diſpoſitionem habet ad bonum totius Eccleſiæ vniuerſale. Ita modò cum ſummi Pontifices conceſſerint hoc ſubſidium Principibus Chriſtianis ad Eccleſię defenſionem, eſt intelligendum ipſum ex fructibus beneficiorum, ſuper quibus Sedes Apoſtolica habet plenam & liberam poteſtatem, eſſe ſoluendum, non autem ex diſtributionibus quotidianis, ſuper quibus ita liberam & plenariam diſpoſitionem non habet.

Quod confirmatur: nam quando dominus Papa concedit, aut ſibi reſeruat fructus & beneficiorum redditus ad neceſſitates Eccleſiæ ſubleuandas, in tali reſeruatione diſtributiones quotidianæ minimè includuntur, vt quibuſdam extrauagantibus *t* eſt declaratum quarum meminit Coſmas, Ioannes Copus, & alij infra referendi; igitur idipſum etiam eſt dicendum, quando dominus Papa concedit dictos fructus, aut partem eorum principibus Chriſtianis ad defenſionem fidei & bonum commune totius Eccleſiæ vniuerſalis prouidendum.

Et vt multa omittam, hanc ſententiam in propriis terminis tenuerunt & ſecuti ſunt graues Doctores Guillelmus *u* de Monte Laud. Dominicus Baptiſta, Ferretus Marc. Mantua *x*, Hieronymus Gigas, qui aſſerit, ita pluries practicaſſe, & obtinuiſſe Pariſius, Mandoſius, Rebuffus, aſſerens, ita fuiſſe per Papam ſæpius declaratum, cui declarationi ſtãdum eſſe teſtatur Flaminius, Gambarus, Rodoanus, Duarenus, & in puncto iuris veriorem dicit B. Bellenzinus. Et hanc opinionem, vt certam præſupponit Oldradus in quodam Conſilio.

Nec ſupradictis obſtat quædam declaratio Bonifacij VIII. relata in quadam extrauaganti *y*, in qua declaratum fuit in ſubſidio & decima impoſita à Papa pro expeditione belli Siciliæ comprehendi etiam diſtributiones: nam reſpondetur dictam declarationem tantùm habere locum in diſtributionibus primi generis, quæ dantur præſentibus in ciuitate, aut abſentibus ratione cauſæ legitimæ, etiamſi perſo-

p Doct. in ca. vn. §. qui verò de cler. non reſid. lib. 6. Guill. de mõte Laud. in extrau. 2. ne ſede vacant. inter com. v. cõſuet. Cou. in c. cum in offi. de teſtam. n. 7.
q d. c. cum in offic. de teſt.
r c fin. d. pec. cleric. & ibi Barb. Dom. conſ. 85. Cardin. in Clem. fin. qu. 13. de præbend. Pari. con. 31. n. 10. lib. 4. Decius con 180. Clarus li. 3. ſent. § teſta. verſ. 5. aixi. Alban. in tr. de Card. q 48. Rodoan. de ſpol. q. 1. à n. 27. & q. 3. §. in hac materia n. 4. Borgn. deciſ. 8. nu. 73. par 3.
ſ Nauar. de redd. eccl. q. 1. nu. 74. Sarm. eod. tr. 3. p. c. 5. num. 6.
t Extrau. poſtul. & extra. cum nonnull. de præb. Coſmas in prag. ſanct. tit. de annat. §. voluit v. fruct. Cop in tract. de fruct. lib. 1. 4. ti. 3. c 3. à nu. 7.
u Guill. in extrau. ſuſcepti regiminis v. conſ. & v. per totum. Dom. conſ. 85. 2. p. Ferret. conſ. 237.
x Mantua cõſ. 1. Gig. conſ. 144. nu. 33. Par. conſ. 33. n. 5. li. 4. Mãdoſ. conſ. 15. n. 6. Reb. conſ. 124. & in tr. nomi. q. 9. nu. 40. & de decim. q. 2. nu. 8. Fla. de ſignat. benef. li. 6. qu. 2. n. 31. Gam. de aut. Leg. li. 6. n. 21. Rod. de ſpol. q. 1. nu. 30. Duar. li. 7. de benef. c. 4. Belle. de charit ſubſid. qu. 10. Oldrad. conſ. 118. in princ.
y Extrau. vn. de decim. inter commun. v. & cum nobis nihil occur.

perſonaliter in choro, & diuinis officiis non interſint: non autem in diſtributionibus ſecundi generis, de quibus nobis in præſentiarum eſt ſermo. Et licèt Bonifa. VIII. de omnibus diſtributionibus verba feciſſet, contrarium tamen eſt ſequendum, cùm ſæpeſæpius alij Summi Pontifices eius ſucceſſores contrarium definierint, vt fecerunt Paulus II. ſub datis VIII. Iulij, anno Domini milleſimo quadringenteſimo ſexageſimo nono, & Sixtus IIII. XII. Septembris, anno Domini milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo ſexto, & Clemens VII. & Paulus III. prout præfati auctores allegant, & libuit in præſentiarum declarationem Sixti IIII. adducere, quæ ſic habet: *Quod vix adduci poteſt, vt credat exactiones fieri de diſtributionibus quotidianis, cùm ſit diſpoſitioni iuris contrarium, & à pietate penitus alienum, ſubtrahere perſonis Deo dicatis eos prouentus, qui ratione eiuſdem miniſterij laboris, & præſentiæ in diuinis celebrãdis diſtribui ſolent. Et quod hoc tenderet in diminutionem cultus diuini.* Quibus ſic penſatis, ſicut ſolent ſummi Pontifices omnia ponderare, ſi Pius III. & alij ſummi Pontifices voluiſſent diſtributiones quotidianas huic ſubſidio eſſe ſubiectas, id vtique non ſubticerent, ſicut ſilentio minimè prætermiſerunt ne pro ſolutione huius ſubſidij calices, libri & ornamenta Eccleſiaſtica diſtrahantur, aut pignori dentur, licèt hoc loquendo de decima papali fuerit antiquitus [a] ita declaratum. Et iuxta hanc ſententiam fuiſſe in facti contingentia iudicatum accepi à doctiſſimo domino Rocho de Vargas Cathedralis Salmanticenſis digniſſimo Doctoralis Canonico, & in vniuerſitate Salmanticenſi meritiſſimo ſacrorum Canonum Cathedratico profeſſore, quæ ſententia eſt tenenda, niſi contraria conſuetudo in aliquibus diœceſibus obtinuerit, ex traditis à Rodoano [b], & Gutierrez.

a c. 1. de decim.

b Rodoan. de rebus eccl. qu. 6. § extra. Gutie. de qq. Can. c. n. 11.

ARTICVLVS V.

Vtrùm ad taxandam quotam ſubſidij à quolibet ſoluendam ſint Regulares vocandi.

RESpondeo dicendo, quòd circa hoc eſt notabilis ordinatio & conſtitutio Clementis VII. cuius tenorem in præſentiarum referam.

Dilectis filiis Generalibus, & aliis Abbatibus, ac Prioribus, & Præſidentibus [c], *necnõ Abbatiſſis, & Prioriſſis, Monaſteriorũ Prioratuum & aliorũ regularium locorum, tam monachorum, quàm monialium ordinis ſancti Benedicti, Congregationis monaſterij eiuſdem ſancti Benedicti Valliſoleti dicti ordinis Palentinæ diœceſis.*

c Habetur in li. prim. huius vel imp. Valliſoleti 94. fol.

Clemens VII. dilecti filij ſalutem, &c. Cùm itaque ſicut nobis nuper expo[...]is, licet vos ratione veſtrorum monaſteriorum, priorat[...] & locorum regularium decimas, ſubſidia & alia onera in partibus illis Apoſtolica autoritate, pro tempore impoſita hactenus libenter perſolueritis, & in futurum perſoluere, prout vos tangit, in[...]endatis; nihilominus diuiſiones, ſeu diſtributiones, calculi repartitiones nuncupatæ, decimarum, ſubſidiorum & onerum huiuſmodi per locorum ordinarios, ſeu capitula Cathedralium Eccleſiarum, in quorum ciuitatibus, & diœceſibus monaſteria, prioratus & loca regularia veſtra conſiſtunt, quandoque non vocatis quorũ intereſt, fiunt in repartitionem ipſam diſtributores & partitores, non habita notitia, ſeu vera informatione fructuum, & onerum ordinariorum, monaſteriorum & prioratuum, & regularium locorum huiuſmodi, quæ, parte non audita, debitè haberi non poteſt, monaſteria, prioratus, & loca eadem plerũque adeo grauẽt, vt Abbates, ſeu Priores, aut Abbatiſſæ, ſeu Prioriſſæ, ac conuentus nonnullorum ex monaſteriis, Prioratibus, & locis ipſis onera ſibi impartita vix ſupportare poſſunt, & ſi quod in diſtributione & repartitione decimarum, ſubſidiorum & onerum eorundem, pro tempore faciendam vos per locorum ordinarios, & capitula huiuſmodi, ſeu diſtributores & partitores, per eos, vel alios deputatos, pro tempore vocari debere, & audiri decerneretur, profectò ex hoc erroribus partitionum, & grauaminibus huiuſmodi opportunè obuiaretur. Vòſque compartita vobis onera libentius perſolueretis, ac debito iuſtitiæ, quæ in omni actu eos, quorum intereſt, vocari exigit, legitimè ſatisfieret, nobis humiliter ſupplicari feciſtis, vt vobis in præmiſſis ex iuſtitia debito prouidere de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur, qui religioni deditos, vt à grauaminibus & diſpendiis releuentur, noſtri miniſterij partes libẽter impartimur, huiuſmodi ſupplicationibus inclinati, quod de cætero perpetuis futuris tẽporibus in diſtributionibus & partitionibus decimarum, ſubſidiorum & aliorum onerũ dicta autoritate, pro tempore impoſitorum, & imponendorum, ſeu illorum taxa facienda, vos, prout ſingulos veſtrûm tangit, & concernit, in futurum per ordinarios & capitula, ſiue diſtributores, & partitores, aut taxatores huiuſmodi, ac alios ad quos ſpectat, ſeu ſpectabit pro tempore, vocari & audiri, ac taxationibus, partitionibus, & diſtributionibus intereſſe debeatis, & taxationes, ac diſtributiones ipſæ aliter pro tempore factæ, in his, quæ ad eos, qui vocati & auditi non fuerint, ſpectant, nullius ſint roboris, vel momẽti, ac non vocati ad illorum ſolutionem non teneantur, nec ad id à quocunque compelli poſſint, ſicq́; per quoſcunque iudices, tam ordinarios, quàm delegatos, &c. Et dat pro executione iudices cõſeruatores Epiſcopum Oueteñ, Priorem S. Auguſtini Valliſoletanum, & Priorem S. Dominici Compoſtellani, quatenus ipſi, aut duo, aut vnus eorum hæc exequi faciant. Datum Romæ, die octaua Decembris, milleſimo quingenteſimo trigeſimo, Pontificatus noſtri anno octauo.

Circa hanc autem conceſſionem eſt notandum iuridicam quidem eſſe, cùm illud, quod ad omnes pertinet, ab omnibus ſecundùm ius debeat approbari. Et certè etiam non conceſſo hoc priuilegio ſi religioſi in diſtributione ſubſidij ſe nimium eſſe grauatos clamarent, proculdubio eorum querela admitteretur, & alia ſeruans æqualitatis iuſtitiam contributio fieret ex eis, quæ allegando aliquas leges regni tradit Laſarte [d].

d Laſar. de decim. vẽd. c. 18. n. 91.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm laici habentes decimas tertiarias à manu Regis teneantur ſoluere ſubſidium, & gabellam ex earum venditione.

REſpondeo dicendo, conſuetudine eſſe receptum, laicos bono iure habere has decimas tertiarias à manu Regis, prout conſtat ex reſolutis à doctiſſimo Gregorio [e] Lopez. Licèt cogitandum relinquat Palatius [f] Rub. de quo latè per Laſarte [g]. De his autem decimis tertiariis, ſi à Rege dentur regularibus, aut Eccleſiaſticis, aut laicis, debetur ſubſidium, quia charitatiuum ſubſidium impoſitum eſt non quidem Eccleſiaſticis perſonis, ſed redditibus potiùs & prouentibus totius Eccleſiæ in his regnis, & adeò generaliter iniunctum, vt quoſcunque redditus & fructus, qui verè Eccleſiaſtici ſint, iuxta mentem & verba bullæ generaliter comprehendat, nullo perſonarum facto diſcrimine, ad quas fructus illi pertineant, ſiue ſint laicæ, ſiue regulares, ſiue Eccleſiaſticæ, prout generaliter in huiuſmodi charitatiuo ſubſidio Regibus conceſſo reſoluit Decius [h], & de alio, quod ab Epiſcopis imponi ſolet, tradit Gigas [i]: vnde cùm ſit indubitabile hos fructus tertiarũ, cùm ex decimalibus detrahuntur,

e Grego. in l. 11. gl. 1 ti. 10. par. 1.

f Palat. in repetit. ru. de donat. inter virũ & vxor. § 37. ver. prætereà iſta dona.

g Laſart. de decim. vend. c. 19. nu. 19. & 30.

h Deci. conſ. 156. vol. 1.

i Gig. de penſio. q. 38.

tur, iuxta quandam recopilationis legem [a] primordialiter & in ſua origine Eccleſiaſticos eſſe, Eccleſiæque debitos, per conſequens eſt dicendum, quòd cùm ſemel ſubſidium charitatiuum eos tangat, impoſſibile eſt, vt ſine eo onere, quo in ſua origine affecti ſunt, etiam ad laicas perſonas tranſeat, & ipſi laici ad ſubſidium illud ratione prædictorum fructuum teneantur, quia regulare & perpetuum eſt, vt vnaquæque res tranſeat cum ſua cauſa more ſeruitutis, iuxta notata à Doctoribus [b], & tradit Laſarte. Verum eſt tamen, quòd ſi prædictæ tertiæ à laicis vendantur, tributum Alcaualæ debetur ab ipſis, cùm hoc tributum non ratione rei, neque perſonæ imponatur, ſed ratione contractus, dummodo res neque perſonæ priuilegiatæ reperiantur, vt patet ex traditis per Laſartem [c].

a l.1.tit.21. li. 9.recop.
b Doct.in l.neque ſtipen ff. de impen.in reb.dotal.fact.
c Laſart.vbi ſu n.15. & n. 27.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm hi, qui à monaſteriis, aut Eccleſiis aliquid emunt, teneantur ſoluere tributum decimæ, quod dicitur Alcaualæ.

RESpondeo dicendo, quòd iure communi integrum gabellæ onus generaliter emptori Doctores attribuunt, vt reſoluit Molinæus [d], & poſt eum explicuit Arias Pinelus doctiſſimus Luſitanus. De iure autem Regio, & ſecundùm alia iura ad venditorem pertinere tradit optimè Laſarte [e], quo ſuppoſito cùm monaſterium aliquid vendit, ad ſoluendam gabellam nunimè obligatur; inter priuilegiatas enim perſonas exemptas ab hoc gabellarum onere præcipuum locum tenent Eccleſiæ, Eccleſiaſticæque & religioſæ perſonæ, ac monaſteria, vt ſcilicet tributum illud non debeant, vt in quadam lege [f] nouæ recopilationis traditur. Quod eſt tenendum, quidquid aliud determinatum fuerit in his regnis ante prædictam legem tempore Regis Ioannis II. vt refert, ac latè diſputat iniuſtè quæ Montaluus [g] defendit: erat enim iure communi ſatis expreſſum, Eccleſiaſticas perſonas ab huiuſmodi iuribus exemptas eſſe, prout latè in ſuperioribus eſt dictum. Quod Eccleſiaſticum priuilegium ita intelligendum eſt, vt non quemadmodum clerici & perſonæ Eccleſiaſticæ & regulares vendentes immunes ſunt, ita & hi, qui eiſdem vendiderint, immunes fiant, quinimò regali decimæ ſubiiciuntur, niſi aliunde priuilegium habeant, ſicut cæteri venditores: quia non propterea quòd cariùs inde clerici & regulares emant, ab iſtis venditoribus propter onus gabellæ pluris ex eo vendentibus fieri debet, quo minùs venditores iſti regale ius pendant, ſicut & portorium & pedagium ſoluunt, ac cætera iura regalia mercibus impoſita, quamuis clericis quoque & regularibus vendendæ ſint. Nec iſtud dici poteſt contra libertatem Eccleſiaſticam eſſe, ſiquidem circa res laicorum & eorum contractus verſatur, quamuis inde damnum aliquod Eccleſiaſticis perſonis prouenire videatur ex his, quæ in alio propoſito reſoluit Maranta [h], quem ad hoc allegat Mexia, atque ita ait Laſarte iuſtè deciſum extare in quadam lege [i] nouæ compilationis, quinimò quia Eccleſiaſtici circa hoc immunitatem allegabant dicentes, vendentes ſibi quaſcunque res immunes à gabella eſſe, ſtatuitur in ea lege ad omnem fraudem euitandam, vt res ipſæ, quæ clericis, Eccleſiis, aut monaſteriis à quocumque laico venditæ erunt, tacitè hypothecatæ intelligantur pro gabella: quo caſu lex ipſa præuenit rerum alienationem, eas ſcilicet pignorando, antequam in dominium clerici, Eccleſiæ, aut monaſterij tranſeant, iuxta conſilium Bartoli [k], cuius opinio in eo quidem caſu ſuſtinenda eſt, cùm de vitanda fraude agitur, non de damno Eccleſiæ inferendo, ne ſcilicet debitæ obuentiones, & iura regalia deficiant, iuxta latè tradita per Didacum Perez [l]; etenim quando ad obuiandum fraudibus lex ſæcularis fertur, etiam contra clericos & regulares ſeruanda eſt, & valet, vt notat Petrus Ancharranus [m], quem allegat Mexia.

d Molina.in cõſue. Pariſ ti. 1.§ 13.nu.7. Pi l in l.2.C. de reſ.vẽd.2. par.c. 3. num. 40.
e Laſar.de deci.ven.ca.15. n.1.cum ſeq.
f l.6.ti.18.li. 9 reco.
g Monta. in l.50.v. quæ Pharaon. tit. 6 par.1.
h Marant.in pract.diſp. 8. ex n. 25. Mexia de taxa panis, concl 5. nu. 3. Laſarte de decim. vẽd. c.19.n.10.
i l.8. tit.18.li. 9 .comp.
k Bart.in l. reſ.5. fin.ſ. de mun. & hono.
l Perez in l. 1.tit. 2. libr. 1. ord. col. 90.
m Ancha.cõſ. 11. Mexia vbi ſu.n.38.

Ex quo infert Laſarte [n] iniuſtam eſſe legem [o] ordinamentorum regalium, dum rebus Eccleſiæ, aut monaſterij venditis quintum imponit fiſco ſoluendum, quia ibi non tam de præcauendo antiquo tributo, ordinarióque regio iure, quàm de nouo imponendo agitur in damnum Eccleſiæ, & ita meritò ſeruandam non eſſe ait Ioannes Matiençus [p].

n Laſart.vbi ſu n.13.in fi.
o l.7.ti.5.li. 5.ord.
p Mati in l. 13 gl 5. ex nu. 4.ti.10 lib. 5. noua compil.

Aduertendum tamen eam nouæ compilationis legem [q] definientem res, quæ clericis, Eccleſiis, aut monaſteriis vendita ſunt, tacitè hypothecatas cenſeri, intelligendam eſſe, cùm vel venditor laicus forenſis eſt, aut potentior perſona: potentior autem perſona in hoc caſu erit dicenda tripliciter, primò ratione generis, & familiæ; ſecundò ratione pecuniæ, diuitiarum, & dignitatis ſtatus: tertiò ratione paupertatis, quæ vltima potentia aliis duobus periculoſior eſt, gabellario, vel cùm clericus emptor contractum non manifeſtauerit gabellario intra tempus aliàs laicis emptoribus lege [r] ſtatutum, vt ſcilicet omnibus his caſibus laicus emptor ad totam venditionis gabellam, quæ ſolet venditori incumbere, remanet obligatus legali ac perſonali obligatione: monaſterium autem, aut Eccleſia emens ex legali rei venditæ pignore teneatur, ad quod quidem non ſemper & in omnem euentum, vt cæteri emptores laici, ſed in ſubſidium duntaxat, quando ſcilicet à venditore gabella exigi non poſſit, propter vitandam fraudem, quæ facilè aliàs poſſet committi, vt expreſsè in ea lege [ſ] traditur ibi, *Y ſi los vendedores no pudieren ſer auidos*, quæ verba commodè, iuxta ſupradicta debent intelligi, prout in ſimili eſt caſus in iure [t], & tradit Decius, ita quòd ſi laicus venditor ex potentioribus non eſſet, & monaſterium emptor venditionem manifeſtaſſet intra debitum tempus gabellario, cùm in his caſibus laicus emptor ad nihilum, etiam ratione pignoris, teneatur, ſiue venditor haberi queat, ſiue non, nec quidem monaſterium ipſum emptorem teneri dicendum videtur, quamuis venditor haberi nequiret, ne peioris conditionis ſit quàm laicus, quod Chriſtianiſſima noſtra tempora, ac Philippo Rege noſtro fœliciſſima non patiuntur.

q d.l.8. ti. 8. li 9
r l.31. & 32. ti.19.li.9. recop.
ſ d.l.8.reco.
t l.nepos Proculo.125 de verb.ſign. Decius con.555. n.13.vol.2.

ARTICVLVS VIII.

Vtrùm clerici, aut monachi negotiando venditores teneantur ſoluere ex rebus venditis gabellam.

RESpondeo dicendo, quòd quamuis generaliter dixerimus in ſuperioribus [u] clericos, & religioſos exemptos eſſe à decimæ ſolutione, quæ dicitur Alcauala, iuxta quandam legem [x] nouæ recopilationis. Illud tamen ex lege ſequenti intelligendum eſt, niſi ex negotiatione vendiderint, aut permutauerint, quia ſic vendentes, aut permutantes ad gabellam obligantur, & omnibus pœnis, ac legibus gabellarum ſubiiciuntur, ac ſi verè laici eſſent. Quod veriſſimum & iuſtiſſimum iure communi

u Sup.2.10. x l.6.tit.18. li.9.recop.

Digitized by Google

muni exiſtimo, ex reſolutis per Felinum[a], Decium & alios, quos refert Marieſcus. Cuius deciſionis ea potiſſima eſt ratio, quia negotiatio clericis & monachis eſt prohibita, & dum huic ſe implicant, eorum facultates à laicorum ſtatutis, legibus, & conſuetudinibus Eccleſia non defendit, vt quædam decretalis[b] determinat, atque ideò in ... locum habere debet legis gab... diſpoſitio, cùm eo caſu iuri Canonico contraria non ſit, iuxta in ſacris Canonibus[c] notata, in quibus habetur, quòd generaliter leges ciuiles ad forum, etiam Eccleſiaſticum extenduntur, quatenus iuri Canonico contrariæ non ſunt, non quidem ex vi & poteſtate ipſarum legum, ſed ex confirmatione ipſa canonica. Lex enim ciuilis nullatenus id poteſt efficere ex defectu poteſtatis, iuxta latè tradita per Fortunium[d] Garcia.

a Felin. in ca. Eccl. Sac. Maria n. 105. & Decium n. 57. de conſt. Marieſc. in l. 1. gl. 1. nu. 3. tit. 20. li. 5.
b c. fi. de vit. & honeſt. cler.
c ca. 1. de nouis oper. nunt. c. 2. de ſpon. impub. c. 1. de re iud.
d Fort. de vlt. fin. l. 1. a. 3 & 14 per totum.

Quæ ſanè limitatio vſque adeò generalis eſt, vt nedum in clerico, aut monacho vendente, aut permutante, ſed & in mente quoque negotiationis cauſa accipienda & practicanda ſit. Atque adeò omnes leges loquentes de emptoribus circa iſtius iuris exactionem indiſtinctè, in quolibet clerico, aut monacho ex cauſa negotiationis emente procedunt ac ſi ille verè laicus foret, prout adnotauit Didacus Perezius[e].

e Perez. in l. 13. v. pague alcauala, ibi vel ſi clericus ſit negot. tit. 3. li. ordin.

At vt hæc omnia clariora fiant, notandum eſt, quòd tunc clericus & monachus negotiari dicuntur, quando rem emunt in ſua integra forma venditurí, lucrifaciendi cauſa, vt tradit Abbas[f], ſecùs autem ſi rem emunt, ita vt ſit eis materia aliquid operandi, & ſua opera, vel induſtria mutatam vendiderint, aut permutauerint, quia tunc negotiari non dicuntur, neque decimam debent, aut aliud quodcunque tributum, vt per quendam textum expreſſum[g] notant Petrus de Duenas, Auendannus, & Didacus Perez. Et eſt ratio differentiæ, quia finis illius primi actus, ſcilicet cùm quis emit in eadem forma venditurus, nullus vſus eſt, ſed ſolus quæſtus, & is quidem non ſecundùm naturam rei, ſed ſola arte excogitatus ad augendas opes cum aliorum incommodo, propter quod eam negotiationem in quocumque honeſto homine vituperat Ariſtoteles,[h] & tradit Carolus Molineus[i], & Soto. At verò cũ quis emit, vt ſit ei operandi materia, atque ita rem mutatam vendit, non contra naturam, & ſola arte quæſtum quærit, ſed ex ſudore & labore ſuo, prout in primo homine mandatum eſt, & in Pſalmo, Labores manuum tuarum, quia manducabis, atque adeò iſte actus non propriè negotiatio dicitur, aut eſt, ſed potiùs artificium, ita vt inter mechanicas artes enumeretur, ſecundùm Alciatum[k], quod & tradit Soto.

f Abbas conſil. 6.
g c. ciricientes. 88. diſt. Du. reg. 2. n. 11. Auen. reſpon. 33. nu. 4 v. 7. conc. Perez in l. 1. glo. 1. verſ. eſt & aliud. col. 93. lib. 1. ordin.
h Ariſt. lib. 1. polit. c. 6 & 7.
i Molina de vſur. q. 60 nu. 440. Sot. li. 6. de iuſt. qu. 2. ar. 2. in prin.
k Alcia. in l. mercis. 207. ff. de verb. ſi. Soto vbi ſu.

Ex his in facti contingentia conſului clericum vt negotiatorem minimè debere condemnari, ſi tantùm certis temporibus opportunitate occurrẽte emit in loco, in quo eſt, aliquas merces, vt eas ſuis fratribus cum eis negotiaturis tràſmittat; talis enim clericus non eas emit in propria forma, iterum reuenditurus; fratres enim ipſius eas reuendere debent in loco ſuæ habitationis: ſolùm enim dictus clericus opus charitatis exhibet ab eo minimè alienum.

Sed Laſarte[l] à Molina dubitat circa ſupradicta qualiter apud nos iſthæc Eccleſiaſticorum negotiatio accipi debeat quo magis à decimæ ſolutione immunes non ſint: videmus enim, quòd ſi clericus emit vuas, & vinum faciat, vt vendat, item lanas, vt pannos venditurus efficiat, decimæ exactione vendendo vexatur, cùm tamen non rem ipſam vt emerit in ſua integra forma, ſed mutatam vendiderit, vt ex aliquibus legibus patet[m], quod quidem negotiatio eſſe non videtur ex prædictis, & per conſequens, neque clericis interdictum.

l Laſarte de decim. vend. c. 13 n. 53.
m l. lana 88. de leg. 3. l. 47. vt ... § 6.

Pro reſolutione autem huius difficultatis duæ proponendæ ſunt concluſiones.

Prima concluſio eſt, toties videtur clericus non negotiator mercatórve, quoties ſic emerit, vt ſit ei ... per propriam ſuam perſonam aliquid operandi, atque ita ex opera & induſtria perſonæ ſuæ rem mutatam vendiderit aliquid lucraturus, vel non, veluti ſi lanam emerit, aut ſericum, vt aliquid veſtiendi, calciandíve cauſa vtile propriis manibus conficiat; otio non vacaturus, & vt inde labore, ac induſtria manuum ſuarum licitum lucrum eliciat, prout in religioſiſſimis fratribus diſcalceatis Carmelitis videmus quotidie, quod quàm laudabile ſit, apparet ex his, quæ Soto[n] ex exemplo diui Pauli[o] adducit. Ad ea, inquit, quæ mihi opus erant, miniſtrauerunt manus iſtæ. Et in hoc caſu dubium non eſt, quin iſtiuſmodi monachi vendentes ſua opera, nec mercatores, nec negotiatores dicantur, quin potiùs artifices ex prædictis, gaudeántque ideo exemptionis priuilegio. Quod quidem & ad eum caſum extendit Soto[p], quando quis emit mulam, aut equam rudem, vt cultiorem vendat, nempe quòd is negotiari non dicatur, quia verè rem illam, quam emit, induſtria ſua mutatam, ac meliorem reuendit. Quod valde notandum eſt in hac materia, ad hoc quòd clerici, aut monachi huiuſmodi lucro occupati gabellam non ſoluant, etiamſi mulam, & equum, ſine fræno & ſella vendiderint, quia non tam negotiari, quàm artem exercere cenſentur, quod clericis, & monachis iure communi non eſt prohibitum.

n Soto li. 7. de iuſt. qu. 5. ar. 2.
o 1. ad Cor. 4. & Acto. Apoſt. c. 20.
p Sot. li. 6. de iuſt. q. 10 a. 2.

Secunda concluſio, ſi clericus lanas illas emerit non vt ipſe operetur, ſed vt impenſa ſua ex mercenariorum & opificum induſtria, ac labore pannos efficiat poſtea venditurus lucri faciendi cauſa, emátque etiam vuas, prout quotidie videmus, & per famulos, ac perſonas huic rei aptas in ſua apotheca recondat vinum poſtea venditurus, vt inde aliquid lucrari queat, dubitandum non eſt quin mercaturam & negotiationem exerceat, ſoluturúſque ſit decimam venditionis, & alia iura regalia, tanquam laicus, quia tunc nulla verſatur induſtria clerici, prout tam eleganter, quàm vtiliter tradit ex Petro de Ancharrano Syluester[q], dicens, quòd ſi monaſterium emiſſet venam ferri, vt inde per famulos & perſonas conductas ferrum colligat, & vendat lucrifaciendi cauſa, gabellam, & alia iura regalia erit ſoluturum: ſecùs verò ſi per ipſoſmet monachos ferrum fieret, quia tunc cùm rem mutatam ex induſtria ſua venderent, negotiari non dicentur, & hanc reſolutionem ſequitur Nauarrus[r], iuxta quam intelligendum eſt conſilium Federici[ſ] de Senis, qui aliàs, ſine prædicta diſtinctione reſpondit, præfatum illud monaſterium gabellam non debere, & ita reprehendit ipſum Syluester, qui eum vitioſè allegat.

q Syl. v. excõmuni. 9. v. 21. n. 46. & n. 57.
r Nauar. in Manu. ca. 27. n. 118.
ſ Federic. conſil. 207.

Tertia concluſio, hæc vena ferrea monaſterij poteſt dupliciter conſiderari; aut enim poteſt eſſe talis, vt ferrum ibi renaſcatur, nempe vt licèt inde extrahatur natura ipſa augeatur vena, prout de cretę fodinis, argenti fodinis, vel auri tradit quædam lex[t], & de lapidicinis tradit alia lex[u]: & tunc dico quòd id quod ex vena aſportatur, in fructu ſit, quaſi natum & collectum ex vena iam propria monaſterij facta, & hoc caſu, ſiue per monachos, ſiue per alios ferrum fiat & vendatur, nulla gabella ſit ſoluenda, quia generaliter ex fructibus rerum monaſterij, vel clerici nullum tributum debetur, cùm negotiatio deficiat ex prædictis, & in hoc caſu nempe cùm ferrum collectum, ſiue per monachos, ſiue per eorum

t l. fructus. ait. l. diuortio. § ... in fundo mulieris. ff. ſolut. mat.
u l. fin. de fundo dotal.

Digitized by Google

eorum operarios conductos in fructu eſt, rectè procedit Concilium Federici de Senis ſuperiùs allegatum. Aut talis vena ferri à Monaſterio empta eius naturæ eſt, vt nihil ibi renaſcatur, ſed quod modò eſt ſemper in ea fuerit, prout de lapidibus marmoreis tradit quidam textus [a], & quia quod aſportatur in fructu non eſt, ſed potiùs erat in ipſa vena tempore emptionis è monaſterio factæ, ac proinde appareat monaſterium vendere, quod re vera emerat, tùc habet locum diſtinctio Syluestri & Nauarri, de qua in concluſione ſuperiori, ſcilicet, quòd ſi induſtria monachorum colligatur, gabella non debeatur ex reuenditione; ſi verò per eorum famulos, aut operarios conductos, tunc ad eius ſolutionem eſt obligatio.

a d. §. ſi vir in fundo.

Ex his infertur primò, quòd ſi monaſterium emat fundum plenum fructibus maturis, qui eo tempore pendentes ſint, & fructus ab eo decerptos vendat, gabellam debebit, quia verè vendidit, quod emit lucri faciendi cauſa, atque ideo negotiari intelligitur, iuxta ſuperiùs annotata: fructus enim pendentes pars ſunt rei, vt dicitur in iure [b], & tradit Tiraquellus, qui ſi tempore venditionis exiſtunt, tãquam pars fundi debentur, vt multis iuribus reſoluunt Bartolus [c], Iaſon, & Doctores communiter, quos allegat & ſequitur Couarruuias.

Aduertendum tamen, quòd ſi monaſterium fundum cum fructibus pendentibus, & maturis emerit non animo reuendendi, ſed vt his fruatur, & monachi eos commodent ſecundùm quod definit quidam Iuriſconſultus [d], quos fructus poſtea ex accidenti vendiderit, vt quia vtilius ſibi eſſe contingat pretio frui, quàm ipſis, gabellam non debet, quia negotiari dici non poteſt, vt expreſsè tradit Syluester [e], dicens monaſterium non teneri ſoluere gabellam, ſi emat in fructum ſuum, & poſtea reuendat, quia hoc non eſt propriè negotiari, quam doctrinam ſequitur Nauarrus [f]. Cui ſententiæ rectè fauent ea, quæ tradunt Baldus [g], & Bartolus, & alij quos refert & ſequitur Caſtillo; dicunt enim hi autores, quòd ſi ſtatuto caueatur, vt nemo poſſit emptum frumentum reuendere, & aliquis emat in ciuitate frumentum, pro victu totius anni, poſtea autem mutans propoſitum velit à ciuitate recedere, & ſic receſſurus frumentum illud vendat, in pœnam legis, aut ſtatuti nó incidit, quia inſpicienda eſt prima deſtinatio. Quod intelligitur, quando conſtat de hoc primo propoſito & deſtinatione, id quod ex qualitate rei & perſonæ erit iudicandum ex reſolutis per Auend. Et pro religioſis eſt pręſumptio, quòd non emerint ad reuendendũ, cùm hoc ſit negotiari, & quid eorum ſtatui illicitum.

b l. fructus pendentes de re iud. Tiraq. de retra. lina gier § 1. glo. 7. ex n 36.
c l. Iul. §. ſi fundum ff. de actio. empt. Bar. & Iaſon in le. ſi filius famil. § fin. ff. de verb. obli. Couar. lib. 1. var. c. 15. n. 3. & li. 3. c. 4. n. 7.
d l. in lege cenſo ff de verb. ſign.
e Sylu. ex com. 9. n. 46. in fi.
f Nauar. d. c. 2. n. 28.
g Bald. in l. 1. §. vnde quærit O, ficins. ff. de exerci. action. Bart. in l. cætera §. ſi. nu. 3. ff. de leg. 1. Caſtill. in l. 5 taur. v. que fueren vſados.

Infertur ſecundò, quòd ſi monaſterium emat oues vaccaſque prægnantes, & agnos vitulóſque ex his natos vendiderit, decimam non debebit gabellario, cùm non vendiderit quod emit, ſed quod ex re ſua natum eſt inſtar fructuum, qui non extarent tempore emptionis rei, ſed poſtea producuntur, vt probat quidam elegans textus [h], quod aliàs etiam confirmát iura [i] ponentia differentiam inter agrum plenum fructibus & animal prægnans, quod ibi explicat Bartolus in hunc modum diſtinguens, quòd ſi monaſterium emat fundum cum fructibus pendentibus & iam maturis, ſi reuendat fructus, decima debetur; ſed ſi emit ſine fructibus, & poſtea natos colligit & vendit, nulla gabella debeatur; ſed ſi prægnantes oues emerit, natos fœtus vendens, non tenebitur ad aliquod tributum ſoluendum, cùm dictos fœtus non emerit, cùm adhuc non ſint nati, neque ſint in rerum natura, licèt illorum fauore aliquando eſſe intelligantur per interpretationem æris, prout notant Bartolus [k], & Doctores & eſt quidam textus expreſſus cum his, quæ latè congerit Tiraquellus.

h l. ſi præg. ff. de euictio. l. ſi quod ex l'ã phi. 73 ff. de leg 2.
i l. in lege Falcid. 9. vbi Bart. ff. ad leg. Falc.
k Bart. & Doct. in d. l. in leg. Tiraq. in l. ſi vnquam. v. ſuſ cperit lib. ex n. 144. c. de reuocan. donat.

Infertur tertiò, quòd ſi monaſterium emat gregem, & inde fructus collectos, lanam, caſeum & a... vendat, non teneri ad gabellam ſoluendam, cùm in hoc ... interueniat negotiatio; non enim vendit, quod ex emptione ... ſed potiùs quod ex re iam ſua natum eſt, vt probat quidam textus [l] elegans.

l l. vacca. emp ff. de ... ...

ARTICVLVS IX.

An ſi aliquis ingrediatur monaſterium, & tempore nouitiatus aliqua eius bona vendantur ſuo nomine, regalis decima debeatur.

RESpondeo dicendo, Laſarte [m] à Molina tenere partem affirmatiuam, ſcilicet quòd gabellario regalis decima debetur, quia non eſt nouitius verè religioſus, cùm ad ſæculum poſſit redire quando voluerit, iuxta notata per Gregorium [n] Lopez, & per Tiraquellum. Quod, ait Laſarte, eſt magni aduertiſſe pro fratribus Societatis Ieſu; hi enim non vt cæteri religioſi poſt annum probationis emittunt profeſſionem, ſed poſt multos annos in illa ſanctiſſima religione profitentur, iuxta eorum inſtitutum approbatum à Concilio [o] Tridentino, atque ideo fiet, quòd ſi procurator monaſterij vendiderit aliqua bona cuiuſuis iuuenis eam religionem ingreſſi, qui neque profeſſus fuerit, neque ſacros ordines ſuſceperit, regiæ decimæ locum faciat. Hæc dictus auctor, cuius opinionem quoad nouitios, qui poſt annum probationis ſtatim tenentur profiteri, non condemno; ſed quoad nouitios Societatis, qui poſt biennium probationis tria vota ſimplicia emiſerũt, non admitto, cùm ipſi ſecundùm conſtitutionem Gregorij XIII. ſint verè religioſi, & donec à Societate dimittantur, gaudeant omnibus, quæ alijs religioſis conceſſa ſunt, prout in primo Tomo [p] latè probauimus: opinio autem Laſarte in hoc caſu erit vera, quando ipſe nouitius intra biennium probationis præcipit, vt aliqua bona eius nomine vendantur.

m Laſar. de decim. vend. c. 19. n. 50.
n Greg. in l. 7. v. ſi quan tit. 7. part. 1. Tiraq. de retract. lig. §. 1. gl. 8. ex n. 21.
o Seſ. 25. de reg. c. 16.
p 1 to. q. 1. a. 6.

ARTICVLVS X.

Vtrùm hæc decima in caſibus, in quibus debetur à monaſterio & à nouitio, poſſit peti coram iudice ſæculari.

RESpondeo dicendo, quòd ſi decima debeatur regularibus, & à monaſterio, videtur quòd corã iudice ſęculari poſſint conueniri: nã clericus ſæcularis tenetur ſoluere gabellam de rebus ab eis per negotiationem venditis, & poterit conueniri coram iudice ſæculari, quia cùm propter negotiationis delictum iure laici cẽſeatur, & cum à ſæculari iuriſdictione Eccleſia non defendat, vt dicitur in iure [q] cõmuni & regali, & ita expreſsè tenet Mexia [r] Põtius, qui in ſuum patrocinium allegat Tiraquellum. At aduertit Laſarte [ſ], quòd ille cum alijs per eum allegatis loquitur in actione reali, quando ſcilicet clericus conuenitur ratione rei tributarię qui poſſidet, at nos loquimur in actione perſonali, qua quicunque venditor ad gabellam tenetur ex conditione ex lege, quo caſu maior dubitatio eſt. At ait prædictus

q c. fin. de vit. & honeſt. cler. l. 7. ti. 18. li. 9.
r Mexia de taxa p. annis cõcluſ. 5. n 23. Tiraq. de retract. linag. §. 32. gl. 1 n. 80.
ſ Laſarte de decim. vend. c. 19. n 84.

Digitized by Google

prædictus autor, quòd adhuc vera eſt prædicta reſolutio, quia ſicut talis clericus negotiator iudicatur, vt laicus ad hoc quòd regio tributo vexari queat contra generalem prohibitionem iuris [a], ita talis quoque coram ſæculari iudice conuenietur, vt bene aduertit Mexia [b] cum his quæ reſoluit Petrus Rebuffus, & tradit Boërius. Hæc quantum ad clericum negotiatorem ſecundùm ius reſoluta inuenio, quæ an ad monachos & monaſteria applicari debeant poteſt dubitari, qui non ſolùm habent exemptionem communem Eccleſiaſticis competentem ne conueniãtur coram iudice ſęculari, ſed ratione ſuorum priuilegiorum habent exemptionem ne ratione contractus, aut delicti coram aliis, quàm coram eorum iudicibus regularibus conueniantur, quæ priuilegia ita ſunt roborata, vt iis cõtrauenientes grauibus pœnis, & cenſuris afficiantur, prout in ſecundo Tomo [c] latè diximus. Quę ſpecialis exemptio in hoc caſu videtur habere locum, cùm ipſi monachi propter delictum negotiationis a ſolutione gabellæ non ſint immunes, de quo delicto per præfata priuilegia alium, quàm eorum Prælatos non poſſe cognoſcere videtur, ſed pro contraria parte facit, quòd ſi coram eorum Prælatis à gabellario deberent conueniri, decimam difficillimè ſoluerent, & ipſi non regulariter, ſed vt mercatores viuentes à priuilegiis videntur deſtituti, quæ eis propter eorum paupertatem fuerunt conceſſa, cuiuſmodi ſunt priuilegia eos à tributis & gabellis liberantia. Nec iudex ſæcularis compellens eos ad decimæ ſolutionem cognoſcit de delicto negotiationis, quod commiſerunt, vt ipſos puniat & caſtiget; hoc enim minimè gentium ei iura concedunt, hoc enim delictum ad eorum Prælatum pertinet, vt ratione eius Prælatus poſſit delinquentes incarcerare, & voce actiua, aut paſſiua priuare, nec iudex ſęcularis poteſt captis pignoribus eos aſtringere ad ſolutionem, vt loquendo de clerico negotiatore reſoluit Azeuedo [d], cùm etiam eorum bona ſint exempta; vnde exiſtimo ad Nuntium Apoſtolicum eſſe recurrendum, qui cùm ſit Legatus à latere, ſuper exemptos & eorum bona habet poteſtatem. Aduertendum tamen, quòd monachorum negotiatio non eſt aliquando ita illicita, vt neceſſe ſit eam prohibere, & eam exercentes caſtigare; videmus enim in religioſiſſimis conuentibus multis aquis abundantibus molendina ad conficiendum papyrum conſtrui, & multitudine pannorum empta magnam quantitatem quotannis papyri fieri per famulos & operarios à dictis religioſis conductos, quæ quantitas venditur, in quo negotiatio, vt patet, interuenit, ſiquidem mutata pannorum forma induſtria operariorum fit papyrus, quæ negotiatio à nemine, vt audio, reprobatur, & dubito an ipſa monaſteria prædictam quantitatem papyri vendentia ad ſolutionem huius decimæ obligentur, licèt papyrum induſtria mercenariorum confectum vendant & tali venditione lucrum maximum reportent: nam ſi propter neceſſitatem monaſteria præfatam habent negotiationem, quia ſine ea non habent ſufficienter, vnde fratres viuant, non tenentur ad huius decimæ ſolutionem, ex his quæ reſoluit Laſarte [e], & vniuerſaliter exiſtimo omnia monaſteria negotiantia penuria laborare, propter quam huiuſmodi negotiationibus aliquando implicantur, qua de cauſa à ſolutione decimæ videtur quòd poſſunt excuſari.

* * *

a ca. quamuis. de cenſ. li. 6.
b Mexia vbi ſu. Rebuff. ad l. gal. 2 ; to. de mitte minutat. vid. gl. ſ. 13. Boer. deciſ. 246. n. 4.
c 2. to. q. 11.
d Azeue. in l. 11. tit. 3. li. 1. recop.
e Laſarte de decim. vend. c. 19. n. 78.

ARTICVLVS XI.

Vtrùm fratres tertij ordinis beati Patris noſtri Franciſci teneantur ex rebus ab eis venditis ſoluere gabellam.

Reſpondeo dicendo, hunc articulum videri iam deciſum ex his, quæ latè diximus ſuprà [f] de Tertiariis agentes, circa huius reſolutionem habemus legem [g] regiam, per quam legem ſtatuitur quòd ſi priuatam vitam agunt cum vxoribus & maritis, & bonis ſuis, vt laici iudicentur, prout tradunt Cardinalis [h], & Petrus de Ancharrano, Sarmiento, Gregorius Lopez, & Didacus Perez: ſecùs autem ſi in communitate viuant, prout plura Tertiariorum & Tertiariarum hodie videmus monaſteria, in quibus religioſè ſecundùm regulam à Sede Apoſtolica approbatam viuitur, prout in ſuperioribus latè probauimus: hi enim vt verè religioſi ab his tributis ſunt immunes.

Quantum autem ad mulieres Tertiarias virginalem, vel vidualem caſtitatem vouentes, huic tributo obnoxias eſſe credo, cùm non ſint religioſæ: ſicut etiam Eremitas minimè exemptos ab hac lege credo. Licèt enim ipſi Epiſcopo ſint ſubiecti, vt tenet quædam Gloſſa [i], quam ſequitur Bartolus & Angelus, & per conſequens priuilegio clericorum gaudere debent, vt ait alia Gloſſa [k], & latiſſimè reſoluit Nicolaus Boerius; hi tamen Eremitæ, quos apud nos videmus, proculdubio iure laicorum ſunt cenſendi, quia non ita purè, & verè ſolitariam vitam agunt, vt ſacri Canones [l] requirunt, quin potiùs ſicut laici nati ſunt, ita laici perſeuerant, cùm neque ordinem habeant clericalem, neque religionem approbatam profiteantur, quod ita tenuit Franciſcus de Zabare, & alij, quos refert & ſequitur Aufrerius [m], Abbas, & alij relati per Boërium, & ita non eſt dubium, quin ſi iſti tales Eremitæ aliquid vendiderint, regali decimæ ſubiiciantur, nec in eis habeat locum priuilegium, quod aliis per leges [n] huius regni conceditur.

f Supr. hoc tom.
g l. 19. ti. 4. li. 4. or. quæ eſt hod. li. 1. ti. 14. li. 6. reco.
h Cardina. in Clem. cùm ex eo. de ſen. excommu. col. 2. & ibi Ancha. Sarm. de red. eccl. in defenſ. libell. 1. pa. moni. 16 n. 4. Gregor. in l. 2. gl. 1. ti. 7. pa. 1. Perez in d. l. 19. & in l. 1. part. 93. ti. 3. li. 1.
i Gloſſ. in l. 2. v. non poſſunt. & ibi Bart. & Angel. de in ius vocand.
k Gloſ. in ca. qui vere. v. vere. 16. qu. 1. Boer. in tract. de vit. & ſtat. Eremit. n. 13.
l c. qui vere.
m Aufrer. in qu. Toloſ. 8. Boer. vbi ſupr. n. 14.
n l. 6. tit. 18. li. 9. recop.

ARTICVLVS XII.

Vtrùm fratres ordinum militiarum teneantur ex rebus ab eis venditis ſoluere gabellam.

Reſpondeo dicendo, hanc quæſtionem ex alia dependere, an ſcilicet dicti fratres ordinum militiarum, nempe D. Iacobi Alcantaræ, Calatrauę, quos vulgus Commendatarios appellat, ſint Eccleſiaſticæ & religioſæ perſonæ, prout de fratribus diui Ioannis tradit Duennas [o]. De hac quæſtione iam egimus in primo Tomo [p], duas contrarias opiniones allegantes, primam, non eſſe perſonas regulares, quam tenet Sarmiento [q]; contrariam autem eſſe verè religioſos reſoluit, & latè diſputat Menchaca [r], & ordinis Diui Iacobi alumnus licentiatus Didacus à Mota, in tractatu iſtius ordinis, ſatis doctè & curioſè hanc tutatur opinionem, propter quæ fortaſſis, & ad omnes difficultates dirimendas media ſententia admiſſa eſt, Catholico Rege Hiſpaniarum Philippo II. qui voluit hos fratres immunes eſſe in omnibus fructibus ſuarum commendatarum; ſecùs verò in patrimonialibus & rebus aliunde quæſitis, vt conſtat ex quadam lege [ſ] nouæ recopilationis,

o Duennas regu. 100. n. 5.
p 1. to. q. 1. a. 6.
q Sarm. de defenſ. libel. de red. ab eccl. 1. par. monit. 55.
r Menc. lib. 3. qu. illuſ. ca. 105. ex n. 45.
ſ l. 9. ti. 18. li. 9. reco.

a *Laſa. de decim. vend. ca. 19. n. 92.*

quæ in praxi ſeruatur, prout Laſarte a à Molina affirmat.

ARTICVLVS XIII.

Vtrùm immunes ſint hi, qui à monaſteriis aliquid emerint à decimæ ſolutione, ſi illud vendiderint.

b *Tiraq. de retract. lign. §. 1. gl. 11. n. 12. addit. Bapt. à Villal. in tract. commun. opin. litig. n. 1. Boer. deciſ. 113. nu. 19.*

c *l. licita. § fin. ff. de publ. Sylu. v. excõmu. 7. nu. 48. Montal. in l. 5. in fin. gl. tit. 7. par. 5.*

RESpondeo dicendo, quòd non ſunt immunes ab eius decimæ ſolutione hi qui à clericis, Eccleſiis, aut monaſteriis aliquid emerint, ſi poſtea illud vendant, ita tradit Tiraquellus b, & additio Baptiſtæ à Villalobos, & rectè reſoluit Boërius dicens, quòd ſi res aliqua vendatur ab Eccleſia, non ideo tranſit libera ad emptorem quo minùs reuenditurus gabellam debeat, & ad hoc quoddam iuris c Conſulti decretum tradunt Syluester & Moralnus. Cuius reſolutionis ea eſt ratio, quia hæc gabella reuenditionis non ſoluitur ex contractu inito cum Eccleſia, aut clerico, ſed ex contractu diſtincto poſtea per emptorem celebrato cum alia tertia perſona, ex quo nulla ratio impedit quin gabella debeatur, & peti poſſit, ex eleganti diſtinctione Baldi, de qua infrà.

d *Tacit. li. 13. annal. n. 14*

Quod procedit etiamſi ipſi poſtea reuendant Eccleſiæ aut monaſterio: priuilegium enim quo Eccleſiaſtici & regulares à decimæ ſolutione liberantur, ita intelligendum eſt, vt non quemadmodum Eccleſia & monaſterium immunes ſunt, ita & hi qui eiſdem vendiderint, immunes fiant: quin imò regali decimę ſubiiciuntur, niſi aliud priuilegium habeat, ſicut cæteri venditores: quia non propterea quòd cariùs inde clerici & monaſteria emant ab iſtis venditoribus propter onus gabellæ pluris ex eo vendentibus, iuxta illud, quod ex Æmilio Ferreto, in annotationibus ad Cornelium Tacitum d, fieri debet, quo minùs venditores iſti regale ius pendant, ſicut & portorium & pedagium ſoluunt, ac cætera iura regalia mercibus impoſita, quamuis clericis & monaſteriis, ſicut & laicis vendendæ ſint. Nec iſtud dici poteſt contra libertatem Eccleſiaſticam eſſe, ſiquidem circa res laicorum, & eorum contractus verſatur, quamuis inde damnum aliquod Eccleſiaſticis perſonis, & monaſteriis prouenire videatur, prout articulo ſeptimo huius quęſtionis dictum eſt.

ARTICVLVS XIIII.

Vtrùm laicus vendens rem communem cum monaſterio teneatur ad huius decimæ ſolutionem.

e *l. quod ſi uno. ff. de in diì adiectio.*
f *Hippolyt. ſin gul. 180 Couar. in pr. q. 3. c. 36. nu. 2.* e *rex. in Rubr. tit. 1. li. 3. ord. col. 748.*
g *l. 16. ti. 18. li. 9. recop.*

RESpondeo dicendo, quòd qui ſimul cum monaſterio, aut alia exempta perſona vno pretio rem vendiderit, quæ ſit vtriuſque communis, à gabella non excuſabitur; nam licèt eo modo contracta venditio indiuidua ſit, iuxta quandam legem e, decima tamen rectè diuidetur iuxta pretij partem, quæ laici portionem in ea re communi vendita tangere videatur, & ſic exigetur à laico & non à monaſterio: iuxta ea, quæ contra Hippolytum f reſoluit Couarruuias. Et confirmatur ex quadam lege g recopillationis, ibi, *por loque à ellos toca y puede tocar*, vbi rem meam cum re clerici permutauero, quamuis vnicum negotium eſt, ex ſola parte clerici immunitas Eccleſiaſtica locum habet: cæterùm ego ex mea parte gabellam debeo, nec excuſor ſocij priuilegio, vt tradit Federicus de Senis b.

b *Federi. conſ. 111. incipit quæſtio talis eſt an diœce. co. pen.*

ARTICVLVS XV.

Vtrùm regulares teneantur ad ſoluendum ſubſidium, quod vocatur eſcuſado.

RESpondeo dicendo, circa hoc quandam obtinuiſſe Reges Hiſpaniarum à Sede Apoſtolica conceſſionem, & inter alias conceſſionem Pij V. Pontificis maximi in medium adducam.

Pius Papa V. ad futuram rei memoriam.

Sanè alias nos cùm accepiſſemus chariſſimum in Chriſto filium noſtrum Philippum Hiſpaniarum Regem Catholicum ad prouincias Flandriæ hæreſi infectas veneno huiuſmodi liberandas liberatáſque conſeruandas de proximo. Ac hac de re decreuiſſe etiam eius validiſſimum exercitum equitum, & peditum verſus prouincias præfatas iter feciſſe. Nos attendentes maximè neceſſarium & vtile eſſe, pro extirpatione hæreſum huiuſmodi, nedum in prædictis, verumetiam in aliis prouinciis, quod exercitus præfati prædicti Regis & ipſi eo proficiſcerentur, ipſúmque Philippum Regem in expeditione huiuſmodi hac pro tuitione religionis Chriſtianæ contra immaniſſimum Turcarum tyrannum, maximos & innumerabiles ſumptus de neceſſitate facere oportere, & cùm propter maximos ſumptus præclaræ memoriæ Carolum V. Romanorum Imperatorem ipſius Philippi Regis genitorem, ac ipſum Philippum Regem, pro conſeruatione & defenſione dictæ religionis Chriſtianæ hactenus factos eius ærarium penitus conſumptum eſſe crederemus, dignum & æquum fore cenſuerimus eidem Philippo Regi per venerabilem fratrem Ioannem Baptiſtam Archiepiſcopum Roſanen. modernum, & pro tempore exiſtentem in regione Hiſpaniarum Nuntium noſtrum, aut aliam, ſeu alias perſonas Eccleſiaſticas, ab eodem Nuntio deputandam, ſeu deputandas. Vnam domum poſt duas, quæ vberiores & opulentiores decimas habuiſſent, quàm maluiſſet, in qualibet parochia ſæculari, quam cuiuſuis ordinis regulari ex vniuerſis parochiis in regnis dominiis Hiſpaniarum, & inſulis eidem regno adiacentibus conſiſtentibus nominandi & eligendi, & ab ipſa domo, illiúſque domino, ſeu dominis, ac habitatore, ſeu habitatoribus decimas tritici, hordei, vini, agnorum, lanæ, olei, caſei, & aliorum quorumcunque fructuum, & rerum ex quibus decimæ tã de iure, quàm de conſuetudine, quam de priuilegio ſolui & dari conſueuiſſent & deberentur, petendi & infracto modo exigendi, & leuandi, ac recuperandi liberam & omnimodam poteſtatem, & plenam facultatem ad quinquennium conceſſimus, dedimus, & largiti fuimus. Necnon decimas huiuſmodi ab illis, qui hactenus illas percepiſſent, & leuauiſſent, ad dictum quinquennium abdicauimus & ſeparauimus, illáſque per eundem Nuntium, ſeu perſonas Eccleſiaſticas huiuſmodi ab eodem Nuntio deputandas, exigendas, leuandas, & recuperandas, ipſique Philippo Regi, ſeu eius pro tempore ad hoc deputatis miniſtris cum effectu tradendas & conſignandas ad ſimile quinquennium applicauimus & appropriauimus, ac gratioſè donauimus & conceſſimus.

Necnon domino ſeu dominis, ac habitatori ſeu habitatoribus domum huiuſmodi in qualibet parochia, vt præfertur nominandam, ſeu eligendam, etiamſi parochia huiuſmodi alicui ſæculari, ſeu cuiuſuis ordinis regulari monaſterio, ac prioratui, ſeu conuentui, ſeu capitulo, ſeu collegio, aut pio, ſeu cuicunque alio loco perpetuò annexa, vnita & incorporata exiſtat, ac etiamſi metropolitana aut cathedralis ſeu collegiata Eccleſia fuerit, aut eidem Philippo Regi mediate Nuntio, ſeu perſonis Eccleſiaſticis ab eo deputatis præfatas decimas huiuſmodi ſine aliqua contradictione & exceptione tradere & ſoluere deberet præcipimus, & mandamus.

Nec

Necnon Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, Abbatiſſis, Prioribus, ac Prioriſſis ſæcularibus, & quorumuis ordinum regularibus, dignitatibus, Capitulis, Conuentibus, & Vniuerſitatibus, Rectoribus, beneficiatis, collegiis, ac aliis quibuſcunque cuiuſcunque qualitatis, gradus, ordinis, dignitatis, præeminentiæ, & conditionis fuerint, qui decimas huiuſmodi perſonis eidem Philippo Regi, vt præfertur, donatas & conceſſas quocunque titulo, modo, iure, forma, & cauſa percipere, exigere & leuare ſoliti fuiſſent, vt eundem Philippum Regem Nunciúmque & perſonas huiuſmodi in exactione & recuperatione decimarum præfatarum impedire, nec illas à domino, ſeu dominis & habitatore, ſeu habitatoribus domus huiuſmodi petere & exigere auderent, ſeu præſumerent ſub ſententiis, cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis eò ipſo ſi contrà feciſſent incurrendis, inhibuimus, atque mandauimus, prout in dictis literis plenius continetur.

Cùm autem ſicut nuper accepimus literæ noſtræ præfatæ executioni debitæ adhuc mandatæ non fuerint, & ſi modò demandarentur, hoc non ſine maximo damno ipſas parochias obtinentium, qui retro, ac tantorum annorum decimas in vſus ſibi bene viſos conuerterunt fieri poſſet, & cùm poſtmodum etiam aliis perturbationibus, & periculis Reipublicæ Chriſtianæ nouum & graue etiam periculum ex inuaſione Turcarum tyranni in inſulam Cypri, aliáſque terras & loca Chriſtianorum acceſſerit, & præterea noſtris adhortationibus, & monitionibus idem Philippus Rex, dilecti filij nobiles viri dux, & ſenatus Venetus nobiſcum aduersùs eundem Turcarum tyrannum fœdus inierit, cúmque ipſius Philippi Regis ærarium adeò opibus exhauſtum eſſe acciperemus, & credamus, vt pro tantarum expenſarum onere ſatisfacere nullo modo queat. Nos licèt ab initio Pontificatus noſtri nihil æquè cupiuerimus, quàm quaſlibet perſonas præſertim Eccleſiaſticas ab omni onerum ſolutione immunes preſeruare, iis tamen calamitatibus & neceſſitatibus impulſi, cùm illis ſatisfacere nequeamus religionis ſubuentione, qua poſſumus ratione ſubuenire decreuimus, ac tum eorundem beneficiorum commoditati, quàm ipſius regis ſubuentioni commodè conſulere volentes, literas præfatas cum omnibus & ſingulis in eis contentis clauſulis exceptis infrà ſcriptis limitationibus, & declarationibus, ac in illis expreſſum quinquennium non ab illarum data, vel conceſſione, ſed à præſentium in ſingulis regnis & locis præfatis reſpectiuè publicatione, vel illarum vſu incipere ſicq; computari debere volumus, ita vt Philippus Rex illis omnibus per integrum quinquennium à publicatione, vel vſu huiuſmodi vt præfertur computandum gaudeat, & gaudere debeat; ius verò eligendi vnam poſt duas, quæ vberiores & opulentiores habebant decimas, non ad primã poſt duas domos, ſed ad primã quã ſemel elegerint tantùm referri, eidémque Philippo Regi primam decimam huiuſmodi concedimus, illámque per modernum & pro tempore exiſtentem Nuntium, vel perſonas ab eo deputandas exigendam ſibi conſignari præcipimus & mandamus, ſine tamen Sedis & Cameræ Apoſtolicæ præiudicio quoad fructus ſedium vacantium, ac ſine præiudicio quarumcumque decimarum quouis iure debitarum ordini, & militibus S. Ioannis Ieroſolymitani.

Inſuper quoque quoniam facilè dubitari poſſet quamuis percipiendi decimam in parochialibus Eccleſiis prædictis conceſſum eſt, an ſub eo nomine comprehendantur illæ Eccleſiæ ſuffraganeæ, ſeu eis annexæ, quæ etiam ſuos habent colonos quibus miniſtrantur ſacramenta à matricibus Eccleſiis, vel in quibus adſunt clerici à matrice deputati, qui illa adminiſtrant. Nos niſi Eccleſiæ annexæ & ſuffraganeæ huiuſmodi decimas diſtinctas à matricibus habeant, quæ propriis & perpetuis dictarum Eccleſiarum ſuffraganearum Rectoribus debeantur, illas in dicta noſtra conceſſione comprehendi volumus.

Vbi verò ea viget conſuetudo, vt plurium Eccleſiarum parochialium decimæ in vnum redactæ aceruum poſtea per illarum Rectores ſingulis annis diuidantur, dummodo ſingulæ parochiales huiuſmodi diſtinctos habeant parochianos, à ſingulis parochialibus Eccleſiis huiuſmodi ſingulam præfatam decimam huiuſmodi eidem Philippo Regi competere, & perſolui debere volumus.

Pro decimis verò, quæ Eccleſiis ruralibus, quæ aliquando parochiales fuerunt, ſoluuntur, ab his qui aliis parochiis ſubſunt, quamuis aliis parochiis, quibus ſubſunt, decimas illis debitas aliorum bonorum ſuorum ratione perſoluerint, etiam volumus eidem Philippo Regi primam decimam prædictam deberi, iúſque illam per eundem Nuntium, aut ab eo deputandos, vt præfertur exigendi competere.

Poſtremò verò eidem & pro tempore exiſtenti Nuntio venerabilem Fratrem Bernardum Freſneda Epiſcopum Conchenſem, adiunximus & mandamus quatenus ipſi per ſe, vel alium, ſeu alios eaſdem præſentes literas, & in eis contenta quæcunque vbi & quando opus fuerit ſolemniter prædicando ipſi Philippo Regi in præmiſſis efficacis defenſionis præſidio aſſiſtentes faciant autoritate noſtra præſentes literas, & in eis contenta huiuſmodi per Archiepiſcopos, Epiſcopos, Abbates, & omnes alios ſupradictos firmiter obſeruari; non permittentes dictum Philippum Regem deſuper à quoquam quomodolibet indebitè impediri, aut moleſtari.

Contradictores quoſlibet & rebelles per pecuniarias arbitrio ſuo imponendas, moderandas, applicandas pœnas, ac demum in ſubſidium per ſententias, & cenſuras Eccleſiaſticas aliáque opportuna iuris remedia appellatione poſtpoſita compeſcendo, ac cenſuras, & pœnas ipſas etiam iteratis vicibus aggrauando, inuocato etiam ad hoc ſi opus fuerit, auxilio brachij ſæcularis, ſuper quibus necnon contradictores & recuſantes, & alios præmiſſorum occaſione citandos, etiam per edictum publicum, conſtituto eis ſummariè, & extraiudicialiter, de non tuto ac eas citandi, illiſque à quibuſuis iudicibus, & aliis perſonis, quibus dicta occaſione inuotendum etiam ſub ſententiis, cenſuris & pœnis, etiam per edicta ſimilia inhibendi dicta autem per eaſdem præſentes amplam & liberam licentiam & facultatem damus & cõcedimus. Non obſtantibus conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis, & omnibus illis, quæ in dictis literis voluimus non obſtare.

Volumus autem quòd præſentium tranſumptis, &c. Dat. Romæ die 21. Maij anno Domini 1571. Pontificatus noſtri anno ſexto.

Circà quam conceſſionem eſt notandum, quòd religioſi & religioſæ habentes redditus decimales tenentur contribuere pro rata ſecundùm concordiam factam; licèt enim ſint religioſi, & religioſæ, exempti à decimarum ſolutione, per priuilegia ipſis conceſſa, de quibus in ſecundo Tomo latè egimus, non tamen per eadem priuilegia ab onere eximuntur, Papa enim non aufert ab eis in hac conceſſione vt non ſint obligati ſoluere decimam etiam de noualibus Ordinario, at ait quòd ſicut ordinarij & beneficiati decimas percipientes tenentur vnum parochianum de quaslibet parochia liberum electum, pro hoc ſubſidio relinquere, ita etiam regulares habentes redditus decimales ad ſimilem contributionem pro rata obligantur, & abſolutionem per cenſuras Eccleſiaſticas à iudicibus delegatis poſſunt compelli, & de facto compelluntur.

Notandum etiam eſt, quòd hæc exactio conceſſa in præfata bulla non debetur, niſi ex redditibus decimalibus, non autem ex aliis redditibus Eccleſiaſticis, vt procuratores ordinum militiarum diui Iacobi de la Spatha, Calatrauæ, & Alcantaræ ſententia diffinitiua obtinuerunt, cuius tenorem in præſentiarum referri decreui. Et aduertendum, quòd de decimis quouis iure debitis ordini & militibus ſancti Ioannis Hieroſolymitani, hæc exactio non debetur, vt patet ex bulla, ibi, *ac ſine præiudicio quarumcunque decimarum quouis iure debitarum & ordini militibus ſancti Ioannis Hieroſolymitani.*

Sentencia de reuiſta.

En la villa de Madrid à veynte y ocho dias del mes de Henero de mil y quinientos y nouenta y cinco annos, el ſenor Licenciado Don Franciſco de Auila Arcediano de la Sancta Ygleſia de Toledo del conſeio de ſu Mageſtad, de la Sancta y general Inquiſicion, Commiſſario general Apoſtolico de la Sancta Cruzada, ſubſidio y eſcuſado, auiẽdo viſto el pleyto que es entre los procuradores generales de las ordenes militiares de Sanctiago, Calatraua, y Alcantara de la vna parte, y de la otra el eſtado Eccleſiaſtico de eſtos Reynos Corona de Caſtilla, y ſus procuradores en ſus nombres, dixo que ſin embargo de la ſupplicacion interpueſta por las dichas partes, deuia confirmar y confirmo el auto en eſta cauſa, dado y pronunciado en veynte y ocho dias del mes de Iulio, del anno paſſado de nouenta y quatro, por el qual mãdo dar prouiſion para que el dicho eſtado Eccleſiaſtico, en los repartimentos que del eſcuſado, que de aqui adelante ſe hizieſſe à las dichas tres ordenes y cada vna de ellas ſea ſolamente auida conſideracion al valor de ſus bienes decimales, y primiciales taſſandolos con la miſma forma, y ſegun eſtan valorados y taſſados, y ſe vallor aſſen y taſſaſſẽ las de mas rẽtas decimales y primiciales de las demas Ygleſias deſtos Reynos, y que el dicho eſcluſado ne ſe reparteſſe, ni cobraſſe de las demas rentas bienes y haziendas, que las dichas tres ordenes, y cada vna dellas fuera de las dichas decimales, y primiciales tienen, y poſſe en, y en quanto à lo que las dichas ordenes pidẽ que el dicho eſtado Eccleſiaſtico les buelua todo lo que haſta agora ſe ha cobrado dellas, y lleuado de lo eſcuſado de mas de l'valor de las dichas rentas decimales, y primiciales por las otras rentas ſe lo denego y de lo cerca de eſto pedido abſoluto al dicho eſtado Eccleſiaſtico, y le dio por libre, y quito las dichas ordenes, ſobre ello puſo perpetuo ſilencio, y anci miſmo mando dar prouiſion à la parte de los procuradores generales de las dichas tres ordenes, para que el dicho eſtado Eccleſiaſtico, de aqui adelante en la congregacion general, ſi alli ſe vuieſſe de tratar del repartimiento del ſubſidio y eſcuſado, o en otra qualquier congregacion y iunta donde ſe trataſſe del dicho repartimiento con las perſonas que para lo hazer ſennalare admita las que por las dichas tres ordenes fueſſen nombradas peraque iunta mente con las demas ſe halaſſen preſentes al hazer de los dichos repartimiẽtos, y vean lo que ſe les reparte, y alleguen lo que acerca de ello à ſu derecho conuinieſſe, ſigun que en el dicho acto ſe contiene, y anſi lo pronuncio y mando ſin coſtas, en Licenciado Don Franciſco de Auila.

Por manera que eſta ſentencia de reuiſta es confirmatoria, ſin quitar ni añadir de la de viſta de veynte y ocho de Iulio nouenta y quatro.

La executoria tendra quarenta hoias y es ſu fecha en Madrid à veynte y nueue de Agoſto mil y quiniẽtos y nouenta y cinco, y firmada del Licenciado Don Franciſco de Auila, y refrendada de Ioannes de la Rumbide.

ARTICVLVS XVI.

Vtrùm moniales ſoluere decimas de prædiis ſuis teneantur.

RESpondeo dicendo, hunc articulum à nobis in præſentiarum proponi, non quia de eo non ſit
a 2. tom. q. 44. art. 5. actum in ſecundo Tomo[a], in quo de decimis priuilegia concernentia religioſos, & religioſas multa adduximus, & in eo diximus præfatas moniales minimè ad ſolutionem decimarum obligari, quando ad earum ſubſtitutionem redditus ſufficientes non habent, quod non ſolùm priuilegio, ſed etiam ratione verum eſſe demonſtrauimus: ſed quia ipſa ſubſtantia congrua arbitrio boni viri decidenda relicta erat, & ſuper huius arbitrio quot capita tot erant ſententiæ, ideo vt taxa congrua huic rei apponeretur, ad Sedem Apoſtolicam fuit ex parte monialium recurſum, vt patet ex bulla Gregorij XIII. cuius tenorem in hoc loco proponere decreui. Qui ſummus Pontifex huic arbitrio finem impoſuit.

Gregorius Papa XIII. ſeruus ſeruorum Dei, ad futuram rei memoriam.

Paſtoralis offitij cura, quam diſponente Domino licèt immeriti gerimus, nos propenſius admonet, vt ad ea, quæ ſacrarum virginum ſub voluntaria paupertatis habitu Altiſſimo ſua vota perſoluentium neceſſitatibus occurritur ſolitis ſtudiis intendamus, & ea quæ per prædeceſſores noſtros conceſſa comperimus, etiam noſtri muniminis ſoliditate roboremus, illáque augeamus, & ampliemus, prout temporum conditione inſpecta cõſpicimus in Domino ſalubriter expedire. Olim ſiquidem fœlicis recordationis Sixtus Papa IIII. prædeceſſor noſter inter alia ſtatuerat & ordinauerat, quòd pro tẽpore exiſtentes Abbatiſſæ, vel moniales monaſteriorum ordinis ſanctæ Claræ ſub cura pro tempore exiſtentes generalis miniſtri, aliorúmque officialium ordinis fratrum Minorum vbilibet conſtitutorum, de quibuſuis terris & poſſeſſionibus ad eas pertinentibus & ſpectantibus, decimas, primitias, & cenſus, non tamen Apoſtolica autoritate impoſitas alicui perſonæ ſoluere minimè tenerentur. Et piæ memoriæ Leo X. etiam prædeceſſor noſter omnia, & ſingula priuilegia, gratias, prærogatiuas, exemptiones, & indulta eiſdem Monialibus ſancti Damiani & Minoriſſarum monaſteriorum ſanctæ Claræ huiuſmodi per quoſcunque Romanos Pontifices, & præſertim recolendæ memoriæ Eugenium etiam IIII. Nicolaum ſimiliter IIII. Bonifacium VIII. Ioannem XXII. Clementem III. Alexandrum V. & Benedictum II. ſimiliter prædeceſſores noſtros reſpectiuè conceſſas, & conceſſa ad Abbatiſſas, ſeu matres Moniales, vel ſorores tertiæ regulæ ſancti Franciſci de pœnitentia nuncupatas, in communi viuentes extendi & applicari voluerat, & ſucceſſiuè ad preces tunc Abbatiſſarum & Monialium dicti ordinis ſanctæ Claræ ſub cura fratrum Minorum regularis Obſeruantiæ degentium prædicti Sixti prædeceſſoris ſtatutum & ordinationem huiuſmodi innouauerat, confirmauerat & approbauerat. Ac deinde cùm idem Leo X. prædeceſſor ad ſupplicationem tam Abulenſis, & Segouienſis, aliarúmque Cathedralium & Metropolitanarum, & Collegiatarum, Capitulorum, necnon Rectorum, parochialium Eccleſiarum Caſtellæ & Legionis regnorum ius in dictis decimis, & primitiis, vel ad illas ſe habere prætendentium ex certis tunc expreſſis cauſis conceſſiones & indulta huiuſmodi ad vitam & diſpoſitionem iuris communis reduxiſſet, ſeu reduci mandaſſet. Pro parte tunc miniſtri generalis dicti ordinis fratrum Minorum regularis Obſeruantiæ ſanctæ memoriæ Clementi Papæ VII. etiam prædeceſſori noſtro expoſito quòd nonnullæ Abbatiſſæ & Moniales monaſteriorum ſanctæ Claræ, Annunciationis & Conceptionis ordinum, & in communi viuentes tertiæ regulæ ſancti Frãciſci huiuſmodi adeò erant pauperes quòd de redditibus, & prouentibus ipſorum monaſteriorum & locorum nullo modo ſuſtentari poterant. Idem Clemens prædeceſſor ad ſupplicationem prædicti miniſtri generalis dicti Leonis prædeceſſoris voluntatem, conceſſionem, & indultum priora huiuſmodi approbando, innouando, illáque potiori pro cautela de nouo concedendo ſtatuerat & ordinauerat, quòd perpetuis futuris temporibus Abbatiſſæ, Moniales, & ſorores, ac monaſteria & loca huiuſmodi, ſi ex eorum bonis pro earum ſuſtentatione ſufficientes redditus non haberent, decimas, ac primitias, taxas vel collectas, ſeu exactiones alicui ſoluere minimè tenerentur. Deinde ad recolendæ memoriæ

Pauli Papæ etiam III. ſimiliter prædeceſſoris noſtri notitiam deducto quòd prædicti Archiepiſcopi, Epiſcopi, Capitula, Rectores, beneficiati, & aliæ perſonæ; necnon earundem Eccleſiarum fabricæ, ac pro illis agentes literis Clementis prædeceſſoris huiuſmodi parere recuſabant, ipſaſque Abbatiſſas, moniales, & ſorores, eorundémque monaſteria & loca indifferenter ſuper ſolutione decimarum, & prouinciarum prædictarum multipliciter vexari nõ deſinebant contra priuilegia & literas huiuſmodi, quamuis vſu recepta & obſeruata temere & de facto veniendo idem Paulus prædeceſſor cupiens vexationibus prædictis obuiare, eiuſdem Clementis prædeceſſoris literas prædictas motu proprio & ex certa ſciẽtia per quaſdam innouauit, confirmauit, & approbauit illáque de nouo conceſſit. Succeſſiuè eiuſdem Pauli prædeceſſoris pro parte tunc Epiſcopi & dictorum filiorum capituli Salmantini aſſerentium ſibi per literas Clementis prædeceſſoris, aliáque priuilegia & indulta, eiſdem Abbatiſſis, monialibus, & ſororibus, earúmque monaſteriis & locis conceſſa huiuſmodi ius quæſitum tolli. Quódque Abbatiſſæ, moniales, & ſorores huiuſmodi, licèt adeò diuitiis abundarent, quòd decimas & primitias prædictas ſoluere commodè valerent, nihilominus ab illarum ſolutione occaſione confictæ, & ſimulatæ paupertatis indebitè ſe ſubtrahebant expoſito, idem Paulus prædeceſſor nulla prorſus de innouatione, confirmatione, approbatione, & conceſſione vltimo dictis mentione habita prædicti Leonis prædeceſſoris poſteriores literas prædictas, priuilegia & indulta huiuſmodi ad ius cõmune, vt præfertur, reducendo, & in illis contenta quæcunque, iuxta illarum cõtinentiam & tenorem per alias ſuas literas in forma breuis obſeruari mandauit, perinde ac ſi literæ Clementis prædeceſſoris huiuſmodi non emanaſſent. Poſtremò per eundem Paulum prædeceſſorem, accepto quòd licèt ſecundæ dictæ literæ eiuſdem, occaſione diuitiarum, quibus nonnullas Abbatiſſas & prædictas Moniales abundare aſſerebatur, vt præfertur, obtenta ad illas quæ congruam ex earum redditibus non haberent ſuſtentationem extendi non deberent, à nonnullis tamen aſſerebatur, per eaſdem ſecundò dictas literas, quæ ſimpliciter & indiſtinctè innouationem, confirmationem & approbationem vltimò dictarum literarum Leonis prædeceſſoris perinde ac ſi Clementis prædeceſſoris literæ huiuſmodi non emanaſſent, continerent, fuiſſe & eſſe ipſius Clementis prædeceſſoris literis huiuſmodi ſufficienter derogatum, dictus Paulus prædeceſſor ad tollendum omne dubium, quod de cætero inter Abbatiſſas, & moniales, ac Epiſcopos Capitula, Rectores, ac fabricas, & perſonas huiuſmodi oriri contingeret, motu & ſcientia ſimilibus, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine per alias ſuas literas voluit, ſtatuit, & ordinauit quòd Abbatiſſæ, moniales, & ſorores ordinis ſanctæ Claræ de Obſeruantia nuncupata in communi viuẽtes prædicta in eiſdem regnis exiſtentes, necnon domus, monaſteria, loca, poſſeſſiones, & alia quæcunque bona mobilia & immobilia, ſi ex earum redditibus congruam non haberent ſuſtentationem taxanda videlicet pro vnaquaque moniali ad ſexdecim ducatos auri de camera, à ſolutione & præſtatione decimarum, & primitiarum prædictarum, iuxta eiuſdem Clementis prædeceſſoris literarum prædictarum eſſent & eſſe deberent prorſus & omnino exemptæ, & immunes, nec deſuper à quoquam moleſtari, vexari, vel perturbari poſſent. Quodq́; eiuſdem Pauli prædeceſſoris ſecundò dictæ literæ Abbatiſſæ, moniales, & ſorores ex ſuorum monaſteriorum redditibus congruam ſuſtentationem vltra ſummam dictorum ſexdecim ducatorum pro earum qualibet habentes duntaxat comprehenderẽt, prout in ſingulis literis prædictis plenius cõtinetur. Cùm autem ſicut dilectus filius Hieronymus Guſman ordinis fratrum Minorum de Obſeruantia nũcupati ſacræ Theologiæ profeſſor Cõmiſſarius generalis dicti ordinis vltra montes nobis nuper expoſuit dicti ſexdecim ducati pro vnius monialis victu & veſtitu, aliiſq; neceſſitatibus, nullatenus ſufficiant, idem Hieronymus Commiſſarius nobis humiliter ſupplicauit, vt in præmiſſis opportunè prouidere de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur literarum ſingularum literarum prædictarum, necnon litium & cauſarum, ſi quis ſupra dictis decimis & primitiis inter Archiepiſcopos & Epiſcopos, Capitula, Rectores, ſua intereſſe putantes, necnon Abbatiſſas, Moniales & ſorores huiuſmodi, vel ipſorum aliquos in Romana Curia, vel extra eam coram quibuſuis iudicibus, etiã dicti palatij auditoribus, ſeu locatenentibus, ac aliis perſonis, & in quibuſuis inſtantiis pendeãt ſtatus, nomináque & cognomina iudicum & colligantium, aliorumq́; neceſſariorum exprimendorum qualitates & circunſtantias præſentibus pro ſufficienter expreſſis habentes huiuſmodi ſupplicationibus inclinati dictos ſexdecim ducatos, ad viginti quinque ducatos ſimiles annuatim pro qualibet Moniali, autoritate Apoſtolica tenore præſentium extendimus, & ampliamus: in reliquis autem omnibus omnes prædeceſſorum noſtrorum prædictorum præſertim Pauli III. literas in ſuo robore permanere volumus, ſtatuimus, ordinamus, & decernimus, ſicq́; per auditores prædictos, aut alios iudices quoſcũque tam in dicta curia quàm extra illã in quibuſuis inſtantiis iudicari, definiri & interpretari debere, ſublata eis quauis aliter iudicandi, definiendi & interpretandi facultate & autoritate. Irritum quoque & inane quidquid ſecus ſuper his à quoquam quauis autoritate ſcienter vel ignoranter contigerit attentari, decernimus. Et nihilominus omnibus & ſingulis Epiſcopis, Archiepiſcopis, Vicariis & quibuſuis aliis ad decimarum & primitiarum huiuſmodi deputatis, & pro tempore deputandis exactionem in virtute ſanctæ obedientiæ diſtrictius inhibemus, ne Abbatiſſas, ſorores, & Moniales, domos, ac monaſteria, ac loca prædicta vigore quarumcunque literarum à nobis, vel à Sede prædicta pro tempore emanandarum, etiam ſi in eis caueatur expreſſè quòd ad quæuis exempta vel non exempta loca & monaſteria ſe extendat, cuiuſcunque tenoris exiſtant ipſius Sedis facultate conceſſa niſi de indultis huiuſmodi, eiuſque toto tenore, ac de dictis ordinibus, & nomine Cardinalis, cui dictorum ordinum cura, gubernatio & protectio pro tempore conceſſa fuerint, plenam & expreſſam, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes fecerint mentionem ad ſoluendum decimas & primitias huiuſmodi contra præſentium tenorem quouis modo cogere, aut compellere, ſeu aliàs moleſtare, vel inquietare præſumant. Quocirca vniuerſis & ſingulis venerabilibus fratribus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & dilectis filiis, Abbatibus, Prioribus, Præpoſitis, Decanis, Archidiaconis, & aliis perſonis in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutis, ac Metropolitanarum, & aliarum cathedralium Eccleſiarum Canonicis, necnon eorundem Archiepiſcoporum & Epiſcoporum officialibus vbilibet conſtitutis per eaſdem præſentes mandamus, quatenus ipſi vel duo, aut vnus veſtrũm per ſe & alium, ſiue alios eiſdem Abbatiſſis, Monialibus, & ſororibus in præmiſſis efficacis defenſionis præſidio aſſiſtentes faciant præſentes literas, & in eis contenta quæcunque quoties deſuper fuerint requiſiti, inuiolabiliter obſeruari, non permittentes eaſdem Abbatiſſas, Moniales, & ſorores huiuſmodi contra præſentium tenorem quomodolibet moleſtari, vexari, vel perturbari, contradictores per cenſuras Eccleſiaſticas, & alia opportuna iuris remedia appellatione poſtpoſita compeſcendo, & legitimis ſuper his habendis ſeruatis proceſſibus cenſuras prædictas contra inobedientes quoſlibet & rebelles declarando, ac iteratis vicibus aggrauando, interdictúmq; Eccleſiaſticum apponendo, inuocato etiã ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachij ſæcularis. Non obſtãtibus præmiſſis, ac conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis, ac omnibus quæ dictus Clemens & Paulus prædeceſſores huiuſmodi voluerunt non obſtare, cæteriſq; contrariis quibuſcũq;, aut ſi Archiepiſcopis, Epiſcopis, Capitulis, Rectoribus, beneficiatis, & aliis ſua intereſſe putantibus prædictis, ſit ab eadem Sede indulsum, quod interdici, ſuſpendi, vel excommunicari non poſſit per literas Apoſtolicas non facientes plenam & expreſſam, ac de verbo ad verbum de indulto huiuſmodi mentionem. Volumus autem, quòd præſentium literarum tranſumptis manu alicuius Notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo alicuius perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitu

ſtitu

Digitized by Google

ſtituta, vel iudicis ordinarij munitis, eadẽ prorſus fides adhibeatur, quæ præſentibus literis adhiberetur, ſi originaliter oſtenſæ & exhibitæ fuiſſent. Datis Romæ apud ſanctum Petrum ſub annulo Piſcatoris die vigeſima ſecunda Martij, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo primo, Pontificatus noſtri anno nono.

Cæſ. Glorierius.

Hoc indultum habetur originaliter in conuentu ſanctæ Claræ ciuitatis Zamorenſis, & ſecundùm ipſum fuit pronũciatum in gradu appellationis pro Monialibus dicti conuentus à domino Melchiore de Fonſeca y Velaſco, collegiali Collegij maioris Archiepiſcopi Toletani iudice, quoad hoc Apoſtolico, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo octauo, contra capitulum & clerum cathedralis Zamorenſis, cuius ſententiæ & proceſſus cum tranſumpto præfati indulti habetur in archiuo Ioãnis Baptiſtæ Polãco Notarij Apoſtolici. Circa quod indultum eſt notandum, quòd idem Gregorius XIII. anno primo Pontificatus, quandam edidit extrauagantem, quæ incipit, *In tanta negotiorum*, cuius extrauagantis occaſione aliqui auſi ſunt affirmare Moniales per eam omnibus priuilegiis circa ſolutionem decimarum eſſe priuatos, cuius extrauagantis tenorẽ volo in hoc loco proponere; vt ita eius declaratio omnibus magis pateat.

Gregorius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

IN tanta negotiorum mole, qua Romanus Pontifex aſſiduè premitur, vix vitari poteſt, ne aliqua interdum exiſtant, quibus poſtea cognitis neceſſe eſt moderationis remediũ adhibere. Cum itaque aliàs fœlicis recordationis Pius Papa V. prædeceſſor noſter auditis grauaminibus, quæ fratribus ordinis Mendicantium ab ordinariis locorum & parochialibus, Eccleſiarum Rectoribus multis inferri dicebantur ſuper ſacris Canonibus, & lectionibus habẽdis, confeſſionibus audiendis, pœnitentiis iniungendis, fratribus ad ordines promouendis, celebratione Miſſarum, cura animarũ, ſacramentorum miniſtratione, ſepulturis, quarta funeraliũ, legatis, donationibus, eleemoſynis, collectionibus, aliiſque huiuſmodi iuribus, necnon decimis & diuerſis oneribus, ac etiã ſuper ſtatu & regimine ſanctimonialium ipſis fratribus ſubiectarum, formatione proceſſuum, cenſurarum publicatione, proceſſionibus, præcedentia, locorum acquiſitione, certiſque aliis rebus tunc expreſſis, multa per quaſdam ſuas literas pro dictis fratribus non modò ſtatuerit, ſed & quæ iam in Concilio Tridentino decreta fuerant ad hæc pertinentia declarauerit, multáque præterea priuilegia eiſdem XVII. Kal. Iunij Pontificatus ſui anno ſecundo, & deinde illa diuerſis ordinibus, &c. conceſſerit, poſtea de vicariis perpetuis Eccleſiarum, quæ illis ſunt vnita, &c. decreuit. Demum animaduerſo quòd illa multas lites, &c. inter eos & ordinarios concitauerant, primùm illa reſtrinxerint, deinde plenius prouidens priores literas moderatus ſuit, & alias inſtar earum conceſſas reuocauerit, lites ad ſe aduocando, poſtremò circa confeſſariorum regularium approbationem aliqua declarauerit. Nos hac varietate cognita & infrà ſtatuimus de prædictis & aliis omnibus literis, & conſtitutionibus, quæ ab eodem prædeceſſore eiſdem de rebus pro quorumcunque regularium, etiam Mendicantium ordinibus & congregationibus quomodolibet emanarunt, ac omnibus & quibuſcunque in eis contentis eam deinceps diſpoſitionem ac deciſionem pro ſubiecta materia futuram eſſe, quæ ſiue ex iure veteri, ſiue ex ſacris dicti Concilij decretis, ſiue aliàs legitimè ante dictarum literarum & conſtitutionum editionem erat, & ſi ipſe non emanaſſent futura fuiſſet, ad quam diſpoſitionem & deciſionem ſuúmque priſtinum ſtatum illa omnia reducimus, quæ etiam abrogamus omnia irritantia & alia decreta & quæcumque alia noſtris ſtatuto, ordinationi & reductioni aduerſantia. Decernentes illa pro infectis haberi, ac omnes lites coram quibuſuis iudicibus, &c. motas nec dum deciſas, & iam deciſas, ſi modò tractum habeant ſucceſſiuum & futura dubia quandocumque orientur ad nos referenda eſſe. Nec non irritum. &c. Datum Romæ Pontificatus noſtri anno primo.

Hanc extrauagantem, iuxta hunc tenorem refert Nauarrus in fine ſui Manualis Latini. Circa quam eſt aduertendum eam non derogare priuilegia conceſſa religionibus à Pontificibus Pij V. prædeceſſoribus, cuiuſmodi ſunt priuilegia conceſſa religioſis, & Monialibus de non ſoluendis decimis, de ſuis redditibus, quæ in ſecundo Tomo propoſuimus & declaramus. Quod probatur: nam Gregorius XIII. in hac extrauaganti ſolùm derogat conceſſiones factas à Pio V. vt patet ex eius verbis, ibi, *ſtatuimus de prædictis & aliis omnibus literis & conſtitutionibus, quæ ab eodem prædeceſſore eiſdem de rebus.* Vides quomodo tantũ agit de conceſſis à Pio V. Et hæc conceſſa, ordinata & inſtituta à Pio V. non omnino reuocat, ſed ea reducit ad ordinata in iure veteri, ſiue in Concilio Tridentino, ſiue aliàs legitimè ante dictarum literarũ & conſtitutionum Pij V. editionem erant conceſſa, & non ſunt aliàs reuocata per alias conſtitutiones, vt patet ex conſtitutione, ibi, *quæ ſiue ex iure veteri, ſiue ex ſacris dicti Concilij decretis, ſiue aliàs legitimè ante dictarum literarum & conſtitutionum editionem erant.* Notanda ſunt illa verba, *ſiue aliàs legitimè*, per quæ declarauit ſummus Pontifex, nolle reuocare omnia conceſſa regularibus ante præfatas literas, ſed tantùm illa, quę non erãt legitima, id eſt, quæ per alia decreta Apoſtolica, aut per non vſum erant abrogata: cætera autẽ legitima, id eſt, priuilegia non reuocata, neque aliàs caſſata, voluit in ſuo robore permanere: priuilegia autẽ quibus fratres & Moniales erant exempti à decimarum ſolutione ante dictas literas Pij V. erant legitima, non reuocata, neque caſſata. Concilium Tridentinum [a] licèt præcipiat ſolui decimas debitas cathedralibus, & parochialibus Eccleſiis, non tamen (vt videre eſt apud ipſum) reuocat circa hoc aliquod priuilegium; igitur ad alia priuilegia legitima reducit Gregorius XIII. ſuam diſpoſitionem: vnde cùm ante Gregorium XIII. & Pium V. dicta indulta fuiſſent legitima, ad earum diſpoſitionẽ & deciſionem, ſuumque priſtinum ſtatũ illa omnia reducit. Et hoc amplius probatur: nam idem Gregorius XIII. in conceſſione facta Monialibus S. Claræ, cuius tenorem ſuprà retulimus, quæ iuxta eius datam eſt poſterior ipſa extrauaganti, dicit eam habere locum, etiam ſi ipſe aliud aliquando in contrarium determinauerit, vt patet ex eius verbis, ibi, *diſtrictiùs inhibemus, ne Abbatiſſas, ſorores & moniales, domos, ac monaſteria & loca prædicta vigore quarumcunque literarum à nobis vel à Sede prædicta pro tempore emanandarum, &c.* ex verbis enim, ibi, *à nobis*, & ibi, *emanandarum*, ſatis colligitur ſummum Pontificem nihil contrarium præfatæ cõceſſioni ordinaſſe; ſi enim id ordinaſſet, dixiſſet à nobis vel à Sede Apoſtolica pro tempore emanata & emanandarum. Loquens igitur de emanandis tantùm, in emanatis nullum obſtaculum perpendit, quo minùs conceſſio præfata facta Monialibus ſuum deſideratum conſequeretur effectum.

***

a Conc. Trid. ſeſſ. 25. de reform. c. 12.

QVÆ

QVÆSTIO LXXV.

De vaſallis, in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 VTrùm monachi poſſint habere vaſallos.
2 Vtrùm vaſalli dictorum monachorum debeant per ipſos gubernari in foro interiori, & exteriori.

ARTICVLVS I.

Vtrùm monachi poſſint habere vaſallos.

REſpondeo dicendo, quòd monachi ſancti Benedicti, qui vocantur nigri, poſſunt habere vaſallos, vt colligitur ex quibuſdam decretalibus [a], & ex priuilegiis infrà articulo ſequenti allegandis probabitur; non enim alienum eſt ab eorum inſtitutionibus illos habere. Loquendo autem de monachis ordinis Ciſtercienſis Alexander [b] III. Abbatibus & conuentibus dicti ordinis aliter ordinauit, dicens, *Dolentes dicimus, quòd etſi non ab omnibus, neque in omnibus, à pleriſque tamen & in pluribus ab illa ſancta inſtitutione dicitur declinatum: in tantum vt aliqui ex vobis primæ inſtitutionis obliti contra ordinis veſtri regulam villas, Eccleſias & altaria poſſident, fidelitates & hominia benignè ſuſcipiunt, iuſtitiarias & tributarias tenent,* & infra, *ideòque precibus & monitis exhortamur quatenus domus illæ, quæ à prima ſui origine ipſo ordine ſunt fundatæ conſtitutis terminis ſint contentæ,* & infrà. *Si enim relictis originalibus ordinis inſtitutis ad communia volueritis aliorum monaſteriorum iure diuertere, oportebit vos communi iure cenſeri. quia dignum eſt, vt qui ſimilem cum aliis vitam ſuſcipiunt, ſimilem ſentiant in legibus diſciplinam. Cæterùm domus illæ, quæ de aliis inſtitutionibus ad veſtrum ordinem ſe tranſtulerint, veſtris omnino ſe ſatagant vſibus conformare, & relictis poſſeſſionibus, vel etiam commoditatibus, quas inſtitutio veſtra non recipit, ſic ſe in omnibus religioni veſtræ coaptent, vt quemadmodum gaudent ſe in Societatem ordinis & habitus identitatem aſſumptas, ſic etiam in paupertate ſæcularium rerum ſe lætentur veſtris inſtitutionibus conformatas.* Hæc Alexander III. At hoc iam experientia teſte pro temporum varietate fuit mitigatum; ipſos enim monachos Ciſtercienſes, vt patet ex quodam priuilegio Benedicti [c] XII. præſupponitur poſſe habere caſtrum & villam. Quod etiam in alio priuilegio anno Domini milleſimo trecenteſimo quinquageſimo primo, expedito à Clemente [d] VI patet manifeſtiùs, in quo priuilegio patrocinantur à Sede Apoſtolica contra illos, qui occupant, vel occupari faciunt caſtra, villas, & alia loca, domus, Eccleſias, grangias, molendina, decimas, obedientias, caſalia, terras vineas, poſſeſſiones, cenſus, redditus, & prouentus, iuriſdictiones, & iura, ac nõnulla bona mobilia, & immobilia ad monaſteria Ciſtercienſis ordinis detinent & indebitè occupant. Patet etiam ex priuilegio Innocentij [e] VIII. conceſſo dicto ordini anno Domini milleſimo quadringenteſimo octuageſimo ſeptimo, in quo ſub Apoſtolica protectione recipit monaſteria eorúmque vaſallos, ſicut alij ſummi Pontifices eius prædeceſſores receperunt.

a c. auditis. de præ ſcr. & c. dilectus. de offic. ordinarij.

b c. recolentes. de ſtat. monac.

c habetur in lib. ord. impreſ. Compluti. fo. 59. pri. 58.

d habetur in d. li. fo. 61.

e Habetur in d. li. fo 129. & fo. 130. & 131.

ARTICVLVS II.

Vtrùm vaſalli dictorum monachorum debeant per ipſos gubernari in foro interiori, & exteriori.

REſpondeo dicendo, quòd *Sixtus IV. monaſterio ſanctæ Mariæ de Noguera ordinis ſancti Benedicti, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quadringenteſimo, conſtitutione perpetuò valitura & irrefragabili omnibus & ſingulis tam dicti monaſterij ſanctæ Mariæ de Noguera, ſcilicet, vaſallis & ſubditis vtriuſque ſexus, quàm Principibus, Baronibus, Ducibus, & Marchionibus, Comitibus, militibus aliiſque perſonis, cuiuſcunque dignitatis, ſtatus, gradus, vel conditionis fuerint, partium illarum, diſtrictè præcipiendo mandauit, quatenus vaſalli, & ſubditi prædicti ſponte, vel violenter aliis dominis ſæcularibus dati, ſubiecti, vel ſubmiſſi, ſeu commendati, ſtatim poſt habitam de præſentibus notitiam, ad immediatam ipſius monaſterij obedientiam & ſubiectionem redeant. ac perſonæ, quibus dicti ſubmiſſi, vel commendati exiſtunt, illos liberè redire permittant, & de illis de cætero nullatenus ſe impediant; alij verò non commendati, ſubditi & vaſalli dicti monaſterij nulli niſi de expreſſo mandato, ſeu conſenſu prædicti & pro tempore exiſtentis monaſterij huiuſmodi Prioris ſe ſubiiciant, dent, ſubmittant aut commendent. Ac Principes, Barones, Duces, Marchiones, Comites, & milites, aliæq; perſonæ vt præfertur qualificatæ vaſallorum & ſubditorum, ac locorum dicti monaſterij aliquam commendam, ſubiectionem, ſeu ſubmiſſionem, aut ſeruitia, ac à Priore & Conuentu, necnon perſonis, etiam clericis ſæcularibus in Eccleſiis dicti monaſterij beneficiatis, dictíque & pro tempore exiſtentis Prioris eiuſdẽ monaſterij ſubditis de rebus & bonis ſuis, quæ vbicumque habent, reponunt & vendunt, ac de cætero eos habere, reponere & vendere contigerit, ac ab illa emen tibus datia, exactiones, impoſitiones, gabellas, & pedagia, aliáque noua iura & collectas, etiam veredas & accendarias nuncupata, imponere, exigere, petere, aut extorquere, ac vendentes, & ementes huiuſmodi per ſe vel alium, ſeu alios ſuper præmiſſis incarcerare, ſeu aliàs eis iniuriari, ac ligna à nemoribus & montibus monaſterij & vaſallorum, ac ſubditorum prædictorum ſcindere, vel monaſterium, Priorem, conuentũ, vaſallos ſubditóſque prædictos ſuper iuribus, & iuriſdictionibus ſuis eorúmque vſu impedire, aut perturbare non audeant, neque in præmiſſis, aut eorum aliquo illa committentibus auxilium, conſilium, vel fauorem per ſe, vel alium, ſeu alios directè, vel indirectè quouis quæſito colore quoquomodo præſtare præſumant. Qui verò contra præmiſſa, vel eorum aliquod fecerint, ſi perſonæ fuerint ſingulares, excommunicationis ſententiã incurrant, abſque aliqua hominis declaratione: ſi autem communitas, ſeu vniuerſitas ciuitatis, oppidi, villæ, caſtri, ſeu loci alterius cuiuſcumque, ipſa ciuitas caſtrũ, oppidum, villa, ſeu locus ſimiliter eo ipſo interdicto ſubiaceat Eccleſiaſtico, mandantes diſtrictiùs harum ſerie in virtute ſanctæ obedientiæ venerabilibus fratribus noſtris Epiſcopis, &c.* Ita habetur in libro [f] priuilegiorum huius ordinis, impreſſo Valliſoleti anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo quinto.

f li. Aur. pri. ui. 118 pa. 33.

Quod priuilegium licèt conceſſum ſit ſpecialiter vni monaſterio, aliis eiuſdem congregationis monaſteriis eſt conceſſum, prout indulſit motu proprio Eugenius IIII. congregationi S. Iuſtinæ anno Dominicæ Incarnationis milleſimo quadringenteſimo trigeſimo quarto, dicens, quòd omnibus & ſingulis priuilegiis gratiis, & indultis, quæ cuilibet dictæ congregationis monaſterio, ſeu loco, & præſentibus & futuris conceſſa fuerint hactenus, & concedentur in futurum ipſius congregationis alia monaſteria & loca præſentia & futura, quibus huiuſmodi priuilegia conceſſa non fuerint, in quantum

Digitized by Google

tum eis expediat, inuicem vti valeant & gaudere, ac ſi nominatim ſingulis ipſis monaſteriis priùs forent huiuſmodi priuilegia conceſſa, autoritate Apoſtolica conceſſit & indulſit; ita habetur ſub ſigillo authentico in libro [a] ſuperiùs allegato. Quod etiam conceſſit Alexander VI. eidem congregationi ſanctæ Iuſtinæ anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo primo, prout in eodem libro [b] continetur, in quo [c] etiam continetur, Eugenium IIII. viuæ vocis oraculo indulſiſſe, in quibuſdam viuæ vocis oraculis conceſſis Priori & monachis ſancti Benedicti Vallisoleti anno Dominicæ Incarnationis milleſimo quadringenteſimo trigeſimo octauo.

a pri. 7. fo. 27. p. 2. nu. 21.
b pri. 21. fo. 59. p. 2. n. 3.
c pri. 46. fol. 99 p. 2. nu. 4.

Ex præfato autem priuilegio ſic communicato ad omnia præfati ordinis monaſteria colligitur, quòd ſubditi, & vaſalli, qui ſponte, vel violenter cuicunque alteri domino ſe ſubiecerint, redire tenentur ad obedientiam monaſteriorum, quorum erant ſubditi, & ſic nemo poteſt recipere vaſallos eorumdem monaſteriorum in commendam abſque aſſenſu ſuperioris eorumdem. Adde quòd nullus poteſt moleſtiam aliquam inferre vendentibus & ementibus res monaſterii, neque ſuper illis imponere gabellas, nec ſcindere ligna in eorum nemoribus & montibus, nec illorum perturbare iuriſdictionem ſub pœna excommunicationis ipſo facto, ſuper quibus dat Eugenius IIII. omnes Epiſcopos executores & conſeruatores.

Vnde Alexander VI. conſiderans prælatorum huius ſacræ congregationis ſuper vaſallos obedientiam, ſubiectionem & iuriſdictionem, conceſſit monaſterio ſancti Benedicti Valliſoletani & eius congregationi, anno Domini milleſimo quadringenteſimo nonageſimo ſexto, quo de cauſis quas inter dictorum monaſteriorum vaſallos reſpectiuè pro tempore moueri cõtingeret, ipſorum monaſteriorum ſuperiores prædicti cognoſcere debeant, prout in prædicto libro [d] continetur. Quæ omnia ſuprà appoſita priuilegia in hac quæſtione de nouo conceſſa & confirmata ſunt, prout aſſerit autor eiuſdem libri in principio, & conſtat ex ampliſſima priuilegiorum totius huius congregationis confirmatione & innouatione facta à S. D. N. Clemente VIII. anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo quarto, cuius tenorem ſupradictus Autor [e] ſub ſigillo authentico refert. Nec alienum eſt à religionibus habentibus autoritate Apoſtolica bona in communi, iuriſdictiones & vaſallos, de quorum cauſis cognoſcant earũ ſuperiores poſſe habere, ordini enim Ciſtercienſi à principio in ſumma paupertate fundato hoc viſum eſt maximè alienum & ideo nimirum ſi ab Alexandro [f] fuerit prohibitum. At quia poſtea bona in communi habere cœperunt, ideo ipſis ab aliis ſummis Pontificibus vaſallos & iuriſdictiones habere fuit permiſſum.

d pri. 69. fol. 135. p. 2. nu. 2. & priui. 171. fo. 143. p. 2. n. 1.
e priui. 124. fo. 243.
f d c. recolẽtes. de ſtatu monacho.

QVÆSTIO LXXVI.

De Vicariis, in quinque articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quinque.

1 *Vtrum ſit idem Vicarius quod Delegatus, & quam poteſtatem habeant conuentuum Vicarij.*
2 *Vtrùm mortuo, aut impedito Miniſtro Generali ordinis Minorum, poſſit Vicarius inſtitui ab ipſis fratribus.*
3 *Vtrùm mortuo Guardiano in ordine Minorum officium eius Vicarij finiatur, & in vita poſſit eum amouere, & officio priuare.*
4 *Quo tempore durant Vicarij Monialium.*
5 *Vtrum regulares poſſint eſſe Vicarij Epiſcoporum.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm ſit idem Vicarius quod Delegatus, & quam poteſtatem habeant conuentuum Vicarij.

RESpondeo dicẽdo, maximam eſſe differentiam inter Vicarium, & Delegatum: nam delegatus eſt ille, cui iudex committit cauſam in locum ſui ipſius, & vices ipſius gerit, vt dicitur in iure [g]; ſed Vicarius eſt quem ſuperior cõſtituit loco abſentis, vel defuncti, vel impediti, vt ex iure [h] colligitur, & hi Vicarij non habent iuriſdictionem delegatam, ſed ordinariam, ita quædam gloſſa [i], quam ſequuntur Bartolus, Alexander, & Alciatus. Quod procedit quando conſtituuntur à Generalibus, aut Prouincialibus, ita vt vice eorũ ibi conſtituantur, non autem ſi tantùm honoris gratia à Capitulo nominantur, conſtituuntur tamen à Prioribus conuentualibus, cum quibus talis nominatio tractatur; tunc enim reuera ab ipſis Prælatis inferioribus conſtituuntur, & ſic habent iuriſdictionem quandam delegatam, & non poſſunt alios conſtituere Vicarios, vt docet [k] Maranta: illi autem qui conſtituũtur à Generalibus, aut Prouincialibus propter abſentiam, vel carentiam Guardianorum, habent iuriſdictionem ordinariam, & poſſunt delegare, imò ipſis omnia priuilegia, Prioribus localibus, & Guardianis conceſſa communicantur; Iulius enim II. in communicatione ampliſſima quam fecit fratribus ordinis Minorum de priuilegiis fratrum ordinũ Prædicatorum, conceſſit, quòd ea, quæ ſpectant ad Vicarios conuentuum, aut ſingularum domorum præfati ordinis Prædicatorũ, ſimiliter ſpectent & pertineant ad Vicarios conuentuum & domorum ordinis Minorum; ita habetur in Monumentis [l] ordinis, & in Supplemento.

g ca. ſanè. 2. de offic. deleg.
h l. 2. C. de offic. eius qui gerit vices alter. l. 1. § 2. ff. de legat. 3.
i Gloſſ. in l. 1. C. de offi. eius qui vi. et alterius gerit vbi Bar. & de Bart. in l. nec quicquam. §. vbi decretum. n. 6. ff. de of. procõſul. Alex. in rub. nu 13. ff. de o §. eius cui man. l. eſt iuriſd. Alciat. in rub nu. 25. de of. ordin.
k Marant. de ord iudi. in 4. § d iudi. nu. 9. in authen. de defen. ciuit. §. nulla. Auth. de collat §. ad hec prohibemus. Auth. nulli iudicium, in prin. ſecũdum veram literã, Greg. Alexandrini. nucl. 134.
l in 2. impr. fo. 288 conceſſ. 533 ſupple. fo. 74 conceſſ. 222.

Et iuxta doctrinam ſuperiùs notatam aduertit Collector [m] priuilegiorum Mendicantium, quòd vt ſuperiùs in nonnullis locis teligerat, appellatione Vicariorum apud fratres Prædicatorum non veniunt Vicarij communiter vſitati inter ipſos, ſed ſolùm illi, qui propter abſentiam, aut carentiam Prioris eliguntur, ſeu conſtituuntur ad præſidendum, velut Priores. Et conſimiliter intelligendum eſt, quoad fratres Minores de illis Vicariis duntaxat, qui apud eos vocantur Præſidentes, quia abeſt Guardianus. Ad quod ait idem Collector facit ſtatutum cuiuſdam Capituli generalis noſtræ ſacræ religionis, cuius tenor eſt:

m Collect. tit. vicarius. §. 5.

Vniuerſi confeſſores Monialium noſtræ familiæ habeant præſenti decreto ſemper actiuè autoritatem Prælatorum ſuper Moniales foro conſcientiæ quoad caſus & ſententias, habeántque ſimiliter Guardiani, ac Vicarij Guardianorum in abſentia eorum. Ita refertur in libro [n] Monumenta ordinum.

n Habet. fol. 228. tra. 3. in 1. impreſſ. & in 2. impr. fo. 8. tra. 2.

Et deinde in ſequenti Capitulo generali Lauallis celebrato, facta eſt ſequens declaratio prædicti ſtatuti.

Declaratur quòd illa clauſula in Capitulo generali Albienſi inſerta, videlicet quòd Guardiani, & eorum Vicarij habeant autoritatem Prælatorum in foro conſcientiæ, &c. ſic debet intelligi, quòd videlicet autoritas per patrem Prouincialem conceſſa Guardianis, remaneat ſemper penes eorum Vicarios, ſeu Vicariorum Vicarios ipſis Guardianis ſuum conuentum pro ſuis negotiis exeuntibus, ita in præfato libro [o] continetur.

o in 1. impr. fo. 1219 tra 3. & in 2. fol. 248. tra. 1.

Quæ

Digitized by Google

Quæ ſtatuta videntur loqui de omnibus Vicariis abſolutè tam factis per ſuperiores, quàm de conſtitutis per Priores locales aut Guardianos. Quæ fieri oportuit: nam quando aliquis vices alterius gerit ex eius deputatione, non gaudet eius priuilegiis, iuxta quandam legem a, in qua dicitur quòd ſi filius iuit in legationem pro Republica, pro patre, non gaudet immunitate, ſed pater; ſi verò gerit vices alterius ex deputatione ſuperioris, procedit id, quod in quadam Clementina [b] definitur, quæ quoad tria Vicarium æquiparat Rectori, quæ Clementina cùm loquatur de Vicariis perpetuis, præſupponit autoritatem ſuperioris interuenire. Ex quibus patet quòd Vicerector non gaudet immunitatibus Rectoris, ſi deputetur ab eo, ſecùs ſi ab vniuerſitate, quod tenet Bartolus [c].

a l. ſi filius. ff. de leg. 1.

b Clem. quã de eccl. ſ. de eſſ. vicarij.

c Bar. in d. l. ſi filius.

ARTICVLVS II.

Vtrùm mortuo, aut impedito Miniſtro generali ordinis Minorum, poſſit Vicarius inſtitui ab ipſis fratribus.

Reſpondeo dicendo, quòd *Nicolaus III. ſtatuit & ordinauit, ac diſtrictè inhibuit fratribus Minoribus, ne deficiente Miniſtro generali poſſint eligere aliquem fratrem in Vicarium ordinis præfati, abſque Romani Pontificis, & protectoris eiuſdem ordinis licentia ſpeciali per ipſius Romani Pontificis patentes literas concedenda, facientes plenam & expreſſam de huiuſmodi literis mentionem*; ita habetur in libro Monumenta [d] ordinis. Modus quo debet talis Vicarius eligi, traditur in ordinationibus [e] Toletanis. Qui Vicarius eligendus debet eſſe idoneus, cùm vices Generalis debeat gerere: ordinauerat enim Clemens [f] V. in Concilio Viennẽſi, quòd ſi contingeret fratres Minores Miniſtro generali carere, per Vicarium ordinis fiat ſuper hoc quod faciendum fuerit per eundem Miniſtrum vſquequo prouiſum fuerit de generali Miniſtro. Faciunt etiam tradita per Panormitanum concludentem quemlibet Epiſcopum teneri ad conſtituendum ſibi Vicarium idoneum, argumento [g] cuiuſdam legis, & canonis. Et non eſt dubitandum non idoneum conſtituentem peccare, ac prouiſionem & electionẽ ipſo iure inualidã minimè iudicari, prout concludit Nauarrus [h]. Quod idem ad electionẽ Vicarij generalis ordinis eſt applicandum, vt, ſcilicet, eligentes non idoneum peccent, at electionem non debere de inualiditate notari.

d In 1. impr. fol. 31. & in 2. fol. 32. conc. 33

e ord. Tole. in c. de vicar. ord. fol. 70.

f Cle. exiuit de paradiſo. de verbo. ſignif.

g l. idem iuris. ff. ad leg. Aqui. ca. non eſt putanda. 1. q. 1.

h Nau. lib. 1. conſ. ti. de offi. vica. conſ. vn.

i Bald. in l. diem functo. per tex. ibi. ff. de off. aſſeſ. idẽ in c. cũ omnes. de conſtit. & ibi Felin. nu. 13. de conſtit. Abb. in c. 1. ne ſede vacant. Paul. in rub. de iuriſdi. omni. iudicum. ff. Coua. in c. 4. pract. n. 4. in 1. impr. Auiles in 4. prætor. verbo iuſtitia. nu. 8. & 13. Oroſ. in c. diem functo. nu. 25. co. 517. Molin. de primog. li. 1. c. 25. n. 12. in fi. Piſa. & Azeue. in curia. lib. 1. c. 2. lit. C. fol. 3. & li. 2. c. 8. in fin. addit. fol. 12. Parlador. li. 2. rerũ quotid. c. 1. n. 8.

ARTICVLVS III.

Vtrùm mortuo Guardiano in ordine Minorum officium eius Vicarij finiatur, & vtrùm in vita poſſit eum amouere & officio priuare.

Reſpondeo dicendo, quòd in ordine Minorum in multis prouinciis Vicarij conuentuum non nominantur in tabula capitulari cum ſuis Guardianis, ſed ab ipſis Guardianis nominantur: qua conſuetudine ſuppoſita videtur neceſſariò dicendum, quòd mortuo Guardiano expiret eius Vicarij poteſtas, quod ex quadã Iuriſconſulti Papiniani deciſione comprobatur, in qua dicitur quòd mortuo correctore, non ſolùm vacat & expirat eius officium, ſed etiam ſuorum officialium, ſicut expirat iuriſdictio Vicarij generalis mortuo ſuo Epiſcopo, prout tenet Baldus [i], Felinus, Abbas, Paulus, Couarruuias, Auiles, Oroſcus, Molina, Piſa, Azeuedo, & Parladorus. Et ſic ius pertinens Epiſcopo ad electiones confirmandas & ad res iuriſdictionales in Capitulum mortuo Epiſcopo transfertur, vt habetur in iure [k], & tradunt Hoſtienſis, Antonius, Imola, Felinus, Baldus, & Maranta, & Doctores in ſuperioribus citati. Probatur deinde: nam finito iure aliquid concedentis, etiam ius recipientis ab eo diſſoluitur, vt dicitur in iure [l], & tradit Antonius Gomez. Quod ipſum in noſtro caſu militare videtur: ius enim Vicariorum præfatorum per ſe ſolum non habet aliquam independentem ſubſiſtentiam, ſed pendet à titulo, & nominatione Guardianorum, quorum morte titulus & nominatio finem accepit, argumento eorum quæ in [m] iure notantur, & tradit Sebaſtianus de Medices poſt Fulgoſium; facit etiam pro hac parte quòd ſi Prælatus, cui datus fuit coadiutor, moriatur, etiam officium & munus coadiutoris extinguitur, vt in iure [n] notatur, & tradunt Ripa, & Ioannes Andreas. Ex dictis colligitur, quòd mortuo Guardiano expirat eius Vicarij officiũ, vnde eſt neceſſariũ, vt ordinatione generali, aut prouincialibus remedium adhibeatur, ne mortuo Guardiano inter fratres conuentuales contentio oriatur. Vnde in noſtra prouincia ſancti Iacobi autoritate totius Capituli eſt conſtitutum, vt mortuo Guardiano eius Vicarius ordinarius cum omni ſua autoritate, vt præſidens continuetur, vſquequo Prouincialis de morte præfata certior factus prouideat. In conuentu autem, in quo non fuerit Vicarius ordinarius, Guardianus ante mortem cum conſilio Diſcretorum nominet Vicarium, qui ſi non fuerit ab eo nominatus, antiquior pater conuentus congreget ad ſonum campanæ fratres in Capitulo, vt eligant Vicariũ, qui Vicarius nominatus à Guardiano, aut à conuentu electus omnem autoritatem habebit Guardiani, vſquequo Prouincialis aliud prouideat. Quod conforme eſt his, quæ reſoluunt Doctores tenentes quòd ſi Corrector mori contingat, & non habuerit vicem tenentem ordinarium, poteſt ante mortem tenentem nominare, & talis nominatus exercet ſuũ officiũ donec Cõſilium Regale aliud prouideat. Cùm enim ipſe Corrector habeat poteſtatem, iuxta leges huius regni, & autoritatem ſibi conceſſam nominandi tenentem, & de facto in vita nominauerit, eius iuriſdictio pro negotiis incœptis (cuiuſmodi eſt nominatio tenentis) non finitur argumento eorum, quæ in iure [o] notantur, & tradunt Bartolus, Oroſcus, & Bonifacius. Qui reſoluunt, quòd in iudice delegato per ſolam citationem, aut per conteſtationem perpetuatur iuriſdictio, & eius poteſtas pro negotiis incœptis, ita vt morte mãdantis, aut conſtituentis minimè finiatur. Et non nominato ab eo tenente ad conſiſtorium Rectorum pertinet prouiſio, prout tenent Baldus [p], in ſimili caſu Bonifacius. Couarruuias, & Mathençus; ſicut enim deficiente Rege & ſucceſſore in regno ad populum deuoluitur electio, ne ſine gubernatore ſuccumbat, prout poſt alios reſoluit Couarruuias [q], ita deficiente Correctore & gubernatore ciuitatis, ad ciuitatem pertinet electio, donec Conſilium Regale prouideat, & ad Rectorem antiquiorem pertinet congregare Senatum, ſecundùm Baldum [r], & Bonifacium [ſ].

Vtrum autẽ poſſit Guardianus, & prior Vicariũ in vita amouere, quæſtio eſt. Ad quam reſpondeo poſſe vtrique, ſi ab ipſo fuit conſtitutus: ſi enim ab ipſo non fuit conſtitutus, ſed à ſuperiori, inconſulto ſuperiori minimè poteſt eum præfato munere priuare, argumento eorum, quæ notat Romanus [t] allegans quandam gloſſam, & Doctores dicentes

k ca. olim. de maior. & obe. cap. 2. ne ſede vacante. Hoſt. Anton. col. 1. Imol. co. 9. Fel. n. 13. Bal. nu. 22. in c. omnes. de conſt. Mar. de ord. iudi. 4. par. 5. d. n. 13. & 14.

l l. lex vectig. ff. de pigno. l. 1. C. ſi pignus pignori datum ſit. Gom. in l. 40. Tau. n. 85.

m l. quod principi. & l. ſi Auguſta. ff. de legat. 2. Fulgo. in l. more. nu. 25. ff. de iuriſ. omn. iud. Sebaſt. in tract. mort omnia ſoluit. 2. part. n. 83. pa. 100.

n c. grandi. de ſupplen. negli. prælat. in 6. Bald. & Ripa in l. ex facto. n. 31. de vulg. Andr. in c. ſtatutum. nu. 4. de reſcri. in 6.

o c. gratum. & c. relatum. de offi. dele. l. mãdatum. C. de mandat. Bar. in l. more maiorum. & ibi Oroſc. n. 29. co. 563. ff. de iuriſ. om. iud. Boniſ. in pereg. v. iudex. fol. 266. co. 4. gloſſ. mortuo. ver. item cum dicitur.

p Bal. in l. cũ omnes. de cõſt. n. 22. Boniſ. in peregr. v. elect. fo. 1600. col. 1. in prin. gl. eligere. Couar. in ca. 4. pract. pa. 17. nu. 3. Matien. in l. 1. glo. 21. n. 15.

q Cou. in d. c. 4. n. 3.

r Bald. in l. in albo decurion. C. de decurio.

ſ Boniſa. in pereg. v. rector. fol. 400. colu. 2. v. decurrit.

t Rom. conſil. 116. gloſſ. & Docto. in l. ſolet. ff. de offi. procon.ſul.

Digitized by Google

officialem electum à ſuperiori, non poſſe eum pro-regem amouere. Ex quibus infertur, quòd in religionibus, in quibus Vicarij conſtituuntur in tabula capitulari & non à Guardiano, non poteſt Guardianus Vicarium amouere.

ARTICVLVS IIII.

Quo tempore durant Vicarij monialium.

RΕſpondeo dicendo, quòd Iulius II. *ſtatuit & ordinauit, quòd confeſſores, ſeu Vicarij monialium S. Claræ & aliarum religioſarum ſub cura fratrum Minorum in regnis Hiſpaniarum degentium nullatenus poſſint vltra triennium officia huiuſmodi exercere. Et quòd prædicto triennio finito, vel ante, ſi Miniſtro prouinciali expediens videbitur à prædicto officio abſoluantur*; ita habetur in ordinis Supplemento [a].

a Sup. fo. 49. conceſſ. 145.

Circa quam conceſſionem aduertendum eſt, quòd licèt in aliquibus religionibus Vicarij & officiales Monialium à Capitulo in tabula capitulari nominentur, prout pro ordine Ciſtercienſi inter alia ordinauit [b] Eugenius II ex motu proprio dato anno Domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimo ſeptimo, in bulla, quæ incipit, *Ad decorem*, dicēs, quòd Præſidentes, & Definitores monaſteriis Monialium de Confeſſoribus, Capellanis, ſeruitoribus, procuratoribus, & aliis officialibus neceſſariis, iuxta illorum qualitatem honeſtate ſeruata, prout ipſis viſum fuerit, ritè prouideant; ipſe tamen Generalis, vt reor, extra Capitulum ſine dictis Definitoribus præfatos Vicarios, & Officiales ex cauſa iuſta poteſt deponere, ſicut in noſtra religione contingit, quòd Vicariatus Monialium vacans in Capitulo à patre Prouinciali, & Definitoribus prouidetur, & iuſta interueniente cauſa à ſolo Prouinciali poteſt extra Capitulum, à patre Prouinciali deponi. Nec obſtat quòd in conſtitutionibus generalibus Toletanis [c] noſtræ ſacræ religionis ſtatuitur, vt Miniſter prouincialis non poſſit omnino Guardianum deponere & priuare, ſine conſenſu maioris partis Diſcretorum prouinciæ, niſi in caſu quo eſſet in ſtatutis generalibus ab officio, vel actibus legitimis priuatus. Ea enim conſtitutio loquitur tantùm de Guardianis qui ſunt verè Prælati, & vt tales canonicè eliguntur, quæ ad Vicarios monialium minimè debet extendi, cùm ipſi non ſint Prælati, ſed tantùm quidam monialium confeſſores nominati.

b habetur in li. primi. huius ord. impreſſo Cōpluti. 2. to. prius. 9. n. 13.

c Conſtit. Toletan. fol. 44.

ARTICVLVS V.

Vtrùm regulares poſſint eſſe Vicarij Epiſcoporum.

RΕſpondeo dicendo, quòd illi religioſi, quorum propoſitum & obligatio eſt ex mendicata annona victum fœlicem traducere, ad officium Vicarij Epiſcoporum non aſpirant, vt ex quadam Clementina [d] reſoluunt Cardinalis & Alexander, Rebuffus & alij, quos refert & ſequitur Marcus Antonius Cuquus, cùm hoc eorum profeſſioni malè cōueniat. Monachus verò, aut Canonicus regularis nullo iure Vicarius Epiſcopi eſſe prohibetur, iuxta quandam gloſſam [e], quam ſequuntur Rebuffus, & Cuquus & Doctores cōmuniter. Quod adeò verum dicunt eſſe aliqui [f], etiam abſque Prælatorum ſuorum licentia, ſed quòd ſine ſuorum Prælatorum indignum erit, quòd exeat à clauſtro ſine prædicta licentia, & ad hoc Rebuffus [g] poſt alios aliquas decretales allegat. At ego intelligo ſine ſuorum Prælatorum licentia minimè eſſe poſſe Epiſcopi Vicarios, prout ſe vidiſſe in praxi teſtatur Quintilianus [h] Mandoſius, qui ait ad hoc non ſufficere licentiam Abbatis conuentualis, ſed Abbatis Prouincialis, aut generalis.

d Cle. 1. §. ad prioratus. de regul. Car lin. & Alex. in c. ſi quis. circa fin. dif. 58. Rebu. in prax. ti. de vicario epi. n. 32. Cuquus li. 2. ma. inſtit. ti. 8. de vicariis. n. 56.

e gloſ. in cap. de præſentium. 16. q. 1. dd. in clem. 2. de reſcript. Rebuf. & Cuquus vbi ſup.

f Cuquus poſt Florentinum.

g Rebuf. vbi ſu. nu. 31. c. 2. de ſtat. mona. Clem. ne in agro. § ad hec. eo. tit.

h Mandoſ. de ſignat. grat. ti. licentia. fol. 101

QVÆSTIO LXXVII.

De viſitatione, in decem articulos diuiſa.

MVlta circa viſitationem dicta ſunt in ſecundo Tomo, nunc autem pro complemento huius materię aliqua duxi in præſentiarum proponenda ea per articulos diuidendo.

Circa quam quæruntur decem.

1 *QVæ ſit viſitationis origo, & de eius effectu.*
2 *Vtrùm de minimis debeant Prælati ſyndicari & viſitari.*
3 *Vtrùm iudicibus & Prælatis ſit dandus libellus articulorum de quibus ſunt viſitati.*
4 *Vtrùm contra Prælatos in ſyndicatione maiores requirantur probationes, quàm contra ſubditos.*
5 *Qua pœna falſi teſtes ſint puniendi deponentes in viſitatione contra Prælatos.*
6 *Quomodo ſuperiores ſe habere debent circa clamorem populi & potentium contra Prælatos in ſyndicatione.*
7 *Quomodo iudices ſyndicantes debeant ſe habere contra calumniatores viſitantes ſuperiores.*
8 *Vtrùm ſuperiores viſitati poſſint proponere querelam contra viſitantes.*
9 *Vtrùm aliqui qui non ſunt euſdem ordinis, poſſint prouinciam alterius ordinis viſitare.*
10 *Qua pœna puniantur viſitatores ſingulis annis non viſitantes.*

ARTICVLVS I.

Quæ ſit viſitationis origo, & de eius effectu.

RΕſpondeo dicendo, perneceſſariam eſſe iudicum, & Prælatorum ſyndicationem, vt in officio propter metum poſſint contineri, & iuſtitia vnicuique tribuatur, prout ait Cicero [i]. Herodotus [k] & alij referunt Regē Cambyſem Syſamnem iudicem quendam, eo quòd iniuſtè pecuniā acceptā iudicaſſet, interemiſſe, interemptóque detractum corium in tribunali affixiſſe, in quo ille ſedens iudicauerat, ibidemq; eius filiū Otanem ſedere iudicem præcepiſſe, vt cùm iudicaret memoria vltionis ab eo minimè recederet, & à tali delicto prorſus ſe abſtineret, & ait Iſidorus [l] magnam in Rempublicam ruinam cauſare peſſimorum iudicum tolerantiam, quorum vt licentioſæ maxillæ conſtringantur neceſſe fuit, vt cuidam fræno, & chamo ſubderentur, rationem villicationis ſuæ ſuperiori iudici integerrimo reddendo, iuxta illud [m] Lucæ, *Redde rationem villicationis tuæ, iam enim non poteris villicare*. & iuxta illud [n] Geneſis, *Deſcendā & videbo an clamorem qui peruenit ad me opere compleuerint.* Vnde in quadam authentica [o] ordinatur, quòd Princeps videre habet ne ſubditi à iudicibus, vel officialibus aggrauarentur, vel malè tractentur.

i Cicero pro Roſcio Amer.
k Herodot. li. 5. v. ait Zanes in Sylua nup. n. 100.

l Iſidor. lib. 3. ſenten. ca. 54. nu. 55.

m Luca 16.

n Geneſ. 16.

o Auth. vt iudic. ſine quoquo ſuffragio. §. 1. collat. 2.

Plurimi autem obiicere poſſunt dicēdo virum iuſtum & ſapiētem ab omnibus integerrimum reputatū ad aliquod munus iudicis, vel prælatus aſſum-

ptum

Digitized by Google

ptum functo ſuo officio, minimè fore ſyndicandũ, prout aſſerunt Baldus [a], & alij dicentes ad bonum regimen pertinere priùs de virtute, moribus, ſcientia, experientia promouendorum fieri non vulgare ſcrutinium, & examen, ne ipſi promoti, poſtea accuſationibus, & delationibus ſubditorum ſuccumbant, quæ, vt ait Simancas [b], ſæpeſæpius prudentiſſimo proponuntur, quas ipſi ſubditi, & Prælati timẽtes non debita audacia, pro tribunali ſedent & à iuſtitia miniſtranda retardantur. Quod confirmatur; ſi enim eliguntur iudices, & Prælati in virtute eminentes, & bona fama præſtantes, nullus videtur remanere excellentior in Republica, qui ſine peccato poſſit inijcere lapides in eos. Qua doctrina attenta videtur in religionibus non debere Prælatos ſyndicari, cùm plurimum digniores & in virtute præſtantiores eligantur.

His tamen non obſtantibus communis Eccleſiæ praxis eſt in contrarium, quæ ratione & iure confirmatur. Ratione, quia cùm homo ſolùm videat exteriora, & nullo modo interiora poſsit perſcrutari, ſæpe apparentiis exterioribus humana fallitur imbecillitas. Plurimi enim exteriùs vultum & faciem habent ouis, intrinſecus autem ſunt lupi rapaces, & ſub ſpecie virtutis multa vitia ſecreta occultari, nos experientia docet, propter quod ait Plato [c], nullum omnino iudicem iudicare oportet cauſæ dicendæ non obnoxium, quod dictum refert Budeus [d], & licèt ante promotionem ad officia plurimi humiles, & benignos ſe omnibus præbeant, in dignitate tamen conſtituti, inflatos, & cum auſteritate imperantes ſe omnibus oſtendunt, propter quod ait [e] Ariſtoteles, *commodum eſt vt animi maniſtratuum pendeant, neque eis quidquid velint efficere, licet: nam licentia quidquid libet agendi non poteſt malum, quod eſt in quoque homine, cauere.* & de Alexandro Magno refert Quintus Curtius in eius vita, quòd cum in bello ſe manſuetum, & benignum exhiberet, bello tamen Perſico peracto, & ab anguſtiis liberatus conuertit animum ad vindicandas eorum iniurias, à quibus ſuperbè imperabatur. Iure autem eſſe probatiſſimam prædictam praxim reſtat probari. Et primò probatur iure diuino ex illo Lucæ [f], *Quid eſt quod audio de te? redde rationem villicationis tuæ.* Probatur etiam ex illo Samuelis [g] qui functus iudicis officio ad populum affatus ſic ait, *Loquimini de me coram Domino, & Chriſto eius, vtrum bouem cuiuſquam tulerim, aut aſinum; ſi oppreſſi aliquem, ſi de manu cuiuſquam munus accepi,* &c. Quod multis autoribus confirmant Puteus [h], Azeuedus, Guillelmus Benedictus & Ioannes Garcia.

Iure autem Canonico & Ciuili, & Regali præfata praxis euidenter probatur, ita Leo IV. Papa de eius Pontificatu, coram Imperatore Ludouico voluit ſyndicari, & de Cornelio Sylla Duce Romano refert Suetonius Tranquillus (teſte Ambroſio Calepino [k], & Paz) ſingulis annis officium Dictatoris renunciaſſe, vt ſe ſyndicationi ſubijceret. Quod confirmatur ex eo quod de Conſtantino Imperatore dicitur in Codice Theodoſiano [l], prout refert Ribadeneira, ait enim, *ſi quis eſt cuiuſcunque loci, ordinis, dignitatis, qui ſe in quemcunque iudicum, comitum, amicorum, vel palatinorum meorum aliquid veraciter, & manifeſtè probare poſſe confidit, quod non integrè, atque iuſtè geſſiſſe videatur, intrepidus & ſecurus accedat, interpellet me, ipſe audiam omnia, ipſe cognoſcam, & ſi fuerit comprobatum, ipſemet vendicabo, dicat ſecurus, & bene ſibi conſcius dicat, ſi probauerit, vt dixerit, ipſe me vindicabo de eo qui me vſque ad hoc tempus ſimulata integritate decepit: illum autem qui hoc prodiderit, & comprobauerit, dignitatibus & rebus augebo.* Et refert Alex. [m] Tiberium Cæſarem ordi-

a Bal. in l. cum ſciam. C. de teſtam. manu miſſ. Cato Papienſis, in repetit. rubric. ff. de ſenato. nu. 14. Cathaldi. de ſyndi. q. 19. nu. 151. fo. 27.
b Siman. lib. 7. de rep. ca. 24. n. 5.
c Plato de legibus.
d Bud. in anno. ad Pandect. ſup. l. fi. pa. 256. ff. de ſenato.
e Ariſt. li. polit. ca. 4.
f Lucæ. 16.
g 1. Reg. 7. ca. 12.
h Put. de ſyn. in prin. fo. 77. nu. 4. Azeu. in miſ. tit. 7. lib. 3. n. 3. recopil. Guiller. in ca. Raynuntius. & vxorē. nu. 155. de teſt. Ioan. Garci. de nobilita. glo. 9. nu. 33. fo. 220.
i c. nos incompetenter. 2. q. 7.
k Ambro. Calepin. v. Sylla. Paz. in pra. 1. tom. 8. par. in proœm. ca. vn. nu. 2. in fi. fol. 224.
l lib. 9. tit. 1. de accuſ. Ribadeneira de princ. Chriſt. lib. 2. cap. 14. pag. 361.
m Alexand. li. 4. genial. dier. c. 6. fol. 189.

naſſe, vt finito magiſtratu, gubernator per triginta dies in prouincia remaneret, & à populo ſyndicaretur, quod ipſum ſtatutum fuiſſe à Græcis, ab Athenienſibus, & aliis refert Budeus [n], & ita legibus Imperialibus [o] & Regalibus fuit inſtitutum, vt iudices ſyndicarentur, prout tradunt Caſtellus, Baeça, & Azeuedo, qui alios referunt. Denique vſus ſyndicationis receptiſsimus ſemper fuit, vt iudices malè, & peruersè in gerendo magiſtratu ſe habentes, diuitias quas deuorauerunt euomant, & de ventre eorum extrahat illas Deus, vt poſt alios, aliqua congerentes tradunt Iaſon [p], Puteus, Auiles, & Alciatus, qui allegat illud,

-------cur hæc tua viſcera credas;
Qui ſemper viuens rapto alieno vomis?

ARTICVLVS II.

Vtrùm de minimis debeant Prælati ſyndicari, & viſitari.

RESpondeò dicendo, quòd munus gubernandi eſt excellentius & difficilius omnibus aliis artibus, & quaſi diuinum (vt ita dixerim) cùm Prælatus debeat vigilare ſuper regimen hominum, qui cùm ſint filij diuerſorum parentum, diuerſam vnuſquiſque habet voluntatem & vnicuique ſua paſsio ſæpe dominatur, qui non conſiderantes pondus diei, & æſtus ſuorum Prælatorum, ipſos gratis odiũt, ingratitudinem præ ſe ferentes, reddentes malum pro bono. Quapropter Ethnici dicere ſolebant gubernatores lupum per articulos tenere, ſignificantes in hoc ipſos in maximo periculi diſcrimine verſari. Vnde experti iudicum, & Prælatorum ſyndicatores non debent aduerſùs eos accuſationes calumniatorias, neque friuolas admittere, neque debent permittere, vt de minimis, & de impertinentibus ipſi ſyndicentur: tenentur enim ratione boni regiminis ea omnia prudenti quadam diſſimulatione prætermittere, præſertim cùm Papa Anacletus [q] dicat, non omnia delicta in hoc ſæculo eſſe punienda, ſed oportere aliqua diuino iudicio relinqui, & cùm Iuriſconſultus Caliſtratus [r] affirmet, quòd ſicut de minimis lex non recordatur, ita de eiſdem Prætor curam habere non debet; in exiguis enim non tam ſcrupuloſa obſeruantia exigitur, vt dicitur in quadam Authentica [s], & tradit Baldus; non enim expedit (ait Imperator Iuſtinianus) magnas de rebus exiguis ſuſtinere homines attritiones, de quo aliqua dicunt Baldus [u], Puteus & Azeuedo: non enim ſyndicantes debent ſibi perſuadere iudices & Prælatos abſque peccato poſſe ſuum munus exercere, homines enim ſunt, & humanum ab ipſis nihil alienum putant, vt ſenex ille Chremes (apud Terentium) de ſe ipſo affirmat. Et Imperator Iuſtinianus [x] aiebat, in nullis penitus peccare, diuinitatis potiùs eſt quàm humanitatis, neque debent ſyndicatores mirari, quòd in iudicibus, & Prælatis aliquę negligentiæ & omiſſiones inueniantur, à quibus (vt ait Vlpianus Iuriſconſultus [y]) non eſt ſcrupuloſa exigenda inquiſitio, & de eis Iunius Mauritianus [z] affirmat, *Et ſi erraſſe videbantur, det imprudentiæ veniam; non enim eſt mirabile homines aliquando extra ſe ipſos eſſe.* His & aliis rationibus perpenſis graues Doctores [a] auſi ſunt affirmare iudices ſolùm de furtis, & donis receptis, & de violentiis eſſe ſyndicandos.

n Bud. in annotat. ad Pandect. ſuper l. fin. ff. de ſenat. f. 258.
o l. vnic. vt omnes iud. tam ciuil. quã cri. Auth. vt iud. ſine quoquo ſuffragio. l. 1. tit. 16. part. 3. l. 12. tit. 15. li. 3. recop. Caſtel. in l. 27. Tau. nu. 39. Baeça in tract. de decimato praſt. c. 2. nu. 157. Azeu. in l. 2. tit. 7. li. 3. recop.
p Iaſ. in l. vn. n. 6. vt omnes iud. Puteus de ſynd. in euidentialib. fol. 77. Auiles in c. 1. ſynd. gl. 1. n. 5. Alcia. li. emb. 2. c. 13.
q c. ſi omnia. 6. qu. 1.
r l. ſcio. ff. de in integr. reſtitu. l. fi. §. fin. C. arbit. tutel.
s Auth. niſi breuiores. C. de ſen. & interlo. omn. iud. Bal. in l. non ignorat. co. 3. C. qui accuſare non poſſunt.
t Aut. de fide inſtr. §. oportet.
u Bald. in l. quamuis. ff. de condit. & demonſt. Puteus de ſyn. in prin. c. 2. n. 23. f. 96. Aze. in li. 10. tit. 7. li. 3. reco. nu. 11.
x l. 1. §. omnib. C. de vete. iur. enucleand.
y l. nec ſupina. 6. de iuris & facti ignor.
z l. Senatuſc. 15. in prin. ff. de iure fiſci.
a l. vn. C. vt omnes iud. tam ciuil. auth. vt iudices ſine quoquo ſuffra. §. illud. & ibi glo. 1. Bald. in l. cũ re. in prin. de re indic. & Angel. in l. ſi quis. §. cũ autem. ff. rem ratã habere. Cathald. de ſynd. q. 149. nu. 88. in fin. fol. 21. Amadeus de ſynd. nu. 136. fol. 56. Clarus in praſt. §. fin. qu. 73. num. 3. Auiles in c. 1. prætor. gl. ſi al. nu. 29.

Digitized by Google

Ex quibus infertur primò, quòd Viſitatores in religionibus Prælatos ſyndicantes, ab aliquibus minimis debent releuare, & cum eis ſuper huiuſmodi debent diſſimulare, præcipuè, ſi in his quæ pertinẽt ad obſeruantiam regularem, & ad ſuorum ſubditorum ſuſtentationem ſpiritualem, & temporalem, ſolicitè ſe geſſerunt. Debẽt enim conſiderare ſuos ſubditos ſuper capita portaſſe, qui tanti beneficij immemores, vt ingrati, ſæpeſæpius contra ſuos Prælatos, pro bono malum reddentes calumniis, & friuolis delationibus inſurgere non pertimeſcunt, attendant tamẽ, quòd licèt contra eos de minimis non ſit proponendus libellus, ipſa tamen minima ſi fuerint manifeſta, non ſunt omnino obliuioni mandanda, ita vt neque etiam coram ſuperiore proponantur, vt de eorum Prælatorum in gubernando valore, aut præcipitatione, & nimia grauitate, & facilitate certior factus ad munus præſulatus non ita facilè eos admittant.

Infertur ſecundò, quòd Viſitatores in ſyndicatione non debent opponere reo in libello articulos tãtùm auricularibus teſtibus probatos, niſi res viſitata ſit grauis, & ita publica, & manifeſta, vt nulla poſſit tergiuerſatione celari, prout tenent Innocẽtius [a], Abbas & Doctores communiter, & quando contigerit Prælatos de aliquibus paruæ conſiderationis criminibus viſitari, ex vno tantùm teſte oculari non debent talia crimina, in libello iuridicè & publicè ipſis Prælatis opponi, niſi alia concurrant iudicia; licèt enim dictum vnius teſtis ocularis præſumptionem generalem pro iudice habitam tollat, & vincat, prout dicitur in iure [b], & tradit Hippolytus; cùm tamen res & delictum, de quo agitur, ſit leue, & minimum, vt ſupponitur, & non poſſit ex dicto vnius teſtis Prælatus puniri, conſequens eſt, non poſſe ipſi tale dictum in libello opponi, cùm opponatur in libello, vt conuincatur, & puniatur, aut purgatione canonica ſe defendendo poſſit excuſari, poteſt tamen ipſi opponi extraiudicialitèr, vt ſecretò & extraiudicialiter fraternaliter corrigatur. Verum tamen eſt, quòd ſi delictum fuerit graue, & vno teſte oculari maiori omni exceptione probetur, cùm talis teſtis faciat ſemiplenam probationem, debet iudex proponere tale delictũ reo in libello, & ab ipſo extorquere veritatem, vt ſe poſſit purgare, & vt indagata veritate ſententiam abſolutoriam, vel condẽnatoriam proferat, vt poſt alios tenent Auendannus [c], Burgus de Paz, Aimon, Iulius Clarus, Carolus de Graſſalis, Azeuedus, & Tiberius Decia.

a *Innoc. Abb. & dd. in c. prætetea. de teſti.*

b *l. Diuus ff. de in integrum reſt. Hippolyt. in pract. §. diligenter. n. 192. & ſequent. & n. 197.*

c *Auen. reſp. 1. n. 21. Bur. in procemio leg. Tauri. nu. 162. ad fin. Aimon. conſi. 197. n. 7. Clarus in pra. §. fin. q. 63. n. 9. Carolus de re. Franc. lib. 1. n. 12. pa. 171. & 177. Azeued. in l. 10. ti. 17. li. 4 recopil. n. 130. Decia. 1. to. crim. li. 2. ca. 30. n. 4.*

ARTICVLVS III.

Vtrùm iudicibus & Prælatis ſit dandus libellus articulorum, de quibus ſunt viſitati in generali, an in ſpeciali.

RESpondeo dicendo, præfatos articulos in ſyndicatione non eſſe in generali proponendos iudicibus, & Prælatis, ſed in ſpeciali eſt eis porrigendus libellus, in quo culpæ determinatæ, & particulares contra eos viſitatæ contineantur: cùm enim ipſis Prælatis manifeſtentur, vt ſe ab his purgare poſſint, euidens eſt eas in ſpeciali & determinatè eſſe intimãdas, vt contrarium valeant probare; proponendo enim ipſis Prælatis eos fuiſſe decoctores bonorum Eccleſiaſticorum, & fuiſſe inhoneſtos, &c. non poſſunt contrarium euidenter probare; negatiua enim generalis ſecundùm ius [d] improbabilis eſt. Hanc opinionem probat expreſsè cuiuſdã Iuriſconſulti [e] determinatio, dicens, *Qui agit iniuriarum certum dicat quid iniuriæ factum ſit, quia qui famoſam actionem intendit, non debet vagari cum diſcrimine alienæ exiſtimationis, ſed deſignare certum, & ſpecialiter dicere, quam ſe iniuriam paſſum contendit*. per quod ius & alia, hanc opinionem poſt alios tenet Gregorius [f], allegans ad hoc aliquas leges huius regni, & hanc opinionem tenet Bartolus, Abbas, Baldus, Alexãder, Boſſius & Azeuedo.

d *ca. quoniam contra. de probat. c. bona. el 1. de elect.*

e *l. libellorũ. ff. de accuſ. l. Prætor 7. in prin. ff. l. iniuriis.*

Quod adeò verum eſt, vt hæc doctrina etiam habeat locum quando proceditur per viam inquiſitionis ſola veritate inſpecta, ſine figura iudicij, ſicut proceditur in cauſis regularium. Cùm enim iudex procedens per viam inquiſitionis in locum accuſatoris ſuccedat, neceſſe eſt vt denunciata in inquiſitione reo ipſi pandantur, non in generali, ſed in particulari, & determinatè, vt ab ipſis legitimè poſſit purgare, prout aſſerunt Salicetus [g], Marãta, & Amadeus: ſi enim culpæ in generali proponãtur, ad quid reo oſtenduntur, vt ab eis poſſit purgari, cùm negatiua generalis improbabilis ſit? Propter quod tenet quædam Gloſſa [h] recepta à Ripa, ab Auendanno, ab Antonio de Padilla, & ab aliis poſſe iudicem ex officio, etiam parte non petente, has generales culpas propoſitas repellere, cùm ipſi reo manifeſta iniuria inferatur.

f *Greg. v. accuſat. in l. 14. tit. 1. part. 7. Bar. conſ. 193. col. 1. & in extrau. ad reprimendũ. v. per inquiſit. Abb. in c. fin. co. pe. de purg. cano. Bald. in l. vn. col. 2. de cõfeſ. Ale. in l. edita. in pri. C. de edend. Maran. de ord. iud. 6. part. tit. de inquiſitio. n. 35. & 37. Boſſius in pract. tit. de inquiſ. nu. 90. pag. 55. Azeu. in l. 4. à n. 92. tit. 2. li. 4. reco.*

g *Sali. in l. querela C. de falſ. Marã. vbi ſu. nu. 38. & ſeq. Amadeus de ſyndi. v. locus & tẽpus. fol. 42. nu. 31.*

h *Gloſ. in l. 1. ff. de of. aſſeſſoris. & in l. 2. C. vt nemo priuat. Rip. in l. 4. §. hoc autẽ. n. 38 ff. de dã. infect. Auend. reſp. 1. n. 19. Padilla in l. vbi pact. n. 11. C. de tranſ. Aze. in l. 10. n. 3. v. licèt iudex. n. 15. & ſeq. tit. 2 lib. 4. recopi.*

ARTICVLVS IV.

Vtrùm contra Prælatos in ſyndicatione maiores requirantur probationes, quàm contra ſubditos.

RESpondeo dicendo, quòd gubernatores, quorum munus eſt ſimul iudicare & exemplum dare, debent eſſe viri in virtute præſtantiores, ſapientiores, & prudentiores, propter quod præſumit ius [i] eos tales eſſe quales eſſe debent, vnde dicebat Plato [k], *Quis erit tam capax & perfectus, vt gubernatorem poſſit corrigere?* Vnde leges [l] nullum in eorum regimine peccatum conſiderant, prout tradunt Baldus [m], Innocentius, Menochius, & Maſcardus. Cũ enim ſint legum executores, in ſe ipſis eas exequi præſumuntur, ſecundùm Baldum [n], Menochium & Maſcardum, quod de quocunque iudice præſumitur, ſiue ordinario, ſiue delegato, ſecundùm Bartolum [o], Baldum & Menochium. quod adeò verum eſt, vt licèt neceſſariò aliquando culpa & dolus in eis præſumatur, ſemper eos minùs culpabiles iudicare debemus, ſecundùm Baldum [p], Ioannem Andream, & Maſcardum. Denique regula certiſsima eſt, ſemper de iudicibus, & ſuperioribus eſſe bene ſentiendum, vt Imperatores [q] diffinierunt, & tradunt Puteus, Baldus, Carhaldinus, Auiles, Tiraquellus. Boſſius, Grammaticus, Maſcardus, & Paz. Qua ratione attenta cum bonitate iudicum, & ſuperiorũ ſemper bene præſumatur neceſſe eſt, vt teſtes, qui cõtra eos deponunt, ſint omni exceptione maiores, & probationes clariores, & euidẽtiores contra eos appareãt, prout tradunt Puteus [r], Amadeus, Dulcetus, Baldus, Matthæus de Afflictis, Paz Boſſius, Auiles, & Olanus.

Quod & ſequenti ratione comprobatur ex doctrina diui [s] Thomæ dicẽtis, quòd homines, qui habent de aliis iudicare, ſæpe propter iuſtitiam multos aduerſarios habent, vnde non eſt paſsim credendum teſtibus contra eos, niſi magna multitudo conuincat, quod ipſum ait Alexander [t] III. dicens, cùm ex officio ſuo teneantur non ſolùm agere, ſed

i *c. in noſtra. de procurator. c. niſi eſſent. de preben. Meno. de præſum. 1. par. li. 2. præſump. 67. n. 5. f. 1. 9.*

k *Plato 11. de legib.*

l *l. vn. C. ad leg. Iul. repet.*

m *Bal. in l. vn. in fin. C. ne quis in ſua cauſ. Menoch. vbi ſup. Maſc. de probat. 3. to. 1132. nu. 21. fol. 21.*

n *Bal. in auth. ſed & ſi quis. C. de teſtibus. Menoc. vbi ſu.*

o *Bart. in l. 1. n. 26. ff. ſi quis in ius vocatus Bal. in c. cùm in iure peritus de offic. deleg. Meno. vbi ſu. n. 8.*

p *Bal. in l. nõ enim. de adop. Andr. in c. accepimus. de ætat. & qual. Maſc. vbi ſu. n. 25.* q *Pute. de ſyn. c. 1. fo 92. Bal. in l. 2. C. qui accuſ. non poſ. Carhal. de ſynd. fo. 26. q. 94. n. 50. Auiles in c. 1. prætor. gl. fi. el n. 29. Tira. de pœn. temp. cauſa 58. n. 2. p. 291. Boſsius in pract. tit. de oppoſit. contra teſtes. n. 59. p. 444. Gramm. ſuper conſtit. regni. li. 2. fo. 98. Maſca vbi ſu. 1. tom. conc. 165. fo. 129. n. 4. Paz. in pract. 1. to. 8. p. c. vn. fo. 231. n. 15. ad fin.* r *Puteus de ſynd. v. probat. c. 2. in prin. & nu. 6. Amad. de ſynd. fo. 63. n. 311. Dulcet. eod. tra. fo. 358. n. 24. Baldus in l. obſeruare. §. proficiſci. q. 10. in fin. ff. de offi. proconſul. Afflictis in conſt. Neapol. in ca. regni Bulg. fama præloquiũ. Olan. in anto. v. baretaria. pag. 46. n. 48* ſ *D. Tho. 2. 2. q. ar. 2.* t *c. qualiter, & quando. 2. de accu.*

Digitized by Google

ſed etiam increpare, quin etiam interdum ſuſpendere, nonnũquam verò ligare, multorum odium incurrũt: ideo ſancti Patres prouidè ſtatuerunt, vt accuſatio Prælatorum non facilè admittatur, ne concuſſis calumniis corruat ædificium, niſi diligens adhibeatur cautela, per quam non ſolùm falſæ, ſed etiam malignæ criminationi ianua præcludatur. Et Petrus Gregorius *a* de magiſtratibus loquens ait, *Qui enim præſunt, & ob poteſtatem inferioribus nocere poſſunt, multorum contrahunt inimicitias, & odia, & facilè moliuntur, qui oderunt, calumnias*, & Rex Dominus Alphonſus cognomento Sapiens, prout refertur in partitarum legibus *b*, de eiſdem magiſtratibus loquens dicit, *(Que los homes que officio tien maguer fagan derecho, non puede ſer que noganen mal querientes.)*

a Petrus Gregorius ſyntagmat. iur. 3. p. li. 3. c. 13. n. 5.

b l. 2. tit. 18. & l. 11. ti. 1. par. 7.

Supradicta tamen doctrina limitanda eſt ſecundùm Baldum *c*, & Tiraquellum, quãdo clarè & certò conſtat de culpa ipſorum ſuperiorum; licèt enim ſecundùm ius à præſumpta calumnia excuſentur, non tamen à clara & manifeſta culpa liberantur.

c Bal. in capi. quoniã contra falſam n. 57. v. extrà quare de proba. Tira. de pœnis temperand. cauſa 18. p. 292. n. 9.

Secundò limitanda eſt in iudicibus & ſuperioribus malæ famæ; propter malam famam enim præfatum fauorem, & priuilegium perdiderunt, & ideo contra iſtos tales minores probationes requiruntur, prout dicitur in iure *d*, & tradunt Bartolus, Puteus, Maſcardus, & Tiberius Decianus. Alias limitationes cumulant Doctores agendo de iudicibus ſæcularibus & Eccleſiaſticis, quas nos miſſas facimus, quia iudicibus regularibus non ita accommodantur.

d l. ſi cui. §. iiſdem ff. de accuſat. & in l. 3. §. ſin autẽ. ff. de ſuſpect. tutor. Bart. in l. pupillo. §. ſi quis ipſi prætori nu. 17. ff. de dam. infect. Puteus de ſyndic. v. teſtis. ca. 2. n. 3. v. tamẽ ego diſtinguo fo. 312 cũ ſeq. Maſcard. de probat. 3. to. conſ. 1122. n. 36. fo. 22. Decianus 2. to. crimi. li. 6. 38. n. 10.

ARTICVLVS V.

Qua pœna falſi teſtes ſint puniendi deponentes in viſitatione contra Prælatos.

Reſpondeo dicendo, quòd inter ſeptem quæ Deus Opt. Max. deteſtatur, prout ait Salomon *e*, falſus teſtis connumeratur, & à natura humana hoc peccatum abominatur, prout ait Iſidorus *f*; teſtis enim falſus tres offendit, Deum quem contemnit, cum in teſtem falſitatis adducendo; iudicem, quem decipit mentiendo; innocentem, cui ſuo falſo teſtimonio damnum non paruum cauſat. Adeò Deus odio habet periuria, vt propter vnum ſolum iuramentum factum à Ioſue Gabonitis quod poſtea Saul fregit, ita fuit caſtigatum totum regnum, vt per tres continuos annos, in eo minimè plueret. Conſiderantes Romani antiqui huius delicti immunitatem, in quadam duodecim tabularum lege, in hunc modum ſtatuerunt: *Qui falſum teſtimoniũ dixiſſe ſi cõuict⁹ fuerit, à ſaxo Tarpeio deiicitor.* Et ait Aulus Gelius *g*, quòd cùm hęc pœna duriſſima Fauonio Philoſopho vita fuiſſet, dixit ipſi Sextus Cælius Iuriſconſultus, Fauoni ſi falſi teſtes à ſaxo altiſſimo deiicerentur modò ſicut antiquitus fiebat, non tot homines falſa dicerent teſtimonia. Exiſtima, & certò ſcito ſeueritatem in maleficiis puniendis, vt plurimum ad bene viuendum aptiſſimum eſſe medium; pœna autem hæc deiectionis à ſaxo, & rupe, ſemper fuit arbitrata duriſſima, & acerbiſſima, qua Iehu *h* puniuit impiam Iezabelem: & Amaſias *i* decem millia captiuorum: & Delphi Æſopum, prout referunt Maximus Planedes in vita Æſopi, & Hercules *k* Liſſas. Vliſſes Aſtianectem filium Hectoris, vt referunt Ouidius *l*, & Seneca, & Rex Atalus Daſidam ſofiſtam, vt refert Valerius Maximus *m*. Qua deiectionis pœna antiqui Hiſpani vſi ſunt, vt conſtat ex ſcriptis Cornelij Taciti *n*, & Senecæ: & de ea

e Salom. prouer. 62.

f Iſidor. li. 3. de ſũmo bono.

g Lib. 2. noct. Athi. c. 1. in f.

h 4. Reg. 6.

i 2. Par. c. 25.

k Ouid. in li. 11.

l Ouid. in li. 12. & 13. methamor. Senec. in Troiade.

m Val. Max. li. 1 c. 8.

n Tacitus li. 5. annaliũ. Senec. contron. 3. & declamat. 3. li. 1.

leges Partitarum *o* meminerunt. Verum eſt tamen quòd Iuriſconſultus Modeſtinus eam abrogauit, & Imperator Conſtantinus *p* eam legem iniquam appellauit.

Quando autem minori rigore leges Ciuiles *q* & regni hoc delictum punierunt, fuit vt in cauſa capitali, aut corporali pœna talionis caſtigaretur, quæ iure diuino *r* irrogabatur. Denique, vt ad inſtitutum redeamus, periurium contra iudices, & ſuperiores in ſyndicatione, quod eſt adeò atrox, debet acriter puniri; teſtes enim contra iudices & ſuperiores nũquam deficiunt, non modò veri, verumetiam falſiſſimi, vt tradit Redin *ſ*. In hoc enim crimine grauiſſimè peccatur; non enim ſolùm peccatur contra Deum & iudicem, ſed etiam in Repub; exemplo enim perſecutionum, quæ ab iſtis falſariis cauſantur ipſi ſuperiores, & Prælati perterriti ab adminiſtratione iuſtitiæ, & à gubernando andacter, vt debent detinentur. Vnde conuenit hos maleuolos virga ferrea, & caſtigatione non minima deterrere, ſiquidem inter ſceleratiſſimos contra Rempub. peccãtes cõnumerantur. Et Cicero ait, *Nihil eſt tam molle, tã tenerũ, tã aut fragibile, aut flexibile, quã voluntas erga iudices ſenſuſque populariũm, qui non modò improbitati Candidatorũ, ſed etiam in recte factis ſæpe faſtidiunt.* Vnde Epiſcopus Redin. *t* in libro de maieſtate Principis, quem cùm eſſet Regis cõſiliarius ſcripſit, ait, ſemper in ea fuiſſe ſententia, vt teſti falſo pœna capitalis imponeretur, videns grauiſſimos homines propter falſos teſtes, ſæpe ſæpius periclitari, ſed tandem ſaluos experta veritate euadere. Et ſic Cicero, pro Marco Cælio dixit, *O magna vis veritatis, quæ contra hominum ingenia, calliditatem, ſolertiã, cõtraque fictas omnium inſidias facilè per ſe ipſam defendatur.*

o l. 6. tit. 11. par. 7. & l. 9. tit. 18. & l. penul. ti. 21. p. 2.

p l. ſi diutinę §. fi. ff. de pœnis

q l. vnic. C. de emẽ ſeruorũ.

r l. 1. § pen. ff. de ſicar. glo. in ca. Rex debet furta. 23. q. 5. l. 5 ti. 13. part. 2. l. 26. ti. 11. par. 5. l. 83. tauri vbi Anto. Gem.

ſ Redin. de maieſta. princ. v. ſed etiã per legit. trami. fo 91. n. 153.

t Redin. vbi ſu. n. 157.

ARTICVLVS VI.

Quomodo iudices ſuperiores ſyndicantes debeãt ſe habere circa clamorem potentium, & populi contra Prælatos in ſyndicatione.

Reſpondeo dicendo, puſillanimem ſatis eſſe iudicem, qui motus potentium & populi clamoribus ſine aliqua probatione in particulari ſententiam proferunt contra Prælatos viſitatos contra ſententiam Eccleſiaſtes *u* dicentem, *Ne timeas faciẽ potentium, aut ſcandalũ ponas in agilitate tua*; licèt enim ad ſedandum populi clamores debeant celeriter ſumi teſtes, & inconſulto Principe multa ratione boni regiminis fieri, vt ait Saliceetus *x*, & ita ſeruari in praxi teſtatur Cathaldinus *y*, quos refert & ſequitur Iulius Clarus *z*, hoc tamen, vt diffiniérunt Imperatores Diocletianus, & Maximianus, cum grauamine innocentium, & cum commodo delinquentium, qui condemnari merentur, fieri non debet. Vanæ enim populi voces minimè ſunt audiendæ: nam legibus *a* magis, quàm clamoribus populi debet iudex adhærere, docenduſque eſt, non ſequendus populus, vt dicitur in quodam decreto *b*; ſæpe enim ſæpius inclinatur populus odio, intereſſe, aut fauore ad aliquid ſequendum. Ex hoc ſunt condemnandi quidam iudices ſyndicantes ſuperiores, & Prælatos, prout ait Baldus *c*, moleſtantes ipſos, ſolùm propter potentum, & populi clamores; contra quos ponderant Accurſius *d*, Guillemus Benedictus, Caſſaneus, Mõtaltus, & Epiſcopus Redin. iniquam illam ſententiam Pilati, contra Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, quòd ſcilicet Pilatus clamoribus populi

u Eccleſiaſt. 7.

x Sali. in l. diuiſio in fi. C. de pœnis.

y Cathaldi. de ſynd. 212.

z Clar. in pr. § fi. q. 8. n. 3.

a l. iuſtiſſimos C. de offi. rect. prouin. l. decurio. C. de pœnis.

b c. docend. 66. diſt.

c Bal. in l. obſer. §. antequã ff. de offi. proconſul.

d Accur. in d. l. decur. Benedic. in c. Raynunc. v. mortuo itaque teſt. in 1. fol. 112. n. 237. & ſeq. 2. p. Caſſa. in catalo. glo. mundi. 4. p. 6. cõſi. Mõtal. in tra. de reprat. ſi. in ſententia Pilati. Redin. de Ma. geſt. princ. v. ſed etiam n. 44. fo. 78.

Iudæorum annuerit voluntati, tradendo Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum voluntati eorum nullam in eo cauſam mortis inueniendo, vt apud Lucam *a* habetur: & Deus Opt. Max. iudices docuit, non ſe his clamoribus conformari, ſed debere ad probationes claras, & manifeſtas recurrere quatenus audito clamore contra Sodomitas dixit *b*, *Deſcendant, & videbo vtrum clamorem, qui venit ad me, opere compleuerint*, hæc eſt vulgi accuſatio (de qua Pſal. *c* dixit *filij hominum dentes eorum arma, & ſagittæ, & lingua eorum gladius acutus*) non facilè eſt admittenda, cùm ſecundū Conc. Sardicenſe *d* temeraria & culpabilis ſit, & cùm ſecundùm Auguſt. *e* propter malos ac clamantes, vt ſolent, non debent boni Prælati, & ſuperiores fauore iuridico deſtitui; *ſæuit enim animis ignobile vulgus*, vt ait Virgilius *f*, & ſic hæ acclamationes populi ſunt ſatis in iure odioſæ; perturbant enim communitatem, ſcandala cauſant, præcipuè, quando ita præualent, vt concitetur cōmunitas contra ſuos ſuperiores & gubernatores, prout determinat Decius, & *g* Paulus *h* Iuriſconſultus ait, *autores ſeditionis & tumultus, vel concitatores populi, pro qualitate dignitatis, aut in crucem tollantur, aut beſtiis obiiciantur, aut in inſulam deportentur*, & certè, prout innuit Tiberius Decianus *i*, maximo ſupplicio ſunt digni, qui ſuis clamoribus iudicem ad iniuſtam ſententiam ferendam voluerint obligare, quod in viſitantibus & ſyndicantibus religionum prouincias maximè locum habet, qui cùm viſitent religioſos, in ipſis hoc peccatum maximè debent aggrauare, cùm inter ipſos negotia in multitudine pacis, & ſilentij debeant peragi.

a Luc. 23.
b Geneſ. 18.
c Pſal. 56.
d c. pericul. de pæn. diſt. 1.
e c. non. ſunt p. 23. q. 4.
f Aeneidos 1.
g Decius conſ. 556. n. 7.
h l. ſi quis aliquid §. actores ff. de pæn.
i Decia. 2. to. crimin. li. 7 c. 19. num. 4. & 12. & 51.

ARTICVLVS VII.

Quomodo iudices ſyndicantes debeant ſe habere contra calumniatoriè viſitantes ſuperiores.

RESpondeo dicendo, iuſtum eſſe, prout ait Cicero *k*, vitia & dolos hominum opprobriis, dānis, carcere, flagellis, exiliis, & pœna capitali caſtigari: violentias autem, & culpas Magiſtratuum & gubernatorum, & Prælatorum ſeueritate condemnari, iuſtum eſt etiam bonos gubernatores, & benemeritos Prælatos honoribus, præmiis, & ſpecialibus fauoribus remunerari, & per conſequens contra eos cum calumniis & fraudibus capitulantes rigoroſè procedere, prout innuit Ariſto. *l* in hunc modum, *publicas accuſationes, quàm rariſſimas facere oportere, magna pœna in eos conſtituta, qui falsò accuſauerint*, quod tradunt etiā Petrus Gregorius, & Menochius, quos Demoſthenes *m*, in quadam oratione crudeles & genimina viperarū appellauit, & Ageſilaus ipſos magis, quàm latrones perſequebatur, prout referunt Nicolaus Antonius *n*, Petrus Gregorius, & Menochius. Vnde contra capitulantes aduersùs iudices, magiſtratus & Prælatos, lata fuit Romæ quædam lex Memia *o*, de qua meminerunt Valerius Maximus, Cicero Octomanus, & Manutius. Et certè deplorandum eſt aliquos religioſos ſatis paruæ notæ capitula grauiſſima, & infamatoria contra ſuos Prælatos in viſitatione proponere, & nihil eorum probantes ſine aliqua pœna immunes aliquando relinqui, prout aduertit Puteus *p*, quaſi ſint peioris conditionis Prælati viri grauiſſimi à ſuis congregationibus, vt tales electi, quàm ſubditi ſatis humilis notæ, cùm Prælati, ſi capitula contra eos poſita probarentur, caſtigari deberent, & calumniatores fratres non probatis ſuis calumniis immunes euadant: dolendum eſt etiam ſubditorum inuerecundiam contra Prælatos & ſuperiores huiuſmodi mendaciis, & fraudibus inſurgentium, qui ſi non eſſent religioſi, ſed ſæculares, non auderent eos in faciem intendere. Vnde ait Baldus *q* in iis accuſandis maxima conſideratione opus eſt, cùm ius de ipſis bene ſentiat & eos calumniis accuſantes pœnis grauiſſimis afficiat. Et ſic quamuis propter bonum commune permittatur, vt gens inferioris notæ contra ſuperiores ſuos præfata capitula proponat, iuſtum etiam eſt, vt ipſi calumniantes grauiter puniantur, etiam pœna talionis, vt in libro Eſther *r*, & in libro Eſdræ legitur contigiſſe, & in Leuitico *ſ* dicitur, *Qui irrogauerit maculam cuilibet ciuium ſicut fecerit, ſic fiat ei, fracturam pro fractura, oculum pro oculo, dentem pro dente reſtituat*, quod ipſum in Exodo *t*, & in Deuteronomio, & apud diuum Ioannem ſcriptum legimus; & licèt pœna talionis ſit hodie conſuetudine abrogata, prout ſæpeſæpius in his tractatibus diximus, in aliquibus caſibus grauibus, cùm perſonæ notabiles falsò infamantur, talis pœna admitti debet, quod ita vidiſſe practicari in ſenatibus Italiæ teſtatur Iulius Clarus *u*: nam Cicero, pro Roſcio, ait accuſatores quippe multos eſſe in ciuitate vtile eſt, vt metu coerceatur audacia: verùm hoc ita vtile eſt, vt ne planè illudamur ab accuſatoribus. Denique munus viſitatorum & ſyndicantium, prout in ſimili tradit Puteus *x*, eſt fauere bonis Prælatis, & contra eos extraordinarias inquiſitiones minimè permittere, & ſubditorum friuolas, & malitioſas petitiones repellere, & eorum verba iniurioſa & temeraria punire, quod multis rationibus ipſe doctiſſimus vir ſatis comprobat.

Sed aliquæ rationes adducuntur, quibus probari intenditur ad bonum Reipublicæ regimen conuenire, quod cum calumniatoribus diſſimuletur. Prima ratio eſt, ne illi, qui aliqua vera capitula contra Prælatos habent, ab his coram ſyndicatore proponenda pœnæ formidine abſtineant, quod in maximum Reipublicæ detrimentum verteretur: licentioſi enim iudices, & ſuperiores pro libito per fas & nefas multa mala in Reipublicæ damnum perpetrarent, ſcientes eorum delicta tandem debere relinqui impunita: cui rationi reſpondetur non debere cum calumniantibus diſſimulari, cùm dicat quidam Imperator *y* in hæc verba, nec impunitam fore putet licentiam mentiendi, cùm calumniantes ad vindictam poſcat ſimilitudo ſupplicij, quod & Gregorius Lopez *z*, & Iulius Clarus commendant. Hi enim non ſunt vtiles Reipub. ſed ſatis præiudicant bono communi: plus enim intereſt Reip. quòd iudices timore calumniarum ab adminiſtranda iuſtitia non abſtineant, neque à ſua obligatione deficiant, quàm quòd facilitate veniæ accuſatores calumniantes contra Prælatos audacter capitula infamatoria proponant, neque à caſtigatione & punitione iſtorum datur occaſio viris bonis ad non accuſandum, audacia & temeritate, quas verè iudices & ſuperiores in adminiſtranda iuſtitia commiſerūt, cùm ex huiuſmodi accuſationibus, & denuntiationibus nihil mali ipſis poſſit euenire, imò obligantur iudices ſyndicatores eos, vt bene meritos Reipublicæ præmiis afficere, prout ordinauit Imperator Iuſtinianus, & *a* Iuriſconſulti ſtatuerunt, & Tiberius Decianus reſoluit.

Secunda ratio eſt quare cum punitione iſtorum maleuolorum diſſimulatur, quia ſcilicet licèt aliqua capitula non probent, alia tamen teſtibus fide dignis vera eſſe oſtendunt, cui reſpondetur non propterea cum eis eſſe diſſimulandum in eo, quòd cum calumnia

k Cicer. 1. de orat.
l Ariſt. lib. 6. Polit. c. 5. Greg. de Syntag. iuris 3. p. li. 32. capi. 4. nu. 12. Meno. de arbi. li. 2. caſu 322. in fin.
m Demo. ora. contra Ariſtogito.
n Ant. in annot. ad prax. octauian. veſtij li. 6. c. vlt. n. 22. Petrus Greg. & Menoch. vbi ſup.
o l. 1. §. calūnia. ff. ad Turpilia. Valer. li. 3. c. 7. Cicero pro Sexto vbi Octoma. Manut. de legib. Roman.
p Puteus de ſyn. 8. v de offi. ſynd. in 13. fo. 92.
q Bal. in l. non cogend. § 1. C. de procurat.
r Eſther ca. 8. Eſdras in fin. ſui li.
ſ Leuit. c. 24.
t Exo. 21. Deuteron. ca. 19. Apoc. c. 23.
u Clarus in pract. §. fin. q. 62. & d. 81. n. 3
x Puteus de ſynd. v. ſynd. offi. fo. 98.
y l. fin. C. de accuſat.
z Grego. in v. tal. malic. in l. 5. & 27. tit. 1. per 7. Clarus vbi ſu. q. 7. n. 12.
a l. iube. in fi. & ibi Gloſ. C. ad leg. Iul. rep. l. ita vulnera. ff. ad le. Aqui. Deci. 2. tom. crim. li. 8. c. 7. n. 9. & 17.

Digitized by Google

lumnia & fraudulenter detulerunt. Et hanc reſolutionem ita in iure *a* videmus probari dicente, ſi plura crimina idem eidem intulerit, ſingulorum abolitionem debet petere, alioquin, prout quid omiſerit eius nomine Senatuſconſulti pœnam patietur. Et ita tenent poſt alios grauiſſimi Doctores communiter, vt conſtat ex traditis à Felino *b*, Angelo,& Hippolyto,& aliis allegatis à Gregorio Lopez, & à Iulio Claro.

a l. fin. in fin. princip. ff. ad Turpil.

b Felin. in ca. 2. de calum. Angel. in l. vnic. C. de ſuſpec. Hippoly. conſ. 37. n. 4. & in leg. ſi quis cum telo. n. 48. de ſicar. Greg. in l. 7. tit. 1. p. 7. v. non pudieſſe, & in l 30. tit. 3 2. pa 3. v. apocha Clarus vbi ſu. q. 62. nu. 6.

Vnum tamen eſt conſideratione maxima dignũ, quòd calumnioſè capitulantes poſſunt excuſari, ſecundùm Bartolum *c*, Angelum & alios,quos refert Mexia,à pœna,eo quòd ea capitula detulerint incitati ab aliqua perſona bonæ famæ & opinionis,quę ſecundùm exteriorem affectum zelum boni publici oſtendit,cui credere obligarentur. Et Bartolus *d* ait hoc eſſe notandum pro ſyndicis communibus, qui aliorum inſtigatione malẽficia denuntiant. Et Baldus *e* ait inſtigatorem fide dignum à calumnia excuſari.Non tamen ita debent excuſari,vt nulla pœna afficiantur;ad minus enim, vt inſipientes debent plecti, cùm aliorum dictis nimis credentes in has anguſtias ſeſe iniecerint. Hoc autem maximè notandum eſt,pro omnibus religioſis, qui ſæpeſæpius in his & aliis ſimilibus faciendi zelo religionis inſipienter ducuntur,qui tamen licèt ex hac parte aliqualem mereantur veniam, ex aliqua tamen, quia ſcilicet ſub ſpecie zeli religionem conturbant, licèt pœna calumniatorum non puniantur, pœna tamen ſeditioſorum plecti neceſſe eſt.

c Bar. & Ang. in l. Athle. § calumn. ff. de his qui notan. infam. Mexia ſuper le. Tolet. 2 fundam. 23. part. fol. 154 n. 28

d Bart. in d. §. calumn.

e Bald. in ca. quoniam con tra falſum. co. 9. ver. extra quaro, de pro bat.

ARTICVLVS VIII.

An ſuperiores ſyndicati poſsint proponere querelam contra calumniantes.

RESpondeo dicendo certum eſſe in iure *f* quòd ex libello infamatorio contra aliquem in iudicio dato etiam in cauſa ciuili actio iniuriarum naſcitur,& à fortiori orietur etiam in cauſa criminali, prout reſoluit Bartolus,ſecundùm quam doctrinam bene poterit accuſatus & denuntiatus contra calumnioſè capitulantes proponere querelam, cùm ex capitulis ſatis calumnioſis iniuria non parua illi accreſcat. At cùm multa nobis liceant quæ tamen ſecundùm Apoſtolum *g* non expediunt, non expedit pro tunc ipſum ſyndicatum accuſatum aut denunciatum huiuſmodi intimare querelam. Vnde oportet, quòd quando reſponderit capitulis, opponet calumniæ exceptionem, & querelaturum proteſtetur,prout tradunt Cathaldinus *h*,& Puteus, & probet calumniam & eius qualitatem;ſi enim tunc per querelam capitulantes reconueniret ad fugiendam pœnam ſuis culpis debitam ſubterfugium aſſumere videretur. Vnde tempus opportunum ad præfatam querelam proponendum inueſtigari debet, & nullum magis,quàm poſt ſententiam latam ſuper capitulis cognita iam innocentia ſyndicati, & accuſati; & calumnia accuſatorum manifeſtata, ad præfatam querelam intimandam excogitari poteſt.

f Te. & gl. in l. item apud Labeon. §. ſi quis libe. & § ſi quis non de bit. & in l. credit. §. iniuriæ & ibi Bar ff. de iniuriis.

g Paul.

h Cathald. de ſynd. qu. ſi. fol. 26. & Puteus eo. tr. v. iniur. officia. c. 1. n. 4 fo. 97.

ARTICVLVS IX.

Vtrùm illi qui non ſunt eiuſdem ordinis, poſsint alicuius ordinis prouinciam viſitare.

RESpondeo dicendo propoſitum dubium iam ex parte eſſe reſolutum. In ſuperioribus *i* egimus de electione Prælatorum:vbi latè probauimus Prælatos non debere aliquibus regularibus præponi, niſi ſint eiuſdem inſtituti profeſſores. Pro ordine autem Ciſtercienſi eſt priuilegium quoddam Innocentij VIII. expeditum anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quadringenteſimo octuageſimo octauo, in quo diſtrictè in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub excommunicationis latæ ſententiæ pœna ipſo facto incurrenda, autoritate Apoſtolica præcipiendo fratribus dicti ordinis mandauit, vt omnia & ſingula dicti ordinis monaſteria & loca vbilibet conſiſtentia,per cõſinetipſos,vel alios Abbates dicti ordinis veſtri idoneos, quos ad id duxerint deputandos, viſitentur, prout latiùs in præfato priuilegio *k*, & breui continetur.

i 2. tom. q.

k Habetur in li. priu. huius ordin. imp. Cõplu. 2. tom. pri. 117. fol 149. n. 2. & ſe. 9. priuil. 31.

Et idem Innocentius VIII. anno Dominicæ Incarnationis milleſimo quadringenteſimo octuageſimo nono,in bulla quę incipit, *Venerabili fratri Epiſcopo Cabilonenſi* ſtatuit & decreuit motu proprio,& ex certa ſcientia, quòd de cætero perpetuis futuris temporibus monaſteria, & loca prædicta prætextu quarumcunque literarum Apoſtolicarum, per ſe & Sedem prædictam in poſterum,etiam motu & ſciẽtia ſimilibus, & ex quibuſcumque cauſis, ac cumquibuſuis clauſulis, etiam derogatoriarum derogatoriis efficaciſſimis & inſolitis, etiam præſentibus expreſsè derogantibus, & etiamſi illæ eis de verbo ad verbum inſertæ forent in poſterum, etiam ad inſtantiam Imperatoris, Regum Ducum,Principum, & aliarum perſonarum quarumcunque, cuiuſcumque dignitatis,ſtatus, gradus, ordinis & conditionis concedendarum viſitari non poſſint, diſtrictè in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub cenſuris Eccleſiaſticis inhibentes,quibuſcumque viſitatoribus ſuprà nominatis (exceptis hactenus, & pro tempore deputatis) etiamſi Patriarchali, Archiepiſcopali, Epiſcopali, aut quauis alia dignitate Eccleſiaſtica fulgerent, ne prætextu quarumcunque facultatum & commiſſionum in genere, vel in ſpecie viſitandi eis cõceſſarum & factarum ſe de monaſteriis, locis, perſonis & ordine prædictis intromittere quomodolibet præſumant. Ac decernentes ex nunc irritum & inane, ſi ſecùs ſuper his a quoquam quauis autoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari, &c. Et pro conſeruatoribus omnes Eccleſiarum Prælatos, ita vt quicunque fuerit requiſitus, defenſionis efficacis præſidio aſſiſtant; ita habetur in præfato ordinis libro *l*.

l In eod. li. & tom. priu. 120. fol. 153.

ARTICVLVS X.

Qua pœna puniantur Viſitatores ſingulis annis non viſitantes.

RESpondeo dicendo non eſſe dubium Viſitatores teneri prouincias ſibi commiſſas viſitare, prout definit Concilium Tridentinum *m*, & ad earum viſitationem ſingulis annis faciendam obligari, prout ex Concilio Tridentino *n* in noſtra ſumma *o* confeſſorum probauimus,& ideo Innocentius VIII. in priuilegio primo allegato in articulo ſuperiori hoc Prælatis ſub obedientiæ præcepto mandauit ſingulis annis faciendum, quod ſi non adimpleuerint, excommunicationis ſententiam ipſo facto incurrant, quam pœnam declarauit Innocentius *p* VIII. in bulla quæ incipit, *Accepimus literas veſtras, &c.* Data anno Incarnationis Dominicę milleſimo quadringenteſimo octuageſimo nono, ad petitionem Capituli generalis ordinis Ciſtercienſis

m Seſ. 25. de reg. c. 20.

n Seſſ. 7. de refor. ca. 8 ſeſ. 21. de refor. cap. 8.

o Summa in 2. to. in tr. de l ordin. iudic. cap. 1.

p Priu. 221. fol. 161. in 1. tom. lib. priui. huius ordin. impr. Complu

Digitized by Google

non comprehendere niſi negligentes, & rebelles, dicens in hunc modum: *Et quia inter cætera nobis expoſuit, vos paratos eſſe literis noſtris ſuper viſitatione & reformatione monaſteriorum dicti ordinis ſingulis annis facienda emanatis, obtemperare, deuotionem veſtram plurimum in Domino commendamus. Verùm quia forſæ contingere poſſet, quòd aliqua ex monaſterijs & locis dicti ordinis propter aliqua impedimẽta, & aliquam reſiſtentiam viſitare non poſſetis, ſecuritati conſcientiarum veſtrarum cõſulere volentes declaramus ſententias, cenſuras, & pœnas in dictis literis cõtentas non ligare, niſi negligẽtes, rebelles & huiuſmodi viſitationem & reformationem impedientes, aut retardantes.* Pro quo eſt aduertendum, quòd licèt in aliis religionibus non ſit appoſita aliqua cenſura contra Prælatos ſingulis annis non viſitantes, ipſos tamen ſi negligentes & rebelles fuerint in viſitationibus huiuſmodi exequendis à peccato in mortali non eſſe immunes, cùm in re graui præceptũ quoddam maximè neceſſarium frangatur.

QVÆSTIO LXXVIII.

De voto, in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *Vtrùm Abbates ſancti Benedicti poſſint diſpenſare in clauſura.*

2 *Vtrùm votum Donatorum in ordine ſancti Benedicti ſit ſolemne.*

De voti materia quoad eius commutationem, diſpenſationem & irritationem, multa in primo Tomo *a* latè diximus, & in tertio Tomo etiam aliqua tractauimus cùm de religione egimus, & perluſtret lector tabulas omnium trium Tomorum, & multa ſcitu digna inueniet. Nunc autem pro complemento aliqua in præſentiarum proponam, per articulos diuiſa.

a 1 to. q. 25.

ARTICVLVS I.

Vtrùm Abbates congregationis ſancti Benedicti poſſint diſpenſare in voto clauſuræ.

RESpondeo dicendo votum clauſuræ in congregatione S. Benedicti maximè eſſe commendatum, prout conſtat ex quodam priuilegio *b* eidem conceſſo per Innocẽtium VIII Priori & conuentui S. Benedicti Valliſoletani, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quadringenteſimo octuageſimo. At Martinus V. in priuilegio *c* conceſſo Priori & conuentui S. Benedicti Valliſoleti, anno Domini milleſimo quadringenteſimo vigeſimo octauo, in hoc voto diſpenſandum decreuit dicens: *Sanè pro parte nobis deſuper exhibita petitio cõtinebat, quòd licèt Prior cõuentualis, & omnes & ſinguli monachi & conuerſi monaſterij veſtri, pro tempore exiſtentes ſecundùm eiuſdem monaſterij conſuetudinem recluſi exiſtant, & tempore quo inibi eorum ſinguli profeſſionem emittunt, ſolemniter promittant perpetuã inibi ſeruare clauſuram, tamen nonnunquã pro neceſſitate, vel vtilitate dicti monaſterij, aut ſingulorum veſtrorum plures caſus occurrunt, in quibus vobis expediret eiuſdem monaſterij ambitum vel ſepta exire, & an monachis & cõuerſis licentia Prioris ſuper hoc ab eo petita & obtenta ſufficiat, Priori verò præfato pro huiuſmodi neceſſitate vel vtilitate id liceat meritò dubitatis, & nihilominus an monachos & cõuerſos licẽtia, ac Priorẽ præfatos vtilitas huiuſmodi ab obſeruãtia eiuſdem ſolemnis promiſſionis eximat, conſciẽtia vos remordeat. Quare pro parte veſtra fuit nobis humiliter ſupplicatũ, vt prouidere vobis ſuper his opportunè de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur qui vniuerſis Chriſtifidelibus conſcientiæ pacem & quietem pro viribus procuramus, huiuſmodi ſupplicationibus inclinati, pro Priore Conuentuali, & ſucceſſoribus ſuis, ac omnibus & ſingulis monachis & conuerſis præſentibus & futuris dicti monaſterij, videlicet, vt monachi & conuerſi ad Romanã Curiam pro ipſius monaſterij & vniuerſalis Eccleſiæ, ac principis terræ negotiis proſequendis, vel aliàs ad generalẽ regni ſeu prouinciæ Synodum celebrandũ, aut ſuMmis mortalitatis, vel guerrarum temporibus, necnon ad fundationem & reformationem quorumcunque dicti ordinis monaſteriorum, Prioratuum, & grangiarum faciendam, & ad omnes ordines recipiẽdos, & nihilominus infirmi, debiles, ſcãdaloſi, minus vtiles, ac ſenes ſeptuagenarij, necnon electi, ſeu poſtulati, aut prouiſi, vt monaſteriorum, prioratuum, ſeu grangiarum, aut Eccleſiarum regiminibus præficiantur, & quoties veroſimiliter præſumeretur, quod niſi ipſi monachi, vel conuerſi pro negotijs, cauſis & litibus ipſius monaſterij proſequendis exirent monaſterium ipſum, aut religioſi eiuſdem minimam iacturam in ſpiritualibus, vel tẽporalibus paterentur de præfati Prioris conſilio & licentia, ac maioris partis conuentus prædictorum Prior, cõuentualis verò prædictus pro tempore exiſtens de conſilio & licentia ad minus duarum partium conuentus eiuſdem monaſterij præſtito prius per eum in capitulo illius capitulariter congregato, quòd non exquiſito colore, ſed aliqua de cauſis prædictis vult monaſterium ipſum exire corã notario, & teſtibus ſumpto ſolemniter iuramento, ita tamen quòd ipſe Prior & monachi prouiſi liberè, electi verò aut poſtulati de ipſius Prioris dumtaxat licẽtia monaſterium licitè exire valeat, autoritate Apoſtolica tenore præſentium diſpenſamus, eiſque ſuper ijs licẽtiam elargimur. Ac volumus, quòd cauſa ſeu cauſis, pro quibus monaſterium ipſum exierint, ceſſantibus, quàm citiùs honeſtate ſalua commodè poterũt redire ad præfatum monaſterium teneantur. Si verò aliquis ipſorum renuerit, vt præfertur, ad monaſterium ipſum redire, per Abbatem nunc & pro tempore exiſtentem monaſterij S. Claudij extra muros Legionenſis prædicti ordinis, ſi hoc maior pars conuentus prædictorum viderit expedire, ad id per cenſuram Eccleſiaſticam compellantur. Non obſtantibus, &c. Dat. Romæ apud ſanctos Apoſtolos, Kal. Nouembris, Pontificatus noſtri anno vndecimo.*

b Habetur in lib. priu. huius ordin. de nouo Valliſ. impreſ. fol. 126. priu. 05.

c In eod. lib. priu. 33. f. 74.

Quod priuilegium extenſum eſt, per Eugenium IIII. viuæ vocis oraculo, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quadringenteſimo trigeſimo octauo, ad omnia monaſteria huius congregationis regularis Obſeruantiæ, non obſtante voto perpetuæ clauſuræ in eis emiſſo, prout refertur in libro *d* priuilegiorum huius congregationis impreſſo Valliſoleti.

d Fol. 95. priuil. 40.

ARTICVLVS II.

Vtrùm votum Donatorum in ordine B. Benedicti ſit ſolemne.

RESpondeo dicendo, vt ſatis patet ex ſuperioribus, quòd ad hoc, vt aliquod votũ ſit ſolemne, neceſſarium eſt, vt fiat in manu Prælati ſub regula religionis à Sede Apoſtolica approbata. & quòd tria vota, ſcilicet obedientiæ, caſtitatis, paupertatis emittantur. Et à dictis Donatis fit hoc modo profeſſio dicendo. *Ego frater N. facio profeſſionẽ & promitto obedientiam Deo omnipotenti, B. Mariæ, & beato Benedicto, tibiq; N. huius monaſterij N. Abbati vice N. monachorũ*

ordinis

ordinis S. Benedicti Hiſpaniarum generalis & ſucceſſorum eius canonicè intrantium viuere ſemper, ſine proprio & in caſtitate ſecundùm regulam S. Benedicti, vſque ad mortem.

Ex qua profeſſione patet, præfatos donatos ſolemne emittere votum; profeſſio enim ſolemne votum continens, prout tradit D. Thomas [a], eſt promiſſio, qua quis efficitur monachus, vel religioſus promittendo ſeruare regulam, aut promittendo in manu Prælati obedientiam ſecundùm regulam, aut promittendo regulam viuendo in obedientia ſine proprio, & in caſtitate, prout idem D. Thomas [b] magis in particulari probat. Quæ omnia interueniſſe in profeſſione horum donatorum ſatis conſtat. Et ſic Gregorius XIII. [c] anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo quinto, die decima Iunij, Pontificatus ſui anno quarto, conceſſit congregationi S. Benedicti Valliſoletani, quòd donati hujus ſacræ congregationis attẽto ipſos votum ſolemne emittere, & ſic eorum profeſſionem eſſe impedimentum, etiam dirimens matrimonium, fruantur omnibus priuilegiis conceſſis fratribus profeſſis huius ſacræ religionis, & quòd Generalis cum conſilio Capituli ſtatuat quomodo viuere debeant, iuxta regulam S. Benedicti, & loco officij diuini iniungat eis recitationem orationis Dominicæ, & ſalutationis Angelicæ toties quoties ei videbitur. Aduerte tamen, quòd donati aliarum religionum, licèt tria eſſentialia vota emiſerint in manu Prælati, non ſunt religioſi, cùm non promittant ea ſecundùm regulam à Sede Apoſtolica approbatam, prout ſuprà in quæſtione de oblatis diximus.

a D. Tho. 2. 2. q. 188. ar. 7.

b D. Tho. vbi ſup. ar. 9. & 1. quodlib. q. 9.

c Habetur in lib. priu. huius ordi. priui. 95. fo. 294.

QVÆSTIO LXXIX.

De vnctione extrema, in quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *Quis ſit miniſter extremæ vnctionis.*
2 *Quibus ſit hoc ſacramentum conferendum.*
3 *Quibus ſit hoc ſacramentum negandum.*
4 *Vtrùm hoc ſacramentũ ſit reiterabile.*

ARTICVLVS I.

Quis ſit miniſter extremæ vnctionis.

Reſpondeo dicendo, quòd proprius parochus eſt huius ſacramenti Miniſter, prout habetur in quadam Clementina [d], & tradit Soto, vnde ſi ſacerdos ſimplex hoc ſacramentum conferret ſine licentia Epiſcopi, aut parochi, eſſet excommunicatus, vt in alia Clementina [e] definitur: ſacramentum tamen teneret, quia non requiritur proprius ſacerdos de neceſſitate ſacramenti; de eſſentia enim ſacramenti ſolùm requiritur, quòd ſit ſacerdos, prout tenent omnes, & Victoria [f].

d Clem. dudũ. de ſep. Sot. in 4. d. 23. qu. 2. ar. 1.

e Clem. 1. de priu.

f Vict. in ſumma. n. 120.

Et religioſi, qui clericis, aut laicis ſacramentum extremæ vnctionis miniſtrare ſine ſpeciali ſacerdotis parochi licentia auſi fuerint, excommunicationis ſententiam ipſo facto incurrunt, quam ſolus ſummus Pontifex auferre poteſt, eóſque hac cauſa excommunicatos Ordinarij locorum publicare pro excommunicatis debent, donec de abſolutione fuerit facta fides, nullo exemptionis priuilegio, aut alio in hoc attento, prout in præfata Clementina ordinatur; excipiuntur tamen religioſi, quibus à Sede Apoſtolica fuerit conceſſum, vt familiaribus ſuis domeſticis, aut pauperibus in hoſpitalibus ſuis degentibus ſacramenta Eccleſiaſtica miniſtrare poſſunt, prout in eadem Clementina [g] cõceditur. Quod Nicolaus Francus Apoſtolicæ Sedis Nuncius in Hiſpaniis, cum poteſtate Legati à latere conceſſit Priori & conuentui S. Benedicti Valliſoletani, & Abbatibus & Prioribus totius congregationis, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo ſexto, dicens, *quòd ſi qui infra ſepta monaſteriorum ipſorum infirmati fuerint, extremam vnctionem dare autoritate Apoſtolica, cuius legationis officio fungimur in hac parte, tenore præſentium plenariam & liberam concedimus facultatem parochialis presbyteri, vel alterius cuiuſcunque Epiſcopi, vel ſuperioris licentia, vel aſſenſu nullatenus requiſitis.* Ita habetur in libro priuilegiorum [h] huius ſacræ religionis impreſſo Valliſoleti, anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimoquinto. Quod priuilegium clarè innuit familiares, aut peregrinantes in præfatis monaſteriis morientes poſſe à fratribus ipſorum extremam vnctionem recipere. Cùm ipſũ cõcedatur etiã pro his, qui in noſtris monaſteriis hoſpitati non tamquam peregrini & pauperes, ſed alio diuerſo titulo ſũt infirmati, & quoad familiares vide latè ſuprà in ſecũdo Tomo cùm de familiaribus egimus.

g Clem. 1. de priu. in fi.

h Fo. 124. n. 4.

Aduertendum tamen, quòd non remanent excommunicati religioſi, qui hoc ſacramentum in neceſſitate adminiſtrarent abſente parocho, ſine eius licentia, vt poſt Syluestrum [i], & alios tradunt Soto, Ledeſma, & Marcus Antonius Cuquus.

i Sylu. v. vnctio. qu. 4. Soto in 4. d. 13. q. 2. ar. 1. ver. vtrũ verò. Ledeſ. 2. par. 4. qu. 33. ar. 3. Cuquus lib. 5 maior. inſtit. ti 9. de extrema vnct. n. 22.

ARTICVLVS II.

Quibus ſit hoc ſacramentum conferendum.

Reſpondeo dicendo, hoc ſacramẽtum eſſe conferẽdum infirmis, de quibus timetur mors. Secundò eſt dandum ſenibus, qui abſque aliqua infirmitate ſenio ipſo conſumũtur, prout tradit Naua. [k] Tertiò poteſt dari adultis, qui ſtatim poſt Baptiſmũ morti ſũt proximi, prout tradit Sylueſter [l], Armilla, & Victoria. Quartò poteſt dari vulneratis morti propinquis, vt poſt alios tradit Soto [m], & Victoria, & Ledeſma. Tenent enim omnes dandum eſſe infirmis ad mortem: vulneratus autem quamuis violenter iam infirmatur, vt bene probat Angles [n]. Quod contra aliquos eſt tenendum. Quintò mulieri in partu deficienti, quod in praxi vidiſſe ſeruari tradit Bibald. [o] Sextò debet dari illi, qui infirmitate repentina præuentus priuatur omnino loquela & ſenſibus, ſi erat bonæ vitæ & famæ, etiamſi nullum ſignum contritionis oſtenderet, vt bene Nauarr. [p] & per conſequens debet conferri in tali neceſſitate religioſis, cùm ſecundùm eorum inſtituta ſint omnes bonæ vitæ & famæ. Septimò dandum eſt etiã non petenti, maximè ſi petere nõ potuit ob phreneſim, vel alia de cauſa, quod Angelus [q], Victoria, & Sotus videntur negare, ſed dandum eſt, ſi non inſanit manifeſtè in peccato mortali, dum abſit irreuerentiæ periculum, cùm eo ipſo quòd Chriſtianus eſt, & bene vixit, cenſeatur virtualiter petere remedia ſibi vtilia, vt ſacramenta & indulgẽtias, ita poſt Paludanum tenent Sylueſter [r], Armilla, & innuunt Ledeſma, Sotus, & Nauarrus expreſsè affirmat. Quod confirmat vniuerſalis Eccleſiæ vſus & conſuetudo vngendi tales, & etiam in ſacro ſepeliendi, licèt abſque vlla confeſſione, vel contritionis ſigno deceſſerint. Octauò conceditur illis, qui habent iudicium rationis ad recipiendam Euchariſtiam, quia hoc ſacrum viaticum ſuccedit, ita Soto [ſ]. Verum tamen non eſt, quòd ſi aliquis non eſſet communicandus, ſi eſſet ſanus vſque ad duodecimum, vel quatuor

k Naua. in ſ. in Leuit. notab. 30. n. 4.

l Sylu. v. vnctio. q. 5. verſi. 3. Arm. n. 7. Vict. n. 22.

m Soto in 4. d. 23. q. 2. a. 2. Victo. vbi ſup. Ledeſ. 2. p. qu. 34 n. 2.

n Angles in flor. 40. de extrema vnctio. ar. 4. concl. 1.

o Bibald in candelab. aureo ti. de extrema vnct n. 24.

p Nau. c. 26. n. 27. & c. 22. n. 13.

q Ang. v. vnctio. n. 4. Victo. nu. 122. Sot. in 4. d. 23. q. 2 ar. 32. con. 5.

r Syl. v. vnct. q. 5. verſi. 2. Armil. nu. 7. Ledeſ. 2. p. qu. 34. ar 7. Sot. in d. diſ. 23. q. 1. ar. 4. Nau. c. 12. n. 13.

ſ Sot. vbi ſu. q. 2. ar. 2. ver. quod ſi quæras.

Digitized by Google

quatuordecimum annum, in quibus iudicatur iudicium diſcretionis habere præſumitur, in articulo tamen mortis eſt optimum conſilium & à piis viris ſimul, ac doctiſſimis practicatum, etiam in decimo anno illi viaticum præbere, ac conſequenter ipſum vngi poſſe. Et aduertendum, quòd extrema vnctio finem vitæ præſumptum tantùm requirit, vt docent omnes ſupradict patres. Qui aſſerunt poſſe conferri etiam his, de quibus dubitatur, an ſint mortui, ſub conditione tamen ſi mortui non ſunt, ſi tamen in prima, ſecunda & tertia vnctione moriantur, non eſt vltrà progrediendum. Circa quod debet aduertere ſacerdos vngens, quòd vocatus ad vngendum infirmum in agonia animam efflantem non ſeruet ordinem manualis circa ſolemnitatem, & præcedentes preces, ſed ſtatim faciat eſſentialia; ſcilicet vnctiones, ne ſine ſacramento infirmus decedat; finitis tamen diligenter vnctionibus poterit quæ in principio omiſerat recitare & ſubſequentes orationes & benedictiones perficere: partes autem vngendæ, pro eſſentia ſacramenti ſunt quinque ſenſus, & ſi vngatur cæcus à natiuitate, debet vngi in parte proximiori oculo cæco, & ſi vngantur Epiſcopus, vel ſacerdos, qui palmas manuum habent conſecratas, vngendi ſunt in ſuperiori parte manuum prout habetur in aliquibus manualibus Eccleſiarum, & tradit nouè Theſaurus [a] ſacerdotalis.

a Theſaur. ſacer. de extrem. vnct. in ſi.

Aduertendum etiam eſt, quòd parochus & miniſtri huius ſacramenti non debent expectare, vt infirmus ſit in extremis, ſed debent miniſtrare illis de quorum morte timetur, & quibus ſacramentum ſine miraculo poſſit corporalem ſalutem præbere, & cùm infirmus illud cum deuotione & affectu cordis ſuſcipere poſſit, aliàs peccaret grauiſſimè miniſter, vt tradit Catechiſmus [b] Romanus, & tradit etiam Soto citans ad hoc Concilium Florentinum.

b Catech. c. 3. & 46. Soto vbi ſup. q. 2. a. 2. verſic. nihilominus.

ARTICVLVS III.

Quibus hoc ſacramentum eſt negandum.

RESpondeo dicendo, quod primò eſt negandum pueris ſacræ pœnitentiæ incapacibus: ſecundò amentibus à natiuitate & furioſis perpetuò, & etiam furioſis non perpetuò, ſi timetur irreuerentia, maximè ſi habuerunt dilucida interualla, neque petierunt: tertiò intrantibus mare vel bellum periculoſum: quartò illis, qui ſuſpendendi ſunt, vel decapitandi. Verum eſt tamen quòd ſi ratione infirmitatis ſunt morti proximi, eſt illis miniſtrãdum, licèt tunc furca ſint ſuſpendendi, vel decapitandi. Quod Vualdus [c] ait ſe vidiſſe in vigilia S. Philippi, & Iacobi, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimonono, à quodam Epiſcopo fuiſſe collatum duobus ſuſpendendis ratione infirmitatis grauiſſimæ, qua detinebantur. Quintò infirmis, qui grauiter ad mortem non laborant, prout dictum eſt in ſuperioribus: ſextò nec illis, qui in notorio peccato exiſtentes incidunt in phreneſim, apoplexiam vel amentiam, niſi priùs aliquod ſignum contritionis oſtendant: ſeptimò nec ſanis eſt conferendum; eſſet enim irritum hoc ſacramentum. Hæc omnia ſunt communia & tenent Victoria [d], & Nauarrus, Sotus, & Catechiſmus Romanus.

c Viuald. in ſuo candel. aur. tit. de extrem. vnct. n. 41.

d Vic. in ſumma. nu. 122. Nau. c. 22. nu. 13. Soto in 4. d. 23. q. 2. a. 2. Cate. Rom. p. 247.

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm hoc ſacramentum ſit reiterabile,

REſpondeo dicendo, quòd quoties infirmus peruenit ad articulum mortis, etiam in eadem infirmitate eſt miniſtrandum illi hoc ſacramentum, vt v.g. ſi poſt vnctionem cõualeſcat & poſtea reincidat in eandem, vel aliam infirmitatem, ita quædam Gloſſa [e], tradunt D. Thomas, & Scotus, Ricardus, Syluester, Armilla, Victoria & Sotus, & probatur à Concilio Tridentino, quare contrariam opinionem erroneam dixit Paulus Gryſaldus [f].

e Gloſ. v. ſanctiſic. in fin. ca. illud. 95. diſt. D. Tho. in 4. d. 23. q. 2. ar. 3. Scot. d. 23. & Ric. ibi. Syl. v. vnct. q. 8. Armil. n. 9. Victo. nu. 223 Soto in 4. d. diſt. 23. q. 2. ar 3.

f Griſald v. extrem. vnct. nu. 15.

QVÆSTIO LXXX.

De vnione monaſteriorum, in tres articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tria.

1 *VTrùm duo monaſteria propter exigentiam redditnum poſſint vniri.*

2 *Vtrùm vnionibus monaſteriorum iam factis aliquod præiudicium ex reuocationibus generetur.*

3 *Vtrùm reuocentur propter dictam conceſſionem vniones nulla propter defectum alicuius ſolemnitatis.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm duo Monaſteria propter exiguitatem redditnum poſſint vniri.

REſpondeo dicendo, quòd circa hoc habemus quoddam priuilegium [g], conceſſum Priori & Conuentui S. Benedicti Valliſoletani, à Pio II. cuius tenor ſequitur.

g Habet. in lib priu. huius ord. imp. Valliſole. in ann. 1594. priu.

Pius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, dilecto filio Priori & conuentui monaſterij S. Benedicti Valliſolen. &c. Exhibita ſiquidem nobis nuper pro parte veſtra petitio continebat, quòd in nonnullis domibus eiuſdem ordinis diuerſarũ diœceſum præfato monaſterio, quoad obſeruãtiam ſubiectis, propter inopiam redditũ vltra tres vel quatuor religioſi nequeunt commodè ſuſtentari, quo fit, vt in eiſdem domibus regularis Obſeruantia ad plenum, vt decet, obſeruari non poſſit, ſintq; alia monaſteria dicti ordinis præfato monaſterio ſubiecta in aliquibus ciuitatibus, oppidis, villis & locis quorundam temporalium dominorum, qui fructus, redditus & prouentus, necnon alia bona ad ipſa monaſteria legitimè ſpectantia occupant, & illa ſibi appropriant, ac eiſdem monaſteriis alia grauamina inferunt, & etiam quædam alia monaſteria, vt præfertur, ſubiecta in tam ſterilibus & inaquoſis locis conſiſtant, quòd religioſi in eis niſi cum maxima difficultate viuere, & morari non poſſunt, vnde ſi duo, vel tria ex dictis monaſteriis, ſiue domibus dicti ordinis, in quibus propter exiguitatẽ fructuum, redditnum, & prouentuum, vt præmittitur, vltra tres, vel quatuor religioſi ſuſtentari nequeunt, inuicem vnirentur, annecterentur & incorporarentur, necnon vni ipſorum ſubijcerentur, profectò diuinus cultus ex hoc ſuſciperet incrementum, ac etiam monachi ibidem Altiſſimo deſeruientes commodiùs ſuſtentari poſſent. Quare pro parte veſtra nobis fuit humiliter ſupplicatum, vt vnionem, annexionem & incorporationem huiuſmodi fieri mandare, aliáſque in præmiſſis opportunè prouidere de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos itaque de præmiſſis certam notitiam non habentes, huiuſmodi ſupplicationibus inclinati vobis, de quorum prouidentia & circumſpectione plenam in Domino fiduciam obtinemus, ſi ita eſt, duo, vel tria monaſteria, ſiue domus dicti ordinis, in quibus propter exiguitatem fructuum, redditnum & prouẽtuum tres, vel quatuor monachi ſuſtentari nequeunt, Abbatum, conuentuum, dictorum monaſteriorũ expreſſo ad id interueniente conſenſu, vniendi, annectendi & incorporandi, ac in aliquo ipſorum monaſteriorum, ſeu domorum monachos vſque ad numerum

Digitized by Google

me: um duodecim conſtituẽdi & deputandi, ac alia monaſteria in locis eorundem dominorum temporalium, vel ſterilibus, vel inaquoſis exiſtentia, ſi ſecundùm Deum hoc expedire videritis, de dictis oppidis, ſiue locis ad alia loca vel oppida transferẽdi, necnon fructus, redditus & prouentus prædictorum omnium monaſteriorum, vt præmittitur, vniendorum, quos pro expreſſis haberi volumus pro ſuſtentatione monachorũ in magis accommodis domibus & monaſteriis commorantium deputandi plenam & liberam tenore præſentium concedimus facultatem. Non obſtantibus conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis, ac noſtris, illa præſertim, qua cauetur, quòd petentes beneficia Eccleſiaſtica aliis vniri teneantur exprimere verũ annuum valorem, tam beneficij vniendi, quàm illius, cui vniri petitur, alioquin vnio non valeat: necnon fundatione, dotatione, translatione, conceſſione, aut donatione alicuius ex dictis monaſteriis vniendis huiuſmodi etiamſi in illis expreſsè caueatur, quòd in illis ſolùm monachorũ & monaſteriorum numerus nullatenus minuetur, & illorum onera conſueta ſupportẽtur, ac ſtatutis & conſuetudinibus monaſteriorum, & ordinis prædictorum iuramento cõfirmatione Apoſtolica, vel quauis alia firmitate roboratis contrariis quibuſcũque prouiſo, quod in vnione, annexione & incorporatione huiuſmodi, ſi illa vigore præſentiũ fiant, & effectũ conſequãtur, debitis propterea non fraudẽtur obſequiis, ac cultus diuinus nullatenus minuatur. Sed in ſingulis ſic vnitis, vel tranſlatis monaſteriis, ſiue domibus per vnum idoneum capellanum per Priorem & conuentum huiuſmodi deputandum, cui de fructibus monaſteriorũ huiuſmodi neceſſaria congruè miniſtrantur, deſeruiatur laudabiliter in diuinis, & ipſorum tunc vnitorum monaſteriorum ſupportentur onera conſueta. Et inſuper ex nunc irritum decernimus & inane, ſi ſecus ſuper iis, per quoſcunque quauis autoritate, ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Dat. Tibure, anno Incarnationis Dominicæ 1473. 8. die Septembris, Pontificatus noſtri anno ſexto.

Circa quam conceſsionem eſt primò notandum, quòd vnio requirit autoritatem in eam faciendam, & ſolennitatem in modo faciendi, & iuſtam cauſam ad id faciendum, vt multis iuribus [a] probatur. Et ille qui habet iuriſdictionem Epiſcopalem, aut quaſi Epiſcopalẽ, Eccleſias ſibi ſubiectas ex iuſta cauſa poteſt eas vnire, cùm ipſe habeat iuriſdictionem & vnire ſit iuriſdictionis, prout tradit Abbas [b], hoc tamen debet, ac poteſt facere ſine conſenſu Capituli, prout tenent aliquæ Gloſſæ [c], & in iure probatur. Et in hoc primo conſiſtit priuilegium, in hoc articulo relatum, quòd ſcilicet Priori ſupradicto, qui non habet iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, liceat facere prædictam vnionem interueniente monaſteriorum vniendorum aſſenſu. Conſiſtit etiam priuilegium in eo, quòd etiam non facta mentione valoris reddituum præfatorum monaſteriorum tribuatur dicto Priori facultas ad vniendum.

a c. ſicut vnire. de exceſſ. prælat. iunct. Clem. 2. de reb. eccleſ. non alien. c. vnio. 10. q. 1.
b Abb. in d. c. ſicut vnire.
c Gloſſ. in fin. in d. c. & ibi Doct. & Abbas in c. cùm dilect. quod met. cauſa. ca. ſicut duo Epiſ. [illegible]. q. 1.

Conſiſtit etiam priuilegium: nam vnio facta per Epiſcopum eſt nulla, ſi fiat ſine conſenſu & vocatione Patronorum per iura citata, per Rochum [d]: at in præſentiarum conceditur dicto Priori conſentientibus ſolùm monaſteriis vniendis, vt poſsit duo, vel tria monaſteria vnire, & nulla ſit mentio de vocatione & conſenſu ipſorum Patronorum. Et quòd dicto Priori concedatur facultas vniendi monaſteria ius Patronatus habentia, patet ex præfato priuilegio, ibi, *necnon fundatione, dotatione, &c.* tria enim ſunt, quorum quodlibet ſufficit ad quærendum ius Patronatus, nempe traditio, fundi ædificatio, & dotatio, iuxta illum ſenarium Gloſſæ [e] ab omnibus receptæ, *Patronum faciunt dos, ædificatio, fundus*, & tradit Abbas & alios allegans latè prædictus Rochus.

d Roc. de iur. patro. v. honoris. n. 4.
e Gloſſ. in ca. piæ mentis. 17. qu. 1. Abb. in rub. de iure patro Roch vbi ſu. v. fundari. q. 1.

Notandum eſt etiam, quòd nunquam Papa vult concedere priuilegium in alterius præiudicium & grauamen, vt colligitur ex traditis à Doctoribus, præſertim ab Abbate [f] & Felino, inde in hoc priuilegio, licèt ad hanc vnionem non requirat conſenſum Patronorum, rem ſuam tamen agit, concedendo præfato Priori & conuentui facultatem ad eam faciendam, prouiſo, quòd in vnione debitis propterea non fraudentur monaſteria obſequiis, & capellanus de redditibus conſtituatur, quo conſueta onera reportentur. Quod ex illo verbo *prouiſo*, comprobatur, quòd ablatiuum denotat abſolutum inducens propriè conditionem, ita Baldus [g] communiter receptus, prout aſſerit Iaſon, Rolandus & Octauianus, & doctiſsimus Luſitanus Barboſa.

f Abbas in ca. qua in eccl. n. 11. de conſ. & ibi Felin.
g Bald. in l. 1. num. 14. ff. de cond. & demõ. Iaſ in § rurſus. nu 83. Inſtit. de act. Roland. conſ. 90. nu. 10. lib. 3. Octauia. in deciſ. Pedem. 145. n. 6. & 7. Barboſ in rub. ff ſolut matr. 1. pa. n 23.

Notandum eſt denique, quòd cauſæ ad huiuſmodi priuilegium concedendum duæ potiſſimùm concurrerunt. Prima, vt diuinus cultus ex hoc ſuſciperet incrementum; ſecunda, vt monachi ibidem Altiſſimo deſeruientes commodiùs ſuſtentarentur, quæ ad præfatam vnionem faciendam ſatis ſunt, vt patet ex literis [h] datis à Pio IIII. ad petitionem inuictiſſimi Regis Philippi II. Hiſpaniarum eidem congregationi.

h Conti. in d. li. 1. imp. Valliſo priu. 92. fo. 179.

ARTICVLVS II.

Vtrùm vnionibus Monaſteriorum iam factis aliquod præiudicium ex reuocationibus generetur.

RESpondeo dicendo, quòd circa hoc eſt quædam Bulla Eugenij Papæ IIII. cuius tenorem in præſentiarum referam. [i]

i Habet. in lib. priuil huius ord pri. 12. fol. 39.

Eugenius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Ad monaſteriorum, ac religioſorum locorum, & in eis ſub ſacro religionis iugo, &c. Dudum ſiquidem ex certis, ac diuerſis tunc expreſſis rationabilibus cauſis animum noſtrum mouentibus ſanctæ Iuſtinæ Paduanenſis, ac S. Petri Peruſini, necnon B. Mariæ prope Caſſen. muros ordinis S. Benedicti, & nonnulla alia in diuerſis partibus conſiſtentia monaſteria, Prioratus, & Eccleſias, ac loca Eccleſiaſtica, tam ſæcularia, quàm regularia prædicti, & aliorum diuerſorum ordinum vniuerſitati ſeu congregationi monachorum vnitatis aliàs de obſeruantia ſanctæ Iuſtinæ nuncupatæ dicti ordinis S. Benedicti, ſub certis modis & formis tunc expreſſis inter alia vniuimus, conceſſimus, appropriauimus, & donauimus, prout in diuerſis noſtris deſuper confectis literis, quarum tenorem hic haberi volumus, pro ſufficienter expreſſo pleniùs continetur. Nos igitur attendentes, quòd monachi de congregatione huiuſmodi à pluribus annis citrà, præſertim in Italiæ partibus eorum monaſteriis ac locis ſub regulari obſeruantia vitæq; caſtimonia ad laudem & gloriam Altiſſimi, ac populi deuotionis augmentum laudabiliter viuentes variis multiplicarunt, & quotidie multiplicant virtutum meritis, & ne ad debitum literarum huiuſmodi conſequẽdum effectum quomodolibet impediri valeant prouidere volentes: Motu proprio non ad ipſorum monachorum, ſed alicuius eorum nobis ſuper hoc oblatæ petitionis inſtantiam, ſed de noſtra mera liberalitate, autoritate Apoſtolica, & ex certa ſcientia tenore præſentiũ volumus, & ſtatuimus, decernimus, & ordinamus, quòd per quaſcũque reuocationes, caſſationes, ſeu annullationes quarumcunque vnionũ, incorporationum, annexionum, & appropriationũ de prædictis & quibuſuis aliis monaſteriis, prioratibus, Eccleſiis, ſiue locis Eccleſiaſticis per nos, ſeu ſucceſſores noſtros Romanos Pontifices, aut eorum aliquam, etiam per literas, ſeu cõſtitutiones, voluntates, & ordinationes noſtras, aut Pontificũ eorundem in genere, vel in ſpecie, ſub quibuſuis formis, vel verborum expreſſionibus de cætero forſan faciendis, nullum vniuerſitati, ſeu congregationi monachorũ huiuſmodi,

Digitized by Google

quin prædictarum eis conceſſarum, ac ſuper ſimilibus de alijs monaſterijs, Eccleſijs, *prioratibus, ac locis Eccleſiaſticis faciẽdis vnionibus, incorporationibus, appropriationibus, & donationibus per nos forſan concedendarum literarum totalem & plenarium vigorem ſortiatur effectum, valeat, ſiue poſſit præiudicium inferre. Sed illæ omnes, etiam poſt renocationes, caſſationes, & annullationes prædictas in ſuo robore permaneant & permanere debeant, perinde in omnibus & per omnia, ac ſi quoad eas, & ipſarum ſingulas reuocatio, annullatio, & caſſatio prædicta nullatenus emanaſſent, niſi aliàs ipſæ vnionum, conceſſionum, appropriationum, & donationum expeditæ & expediendæ literæ huiuſmodi in reuocationum, caſſationum, & annullationum literis, conſtitutionibus, & ordinationibus huiuſmodi de verbo ad verbum insererentur, ac in eis ſpecialis, expreſſa, ac indiuidua de ipſis monaſterijs & locis, ac dicta congregatione, mentio contineretur. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam noſtræ voluntatis, ſtatuti, conſtitutionis & ordinationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius, ſe nouerit incurſurum.* Dat. *Bononiæ anno Incarnationis* Dominicæ *milleſimo quadringenteſimo trigeſimo ſexto, Pridie Kalend. Iulij, Pontificatus noſtri anno ſexto.*

ARTICVLVS III.

Vtrùm reuocentur per dictam conceſſionem vniones nullæ propter defectum alicuius ſolemnitatis.

RESpondeo dicendo, certum eſſe, *prout conceſſit Iulius II. ordini Minorum, die vigeſima nona Martij, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptimo, Pontificatus ſui anno quarto, quaſcunque conuentiones, per quoſcunque dicti ordinis Prouinciales & Vicarios generales, ſpeciales, ac quoſcunque alios fratres, ſeu eorum procuratores, vbicunque, & quomodocunque, & ſub quibuſcunque clauſulis & formis factas, concordatas, tranſactas, & expeditas, quæ per Generalem modernum, vel ſucceſſores ſuos dicti ordinis generalis Correctores, ſeu Capitulum generale dicti ordinis acceptatæ, confirmatæ & ratificatæ non fuerint, nullius eſſe roboris. & momenti declarare is, ſi & prout de iure fuerit faciendum*; ita Iulius II. venerabilibus fratribus Archiepiſcopo Granatenſi, & Epiſcopo Malaginenſi, ac dilecto filio Vicario in Epiſcopatu Malaginenſi in ſpiritualibus Generali, & eorum cuilibet tanquam conſeruatoribus, prout refert Paraſſellus [a] in ſuo libro priuilegiorum, hac de cauſa & alijs multis contingit aliquando pacta & conuentiones per Prælatos inferiores regulares inita eſſe nullius momenti & valoris, imò facta per ipſoſmet Generales propter defectum iuris ſolemnitatis aliquando euenit eſſe nullius momenti, propter quod his vnionibus indulgens, *conceſſit* Iulius *II. congregationi montis Oliueti, quod ſi in ipſis vnionibus, annexionibus, incorporationibus, receptionibus, ſeu reformationibus, conuentiones, pacta illicita, & quando Apoſtolica confirmatione carerent expreſſè prohibita inuenirentur, interuenerint, illas tamen ratas & firmas fore & eſſe, ipſáque pacta & conuentiones obſeruari liberè & licitè poſſe.* Ita refertur in Compendio [b] ordinis Ciſtercienſis. In quo etiam determinatur [c], *conuentiones & pacta & modos huiuſmodi facta & facienda in forma publica redacta eo ipſo Apoſtolico robore communita eſſe, prout ordinauerunt Leo X. pro Camandulenſibus, & Pius II. pro congregatione montis Oliueti.*

* * *

a Par. ſſ. fo. 43.

b Comp. Ciſterci. titul. vnione. §. 2.

c §. 3.

LAVS DEO.

TABV

Digitized by Google

TABVLA LOCORVM CONCILII TRIDENTINI, QVI IN HOC VOLVMINE DECLARANTVR.

SESSIO V.

De reformatione.

SEſſio V. de reformatione ca.2.& Seſſio 24.cap.4. de reformatione declarantur p.91.col.1
Seſſio V.de reformatione cap.2.§.ſi quis verò,& ſeſſ.24.de reformatione cap.4. declarantur p.93.& 94
Seſſio V.cap.2.§.ſi quis verò, declaratur p.97.col.1

SESSIO VII.

De reformatione.

SEſſio VII. cap. 5. de reformatione explicatur p.69.col.2
Seſſio VII.de reformatione cap. 8. & ſeſſ. 25. de regularibus cap.20.declarantur p.272.col.1

SESSIO XIIII.

De reformatione.

SEſſio XIIII. de reformatione cap. 11. declaratur p.171.col.1
Seſſio XIIII.de reformatione cap. 14. declaratur p. 219.col.1

SESSIO XXI.

De reformatione.

CAput 2.huius ſeſſionis explicatur p.63.col.2

SESSIO XXII.

De obſeruandis & euitandis in celebratione Miſſæ.

DEcretum huius ſeſſionis explicatur p.10. col.1

SESSIO XXIII.

De reformatione & de reſidentia Prælatorum.

SEſſio XXIII. de reſidentia Prælatorum cap. 10. explicatur p.63.col.1
Seſſio XXIII. de reſidentia Prælatorum cap. 11. explicatur p.65.col.2
Seſſio XXIII. de reſidentia Prælatorum cap. 7. declaratur p.69.col.1.& 2
Seſſio XXIII. de reſidentia Prælatorum cap. 12. explicatur p.70.col.1
Seſſio XXIII. de reſidentia prælatorum cap. 12. explicatur ibid.
Seſſio XXIII. de reſidentia Prælatorum cap. 14. declaratur p.71.col.1

SESSIO XXIIII.

De reformatione Matrimonij.

SEſſio XXIIII. de reformatione matrimonij, cano.6.declaratur p.3.col.1

SESSIO XXV.

De Purgatorio.

DEcretum de inuocatione & veneratione, & reliquiis Sanctorum, & ſacris imaginibus explicatur p.193

SESSIO XXV.

De regularibus.

SEſſio XXV. de regularibus cap. 5. de clauſura monialium declaratur p.14.col.1
Seſſio XXV.de regularibus c.15 declaratur p.37.c.2
Seſſio XXV.de regularibus cap.21. & eadem ſeſſio cap.15.declarantur p.38.col.1.& 2
Seſſio XXV.de regularibus cap. 18.declaratur p.41. col.1
Seſſio XXV.de regularibus cap.15.declaratur p.37. col.2.
Seſſio XXV. de regularibus cap. 16. declaratur à p. 44. vſque ad p. 47.col.2
Seſſio XXV. de regularibus cap. 15. declaratur à p. 47.vſque ad pag.49.incluſiuè.
Seſſio XXV.de regularibus c.16.declaratur p.51.c.1
Seſſio XXV. de regularibus cap. 19. declaratur à p. 52.col.2.vſque ad p.53.col.1
Seſſio XXV.de regularibus cap. 18.declaratur p.54. col.1
Seſſio XXV.de regularibus cap.15.declaratur p.55. col.1
Seſſio XXV.de regularibus c.22.explicatur p.55.c.2
Seſſio XXV.de regularibus cap. 2. declaratur à pag. 78.vſque ad 82
Seſſio XXV.de regularibus cap.3.declaratur à p.84. vſque ad p.86
Seſſio XXV.de regularibus cap.13.declaratur p.110. col.1
Seſſio XXV. de regularibus cap. ibi declaratur p. 256.col.2
Seſſio XXV.de regularibus ca.20.declaratur p.271. col.2

SESSIO XXV.

De reformatione.

SEſſio XXV. de reformatione cap. 13.declaratur p.64.col.2
Seſſio XXV.de reformatione cap.21.explicatur p. 119.col.1
Seſſio XXV. de reformatione cap.12.declaratur p. 262.col.2

Digitized by Google

INDEX QVÆSTIONVM QVÆ IN HOC TOMO CONTINENTVR.

QVÆSTIO I.

De Matrimonio, in octo articulos diuiſa. Pag. 1

1 VTRVM Religioſi poſſint ducere vxorem, & qua pœna puniantur matrimonium contrahentes. p. 1. col. 1

2 Vtrùm matrimonium contractũ cum aliquo religioſo ſit nullum. p. 2. col. 1

3 Vtrùm per ingreſſum religionis ſoluantur ſponſalia de futuro & de præſenti. p. 2. col. 2

4 Quo iure matrimonium ratum per ingreſſum religionis diſſoluatur. p. 3. col. 1

5 Vtrùm Papa poſſit diſpenſare in voto ſolenni religionis & caſtitatis, ita quod monachus profeſſus de licentia Summi Pontificis poſſit exire à monaſterio, vt vxorem ducat. p. 4. col. 1

6 Vtrùm Religioſi Societatis poſſint contrahere matrimonium. p. 5. col. 2

7 Vtrùm per profeſſionẽ in religionibus militaribus emiſſam ſoluatur matrimonium ratum. p. 6. col. 1

8 Vtrùm oblati religionum poſſint contrahere matrimonium. p. 6. col. 2

QVÆSTIO II.

De Matrimonio quoad eius miniſtrum, & diſpenſationem in gradibus prohibitis, in duos articulos diuiſa. Pag. 7. col. 1.

1 VTrùm Religioſi excommunicentur miniſtrantes ſacramentum matrimonij ſine licentia parochi. p. 7. col. 1

2 Vtrùm poſſint regulares Prælati diſpenſare in impedimentis matrimonij. ibid. col. 2

QVÆSTIO III.

De mendicitate, in tres articulos diuiſa. Pag. 7. col. 2.

1 VTrùm Religioſi potentes labore manuum ſuarum victum quærere poſſint mendicando id ipſum quærere. p. 7. c. 2

2 Vtrùm mendicitas fratrum Minorum, & Prædicatorum ſit meritoria. p. 8. col. 1

3 Vtrùm fratres Minores ex vi ſuæ regulæ teneantur ad mendicitatem, ſeu ad viuendum de eleemoſynis. ibid. col. 2

QVÆSTIO IIII.

Quantum ad Miſſam, in tres articulos diuiſa. Pag. 9. col. 2.

1 VTrùm clerici ſæculares poſſint contra voluntatem religioſorum Miſſas, & exequias in ipſorum monaſteriis celebrare & è contra. p. 9. col. 2

2 Vtrùm Religioſi poſſint dicere vnam Miſſam pro alia commendata. ibid.

3 Vtrùm ſacerdos relinquens Miſſam inceptam ſit excommunicatus. p. 10. col. 1

QVÆSTIO V.

De monaſteriis ædificandis & deſtructis, in ſex articulos diuiſa. Pag. 10. col. 2.

1 VTrùm fratres Minores poſſint habere monaſteria ſumptuosè ædificata. p. 10. col. 2

2 Vtrùm in monaſteriis S. Claræ, poſſint deputari fratres Minores pro temporalium adminiſtratione. p. 11. col. 1

3 Vtrùm monaſterium autoritate Epiſcopi dicatum poſſit pro aliqua cauſa deſtrui, ita quod non ſit vltrà ibi, vel alibi. ibid. col. 2

4 Quibus bona monaſterij deſtructi debeant adiudicari. p. 12. c. 1

5 An bona quæſita monaſterio primo à quo tranſlatus fuit religioſus, quærantur ſecundo monaſterio ad quod fuit tranſlatus. ibid.

6 An Moniales monaſterij deſtructi, tranſlatæ ad aliud eiuſdem ordinis recuperent bona quæ primo monaſterio obtulerunt. p. 12. col. 2

QVÆSTIO VI.

De Monialibus, in octo articulos diuiſa. Pag. 12. col. 2.

1 VTrùm licentia data mulieri, vt cum tribus honeſtis fœminis poſſit ingredi monaſteriũ Monialium poſſit tũc ex his tribus cum alia ſpeciali & diſtincta licentia iterum ingredi. p. 13. c. 1

2 Vtrùm licentia data alicui accedendi ad quoddam monaſterium Monialium intelligatur data ſocio ab eo adhunc acceſſum electo. ibid. col. 2

3 Vtrùm tempore peſtis poſſit dare Prælatus licentiam Monialibus, vt poſſint eſſe extra monaſteria. p. 14. col. 1

4 Vtrùm Moniales S. Claræ ſecundæ regulæ gaudeant priuilegiis factis Monialibus primæ regulæ. ibid. col. 2

5 Vtrùm Moniales S. Claræ teneantur certis diebus communicare. p. 15. col. 1

6 Vtrùm Moniales teneantur dicere diuinum officium in choro. ibid.

7 Vtrùm Moniales teneantur facere celebrari Miſſam conuentualem. ibid. col. 2

8 Vtrùm talis Miſſa conuentualis ſit neceſſario applicanda pro viuis & defunctis. p. 16. co. 1

QVÆSTIO VII.

De mulieribus, in duos articulos diuiſa. Pag. 16. col. 1.

1 VTrùm mulieres commorantes in domibus ſuis ad religionis habitum ſint admittendæ.

Digitized by Google

tendæ. p.16.col.1

2 Vtrùm prædictæ mulieres gaudeant priuilegiis ſtatuum. p.16.col.2

QVÆSTIO VIII.

De Notariis Regularium, in tres articulos diuiſa. Pag. 17. col. 2.

1 VTrùm Prouinciales poſſint in ſuis prouinciis Notarios perpetuos conſtituere.p.17.c.1

2 Vtrùm Prælati regulares poſſint in inquiſitione particulari, & generali,ſimul eſſe Inquiſitores & Notarij quoad fulminandos proceſſus. p.18.col.1

3 Vtrùm Notarius factus monachus ſi partes velint reſumi facere inſtrumenta ex protocolis ſuis, an cogatur illa edere. ibid.

QVÆSTIO IX.

De Nouitiis quoad poteſtatem eos recipiendi, in duos articulos diuiſa. Pag. 18.col.1

1 QVis poſſit recipere Nouitias ad religionem. p.18.col.1

2 Quis poſſit recipere Nouitios ad religionem. ibi. col.2

QVÆSTIO X.

De Nouitiis quoad informationem faciendam ſecundum conſtitutiones Sixti V. & Gregorij XIIII. & Clementis VIII. in tredecim articulos diuiſa. Pag. 18. colom. 2.

1 VTrùm informationes pro Nouitiis recipiendis ſunt faciẽdæ, examinandæ,& approbandæ, antequam ad habitum probationis admittantur. p.19.col.1

2 A quibus examinandæ ſunt Nouitiorum informationes. p.21.col.2

3 A quibus debent fieri dictæ informationes. p.22. col.2

4 Vtrùm illegitimi poſſint admitti ad religionem. p.23.col.1

5 Vtrùm ſacrilegi,inceſtuoſi,& filij naturales quorum merita non ſupplent defectum naturalium profitentes in aliqua religione ſint verè profeſſi. ibid.

6 Qui dicantur ſacrilegi cum quibus in hac parte ſit diſpenſandum. p.24.col.1

7 Vtrùm homicidæ & qui commiſerunt aliquod delictum ſint ad religionem admittendi. ibid.

8 An qui ante delictum fecit votum clericatus, vel religionis poſſit admitti ad religionem. p.24.c.2

9 Vtrùm debitis onuſtus vltra vires ſuarum facultatum poſſit recipi & profiteri in religione. p.25. col.2

10 Vtrùm poſſint recipi ad religionem,hi qui iurauerunt,quod ibunt ad partes infidelium , & hæreticorum ad prædicandum. p.26.col.1

11 Vtrùm obligati ad ratiocinia danda poſſint ingredi religionem. p.27.col.2

12 Vtrùm ſit profeſſio nulla facta cum informatione falſa. ibid.

13 Vtrùm de omnibus Nouitiis ſit facienda informatio. ibid.

QVÆSTIO XI.

De Nouitiis quoad qualitatem generis inquirendam, in quatuor articulos diuiſa. Pag. 28. col. 1.

1 VTrùm valeant ſtatuta expellentia Chriſtianos nouos à receptione habitus regularis. p.28.col.1

2 Vtrùm valeat ſtatutum, quod horum profeſſio ſit nulla ſi non eſt à Sede Apoſtolica confirmatum. ibid.col.2

3 Vtrùm ſupra dicti poſſint aliquo modo fieri profeſſi. p.29.col.1

4 Vtrùm in ordine Minorum de Obſeruantia poſſint profiteri qui deſcendunt ex Iudæis & Sarracenis. ibid

QVÆSTIO XII.

De ætate recipiendorum ad religionem, in tres articulos diuiſa. Pag. 30. col.2

1 VTrùm pueri ſint ad religionem admittendi. p.30.col.2

2 Vtrùm Prælati poſſint admittere ad religionem puellas Minores duodecim annorum. p.31. col.2

3 Vtrùm ſenes ſint admittendi ad religionem.ibid. col.2

QVÆSTIO XIII.

De receptione Nouitiorum, qui vxoribus aut parentibus ſunt obligati, in quinque articulos diuiſa. Pag. 32.col.2

1 VTrùm vxoratus poſſit intrare religionem ſine licentia vxoris. p.32.col.2

2 Vtrùm vxor dando licentiam marito intrãdi religionem videatur vouere continentiam. ibid.

3 Vtrùm maritus per vxorem reuocatus teneatur poſt mortem vxoris redire ad religionem. p.33. col.1

4 Vtrùm compellenda ſit facere profeſſionem intra duos menſes ſponſa,quæ ante conſummationem matrimonij ingreſſa eſt religionem. ibi co.2

5 Vtrùm relinquentes parentes in egeſtate conſtitutos ſint ad religionem admittendi. ibid.

QVÆSTIO XIIII.

De libertate Nouitiorum ad ingrediendum religionem, & de eorum educatione,in ſex articulos diuiſa. Pag.34.col.2

1 VTrùm Nouitij admittendi, ſint de ſpiritu probandi. p 34.col.2

2 Vtrùm ſit laudabile inducere iuuenes ad vouendum religionis ingreſſum. p.35.col.1

3 Vtrùm cogens adoleſcentes ad ingrediendam religionem incidat in aliquam cenſuram. ibid.

4 Ad quid teneantur extrahentes aliquem à religione. ibid col.2

5 In quibus monaſteriis, & domibus ſint Nouitij educandi. p.36.col.1

6 Quo habitu Nouitij ſint induendi. ibid.col.2

Digitized by Google

QVÆSTIO XV.

De Nouitiis quoad annum probationis, in duodecim articulos diuiſa. Pag. 37. col. 1

1 Vtrùm requiratur in omnibus religionibus integer annus probationis. p. 37. col. 2.
2 Quare ius ſtatuit, vt eſſet integer annus probationis. ibid.
3 Vtrùm valeat profeſſio Nouitij non habentis decimum ſextum annum completum, cuius malitia ſuppleт ætatem. p. 38. col. 1
4 Vtrùm dies termini anni probationis debeat computari in termino, ita vt in ipſo die termini poſſit fieri profeſſio. ibid.
5 Vtrùm in anno biſſexto duo dies debeant computari in vno ad effectum implendi annum probationis. ibid.
6 Vtrùm Nouitij in aliquo caſu poſſint facere profeſſionem non finito anno probationis. p. 39. co. 2
7 Vtrùm poſſit Nouitius renuntiare anno probationis. p. 40. col. 2
8 An annus probationis debeat eſſe continuus. p. 41. col. 1
9 Vtrùm ſit de ſubſtantia anni probationis, quod Nouitius deferat habitum regularem p. 42. col. 1
10 Vtrùm ſufficiat, quod habitus regularis deferatur à Nouitio partim in monaſterio, partim extra monaſterium. ibid.
11 Vtrùm regularis tranſiens in aliam religionem teneatur habere annum probationis continuum. p. 43. col. 1
12 Vtrùm Prælati incidant in aliquam cenſuram recipientes Nouitium ad profeſſionem ante annum probationis expletum. ibid. col. 2

QVÆSTIO XVI.

De Nouitiis quoad eorum bonorum diſpoſitionem, in ſex articulos diuiſa. Pag. 44. colom. 1.

1 Vtrùm ingrediens religionem poſſit teſtari. p. 44. col. 1
2 Vtrùm teſtamentum factum ante ingreſſum per profeſſionem annulletur. ibid. co. 2
3 Vtrùm teſtamentum factum ante profeſſionem poſſit poſt ipſam mutari. p. 45. col. 1
4 Vtrùm vſusfructus bonorum filij profitentis in religione pertineat ad monaſterium, an ad patrem. ibid.
5 Vtrùm legatum in ſingulos annos relictum alicui ingreſſo monaſterium fratrum Minorum de Obſeruantia, poſſit ante profeſſionem alicui legari. ibid. col. 2
6 Vtrùm qui vult ingredi religionem fratrum Minorum teneatur ſua bona pauperibus diſtribuere. p. 46. col. 1

QVÆSTIO XVII.

De Nouitiis quoad eorum profeſſionem, in viginti articulos diuiſa. Pag. 46. col. 2

1 Quotuplex ſit profeſſio. p. 47. col. 1
2 Vtrùm ſit tacitè profeſſus ſacerdos cui ob honorem ſacerdotij datur habitus profeſſorum, ſi per annum, & tres dies videntibus Prælatis illum deferat. ibid. col. 2.
3 Vtrùm ad tacitam profeſſionem requiratur conſenſus profitentis & monaſterij, an ſolum ſufficiat conſenſus profitentis quando expreſſa a principio fuit nulla. p. 48. col. 1
4 Vtrùm ſit tacitè profeſſa Monialis, quæ ab Epiſcopo recipit velum virginitatis, & virginitatem expreſsè promiſit. ibid. col 2
5 Vtrùm profeſſio data ante annum probationis completum ſit nulla. p. 49. col. 1
6 Vtrùm religionis profeſſio emiſſa cum tali conditione, vt ſibi liceat bona retinere ſit nulla. ibid. col 2
7 Vtrùm ad religionem poſſit quis recipi ſine conſenſu conuentus. p. 50. col. 1
8 Vtrùm monachus profeſſus in vna religione teneatur in alia ad quam transfertur profiteri. ibid.
9 Vtrùm profeſſio facta à laborante morbo Gallico, vel alia infirmitate contagioſa ſit nulla. ibid. col. 2.
10 Vtrùm finito anno probationis poſſit profeſſio dilatari. p. 51. col. 1
11 Vtrùm profeſſio regularis facta in manu Epiſcopi valeat. ibid. col. 2
12 Vtrùm profeſſio, quæ non fuit facta in manu ſuperioris ſufficit, vt à ſuperiori ratificetur. ibid.
13 Vtrùm profeſſio poſſit fieri per procuratorem. ibid.
14 Vtrùm profeſſio facta ab excommunicato valeat. p. 52. col. 1
15 Vtrùm profeſſio mentè facta ratificetur ſi per longum tempus faciat profeſſus actus profeſſorum. ibid.
16 Vtrùm poſt quinquennium poſſit nulliter profeſſus reclamare. ibid. col. 2
17 Vtrùm profeſſi nulliter poſſint poſt quinquennium, ſine habitu reclamare. p. 53 col. 2
18 Vtrùm illa ſit profeſſa, quæ primò confeſſa eſt fecisse profeſſionem, & poſtea id negauit. ibid. col. 2
19 Vtrùm cogens Nouitium ad profitendum ſit excommunicatus. p. 54. col. 2
20 Vtrùm in ordine Minimorum valeat profeſſio facta ante decimum octauum annum completum. ibid. col. 2

QVÆSTIO XVIII.

De Nouitiis quoad indulgentias & abſolutiones plenarias tempore Nouitiatus & tempore profeſſionis lucrandas. Pag. 55. col. 2.

QVÆSTIO XIX.

De obedientia, in octo articulos diuiſa. Pag. 56. col. 1.

1 Quid & quotuplex ſit obedientia. pa. 56. col. 1
2 Vtrùm ſubditus teneatur in omnibus actibus interioribus ſuperioribus obedire. ibid.
3 Vtrùm in omnibus pertinentibus ad actus exteriores teneatur ſubditus Prælato obedire. ibid. col. 2.
4 Vtrùm Prælato teneatur ſubditus obedire in re licita cum dubio, an id Prælatus præcipere poſſit. pa. 57. col. 1.

5 Vtrùm

Digitized by Google

5 Vtrùm peccet mortaliter is, qui ad præceptum ſuperioris facit id quod dubitat eſſe mortale, certus tamen, quod id non agendo non peccabit. p. 58.col.1
6 Vtrùm quis teneatur obedire ſuperiori quando dubitat ſe peccaſſe obediendo, & ſe etiam non peccare obediendo. ibid.col.2
7 Vtrùm Prælati regulares poſſint in Hiſpanis præcipere ſubditis, vt ad Indos pro conuerſione infidelium proficiſcantur. p.59.col.1
8 Vtrùm Religioſi præcepto obedientiæ teneantur acceptare Epiſcopatum. ibid.col.2

QVÆSTIO XX.

De oblationibus, in duos articulos diuiſa. Pag.59.col.2.

1 Vtrùm Epiſcopi poſſint ſibi ſuis clericis applicare, quæ religioſis in ſuis Eccleſiis offeruntur. p.59.col.2
2 Vtrùm conducentius ſit & ad diuinum cultum accommodatius bona ad conficienda celebrandáque diuina ſacrificia, & oblationes elargiri, vel potius in Regnorum ſubſidia in illa diuidere. ibi.

QVÆSTIO XXI.

De oblatis, in quatuor articulos diuiſa. Pag.60.col.2

1 Vtrùm oblati ſint veri Religioſi. p.60.col.2
2 Vtrùm oblati poſſint tranſire ad arctiorem religionem, petita licentia, & non obtenta. p.61. col.1
3 Vtrùm oblati religionum poſſint abſolui ab eorum Prælatis, an ab Epiſcopis. ibid.
4 Vtrùm conuerſi, & oblati Eccleſiarum ſecularium, & regularium gaudeant priuilegio canonis, *ſi quis ſuadente.* ibid.col.2

QVÆSTIO XXII.

De oraculis viuæ vocis, in tres articulos diuiſa. Pag.62.col.1.

1 Vtrùm oraculum viuæ vocis ſine ſcriptura valeat. p.62.col.1
2 Vtrùm poſſint regulares vti viuæ vocis oraculis, prout in libris ordinum continentur. ibid.
3 Vtrùm Prælati regulares poſſint moderari vſum viuæ vocis oraculorum. ibid.

QVÆSTIO XXIII.

De ordinibus ſacris, quantum ad perſonas ordinandas, in quatuordecim articulos diuiſa. Pag.62.col.2.

1 Quid & quotuplex ſit ordo ſacer. p.62.col.2
2 Vtrùm Prælati regulares poſſint ordines Minores conferre. p.63.col.1
3 Vtrùm Religioſi ſocietatis poſſint ordinari ſine titulo beneficij, aut patrimonij. ibid.col.2
4 Vtrùm regulares vno die poſſint recipere omnes ſacros ordines. p.64.col.1
5 Vtrùm Epiſcopi poſſint extra tempora ordinibus ſacris ordinare. ibid.
6 Vtrùm Religioſi poſſint ordinari ante legitimam ætatem. p.65.col.1
7 Vtrùm anni requiſiti ad ſacros ordines recipiendos ſufficiat, quod ſint incepti. p.66.col.2
8 Vtrùm regulares ſint ſuſpenſi ipſo facto, ſi recipiant ordines ſacros extra tempora, ſiue ante legitimam ætatem, ſine literis dimiſſoriis. ibid.
9 Vtrùm teneantur regulares ordinandi præſentare literas commendatitias ſuperiorum ſuorum. p.67.col.2
10 Vtrùm Prælatus regularis habens poteſtatem ad diſpenſandum cum ſubdito, concedendo licentiam ad omnes ordines Minores & ad ſubdiaconatum videatur ad omnes ſacros ordines diſpenſare. ibid.
11 Vtrùm ille qui ante legitimam ætatem, vt extra tempora, aut ſine literis dimiſſoriis veris bona fide fuit ordinibus ſacris inſignitus remaneat ſuſpenſus. ibid.
12 Vtrùm regularis ante legitimam ætatem ordinatus exercendo aliquos actus deputatos ſacerdotio fiat irregularis. p.70.col.1
13 Vtrùm ſubdiaconus eiectus à religione poſſit cum licentia Epiſcopi ad alios ordines ſacros promoueri. ibid. col.2
14 Vtrùm ordinatus ante legitimam ætatem poſſit perueniendo ad eam ſine aliqua diſpenſatione ſtatim ipſum ordinem ſolemniter exercere. ibid.

QVÆSTIO XXIIII.

De ordinibus quoad Epiſcopos & habentes poteſtatem eos conferendi, in ſeptem articulos diuiſa. Pag.69.col.1.

1 Vtrùm Religioſi neceſſariò debeant ordinari ab Epiſcopo in cuius diœceſi commorantur. p.69.col.1
2 Vtrùm Epiſcopi poſſint ordinare regulares in ſuis monaſteriis, ſine licentia Epiſcoporum in quorum diœceſi monaſteria ſita ſint. ibid.col.2
3 Vtrùm Epiſcopi poſſint ordinare religioſos non ſeruatis temporum interſtitiis. p.70.col.1
4 Quæ cauſæ ad diſpenſandum interſtitiis requirantur. ibid.col.2
5 Vtrùm Epiſcopus diſpenſare poſſit, vt duo ſacri ordines eodem die religioſis conferantur. p.71. col.1
6 Vtrùm Epiſcopus poſſit ſine vrgenti cauſa diſpenſare in interſtitio vnius anni, quod requiritur, vt quis poſſit aſcendere à diaconatu ad presbyteratum. ibid.col.2
7 Quæ neceſſitas, & vtilitas requiratur, ad diſpenſandum in ſupradictis. p.72.col.1

QVÆSTIO XXV.

De ornamentis Eccleſiaſticis, in duos articulos diuiſa. Pag.72.col.1.

1 Vtrùm fratres Minores poſſint paramenta Eccleſiaſtica ſumptuoſa habere. p.72. col.2

Digitized by Google

2 Vtrùm fratres Minores poſſint ornamenta ſumptuoſa procurare. p.73.col.1

QVÆSTIO XXVI.

De pactis, in tres articulos diuiſa. Pag.73.col.1.

1 Vtrùm Prælatus ſucceſſor teneatur ex contractu prædeceſſoris. p.73.col.2
2 Vtrùm fideiuſſores in ſolidum obligati cum monacho, ſine licentia ſui Prælati in fauorem ipſius monachi in ſolidum obligentur, licèt obligatio, quoad monachum non teneat. ibid.
3 Vtrùm quando contractus fuit initus cum monacho poſſit eidem ſolutio fieri. ibid.

QVÆSTIO XXVII.

De parentibus,in duos articulos diuiſa. Pag.74.col.1.

1 Vtrùm filij Monachi propter penuriam parentum poſſint à religione regredi. p.74.c.1
2 Vtrùm pro parentibus religioſorum aliqua indulgentia concedatur. ibid.

QVÆSTIO XXVIII.

De parochianis,in tres articulos diuiſa. Pag.74.col.1.

1 An Religioſi poſſint admittere ad diuina parochianos contra voluntatem parochi. p.74.col 2
2 Vtrùm Religioſi poſſint cum cruce intrare parochias, quando corpora defunctorum eligunt ſepulturam in ſuis domibus. ibid.
3 Vtrùm Epiſcopus poſſit præficere monachum in parochum. p.75.col.1

QVÆSTIO XXIX.

De paupertate,in quatuor decim articulos diuiſa. Pag.75.col.1.

1 Quid ſit paupertas. p.75.col.1
2 Quotuplex ſit paupertas. p.76.col.1
3 Quæ paupertas requiratur ad conſtituendum religioſum. ibid.
4 Vtrùm Religioſi poſſint habere aliquid. ibid.co.2
5 Quibus acquirat monachus. ibid.
6 Vtrùm Summus Pontifex poſſit diſpenſare in aliquo caſu cum religioſo,vt habeat proprium. p.77.col.1.
7 Vtrùm Commendatarij militiarum qui poſſunt ducere vxorem, poſſint habere proprium. ibid.
8 An Generales Eremitarum Diui Auguſtini de conſenſu Prioris,& conuentus poſſint concedere religioſo Eccleſiam ſibi vnitam cum quodam horto ad eius vitam, vt ſoluat quoſdam redditus, &c. p.78.col.1
9 Vtrùm prædicta conceſſio poſſit reuocari. ibid. col.2
10 Vtrùm regulares poſſint habere peculium de licentia ſuperioris. p.79.col.1
11 Vtrùm Prælatus poſſit concedere ſubdito facultatem expendendi bona quorum vſum habet in quemcunque vſum. p.81 col.1
12 Vtrùm Moniales poſſint licitè retinere redditus vitalitios. ibid.col.2
13 Vtrùm peccet contra votum paupertatis ſubditus, qui pro prædicationibus, aut Miſſis recipit aliquod ſtipendium contra conſtitutionem ipſius ordinis. p.83.col.1
14 Vtrùm Moniales primæ regulæ S. Claræ poſſint poſt Concilium Tridentinum habere poſſeſſiones,& immobilia. ibid.col-2

QVÆSTIO XXX.

De paupertate quoad fratres Minores regularis Obſeruantiæ,in quatuor articulos diuiſa. Pag.86.col.1.

1 Vtrùm paupertas fratrum Minorum ſit meritoria. p.86.col.2
2 Quæ ſit in noſtra religione Minorum pœna proprietarij. ibid.
3 An vniuerſaliter ſit licitum fratribus Minoribus burſarium itinerando ſecum ducere. p.87 col.1
4 Vtrùm cum fratribus Minoribus conuentualibus ſit rectè diſpenſatum,vt poſſint habere proprium in communi. ibid.

QVÆSTIO XXXI.

De peſte,in quinque articulos diuiſa. Pag.88.col.1.

1 Quid ſit peſtis. p.88.col.2
2 Quomodo Guardiani in tempore peſtis debeant ſe habere quoad ſe. ibid.
3 Vtrùm Religioſi tempore peſtis poſſint fugere. p.89.col.2
4 Vtrùm Prælati Mendicantes poſſint compellere ſuos ſubditos ad ſeruiendum infirmis peſte laborantibus extra monaſterium. p.90.col.1
5 Quomodo Prælatus ſe debeat habere in hac obedientia imponenda. p.92.col.1

QVÆSTIO XXXII.

De prædicatoribus Euangelicis,in tredecim articulos diuiſa. Pag 92.col.2.

1 Quale & quantum ſit prædicationis munus, & non prædicandum ſine facultate ſuperiorum. p.92.col.2
2 Vtrùm liceat prædicando detrahere Eccleſiæ Prælatos. p.93.col.1
3 An poſſit prædicari in occulto. p.94.col.1
4 Vtrùm liceat prædicatoribus euntibus ad infideles ad prædicandum aſſociari militibus contra ipſos infideles militantibus. p.94.col 2
5 Vtrùm religioſi poſſint prædicare in Eccleſiis ſuis & in parochialibus contradicentibus Epiſcopis, & parochis. p.96 col.1
6 Vtrùm prædicatores ſemel approbati ab Epiſcopo teneantur iterum coram eodem Epiſcopo,aut eius ſucceſſoribus præſentari, eorum prima licentia ſuſpenſa,aut reuocata. p 96.col.1
7 Vtrùm Prælati Eccleſiarum incurrant aliquam cenſuram impedientes, ne parochiani audiant prædicationes regularium. p.97.col.1

Digitized by Google

8 Vtrùm Epiſcopi poſſint procedere contra regulares errores prædicantes. ibid.
9 Vtrùm regulares extra clauſtra & obedientiã ſuorum Prælatorũ poſſint ad prædicationem admitti. ibid.
10 Vtrùm regulares prædicantes miracula, aut reuelationes non authenticas poſſint puniri ab Epiſcopo. ibid.col.2
11 Vtrùm quæſtores eleemoſynarum poſſint prohiberi prædicare ab Epiſcopis. ibid.
12 Vtrùm prædicatoribus regularibus aliqua priuilegia circa officium diuinum concedantur. p.98. col.1
13 Vtrùm prædicatoribus regularibus aliquod priuilegium circa ieiunium concedatur. ibid.

QVÆSTIO XXXIII.

De permutationibus, in duos articulos diuiſa. Pag.98.col.2.

1 Vtrùm monachi inter ſe poſſint facere permutationes. p.98.col.2
2 Vtrùm regulares prohibiti vendere res monaſterij poſſint eas permutare. p.99.col.2

QVÆSTIO XXXIIII.

De Prælatis, in vndecim articulos diuiſa. Pag.99.col.2.

1 Vtrùm Prælati ſint neceſſarij. p.99.col.2
2 Vtrùm ſenes ſint eligendi in Generales & Prouinciales. p.100.col.1
3 Vtrùm literati ſint anteponendi in electione Generalium, & Prouincialium. 101.col.2
4 Vtrùm Secretarij Generalium, aut Prouincialium debeant eſſe literati. p.101.col.2
5 Quem finem debent habere præ oculis Prælati in gubernando. ibid.
6 Vtrùm Prælati ad gubernandum debeant neceſſariò habere fortitudinem. p.103 col.2
7 Vtrùm in Prælatis pietas, & miſericordia ſit neceſſaria. p.104.col.2
8 Quomodo Prælati in muneribus & donis accipiendis debeant abſtinere. p.105.col.1
9 Vtrùm Prælati teneantur expurgare à peccatis congregationem ipſis commiſſam. p.106.col.1
10 Vtrùm Prælati præ cæteris iuuenes coercere teneantur. ibid.
11 Vtrùm Reges Hiſpaniarum habeant iuriſdictionem ſuper profeſſos ordinum militiarum. p.107. col.1

QVÆSTIO XXXV.

De præſcriptionibus, in tres articulos diuiſa. Pag.109.col.1.

1 Quid ſit præſcriptio. p.109.col.1
2 Quo temporis ſpatio præſcribatur contra bona regularium. ibid.
3 Vtrùm monaſteria præſcriptione completa poſſint petere reſtitutionem in integrum. p.110.c.1

QVÆSTIO XXXVI.

De proceſſionibus, in tres articulos diuiſa. Pag.110.col.1.

1 Vtrùm regulares poſſint compelli ire ad proceſſiones. p.110.col.1
2 Vtrùm modò ſint aliqui regulares exempti ad eundum ad proceſſiones. ibid.col.2
3 Vtrùm regulares intereſſentes ſponte funeralibus & proceſſionibus renuntient priuilegio. p.111.c.1

QVÆSTIO XXXVII.

De proceſſionibus quoad præcedentiam, in quatuor articulos diuiſa. Pag.111.col.2.

1 Quis locus cuicumque Eccleſiaſticorum & regularium in proceſſionibus ſit aſſignandus. p.111.col.2
2 Vtrùm in proceſſionibus præcedentiæ ſint licitæ regularibus. p.112.col.1
3 Quid agendum in proceſſionibus pro controuerſia ſedanda. ibid.col.2
4 Vtrùm fratres Minores ab Obſeruantia debeant fratres Minores conuentuales præcedere. p.113.c.1

QVÆSTIO XXXVIII.

De Procuratoribus fratrum, in duos articulos diuiſa. Pag. 113.col.2.

1 Vtrùm conuentus ſine Prælato poſſit conſtituere procuratorem pro conſeruatione monaſterij. pa.113.co.2.
2 Quomodo procurator ad cauſas ſit à conuentu conſtituendus. pag.114.col.1

QVÆSTIO XXXIX.

De Procuratore fratrum Minorum regularis Obſeruantiæ, qui Syndicus nominatur, in quatuor articulos diuiſa. Pag.114.col.1.

1 Quis poſſit conſtituere hunc procuratorem. p.114.col.1
2 An Syndicus fratrum Minorum ſit procurator fratrum, an Sedis Apoſtolicæ. p.115.col.1
3 Quam autoritatem habeat prædictus Syndicus. ibid.col.2
4 Vtrùm Syndicus poſſit retinere eleemoſynas pecuniarias. p.117.col.1

QVÆSTIO XL.

De priuilegiis conceſſis Syndicis fratrum Minorum, & de fratribus hoſpitantibus fratres ipſius ordinis, in quatuor articulos diuiſa. Pag.120.col.1.

1 Vtrùm Syndici fratrum Minorum ſint exempti per Reges Hiſpaniarum ab aliquo tributo. p.120.col.1
2 Vtrùm fratres recipientes fratres Minores regularis Obſeruantiæ gaudeant aliquibus priuilegiis regalibus in his Hiſpaniarum partibus. p.121.c.1
3 Vtrùm Syndici & procuratores fratrum Minorũ, & Monialium habeat aliqua priuilegia Pontificia. p.125.col.1
4 Vtrùm Syndici fratrum Minorum gaudeant priuilegiis fratrum & poſſint conueniri coram iudice ſæculari. ibid.

Digitized by Google

QVÆSTIO XLI.

De procuratoribus quoad perſonas potentes hoc munus exercere, in tres articulos diuiſa. Pag.126.col.1.

1 QVæ ſit differentia interSyndicum & procuratorem. p.126.col.2
2 Vtrùm Religioſi poſſint eſſe procuratores, ſine ſui Prælati licentia. ibid.
3 Vtrùm procurator conſtitutus ad petendum debita expiret per profeſſionem in religione.p.127, col.1

QVÆSTIO XLII.

De protectoribus ordinis Minorum, in duos articulos diuiſa. Pag. 127.col.2.

1 QVam autoritatem habeat protector ordinis Minorum. p.127.col.2
2 Vtrùm protector habeat iuriſdictionem in Moniales ordinis. ibid.

QVÆSTIO XLIII.

De prouincia & Prouincialibus, in duos articulos diuiſa, Pag.127.col.2.

1 VTrùm poſſit erigi prouincia, aut diuidi ſine autoritate Papæ. p.127.col.2
2 Quam autoritatem iure communi habeant Prouinciales. p.128.col.2

QVÆSTIO XLIIII.

De Purgatorio, in duos articulos diuiſa. Pag.128.col.2.

1 VTrùm ſit Purgatorium. p.128.col.2
2 Vtrùm Prælati religionum habeant aliquod priuilegium pro liberatione animæ à Purgatorio, ibid.

QVÆSTIO XLV.

De quadrageſima ieiunio, in quatuor articulos diuiſa, Pag.129.col.1.

1 VTrùm ieiunium quadrageſimæ obliget arctius religioſos quàm ſæculares.p.129.c.1
2 Vtrùm ſupradicta ſint abrogata, & quomodo non oblata ſint intelligenda. ibid.col.2
3 Vtrùm ſi Natiuitas Domini venerit in feria ſexta, aut ſabbato poſſint Religioſi carnes manducare. p.130.col.1
4 Vtrùm in religionibus in quibus ex voto, aut ex præcepto, aut ex Obſeruantia regulari eſt illicitum veſci animalium extremitatibus & inteſtinis in die ſabbati poſſint regulares ea comedere quando Natiuitas Domini in Sabbato eeciderit, p.131.col.2

QVÆSTIO XLVI.

De quarta funeralium, in quatuor articulos diuiſa. Pag.132.col.2.

1 VTrùm quarta funeralis debeatur à regularibus de his, quæ ipſis legantur, & non conuertuntur in eorum vſus. p.132.col.2
2 Mendicantes præſcripſerunt quartam contra parochialem Eccleſiam, quæritur an talis præſcriptio per dictos actus contrarios fuerit ſublata p. 133.col. 2
3 Cui parochiæ debeatur quarta funeralis, an vbi moritur defunctus exiſtens extra ſuum domicilium, an vbi domicilium habet. p.134.col.1
4 Vtrùm circa quartam poſſit fieri conuentio inter Mendicantes & Eccleſiam parochialem. ibid.

QVÆSTIO XLVII.

De reformatione religionum, in quatuor articulos diuiſa. Pag.135.col.1.

1 VTrùm ſine licentia Generalis poſſit fieri reformatio. p.135.col.1
2 Vtrùm in religionibus ſint ſæpius celebranda Capitula generalia ad reformationem. ibid.
3 Quæ vtilitas ex repetitione Capitulorum generalium conſequatur. p.136.col.1
4 De reformatione Diſcalciatorum noſtræ ſacræ religionis de Obſeruantia. p.143.co.2

QVÆSTIO XLVIII.

De religione quoad ſuum eſſe & differentiam, in quatuor articulos diuiſa, Pag.146.col.2.

1 QVid & in quo conſiſtat perfectio religionis. p.146.col.2
2 Quot ſunt in Eccleſia regulæ approbatæ religionum. p.148.col.1
3 Vtrùm ad ſolum Papam pertineat has & alias confirmare religiones. ibid.
4 Vtrùm ſint excommunicati fundantes ſine licentia Sedis Apoſtolicæ ſtatum cum votis ſimplicibus. p.149.col.2

QVÆSTIO XLXIX.

De religione quoad eius ſpecies & membra, in quatuor articulos diuiſa. Pag.149.col.2.

1 VTrùm ſint aliqui ordines Mendicantes. p. 150.col.1
2 Vtrùm Societas Ieſu ſit ordo Mendicans. ibid.
3 Vtrùm regulares canonici Eccleſiarum cathedralium ſint eiuſdem rationis & ordinis cum reliquis canonicis regularibus. p.151.col.1
4 Vtrùm Eremitæ ſint verè Religioſi. ibid.col.2

QVÆSTIO L.

De religione quoad obligationem religioſorum, in duos articulos diuiſa. Pag. 152. col. 1.

1 VTrùm regulares promittētes regulam obligentur ad omnia contenta in regula.p.152. col.2
2 Vtrùm regulares promittentes regulam peccent ſemper mortaliter regulam frangendo in minimis. p.153.col.1

QVÆSTIO LI.

De religione quoad eius priuilegia, in duodecim articulos diuiſa. Pag.153.col.1.

1 An

Digitized by Google

1 AN indultis priuilegiis conceſſis intelligantur indulta concedenda. p.153.col.1
2 Vtrùm conceſſis alicui religioni priuilegiis conceſſis aliis religionibus, & quibus illæ vtuntur, cenſeatur indulta, quæ vſu ſunt acquiſita. ibid. col.2
3 Dato quod religioni concedantur priuilegia quibus Mendicantes vtuntur, potiuntur, & gaudent, quæritur vtrùm ſufficiat, quod ipſi Mendicantes tempore poſſint vti dictis priuilegiis, an neceſſarium ſit quod actu his vtantur. p.154.col.1
4 Cum dictæ religioni concedantur priuilegia Mēdicantium quatenus ſunt in vſu, Quæritur an priuilegium præſumatur eſſe in vſu, & an dicta religio volens vti aliquo priuilegio Mendicantium teneatur ſe certiorare, an illud apud Mendicantes ſit in vſu necne. ibid.col.2
5 Quo pacto priuilegia in religionibus amittantur. p.155.col.1
6 Vtrùm priuilegio prohibitiuo, aut decretum irritans continenti per actus contrarios poſſit renunciari. ibid col.2
7 Vtrùm priuilegium non faciendi ex conſuetudine quæſito per vnum actum contrarium amittatur. p.156.col.1
8 Vtrum priuilegia conceſſa religioni cenſeantur conceſſa eiuſdem religionis Prælato. ibid.
9 An priuilegia Præpoſito, vel Abbati conceſſa ad Commendatarium quoque cui præpoſitura, vel Abbatia eſſet commendata protrahantur. ibid. col.2
10 An priuilegium conceſſum religioni & collegio cenſeatur conceſſum ſingularibus perſonis illius collegij. ibid.
11 An priuilegia ſingularibus perſonis religionis conceſſa ad eiuſdem religionis Prouinciales, aut Generales ſi ipſos Papa ſubticuiſſet extendantur. p.157.col.1
12 Vtrùm priuilegia conceſſa religionis profeſſis ad Nouitios quoque nondum profeſſos extendantur. ibid.

QVÆSTIO LII.

De religione quoad poteſtatem tranſeundi, in alias religiones conceſſam, in triginta articulos diuiſa. Pag.157. col. 2.

1 VTrùm ſit conueniens de vna religione in aliam tranſire. p.158.col.1
2 Quomodo Prælati ſe debeant habere, vt eorum Religioſi ſubditi in ſua vocatione permaneant. ibid.col.2
3 Vtrùm ius canonicum concedat regularibus, vt poſſint tranſire ad ſtrictiorem religionem licentia petita, licet non obtenta. p.159.col.2
4 In quo conſiſtat perfectio religionis ad quam iure communi tranſitus conceditur licentia petita, licèt non obtenta. p.160.col.1
5 Vtrùm religioſus poſſit tranſire de ſua religione, in qua non ſeruatur regula, ad aliam latiorem in qua ſeruatur, propter quod eſt ſtrictior. ibid. col.2
6 Quæ dicta ſunt de monachis, vtrùm ad Moniales extendantur. p.161.col.1
7 Vtrùm conuerſi & oblati poſſint tranſire ad ſtrictiorem religionem, petita licentia, licèt non obtenta. ibid.
8 Vtrùm conſtitutio Pij V. reuocet ius commune concedens fratribus, vt ad religiones alias ſtrictiores poſſint tranſire. ibid.
9 Quis poſſit concedere licentiam vt religioſus tranſeat de vna religione ad aliam. ibid. col.2
10 Vtrùm Summus Pontifex ſine cauſa poſſit concedere religioſo vt tranſeat de vna religione ad aliam laxiorem. p.162.col.2
11 Vtrùm licentia Prælati ad tranſeundum ad alium ordinem ex iuſta cauſa non facta mentione de laxiori ſufficiat ad tranſeundum ad laxiorem, an debeat tantum intelligi de laxiori, vel æquali. p.163.col.1
12 Vtrùm regularis ordinis Mendicantium qui habet licentiam ad tranſeundum in aliam religionem, etiam non mendicantem, ſiue arctiorem, ſiue laxiorem poſſit ſe transferre in aliquem ordinem militarem. ibid.
13 Vtrùm licentiatus à Papa vt poſſit tranſire ad certum ordinem poſſit ad alium diſtinctum tranſire. ibid.
14 Vtrùm religioſus fugitiuus ad partem religionem pro libito ſine diſpenſatione poſſit tranſire, non inuento aliquo ſui ordinis monaſterio. ibid.col.2
15 Vtrùm Prælati religionum Mendicantium poſſint diſpenſare cum ſuis ſubditis, vt tranſeant ad ordines monaſticos. ibid.
16 Vtrùm ſi reformetur ordo religionis Mendicantis in ſtrictiorem vitam poſſint profeſſi illius ad alios ordines tranſire. p.164.col.2
17 Vtrùm fratres Mendicantes poſſint recipi in religione S.Mariæ de Mercede. ibid.
18 Vtrùm Prælati regulares poſſint dare licentiam ſuis ſubditis, vt ad Carthuſienſes tranſeat. p.165. col.1
19 Vtrùm ſit licitus tranſitus à Carthuſienſibus ad Minores. pag.166.col.1.
20 Vtrùm monachus Caſſinenſis non petita à ſuis ſuperioribus licentia poſſit tuta conſcientia tranſire ad Carthuſinos. ibid.
21 Vtrùm in extrauaganti Martini V. prohibeatur tranſitus ab vno ordinum Mendicantium, ad alium Mendicantium. ibid.col.2
22 Vtrùm Capucini diſcalceati ordinis Minorum poſſint recipere fratres eiuſdem ordinis de Obſeruantia. pag.167.col.1.
23 Quam diligentiam facere teneatur religioſus qui habet facultatem tranſeūdi ad aliquem ordinem, ſi non inuenerit Mendicantes, qui eum recipere vellent. ibid.col.2
24 Vtrùm recipi poſſint ad religionem religioſi qui fecerunt votum de non tranſeundo ad aliam. pag. 168.col.1.
25 Vtrùm tranſlatus ad aliam religionem, vt in ea ſit Prælatus debeat profiteri in ſecundo monaſterio antequam ſibi eius adminiſtratio committatur. ibid.col.2
26 Vtrùm prædictus monachus tranſlatus poſt renunciationem prælationis monachus ſecundi, vel primi monaſterij permaneat. ibid.
27 Vtrùm tranſiens ad aliam religionem poſſit ſecum deferre omnia quæ detulit in religionem ſuam, vel ſaltem aliqua ſcripta quæ ipſe tanquam prædicator indies ſibi ſcripſit pag 169. col.1.
28 Vtrùm tranſlatus ex ordine Mendicantium ad alium ordinem non Mendicantium poſſit in ipſo ordine ad quem eſt tranſlatus habere

habere beneficium regulare,& aliud officium dicti ordinis. p.170.col.1
29 Vtrùm religioſus tranſlatus ad aliam religionem debeat ſedere in capitulo iuxta tempus, in quo emiſit profeſſionem in primo monaſterio, à quo fuit tranſlatus, an à quo fuit profeſſus in ſecundo. ibid.
30 Vtrùm tranſlatus de vna prouincia in aliam prouinciam eiuſdem religionis debeat ſedere in Capitulo ad ſuam vocem dandam à tempore in quo fuit incorporatus. ibid.col.2

QVÆSTIO LIII.

De religione quoad Religioſos extra clauſtra viuere prætendentes, in ſex articulos diuiſa. Pag. 170. col.2.

1 VTrùm poſſit concedi religioſis licentia habendi beneficia, extra loca ſui ordinis.p.171. col.1
2 Vtrùm monachus monaſterium exire poſſit, vt alicui Eccleſiæ ſæculari præſit. ibid.
3 Vtrùm Canonicus regularis, canonicè obtinens Eccleſiam parochialem, teneatur in ea potius reſidere,quàm in Eccleſia regulari. ibid.co.2
4 Vtrùm Prælatus regularis laxioris religionis licitè poſſit recipere regularem, animo non retinendi eum in clauſtro. ibid.
5 Vtrùm tranſlatus ex ordine ſtrictiori ad laxiorem de licentia ſuperioris ſeruiens beneficio curato in loco diſtanti per decem milliaria à monaſterio,ſit tutus in conſcientia. p.172.col.1
6 Vtrùm Generales ordinum poſſint iuſtis cauſis id petentibus concedere monachis, vt ſint extra monaſteria in habitu clericali decenti ſub obedientia Ordinarij. p.173.col.1

QVÆSTIO LIIII.

De Religioſis profeſſis poſt publicationem in curia conſtitutionis Sixti V. in ſex articulos diuiſa. Pag.173.col.1

1 VTrùm criminoſi poſt conſtitutionem Sixti V. profeſſi poſſint à religione exire,& habitu regulari ſpoliari. p.173.co.2
2 Vtrùm omnes debitis & ratiociniis abnoxij ſint inhabiles ad religionem. p.175.col.1
3 Vtrùm iudices Eccleſiaſtici poſſint procedere cõtra criminoſos clericos, & debitis & ratiociniis obnoxios profeſſos in aliqua religione.ibid.col.2
4 Vtrùm pœnæ poſitæ à Sixto V. contra religioſos & ſuperiores admittentes ad religionem & profeſſionem iuuenes minores xvj. annis, ſolùm opponantur contra eos, qui temerè admittunt criminoſos,& debitis & ratiociniis obnoxios.p.176. col.1
5 Vtrùm Religioſi profeſſi poſt promulgationem conſtitutionis Sixti V.in curia,non ſeruata forma dictæ conſtitutionis, ſi nullo impedimento eorum,quæ aſſignantur. in ea fuerint irretiti,ſint in foro exteriori profeſſi. p.176.col.2
6 Vtrùm præfati Religioſi & profeſſi poſt promulgationem conſtitutionis Sixti V.ſi nullo impedimentorum eorum quæ aſſignantur in ea fuerint irretiti poſſint ſine aliquo peccato petere apud tribunalia Eccleſiaſtica, aut ſæcularia vt habitu ſpolientur,& vt non profeſſi declarentur.p.180. col.1
In fine quæſtionis apponuntur originaliter bullæ Sixti V.& Gregorij XIII.& bulla S.D.N. Clemẽtis Papæ VIII. de his quæ in ea tractantur verba agentibus, vt clarè præfata intelligantur. ibid.

QVÆSTIO LV.

De reliquiis Sanctorum, in tres articulos diuiſa. Pag.193.col.1

1 QVomodo reliquiæ Sanctorum ſunt adorandæ. p.193.col.1
2 Cuius autoritate poſſunt transferri Sanctorum reliquiæ de vno loco in alium. p.194.col.1
3 Vtrùm Agnus Dei poſſit depingi & vendi. ibid.

QVÆSTIO LVI.

De reſtitutione, in quatuor articulos diuiſa. Pag.194.col.2

1 QVid ſit reſtitutio,& quotuplex. p.194.col.1
2 Vtrùm monaſterium poſſit impetrare beneficium reſtitutionis,eo quod priuatur quibuſdam bonis ſibi relictis,ne ſuper his aliqua alienatio & hypotheca fieret, aut aliquis cenſus conſtitueretur, ſub pœna quod ſi talis alienatio, aut cenſus conſtitutio fieret ad aliud monaſterium pertineret. p.195.col.1
3 Vtrùm is, qui contraxit cum monacho abſque licentia Prælati ſit obligatus reſtituere monaſterio rem ex illo contractu acquiſitam. p.196.col.2
4 Vtrùm bona incerta, quæ habent Nouitij poſſint applicari, & reſtitui monaſteriis, in quibus ſumunt habitum. p.197.col.1

QVÆSTIO LVII.

De ſacramentis miniſtrandis, in duos articulos diuiſa.Pag.197.col.1.

1 VTrùm Religioſi ſint excommunicati adminiſtrantes ſacramenta in parochia vbi à tempore immemoriali nunquam fuit parochus. p.197.col.1
2 Vtrùm monachus prohibitus à Prælato ne celebret & ne adminiſtret ſacramenta videatur ſuſpenſus. p.197.col.2

QVÆSTIO LVIII.

De ſepulturis quantum ad libertatem ſepeliendi, in decem articulos diuiſa. Pag. 197.col.2.

1 VTrùm corpora defunctorum in Eccleſiis debeant ſepeliri. p.198.col.1
2 Vtrùm committatur ſimonia vendendo capellas pro ſepultura. ibid.
3 Vtrùm regularibus in eorum Eccleſiis liberè licentiam ſepeliendi omnes concedãtur.p.199.c.1
4 Vtrùm inuitis fratribus poſſit aliquis in eorum Eccleſiis ſepeliri. p.199.col.2
5 Vtrùm aliquis inuitus poſſit in Eccleſiis fratrum Minorum ſepeliri. ibid.

6 Vtrùm

Digitized by Google

6 Vtrùm confratres, & familiares fratrum debeant inuitisCuratis ſepeliri in Eccleſiis fratrũ.p.200.c.1
7 Vtrùm fratres poſſint inducere ad vouendum ſæculares,vt in Eccleſiis eorum ſepeliantur. Circa quem articulum ſex dubia proponuntur,& reſoluuntur. ibid.
8 Pone quod pater,& auus ſunt ſepulti apud fratres Prædicatores, maiores verò vt abauus &ſuperiores ſunt ſepulti in Eccleſia parochiali, iſte nunc deceſſit non electa ſepultura,quæritur vbi debeat ſepeliri. p.201.col.2
9 An conſtitutio prouincialis ne ſepulturæ locus quouis nomine cuiquam detur, nevè ſepulturæ fiant in vlla quauis Eccleſia, ſine Epiſcopi conſenſu valeat, etiam contra regulares exemptos, qui habent priuilegia liberè ſepeliendi in Eccleſiis ſuis. ibid.
10 Religioſi habent capellas in eorũ Eccleſiis quas concedunt ad vſum ſepulturæ alicui domini nobilium & filiorum,& liberorum & deſcendentiũ, & poſteriorum ſuorum quæritur an ille,qui non eſt de progenie illorum nobilium poſſit eligere ſepulturam in illis capellis. p.202.col.1

QVÆSTIO LIX.

De ſepultura quoad modum ſepeliendi in habitu religioſo ſæculares, & quoad priuilegia ipſis conceſſa, in duos articulos diuiſa. Pag. 202. col. 1.

1 QVomodo ſint ſepeliendi in habitu regulari. p.202.col.2
2 Quid lucrentur ſæculares cum habitu ſepulti. ibi.

QVÆSTIO LX.

De ſepultura Religioſorum, in quatuor articulos diuiſa. Pag 203.col.1

1 VBi ſunt ſepeliendi Abbas & Prior p.203.c.1
2 Vbi ſunt ſepeliendi Religioſi profeſſi. p. ibid.col.2
3 Quibus expenſis debet ſepeliri Monachus decedens extra monaſterium, aut qui præeſt beneficio manuali. ibid.
4 Quibus expenſis debent ſepeliri Nouitij decedentes in anno probationis. p.204.col.1

QVÆSTIO LXI.

De ſepultura quoad eos quibus prohibetur,in quatuor articulos diuiſa. Pag.204.col.1.

1 QVibus neganda eſt ſepultura Eccleſiaſtica. p.204.col.1
2 An priuari debeat ſepultura Eccleſiaſtica meretrix,quę inuenta eſt mortua in domo ſui amici de cuius contritione non eſt aliquod teſtimonium. p.206.col.1
3 In quas pœnas incurrunt ſepelientes in loco ſacro eos qui ſepultura Eccleſiaſtica legitimè ſunt priuati. ibid.
4 In quas pœnas incidunt religioſi ſepelientes vſurarios manifeſtos. p.206.col.2

QVÆSTIO LXII.

De ſepultura quoad exhumationem corporum, & exportationem de vno loco ad alium,in duos articulos diuiſa. Pag.206.col.2

1 VTrùm corpora defunctorum poſſint exhumari & transferri de vno loco in alium. p.207.col.1
2 Vtrùm corpora defunctorum poſſint exenterari & inhumaniter tractari. ibid.

QVÆSTIO LXIII.

De ſimonia, in ſex articulos diuiſa. Pag.208.col.1.

1 QVid ſit ſimonia. p.209.col.1
2 Vtrùm pro datione habitus regularis, & profeſſione aliquid dare, & accipere ſimonia committatur. p.208.col.2
3 Quomodo ſe debet habere regularis per ſimoniam ingreſſus monaſterium. p.209.col.1
4 Vtrùm ſit ſimoniaca conuentio qua regulares conueniunt, vt alter in vna electione ſuffragetur vni & alter alteri in alia. ibid.
5 Qua pœna ſint puniendi regulares reſpectu Prælationum ſimoniaci. p.210.col.1
6 Vtrùm Prælati regulares poſſint abſoluere & diſpenſare cum ſuis religioſis ſimoniacè ordinatis. p.210.col.2

QVÆSTIO LXIIII.

De ſcientia & ignorantia, in quinque articulos diuiſa. Pag.217.col.2.

1 VTrùm omnes religioſi teneãtur ſcire ea quæ pertinent ad ſuum ſtatutum. p.210.col.2
2 Vtrùm ignorantia præceptorum regulæ excuſet religioſos à peccato ſicut excuſat impoſſibilitas & neceſſitas.quod latè proſequitur. p.211.col.1
3 Quæ ad vitam monaſticam debitè peragendam debeat ſcire monachus facienda. p.214.col.2
4 Vtrùm licitum ſit religioſis diſcere ſcientias.p.215. col.2
5 Vtrùm licitum ſit religioſis diſcere ſcientias Philoſophiæ, Mathematicæ, & artium liberalium. p.216.col.2

QVÆSTIO LXV.

De ſuſpenſione,in octo articulos diuiſa. Pag.217.col.1

1 QVid & quotuplex ſit ſuſpenſio. p.217.col.1
2 In quibus caſibus ſiant regulares ipſo iure ſuſpenſi. ibid.col.2
3 Vtrùm in generali ſuſpenſione iuris comprehendantur Generales, & Prouinciales religionum.p. 218.col.2
4 In quadam religione eſt conſtitutio,vt ſi Prælatus deliquerit poſſit correctione fraterna præuia ſuſpendi,& de facto fuit ſuſpenſus,quæritur vtrùm præfata ſuſpenſio ſit irrita. p.219.col.1
5 Vtrùm clericus ſuſpenſus ab Abbatiſſa contrauenjendo ſuſpenſioni remaneat irregularis. ibid.
6 Vtrùm religioſus ſuſpenſus à temporalibus ſi contrauenerit fiat irregularis. ibid.
7 Vtrùm acta per Prælatum ſuſpenſum valeant. ibid.col.2
8 In quibus vitandi ſunt interdicti & ſuſpenſi. ibid.

QVÆ

QVÆSTIO LXVI.

De ſcrupulo & ſcrupuloſis, in tres articulos diuiſa, Pag. 220. col. 1

1 QVid ſit ſcrupulus & in quo differat à dubio. p.220.col.1
2 Quæ ſint remedia contra ſcrupulum in generali. p.220.col.2
3 Quomodo ſit particularibus ſcrupulis medendum. & in hoc articulo aliqua dubia ipſum concernentia proponuntur. p.222.col.2

QVÆSTIO LXVII.

De ſtudentibus, in octo articulos diuiſa. Pag.224.col.2

1 AN valeat licentia data religioſo ad exiſtendum in ſtudio per prælatum, abſque licentia conuentus. p.225.col.1
2 An monachi poſſint exire extra clauſtra ad audiendum ius Canonicum, aut Theologiam. ibid.
3 Si monachus exiuit clauſtra eo animo, vt audiret leges, vel Phyſicam, poſtea autem non audiuit, an incidat in pœnas iuris. ibid.col.2
4 Vtrùm Summus Pontifex poſſit diſpenſare cum religioſis, vt audiant leges ciuiles. ibid.
5 Vtrùm legatus à latere poſſit diſpenſare cum monachis, & clericis, vt audiant leges & Phyſicam. p.226.col.1
6 Vtrùm monachus quando eſt in ſcholis ſtudendo agere & conuenire poſſit in iudicio. ibid.
7 Vtrùm monachus abſens cauſa ſtudij poſſit eleemoſynam facere. ibid.
8 Vtrùm relictum fratri Minori regularis Obſeruantiæ cauſa ſtudij valeat. ibid.

QVÆSTIO LXVIII.

De Taurorum agitatione & ſpectaculis, in ſex articulos diuiſa. Pag.227.col.1

1 VTrùm agitatio Taurorum ſit peccatũ mortale. p.227.col.1
2 Vtrùm religioſis ſit licitum in his taurorum agitationibus intereſſe. ibid.col.2
3 Vtrùm canonici regulares poſſint hodie ſicut clerici in Hiſpaniis agitationi taurorum intereſſe. p. 230.col.1
4 Vtrùm milites profeſſi in ordinibus militaribus poſſint intereſſe agitationi taurorum. p.230.co.2
5 Vtrùm regularis poſſit aſſiſtere agitationi taurorum, non vt eos videat oculatim, ſed à feneſtra abſtractus audit clamores, rumores & hominum vociferationes. ibid.
6 Vtrùm licitum ſit religioſis in ſpectaculis deſidere & in ludis. p.231.col.1

QVÆSTIO LXIX.

De teſtamentis, in duodecim articulos diuiſa. Pag. 231.col.2

1 QVid & quotuplex ſit teſtamentum. p.232. col.1.
2 Vtrùm religioſi poſſint facere teſtamentum. ibid.
3 Vtrùm religioſus profeſſus poſſit de licentia ſui Prælati irritare aut alterare teſtamentum. p.232. col. 2.
4 Vtrùm monachus factus Epiſcopus poſſit ſine diſpenſatione concedere teſtamentum de bonis acquiſitis, ſine intuitu Eccleſiæ. pag. 233. col. 1
5 Vtrùm facultas teſtandi data à Papa monacho facto Epiſcopo, intelligatur pro prima vice. p.233. col.2
6 Vtrùm licentia data Epiſcopis qui fuerunt monachi extinguatur morte Papæ cõcedentis re integra. p.234.co.1
7 Vtrùm profeſſi in ordinibus militaribus poſſint teſtari. ibid.
8 Vtrùm oblati regulares poſſint teſtari. p.238. col.2
9 An ſi pater monaſterium ingrediatur, & profeſſus ſit nunquid aliquem ex filiis ſuis meliorare poſſit in tertia, & quinta bonorum parte, vel de illis maioratum facere. p.238.col.2
10 Vtrùm valeat teſtamentum, in quo inſtituitur frater Minor Obſeruantiæ. p.239.col.1
11 Vtrùm per profeſſionem teſtamentum ante ingreſſum religionis factum rumpatur. ibid.
12 Vtrùm in teſtamentis poſſint teſtes deponere de verbis teſtatoris. p. 239.col.2

QVÆSTIO LXX.

De teſtamentis quoad eorum executionem, in ſex articulos diuiſa. Pag.239.col.2

1 AN religioſus poſſit eſſe executor teſtamenti. p.240.col.1
2 Vtrùm fratres Minores poſſint eſſe executores teſtamentorum. ibid.
3 Vtrùm religioſi conſilium ſit ſequendum, quando teſtator mandat, quòd ſuo conſilio & voluntate, quod fieri præcipit exequatur. p.240.col.2
4 Vtrùm religioſus executor poſſit erogare ſuo monaſterio diſtribuenda pauperibus. p.241.col.1
5 Vtrùm Ordinarius poſſit compellere religioſum teſtamenti executorem, vt ſibi reddat rationem. ibid.
6 Vtrùm remaneat ſuſpenſus regularis impediens vltimam voluntatem teſtatoris. p.241.col.2

QVÆSTIO LXXI.

De teſtibus, in duos articulos diuiſa. Pag.241.col.2

1 VTrùm religioſi poſſint compelli ad iurandum. p.241.col.2
2 Vtrùm monachus poſſit eſſe teſtis in teſtamento. ibid.

QVÆSTIO LXXII.

De Tertiariis Ordinum, in quatuor articulos diuiſa. Pag.242.col.1

1 VTrùm ordo Tertiariorum B. Franciſci ſit religio, & vtrùm eius alumni ſint verè religio

Digitized by Google

religioſi. p.242.col.2
2 Vtrùm Tertiarij ordinis D. Dominici ſint verè religioſi. p.244.col.1
3 Vtrum Tertiarij Diui Auguſtini Carmelitarum, & Minorum ſint religioſi. p.245.col.1
4 Quo habitu præfati Tertiarij vtantur. pag. 245. col.2

QVÆSTIO LXXIII.

De Tertiariis quoad eorum priuilegia & exemptionem, in duos articulos diuiſa. Pag.246.col.1.

1 VTrùm Tertiarij gaudeant priuilegiis conceſſis fratribus Minoribus. p.246.col.1
2 Vtrùm Tertiarij, & Tertiariæ conſequantur indulgentias conceſſas ordinibus, quorum ſunt Tertiarij. p.247.col.2

QVÆSTIO LXXIIII.

De tributis, in ſexdecim articulos diuiſa. Pag.247.col.2.

1 VTrùm religioſi in his Hiſpaniarum partib. teneantur ſoluere ſubſidium. pagina 248. colomna 1
2 Vnde ſubſidium originem traxit. pagin. 250. colomn.2
3 Vtrùm capellaniæ fundatæ in monaſteriis Minorum de Obſeruantia ſint præfato ſubſidio ſubiectæ. p.251.col.1
4 Vtrùm diſtributiones quotidianæ ſint ſubſidio obligatæ. p.251.col.2
5 Vtrùm ad taxandam quotam ſubſidij ſint regulares vocandi. p.253.col.1
6 Vtrùm laici habentes decimas tertiatias de manu Regis vendentes eas teneantur ſoluere ſubſidium aut gabellam. p.253.co.2
7 Vtrùm ementes aliquid à monaſteriis teneantur ſoluere alcauala. p.251.col.1
8 Vtrùm eccleſiaſtici, & regulares vendentes teneantur ſoluere alcauala. p.254.co.2
9 Vtrùm ex rebus venditis Nouitij ſuo nomine debeatur alcauala. p.256.col.2
10 Vtrùm hæc decima alcaualæ poſſit peti à monaſterio apud iudicem eccleſiaſticum. ibid.
11 Vtrùm Tertiarij ex rebus venditis teneantur ſoluere gabellam. p.257.col.2
12 Vtrùm fratres ordinum Militiarum teneantur ex rebus venditis ſoluere gabellam. ibid.
13 Vtrùm ementes aliquid à monaſteriis ſint immunes à gabella ſi illud vendiderint. pag. 258. col.1
14 Vtrùm laicus vendens rem communem cum monaſterio teneatur ſoluere gabellam. ibid.
15 Vtrùm regulares teneantur ſoluere ſubſidium quod vocatur eſcuſado. pag.258.col.2
16 Vtrùm Moniales ſoluere decimas de prædiis ſuis teneantur.

QVÆSTIO LXXV.

De vaſallis, in duos articulos diuiſa. Pag.263.col.1

1 Vtrùm Monachi poſſint habere vaſallos. pagin. 263.col.1
2 Vtrùm vaſalli dictorum Monachorum debeant per ipſos gubernari in foro interiori, & exteriori. p.263.col.2

QVÆSTIO LXXVI.

De Vicariis, in quinque articulos diuiſa. Pag. 264. col. 1.

1 VTrùm ſit idem Vicarius, quod Delegatus, & quam poteſtatem habeant conuentuum Vicarij. p.264.col.2
2 Vtrùm mortuo aut impedito Miniſtro generali ordinis Minorum poſſit Vicarius inſtitui ab ipſis fratribus. p.265.col.1
3 Vtrùm mortuo Guardiano in ordine Minorum officium eius Vicarij finiatur, & in vita poſſit eum amouere, & officio priuare. ibid.
4 Quo tempore durant Vicarij Monialium. pagin. 266.col.1
5 Vtrùm regulares poſſint eſſe Vicarij Epiſcoporum. ibid.

QVÆSTIO LXXVII.

De viſitatione, in decem articulos diuiſa. Pag.266.col.2.

1 QVæ ſit origo viſitationis. p.266.col.2
2 Vtrùm de minimis debeant Prælati ſyndicari & viſitari. p.267.co.2
3 Vtrùm iudicibus & Prælatis ſit dandus libellus articulorum de quibus ſint viſitati in generali, an in ſpeciali. p.268.co.1
4 Vtrùm contra Prælatos in ſyndicatione maiores requirantur probationes quàm contra ſubditos. ibid.col.2
5 Qua pœna falſi teſtes ſint puniendi deponentes in viſitatione contra Prælatos. pagina 269. col.1
6 Quomodo iudices ſuperiores ſyndicantes debeant ſe habere circa clamorem potentium, & populi contra Prælatos in ſyndicatione. ibidem. col.2
7 Quomodo iudices ſyndicantes debeant ſe habere contra calumniatoriè viſitantes ſuperiores. p. 270.col.1
8 An ſuperiores ſyndicati poſſint proponere querelam contra calumniantes. pag. 271. colomna 1.
9 Vtrùm aliqui qui non ſunt eiuſdem ordinis poſſint alterius ordinis prouinciam viſitare. ibidem
10 Qua pœna puniantur Viſitatores ſingulis annis non viſitantes. p.271.col.2

QVÆSTIO LXXVIII.

De voto, in duos articulos diuiſa. Pag.272.col.1.

1 VTrùm Abbates S. Benedicti poſſint diſpenſare in voto clauſuræ. p.272.co.1
2 Vtrùm votum Donatorum in ordine S. Benedicti ſit ſolemne. p.272.col.2

Digitized by Google

QVÆSTIO LXXIX.

De vnctione extrema, in quatuor articulos diuiſa. Pag. 273. col. 1.

1 QVis ſit miniſter extremæ vnctionis. pa. 273. col. 1
2 Quibus ſit hoc ſacramentum conferendum.
3 Quibus ſit hoc ſacramentum negandum. p. 274. col. 1
4 Vtrùm hoc ſacramentum ſit reiterabile. pag. 274. col. 1

QVÆSTIO LXXX.

De vnione monaſteriorum, in tres articulos diuiſa. Pag. 274. col. 2.

1 VTrùm duo monaſteria propter exigentiam reddituum poſſint vniri. p. 274. col. 2
2 Vtrùm vnionibus monaſteriorum iam factis, aliquod præiudicium ex reuocationibus generetur. p. 275. col. 2
3 Vtrùm reuocentur propter dictam conceſſionem vniones nullæ propter defectum alicuius ſolemnitatis.

FINIS.

INDEX

Digitized by Google

INDEX GENERALIS SENTENTIARVM QVAE IN HOC TOMO INVENIVNTVR.

A

Abbas.

ABBAS in fauorabilib. venit appellatione monachorũ.p.150.col.1. vide in verbo Prælatus.

Abbatiſſa.

Abbatiſſa non poteſt excommunicare neque ſuſpendere. p.219.col.1

Abſolutio.

Abſolutio ab excommunicatione non habet verba determinata. p.21.col.1

Abuſus.

Abuſus aliquando diſſimulandi. p.129.col.2

Acceſſus.

Acceſſus ad monaſteria Monialium debet eſſe rarus.pa. 13.col.2

Acceſſus ad monaſteria Monialium conceſſus alicui extenditur ad eius ſocium. p.14.col.1

Acceſſu ad monaſteria Monialium prohibito ſub excommunicatione non prohibetur ſub ea pœna progreſſus ad ea. ibid.

Acceſſus ad curiam Principis animo offendendi fratres prohibetur religioſis. p.56.col.2.& p.57.co.1

Acceſſoria.

Acceſſoria non ſunt trahenda in exemplum. p.96.col.1

Acclamatio.

Acclamationibus populi non debent iudices concitari ad ſententiam ferendam. p.169.col.2

Actus.

Actus ignoranter factus non inducit conſenſum.pag.19. col.1

Ad actum tempus aſſignatum eſt aliquando forma.pag. 49.col.2

De actibus merè interioribus non iudicat homo.p.37.co.2

Actus conſiſtit in voluntate & potentia.p.186.co.2.& p. 187.col.1

Actio.

Vnus actionis effectus non euacuatur per alium. pag.13. col.1

Agere.

Agere in iudicio & conueniri poteſt monachus exiſtens in ſtudio. p.223.col.1

Agnus Dei.

Agnus Dei non poteſt depingi neque vendi. p.194.col.1

Alienare.

Alienari non poſſunt res Eccleſiæ niſi præcedentibus tractatibus. p.185.col.1

Alimenta.

Alimenta tenetur pater filiis præſtare de iure naturali, non tamen filius patri. p.34.co.1.& 2

Alimẽta præſtandi obligatio incumbit patri erga filium per ſe, filio autem erga patrem incumbit per accidẽs.ib.

Alimenta debentur religioſo, etiam ſi pereat fundus datus monaſterio ad alimenta. p.99.col.1

Alere.

Minori obligatione tenetur filius alere patrem, quàm pater filium. p.39.col.1

Amicus.

Ponere vitam pro amicis eſt valde honeſtum. p.89.co.2

Anima.

Animæ defunctorum licèt ſanctæ in lege veteri non videbant Deum. p.193.col.1

Anatomia.

Anatomia corporum mortuorum licita eſt. p.207.col.2

Annus.

In anno probationis dies termini debet computari in termino. p.33.col.1.& 2

Annus probationis in Nouitiis debet eſſe politicus non ſolaris. p.34.col.1.& 2

Annus Romanorum includit duodecim menſes. ibid.

Annus ſolaris apud Hebræos erat in vſu. ibid.

Annus probationis Nouitij inductus eſt in fauorem publicum. p.36.col.1

Anno probationis non poteſt renunciari. ibid.

Annus inceptus & annus completus aliquando neceſſarij. p.65.col.2

Approbari.

Approbari ab omnib.debet quod omnes tãgit.p.144 co.2

Aqua.

Conceſſo hauſtu aquæ, conceſſum eſt iter ad capiendum eam. p.199.col.1

Argumentum.

Argumentum à contrario ſenſu non habet locum in reuocatoriis, neque in his quæ ſunt ſtricti iuris.p.64.co.2

Attritio.

Attritio putata contritio ſufficit ad receptionem aliquorum ſacramentorum. p.212.col.1

Autoritas.

Autoritas priuilegij perpetua poteſt delegari.p.115.col.1 Vide in verbo, ſuperioritas.

Auguſtinus.

Auguſtinus & Hieronymus propinqui morti multa volumina ediderunt. p.101.col.1

B

Blaſphemia.

CONTRA importunas blaſphemias remedia ſunt multa. p.223.col.1

Beneficium.

In reſignatione beneficij dies reſignationis debet computari in numero. p.33.col.2

Beneficium requirens ordinem ſacerdotalem non eſt dãdum ordinato, ante legitimam ætatem. p.68.co.1

Fructus beneficij non perdit ſuſpenſus ab officio clericali. p.217.col.2

Priuilegium ad fruendum fructibus beneficiorum non extenditur ad fructus diſtributionum quotidianarum. p.252.col.1

Bona.

Bona monaſterij deſtructi pertinent ad aliud monaſteriũ ad quod transferuntur monachi. p.12.col.1.& 2

Bona acquiſita à monacho in primo monaſterio non pertinent ad ſecundum ad quod transfertur. ibid.

Bona acquiſita monaſterio reſpectu alicuius monachi remanent apud primum monaſterium quo ad proprietatem: vſusfructus autem pertinet ad monaſterium ad quod propter culpas relegatur. ibid.

Digitized by Google

Bona acquiſita à monacho poſt relegationem pertinent ad monaſterium ad quod relegatur. p.12.col.1

Monialis tranſlata ad aliquod monaſterium debet ſecũ ferre bona oblata primo monaſterio deſtructo. ibid.

Bona religionis deſtructæ debent applicari alteri religioni ad quam eius religioſi transferuntur. ibid.

Bona filij ingredientis monaſterium ipſi pertinent quo ad proprietatem, monaſterio verò quoad vſumfructum. p.45.col.1

Bona ſua non tenẽtur diſtribuere pauperibus, etiam ingredientes religionem fratrum Minorum. p.46.col.2

Bona incerta Nouitij poſſunt monaſterio reſtitui. p.190. col.1.& 2

Biſſextus.

In fauorabilibus duo dies biſſexti computantur pro vno. p.32.col.2

In anno probationis biſſextus computatur pro vno die. p.33.col.2

Bulla.

Bulla Sixti Quinti, & Gregorij Quarti Decimi, & Clementis Octaui, quoad recipiendos Nouitios ad religionem proponuntur. p.185.*vſque ad* p.191.*incluſiuè.*

Brachium ſeculare.

Brachij ſecularis auxilium poteſt ſecundùm ius inuocari ab ordinario. p.250.col.2

C

Calumniatores.

Calumniatores contra ſuperiores puniẽdi ſunt grauiter. p.270.col.1.& 2.& p.271

Coadiutor.

Coadiutor debet in ſcientia & prudentia æquari principali, p.101.col.2.*mortuo Prælato finitur ius coadiutoris eius.* p.90.col.2

Canonicus regularis.

Canonici regulares Eccleſiarum Cathedraliũ ſunt eiuſdem rationis cum Canonicis regularibus monaſteriorum. p.151.col.1.& 2

Canonicus regularis appellatione monachi non venit pa. 230.col.1.*niſi ſit eadem ratio,* ibid.*niſi etiam quando leges loquentes de monachis fundantur in religione.* ibidem.

Canonici regulares introducentes mulieres in ſua monaſteria incidunt in pœnas conſtitutionis Pij V. ibid.

Capitulum.

Capitulum generale in religionibus non poteſt aliquid diſponere contra ius. p.55.col.2

Capitula generalia ſunt ſæpè in religionibus pro earum reformatione celebranda. p.136.*vſque ad* pag.141

In ordine Minorum Capitula generalia de ſexennio in ſexennium præcipiuntur celebrari. p.136.co.2

In Capitulis generalibus non agitur principaliter de reformandis moribus. p.139.col.1.& 2

Ad Capitulum tantum neceſſarij fratres debent ire. pag. 143.col.1.& 2

In Capitulis fratres otioſi multorum peccatorum ſunt cauſa. ibid.

In Capitulis fratrum Minorum ſumptus exceſſiui damnabiles. ibid.col.2

Ordo Capitulorum in religione Minorum de obſeruantia à Summo Pontifice mutandus. ibid.

Capitulum generale non poteſt facere inhabiles ad honores deſcendentes ex Iudæis, aut Sarracenis. pa. 25.col. 1.& 2

Carnes.

Manducare carnes in duobus diebus ante cineres à ſacerdotibus Eccleſiaſticis & regularibus non eſt peccatum. p.130.col.1

Manducare carnes in refectorio in præfatis diebus à regularibus eſt peccatum. ibid.

Abſtinẽtia à carnibus præcipitur ſexta feria & Sabbato. p.130.col.2

Abſtinentia à carnibus magis rigoroſa eſt in ſexta feria, quàm in Sabbato. ibid.

Circa comeſtionem carnium vſus cuiuſcumque prouinciæ ſeruandus. p.131.col.2

Caſtitas.

Caſtitas coniugalis promittitur à militibus Diui Iacobi p.6.col.2

Cauſa.

Per quaſcunque cauſas res agitur per eaſdem diſſoluitur. p.113.col.2

Cenſura Eccleſiaſtica.

Nulla cenſura Eccleſiaſtica lata à iudice eſt nulla propter omiſſam correctionem. p.219.col.1

Cenſus.

Contractus cenſus redimibilis eſt validus in foro conſcientiæ etiam non interueniente numerata pecunia. p.181.col.1.& 2

Codicillus.

Codicillus, vide in v. hæreditas, & in v. teſtamentum.

Cogitatio.

Cogitationes hominum ſunt timidæ & incertæ p.139.co.2

Commendatarij.

Commendatarij militiarum ſunt verè religioſi. p.6. col.1

Commendatarij non poſſunt habere proprium. p.77.co.1 & 2. & *poſſunt diſtribuere bona inter liberos & teſtari,* ib.& *in Luſitania non gaudent priuilegio fori,* ib.co.2.*vide, v. teſtamentum.*

Comedere.

Comedere inteſtina & extremitates animalium in Sabbatis in Caſtella non eſt illicitum. p.132.co.1

Commodum.

Commodi proprij cupiditas multorum malorum cauſa. p.103.col.1

Communicatio priuilegiorum.

Communicatio priuilegiorum competit etiam monaſteriis particularibus. p. 20

Conatus.

Conatus non punitur ſicut actus. p. 14. col.1

Concedere.

Princeps non cenſetur concedere priuilegium cum maximo præiudicio. p.202.col.2

Conceſſum.

Plus valet ſpecialiter cõceſſum quã generaliter. p.13. col.1

Conceſſo aliquo cenſentur conceſſa omnia ſine quib. fieri nequit. p.112.col.1

Conceſſio.

Conceſſiones eiuſdem tenoris, & temporis eundem habẽt effectum. p.13.col.1

Conceſſio facta domino extenditur ad familiares. pa.14. col.1

In conceſſione generali non comprehenduntur ea, quæ ſpecialiter debent exprimi. p.27.col.1

Conceſſio poteſtatis cum limitatione limitatè debet exerceri. p.50.col.1

Concilium.

Concilij decreta non reuocantur in generali reuocatione. p.119.col.1

Concilij decreta ſiunt cum magno conſilio. ibid.

Concilij Tridentini decreta in generali reuocatione Papæ cenſentur reuocata. ibid.

Concilia prouincialia neceſſariò celebranda ſunt ab Epiſcopis. p.135.col.2.& p.136.*vſque ad* p.139

Concilia prouincialia debẽt ſæpius celebrari, vt Epiſcopi & eorum officiales ſyndicentur. p.36.col.2.& *ne obliuioni Pontificalia decreta tradantur.* ibid.

Ex defectu reiterandi Concilia prouincialia pullulant hæreſes. p.137.col.1.& 2

In Capitulis prouincialib. de reformatione morum debet principa

Digitized by Google

principaliter agi. p.138.col.1

Concilia prouincialia ſunt celebranda, vt declarentur dubia. p.142.col.2

Concilia prouincialia & generalia abhorrent dæmones & hæretici. p.143.col.1

Conditio.

Conditione exiſtente diſpoſitio non operatur. pag.28.col.2

Ante conditionem impletam non acquiritur ius cõditionale. p.196.col.1

Confeſſio iudicialis.

Confeſſioni iudiciali priori ſtandum eſt. p.53.col.2

Confeſſio iudicialis debet fieri in loco libero. ibid.

Confeſſioni iudiciali per torturam extortæ, licèt poſteriori, ſtandum eſt. ibid.

Confeſſio ſacramentalis.

Confeſſiones ſacramentales in publico fieri oportet. pa.81 col.2

Confeſſionis præceptum non obligat quando adeſt in eius obſeruatione maximum periculum. p.212.col.1

Confeſſiones reiterare ſcrupuloſis damnoſum. pagin.223. col.1

Peccata venialia in ſpeciali confiteri aliquando damnoſum. ibid.

Confeſſarij.

Confeſſarij approbati ſemel ſi ſint regulares iterum approbari per examen eſt neceſſarium. p.96.col.2

Confeſſarios longè diſtantes non obligantur pœnitentes quærere. p.151.col.1

Confeſſarij prudentes pro ſcrupuloſis ſunt neceſſarij. pag. 223.col.1

Confirmatio.

Confirmatio priuilegiorum ex certa ſcientia motu proprio & de plenitudine poteſtatis non ſolum cõfirmat, ſed etiam innouat priuilegia reuocata. p.65.col.1

Coniectura.

In certis non eſt locus coniecturis. p.52.col.1

Conſecratio.

Reiterare verba & ſyllabas in cõſecratione damnoſum. p.223.col.1

Conſenſus.

In conſenſum diſſenſus tranſire non poteſt. p.52.col.1

Conſilium.

Conſilium à ſapientibus quærendum. p.212.col.1

Conſilium aliquando petendum & non neceſſario ſequendum. p.224.col.2.& p.240.col.2

Conſilio prudentum eſt ſtandum. p.221.col.2. & p.222. col.1

Continere.

Multi caſus occurrũt in quibus coniuges, ſine culpa continere coguntur. p.2.col.1.& 2

Continentia.

Continentia ſacerdotalis eſt ex ſola inſtitutione Eccleſiaſtica. p.4.col.1.& 2

Continentiam videtur vouere coniux dans licentiam marito ad ingrediendum religionem. p.37.col.2

Hæc continentia videtur promiſſa ſub conditione ſi profiteatur. ibid.

Conſtitutio.

Conſtitutio vide in verbo, lex. & in verbo ſtatutum.

Contemnere.

Quod quis non optat facilè contemnit. p.38.col.2

Qui magis contemnit legem, magis auertitur à dictamine rationis. p.213.col.2

Contractus.

Ex contractu prædeceſſoris tenetur ſucceſſor. pagin. 73 col.2

Poteſt ſolui debitum monacho ex contractu cum ipſo inito. ibid.col.2.& p.74.col.1

Contractus mulieris non valet ſine licentia viri. pa.196. col.1.

Conuerſi.

Conuerſi ſunt religioſi laici. p.60.col.2

Conuentus.

Conuentus eſt aliud à Prælato. p.113.col.2

Conuentus in conſtitutione procuratoris cenſetur obligare ſe & ſua bona. ibid.

Conuenire.

Ratione tributi debiti non poteſt monachus negotiator coram iudice extraneo conueniri. p.257.col.1

Cor.

Cor hominis non poteſt homo perſcrutare. p.267.col.1

Correctio.

Correctio iuris non eſt admittenda. p.33.col.1.& 2

Correctio legum vitanda. p.179.co.1

Corrector.

Mortuo correctore eius officiales finiuntur. p.265.col.1

Corrector poteſt ante mortem nominare vicetenentem p. 90.col.2

Corrigere.

Non præſumitur Legiſlator ſe ipſum ſtatim corrigere. p.179.col.1

Correlatiua.

Correlatiua ſunt ſimul, non tamen in omnibus eodem modo ſe habent. p.97.col.1

Cuſtos.

Cuſtos in ordine Minorum habet vocem in Capitulo generali. p.128.col.1

Charitas.

Charitas eſt vinculum perfectionis. p.4.col.1

Charitatis Chriſtianæ perfectio triplex. p.148.co.1

Charitati non eſt præferendum ieiunium, neque vigilia. p.211.col.1

Chriſtiani noui.

Chriſtiani noui ſunt neophiti & non omnes deſcendentes ex Iudæis, aut Sarracenis. p.28.col.1

Chriſtiani noui deſcendentes ex Iudæis & Sarracenis ſunt capaces officiorum. ibid.

Chriſtianos nouos ſolus Pontifex poteſt facere inhabiles ad dignitates, & officia & ad religionem. ibid.

Clauſula.

Clauſula irritans non refertur ad id quod accidentaliter tractatur. p.178.col.1

Clauſula irritatoria non debet referri ad omnia quæ in lege tractantur. p.178.col.1.& 2

Clauſula, vt ad omnia referatur debet vniformis ratio de his omnibus eſſe. ibid.

Clauſura.

Ad ingrediendam clauſuram priuilegium non expirat ſi virtute alterius priuilegij ipſam quis ingrediatur. pag.13.col.1

Licentia ad ingrediendam clauſuram Monialium odioſa, ideo reſtringenda. ibid.col.2

Licitum eſt egredi à clauſura Monialibus epidemia laborantibus. p.21.col.2

Exire à clauſura non licèt Moniali febre maligna laboranti. ibid.

Licitum eſt ſanis exire à clauſura aliis Monialib. epidemia laborantibus. p.14.col.1.& 2

Vt licentia detur ad egrediendum à clauſura debet cautè ſumi iuramentum à medicis, an ſcilicet laborent in infirmitate contagioſa de perſona ad perſonam. ibid.

In clauſura poſſunt diſpenſare Abbates ſancti Benedicti. p.272.col.1.& 2

Clauſtrum.

Extra clauſtra viuunt, qui ſunt ſine licentia Prælati. p. 97.col.1.& 2

Extra clauſtra habere beneficia non conceditur regularibus. p.171.col.1

Extra clauſtra poteſt eſſe monachus præſidendo Eccleſiæ

parochiali,etiam ſeculari. ibid.co.2

Non eſt recipiendus Monachus, ea intentione vt per multos annos viuat extra clauſtra. ibid.co.2

Monachus non poteſt eſſe extra clauſtra niſi de licentia Prælati. ib.p.172.co.1.& 2

Pro ſuſtentandis parentibus poſſunt religioſi eſſe extra clauſtra cum licentia ſuorum Prouincialium. p.172. col.2.& p.234.col.1

Cum licentia Prælatorum ſuorum poſſunt damnati ad triremes & ab eis reſtituti habitu triennio agere vitam eremiticam extra clauſtra. p.173.col.1

Solus Papa poteſt dare licentiam monacho, vt ſit extra clauſtra in habitu clericali ſub obediētia Ordinarij. ib.

Extra clauſtrum ad audiendum ius canonicū & Theologiam,non ad audiendas leges, & Phyſicam poſſunt monachi exire. p.225.& 226.col.1.& 2

Creditor.

Creditor redditur deterioris conditionis ſi debitor religionem ingrediatur. p.127.col.1

D

Damnum.

DAmnum variis modis contingit. pa. 195.*vide in verbo,læſio.*

Decima.

Super decimis poteſt fieri compoſitio. p.134.col.1

Decimas tertiarias poſſunt priuilegio habere laici. pag. 253.col.2

De decimis tertiariis ſoluunt laici ſubſidium. ibid.

Decimæ tertiariæ ſunt fructus Eccleſiaſtici. ibid.

Decimas non tenentur ſoluere Moniales. pa.260.vſque ad p.262

Decreta.

Decreta Pontificalia obliuioni aliquando traduntur. p. 136.col.2

Debere.

Debere inducit neceſſitatem. pag.22. col.1.& pag.144. col.1

Debitum.

Debitis obnoxij,& ratiocinijs profeſſi non ſunt poſt conſtitutionem Sixti V. p.175.col.1.& 2

Defunctus.

Pro defunctis exorare ſanctum eſt. p.69.col.1

Defunctorum oſſa & corpora in lege veteri immunda reputabantur. p.193.col.1

Defunctorum corpora non poſſunt de vno loco ad alium transferri ſine autoritate Epiſcopi. p.207.co.1

Defunctorum corpora non eſt licitum exenterari & inhumaniter tractari. ibid.

Delegabile.

Delegabile aliquando eſt miniſterium nullum. pag.22. col.1

Delegatus.

Inter Delegatum,& Vicarium eſt maxima differentia p.264.col.1

Delictum.

Delictum in via non dicitur conſummatum. p.14.col.

Delictum ex dicto vnius teſtis non poteſt puniri. pa.262 col.1

Delinquere.

Nemo præſumitur delinquere. p.197.co.2

Dependens.

In dependentibus à duobus ſublato vno remanet alterum. p.164.col.1

Deus.

Deus eſt vnus in ſubſtantia. p.99.col.2

Deus benignior eſt homine. p.212.col.1

Sentiendum eſt de Deo in bonitate. ibid.

Dictio.

Dictio dumtaxat exponitur per affirmatiuam & negatiuam. p.11.co.1

Dictio dumtaxat in materia lata non excludit caſum habentem eandem rationem. p.11.col.1

Dictio dumtaxat eſt limitatiua. pag.21.colum.2.& 22. col.1

Dictionis repetitio ſignificat myſterium. p.54.col.2

Dictio omnino omnem excludit diſpenſationem. pa. 226. col.1

Dies.

Quidā eſt dies ſolaris,alius verò naturalis. p.34.co.1.& 2

Dies politicus continet viginti quatuor horas. ibid.

Dies politicus ſecundum diuerſas prouincias debet computari. ibid.

Dies cœptus habetur aliquando pro completo. pagin.67. col.2

Diœceſis.

Diœceſis Epiſcoporum deuiſæ ſunt à Papa. pa.128.col.1. & 2

Definitio.

Solius entis poſitiui datur definitio. p.135.col.1

Diffinitiones per canones factæ non ad vnguem ſunt examinandæ. p.264.col.1

Dimiſſoria.

Prælati regulares debent dare dimiſſorias, pro ordinandis ſubditis. p.69.col.2

Diſpar.

A diſparatis non fit illatio. p.173.col.1

Diſpenſare.

Diſpenſare poteſt Papa, vt Monachus ducat vxorem. p.4.col.1

Diſpenſare poteſt Papa,vt ſacerdos ducat vxorem. ib.

Diſpenſare poteſt Papa in voto ſimplici. ibid.

Diſpenſare poteſt Papa,in voto paupertatis & obedientiæ regularium. ibid.

Diſpenſare poteſt Papa in matrimonio rato & non conſummato. ib.col.2

Diſpenſante Papa, cum monacho in tribus votis non remanet monachus. ibid.

Diſpenſauit Papa, quo ad caſtitatem cum profeſſis in aliquibus ordinibus militaribus. p.6.col.2

Diſpenſare non poſſunt religioſi in impedimentis matrimonij. p.7.col.1

Prouinciales poſſunt diſpenſare in aliquibus conſtitutionibus generalibus. p.41.col.1

Diſpenſare non poteſt Papa, cum religioſo manente religioſo,vt habeat proprium. p.77.col.1.& 2

Diſpenſare poteſt Papa,cum religioſo,vt contrahat matrimonium. ibid.

Ad diſpenſandum autoritas diſtincta eſt ab autoritate ad declarandum. p.173.co.1

Summus Pontifex poteſt diſpenſare cum religioſis, vt audiant leges ciuiles. p.226.co.1. *imò & Legatus à latere.* ibid

Diſpenſare interdicit dictio omnino. ibid

Diſpoſitio.

Diſpoſitio conditionalis exiſtente conditione nihil operatur. p.28.col 2

Diſpoſitio reſtringitur pro prima vice in materia odioſa. p.233.col.2

Diſſenſus.

Diſſenſus conſenſum tranſire non poteſt. p.2 col.5 2

Diſtributiones quotidianæ.

Diſtributiones quotidianæ ſunt in duplici differentia. p. 251.col.2

Priuilegiū ad fruendū fructibus beneficiorum non extēditur ad fructus diſtributionum quotidianarum. ibid.

Condēnatus ad reſtituendum fructus & redditus nō eſt obligatus ad reſtituēdū diſtributiones quotidianas. ib.

Diſtributiones quotidianæ fuerūt inſtitutæ ad intereſſē- dum

Digitized by Google

dum in officiis diuinis. pa.252.co.1.
Diſtributiones quotidianæ diſtinguuntur à redditibus Eccleſiaſticis. ibi.
De diſtributionibus quotidianis ſemper potuerunt clerici teſtari. ibi.
Reſeruante Papa fructus & redditus beneficiorum non cenſetur reſeruare diſtributiones quotidianas. p.252. co.2.

Domicilium.

Sicut domicilium eſt inter viuos, ita ſepultura intra mortuos. pa.201.co.1.

Dominium.

Dominium omnium bonorum regularium pertinet ad Papam. pa.77.c.1
Dominium liberum non habet, qui illo vti prohibetur. pag.199.co.1.
Dominium non poteſt auferri ſine voluntate Domini. pa. 202.co.1

Dolus.

Dolus non eſt præſumendus pa.195.co.2

Donatio.

Donatio cauſa mortis comparatur teſtamento. pag.232. co.1.

Dubium.

In dubio certior pars eſt eligenda. pa.58.co.1
In dubiis ad prælatos eſt recurrendum. pa.58.co.2

E

Eccleſia.

Eccleſia iudicat de occultis. pag.56.co.1
Eccleſia quãdoque tolerat minus malum, vt maius malum euitetur. pag.95.col.1. & 2
Eccleſia quaſi aurora conſurgens obſeruantiis pontificalibus decretis. pa.136.& 137
Eccleſia congregata terribilis, vt caſtrorum acies. pa.142 co.1.& 2.
Eccleſia Cathedralis Canonicorum regulariũ monaſterium & conuentus nuncupantur. pa.151.co.1.& 2
Eccleſia non intendit obligare ſuis præceptis ad vix poſſibile. pag.215.co.1

Educare.

Vt educaretur datus fuit Diuus Thomas infans quinque annorum religioſis Sancti Benedicti. pa.40.co.2
Nobiles Romani dabant filios ſuos ordini Sancti Benedicti, vt educarentur.

Educatio.

Educationis gratia cogi puellas ingredi in monaſteria monialium, non eſt ſub excommunicatione prohibitum pag.54.co.1.& 2
Educatio adoleſcentium fundamentum eſt boni vniuerſalis pa.108.co.1

Eiicere à religione.

Eiici poſſũt à religione criminoſi, profeſſi poſt conſtitutionem Sixti Quinti. pa.173.co.2

Eleemoſyna.

Eleemoſynas certas moraliter poſſunt habere fratres Minores. pa.9.co.1.& 2
De eleemoſynis oſtiatim petitis debent viuere fratres Minores. ibi.
In eleemoſynis patronorum monaſteriorum non debent multum conſiderare regulares. ibi.
Eleemoſina facta pauperibus ſunt reſpectiuè præſtantiores quàm oblationes & ſacrificia. pa.60.c.1
Eleemoſynam poſſunt facere monachi exiſtentes in ſtudio. pa.226.co.2.

Eligere.

Eligi debent in Prælatos mites & manſueti à natura. pa.207.co.1.
Elegit Deus in Prælatum mitiſſimum Moyſem. ibi.
Prius quàm vnus eligatur de eius moribus debet fieri diſcuſſio. pa.453.co.1

Ens.

Non entis nullæ ſunt qualitates. pa.153.co.2

Epicheia.

Epicheia in obſeruatione præceptorum vtenda. pagina 212.co.1
Epicheiæ vſus ad tollẽdos ſcrupulos neceſſarius. pagi.239. co.2.

Epiſcopus.

Fortior Epiſcoporum obligatio, quàm religioſorum. pa. 91.co.1
Epiſcoporum proprium eſt prædicare. ibi.
Epiſcopi debent tractare religioſos, vt ſuos coadiutores. pag.92.co.1.
Epiſcopi habent nudum miniſterium in approbatione confeſſorum Minorum, & Prædicatorum. ibid.
Epiſcopi non poſſunt impedire parochianos volentes audire prædicationes in monaſteriis. pag. 97.co.1
Epiſcopi poſſunt concedere contra regulares prædicantes errores. ibi.
Epiſcopi debent eſſe litterati. pa.89.co.1
Epiſcopi ſunt Sal terræ. pa.142.co.1.& 2
Epiſcoporum pompa & auaritia damnabilis. pag.138.co. 1. & 2.
Monachus factus Epiſcopus perdit iura monaſterij. pag. 268.co.2.
Epiſcopus in Synodali nihil contra ius poteſt ſtatuere. pa 199.co.1
Epiſcopi non comprehenduntur in ſuſpenſione iuris. pa. 218.co.2
Epiſcopus factus monachus poteſt facere teſtamentum. pa. 233.co.2
Epiſcopi bona acquiſita poſt conſecrationem monaſterio debent obuenire. p.203.co.1
Epiſcopo ad teſtandum data facultas non intelligitur pro prima vice. pa.234.col.1.
Facultas vt poſſit facere Epiſcopus teſtamentum non expirat morte concedentis. ibi.
Epiſcopo mortuo etiam ſuorum officialium ceſſat poteſtas & deuoluitur Capitulum. pa.265.c.1

Epiſcopatus.

Epiſcopatus eſt altioris obligationis, quàm votum religionis. pa.59.co.2.
Epiſcopatus diuiduntur à Papa. pa.128.co.1.& 2

Error.

Error in intellectu iurium doctis etiam contingit. pa.55. co.2

Eremitæ.

Eremitæ ſunt in multiplici differentia pag.212.col.2.& 213.col.1
Eremitæ aliqui religioſi. ibid.

Et, ac.

Coniunctiones, &, ac, non ſemper ponuntur inter diuerſa. pag.54.col.2.& pag.84.col.1.

Ætas.

Ætatem non ſupplet malitia vbi à iure ſignatur tempus. pag.38.co.1.

Euchariſtia.

Euchariſtia in articulo mortis poteſt dari pueris decem annorum. pa.274.co.1.

Euangelium.

In Euangelio eſt virtus Dei. pa.94.c.1
Euangelium comparatur grano ſinapis. ibi.

Exemptio.

Exemptio competit regularibus, etiam ratione delicti. pa. 257.co.1.

Excommunicare.

Excommunicantur in Canone ſi quis ſuadente, iniicientes manus in profeſſos ordinum militiarum. p.217.col.1

Digitized by Google

Excommunicatio.

Excommunicatio non incurritur relinquente ſacerdote Miſſam inceptam. pag.10.col.1

Excommunicatio minor priuat à participatione paſſiua cuiuſcumque ſacramenti. ibid.

Excommunicationis abſolutio non requirit verba determinata. pa.49.co.2

Excõmunicatio contra Doctores Leges, & Medecinam religioſos docentes. pa.216.co.2.& 217.co.1

Excommunicatio à iudice competente lata valet. pa.219, col.1

Excommunicatio etiam iniuſta in foro exteriori ſeruanda, ibid.col.2

Excommunicatio ab Abbatiſſa non valet. p.219.col.1

Excommunicatio & aliæ cenſuræ valent ipſo iure ſine monitione. pa.220.col.1

Excommunicationis declaratio non poteſt fieri ſine monitione. ibid,

Excommunicatus.

Ab excommunicato poteſt fieri profeſſio. pa.52.col.1

Excommunicatus nominatim ſemper eſt vitandus. pag.58.col.1.

Excommunicatus propter percuſſionem clerici euitandus. ibid.

Excommunicatus dubitãter non eſt euitandus cum præiudicio alterius. ibid.

Excommunicatus & ſuſpenſus peccant, ſi elegant, aut permittant quod eligantur. p.68.col.1

Excommunicatus & ſuſpenſus gaudent priuilegio canonis, ibid.

Excommunicatus & ſuſpenſus non gaudent priuilegiis honoris. ibid.

Executor teſtamenti.

Religioſus executor teſtamenti poteſt monaſterio reſtituere ea, quæ pauperibus ſunt applicanda. pa.241.co.1

Exhumare.

Corpora mortuorum non poſſunt exhumari & transferri de vno loco ad alium, ſine autoritate Epiſcopi. pag.207.col.1

F.

Facientes.

FAcientes & conſentientes digni ſunt morte. p.207.c.2

Familiares.

Familiares & domeſtici clericorum non gaudent priuilegio fori. pa.126.co.1.& 2

Fama.

Fama non facit plenam probationem. pa.58.col.

Fides.

Ad fidem per vim & armis nemo trahitur. p.88.co.

Fidei propagatio armis poteſt defendi, ne impediatur. ibi.

Ad fidem conuerſos in Indiis præcipit fouendum inſtructio regalis. ibi.

Firmitas fidei eſt ſubiici maioribus. pa.112 co.2

Bona fides excuſat à multis. pa.212.co.2

Fideles.

Fideles nouiter baptizatos poteſt Papa eximere à iuriſdictione & obedientia, Principis pagani, pa.82.c.1

Fideiuſſor.

Fideiuſſor non tenetur ſi principalis eſt obligatus. pag.73 col.2

Fideiuſſor pro monacho non tenetur. ibid.

Fortitudo.

Fortitudo Prælatorum commendatur, & debet diſcreta, pa.103.& pa.104.

Filius.

Filius non poteſt agere in iudicio contra patrem. p.226. col.2

Finis.

Finis præ oculis habendus. pag.148.col.1

Fratres minores.

Fratres Minores non habent actionem ad aliquid proprium. pa.9.col.1

Fratres Minores poſſunt habere eleemoſynas certas moraliter. ibid.

Fratres Minores poſſunt recipere monaſteria cum eleemoſynis Patronorũ, ſine eo quod petant hoſtiatim. ibi.

Fratres Minores ſunt incapaces ſucceſſionum. pag.239. col.1

Fratres minores poſſunt quoad diſtributionem eſſe executores teſtamentorum, pag.204.co.1

G.

Generalis.

GEneralium munus nõ ordinatur præcipuè ad prædicandum ſicut munus Epiſcopale. pa.102.co.1 & 2

Generales melius eſt, vt ſint Canoniſtæ, quàm Theologi ibi.

Generalium, & Prouincialium Secretarij debent eſſe literati. ibid.

Generales, & Prouinciales debent aſſumere vltimos conſultos, ibid.

Generales, & Prouinciales habent iuriſdictionem, quaſi Epiſcopalem, p.218.co 2

Gubernare.

Ad gubernandum eſt neceſſaria ſagacitas. p.101.col.2

Ad gubernandum literati, quandoque inhabiles. ibid.

Ad gubernandum ſapientia eſt neceſſaria. ibid.

Gubernandi munus difficile, p.267.c.1

Vide in verbo regimen.

Gratia.

De gratia iuſtificante non datur certitudo. p.223.c.1

Gratia facta non expirat morte concedentis. p.203.co.1

Vide in verbo conceſſio.

Gregorius.

Gregorius IX. fuit deuotiſſimus ordinis Minorum. pa.127.col.1

H.

Habitus.

HAbitum portare cum diſſutura capilli non eſt peccatum. pag.32.col.1

Habitare.

In fundo, in quo quis habet vſum non poteſt habitare intuitu vſurario. pa.202.col.1

Hæres, hæreditas.

Hæres præſumitur ſcire omnes clauſulas teſtamenti. pa.192 col.2

In codicillo non poteſt dari hæreditas. pag.232.col.1

Hieronymus.

Hieronymus, & Auguſtinus in ſenectute multa volumina ediderunt. pa.101.col.1

Homo.

Homo non perſcrutatur corda hominum. pa.267.col.1

Hoſpitans.

Hoſpitantes fratres Minores in Hiſpaniis habent multa priuilegia Regalia. p.121.vſque ad pa.224

Hoſpitale.

Hoſpitale poteſt petere reſtitutionem contra factum ſui Rectoris. pag.134.col.1

I.

Ieiunium.

IEiunium in quarta, & ſexta feria à tempore Apoſtolorum. pag.132.col.1

Ieiunium prætermittens ignorante: non peccat mor. aliter. pag.212.col.2
Ieiunia & vigiliæ non ſunt præferendæ charitati. pag. 210.col.2

Ius.

Finito iure aliquid concedente, finitur etiam ius ex eo cõpetens. pag.265.col.1

Iuſtitia.

Iuſtitia firmantur Regna. pa.103.col.1
Iuſtitia ſine miſericordia deuiat à regula. pa.105.co.1

Iudex.

Iudex debet habere fortitudinem. p.106.col.1
Iudex debet eſſe defenſor innocentium. ibid.
Iudex debet iudicare ſecundum leges. ibid.& p.102.c.1
Iudex debet iudicare ſecundùm allegata & probata. pa. 105.col.1.
Iudex miſericors non deferat iuſtitiam. ibid.col.2
Contra iudices accipientes munera variæ leges ſunt latæ. pag.106.col.2
Iudices debent à republica relegare homines prædicatos. pag.106.col.2
Iudices ſæculares poſſunt procedere contra aliquos profeſſos poſt conſtitutionem Sixti V. pag.175.col.1.& 176. col.1
Iudex ſæcularis poteſt cognoſcere de iuſtitia inuocationis brachij ſæcularis. pa.250.co.2
Iudex debet à recipiendis muneribus abſtinere. pa.266. col.1.& pag. 267. col.1
Vide in verbo Prælati.

Iudicare.

Non iudicat homo de actibus merè interioribus. pag.56 col.1

Iuramentum

Iuramentum votiuum tollitur per profeſſionem in religione. pa.16.col.1.& 2
Iuramentum reſpectiuè eſt fortius, quàm votum. ibid.
Iuramentum eſt quædam tortura. pag.53.col.2

Iuriſdictio.

Iuriſdictio delati perpetuatur per ſolam citationem, aut litis conteſtationem. pa.90.col.2

Ius patronatus.

Ius patronatus cauſa, coram iudice Eccleſiaſtico eſt ventilanda. pa.115.co.1
Ius patronatus acquiritur per traditionem, ædificationẽ, & donationem, pa.275.co.1

Iuuenes.

Iuuenes ad gubernandum non ſunt apti. pag.100.co.1

Ignorantia.

Ignorantia vagatur per omnia præcepta. pa. 212.col. 1.& 2
Ignorantia alia facti & alia iuris. ibid.
Ignorantia facti ſemper excuſat à peccato. ibid.
Ignorantia iuris iuſta excuſat à peccato. ibid.
Ignorantia non eſt peccatum, ſed negligentia ſciendi. ibid.
Ignorantiam inuincibilem poſſunt habere regulares circa præcepta regulæ. ibid.
Ignorãtia intellectus alicuius legis excuſat à culpa trãſgreſſorum. ibid.
Ad ignorantiam vincendum non eſt neceſſarium, quod quis faciat totum, quod in ſe eſt. ibidem col.2. & pag. 213.col.1
Ignorantia nullum regularem excuſat à culpa tranſgreſſionis manifeſtæ ſuæ regulæ. ibid.
Ignorantia excuſat à culpa ſubditos ſequentes opinionem maiorum. ibid.
Ignorantia affectata non excuſat, ſed aggrauat. ibid. & col.2
Ex ignorantia affectata peccare, eſt peccare ex contemptu. ibid.
Ignorantia affectata ex bono fine, excuſat aliquando à culpa. ibid.& pa.214.col.1
Ex ignorantia affectata ex bono fine peccauit Diuus Paulus. ibid.
Ex ignorantia affectata multi religioſi peccant in ſuis inſtitutis. ibid.
Ex ignorantia craſſa & ſupina multi eorum peccent. ib.
Ignorantia craſſa & ſupina ſequitur ex negligentia inquirendi ſcienda. ibid.
Ignorantia craſſa dicitur ab omnibus craſſis, qui vt plurimum ſunt negligentiores. ibid.co.2
Ignorantia ſupina dicitur ex nimia pronitate ad terram. ibid.
Ex ignorantia ſupina peccant ambitioſi, & auari nimis. ibid.
Ignorantia craſſa & ſupina nõ excuſat à toto, ſed à tanto. ibid.
Ignorantes anteponere ſapientes peccatum. pagina 216. col.2.

Illegitimi.

Illegitimi poſſunt diſpenſatiuè admitti ad religionem. p. 23.col.2
Illegitimi ſi profiteantur valet eorum profeſſio. p. 22
Illegitimus poteſt recipi ad religionem in qua eius pater eſt profeſſus. p.24.col.2
Illegitimi filij orti à Commendatariis Diui Iacobi non fuerunt excluſi à Sixto Quinto in ingreſſu religionis ſicut inceſtuoſi. p.24.co.1

Imaginatio.

Imaginatio reprimenda. p.112.col.1

Immunitas Eccleſiaſtica.

Immunitatis Eccleſiaſticæ prætextus excedunt aliquando in multis religioſi. p.174.col.1
Immunitas Eccleſiaſtica religioſorum non ſolum iure communi, ſed etiam ratione priuilegiorum eſt. pag.256. col.1

Impoſſibile.

Ad impoſſibile nemo obligatur. p.212.col.1

Impubes.

Impubes maſculus eſt minor quatuordecim annorum, & fœmina minor duodecim. p.36.col.1

Incorrigibilis.

Incorrigibili non eſt venia concedenda. p.105.co.1

Indulgentia.

Indulgentia in articulo mortis conceditur parentibus religioſorum. p.74.co.1

Informatio.

Informationes pro Nouitiis faciẽdæ ſunt quadam forma probatoria non eſſentialis. pag. 186.

Infirmus

Pro infirmis ponere vitam eſt laudabile. p.89.co.1

Infirmitas.

Vnaquaque infirmitas habet diſtinctas circunſtantias. pag.161.col.2

Ingreſſus.

Ingreſſus in monaſteria Monialium prohibitus eſt fratribus Minoribus pa.212.col.2
Ingreſſus monaſterium vnum ex filiis poteſt meliorare. pag.238.col.2

Ingratitudo.

Ingratitudo graue peccatum, ſed commune. pag. 182. col.2
Contra ingratos, leges aliquando fuerunt latæ. ibid.
Ingratitudinis delictum non caſtigatur in tribunalibus, quia tribunalia non ſufficerent. ibid.

Irregularitas.

Irregularitatem incurrunt exercentes actus ordini ſuo deputatos. p.68.col.1
Irregularitatem non incurrit ſuſpenſus, qui in electionibus cum aliis ſacerdotibus interſit. ibid.
Irregularitatem non incurrit celebrando clericus ſuſpẽſus, aut excommunicatus ab Abbatiſſa. p.225.col.2

Irregu

Digitized by Google

Irregularitatem nō incurrūt celebrantes ſuſpenſi in temporalibus. pag.207.col.2

Interdicti.

Interdicti & ſuſpenſi nominatim in multis ſunt euitandi. pag.219.col.1.& 2

Interdicti debent abſtinere ab auditione officiorum diuinorum. ibid.

Interſtitia.

Interſtitiis non ſeruatis poſſunt Epiſcopi ordinare religioſas. pag.70.col.1

In interſtitiis Epiſcopi eum regularibus debent diſpenſare, non autem eorum Prælati. ibid.

Epiſcopus dans dimiſſorias nō Epiſcopus ordinans debet in interſtitiis diſpenſare. pag.70.col.2

In interſtitiis poſſunt diſpenſare Abbates ordinantes minoribus ordinibus ſuos ſubditos. ibid.

Prælati regulares in dimiſſoriis datis ſuis ſubditis debēt petere ab Epiſcopis, vt diſpenſet in interſtitiis. ibid.

Ad diſpenſandum in interſtitiis aliqua cauſa debet adeſſe. ibid.

Difficilius debet diſpenſare in interſtitiis diaconatus ad presbyteratum, quàm ſubdiaconatus, ad diaconatum, pag.71.col.1.& pag.72.col.2

L.

Laborare.

LAborare nemo tenetur manibus ſi aliter ſe honeſtè poteſt ſuſtentare. pag.7.col.1.& 2

Laborandum eſt ad euitandum otium. ibid.

Libertas Eccleſiaſtica.

Contra libertatem Eccleſiaſticam non fit quando ex contractu aliquorum aliquando damnum inſurgit Eccleſiaſticis. pag.254.col.1.& 2

Legatum.

Legatum generale non tollit ſpeciale. pag.13.col.1.& 2

Legatum in ſingulos annos, quod habet monaſterium ingreſſus ante profeſſionem in ordine fratrum Minorū quaſi caducum reputatur. pag.45.col.2

Legatum in ſingulos annos differt ab vſufructu. ibi.

Legatum in ſingulos annos dupliciter a Iuris conſultis conſideratur. pag.46.col.1

Legatum annuum relictum fœminæ & eius famulæ debetur ei, etiamſi ingrediatur religionem. ibid.

Legatum relictum fieri Minori regularis Obſeruantiæ pro ſtudio & libris emendis valet. p.226.c.2

Legans.

Legans bona ſua non cenſetur legaſſe futura. p.153.c.2

Legatus.

Legatus à latere non poteſt diſpenſare in conſtitutionibus conciliaribus. pa.226.col.1

Legitima.

Legitima debetur filiis patre ingreſſo monaſterium. pa.44.col.2.in fin.

Læſus.

Læſus in ſpiritualibus reſtituitur. pa.53.col.2

Lex.

Legis ratio eſt eius mens. pa.36.col.1

Lex debet interpretari, vt non ſit fruſtratoria. pa.40 col.2

Lex per non vſum abrogatur. p.130.col.1

Lex diœceſani comprehendit monaſterium habens parochianos non exemptos. pa.134.col.1.& 2

Lex loquens per verba præteriti temporis trahitur ad futura. pag.153.co.2

Lex pœnalis & correctoria debet reſtringi. pag. 174 col.2

Lex correctoria eſt reſtringenda. pag.19.col.1

Lex quæ extenditur ad præterita eſt reſtringenda. ibid.

Lex corroborans aliam debet intelligi iuxta terminos roboratæ. ibid.col.2

Lex condemnans ad vltimum ſupplicium debet intelligi de exilio. ibid.

Lex fundata in præſumptione nō obligat in foro conſciētia conſtando de veritate. pa.180.co.2.& p.181.c.1.& 2

Lex iuſta obligat in foro conſcientiæ. pag.186.col.1.& 2

In legibus perplexitas non eſt admiranda. ibid.

Leges aliquando tantùm obligāt in foro exteriori. p.185. col.1

Nemo poteſt agere, quod leges in ſuo teſtamento locum non habeant. pag.196 col.2

Lex iuſta etiam fundata in præſumptione ſeruanda eſt in vtroque foro. pag.196.col.2

Leges ciuiles non poſſunt intelligi ſine iuris canonici ſciētia. pag.225.col.1.& 2

A legis verbis eſt recedendum, quando conſtat de mente legiſlatoris. pag.230.col.2

Ratio legis non ceſſat quamuis ceſſet in ſpeciali, ibid. & pag.227.col.1

Religioſus leges ciuiles audiens in ſcholis, & doctor legens ſunt excommunicati. pa.230.co.2

Lex pœnalis debet reſtringi. pag.228.col.1

Lex prohibens aliquid verbo præceptiuo, aut prohibitiuo obligat ad mortale. ibid.

Lex addens pœnam excommunicationis obligat ad mortale. ibid.

Lex ſæcularis facta ad obuiandum fraudibus comprehendit clericos & monachos. pag.252.c.1

Leges ciuiles ad forum etiam Eccleſiaſticū extenduntur quatenus iuri canonico non ſunt contraria. p.255.co.1

Liberè.

Aduerbium liberè excludit omnium moram & conditionem. pag.199.col.1

Libellus.

Libellus de minimis & non probatis non debet opponi. p.268.col.1

Literati.

Literati & nobiles ſunt digni maioribus beneficiis. pa.101.col.2

Literati ſunt anteponendi illiteratis in promotione officiorum. ibid.

Literati aliqui ad gubernandum inhabiles. ibid.

M.

Magiſter.

ABſurdum eſt fieri aliquem magiſtrum antequam ſit diſcipulus. pa.35.col.1

Magiſter nouitiorum in religionibus debet eſſe homo auſterus. pa.107.col.1

Reges Hiſpaniarum non ſunt magiſtri ordinum, ſed adminiſtratores. pag.104.col.2.vſque ad pa.107

Maius.

Qui poteſt in maius poteſt & in minus. pa.5.co.1

Malum.

Minus malum aliquando toleratur, vt maius malum euitetur. pa.96.col.1

Maioratus.

Ingreſſus monaſterium poteſt inſtituere maioratum. pa.238.col.2

Malitia.

Malitia aliquando ſupplet ætatem. pag.101.col.2

Melancholia.

Melancholia aliquando contingit à dæmone. pag.238 col.2

Manducare.

Manducare carnes feria ſecunda, & tertia ante cineres non eſt peccatum. pag.70.col.2

Aliqui religioſi nō poſſunt manducare carnes, nec extre-

mitates

uitates animalium, nec inteſtina in natiuitate Domini ſi venerit in ſexta feria, aut ſabbato, alij verò contra. pag.130.col.1.& 2

Martyrium.

Martyrium Sanctorum confortat fideles. pa.193.col.1

Matrimonium,

Matrimonium actu ſuſceptum eſt maius bonum quàm votum religionis. pag.26.col.2

Clericis Orientalis Eccleſiæ licet vti matrimonio contracto ante ſuſceptionem ordinis. pag.1

Apud gentiles illicitum erat perſonis Deo conſecratis contrahere matrimonium. ibid.

Monachi, & Moniales prohibentur contrahere matrimonium. pag.1.col.2

Monachus, aut Monialis contrahentes matrimonium ſuſpecti ſunt de hæreſi & ab Inquiſitoribus hæreticæ prauitatis puniuntur. ibid.& pag.2.col.1

Matrimonium impedit & dirimit expreſſa, & tacita profeſſio. ibid.

Matrimonium ratum ſoluitur per profeſſionem in religione. ibi.& pag.3.co.1

Matrimonium ratum iure diuino ſoluitur per profeſſionem in religione. ibid.

Matrimonium minus bonum eſt, quàm religio. ibid.

Matrimonij indiſſolubilitas eſt de iure diuino. ibi.c.2

Matrimonium per mortem naturalem vnius ex contrahentibus diſſoluitur. ibid.

Matrimonium ratum non fuit celebratum à Ioanne Euangeliſta. pag.3.col.2

Cum aliquibus Monachis diſpenſauit Papa, vt contraherent matrimonium. pag.4.col.1

Matrimonium poſſunt contrahere ſacerdotes ex diſpenſatione Papæ. ibid.

In matrimonio rato & non cõſummato poteſt Papa diſpenſare. pag.5.col.1

Papa non poteſt inhabilitare ſæculares ad cõtrahendum matrimonium. pag.6.col.1

Papa poteſt inhabilitare aliquos, ne contrahant matrimonium in tali gradu. ibid.col.2

Matrimonium non poſſunt contrahere religioſi Societatis in ea exiſtentes. ibid.

Matrimonium ratum dirimitur per profeſſionem clericorum ordinum militiarum. ibid.

Matrimonium dirimitur per profeſſionem in religione militari D. Ioannis Baptiſtæ. ibid.

Matrimonium poſſunt cõtrahere oblati religionũ. ibid.

Prohibitum eſt religioſis ſolemniſare matrimonia, ſine licentia parochi. pag.7.col.1

Non habent religioſi priuilegium ad diſpenſandum in impedimentis dirimentibus matrimonium. ibid.

Melius eſt matrimonium contrahere cum virgine, quàm cum vidua. pag.30.col.2

Non tenet matrimonium viri à religione educti per vxorem, ſi mortua ea cum alia contrahat. pag.33.col.1

Matrimonium conſummare non compelluntur ſponſi intra duos menſes. pag.33.col.2

Matrimonium ratum diſſoluitur per votum ſolemniſatum per ſuſceptionem ordinis ſacri, vel profeſſionem tacitam, vel expreſſam. pag.43.co.2

Matrimonium metu contractum fit validum ceſſante metu. pag.47.c.2

Matrimonium poteſt fieri, per procuratorem. pa 52.col.1

Matrimonium clandeſtinè contrahentes ſine parocho inhabiles facit Concilium ad contrahendum. pa.182. col 2.& pag.183.col.1

Concilium irritans matrimonium contractum ſine parocho eſt lex fundata in præſumptione. ibid.

Forma ſubſtantialis matrimonij non eſt aſſiſtentia parochi, & teſtium. pag.19.col.2

Matrimonium contrahentes cum impedimento dirimente ſunt excommunicati. pag.268.col.1

Meliorare.

Ingreſſus monaſterium vnum ex filiis poteſt meliorare. pag.238.col.2

Mendicare.

Religioſi non tenentur manibus laborare ne mendicent. pag.8.col.1

Mendicare tenentur ex vi ſua regula fratres Minores. pag.9.col.1

Mendicitas.

Mendicitas laudatur. pa.8.col.1

Mendicitas fratrum Minorum, & Prædicatorum eſt meritoria. pag.8.col.2

Vt mendicitas religioſorum ſit meritoria multa requiruntur. pag.8.col 2

Per mendicitatem acquiſita à religioſis debent cum temporalibus compenſare. ibid.

Mendicitas religioſa debet proportionari perfectioni intentæ. pa.82.c.2

Mendicitas aliquorum religioſorum non poteſt hodie ſicut olim ſeruari. ibid.

Mendicus.

Mendici peregrini non ſunt vituperandi, etiam ſi ſint presbyteri. pag.8.col.1

Mendici propter Chriſtum laudantur in Euangelio. pa. 8.col.2

Mendicus fuit aliquando Chriſtus Dominus. ibid.

Mens.

Mens Principis præſumitur eſſe qualis de iure eſſe debet. pag.175.col.1.

Bonarum mentium eſt cognoſcere culpam vbi non eſt. pag.222.col 2

Miles.

Miles tenetur obedire duci cum periculo mortis. pag.90. col.2

Miniſterium.

Miniſterium nudum delegabile. pag.22.col.1

Miſſa.

Miſſam dicere in monaſteriis contra voluntatem religioſorum parochis eſt prohibitum. p.9.co.2

Vnam Miſſam pro alia non poſſunt dicere religioſi. ibi.

In Miſſa ſuperſtitioſa ſunt vitanda. ibi.& p.10 c.2

Miſſam inceptam relinquere peccatum ſine excommunicatione. ibid.

Miſſa conuentualis eſt celebranda in Eccleſiis regularibus. pag.15.col.2

Miſſa conuentualis apud Minores dicitur pro benefactoribus. pa.15.col.2

Miſſam conuentualem pro benefactoribus tenentur facere celebrari ſorores regulæ primæ ſanctæ Claræ. ibid.

Pro Miſſis & prædicationibus aliquibus religioſis ſtipendium accipere eſt prohibitum. pa.83.c.1.& 2

Miſſa in altari portatili extra Eccleſiam aliquando poteſt dici. pag.98.col.1

Miracula.

Miracula & reuelationes, non ſunt prædicanda publicè niſi prius ab Epiſcopo licentia concedatur. pag.97. col.2

Monaſterium.

Monaſteria ſunt collegia. pag.15.col.2

Monaſterium æquiparatur minori. pag.195.col.1

In monaſterium Monialium ingreſſus ex vi regulæ prohibetur fratribus Minoribus. pag.212.c.2

Monachus.

Monachi ex diſpẽſatione Papæ poſſunt exire à religione & contrahere matrimonium. pag.4 col.1

Monachus diſpenſatus à Papa in tribus votis eſſentialibus iam non eſt monachus. pag.5.co.1.& 2

Monachus ſine licentia Prælati aliquando poteſt conſtituere procuratorem. pag.115.col.1

Monachus comparatur impuberi. pag.2[illegible].col.[illegible]

Mon[illegible]

Digitized by Google

Monachi non debent eſſe ignorantes. pag.225.col.2
Vide in verbo religioſus.

Moniales.

Monialium res temporales per ſæculares debent adminiſtrari. pag.11.col.1
Monialium monaſteria, autoritate Epiſcopi aliquando transferuntur. ibid.
Moniales ſanctæ Claræ ſecundæ regulæ gaudent priuilegiis Monialium primæ regulæ. pag.14.col.2
Moniales primæ regulæ ſanctæ Claræ habent diuerſa priuilegia à Monialibus primæ regulæ. ibid.
Moniales ſanctæ Claræ tenentur certis diebus communicare. pag.15.col.1
Moniales tenentur facere celebrari Miſſam conuentualem. pag.15.col.2
Monialibus permittitur habere redditus vitalitios. pag.82.col.1.& 2.
Moniales primæ regulæ ſanctæ Claræ poſſunt habere immobilia. pag.83.& 84
Moniales præfatæ poſſunt huic iuri renũciare. p.86.co.1

Mors.

In articulo mortis multa homo facit ad quæ non tenetur in vita. pag.222.co.2
In hora mortis diſputatio cum dæmone tentante cauenda. pag.224.col.2
In hora mortis homo de ſua ſaluatione ſolicitus eſſe debet. ibid.
Mortes hominum in ſpectaculis taurorum ſunt euitãda. pag.223.col.2

Motus.

Mota vna phantaſia, aliæ conſequenter mouentur. p.222 col.2
Moto vno lapide adhærentes mouentur. ibid.

Munus.

Munus & donum deteſtabile eſt recipi à iudicibus. pa 105.col.1

Murmurare.

Murmurare contra Prælatos punitur à Deo. p.103.col.2

Mulieres.

Mulieres in domibus ſuis habitantes poſſunt admitti ad habitum regularem. pag.16.col.1.& 2
Præfatæ mulieres non ſunt verè religioſæ. ibid.
Præfatæ mulieres gaudent indulgentiis religionis. ibi.
In contractu mulieris neceſſarius eſt viri conſenſus. pag.196.col.2

N.

Natiuitas Domini.

In Natiuitate Domini occurrẽte in ſexta feria aut Sabbato illicitũ eſt aliquibus regularibus veſci carnibus inteſtinis & ouis. pag.131.& pag.132.col.1

Neceſſitas.

Neceſſitas duplex logica & moralis. pag.211.c.2

Negotiari.

Negotiari dicuntur qui rem emunt lucri faciendi cauſa. pag.255.col.1
Negotiatio eſt prohibita eccleſiaſticis regularibus. ibi.

Nihil.

Ex nihilo nihil fit. pag.28.col.2

Nullum.

Quod nullum eſt rumpi non poteſt. ibid.

Nobilitas.

Propter nobilitatẽ cum aliquibus diſpenſatur. pa.101.c.2
Nobiles & literati maioribus ſunt beneficiis honorandi. ibid.

Notarius.

Notarios in ſuis Regnis poſſunt cõſtituere Reges. p.17.c.1
Notarios ad tempus poſſunt conſtituere iudices inferiores. ibid.
Notarios religioſos pro ſuis Prouinciis poſſunt conſtituere prouinciales Prælati. pag.17.col.2
Notarius factus monachus ad edendum inſtrumenta apud ſuum Prælatum debet compelli. ibid.co.2

Nouitius.

Nouitij non poſſunt recipi in ordine Minorum niſi à Generalibus aut à Prouincialibus. pag.18.col.2
Receptio Nouitiorum non debet committi omnibus Prælatis conuentualibus. ibid.
Prouinciales non prohibentur in ordine Minorum per conſtitutionem Sixti V. recipere Nouitios. ibid.
Informationes pro Nouitiis ante eorum receptionem non ſunt neceſſariò faciendæ. pa.13.c.1.vſque ad p.21
Informationes Nouitiorum à patribus & deputatis debent examinari. pag.21.col.1.& 2
Pro faciendis informationibus Nouitiorum ſufficit notarius religionis. pag.22.co.1.& 2
Non de omnibus Nouitiis facienda eſt informatio. pa.23.& pag.27
Nouitij ſunt de ſpiritu probandi. pa.39.c.2
Nouitij ſunt educandi in conuentibus magis reformatis. pag.36.col.1.& 2
Nouitij non debent eſſe multum prudentes prudentia humana. ibid.
Nouitij ſunt induendi habitu regulari. pag.37
Nouitij debent peragere annum probationis. pa.37.col.2
Conſentaneũ fuit, vt Nouitij per annum probarẽtur. ibi.
Nouitius non poteſt renuntiare anno probationis. pa.40.col.1.& 2
Annus probationis Nouitij eſt inductus in fauorem publicum. ibid.
Nouitij annus probationis debet eſſe continuus. p.41.c.1
Nouitiis datur annus ad experiendas omnes difficultates. ibid.
Non eſt diffinitum in Concilio Tridentino, quod annus probationis Nouitij ſit continuus. ibid.
Annus probationis Nouitij in ordine Minorum debet eſſe continuus. pag.42.co.1
Nouitij debent neceſſariò portare habitum regularem. pag.42.col.1
Nouitij poſſunt partim in monaſterio partim extra portare habitum regularem. ibid.
Non interrumpunt annum nouitiatum exeuntes extra clauſtra cum licentia Prælati. ibid.
Nouitij finito anno probationis debent ſtatim admitti ad profeſſionem, aut expelli. ibid.
Nouitius exiens à religione non incidit in aliquam inhabilitatem iuris. pag.43.co.2
Nouitij non ſunt verè religioſi. ibid.
Nouitius exiens à religione non debet vti veſtibus laſciuis. pag.235.col 1
Conſtitutio Sixti Quinti de non recipiendis Nouitiis ſine informatione fundatur in præſumptione. p. 181.col.1.& 2
Pro Nouitiis recipiẽdis proponuntur bullæ Sixti Quinti, Gregorij Quarti decimi, & Clementis octaui à pa.185.vſque ad pa.192.incluſiuè.
Nouitij bona incerta poſſũt reſtitui monaſterio. p.196.co.1
Nouitij bona non poſſunt fratres Minores procurare. ib.
Nouitij in anno probationis ſolum diſcunt ſubſtantialia regulæ. p.212.col.2
Nouitiorum bona ſi vendantur obnoxia ſunt tributis. p.256.col.1.& 2

Nouitiæ.

Nouitiæ non poſſunt recipi ad habitum niſi à ſuis Prælatis. p.18.col.2
Nouitiæ exeuntes extra clauſtra etiã cum licentia Prælati interrumpunt annum nouiciatus. pa.43.co.1
Nouitiæ finito anno probationis, non debent compelli ſtatim profiteri. ibid.

Digitized by Google

O.

Occultè.

Occultè facta improbitatis ſuſpenſione pleniſſima ſunt. p.1.col.2

Oblati.

Oblati religionum ſunt in duplici differentia. pa.6.col.2
Nō omnes oblati religionū ſunt persona eccleſiaſtica. ib.
Oblati differunt à monachis & conuerſis. p.60.co.1.& 2
Oblati ſe & ſua offerunt Deo. ibid.
Oblati poſſunt tranſire ad arctiorem religionem. pa.61.co.1.& p.161.co.2
Oblati religionū poſſunt abſolui à Pralatis regularib. ib.
Oblati religionum mutantes habitum gaudent multis priuilegiis. ibid.
Oblati Benedictini religioſi. p.238.co.1.& pag.272.273
Oblati, qui ſe & ſua obtulerūt Deo, nō poſſūt teſtari. ib.

Oblationes.

Oblationes in Eccleſiis regularib. nō poſſunt ſuis clericis applicare Epiſcopi. p.38.col.1
Oblationes facta Deo reſpectiuè ex parte obiecti ſunt praſtantiores quàm eleemoſyna facta pauperibus. ib.

Obedientia, obedire.

Obedientia eſt duplex. p.56.co.1
Obedientia debita Pralatis non verſatur circa actus merè interiores. ibid.
Obedire in omnibus non tenentur Pralatis ſubditi. ib.
Obedientia in diſpendium ſalutis non valet. p.57.co.1
Obedientia in religionibus debet eſſe de concernentibus ad obſeruantiam regularem. ibid.
Inobedientia dupliciter conſideratur. ibid.
Obedientia in praiudicium ſpirituale ſui, & proximi non valet. p.57.col.2
Obedire tenetur ſubditus Pralato, etiam ſi dubitet, an Pralatus id ei poſſit pracipere. ib.
Obedientia debita Pralatis non pendet à ſenſu ſubditorum. p.57.col.1
Obedire tenetur infirmus medico, etiam in dubiis. ib.
Obedire nemo obligare ſe poteſt in praiudicium tertij. p.57.co.1
Obedire in valde difficilibus nemo tenetur. ibid.
Non eſt obediendū Pralato interroganti pracipienti reuelari ſecretum crimen, iam emendatum, ſi talis reuelatio vergat in praiudicium alterius. p.59.co.1
Non eſt obediendum Pralato cum periculo peccati mortalis. ibid.co.2
Obedire tenetur ſubditus Pralato pracipienti aliquid contra praceptum humanum, in quo ipſe poteſt diſpenſare. ibid.
In dubio Pralatis eſt obediendum. ibid.
Obedire non tenentur regulariter religioſi pracipientibus, vt ex Hiſpania ad Indos proficiſcatur. p.59.co.1
Obedire cum graui ſuo detrimento nemo tenetur. ibid.
Religioſi Societatis tenentur obedire ſuis Pralatis pracipientibus ire ad Indos. ibid.co.2
Obedire tenentur religioſi Papa pracipienti, vt ad Indos proficiſcantur. ibid.
Non tenentur obedire ſubditus Pralato pracipienti acceptare Epiſcopatum. ibid.
Contra obedientiam non agit, qui facit aliquid, quod ſcit Pralatum agre ferre. p.82.co.1.& 2
Obedientia impoſita ſubditis debet eſſe circa obſeruantiam regularem. p.80.col.2
Vera obedientia non ſolum conſiſtit in promptitudine voluntate, ſed etiam in non reſiſtentia intellectus. pa.136.col.1.& 2
Obedientia Iuniorum erga magiſtros & parentes neceſſaria. p.222.co.1
Superioribus obediendum non eſt pracipientib. aliquid contra legem. ibid.

Obiectum.

In vno obiecto materiali poſſunt concurrere dua ſpeciales rationes. p.56.co.1
Ex obiecto debet conſiderari opus. p.38.co.1.& 2

Obligatio.

Obligatio odium pra ſe feret. p.38.co.1
Obligatio qua fit in profeſſione religionis fauor videtur. ibid.
Obligatio naturalis oritur ex quadam aquitate. pa.182.co.2
Obligatio naturalis aliquando contrahitur ſine conſenſu. p.186.co.1

Obligare.

Nemo obligatur ad impoſſibile. p.212.co.1
Furioſi & ignorantes aliquando, etiam abſentes obligantur naturaliter & ciuiliter. p.186.c.1

Obligatus.

Obligatus ad, aliquid faciendum poteſt compelli illud adimplere. p.89.co.1

Officium diuinum.

Circa recitationem officij diuini cadit ex cauſa diſpenſatio. p.89.co.1
Pratermittens bona fide officium diuinum non peccat mortaliter. p.212.co.1
Non ſunt officia diuina omnia contenta Miſſali Breuiario, & Pontificali. p.220.col.1
Nimia attentio in officio diuino aliquando damnoſa. p.223.col.1
Ad ſatisfaciendum officio diuino ſufficit virtualis attentio. ibid.

Opus.

Ad opus ſupererogationis nemo obligatur. pag.89.col.2
Ex operibus bonis non debet homo ceſſare propter tentationem an ſit praſcitus. p.224.col.1

Ordo.

Ordo in omnibus laudabilis. pa.112.col.2

Ordo ſacer.

In ſuſceptione ordinis ſacri emittitur votum implicitum caſtitatis. p.2.col.1
Non poſſunt ordinari crimino ſi neque debitis, neque ratiociniis obnoxij. p.24.col.2
Ordo ſacer eſt ſacramentum imprimens characterem. p.62.col.2
Ordo largè eſt quadā deputatio ad diuinum cultum. ib.
Quatuor ſunt ordines Minores & tres maiores qui dicuntur ſacri. ibid.
Ordines Minores poſſunt Abbates ſuis ſubditis conferre. ibid.
Ordines minores non poſſunt Abbates conferre Nouitiis. ibid.
Ordinari poſſunt religioſi Societatis ſine titulo patrimonij aut beneficij. pag.63.co.1.& 2
Nullus poteſt ordinari ſine titulo beneficij, aut patrimonij. ibid.
Etiam religioſi non poſſunt ordinari vno die omnib. ſacris ordinibus. p.64.co.1.& 2
Recipiens vno die duos ſacros ordines eſt ſuſpenſus. ibid.
Ordinibus minoribus poſſunt vna die ſimul ordinari. ib.
Ordinari extra tempora eſt contra ius commune. ibid.
Epiſcopi poſſunt ordinare extra tempora regulares. ibid.
Ordines ſacri extra tempora nō poſſunt dari niſi in diebus feſtiuis, aut Dominicis. p.65.col.2
Ordines minores poſſunt dari in feſtis ſemiduplicib. ibid.
Ordinibus ſacris non poſſunt ordinari, etiam religioſi ante legitimam atatem. pag.65.column.2.& pagina 66.col.1
Ordinari poſſunt omnes habentes legitimam atatem. ib. & pa.66.co.1.& 2
Recipientes ordines ſacros extra tempora, aut ſine legitima atate, aut ſine dimiſſoriis remanent ſuſpenſi. ib.& p.67.col.1

Ordinari poſſunt regulares ſine dimiſſoriis Epiſcopo- p.67.co.2
Ordinatus bona fide ſine dimiſſoriis, aut extra tempora, aut ſine legitima ætate non remanet ſuſpenſus. ibid.
Ordinato ante legitimam ætatem non eſt conferẽda prabenda, cui eſt deputatus ordo ſacerdotalis. ibid.
Ordinari poſſunt ab Epiſcopis eiecti à religionib. ſi aliàs non fuerint impediti. ibid.
Vt iſti ordinẽtur debent Prælati regulares ante electionẽ cũ ipſis diſpenſare in impedimentis ſi fortè teneãtur. ib.
Ordinatus cum bona fide ante legitimam ætatem poteſt ſine diſpenſatione adueniente ætate celebrare ſecus ſi cum mala fide. p.68.69.
Ordinatus ante legitimam ætatem remanet ipſo iure ſuſpenſus. ibid.
Ordinatus ante legitimam ætatem cum bona fide poteſt durante bona fide ſine peccato celebrare, etiam antequam perueniat ad legitimam ætatem. ibid.
Ordinari poſſunt religioſi cum licentia ſuorum ſuperiorum à quocunque Epiſcopo Catholico. pa.69.col.1
Non debet concedi licentia religioſis, vt ordinentur niſi diligenter inquirant Prælati de eorum habilitate. p.69.col.2
Prælati regulares ſunt verè ordinarij ad concedendum dimiſſorias, vt eorum ſubditi ordinentur. ibid.
Nõ poſſunt ordinare Epiſcopi in aliena Diœceſi, etiã religioſos in eorũ monaſteriis ſine licentia Diœceſani. ib.
Ordinare poſſunt Epiſcopi religioſos non ſeruatis temporum interſtitiis. ibid.
Non poſſunt Epiſcopi diſpenſare, vt duo ſacri ordines eodem die conferantur. p.70.col 2
Non poteſt aliquis in presbyterum ordinari niſi diligenti præhabito examine. pag.71.col.2
Ordinari prohibentur criminoſi & debitis & ratiociniis obnoxij. p.175.col.1.& 2.p.181.col.1

Oratio.

Oratio publica & priuata magni eſt momẽti. p.142.co.1

Ornamenta eccleſiaſtica.

Ornamenta ſumptuoſa eccleſiaſtica ex diſpenſatione poſſunt habere fratres Minores, non tamen ea poſſunt procurare. p.72.co.1.& 2

Oracula viuæ vocis.

Oraculum viuæ vocis abſque ſcriptura eſt priuilegium. p.62.col.1
Oraculis viuæ vocis poſſunt vti regulares. p.63.col.1
Oracula viuæ vocis poſſunt Prælati regulares moderari quoad vſum. p.62.col.2

Ordinatio.

Ordinationes generales in religionibus ſunt inuiolabiliter ſeruandæ. p.141.co.1
Suis ordinationibus debet vnaquæque prouincia gaudere. p.144.co.1.& 2
Ordinationes debent accommodari loco, & tempori. ibid.

P.

Pauperes.

Fratres Minores ante profeſſionem non tenentur bona ſua diſtribuere pauperibus. p.46.col.2

Paupertas.

Paupertas ſignificat exiguam partem. p.75.co.1
Paupertas eſt ens priuatiuum. ibid.
Paupertas multipliciter diffinitur. p.76.col.1
Inter paupertatem & egeſtatem differẽtia aſſignatur. ib.
Paupertas eſt multiplex. ibid.
Paupertas Euangelica conſtituit hominem religioſum. p.76.col.2
Paupertatem profitentur religioſi. ibid.
Contra paupertatem faciunt qui occultant aliquid à Prælatis. p.83.co.1
Contra paupertatem peccat religioſus percipiẽs aliquod ſtipendium pro Miſſis & prædicationibus contra ſtatum ſui ordinis. p.83.col.1.& 2
Paupertas fratrum Minorum eſt meritoria. p.86.co.2
A paupertatis voto ſoluitur monachus factus Epiſcopus. p.233.col.2

Pactum.

Pactum dicitur à paciſcor. p.73.col.2
Ex pacto nudo naturalis obligatio deriuatur. p.187.col.1

Papa.

Papa non poteſt inhabilitare ſeculares ne contrahant matrimonium. p.6.col.1
Papa inhabilitare poteſt aliquos ne contrahant matrimonium in tali gradu. ibid.
Papa iuſtiſſimè inhabilitauit religioſos Societatis ad contrahendum matrimonium. ibid.
Papa in ordine ad ſpiritualia habet ampliſſimam poteſtatem. p.126.co.1
Solus Papa poteſt approbare religiones. p.148.co.2.& p.149.col.1.& 2

Phantaſia.

Phantaſia vna mota oportet alias conſequenter moueri. p.212.col.1

Parochus.

Contra voluntatem parochi poteſt quis audire diuina in Eccleſiis religioſorum. p.74.col.2
In parochum poteſt præfici monachus. p.75.co.1
Parochus poteſt concedere facultatem bis, vt aliquis nõ præſentatus prædicet in ſua parochia. p.93.col.1

Parochia.

Per parochiam cum cruce proceſſionaliter non poſſunt tranſire religioſi. p.74.col.2

Pars.

Tutior pars eſt eligenda. p.222.col. 2

Parens.

Parentibus religioſorum in articulo mortis indulgentia conceditur. p.74.co.1

Pater.

Statuta de patre vero non extenduntur ad patrem fictum. p.203.col.1

Patronus.

Patroni monaſteriorum nimis zelantes paupertatem & non neceſſitatem. p.9.col.1

Peccare.

Magis peccat qui habet pro obiecto grauiorem finem. p.213.col.1.& 2
Magis peccat qui magis contemnit. ibid.
Peccans ex contemptu videtur peccare contra Spiritum ſanctum. ibid.
Peccare ex ignorantia affectata eſt peccare ex contemptu. ibid.
Peccat qui ſe exponit periculo peccati. p.58.c.2

Peccata.

Peccata populi ruina Reipublicæ. p.104.col.1
Peccatum non poteſt eſſe voluntarium. p.208.co.2.& p.212.col.2.& p.213.col.1.& 2

Perfectum.

Illud eſt perfectius quod magis accedit ad diuina. p.100.col.1

Peſtis.

Peſtis eſt epidemia. p.88.col.2
In peſte poſſunt Mendicantes fratres compelli à Prælatis, vt adminiſtrent ſacramenta laicis. ib.& p.90.vſque ad p.92.incluſiuè.
In peſte tenentur Prælati conuentuales adhibere remedia proportionata, vt non inficiantur. p.88.col.2.p.89.col.1
In peſte tenentur aſſiſtere religioſi miniſtri infirmorum. p.88.col.2
Prælati in tempore peſtis non debent ſine neceſſitate inuiſere infirmos. p.92.col.1.& 2

Peri

Periculum.

Qui exponit ſe periculo peccati peccat. p.58.co.2
Qui amat periculum peribit in illo. p.222.col.2

Poteſtas.

Spirituale & ſpirituali annexum non ſubditur poteſtati laica. p.66.co.1.& 2
A poteſtate laica poteſt Papa eximere laicos Eccleſiæ ſeruientes. ibid.

Puella.

Puella minor duodecim annis non poteſt admitti ad religionem. p.36.co.1.& 2

Pœna.

Pœna non incurritur niſi exprimatur in iure. p.10.co.1
Pœna proprietarij apud religiones variatur. p.86.co.2
Pœnæ contra recipientes ad religionem iuuenes ſine certa forma proponuntur contra recipientes temerè inhabiles. p.176.col.2
Pœna eſt minuenda ſecundum quod patitur ius. p.180.c.1

Penſio.

Pēſio impoſita ſuper redditus eccleſiaſticos non cenſetur impoſita ſuper diſtributiones quotidianas. p.252.co.1

Purgatorium.

Purgatorium eſſe poſt hanc vitam de fide eſt. p.128.c.2
A purgatorio poſſunt purgari animæ per priuilegium regularium. ibid.

Præcedere.

Præcedunt Clerici Regulares. p.112.col.1
Clerici debent præcedere ſecundū eorum dignitatem. ib.
Canonici regulares debent præcedere monachos Sancti Benedicti. ibid.
Regulares præcedunt inter ſe ſecundum eorum dignitatem. p.112.col.1
Ordo præcedendi eſt laudabilis. ib.& co.2
Controuerſia in præcedendo quomodo ſedanda. ibid.
In Regno Portugalliæ fratres Minores volunt præcedi ab omnibus aliis religioſis. p.113.co.1
Fratres Minores obſeruantiæ præcedunt conuētuales. ib.
Secundū antiquitatem monaſteriorum voluit Gregorius Quartus decimus præcedere regulares. p.114.co.1

Præſcriptio.

Præſcriptio decem, vel 20. annorum non currit minori. p.53.col.2
Præſcriptio differt ab exemptione. ibid.
Præſcriptio ab vſucapione differt. ibid.
Bona eccleſiaſtica præſcribuntur per 40. annos. ibid.co.2
Bona Eccleſiæ Romanæ præſcribuntur per 100. annos, ibid.
Bona regularium præſcribuntur per 100. annos. ib.& p.110.col.1
Præſcriptione completa poſſunt monaſteria petere reſtitutionem in integrum. ibid.

Præceptum.

Præceptum Prælati, vt aliquid fiat intra quadraginta horas quomodo intelligendum. p.39.col.2
Præceptum poteſt poni circa actus interiores concernentes exteriores. p.56.col.1
Præceptum Prælatorum vt ſubditi celebrent pro intentione valet, p.56.co.2
Non tenentur religioſi maiori vinculo obſeruare præcepta regulæ, quàm præcepta eccleſiaſtica. p.211.col.1
Impoſſibilitas, & neceſſitas liberant ab obſeruatione præceptorum, p.211.co.1

Prædeſtinatus, & præſcitus.

Non debet homo anxiari an ſit prædeſtinatus, an præſcitus, ſed debet bene operari, p.224.col.1

Prædicare.

Prædicandi onus incumbit Epiſcopis. p.59.co.1
Sine voluntate ſuperiorum non eſt prædicandum. pa.92.93
Religioſis nō licet, etiam in ſuis domibus aliquando prædicare. ibid.
Parochus poteſt licentiam dare ad bis non præſentatum in ſua parochia prædicandum. ibid.
Prædicare in occulto non ſemper bonum. p.94.co.1
Chriſtus & Apoſtoli publicè prædicabant. ibid.
Religioſi non poſſunt prædicare in Eccleſiis ſuis, & in parochiis contradicentibus Epiſcopis & parochis. p.96.col.1
Religioſi poſſunt prædicare in plateis publicis non prædicante Epiſcopo. ibid.
Prædicantibus religioſis poſſunt adeſſe parochiani contradicente Epiſcopo, & Curato. ib.co.2
Contra regulares prædicantes errores poſſunt procedere Epiſcopi, p.97.col.1
Religioſi extra clauſtra viuentes non debent admitti ad prædicandum, ibid.
Non debent prædicari miracula, neque reuelationes ſine licentia Epiſcopi. p.97.co.2

Prædicatores.

Prædicatores debent abſtinere à lectione librorum profanorum. p.92.co.2
Prædicatores Societatis itinerantes ab vno Epiſcopo approbati poſſunt prædicare vbique, non contradicente parocho. p.93.co.1
Non licet prædicatorib. publicè detrahere Eccleſiæ Prælatis. ibid.
Non decet prædicatores Euangelicos aſſociari militibus inter infideles. pag.94.col.1.& p.94.col.2.& pagina 95.col.1
Regulares prædicatores ſemel approbati poſſunt ſuſpendi ab Epiſcopo. p.96.col.1.& 2
Prædicatoribus quæſtuariis prædicatio ſine licentia Epiſcopi prohibetur. p.98.col.1
Prædicatoribus regularibus conceduntur priuilegia circa officium diuinum. p.98.co.2.& p.99.co.1
Prædicatorib. regularibus priuilegia circa ieiunia conceduntur. ibid.

Prælatus.

Non profeſſus non poteſt eſſe Prælatus in religione. p.38.col.1
Prælati regulares conuentuales circa multa habent ſuperioritatem. p.56.col.1
Prælati regulares ſuperiores habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem p.70.co.1
Prælati conuentuales comparantur Curatis. p.88.co.2
Prælatus tenetur ponere animam pro ouibus intra terminos charitatis. p.89.co.1
Prælati debent eſſe ſenes, non tamen decrepiti. p.100.co.1 & 2
Prælati poſſunt eſſe iuuenes habentes virtutem. p.101.co.1 & 2
Prælati poſſunt eſſe iuuenes nobiles. ibid.
Prælati regulares ſunt ſimul iudices & patres. ibid. col. ſecunda.
Prælati debent aſſumere ad regimen optimos conſultores, p.101.col.2
Prælati bonum commune præ oculis habere debent. pag.103.col.1
Prælati debent per leges maturè gubernare. ibid.
Prælati tenentur vitam ponere pro ſuæ religionis obſeruantia. ibid.
Prælati priuatim commodum prætendentes multorum malorum ſunt cauſæ. ibid.col.2
Contra Prælatos murmurare eſt quid damnabile. ibid.
Prælati mali dantur à Deo in pœnam peccatorum ſubditorum. ibid.
Prælati debent habere fortitudinem. ibid.
Prælati regulares debent iudicare ſecundùm leges ſuæ religionis, p.103.co.2.& p.104.co.2
Prælati regulares non debent eſſe nimis rigoroſi cum patribus grauibus. ib.co.1.& 2
In Prælatis pietas & miſericordia eſt neceſſaria. ibid.

Digitized by Google

Prælati debent ſe abſtinere à donis & muneribus. p.105. col.1

Prælati tenentur purgare congregationes ſuas à peccatis. p.106.co.1.& 2

Prælati debent vigilare. ibid.

Prælati debent exterminare membra putrida à religione. ibid.

Prælati debent diſſimulare leuia peccata ſubditorum. ib. col.2

Prælati iuuenis præ cæteris coercere debent. p.106.co.2 & p.107.col.1

Prælatus non eſt propriè de conuentu, neque de capitulo. p.113.col.2.& p.156.co.1

Non eſt verus Prælatus Commendatarius perpetuus. p. 156.co.1.& 2

Prælatus in fauorabilibus venit appellatione monachorum. ibid.

Prælati aliqui ſunt rigidi erga ſubditos, ſibi ipſis molles. p.172.co.2

Prælati contra ſe multos habent aduerſarios. p.268.269

Contra Prælatos maiores requiruntur probationes. ibid.

Contra Prælatos falſi teſtes viſitantes ſunt grauiter puniendi. ibid.

Prælati boni contra calumniantes ſunt fauendi. pa.270. col.1.& 2

Contra Prælatos extraordinariæ inquiſitiones & malitioſæ petitiones non ſunt admittendæ. ibid.

Prælati debent eſſe eiuſdem ordinis cuius ſunt ſubditi. p.271.co.1.& p.273.co.1.& 2

Præſumere.

Præſumere importat dolum & temeritatem. pa.67.col.2

Priuare.

Priuari aliquis à prælatione ſine iuſta cauſa non poteſt. p.79.col.1

Priuatio.

Priuatio præſupponit habitum. p.28.co.2

Priuilegium.

Priuilegia conceſſa vni monaſterio cenſentur conceſſa apud Mendicantes omnibus monaſteriis eiuſdem ordinis. p.15.co.1.& 2

Priuilegium Eccleſiæ per non vſum quadraginta annorum amittitur. p.155.co.1.& 2

Priuilegio prohibitiuo & irritanti nullo temporis ſpatio poteſt renunciari. p.155.co.2

Priuilegium non faciendi non tollitur per vnum actum contrarium. p.156.co.1

Niſi actus ſit factus collegialiter. ibid.

Priuilegium conceſſum capitulo cenſetur conceſſum eius Prælato. ib.col.2

Priuilegium cōceſſum Prælato non extenditur ad Commendatarium. p.156.co.2

Priuilegium conceſſum religioni non cenſetur conceſſum ſingularibus perſonis. ibid.

Priuilegium conceſſum ſingularibus regularib. proportionabiliter Prælatis eorum communicatur. ibid.

Priuilegia conceſſa profeſſis non extenduntur ad Nouitios. p.157.col.1

Priuilegium non cenſetur conceſſum cum maximo proximi præiudicio. p.202.co.1

Priuilegium ſatis eſt quod aliquid operetur. ib.

Diuerſa priuilegia habent Moniales primæ regulæ Sāctæ Claræ à Monialibus primæ regulæ. p.14.co.2

Priuilegia communicantur, niſi alicui concedantur cum hac limitatione tantum. pa.21.22

Priuilegiorum confirmatio ex certa ſcientia innouat priuilegia reuocata. p.65.co.1

Priuilegio fori gaudent ſecundùm aliquos familiares & vernaculi clericorum. p.126.co.1.& 2

Priuilegium tollitur per nouam legem ſubſequentem. pa. 133.co.2

Priuilegium, vt tollat legem oportet, vt de ea fiat mentio. p.133.col.2

Priuilegium datum poſt legem ante eius publicationem non tollitur à ſucceſſore legem publicante. ibid.

Priuilegium datum ad non faciendum non tollitur vnico actu. p.133.134

Priuilegium concedens omnia indulta non concedit indulgen da. p.153.co.1.& 2

Priuilegiis conceſſis de priuilegiis quæ ſunt in vſu intelligitur. ibid.

Intelligitur etiam de priuilegiis conſuetudine acquiſitis. ibid. non autem de poſtea conſuetudine acquirendis. p.154.col.1

Conceſſio priuilegiorum quibus aliqua religio vtitur, intelligitur de his quib. poteſt vti licèt non vtatur. ibid.

Priuilegium præſumitur eſſe in vſu etiam in eo tempore quo alteri communicatur. ib.& p.155.co.1

Priuilegij amiſſio præſumi non debet. ibid.

Priuilegia deſignant facultatem & non neceſſitatem. ib.

Priuilegij vſus eſt quid facti. ibid.

Allegans priuilegium non eſſe in vſu incumbit onus probationis. ibid.

Priuilegij petitio ad vſum ipſius deſtinatur. ib.col.2

Priuilegium datum ad fraudem fructib. beneficiorum nō extenditur ad diſtributiones quotidianas. p.133.col.2

Priuilegium non conceditur in præiudicium alterius. pa. 275 co.1

Priuilegiatus.

Priuilegiatus non poteſt agere contra pariter priuilegiatum agendo, de damno vitando. p.195.196

Prior.

Prior clauſtralis conſtituitur in monaſteriis quæ reguntur per Abbatem. p.113.co.2

Probare, probatio.

Negatiua in generali non poteſt probari. p.268.co.1

Contra Prælatos maiores requiruntur probationes. pag. 268.co.2

Procuratio.

Procuratio conceſſa Epiſcopo extenditur ad ſocios, & ſeruitores. p.14.co.1

Procurator.

Procuratorem poteſt conſtituere conuentus ſine licentia Prælati. p.113.co.1.& 2

Procuratorem poteſt conſtituere monachus in his quæ pertinent ad ſe ſolum. ibid.

In conſtitutione procuratoris cenſetur conuentus obligare ſe & ſua. ibid.

Non poteſt Prælatus reuocare procuratorem à conuentu legitimè conſtitutum. ibid.

Quilibet regulariter poteſt conſtituere procuratorem. ib.

Procurator ad cauſas eſt à conuentu conſtituendus. pag. 114.co.1

Religioſi non poſſunt eſſe procuratores ſine licentia Prælati. p.126.co.1.& p.127.co.1

Procurator conſtitutus ad petendum debita expirat per profeſſionem regularem. ib.co.1.& 2

Vide in verbo ſyndicus.

Proceſſio.

Ad eundum ad proceſſiones poſſunt compelli regulares. p.110.col.1.& p.111

Regulares ſponte euntes ad proceſſiones renuntiant priuilegio, ſi quod in contrarium habent. p. 111.co.2. De præcedentia in proceſſionibus, vide in verbo præcedentia.

Proœmium.

Proœmium denotat cauſam finalem. pagin. 65. columna prima.

Profeſſio, & profiteri.

Profeſſio, etiam tacita impedit & dirimit matrimonium. p.2.col.1.& 2

Profeſſio etiam tacita in aliqua religione dirimit ſponſalia de futuro. ibid.

Pro

Profeſſio vt valeat conſenſus profitentis & conuentus debet internenire. p.28.co.2

De profeſſionis nullitate debet conſtare ante iudicem, vt quis recedat. ibid.

Inter conuentum & profeſſum adeſt obligatio mortua. p. 29.co.1

Profeſsio nulla poteſt ratificari. ibid.

Profeſsio deſcendentium ex genere maculato in ordine Minorum eſt nulla. ib.co.2.& p.29.& p.30. *Et ſimiliter in ordine Minorum.* ibid.

Profeſsio ex cauſa poteſt dilatari. p.35.co.1

Profiteri nō poteſt intra duos mēſes, qui non conſummato matrimonio ingredi vult religionem. p.38.co.1.& 2

Nemo ad profeſsionem poteſt admitti, niſi anno probationis finito. ibid.

Profeſsio filiorum relinquentium parentes in maxima neceſsitate culpabilis. p.39 co.2

Profeſsio facta ante decimum ſextum annum completum non valet. p.38.co.1

Profeſsio poteſt fieri in die termini. ibid.

Profeſsio Monialis in articulo mortis, etiam non finito anno probationis valet. p.39.co.2.& p.40.co.1

Profeſsio hæc in articulo mortis ſolum eſt ad indulgentiam concedendam. p.41.co.1.& 2

Profeſsio non datur niſi completo anno continuo probationis. p.41.co.2

Profeſsio alicuius regula includit tria vota eſſentialia. p. 43.co.2

Profiteri tenetur qui in aliā transfertur religionem. ib.

Profeſsio eſt quidam reciprocus contractus. ib.co.2

Profeſsio expreſſa & tacita ſine conſenſu monaſterij non poteſt dari. ibid.

Profiteri ſolebat olim, etiam non impleto anno probationis. ibid.

Profeſsione non extinguuntur legata in ſingulos annos. p.45.co.2

Profeſsione non extinguitur vſusfructus. ibid.

Profeſsio duplex tacita & expreſſa. p.47.co.1

Profeſsio tacita non tollitur per Concilium Tridentinum. ibid.

Profeſsio tacita non inducitur exportatione habitus à ſacerdote, ſicut portant alij profeſsi anno Nouitiatus. p.48.co.1

Profeſsionis nullitas ex defectu conſenſus non tollitur ex ſuperueniente conſenſu. ibid.

Profeſsio nulla de nouo ratificata incipit valere à tempore ratificationis. p.48.col.2

Profeſsio facta ante legitimam ætatem eſt nulla. ibid.

Profeſsio tacita non inducitur per actus profeſſorum factos ab ignorante nullitatem profeſsionis. ibid.

Profeſsio ſolemnis non eſt in receptione veli promittentis perpetuam virginitatem ſeruare. ib.

Profeſsionis eſſentia non conſiſtit in voto virginitatis, ſed in voto caſtitatis. ibid.

Profeſſus nulliter non poteſt ducere vxorem ante declarationem nullitatis. p.49.co.1

Profeſsio data ante completum annum probationis eſt nulla. ib.co.2

Profeſsio valet, etiam ſi non fiat verbis ſignatis in regula. ibid.

Profeſsio poteſt fieri ſine ſcriptura. ibid.

Profeſsio non poteſt emitti ſub conditione contraria religioni. ibid.

Profeſsio valet cum conditione, vt profitens poſsit habere bona cum licentia Prælati. p.49.col.2

Ad profeſsionem non poteſt quis recipi ſine licentia conuentus. ibid.

Profeſsio Monialis pertinet ad conuentum. ibid.

Profeſsio facienda eſt à tranſeunte de vna religione ad aliam. p.50.co.1

Profeſsio facta à laborante morbo Gallico eſt valida, ſed poteſt reſcindi. ib.co.2

Profeſsio alicuius infamis, licèt ſit valida poteſt reſcindi. ibid.

Profeſsio ex cauſa poteſt differri. p.51.co.1

Profeſsio debet fieri in manu Prælati potentis ad religionem recipere. ibid.

Profeſsio facta in manu non potentis recipere poteſt à Prælato proprio ratificari. p.51.co.1

Profeſsio poteſt fieri per procuratorem. ib.& co.2

Profeſsio facta ab excommunicato valet. p.52.co.2

Profeſsio facta ab excommunicato, virtute reſcripti aliquando inualida. ibid.

Profeſsio duplex tacita & expreſſa. p.52.co. 1.& 2

Profeſsio metu facta ratificatur faciēdo actus contrarios profeſsi nulla facta proteſtatione in contrarium. ibid.

Profeſsionem tacitam inducit geſtatio habitus voluntariè aſſumpti. ibid.

Profeſsio non irritatur in foro exteriori per leuem metum. ib.co.2

Profeſſus nulliter aliquando, etiam poſt quinquennium poteſt reclamare. ibid.

Profeſſus nulliter poteſt reclamare intra quinquennium cum certis conditionibus. ibid.

Profeſsio eſt nulla quoad Deum, quando fit per metum reuerentialem. p.53.co.1

Profeſſa non eſt cenſenda Monialis, quæ confeſſa eſt eſſe profeſſam in monaſterio ſi poſtea extra monaſterium illud negauit. p.53.co.2

Ad profitendum cogens Monialem eſt excommunicatus. p.53.co.1

Profeſsio in ordine Minimorum valet, etiam ſi profeſſus decimum ſextum annum tantum habeat. pagin. 55. col.1

Profeſsio in ordine Minorum poteſt vſque ad decimumoctauum annum dilatari. p.55.co.2

Profeſsio poteſt dari extra monaſterium. p.78.co.2

Profeſsio inhabilium per conſtitutionem Sixti V. eſt irrita. p.235.236

Profeſsio habilium poſt conſtitutionem Sixti V. eſt valida licèt non fiat exacta informatio à p.177. *vſque ad* p.182

Inuerecundia eorum qui clamant ſuam profeſsionem eſſe irritam propter defectum informationis arguitur. p.180.col.2

Profiteri & ordinari prohibeantur criminoſi & debitis & ratiociniis obnoxij. p.175.176

In profeſsione recipiuntur religioſi tanquam fratres chariſsimi. p.181.182

Profeſsionis ſubſtantia conſiſtit in traditione in manu Prælati ſecundum regulam. p.185.186

Ad profeſsionem non eſt quid ſubſtantiale informatio de moribus. ibid.

Per profeſsionem fit mutatio ſtatus de ſeculari in regularem. p.209.co.1

Per profeſsionem acquiritur ius ad victum ordinarium ex communitate. ibid.

Per profeſsionem ius percipiendi victum acquiſitum impeditur, ſi interueniat in ea ſumma. p.209.col.2

Non profitentur religioſi ſequi mores maiorum ſuorum, ſed regulam. p.213.co.1.& 2

Ante profeſsionem relicta legitima monaſterio poteſt Nouitius filium meliorare. p.238.co.2

Profeſsio in Societate fit poſt multos annos. p.256.c.1.& 2

Prohibere.

Quod vna via prohibetur non debet altera via concedi. p.54.55

Proprium.

Proprium ſumitur dupliciter. p.79.80

Prouincia.

Prouincia apud regulares non poteſt erigi, niſi diuina autoritate Papæ. p.127.128

Digitized by Google

Prouincia Sancti Pauli in Hiſpanis gaudet ſuis ordinationibus diſtinctis ab ordinationibus prouinciæ Sancti Ioſephi. p.144.& 145
Hæ prouinciæ non poſſunt viſitari per patres ab obſeruantia, neque per recollectos. p.146.col.1

Prouinciales.

Prouinciales in ordine Minorum non poſſunt per ſe ſolos priuare Guardianos. p.79.col.1
Prouinciales regulares debent eſſe quinquagenarij. pag. 101.col.1
Prouincialium munus non ordinatur, præcipuè ad prædicandum. p.102.col.1.& 2
Prouinciales melius eſt eſſe Canoniſtas, quàm Theologos. ibid.
Prouincialium Secretarij debent eſſe literati. ibidem & col.2
Prouinciales debent aſſumere optimos conſultores. ibid.
Prouinciales habent iurisdictionem quaſi Epiſcopalem. p.128.co.1.& 2
Prouinciales in ordine Minorum non poſſunt priuare per ſe ſolos Guardianos. p.266.col.1

Protector.

Protector in ordine Minorum habet ſuper ordinem aliquam poteſtatem. p.127.co.1.& 2
Protector Minorum habuit poteſtatem in Moniales ſanctæ Claræ. ibid.

Q.

Quadrageſima.

QVadrageſima habet ſeptimanas. p.129.co.2
In quadrageſima abſtinentia ſtrictè commẽdatur. p.129.co.2
Quadrageſima olim incipiebat à Dominica prima poſt cineres. ibid.
Dominicæ quadrageſimæ ſunt dies abſtinentiæ. ibid.

Quarta funeralis.

Quarta funeralis non debetur à regularibus. p.132.col. 2.& p.133.col.1
Priuilegium non ſoluendi quartam non tollitur vnico actu. p.134.co.1
Vbi eſt domicilium ibi debetur quarta. p.134.col.1. Conuentiones poſſunt fieri ſuper quartam. ibid.

Quinquageſima.

A Quinquageſima præcipitur eccleſiaſticis abſtinẽtia ib.

R.

Reclamare.

REligioſi intra quinquennium & aliquando poſt poſſunt reclamare. p.51.co.1.& 2

Reformatio.

Reformatio non debet fieri violenter, ſed ſuauiter. p.103. colum.2
Reformatio religionum debet fieri per religioſos eiuſdem ordinis. p.139.co.1.& 2
Reformatio debet ſuauiter fieri. p.139.co.1
Ad reformationẽ debent capita & maiores adiuuare. ib.
Reformatio Diſcalciatorum in Hiſpaniis declaratur. p. 143.144.145.

Regimen.

Regiminis ſunt tres ſpecies. p.99.col.1
Regimen monarchicum eſt excellentius aliis. ibid.
Regimen monarchicum magis iuri naturale cõforme. ib.
Regimen monarchicum Nembrot primò inuenit. p.100. col.1
Ad regimen omnes putant eſſe aptos. ibid.
In regimine errores cõtingunt propter iuuenes. p.101.co.1
Regimine malo ruunt congregationes. p.103.co.2
Rationi boni regiminis ad ſedandum populi ſcandalum multa fieri debent. p.269.270

Regnum.

Regno Dei non eſt aptus mittens manum ad aratrum & reſpiciens retrò. p.185.co.1

Reges.

Reges non debent egredi ad præliandum. p.90.co.1
Omnes cupiunt eſſe Reges. p. 100.col.1
Reges Hiſpaniarum ſunt adminiſtratores perpetui ordinum militiarum. p.104.105.106.incluſiuè.
Reges Hiſpaniarum deuotiſſimi fratrum Minorum. pa. 120.col. 1.
Rex Philippus Secundus Hiſpaniarum laudatur. pag. 132.col.1
Rex Philippus Tertius deuotus Beati Didaci. ibid.
Rege deficiente & ſucceſſore in regnum ad populum deuoluitur electio. pa.265.col.2

Religio.

Maius bonum eſt religio quàm matrimonium. pag.3. co. 1.& 2
Ad religionem relictis ſponſis aliqui ſe tranſtulerunt, vt dicitur. ibidem.& pa.4. col.1
Ad religionem poſſunt illegitimi admitti. pa.23.co.1
Ad religionem non poſſunt recipi homicidæ. pagina 24 col.1. & 2. niſi ante hoc fecerint votum religionis. ib. & pag.25. col.1. & 2
Ad religionem non debent admitti debitis, & ratiociniis obnoxij. ibidem.
Ad religionem non poſſunt admitti omnes facientes ceſſionem bonorum. ibidem.
Ad religionem poſſunt admitti iurantes ituros inter infideles ad prædicandum. pag.24.co.1.& 2
In religione profeſſio ſoluit iuramentum votiuum. ibid.
Ad religionem non debet admitti obligatus ad reddenda ratiocinia. pa.27.col.1
Ad religionem non ſunt recipiendi pueri. p.35.co.2
Ad religionem Minorum poſſunt admitti attingentes decimum quintum annum. p.35.co.2
Minor decimo quarto anno ingrediens religionem poteſt extrahi à parentibus. ibid.
Puella minor duodecim annis ingrediens religionem poteſt extrahi à parentibus. ibid.
Ad religionem poſſunt aliquando admitti ſenes. pag.31. columna 1
Ad religionem admitti debent, qui eam poſſunt ſeruare corpore & ſpiritu. ibid.
Ad religionem non debent admitti attingẽtes quinquageſimum annum. ib.col.1
Ad religionem poſſunt admitti ſenes diſpenſatiuè. ibid.
In religionem vxorati non poſſunt intrare. p. 32.col.2
Vxor dans licentiam marito ad ingrediendam religionem non cenſetur vouere continentiam. p.36.co 2
Maritus ſine licentia vxoris ingrediens religionem poteſt ab ea reuocari. p.36.col.2.& p.37.co. 1
Maritus ita reuocatus mortua vxore tenetur iterum ingredi religionem. ibid.
Marito ſine licentia vxoris ingrediente religionem, poteſt vxor ſine eius licentia ingredi religionem. pag.37. columna 1
Relinquentes parentes in maxima penuria non poſſunt ingredi religionem. p.38.col.1.& 2
Debitis grauati inhabiles ad religionem non ſunt relinquentes parentes in maxima egeſtate. p.39.co.1
Qui inconſideratè ingreſſi ſunt religionem grauiter ceciderunt. ibid.& p.40.col.1
Religionem ingreſſi omnia propter Deum debent relinquere. ibid.
Ad ingrediendum religionem non debet homo eſſe timidus. ibid.
Cogentes fœminas ingredi religionem remanent excommunicati, non tamen cogentes viros. p. 40.co.2

Nn

Non eſt laudabile inducere iuuenes ad vouendum ingreſſum religionis. p.40.col.1.& 2
A religione extrahentes aliquem ad multa tenentur. pa.40.co.2
Inducere aliquem, vt ingrediatur religionem relaxatam eſt peccatum. ibid.
Religionum decus eſt honor publicus. p.41.col.1
Ingrediens religionem fratrũ Minorũ non tenetur ex vi regulæ bona ſua pauperibus diſtribuere. p.46.c.1.& 2
Religionis inſtitutũ debet tẽdere ad perfectionẽ. p.85.co.2
In religione debet eſſe ordo. p.112.col.1
Religio creſcit quando obſeruantia viget. p.137.c.1.& 2
Religio dicitur à reeligendo & à religando. p.147.col.1
Religio ſignificat aliquãdo virtutẽ, quę vocatur latria. ib.
Religio cum tribus votis eſſentialibus a Domino eſt fundata. ibid.
Religionis ſpecies & gradus ex tribus votis variantur. ibid.& col.2
Religionis perfectio in charitate præcipuè radicatur. ibi. & pag.147.col.1
Religionum in particulari perfectionẽ indagant Doctores. ibid.& co.2.& p.148.col.1.& 2
Quinque sũt in Eccleſia religiones approbatæ p.148.c.2
Approbare religiones ad ſolum Papam pertinet. ibid. col.2 & pag.148.col.2
Fundantes ſtatum religionis cum tribus votis eſſentialibus, ſine Papæ licentia ſunt excommunicati. ibid. & pag.150.col.1
Non eſt religio in qua vota non ſunt ſolemnia. ibid.
Religio Societatis approbatur à Papa cum tribus votis ſimplicibus. ibid. quatuor ſunt religiones Mendicantes. ibid.& co.2
Religio Societatis Ieſu eſt religio Mendicans. ibid.& pa.150.col.1.& 2.& pag.151.col.1
Idẽ religionis habitus denotat eãdẽ religionẽ. p.151.col.2
Religiones non perdunt titulum Mendicantium, licèt cũ eis ſit diſpenſatũ, vt poſſint habere propriũ. p.164.col.1
Reformata religione in ſtrictiorem vitam tenentur profeſſi in ea permanere. ibid.col.2
Religio Carthuſienſis omnibus ſtrictior. p.166 co.1
Egreſſi à religione propter defectum informationis condemnantur. pag.180.col.1
Religio poteſt ordinari in vitam actiuam & contemplatiuam. pag.215.col.2
Religionis regimen in obedientia radicatur. pa.222.col.1

Religioſus.

Religioſus Societatis Ieſu atque ſua per tria vota ſimplicia Deo tradit. pag.6.col.1.& 2
Religioſi verè ſunt clerici profeſſi in ordinibus militiarũ. pag.6.col.2
Religioſi ſunt Commendatarij militiarum. ibid.
Religioſi prohibentur ſolemnizare matrimonia p.7.col.1
Religioſi ſunt qui profeſſi ſunt informatione praua facta iuxta conſtitutionem Sixti V. pag.23.co.2.& p.27.co.1
Nõ eſt religioſus qui intrauit religionem animo ibi permanendi. pag.44.co.1
Religioſus non eſt niſi promittat obedientiam monachalem. pag.60 col.2
Religioſus nemo fit per quamcunque obedientiam promiſſam. ibid.
Religioſus non poteſt habere proprium. p.76.co.1.& 2
Religioſus quidquid acquirit, acquirit monaſterio. ibid.
Religioſus non poteſt habere proprium, etiam de licentia Papæ. p.77.co 1
Religioſus diſpenſatus, vt ducat vxorem iam non eſt religioſus. ibid.
Religioſus de licentia ſui ſuperioris poteſt habere peculium. p.78.col.1
Religioſus de licentia ſui ſuperioris poteſt eſſe extra clauſtra. ibid.co.2
Religioſo licentia data ad aliquid habendum poteſt reuocari. ibid.
Religioſo non poteſt à Prælatis dari licentia ad habẽdum proprium irreuocabiliter. ibid.
Religioſo licentia abſolutè data ad aliquid habendum interpretanda eſt irreuocabiliter. ibid.
Religioſus poteſt habere peculium cum licentia ſui Prælati. pag.79.col.1.vſque ad pag.81
Religioſo conceſſa ad determinatum vſum non poſſunt in alium commutare. pa.80.col.1
Religioſi fratres Minores oblata non poſſunt cum ſola licentia dantis pro libito expendere. pa.80.col.1
Religioſo non poteſt concedi, vt pro libito in quoſcunque vſus conſumat peculium. pa.82.co.1
Religioſo non poteſt concedi licentia, vt in profanos vſus peculium conſumat. ibid.
Religioſo poteſt concedi licentia ad expendendum peculium in rebus neceſſariis. ibid.
Religioſus non tenetur ſub peccato mortali ſeruare omnia quæ ſunt in regula. p.84.col.1.& 2
Religioſi Mendicantes ex inſtituto habent curam animarum. p.90.co.1.& 2
Religioſi ſunt coadiutores parochorum. ibid.
Religioſi Mendicantes tenentur ex præcepto contra hæreticos, etiam cum periculo vitæ ſe opponere. ibid.col.1
Religioſus tenetur ad præcepta Euangelica ſecundùm inſtitutum ſuæ religionis. ibid.
Religioſorum proprium eſt ſubuenire Prælatis in confeſſionibus & prædicationibus. p.91.col.2
Religioſus Mendicans deficientibus parochis non poteſt fugere tempore peſtis. ibid.col.2
Religioſi debent eſſe alieni ab omni ambitione, & cupiditate. pag.99.co.1
Religioſi non poſſunt facere pacta neque contractus ſine licentia ſuorum Prælatorum. ibid.
Religioſi poſſunt migrare de vno monaſterio in aliud vitæ auſterioris. ibid.
Religioſis adhærentes religioſi ſunt. pa.125.col.2
Religioſi grauati à ſuis Prælatis ſæpe ad tribunalia extranea confugiunt. p.139.co.1
Religioſi ſemper ante oculos habere debent finem ſui propoſiti. pag.148.col.1
Religioſi ſunt in peccato mortali, non intendentes perfectionem. ibid.col.2
Non omnes Eremitæ ſunt religioſi verè. p.151.152
Religioſi profitentes ſeruare regulam non tenentur ad omnia contenta in regula. p.152.co.1.& 2
Religioſi in minimis frangentes regulã non peccant mortaliter. pag.153.col.1
Religioſus non tenetur maiori vinculo ſeruare præcepta regulæ, quàm præcepta eccleſiaſtica. pa.211.c.1
Religioſi in ſpirituali periculo ſubtilia penetrantes regulam eorum non diſcentes. pag.214.co.1
Religioſus multa debet ſcire, vt religioſè viuat. p.214.215
Religioſus profeſſus poteſt diſtribuere bona, iuxta terminos legis inter liberos. p.232.c.1.& 2
Religioſus poteſt rogare Prælatum, vt poſt mortem ſuam rem aliquam ſui vſus det amico. p.233.col.1
Religioſus factus Epiſcopus non ſoluitur abſolutè à voto paupertatis. p.233.col.1

Reliquiæ Sanctorum.

Reliquiæ Sanctorum ſunt adorandæ. p.88.col.2
Reliquiarum veneratio vaticinata fuit ab Iſaia. ibid.
Reliquiæ Sanctorum in lege veteri non inferebantur in Eccleſia. ibid.
Reliquiæ Sanctorum ſunt in capſis ponendæ. ibid.
Reliquiæ Sanctorum de nouo inuentæ non ſunt venerandæ in publico ſine autoritate Papæ. p.192.col.2
Reliquiæ Sanctorum non ſunt transferendæ de loco in locum ſine autoritate Papæ, aut Epiſcopi. ibid.

Reliquiæ Sanctorum poſſunt transferri extra vrbem à religioſis Societatis Ieſu. ibid.

Relatiuum, referens.

Relatiuum ad proximum præcedens refertur. p.237.co.1
Referens ſe ad aliud debet intelligi ſecundùm aliud. pa.180.col.1

Renuntiare.

Renũciare nemo poteſt iuri publico. p.41.c.1.& p.186.c.2

Repræſentationes.

Repræſentationum ſpectacula non omnino damnantur. pag.234.col.2

Reſtitutio.

Reſtitutio datur, etiam reſpectu ſpiritualium. pa.53.co.2
Reſtitutio in integrum datur monaſteriis poſt præſcriptionem completam. p.110.col.1
Reſtitutio eſt neceſſaria ad peccati remiſſionem. p.194.c.1
Reſtitutio reddit, quod abſtulit læſio. ibid.
Reſtitutio eſt actus iuſtitiæ commutatiuæ. ibid.
Reſtitutio duas habet radices. pag.195.co.1
Reſtitutionẽ petere poteſt minor inſtitutus hæres. ibid.c.2
Reſtitutionem petere poteſt monaſterium dato, quod puniatur eo quod non adimpleuit voluntatem, ibid, & pag.195.col.1.& 2
Reſtitutionem poteſt petere Eccleſia intra quadrienniũ. pag.195.col.1.& 2
Reſtitutionem poteſt petere hoſpitale contra factum Rectoris, pa.195.co.1
Reſtitutio tantum affert quantum abſtulit læſio. ibid.
Reſtitutio non datur contra teſtamentum. pa.196.col.1
Reſtitutio competit regularibus. ibid.
Reſtitutio facienda eſt monaſterio ex contractu monachi. pag.196.co.2
Reſtitutio bonorũ incertorum Nouitij poteſt fieri monaſterio, ibid.
Reſtitutio facienda pauperibus ſufficit quod fiat propinquis reſtituentis pauperibus. ibid.
Obligatus reſtituere fructus, & obuentiones, non obligatur ad reſtitutionem diſtributionum quotidianarum. pag.252.col.1.& 2

Reus.

Reo dandus eſt libellus articulorum, non in generali, ſed in particulari. pag.268.col.2

Reuelatio.

Reuelationes & miracula non ſunt publicanda ſine licentia Epiſcopi. pag.98.co.1

Renunciare.

Renũciare iuri publico nemo poteſt. p.41.c.1,& p.186.c.2

Reuocare.

Reuocauit Gregorius XIII. quoad forũ exterius ea quæ contra Concilium Tridentinum conceſſerat Pius V. regularibus. pag.40.col.1
In generali reuocatione lex Concilij generalis non reuocatur. pag.55.col.1.& 2

Riſibilitas.

Riſibilitas à rationalitate originatur. p.109.col.1

Rumpere.

Quod nullum eſt rumpi non poteſt. pag.28.col1

S.

Sacramenta.

Religioſi poſſunt adminiſtrare ſacramenta cum licẽtia parochi. pag.198.co.1.& 2

Sacra.

Sacra non poſſunt fieri profanè. pag.12.col.1

Sacerdos.

Sacerdos non poteſt quis fieri niſi diligenti examine peracto. pag.71.col.2

Sancti.

Sanctorum corpora ſunt receptacula Spiritus ſancti. pa.193.col.1

Senes.

Senes aliquando poſſunt admitti ad religionem. p.37.co.1
Senes à iure reputantur qui ſeptuageſimum annum compleuerint. pag.37.col.1
Senes non admittendi ad religionem ſufficit, quod quinquageſimum annum attingant. pag.37.col.2
Senes debent eligi in Prælatos. p.100.col.1.& 2
Senes ſunt aptiores ad conſilium. ibid.
Senes ſunt prudentes. ibid.
Senes decrepiti ſunt inhabiles ad gubernandum & præliandum. pag.101.col.1

Senectus.

Senectus eſt morbus. pag.37.col.2

Sententia.

Sententia iuridica obligat in vtroq; foro. pa.187.c.1.*ſententia Pilati cõtra Chriſtũ iniqua.* p.269.c.2.in fine.

Serui.

Serui nouiores ſunt maioris æſtimationis, quàm veterani, pag.35.col.2
Serui nouiores facilius ad voluntatem Domini reformãtur. pag.75.col.1

Seruitus.

Seruitus eſt priuatio libertatis. pa.75.col.2

Senſualitas.

Ad ſenſualitatis motus refrænandos eſt tenuis voluntatis facultas. pag.212.col.1

Sepultura.

Panis & vinum ſuper ſepulturam iuſti ponuntur. pag.128.col.2
Decedens ſine ſepultura propria, aut maiorum debet ſepeliri apud Eccleſiam parochialem. pa.134 col.1
Sepultura olim extra Eccleſiam dabatur, nunc autem intra Eccleſiam. pag.198.col.1 & 2
Pro ſepultura venditio capellæ aliquando ſimoniaca. ibi. & pag.198.col.2
Pro qualibet ſepultura obligatio, dandi tria regalia pro fabrica Eccleſiæ diuitis ſimoniaca. p.198.col.1
Sepultura liberè eſt concedenda habenti ius ad eam. ibi.
Non electa ſepultura in ſepultura maiorum debet quis ſepeliri. pag.200.co.2
Inducens ad vouendũ ſepulturã in aliqua Eccleſia non ſecuto effectu non remanet excõmunicatus. p.201.co.1
Electio ſepulturæ facta ab inducto ad vouendum ſepulturam eſt ipſo iure nulla. ibid.
Conſtitutio prohibẽs ne inducantur ad vouendum ſepulturam eſt in fauorem clericorum, & monachorum. pa.201,col.1
Sepultura inter mortuos eſt ſicut domicilium inter viuos. pag.201.col.2
Sepultura poteſt dari in Eccleſia exempta, licèt id prohibeat ſynodalis. pa.201.col.2
Locus ſepulturæ poteſt dari tribus modis. ibid.
Sepultura reputatur hoſpitium. pag.202.col.1
Extincta familia habente ſepulturam in aliqua Eccleſia poteſt Prælatus eam alteri concedere. p.202.col.1
Eligere ſepulturam pro monacho profeſſo poteſt Abbas. pag.203.col.1
Electio ſepulturæ pro filio conceditur patri ratione patriæ poteſtatis. ibid.
Sepultura eccleſiaſtica negatur decedentibus in peccato mortali. pag.204.col.2
Sepultura eccleſiaſtica negatur vſurario, niſi pœnitentiam. ib.
Sepultura eccleſiaſtica negatur interdictis nominatim. ib.
Sepultura eccleſiaſtica negatur excommunicatis maiori excommunicatione. ibid.
Sepultura eccleſiaſtica negatur interdictis ab ingreſſu Eccleſiæ. ibid.
Sepultura eccleſiaſtica negatur ſacerdoti, qui filiũ inſtituit hæredem. ibid.
Sepultura eccleſiaſtica negatur infideli pagano, vel Iudæo. ibid.

Sepul

Digitized by Google

Sepultura eccleſiaſtica negatur ſe occidenti: ibid.& pag. 205.col.1
Sepultura eccleſiaſtica negatur pueris morientibus ſine Baptiſmo. ibid.
Sepultura eccleſiaſtica negatur morientibus in duello. ib.
Sepultura negatur religioſis morientibus proprietariis. pag.205.col.2
Sepultura non negatur meretrici inuenta occiſa. ibid.
Sepultura negata fuit per conſtitutionem Pij V. morienti in egreſſu ad Taurum agitatum, modò verò non negatur. pag.228.col.1
Sepultura eccleſiaſtica negatur mortuis in torneamentis. ibid.

Sepelire.

Ius ſepeliendi conceſſum eſt regularibus. p.198.col.1.& 2 & p.199.col.1
Ius ſepeliendi competit ſecundùm ius parochialibus Eccleſiis. pag.199.col.1
Nemo inuitus poteſt in monaſteriis religioſorum ſepeliri. ibid.& p.200.col.1
Religioſi non poſſunt inducere ad vouendum ſæculares, vt in eorum Eccleſiis ſepeliatur. p.200.vſque ad p.201
Votum factum ab aliquo, quod ſepeliatur in tali Eccleſia valet. ibid.
Exhortans aliquem, vt ſepeliatur in aliqua Eccleſia non remanet excommunicatus. ibid.
Seculares poſſunt ſepeliri in habitu regulari. pag.202. col.1.& 2
Abbas & monachi ſepeliuntur in monaſteriis, in quibus habitant. ibid.
Monachi decedentes in monaſteriis, ibidem debent ſepeliri. pag.203.col.2
Nouitij debent ſepeliri expenſis ipſorum. ibid.

Simonia.

Non eſt ſimonia recipere aliquid ad ſuſtentationem pro celebratione diuinorum. pag.198.col.2
Simonia dicitur à Simone mago. p.208.col.1
Conuentio mutuò ſuffragandi ſimoniaca. ibid.
Simoniaci dicuntur ab aliquibus hæretici. p.210.col.1
Simoniacis reſpectu prælationum imponuntur pœnæ in iure. ibi.
Prælati regulares poſsũt abſoluere ſuos ſubditos ſimoniacos. ibid.col.2

Syndicus.

Syndicus fratrum Minorum à Prouinciali nominandus. pag.114.col.1.& 2
Guardiani non poſſunt nominare hunc Syndicum. ibid.
Hic ſyndicus à Sede Apoſtolica tantum conſtituitur. ibi.
Hic ſyndicus eſt œconomus Sedis Apoſtolicæ. p.11.co.2.& p.114.col.2
Syndicus fratrum Minorum conſtituitur ad alienandũ. pag.11.col.2
Syndicus ſine ſcriptura poteſt conſtitui. ibid.
Syndici officium probatur ex antiquitate poſitionis. ibid.
Syndicus fratrum Minorum non eſt procurator ipſorũ. ibid.& pag.115.col.1
Syndicus fratrum Minorum autoritatem habet ad multa. ibid.col.2.& p.116.col.1.& 2
Syndici fratrum Minorum poſſunt apud ſe habere eleemoſynas pecuniarias. ibid.& pa.117.vſque ad pa.119
Syndicus fratribus Minoribus eſt maximè neceſſarius & vtilis. pag.119.col.2
Syndici fratrum Minorum non poſſunt conueniri coram iudice ſæculari. p.125.co.1.& 2
Syndici Minorum aliquid religionis habent annexum. pag.125.col.2
Inter ſyndicum & procuratorem magna differentia. pa. 126.col.1
Syndicus cõſtituitur ab vniuerſitate & à domino ficto. ib.
Syndicus fratrum Minorum poteſt condemnari in expenſis quando in cauſa ſuccumbit. pa.222

Societas Ieſu.

Societatis alumni ſunt religioſi. pag.63.col.1.& 2

Subditi.

Subditi in dubio poſſunt ſequi exempla maiorum. pag. 213.col.1.& 2

Subſidium.

Ad ſoluendum ſubſidium hoc poſſunt per iudices Apoſtolicos cenſuris compelli regulares. p.250.col.1
Vt ſoluatur ſubſidium poteſt inuocari brachium ſæculare. ibid.& p.250.col.2
A ſubſidij contributione eximuntur aliqui. ibid.
Subſidium ab antiquo trahit originem. ibid.
Subſidij contributioni non ſunt ſubiectæ capellaniæ fundatæ in monaſteriis ordinis Minorum p.251.co.1.& 2
Subſidio præfato non ſunt obligatæ diſtributiones quotidianæ. ibid.col.2
Ad taxandum ſubſidium omnes ad quos ſpectat debent vocari. p.231.col.2.& p.253
Subſidiũ de decimis tertiariis ſoluitur à laicis. p.253.c.2
Subſidium tenentur ſoluere regulares. pa.258.co.1.& 2 Vſque ad pag.260

Subrogatus.

Subrogatus tenetur ad onera eius in cuius locum ſubrogatur. pag.12.col.2

Succeſſio.

Filij parentibus in ſucceſſione præferuntur. p.39.col.1

Suſpendere.

Suſpendere non cenſetur, qui tantùm verbo, ſine ſcriptura aliquid prohibet. p.197.col.1
Suſpendũtur à iure in multis caſibus regulares. pa.217. & pag.218
Abbatiſſa non poteſt ſuſpendere, neque excommunicare. pag.219.col.1

Suſpenſus.

Suſpenſus & excommunicatus, nec actiuè, neque paſſiuè poſſunt eligi. p.68.col.1
Non eſt ſuſpenſus, qui à Prælato verbo tenus prohibitus eſt adminiſtrare ſacramenta. p.197.col.1.& 2
Suſpenſus ab officio clericali multa poteſt facere pertinentia ad beneficium. p.1.217.col.2
Suſpẽſus ab officio clericali non perdit fructus beneficij. ib.
Suſpenſus ab ingreſſu Eccleſiæ poteſt extra Eccleſiam cõmunicare. ibid.
Suſpenſus à temporalibus celebrans, non incurrit irregularitatem. pa.219.col.1.& 2
A ſuſpenſo, & excommunicato acta publica valent donec denuncientur. ibid.
Suſpenſus & interdictus nominatim in multis ſunt vitandi. ibid.
Suſpenſi abſolutè ab officio prædicandi nõ ſuſpenduntur. ibid.

Suſpenſio.

Omnis ſuſpenſio eſt cenſura, non tamen è contra. ibid.
Suſpenſio differt à depoſitione & priuatione. ibid.
Suſpenſio non eſt peccatum, ſed pœna peccati. p.217.c.2
Suſpenſio alia à iure, alia ab homine. p.217.col.2
Suſpenſio non impeditur ab appellatione. p.219.co.2
Suſpenſio eſt cenſura Eccleſiaſtica, qua alicui perſonæ Eccleſiaſticæ prohibetur exercitium ſui officij. p. 201.c.2
In ſuſpenſione generali iuris nõ comprehenduntur Epiſcopi, niſi de Epiſcopis fiat mentio. p.218.col.1
In ſuſpenſione generali iuris comprehenduntur Generales & Prouinciales regularium. p.218.col.2

Superioritas.

Superioritas duplex, ſpiritualis & temporalis. p.56.co.2
Superioritas temporalis eſt quadruplex. ibid.
Superioritatis ius non perditur propter dubium ſubditi. pag.58.col.2

Scire.

Vnuſquiſque tenetur ſcire ea, quæ ad ſuum ſtatum ſpectant. pag.211.col.1

Digitized by Google

Scientia.

Scientiã debent addiſcere regulares, vt proximos ædificent. pag. 216
Scientiæ Philoſophiæ, & Mathematicæ alienæ ab ſtatu regulariũ p.216.c.2.& p.217.c.1.Vide in verbo ſtudiũ.

Scrupulus.

Scrupulis aliquando agitantur religioſi, & iudicium de ipſis ferunt. p.220.col.2
Scrupulus diſtinguitur, à dubio. ibid.
Contra ſcrupulum in generali quædam remedia proponuntur.p.221.222
Scrupulorum multiplex radix. pa.221
Scrupulis implicatꝰ debet ſuo cõfeſſario credere.p.221.c.2
Ad vincendum ſcrupulos ſapientioribus, & maioribus danda eſt fides. pag.221.c.1
Scrupulis tentatis nociuum eſt reiterare confeſſiones. pa.223.col.1
Scrupulis tentatis nociua eſt nimia attentio, & repetitio officij diuini. pag.223.col.1
Contra ſcrupulis tentatos putantes in omni opere peccare multiplex remedium. pag.224.col.1

Scrupuloſi.

Scrupuloſi debent à doctis inquirere, quid ſit peccatum mortale. pag.224.col.1

Spectacula.

Spectaculis ludorum, & repræſentationum non debent religioſi intereſſe. p.231.col.1.& 2
Spectacula ludorum & repræſentationum non omnino damnantur. ibid.

Spiritualia.

Spiritualia ſunt in multiplici differentia. p.208.co.2

Sponſalia.

Spõſalia de futuro tollũtur per ingreſsũ religionis.p.2.c.2
Sponſalia de futuro præcipuè iurata ſunt ad implenda ante ingreſſum religionis. p.3.co.1
Sponſalia nulla rumpi non poſſunt. p.28.col.2

Statutum.

Statutum expellens deſcendentes à Iudæis à religione aliquando licitum. pag.28.col.1
Abbas & conuentus non poſſunt facere ſtatutum per quod ligetur. pa.78.co.1.& 2
Statutum declaratorium iuris veteris quocunque modo proponatur ligat. p.132.col.2
Per viam ſtatuti emanatum priuilegium imitatur naturam ſtatuti. ibid.
Statutum nouum non obligat niſi poſt duos menſes à die promulgationis. ibid.

Stultus.

Stultus in culpa ſapiens erit in pœna. pag.106.c.2

Studium.

Licentia data à Prælato ſubdito ad exiſtendum in ſtudio valet, etiãſi licentia conuentus nõ intercedat.p.225.c.2
Studio Theologiæ & iuris Canonici poſſunt vacare regulares. p.225.col.1.& 2
Studio iuris Ciuilis poteſt incidenter vacare religioſus. pag.216.col.1
Vt ſtudio iuris Ciuilis occupentur religioſi poteſt Sũmus Pontifex & ſecundum aliquos Legatus à latere diſpenſare. p.226.co.1.& 2
In ſtudio exiſtens religioſus poteſt agere contra Abbatem & monaſterium, vt ſibi ſumptus neceſſarij ſuppeditentur. p.226.col.2
In ſtudio exiſtens monachus poteſt facere eleemoſynam. pag.226.col.2

T.

Tacitum.

T*Aciti & expreſſi idem eſt iudicium.* p.28.col.2

Tauri.

Taurorum agitatio damnabilis. p.227.col.1
Taurorum agitatio cũ moderamine & debita cautela nõ eſt peccatum. ibid.
Tauros agitari cornuũ cuſpidibus præciſis permiſit Regina Eliſabeth. ibid.
Mortui in egreſſu ad tauros Eccleſiaſtica non priuantur ſepultura. p.228.co.1
Taurorum agitatio non eſt ſimilis torneamentis. ibid.
Taurorum agitatio ex ſua natura eſt mala, & gentilica. pag.229.col.1.& 2
Taurorum agitationi intereſſe non debent Prælati, neque Eccleſiaſtici, neq; regulares.p.227.vſque ad p.230.co.1
Taurorum agitationi non poſſunt modò intereſſe canonici regulares. pag.230.col.1.& 2
Taurorum agitationi non poſſunt intereſſe clerici conuentuales ordinum militiarum. pa.230.co.2
Taurorum agitationem poſſunt regulares audire, non autem ex propoſito videre. ibid.& p.231.col.1

Tempus.

Tempus aſſignatũ ad actum eſt aliquãdo forma.p.48.c.2

Temeritas.

Temeritas in conſultam audaciam importat. p.18.c.1

Tentatio.

Tentationes non lædunt niſi conſentientes. p.223.co.2
Tentationes aliquæ ſunt paruipendendæ. ibid.
Vide in verbo, ſcrupulus.

Teſta.

Semel imbuta recens ſeruabit odorem teſta diu. p.36.c.1

Teſtamentum.

Teſtamentum facere non poſſunt impuberes. p.38.col.2
Teſtamentum facere poſſunt iuuenes ante religionis ingreſſum. p.44.col.1
Teſtamentum propriè non venit appellatione contractus. pag.44.co.2
Teſtamentum factum ante profeſſionem non poteſt poſt ipſam mutari. pag.44.co.2
Ex teſtamento minus ſolemni inſurgit ſaltem obligatio ex honeſtate. pag.182.col.1
Teſtamenti forma ſubſtantialis eſt voluntas defuncti. pag.186.col.1
In teſtamento ſolemnitas teſtium eſt tantum probatoria. p.186.col.1.& 2
Teſtamentum factum ab inhabili ad teſtandum eſt nullũ, etiam in foro conſcientiæ. p.187.col.1
Teſtamenti clauſulam præſumitur ſcire hæres. p.196.c.1
Contra teſtamentum non datur reſtitutio. p.196.col 1
Vt in ſuo teſtamento leges locum nõ habeant nemo poteſt agere. p.196.co.2
Licentia ad teſtamentum faciendum intelligitur iuris ſolemnitate ſeruata. p.202.col.2
Teſtamentum eſt noſtræ voluntatis iuſta ſententia de eo quod quis poſt mortem ſuam fieri vult. p.232.col.1
Teſtamentum differt à codicillo. ibid.
Teſtamentum non habet verba determinata. p.232.c.1
Teſtamentum Virginis Mariæ proponitur. ibid.co.2
Ad faciendum teſtamentum ſufficit adminiſtratio rerum in teſtante. ibid.
Vt religioſi poſſint facere teſtamentum alius à Papa non poteſt concedere. ibid.
Teſtamentum non ſolùm, non poſſint facere religioſi, ſed neque etiam memoriale ſupellectilium. ibid.
Teſtamentum, neque irritare, neque alterare poſſunt religioſi de licentia ſui Prælati. ibid.
Teſtamenti dubia poteſt poſt profeſſionem religioſus declarare. ibid.
Monachus factus Epiſcopus poteſt facere teſtamentum. p.223.col.2
Facultas facta Epiſcopo, vt poſſit facere teſtamentum nõ finitur pro prima vice. pag.223.col.1.& 2
Ad faciendum teſtamentum facultas non expirat morte concedentis. ibid.
Teſtamentum poſſunt facere Commendatarij militiarum iuxta earum conſtitutiones. p.234.vſque ad p.235

Digitized by Google

Teſtamentum poſſunt facere aliqui oblati regularium. pag.238.col.2
Teſtamentum non valet in quo inſtituitur frater Minor regularis obſeruantiæ. p.239.col.1
Teſtamentum non ſemper rumpitur, per. ingreſſum religionis. ibid.
In teſtamento debet teſtis deponere de vſu teſtantis. pa. 239.col.1
Teſtamenti executor in diſtributione qualiter poteſt ſe habere debet. p.241.col.1
Teſtamenti executorem non poteſt teſtator facere exemptum a ratione reddenda. ibid.
In teſtamento poteſt religioſus eſſe teſtis. p.242.co.1

Teſtator.

Teſtatoris voluntas eſt adimplenda. p.186.col.1
Teſtator non poteſt renunciare ſolemnitati iuris. ibid.
Teſtatoris voluntas non debet alterari. p.196.col.2
Teſtatoris voluntas poteſt per teſtes declarari. p.233.col.1
Teſtator præſumitur velle ſuum teſtamentum valere meliori modo quo poſſit. p.239.co.1

Teſtis.

Teſtium ſolemnitas in dubio eſt probatoria. p.179.col.1
Teſtis poteſt eſſe regularis. p.241.col.2
Teſtis poteſt eſſe in teſtamento religioſus. p.242.co.1
Teſtes falſi contra Prælatos ſunt grauiter puniendi. p.269

Teſtimonium.

Ad teſtimonium ferendum non poteſt compelli regularis. p.241.col.2
Teſtimonium falſum grauiter punitur. p:269

Tertiarij.

Tertiarij non omnes ſunt religioſi. p.242.col.2
Tertiarij Diui Dominici tria vota ſolemnia emittentes ſunt verè religioſi. p.244
Tertiarij Auguſtiniani, & Carmelitæ non ſunt verè religioſi. p.245
Tertiariæ mulieres caſtitatem vidualem vouentes tenentur ſoluere tributa. p.257.col.1

Torneamenta.

In torneamentis mortui priuantur Eccleſiaſtica ſepultura. p.228.col.1
Pro torneamentis diſpoſita ad agitationem taurorum extenduntur. ibid.

D. Thomas.

D. Thomas puer ſuſcepit habitum. p.30.col.
D. Thomas puer quinque annorum datus eſt fratribus Benedictinis, vt educaretur. ibi.

Tranſitus.

Tranſitus religioſorum de vna in aliam religionem non probatur omnino. p.99.col.1
Tranſitus de vna religione in aliam propter neceſſitatem, aut vtilitatem admittitur. p.158.col.1
Vt tranſitus de vna religione in aliam euitetur debent Prælati ſuauiter tractare ſubditos. p.159
Tranſitus de vna religione ad aliam ſtrictiorem conceditur petita licentia, licèt non obtenta. p.160.
Tranſitus de vna religione in aliam non debet fieri animi leuitate. ibid.
Tranſitus ad ſtrictiorem religionem conceditur monialibus p.263.col.1.
Tranſitus ad laxiorem religionem cum cauſa concedi poteſt. p.162.col.2
Tranſitus conceſſus ad quemcunque ordinem intelligitur ad ordinem militarem. ibid.
Tranſitus ad Carthuſienſes omnibus licitus. p.165.c.1.& 2
Tranſitus cum licentia Prælati aliquando licitus à Carthuſienſibus ad mendicantes. p.166.co.1
Tranſitus eſt licitus à Caſſinienſibus ad Carthuſianos. ib. & pa.166.col.1.& 2
Tráſitus à Diſcalceatis ordinis Minorum ad Obſeruantiam illicitus. ibid.

Tranſire.

Votum tranſeundi in ſtrictiorem religionem non valet. p. 126.col.1
Tranſit cum ſuo onere vnaquaque res. p.253.col.2

Tranſlati.

Tranſlati in aliam religionem debent eſſe Nouitij per integrum annum probationis. p.169.co.1
Tranſlatus ad religionem, vt in ea ſit Prælatus debet in ea profiteri. p.168.co.2
Tráſlati à Mendicantibus ad non mendicantes non poſſunt habere vlla officia. p.170.col.1
Tranſlati ad aliam religionem debent habere antiquitatem à tempore profeſſionis in ſecũdo monaſterio. p.170

Tribunalia.

Recurſus ad tribunalia ſæcularia illicitus eſt religioſis. p.139.col.1.& 2
Ad tribunalia ſæcularia religioſi recurrentes quæ ſua ſunt quærunt, non quæ Ieſu Chriſti. p.170.co.1.& 2
Inuerecundia eorum, qui apud tribunalia petierunt ſuã profeſſionem nullam declarari. p.180.co.2

Tributum.

Tributum quod dicitur alcauala ſoluendum eſt à venditore. p.254.col.1
Tributum alcauala non tenetur ſoluere Monaſterium aliquid vendens. ibid.
Tributum alcauala tenetur ſoluere vendens aliquid monaſterio. ibid.
Tributo cẽſentur hypothecata res quæ monaſterijs & Eccleſiis venduntur. p.254.co 1.& 2
Tributum debent ſoluere clerici, aut monachi negotiantes. p.254.co.2.& p.255
Tributis ſunt obnoxia bona Nouitiorum, ſi vendantur. p.256.col.1.& 2
Tributis non ſunt obnoxia bona Nouitiorum ſocietatis, qui poſt biennium tria vota emittunt. ibid.
Tributis ſunt obnoxij Tertiarij & Tertiariæ, niſi in congregatione voueant. pa.257.col.1
A tributis non ſunt omninò liberi Commendatarij militiarum. pa.257.col.2
A tributis non ſunt exempti, qui res emunt à monaſterijs & eas poſtea reuendunt. pag.257.co.2
A tributo non eſt immunis, qui rem ſuam communem cum monaſterio vendit. pag.258.col.2

V.

Vaſalli.

MOnaſteria Ciſtercienſia & Caſſinienſia poſſunt habere vaſallos. p. 263.co.1
De vaſallorum cauſis poſſunt cognoſcere ſuperiores monaſteriorum. ibid.col.2

Velum.

Velum virginitatis non poteſt dari viduis. pa.48.c.2

Verbum.

Verba ſunt explicanda ſecundùm mentem proferentis. pag.49.col.1
Verba intelligenda ſunt cum effectu. p.225.col.2

Vexatio.

Vexatio dat intellectum. p.222.col.1

Vicarius.

Mortuo Principali moritur eius Vicarius. p.113.co.2
Excommunicato Principali Vicarius eius remanet ſuſpenſus. ibid.
Inter Vicariũ, & Delegatũ eſt maxima differẽtia. p.264
Vicarius eſt conſtitutus à ſuperiore loco abſentis. ibi.
Vicarij aliqui non habent iuriſdictionem delegatam ſed ordinariam. ibi.& co.2
Vicarij ordinis Minorum habent in abſentia Guardianorum ſuam autoritatem. ibi.& pa.265.col.1

Vicarius

Vicarius prouincialis in ordine Minorum, quo modo eligendus. ibid.
Ius Vicarij pendet à titulo principalis. p 265.co.1
Vicarium constitutum à ſuperiore non poteſt tollere inferior. pag.266.col.1
Vicarij Monialium in ordine Minorũ durant per triennium. ibid.col 1
Vicarij Monialium in ordine Minorum debent prouideri in Capitulo. ibid.& p.266.c.1
Vicarij monialium in ordine Minorum poſſunt à ſolo prouinciali priuari. pag.266.col.1
Vicarij Epiſcoporum non poſſunt eſſe regulares mendicantes. p.266.col.1
Vicarij Epiſcoporum poſſunt eſſe alij religioſi cum licentia ſuorum Prælatorum. ibid.

Virginitas.

Virginitatis votum in receptione veli eſt nullum exiſtente profeſſione nulla. pag.49.col.1

Virtus.

Virtus aliquando ſupplet ætatem. p.101.c.1

Viſitatio.

Viſitatio iudicum, & Prælatorum maximè neceſſaria. pag.266.col.1.& 2
Viſitatio iudicum & prælatorum non debet verſari circa minima. p.267.col.2.& p.268.co.1
In viſitatione ſunt iudices & Prælati fauendi. ibid.
In viſitatione dicta in ſpeciali debent proponi viſitatis. pag.268.col.2
In viſitatione contra iudices & Prælatos maiores requiruntur probationes. pag.268.col.2
In viſitatione falſi teſtes contra Prælatos ſunt grauiter puniendi. p.269.co.1.& 2
In viſitatione ſyndicati non debẽt ſtatim proponere querelam cõtra calumniatorem viſitantes. p.271.c.1.& 2

Viſitatores.

Viſitatores debent eſſe eiuſdem ordinis cuius viſitandi ſunt. pag.271.col 1
Viſitatores ſingulis annis non viſitantes grauiter ſunt puniendi. pag.272.col.1

Votum.

Per votum ſimplex religionis fit etiam traditio reſpectu Dei. pag.6.col.2
Votum non eſt ſine promiſſione. p.44.co.1
Votum ſecundum intentionem vouentis eſt explicandum. pag.49.col.1
Votum non poteſt adaugere ſuperior. p.59.co.2
In voto clauſuræ poſſunt diſpenſare Abbates S.Benedicti. pag.272 col.& 2
Votum Donatorũ in ordine S.Benedicti eſt ſolẽne. p 272
Votum ſolemne eſt quo promittitur certa regula approbata à Sede Apoſtolica in manu Prælati. pa.272.c.1
Votum ſolemne eſt impedimentũ dirimẽs matrimoniũ. ib.

Vnctio extrema.

Vnctionis extremæ miniſter eſt proprius parochus. pag. 273.col.1
Vnctionis extremæ ſacerdos ſimplex non eſt miniſter. ibi.
Vnctio extrema non poteſt adminiſtrari ſine parochi licentia. ibid.
Vnctionem extremam poſſunt religioſi ſuis domeſticis & familiaribus, & morientibus in ſuis monaſteriis adminiſtrare. ibid.
Vnctio extrema eſt adminiſtranda infirmis, de quibus timetur mors. ibid.
Vnctio extrema danda eſt vulneratis in periculo mortis. pag.273.col.2
Vnctio extrema poteſt dari mulieri in partu deficienti. ibid.
Vnctio extrema poteſt dari priuatis repentinè loquela & ſenſibus. ibid.
Vnctio extrema poteſt dari frenetico ſi nõ inſanit, in peccato mortali manifeſtè. ibid.
Vnctio extrema poteſt dari habentibus iudicium rationis ad recipiendum Euchariſtiam. ibi.
Vnctio extrema poteſt conferri, etiam his de quibus dubitatur an ſint mortui. ibid.
Vnctio extrema non debet dari illis, qui iam ſunt mortui etiamſi in vita fuerit incepta. ibid.
Vnctio extrema acceleranda, quando infirmus agonizatur, & tunc ſolum eſſentialia ſeruanda. ibid.
Vnctio extrema collata cæco à natiuitate debet conferri in parte proximiori oculo cæco. ibid.
Vnctionis extremæ eſſentiale eſt vnctio in quinque ſenſibus. ibid.
Vnctio extrema collata Epiſcopo debet fieri in ſuperiori parte manuum. ibid.
Vnctio extrema non eſt adminiſtranda in extremis conſtitutis, ſed illis de quorum vita timetur. ibi.
Vnctio extrema neganda eſt pueris ſiue pœnitentiæ incapacibus. ibid.
Vnctio extrema neganda eſt amentibus à natiuitate & furioſis. ibid.
Vnctio extrema neganda eſt illis, qui ſunt ſuſpendendi, aut decapitandi. pag.274.col.2
Vnctio extrema neganda illis, qui in manifeſto peccato mortali deceſſerunt. ibid.
Vnctio extrema neganda eſt ſanis. pa.274.co.1
Vnctio extrema poteſt reiterari. ibi.

Vnio.

Vnio duorum monaſteriorum poteſt fieri propter exiguitatem redditurum. p.274.c.1.& 2
Vnio, vt fiat requirit autoritatem in faciente & ſolemnitatem & cauſam. ibid.
Vnio poteſt fieri ab habentibus iuriſdictionem Epiſcopalem vel quaſi Epiſcopalem. ibid.
Vnio poteſt fieri a Prioribus ordinis S.Benedicti. ibid.
Vnio non poteſt fieri, ſine conſenſu Patronorum. p.275.c.2
Vnio monaſteriorum in ordine S. Benedicti etiam ſine conſenſu Patronorum fieri poteſt. p.275.col.1
Ad vnionem faciendam duplex cauſa. ibid.
Vnionibus monaſteriorum factis nullum præiudicium ex reuocatione generatur. ibid.
Vniones nulla propter defectum ſolemnitatis ſupplentur. ibid.

Vſucapio.

In vſucapionibus dies termini computatur in termino. pag.38.col.2

Vſusfructus.

Vſus fructus non extinguitur per profeſſionẽ vſufructuarij. pag.45.c.1
Vſusfructus differt à legato in ſingulos annos. pag. 45. col.1

Vxor.

Vxor ſecundùm ius diuinum non poteſt diſcedere à viro. p.3.col.2
Vxor infidelis non conſentiens habitare cum fideli diſcedat. ibid.

FINIS.

Digitized by Google